ΤΣΕΠΙ ΜΑΡΑΘΩΝΟΣ

Ο ΑΠΟΘΕΤΗΣ 39
ΤΟΥ ΠΡΟΪΣΤΟΡΙΚΟΥ ΝΕΚΡΟΤΑΦΕΙΟΥ

© Ἡ ἐν Ἀθήναις Ἀρχαιολογικὴ Ἑταιρεία
Πανεπιστημίου 22, Ἀθῆναι 10672
fax 210 3644996, τηλ. 210 3625531
secr@archetai.gr - www.archetai.gr

ISBN 978-618-5047-32-0
ISSN 1105-7785

Ἐκδοτικὴ καὶ καλλιτεχνικὴ ἐπιμέλεια: Λούση Μπρατζιώτη
Ἐπιμέλεια κειμένων: Μαρία Γαβρίλη

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΤΗΣ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ ΑΡ. 310

ΜΑΡΙΑΣ ΠΑΝΤΕΛΙΔΟΥ ΓΚΟΦΑ

ΤΣΕΠΙ ΜΑΡΑΘΩΝΟΣ

Ο ΑΠΟΘΕΤΗΣ 39 ΤΟΥ ΠΡΟΪΣΤΟΡΙΚΟΥ ΝΕΚΡΟΤΑΦΕΙΟΥ

ΑΘΗΝΑΙ 2016

Στη μνημη
της
αγαπημενης μου
ανηψιας
Βρισηιδος
Αθανασουλια

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΡΟΛΟΓΟΣ 13

ΕΙΣΑΓΩΓΗ 17

Η ΑΝΑΣΚΑΦΗ 21

Κατασκευὴ Λάκκου 23

Ἐπίχωση Λάκκου 31

ΤΑ ΕΥΡΗΜΑΤΑ 59

Η ΚΕΡΑΜΕΙΚΗ 61

Ἀμφορεῖς 63

Ἀμφορίσκοι 73

Ἀμφορίσκοι ἀκόσμητοι 73

Ἀμφορίσκοι ἐγχάρακτοι 87

Ἀμφορίσκοι μικκύλοι 102

Ἀρύταινες 105

Θήλαστρο 109

Καρποδοχεῖα 110

Κοχλιάριο 120

Κρατῆρες 121

Λεκάνες - Λεκανίδες 124

Πίθοι 142

Πιθόσχημα 149

Πινάκιο τύπου Bratislava 164

Πρόχοι 167

Πυξίδες 168

Σκαφίδια 170

Σκύφοι 171

Σκύφοι ὀγκώδεις 200
Σφαιρικά 206
Σφαιρικὰ τρίωτα 221
Χονδροειδῆ σκεύη 227

ΔΙΑΦΟΡΑ ΕΥΡΗΜΑΤΑ 233
Εἰδώλια 233
Κοσμήματα 235
Σφραγίδα 236
Ἐργαλεῖα λίθινα 237
Ἐργαλεῖα κεραμεικά 239
Ἡμίτομα ὀστῶν 242
Ὀψιανοί 245
Μῆτρες 246
Ὄστρεα 248

ΧΡΟΝΟΛΟΓΗΣΗ 251

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ 261

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ 273

1: ΤΟ ΚΕΡΑΜΕΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ ΑΠΟ ΤΟΝ ΑΠΟΘΕΤΗ 39
Π. Πομώνης 275

2: ΑΠΟΤΥΠΩΜΑΤΑ ΠΛΕΓΜΑΤΟΣ ΣΤΗΝ ΚΕΡΑΜΕΙΚΗ ΤΟΥ ΑΠΟΘΕΤΗ 39
Δ. Κουφοβασίλης 297

3: ΟΙ ΟΨΙΑΝΟΙ ΑΠΟ ΤΟΝ ΑΠΟΘΕΤΗ 39
Μ. Συρίγου 329

4: ΤΟ ΑΝΘΡΩΠΙΝΟ ΟΣΤΕΟΛΟΓΙΚΟ ΥΛΙΚΟ ΑΠΟ ΤΟΝ ΑΠΟΘΕΤΗ 39
Ἀ. Παπαθανασίου - Ἀ. Τηλιακοῦ 353

5: ΤΑ ΖΩΟΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΑ ΚΑΤΑΛΟΙΠΑ ΑΠΟ ΤΟΝ ΑΠΟΘΕΤΗ 39
Ἄ. Γκοτσίνας 361

6: ΦΥΣΙΚΟΧΗΜΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ ΜΕΤΑΛΛΙΚΟΥ ΤΕΧΝΕΡΓΟΥ ΑΠΟ ΤΟΝ ΑΠΟΘΕΤΗ 39
Γ. Φακορέλλης 377

7: ΡΑΔΙΟΧΡΟΝΟΛΟΓΗΣΗ ΔΕΙΓΜΑΤΟΣ ΑΝΘΡΑΚΑ ΑΠΟ ΤΟΝ ΑΠΟΘΕΤΗ 39
Γ. Φακορέλλης 383

SUMMARY AND CONCLUSIONS 385

ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ ΚΑΙ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ 395

ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ 413

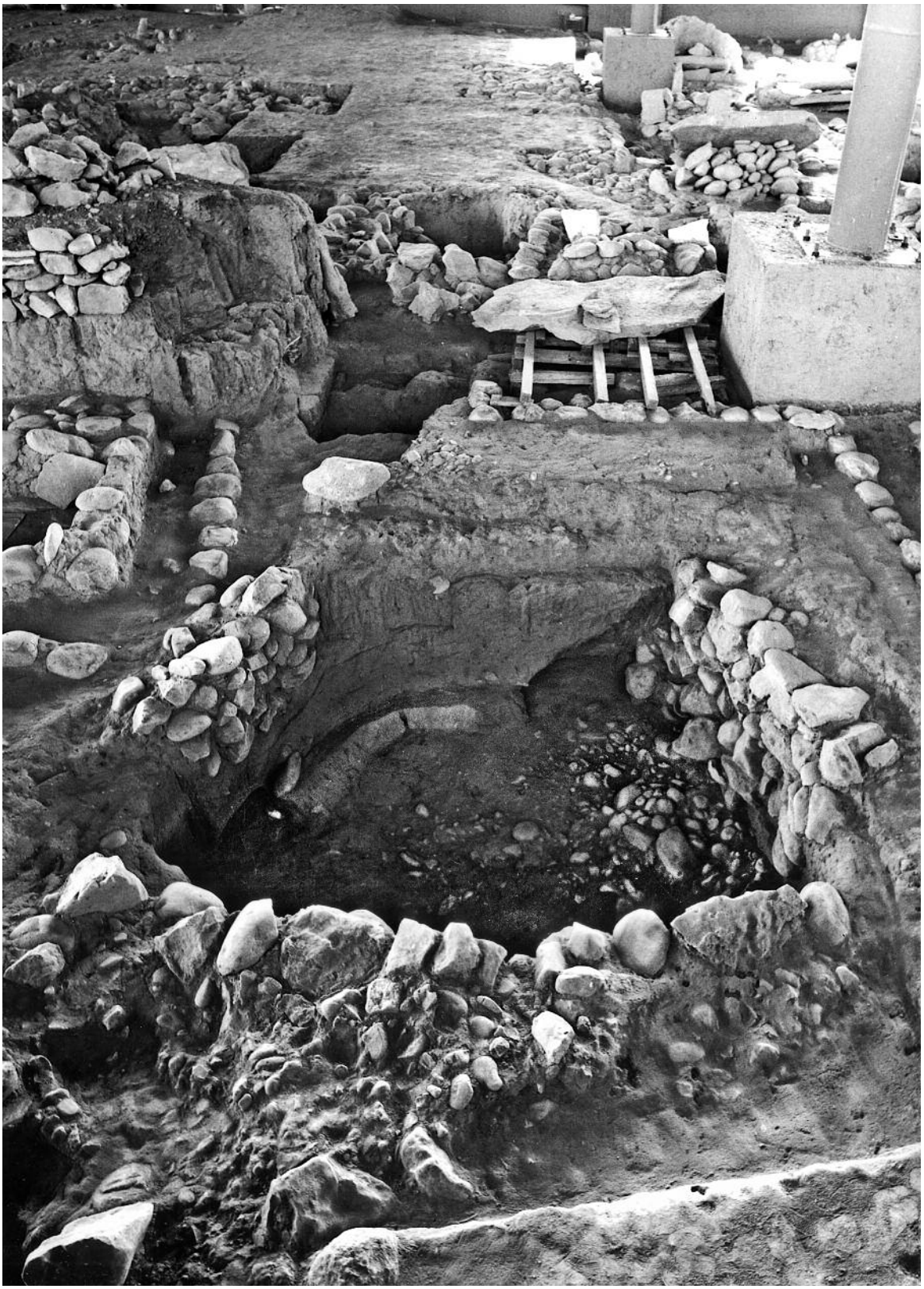
ΠΙΝΑΚΕΣ 423

– Πίνακες ἀριθμῶν τῶν ἀγγείων κατὰ τὰ κύρια σχήματα καὶ τοὺς τύπους: 1-11

– Φωτογραφίες καὶ σχέδια εὑρημάτων: 12-119

– Πίνακες ἀγγείων κατὰ σχήματα ἐντὸς τῶν στρωμάτων τῆς ἐπίχωσης: 120-130

– Γενικὴ στρωματογραφία: 131

Ὁ λάκκος τοῦ Ἀποθέτη 39 ἀπὸ δυτικά (φωτογραφία K.-V. von Eickstedt).

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Ὁ Ἀποθέτης 39 βρίσκεται μέσα στὸ μεγάλο προϊστορικὸ Νεκροταφεῖο Τσέπι Μαραθῶνος καὶ ἀνασκάφηκε συστηματικὰ κατὰ τὰ ἔτη 1999 καὶ 2000. Αὐτὸ τὸ ἰδιαίτερο εὕρημα ἐξαιρέθηκε τῆς πρώτης δημοσίευσης μὲ τίτλο *Τσέπι Μαραθῶνος. Τὸ Πρωτοελλαδικὸ Νεκροταφεῖο*, Ἀθῆναι 2005, λόγω τοῦ πλήθους καὶ τῆς σπουδαιότητας τῶν στοιχείων του. Ἔντεκα χρόνια μετά, ἡ λεπτομερὴς δημοσίευση τοῦ περιεχομένου τοῦ λάκκου, ποὺ ὀνομάσθηκε Ἀποθέτης 39 ἀπὸ τὸν χαρακτήρα καὶ τὴ θέση τοῦ εὑρήματος μέσα στὸν χῶρο, ἀποκαλύπτει εἰδήσεις καὶ παρέχει πληροφορίες γιὰ τὴ ζωὴ καὶ τὸν θάνατο τῶν κατοίκων τῆς περιοχῆς. Μέσα ἀπὸ τὰ θραυσμένα ἀντικείμενα προβάλλουν δραστηριότητες, ἱκανότητες, ἐπαφές, ἐφαρμογὲς καὶ ἀνταλλαγὲς ἐμπειρίας καὶ τεχνικῶν, ποὺ μαρτυροῦν μετακινήσεις σὲ στεριὰ καὶ θάλασσα τοῦ τοπικοῦ πληθυσμοῦ καὶ παράλληλα φωτίζουν τὸ βιοτικὸ ἐπίπεδο, τὰ ἔθιμα καὶ τὶς νεκρικὲς τελετουργίες κατὰ τὴ διάρκεια μιᾶς συγκεκριμένης φάσης τῆς προϊστορίας.

Ἡ ἀνασκαφὴ παρουσίασε ἐξ ἀρχῆς σοβαρὲς δυσχέρειες. Ἡ ἀναζήτηση σταθερῶν σημείων γιὰ τὸν διαχωρισμὸ ἐπαλλήλων ἀποθέσεων καὶ ἡ ἐπὶ τόπου διάκριση στρωματογραφίας μέσα στὸ συνοθύλευμα τῶν εὑρημάτων ἦταν ἐκ τῶν πραγμάτων ἀδύνατη. Πρὸς τοῦτο, ἡ συλλογὴ καὶ καταγραφὴ στοιχείων βασίσθηκε κυρίως στὴ διάκριση ὁμάδων κατακερματισμένων σκευῶν καὶ σὲ συνεχεῖς ἐπὶ μέρους μετρήσεις. Τὶς ἰδιαιτερότητες τοῦ ἔργου ἀντιμετώπισα μὲ τὴν πολύτιμη ἐμπειρία τοῦ ἀξέχαστου ἀρχιεργάτη Δημήτρη Ἀλλαγιάννη. Τὸ ἐνδιαφέρον του συνεχίσθηκε καὶ τὰ ἑπόμενα χρόνια μὲ τὴ συμμετοχή του στὴ συντήρηση τῆς κεραμεικῆς, ἀκόμα καὶ μὲ τὴν ἐπινόηση τρόπων ἀποθήκευσης τοῦ συνεχῶς αὐξανόμενου πλήθους τῶν συγκολλωμένων ἀγγείων.

Στὴ μελέτη τοῦ εὑρήματος, βάση δεδομένων ἀποτέλεσε ἡ κεραμεική, ἀλλὰ ἡ συντήρησή της παρουσίασε ἀπρόβλεπτες δυσκολίες. Τὸ ὑπέρμετρο πλῆθος ἀκόσμητων ὀστράκων, πολλὰ δευτερογενῶς μεταχρωματισμένα, προερχόμενα ἀπὸ ἀγγεῖα ὀλίγων σχημάτων, ποικίλου μεγέθους καὶ ποιότητας, ριγμένα ἄτακτα ἢ σωρηδόν, σχημάτιζαν γρίφο ποὺ ἔπρεπε νὰ λυθεῖ, χωρὶς νὰ χαθοῦν τὰ ἀνασκαφικὰ στοιχεῖα.

Τό ἔργο τῆς ἀποκατάστασης τῶν ἀγγείων ἐπωμίσθηκε μὲ ἀπόλυτη ὑπευθυνότητα ἡ καλλιτέχνις συντηρήτρια Ἀναστασία Βουτσινᾶ. Μὲ συστηματικὴ μεθοδικότητα καὶ μοναδικὴ ἐπιδεξιότητα ὀργάνωσε τὸ ὑλικό, στὸν δυσανάλογα μὲ τὸ μέγεθός του περιορισμένο χῶρο τοῦ ἐργαστηρίου, καὶ τήρησε σχολαστικὰ τὴν ταυτότητα τῶν ὁμάδων ποὺ ἀξιοποιήθηκαν κατὰ τὴ σύνταξη τῆς στρωματογραφίας. Μὲ βάση τὶς εἰδικὲς γνώσεις, μὲ τὴ μακρὰ πεῖρα καὶ συχνὰ μὲ τὴ διαίσθησή της κατόρθωσε νὰ ἀνασυστήσει, στερεώσει καὶ συμπληρώσει ὑποδειγματικὰ ἑκατοντάδες ἀγγεῖα, πραγματοποιῶντας κυριολεκτικὰ ἕναν ἄθλο. Ἡ συνεργασία μας ἦταν στενὴ καὶ συχνὰ ἀνταλλάσσαμε ἀπόψεις ἀκόμα καὶ γιὰ τὸν τρόπο σχηματισμοῦ τῶν ἐπιχώσεων ἢ ἀναζητούσαμε ἑρμηνεῖες γιὰ ἰδιότυπες μορφές. Ἡ συμβολή της ἐπεκτάθηκε στὴν ἐπισήμανση ποικίλων

τεχνικῶν λεπτομερειῶν καὶ μεθόδων κατασκευῆς, ποὺ περιλήφθηκαν στὸν σχολιασμὸ τῆς κεραμεικῆς.

Σὲ αὐτὸν τὸν μακρὺ δρόμο εἶχε κατὰ καιροὺς πρόθυμους καὶ ἀφοσιωμένους συνεργάτες. Πρῶτος τῆς παραστάθηκε ὁ ἱκανώτατος συντηρητὴς τοῦ INSTAP ἀπὸ τὸ Κέντρο Ἀνατολικῆς Κρήτης Michel Roggenbucke. Μετὰ τὴν ἀποχώρησή του ἀκολούθησαν ἡ Μάνια Κωστοπούλου, ὁ Σωτήρης Δροσόπουλος, ἡ Χρυσούλα Σοφοῦ, ἡ Ἐλπίδα Βαμβακάρη καί, γιὰ μικρὰ διαστήματα, ἡ Ἄνθεια Φωκᾶ καὶ ὁ Χαράλαμπος Γεωργιάδης. Στὰ πρῶτα στάδια τῆς καταγραφῆς καὶ κυρίως στὴν ἀπαραίτητη σημείωση τοῦ ἀριθμοῦ ὁμάδας σὲ κάθε ὄστρακο χωριστά, βοήθησε ἡ ἀρχαιολόγος Αἰκατερίνη Κουκουβάου.

Βασικὸς συνεργάτης στὴν ταξινόμηση, ὀργάνωση, καταγραφὴ καὶ ἠλεκτρονικὴ ἐπεξεργασία ὅλου τοῦ ὑλικοῦ ὑπῆρξε ἀπὸ τὸ 2008 ὁ ἀρχαιολόγος Δημήτρης Κουφοβασίλης. Μὲ σχολαστικὴ μεθοδικότητα, μὲ ἐπιστημονικὴ γνώση, μὲ ἐπιμονὴ στὴν ἀναζήτηση τῆς λεπτομέρειας, μὲ ἀφοσίωση στὸ ἔργο καὶ μὲ ἀξιοθαύμαστη εὑρηματικότητα χειρίσθηκε τὸ σύνολο τῶν εὑρημάτων: Δημιούργησε πίνακες ἀναλυτικοὺς καὶ συνοπτικοὺς κατὰ εἴδη, κατηγορίες, σχήματα κ.λπ., κατέγραψε τὶς ὁμάδες ὀστράκων ποὺ ἀπαρτίζουν τὸ κάθε ἀγγεῖο χωριστά, συνέταξε τοὺς πίνακες στρωματογραφίας, τήρησε τὸ ἀρχεῖο φωτογραφιῶν καὶ σχεδίων καὶ γενικὰ μὲ τὴ συνεχὴ συμβολὴ καὶ ἐπινοητικότητά του προώθησε ἀποτελεσματικὰ τὴ μελέτη. Συνέταξε ὑπὸ τὴν ἐπίβλεψή μου τὶς δημοσιευόμενες περιγραφὲς εὑρημάτων καὶ δημιούργησε, πλέον τοῦ ἐπισήμου Καταλόγου τοῦ Μουσείου, συμπληρωματικὸ ἀρχεῖο γιὰ χαρακτηριστικὰ ὄστρακα ἢ τεμάχια ἀγγείων, μὲ ἰδιαίτερη ἀρίθμηση, ποὺ διακρίνονται μὲ τὴν προσθήκη στὸν ἀριθμό τους τῶν γραμμάτων Α.Τ. (Ἀποθέτης Τσέπι).

Στὴ σύνταξη τῆς δημοσίευσης εἶχα ὡς συνεργάτες σὲ εἰδικὰ θέματα πολλοὺς καὶ ἄξιους ἐπιστήμονες.

Ὁ καθηγητὴς Γεωλογίας καὶ Γεωπεριβάλλοντος Παναγιώτης Πομώνης ἀνέλαβε εὐχαρίστως τὴν πετρογραφικὴ ἀνάλυση δειγμάτων κεραμεικῆς, ποὺ ἐπέλεξε καὶ ἑτοίμασε σὲ λεπτὲς τομὲς ἡ ἀρχαιολόγος δρ. Ἑλένη Νοδάρου.

Ὁ καθηγητὴς Γεώργιος Φακορέλλης ἀνέλυσε τὸ μεταλλικὸ ἔλασμα, ἑτοίμασε τὸ δεῖγμα ἄνθρακα, ποὺ ἀπεστάλη γιὰ ραδιοχρονολόγηση στὸ ἐργαστήριο τοῦ Πανεπιστημίου Groningen Ὁλλανδίας, καὶ συνέταξε ἔκθεση τῶν ἀποτελεσμάτων βαθμονόμησης.

Ὁ καθηγητὴς Θαλάσσιας Βιολογίας τοῦ Πανεπιστημίου τῆς Malaga Σέργιος Γκόφας ἀναγνώρισε καὶ ταύτισε στὸ Μουσεῖο Μαραθῶνος τὰ κατάλοιπα θαλασσίων ὀστρέων.

Ἡ βιοαρχαιολόγος δρ. Ἀναστασία Παπαθανασίου μελέτησε τὰ ἀνθρώπινα ὀστᾶ. Ὁ ζωοαρχαιολόγος Ἄγγελος Γκοτσίνας μελέτησε τὰ ὀστᾶ ζώων καὶ οἱ δύο συνέταξαν τὶς σχετικὲς ἐκθέσεις.

Ἡ ἀρχαιολόγος Μαρία Συρίγου ἀνέλαβε τὴ μελέτη τῆς Λιθοτεχνίας. Ὁ ἀρχαιολόγος Δημήτρης Κουφοβασίλης συνέγραψε μὲ δικές του παρατηρήσεις τὸ κεφάλαιο Ἡμίτομα ὀστῶν καὶ τὸ Παράρτημα: Ἀποτυπώματα πλέγματος.

Ὁ ἀρχαιολόγος Μανώλης Ψαρρὸς ἦταν ὁ πρῶτος ποὺ ἄρχισε τὴν ἠλεκτρονικὴ καταγραφὴ εὑρημάτων καὶ στὴ συνέχεια ἐπέλεξε νὰ μελετήσει τοὺς ἐγχάρακτους σκύφους καὶ τὰ πιθόσχημα.

Τὴν περίληψη στὴν Ἀγγλικὴ ἀπέδωσε μὲ σαφήνεια καὶ ἐπιστημονικὴ γνώση ἡ φίλη ἀρχαιολόγος dr. Anastasia Dinsmoor.

Κατὰ τὴ διάρκεια τῆς ἀνασκαφῆς τὴ σχεδιαστικὴ ἀποτύπωση ὄψεων, τομῶν καὶ ἀνασκαφικῶν φάσεων τοῦ Ἀποθέτη ἐκπόνησε ὁ πάντοτε πρόθυμος γιὰ ἐθελοντικὴ προσφορὰ ἀρχιτέκτων δρ. Ἀλέξανδρος Γούναρης. Στὰ δικά του ἔργα βασίσθηκαν οἱ δημοσιευόμενες κατόψεις φάσεων ἀνασκαφῆς σχεδιασμένες ἀπὸ τὸν Νίκο Καλλιοντζῆ.

Τὴν προσφορὰ πολύτιμης τεχνικῆς βοήθειας ὀφείλω στὴν ἀδιάλειπτη ὑποστήριξη τοῦ Διευθυντῆ τοῦ Κέντρου Ἀνατολικῆς Κρήτης τοῦ Ἱδρύματος Προϊστορίας τοῦ Αἰγαίου (INSTAP) dr. Tom Brogan, ποὺ παραχώρησε ἀπὸ τὴν ὁμάδα του εἰδικευμένα πρόσωπα: Ὁ ταλαντοῦχος σχεδιαστὴς Doug Faulmann ἀπέδωσε μὲ ἀκρίβεια τὸ περίγραμμα τῶν ἀγγείων καὶ λοιπῶν εὑρημάτων καὶ συχνὰ συμπλήρωσε, ὅπως μόνον ἐκεῖνος μποροῦσε νὰ παρατηρήσει καὶ νὰ ἀποδώσει, ἰδιότυπα σχήματα καὶ σβησμένα διακοσμητικὰ θέματα. Ἡ φωτογράφηση ἔγινε ἀπὸ τὸν Χρόνη Παπανικολόπουλο μὲ ταχύτητα, ἁπλοχεριὰ καὶ εὐαισθησία στὸ ἀντικείμενο. Στὸ τέλος, τὸ ἔργο του ὁλοκλήρωσε ὁ ἀρχαιολόγος φωτογράφος Valtin-Klaus von Eickstedt, πάντοτε πρόθυμος νὰ συμβάλει στὴν ἄρτια παρουσίαση.

Ἐμπόδια στὴ μακρὰ πορεία τῆς ἐργασίας στὸ Μουσεῖο Μαραθῶνος ὑπῆρξαν πολλὰ καὶ συχνά. Ὅλα ὅμως ὑπερνικήθηκαν χάρη στὴν κατανόηση καὶ συμπαράσταση τῶν προϊσταμένων τῆς Ἐφορείας Γεωργίου Σταϊνχάουερ, Ἑλένης Μπάνου, Βιβῆς Βασιλοπούλου, Ἰωάννας Δρακωτοῦ καὶ Ἑλένης Ἀνδρίκου. Καθημερινὰ ἀλλὰ οὐσιώδη θέματα ἀντιμετωπίσθηκαν μὲ τὴ βοήθεια καὶ καλὴ θέληση τοῦ φυλακτικοῦ προσωπικοῦ τοῦ Μουσείου καὶ τοῦ ἀρχιφύλακα Γιάννη Κλεφτάκη.

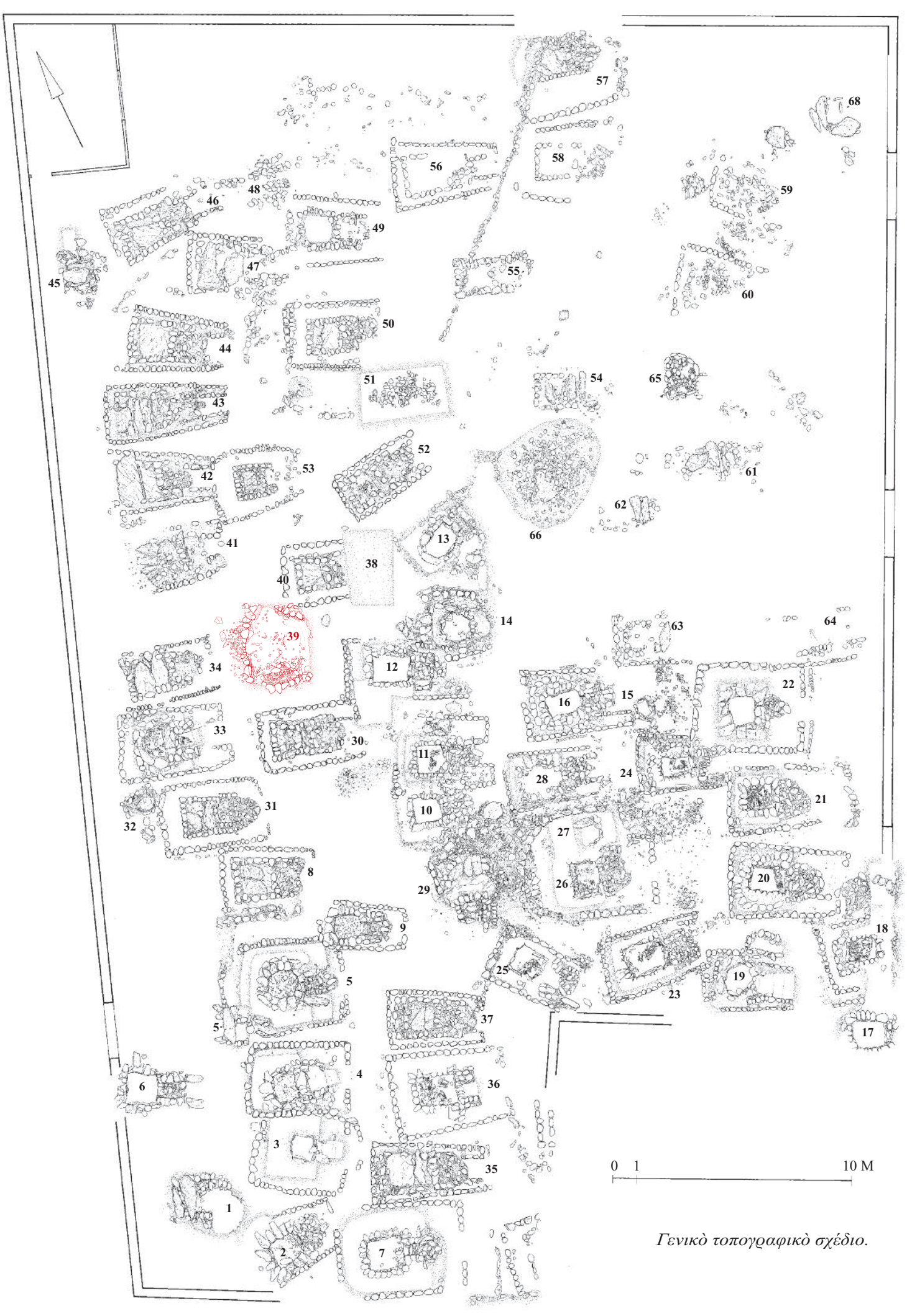
Τὸ δαπανηρότατο ἔργο τῆς συντήρησης τῆς κεραμεικῆς ἐπιτελέσθηκε κυρίως μὲ τὴ μακρόχρονη καὶ συνεχὴ συνδρομὴ τοῦ Ἱδρύματος Προϊστορίας τοῦ Αἰγαίου (INSTAP), καθὼς καὶ μὲ τὴν κατὰ καιροὺς συμβολὴ τῆς Ἐν Ἀθήναις Ἀρχαιολογικῆς Ἑταιρείας, τοῦ Ἱδρύματος "Σταῦρος Νιάρχος" καὶ τοῦ Ἱδρύματος "Ἰωάννης Σ. Λάτσης".

Τὸ τελευταῖο, κρίσιμο ἔργο τῆς ἐκτύπωσης ἐπωμίσθηκε μὲ προθυμία ἡ Λούση Μπρατζιώτη. Ἀνέλαβε τὴ γενικὴ ἐπιμέλεια, παρακολούθησε ὅλα τὰ στάδια τῆς ἐργασίας καὶ συνέβαλε προσωπικὰ στὴν ἄρτια καλλιτεχνικὴ ἐμφάνιση τῆς δημοσίευσης. Τὴν ἐπιμέλεια τῶν κειμένων πραγματοποίησε μὲ σχολαστικὴ προσοχή, ἐπιστημονικὴ γνώση καὶ συνεχεῖς ἐλέγχους ἡ ἀρχαιολόγος Μαρία Γαβρίλη.

Στὸν σύζυγό μου Θεοφάνη Γκόφα ὀφείλω τὴ συνεχὴ συμπαράσταση καὶ ἐνθάρρυνση γιὰ τὴν ὁλοκλήρωση τῆς ἐργασίας καὶ τὴν ἀπέραντη ὑπομονή του ὅλα τὰ χρόνια τῆς μελέτης μου.

Τέλος, ἰδιαίτερα εὐχαριστῶ τὸν Γενικὸ Γραμματέα Ἀκαδημαϊκὸ κ. Βασίλειο Πετράκο, ποὺ δέχθηκε νὰ περιληφθεῖ τὸ ἔργο μου στὴ σειρὰ τῶν ἐκδόσεων τῆς Ἐν Ἀθήναις Ἀρχαιολογικῆς Ἑταιρείας.

Ὅλους τοὺς συνεργάτες μου καὶ ὅσους προθύμως μὲ βοήθησαν, εὐχαριστῶ θερμά.

Γενικὸ τοπογραφικὸ σχέδιο.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Ὁ Ἀποθέτης 39 βρίσκεται μέσα στὸ Πρωτοελλαδικὸ Νεκροταφεῖο Τσέπι Μαραθῶνος μεταξὺ τῶν τάφων 30 νότια καὶ 40 βόρεια, τοῦ τάφου 34 δυτικὰ καὶ τοῦ τάφου 12 ἀνατολικά, ὅπως εἰκονίζεται στὸ παραπλεύρως τοπογραφικὸ σχέδιο, στὸ ἴδιο ἐπίπεδο μὲ τὸν περιβάλλοντα χῶρο, σὲ βάθος 0.94 ἀπὸ 0.00 τῆς ἀνασκαφῆς[1].

Ἀποθέτης ὀστράκων ἐπίσης εἶχε ἐρευνηθεῖ τελείως ἐπιφανειακὰ στὸ Πρωτοελλαδικὸ Νεκροταφεῖο Τσέπι Μαραθῶνος κατὰ τὴν παλαιὰ ἀνασκαφὴ τοῦ Σπυρίδωνος Μαρινάτου. Στὸ ἡμερολόγιο, 24.8.1970, σημειώνεται[2]: «Παρὰ τὴν ἀνατολικὴν[3] πλευρὰν τοῦ περιβόλου τοῦ τάφου 12, ἠρευνήθη ἀποθέτης ὀστράκων, ἐπισημανθεὶς ἤδη ἀπὸ τῆς ἐνάρξεως τῆς ἀνασκαφῆς, ὅστις ἔδωσε πλῆθος θραυσμάτων ἀγγείων, κυρίως μεγάλων, δύο ἡμιακέραια ἀγγεῖα καὶ ἓν ἀκέραιον μὲ διδύμους λαβάς. Ἐκτὸς τῶν θραυσμάτων περισυνελέγησαν ἄριστα διατηρούμεναι λεπίδες ὀψιανοῦ καὶ θαλάσσια ὄστρεα...».

Ἀπὸ τὴ νεώτερη ἔρευνα προκύπτει ὅτι ἡ μνεία στὸ ἡμερολόγιο τῆς παλαιᾶς ἀνασκαφῆς δὲν ἀναφέρεται στὸν Ἀποθέτη 39, ἀλλὰ σὲ ἄλλο σημεῖο τῆς περιοχῆς μὲ παρόμοια εὑρήματα, ποὺ προέρχονταν εἴτε ἀπὸ διασπορὰ τοῦ περιεχομένου του ἀνατολικά, εἴτε ἀπὸ ἀνάλογες ἀπορρίψεις ἔξω ἀπὸ τοὺς τάφους[4].

Ὁ Ἀποθέτης 39 ἀνασκάφηκε σὲ δύο περιόδους (9.8.1999-7.9.1999 καὶ 21.8.2000-19.9.2000) καὶ ἔλαβε τὸν ἀριθμὸ 39 σύμφωνα μὲ τὴ γενικὴ ἀρίθμηση τῶν τάφων καὶ ἄλλων εὑρημάτων στὸν χῶρο. Κατὰ τὸν ἐντοπισμό του στὶς 10.8.1999, ἡ θέση ἔδινε τὴν ἐντύπωση ἀκαθάριστου δαπέδου ἀπὸ ἡμιτελὴ ἔρευνα, ἐνῶ δὲν ἦταν προφανὴς ἡ προέλευση τῶν πρώτων εὑρημάτων. Γύρω ὁ χῶρος περικλειόταν ὄχι μόνον ἀπὸ τοὺς τάφους ἀλλὰ καὶ ἀπὸ δύο ὀγκώδη ἐμπόδια, ποὺ κυριαρχοῦσαν στὴν ἄμεση περιοχή του: Πελώρια καλυπτήρια πλάκα ἀνορθωμένη στὰ δυτικὰ τοῦ τάφου 12, κατὰ τὴν ἀνατολικὴ πλευρὰ τοῦ ἀποθέτη, προξενοῦσε σοβαρὲς δυσκολίες στὴν ἔρευνα καὶ ἦταν διαρκὴς ἀπειλὴ γιὰ τοὺς ἐργαζομένους. Ἡ μετακίνησή της ἦταν ἐπικίνδυνη λόγω τοῦ τεραστίου βάρους της (διαστ. 2.40×1.30×0.20 μ. περίπου), ἐνῶ τυχὸν ἀστοχία στοὺς χειρισμοὺς ἦταν δυνατὸν νὰ βλάψει τὴν εὐπαθὴ κατασκευὴ ἄλλων τάφων, τῶν ὁποίων

---

1. Τὸ ἀπόλυτο ὑψόμετρο ἀπὸ τὴν ἐπιφάνεια τῆς θάλασσας εἶναι 14.12 μ. Βλ. Παντελίδου Γκόφα 2005, 12.

2. Παντελίδου Γκόφα 2005, 223.

3. "Βορείαν" κατὰ τὸν ἀκολουθούμενο προσανατολισμὸ τῶν σημείων τοῦ ὁρίζοντος ἐντὸς τοῦ κειμένου στὸ ἑξῆς, γιὰ νὰ ἀποφευχθοῦν οἱ διπλοὶ προσδιορισμοί, ὅπως π.χ. ΒΑ.

4. Βλ. Παντελίδου Γκόφα 2005, 103-104 καὶ εἰκ. 98. Πλὴν τῶν τεσσάρων ἀγγείων ἀρ. Τ. 13,3-13,6, ποὺ εἶναι πιθανὸν νὰ προῆλθαν ἀπὸ τὴν ἐπιφάνεια τοῦ Ἀποθέτη 39, τὰ λοιπὰ εὑρήματα τοῦ Ἀποθέτη, ἐκτεθειμένα στὶς προθῆκες τοῦ Μουσείου Μαραθῶνος, Πετράκος 1995, 124-127, προέρχονται ἀπὸ ἄλλο σημεῖο τοῦ νεκροταφείου.

ἡ μελέτη δὲν εἶχε ἀκόμα ὁλοκληρωθεῖ. Τελικά, μόλις τὸ 2009 ἀπομακρύνθηκε καὶ τοποθετήθηκε ἐκ νέου σὲ ξύλινο ἰκρίωμα ἐπάνω ἀπὸ τὴν ἀρχικὴ θέση της, στὸν τάφο 12. Ὁ χῶρος ἐλευθερώθηκε καὶ ὁλοκληρώθηκε ἡ ἔρευνα τοῦ σημείου[5].

Δεύτερο ὀγκῶδες ἐμπόδιο στὰ ΒΑ τοῦ Ἀποθέτη εἶναι ὁ Μάρτυρας 38, ποὺ διατηρεῖ δεῖγμα τῶν ἐπιχώσεων, ὅσων κάλυψαν τὸ Νεκροταφεῖο μετὰ τὴν ἐγκατάλειψή του. Ὅπως φαίνεται ἀπὸ τὶς κατακόρυφες πλευρές του, ὁ σχηματισμὸς εἶναι ὁμοιόμορφος, χωρὶς χρωματικὲς μεταβολὲς καὶ διαφορὲς στὴ σύσταση τῶν στρωμάτων. Μόνον στὸ κατώτατο τμῆμα τῆς νότιας παρειᾶς του, σὲ βάθος 0.75 μ. ἀπὸ 0.00, διακρίνεται λεπτότατο στρῶμα χαλίκων καὶ σημεῖο μὲ συγκεντρωμένα ὄστρακα, πάχ. 0.20 μ., καθὼς καὶ οἱ ἀκμὲς δύο σχιστολιθικῶν πλακῶν. Ἡ θέση τῶν ὀστράκων ἀπέχει μόλις 1.00 μ. ἀπὸ τὸ ἀνατολικὸ χεῖλος τοῦ Ἀποθέτη 39, ἀλλὰ ἡ τυχὸν σύνδεση μὲ τὸ ἀνώτατο στρῶμα του καὶ τὴν κεραμεική του διακόπηκε τὸ 1972, ὅταν σκάφηκε ἐμπρός τους ὀρθογώνιο ὄρυγμα, διαστ. 1.45×1.10 μ., καὶ ἀφαιρέθηκαν οἱ ἐνδιάμεσες ἐπιχώσεις.

Ἡ ἀνασκαφὴ τοῦ Ἀποθέτη τὸ 1999 ἄρχισε ἀπὸ τὸ νότιο τμῆμα του. Ὁ σχεδιασμὸς προέβλεπε τὴν ἀφαίρεση τῆς ἐπιφανειακῆς λεπτῆς ἐπίχωσης, ποὺ πιθανὸν νὰ διαφύλαττε τὸ θεωρούμενο ὡς κατώτατο στρῶμα ἀπορριμμάτων. Τὰ πράγματα ὅμως ἀποδείχθηκαν διαφορετικὰ καὶ ἐπέβαλαν ἀλλαγές.

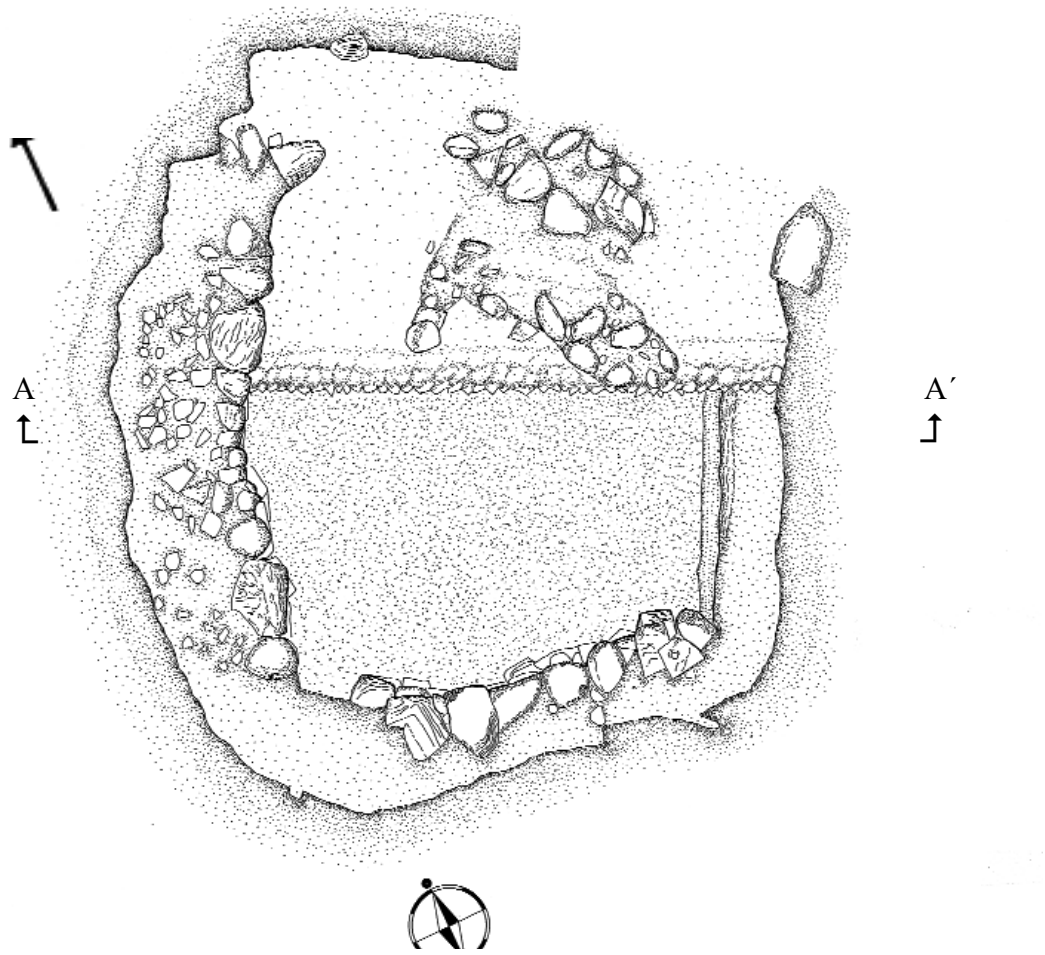
Πρίν ἀκόμα καθαρισθεῖ ὅλη ἡ επιφάνεια, παρουσιάσθηκαν διάσπαρτα ὄστρακα, πέτρες καὶ χαλίκια, χωρὶς τάξη καὶ συνοχή, μέσα σὲ σκληρὰ ἀρχικὰ καὶ ὕστερα μαλακὰ σταχτιὰ χώματα. Ἡ ἐπιφάνεια διαιρέθηκε σὲ δύο τμήματα, νότιο (διαστ. 1.20 μ. ἕως 1.60 μ. × 2.50 μ.) καὶ βόρειο (διαστ. 1.20 μ. ἕως 1.40 μ. × 2.20 μ.) (σχ. 1) καὶ ἡ ἔρευνα περιορίσθηκε στὸ νότιο τμῆμα, ἀναζητῶντας στρωματογραφικὲς ἐνδείξεις. Διάκριση ἐπαλλήλων στρωμάτων δὲν ἦταν ἐφικτὴ καὶ κατ᾽ ἀνάγκη ὁ διαχωρισμὸς κατὰ βάθη καὶ στρώματα ἔγινε μᾶλλον συμβατικά. Τὰ εὑρήματα χαρακτηρίσθηκαν μὲ τὸν ἀριθμὸ τοῦ στρώματός τους, ὁμάδα 39,1-39,12, ἐνῶ μεμονωμένα ἀγγεῖα καὶ μικροευρήματα περιγράφηκαν καὶ μνημονεύθηκαν ἰδιαιτέρως μὲ ἐνδεικτικὸ ἀριθμό, 39,20-39,92. Μεταγενέστερος συμπληρωματικὸς καθαρισμὸς τῆς ἀνατολικῆς παρειᾶς ἔδωσε εὑρήματα μὲ ἀριθμοὺς ὁμάδων ἀπὸ 170 ἕως 175.

Τὸ βόρειο τμῆμα ἀνασκάφηκε τὸ ἔτος 2000 μὲ διαφορετικὸ σύστημα καὶ λεπτομερέστερη ἀναζήτηση τῶν συνθηκῶν πλήρωσης τοῦ λάκκου. Ἡ τομὴ τῆς ἐπίχωσης, ὅπως εἶχε διαγραφεῖ μετὰ τὴν ἀφαίρεση τοῦ νοτίου τμήματος, παρουσίαζε μικρὲς ἢ μεγάλες διακριτὲς συγκεντρώσεις, ποὺ μαρτυροῦσαν ξεχωριστὲς ἀποθέσεις ὁμάδων ὀστράκων (εἰκ. 1, σχ. 2). Παρόμοιες ὁμάδες ἀποκαλύπτονταν στὸ σῶμα τῆς ἐπίχωσης, σὲ διάφορα σημεῖα καὶ βάθη, μέχρι τὸ κατώτατο στρῶμα, ἐπάνω στὸν πυθμένα. Ὁ σχηματισμός τους ἔδινε τὴν ἐντύπωση διαδοχικῶν μικρῶν καταθέσεων μὲ ὅρια ἀλληλοκαλυπτόμενα καὶ χωρὶς διαχωριστικὸ στρῶμα χώματος. Σὲ ἄλλες, ἀρκετὲς περιπτώσεις, μεγάλα ἀγγεῖα, ἰδίως λεκάνες, φαινόταν ὅτι εἶχαν σπάσει ἐπὶ τόπου, ἐνῶ στὸ ἐσωτερικό τους ὑπῆρχαν ὄστρακα μικροτέρων ἀγγείων. Ἔτσι, τὰ εὑρήματα τοῦ βορείου τμήματος ἀριθμήθηκαν κατὰ σειρὰ ἀφαίρεσής των ὡς ὁμάδες 100 ἕως 169.

Παρὰ τὴ συνεχὴ προσπάθεια κατανόησης τοῦ τρόπου δημιουργίας τῶν ἐπιχώσεων, ἡ ἐντύπωση ποὺ σχηματίσθηκε στὴν ἀρχὴ τῆς ἀνασκαφῆς, δὲν ἦταν σαφής.

---

5. Παντελίδου Γκόφα 2009, 11-12, πίν. 12 β.

Σχ. 1. Κάτοψη τοῦ Ἀποθέτη 39. Συμβατικὴ διαίρεση λάκκου σὲ βόρειο καὶ νότιο τμῆμα, στὴ στάθμη τῆς ἀρχαίας ἐπιφάνειας.

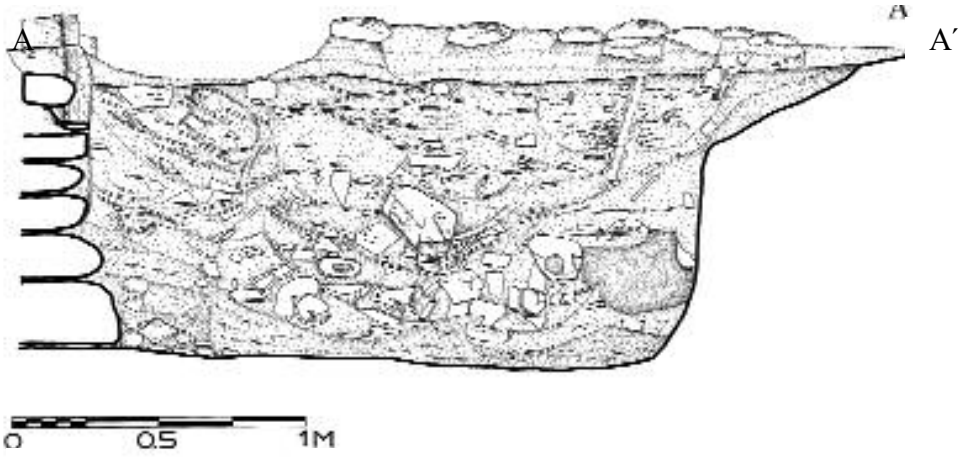
Ἡ πραγματικὴ κατάσταση ἀποκαλύφθηκε μόνον μετὰ τὴ συγκόλληση τῆς κεραμεικῆς καὶ τὴν ἐξέταση τῆς προέλευσης ὅλων τῶν ὀστράκων κάθε ἀγγείου ξεχωριστά.

Ἡ δυνατότητα ἐντοπισμοῦ αὐτῶν κατὰ τὴ μελέτη σὲ συγκεκριμένο βάθος καὶ περιοχὴ τοῦ ἀποθέτη ὀφείλεται στὴ σχολαστικὴ καταγραφὴ τοῦ συνόλου τῆς κεραμεικῆς. Πρίν ἀρχίσει ἡ ἐργασία συντήρησης, ὅλα τὰ ὄστρακα καὶ καθένα χωριστά, ἀνεξαρτήτως μεγέθους, σημειώθηκαν μὲ τὸν ἀριθμὸ τῆς ὁμάδας τους, τὸν ὁποῖο καὶ διατήρησαν. Μὲ τὸν τρόπο αὐτὸν κάθε ἀγγεῖο φέρει στὴν ἐσωτερική του ἐπιφάνεια τοὺς ἀριθμοὺς τῶν ὁμάδων, ποὺ ἀποδίδουν τὸ συγκεκριμένο βάθος εὕρεσης ὅλων τῶν ὀστράκων του, καθὼς καὶ τὸ τμῆμα ἀνασκαφῆς τοῦ λάκκου[6]. Ἔτσι διαπιστώνεται ἐὰν τὸ ἀγγεῖο εἶχε σπάσει ἐπὶ τόπου ἢ ἐὰν μεταφέρθηκε ἀπὸ ἄλλη θέση σπασμένο, μὲ ὅλα ἢ μερικὰ ἀπὸ τὰ κομμάτια του, ἢ ἐὰν τὰ ὄστρακα συγκεντρώθηκαν τυχαῖα γιὰ νὰ ριφθοῦν στὸν λάκκο ἀκόμα καὶ ἐὰν στὴν προηγούμενη θέση τους, τὴ θέση προέλευσης, ἦταν συγκεντρωμένα ἢ διάσπαρτα. Τὰ στοιχεῖα αὐτὰ διαμόρφωσαν τὴν κατὰ σχήματα δημοσιευόμενη στρωματογραφία (πίν. 120-130), στὴν ὁποία ἀπεικονίζεται τὸ τμῆμα τοῦ λάκκου καὶ τὸ βάθος ἐπίχωσης, ποὺ περιεῖχε τὰ ὄστρακα τῶν συγκολλημένων ἀγγείων.

6. Πρβ. παρατήρηση Vitelli 2007, 139.

Εἰκ. 1. Ἀποθέτης 39. Ὄψη ἐπίχωσης βορείου τμήματος μετὰ τὴν ἀνασκαφὴ τοῦ νοτίου τμήματος.

Σχ. 2. Ἀποθέτης 39. Τομὴ λάκκου στὸ ὅριο μεταξὺ βορείου καὶ νοτίου τμήματος, μετὰ τὴν ἀνασκαφὴ τοῦ νοτίου τμήματος.

Η ΑΝΑΣΚΑΦΗ

Κατασκευὴ Λάκκου

Ὁ λάκκος τοῦ Ἀποθέτη 39 ἔχει σχῆμα τετράπλευρο (εἰκ. 2, σχ. 3) μὲ διαστάσεις στὸ χεῖλος 2.50-2.60 μ. ἀπὸ Α-Δ καὶ 2.10 μ. ἕως 3.00 μ. ἀπὸ Β-Ν[7], στὸν πυθμένα ὅμως περὶ τὴν ΒΑ γωνία σχηματίζεται καμπύλη καὶ ἡ ἔκτασή του περιορίζεται. Τὸ χεῖλος βρίσκεται στὸ ἴδιο ἐπίπεδο μὲ τὸ δάπεδο τοῦ νεκροταφείου (σχ. 4, 5), σὲ βάθος 0.90 μ. ἀνατολικά, 0.96 μ. νότια, 1.00 μ. δυτικὰ καὶ 1.00 μ. βόρεια[8]. Τὸ βάθος του εἶναι πρακτικῶς ὁμοιόμορφο, 2.10 μ. ἀπὸ 0.00 μ. τῆς ἀνασκαφῆς ἢ 1.10 μ. ἀπὸ τὸ χεῖλος του, μὲ μικρὲς κατὰ τόπους ἀνωμαλίες. Ἡ ἐπιφάνεια τοῦ πυθμένα στὸ μεγαλύτερο τμῆμα του καλύπτεται μὲ ἄμμο καὶ λίγα βότσαλα. Κατὰ μῆκος τῆς νότιας παρειᾶς μία πλατειὰ λωρίδα μὲ κροκάλες καὶ μεγάλες πέτρες μαζὶ σχηματίζουν παχὺ στρῶμα, ποὺ ἀνυψώνει τὴν ἐπιφάνεια κατὰ 0.10 μ. περίπου, στὸ τέλος, ὅμως, γιὰ τὶς ἀνάγκες τῆς ἀνασκαφῆς, ἡ ΝΔ γωνία σκάφηκε χαμηλότερα μέχρι βάθους 2.20 μ.[9].

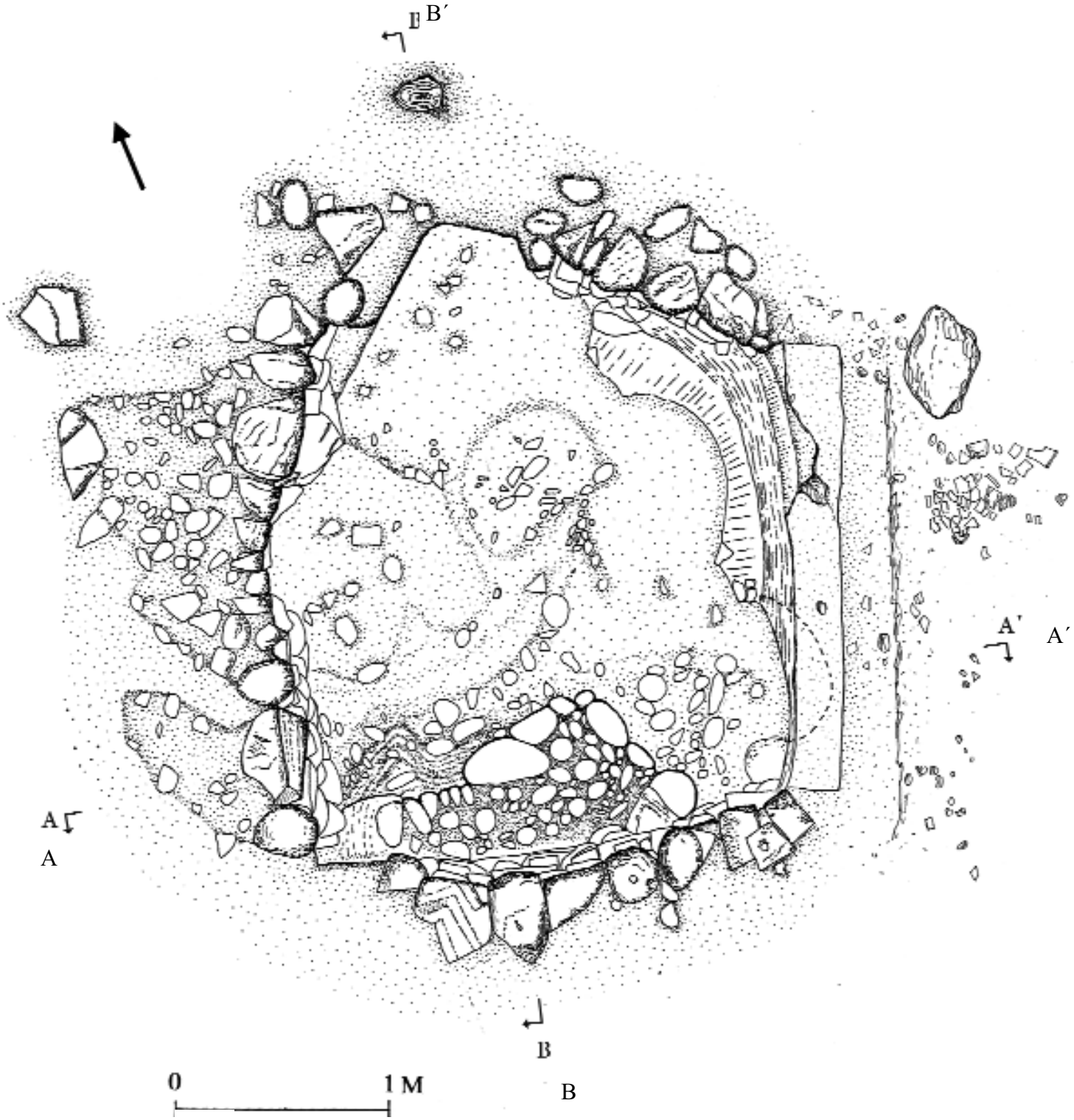

Εἰκ. 2. Ὁ λάκκος τοῦ Ἀποθέτη 39 κενός, ἀπὸ νότια.

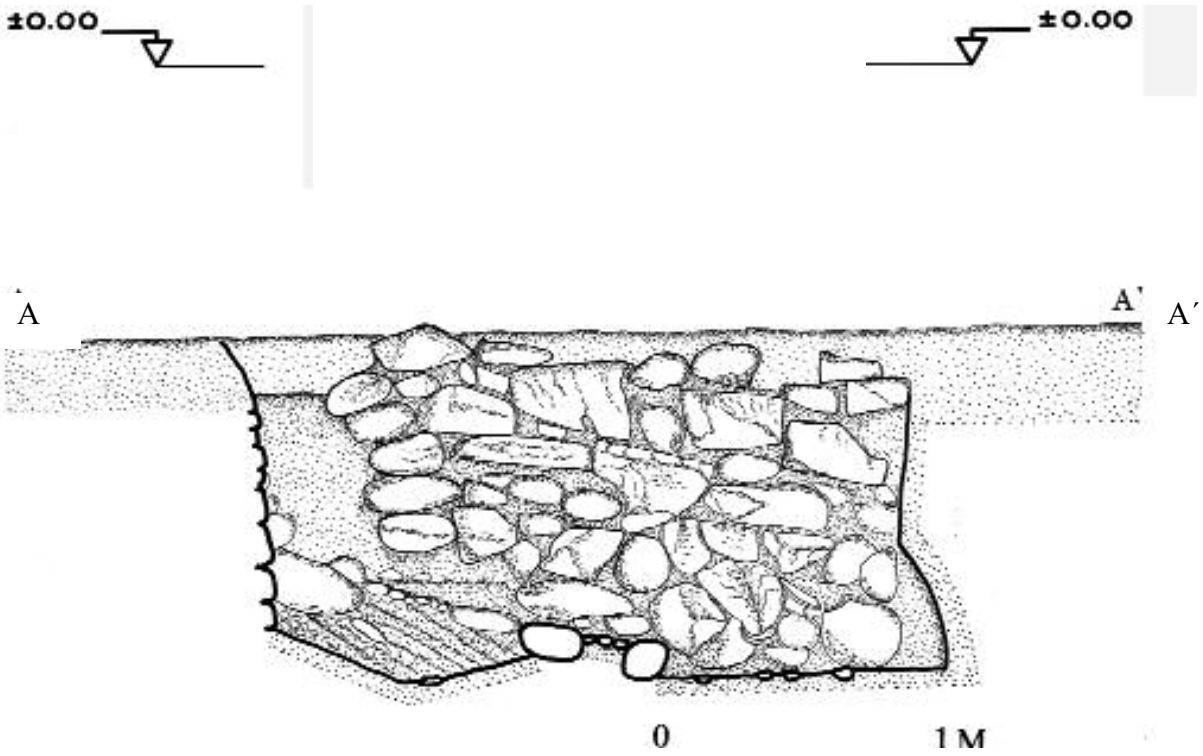
7. Οἱ διαστάσεις του μεταβάλλονται ἀπὸ σημείου σὲ σημεῖο.

8. Ὅλα τὰ βάθη μετρῶνται ἀπὸ 0.00 μ. τῆς παλαιᾶς ἀνασκαφῆς, μὲ ἀπόλυτο ὑψόμετρο ἀπὸ τὴν ἐπιφάνεια τῆς θάλασσας 14.12 μ., βλ. Παντελίδου Γκόφα 2005, 12.

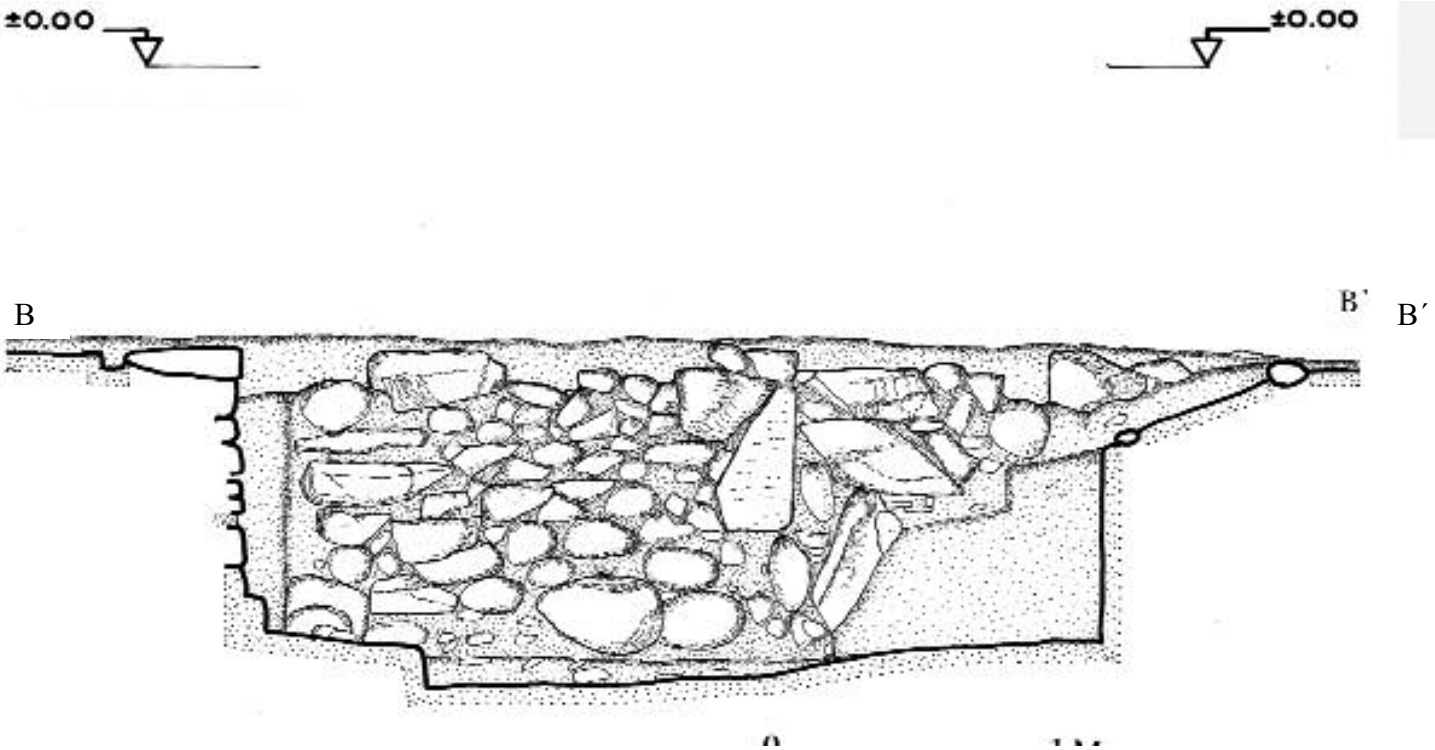
9. Βλ. κεφάλαιο: Ἐπίχωση Λάκκου σ. 32.

Σχ. 3. Κάτοψη τοῦ Ἀποθέτη 39 μετὰ τὴν ἀνασκαφή του.

Σχ. 4. Τομὴ Α – Α΄ τοῦ Ἀποθέτη 39
μὲ ὄψη τῆς νότιας παρειᾶς.

Σχ. 5. Τομὴ Β – Β΄ τοῦ Ἀποθέτη 39
μὲ ὄψη τῆς δυτικῆς παρειᾶς.

Οἱ τρεῖς παρειὲς τοῦ λάκκου, ἡ νότια, ἡ δυτικὴ καὶ ἡ βόρεια, εἶναι ἐπενδυμένες μὲ ξηρότοιχους ἀνόμοια κατασκευασμένους καί, ὅπως φαίνεται, σὲ διαφορετικοὺς χρόνους.

Ἡ νότια παρειὰ ἔχει μῆκος στὴ βάση της 2.20 μ. ποὺ διευρύνεται στὴν κορυφή της σὲ 2.30 μ. (σχ. 4). Στὸ μεγαλύτερο μῆκος της φέρει ἐπένδυση ξηρολιθιᾶς μὲ κροκάλες καὶ ἄλλες ἀκατέργαστες πέτρες σὲ ἕξι στρώσεις (εἰκ. 3). Τὸ πρὸς δυσμὰς τέρμα τοῦ τοίχου, σχετικὰ πιὸ ἐπιμελημένο, σχηματίζουν 5 ἐπάλληλες μεγάλες ποταμίσιες πέτρες, ποὺ ἀποκλίνουν ἀπὸ τὴν κατακόρυφο καὶ ἀπέχουν 0.25-0.32 μ. ἀπὸ τὸ τέρμα τῆς παράπλευρης δυτικῆς παρειᾶς. Σὲ αὐτὸ τὸ ἐνδιάμεσο τμῆμα, τὸ τοίχωμα ἦταν γυμνὸ μὲ καθαρὴ ἄμμο στὴν ὄψη.

Οἱ κατώτατες πέτρες τῆς ἐπένδυσης, ὀγκώδεις καὶ τραχειές, πατοῦν ἐπὶ μήκους 1.36 μ. ἀπὸ Α-Δ, σὲ βάθος 2.10 μ. ἐπάνω σὲ κροκάλες παλαιᾶς κοίτης ποταμοῦ[10]. Περὶ τὸ ἀνατολικὸ τέρμα της, μεταξὺ δύο ὀγκολίθων τὸ κτίσιμο ἔχει καταπλακώσει δύο ἀνοικτὰ ρηχὰ σκυφοειδῆ ἀγγεῖα καὶ ὄστρακα, ὁρατὰ ἀκόμα ἐπὶ τόπου (εἰκ. 4). Ἡ δεύτερη στρώση καταλαμβάνει ὅλο τὸ μῆκος τῆς κτιστῆς ἐπιφάνειας, 1.80 μ. καὶ ἀρχίζει ἀπὸ βάθους 1.80 μ. μὲ μικρότερες πέτρες, ἐνῶ τὸ πρὸς τὰ δυτικὰ τμῆμα της πατάει ἀπ᾽ εὐθείας σὲ ἄμμο. Ἡ τρίτη στρώση κτίσθηκε μὲ κροκάλες καὶ φαίνεται νὰ σχηματίζει ἄνω εὐθύγραμμη ἐπιφάνεια μὲ μικρὴ κλίση ἀπὸ δυτικὰ πρὸς ἀνατολικά. Στὴν τέταρτη καὶ πέμπτη ἔχουν χρησιμοποιηθεῖ καὶ πάλι μεγάλες τραχειὲς πέτρες μὲ μικρὲς κροκάλες στὰ ἐνδιάμεσα.

Ἡ δυτικὴ παρειὰ παρουσιάζει ἐξαιρετικὴ ἀνομοιομορφία (σχ. 5, εἰκ. 5). Κατὰ τὸ μισὸ περίπου πρὸς νότον τμῆμα της, μήκους 1.50 μ., ἦταν κτισμένη μὲ ξηρολιθιὰ σὲ

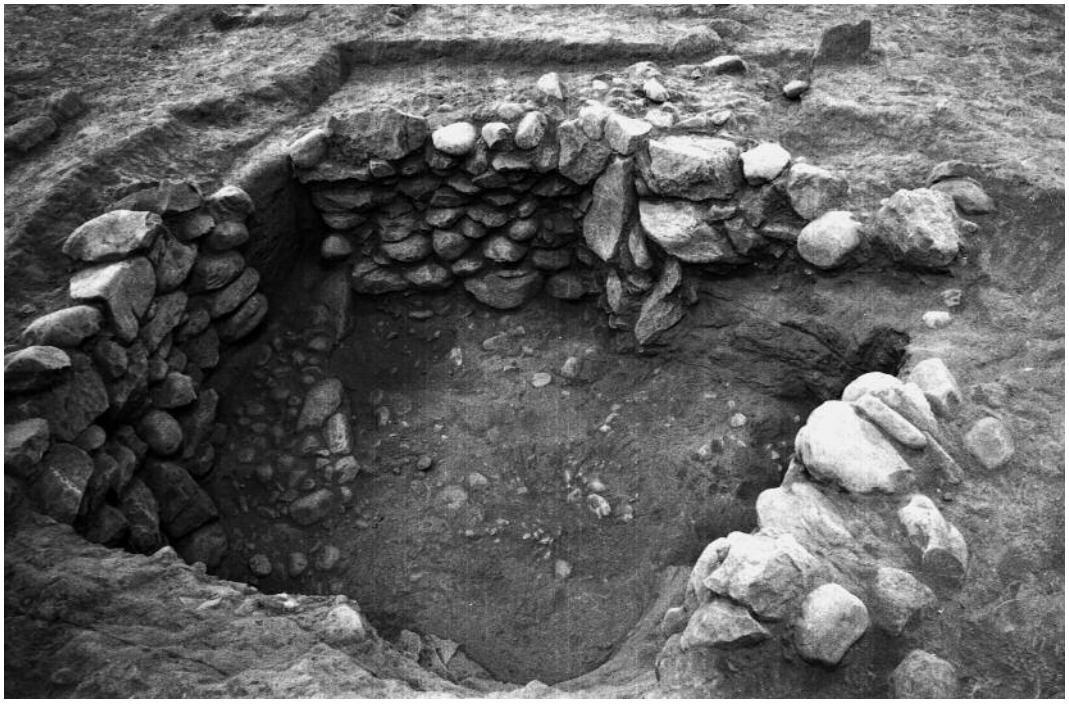

Εἰκ. 3. Ἡ ἐπένδυση τῆς νότιας καὶ δυτικῆς παρειᾶς τοῦ λάκκου, ἀπὸ βόρεια.

10. Παντελίδου Γκόφα 2005, 11.

Εἰκ. 4. Ἡ ἐπένδυση τῆς νότιας παρειᾶς. Κάτω ἀριστερά, ἀγγεῖα κτισμένα μέσα στὶς πέτρες (φωτογραφία K.-V. von Eickstedt).

Εἰκ. 5. Ἡ ἐπένδυση τῆς νότιας καὶ δυτικῆς παρειᾶς τοῦ λάκκου, ἀπὸ ΒΑ.

7-8 στρώσεις ποταμίσιες πέτρες. Τὸ κτίσιμο φαίνεται σταθερὸ καὶ συνεχές, δὲν ἀποκλείεται ὅμως νὰ κατασκευάσθηκε σὲ δύο φάσεις. Στὴν πρώτη θὰ ἀνήκουν οἱ τρεῖς κατώτατες στρώσεις ποὺ ἀπολήγουν σὲ ὁριζόντιο, εὐθύγραμμο ἁρμὸ (βάθος 1.60-1.65 μ.) καὶ στὴ δεύτερη οἱ ἀνώτερες. Πάντως καὶ ἐδῶ ἡ κατώτατη στρώση ἑδράζεται σὲ παχὺ στρῶμα ἀπὸ ποταμίσιες πέτρες καὶ σχηματίζεται ἀπὸ 3-4 πελώριες, αἰσθητὰ μεγαλύτερες τῶν ἄλλων.

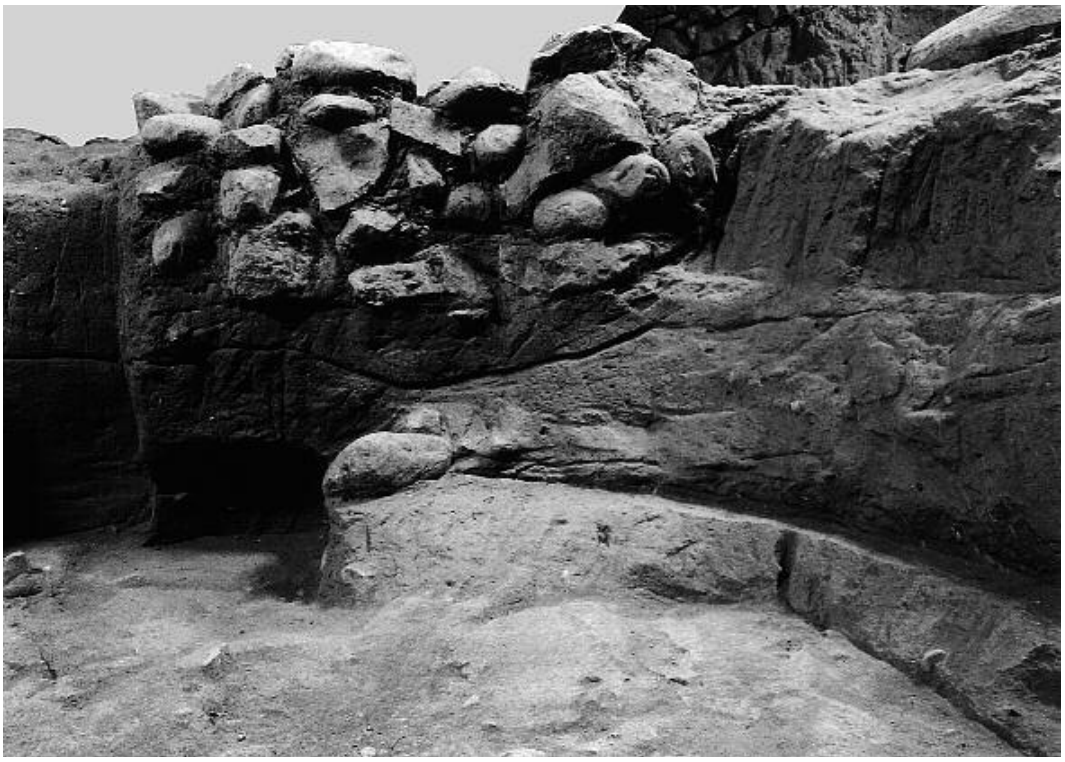
Τὸ ἄλλο μισὸ τῆς δυτικῆς παρειᾶς παρουσιάζει τελείως διαφορετικὴ οἰκοδόμηση καὶ εἶναι δύσκολο νὰ φαντασθοῦμε ὅτι τὰ δύο τμήματα κατασκευάσθηκαν ἀπὸ τοὺς ἴδιους ἀνθρώπους συγχρόνως. Συγκεκριμένα, ἡ παρειὰ τοῦ λάκκου πρὸς τὴ ΒΔ γωνία εἶναι χαμηλὰ ἀκάλυπτη, σὲ ὕψος τουλάχιστον 0.40 μ. Στὴν ὄψη παρουσιάζει συμπαγὴ καθαρὴ ἄμμο, ἐνῶ στὸ ἴδιο τμῆμα ὑψηλότερα ἡ ἄμμος περιέχει πολλὰ χαλίκια. Αὐτὸ τὸ κατώτατο ἀμμῶδες τμῆμα, μήκους 0.90 μ., τερματίζεται σὲ μία ὄρθια τραχειὰ πέτρα τοποθετημένη ἐγκάρσια πρὸς τὸ πλάτος της (εἰκ. 6) καὶ λίγες ἀκόμα πέτρες σφηνωμένες στὸ τοίχωμα λοξὰ καὶ ὁριζόντια. Τέλος, τὸ ἀνώτατο μέρος, ὕψους 0.45 μ. (εἰκ. 5), ἐπάνω ἀπὸ τὸ στρῶμα τῆς ἄμμου μὲ τὰ χαλίκια, εἶναι κτισμένο ἄτακτα καὶ πρόχειρα μὲ πέτρες τραχειές, μικρὲς καὶ μεγάλες, τοποθετημένες ὁριζόντια καὶ κατακόρυφα.

Ἡ βόρεια παρειά, συνολικοῦ μήκους 1.95 μ. στὸ ἀνώτερο τμῆμα της, περιορίζεται χαμηλὰ σὲ 1.65 μ. περίπου. Τὸ τοίχωμα εἶναι στὸ κατώτερο τμῆμα ἀκάλυπτο καὶ μόνον ἕνα τμῆμα του πρὸς τὰ ἀνατολικά, μήκους 1.15 μ., προστατεύεται, ἀπὸ ὕψους 0.58 μ. ἐπάνω ἀπὸ τὸν πυθμένα, μὲ κτισμένη ξηρολιθιά (εἰκ. 7).

Ἀνατολικά, ἡ παρειὰ τοῦ λάκκου διατήρησε τὴν ἀμμώδη ἐπιφάνεια. Παρὰ τὴν ἐπισταμένη παρατήρηση καὶ τὸ ξύσιμο τοῦ ἀμμώδους τοιχώματος κατὰ τὴν ἀνασκαφή, δὲν βρέθηκε τοῖχος. Τὸ περίγραμμα τοῦ πυθμένα στὴν περιοχὴ αὐτὴ διαγράφει συνεχὴ καμπύλη μέχρι τὸ μισὸ περίπου τῆς πρὸς τὰ βόρεια πλευρᾶς, ἐνῶ τὸ τοίχωμα στὸ τμῆμα αὐτὸ εἶναι πολὺ κεκλιμένο καὶ σὲ 0.17 μ. ἐπάνω ἀπὸ τὸν πυθμένα σχηματίζει βαθμιδωτὴ ἐσοχή (εἰκ. 8). Ἀντίθετα, στὴν κορυφὴ τὸ χεῖλος τοῦ λάκκου διαγράφεται περίπου εὐθύγραμμο.

Εἰκ. 6. Ὄρθια πέτρα ἐγκάρσια πρὸς τὴν τοίχιση τῆς δυτικῆς παρειᾶς.

Εἰκ. 7. Ἡ ΒΑ πλευρὰ τοῦ λάκκου (φωτογραφία K.-V. von Eickstedt).

Εἰκ. 8. Ἡ ἀνατολικὴ πλευρὰ του λάκκου μὲ τὶς παράπλευρες, βόρεια καὶ νότια, ἀπὸ δυτικά.

Μετὰ τὴν ἀνασκαφὴ ὁ λάκκος ἀπέκτησε τὴν ἀρχική του μορφή, ἐκτὸς ἀπὸ μία μόνον παραβίαση ποὺ ἔγινε στὸ τοίχωμα τοῦ λάκκου. Ἀπὸ τὸ δυτικὸ ἄκρο τῆς νότιας παρειᾶς ἀφαιρέθηκε σὲ ὅλο τὸ ὕψος της χῶμα, πάχους 0.10-0.15 μ., γιὰ νὰ ἐξακριβωθεῖ ὅτι δὲν συνεχίζεται ἡ τοίχιση (εἰκ. 3, 4). Σὲ ἄλλα δύο σημεῖα ἡ ἐπέμβαση ἦταν ἀναγκαία: Τὸ πρὸς τὰ δυτικὰ τελείωμα τῆς βόρειας παρειᾶς σκάφηκε μὲ λοξὴ κλίση ἀπὸ τὸ χεῖλος μέχρι τὸν πυθμένα για νὰ ἀφαιρεθεῖ ἀλώβητη, μαζὶ μὲ τὸ περιεχόμενό της, ἡ λεκανίδα 1601, καλυμμένη ἀπὸ τὸ στρῶμα ἄμμου (εἰκ. 9). Ὁμοίως, τὸ κατώτατο σημεῖο τῆς ἀνατολικῆς παρειᾶς ἀνασκάφηκε ἀπὸ τὸν πυθμένα καὶ ἄνω σὲ ὕψος 0.25-0.30 μ., γιὰ νὰ καθαρισθεῖ ἀπὸ τὰ ὄστρακα ποὺ εἰσχωροῦσαν κατὰ 0.15 μ. ἀνατολικώτερα τοῦ τέρματος τῆς νότιας κτιστῆς ἐπένδυσης (εἰκ. 10).

Ἡ ἀνεύρεση ποσότητας κεραμεικῆς κατὰ τὴν ἐπέκταση τοῦ δαπέδου στὴ ΝΑ γωνία καθὼς καὶ ἡ λεκανίδα μὲ τὴν πρώτη ἀπόθεση στὴ ΒΔ[11], σὲ συνδυασμὸ μὲ τὸ ἀμμῶδες τοίχωμα καὶ στὰ δύο αὐτὰ σημεῖα, φανερώνουν ὅτι ὁ λάκκος ἦταν ἀρχικὰ εὐρύτερος. Τὸ ἀρχικὸ τοίχωμα ἐπικαλύφθηκε στὰ ἀκραῖα σημεῖα βόρεια καὶ ἀνατολικὰ μὲ στρῶμα ἄμμου, ποὺ πρέπει νὰ μετέφεραν ἐκεῖ τὰ νερὰ μετὰ ἀπὸ ἔντονη βροχόπτωση καὶ ἔτσι σχηματίσθηκε καμπύλη.

Εἰκ. 9. Ἡ βόρεια πλευρὰ τοῦ λάκκου μὲ τὴ λεκανίδα 1601, ἀπὸ νότια.

Εἰκ. 10. Ἀποκάλυψη κεραμεικῆς μέσα στὴν ἀνατολικὴ παρειὰ τοῦ λάκκου.

11. Βλ. κεφάλαιο: Ἐπίχωση Λάκκου, σ. 31, 34, 36.

Ἐπίχωση Λάκκου

Μία θραυσμένη λεκανίδα, μὲ τὸ περιεχόμενό της, θεωρεῖται ἡ πρώτη τοποθέτηση ἀντικειμένου μέσα στὸν λάκκο, στὴ ΒΔ γωνία του. Στὸν πυθμένα τῆς λεκανίδας (1601) ἦταν ἕνα ὄστρακο μεγάλου ἀγγείου (Α.Τ. 163), καὶ ἐπάνω σὲ αὐτὸ τμῆμα βραχιονίου αἴγας σὲ λοξὴ θέση[12] καὶ ἕνα βότσαλο (εἰκ. 11, 12). Μεταξὺ τῶν δύο, περὶ τὸ χεῖλος τῆς λεκανίδας, βρέθηκε σφηνωμένος μικρὸς σκύφος (1602)[13], ὁ ὁποῖος σήμερα πατάει ὁριζόντια ἐπάνω σὲ χῶμα. Ἡ μετέωρη θέση του δείχνει ὅτι στηριζόταν σὲ συμπαγὲς ὑλικὸ φθαρτῆς φύσης καὶ τὴ θέση του ἔλαβε ὕστερα τὸ χῶμα, ἐνῶ τὸ ὀστοῦν ἀποτελεῖ σαφῶς ὑπόλειμμα τεμαχίου κρέατος. Ἀκριβῶς δίπλα στὴ λεκανίδα 1601, στὴν ἄμμο τοῦ πυθμένα, ὑπῆρχε τμῆμα βραχιονίου ἀγελάδας (εἰκ. 11, 12) καὶ ἐπάνω του τὸ ἥμισυ κρανίου χοίρου καλυμμένο μὲ τμῆμα πίθου 2869 (εἰκ. 13) (βλ. Παράρτημα 5, σ. 366, εἰκ. 4). Τέλος, κομμάτια τοῦ ἴδιου ἀγγείου μὲ τὸ ὄστρακο Α.Τ. 163 βρέθηκαν σκόρπια γύρω τους.

Ἐπάνω στὸ σύνολο τοῦ εὑρήματος, μετὰ τὴν παρεμβολὴ λεπτοῦ στρώματος ἄμμου, εἶχαν τοποθετηθεῖ, κατὰ μῆκος τῆς βόρειας παρειᾶς τοῦ λάκκου ἄλλα τρία ἀγγεῖα στὴ σειρά (2411, 1629, 1534). Στὴ γωνία ἦταν τὸ τμῆμα ἀμφορίσκου 2411, θραυσμένου πρὶν ἀπὸ τὴν κατάθεσή του, ποὺ φαίνεται νὰ εἶχε χρησιμοποιηθεῖ καὶ αὐτὸ ὡς σκύφος. Τὸ ἀγγεῖο φέρει μοναδικὴ διακόσμηση κατακόρυφων πλαστικῶν ταινιῶν ἀπὸ τὸν λαιμὸ μέχρι τὴ βάση[14], ἐνῶ ὁ πηλός του εἶναι πολὺ κακῆς ποιότητας καὶ διατήρησης[15]. Δὲν ἀποκλείεται κατὰ τὴν ἐποχὴ τῆς κατάθεσής του νὰ ἦταν ἤδη παλαιότατο. Δίπλα στὸν ἀμφορίσκο-σκύφο, ἄλλος ἀμφορίσκος, ὁ ἐγχάρακτος 1629, ἔστεκε ὄρθιος, θραυσμένος, ἀλλὰ ὄχι τεμαχισμένος, ἐπάνω ἀκριβῶς ἀπὸ τὴ θέση τῆς λεκανίδας 1601 (εἰκ. 11). Ἰδιαίτερο χαρακτηριστικὸ ἀποτελεῖ μία ὀπὴ στὴν κοιλιά του, ἀνοιγμένη μετὰ τὴν ὄπτηση. Στὴ συνέχεια, ἀναποδογυρισμένος ἐπάνω στὸ τμῆμα πίθου 2869 ποὺ εἶχε ἤδη σκεπάσει τὸ κρανίο χοίρου, ἦταν ἕνας ἀκέραιος πολὺ βαθὺς σκύφος μὲ δύο ἐσωτερικὲς λαβές (1534). Σὲ αὐτὰ πρέπει νὰ προστεθεῖ ἕνας ἀκόμα καμπύλος σκύφος 1707, θραυσμένος σὲ πολλὰ κομμάτια. Ἀπὸ τὴν ἄλλη πλευρὰ τῆς γωνίας, κάτω ἀπὸ τὴ δυτικὴ παρειά, ἔστεκε ὄρθιος καὶ ἐπίσης ἀκέραιος (εἰκ. 14) ὁ ἐγχάρακτος ἀμφορίσκος 1560, μὲ ὀπὴ στὸν πυθμένα. Ἐμπρὸς ἀπὸ τὸ σύνολο εἶχαν τοποθετηθεῖ τρία δόντια ἀπὸ τὴν ἄνω γνάθο ἀγελάδας, τμῆμα κάτω γνάθου χοίρου καὶ μία μυτερὴ λεπίδα ὀψιανοῦ ἀρ. 753[16].

Τὰ δύο πρῶτα ἀγγεῖα 2411, 1629 φαίνονταν περιορισμένα στὴ γωνία μὲ πέτρες καὶ κομμάτια μεγάλου ἀγγείου, ἐνῶ ὁ δεύτερος ἀμφορίσκος 1629 ἦταν ἐπὶ πλέον σκεπασμένος μὲ μία κροκάλα (εἰκ. 14). Ὡς πρὸς τὸ σύνολο, ἀξίζει νὰ σημειωθεῖ ὅτι κανένα ἀπὸ αὐτὰ τὰ ἀγγεῖα δὲν εἶχε ἐκτεθεῖ σὲ πυρὰ μετὰ τὴν κατασκευή του οὔτε ἔφερε σημεῖα ἠθελημένης θραύσης καὶ τεμαχισμοῦ.

---

12. Βλ. Παράρτημα 5.
13. Σκύφος μοναδικοῦ μεγέθους στὸν Ἀποθέτη.
14. Βλ. κατωτέρω: Ἡ Κεραμεική.
15. Ἡ περιγραφὴ τοῦ ἀγγείου ἐντάσσεται στοὺς ἐγχάρακτους ἀμφορίσκους.
16. Βλ. Παράρτημα 3 καὶ 5.

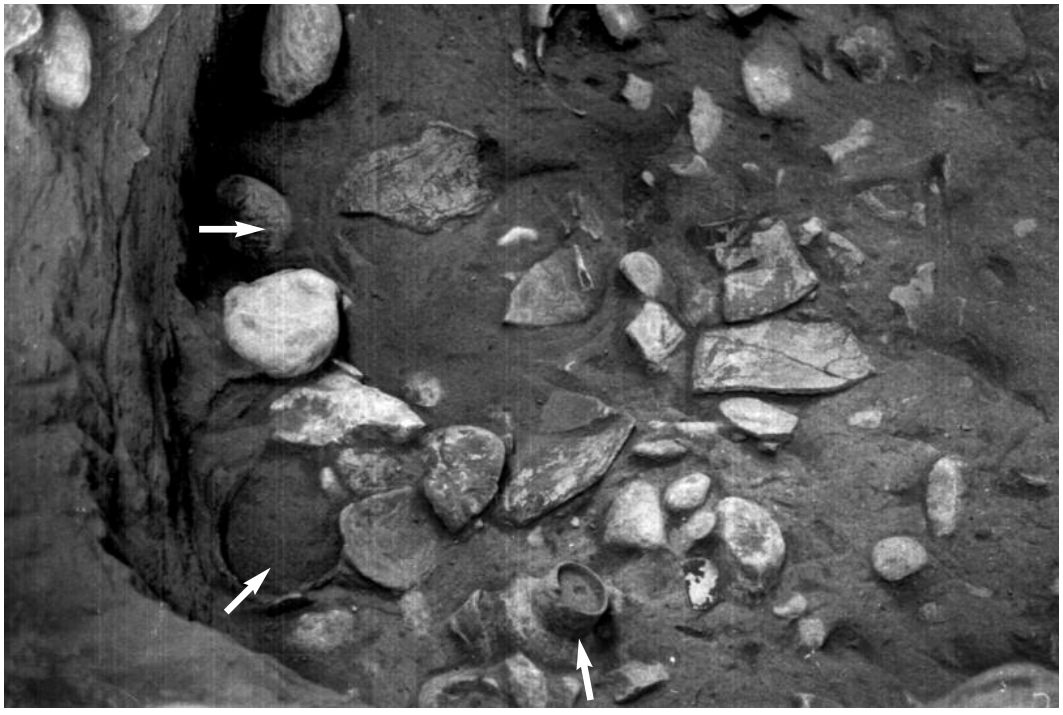
Εἰκ. 11. Ἡ πρώτη κατάθεση στὴ ΒΔ γωνία τοῦ λάκκου: λεκανίδα 1601 καὶ κρανίο ζώου.

Εἰκ. 12. Ἡ λεκανίδα τῆς εἰκ. 11 μὲ τὸ περιεχόμενό της.

Εἰκ. 13. Τὰ ἀγγεῖα 2411 καὶ 1629 στὴ ρίζα τῆς βόρειας παρειᾶς καὶ τμῆμα πίθου 2869 ἐπάνω ἀπὸ τὸ κρανίο ζώου.

Εἰκ. 14. Τὰ ἀγγεῖα τῆς ΒΔ γωνίας: ἐμπρὸς κάτω ἀμφορίσκος 1560, ἀριστερὰ ἀμφορίσκος 2411, πέτρα ἐπάνω στὸν ἀμφορίσκο 1629 καὶ ὁ βαθὺς σκύφος 1534.

Στὸ ἄλλο ἄκρο τοῦ λάκκου, περὶ τὴ ΝΔ γωνία, κάτω ἀπὸ ἄμμο καὶ κροκάλες, εἶχε σκαφεῖ ρηχὸς λάκκος σὲ βάθος 2.20 μ. γιὰ νὰ τοποθετηθεῖ θραυσμένος, ὡς φαίνεται, ἐπὶ τόπου ἕνας ἐγχάρακτος ἀμφορίσκος (1544) καὶ ἕνας ἀκέραιος, ἰδιότυπος γιὰ τὴν ἀνασκαφή, σκύφος (1555) (εἰκ. 15).

Περὶ τὸ κεντρικὸ τμῆμα τοῦ λάκκου ἡ ἐπιφάνεια τοῦ πυθμένα σὲ βάθος 2.10 μ., ἦταν οὐσιαστικὰ καθαρὴ μὲ λίγες πέτρες ἢ χαλίκια. Ἐπάνω σὲ αὐτὴν τὴν ἐπιφάνεια διακρίθηκαν τρεῖς ἀνεξάρτητες μεταξύ τους ὁμάδες ὀστράκων καὶ ἀπέδωσαν τὰ ἑξῆς ἀγγεῖα: Ἡ μία (ἀριθμὸς ὁμάδας ἀνασκαφῆς 165) περὶ τὰ ΒΑ (εἰκ. 16), ἡ παλαιότερη ἴσως καὶ μεγαλύτερη, σὲ βάθος 2.05 μ. ἀπὸ 0.00 μ., ἢ 1.05 μ. ἀπὸ τὸ χεῖλος τοῦ λάκκου, κλειστὴ ἀνασκαφικά, σκεπασμένη μὲ σταχτιὰ χώματα, περιλάμβανε τὰ ὄστρακα ἀπὸ 12 ἀγγεῖα: ἕναν ἀμφορέα (1800), ἕνα πόδι καρποδοχείου (2355) πεσμένο ὁριζόντια ἐπάνω στὸ στόμιό του, μία λεκάνη καὶ μία λεκανίδα (1550, 1553), ἕναν πίθο (1912), ἕνα πιθόσχημο (2093), ἕναν ἀμφορίσκο (2176), δύο σφαιρικά (1590, 1625), ἕνα τρίωτο σφαιρικό (1804), ἕναν σκύφο (1532), τέσσερα ὄστρακα τοῦ γωνιώδους σκύφου 1613[17] καὶ μία μεγάλη ἀχιβάδα τοῦ γένους Spondylus gaederopus κάτω ἀπὸ τὸν ἀμφορέα 1800.

Ἄλλη ὁμάδα στὰ ΝΑ (ἀριθμοὶ ὁμάδων ἀνασκαφῆς 174, 175 καὶ 88[18]) (εἰκ. 17) εἶχε δύο λεκάνες (1524, 1551), ἕνα τμῆμα πίθου (2479), ἕναν ἀμφορέα (1796), τρεῖς

Εἰκ. 15. Ἡ ΝΔ γωνία τοῦ πυθμένα μὲ θραυσμένο τὸν ἀμφορίσκο 1544 καὶ ἀκέραιο τὸν σκύφο 1555.

17. Ἄλλο ὄστρακο τοῦ ἰδίου σκύφου εἶχε συλλεγεῖ στὴ ΒΔ γωνία μαζὶ μὲ τὰ ἀγγεῖα 1534, 1629 καὶ 2411.

18. Οἱ δύο πρῶτοι ἀριθμοὶ ἀντιστοιχοῦν στὴν κατὰ χώραν ἐπάλληλη θέση τῶν ὀστράκων.

Εἰκ. 16. Ἡ ὁμάδα ἀγγείων 165 στὴ ΒΑ πλευρὰ τοῦ πυθμένα.

Εἰκ. 17. Ἀμφορίσκος καὶ ὄστρακα μέσα στὴν ἀνατολικὴ παρειὰ τοῦ λάκκου (ὁμάδες 174 καὶ 175).

Εἰκ. 18. Ἡ ὁμάδα 166 ἐμπρὸς κάτω καὶ δεξιὰ ἡ ὁμάδα 165.

ἀμφορίσκους (1546, 1547, 2525), δύο σκύφους (1705, 1729), τμῆμα στομίου ὀγκώδους σκύφου (2853), ἕνα σφαιρικὸ (2136) καὶ χονδροειδῆ ὄστρακα μὲ ὀπὲς κάτω ἀπὸ τὸ χεῖλος, ἀνήκοντα σὲ ὁμοίωμα πλοίου (1782) καὶ σὲ ἐπίπεδο σκεῦος (1971). Ἔπεται τρίτη ὁμάδα, μὲ ἀριθμὸ ἀνασκαφῆς 166, 168 τοποθετημένη δίπλα στὴν 165, ποὺ παρουσιάζεται ἐλλιπέστερη[19], μὲ κομμάτια στοιβαγμένα τὸ ἕνα ἐπὶ τοῦ ἄλλου (εἰκ. 18). Αὐτὰ ἄρχιζαν χαμηλὰ μὲ ἕνα πιθόσχημο (1976) (σὲ βάθος 2.00-2.09 μ.) καὶ συνέχιζαν μὲ ἕναν ἐγχάρακτο ἀμφορίσκο (1540), ἕνα σφαιρικό (1903), ἕναν σκύφο (1762), δύο λεκάνες (1527, 1715) καὶ με τμήματα τοῦ ἀμφορέα 1801, τοῦ ὁποίου ἄλλα ὄστρακα ἦταν διασκορπισμένα σὲ πολλὰ στρώματα.

Τὰ δύο ἀγγεῖα τῆς ΝΔ γωνίας (1544 καὶ 1555), ποὺ φυλάχθηκαν στὸ βύθισμα, ἐξαφανίσθηκαν κάτω ἀπὸ στρῶμα πακτωμένων τεμαχίων λεκάνης (2573), ἄλλων ὀστράκων καὶ λίθων τοῦ ποταμοῦ σὲ βάθος 1.88 μ. (εἰκ. 19). Ἐπὶ πλέον, ἀμέσως ἢ ἀργότερα τὸ σύνολο καλύφθηκε τοπικὰ μέχρι βάθους 1.70 μ. ἀπὸ ἔντονα ἐπικλινὲς στρῶμα ἄμμου καὶ χωμάτων, καστανῶν ἕως κοκκινωπῶν (εἰκ. 20). Τὰ χώματα αὐτὰ δὲν φαίνεται νὰ τοποθετήθηκαν ἐπὶ τούτου, ὡς ἐπὶ πλέον κάλυψη τῶν δύο ἀγγείων, ἀλλὰ μᾶλλον εἰσέρρευσαν στὸν λάκκο μὲ νερὰ ἀπὸ τὴ ΝΔ παρειὰ τοῦ λάκκου, τὸ σημεῖο

19. Μπορεῖ νὰ εἶχε μερικῶς ἀποκοπεῖ κατὰ τὴν ἀνασκαφὴ τῶν δύο τομέων ἢ νὰ εἶχε διασκορπισθεῖ κατὰ τὴν ἀρχαιότητα.

ποὺ τελικὰ ἔμεινε χωρὶς ἐπένδυση. Πάντως, ὅπως καὶ ἂν δημιουργήθηκε τὸ μικρὸ σὲ ἔκταση ἀλλὰ παχὺ στρῶμα λίθων καὶ ἄμμου, εἶναι βέβαιο ὅτι σχηματίσθηκε μετὰ τὸ κτίσιμο τῶν δύο τουλάχιστον κατώτατων δόμων ἐπένδυσης τῆς δυτικῆς παρειᾶς, στὶς ὁποῖες ἀκούμπησε καὶ τὶς κάλυψε.

Ὅταν ἄρχισε νὰ χρησιμοποιεῖται ὁ Ἀποθέτης, μετὰ τὶς τρεῖς διακριτὲς μεταξύ τους συγκεντρώσεις, τὸ πρῶτο στρῶμα στὸν πυθμένα τοῦ λάκκου, ἰδίως στὰ ἀνατολικὰ καὶ νότια, γεμίζει βαθμιαῖα μὲ θραυσμένα ἀγγεῖα, τοποθετημένα σὲ μικροὺς σωρούς,

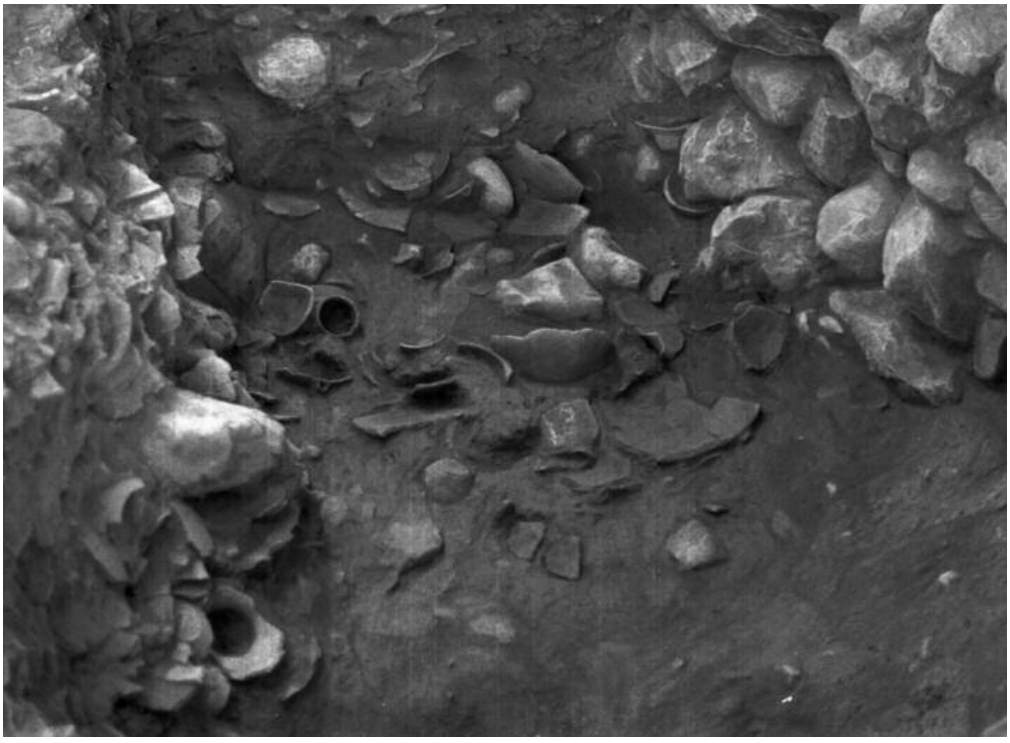
Εἰκ. 19. Λίθοι καὶ ὄστρακα, σὲ βάθος 1.88 μ., καλύπτουν τὰ ἀγγεῖα τῆς ΝΔ γωνίας τοῦ λάκκου.

Εἰκ. 20. Χώματα καὶ ἄμμος καλύπτουν τὴ ΝΔ γωνία τοῦ λάκκου τῆς εἰκ. 19.

ποὺ μὲ δυσκολία ξεχώριζαν ἀνάμεσα σὲ ἄλλα ριγμένα σκόρπια (εἰκ. 21). Μερικὰ ἀπὸ τὰ ὄστρακα αὐτὰ φανέρωναν συγκεκριμένο σχῆμα ἀγγείου, ἐνῶ τὰ πολλὰ ἔμεναν ἀταύτιστα μέσα στὸ πλῆθος τῆς κεραμεικῆς. Ἀπὸ αὐτὰ ἀπαρτίσθηκαν, κατὰ τὸ μεγαλύτερο τμῆμα τους, ἀγγεῖα κοινῶν σχημάτων τοῦ Ἀποθέτη, ὅπως οἱ ἀμφορίσκοι 1574 καὶ 1920, οἱ τρεῖς μικκύλοι 1592, 1595 καὶ 1598, ὁ πρῶτος περίτεχνα γραπτός, ὁ τρίτος κακότεχνος ἄτυπος, τὰ σφαιρικὰ 1698, 1806 καὶ τὸ ἰδιότυπα γραπτὸ 1697, ὁ ἀμφορέας 1978, οἱ ἀρύταινες 1720 καὶ 2076, τὸ καρποδοχεῖο 2115, τὰ πόδια 2358 καὶ 2372, οἱ λεκάνες 1523, 1526, 2471, οἱ πίθοι 2419, 2433, 2617, 2638, πολλοὶ σκύφοι καμπύλοι, ὁ πρῶτος ἐγχάρακτος 2079, σκύφοι ὀγκώδεις 2179, 2299, 2853, 2857 καὶ ἕνας κωνικός 1717. Ἀνάμεσά τους ξεχωρίζει ὁ 1606 γιὰ τὴν ἐξαιρετικὴ ποιότητα καὶ τὸ μοναδικὸ γραπτὸ κόσμημά του.

Ἐκτὸς ἀναφορᾶς παραμένουν ἀγγεῖα μερικῶς σχηματισμένα ἢ συγκολλημένα ἀπὸ ὄστρακα περισσοτέρων στρωμάτων, καθὼς καὶ πλῆθος μικρῶν ὀστράκων, ποὺ ἀνῆκαν ἀνὰ ἕνα, δύο ἢ τρία τὸ πολὺ σὲ ἀγγεῖα ἀνωτέρων στρωμάτων. Ἡ διολίσθηση αὐτῶν μεταξὺ ἐνδιαμέσων κενῶν τῶν ἐπιχώσεων, ποὺ θὰ εἶχαν σχηματισθεῖ ἀπὸ διάφορες αἰτίες, ὅπως διάλυση ἀπορριμμάτων ὀργανικῶν ὑλικῶν, φυσικὴ συμπίεση στρωμάτων καὶ κυρίως προώθηση μέχρι τὸν πυθμένα ἀπὸ τὰ νερὰ τῆς βροχῆς, εἶναι φαινόμενο σύνηθες καὶ ἀποδεκτὸ στὴν ἐξέταση στρωματογραφίας ὑλικοῦ. Τελικὰ μάλιστα παρατηρήθηκε[20] ὅτι τὰ περισσότερα βρέθηκαν στὸν πυθμένα τοῦ νότιου τμήματος,

Εἰκ. 21. Κατώτατο στρῶμα ὀστράκων στὸ νότιο τμῆμα τοῦ λάκκου, ἀπὸ δυτικά.

20. Ἀπὸ τὸν Δημήτρη Κουφοβασίλη.

πιθανῶς λόγω περισσοτέρων κενῶν στὴν ἐπίχωση, λόγω φορᾶς τῆς ροῆς τῶν ὑδάτων ἢ ἄλλης ἀδιευκρίνιστης αἰτίας.

Μέσα στὸ στρῶμα περιλαμβάνονται ἐπίσης τὰ δύο σκυφοειδῆ ἀγγεῖα καὶ ἐλάχιστα ὄστρακα, τὰ ὁποῖα, ὅπως ἤδη σημειώθηκε[21], διατηροῦνται ἀκόμα στὴ θέση τους κάτω ἀπὸ τὶς πέτρες τοῦ νοτίου τοίχου. Ἀπὸ αὐτὰ συνάγεται ὅτι ὁ τοῖχος κτίσθηκε, ὡς ἐπένδυση τῆς παρειᾶς, σὲ μικρὸ χρονικὸ διάστημα μετὰ τὴν κατασκευὴ τοῦ λάκκου καὶ μετὰ τὴν ἀπόρριψη τῶν πρώτων ὀστράκων καὶ λοιπῶν ἀντικειμένων, ἐνῶ ἡ ἀνατολικὴ παρειὰ ἔμεινε μέχρι τέλους τελείως ἀκάλυπτη καὶ ἀδιαμόρφωτη μὲ χάραξη ἐξέχουσα ἢ εἰσέχουσα κατὰ ἐπίπεδο[22].

Ἀπὸ βάθους 1.85 μ. στὰ ἄκρα τοῦ λάκκου, κυρίως ΝΔ ὅπου εἶχε παρατηρηθεῖ ἡ ἔντονη ἀνύψωση τῶν χωμάτων (εἰκ. 20), ἀλλὰ καὶ κατὰ μῆκος τῆς βόρειας παρειᾶς (εἰκ. 22), σὲ λωρίδα, πλάτους 0.30-0.40 μ. περίπου, τὰ χώματα ἦταν καστανά. Μάλιστα, ἐκεῖ ἦταν τόσο σκληρά, ὥστε κατ᾽ ἀρχὴν νομίσθηκε ὅτι ἐπρόκειτο γιὰ στέρεο ἔδαφος[23]. Στὴν ἄλλη ἐπιφάνεια, τὰ ὄστρακα φαίνονταν ριγμένα ἀσύντακτα μέσα σὲ

Εἰκ. 22. Κατώτατο στρῶμα ἐπίχωσης στὸ βόρειο τμῆμα, ἀπὸ νότια. Στὸ κέντρο κομμάτια λεκάνης 1571.

21. Βλ. κεφάλαιο: Κατασκευὴ Λάκκου, σ. 26.
22. Βλ. στὸ ἴδιο: σ. 28.
23. Ἀκριβὴς ὁριοθέτηση τῆς λωρίδας καὶ τοῦ κεντρικοῦ τμήματος ἦταν ἀδύνατη, λόγω τῆς συνεχοῦς μεταβολῆς τοῦ περιγράμματος αὐτῶν.

χώματα ἀμμουδερά, καστανὰ καὶ μαυριδερά, ἐπικαλυμμένα ἀμέσως ἀπὸ ἄλλα, χωρὶς κανέναν μεταξύ τους διαχωρισμὸ ἢ ἄλλη διάκριση, ποὺ θὰ μποροῦσε νὰ σημαίνει παρέλευση χρόνου καὶ ἔτσι νὰ συμβάλει στὸν σχηματισμὸ καθαρῆς στρωματογραφίας. Ἀπὸ τὸ πλῆθος τῶν ὀστράκων συγκολλήθηκαν, σχεδὸν ὁλόκληροι, πολλοὶ σκύφοι, ὅπως π.χ. οἱ 1507, 1533, 1703, 1704, ὁ κωνικὸς 1735, τὸ πιθόσχημο 2014 καὶ τὰ δύο μὲ ἐσωτερικὲς λαβὲς 2061 καὶ 2066, οἱ ἀκόσμητοι ἀμφορίσκοι 1627, 2118, ὁ ἀκέραιος 1561, πολλοὶ ἐγχάρακτοι, π.χ. οἱ 1536, 1816, οἱ ἀρύταινες 1721 καὶ 1781 κ.ἄ. Μεταξὺ αὐτῶν συνελέγησαν πολλὰ χαλίκια, λεπίδα ὀψιανοῦ, θρυμματισμένα ὀστᾶ καὶ τεμάχια ὀστρέου τρίτωνος.

Ἤδη ὅμως σὲ ἔκταση διαμέτρου περὶ τὸ ἕνα μέτρο, στὸ μέσον τοῦ λάκκου τὰ ὄστρακα εἶναι πιὸ πυκνά, τὰ χώματα πιὸ σκοτεινὰ ἕως μαῦρα καὶ μέσα σὲ αὐτὰ ἐκτὸς ἀπὸ τὰ χυτά, διακρίνονται ὁμάδες ὀστράκων, ποὺ δίνουν τὴν ἐντύπωση ὅτι μεταφέρθηκαν συγκεντρωμένα. Ἐδῶ ὁ διαχωρισμὸς γίνεται σαφέστερος. Μὲ πολλὴ προσοχὴ παρατηρήθηκε ἡ θέση καὶ ἡ φορὰ πτώσης τῶν ὀστράκων καὶ ἐπιδιώχθηκε ἰδιαιτέρως νὰ μὴ ἀναμειχθοῦν, κατὰ τὸ δυνατόν, οἱ ὁμάδες μὲ ἄλλα παρακείμενα χυτὰ καὶ διασκορπισμένα εὑρήματα. Ἡ ἀφαίρεσή τους δημιουργοῦσε κενὰ μέσα στὸ σύνολο, ἀνάλογα τοῦ σωροῦ ποὺ εἶχαν σχηματίσει κατὰ τὴν ἐναπόθεσή τους στὸν λάκκο[24]. Πιὸ εὔκολα ἐντοπίσθηκαν τὰ κομμάτια τῆς λεκάνης 1571 (ὁμάδα 158), καταπλακωμένα στὸ κέντρο τους μὲ δύο πέτρες καὶ πιὸ πέρα ὁ σκύφος 1516 καὶ τμῆμα τοῦ 1712, καθὼς καὶ δύο ἀκέραιες λεπίδες ὀψιανοῦ 778, 779 μὲ σημεῖα χρήσης.

Στὴ ρίζα τῆς ἀνατολικῆς πλευρᾶς (βάθους 1.85 μ.), ἰδιαίτερο εὕρημα ἀποτελεῖ συμπαγὴς χωμάτινος ὄγκος, διαστάσεων περίπου 0.50×0.30 μ. καὶ πάχους 0.20 μ. (εἰκ. 23)[25]. Ἡ συγκεκριμένη θέση του στὴ ρίζα τῆς παρειᾶς καὶ προφανῶς τὸ σημαντικὸ βάρος του σημαίνουν ὅτι αὐτὸς ποὺ τὸ μετέφερε δὲν μποροῦσε νὰ τὸ ἐκσφενδονίσει πρὸς τὸ κέντρο καὶ ἔσπευσε νὰ ἀπαλλαγεῖ ἀπὸ αὐτό, ἀμέσως μόλις ἔφθασε στὸ χεῖλος τοῦ λάκκου.

Περισσότερο ἐνδιαφέρον παρουσιάζει τὸ πόδι καρποδοχείου 1603 τοποθετημένο πλάγια, δίπλα στὸν χωμάτινο ὄγκο ἀλλὰ πρὶν ἀπὸ αὐτόν, ποὺ διατηρεῖ ὀστᾶ κολλημένα στὸν πυθμένα τῆς γάστρας του (εἰκ. 23). Αὐτὴ ἀκριβῶς ἡ διατήρηση τῶν ὀστῶν στὴ θέση τους ὑποδηλώνει μὲ ἀρκετὴ σαφήνεια ὅτι τὸ ἀγγεῖο δὲν ρίφθηκε ἀπὸ ψηλὰ ἀλλὰ τοποθετήθηκε στὸν λάκκο μαζὶ μὲ τὸ περιεχόμενό του[26]. Ἀκόμα, στὴν ἄμεση περιοχὴ ἦταν ἕνα τμῆμα γνάθου καὶ ἄλλα ὀστᾶ (εἰκ. 24).

Περὶ τὸ κέντρο τοῦ λάκκου κυριαρχεῖ μία μεγάλη παχειὰ συγκέντρωση (ὁμάδα 147), σφραγισμένη ἐν μέρει ἀπὸ μεγάλη πέτρα (εἰκ. 25) διαστάσεων 0.40×0.20×0.18 μ., καὶ ἄλλη μικρότερη βορειότερα (ὁμάδα 148) (εἰκ. 26) μὲ ὄστρακα ἁπλωμένα ποὺ

---

24. Βλ. ἀνωτ., κατώτατο στρῶμα. Οἱ συγκεντρώσεις διαχωρίσθηκαν, ἀφαιρέθηκαν ἰδιαιτέρως καὶ ἔλαβαν δικό τους ἀριθμό, ἰδίως στὸ βόρειο τμῆμα.

25. Ὁ ὄγκος ἐξαφανίσθηκε κατὰ τὴ διάρκεια ἐργασιῶν ἐπισκευῆς τοῦ Μουσείου τὸ 2004 καὶ ἡ συγκεκριμένη σύστασή του παρέμεινε ἄγνωστη, ἰδίως τὸ συστατικὸ ποὺ διετήρησε τὸ χῶμα του συμπαγές.

26. Βλ. κεφάλαιο: Καρποδοχεῖα, ὅπου ἡ παρατήρηση ὅτι ὁρισμένα πόδια θὰ χρησιμοποιοῦνταν καὶ μετὰ τὴν ἀπόσπασή τους ἀπὸ τὴ γάστρα ὡς ἀνεξάρτητα σκεύη.

Εἰκ. 23. Βόρειο τμῆμα ἀπὸ νότια. Ὄστρακα, πέτρες καὶ χωμάτινος ὄγκος δεξιά. Σημειώνεται τὸ πόδι τοῦ καρποδοχείου 1603.

Εἰκ. 24. Βόρειο τμῆμα, ἀπὸ ἀνατολικά. Στὸ κέντρο τὸ καρποδοχεῖο 1603 καὶ ἐμπρὸς ὀστᾶ.

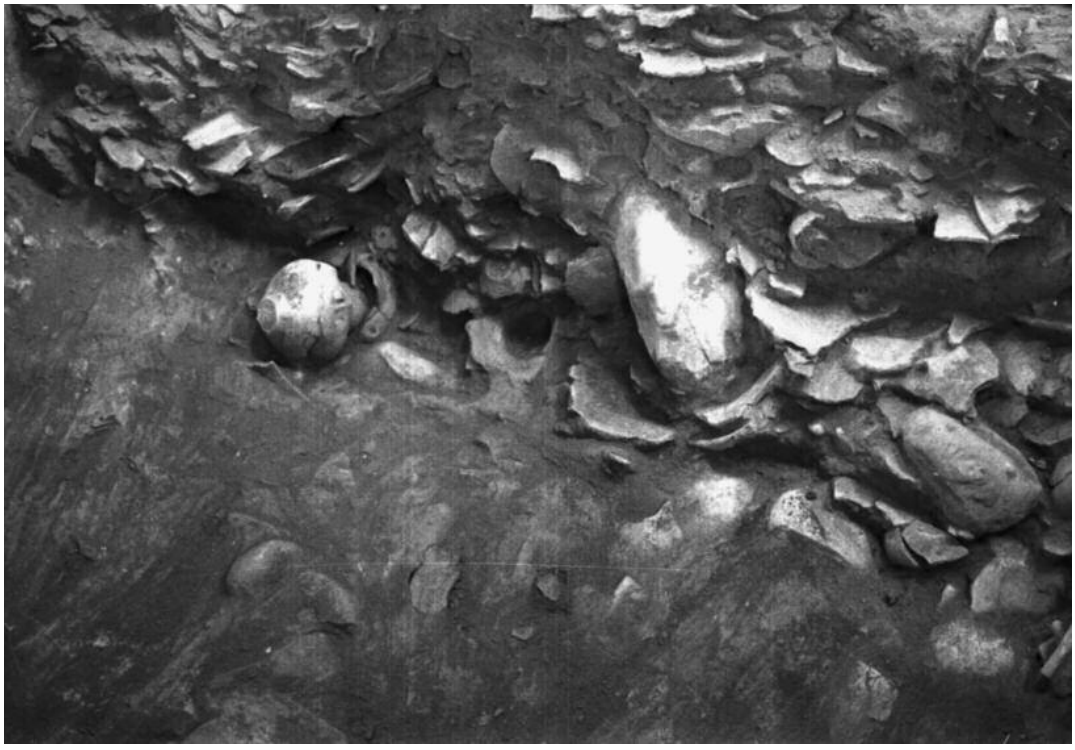
Εἰκ. 25. Ἡ μεγάλη ὁμάδα 147 στὸ κέντρο τοῦ λάκκου, ἀπὸ νότια.

Εἰκ. 26. Βόρειο τμῆμα, ἀπὸ νότια. Σκόρπια ὄστρακα τῶν ὁμάδων 148 ἐπάνω, καὶ 150 ἀριστερὰ μετὰ τὴν ἀφαίρεση τῆς ὁμάδας 147. Πίσω, στὸ βάθος, λωρίδα μὲ χώματα καθαρά.

ἀνεβαίνουν μέχρι τοῦ βάθους 1.64 μ. Ἡ μεγάλη συγκέντρωση τῆς ὁμάδας 147 περιλαμβάνει ὄστρακα ἀπὸ πάμπολλα ἀγγεῖα, ἀλλὰ μόνον ἑπτὰ ἀπὸ αὐτὰ ἀπαρτίσθηκαν οὐσιαστικὰ ἀπὸ ὄστρακά της: 1535 σκύφος, 1798 ἀμφορέας μὲ λαιμό, 1908 ἀμφορίσκος, 1805, 1925 σφαιρικὰ καὶ 1985, 2090 καρποδοχεῖα. Τὰ ὑπόλοιπα βρέθηκαν στὴν ἄμεση περιοχή, ἐνῶ τὸ μεγάλο πιθόσχημο 2015 ἦταν διασκορπισμένο σὲ παχύτερη ἐπίχωση, μέχρι βάθους 1.40 μ. Ἀπὸ τὴ μικρὴ γειτονικὴ ὁμάδα 148 προῆλθαν κυρίως τὰ ὄστρακα τοῦ ἐγχάρακτου ἀμφορίσκου 1901, τοῦ σφαιρικοῦ μὲ ὑψηλὸ λαιμὸ 1907, καὶ πολλὰ τοῦ ἀμφορέα 2426. Πάντως, τὸ πιὸ χαρακτηριστικὸ ἀγγεῖο τοῦ στρώματος εἶναι ὁ ἀμφορίσκος 1538, ποὺ βρέθηκε σχεδὸν ἀκέραιος, πεσμένος πλάγια στὸ κέντρο τοῦ λάκκου (εἰκ. 27) Στὴν περίμετρο, ἡ πλατειὰ λωρίδα καστανοῦ χώματος περιεῖχε ἐλάχιστα ὄστρακα.

Σὲ βάθος 1.70 μ. περίπου, τὴν ὁμάδα 147 καλύπτουν πολλὰ ὄστρακα, τὰ ὁποῖα ἂν καὶ ἀφαιρέθηκαν γιὰ τὶς ἀνάγκες τῆς ἀνασκαφῆς κατὰ μικρὲς ὁμάδες, δὲν ἀποτελοῦσαν διακριτὲς μεμονωμένες ἀποθέσεις. Στὸ κέντρο οἱ ὁμάδες 144 καὶ 146, στὰ δυτικὰ ἡ ὁμάδα 138, ἐνῶ βόρεια, στὴν περιφέρεια τοῦ μεγάλου κυκλικοῦ σχηματισμοῦ ἦταν οἱ μικρὲς ὁμάδες 139 καὶ 140. Ἡ τελευταία, ὁμάδα 140, χαρακτηρίζεται ἀπὸ μία μεγάλη πέτρα ποὺ εἶχε συνθλίψει ὄστρεο τρίτωνος τοῦ γένους Charonia lampas ἢ variegata (εἰκ. 28). Παρὰ τὶς σκόρπιες ἀποθέσεις ὀστράκων (εἰκ. 29 καὶ σχ. 6), ἐνδιαφέροντα

Εἰκ. 27. Ὁ ἀμφορίσκος 1538 στὸ νότιο τμῆμα (δίπλα στὴν ὁμάδα 147).

Εἰκ. 28. Στὸ κέντρο, μεγάλη πέτρα τῆς ὁμάδας 140, ἔχει συνθλίψει ὄστρεο τρίτωνος.

ἀγγεῖα προῆλθαν ἀπὸ τὶς δύο παράπλευρες ὁμάδες 144 καὶ 146 καὶ κυρίως ὁ ἐγχάρακτος ἀμφορίσκος 1536 (ὁμάδα 146) μὲ μηνοειδὴ ὀπὴ στὴν κοιλιά του (εἰκ. 29-31). Ἄλλα μεγάλα τμήματα ἀγγείων ἦταν δύο λαιμοὶ ἀμφορίσκων 1539 καὶ 1864 (ὁμάδα 142) (εἰκ. 32), πολλὰ κομμάτια τῆς λεκάνης 1525 σὲ ἐπαφὴ μὲ τὸν ἀμφορίσκο 1536, τὸ σφαιρικὸ 1575, ὁ ἀκόσμητος ἀμφορίσκος 1885 καὶ ὁ σκύφος 2065. Στὴν ὁμάδα 138 ὑπῆρχαν μεγάλα τμήματα τοῦ σκύφου 1700, τοῦ ἐγχάρακτου ἀμφορίσκου 1889, τῶν ἀκόσμητων 1893 καὶ 2162, καθὼς καὶ τὸ πόδι καρποδοχείου 2356. Τέλος ἀπὸ τὶς μικρὲς ὁμάδες 139 καὶ 140 συγκολλήθηκαν ὁ ρηχὸς σκύφος 1514, ὁ ἐγχάρακτος ἀμφορίσκος 1633 καὶ ὁ ἀκόσμητος 2013.

Σὲ βάθος 1.60 μ. μία στοίβα χονδρῶν ὀστράκων μεταφέρεται στὸν λάκκο καὶ χύνεται κατὰ μῆκος τῆς δυτικῆς παρειᾶς (εἰκ. 33), ἐπάνω στὴν περιμετρικὴ λωρίδα, ποὺ σχηματιζόταν ἕως τώρα, κυρίως μὲ χώματα καὶ βότσαλα. Τὰ κομμάτια ἀρχίζουν ΒΔ ἀπὸ τὸν πυθμένα τοῦ πίθου 1914, –ποὺ μὲ τὴν ἀφαίρεσή τους ἄφησαν καθαρὸ ἀποτύπωμα κοίλου βυθίσματος (εἰκ. 34)– καὶ συνεχίζουν νότια (ὁμάδα 135), πεσμένα τὸ ἕνα ἐπὶ τοῦ ἄλλου. Μέσα καὶ ἔξω ἀπὸ τὸν πίθο 1914 βρέθηκαν ὄστρακα τοῦ μεγάλου τρίωτου σφαιρικοῦ 2091.

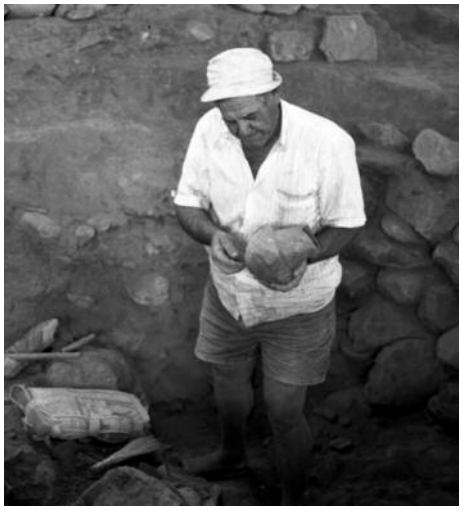
Οὐσιαστικὴ μεταβολὴ στὶς συνθῆκες σχηματισμοῦ τοῦ γεμίσματος καὶ δυναμικὴ ἐπέμβαση σημειώνεται σὲ βάθος 1.50-1.55 μ. περίπου. Στὸ κεντρικὸ τμῆμα, στὴν περιοχὴ μὲ τὰ σκοτεινὰ καὶ σταχτιὰ χώματα, ρίχνονται τουλάχιστον 20 μεγάλες βαρειὲς πέτρες καὶ καταπλακώνουν σημαντικὲς συγκεντρώσεις μεγάλων καὶ μικρῶν ἀγγείων (εἰκ. 35, 36). Μία ἐξ αὐτῶν διέσωσε στὴν κάτω ἐπιφάνειά της τὸ μοναδικὸ δεῖγμα κάρβουνου τῆς ἀνασκαφῆς ἀπὸ τὸ ὁποῖο προέκυψε ἡ ραδιοχρονολόγηση.

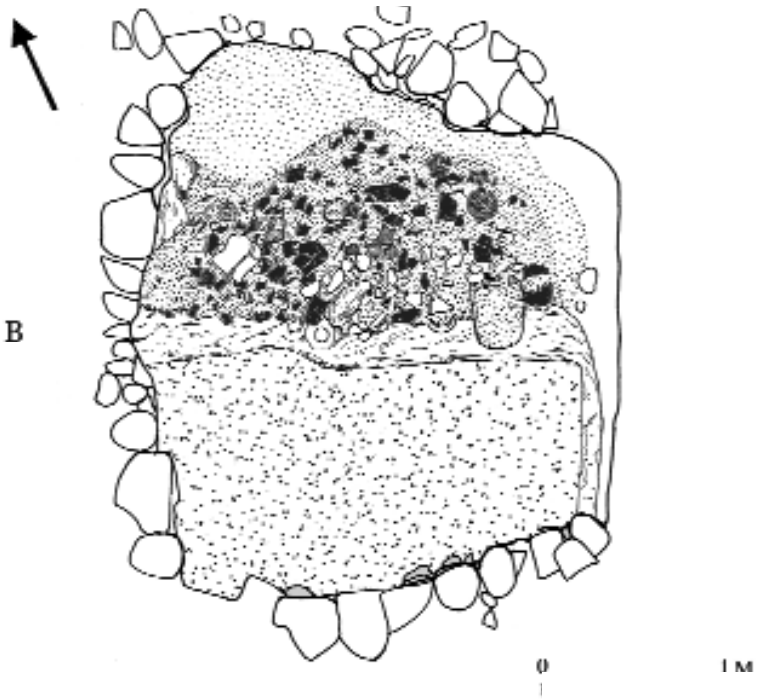
Εἰκ. 29. Βόρειο τμῆμα, βάθος 1.70 μ., ἀπὸ ΝΑ. Στὸ κέντρο ὁ ἀμφορίσκος 1536.

Εἰκ. 30. Ὁ ἀμφορίσκος 1536 κατὰ χώραν, μὲ φθαρμένο χεῖλος καὶ δύο ὀπὲς στὴν κοιλιά (λεπτομέρεια τῆς εἰκ. 29).

Εἰκ. 31. Ὁ Δημήτρης Ἀλλαγιάννης κρατάει στὰ χέρια του τὸν ἀμφορίσκο 1536, ποὺ μόλις ἔβγαλε ἀπὸ τὸ χῶμα.

Σχ. 6. Κάτοψη λάκκου. Ἄνω, ἐπίχωση τοῦ βορείου τμήματος σὲ βάθος 1.70 μ., κάτω, νότιο τμῆμα ἀνασκαμμένο.

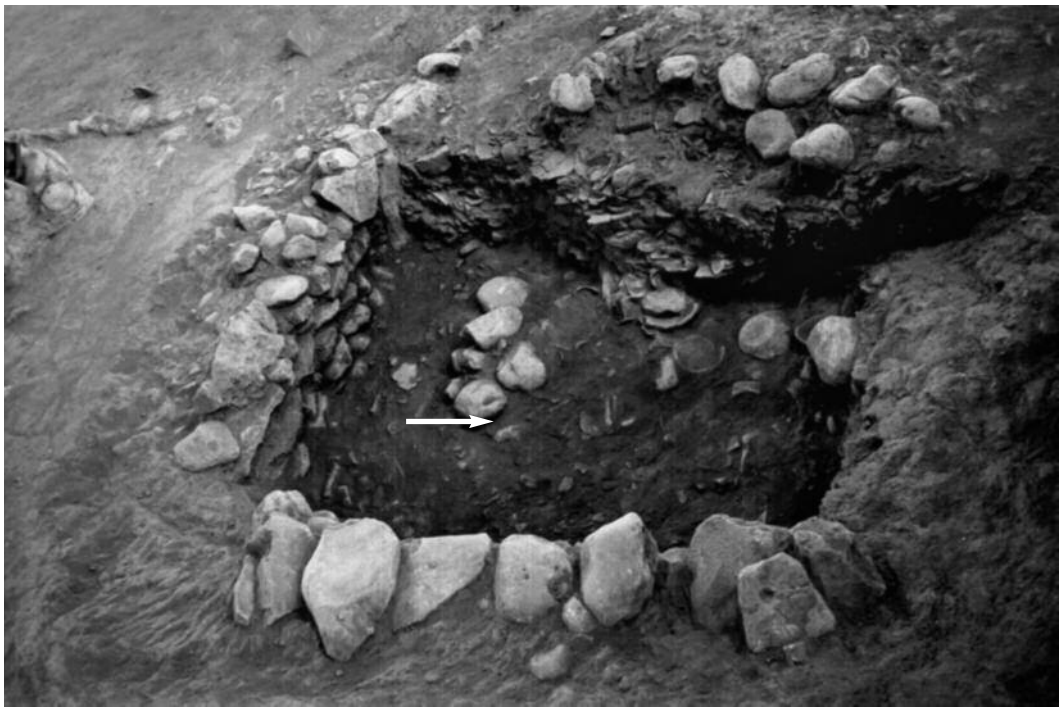
Εἰκ. 32. Βόρειο τμῆμα. Πλῆθος ὀστράκων σὲ βάθος 1.70 μ. καὶ οἱ λαιμοὶ τῶν ἀμφορίσκων 1539 καὶ 1864.

Εἰκ. 33. Βόρειο τμῆμα ἀπὸ νότια. Στοίβα χονδρῶν ὀστράκων (ὁμάδες 135 καὶ πίσω 134) κατὰ μῆκος τῆς δυτικῆς παρειᾶς.

Εἰκ. 34. Βόρειο τμῆμα. Κοιλότητα μετὰ τὴν ἀφαίρεση τῆς ὁμάδας 134.

Εἰκ. 35. Ἐμπρός, τὸ νότιο τμῆμα. Πέτρες ριγμένες σὲ βάθος 1.50 μ. περίπου (σημειώνεται ἡ πέτρα μὲ τὸ κάρβουνο). Ἄνω, ὅμοιες στὸ ἀνώτατο στρῶμα τοῦ βόρειου τμήματος.

Εἰκ. 36. Βόρειο τμῆμα, ἀπὸ νότια. Πέτρες καὶ πλάκες ριγμένες σὲ βάθος 1.50 μ. περίπου.

Διαφορετικὴ προέλευση ὑποδηλώνουν κατὰ τὸ ΒΔ τμῆμα τοῦ λάκκου δύο λεπτὲς σχιστόπλακες, σὲ μέγεθος καὶ σχῆμα ποὺ ταιριάζει μὲ τυπικὲς στῆλες προθύρου ἢ πλάκα εἰσόδου τάφου (εἰκ. 36). Ἡ μία ἐξ αὐτῶν εἶχε καλύψει ἀπ᾽ εὐθείας τὸ πόδι τοῦ καρποδοχείου 1565, τὸ ὁποῖο βρέθηκε τοποθετημένο μέσα στὴν ἀνοιγμένη κοιλιὰ κλειστοῦ ἀγγείου.

Τὸ ἐπίπεδο μὲ τὶς πέτρες καὶ πλάκες δὲν φαίνεται νὰ εἶναι τυχαῖο. Μέχρις αὐτοῦ τοῦ βάθους τὰ πολλὰ ὄστρακα ἁπλώνονταν, ὅπως ἤδη ἐλέχθη, σὲ περίπου κυκλικὸ χῶρο στὸ κέντρο, μὲ κάποια μεγαλύτερη πυκνότητα ἀπὸ τὰ ἀνατολικά, ἐνῶ κατὰ μῆκος τῶν τριῶν τοιχισμένων παρειῶν τὰ χώματα ξεχώριζαν μὲ τὸ καστανό, ἀνοικτὸ χρῶμα τους, ἀλλὰ καὶ ὡς ἀμμουδερὰ σκληρά, σκληρότερα τῶν σκοτεινόχρωμων κεντρικῶν.

Στὸ ἴδιο ἐπίπεδο (βάθος 1.50-1.55 μ.) θυμίζουμε ὅτι σημειώνονται, στὶς τρεῖς πλευρὲς τοῦ λάκκου, κατασκευαστικὲς ἐπεμβάσεις. Ἀπὸ ἐδῶ ἀρχίζει τὸ κτίσιμο τοῦ ξηρότοιχου τῆς βόρειας παρειᾶς, ἐπάνω στὸ ἀμμῶδες στρῶμα. Ἀπὸ τὸ ἴδιο βάθος στὴ δυτικὴ παρειά, στὸ πρὸς τὰ βόρεια τμῆμα της, σχηματίζεται ἡ ἀνώμαλη, ἄτεχνη κάλυψή της. Ἐπίσης, σὲ αὐτὸ τὸ ἐπίπεδο σημειώνεται ὁ εὐθύγραμμος πιθανὸς διαχωρισμὸς μεταξὺ κάτω καὶ ἄνω τμήματος ἐπένδυσης τῆς νότιας παρειᾶς καθὼς καὶ τοῦ πρὸς τὰ νότια τμήματος τῆς δυτικῆς (εἰκ. 3-5, σχ. 4, 5).

Τὴν ἐπιφάνεια μὲ πέτρες καὶ πλάκες ἔρχονται νὰ καλύψουν νέες ἐπιχώσεις, ἀπὸ βάθους 1.50-1.55 μ. (εἰκ. 37) μέχρι 1.40 μ. Στὸ ἀνατολικὸ τμῆμα ρίχνονται μαζεμένα πάμπολλα ὄστρακα σὲ μεγάλα κομμάτια, ποὺ σχηματίζουν συμπαγὲς στρῶμα μὲ κλίση ἀπὸ ἀνατολικὰ πρὸς δυτικά. Στὸ ἀνώτερο τμῆμα αὐτοῦ, ἡ ἐπικλινὴς ἐπιφάνεια ἔχει συγκρατήσει 10 καὶ πλέον ἀγγεῖα, πρακτικῶς ὁλόκληρα, ἀλλὰ πάντως θραυσμένα (εἰκ. 38). Εἶναι οἱ ἀμφορίσκοι 1559, 1573, 1628, 1870, τὸ πιθόσχημο 1585, τὰ σφαιρικὰ 2138, 2150, καὶ τὸ τρίωτο 1896, οἱ σκύφοι 1503, 1512, 1556, μικρὰ κομμάτια ἀπὸ τὶς ἀρύταινες 1726 καὶ 2336 καὶ τὸ πόδι καρποδοχείου 2362, ἐνῶ ἕνα ἀπὸ τὰ καλύτερα δείγματα ἠθελημένης καταστροφῆς ἀποτελεῖ τὸ πινάκιο 1608, στὸ κατώτερο τμῆμα τοῦ στρώματος, στὰ ΒΑ, σὲ βάθος 1.50 μ. περίπου (εἰκ. 39, σχ. 7). Λόγω τῆς στερεᾶς κατασκευῆς του φαίνεται ὅτι διασώθηκε μὲν κατὰ τὴ ρίψη, ἀλλὰ στὴ συνέχεια καταστράφηκε μὲ μία πέτρα ποὺ διατηρήθηκε ἐπὶ τόπου (εἰκ. 40). Τὴν καταστροφὴ διέφυγε ὁ μικρὸς ἀμφορίσκος 1589 στημένος ὄρθιος στὸ ὅριο τοῦ κύκλου μὲ τὰ σταχτιὰ χώματα.

Στὸ ὑπόλοιπο τμῆμα, βόρεια καὶ ΒΔ, τὰ ὄστρακα βρίσκονταν μαζεμένα σὲ σωροὺς (ὁμάδα 116) (εἰκ. 41), ἢ ἁπλωμένα στὸν χῶρο, ὅπως συνήθως μέσα σὲ σταχτοχώματα, χωρὶς ἰδιαίτερες διακρίσεις.

Στὸ στρῶμα 1.15-1.40 μ., ἡ ἔντονη κλίση ἐξαφανίζεται (εἰκ. 42) καὶ δύο κυρίως ὁμάδες ξεχωρίζουν ριγμένες στὶς παρυφὲς τῶν τοιχωμάτων, μέσα σὲ χώματα καστανά, μὲ ἀγγεῖα θραυσμένα ἀλλὰ ἀναγνωρίσιμα. Ἡ μία εἶναι δυτικὰ καὶ ἡ ἄλλη ἀνατολικά, ἐνῶ στὸ κέντρο τὰ ὄστρακα εἶναι πάντα ἀνακατεμένα μὲ μαυριδερὰ χώματα μαζὶ μὲ στάχτες καὶ ἀποτελοῦσαν μικρὴ ὁμάδα μέχρι τὴ νότια παρειά, ποὺ περιλάμβανε τμήματα δύο καρποδοχείων 2352 καὶ 2387.

Εἰκ. 37. Νότιο τμῆμα. Στὴ γωνία, ὄστρακα καὶ πέτρες σὲ βάθος 1.40-1.60 μ. περίπου. Ἔμπρός, οἱ πέτρες τῆς εἰκ. 35.

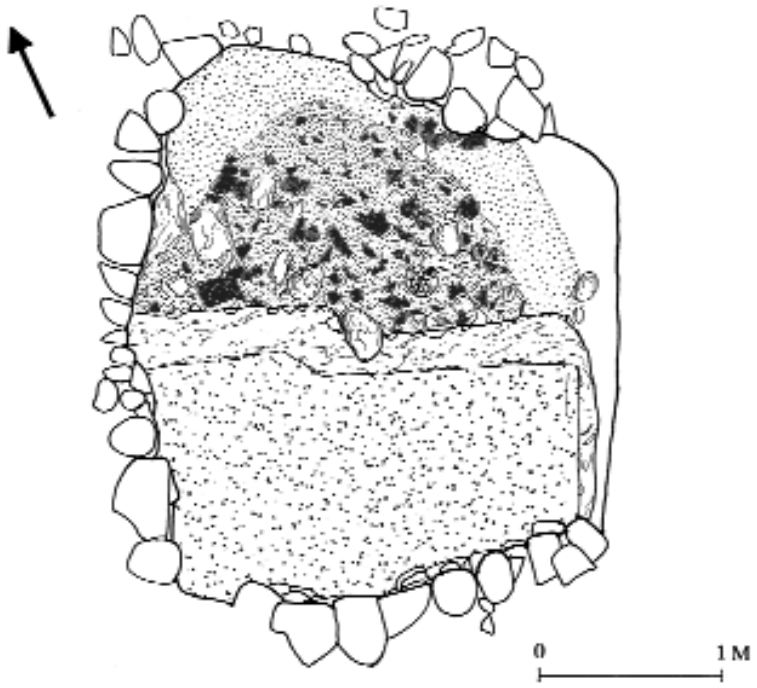
Εἰκ. 38. Νότιο τμῆμα ἀπὸ δυτικά. Ἀγγεῖα χυμένα ἀπὸ τὴν ἀνατολικὴ πλευρὰ μέχρι βάθους 1.50 μ. περίπου.

Εἰκ. 39. Βόρειο τμῆμα ἀπὸ ΝΑ. Τὸ πινάκιο 1608 θραυσμένο σὲ βάθος 1.50 μ. περίπου.

Εἰκ. 40. Τὸ πινάκιο 1608 μὲ τὴν πέτρα ποὺ τὸ ἔσπασε ἐπὶ τόπου.

Σχ. 7. Κάτοψη λάκκου. Ἄνω, ἐπίχωση τοῦ βορείου τμήματος σὲ βάθος 1.50 μ., κάτω, τὸ νότιο τμῆμα ἀνασκαμμένο.

Εἰκ. 41. Βόρειο τμῆμα ἀπὸ ΝΑ. Ἀριστερά, συγκέντρωση ὁμάδας 116.

Ἡ δυτικὴ ὁμάδα (εἰκ. 43) διατηρήθηκε καλύτερα καὶ περιλαμβάνει τοὺς σκύφους 1510, 1609, καὶ 1610, καὶ τὰ κομμάτια τοῦ γραπτοῦ 1605, τοὺς ἀμφορίσκους 2168 καὶ 2169, τὸν ἀκέραιο ἐγχάρακτο 1562, καὶ τὸν μικκύλο 1612. Ἀπὸ τὴν ἀνατολικὴ (εἰκ. 44) ξεχωρίζει ὁ ἀμφορίσκος 2345 καὶ ἡ κυλινδρικὴ πυξίδα 1702.

Ξεχωριστὸ εὕρημα ἀποτελεῖ ἕνας σωρὸς ἀνθρωπίνων ὀστῶν, περὶ τὸ ΒΑ τμῆμα τοῦ στρώματος. Τὰ ὀστᾶ ἦταν διάφορα, μεγάλα καὶ μικρὰ καθὼς καὶ τεμάχια ἀπὸ κρανία, ὅλα θρυψαλιασμένα (εἰκ. 45, 46) καὶ μέσα σὲ χώματα καστανά, πολὺ σφικτά, ριγμένα ἐπάνω ἀπὸ ἕναν ἀμφορίσκο (2129). Ἡ ἑρμηνεία, ποὺ δόθηκε ἀρχικὰ καὶ ἰσχύει ἀκόμα[27] εἶναι ὅτι προῆλθαν ἀπὸ καθαρισμὸ τάφου, ἐνῶ δὲν διευκρινίσθηκε ἐὰν ὁ ἀμφορίσκος 2129 εἶχε σχέση μὲ τὰ ὀστᾶ. Ἀπὸ τὸ σχῆμα ποὺ δημιουργήθηκε μετὰ τὴν ἀφαίρεσή τους, σωρὸς εὐρὺς ἄνω καὶ στενὸς κάτω, συνάγεται ὅτι ἀνοίχθηκε ρηχὸς λάκκος μέσα στὰ ἐπιφανειακὰ στρώματα κεραμεικῆς (εἰκ. 47) γιὰ νὰ τοποθετηθοῦν καὶ προφανῶς νὰ καλυφθοῦν τὰ ὀστᾶ. Κατὰ τὰ λοιπά, μία συγκέντρωση φαίνεται δίπλα στὰ ὀστᾶ (εἰκ. 48), ἀλλὰ τὰ ὄστρακα εἶναι πιὰ ἐξαπλωμένα παντοῦ. Ἀπὸ αὐτὰ σημειώνω κυρίως τὴ σχεδὸν μοναδικὴ μήτρα 1887 σὲ ὁλόκληρο τὸν Ἀποθέτη. Τὸ ἀνασκαφικὸ στρῶμα τελειώνει σὲ βάθος 1.15 μ. περίπου χωρὶς μεγάλες πέτρες, ἐνῶ τὰ βότσαλα εἶναι σχετικὰ λίγα.

Τὸ ἀνώτατο ἀνασκαμμένο στρῶμα ἔφθανε μέχρι τὴν κορυφὴ τοῦ νότιου τοίχου ἐπένδυσης σὲ 0.94 ἀπὸ 0.00 καὶ ἡ ἐπιφάνειά του ἀποτελοῦσε τὴν ἐπιφάνεια τοῦ Ἀποθέτη, ὅπως αὐτὴ εἶχε διατηρηθεῖ μετὰ τὸν μερικὸ καθαρισμὸ τοῦ ἔτους 1974. Τὸ στρῶμα, πάχους 0.20-0.25 μ., περιεῖχε ὄστρακα γενικὰ θρυψαλιασμένα καὶ ἀνάμεσά τους

Εἰκ. 42. Ἔμπρός, τὸ νότιο τμῆμα σὲ βάθος 1.20 μ. περίπου.

27. Βλ. Παράρτημα 4.

Εἰκ. 43. Δυτικὴ πλευρὰ τοῦ νοτίου τμήματος σὲ βάθος 1.30 μ. περίπου.

Εἰκ. 44. Ἀνατολικὴ πλευρὰ τοῦ νοτίου τμήματος σὲ βάθος 1.30 μ. περίπου.

Εἰκ. 45. Βόρειο τμῆμα. Στὸ κέντρο, σωρὸς ὀστῶν ἀπὸ νότια μέσα σὲ ἐπίχωση κεραμεικῆς.

Εἰκ. 46. Βόρειο τμῆμα. Θρυψαλιασμένα ὀστᾶ, ἀπὸ βόρεια.

Εἰκ. 47. Βόρειο τμῆμα ἀπὸ ΝΔ. Δεξιά, κοιλότητα μετὰ τὴν ἀφαίρεση τῶν ὀστῶν.

Εἰκ. 48. Βόρειο τμῆμα ἀπὸ νότια. Στοιβαγμένα ὄστρακα δίπλα στὰ ὀστᾶ.

ξεχώρισαν καὶ πάλι μερικὰ μεγάλα κομμάτια ποὺ κόλλησαν μὲ ἀγγεῖα χαμηλοτέρων στρωμάτων. Ἀπὸ τὰ ἀγγεῖα ἀναφέρεται τὸ γραπτὸ τρίωτο σφαιρικὸ 2153, ὁ μικρὸς ἀμφορίσκος 2194 καὶ οἱ μικκύλοι 1596, 2072. Στὴν ἐπιφάνεια τοῦ στρώματος ὑπῆρχαν πολλὲς πέτρες χωρὶς καμμία σύνδεση μεταξύ τους, πεταμένες κατὰ μικρὲς ὁμάδες ἢ σκόρπιες πρὸς τὸ μέσον τοῦ λάκκου, ἐπάνω σὲ βότσαλα καὶ χώματα μελανωπά (εἰκ. 49). Γύρω στὶς παρειὲς τὸ χῶμα ἦταν καὶ πάλι καστανὸ καὶ τὰ ὄστρακα λίγα.

Παρὰ ταῦτα, ἦταν γνωστὸ ὅτι ἡ ἐπιφάνεια μὲ τὶς πέτρες δὲν σφράγιζε τὴν ἀνώτατη ἀρχαία ἐπίχωση, δεδομένου ὅτι ὁ χῶρος εἶχε ἀνασκαφεῖ ἢ ἔστω ἁπλῶς ἐξετασθεῖ κατὰ τὴν ἀνασκαφὴ τῶν ἐτῶν 1970-1974[28]. Ἐλάχιστα ὑπολείμματα αὐτῆς εἶχαν ὅμως διαφυλαχθεῖ ἀνατολικά, ἔξω ἀπὸ τὰ ὅρια τοῦ λάκκου, ἐκεῖ ὅπου εἶχε στηριχθεῖ ἡ ἀνορθωμένη καλυπτήρια πλάκα τοῦ Τάφου 12. Τὸ σημεῖο ἐλευθερώθηκε μόλις τὸ 2009, ὅταν ἡ πλάκα μετακινήθηκε καὶ τοποθετήθηκε στὴν ἀρχική της θέση, ἐπάνω σὲ ξύλινο ἰκρίωμα[29]. Ἐκεῖ, σὲ ἀπόσταση 0.20-0.25 μ. ἀπὸ τὸ χεῖλος τοῦ λάκκου, εἶχε διατηρηθεῖ στενὴ λωρίδα ἐπίχωσης, μέγιστου πλάτους 0.22 μ. καὶ μήκους 2.30 μ., ποὺ ἄρχιζε σὲ βάθος 0.65 μ. ἀπὸ 0.00 μ. ἀνασκαφῆς (εἰκ. 50). Τὰ ὄστρακα τῆς ἐπίχωσης ἦταν πακτωμένα, ὅλα σχεδὸν μικρά, ἀπὸ τὸ σῶμα ἀγγείων, χωρὶς διακριτικά. Ἐξαίρεση ἀποτελοῦσε μικρὴ ποσότητα κεραμεικῆς μαζὶ μὲ βότσαλα μέσα σὲ τμῆμα ἐρυθρωποῦ ἀγγείου, σὲ χώματα σκοτεινὰ καστανὰ ἕως σταχτιά. Ἡ ἐπίχωση αὐτὴ τερμάτιζε σὲ βάθος 0.78 μ. ἀπὸ 0.00 μ., σωρευμένη ἐπάνω στὴν ἐπίπεδη ἐπιφάνεια τοῦ ἀρχαίου δαπέδου.

Τοῦτο φανερώνει ὅτι, ἀκόμα καὶ μετὰ τὴν πλήρωση τοῦ λάκκου, συνέχισαν νὰ συγκεντρώνουν τὰ θραυσμένα ἀγγεῖα στὸ ἴδιο σημεῖο. Οἱ ποσότητες μέχρι τέλους ἦταν σημαντικές, ὑπερκάλυψαν τὶς παρειὲς ἐπεκτάθηκαν ἔξω ἀπὸ τὰ ὅρια τοῦ λάκκου καὶ ἀνυψώθηκαν 0.30 μ. ἀκόμα ἐπάνω ἀπὸ τὴν ἐπιφάνεια τοῦ Νεκροταφείου (εἰκ. 51).

Εἰκ. 49. Ἐπιφάνεια τοῦ λάκκου μὲ πέτρες, πρὶν ἀπὸ τὴ διαίρεσή του σὲ δύο τμήματα, ἀπὸ βόρεια.

28. Βλ. Εἰσαγωγή, σ. 17.

29. Βλ. Παντελίδου Γκόφα 2009, 11-12, πίν. 12β.

Εἰκ. 50. Πακτωμένα ὄστρακα καὶ πέτρες ἔξω ἀπὸ τὸ ἀνατολικὸ χεῖλος τοῦ λάκκου.

Εἰκ. 51. Ἡ ἀνατολικὴ παρειὰ τοῦ Ἀποθέτη 39. Στὴν κορυφή, ἡ ὑπερκάλυψη τοῦ χείλους ἐξωτερικὰ τῶν ὁρίων του. Ἀριστερά, ὁ Μάρτυρας ἀρ. 38 στὸ Γενικὸ τοπογραφικὸ σχέδιο.

ΤΑ ΕΥΡΗΜΑΤΑ

Ἡ Τασούλα Βουτσινᾶ, ὁ Doug Faulmann καὶ ὁ Δημήτρης Κουφοβασίλης στὸ ἐργαστήριο τοῦ Μουσείου Μαραθῶνος.

Η ΚΕΡΑΜΕΙΚΗ

Ἀπὸ τὴν Κεραμεικὴ τοῦ Ἀποθέτη 39 συγκολλήθηκαν 760 ἀγγεῖα, ὁλόκληρα ἢ στὸ μεγαλύτερο τμῆμα τους. Πέραν αὐτῶν ἐπιλέγησαν ἀκόμα 960 ἀναγνωρίσιμα μικρότερα τεμάχια, ποὺ μαρτυροῦν συγκεκριμένο σχῆμα ἢ τμῆμα ἀγγείου. Τὰ συνήθη σχήματα περιορίζονται σὲ 11, καὶ ὑπάρχουν ἀκόμα 6 σπάνιας χρήσης μὲ ἐλάχιστα δείγματα τὸ κάθε ἕνα.

Τὰ ἀγγεῖα δημοσιεύονται κατὰ σχήματα μὲ ἀλφαβητικὴ σειρά. Κατὰ τὸν σχολιασμὸ κάθε σχήματος προτάσσονται τὰ γενικὰ χαρακτηριστικὰ καὶ ἀναφέρεται ὁ συνολικὸς ἀριθμός τους με τὶς ὑποδιαιρέσεις του. Ἀκολουθεῖ ἡ διάκριση σὲ ἐντόπιους τύπους μὲ παράθεση συγκεκριμένων δειγμάτων, τὰ ἰδιαίτερα τεχνικὰ χαρακτηριστικὰ κατασκευῆς καί, ὅσο διακρίνεται, ἡ στρωματογραφικὴ κατανομὴ στὸν Ἀποθέτη. Στὴ συνέχεια σχολιάζεται ἡ σχέση τους μὲ ὅμοια καὶ παράλληλα δημοσιευμένα ἀπὸ ἄλλες περιοχὲς καί, ὅπου μαρτυροῦνται, τὰ ὑπάρχοντα χρονολογικὰ στοιχεῖα τους.

Ἀκολουθεῖ ὁ κατάλογος εὑρημάτων κατὰ σειρὰ καταγραφῆς αὐτῶν στὸ Κτηματολόγιο τοῦ Μουσείου Μαραθῶνος, ἀνεξαρτήτως ἰδιαιτέρου τύπου τοῦ σχήματος. Στὸ τέλος κάθε λήμματος παρατάσσονται οἱ ἀριθμοὶ τῶν ἀνασκαφικῶν ὁμάδων ὅλων τῶν ὀστράκων τοῦ ἀγγείου, μὲ πρῶτο τὸν ἀριθμὸ τοῦ μεγαλυτέρου τμήματος αὐτοῦ καὶ τὸ ποσοστὸ τῆς ἐπιφάνειας ποὺ καταλαμβάνει καὶ ἔπονται κατὰ σειρὰ μεγέθους οἱ ὑπόλοιποι. Τὰ ἐπὶ πλέον 960 ἀναγνωρίσιμα τεμάχια καταγράφηκαν, γιὰ λόγους οἰκονομίας χώρου τοῦ ἐπίσημου καταλόγου, σὲ δεύτερο, ἀνεπίσημο τεῦχος, τὸ ὁποῖο παρέμεινε στὸ Μουσεῖο, καὶ φέρουν ἰδιαίτερη ἀρίθμηση, στὴν ὁποία προτάσσονται τὰ γράμματα Α.Τ., δηλαδὴ Ἀποθέτης Τσέπι. Ὅσα ἐξ αὐτῶν σχολιάζονται στὸ κείμενο, προστίθενται στὸ τέλος τοῦ καταλόγου, ἐπίσης κατὰ σχήματα.

Ἡ τυπολογία τῆς κεραμεικῆς δημοσιεύεται παραστατικὰ κατὰ σχῆμα, συνοπτικὰ καὶ ἀναλυτικά, σὲ τρεῖς ἑνότητες πινάκων. Στὴν πρώτη (πίν. 1-11) παρατάσσονται οἱ γενικοὶ τύποι. Κάτω ἀπὸ κάθε ὀνομασία ἀναγράφονται οἱ ἀριθμοὶ ὅλων τῶν ὅμοιων ἀγγείων σὲ στῆλες συνεχεῖς ἢ κατὰ τὶς ὑποδιαιρέσεις τῶν τύπων. Ὁ πίνακας συμπληρώνεται μὲ τοὺς ἀριθμοὺς τῶν ἰδιότυπων, ἀταύτιστων, ἐλλιπῶν, τμημάτων κ.λπ. Ἡ δεύτερη (πίν. 12-119) ἀπεικονίζει ἀντικριστά, φωτογραφίες καὶ σχέδια ὅλων τῶν σχεδιαστικὰ ἀκεραίων ἀγγείων, διαχωρισμένων κατὰ τοὺς ἀνωτέρω τύπους καὶ ὑποδιαιρέσεις. Φωτογραφίες καὶ σχέδια συντάσσονται ἀνὰ τύπο μὲ τὴ σειρὰ καταγραφῆς στὸ Κτηματολόγιο τοῦ Μουσείου Μαραθῶνος καὶ ὑπὸ ἑνιαία κλίμακα σὲ κάθε πίνακα, ποὺ σημειώνεται στὴ βάση τῶν σελίδων. Ὅταν λόγοι οὐσιαστικοὶ (ἐλλιπὴς διατήρηση, ἀσταθὴς συγκόλληση κ.λπ.) δὲν ἀπέδιδαν ἱκανοποιητικὴ ἀπεικόνιση, τότε, στὸν ἀριθμὸ τοῦ εἰκονιζόμενου ἀγγείου, στὸ ὁποῖο δὲν ἀντιστοιχεῖ φωτογραφία ἢ σχέδιο, προστίθεται ἀστερίσκος. Ἡ τρίτη ἑνότητα (πίν. 120-130) ἀποδίδει τὸ βάθος καὶ τὸ πάχος τῆς

ἐπίχωσης μέσα στὴν ὁποία βρέθηκαν τὰ ὄστρακα κάθε ἀγγείου[30]. Τὰ ἀγγεῖα πατοῦν στὸ χαμηλότερο βάθος εὕρεσης ὀστράκων τους, ἀκόμα καὶ ὅταν τὰ περισσότερα κομμάτια τους εἶχαν ριφθεῖ ὑψηλότερα, ἐνῶ τὸ ὕψος τῶν πλαισίων τους καλύπτει τὸ πάχος τῆς διασπορᾶς τους. Στὰ κενὰ λευκὰ πλαίσια ἀναγράφονται οἱ ἀριθμοὶ ἀγγείων χωρὶς σχέδιο. Ἐπὶ πλέον, διακεκομμένες γραμμὲς συνδέουν ὁρισμένα ἀγγεῖα μὲ διάσπαρτα ×, τὰ ὁποῖα δηλώνουν τὴ θέση ὀστράκων τους σὲ ἄλλα στρώματα (× ἁπλὸ ὄστρακο νοτίου τμήματος, ⩝ ὑπογραμμισμένο ὄστρακο βορείου τμήματος). Ἔτσι, π.χ. στοὺς ἀκόσμητους ἀμφορίσκους, τύπος 1, ὁ ἀρ. **1993** βρέθηκε σὲ βάθος 1.65 μ. περίπου τοῦ νοτίου τμήματος, ἐνῶ ὄστρακο ἢ ὄστρακά του εἶχαν φθάσει μέχρι βάθους 2.00 μ. Ἀντίθετα, στὸν ἴδιο πίνακα, ὁ ἀρ. **2424** σὲ βάθος 2.00 μ. εἶχε ὄστρακο ὑψηλότερα, σὲ βάθος 1.30 μ. Τέλος, ὁ σκύφος **1626** βρέθηκε κυρίως στὸ νότιο τμῆμα, ἀλλὰ καὶ μερικὰ ὄστρακα στὸ βόρειο. Ἡ γενικὴ στρωματογραφία εἰκονίζεται στὸν πίνακα 131.

Ὅλα ἀνεξαιρέτως τὰ κεραμεικὰ εἶναι χειροποίητα, κατασκευασμένα ἀναλόγως τοῦ σχήματος καὶ τῆς χρήσης τους ἀπὸ πηλὸ καθαρὸ ἕως τραχύ. Στὰ μεγάλα οἰκιακὰ προτιμᾶται ὁ τραχὺς μὲ πολλὰ χαλίκια πηλός, ἀλλὰ ὑπάρχουν καὶ ὁρισμένα, ἐπίσης μεγάλα, μὲ τοιχώματα λεπτά[31]. Στὰ κοινὰ καὶ λεπτότεχνα ἡ ἐπιφάνεια εἶναι ὁμαλή, λεία ἕως στιλπνὴ καὶ συχνὰ ἔντριπτη (burnished). Τὸ χρῶμα τῆς ἐπιφάνειας εἶναι χαρακτηριστικὰ ἀκαθόριστο μὲ ἐπικρατέστερο τὸ καστανό. Ἀνεξάρτητα ἀπὸ τὸ ἀκαθόριστο χρῶμα τους, ποὺ ὀφείλεται στὴν κύρια, πρωτογενὴ ὄπτηση, ἡ πλειονότητα τῶν συγκολλημμένων ἀγγείων χαρακτηρίζεται ἀπὸ "διχρωμία πυρᾶς". Ὁ συγκεκριμένος χαρακτηρισμὸς ἀποδίδει τὴν ἔντονη συνήθως χρωματικὴ διαφορὰ μεταξὺ παράπλευρων ὀστράκων. Ἀπὸ αὐτὸ καὶ μόνον προκύπτει σαφῶς ὅτι τὰ σκεύη ρίχνονταν σὲ πυρὰ ἤδη σπασμένα καὶ ὅτι ὁρισμένα μόνον ἀπὸ τὰ διασκορπισμένα κομμάτια τους, ποὺ βρέθηκαν τυχαῖα ὑπὸ ἐπίδραση ἔντονης θερμότητας, μετέβαλαν, κατὰ τοὺς νόμους τῆς φυσικῆς, χρωματισμό.

Κατὰ πλειονότητα ἡ κεραμεικὴ εἶναι ἄγραφη. Στὴ διακόσμηση προτιμᾶται ἡ ἐγχάρακτη τεχνικὴ καὶ ὀλιγώτερο ἡ γραπτὴ ἄψητη, μὲ λευκὸ ἢ ἐρυθρὸ χρῶμα. Εἰδικώτερες τεχνικὲς παρατηρήσεις, ὅταν καὶ ὅπου προέκυψαν, περιλαμβάνονται στὰ κεφάλαια σχολιασμοῦ τῶν σχημάτων. Ἐκτενέστερα ἀναλύεται ἡ τεχνικὴ τῆς ἐγχάρακτης διακόσμησης, ὡς συνέχεια τῆς ἀνάλυσης τῶν διακοσμητικῶν θεμάτων τῶν ἀμφορίσκων.

---

30. Κατὰ τὴν περιγραφὴ τῶν στρωμάτων στὸ προηγούμενο κεφάλαιο, ἀναφέρονται κυρίως τὰ ἀγγεῖα ποὺ σχηματίσθηκαν ἀπὸ ὄστρακα σχετικὰ συγκεντρωμένα, ἐνῶ παραλείπονται ἄλλα εὐρύτερα διασκορπισμένα.

31. Βλ. Σύσταση καὶ λεπτομέρειες, Παράρτημα 1.

Ἀμφορεῖς

Οἱ ἀμφορεῖς τοῦ Ἀποθέτη 39 (πίν. 12-17) εἶναι μεγάλα κλειστὰ ἀγγεῖα μὲ δύο λαβὲς περὶ τὸ εὐρύτερο σημεῖο τοῦ σώματος. Συγκολλήθηκαν 40 ἀγγεῖα καὶ ἐντοπίζονται ἄλλα 27 ἀπὸ ὄστρακα ἢ μεγαλύτερα κομμάτια. Ὁ πηλός τους εἶναι συνήθως καθαρὸς καὶ σπανιώτερα τραχύς, καστανὸς σὲ διάφορες ἀποχρώσεις καὶ ἡ ἐξωτερικὴ ἐπιφάνεια λεία, κάποτε στιλπνὴ καὶ σπάνια ἔντριπτη. Ποιοτικὰ διαιροῦνται γενικὰ σὲ δύο ὁμάδες. Ἡ καλύτερη περιλαμβάνει ἀγγεῖα μὲ καθαρὸ πηλὸ καὶ ἐπιφάνεια λεία, στιλπνή, ὅπως πολλοὶ ἀμφορίσκοι καὶ παρὰ τὸ μέγεθός τους ἔχουν λεπτὰ τοιχώματα. Ἡ δεύτερη ὁμάδα, λίγο μεγαλύτερη, κατασκευάσθηκε ἀπὸ τραχύτερο πηλὸ ποὺ περιλαμβάνει πολλὰ χαλίκια καὶ ἐπιφάνεια ὁμαλή, ἀλλὰ ὄχι λεία, ὅπως εἶναι περίπου οἱ κρατῆρες. Κατὰ τὸ περίγραμμα διαιροῦνται σὲ ἀμφορεῖς ἐνιαίου περιγράμματος (τύπος 1), σὲ ἀμφορεῖς μὲ διακριτὸ λαιμὸ (τύπος 2) καὶ σὲ ἐνδιάμεσο τύπο (τύπος 3).

Στὰ ἐπὶ μέρους τμήματα σημειώνουμε ὅτι τὸ χεῖλος εἶναι εὐθὺ ἢ προέχον. Οἱ λαβές (πίν. 112), χαρακτηριστικές, εἶναι κατὰ κανόνα πλατειὲς (πλάτους 0,04-0,05 μ.) ταινιωτές, κατακόρυφες, μὲ ράχη ἐπίπεδη ἢ αὐλακωτή, τοποθετημένες στὸ εὐρύτερο σημεῖο τοῦ σώματος[32] καὶ παρουσιάζονται σὲ δύο τύπους: ἕνας μὲ ἡμικυκλικὸ περίγραμμα τομῆς, γιὰ συντομία «ἡμικυκλική» (**1796**, **1880**, **2438**) καὶ δεύτερος, συνηθέστερος, μὲ περίγραμμα τομῆς ἡμιελλειπτικό, σὲ σχῆμα θηλιᾶς, μὲ κορυφὴ ἀποτραβηγμένη ἀπὸ τὸ τοίχωμα τοῦ ἀγγείου, γιὰ συντομία «ἐλλειπτική» (**1801**, **1973**)[33]. Σὲ ἕναν ἀμφορέα (**2094**) ἡ μία λαβὴ εἶναι ἐλλειπτικὴ καὶ ἡ ἄλλη ἡμικυκλική, ἐνῶ σὲ ἄλλον (**1978**) ἡ μία λαβὴ εἶναι ἐλλειπτικὴ καὶ ἡ ἄλλη τετράγωνη, ἂν καὶ λόγω τῆς μοναδικότητάς της θὰ πρέπει νὰ θεωρηθεῖ ἀποτυχία ἢ ἀδεξιότητα τοῦ κεραμέα[34]. Σὲ μερικὲς περιπτώσεις τὸ ἄκρο τῆς μιᾶς λαβῆς εἶναι λίγο ἢ πολὺ φθαρμένο ἀπὸ τὴ χρήση (π.χ. **1798**, **2429**, **2598**), ὅπως συμβαίνει καὶ σὲ ἄλλα σχήματα ἀγγείων. Στὸν **2425** ἡ ρίζα τῆς λαβῆς ἔγινε κυλινδρική, διατρύπησε τὸ τοίχωμα καὶ ἐξέχοντας ἐσωτερικά, κάμφθηκε γιὰ καλύτερη στερέωση. Ἡ βάση εἶναι πάντα ἁπλὴ ἐπίπεδη καὶ διατηρεῖ πολὺ συχνὰ ἀποτύπωμα πλέγματος[35].

Ἡ κατηγορία ἀγγείων ἐνιαίου περιγράμματος (τύπος 1) διακρίνεται κυρίως σὲ ἀμφικωνικούς, σὲ ἐλάχιστους σφαιρικοὺς (π.χ. **2592**) καὶ σὲ ὠοειδεῖς (π.χ. **1799**). Στοὺς ἀμφικωνικούς, ἡ κάμψη μικρὴ (**2426**) ἕως ἔντονη (**1973**), σχηματίζεται περὶ τὸ μέσον τοῦ ὕψους των. Οἱ περισσότεροι εἶναι ὀγκώδεις, μὲ ἔντονη προβολὴ τῆς κοιλιᾶς, ἐνῶ ἄλλοι ἔχουν κανονικώτερες ἀναλογίες (π.χ. **1978**). Οἱ λίγοι σφαιρικοὶ ἔχουν περίγραμμα σχεδὸν πλήρους κύκλου (π.χ. **2592**). Συχνά, σὲ σημεῖο ὑψηλότερα τῶν λαβῶν, ὑπάρχει μία ρηχὴ ἐγχάραξη, ποὺ φαίνεται σὰν νὰ δηλώνει τὴ ρίζα λαιμοῦ (π.χ. **1978**, **2094**) χωρὶς ἄλλη μεταβολὴ στὴ διάπλαση τοῦ τοιχώματος.

---

32. Ἡ κατακόρυφη τοποθέτηση τῶν λαβῶν καὶ ἡ θέση τους στὸ εὐρύτερο σημεῖο τοῦ σώματος, δὲν ἀναφέρεται στὶς περιγραφὲς γιὰ νὰ ἀποφευχθοῦν ἐπαναλήψεις.

33. Γιὰ ἡμικυκλικὴ βλ. Phelps 2004, 119, εἰκ. 60:9. Οἱ Caskey 1960, 163 σημ. 6 τὴν ὀνομάζουν ἐλλειπτικὴ "broad hollow grip" καὶ παραθέτουν ἄλλες ὀνομασίες της. Ἀκριβὴς περιγραφὴ Phelps 2004, 126-127 μὲ βιβλιογρ., τὴν χρονολογεῖ στὴν ΠΕ Ι καὶ τὴν διακρίνει ἀπὸ τὴν προηγούμενη ἡμικυκλικὴ τῆς Τελικῆς Νεολιθικῆς. Βλ. καὶ Hanschmann - Milojčić 1976, πίν. 40: 19-25.

34. Πρβ. Wilson 1999, 7, 12, πίν. 41.

35. Βλ. Παράρτημα 2.

Οἱ ἀμφορεῖς μὲ διακριτὸ λαιμὸ (τύπος 2) φέρουν ὑψηλό, κωνικὸ λαιμό, μὲ αὐλάκωση ἢ ἐγχάραξη στὴ ρίζα του καὶ χεῖλος εὐθὺ ἢ προέχον. Τὸ σῶμα εἶναι σφαιρικὸ ἢ σφαιρικὸ πιεσμένο, μὲ λαβὲς στὴ μέση τοῦ σώματος, ἢ κωνικὸ μὲ τὶς λαβὲς τοποθετημένες πρὸς τὸν ὦμο, ὅπου τὸ εὐρύτερο σημεῖο τοῦ ἀγγείου. Αὐτὴ ἡ δεύτερη παραλλαγή, μὲ κωνικὸ σῶμα, ὀγκώδη ὦμο καὶ ὑψηλὸ κωνικὸ λαιμό (**1798**, **1800**, **2422**), παρουσιάζει μεγάλη ὁμοιότητα με ἀντίστοιχο τύπο ἀμφορίσκων, ἀπὸ τὸν ὁποῖο οὐσιαστικὰ διαφέρει κατὰ τὸ μέγεθος τοῦ σώματος καὶ τὸ σχῆμα τῶν λαβῶν[36]. Ὁμοιότητες, ὅμως, παρουσιάζουν καὶ ἀμφορεῖς μὲ σφαιρικώτερο σῶμα, ὅπως ὁ σφαιρικὸς **1797** μὲ τὸν ἐγχάρακτο ἀμφορίσκο **1891** καὶ ὁ **2436** μὲ τοὺς ἀκόσμητους ἀμφορίσκους **1893** καὶ **2420**.

Στὸν τρίτο τύπο, τὸν ἐνδιάμεσο (τύπος 3), ὁ χωρισμὸς τοῦ λαιμοῦ ἀπὸ τὸ σῶμα δηλώνεται μὲ τόσο μικρὴ ἐσοχή, ποὺ ἡ διάκριση τείνει νὰ ἐξαφανισθεῖ καὶ πλησιάζει στὴν ἐγχάραξη τοῦ τύπου 1 ἐνιαίου περιγράμματος. Ἡ ἐξαφάνιση ἀρχίζει ἀπὸ ἀσαφὴ δήλωση τοῦ λαιμοῦ (**2430**) καὶ φθάνει σὲ ἀνεπαίσθητη ἐγκοπὴ στὸ σῶμα μὲ ἀκραῖο δεῖγμα τὸν σφαιρικὸ **2595**.

Δύο ἀκόμα ἀγγεῖα ἰδιότυπα γιὰ τὸ Τσέπι, πρέπει νὰ σχολιασθοῦν ἰδιαιτέρως. Τὸ **1882** διαφέρει στὴν κατασκευὴ καὶ τὸ σχῆμα ὅλων τῶν ἄλλων τοῦ Ἀποθέτη, φέρει τέσσερεις μικρὲς σωληνωτὲς λαβὲς στὸ ὕψος τοῦ ὤμου καὶ μοιάζει μὲ εἰσηγμένο. Ὁ πηλὸς δὲν φαίνεται ἐντόπιος[37], τὸ ἀλείφωμα εἶναι πορτοκαλόχρωμο, τὸ σχῆμα σφαιρικὸ μὲ λαιμὸ χαμηλὸ ἀμφικοίλου περιγράμματος, οἱ τέσσερεις λαβὲς εἶναι τρυπημένες ἐναλλάξ κατακόρυφα καὶ ὁριζόντια καὶ ἐπάνω στὸν ὦμο φέρει πλαστικὴ διακόσμηση μὲ ὁμάδες κατακόρυφων ταινιῶν. Τὸ δεύτερο ἀγγεῖο, **1880**, θὰ ἔπρεπε νὰ χαρακτηρισθεῖ κρατήρας, ἀλλὰ ἡ ἀτελὴς διάπλαση τοῦ χείλους μὲ κατὰ τόπους μικρὲς ἀνωμαλίες, προδίδει πρόχειρη διακοπὴ τῆς συνέχειας. Ἡ ἐπιμελημένη διαμόρφωση τῆς ἐπιφάνειας καὶ ἡ ἰδιαίτερη κόσμηση τῆς περιοχῆς τῶν λαβῶν μὲ πλαστικὲς ἀνάγλυφες σπεῖρες, δὲν συνδυάζονται μὲ τὴν ἀμελὴ ἐργασία στὸν σχηματισμὸ τοῦ χείλους. Ὡς ἐκ τούτου, θεωρεῖται πολὺ πιθανὸν νὰ εἶχε ἀρχικὰ σχεδιασθεῖ ὡς ἀμφορέας καὶ μετὰ ἀπὸ κάποιο ἀτύχημα κατὰ τὴν ἐπικόλληση τοῦ λαιμοῦ νὰ προτιμήθηκε αὐτὴ ἡ πρόχειρη λύση.

Ἀπὸ τὴν κατανομὴ τῆς κεραμεικῆς μέσα στὸν λάκκο παρατηρήθηκε ὅτι στὰ δύο τουλάχιστον κατώτατα στρώματα τῆς ἐπίχωσης (βάθος 1.55-2.00 μ.) τὰ περισσότερα κομμάτια κάθε ἀμφορέα βρέθηκαν συγκεντρωμένα σὲ ἕνα σημεῖο, ὡς συμπαγὲς σῶμα (π.χ. **1800**, **1973**, **2422**, **2425**, **2426**), ἢ ἀρκετὰ ὄστρακα μαζὶ καὶ τὰ ἄλλα σκορπισμένα στὴν ἄμεση περιοχή τους, δηλαδὴ χονδρικὰ στὸ ἴδιο στρῶμα (π.χ. **2428**). Ἀπὸ ἄλλη παρατήρηση προκύπτει ὅτι τὰ συγκολλώμενα ὄστρακα δὲν παρουσιάζουν μεταξύ τους ἔντονες χρωματικὲς διαφορές, καὶ ὅταν ὑπάρχουν σημάδια διχρωμίας πυρᾶς αὐτὰ εἶναι ἀμυδρὰ ἢ καὶ ἀμφίβολα[38]. Αὐτὲς οἱ δύο παρατηρήσεις ὁδηγοῦν στὴν ὑπόθεση ὅτι οἱ ἀμφορεῖς δὲν θραύονταν γιὰ νὰ ριφθοῦν στὴν πυρά, ὅπως τὰ ἄλλα μικρότερα ἀγγεῖα ἢ ἀκόμα καὶ οἱ βαρειὲς λεκάνες καὶ ἴσως ἀποτελοῦσαν βοηθητικὸ ἀγγεῖο τῆς γενικῆς τελετουργίας, ποὺ τελικὰ δὲν ἀπέφευγε τὴν καταστροφή[39].

---

36. Πρβ. μὲ ἀμφορίσκους ἐγχάρακτους **1538**, **1546** καὶ ἀκόσμητο **1547**.

37. Ἡ κατάστασή του δὲν ἐπέτρεπε ἀπόσπαση δείγματος γιὰ ἀνάλυση.

38. Πρβ. κεφάλαιο: Πίθοι. Παρὰ ταῦτα σημειώνεται ὅτι στὸ **2425** μέρος τῆς ἐπιφάνειάς του εἶναι καμένο καὶ στὸ **2422** ἕνα ὄστρακο εἶναι ἐπίσης καμένο.

39. Κατὰ τὸν Δ. Κουφοβασίλη ἡ ἀμυδρὴ διχρωμία ὀφείλεται στὴ μέτρια ποιότητα ἀλειφώματος, ἐνῶ στὸ στιλπνὸ ἄλλων σχημάτων ἡ διαφορὰ εἶναι ἔντονη.

Τρεῖς ἀμφορεῖς, ἕνας ἐνιαίου περιγράμματος ἀμφικωνικὸς (**1796**) (τύπος 1) καὶ δύο μὲ λαιμὸ (**1978**, **1800**) (τύπος 2) εἶχαν τὰ περισσότερα ὄστρακα στὸ κατώτατο στρῶμα, βάθους 1.85-2.05 μ. Αὐτὸς μάλιστα ὁ τελευταῖος **1800**, θεωρεῖται ἕνα ἀπὸ τὰ καλύτερα, ἐντυπωσιακώτερα ἀγγεῖα τοῦ Ἀποθέτη γιὰ τὴν ἐξαιρετικὰ ἐπιμελημένη κατασκευή του σὲ συνδυασμὸ μὲ τὸ μεγάλο μέγεθος καὶ θὰ ἦταν προσφιλὲς ἀπόκτημα γιὰ τοὺς ἀρχαίους κατόχους του, ποὺ τὸ διατήρησαν ἐπισκευασμένο μετὰ τὴ θραύση του. Τὰ κομμάτια του βρέθηκαν ὅλα συγκεντρωμένα στὸ ΒΑ ἄκρο τοῦ λάκκου. Βεβαιωμένα ἀρχαιότατος εἶναι ὁ **1796**, μὲ τὰ περισσότερα ὄστρακα σφραγισμένα κάτω ἀπὸ τὸ στρῶμα ἄμμου στὸ ΝΑ ἄκρο τοῦ λάκκου[40]. Τὴν προηγηθεῖσα θραύση του ἐκτὸς τοῦ λάκκου βεβαιώνουν δύο μικρὰ ὄστρακα ποὺ θὰ εἶχαν ἀπομείνει στὴν ἀρχικὴ θέση καὶ ἐρρίφθησαν ἀργότερα σὲ βάθος περ. 1.20-1.40 μ.

Οἱ περισσότεροι ἀμφορεῖς βρέθηκαν στὸ ἑπόμενο στρῶμα, βάθ. 1.55-1.85 μ., καὶ ἀντιπροσωπεύουν ὅλους τοὺς τύπους καὶ τὶς παραλλαγές. Ἀναφέρονται οἱ ἀμφορεῖς μὲ ὑψηλὸ κωνικὸ λαιμὸ (τύπος 2) **1797**[41], **1798** καὶ **2422**[42], καὶ ὁ ἐνδιαμέσου τύπου (τύπος 3) **1979**. Ἀγγεῖα ἐνιαίου περιγράμματος (τύπος 1) εἶναι οἱ ὀγκώδεις ἀμφικωνικοὶ **1973**, **1974**, **2426** καὶ ὁ ὠοειδὴς **1799**.

Στὸ λεπτὸ τρίτο στρῶμα, βάθους 1.40-1.55 μ., βρέθηκαν πολλὰ ὄστρακα τοῦ ἐνιαίου περιγράμματος σφαιρικοῦ **2598** (τύπος 1), τοῦ μεγάλου μὲ διακριτὸ λαιμὸ **2429** (τύπος 2), καθὼς καὶ τοῦ μεγάλου τετράωτου (**1882**), μὲ πλαστικὴ διακόσμηση ταινιῶν στὸν ὦμο του, ποὺ ξεχωρίζει σὰν εἰσηγμένος.

Πολλοὶ ἀμφορεῖς βρέθηκαν πάλι σὲ βάθος 1.15-1.40 μ. καὶ ἀντιπροσωπεύουν ὅλους τοὺς τύπους: Ὁ **2094** τύπος 1, οἱ **2435**, **2436**, **2594**, τύπος 2 καὶ οἱ **2195**, **2430**, **2438**, **2597** τύπος 3. Σὲ ὁρισμένους ἀπὸ αὐτοὺς τοῦ τύπου 3, (**2438**, **2595**) ὁ λαιμὸς ἔχει τόσο μεγάλη κλίση ποὺ τείνει νὰ ἑνοποιηθεῖ τελείως μὲ τὸ ὀγκῶδες περίγραμμα τοῦ σώματος καὶ νὰ διαγράψει ἑνιαία καμπύλη.

Τὸ πλῆρες περίγραμμα ἀμφορέων ἀπὸ ἄλλες θέσεις, λόγω τμηματικῆς διατήρησης τῶν ὀστράκων τους, δὲν εἶναι ἀρκετὰ γνωστό. Ὁ τύπος 1 μὲ ἑνιαῖο περίγραμμα περιορίζεται κυρίως σὲ δείγματα τοῦ στομίου ἢ ἄνω τμήματος[43] χωρὶς νὰ γνωρίζουμε ἀσφαλῶς τὴ συνέχεια μέχρι τὴ βάση, ἐνῶ ὁ διακριτὸς λαιμὸς παρουσιάζεται ὁλόκληρος σὲ σφαιρικὸ ἀγγεῖο μὲ τέσσερεις λαβὲς ἀπὸ τὴν Ἀλεπότρυπα[44]. Τὸ χαρακτηριστικὸ στὸν Ἀποθέτη ἀμφικωνικὸ σχῆμα ἀπαντᾶται στὰ Πευκάκια, στὸ κατώτερο στρῶμα[45], καὶ λίγο παλαιότερα στὸ ἀγγεῖο μὲ καύση τῆς Πλατειᾶς Μαγούλας Ζάρκου Τρικάλων τῆς Νεώτερης Νεολιθικῆς[46], ἀλλὰ καὶ σὲ ἄλλα ὑδροφόρα βορειότερων θέσεων, ὅπως εἶναι ὁ γραπτὸς ἀμφορέας ἀπὸ τὴ Θάσο ἢ τὴν Ἀνατολικὴ Θράκη[47]. Στὴν Πελοπόννησο ἀμφικωνικοὶ σχεδιάζονται κυρίως σὲ συμπληρώσεις[48]. Στὸν Σάλιαγκο τὸ ἀμφικωνικὸ

---

40. Βλ. κεφάλαιο: Ἐπίχωση Λάκκου, σ. 34.

41. Ὅμοιος τῶν ἐγχάρακτων ἀμφορίσκων **1891**, **1894**, **2159**.

42. Ὅμοιοι τῶν ἐγχάρακτων ἀμφορίσκων **1631**, **1990**.

43. Phelps 2004, εἰκ. 58, 1-3, εἰκ. 59, 3,5-7.

44. Παπαθανασόπουλος 2011, 185, εἰκ. 132.

45. Weisshaar 1989, 35, πίν. 7:12. Typ 93. πίν. 12: 16. Πρβ. Parzinger 1991, 364, εἰκ. 1, 9.

46. Γαλλῆς 1982, 106-107, σχ. 10, πίν. 32, ἀγγ. ἀρ. 75.

47. Κουκούλη-Χρυσανθάκη 1988, 393 εἰκ. 13 (Θάσος). Kalchev 2004, 220, εἰκ. 4:1 (Ἀνατολικὴ Θράκη).

48. Πρβ. παρατήρηση Phelps ἔ.ἀ., 119 ὅτι τὸ πλῆρες σχῆμα εἶναι ἀβέβαιο. Ὑποθετικὴ συμπλήρωση Vitelli 1999, εἰκ. 82. Vitelli 2007, εἰκ. 88c.

σῶμα ἀπαντᾶται σὲ βαθειὰ πιθοειδῆ μὲ ἐνιαῖο περίγραμμα[49], ὅπως καὶ στὴν Κέα[50]. Ἐπίσης ὑποθετικὰ συμπληρώνεται τὸ ἀμφικωνικὸ σχῆμα στὰ Θαρρούνια. Πλησιέστερο σχῆμα λαιμοῦ βρίσκουμε καὶ πάλι στὰ Πευκάκια[51]. Πλῆρες περίγραμμα μὲ πολὺ στενὴ βάση, ἀλλὰ χωρὶς λαιμὸ καὶ λαβές, γνωρίζουμε ἕνα ἀπὸ τὴν Κεφάλα Πετρᾶ Κρήτης ὅπου σημειώνεται ὅτι ὁ τύπος δὲν εἶναι Κρητικός[52].

Στὸ Τσέπι ὁ τύπος μὲ διακριτὸ λαιμὸ παρατηρεῖται καὶ ἐπισημάνθηκε ἰδιαίτερα, διότι μοιάζει μὲ τὸν λαιμὸ τῶν ἀμφορίσκων, ὅπως καὶ τὸ γενικὸ περίγραμμα τῶν ἀγγείων. Οἱ δύο ποὺ φαίνονται σὰν εἰσηγμένοι, **1880** καὶ **1882**, τελείως διαφορετικοὶ μεταξύ τους, ἔχουν κωνικὸ σῶμα, ἔντονα διογκωμένο ὦμο καὶ φέρουν ἐπὶ πλέον πλαστικὴ διακόσμηση. Ὁ **1880** (βάθ. 1.55-1.85 μ.) χαρακτηρίζεται ἀπὸ δύο ἐπιμελῶς σχηματισμένες σπεῖρες δεξιὰ καὶ ἀριστερὰ τῆς πλατειᾶς ταινιωτῆς λαβῆς. Τὸ θέμα τῆς σπείρας καὶ ἰδιαίτερα τῆς πλαστικῆς σπείρας ἀπαντᾶται σποραδικὰ σὲ ἀγγεῖα τῆς Πρωτοελλαδικῆς I[53] καὶ τῆς Νεώτερης Νεολιθικῆς[54], ἀλλὰ τὸ πλησιέστερο παράλληλο βρίσκεται σὲ δύο μὴ συγκολλώμενα ὄστρακα πίθων τοῦ Διροῦ[55], ποὺ σώζει τὸ καθένα τμῆμα ἀπὸ μία διπλὴ σπεῖρα. Οἱ διαφορὲς στὸν πηλὸ καὶ τὸν ἀκριβὴ σχηματισμὸ τῶν σπειρῶν, μονὲς ταινίες στὸ Τσέπι, διπλὲς λεπτὲς στὸ Διρό, δὲν στηρίζουν ὑπόθεση κοινῆς προέλευσης, ἀλλὰ ἡ συγγένεια τοῦ θέματος παραμένει στενή. Ἴσως μάλιστα μπορεῖ τώρα νὰ ὑποτεθεῖ, ὅτι τὰ ὄστρακα τοῦ Διροῦ εἶχαν παρόμοια θέση ἑκατέρωθεν λαβῆς στὴν κοιλιὰ πίθου.

Τὸ σχῆμα, ὁ πηλὸς καὶ ἡ διακόσμηση ἐξαιροῦν τὸν ἀμφορέα **1882** (βάθ. 1.40-1.55 μ.) ἀπὸ τὸν τύπο τοῦ Τσέπι καὶ παραβάλλεται μὲ τμῆμα ἀπὸ τὴ Μερέντα[56]. Ὁ σαφῶς ἀποχωρισμένος τοῦ σώματος λαιμὸς εἰκονίζεται στὰ δείγματα κεραμεικῆς ἀπὸ τὶς Μικροθῆβες ὅπου οἱ τέσσερεις βραχεῖες λαβὲς στὸ ὦμο φαίνεται νὰ ἔχουν ἀντικατασταθεῖ ἀπὸ ἀποφύσεις[57]. Πάντως, ὅμοια διαμόρφωση δὲν βρίσκεται μέσα στὴν ποικιλία ἀμφορέων τοῦ Διροῦ[58], ἀλλ᾽ οὔτε προκύπτει ἀπὸ σωζόμενα τμήματα ἄλλων περιοχῶν[59]. Ἀντίθετα, οἱ πλαστικὲς ταινίες ἀποτελοῦν σύνηθες κόσμημα τῆς Χαλκολιθικῆς σὲ μεγάλα ἀγγεῖα καὶ πίθους[60], ὑπάρχουν δὲ στὰ μεγάλα κομμάτια **2790** ἀπὸ κρατήρα τοῦ Ἀποθέτη. Οἱ ταινίες τοῦ **1882**, παράλληλες καὶ κατακόρυφες ἐπάνω στὸ ἄνω τμῆμα τοῦ ἀγγείου, εἶναι ἁπλές, χωρὶς ἐγκοπὲς ἢ ἄλλη κόσμηση καὶ δὲν σχηματίζουν θέματα ἢ συμπλέγματα. Σχετικὴ ὁμοιότητα παρατηρεῖται μὲ τὴν κάλυψη ἐπιφάνειας μικροῦ ἀμφορέα ἀπὸ τὸ Σπήλαιο τοῦ Ἁγίου Βαρθολομαίου τῆς Λέσβου[61] στὴ διάπλαση τῶν ταινιῶν καὶ στὸ σχῆμα τῶν μικρῶν λαβῶν.

---

49. Evans - Renfrew 1968, εἰκ. 34,5, 37,2, πίν. XVIII.

50. Coleman 1977, 16, 57, 59 ἀρ. 135, 97, πίν. 33, 78.

51. Πρβ. **2594** μὲ Weisshaar 1989, 35, πίν. 7: 9, Typ 99.

52. Papadatos - Tomkins 2013, 357, εἰκ. 5b.

53. Blegen 1928, εἰκ. 114,6. Τζαβέλλα-Evjen 1984, 163, εἰκ. 68 μ. Βλ. καὶ Κακαβογιάννη κ.ἄ. 2009β, 243, εἰκ. 10β χωρὶς περιγραφή.

54. Immerwahr 1971, 40, πίν. 10: 153.

55. Παπαθανασόπουλος 2011, 161-162, εἰκ. 108-109.

56. Κακαβογιάννη 2003, εἰκ. 4.

57. Adrymi-Sismani 2007, πίν. XII b κάτω.

58. Παπαθανασόπουλος ἔ.ἀ., 196-99, 207, εἰκ. 143-146, 154.

59. Πρβ. Λέρνα, Φράγχθι, Θαρρούνια κ.ἄ.

60. Πρβ. Immerwahr 1971, πίν. 10-11. Παπαθανασόπουλος ἔ.ἀ.,157-160, εἰκ. 104-107, καὶ ἀπὸ ἄλλες θέσεις.

61. Παπαθανασόπουλος 1996, 281, εἰκ. 156.

Εὑρήματα

1796. Ἀμφορέας ἐνιαίου περιγράμματος. Συγκολλημένος σὲ δύο τμήματα, συμπληρωμένος (πίν. 12, 13).
Πηλὸς καθαρός, φαιός, πορώδης, μὲ μαρμαρυγία. Ἐπιφάνειες ὁμαλές, μὲ σημεῖα ἐξομάλυνσης, καστανέρυθρες ἕως καστανόφαιες, ἐξωτερικὰ ἀλείφωμα. Χεῖλος ἐλαφρῶς προέχον, παχυνόμενο. Σῶμα ἀμφικωνικό. Βάση ἐπίπεδη. Μία λαβή, ταινιωτή, αὐλακωτή, ἐλλειπτική. Τύπος 1.
Ὕψος 0,38 μ., διάμ. στομ. 0,175 μ., διάμ. βάσης 0,12 μ., πάχος τοιχ. 0,005 μ.
Ὁμάδες: 175 (40%)/174/61/39,4/39,10/39,8.

1797. Ἀμφορέας μὲ διακριτὸ λαιμό. Συγκολλημένος, μερικῶς συμπληρωμένος (πίν. 14, 15). Πηλὸς καθαρός, καστανός. Ἐπιφάνεια ἐξωτερικὰ λεία, ἀλείφωμα ἐρυθρὸ ἕως μελανωπό, ἐσωτερικὰ ὁμαλή. Χεῖλος ἐλαφρῶς προέχον. Λαιμὸς κωνικός. Στὴ ρίζα τοῦ λαιμοῦ αὐλάκωση. Σῶμα σφαιρικό. Βάση ἐπίπεδη. Δύο λαβὲς ταινιωτές, αὐλακωτές, ἐλλειπτικές. Τύπος 2.
Ὕψος 0,36 μ., διάμ. στομ. 0,15 μ., διάμ. βάσης 0,105 μ., πάχος τοιχ. 0,007 μ.
Ὁμάδες: 150 (55%)/158/39,10/156/148/79/39,8.

1798. Ἀμφορέας μὲ διακριτὸ λαιμό. Συγκολλημένος, μερικῶς συμπληρωμένος (πίν. 14, 15). Πηλὸς καθαρός, καστανόφαιος, πορώδης. Ἐξωτερικὰ ἀλείφωμα καστανέρυθρο φθαρμένο, ἐπιφάνεια ὁμαλὴ ἕως λεία, ἐσωτερικὰ ὁμαλή. Διχρωμία πυρᾶς. Χεῖλος εὐθύ. Λαιμὸς κωνικός. Σῶμα κωνικὸ μὲ ὀγκώδη ὦμο. Βάση ἐπίπεδη. Λαβὴ ταινιωτή, ἐλλειπτική, φθαρμένη ἀπὸ τὴ χρήση, ρίζα δεύτερης. Δεκαεπτὰ ὀπὲς συγκόλλησης στὴ βάση καὶ χαμηλὰ στὸ σῶμα. Τύπος 2.
Ὕψος 0,355 μ., διάμ. στομ. 0,13 μ., διάμ. βάσης 0,125 μ., πάχος τοιχ. 0,008 μ.
Ὁμάδες: 147 (20%)/144/61/62/39,9/39,10.

1799. Ἀμφορέας ἐνιαίου περιγράμματος, ὠοειδής. Συγκολλημένος. Ἐλλιπής (πίν. 12, 13). Πηλὸς καθαρός, καστανόφαιος, πορώδης. Ἐπιφάνειες ὁμαλές, ἀλείφωμα καστανέρυθρο ἕως καστανόφαιο. Χεῖλος ἐλαφρῶς προέχον, παχυνόμενο. Σῶμα ὠοειδές, συμβατικὴ διάκριση λαιμοῦ. Βάση ἐπίπεδη. Δύο λαβές, ταινιωτές, αὐλακωτές, ἐλλειπτικές, φθαρμένες. Δύο ὀπὲς συγκόλλησης ὑπὸ τὸ χεῖλος. Τύπος 1.
Ὕψος 0,36 μ., διάμ. στομ. 0,135 μ., διάμ. βάσης 0,12 μ., πάχος τοιχ. 0,005 μ.
Ὁμάδες: 137 (35%)/140/131/136/135/145.

1800. Ἀμφορέας μὲ διακριτὸ λαιμό. Συγκολλημένος, συμπληρωμένος (πίν. 14, 15).
Πηλὸς καθαρός, καστανός. Ἐπιφάνεια ἐξωτερικὰ λεία, στιλπνή, ἀλείφωμα καστανέρυθρο ἕως μελανό, ἐσωτερικὰ ὁμαλή. Διχρωμία πυρᾶς. Χεῖλος εὐθύ. Λαιμὸς κωνικός. Στὴ ρίζα τοῦ λαιμοῦ αὐλάκωση. Σῶμα κωνικὸ μὲ ὀγκώδη ὦμο. Βάση ἐπίπεδη. Δύο λαβές, ταινιωτές, αὐλακωτές, ἐλλειπτικές. Πέντε ζεύγη ὀπῶν συγκόλλησης στὸ σῶμα. Τύπος 2.
Ὕψος 0,37-0,385 μ., διάμ. στομ. 0,16 μ., διάμ. βάσης 0,105 μ., πάχος τοιχ. 0,007 μ.
Ὁμάδες: 165 (25%)/165δ/163/161/162/164/165α/167.

1801. Ἀμφορέας ἐνιαίου περιγράμματος. Συγκολλημένος, συμπληρωμένος (πίν. 12, 13).
Πηλὸς πολὺ καθαρός, καστανόφαιος, πορώδης, μὲ μαρμαρυγία. Ἐξωτερικὰ ἐπιφάνεια λεία, στιλπνή, μὲ σημεῖα ἐξομάλυνσης, ἀλείφωμα πορτοκαλόχρωμο ἕως φαιό, ἐσωτερικὰ ὁμαλή. Διχρωμία πυρᾶς. Χεῖλος εὐθύ. Σῶμα ἀμφικωνικό, συμβατικὴ διάκριση λαιμοῦ κατὰ τόπους. Βάση ἐπίπεδη. Δύο λαβές, ταινιωτές, ἐλλειπτικές. Δύο ὀπὲς συγκόλλησης στὸ χεῖλος. Τύπος 1.
Ὕψος 0,39-0,40 μ., διάμ. στομ. 0,15-0,16 μ., διάμ. βάσης 0,12 μ., πάχος τοιχ. 0,008 μ.
Ὁμάδες: 166 (5%)/61/39,9/160/150/39,10/39,7/158/165/39,1/39,8/49/62/122/131/136/144/146/148/152/159/161 καί 31 ὄστρακα: ἄγνωστη ὁμάδα.

1880. Ἀμφορέας ἰδιότυπος, μὲ πλαστικὴ διακόσμηση. Συγκολλημένος, μερικῶς συμπληρωμένος (πίν. 16, 17).
Πηλὸς πολὺ καθαρός, καστανός, πορώδης. Ἐπιφάνεια ἐξωτερικὰ λεία ἕως στιλπνή, ἀλείφωμα καστανέρυθρο ἕως ὠχροκάστανο μὲ μελανὲς κηλίδες, ἐσωτερικὰ ὁμαλή. Διχρωμία

πυρᾶς. Χεῖλος εὐθύ, μὲ ἐγχάραξη κατὰ τόπους, ἀτελῶς διαμορφωμένο, ὑποδηλώνει πρόθεση ἐπικόλλησης λαιμοῦ πρὶν ἀπὸ τὴν ὄπτηση. Σῶμα σφαιρικὸ πιεσμένο. Βάση δισκοειδής. Κατακόρυφη λαβή, πλατειὰ ταινιωτὴ ἡμικυκλική, ρίζα δεύτερης. Διακόσμηση: πλαστικὲς σπεῖρες ἑκατέρωθεν τῶν λαβῶν, ἐκφύονται ἀπὸ τὰ ἄνω ἄκρα τους. Οἱ τρεῖς μὲ ἀποκρούσεις.
Ὕψος 0,275-0,285 μ., διάμ. στομ. 0,20 μ., διάμ. βάσης 0,125 μ., πάχος τοιχ. 0,008 μ.
Ὁμάδες: 140(20%)/133/135/139/128/119/39,4/39,10/49/120/127/137.

1882. Ἀμφορέας μὲ διακριτὸ λαιμό, τετράωτος, ἰδιότυπος, μὲ πλαστικὴ διακόσμηση. Συγκολλημένος, συμπληρωμένος (πίν. 16, 17).
Πηλὸς καθαρός, καστανόφαιος. Ἐπιφάνεια ἐξωτερικὰ ὁμαλὴ ἕως λεία, ἀλείφωμα πορτοκαλόχρωμο ἕως φαιό, ἐσωτερικὰ ὁμαλή. Χεῖλος ἐπίπεδο, προέχον μὲ ἐπιφάνεια λίγο ἀνώμαλη. Λαιμὸς ἀμφίκοιλου περιγράμματος. Στὴ ρίζα τοῦ λαιμοῦ πλατειὰ αὐλάκωση. Σῶμα σφαιρικό. Βάση ἐπίπεδη, ἐλλειπτική. Στὸν ὦμο, τρεῖς σωληνωτὲς λαβὲς καὶ ρίζα τέταρτης. Οἱ ἀντιδιαμετρικά σωζόμενες μὲ κατακόρυφη διάτρηση, ἡ τρίτη λαβὴ μὲ ὁριζόντια. Διακόσμηση: ἀνάμεσα στὶς λαβές, ἀπὸ τὸν ὦμο μέχρι τὴ μέση, ἀνὰ τρεῖς παράλληλες, κατακόρυφες ἢ λοξὲς πλαστικὲς ταινίες.
Ὕψος 0,35-0,365 μ., διάμ. στομ. 0,16-0,17 μ., διάμ. βάσης 0,15-0,165 μ., πάχος τοιχ. 0,01 μ.
Ὁμάδες: 49 (50%)/39,9/39,7/39,4/39,10.

1973. Ἀμφορέας ἐνιαίου περιγράμματος. Συγκολλημένος, μερικῶς συμπληρωμένος (πίν. 12, 13).
Πηλὸς πολὺ καθαρός, καστανόφαιος, πορώδης, μὲ μαρμαρυγία. Ἐξωτερικὰ ἐπιφάνεια λεία, ἀλείφωμα ἐρυθρὸ ἕως μελανωπό, ἐσωτερικὰ ὁμαλή. Χεῖλος ἐλαφρῶς προέχον. Σῶμα ἀμφικωνικό. Βάση ἐπίπεδη. Μία λαβή, ταινιωτή, ἐλλειπτικὴ καὶ ρίζα δεύτερης. Τύπος 1.
Ὕψος 0,345-0,355 μ., διάμ. στομ. 0,14μ., διάμ. βάσης 0,105-0,115μ., πάχος τοιχ. 0,008 μ.
Ὁμάδες: 61 (50%)/78/39,9/174/171/175/145/49/39,10.

1974. Ἀμφορέας ἐνιαίου περιγράμματος. Συγκολλημένος, μερικῶς συμπληρωμένος (πίν. 12, 13).
Πηλὸς καθαρός, καστανός, πορώδης. Ἐξωτερικὰ ἐπιφάνεια λεία, μὲ σημεῖα ἐξομάλυνσης, ἀλείφωμα καστανέρυθρο ἕως φαιό, λίγο φθαρμένο, ἐσωτερικὰ ὁμαλή. Διχρωμία πυρᾶς. Χεῖλος εὐθὺ ἕως ἐλαφρῶς προέχον. Σῶμα ἀμφικωνικό, συμβατικὴ διάκριση λαιμοῦ. Βάση ἐπίπεδη. Λαβὴ ταινιωτή, αὐλακωτή, ἐλλειπτική, ρίζα δεύτερης. Τύπος 1.
Ὕψος 0,355 μ., διάμ. στομ. 0,15-0,16 μ., διάμ. βάσης 0,095 μ., πάχος τοιχ. 0,008 μ.
Ὁμάδες: 61 (5%)/137/39,9/47/49/39,8/135 καί 70 ὄστρακα ἄγνωστη ὁμάδα.

1978. Ἀμφορέας ἐνιαίου περιγράμματος. Συγκολλημένος. Ἐλλιπής (πίν. 12, 13).
Πηλὸς καθαρός, καστανός. Ἐπιφάνειες ὁμαλές, ἐξωτερικὰ ἀλείφωμα καστανέρυθρο, μελανωπὸ τμῆμα. Διχρωμία πυρᾶς. Χεῖλος ἐλαφρῶς προέχον. Σῶμα ἀμφικωνικό, συμβατικὴ διάκριση λαιμοῦ. Βάση ἐπίπεδη. Δύο λαβές, ταινιωτές, ἡ μία ἐλλειπτική, ἡ ἄλλη τετράγωνη μὲ σημάδια φθορᾶς. Τύπος 1.
Ὕψος 0,29 μ., διάμ. στομ. 0,12 μ., διάμ. βάσης 0,09 μ., πάχος τοιχ. 0,006 μ.
Ὁμάδες: 39,10 (55%)/175.

1979. Ἀμφορέας μὲ ἀσαφὴ δήλωση λαιμοῦ. Συγκολλημένος σὲ δύο τμήματα (πίν. 16, 17).
Πηλὸς καθαρός, καστανόφαιος, πορώδης. Ἐπιφάνεια ἐξωτερικὰ λεία, καστανέρυθρη μὲ μελανὲς κηλίδες, ἐσωτερικὰ ὁμαλή. Διχρωμία πυρᾶς. Χεῖλος εὐθύ. Στόμιο κυκλικὸ ἕως ἐλλειπτικό. Λαιμὸς κωνικός, μόλις διακριτὸς ἀπὸ τὸν ὦμο. Σῶμα ἀμφικωνικό. Βάση ἐπίπεδη. Δύο λαβὲς ταινιωτές, ἐλλειπτικές. Δύο ὀπὲς συγκόλλησης ὑπὸ τὸ χεῖλος. Στὴ βάση δύο τμήματα ὀπῶν, ἀνοιγμένων μετὰ τὴν ὄπτηση. Τύπος 3.
Ὕψος 0,35 μ., διάμ. στομ. 0,135-0,15 μ., διάμ. βάσης 0,13 μ., πάχος τοιχ. 0,006 μ.
Ὁμάδες: 160 (35%)/163/153/39,10/151/61/130/39,7/39,9/158/148/150/152/71/149/157/161.

2094. Ἀμφορέας ἐνιαίου περιγράμματος. Συγκολλημένος, μερικῶς συμπληρωμένος (πίν. 12, 13).
Πηλὸς πολὺ καθαρός, καστανόφαιος. Ἐξωτερικὰ ἐπιφάνεια λεία, στιλπνή, σημεῖα ἐξομάλυνσης, ἀλείφωμα ὠχροκάστανο ἕως καστανέρυθρο, μελανὰ τμήματα, ἐσωτερικὰ ὁμαλή.

Χεῖλος προέχον. Στόμιο κυκλικὸ ἕως ἐλλειπτικό. Σῶμα ἀμφικωνικό, συμβατικὴ διάκριση λαιμοῦ. Βάση ἐπίπεδη. Δύο λαβὲς ταινιωτές, μία ἐλλειπτικὴ καὶ μία ἡμικυκλική, φθαρμένες, στενότερες στὴν κορυφή. Τέσσερεις ὀπὲς συγκόλλησης χαμηλὰ καὶ μία στὸ χεῖλος. Τύπος 1.
Ὕψος 0,38 μ., διάμ. στομ. 0,16-0,17 μ., διάμ. βάσης 0,12μ., πάχος τοιχ. 0,007 μ.
Ὁμάδες: 115 (20%)/112/114/39,4/39,7/39,5/117/39,3/111.

2195. Ἀμφορέας μὲ ἀσαφὴ δήλωση λαιμοῦ. Συγκολλημένος, μερικῶς συμπληρωμένος (πίν. 16, 17).
Πηλὸς πολὺ καθαρός, καστανός, πορώδης, μὲ μαρμαρυγία. Ἐπιφάνεια ἐξωτερικὰ ὁμαλή, ἀλείφωμα ἐρυθρὸ ἕως ωχροκάστανο, φαιὰ τμήματα, ἐσωτερικὰ ὁμαλή. Διχρωμία πυρᾶς. Χεῖλος εὐθύ, παχυνόμενο. Λαιμὸς κωνικός, συμβατικὴ διάκριση λαιμοῦ. Σῶμα ὠοειδές. Βάση ἐπίπεδη. Μία λαβὴ ταινιωτή, ἐλλειπτική, μὲ ἐξόγκωμα ἐσωτερικὰ ἀπὸ τὴν ἐπικόλλησή της. Ρίζα δεύτερης. Τύπος 3.
Ὕψος 0,36 μ., διάμ. στομ. 0,15 μ., διάμ. βάσης 0,095 μ., πάχος τοιχ. 0,005 μ.
Ὁμάδες: 114 (40%)/115/111/109/112/113/119/105/117/120/116.

2422. Ἀμφορέας μὲ διακριτὸ λαιμό. Συγκολλημένος, μερικῶς συμπληρωμένος. Λείπει τὸ κάτω τμῆμα (πίν. 14, 15).
Πηλὸς καθαρός, καστανός. Ἐξωτερικὰ ἐπιφάνεια λεία, ἀλείφωμα ἐρυθρό, μελανωπὲς κηλίδες, ἐσωτερικὰ λίγο ἀδρή. Διχρωμία πυρᾶς, ἕνα ὄστρακο καμένο. Χεῖλος εὐθύ. Σῶμα κωνικὸ μὲ ὀγκώδη ὦμο, κωνικὸς λαιμὸς μὲ ἀβαθὴ αὐλάκωση. Μία λαβὴ ταινιωτή, ἐλλειπτική, ρίζα δεύτερης. Τύπος 2.
Ὕψος σωζ. 0,255 μ., διάμ. στομ. 0,14 μ., πάχος τοιχ. 0,007 μ.
Ὁμάδες: 61 (40%)/39,9/39,10/78/39,8.

2425. Ἀμφορέας ἑνιαίου περιγράμματος. Συγκολλημένος, μερικῶς συμπληρωμένος (πίν. 12).
Πηλὸς λίγο τραχύς, καστανόφαιος. Ἐπιφάνεια ἐξωτερικὰ ὁμαλή, κατὰ τόπους διαβρωμένη καὶ καμένη, καστανέρυθρη ἕως μελανή, ἀλείφωμα ἐρυθρὸ φθαρμένο. Ἐσωτερικὰ λίγο ἀδρή. Χεῖλος εὐθύ, παχυνόμενο. Σῶμα ἀμφικωνικό, συμβατικὴ διάκριση λαιμοῦ. Μία λαβὴ ταινιωτή, ἡμικυκλική, ρίζα δεύτερης. Κυλινδρικὸ τμῆμά της διαπερνᾶ τὸ τοίχωμα γιὰ καλύτερη στερέωση. Τύπος 1.
Ὕψος σωζ. 0,30 μ., διάμ. στομ. 0,10 μ., πάχος τοιχ. 0,007 μ.
Ὁμάδες: 61 (40%)/49/39,9/39,8/71.

2426. Ἀμφορέας ἑνιαίου περιγράμματος. Συγκολλημένος, μερικῶς συμπληρωμένος (πίν. 12, 13).
Πηλὸς πολὺ καθαρός, καστανός, πορώδης. Ἐπιφάνειες ὁμαλές, ἐξωτερικὰ ωχροκάστανη ἕως καστανέρυθρη, μελανωπὰ τμήματα, ἀλείφωμα καστανέρυθρο φθαρμένο, σημεῖα ἐξομάλυνσης. Διχρωμία πυρᾶς. Χεῖλος ἐλαφρῶς προέχον, παχυνόμενο. Σῶμα ἀμφικωνικό. Βάση ἐπίπεδη. Δύο λαβές, ταινιωτές, ἐλλειπτικές, στενότερες στὴν κορυφή, φθαρμένες. Τρεῖς ὀπὲς συγκόλλησης. Τύπος 1.
Ὕψος 0,39 μ., διάμ. στομ. 0,14 μ., διάμ. βάσης 0,13 μ., πλ. λαβῆς 0,045 μ., πάχος τοιχ. 0,005 μ.
Ὁμάδες: 148 (30%)/147/152/157/143/151/150/153.

2428. Ἀμφορέας ἑνιαίου περιγράμματος. Συγκολλημένος. Λείπει καὶ ἡ βάση (πίν. 12).
Πηλὸς λίγο τραχύς, καστανός. Ἐξωτερικὰ ἀλείφωμα καστανέρυθρο φθαρμένο, ἐπιφάνεια καστανὴ ἕως καστανέρυθρη, μελανὲς κηλίδες, ὁμαλὴ ἕως λεία, ἐσωτερικὰ ἀδρή. Χεῖλος εὐθύ. Σῶμα ἀμφικωνικό, συμβατικὴ διάκριση λαιμοῦ. Ρίζα λαβῆς ταινιωτῆς. Τύπος 1.
Ὕψος σωζ. 0,365 μ., πάχος τοιχ. 0,007 μ.
Ὁμάδες: 61 (30%)/39,9/49/71/39,10.

2429. Ἀμφορέας μὲ διακριτὸ λαιμό. Συγκολλημένος. Ἐλλιπής (πίν. 14, 15).
Πηλὸς λίγο τραχύς, καστανόφαιος. Ἐπιφάνεια ἐξωτερικὰ λεία, ἀλείφωμα καστανέρυθρο ἕως μελανό, ἐσωτερικὰ ὁμαλή. Διχρωμία πυρᾶς. Χεῖλος εὐθύ. Στόμιο ἐλλειπτικό. Λαιμὸς κυλινδρικός. Σῶμα σφαιρικὸ πιεσμένο. Βάση ἐπίπεδη. Μία λαβὴ ταινιωτή, ἐλαφρῶς αὐλακωτή, ἡμικυκλική, φθαρμένη ἀπὸ τὴ χρήση, ρίζα δεύτερης. Τύπος 2.
Ὕψος σωζ. 0,31 μ., διάμ. στομ. 0,14-0,165 μ., διάμ. βάσης 0,125 μ., πάχος τοιχ. 0,006 μ.
Ὁμάδες: 49 (70%)/39,4/39,7/173/39,10/39,9/39,8/61.

2430. Ἀμφορέας μὲ ἀσαφὴ δήλωση λαιμοῦ. Συγκολλημένος, μερικῶς συμπληρωμένος (πίν. 16, 17).
Πηλὸς λίγο τραχύς, καστανόφαιος, πορώδης. Ἐξωτερικὰ ἀλείφωμα ἐρυθρὸ φθαρμένο, ἐπιφάνεια ὁμαλή, σημεῖα ἐξομάλυνσης, ὠχροκάστανη ἕως καστανέρυθρη, μελανωπὲς κηλίδες. Ἐσωτερικὰ ἐπιφάνεια ὁμαλή. Διχρωμία πυρᾶς. Χεῖλος ἐλαφρῶς προέχον. Λαιμὸς κωνικός, συμβατικὰ διακριτός. Σῶμα σφαιρικό. Βάση ἐπίπεδη. Δύο λαβές, ταινιωτές, αὐλακωτές, ἐλλειπτικές. Τύπος 3.
Ὕψος 0,38 μ., διάμ. στομ. 0,14 μ., διάμ. βάσης 0,135 μ., πάχος τοιχ. 0,008 μ.
Ὁμάδες: 39,4 (15%)/115/112/114/39,7/117/39,5/39,3/111.

2431. Κάτω τμῆμα ἀμφορέα. Συγκολλημένο.
Πηλὸς λίγο τραχύς, καστανός. Ἐπιφάνεια ἐξωτερικὰ ὁμαλὴ ἕως λεία, ἀλείφωμα καστανέρυθρο ἕως μελανωπό, ἐσωτερικὰ ὁμαλή. Διχρωμία πυρᾶς. Σωζόμενο σῶμα κωνικό. Βάση ἐπίπεδη.
Ὕψος σωζ. 0,245 μ., διάμ. βάσης 0,11 μ., πάχος τοιχ. 0,008 μ.
Ὁμάδες: 147 (20%)/130/138/140/146/78/137/61/135.

2435. Σῶμα ἀμφορέα μὲ διακριτὸ λαιμό. Συγκολλημένο (πίν. 15).
Πηλὸς καθαρός, καστανός, πορώδης. Ἐπιφάνεια ἐξωτερικὰ λεία ἕως ὁμαλή, ἀλείφωμα καστανέρυθρο ἕως φαιό, κατὰ τόπους φθαρμένο, ἐσωτερικὰ ὁμαλή. Ἀβαθὴς αὐλάκωση στὴ ρίζα τοῦ λαιμοῦ. Σῶμα κωνικό. Βάση ἐπίπεδη. Δύο λαβές, ταινιωτές, αὐλακωτές, ἐλλειπτικές, στενεύουν στὴν κορυφή. Τύπος 2.
Ὕψος σωζ. 0,235 μ., διάμ. βάσης 0,105 μ., πάχος τοιχ. 0,006 μ.
Ὁμάδες: 115 (25%)/109/112/114/118.

2436. Ἀμφορέας μὲ διακριτὸ λαιμό. Συγκολλημένος, μερικῶς συμπληρωμένος (πίν. 14, 15).
Πηλὸς λίγο τραχύς, πορτοκαλόχρωμος. Ἐπιφάνεια ἐξωτερικὰ ὁμαλὴ ἕως λεία, ἀλείφωμα ἐρυθρὸ ἕως φαιό, ἐσωτερικὰ λίγο ἀδρή. Χεῖλος προέχον. Λαιμὸς κωνικός. Στὴ ρίζα τοῦ λαιμοῦ αὐλάκωση. Σῶμα σφαιρικό, ἀσύμμετρο. Βάση δισκοειδής, ἐπίπεδη, μὲ ἀποτύπωμα πλέγματος. Ρίζα λαβῆς ταινιωτής. Τύπος 2.
Ὕψος 0,39 μ., διάμ. στομ. 0,15 μ., διάμ. βάσης 0,125 μ., πάχος τοιχ. 0,008 μ.
Ὁμάδες: 39,4 (95%)/39,3/39,1.

2438. Ἄνω τμῆμα ἀμφορέα μὲ ἀσαφὴ δήλωση λαιμοῦ. Συγκολλημένο (πίν. 17).
Πηλὸς καθαρός, καστανός. Ἐπιφάνεια ἐξωτερικὰ λεία ἕως ὁμαλή, ἀλείφωμα ἐρυθρό, κατὰ τόπους φαιό, ἐσωτερικὰ ὁμαλή. Χεῖλος προέχον. Συμβατικὴ διάκριση λαιμοῦ. Σῶμα ἀμφικωνικό. Λαβὴ ταινιωτή, ἡμικυκλική, φθαρμένη ἀπὸ τὴ χρήση. Τύπος 3.
Ὕψος σωζ. 0,185 μ., διάμ. στομ. 0,135 μ., πάχος τοιχ. 0,007 μ.
Ὁμάδες: 39,7 (55%)/39,4/39,5/39,3.

2480. Ἀμφορέας ἐνιαίου περιγράμματος. Συγκολλημένος, μερικῶς συμπληρωμένος. Λείπει ἡ βάση.
Πηλὸς λίγο τραχύς, καστανόφαιος. Ἐπιφάνεια ἐξωτερικὰ λεία, ἀλείφωμα ἐρυθρὸ ἕως μελανό, ἐσωτερικὰ ὁμαλή. Διχρωμία πυρᾶς. Χεῖλος εὐθύ. Σῶμα ἀμφικωνικό, συμβατικὴ διάκριση λαιμοῦ. Δύο λαβὲς ταινιωτές, αὐλακωτές, ἐλλειπτικές, φθαρμένες ἀπὸ τὴ χρήση. Τύπος 1.
Ὕψος σωζ. 0,28 μ., διάμ. στομ. 0,15 μ., πάχος τοιχ. 0,008 μ.
Ὁμάδες: 61 (40%)/49/39,9/71/39,8.

2591. Ἀμφορέας μὲ ἀσαφὴ δήλωση λαιμοῦ. Συγκολλημένος, μερικῶς συμπληρωμένος (πίν. 16, 17).
Πηλὸς λίγο τραχύς, ἐρυθρός. Ἐπιφάνεια ἐξωτερικὰ ὁμαλή, ἀλείφωμα ἐρυθρό, μελανὲς κηλίδες, ἐσωτερικὰ ὁμαλὴ ἕως λίγο ἀδρή. Χεῖλος προέχον. Σῶμα ὠοειδές, λαιμὸς κωνικός, μόλις διακριτός μὲ ἀβαθὴ αὐλάκωση. Βάση ἐπίπεδη, μὲ ἀποτύπωμα πλέγματος. Μία λαβὴ ταινιωτή, ἐλλειπτική, στενεύει στὴν κορυφή, φθαρμένη ἀπὸ τὴ χρήση. Ρίζα δεύτερης. Τύπος 3.
Ὕψος 0,38 μ., διάμ. στομ. 0,145 μ., διάμ. βάσης 0,12 μ., πάχος τοιχ. 0,01 μ.
Ὁμάδες: 39,4 (70%)/39,5/39,10/78/39,7.

2592. Ἀμφορέας ἐνιαίου περιγράμματος, σφαιρικός. Συγκολλημένος, μερικῶς συμπληρωμένος (πίν. 12, 13).
Πηλὸς καθαρός, φαιός, πορώδης, μὲ μαρμα-

ρυγία. Ἐπιφάνεια ἐξωτερικὰ λεία, ἀλείφωμα καστανέρυθρο ἕως φαιό, ἐσωτερικὰ λεία ἕως ὁμαλή. Διχρωμία πυρᾶς. Χεῖλος εὐθύ. Σῶμα σφαιρικό, συμβατικὴ διάκριση λαιμοῦ κατὰ τόπους. Βάση ἐπίπεδη. Δύο λαβὲς ταινιωτές, ἐλλειπτικές, μὲ μικρὴ κλίση πρὸς τὰ κάτω καὶ μικρὴ διαφορὰ στὸ ὕψος, φθαρμένες ἀπὸ τὴ χρήση. Τύπος 1.
Ὕψος 0,35 μ., διάμ. στομ. 0,13 μ., διάμ. βάσης 0,095 μ., πάχος τοιχ. 0,005 μ.
Ὁμάδες: 39,4 (95%)/39,6/39,7/100.

2593. Ἀμφορέας μὲ ἀσαφὴ δήλωση λαιμοῦ. Συγκολλημένος. Ἐλλιπής (πίν. 16, 17).
Πηλὸς πολὺ καθαρός, καστανός, πορώδης, μὲ μαρμαρυγία. Ἐπιφάνεια ἐξωτερικὰ ὁμαλή, γραμμωτὴ ἀπὸ σημεῖα ἐξομάλυνσης, ἀλείφωμα καστανέρυθρο ἕως μελανωπό. Διχρωμία πυρᾶς. Χεῖλος ἐλαφρῶς προέχον, παχυνόμενο. Λαιμὸς κωνικός, συμβατικὰ διακριτός. Σῶμα σφαιρικό. Βάση ἐπίπεδη μὲ ἀποτύπωμα πλέγματος. Δύο λαβὲς ταινιωτές, αὐλακωτές, ἐλλειπτικές, μὲ ἀνασηκωμένα ἄκρα, στενότερες στὴν κορυφή. Μεγάλο ἐλλεῖπον τμῆμα λαιμοῦ καὶ ὤμου, πιθανὸν κομμένο. Τύπος 3.
Ὕψος 0,33 μ., διάμ. στομ. 0,14 μ., διάμ. βάσης 0,11 μ., πάχος τοιχ. 0,005 μ.
Ὁμάδες: 49 (30%)/39,7/39,8/39,5/39,4/119/122/39,9/120/39,3/138.

2594. Ἀμφορέας μὲ διακριτὸ λαιμό. Συγκολλημένος. Λείπουν καὶ οἱ λαβές (πίν. 14, 15).
Πηλὸς καθαρός, φαιός. Ἐπιφάνεια ἐξωτερικὰ λεία ἕως ὁμαλή, ἀλείφωμα καστανέρυθρο, μελανὲς κηλίδες, ἐσωτερικὰ ὁμαλή. Διχρωμία πυρᾶς. Χεῖλος εὐθύ. Λαιμὸς κωνικός. Ἐγχάραξη στὴ ρίζα του. Σῶμα κωνικό. Βάση ἐπίπεδη. Ρίζες ἀπὸ τὶς ταινιωτὲς λαβές. Τύπος 2.
Ὕψος 0,37 μ., διάμ. στομ. 0,12 μ., διάμ. βάσης 0,12 μ., πάχος τοιχ. 0,008 μ.
Ὁμάδες: 39,4 (70%)/39,7/49/39,10/3/39,8.

2595. Ἀμφορέας μὲ ἀσαφὴ δήλωση λαιμοῦ. Συγκολλημένος. Ἐλλιπής (πίν. 16, 17).
Πηλὸς καθαρός, καστανός, πορώδης μὲ μαρμαρυγία. Ἐπιφάνεια ἐξωτερικὰ λεία μὲ ἀλείφωμα, καστανέρυθρη ἕως φαιή, ἐσωτερικὰ λίγο ἁδρή. Χεῖλος εὐθύ. Λαιμὸς κωνικός, συμβατικὰ διακριτός. Σῶμα σφαιρικό. Τύπος 3.
Ὕψος σωζ. 0,23 μ., διάμ. στομ. 0,135 μ., πάχος τοιχ. 0,006 μ.
Ὁμάδες: 39,4 (50%)/39,7/39,10/39,8/49/61.

2597. Ἀμφορέας μὲ διακριτὸ λαιμό. Συγκολλημένος. Ἐλλιπής (πίν. 15).
Πηλὸς καθαρός, φαιός, πορώδης, μὲ μαρμαρυγία. Ἐπιφάνειες ὁμαλές, ἐξωτερικὰ ἐρυθρὴ ἕως καστανόφαιη, ἀλείφωμα ἐρυθρὸ φθαρμένο, ἐσωτερικὰ μὲ σημεῖα ἐξομάλυνσης. Σῶμα σφαιρικό. Βάση ἐπίπεδη. Δύο λαβές, ταινιωτές, ἐλλειπτικές, στενεύουν στὴν κορυφή, φθαρμένες ἀπὸ τὴ χρήση. Τύπος 2.
Ὕψος σωζ. 0,22 μ., διάμ. βάσης 0,11 μ., πάχος τοιχ. 0,005 μ.
Ὁμάδες: 110 (75%)/101/107/39,7/102.

2598. Ἀμφορέας ἑνιαίου περιγράμματος. Συγκολλημένος, μερικῶς συμπληρωμένος. Λείπει τὸ κάτω τμῆμα (πίν. 12, 13).
Πηλὸς λίγο τραχύς, φαιός, πορώδης. Ἐπιφάνεια ἐξωτερικὰ ὁμαλὴ ἕως λεία, ἀλείφωμα ἐρυθρὸ ἕως μελανό, κατὰ τόπους φθαρμένο, ἐσωτερικὰ ὁμαλή. Διχρωμία πυρᾶς. Χεῖλος εὐθύ. Στόμιο κυκλικὸ ἕως ἐλλειπτικό. Σῶμα σφαιρικό. Δύο λαβὲς ταινιωτές, ἡμικυκλικές, φθαρμένες ἀπὸ τὴ χρήση. Τύπος 1.
Ὕψος σωζ. 0,20 μ., διάμ. στομ. 0,12-13 μ., πάχος τοιχ. 0,006 μ.
Ὁμάδες: 122 (60%)/117/49/119/39,7/116/123/39,8.

2599. Τμῆμα ἀμφορέα μὲ διακριτὸ λαιμό. Συγκολλημένο.
Πηλὸς τραχύς, καστανόφαιος, σπογγωτός. Ἐπιφάνεια ἐξωτερικὰ λεία, ἀλείφωμα ἐρυθρό, κατὰ τόπους φαιό, ἐσωτερικὰ ὁμαλή. Διχρωμία πυρᾶς. Χεῖλος εὐθύ, κατὰ τόπους ἐλαφρῶς προέχον. Λαιμὸς κωνικός. Σῶμα κωνικὸ μὲ ὀγκώδη ὦμο. Τύπος 2.
Ὕψος σωζ. 0,33 μ., διάμ. στομ. 0,17 μ., πάχος τοιχ. 0,006 μ.
Ὁμάδες: 39,4 (50%)/39,7/39,8/39,5.

2600. Ἀμφορέας μὲ διακριτὸ λαιμό. Συγκολλημένος, μερικῶς συμπληρωμένος (πίν. 14, 15).
Πηλὸς λίγο τραχύς, καστανός. Ἐπιφάνεια ἐξωτερικὰ ὁμαλὴ ἕως λεία, ἀλείφωμα καστανέρυθρο, μελανωπὰ τμήματα, ἐσωτερικὰ ὁμαλή. Διχρωμία πυρᾶς. Χεῖλος ἐλαφρῶς προέχον.

Λαιμὸς κωνικός. Σῶμα σφαιρικό. Βάση ἐπίπεδη. Λαβὴ ταινιωτή, ἐλλειπτική, λοξὰ κολλημένη, φθαρμένη στὸ ἄκρο, στενεύει ἔντονα στὴν κορυφή. Πέντε ζεύγη ὀπῶν συγκόλλησης καὶ μία στὸν λαιμό. Τύπος 2.
Ὕψος σωζ. 0,395 μ., διάμ. στομ. 0,014 μ., διάμ. βάσης 0,095 μ., πάχος τοιχ. 0,006 μ.
Ὁμάδες: 120 (60%)/115/116/114/122.

2604. Ἀμφορέας ἐνιαίου περιγράμματος. Συγκολλημένος, μερικῶς συμπληρωμένος. Λείπει τὸ ἀνώτερο τμῆμα του.
Πηλὸς πολὺ καθαρός, καστανόφαιος, πορώδης. Ἐξωτερικὰ ἐπιφάνεια ὁμαλή, ἀλείφωμα καστανέρυθρο ἕως φαιό, ἐσωτερικὰ ὁμαλή. Διχρωμία πυρᾶς. Σῶμα ἀμφικωνικό. Βάση ἐπίπεδη. Δύο λαβὲς ταινιωτές, ἐλλειπτικές, μὲ ἀνασηκωμένα ἄκρα. Τύπος 1.
Ὕψος σωζ. 0,31 μ., διάμ. βάσης 0,11 μ., πάχος τοιχ. 0,005 μ.
Ὁμάδες: 144 (40%)/39,7/39,10/175/147/39, 9/39,4/117/122/128/142/156/172.

2611. Ἄνω τμῆμα ἀμφορέα μὲ διακριτὸ λαιμό. Συγκολλημένο.
Πηλὸς λίγο τραχύς, καστανόφαιος. Ἐπιφάνεια ἐξωτερικὰ λεία ἕως ὁμαλή, ἀλείφωμα καστανέρυθρο μὲ φαιὰ τμήματα, ἐσωτερικὰ ὁμαλή. Χεῖλος προέχον. Λαιμὸς κωνικός. Σῶμα σφαιρικὸ πιεσμένο. Μιὰ λαβὴ ταινιωτή, ἐλλειπτική, ἐλαφρῶς ἀσύμμετρη, στενεύει στὴν κορυφή. Τύπος 2.
Ὕψος σωζ. 0,295 μ., διάμ. στομ. 0,15 μ., πάχος τοιχ. 0,007 μ.
Ὁμάδες: 39,7 (25%)/112/39,5/39,4/39,6.

2614. Ἄνω τμῆμα ἀμφορέα μὲ διακριτὸ λαιμό. Συγκολλημένο.
Πηλὸς λίγο τραχύς, φαιός. Ἐπιφάνεια ἐξωτερικὰ λεία, ἀλείφωμα καστανέρυθρο ἕως μελανό, ἐσωτερικὰ ὁμαλή. Διχρωμία πυρᾶς. Χεῖλος ἐλαφρῶς προέχον. Λαιμὸς κωνικός. Αὐλάκωση στὴ ρίζα του. Ὦμος ὀγκώδης. Στὸ χεῖλος μία ὀπὴ συγκόλλησης. Τύπος 2.
Ὕψος σωζ. 0,25 μ., διάμ. στομ. 0,14 μ., πάχος τοιχ. 0,007 μ.
Ὁμάδες: 61 (35%)/39,9/49/39,4/39,10/120/131.

2622. Ἀμφορέας μὲ διακριτὸ λαιμό. Συγκολλημένος σὲ δύο τμήματα.
Πηλὸς λίγο τραχύς, φαιός. Ἐπιφάνεια ἐξωτερικὰ ὁμαλὴ ἕως λίγο τραχειά, ἀλείφωμα πορτοκαλέρυθρο ἕως φαιό, ἐσωτερικὰ λίγο ἀνώμαλη, μὲ δακτυλιές. Χεῖλος εὐθύ, κατὰ τόπους ἐλαφρῶς προέχον. Λαιμὸς κωνικός, κατὰ τόπους στὴ ρίζα του αὐλάκωση. Σῶμα πιεσμένο σφαιρικό. Μία λαβὴ ταινιωτή, ἐλλειπτική. στενεύει στὴν κορυφή, φθαρμένη ἀπὸ τὴ χρήση. Θέση ἐπικόλλησης δεύτερης. Τύπος 2.
Ὕψος σωζ. 0,285 μ., διάμ. στομ. 0,15 μ., πάχος τοιχ. 0,008 μ.
Ὁμάδες: 39,5 (30%)/39,3/39,4/39,7/39,9/39, 10/114/115.

2777. Ἀμφορέας ἐνιαίου περιγράμματος, ὠοειδής. Συγκολλημένος σὲ τρία τμήματα.
Πηλὸς πολὺ καθαρός, καστανόφαιος, πορώδης. Ἐπιφάνεια ἐξωτερικὰ λεία, ἀλείφωμα ἐρυθρό, μελανωπὰ τμήματα, ἐσωτερικὰ ὁμαλή. Χεῖλος εὐθύ. Σῶμα ὠοειδές, συμβατικὴ διάκριση λαιμοῦ. Βάση ἐπίπεδη. Δύο λαβὲς ταινιωτές, ἡμικυκλικές, ἡ μία φθαρμένη ἀπὸ τὴ χρήση. Ὀπὲς συγκόλλησης στὸ στόμιο καὶ στὸ σῶμα. Τύπος 1.
Ὕψος 0,42 μ., διάμ. στομ. 0,135 μ., διάμ. βάσης 0,095 μ., πάχος τοιχ. 0,005 μ.
Ὁμάδες: 107 (70%)/110/108/114/102/105.

2872. Ἄνω τμῆμα ἀμφορέα μὲ διακριτὸ λαιμό. Συγκολλημένο.
Πηλὸς λίγο τραχύς, φαιός. Ἐπιφάνεια ἐξωτερικὰ λεία, λίγο ἀνώμαλη, ἀλείφωμα καστανέρυθρο, φαιὲς κηλίδες, ἐσωτερικὰ λίγο ἀδρή. Διχρωμία πυρᾶς. Χεῖλος εὐθύ, κατὰ τόπους περιχείλωμα. Στόμιο ἐλλειπτικό. Λαιμὸς κωνικός, ἀπολήγει σὲ ὀγκώδη ὦμο. Τύπος 2.
Ὕψος σωζ. 0,19 μ., διάμ. στομ. 0,13-0,14 μ., πάχος τοιχ. 0,006 μ.
Ὁμάδες: 119 (15%)/127/49/61/48/135/136/ 123/77-49.

A.T. 321. Ἄνω τμῆμα ἀμφορέα μὲ διακριτὸ λαιμό. Συγκολλημένο.
Πηλὸς καστανός, καθαρός. Ἐπιφάνειες ὁμαλές, καστανέρυθρες ἕως καστανόφαιες. Διχρωμία πυρᾶς. Χεῖλος προέχον. Λαιμὸς ὑψηλός, κωνικός. Ἄνω τμῆμα σφαιρικό. Τύπος 2.
Ὕψος μέγ. σωζ. 0,13 μ., διάμ. στομ. 0,13 μ., πάχος τοιχ. 0,01 μ.
Ὁμάδες: 49 (40%)/39,9/127/136/135/119/123.

Ἀμφορίσκοι

Ὁ ἀμφορίσκος[62] εἶναι τὸ χαρακτηριστικὸ ἀγγεῖο τοῦ Ἀποθέτη 39. Ἀποτελεῖται ἀπὸ σῶμα ὀγκῶδες, λαιμὸ κωνικό, βάση ἐπίπεδη ἕως ἐλαφρὰ κοίλη καὶ τέσσερεις σωληνωτὲς λαβὲς κολλημένες ἀνὰ ζεύγη κατακόρυφα ἢ περίπου κατακόρυφα στὸ εὐρύτερο σημεῖο τοῦ σώματος. Συνολικὰ ἐντοπίσθηκαν 218 δείγματα καὶ ἐξ αὐτῶν συγκολλήθηκαν 157 ὁλόκληροι ἢ κατὰ τὸ μεγαλύτερο τμῆμα τους, στοὺς ὁποίους περιλαμβάνονται καὶ 13 μικκύλοι, ἐνῶ οἱ 61 διακρίνονται μόνον ἀπὸ μικρότερα τμήματα. Ἀπὸ τὰ 157 ὁλικῶς ἢ μερικῶς συγκολλημένα ἀγγεῖα, τὰ 93 εἶναι ἀκόσμητα, μεταξὺ αὐτῶν 6 μικκύλα, τὰ 57 ἐγχάρακτα ποὺ περιλαμβάνουν 1 μικκύλο, καὶ ὑπάρχουν ἀκόμα 6 γραπτὰ μικκύλα. Ἐπὶ πλέον ἕνας ἀμφορίσκος φέρει πλαστικὴ διακόσμηση. Ὁμοίως, ἀπὸ τὰ 61 μικρὰ τμήματα τὰ 32 προέρχονται ἀπὸ ἀκόσμητους ἀμφορίσκους, τὰ 27 ἀπὸ ἐγχάρακτους καὶ τὰ 2 ἀπὸ μικκύλους (ὁ ἕνας γραπτός). Συνολικά, ἄρα, 125 ἀκόσμητοι, 84 ἐγχάρακτοι, 7 γραπτοὶ καὶ 1 μὲ πλαστικὴ διακόσμηση.

Ἀμφορίσκοι ἀκόσμητοι

Οἱ ἀκόσμητοι ἀμφορίσκοι (πίν. 18-27) εἶναι ἀγγεῖα κοινὰ ἕως λεπτότεχνα, κατασκευασμένα ἀπὸ πηλὸ κοινὸ καστανό, σπανίως πορώδη, μὲ πάχος τοιχωμάτων 0.005-0.008 μ., ποὺ μπορεῖ νὰ κυμαίνεται ἀπὸ 0.003-0.009 μ. Ἡ ἐπιφάνεια ποικίλλει ἀπὸ ἀνοικτόχρωμη κιτρινωπή, καστανὴ ἕως φαιά, μελανωπὴ ἢ μελανὴ καὶ εἶναι ὁμαλή, λεία, στιλπνὴ ἢ ἔντριπτη. Ὁ λαιμὸς στοὺς ἀμφορίσκους τοῦ Τσέπι εἶναι γενικὰ ὑψηλὸς καὶ διαχωρίζεται σαφῶς ἀπὸ τὸ σῶμα, συχνὰ μὲ ἀβαθὴ αὐλάκωση ἢ ἁπλὴ ἐγχάραξη. Τὸ ὕψος του, ἰδίως στοὺς ἀκόσμητους, εἶναι περίπου τὸ μισὸ ἀπὸ ὅ,τι τὸ ὕψος τοῦ σώματος, ἢ καὶ περισσότερο, φθάνοντας κάποτε στὰ 4/5 αὐτοῦ. Τὸ σχῆμα τοῦ λαιμοῦ, πλὴν ὀλίγων ἐξαιρέσεων, εἶναι γενικὰ κωνικὸ καὶ ἀπολήγει σὲ χεῖλος εὐθὺ ἕως ἐλαφρὰ προέχον. Ἡ διάμετρος στὴ ρίζα του εἶναι πολὺ μικρότερη αὐτῆς τοῦ ὤμου καὶ τοῦτο συμβάλλει στὴ σαφὴ διάκριση τῶν δύο τμημάτων. Στὸ σημεῖο σύνδεσης λαιμοῦ καὶ ὤμου σχηματίζεται συνήθως ἀμβλεία γωνία, ἡ ὁποία, ὅταν ὁ ὦμος εἶναι πολὺ τονισμένος, μεταβάλλεται σὲ ὀρθή (π.χ. **1543**, **1864**, **2012** κ.ἄ.).

Ὁ ὑψηλὸς διακριτὸς λαιμὸς ἀποτελεῖ τὸ ἰδιαίτερο τοπικὸ χαρακτηριστικό. Ἀντίθετα στὶς Κυκλάδες, ὁ λαιμὸς εἶναι γενικὰ βραχύτερος καὶ στὴ ρίζα του εὐρύς. Σὲ αὐτούς, τοὺς νησιωτικούς, στὶς λίγες περιπτώσεις σαφοῦς διάκρισης τῶν δύο τμημάτων, τὸ σχῆμα πλησιάζει τὸν τύπο τοῦ Τσέπι, ἀλλὰ ποτὲ δὲν φθάνει στὴν ἀπόλυτη ὁμοιότητα[63]. Παρόμοιο σχῆμα μὲ ὑψηλὸ λαιμό, σφαιρικὴ πιεσμένη κοιλιά, καμπύλη βάση καὶ δύο δίδυμες λαβὲς τρυπημένες κατακόρυφα, ὑπάρχει στὴν Κρήτη. Ἡ ἐπιφάνεια εἶναι στιλπνή, ὁρισμένα ἀγγεῖα φέρουν ἔντριπτα κοσμήματα καὶ γενικὰ χρονολογοῦνται στὴν ἀρχὴ τῆς Πρωτομινωικῆς Ι ἢ στὸ τέλος τῆς Τελικῆς Νεολιθικῆς[64]. Βασικὸ συμπλήρωμά

62. Παντελίδου Γκόφα 2005, 300-301.

63. Πρβ. Rambach 2000a, πίν. 87, 28 ἀπὸ Ἀκρωτήρι Νάξου μὲ Τσέπι ἀρ. **2176** μέσο κωνικὸ (πίν. 26, 27) καὶ Karantzali 1996, 27, F.16,a ἀπὸ Μουτσούνα Νάξου, Μουσεῖο Ἀπειράνθου 1009 μὲ Τσέπι ἀρ. **1890** σφαιρικὸ πιεσμένο (πίν. 20).

64. Karantzali ἔ.ἀ., 135 καὶ 256-257, εἰκ. 61, ΜΗ 3328.

τους εἶναι τὸ κυλινδρικὸ κάλυμμα ποὺ φέρει ἐπὶ πλέον δύο λαβὲς ἀντίστοιχες πρὸς τὶς λαβὲς τοῦ ἀγγείου, προφανῶς γιὰ στερεὴ πρόσδεσή του. Ὡς τώρα ἔχουν βρεθεῖ ἀπὸ λίγα δείγματα σὲ διάφορα σημεῖα τῆς κεντρικῆς καὶ ἀνατολικῆς Κρήτης.

Τὰ δύο ζεύγη σωληνωτῶν λαβῶν[65] (πίν. 110) κολλημένων κατακόρυφα ἢ περίπου κατακόρυφα στὸ εὐρύτερο σημεῖο τοῦ σώματος καὶ ἀποχωρισμένων μεταξύ τους, ἀποτελοῦν κύριο χαρακτηριστικὸ ὅλων γενικὰ τῶν ἀμφορίσκων[66]. Συχνὰ κατὰ τὴν ἐπικόλλησή τους ἡ ρίζα τῶν λαβῶν βυθίζεται ἐν μέρει στὸ τοίχωμα, ἀπὸ τὴν πίεση διογκώνεται ἐσωτερικὰ τὸ σημεῖο, ἐνῶ ἐξωτερικὰ ἐλαττώνεται ἀντίστοιχα ἡ προβολὴ τῶν λαβῶν. Πολλὲς ἀπὸ αὐτές, μία ἢ δύο σὲ κάθε ἀγγεῖο, ἔχουν ὑποστεῖ ἄλλοτε στὸ ἄνω καὶ ἄλλοτε στὸ κάτω ἄκρο τους φθορὰ ἀπὸ τὴ χρήση. Ἡ βάση εἶναι ἐπίπεδη σάν ἰσοπεδωμένος πυθμένας ἢ μὲ πρόσθετο λεπτὸ δίσκο καὶ ἄλλοτε εἶναι ἐλαφρὰ κοίλη[67]. Σπανιώτερα εἶναι δακτυλιόσχημη μὲ πρόσθετο χαμηλὸ κύκλο, ταπεινότερο καὶ ἁπλούστερο ἀπὸ τὸν ὑψηλὸ τριγωνικῆς τομῆς τῆς Νεολιθικῆς ἐποχῆς[68]. Ὅταν ἡ ἐπιφάνεια εἶναι ἐπίπεδη καὶ ἀκάλυπτη, χωρὶς ἀλείφωμα (π.χ. **1818**) ἢ κοίλη φθαρμένη (π.χ. **1864**), διατηρεῖ καὶ ἀποκαλύπτει ἀποτύπωμα πλέγματος (π.χ. **2417**)[69].

Ἡ τυπολογικὴ κατάταξη τῶν ἀκόσμητων ἀμφορίσκων, σχήματος ἰδιαίτερα χαρακτηριστικοῦ, βασίσθηκε σὲ δύο στοιχεῖα: στὸ ἰδιαίτερο περίγραμμα τους καὶ στὸ μέγεθος τῶν ἀγγείων. Κατὰ τὸ μέγεθος διακρίνονται σὲ τρεῖς ὁμάδες: ὑψηλοί (Υ), ὕψους 0.215-0.28 μ., μέσοι (Μ), ὕψους 0.13-0.21 μ., χαμηλοί (Χ), ὕψους 0.08-0.12 μ. περίπου. Ἡ διαίρεση κατὰ τὸ περίγραμμα ἀποδίδει ἐπίσης τρεῖς τύπους ποὺ προκύπτουν ἀπὸ τὶς διαστάσεις τοῦ σώματος μόνον, ἀνεξαρτήτως ὕψους λαιμοῦ, καὶ συγκεκριμένα ἀπὸ τὴ σχέση ὕψους τοῦ σώματος πρὸς τὴ μέγιστη διάμετρο αὐτοῦ. Ἐπικρατεῖ ὁ σφαιρικὸς πιεσμένος (τύπος 1) μὲ ὕψος ἀπὸ τὴ βάση μέχρι τὴ ρίζα τοῦ λαιμοῦ μικρότερο ἀπὸ τὰ 2/3 τῆς διαμέτρου. Ὁ σφαιρικὸς (τύπος 2) μὲ πολὺ ὀλιγώτερα δείγματα, ἔχει ὕψος σώματος ἴσο ἢ μεγαλύτερο ἀπὸ τὰ 2/3 τῆς διαμέτρου του. Ὁ κωνικὸς (τύπος 3) συμπίπτει ἐν μέρει μὲ τὸν πιεσμένο σφαιρικό, ἀλλὰ ἡ μέγιστη διάμετρος τοῦ σώματος βρίσκεται ὑψηλότερα, στὸ ὕψος τῶν ὤμων. Πάντως σὲ ὅλους τοὺς τύπους τὰ δύο ζεύγη λαβῶν τοποθετοῦνται στὸ εὐρύτερο σημεῖο τοῦ σώματος. Ἡ διαφορὰ αὐτὴ στὸν τύπο 3 σχηματίζει ὦμο ὀγκωδέστερο, ἀλλὰ γιὰ συντομία ὀνομάζεται ἁπλῶς κωνικός.

Στὸν τύπο τοῦ σφαιρικοῦ πιεσμένου, οἱ ὑψηλοί (**1864**, **1883**, **1908**, **2424**), προερχόμενοι οἱ περισσότεροι ἀπὸ χαμηλὰ στρώματα, πλησιάζουν σὲ μέγεθος καὶ πιθανὸν σὲ χρήση, παρὰ τὴν ἐπιμελημένη κατασκευή τους, τοὺς κοινοὺς ἀμφορεῖς. Οἱ μέσοι (π.χ. 1**541**, **1547**, **1548**, **1559**, **1818**, **1892**, **1920**, **1921**, **1993**, **2012**) προέρχονται ἀπὸ ὅλα τὰ βάθη τοῦ Ἀποθέτη, ἀλλὰ εἶναι περίπου ὅμοιοι μεταξύ τους. Ὀγκωδέστεροι παρουσιάζονται οἱ **1818** καὶ **2012**, ποὺ τείνουν νὰ πλησιάσουν τὸν **1864** τῆς προηγούμενης ὁμάδας. Οἱ χαμηλοί, ὕψους 0.08-0.12 μ. περίπου, (π.χ. **1589**, **1886**, **2118**, **2123**, **2126**) ἀπὸ τὰ μεσαῖα κυρίως στρώματα τοῦ Ἀποθέτη πρέπει, παρὰ τὸ μικρό τους μέγεθος, νὰ ἦταν ἀγγεῖα πραγματικῆς χρήσης. Τὸ περίγραμμα τῶν τριῶν, τῶν **1886**, **2123** καὶ ἰδίως

65. Τὸ σχῆμα τῶν λαβῶν δὲν περιλαμβάνεται στὴν περιγραφὴ ἑνὸς ἑκάστου ἀγγείου γιὰ νὰ ἀποφευχθοῦν ἐπαναλήψεις.

66. Βλ. χαρακτηριστικὰ Rambach 2000b, 104 καὶ χρήση τους 114, σημ. 554.

67. Πρβ. Furumark 1972, 95-96.

68. Παντελίδου Γκόφα 1995, 136, 149, 157.

69. Βλ. Παράρτημα 2.

τοῦ **1589**, ἀντιγράφει τὸ σχῆμα τῶν μεσαίων καὶ μεγάλων, ἀλλὰ στὸν **2123** ὁ λαιμὸς σχηματίσθηκε κυλινδρικός. Οἱ ἄλλοι δύο (**2118** καὶ **2126**) μὲ κοιλιὰ ἔντονα πιεσμένη, ἀπομακρύνονται τόσο πολὺ ἀπὸ τὶς ἀναλογίες τοῦ σχήματος ποὺ ὁ **2118** μοιάζει μὲ ἀποτυχία.

Περιορισμένη ἀριθμητικὰ κατηγορία σχηματίζουν οἱ σφαιρικοί. Περιλαμβάνουν, ὅπως εἰκάζεται, δύο ὑψηλούς, **2345** καὶ **2420**, ἀλλὰ γενικὰ ἔχουν μέγεθος μικρότερο τῶν πιεσμένων σφαιρικῶν (μέγ. ὕψος τῶν μέσων εἶναι γύρω στὰ 0.15 μ., **1627**, **1630**, **1893**, **2124**, **2177**, **2485** καὶ τῶν χαμηλῶν ὀλιγώτερο τῶν 0.10 μ., **1561**, **1809**, **2129**), καὶ ὁ βραχὺς λαιμός, σὲ ὁρισμένους μάλιστα κυλινδρικὸς ἀντὶ κωνικοῦ, ἀποδίδει σχῆμα γενικώτερα σφαιρικὸ καὶ βαρύ. Στὸν μέσο **2177**, ἡ μετάβαση ἀπὸ τοῦ λαιμοῦ στὸν ὦμο διαγράφει συνεχὴ καμπύλη, χωρὶς τὴ συνήθη διάκριση ἢ ἐγκοπή. Τὸ ἀγγεῖο προέρχεται ἀπὸ τὰ ἀνώτερα στρώματα τοῦ Ἀποθέτη, ἀλλὰ τοῦτο δὲν ἑρμηνεύει τὴ διαφορά, διότι ὁ διαμορφωμένος λαιμὸς ὑπάρχει σὲ ὅλα τὰ βάθη.

Σὲ τρία μεγέθη ἀπαντῶνται ἐπίσης οἱ ἀκόσμητοι κωνικοί, ἀλλὰ καὶ αὐτοὶ εἶναι πολὺ λίγοι: ὑψηλοὶ (Υ) οἱ **1543** καὶ **2169**, μέσοι (Μ) π.χ. οἱ **1542**, **1885**, **2176** καὶ χαμηλὸς (Χ) ὁ **1573** καὶ σὲ αὐτοὺς παρατηροῦμε ὅτι ἔχουν τὸ περίγραμμα καὶ τὶς ἀναλογίες τῶν ἀντίστοιχων ἐγχαράκτων.

Σχετικὴ παρέκκλιση ἀπὸ τὰ τυποποιημένα χαρακτηριστικὰ παρατηρεῖται στὸν **1865**, ὅπου ὁ ἰδιαίτερα εὐρὺς λαιμὸς σχηματίζει, χωρὶς τὴν κάμψη τοῦ ὤμου, συνεχὴ καμπύλη μὲ τὸ σῶμα. Ἄλλος, ὁ ἐπίσης ἰδιότυπος **1628**, καταλήγει σὲ πολὺ πλατειὰ βάση, διαμέτρου διπλάσιας περίπου τοῦ συνήθους, καὶ τὸ σῶμα του φαίνεται σὰν νὰ εἶναι κυλινδρικό. Παρόμοιο σχῆμα ἔχει ὁ **2196**, ποὺ φέρει κατ᾽ ἐξαίρεση μόνον δύο λαβές.

Στὴν Ἀττικὴ ἔχουν βρεθεῖ μέχρι τώρα ὀλίγοι ἀμφορίσκοι καὶ αὐτοὶ εἶναι κατὰ τὸ πλεῖστον ἀκόσμητοι. Ἀπὸ πηγάδι τῆς Νότιας κλιτύος τῆς Ἀκροπόλεως γνωρίζουμε τρεῖς[70]. Ἕνας ἔντονα πιεσμένος σφαιρικὸς μὲ χεῖλος λαιμοῦ καμπτόμενο πρὸς τὰ ἔξω, βρέθηκε στὴ θέση Κοντοπήγαδο Ἁλίμου[71], ἐνῶ δεῖγμα τοπικοῦ σχήματος παρέχει ὄστρακο ἀπὸ τὸ Ζάγανι[72]. Κάπως διαφορετικὸ σχῆμα ἀπὸ τοῦ Τσέπι, ἔχουν ἀμφορίσκοι ποὺ βρέθηκαν σὲ λάκκο-ἀποθέτη στὴ θέση Ἀστέρια Γλυφάδας[73]. Στὸν Ἅγιο Κοσμᾶ τὸ σχῆμα κατατάσσεται ὡς C-25[74], ἀλλὰ συγγενεύει μὲ τὸν κυκλαδικὸ τύπο τοῦ συνεχόμενου λαιμοῦ πρὸς τὸ σῶμα. Βαρὺ σχῆμα, ποὺ παραβάλλεται περισότερο μὲ τὸν τύπο τοῦ Ἁλίμου, ἔχει ἕνα πρόσφατο εὕρημα ἀπὸ σωστικὴ ἀνασκαφὴ στὴν Ἄνοιξη Ἀττικῆς[75]. Παρόμοιος μὲ καμπύλο πυθμένα καὶ ἐγχάρακτος βρέθηκε στὸν Στρόφιλα Ἄνδρου, ποὺ φαίνεται νὰ χρονολογεῖται στὴν Ἀρχαιότερη Χαλκολιθική, τὴ φάση Ἀττική-Κεφάλα καὶ ἀποτελεῖ τὸ παλαιότερο κυκλαδικὸ δεῖγμα[76]. Ἀκέραιος ἀμφορίσκος μὲ λαιμὸ σχεδὸν κυλινδρικὸ ἀπὸ τὴν Παραλίμνη Βοιωτίας ἀναφέρεται

---

70. Πλάτων 1966, 42, πίν. 63β, ἰδίως ὁ δεξιώτερος. Πρβ. Rambach 2000a, πίν. 101,2, ΜΑ 9739.

71. Καζᾶ-Παπαγεωργίου 2006, εἰκ. σ. 30, πρῶτο δεξιά.

72. Rambach 2000b, 449, εἰκ. 49. Βλ. καὶ σημ. 665.

73. Καζᾶ-Παπαγεωργίου 2006.

74. Mylonas 1959, 71, σχ. 59, σ. 75, ἀρ. 169, εἰκ. 142, σ. 85, ἀρ. 191, εἰκ. 147. Πρβ. Karantzali 1995, F.152, ΜΝ 8966.

75. Εὐχαριστῶ τὸν Δημήτρη Παλαιολόγο ποὺ μοῦ ἐπέδειξε τὸ ἀγγεῖο καὶ μοῦ ἐπέτρεψε νὰ τὸ ἀναφέρω.

76. Televantou 2008, 51, εἰκ. 6.15.

ὅτι βρέθηκε περιέργως μέσα σὲ Μυκηναϊκὸ τάφο[77]. Σῶμα ἀμφορίσκου μὲ ὑψηλὸ λαιμὸ ἔχει ἀγγεῖο ἀπὸ τὶς Μικροθῆβες, ἐκτεθειμένο σὲ προθήκη τοῦ Μουσείου Ἀταλάντης ἀλλὰ φέρει δύο ταινιωτὲς ἀνυψωμένες λαβὲς ἐπάνω στὸν ὦμο, ὅπως σὲ παρόμοια ἐγχάρακτα ἀγγεῖα τῆς περιόδου Coţofeni[78].

Εὑρήματα

1541. Ἀμφορίσκος. Συγκολλημένος. Ἐλλιπής (πίν. 18, 19).
Πηλὸς καθαρός, καστανός. Ἐπιφάνεια ἐξωτερικὰ λεία, στιλπνή, ἀλείφωμα ὠχροκάστανο ἕως καστανέρυθρο, μελανὰ τμήματα, ἐσωτερικὰ ὁμαλή. Διχρωμία πυρᾶς. Χεῖλος ἐλαφρῶς προέχον. Λαιμὸς κωνικός. Αὐλάκωση στὴ ρίζα τοῦ λαιμοῦ. Σῶμα σφαιρικὸ πιεσμένο. Βάση κοίλη. Τέσσερεις λαβές, ἐν μέρει βυθισμένες. Τύπος 1Μ.
Ὕψος 0,18 μ., διάμ. στομ. 0,08 μ., διάμ. βάσης 0,055 μ., πάχος τοιχ. 0,008 μ.
Ὁμάδες: 79 (95%)/39,10.

1542. Ἀμφορίσκος. Συγκολλημένος. Λίγο ἐλλιπής (πίν. 26, 27).
Πηλὸς καθαρός, καστανέρυθρος. Ἐπιφάνεια ἐξωτερικὰ λεία, ἀλείφωμα μελανωπὸ ἕως καστανό, ἐσωτερικὰ ὁμαλή. Διχρωμία πυρᾶς. Χεῖλος εὐθύ. Λαιμὸς κωνικός. Σῶμα κωνικὸ μὲ ὀγκώδη ὦμο. Βάση ἐπίπεδη. Τέσσερεις λαβές. Τύπος 3Μ.
Ὕψος 0,165 μ., διάμ. στομ. 0,08 μ., διάμ. βάσης 0,05 μ., πάχος τοιχ. 0,007 μ.
Ὁμάδες: 61 (45%)/39,8/39,9/39,10.

1543. Ἀμφορίσκος. Συγκολλημένος, συμπληρωμένος (πίν. 24, 25).
Πηλὸς πολὺ καθαρός, καστανός. Ἐπιφάνεια ἐξωτερικὰ λεία, στιλπνή, ἀλείφωμα καστανέρυθρο ἕως μελανό, ἐσωτερικὰ ὁμαλή. Διχρωμία πυρᾶς. Χεῖλος εὐθύ. Λαιμὸς ψηλὸς κωνικός. Σῶμα κωνικὸ μὲ ὀγκώδη ὦμο. Βάση δακτυλιόσχημη. Τέσσερεις λαβές. Τύπος 3Υ.
Ὕψος 0,25 μ., διάμ. στομ. 0,085 μ., διάμ. βάσης 0,05 μ., πάχος τοιχ. 0,006 μ.
Ὁμάδες: 60 (70%)/61-78/49/131/39,4.

1547. Ἀμφορίσκος. Συγκολλημένος. Ἐλλιπής (πίν. 18, 19).
Πηλὸς πολὺ καθαρός, καστανός. Ἐξωτερικὰ ἐπιφάνεια λεία καὶ στιλπνή, ἔντριπτη, ἀλείφωμα καστανέρυθρο ἕως μελανό, ἐσωτερικὰ ὁμαλή. Διχρωμία πυρᾶς. Χεῖλος εὐθύ. Λαιμὸς κωνικός, ἐλαφρῶς κυρτὰ τοιχώματα. Σῶμα σφαιρικὸ πιεσμένο. Τέσσερεις λαβές, ἐν μέρει βυθισμένες, οἱ δύο φθαρμένες ἀπὸ τὴ χρήση. Τύπος 1Μ.
Ὕψος 0,18 μ., διάμ. στομ. 0,08 μ., διάμ. βάσης 0,06 μ., πάχος τοιχ. 0,005 μ.
Ὁμάδες: 174α (35%)/79/39,10.

1548. Ἀμφορίσκος. Συγκολλημένος. Ἐλλιπής (πίν. 18, 19).
Πηλὸς πολὺ καθαρός, καστανός. Ἐξωτερικὰ ἐπιφάνεια λεία, στιλπνή, ἔντριπτη, ἀλείφωμα ὠχροκάστανο ἕως μελανό, ἐσωτερικὰ λεία. Διχρωμία πυρᾶς. Χεῖλος εὐθύ. Λαιμὸς κωνικός. Σῶμα σφαιρικὸ πιεσμένο. Βάση δισκοειδής, κοίλη. Τρεῖς σωληνωτὲς λαβές, ἐν μέρει βυθισμένες. Τύπος 1Μ.
Ὕψος 0,18 μ., διάμ. στομ. 0,075 μ., διάμ. βάσης 0,04 μ., πάχος τοιχ. 0,006 μ.
Ὁμάδες: 79 (20%)/39,10/61/ καὶ 12 ὄστρακα ἄγνωστη ὁμάδα.

1559. Ἀμφορίσκος. Πρακτικῶς ἀκέραιος (πίν. 20, 21).
Πηλὸς καθαρός, ἀνοικτόχρωμος καστανός, πορώδης, μὲ μαρμαρυγία. Ἐξωτερικὰ ἐπιφάνεια λεία, κατὰ τόπους διαβρωμένη, ἀλείφωμα καστανὸ ἕως μελανό, ἐσωτερικὰ λίγο ἀδρή. Χεῖλος ἐλαφρῶς προέχον. Λαιμὸς κωνικός. Σῶμα σφαιρικὸ πιεσμένο. Βάση ἐπίπεδη. Τρεῖς λαβὲς καὶ θέση τέταρτης. Μεγάλη ἀπόκρουση στὸ χεῖλος γιὰ σχηματισμὸ προχοῆς. Τύπος 1Μ.

77. Σπυρόπουλος 1973, 266, πίν. 218ε.
78. Βλ. εὐθὺς κατωτέρω.

Ὕψος 0,145 μ., διάμ. στομ. 0,08 μ., διάμ. βάσης 0,04 μ., πάχος τοιχ. 0,006 μ., πλ. προχοῆς 0,055 μ.
Ὁμάδα: 51.

1561. Ἀμφορίσκος. Ἀκέραιος (πίν. 24, 25).
Πηλὸς πολὺ καθαρός, καστανός. Ἐπιφάνεια ἐξωτερικὰ λεία, ἀλείφωμα καστανέρυθρο, κατὰ τόπους φαιό, ἐσωτερικὰ ὁμαλή. Χεῖλος εὐθύ. Λαιμὸς κωνικός. Σῶμα σφαιρικό. Βάση ἐλαφρῶς κοίλη. Τέσσερεις λαβές. Τύπος 2Χ.
Ὕψος 0,10 μ., διάμ. στομ. 0,07 μ., διάμ. βάσης 0,035 μ., πάχος τοιχ. 0,007 μ.
Ὁμάδα: 78.

1573. Ἀμφορίσκος. Λίγο ἐλλιπής (πίν. 26, 27).
Πηλὸς πολὺ καθαρός, καστανέρυθρος, μὲ μαρμαρυγία. Ἐπιφάνεια ἐξωτερικὰ λεία, ἀλείφωμα καστανέρυθρο ἕως καστανόφαιο, ἐσωτερικὰ ὁμαλή. Χεῖλος ἐλαφρῶς προέχον. Λαιμὸς κυλινδρικός. Σῶμα κωνικὸ μὲ ὀγκώδη ὦμο. Βάση ἐπίπεδη. Τέσσερεις λαβές. Τύπος 3Χ.
Ὕψος 0,10 μ., διάμ. στομ. 0,055 μ., διάμ. βάσης 0,04 μ., πάχος τοιχ. 0,003 μ.
Ὁμάδα: 59.

1589. Ἀμφορίσκος. Πρακτικῶς ἀκέραιος (πίν. 22, 23).
Πηλὸς πολὺ καθαρός, φαιός, πορώδης. Ἐπιφάνειες ὁμαλές, ἐξωτερικὰ κατὰ τόπους διαβρωμένη, ἀλείφωμα καστανὸ φθαρμένο. Χεῖλος εὐθύ. Λαιμὸς κωνικός. Σῶμα σφαιρικὸ πιεσμένο. Βάση κοίλη. Σώζει τὶς θέσεις τῶν λαβῶν. Τύπος 1Χ.
Ὕψος 0,09 μ., διάμ. στομ. 0,055 μ., διάμ. βάσης 0,025 μ., πάχος τοιχ. 0,005 μ.
Ὁμάδα: 124.

1627. Ἀμφορίσκος. Συγκολλημένος. Ἐλλιπής (πίν. 22, 23).
Πηλὸς πολὺ καθαρός, ἀνοικτόχρωμος καστανός. Ἐξωτερικὰ ἐπιφάνεια λεία, στιλπνή, ἀλείφωμα ὠχροκάστανο ἕως καστανέρυθρο, ἐσωτερικὰ ὁμαλή. Λαιμὸς κωνικός. Αὐλάκωση στὴ ρίζα τοῦ λαιμοῦ. Στὴν κορυφὴ τοῦ σώματος αὐλάκωση γιὰ τὴν ὑποδοχὴ τοῦ λαιμοῦ. Σῶμα σφαιρικό. Βάση ἐλαφρῶς κοίλη. Τρεῖς λαβές, ἐν μέρει βυθισμένες καὶ ρίζα τέταρτης. Χαμηλὰ στὸ σῶμα δύο μεγάλες συμμετρικὲς ὀπές, ἀνοιγμένες μετὰ τὴν ὄπτηση. Τύπος 2Μ.
Ὕψος σωζ. 0,15 μ., διάμ. βάσης 0,045 μ., πάχος τοιχ. 0,005 μ., διάμ. ὀπῶν 0,045 μ.
Ὁμάδες: 78 (50%)/39,9/61/137.

1628. Ἀμφορίσκος. Ἰδιότυπος. Συγκολλημένος, μερικῶς συμπληρωμένος (πίν. 26, 27).
Πηλὸς πολὺ καθαρός, καστανόφαιος. Ἐξωτερικὰ ἐπιφάνεια λεία, καστανή, ἐσωτερικὰ ὁμαλή. Χεῖλος εὐθύ. Λαιμὸς κωνικός. Σῶμα ἰδιότυπο κυλινδρικό. Βάση πλατειὰ ἐπίπεδη. Τρεῖς λαβὲς καὶ θέση τέταρτης.
Ὕψος 0,185 μ., διάμ. στομ. 0,085 μ., διάμ. βάσης 0,07 μ., πάχος τοιχ. 0,006 μ.
Ὁμάδες: 52 (40%)/39,8 καί 15 ὄστρακα ἄγνωστη ὁμάδα.

1630. Ἀμφορίσκος. Συγκολλημένος. Λείπει καὶ ἡ βάση (πίν. 22).
Πηλὸς πολὺ καθαρός, φαιός. Ἐπιφάνεια ἐξωτερικὰ ὁμαλὴ ἕως λεία, τμήματα ἔντονα διαβρωμένα καὶ ἀποφλοιωμένα ἀπὸ ἐπίδραση πυρᾶς, ἀλείφωμα καστανέρυθρο ἕως φαιό, μελανὸ στὸ σημεῖο τῆς καύσης, ἐσωτερικὰ ὁμαλή. Χεῖλος ἐλαφρῶς προέχον. Λαιμὸς κωνικός. Σῶμα σφαιρικό. Τρεῖς λαβές, ἐν μέρει βυθισμένες, σπασμένες στὸ κάτω ἄκρο τους καὶ θέση τέταρτης. Τύπος 2Μ.
Ὕψος σωζ. 0,12 μ., διάμ. στομ. 0,065 μ., πάχος τοιχ. 0,005 μ.
Ὁμάδες: 39,4 (90%)/39,3.

1809. Ἀμφορίσκος. Συγκολλημένος. Ἐλλιπής (πίν. 24, 25).
Πηλὸς πολὺ καθαρός, φαιός. Ἐπιφάνεια ἐξωτερικὰ λεία, στιλπνή, ἀλείφωμα μελανωπὸ ἕως καστανό, ἐσωτερικὰ ὁμαλή. Διχρωμία πυρᾶς. Χεῖλος εὐθύ. Λαιμὸς κυλινδρικός. Σῶμα σφαιρικό. Βάση κοίλη. Τρεῖς βραχεῖες λαβές. Τύπος 2Χ.
Ὕψος 0,09 μ., διάμ. στομ. 0,06 μ., διάμ. βάσης 0,03 μ., πάχος τοιχ. 0,004 μ.
Ὁμάδα: 129.

1818. Ἀμφορίσκος. Συγκολλημένος. Ἐλλιπής (πίν. 20, 21).
Πηλὸς πολὺ καθαρός, ἀνοικτόχρωμος καστανός, πορώδης, μὲ μαρμαρυγία. Ἐξωτερικὰ ἐπιφάνεια λεία, ἀλείφωμα ἐρυθρὸ μὲ μελανωπὲς κηλίδες, ἐσωτερικὰ ἐπιφάνεια ὁμαλή. Διχρωμία πυρᾶς. Χεῖλος προέχον. Λαιμὸς κω-

νικός, αὐλάκωση στὴ ρίζα του. Σῶμα σφαιρικὸ πιεσμένο. Βάση ἐπίπεδη, χωρὶς ἀλείφωμα. Τρεῖς ἐπιμήκεις λαβές, ἐν μέρει βυθισμένες καὶ τμῆμα τέταρτης. Μικρὴ ὀπὴ στὸν πυθμένα, ἀνοιγμένη μετὰ τὴν ὄπτηση. Τύπος 1Μ.
Ὕψος 0,21 μ., διάμ. στομ. 0,09 μ., διάμ. βάσης 0,055 μ., πάχος τοιχ. 0,005 μ., διάμ. ὀπῆς 0,005 μ.
Ὁμάδες: 115 (65%)/113/39,7/116/120/61.

1864. Ἀμφορίσκος. Συγκολλημένος. Ἐλλιπής (πίν. 18, 19).
Πηλὸς πολὺ καθαρός, καστανός. Ἐξωτερικὰ ἐπιφάνεια λεία, στιλπνή, ἀλείφωμα καστανέρυθρο ἕως μελανό, ἐσωτερικὰ ὁμαλή. Διχρωμία πυρᾶς. Χεῖλος εὐθύ. Λαιμὸς κωνικός. Αὐλάκωση στὴ ρίζα τοῦ λαιμοῦ. Σῶμα σφαιρικὸ πιεσμένο. Βάση κοίλη. Ἀποκολλημένο τμῆμα τῆς βάσης ἀποκαλύπτει ἐπιφάνεια μὲ ἀποτύπωμα πλέγματος. Τέσσερεις λαβές, ἐν μέρει βυθισμένες. Τύπος 1Υ.
Ὕψος 0,225 μ., διάμ. στομ. 0,09 μ., διάμ. βάσης 0,07 μ., πάχος τοιχ. 0,007 μ.
Ὁμάδες: 142 (40%)/143/136.

1865. Ἀμφορίσκος ἰδιότυπος κατὰ τὸ περίγραμμα. Συγκολλημένος. Λείπει τὸ κάτω τμῆμα (πίν. 26, 27).
Πηλὸς λίγο τραχύς, καστανός. Ἐπιφάνεια ἐξωτερικὰ λεία, στιλπνή, ἀλείφωμα καστανέρυθρο, μελανὲς κηλίδες, ἐσωτερικὰ τραχειά. Χεῖλος εὐθύ. Λαιμὸς κωνικὸς σὲ συνεχὴ καμπύλη μὲ τὸ σῶμα. Αὐλάκωση στὴ ρίζα τοῦ λαιμοῦ. Τρεῖς σωληνωτὲς λαβές, ἐν μέρει βυθισμένες, ἡ μία φθαρμένη ἀπὸ τὴ χρήση. Ὀπὴ συγκόλλησης χαμηλὰ στὸ σῶμα.
Ὕψος σωζ. 0,225 μ., διάμ. στομ. 0,125 μ., 0,195 μ., πάχος τοιχ. 0,006 μ.
Ὁμάδες: 149 (20%)/151/145/150/155/146/140/152/153/158/160.

1866. Ἀμφορίσκος. Συγκολλημένος. Ἐλλιπής (πίν. 20).
Πηλὸς πολὺ καθαρός, καστανός. Ἐξωτερικὰ ἐπιφάνεια λεία, στιλπνή, ἀλείφωμα καστανέρυθρο ἕως μελανό, φθαρμένο, ἐσωτερικὰ ὁμαλή. Διχρωμία πυρᾶς. Λαιμὸς κωνικός, αὐλάκωση στὴ ρίζα του. Σῶμα σφαιρικὸ πιεσμένο. Βάση ἐπίπεδη. Τρεῖς λαβές, ἐν μέρει βυθισμένες. Τύπος 1Μ.
Ὕψος σωζ. 0,14 μ., διάμ. βάσης 0,055 μ., πάχος τοιχ. 0,007 μ.
Ὁμάδες: 129 (70%)/126.

1883. Ἀμφορίσκος. Συγκολλημένος. Ἐλλιπής (πίν. 18, 19).
Πηλὸς πολὺ καθαρός, καστανός. Ἐξωτερικὰ ἐπιφάνεια λεία, στιλπνή, ἔντριπτη, ἀλείφωμα καστανὸ ἕως μελανότεφρο, ἐσωτερικὰ ὁμαλή. Διχρωμία πυρᾶς. Χεῖλος εὐθύ. Λαιμὸς κωνικός. Σῶμα σφαιρικὸ πιεσμένο. Βάση ἐπίπεδη. Τέσσερεις λαβές, ἐπιμήκεις, ἐν μέρει βυθισμένες, ἡ μία φθαρμένη ἀπὸ τὴ χρήση. Μία ἀπόκρουση στὸ χεῖλος, πιθανῶς γιὰ σχηματισμὸ προχοῆς. Τύπος 1Υ.
Ὕψος 0,25 μ., διάμ. στομ. 0,085, διάμ. βάσης 0,07 μ., πάχος τοιχ. 0,007 μ.
Ὁμάδες: 84 (40%)/79/39,10/140/39,9/144/145/146/147/163/175.

1885. Ἀμφορίσκος. Συγκολλημένος. Ἐλλιπής (πίν. 26, 27).
Πηλὸς πολὺ καθαρός, καστανός. Ἐξωτερικὰ ἐπιφάνεια λεία, στιλπνή, ἔντριπτη, ἀλείφωμα καστανέρυθρο ἕως μελανό, ἐσωτερικὰ ὁμαλή. Διχρωμία πυρᾶς. Χεῖλος ἐλαφρῶς προέχον. Λαιμὸς κωνικός. Αὐλάκωση στὴ ρίζα τοῦ λαιμοῦ. Σῶμα κωνικὸ μὲ ὀγκώδη ὦμο. Βάση ἐπίπεδη. Τέσσερεις λαβές. Τύπος 3Μ.
Ὕψος 0,18 μ., διάμ. στομ. 0,075 μ., διάμ. βάσης 0,045 μ., πάχος τοιχ. 0,006 μ.
Ὁμάδες: 144 (70%)/139/112.

1886. Ἀμφορίσκος. Συγκολλημένος. Λίγο ἐλλιπής (πίν. 22, 23).
Πηλὸς καθαρός, καστανός. Ἐπιφάνειες ὁμαλές, ἐξωτερικὰ ἀλείφωμα μελανότεφρο ἕως καστανό. Χεῖλος εὐθύ. Λαιμὸς κυλινδρικὸς ἕως κωνικός. Σῶμα σφαιρικὸ πιεσμένο. Βάση κοίλη. Τέσσερεις λαβές. Ἀπόκρουση στὸ χεῖλος γιὰ σχηματισμὸ προχοῆς. Τύπος 1Χ.
Ὕψος 0,085 μ., διάμ. στομ. 0,055 μ., διάμ. βάσης 0,03 μ., πάχος τοιχ. 0,005 μ., πλ. προχοῆς 0,015 μ.
Ὁμάδες: 39,5 (20%)/39,10 καί 21 ὄστρακα ἄγνωστη ὁμάδα.

1890. Ἀμφορίσκος. Συγκολλημένος. Ἐλλιπής (πίν. 20).
Πηλὸς πολὺ καθαρός, καστανόφαιος. Ἐξωτε-

ρικὰ ἐπιφάνεια λεία, στιλπνή, ἔντριπτη, ἀλείφωμα καστανέρυθρο ἕως μελανό, ἐσωτερικὰ ὁμαλή. Διχρωμία πυρᾶς. Χεῖλος εὐθύ. Λαιμὸς κωνικός. Αὐλάκωση στὴ ρίζα τοῦ λαιμοῦ. Σῶμα σφαιρικὸ πιεσμένο. Βάση ἐλαφρῶς κοίλη. Τρεῖς λαβές, ἡ μία κολλημένη λίγο λοξά. Στὸ εὐρύτερο σημεῖο, δύο ὀπὲς ἀνοιγμένες πιθανῶς μετὰ τὴν ὄπτηση. Τύπος 1Μ.
Ὕψος 0,17 μ., διάμ. στομ. 0,08 μ., ὕψος σώμ. 0,095 μ., διάμ. βάσης 0,035 μ., πάχος τοιχ. 0,007 μ.
Ὁμάδες: 130 (70%)/127/122/133/135/138.

1892. Ἀμφορίσκος. Συγκολλημένος. Ἐλλιπής (πίν. 20, 21).
Πηλὸς πολὺ καθαρός, καστανόφαιος. Ἐξωτερικὰ ἐπιφάνεια λεία, στιλπνή, ἀλείφωμα μελανόφαιο ἕως καστανό, ἐσωτερικὰ ὁμαλὴ ἕως λίγο ἀδρή. Διχρωμία πυρᾶς. Χεῖλος εὐθύ. Λαιμὸς κωνικός. Αὐλάκωση στὴ ρίζα τοῦ λαιμοῦ. Σῶμα σφαιρικὸ πιεσμένο. Βάση κοίλη δακτυλιόσχημη. Τέσσερεις λαβές. Τύπος 1Μ.
Ὕψος 0,14 μ., διάμ. στομ. 0,07 μ., διάμ. βάσης 0,035 μ., πάχος τοιχ. 0,007 μ.
Ὁμάδες: 117 (95%)/118.

1893. Ἀμφορίσκος. Συγκολλημένος, ἐλλιπής (πίν. 22, 23).
Πηλὸς πολὺ καθαρός, φαιός, πορώδης, μὲ μαρμαρυγία. Ἐπιφάνεια ἐξωτερικὰ λεία, στιλπνή, ἀλείφωμα μελανωπὸ ἕως καστανό, ἐσωτερικὰ ὁμαλή. Διχρωμία πυρᾶς. Χεῖλος εὐθύ. Λαιμὸς κωνικός. Σῶμα σφαιρικό. Βάση ἐπίπεδη, φθαρμένη ἀπὸ τὴ χρήση. Τέσσερεις λαβές. Τύπος 2Μ.
Ὕψος 0,15 μ., διάμ. στομ. 0,08 μ., διάμ. βάσης 0,055 μ., πάχος τοιχ. 0,006 μ.
Ὁμάδες: 138 (50%)/137/139/141.

1908. Ἀμφορίσκος. Συγκολλημένος. Ἐλλιπής (πίν. 18, 19).
Πηλὸς πολὺ καθαρός, καστανός, πορώδης. Ἐξωτερικὰ ἐπιφάνεια λεία, στιλπνή, ἀλείφωμα ὠχροκάστανο ἕως καστανέρυθρο, μελανὰ τμήματα, ἐσωτερικὰ ὁμαλή. Διχρωμία πυρᾶς. Χεῖλος εὐθύ, ἐπίπεδο. Λαιμὸς κωνικός, αὐλάκωση στὴ ρίζα του. Σῶμα σφαιρικὸ πιεσμένο. Βάση ἐπίπεδη, φθαρμένη ἀπὸ τὴ χρήση. Τέσσερεις λαβές, ἐπιμήκεις, ἐν μέρει βυθισμένες, ἡ μία σπασμένη. Τύπος 1Υ.
Ὕψος 0,255 μ., διάμ. στομ. 0,085 μ., διάμ. βάσης 0,07 μ., πάχος τοιχ. 0,006 μ.
Ὁμάδες: 147 (60%)/150/137/79/39,10/146.

1920. Ἀμφορίσκος. Συγκολλημένος, συμπληρωμένος. Λίγο ἐλλιπής (πίν. 20, 21).
Πηλὸς καθαρός, καστανός. Ἐπιφάνειες ὁμαλές, χωρὶς ἀλείφωμα, καστανὲς ἕως καστανόφαιες, σημεῖα ἐξομάλυνσης. Χεῖλος εὐθύ. Στόμιο κυκλικό. Λαιμὸς ὑψηλὸς κωνικός, αὐλάκωση στὴ ρίζα του. Σῶμα σφαιρικὸ πιεσμένο. Βάση ἐπίπεδη. Τρεῖς λαβές, ἐν μέρει βυθισμένες καὶ ρίζα τέταρτης. Τύπος 1Μ.
Ὕψος 0,19 μ., διάμ. στομ. 0,09 μ., διάμ. βάσης 0,055 μ., πάχος τοιχ. 0,004 μ.
Ὁμάδες: 39,10 (60%)/79/39,9/150/146/145/147/151/166.

1921. Ἀμφορίσκος. Συγκολλημένος. Ἐλλιπής (πίν. 20, 21).
Πηλὸς καθαρός, ἀνοικτόχρωμος καστανός, μὲ μαρμαρυγία. Ἐπιφάνεια ἐξωτερικὰ λεία, στιλπνή, ἀλείφωμα μελανόφαιο ἕως καστανέρυθρο, ἐσωτερικὰ ὁμαλή. Διχρωμία πυρᾶς. Λαιμὸς κωνικός, αὐλάκωση στὴ ρίζα του. Σῶμα σφαιρικὸ πιεσμένο. Βάση κοίλη. Τρεῖς λαβές, ἐν μέρει βυθισμένες. Ἀπόκρουση στὸν λαιμὸ γιὰ σχηματισμὸ προχοῆς. Τύπος 1Μ.
Ὕψος σωζ. 0,17 μ., διάμ. στομ. 0,075 μ., διάμ. βάσης 0,05 μ., πάχος τοιχ. 0,006 μ., πλ. προχοῆς 0,03 μ.
Ὁμάδα: 120.

1991. Ἀμφορίσκος. Συγκολλημένος. Λείπει τὸ κατώτερο τμῆμα.
Πηλὸς πολὺ καθαρός, φαιός, μὲ μαρμαρυγία. Ἐπιφάνεια ἐξωτερικὰ λεία, στιλπνή, ἔντριπτη, ἀλείφωμα μελανὸ ἕως καστανό, ἐσωτερικὰ ὁμαλή. Διχρωμία πυρᾶς. Χεῖλος εὐθύ. Λαιμὸς κωνικός, αὐλάκωση στὴ ρίζα του. Ὀγκώδης ὦμος. Τέσσερεις λαβές.
Ὕψος σωζ. 0,155 μ., διάμ. στομ. 0,08 μ., πάχος τοιχ. 0,006 μ.
Ὁμάδα: 39,4 (40%) καί 7 ὄστρακα ἄγνωστη ὁμάδα.

1992. Ἀμφορίσκος. Συγκολλημένος. Ἐλλιπής (πίν. 20).
Πηλὸς καθαρός, καστανός. Ἐπιφάνεια ἐξωτερικὰ λεία, στιλπνή, ἀλείφωμα καστανέρυθρο,

μελανὲς κηλίδες, ἐσωτερικὰ ὁμαλή. Διχρωμία πυρᾶς. Λαιμὸς κωνικός. Σῶμα σφαιρικὸ πιεσμένο. Βάση κοίλη δακτυλιόσχημη. Τέσσερεις ἐπιμήκεις λαβές, ἐν μέρει βυθισμένες, μία φθαρμένη ἀπὸ τὴ χρήση. Μεγάλη ἡμικυκλικὴ ἀπόκρουση στὸν λαιμό, γιὰ σχηματισμὸ προχοῆς. Τύπος 1Μ.
Ὕψος σωζ. 0,18 μ., διάμ. βάσης 0,06 μ., ὕψος λαβῆς 0,045 μ., πάχος τοιχ. 0,006 μ., πλ. προχοῆς 0,065 μ.
Ὁμάδες: 39,4 (40%)/39,5/39,10.

1993. Ἀμφορίσκος. Συγκολλημένος. Ἐλλιπής (πίν. 20, 21).
Πηλὸς πολὺ καθαρός, φαιός. Ἐξωτερικὰ ἐπιφάνεια λεία, ἀλείφωμα καστανὸ ἕως μελανό, ἐσωτερικὰ ὁμαλή. Χεῖλος εὐθύ. Λαιμὸς κωνικός. Σῶμα σφαιρικὸ πιεσμένο. Βάση ἐπίπεδη. Μία λαβὴ φθαρμένη ἀπὸ τὴ χρήση καὶ ρίζα δεύτερης. Ἡμικυκλικὴ ἀπόκρουση στὸ χεῖλος, γιὰ σχηματισμὸ προχοῆς. Τύπος 1Μ.
Ὕψος 0,18 μ., διάμ. στομ. 0,075 μ., διάμ. βάσης 0,05 μ., πάχος τοιχ. 0,006 μ., πλ. προχοῆς 0,03 μ.
Ὁμάδες: 61 (20%)/49/39,8/39,9/72/39,10.

2012. Ἀμφορίσκος. Συγκολλημένος. Ἐλλιπής (πίν. 20, 21).
Πηλὸς καθαρός, καστανός. Ἐπιφάνεια ἐξωτερικὰ λεία, ἔντριπτη, λίγο ἀνώμαλη, ἀλείφωμα καστανέρυθρο ἕως μελανό, ἐσωτερικὰ λίγο ἀνώμαλη. Διχρωμία πυρᾶς. Χεῖλος εὐθύ. Λαιμὸς κωνικός, αὐλάκωση στὴ ρίζα του. Σῶμα σφαιρικὸ πιεσμένο. Βάση ἐπίπεδη. Τέσσερεις λαβές, ἐν μέρει βυθισμένες. Τύπος 1Μ.
Ὕψος 0,20 μ., διάμ. στομ. 0,08 μ., διάμ. βάσης 0,05 μ., πάχος τοιχ. 0,006 μ.
Ὁμάδες: 117 (65%)/124/123/119/129/118/137.

2013. Ἀμφορίσκος. Συγκολλημένος. Ἐλλιπής (πίν. 20).
Πηλὸς πολὺ καθαρός, καστανός, πορώδης. Ἐξωτερικὰ ἐπιφάνεια λεία, στιλπνή, ἀλείφωμα καστανέρυθρο ἕως μελανωπό, ἐσωτερικὰ ὁμαλή. Διχρωμία πυρᾶς. Χεῖλος εὐθύ. Λαιμὸς κωνικός. Σῶμα σφαιρικὸ πιεσμένο. Βάση χαμηλὴ δισκοειδής, ἐλαφρῶς κοίλη. Τέσσερεις λαβές, ἐν μέρει βυθισμένες. Τύπος 1Μ.
Ὕψος 0,155 μ., διάμ. στομ. 0,07 μ., διάμ. βάσης 0,045 μ., πάχος τοιχ. 0,005 μ.
Ὁμάδες: 140 (90%)/145/141.

2118. Ἀμφορίσκος. Συγκολλημένος, συμπληρωμένος (πίν. 22, 23).
Πηλὸς πολὺ καθαρός, καστανός. Ἐπιφάνεια ἐξωτερικὰ λεία, στιλπνή, ἀλείφωμα καστανόφαιο, μελανωπὰ τμήματα, ἐσωτερικὰ ὁμαλή. Χεῖλος εὐθύ. Λαιμὸς κωνικός. Αὐλάκωση στὴ ρίζα τοῦ λαιμοῦ. Σῶμα σφαιρικὸ ἔντονα πιεσμένο. Βάση δακτυλιόσχημη, χαμηλή. Τέσσερεις λαβές, μία συμπληρωμένη. Τύπος 1Χ.
Ὕψος 0,09 μ., διάμ. στομ. 0,055 μ., διάμ. βάσης 0,02μ., πάχος τοιχ. 0,004 μ.
Ὁμάδες: 39,9 (40%)/61/78.

2119. Τμῆμα κλειστοῦ δίδυμου ἀγγείου μὲ λαιμό, πιθανῶς ἀμφορίσκου. Συγκολλημένο (πίν. 22, 23).
Πηλὸς πολὺ καθαρός, καστανός. Ἐπιφάνεια ἐξωτερικὰ λεία, στιλπνή, ἀλείφωμα μελανὸ ἕως καστανέρυθρο, ἐσωτερικὰ ὁμαλή, παρόμοια. Διχρωμία πυρᾶς. Λαιμὸς κυλινδρικός. Σῶμα σφαιρικὸ πιεσμένο. Βάση κοίλη. Σώζει μία λαβὴ ὁριζόντια, παχειά, σπασμένη, μὲ κατακόρυφη διάτρηση. Τύπος 1Χ.
Ὕψος σωζ. 0,08 μ., διάμ. βάσης 0,035 μ., ὕψος λαβῆς 0,015 μ., πλ. λαβῆς 0,045 μ., πάχος τοιχ. 0,005 μ.
Ὁμάδες 108-110 (75%)/112.

2123. Ἀμφορίσκος. Συγκολλημένος. Ἐλλιπής (πίν. 22, 23).
Πηλὸς πολὺ καθαρός, καστανός. Ἐξωτερικὰ ἐπιφάνεια ὁμαλὴ ἕως λεία, μελανότεφρη ἕως καστανή, ἀλείφωμα φθαρμένο, ἐσωτερικὰ ὁμαλή. Χεῖλος εὐθύ. Λαιμὸς κυλινδρικός. Σῶμα σφαιρικὸ πιεσμένο. Βάση κοίλη. Τέσσερεις λαβές, ἐν μέρει βυθισμένες. Τύπος 1Χ.
Ὕψος 0,08 μ., διάμ. στομ. 0,055 μ., διάμ. βάσης 0,035 μ., πάχος τοιχ. 0,005 μ.
Ὁμάδες: 124 (60%)/129.

2124. Ἀμφορίσκος. Λείπει ὁ λαιμός (πίν. 24, 25).
Πηλὸς πολὺ καθαρός, καστανός. Ἐπιφάνεια ἐξωτερικὰ λεία, στιλπνή, ἀλείφωμα ὠχροκάστανο, κατὰ τόπους μελανωπό, ἐσωτερικὰ χαράγματα. Λαιμὸς θραυσμένος. Σῶμα σφαιρικό. Βάση κοίλη. Τέσσερεις λαβές, ἐν μέρει βυθισμένες, δύο φθαρμένες ἀπὸ τὴ χρήση. Τύπος 2Μ.
Ὕψος σωζ. 0,105 μ., διάμ. βάσης 0,04 μ., πάχος τοιχ. 0,005 μ.
Ὁμάδα: 39,7γ.

2126. Ἀμφορίσκος. Συγκολλημένος σὲ δύο τμήματα (πίν. 22, 23).
Πηλὸς πολὺ καθαρός, καστανόφαιος. Ἐπιφάνεια ἐξωτερικὰ λεία, στιλπνή, ἀλείφωμα καστανὸ ἕως μελανό, ἐσωτερικὰ ὁμαλή. Διχρωμία πυρᾶς. Χεῖλος εὐθύ. Λαιμὸς κωνικὸς ἕως κυλινδρικός. Σῶμα σφαιρικὸ πιεσμένο. Βάση δακτυλιόσχημη. Τέσσερεις λαβές, ἐν μέρει βυθισμένες. Τύπος 1Χ.
Ὕψος 0,095 μ., διάμ. στομ. 0,04 μ., διάμ. βάσης 0,035 μ., πάχος τοιχ. 0,004 μ.
Ὁμάδες: 124 (40%)/119/129.

2127. Ἀμφορίσκος. Συγκολλημένος. Λείπει καὶ ἡ βάση (πίν. 22).
Πηλὸς καθαρός, καστανὸς ἕως μελανωπός, μὲ μαρμαρυγία. Ἐπιφάνεια ἐξωτερικὰ λεία, στιλπνή, ἀλείφωμα μελανὸ ἕως καστανόφαιο, ἐσωτερικὰ ὁμαλή. Χεῖλος εὐθύ. Λαιμὸς κυλινδρικός. Σῶμα σφαιρικὸ πιεσμένο. Τρεῖς σωληνωτὲς λαβὲς καὶ θέση τέταρτης. Τύπος 1Χ.
Ὕψος σωζ. 0,09 μ., διάμ. στομ. 0,065 μ., πάχος τοιχ. 0,005 μ.
Ὁμάδα: 39,4.

2129. Ἀμφορίσκος. Συγκολλημένος. Ἐλλιπής (πίν. 24, 25).
Πηλὸς καθαρός, καστανέρυθρος. Ἐπιφάνεια ἐξωτερικὰ ὁμαλή, κατὰ τόπους διαβρωμένη, ἀλείφωμα μελανότεφρο, ἐσωτερικὰ ὁμαλή. Χεῖλος εὐθύ. Λαιμὸς κυλινδρικός. Σῶμα σφαιρικό. Βάση κοίλη. Χαμηλὸς ὀμφαλὸς ἐσωτερικὰ στὸν πυθμένα. Λαβὴ θραυσμένη καὶ θέσεις δύο ἀκόμη. Τύπος 2Χ.
Ὕψος 0,09 μ., διάμ. στομ. 0,055 μ., διάμ. βάσης 0,02 μ., πάχος τοιχ. 0,007 μ.
Ὁμάδες: 39,6 (65%)/39,9/39,10.

2161. Ἀμφορίσκος. Συγκολλημένος. Λείπει μεγάλο τμῆμα τοῦ λαιμοῦ (πίν. 22).
Πηλὸς πολὺ καθαρός, καστανέρυθρος. Ἐπιφάνεια ἐξωτερικὰ λεία, στιλπνή, ἀλείφωμα καστανωπὸ ἕως μελανωπό, ἐσωτερικὰ ὁμαλή. Διχρωμία πυρᾶς. Λαιμὸς κωνικός. Σῶμα σφαιρικὸ πιεσμένο. Βάση κοίλη. Δύο λαβές, ἐν μέρει βυθισμένες, θέση τρίτης. Τύπος 1Χ.
Ὕψος σωζ. 0,06 μ., διάμ. βάσης 0,03 μ., πάχος τοιχ. 0,004 μ.
Ὁμάδες: 116 (60%)/114/120.

2162. Ἀμφορίσκος. Συγκολλημένος. Ἐλλιπής (πίν. 26).
Πηλὸς καθαρός, καστανός. Ἐπιφάνεια ἐξωτερικὰ λεία, στιλπνή, ἔντριπτη, ἀλείφωμα καστανέρυθρο ἕως μελανό, ἐσωτερικὰ ὁμαλή. Διχρωμία πυρᾶς. Χεῖλος ἐλαφρῶς προέχον. Λαιμὸς κωνικός, αὐλάκωση στὴ ρίζα του. Σῶμα κωνικὸ μὲ ὀγκώδη ὦμο. Βάση κοίλη. Δύο λαβές, ἐν μέρει βυθισμένες. Τύπος 3Μ.
Ὕψος 0,175 μ., διάμ. στομ. 0,085 μ., διάμ. βάσης 0,055 μ., πάχος τοιχ. 0,006 μ.
Ὁμάδες: 138 (40%)/39,9/61/147/78/140.

2163. Ἀμφορίσκος. Συγκολλημένος. Σώζεται περίπου ὁ μισός (πίν. 22).
Πηλὸς πολὺ καθαρός, καστανέρυθρος. Ἐπιφάνεια ἐξωτερικὰ λεία, στιλπνή, ἀλείφωμα καστανὸ ἕως μελανωπό, ἐσωτερικὰ ὁμαλή. Χεῖλος ἐλαφρῶς προέχον. Λαιμὸς κωνικὸς ἕως κυλινδρικός. Σῶμα σφαιρικὸ πιεσμένο. Βάση ἐπίπεδη. Μία λαβή. Τύπος 1Χ.
Ὕψος 0,105 μ., διάμ. στομ. 0,05 μ., διάμ. βάσης 0,035 μ., πάχος τοιχ. 0,006 μ.
Ὁμάδες: 107 (75%)/101/111.

2168. Ἀμφορίσκος. Συγκολλημένος. Ἐλλιπής (πίν. 20).
Πηλὸς πολὺ καθαρός, καστανέρυθρος, μὲ μαρμαρυγία. Ἐπιφάνεια ἐξωτερικὰ λεία, στιλπνή, ἀλείφωμα καστανέρυθρο ἕως μελανό, ἐσωτερικὰ ὁμαλή. Διχρωμία πυρᾶς. Χεῖλος εὐθύ. Λαιμὸς κωνικός. Σῶμα σφαιρικὸ πιεσμένο. Βάση κοίλη. Τρεῖς λαβές, ἐν μέρει βυθισμένες. Τύπος 1Μ.
Ὕψος 0,19 μ., διάμ. στομ. 0,085 μ., διάμ. βάσης 0,055 μ., πάχος τοιχ. 0,005 μ.
Ὁμάδες: 39,4 (60%)/39,4γ/3.

2169. Ἀμφορίσκος. Συγκολλημένος. Ἐλλιπής (πίν. 24).
Πηλὸς καθαρός, φαιός, μὲ μαρμαρυγία. Ἐπιφάνεια ἐξωτερικὰ λεία, στιλπνή, ἀλείφωμα καστανὸ ἕως μελανό, ἐσωτερικὰ ὁμαλή. Διχρωμία πυρᾶς. Χεῖλος εὐθύ. Λαιμὸς κωνικός. Σῶμα κωνικὸ μὲ ὀγκώδη ὦμο. Βάση κοίλη. Τρεῖς ἐπιμήκεις λαβές, ἐν μέρει βυθισμένες. Τύπος 3Υ.
Ὕψος 0,21 μ., διάμ. στομ. 0,08 μ., διάμ. βάσης 0,055 μ., πάχος τοιχ. 0,006 μ.
Ὁμάδες: 39,4 (60%)/39,4γ.

2171. Ἄνω τμῆμα ἀμφορίσκου. Συγκολλημένο.
Πηλὸς πολὺ καθαρός, καστανός, πορώδης, μὲ μαρμαρυγία. Ἐπιφάνεια ἐξωτερικὰ λεία, ἀλείφωμα καστανὸ ἕως μελανό, ἐσωτερικὰ ὁμαλή. Διχρωμία πυρᾶς. Χεῖλος εὐθὺ ἕως ἐλαφρῶς προέχον. Λαιμὸς κωνικός. Ὀγκώδης ὦμος. Τρεῖς λαβές, ἐν μέρει βυθισμένες.
Ὕψος σωζ. 0,12 μ., διάμ. στομ. 0,085 μ., διαμ. βάσης 0,055, πάχος τοιχ. 0,004 μ.
Ὁμάδες: 39,7 (95%)/39,4.

2173. Ἀμφορίσκος. Συγκολλημένος σὲ δύο τμήματα (πίν. 20).
Πηλὸς καθαρός, καστανός. Ἐπιφάνεια ἐξωτερικὰ λεία, στιλπνή, ἀλείφωμα καστανέρυθρο ἕως μελανό, ἐσωτερικὰ ὁμαλή. Διχρωμία πυρᾶς. Χεῖλος ἐλαφρῶς προέχον. Λαιμὸς κωνικός, αὐλάκωση στὴ ρίζα του. Σῶμα σφαιρικὸ πιεσμένο. Βάση ἐπίπεδη. Τέσσερεις λαβές, ἐν μέρει βυθισμένες, φθαρμένες ἀπὸ τὴ χρήση. Τύπος 1Μ.
Ὕψος 0,205 μ., διάμ. βάσης 0,045 μ., πάχος τοιχ. 0,005 μ.
Ὁμάδες: 49 (80%)/39,8/49/77.

2176. Ἀμφορίσκος. Συγκολλημένος, συμπληρωμένος (πίν. 26, 27).
Πηλὸς πολὺ καθαρός, καστανόφαιος. Ἐπιφάνεια ἐξωτερικὰ λεία, στιλπνή, ἔντριπτη, ἀλείφωμα μελανὸ ἕως ἐρυθρωπό, ἐσωτερικὰ ὁμαλή. Διχρωμία πυρᾶς. Χεῖλος εὐθύ. Λαιμὸς κωνικός, αὐλάκωση στὴ ρίζα του. Σῶμα κωνικὸ μὲ ὀγκώδη ὦμο. Βάση ἐπίπεδη. Τέσσερεις λαβές, οἱ τρεῖς φθαρμένες ἀπὸ τὴ χρήση. Τύπος 3Μ.
Ὕψος 0,135 μ., διάμ. στομ. 0,075 μ., διάμ. βάσης 0,04 μ., πάχος τοιχ. 0,005 μ.
Ὁμάδες: 165β (65%)/165/154/163/160.

2177. Ἄνω τμῆμα ἀμφορίσκου. Συγκολλημένο (πίν. 25).
Πηλὸς πολὺ καθαρός, καστανωπός. Ἐπιφάνεια ἐξωτερικὰ λεία, στιλπνή, ἔντριπτη, ἀλείφωμα καστανὸ ἕως μελανό, ἐσωτερικὰ ὁμαλή. Διχρωμία πυρᾶς. Χεῖλος εὐθύ. Λαιμὸς κυλινδρικός. Σῶμα σφαιρικό. Δύο λαβές, ἐν μέρει βυθισμένες. Τύπος 2Μ.
Ὕψος σωζ. 0,11 μ., διάμ. στομ. 0,065 μ., πάχος τοιχ. 0,006 μ.
Ὁμάδες: 109 (60%)/107.

2194. Πιθανῶς ἀμφορίσκος. Συγκολλημένος σὲ δύο τμήματα (πίν. 24).
Πηλὸς πολὺ καθαρός, καστανός, μὲ μαρμαρυγία. Ἐξωτερικὰ ἐπιφάνεια λεία, στιλπνή, ἀλείφωμα καστανωπό, ἐσωτερικὰ ὁμαλή. Χεῖλος εὐθύ. Λαιμὸς κυλινδρικός. Σῶμα σφαιρικό. Βάση ἐλαφρῶς κοίλη. Στὸ χεῖλος, δύο ἀποκρούσεις γιὰ σχηματισμὸ προχοῶν. Στὸ σῶμα, ὀκτώσχημη ὀπή, ἀνοιγμένη μετὰ τὴν ὄπτηση. Τύπος 2Χ.
Ὕψος 0,12 μ., διάμ. στομ. 0,075 μ., διάμ. βάσης 0,045 μ., πάχος τοιχ. 0,007 μ., πλ. προχοῶν 0,02 μ. καί 0,025 μ., πλ. ὀπῆς 0,03 μ.
Ὁμάδες: 101 (60%)/108.

2196. Ἀμφορίσκος ἰδιότυπος. Συγκολλημένος. Σώζεται ὁ μισός (πίν. 26, 27).
Πηλὸς πολὺ καθαρός, καστανός. Ἐπιφάνεια ἐξωτερικὰ λεία, στιλπνή, ἀλείφωμα ἐρυθρὸ ἕως μελανό, ἐσωτερικὰ ὁμαλή. Χεῖλος εὐθύ. Λαιμὸς κωνικός, στὴ ρίζα του αὐλάκωση. Σῶμα σφαιρικό. Βάση ἐπίπεδη, χωρὶς ἀλείφωμα. Στὸν ὦμο, μία λαβή. Δύο ὀπὲς συγκόλλησης. Ἀποκρούσεις στὸ σῶμα καὶ τὸν λαιμό, πιθανῶς γιὰ προχοές.
Ὕψος 0,215 μ., διάμ. στομ. 0,13 μ., διάμ. βάσης 0,085 μ., πάχος τοιχ. 0,005 μ.
Ὁμάδες: 121 (95%)/132.

2345. Ἄνω τμῆμα ἀμφορίσκου. Συγκολλημένο (πίν. 22). Πιθανῶς σὲ δεύτερη χρήση.
Πηλὸς πολὺ καθαρός, καστανός, πορώδης, μὲ μαρμαρυγία. Ἐξωτερικὰ ἐπιφάνεια λεία, ἀλείφωμα μελανόφαιο, κατὰ τόπους καστανό, ἐσωτερικὰ ὁμαλή. Λαιμὸς κωνικός, αὐλάκωση στὴ ρίζα του. Σῶμα σφαιρικό. Δύο λαβές, φθαρμένες ἀπὸ τὴ χρήση. Ἀκμὲς τεμαχίου σώματος φθαρμένες, πιθανῶς ἀπὸ δεύτερη χρήση ὡς ἀρύταινα. Ἡμικυκλικὴ ἀπόκρουση στὸ ἄκρο ὀστράκου, γιὰ σχηματισμὸ προχοῆς. Τύπος 2Υ.
Ὕψος σωζ. 0,20 μ., διάμ. στομ. 0,10 μ., πάχος τοιχ. 0,006 μ., πλ. προχοῆς 0,01 μ.
Ὁμάδα: 39,4μ.

2417. Βάση ἀμφορίσκου; Συγκολλημένη, σὲ δύο τμήματα.
Πηλὸς καθαρός, καστανός, πορώδης. Ἐξωτερικὰ ἐπιφάνεια ὁμαλὴ ἕως λεία, ἀλείφωμα καστανὸ ἕως φαιό, ἐσωτερικὰ ὁμαλή. Βάση

ἐπίπεδη, καθαρὸ ἀποτύπωμα πλέγματος. Ἀκέραιος ἀποκολλημένος δίσκος ἐπικάλυψης τῆς βάσης μὲ ἀρνητικὸ ἀποτύπωμά της.
Διάμ. βάσης 0,06 μ., πάχος τοιχ. 0,006 μ.
Ὁμάδες: 39,7 (65%)/49.

2420. Ἄνω τμῆμα ἀμφορίσκου. Συγκολλημένο σὲ δύο τμήματα (πίν. 22, 23).
Πηλὸς πολὺ καθαρός, καστανόφαιος, ἀμμώδης, μὲ μαρμαρυγία. Ἐξωτερικὰ ἐπιφάνεια ὁμαλὴ ἕως λεία, μελανότεφρη ἕως καστανή, ἀλείφωμα φθαρμένο, ἐσωτερικὰ ὁμαλή. Διχρωμία πυρᾶς. Χεῖλος εὐθύ. Λαιμὸς κωνικός, στὴ ρίζα του αὐλάκωση στὸ πάχος τοῦ τοιχώματος καὶ ἀντίστοιχη ὑποδοχὴ στὴν κορυφὴ τοῦ σώματος γιὰ συνένωση τῶν δύο τμημάτων. Ὀγκώδης ὦμος. Θέση λαβῆς, ἐν μέρει βυθισμένης. Τύπος 2Υ.
Ὕψος σωζ. 0,16 μ., διάμ. στομ. 0,08 μ., πάχος τοιχ. 0,006 μ.
Ὁμάδες 39,9 (25%)/61/49/78/39,10/72.

2424. Ἀμφορίσκος. Συγκολλημένος. Ἐλλιπής (πίν. 18, 19).
Πηλὸς πολὺ καθαρός, καστανός. Ἐπιφάνεια ἐξωτερικὰ λεία, διαβρωμένη, ἀλείφωμα καστανέρυθρο ἕως μελανωπό, ἐσωτερικὰ ὁμαλή. Διχρωμία πυρᾶς. Χεῖλος εὐθύ. Λαιμὸς κωνικός. Σῶμα σφαιρικὸ πιεσμένο. Βάση ἐλαφρῶς κοίλη. Τέσσερεις λαβές, ἐν μέρει βυθισμένες. Τύπος 1Υ.
Ὕψος 0,28 μ., διάμ. στομ. 0,085 μ., διάμ. βάσης 0,06 μ., πάχος τοιχ. 0,006 μ.
Ὁμάδες: 39,10 (50%)/79/175/39,9/39,7/174.

2485. Ἄνω τμῆμα ἀμφορίσκου. Συγκολλημένο (πίν. 24, 25).
Πηλὸς καθαρός, φαιός. Ἐπιφάνεια ἐξωτερικὰ λεία, στιλπνή, ἔντριπτη, ἀλείφωμα μελανωπὸ ἕως καστανέρυθρο, ἐσωτερικὰ λίγο ἁδρή. Διχρωμία πυρᾶς. Χεῖλος εὐθύ. Λαιμὸς κυλινδρικός, αὐλάκωση στὴ ρίζα του. Σῶμα σφαιρικό. Δύο βραχεῖες λαβές. Τύπος 2Μ.
Ὕψος σωζ. 0,125 μ., διάμ. στομ. 0,08 μ., πάχος τοιχ. 0,006 μ.
Ὁμάδα: 144.

2516. Ἀμφορίσκος. Συγκολλημένος. Λείπει καὶ ἡ βάση (πίν. 20).
Πηλὸς πολὺ καθαρός, καστανός. Ἐπιφάνεια ἐξωτερικὰ λεία, ἀλείφωμα καστανέρυθρο ἕως μελανό, ἐσωτερικὰ ὁμαλή. Διχρωμία πυρᾶς. Χεῖλος ἐλαφρῶς προέχον. Λαιμὸς κωνικός, αὐλάκωση στὴ ρίζα του. Ὀγκώδης ὦμος. Τρεῖς λαβές, φθαρμένες ἀπὸ τὴ χρήση. Τύπος 1Μ.
Ὕψος σωζ. 0,14 μ., διάμ. στομ. 0,085 μ., πάχος τοιχ. 0,006 μ.
Ὁμάδες: 49 (60%)/39,4/58/39,8.

2517. Ἄνω τμῆμα ἀμφορίσκου. Συγκολλημένο (πίν. 18).
Πηλὸς καθαρός, καστανός, πορώδης. Ἐπιφάνεια ἐξωτερικὰ ὁμαλὴ ἕως λεία, ἀνοικτόχρωμη καστανὴ ἕως μελανὴ, ἀλείφωμα πολὺ ἐξίτηλο, ἐσωτερικὰ ὁμαλή. Διχρωμία πυρᾶς. Χεῖλος ἐλαφρῶς προέχον. Λαιμὸς κωνικός, αὐλάκωση στὴ ρίζα του. Ὀγκώδης ὦμος. Δύο λαβές, ἐν μέρει βυθισμένες καὶ σημεῖο τρίτης. Τύπος 1Υ.
Ὕψος σωζ. 0,17 μ., διάμ. στομ. 0,075 μ., πάχος τοιχ. 0,007 μ.
Ὁμάδες: 112 (50%)/116.

2518. Ἀμφορίσκος. Συγκολλημένος. Λείπει καὶ ἡ βάση (πίν. 24).
Πηλὸς πολὺ καθαρός, καστανός. Ἐπιφάνεια ἐξωτερικὰ λεία, στιλπνή, ἀλείφωμα καστανέρυθρο, μελανὴ κηλίδα, ἐσωτερικὰ ὁμαλή. Διχρωμία πυρᾶς. Χεῖλος ἐλαφρῶς προέχον. Λαιμὸς κωνικὸς ἕως κυλινδρικός, αὐλάκωση στὴ ρίζα του. Σῶμα σφαιρικό. Λαβή, ἐν μέρει βυθισμένη καὶ θέση δεύτερης. Ἀποκρούσεις στὸ χεῖλος γιὰ σχηματισμὸ προχοῆς. Κάτω ἀπὸ τὶς λαβές, ὀπὴ ἀνοιγμένη μετὰ τὴν ὄπτηση. Τύπος 2Μ.
Ὕψος σωζ. 0,16 μ., διάμ. στομ. 0,08 μ., πάχος τοιχ. 0,006 μ., πλ. προχοῶν 0,006 μ. καί 0,035 μ., διάμ. ὀπῆς 0,015 μ.
Ὁμάδες: 49 (50%)/39,8/61/39,10.

2519. Ἀμφορίσκος. Συγκολλημένος. Λείπει καὶ ἡ βάση.
Πηλὸς λίγο τραχύς, καστανέρυθρος. Ἐπιφάνεια ἐξωτερικὰ λεία, ἀλείφωμα καστανωπό, ἐσωτερικὰ ὁμαλή. Διχρωμία πυρᾶς. Λαιμὸς κωνικός, στὴ ρίζα του κατὰ τόπους αὐλάκωση. Ὀγκώδης ὦμος. Τέσσερεις λαβές, ἐν μέρει βυθισμένες, οἱ δύο φθαρμένες ἀπὸ τὴ χρήση.
Ὕψος σωζ. 0,145 μ., διάμ. στομ. 0,12 μ., πάχος τοιχ. 0,007 μ.
Ὁμάδα: 112.

2520. Ἄνω τμῆμα ἀμφορίσκου. Συγκολλημένο.
Πηλὸς καθαρός, καστανός, μὲ μαρμαρυγία. Ἐπιφάνεια ἐξωτερικὰ λεία, ἀλείφωμα καστανὸ ἕως μελανό, ἐσωτερικὰ ὁμαλή. Διχρωμία πυρᾶς. Χεῖλος εὐθύ. Λαιμὸς κυλινδρικός, αὐλάκωση στὴ ρίζα του. Ὀγκώδης ὦμος. Δύο λαβές, ἐν μέρει βυθισμένες. Στὸν λαιμό, λεπτὴ ἀμελὴς ἐγχάραξη. Πιθανῶς ὀπὴ γιὰ δημιουργία προχοῆς.
Ὕψος σωζ. 0,14 μ., διάμ. στομ. 0,08 μ., πάχος τοιχ. 0,007 μ.
Ὁμάδα: 116.

2521. Τμῆμα ἀμφορίσκου. Συγκολλημένο (πίν. 24).
Πηλὸς καθαρός, καστανόφαιος. Ἐπιφάνεια ἐξωτερικὰ λεία, στιλπνή, μελανὴ ἕως καστανή, ἐσωτερικὰ ὁμαλή. Διχρωμία πυρᾶς. Χεῖλος εὐθύ. Λαιμὸς κωνικός. Ὀγκώδης ὦμος. Δύο λαβές, ἐν μέρει βυθισμένες. Τύπος 2Μ.
Ὕψος σωζ. 0,14 μ., διάμ. στομ. 0,085 μ., πάχος τοιχ. 0,007 μ.
Ὁμάδες: 120 (90%)/115.

2522. Τμῆμα ἀμφορίσκου. Συγκολλημένο.
Πηλὸς πολὺ καθαρός, φαιός, μὲ μαρμαρυγία. Ἐπιφάνεια ἐξωτερικὰ λεία, ἀλείφωμα καστανόφαιο ἕως μελανό, ἐσωτερικὰ ὁμαλή. Διχρωμία πυρᾶς. Χεῖλος ἐλαφρῶς προέχον. Λαιμὸς κωνικός. Ὀγκώδης ὦμος. Δύο λαβές.
Ὕψος σωζ. 0,155 μ., διάμ. στομ. 0,08 μ., πάχος τοιχ. 0,007 μ.
Ὁμάδα: 110.

2523. Ἀμφορίσκος. Συγκολλημένος σὲ δύο τμήματα.
Πηλὸς λίγο τραχύς, καστανός. Ἐπιφάνεια ἐξωτερικὰ λεία, καστανόφαιη ἕως μελανὴ, ἐσωτερικὰ ὁμαλή. Τοιχώματα διαρρηγμένα. Χεῖλος εὐθύ. Λαιμὸς κωνικός. Σῶμα κωνικὸ μὲ ὀγκώδη ὦμο. Βάση ἐπίπεδη. Τέσσερεις λαβές, ἐν μέρει βυθισμένες, μία φθαρμένη ἀπὸ τὴ χρήση. Τύπος 3Μ.
Ὕψος 0,13 μ., διάμ. στομ. 0,05 μ., διάμ. βάσης 0,07 μ., πάχος τοιχ. 0,007 μ.
Ὁμάδα: 101.

2524. Ἀμφορίσκος. Συγκολλημένος σὲ δύο τμήματα. Λείπει τὸ κάτω τμῆμα.
Πηλὸς πολὺ καθαρός, καστανός, μὲ μαρμαρυγία. Ἐπιφάνεια ἐξωτερικὰ λεία, στιλπνή, ἀλείφωμα καστανέρυθρο, κατὰ τόπους φαιό, ἐσωτερικὰ ὁμαλή. Χεῖλος ἐλαφρῶς προέχον. Λαιμὸς κωνικός, ἐγχάραξη στὴ ρίζα του. Ὀγκώδης ὦμος. Δύο λαβές, ἐν μέρει βυθισμένες.
Ὕψος σωζ. 0,10 μ., διάμ. στομ. 0,07 μ., πάχος τοιχ. 0,006 μ.
Ὁμάδα: 129.

2526. Ἄνω τμῆμα ἀμφορίσκου. Συγκολλημένο.
Πηλὸς πολὺ καθαρός, καστανόφαιος. Ἐπιφάνεια ἐξωτερικὰ λεία, στιλπνή, καστανὴ ἕως μελανὴ, ἐσωτερικὰ ὁμαλή. Διχρωμία πυρᾶς. Χεῖλος εὐθύ. Λαιμὸς κωνικός, ἐγχάραξη στὴ ρίζα του. Τρεῖς λαβές, μερικῶς θραυσμένες.
Ὕψος σωζ. 0,10 μ., διάμ. στομ. 0,075 μ., πάχος τοιχ. 0,006 μ.
Ὁμάδες: 61 (80%)/39,9/49.

2527. Ἀμφορίσκος. Λείπει καὶ ὁ λαιμός (πίν. 20).
Πηλὸς πολὺ καθαρός, καστανέρυθρος. Ἐπιφάνεια ἐξωτερικὰ λεία, στιλπνή, ἀλείφωμα καστανέρυθρο, ἐσωτερικὰ ὁμαλή. Ἐγχάραξη στὴ ρίζα τοῦ λαιμοῦ. Σῶμα σφαιρικὸ πιεσμένο. Βάση ἐλαφρῶς κοίλη. Δύο λαβές, ἐν μέρει βυθισμένες. Ἀπόκρουση στὸν πυθμένα γιὰ σχηματισμὸ ὀπῆς. Τύπος 1Μ.
Ὕψος σωζ. 0,10 μ., διάμ. βάσης 0,045 μ., πάχος τοιχ. 0,006 μ., πλ. ὀπῆς 0,03 μ.
Ὁμάδα: 124.

2528. Ἀμφορίσκος. Συγκολλημένος. Λείπει καὶ ὁ λαιμός (πίν. 26).
Πηλὸς πολὺ καθαρός, φαιός. Ἐπιφάνεια ἐξωτερικὰ λεία, στιλπνή, κατὰ τόπους διαβρωμένη, ἀλείφωμα κιτρινόφαιο ἕως μελανό, ἐσωτερικὰ λίγο ἀδρή. Σῶμα κωνικὸ μὲ ὀγκώδη ὦμο. Βάση ἐπίπεδη. Δύο λαβές, ἡ μία θραυσμένη. Τύπος 3Μ.
Ὕψος σωζ. 0,09 μ., διάμ. βάσης 0,04 μ., πάχος τοιχ. 0,006 μ.
Ὁμάδες: 145 (80%)/147.

2529. Ἄνω τμῆμα ἀμφορίσκου. Συγκολλημένο.
Πηλὸς καθαρός, φαιός, πορώδης. Ἐπιφάνεια ἐξωτερικὰ λεία, ἀλείφωμα μελανωπὸ ἕως καστανωπό, ἐσωτερικὰ ὁμαλή. Διχρωμία πυρᾶς.

Χεῖλος εὐθύ. Στόμιο κυκλικό. Λαιμὸς κωνικός. Ὦμος ὀγκώδης.
Ὕψος σωζ. 0,10 μ., διάμ. στομ. 0,08μ., πάχος τοιχ. 0,006 μ.
Ὁμάδες: 108 (40%)/108-110/110/107/109.

2530. Ἄνω τμῆμα ἀμφορίσκου. Συγκολλημένο.
Πηλὸς πολὺ καθαρός, καστανός. Ἐπιφάνεια ἐξωτερικὰ λεία, στιλπνή, ἔντριπτη, ἀλείφωμα μελανὸ ἕως καστανέρυθρο, ἐσωτερικὰ ὁμαλή. Διχρωμία πυρᾶς. Χεῖλος εὐθύ. Λαιμὸς κωνικός. Ὀγκώδης ὦμος. Μία λαβή, ἐν μέρει βυθισμένη.
Ὕψος σωζ. 0,17 μ., διάμ. στομ. 0,08 μ., πάχος τοιχ. 0,006 μ.
Ὁμάδες: 39,7 (35%)/122/133/39,10/49.

2531. Ἄνω τμῆμα ἀμφορίσκου. Συγκολλημένο.
Πηλὸς πολὺ καθαρός, φαιός. Ἐπιφάνειες λεῖες, στιλπνές, ἀλείφωμα καστανωπὸ ἕως μελανωπό. Χεῖλος εὐθύ. Λαιμὸς κωνικός.
Ὕψος σωζ. 0,12 μ., διάμ. στομ. 0,075 μ., πάχος τοιχ. 0,006 μ.
Ὁμάδα: 104.

2532. Τμῆμα ἀμφορίσκου. Συγκολλημένο.
Πηλὸς καθαρός, μελανωπός. Ἐπιφάνεια ἐξωτερικὰ λεία, στιλπνή, ἔντριπτη, ἀλείφωμα μελανό, κατὰ τόπους καστανωπό, ἐσωτερικὰ λίγο ἀδρή. Χεῖλος εὐθύ. Λαιμὸς κυλινδρικός, αὐλάκωση στὴ ρίζα του. Ὀγκώδης ὦμος. Δύο λαβές.
Ὕψος σωζ. 0,13 μ., πάχος τοιχ. 0,008 μ.
Ὁμάδα: 39,5.

2533. Ἄνω τμῆμα ἀμφορίσκου. Συγκολλημένο.
Πηλὸς πολὺ καθαρός, φαιός, μὲ μαρμαρυγία. Ἐπιφάνεια ἐξωτερικὰ λεία, στιλπνή, ἔντριπτη, ἀλείφωμα καστανέρυθρο ἕως μελανωπό, ἐσωτερικὰ ὁμαλή. Διχρωμία πυρᾶς. Χεῖλος εὐθύ. Λαιμὸς κωνικός, αὐλάκωση στὴ ρίζα του. Σῶμα σφαιρικὸ πιεσμένο. Μία λαβή, ἐν μέρει βυθισμένη. Τύπος 1Μ.
Ὕψος σωζ. 0,125 μ., διάμ. στομ. 0,08 μ., πάχος τοιχ. 0,006 μ.
Ὁμάδες: 39,4 (70%)/39,10.

2534. Ἄνω τμῆμα ἀμφορίσκου. Συγκολλημένο σὲ δύο τμήματα.
Πηλὸς πολὺ καθαρός, ἀνοικτόχρωμος καστανός, πορώδης. Ἐπιφάνεια ἐξωτερικὰ ὁμαλὴ ἕως λεία, ἀλείφωμα καστανέρυθρο ἐξίτηλο, ἐσωτερικὰ ὁμαλή. Χεῖλος εὐθύ. Λαιμὸς κωνικός. Τρεῖς λαβές, ἐν μέρει βυθισμένες.
Ὕψος σωζ. 0,125 μ., πάχος τοιχ. 0,005 μ.
Ὁμάδα: 139.

2535. Κάτω τμῆμα ἀμφορίσκου. Συγκολλημένο.
Πηλὸς καθαρός, καστανός, μὲ μαρμαρυγία. Ἐπιφάνεια ἐξωτερικὰ λεία, στιλπνή, ἀλείφωμα καστανέρυθρο ἕως μελανωπό, ἐσωτερικὰ ὁμαλή. Βάση κοίλη. Δύο λαβές, ἐν μέρει βυθισμένες.
Ὕψος σωζ. 0,08 μ., διάμ. βάσης 0,05 μ., πάχος τοιχ. 0,006 μ.
Ὁμάδα: 108.

2536. Ἄνω τμῆμα ἀμφορίσκου. Συγκολλημένο.
Πηλὸς πολὺ καθαρός, καστανέρυθρος. Ἐπιφάνειες λεῖες, ἐξωτερικὰ ἀλείφωμα καστανωπὸ ἕως μελανωπό, ἐσωτερικὰ ἀλείφωμα μόνον στὸν λαιμό. Διχρωμία πυρᾶς. Χεῖλος εὐθύ. Λαιμὸς κωνικός. Ὀγκώδης ὦμος.
Ὕψος σωζ. 0,16 μ., διάμ. στομ. 0,095 μ., πάχος τοιχ. 0,006 μ.
Ὁμάδες: 39,4 (75%)/39,6/100.

2537. Τμῆμα λαιμοῦ ἀμφορίσκου. Συγκολλημένο.
Πηλὸς καθαρός, καστανέρυθρος. Ἐπιφάνεια ἐξωτερικὰ λεία, στιλπνή, ἀλείφωμα μελανό, ἐσωτερικὰ ὁμαλή. Χεῖλος ἐλαφρῶς προέχον. Λαιμὸς κωνικός.
Ὕψος σωζ. 0,075 μ., διάμ. στομ. 0,08 μ., πάχος τοιχ. 0,004 μ.
Ὁμάδες: 49 (60%)/39,8.

2538. Τμῆμα λαιμοῦ ἀμφορίσκου. Συγκολλημένο.
Πηλὸς πολὺ καθαρός, φαιός. Ἐπιφάνεια ἐξωτερικὰ λεία, στιλπνή, ἀλείφωμα καστανέρυθρο, ἐσωτερικὰ ὁμαλή. Χεῖλος ἐλαφρῶς προέχον. Λαιμὸς κωνικός.
Ὕψος σωζ. 0,065 μ., διάμ. στομ. 0,075 μ., πάχος τοιχ. 0,005 μ.
Ὁμάδα: 140.

2539. Τμῆμα λαιμοῦ ἀμφορίσκου. Συγκολλημένο.

Πηλὸς πολὺ καθαρός, καστανέρυθρος. Ἐπιφάνεια ἐξωτερικὰ λεία, λίγο ἀνώμαλη, καστανέρυθρη, μελανὸ τμῆμα, ἐσωτερικὰ λίγο ἀδρή. Χεῖλος εὐθύ. Λαιμὸς κωνικός.
Ὕψος σωζ. 0,06 μ., διάμ. στομ. 0,085 μ., πάχος τοιχ. 0,006 μ.
Ὁμάδα: 129.

2540. Ἄνω τμῆμα ἀμφορίσκου. Συγκολλημένο σὲ δύο τμήματα.
Πηλὸς πολὺ καθαρός, κιτρινόφαιος, πορώδης. Ἐπιφάνεια ἐξωτερικὰ ὁμαλή, καστανή, ἀλαμπής, ἐσωτερικὰ λίγο ἀδρή. Χεῖλος εὐθύ. Λαιμὸς κωνικός, αὐλάκωση στὴ ρίζα του. Δύο λαβές.
Ὕψος σωζ. 0,115 μ., διάμ. στομ. 0,08 μ., πάχος τοιχ. 0,005 μ.
Ὁμάδα: 111.

2541. Ἀμφορίσκος. Συγκολλημένος. Λείπει ὁ λαιμός.
Πηλὸς τραχύς, καστανός. Ἐπιφάνειες λίγο ἀδρές, μελανωπές. Σῶμα πιεσμένο σφαιρικό. Βάση κοίλη, φθαρμένη ἀπὸ τὴ χρήση. Λαβὴ καὶ θέσεις τῶν ἄλλων. Τύπος 1Χ.
Ὕψος σωζ. 0,05 μ., διάμ. βάσης 0,03 μ., πάχος τοιχ. 0,007 μ.
Ὁμάδα: 120.

2542. Ἀμφορίσκος. Συγκολλημένος σὲ δύο τμήματα. Λείπει τὸ μεγαλύτερο μέρος.
Πηλὸς καθαρός, μελανωπός. Ἐπιφάνεια ἐξωτερικὰ λεία, στιλπνή, ἔντριπτη, ἀλείφωμα μελανό, ἐσωτερικὰ λεία. Διχρωμία πυρᾶς. Χεῖλος εὐθύ. Λαιμὸς κωνικός. Τρεῖς λαβές.
Ὕψος σωζ. 0,095 μ., διάμ. στομ. 0,085 μ., πάχος τοιχ. 0,005 μ.
Ὁμάδες: 39,4 (70%)/3.

2543. Ἀμφορίσκος. Συγκολλημένος. Σώζεται περίπου ὁ μισός (πίν. 20).
Πηλὸς καθαρός, μελανωπός. Ἐπιφάνεια ἐξωτερικὰ ὁμαλὴ ἕως λεία, ἀλείφωμα μελανωπό, ἐσωτερικὰ ὁμαλή. Λαιμὸς κωνικός, αὐλάκωση στὴ ρίζα του. Σῶμα κωνικὸ μὲ ὀγκώδη ὦμο. Βάση ἐλαφρῶς κοίλη. Λαβή, φθαρμένη ἀπὸ τὴ χρήση. Ἀποκρούσεις στὸ χεῖλος, γιὰ σχηματισμὸ προχοῆς. Τύπος 3Χ.
Ὕψος σωζ. 0,105 μ., διάμ. στομ. 0,05 μ., διάμ. βάσης 0,035 μ., πάχος τοιχ. 0,009 μ., πλ. προχοῶν 0,03 μ., 0,01 μ. καί 0,01 μ.
Ὁμάδα: 124.

2544. Τμῆμα σώματος ἀμφορίσκου. Συγκολλημένο.
Πηλὸς λίγο τραχύς, καστανός, πορώδης. Ἐπιφάνεια ἐξωτερικὰ λεία, σημεῖα ἐξομάλυνσης, ἀλείφωμα καστανέρυθρο ἕως μελανωπό, ἐσωτερικὰ ὁμαλή. Σῶμα σφαιρικὸ πιεσμένο. Δύο λαβές. Τύπος 1Υ.
Ὕψος σωζ. 0,09 μ., πάχος τοιχ. 0,007 μ.
Ὁμάδα: 116.

2545. Τμῆμα σώματος ἀμφορίσκου. Συγκολλημένο.
Πηλὸς καθαρός, μελανωπός. Ἐπιφάνεια ἐξωτερικὰ λεία, στιλπνή, ἀλείφωμα μελανὸ ἕως φαιό, ἐσωτερικὰ λίγο ἀνώμαλη. Σῶμα σφαιρικὸ πιεσμένο. Δύο λαβές. Τύπος 1Μ.
Ὕψος σωζ. 0,08 μ., πάχος τοιχ. 0,007 μ.
Ὁμάδα: 116.

2546. Τμῆμα λαιμοῦ ἀμφορίσκου. Συγκολλημένο.
Πηλὸς πολὺ καθαρός, καστανός. Ἐπιφάνεια ἐξωτερικὰ λεία, στιλπνή, ἀλείφωμα καστανέρυθρο ἕως μελανό, ἐσωτερικὰ ὁμαλή. Χεῖλος εὐθύ. Λαιμὸς κωνικός.
Ὕψος σωζ. 0,07 μ., διάμ. στομ. 0,085 μ., πάχος τοιχ. 0,006 μ.
Ὁμάδα: 116.

2547. Ἀμφορίσκος. Συγκολλημένος σὲ δύο τμήματα. Λείπει καὶ ἡ βάση.
Πηλὸς καθαρός, καστανός, πορώδης, μὲ μαρμαρυγία. Ἐπιφάνεια ἐξωτερικὰ ὁμαλὴ ἕως λεία, καστανέρυθρη ἕως μελανή, ἀλείφωμα ἐξίτηλο, ἐσωτερικὰ ὁμαλή. Διχρωμία πυρᾶς. Χεῖλος ἐλαφρῶς προέχον. Λαιμὸς κωνικός, αὐλάκωση στὴ ρίζα του. Δύο λαβές, ἐν μέρει βυθισμένες, ἡ μία φθαρμένη ἀπὸ τὴ χρήση.
Ὕψος σωζ. 0,155 μ., διάμ. στομ. 0,08 μ., πάχος τοιχ. 0,005 μ.
Ὁμάδα: 112.

2548. Ἀμφορίσκος. Συγκολλημένος σὲ δύο τμήματα. Ἐλλιπής.
Πηλὸς πολὺ καθαρός, κιτρινωπός. Ἐπιφάνεια ἐξωτερικὰ λεία, ἀλείφωμα ἐρυθρὸ ἕως μελανωπό, ἐσωτερικὰ κατὰ τόπους διαβρωμένη. Διχρωμία πυρᾶς. Χεῖλος εὐθύ. Λαιμὸς κωνικός, αὐλάκωση στὴ ρίζα του. Σῶμα σφαιρικὸ πιεσμένο. Βάση κοίλη, φθαρμένη ἀπὸ τὴ χρή-

ση. Τέσσερεις λαβές, ἐν μέρει βυθισμένες. Τύπος 1Μ.
Ὕψος 0,155 μ., διάμ. βάσης 0,05 μ., πάχος τοιχ. 0,007 μ.
Ὁμάδες: 49 (70%)/39,8/39,10.

2605. Ἄνω τμῆμα ἀμφορίσκου. Συγκολλημένο.
Πηλὸς καθαρός, καστανός. Ἐπιφάνεια ἐξωτερικὰ λεία, ἀλείφωμα καστανέρυθρο, ἐσωτερικὰ ὁμαλή. Διχρωμία πυρᾶς. Χεῖλος εὐθύ. Λαιμὸς κωνικός, αὐλάκωση στὴ ρίζα του. Ὀγκώδης ὦμος. Δύο λαβές.
Ὕψος σωζ. 0,135 μ., διάμ. στομ. 0,075 μ., πάχος τοιχ. 0,005 μ.
Ὁμάδα: 39,4.

2606. Τμῆμα σώματος ἀμφορίσκου. Συγκολλημένο.
Πηλὸς λίγο τραχύς, φαιός. Ἐπιφάνεια ἐξωτερικὰ λεία, ἀλείφωμα φαιὸ ἕως μελανωπό, ἐσωτερικὰ ὁμαλή. Τοιχώματα παχειά, διαρρηγμένα. Σῶμα πιεσμένο σφαιρικό. Δύο λαβές, ἐν μέρει βυθισμένες. Τύπος 1Υ.
Ὕψος σωζ. 0,11 μ., πάχος τοιχ. 0,008 μ.
Ὁμάδες: 39,9 (90%)/39,10.

2887. Κάτω τμῆμα μικροῦ κλειστοῦ ἀγγείου, πιθανῶς ἀμφορίσκου. Συγκολλημένο (πίν. 24).
Πηλὸς πολὺ καθαρός, καστανός. Ἐπιφάνεια ἐξωτερικὰ λεία, ἀλείφωμα ἐρυθρό, ἐσωτερικὰ ὁμαλή, καστανή. Ἀβαθὴς ἀμελὴς ἐγχάραξη στὴ ρίζα τοῦ λαιμοῦ. Σῶμα σφαιρικό. Βάση ἐλαφρῶς κοίλη. Χαμηλὸς ὀμφαλὸς ἐσωτερικὰ στὸν πυθμένα. Τύπος 2Χ.
Ὕψος σωζ. 0,085 μ., διάμ. βάσης 0,045-0,05 μ., πάχος τοιχ. 0,005 μ.
Ὁμάδες: 49 (80%)/39,10.

Ἀμφορίσκοι ἐγχάρακτοι

Ἀπὸ τὴν κεραμεικὴ τοῦ Ἀποθέτη, ὅπως ἤδη ἀναφέρθηκε, συγκολλήθηκαν 57 ἐγχάρακτοι ἀμφορίσκοι (πίν. 28-39), ἐκ τῶν ὁποίων ὁ ἕνας μικκύλος (**1612**), ἐνῶ διακρίθηκαν ἀπὸ μικρὰ ἢ μεγάλα κομμάτια ἀκόμα 27, δηλαδὴ συνολικὰ 84. Ἡ διάκριση τῶν τύπων δὲν βασίσθηκε, ὅπως στοὺς ἀκόσμητους, στὸ περίγραμμα τοῦ σώματος, ποὺ εἶναι στὴν πλειονότητα κωνικό, ἀλλὰ στὴ διακόσμηση ποὺ ἀποτελεῖ τὸ κυριώτερο χαρακτηριστικὸ τοῦ σχήματος. Ἡ ἐγχάρακτη διακόσμηση ἐφαρμόζεται κατὰ προτίμηση σὲ μεσαίου καὶ χαμηλοῦ μεγέθους ἀγγεῖα, μὲ λαιμὸ κωνικό, περιορισμένης κλίσης ἀπὸ τὴ ρίζα ὡς τὸ χεῖλος. Ἡ κατασκευή τους εἶναι ὁπωσδήποτε ἐπιμελημένη μὲ πηλὸ καθαρό, ἐπιφάνεια συνήθως στιλπνὴ ἢ ἔντριπτη καὶ τοιχώματα κάποτε πολὺ παχειά. Ἡ διακόσμηση ἁπλώνεται σὲ ὅλο τὸ ὕψος τοῦ σώματος καὶ ἐπεκτείνεται κατὰ κανόνα, ἔστω καὶ μὲ λίγες γραμμές, στὴν ἐπιφάνεια τοῦ λαιμοῦ. Τοῦτο ἀποτελεῖ τυπικὴ χαρακτηριστικὴ διαφορὰ μεταξὺ ἀμφορίσκων τοῦ Τσέπι καὶ τῶν Κυκλάδων[79]. Τὰ θέματα εἶναι γενικὰ εὐθύγραμμα ἀποτελούμενα ἀπὸ συνδυασμοὺς ὁμάδων παραλλήλων γραμμῶν σὲ διάταξη κατακόρυφη, λοξὴ ἢ ὁριζόντια, ἀφήνοντας πάντοτε τμήματα τῆς ἐπιφάνειας κενά. Τὰ κενὰ τμήματα εἶναι ἡ δεύτερη προφανὴς διαφορὰ μὲ τὴν ἀνάλογη διακόσμηση τῶν Κυκλάδων[80].

Τὰ ἀρχικὰ στάδια τῆς διαμόρφωσης τοῦ τοπικοῦ θέματος ἀνιχνεύονται κατὰ τὸ δυνατὸν μέσα στὴν κεραμεικὴ τοῦ Ἀποθέτη. Τὸ κατώτατο, ποὺ κάλυπτε τὸν πυθμένα

79. Πρβ. Rambach 2000b, 178. Διακόσμηση στὸν λαιμὸ σὲ ἐπάλληλες ζῶνες, βλ. Thimme 1977, 525, ἀγγεῖο ἀρ. 369, ἀδημοσίευτο καὶ μὲ ἄγνωστη προέλευση.

80. Βλ. κυκλαδικὰ διακοσμητικὰ θέματα, ὅλα πυκνά, Karantzali 1995, εἰκ. 121 καὶ Rambach 2000b, παρένθ. πίν. 16, Fk Ia.

σὲ βάθος 2.00-2.10 μ. ἀπὸ 0.00, ἐξετάσθηκε ἰδιαιτέρως ὡς τὸ ἀρχαιότερο καὶ ἀναμφισβήτητα τὸ καθαρότερο περιεχόμενο τοῦ Ἀποθέτη. Ἡ κεραμεική του εἶναι πολὺ λίγη, συγκεντρωμένη κατὰ μικρὲς χωριστὲς ὁμάδες καὶ περιλαμβάνει ἕξι ἐγχάρακτους ἀμφορίσκους. Στὴ ΝΔ γωνία τοῦ λάκκου, θαμμένος σὲ ἀβαθὲς ὄρυγμα βρέθηκε ὁ ἀμφορίσκος **1544** θραυσμένος σὲ τρία κυρίως κομμάτια, κατὰ τὰ φαινόμενα *in situ*. Σὲ ἄλλο ἄκρο, στὴ ΒΔ γωνία εἶχαν διατηρηθεῖ στημένοι ὄρθιοι ἄλλοι δύο, οἱ **1560** καὶ **1629**, ὁ πρῶτος ἀκέραιος, ὁ ἄλλος πολὺ κατεστραμμένος, ἐνῶ ὁ τέταρτος **2411**, ὁ μοναδικὸς μὲ πλαστικὴ διακόσμηση, εἶναι ἐλλιπὴς καί, ὅπως παρατηρήθηκε στὴν ἀνασκαφή, εἶχε μᾶλλον χρησιμοποιηθεῖ ὡς σκύφος, ἀκουμπισμένος πλάι στὸν **1629**. Ὁ πέμπτος καὶ ὁ ἕκτος ἀμφορίσκος (**1540**, **1546**), ἂν καὶ προέρχονται ἐπίσης ἀπὸ τὸ δάπεδο τοῦ λάκκου, πρὸς τὸ παρὸν ἐξαιροῦνται ἀπὸ τὴν ἐξέταση. Ἐδῶ ἁπλῶς ἀναφέρεται ὅτι ὁ **1546** φέρει τὴν ἁπλούστερη διακόσμηση μὲ ἐγχαράξεις περὶ τὸν λαιμὸ καὶ ἀνήκει στὸν τύπο 1.

Σχετικὰ μὲ τὴν κατασκευή τους παρατηρεῖται ὅτι στοὺς δύο ἐξ αὐτῶν (**2411** καὶ **1629**) ὁ πηλὸς εἶναι σκοτεινόχρωμος, καστανόμαυρος, ψημένος ἀτελῶς καὶ ἰδιαίτερα σαθρός, στὸν **1560** κοινός, ἐνῶ τὴν καλύτερη ποιότητα καὶ ἐπιμελημένη ἐργασία παρουσιάζει ὁ **1544**. Οἱ ἴδιες διαφορὲς ὑπάρχουν καὶ στὴν κατεργασία τῆς ἐπιφάνειας. Ἁπλὸ ἀλείφωμα στοὺς δύο πρώτους, θαμπὸ στὸν **1560** καὶ στιλπνὸ στὸν **1544**. Τὸ σῶμα τῶν τριῶν ἀμφορίσκων τοῦ πυθμένα εἶναι σφαιρικὸ πιεσμένο καὶ οἱ δύο ἔχουν λαιμὸ κωνικό. Στὸν **1629** ὁ λαιμὸς δὲν διασώθηκε, ἐνῶ στὸν **1560** κατ᾽ ἐξαίρεση τοῦ τοπικοῦ σχήματος, εἶναι κυλινδρικός. Ἡ διακόσμηση, ποὺ δίνει τὸν ἰδιαίτερο χαρακτήρα, σχηματίζεται μὲ ὁμάδες ἀπὸ 3-5 γραμμές, χαραγμένες κατὰ ἀραιὲς ἀποστάσεις κατακόρυφες ἐπάνω στὸ σῶμα, ἀπὸ τὴν ἀρχὴ τοῦ ὤμου μέχρι τὴ βάση καὶ μὲ ὁριζόντιες περὶ τὴ ρίζα τοῦ λαιμοῦ (τύπος 2). Ἐπὶ πλέον, ὁ **1544** φέρει ὁμάδες λοξῶν γραμμῶν στὸν λαιμό, ὅπως πιθανότατα καὶ ὁ **1629**, σύμφωνα μὲ ἐγχαράξεις ποὺ μόλις διακρίνονται ἐπάνω στὸ ἐλάχιστα σωζόμενο τμῆμα του. Στὸ σῶμα τοῦ **1629** οἱ κατακόρυφες εἶναι μόνον τρεῖς ἀνὰ ὁμάδα, ἀλλὰ στὰ ἐνδιάμεσα προστίθενται ἀπὸ δύο ὁμάδες λοξῶν, μὲ ἀντίστροφη κλίση μεταξύ τους, σάν πρόδρομη μορφὴ τοῦ τοπικοῦ ρυθμοῦ. Γραμμὲς ὑπάρχουν ἀκόμα μεταξὺ τῶν λαβῶν καὶ ἐπάνω σὲ αὐτές. Μοναδικὴ γιὰ ἀμφορίσκους εἶναι ἡ διακόσμηση στὸ σῶμα τοῦ **2411**, μὲ λεπτὲς κατακόρυφες πλαστικὲς ταινίες, ἐπικολλημένες ἀνὰ μία, σὲ ἴσες μεταξύ τους ἀποστάσεις[81].

Οἱ τέσσερεις ἀμφορίσκοι, λόγω συνθηκῶν εὕρεσης, ἀνήκουν στὰ παλαιότατα ἀγγεῖα τοῦ Ἀποθέτη. Ἡ θέση τους στὴν ἀνασκαφὴ ἀποδεικνύει ὅτι δὲν ἔπεσαν στὸν λάκκο ὡς ἐπίχωση μετὰ τὸν σχηματισμό του ἀλλὰ μαζὶ μὲ τὰ συνευρήματά τους[82], ἦταν τὰ κατάλοιπα συγκεκριμένης ἐπὶ τόπου τελετουργίας. Τοῦτο ἐνισχύεται καὶ ἀπὸ τὸ γεγονὸς ὅτι αὐτὰ τὰ ἀγγεῖα βρέθηκαν μὲν θραυσμένα ἀλλὰ ὄχι διαμελισμένα καὶ δὲν φέρουν ἴχνη ἔκθεσής των γιὰ δεύτερη φορὰ σὲ πυρά. Στὸν πυθμένα τοῦ λάκκου βρέθηκαν ἀκόμα οἱ ἄλλοι δύο ἐγχάρακτοι (**1540**, **1546**), ποὺ μόλις ἀναφέρθηκαν, καὶ ἀπαρτίσθηκαν ἀπὸ κεραμεικὴ τῆς κατώτερης χυτῆς ἐπίχωσης. Ὁ **1546** ἀνήκει ἀποδε-

81. Δὲν πρέπει νὰ συγχέονται μὲ τὰ νευρωτὰ τῶν πιθοσχήμων, διότι ἡ κατασκευή τους καὶ ἡ διακοσμητικὴ ἀπόδοση παραλλάσσει. Βλ. κεφάλαιο: Πιθόσχημα, ἰδίως **1563**, **1586**, **1730**, **1768** καὶ ἄνω μέρος ἀμφορέα **1882**.

82. Βλ. κεφάλαιο: Ἐπίχωση Λάκκου, σ. 31 καὶ εἰκ. 13, 14.

δειγμένα στοὺς παλαιότερους, διότι τὰ ὄστρακά του ἦταν ριγμένα στὴ ρίζα τῆς ἀνατολικῆς παρειᾶς καὶ σύντομα σφραγίσθηκαν ἀπὸ παχειά, καθαρὴ ἄμμο, ποὺ βαθμιαῖα ἀνυψώθηκε καὶ κάλυψε ὅλο τὸ ἀνατολικὸ τοίχωμα τοῦ λάκκου[83]. Τὸ σῶμα του, ὀγκῶδες στὸν ὦμο, γίνεται κωνικὸ μετὰ τὶς λαβὲς καὶ εἶναι ἀκόσμητο, ἐνῶ γύρω στὸ λαιμὸ ἔχει λίγες ὁριζόντιες ἐγχαράξεις. Ὅμοιοι, σχηματισμένοι ἀπὸ ὄστρακα ὄχι μόνον τοῦ πυθμένα, ἀλλὰ πάντως χαμηλῶν στρωμάτων, εἶναι οἱ **1816**, **2155**, **2525**, καθὼς καὶ ὁ **2164**, ποὺ φέρει ἐπὶ πλέον στὸν λαιμὸ λίγες λοξὲς γραμμές[84]. Οἱ δύο ἁπλούστεροι τύποι, μὲ λίγα σχετικὰ δείγματα ὁ κάθε ἕνας, ὑπάρχουν μέχρι βάθους 1.60 μ. τὸ πολύ, καὶ ὕστερα ὑψηλότερα ἐξαφανίζονται. Ἀντίθετα οἱ ἄλλοι (τύποι 3-5 καὶ οἱ μικκύλοι) είναι διαμοιρασμένοι σὲ ὅλα τὰ βάθη.

Στὶς πρῶτες ρίψεις ἀπὸ τὴν πυρὰ στὸν Ἀποθέτη ἀνήκει ἀκόμα ὁ **1540**. Τὰ κομμάτια του, μερικὰ ἔντονα καμένα, βρέθηκαν συγκεντρωμένα ὅλα μαζὶ στὸ κέντρο τοῦ λάκκου, μέσα σὲ σωρὸ τοῦ πυθμένα του. Τὸ σῶμα τοῦ ἀγγείου, ὀγκῶδες στὸν ὦμο, κωνικὸ χαμηλότερα, τοποθετεῖται μεταξὺ τοῦ **1544** καὶ τοῦ **1546**, ἀλλὰ ἡ διακόσμηση εἶναι πλήρως ἐξελιγμένη: Ὁμάδες ἀπὸ 7-8 κατακόρυφες ἐγχαράξεις διαιροῦν τὴν ἐπιφάνεια τοῦ σώματος σὲ πεδία, στὰ ὁποῖα χαράσσονται δύο ὁμάδες λοξῶν μὲ ἀντίστροφη κλίση μεταξύ τους, ἀφήνοντας τριγωνικὰ τμήματα κενά. Στὸν λαιμὸ πολλὲς παράλληλες γραμμὲς γύρω στὸ στόμιο καὶ τὴ ρίζα του, πλαισιώνουν ὁμάδες λοξῶν μὲ ἀντίστροφη κλίση μεταξύ τους καὶ αὐτές, ὅπως στὸ σῶμα, ἀλλὰ σὲ ὁριζόντια σειρά. Ἡ διάταξη τῶν γραμμῶν καὶ ἡ σύνθεσή τους σὲ συγκεκριμένο θέμα ἀπαντᾶται σὲ πολλοὺς ἀμφορίσκους, διατηρεῖται ὅμοια μέχρι τὰ ὑψηλότερα στρώματα τῆς ἐπίχωσης καὶ χαρακτηρίζεται ὡς «ρυθμὸς Τσέπι», τύπος 3Α. Τοῦτο σημαίνει ὅτι ὁποιοσδήποτε καὶ ἂν ἦταν ὁ χρόνος σχηματισμοῦ τῆς ἐπίχωσης, ὁ ἐγχάρακτος ρυθμὸς Τσέπι στοὺς ἀμφορίσκους εἶχε πλήρως διαμορφωθεῖ, ὅταν ἄρχισε ὁ Ἀποθέτης νὰ γεμίζει μὲ κεραμεική.

Ἀπὸ τὸ ἐπίπεδο ἀμέσως μετὰ τὸν πυθμένα μέχρι τὴν ἀνώτατη ἐπιφάνεια τοῦ γεμίσματος οἱ ἀμφορίσκοι κοσμοῦνται, ἐκτὸς ἀπὸ τὸν ρυθμὸ Τσέπι, μὲ διάφορους ἄλλους συνδυασμοὺς εὐθύγραμμων ἐγχαράξεων καὶ ἡ τυπολογικὴ διάκριση κατὰ στρώματα δὲν μπορεῖ νὰ ἀποδείξει χρονολογικὴ σχέση. Κυριώτερος λόγος ὁ διασκορπισμὸς τῶν ὀστράκων τους σὲ ποικίλα βάθη, μερικῶν μάλιστα ἐξ αὐτῶν ἀπὸ τὰ ἀνώτερα μέχρι τὸ κατώτατο.

Ἀναλυτικά, ἐκτὸς ἀπὸ τὸν ὥριμο, τὸν πλήρως διαμορφωμένο, ρυθμὸ Τσέπι, τύπο 3Α, ποὺ ἀπαντᾶται σὲ εἴκοσι περίπου δείγματα (ὁλόκληρα ἢ τμηματικῶς σωζόμενα) ὑπάρχουν ἀκόμα ἑπτά, **1633**, **1901**, **1988**, **1989**, **2165**, **2413**, ὅπως καὶ ὁ παλαιότατος **1629**, ποὺ σχηματίζουν τὸ ἴδιο θέμα ἀτελῶς μὲ ὀλιγώτερες γραμμὲς ἀνὰ ὁμάδα (τύπος 3Β).

Χαμηλότερα ρίφθηκε ὁ ἐλλιπὴς **2413**. Οἱ **1633**, **1901**, βρέθηκαν σὲ βάθος 1.60-1.80 μ. περίπου καὶ οἱ ἄλλοι ὑψηλότερα, σὲ βάθος 1.10-1.50 μ. Ἂν ὅμως παράλληλα ἐξετάσουμε τὸ μέγεθος αὐτῶν τῶν ἀγγείων, τότε συνάγεται ὅτι ἡ μείωση τοῦ ἀριθμοῦ τῶν γραμμῶν συμπίπτει (ἐκτὸς τοῦ βεβαιωμένα ἀρχαιότατου **1629)** μὲ τὸ μικρὸ ὕψος τῶν ἀγγείων, ὕψους τὸ πολὺ 0.16 μ., πλὴν τοῦ τμήματος **2413**, μὲ σωζ. ὕψος 0.12 μ., ἐνῶ τὸ **2165** εἶναι ἀκόμα βραχύτερο, μόλις 0.10 μ.[85]. Ἐντάσσονται ἄρα καὶ αὐτὰ στὸν ρυθμὸ

83. Βλ. κεφάλαιο: Ἐπίχωση Λάκκου, εἰκ. 17.

84. Γιὰ τὸν **2155** εἰδικὰ πρέπει νὰ λεχθεῖ ὅτι ὅλη ἡ κατασκευὴ ἀποδίδει χαμηλὴ ποιότητα.

85. Ἕνας ἀκόμη χαμηλὸς ἐγχάρακτος ρυθμοῦ Τσέπι, ἀρ. 2632, Κτηματολόγιο Μουσείου Μαραθῶνος, βρέθηκε στὴ δοκιμαστικὴ τομὴ τοῦ 2012,

Τσέπι, προσαρμοσμένον στὸ μέγεθός τους. Τὸ συμπέρασμα φαίνεται νὰ ἐπιβεβαιώνεται ἀπὸ τὸν **1545**, ὅπου ὁ τυπικὸς ρυθμὸς 3Α συνωστίζεται ἐπάνω στὸ μικρό του σῶμα. Ἐξαίρεση ἀποτελεῖ ὁ μέσου ὕψους **2413** μὲ ὁμάδες τριῶν γραμμῶν καὶ λοξὲς στὸν λαιμό.

Στὸ μικρὸ μέγεθος ἀμφορίσκων φαίνεται κυρίως νὰ ὀφείλεται ἡ διακόσμηση μὲ διάφορα ἁπλὰ θέματα, ποὺ δὲν ἀπαιτοῦν καθ᾽ ὕψος ἀνάπτυξη (τύπος 4), προερχόμενοι πλὴν ἑνός, ἀπὸ τὰ ἀνώτερα στρώματα. Δύο-τρεῖς ἐνάλληλες γωνίες ὑπάρχουν μόνον στοὺς μεσαίου μεγέθους **1872** καὶ **2154**, ὁριζόντιοι ἀμείβοντες στὸν ἀκόμη μικρότερο **1562**, λοξὲς ἐλεύθερες γραμμὲς στοὺς **1873**, **2158** καὶ **2160**, τεθλασμένες σὲ κατακόρυφη διάταξη ἔχει ὁ **1765**, καὶ ἁπλούστεροι ὅλων μὲ λίγες γραμμὲς εἶναι ὁ **1902** καὶ ὁ μικκύλος **1612**.

Παραλλαγὲς ἢ ἁπλουστεύσεις τοῦ τυπικοῦ θέματος (τύπος 5) παρατηροῦνται σὲ 12, μεγάλα κυρίως ἀγγεῖα ἀπὸ ὅλα τὰ βάθη, χωρὶς νὰ ἀλλοιώνεται οὐσιαστικὰ ἡ γνωστὴ ὀπτικὴ ἐντύπωση. Στὸν **1863** οἱ λοξὲς μὲ ἀντίστροφη κλίση μεταξύ τους ἀπαρτίζουν 5 ὁμάδες, στὰ **1817**, **1894** καὶ **2167** οἱ λοξὲς εἶναι ἀνὰ στήλη ὁμόρροπες, στὰ **1808** καὶ **1889** μεταξὺ τῶν κατακόρυφων χαράσσονται στῆλες ἀμειβόντων, ἢ στὰ **1574** καὶ **2159** ὁμάδες τεθλασμένων, στὰ **2156** καὶ **2170** ὁμάδες λοξῶν ἀσύντακτες. Τέλος ἁπλούστερα ὅλων, ἂν καὶ μεγάλου ὕψους ἀγγεῖα, εἶναι τὰ **1871** καὶ **1884** μὲ βραχεῖες ὁμάδες κατακόρυφων, ποὺ φθάνουν μόνον μέχρι τὴν κοιλιά. Σὲ αὐτὰ τὰ δύο, καθοριστικὴ γιὰ τὴν ἐπιλογὴ τοῦ κοσμήματος φαίνεται ὅτι ὑπῆρξε ἡ τραχειὰ ποιότητα τοῦ πηλοῦ μὲ τὰ πολλὰ χαλίκια. Ἂν καὶ τελικὰ ἡ ἀδρὴ ἐπιφάνεια καλύφθηκε κάτω ἀπὸ παχὺ στιλπνὸ ἀλείφωμα, ἡ χάραξη σύνθετου κοσμήματος θὰ ἦταν ἀσφαλῶς δυσχερής.

Στὰ καλύτερα δείγματα περιλαμβάνεται ὁμάδα 15 ἀμφορίσκων μὲ θέμα ρυθμοῦ Τσέπι (**1536-1540**, **1545**, **1631**, **1632**, **1870**, **1888**, **1891**, **1899**, **1990**, **2166**, **2172**). Τὰ ἀγγεῖα αὐτὰ παρουσιάζουν μεταξύ τους στενὴ ὁμοιότητα κατὰ τὴν ἐπιμελημένη ἐκτέλεση, τὴν ἀντιστοιχία ἀπόδοσης τοῦ θέματος στὸ σῶμα καὶ στὸν λαιμό, ἀκόμα καὶ κατὰ τὸν ἀριθμὸ παράλληλων γραμμῶν ἀνὰ ὁμάδα, ποὺ δίνουν τὴν ἐντύπωση κατασκευῆς ἀπὸ συγκεκριμένο κεραμέα ἢ ἐργαστήριο. Ἡ ὑπόθεση δὲν βεβαιώνεται στρωματογραφικά, ἂν καὶ πολλοὶ βρέθηκαν στὰ χαμηλότερα στρώματα (βάθ. 1.55-1.85 μ.). Παρατηρεῖται ὅμως ὅτι τὸ συγκεκριμένο θέμα χαράσσεται κατὰ κανόνα στοὺς κωνικούς. Τὸ ἴδιο σχῆμα διακοσμεῖται ἐπίσης μὲ ἁπλούστερη γραφὴ τοῦ θέματος, ὅπως π.χ. ὁ **2167** καὶ ὁ **1817**, ἢ ἀκόμα πιὸ σύνθετη, ὅπως ὁ μοναδικὸς **1863**. Γεγονὸς πάντως εἶναι ὅτι, ὅπως προκύπτει ἀπὸ τοὺς 153 συγκολλημένους ἀμφορίσκους, ὁ κωνικὸς τύπος προτιμᾶται γιὰ τοὺς ἐγχάρακτους καὶ ἰδιαιτέρως στὸν ρυθμὸ Τσέπι, ἐνῶ κωνικοὶ ἀκόσμητοι ὑπάρχουν οὐσιαστικὰ περὶ τοὺς δέκα (π.χ. **1542**, **1543**, **1573**, **1885**, **2162**, **2169**, **2176**, **2528**, **2543**).

Ἡ ἐκτέλεση τῆς διακόσμησης στοὺς ἀμφορίσκους γίνεται κυρίως μὲ κάποια ξύλινη ἢ ὀστέινη ἀκίδα, ποὺ χάρασσε στὴν ἐπιφάνεια τοῦ ἀγγείου πλατειὲς ἢ στενότερες γραμμές[86]. Ἡ ἐργασία παρουσιάζει κεραμεῖς ποικίλης ἱκανότητας μὲ ἀνάλογη ἀπόδοση τοῦ θέματος ἀπὸ ἄριστη μέχρι κακή. Τὸ βάθος καὶ τὸ πλάτος τῶν ἐγχαράξεων

νότια τοῦ Λιθοσωροῦ 66, μὲ τρεῖς γραμμὲς ἀνὰ ὁμάδα ἐπίσης.

86. Βλ. Παντελίδου Γκόφα 1995, 28.

ποικίλλει ἀπὸ τὸ ἕνα στὸ ἄλλο ἀγγεῖο, συχνὰ δὲ καὶ ἐπάνω στὸ ἴδιο ἀγγεῖο. Ὁ κοινὸς τύπος χάραξης, βάθους μικρότερου τοῦ 0.0005 μ. καὶ πλάτους 0.002 μ. περίπου, ἐφαρμόζεται στὰ περισσότερα ἀγγεῖα. Ἡ βαθειὰ χάραξη, βαθύτερη τοῦ κοινοῦ τύπου, ἀπαντᾶται σὲ ἁπλά, ἀραιὰ θέματα, ποὺ μαρτυροῦν χαμηλότερη ποιότητα ἢ μειωμένη ἱκανότητα σχεδίασης, ὄχι ὅμως πάντοτε καὶ ποιότητα κατασκευῆς (π.χ. **2164**). Ἀντίθετα, ἡ ρηχή, ἐπιφανειακὴ χάραξη συνδυάζεται συνήθως μὲ πυκνὸ θέμα, συμμετρικὰ διαμοιρασμένο στὶς ὄψεις τοῦ ἀγγείου (π.χ. **1889** ἀμείβοντες, **1574** τεθλασμένες) ἐκτελεσμένο μὲ ἀκρίβεια, ἐνῶ μικρὲς ἀνεπαίσθητες ἀτέλειες μᾶς φέρνουν πλησιέστερα στὸν καλλιτέχνη, ὁ ὁποῖος δὲν ἀπέφυγε κάποια ἀστοχία[87]. Σπανιώτερα, σὲ ἀγγεῖα τῶν χαμηλοτέρων στρωμάτων (**1549**, **1817**, **1894**, **2165**), οἱ γραμμὲς εἶναι πολὺ λεπτὲς καὶ καθαρές, ὡσὰν νὰ εἶχαν χαραχθεῖ μὲ λεπίδα καὶ ἡ ἐργασία θυμίζει χάραξη ἐπάνω σὲ μέταλλο[88].

Ἡ χάραξη ἂν καὶ θεωρητικὰ συμμετρικὴ γίνεται, ὅπως συνάγεται, ἀπ᾽ εὐθείας στὸν σκληρό, ἀλλὰ ὄχι ἀπόλυτα στεγνὸ πηλό[89], χωρὶς προκαταρκτικὴ σχεδίαση τοῦ θέματος ἢ διαίρεση καὶ ὑπολογισμὸ τοῦ πεδίου. Κατάλοιπα σχετικῆς σήμανσης δὲν ἔχουν διασωθεῖ καὶ στὸ ἴδιο συμπέρασμα μᾶς ὁδηγοῦν ἐμφανεῖς ἀσυμμετρίες καὶ κακοτεχνίες στὴν ἀπόδοση τῆς διακόσμησης. Γραμμὲς ἐμβόλιμες προστίθενται ἀνάμεσα στὶς ὁμάδες (π.χ. **1537**, **1540**), οἱ κατακόρυφες καὶ οἱ λοξὲς ἀποκλίνουν ἐλαφρὰ μεταξύ τους, καὶ ἡ ἀπόδοση ἐν γένει δὲν εἶναι ἀπόλυτα εὐθύγραμμη. Σὲ λίγα δείγματα ἡ κατεργασία τοῦ πηλοῦ καὶ ἡ στιλπνὴ διαμόρφωση τῆς ἐπιφάνειας προδίδουν ἔμπειρο κεραμέα μὲ προφανὴ εὐχέρεια σχεδίασης. Ἀδεξιότητα παρατηρεῖται συχνὰ στὴ διακόσμηση τοῦ λαιμοῦ καὶ ἰδίως στὴ χάραξη τῶν ὁριζοντίων περὶ τὴ ρίζα του καὶ τὸ χεῖλος, ὅπου οἱ γραμμὲς γίνονται ἀκόμα καὶ κυματιστές, ἐνῶ ἄλλοτε χαράσσονται μὲ παχύτερη ἀκίδα (π.χ. **1538**, **1539**, **1894**). Ὡς πρὸς τὸν τρόπο ἐκτέλεσης τοῦ κυρίως θέματος τοῦ λαιμοῦ, παρατηρεῖται ὅτι σὲ ὁρισμένους οἱ λοξὲς ἐγχαράξεις εἶναι βαθύτερες περὶ τὴ ρίζα του καὶ σβήνουν βαθμιαῖα, χωρὶς μάλιστα νὰ καταλήξουν στὶς ὁριζόντιες τοῦ χείλους, ἐνῶ ἄλλοτε, ἀκόμα καὶ στὸ ἴδιο ἀγγεῖο, γίνονται μακρύτερες καὶ διασταυρώνονται μὲ τὶς ὁριζόντιες (π.χ. **1891**, παρατήρηση Δ. Κουφοβασίλη).

Ἡ τυπολογικὴ διάκριση τῶν ἀμφορίσκων τοῦ Τσέπι ἀπὸ τοὺς ἐγχάρακτους τῶν Κυκλάδων συνοψίζεται, ὅπως ἀναφέρθηκε, στὸ θέμα κυρίως τῆς διακόσμησης (ἰχθυάκανθα στὶς Κυκλάδες, ὁμάδες λοξῶν καὶ τεθλασμένων στὸ Τσέπι), στὴν κάλυψη τῆς ἐπιφάνειας τοῦ σώματος (πλήρης στὶς Κυκλάδες, κενὰ στὸν Ἀποθέτη) καθὼς καὶ τοῦ λαιμοῦ (ἀκόσμητος στὶς Κυκλάδες, ἐγχάρακτος στὸν Ἀποθέτη). Παρὰ ταῦτα ἡ μεταξύ τους συγγένεια εἶναι προφανής[90], ἀλλὰ ξένη ἐπίδραση στὸ Τσέπι δὲν ἔχει ἐντοπισθεῖ[91].

Ἐκτὸς Αἰγαίου τὸ θέμα τῶν ἐγχάρακτων τοῦ Τσέπι ἀπαντᾶται σὲ παρόμοιο τοῦ ἀμφορίσκου ἀγγεῖο, στὴν Τρανσυλβανία κατὰ τὴν περίοδο Coţofeni[92]. Οἱ διαφορὲς μεταξὺ τῶν δύο περιοχῶν περιορίζονται κυρίως στὸ σχῆμα καὶ τὴ θέση τῶν λαβῶν, στὴ βάση, καθὼς καὶ στὶς γραμμὲς τοῦ λαιμοῦ. Παρὰ ταῦτα, τὸ ξένο ἀγγεῖο δὲν μπορεῖ

87. Π.χ. γραμμὴ ἐλεύθερη στὸ **1574**, πέρασμα γραμμῆς στὴ βάση τοῦ **1540**.

88. Πρβ. Rambach 2000b, 106.

89. Shepard 1956, 195έ. Πρβ. Παντελίδου Γκόφα 1995, 28.

90. Παντελίδου Γκόφα 2005, 300-303.

91. Πρβ. Hauptmann, 1986, 25-26. Maran 1998, 40-41.

92. Dumitrescu, 1960, 75έ., εἰκ. 3:5. Roman 1976, πίν. 97,5. Roman 1977.

νὰ ἀποτέλεσε πρότυπο τῶν ἀμφορίσκων τοῦ Τσέπι, λόγω χρονολογικῆς διαφορᾶς. Ἡ περίοδος Coţofeni εἶναι μεταγενέστερη τῆς Cernavodă III τῆς Νότιας Ρουμανίας, τοῦ κλασικοῦ Baden, καὶ σύγχρονη τῆς περιόδου Σιταγροὶ IV τῆς Ἀνατολικῆς Μακεδονίας καὶ τῆς Εὔτρησης III-IV τῆς Κεντρικῆς Ἑλλάδος, ποὺ τοποθετοῦνται μέσα στὴν Πρωτοελλαδικὴ I[93]. Ἐπὶ πλέον δὲν ὑπάρχουν ἀπὸ τὸν Δούναβη μέχρι τὴν Ἀττικὴ ὅμοια εὑρήματα, οὔτε ἄλλες παρουσίες τοῦ σχήματος, ποὺ νὰ ὑποδηλώνουν πιθανὴ μεταφορὰ τοῦ συγκεκριμένου καὶ πολὺ χαρακτηριστικοῦ θέματος ἀπὸ τὴ ΝΑ Εὐρώπη στὸ Τσέπι.

Ἡ πλαστικὴ διακόσμηση τοῦ **2411** εἶναι μοναδικὴ σὲ ἀμφορίσκους, ὄχι μόνον στὸ Τσέπι ἀλλά, ὅσο γνωρίζω, σὲ ὁλόκληρη τὴ Στερεὰ καὶ τὶς Κυκλάδες[94] καὶ φαίνεται νὰ σχετίζεται μὲ τὴν ἐν γένει πλαστικὴ διακόσμηση τῆς Χαλκολιθικῆς[95]. Τὰ πλησιέστερα, ὡς πρὸς τὴν περιοχή, παράλληλα, εἶναι ὄστρακα ἀπὸ τὶς Λιθαρὲς[96] καὶ ἀγγεῖο τῆς Χαλκίδας[97]. Στὸν ἀμφορίσκο **2411** οἱ πλαστικὲς ταινίες εἶναι μεμονωμένες, ἀραιότερες, σὲ ἀπόσταση 0.025 μ. ἡ μία τῆς ἄλλης καὶ σὲ κατακόρυφη διάταξη, ὅπως στὰ ἐγχάρακτα θέματα, ποὺ θὰ ἀποτελέσουν τὸ βασικὸ στοιχεῖο διακόσμησης τῶν ἀμφορίσκων. Τελικά, παρὰ τὴ διαφορὰ τεχνικῆς, τὸ πλησιέστερο παράδειγμα ἀποδίδει ἐγχάρακτο θέμα στὸ σῶμα ὀγκώδους ἀμφορίσκου ἀπὸ τὴ θέση Ἀστέρια Γλυφάδας[98].

Εὑρήματα

1536. Ἀμφορίσκος ἐγχάρακτος. Συγκολλημένος (πίν. 30, 31).
Πηλὸς πολὺ καθαρός, καστανός. Ἐπιφάνεια ἐξωτερικὰ λεία, στιλπνή, ἀλείφωμα καστανέρυθρο, μελανωπὸ τμῆμα, ἐσωτερικὰ ὁμαλή. Χεῖλος εὐθύ, φθαρμένο. Λαιμὸς κωνικός. Σῶμα κωνικὸ μὲ ὀγκώδη ὦμο. Βάση ἐπίπεδη. Τέσσερεις λαβές. Στὸ σῶμα δύο παράπλευρες μηνοειδεῖς ὀπές, ἀνοιγμένες μετὰ τὴν ὄπτηση, ἡ μία μὲ κοφτερὸ ἐργαλεῖο. Διακόσμηση: ρυθμὸς Τσέπι στὸ σῶμα καὶ τὸν λαιμό. Τύπος 3Α.
Ὕψος 0,20 μ., διάμ. στομ. 0,085 μ., διάμ. βάσης 0,05 μ., πάχος τοιχ. 0,006 μ.
Ὁμάδα: 146.

1537. Ἀμφορίσκος ἐγχάρακτος. Συγκολλημένος, συμπληρωμένος (πίν. 30, 31).
Πηλὸς πολὺ καθαρός, φαιός. Ἐπιφάνεια ἐξωτερικὰ λεία, στιλπνή, ἀλείφωμα μελανωπὸ ἕως φαιό, ἐσωτερικὰ ὁμαλή. Χεῖλος εὐθύ. Λαιμὸς κωνικός. Σῶμα κωνικὸ μὲ ὀγκώδη ὦμο. Βάση ἐπίπεδη. Τρεῖς λαβὲς καὶ ρίζα τέταρτης. Διακόσμηση: ρυθμὸς Τσέπι στὸ σῶμα καὶ τὸν λαιμό. Τύπος 3Α.
Ὕψος 0,18 μ., διάμ. στομ. 0,085 μ., διάμ. βάσης 0,05 μ., πάχος τοιχ. 0,006 μ.
Ὁμάδες: 63 (20%)/61/39,9/39,10/39,5/39,3.

1538. Ἀμφορίσκος ἐγχάρακτος. Συγκολλημένος (πίν. 30, 31).
Πηλὸς πολὺ καθαρός, φαιός. Ἐπιφάνεια ἐξωτερικὰ λεία, στιλπνή, ἀλείφωμα μελανωπὸ ἕως καστανέρυθρο, ἐσωτερικὰ ὁμαλή. Χεῖλος εὐθύ. Λαιμὸς κωνικός. Σῶμα κωνικὸ μὲ ὀγκώδη ὦμο. Βάση ἐλαφρῶς κοίλη. Τρεῖς λαβὲς φθαρμένες ἀπὸ τὴ χρήση καὶ τμῆμα τέταρτης. Στὸ σῶμα, ὀπὴ κομμένη μετὰ τὴν ὄπτηση καὶ

93. Βλ. Χρονολογικὸ πίνακα Johnson 1999, 320-321, εἰκ. 1 καὶ 2 καὶ ἄλλα. Βλ. καὶ κεφάλαιο: Χρονολόγηση.

94. Βλ. Rambach 2000a, πίν. 102-104.

95. Ὁ ἀμφορίσκος ἀπὸ τὴν Ἰασσὸ τῆς Καρίας, Pecorella 1984, 53-54, κοσμεῖται μὲ πλατειὲς πτυχώσεις καὶ χρονολογήθηκε στὴν ὁμάδα Κάμπου.

96. Τζαβέλλα-Evjen 1984, 162, εἰκ. 66, ὅπου σχετικὴ βιβλιογραφία.

97. Παπαβασιλείου 1910, πίν. Ε Β6.

98. Καζᾶ-Παπαγεωργίου 2006, 56-57, εἰκ. 18,11 καὶ εἰκ. 19 δεξιά. Τὸ ἴδιο σὲ Καζᾶ-Παπαγεωργίου 2009, 439, εἰκ. 10:11. Βλ. καὶ τῆς ἴδιας 2013, εἰκ. 2:11.

τοιχώματα παραμορφωμένα, πιθανῶς ἀπὸ πυρά. Διακόσμηση: ρυθμὸς Τσέπι στὸ σῶμα καὶ τὸν λαιμό. Τύπος 3Α.
Ὕψος 0,20 μ., διάμ. στομ. 0,08 μ., διάμ. βάσης 0,055 μ., πάχος τοιχ. 0,006 μ., διάμ. ὀπῆς 0,04 μ.
Ὁμάδα: 75.

1539. Ἀμφορίσκος ἐγχάρακτος. Συγκολλημένος, συμπληρωμένος (πίν. 30, 31).
Πηλὸς καθαρός, καστανός. Ἐπιφάνεια ἐξωτερικὰ λεία, στιλπνή, ἀλείφωμα καστανέρυθρο ἕως μελανωπό, ἐσωτερικὰ ὁμαλή. Διχρωμία πυρᾶς. Χεῖλος εὐθύ. Λαιμὸς κωνικός. Σῶμα κωνικὸ μὲ ὀγκώδη ὦμο. Βάση ἐλαφρῶς κοίλη. Τέσσερεις λαβές. Διακόσμηση: ρυθμὸς Τσέπι στὸ σῶμα καὶ τὸν λαιμό. Τύπος 3Α.
Ὕψος 0,19 μ., διάμ. στομ. 0,08 μ., διάμ. βάσης 0,05 μ., πάχος τοιχ. 0,007 μ.
Ὁμάδες: 144 (25%)/142/139/119/123.

1540. Ἀμφορίσκος ἐγχάρακτος. Συγκολλημένος, συμπληρωμένος (πίν. 30, 31).
Πηλὸς πολὺ καθαρός, καστανός. Ἐπιφάνεια ἐξωτερικὰ λεία, στιλπνή, ἀλείφωμα ὠχροκάστανο ἕως μελανό, ἐσωτερικὰ ὁμαλή. Διχρωμία πυρᾶς. Χεῖλος εὐθύ. Λαιμὸς κωνικός. Σῶμα κωνικὸ μὲ ὀγκώδη ὦμο. Βάση ἐλαφρῶς κοίλη. Τέσσερεις λαβές. Στὸ σῶμα ὀπὴ κομμένη μετὰ τὴν ὄπτηση καὶ πιθανῶς δεύτερη, συνδεόμενες μὲ ἐπιμήκη τομή. Διακόσμηση: ρυθμὸς Τσέπι στὸ σῶμα καὶ τὸν λαιμό. Τύπος 3Α.
Ὕψος 0,225 μ., διάμ. στομ. 0,08-0,085 μ., διάμ. βάσης 0,05 μ., πάχος τοιχ. 0,006 μ.
Ὁμάδες: 166 (50%)/165.

1544. Ἀμφορίσκος ἐγχάρακτος. Συγκολλημένος, μερικῶς συμπληρωμένος (πίν. 28, 29).
Πηλὸς καθαρός, καστανός, μὲ μαρμαρυγία. Ἐξωτερικὰ ἐπιφάνεια λεία, στιλπνή, κατὰ τόπους διαβρωμένη, ἀλείφωμα μελανότεφρο ἕως καστανέρυθρο, ἐσωτερικὰ ὁμαλή. Χεῖλος εὐθύ. Λαιμὸς κωνικός. Σῶμα σφαιρικὸ πιεσμένο. Βάση ἐπίπεδη, διαβρωμένη. Τρεῖς λαβὲς καὶ θέση τετάρτης. Διακόσμηση: στὸν λαιμὸ ὁμάδες λοξῶν ἐγχαράξεων καὶ τρεῖς γραμμὲς περὶ τὴ ρίζα του. Ὁμάδες κατακόρυφων ἐγχαράξεων στὶς ὄψεις καὶ ἐνδιαμέσως τῶν λαβῶν. Τύπος 2.
Ὕψος 0,235 μ., διάμ. στομ. 0,085 μ., διάμ. βάσης 0,055 μ., πάχος τοιχ. 0,006 μ.
Ὁμάδα: 91.

1545. Ἀμφορίσκος ἐγχάρακτος. Συγκολλημένος, συμπληρωμένος (πίν. 30, 31).
Πηλὸς πολὺ καθαρός, μελανός, πορώδης. Ἐξωτερικὰ ἐπιφάνεια λεία, στιλπνή, ἀλείφωμα μελανότεφρο ἕως καστανέρυθρο, κατὰ τόπους φθαρμένο, ἐσωτερικὰ ὁμαλή. Διχρωμία πυρᾶς. Χεῖλος εὐθύ. Λαιμὸς κωνικός. Σῶμα κωνικὸ μὲ ὀγκώδη ὦμο. Βάση κοίλη. Τέσσερεις λαβές, οἱ δύο θραυσμένες. Διακόσμηση: ρυθμὸς Τσέπι στὸ σῶμα καὶ τὸν λαιμό. Τύπος 3Α.
Ὕψος 0,13-0,14 μ., διάμ. στομ. 0,075 μ., διάμ. βάσης 0,04 μ., πάχος τοιχ. 0,006 μ.
Ὁμάδες: 61 (55%)/49/39,9.

1546. Ἀμφορίσκος ἐγχάρακτος. Συγκολλημένος, λίγο ἐλλιπής (πίν. 28, 29).
Πηλὸς πολὺ καθαρός, καστανόφαιος. Ἐξωτερικὰ ἐπιφάνεια λεία, στιλπνή, ἀλείφωμα καστανέρυθρο ἕως μελανό, κατὰ τόπους φθαρμένο, ἐσωτερικὰ ὁμαλή. Διχρωμία πυρᾶς. Τοιχώματα παραμορφωμένα ἀπὸ πυρά. Χεῖλος εὐθύ. Λαιμὸς κωνικός. Σῶμα κωνικὸ μὲ ὀγκώδη ὦμο. Βάση ἐπίπεδη. Τρεῖς λαβὲς καὶ θέση τέταρτης. Στὸν ὦμο καὶ στὸ σῶμα, ὀπὲς μετὰ τὴν ὄπτηση. Ἡμικυκλικὴ ἀπόκρουση χαμηλά, σὲ τμῆμα διαμορφωμένο δευτερογενῶς ὡς σκύφος. Διακόσμηση: τέσσερεις ἐγχάρακτες γραμμὲς περὶ τὸ χεῖλος καὶ τὴ ρίζα τοῦ λαιμοῦ. Τύπος 1.
Ὕψος 0,18 μ., διάμ. στομ. 0,09 μ., διάμ. βάσης 0,05 μ., πάχος τοιχ. 0,005 μ.
Ὁμάδες: 175α (50%)/79 καὶ 9 ὄστρακα ἄγνωστη ὁμάδα.

1549. Ἀμφορίσκος ἐγχάρακτος. Συγκολλημένος, μερικῶς συμπληρωμένος (πίν. 28, 29).
Πηλὸς καθαρός, ἀνοικτόχρωμος καστανός, ἀμμώδης, πορώδης, μὲ μαρμαρυγία. Ἐξωτερικὰ ἐπιφάνεια λεία, κατὰ τόπους διαβρωμένη, ἀλείφωμα ὠχροκάστανο, μελανωπὰ τμήματα, ἐσωτερικὰ ὁμαλή. Διχρωμία πυρᾶς. Χεῖλος εὐθύ. Λαιμὸς κυλινδρικὸς ἕως κωνικός. Αὐλάκωση στὴ ρίζα. Σῶμα κωνικὸ μὲ ὀγκώδη ὦμο. Βάση ἐπίπεδη, διαβρωμένη. Μία λαβὴ καὶ ρίζες τῶν λοιπῶν. Διακόσμηση: ὁμάδες λοξῶν ἐγχαράξεων στὸν λαιμό, κατακόρυφων στὸ σῶμα, χαραγμένες μὲ λεπίδα, καὶ ἐνδιαμέσως τῶν λαβῶν. Τύπος 2.
Ὕψος 0,15 μ., διάμ. στομ. 0,075 μ., διάμ. βάσης 0,035 μ., πάχος τοιχ. 0,007 μ.

Ὁμάδες: 146 (20%)/147/79 καὶ 4 ὄστρακα ἄγνωστη ὁμάδα.

1560. Ἀμφορίσκος ἐγχάρακτος. Συγκολλημένος, πρακτικῶς ἀκέραιος (πίν. 28, 29).
Πηλὸς καθαρός, φαιός. Ἐξωτερικὰ ἐπιφάνεια λεία ἕως ὁμαλή, ἀλείφωμα τεφρόχρωμο ἕως καστανέρυθρο, θαμπό, ἐσωτερικὰ ὁμαλή. Χεῖλος εὐθύ. Λαιμὸς κυλινδρικός. Σῶμα σφαιρικὸ πιεσμένο. Βάση ἐπίπεδη ἕως ἐλαφρῶς κοίλη. Τέσσερεις λαβές, οἱ δύο φθαρμένες ἀπὸ τὴ χρήση. Διακόσμηση: τρεῖς ἐγχάρακτες γραμμὲς περὶ τὴ ρίζα τοῦ λαιμοῦ, ὁμάδες ἀπὸ κατακορύφων ἐγχαράξεις στὶς ὄψεις καὶ ἐνδιαμέσως τῶν λαβῶν. Ἡμικυκλικὴ ὀπὴ στὸν πυθμένα, ἀνοιγμένη μετὰ τὴν ὄπτηση. Τύπος 2.
Ὕψος 0,13 μ., διάμ. στομίου 0,08 μ., διάμ. βάσης 0,035 μ., πάχος τοιχ. 0,005 μ., μέγ. διάστ. ὀπῆς 0,03 μ.
Ὁμάδα: 162α.

1562. Ἀμφορίσκος ἐγχάρακτος. Ἀκέραιος (πίν. 34, 35).
Πηλὸς καθαρός, φαιός. Ἐπιφάνεια ἐξωτερικὰ λεία, στιλπνή, ἀλείφωμα μελανὸ ἕως καστανό, ἐσωτερικὰ ὁμαλή. Χεῖλος εὐθύ. Λαιμὸς κωνικός, ἀκόσμητος. Αὐλάκωση στὴ ρίζα τοῦ λαιμοῦ. Σῶμα σφαιρικὸ πιεσμένο. Βάση ἐλαφρῶς κοίλη. Τέσσερεις λαβές, ἐν μέρει βυθισμένες, οἱ τρεῖς μὲ σημάδια φθορᾶς. Τρεῖς ἀποκρούσεις στὸ χεῖλος γιὰ σχηματισμὸ προχοῶν. Διακόσμηση: στὸ σῶμα, ἀντίνωτες ὁμάδες ἀμειβόντων. Λοξὲς ἐνδιαμέσως τῶν λαβῶν. Τύπος 4.
Ὕψος 0,095 μ., διάμ. στομ. 0,05 μ., διάμ. βάσης 0,03 μ., πάχος τοιχ. 0,004 μ., πλ. προχοῶν 0,02 μ., 0,02 μ. καί 0,025 μ.
Ὁμάδα: 39,4α.

1574. Ἀμφορίσκος ἐγχάρακτος. Συγκολλημένος, συμπληρωμένος (πίν. 36, 37).
Πηλὸς πολὺ καθαρός, καστανός. Ἐξωτερικὰ ἐπιφάνεια λεία, στιλπνή, ἔντριπτη, ἀλείφωμα μελανὸ ἕως καστανό, ἐσωτερικὰ ὁμαλή. Διχρωμία πυρᾶς. Χεῖλος εὐθύ. Λαιμὸς κυλινδρικὸς ἕως κωνικός. Σῶμα σφαιρικὸ πιεσμένο. Βάση δισκοειδής, ἐλαφρῶς κοίλη. Τέσσερεις ἐπιμήκεις λαβές, ἐν μέρει βυθισμένες. Διακόσμηση: Λαιμὸς ἀκόσμητος. Στὸ σῶμα, πυκνὲς τεθλασμένες πλαισιώνονται ἀπὸ κατακόρυφες γραμμές, ἐνάλληλοι ρόμβοι ἐνδιαμέσως τῶν λαβῶν. Τύπος 5.
Ὕψος 0,18 μ., διάμ. στομ. 0,08 μ., διάμ. βάσης 0,045 μ., πάχος τοιχ. 0,005 μ.
Ὁμάδες: 79 (20%)/78/39,10/61/39,9/39,7.

1612. Ἀμφορίσκος μικκύλος. Ἐγχάρακτος. Ἐλλιπής (πίν. 40, 41).
Πηλὸς καθαρός, μελανωπός. Ἐξωτερικὰ ἐπιφάνεια λεία, ἀλείφωμα καστανὸ ἕως μελανωπό, ἐσωτερικὰ ὁμαλή, παρόμοια. Λαιμὸς κωνικός. Αὐλάκωση περὶ τὴ ρίζα τοῦ λαιμοῦ. Σῶμα κωνικὸ μὲ ἐπίπεδο ὦμο. Βάση βραχεία, κοίλη. Τέσσερεις λαβὲς ἐνσωματωμένες, ἡ μία θραυσμένη στὴ ράχη. Διακόσμηση: κατακόρυφες ἐγχαράξεις σὲ ὅλο τὸ σῶμα ἀπὸ τὸν ὦμο μέχρι τὴ βάση. Τύπος 4.
Ὕψος σωζ. 0,037 μ., διάμ. βάσης 0,015 μ., πάχος τοιχ. 0,003 μ.
Ὁμάδα: 39,4 θ.

1629. Ἀμφορίσκος ἐγχάρακτος. Συγκολλημένος. Λείπει ὁ λαιμός (πίν. 34, 35).
Πηλὸς πολὺ καθαρός, σαθρός, καστανόμαυρος. Ἐπιφάνεια ἐξωτερικὰ λεία, διαβρωμένη, ἀλείφωμα καστανόφαιο, ἐσωτερικὰ ἀδρή. Σώζει τμῆμα τῆς ρίζας τοῦ λαιμοῦ. Σῶμα σφαιρικὸ πιεσμένο. Βάση ἐπίπεδη. Τρεῖς λαβὲς καὶ ρίζα τέταρτης. Ἡ μία ἔντονα φθαρμένη ἀπὸ τὴ χρήση. Στὸ μέσον τοῦ σώματος, κυκλικὴ ὀπὴ κομμένη μετὰ τὴν ὄπτηση. Διακόσμηση: ρυθμὸς Τσέπι ἀτελής. Τύπος 3Β.
Ὕψος σωζ. 0,135 μ., διάμ. βάσης 0,05 μ., πάχος τοιχ. 0,007 μ., πλ. ὀπῆς 0,025 μ.
Ὁμάδα: 167α.

1631. Ἀμφορίσκος ἐγχάρακτος. Συγκολλημένος, μερικῶς συμπληρωμένος (πίν. 30, 31).
Πηλὸς πολὺ καθαρός, καστανός. Ἐπιφάνεια ἐξωτερικὰ λεία, στιλπνή, ἀλείφωμα μελανότεφρο ἕως καστανό, ἐσωτερικὰ ὁμαλή. Διχρωμία πυρᾶς. Χεῖλος εὐθύ. Λαιμὸς κωνικός. Σῶμα κωνικὸ μὲ ὀγκώδη ὦμο. Βάση ἐλαφρῶς κοίλη. Τρεῖς λαβὲς καὶ ρίζα τέταρτης. Ἡ μία ἔντονα φθαρμένη ἀπὸ τὴ χρήση. Στὸ σῶμα ὀπὴ σὲ σχῆμα μηνίσκου, ἀνοιγμένη μετὰ τὴν ὄπτηση. Διακόσμηση: ρυθμὸς Τσέπι στὸ σῶμα καὶ τὸν λαιμό. Τύπος 3Α.
Ὕψος 0,17 μ., διάμ. στομ. 0,075 μ., διάμ. βάσης 0,05 μ., πάχος τοιχ. 0,005 μ., πλ. ὀπῆς 0,065 μ.

Ὁμάδες: 61 (15%)/39,8/49/39,5/39,10/39,7/39,9/72.

1632. Ἀμφορίσκος ἐγχάρακτος. Συγκολλημένος, συμπληρωμένος (πίν. 30, 31).
Πηλὸς πολὺ καθαρός, μελανός. Ἐπιφάνεια ἐξωτερικὰ λεία, στιλπνή, ἀλείφωμα καστανέρυθρο ἕως μελανό, ἐσωτερικὰ ὁμαλή. Διχρωμία πυρᾶς. Χεῖλος εὐθύ. Λαιμὸς κωνικός. Σῶμα κωνικὸ μὲ ὀγκώδη ὦμο. Βάση ἐλαφρῶς κοίλη. Τέσσερεις λαβές, φθαρμένες ἀπὸ τὴ χρήση. Χαμηλὰ στὸ σῶμα, ὀπὴ ἀνοιγμένη μετὰ τὴν ὄπτηση. Διακόσμηση: ρυθμὸς Τσέπι στὸ σῶμα καὶ τὸν λαιμό. Τύπος 3Α.
Ὕψος 0,18 μ., διάμ. στομ. 0,08 μ., διάμ. βάσης 0,05 μ., πάχος τοιχ. 0,005 μ., πλ. ὀπῆς 0,045 μ.
Ὁμάδες: 117 (25%)/124/123/138/39,10.

1633. Ἀμφορίσκος ἐγχάρακτος. Συγκολλημένος, μερικῶς συμπληρωμένος (πίν. 34, 35).
Πηλὸς πολὺ καθαρός, καστανός. Ἐξωτερικὰ ἐπιφάνεια λεία, στιλπνή, ἀλείφωμα καστανέρυθρο ἕως μελανωπό, ἐσωτερικὰ ὁμαλή. Διχρωμία πυρᾶς. Χεῖλος εὐθύ. Λαιμὸς κωνικός. Σῶμα σφαιρικὸ πιεσμένο. Βάση ἐπίπεδη. Δύο λαβὲς καὶ ρίζες τῶν ἄλλων. Διακόσμηση: στὸν λαιμό, διαγραμμισμένα τρίγωνα πατοῦν σὲ ὁμάδα ὁριζοντίων περὶ τὴ ρίζα του. Στὸ σῶμα, ρυθμὸς Τσέπι ἀτελής, μὲ ὁμάδες τριῶν γραμμῶν σὲ τρεῖς παράπλευρες στῆλες. Ἐγχαράξεις χιαστὶ ἐνδιαμέσως τῶν λαβῶν, ὁριζόντιες στὴ ράχη τους. Τύπος 3Β.
Ὕψος 0,16 μ., διάμ. στομ. 0,08 μ., διάμ. βάσης 0,045 μ., πάχος τοιχ. 0,006 μ.
Ὁμάδες: 139 (20%)/79/138/146/39,10.

1765. Ἀμφορίσκος ἐγχάρακτος. Συγκολλημένος. Σώζεται περίπου ὁ μισός (πίν. 34, 35).
Πηλὸς καθαρός, φαιός. Ἐπιφάνεια ἐξωτερικὰ λεία, κατὰ τόπους διαβρωμένη, ἀλείφωμα καστανέρυθρο ἕως μελανό, ἐσωτερικὰ ὁμαλή. Διχρωμία πυρᾶς. Χεῖλος εὐθύ. Λαιμὸς κωνικός, αὐλάκωση στὴ ρίζα του. Σῶμα κωνικὸ μὲ ὀγκώδη ὦμο. Βάση κοίλη. Δύο λαβές, ἐν μέρει βυθισμένες, ἡ μία φθαρμένη ἀπὸ τὴ χρήση. Διακόσμηση: δύο ἐγχάρακτες γραμμὲς περὶ τὸ χεῖλος καὶ ζεύγη λοξῶν στὸν λαιμό. Κατακόρυφες στῆλες τεθλασμένων σὲ ὅλο τὸ σῶμα. Τύπος 4.
Ὕψος 0,105 μ., διάμ. στομ. 0,06 μ., διάμ. βάσης 0,04 μ., πάχος τοιχ. 0,005 μ.
Ὁμάδες: 39,7 (90%)/39,10.

1808. Ἀμφορίσκος ἐγχάρακτος. Συγκολλημένος σὲ δύο τμήματα (πίν. 36, 37).
Πηλὸς καθαρός, καστανός. Ἐξωτερικὰ ἐπιφάνεια λεία, στιλπνή, ἀλείφωμα καστανὸ ἕως μελανό, ἐσωτερικὰ ὁμαλή. Διχρωμία πυρᾶς. Χεῖλος εὐθύ. Λαιμὸς κυλινδρικός, αὐλάκωση στὴ ρίζα του. Σῶμα σφαιρικὸ πιεσμένο. Βάση κοίλη. Τρεῖς λαβὲς καὶ ρίζα τέταρτης. Διακόσμηση: τρεῖς ἐγχάρακτες γραμμὲς περὶ τὸ χεῖλος. Στὸ σῶμα, δύο στῆλες ἀμειβόντων πλαισιωμένες ἀπὸ τρεῖς κατακόρυφες γραμμές. Ἐνάλληλοι ρόμβοι ἐνδιαμέσως τῶν λαβῶν. Ἀποκρούσεις στὸ χεῖλος, πιθανὸν γιὰ σχηματισμὸ προχοῆς. Τύπος 5.
Ὕψος 0,115 μ., διάμ. στομ. 0,06 μ., διάμ. βάσης 0,035 μ., πάχος τοιχ. 0,005 μ., πλ. προχοῶν 0,015 μ. καί 0,015 μ.
Ὁμάδες: 137 (70%)/135/140/138.

1816. Ἀμφορίσκος ἐγχάρακτος. Συγκολλημένος. Ἐλλιπής (πίν. 28, 29).
Πηλὸς καθαρός, φαιός, πορώδης. Ἐξωτερικὰ ἐπιφάνεια λεία ἕως ὁμαλή, ἀλείφωμα φαιὸ ἕως καστανό, ἐσωτερικὰ ὁμαλή. Διχρωμία πυρᾶς. Χεῖλος εὐθύ. Λαιμὸς κωνικός, αὐλάκωση στὴ ρίζα του. Σῶμα κωνικὸ μὲ ὀγκώδη ὦμο. Βάση ἐπίπεδη. Τρεῖς λαβὲς καὶ ρίζα τέταρτης. Διακόσμηση: τρεῖς ἐγχάρακτες γραμμὲς περὶ τὸ χεῖλος. Λίγα ὀστᾶ στὸ ἐσωτερικὸ τοῦ ἀγγείου. Τύπος 1.
Ὕψος 0,18 μ., διάμ. στομ. 0,085 μ., διάμ. βάσης 0,065 μ., πάχος τοιχ. 0,006 μ.
Ὁμάδες: 75 (50%)/144/61/146/39,10/39,7.

1817. Ἀμφορίσκος ἐγχάρακτος. Συγκολλημένος, μερικῶς συμπληρωμένος (πίν. 36, 37).
Πηλὸς πολὺ καθαρός, καστανόφαιος, πορώδης, μὲ μαρμαρυγία. Ἐξωτερικὰ ἐπιφάνεια λεία, κατὰ τόπους διαβρωμένη, ἀλείφωμα καστανὸ ἕως μελανὸ φθαρμένο, ἐσωτερικὰ ὁμαλή. Διχρωμία πυρᾶς. Χεῖλος εὐθύ. Λαιμὸς κωνικός, αὐλάκωση στὴ ρίζα του. Σῶμα κωνικὸ μὲ ὀγκώδη ὦμο. Βάση ἐπίπεδη. Τέσσερεις λαβές, μία ἔντονα φθαρμένη ἀπὸ τὴ χρήση. Ἀποκρούσεις στὸ χεῖλος, γιὰ σχηματισμὸ προχοῆς. Διακόσμηση: Στὸν λαιμό, ὁριζόντιες περὶ

τὸ χεῖλος καὶ τὴ ρίζα, πλαισιώνουν συγκλίνουσες ὁμάδες, χαραγμένες μὲ λεπίδα, καὶ κόσμημα μὲ ἐνάλληλες γωνίες. Στὸ σῶμα, ὁμάδες ἀπὸ τρεῖς ἕως τέσσερεις κατακόρυφες ἐγχαράξεις πλαισιώνουν ὁμόρροπες ὁμάδες λοξῶν. Κατακόρυφες ἐνδιαμέσως τῶν λαβῶν. Τύπος 5.
Ὕψος 0,22 μ., διάμ. στομ. 0,085 μ., διάμ. βάσης 0,065 μ., πάχος τοιχ. 0,006 μ., πλ. προχοῶν 0,08 μ. καί 0,06 μ.
Ὁμάδες: 67 (50%)/55/61/39,10.

1863. Ἀμφορίσκος ἐγχάρακτος. Συγκολλημένος. Ἐλλιπής (πίν. 36, 37).
Πηλὸς καθαρός, καστανός. Ἐξωτερικὰ ἐπιφάνεια λεία, ἀλείφωμα μελανόφαιο ἕως καστανό, ἐσωτερικὰ ὁμαλή. Διχρωμία πυρᾶς. Χεῖλος εὐθύ. Λαιμὸς κωνικός. Σῶμα κωνικὸ μὲ ὀγκώδη ὦμο. Βάση κοίλη. Τρεῖς λαβές, ἡ μία θραυσμένη. Στὸ χεῖλος καὶ στὸ εὐρύτερο σημεῖο τοῦ σώματος ἀπόκρουση καὶ ὀπὴ ἀντίστοιχα γιὰ σχηματισμὸ προχοῶν. Διακόσμηση: στὸν λαιμό, τρεῖς ἐπάλληλες ὁμάδες τεθλασμένων καὶ ὁριζόντιες περὶ τὴ ρίζα του. Στὸ σῶμα, ὁμάδες κατακόρυφων ἐγχαράξεων πλαισιώνουν τεθλασμένες σὲ πέντε ἐπάλληλες σειρές. Ὁμάδα κατακόρυφων ἐνδιαμέσως τῶν λαβῶν. Τύπος 5.
Ὕψος 0,19 μ., διάμ. στομ. 0,075 μ., διάμ. βάσης 0,055 μ., πάχος τοιχ. 0,006 μ., πλ. προχοῶν 0,035 μ. καί 0,04 μ.
Ὁμάδες: 130 (30%)/137/138/133/127/131/147/148/150.

1870. Ἀμφορίσκος ἐγχάρακτος. Συγκολλημένος, συμπληρωμένος (πίν. 32, 33).
Πηλὸς πολὺ καθαρός, καστανός. Ἐπιφάνεια ἐξωτερικὰ λεία, στιλπνή, ἀλείφωμα καστανέρυθρο, μελανὰ τμήματα, ἐσωτερικὰ ὁμαλή. Διχρωμία πυρᾶς. Χεῖλος εὐθύ. Λαιμὸς κωνικός. Σῶμα κωνικὸ μὲ ὀγκώδη ὦμο. Βάση ἐλαφρῶς κοίλη. Τέσσερεις λαβές, οἱ δύο φθαρμένες ἀπὸ τὴ χρήση. Διακόσμηση: ρυθμὸς Τσέπι στὸ σῶμα καὶ τὸν λαιμό. Τύπος 3Α.
Ὕψος 0,20 μ., διάμ. στομ. 0,085 μ., διάμ. βάσης 0,06 μ., πάχος τοιχ. 0,007 μ.
Ὁμάδες: 58 (35%)/49/39,8/61/39,7.

1871. Ἀμφορίσκος ἐγχάρακτος. Συγκολλημένος. Ἐλλιπής (πίν. 36, 37).
Πηλὸς λίγο τραχύς, ἀνοικτὸς καστανός. Ἐξωτερικὰ ἐπιφάνεια λεία, στιλπνή, ἀλείφωμα ἐρυθρὸ ἕως μελανό, ἐσωτερικὰ ὁμαλή. Διχρωμία πυρᾶς. Χεῖλος εὐθύ. Λαιμὸς κωνικός. Σῶμα σφαιρικὸ πιεσμένο. Βάση ἐπίπεδη. Τέσσερεις λαβές, ἔντονα φθαρμένες ἀπὸ τὴ χρήση. Διακόσμηση: στὸν λαιμό, δύο γραμμὲς περὶ τὸ χεῖλος, ὁμάδες χιαστὶ στὴν ἐπιφάνεια καὶ ἐνδιαμέσως τῶν λαβῶν. Κατακόρυφες ἐγχαράξεις στὸ σῶμα, λοξὲς στὶς λαβές. Τύπος 5.
Ὕψος 0,21 μ., διάμ. στομ. 0,09 μ., διάμ. βάσης 0,06 μ., πάχος τοιχ. 0,006 μ.
Ὁμάδες: 134 (20%)/39,4/39,5/49/39,9/139/39,8/129/39,10/127/62.

1872. Ἀμφορίσκος ἐγχάρακτος. Συγκολλημένος. Λείπει καὶ ἡ βάση (πίν. 34, 35).
Πηλὸς λίγο τραχύς, καστανός, μὲ μαρμαρυγία. Ἐξωτερικὰ ἐπιφάνεια λεία, στιλπνή, ἀλείφωμα ἐρυθρὸ μὲ μελανὰ τμήματα, ἐσωτερικὰ ὁμαλή. Διχρωμία πυρᾶς. Χεῖλος εὐθύ. Λαιμὸς κυλινδρικός. Σῶμα κωνικὸ μὲ ὀγκώδη ὦμο. Τρεῖς λαβές, οἱ δύο φθαρμένες ἀπὸ τὴ χρήση καὶ ρίζα τέταρτης. Διακόσμηση: στὸν λαιμὸ ὁμάδες ἀπὸ λοξές, ἄτεχνες ἐγχαράξεις, πλαισιώνονται ἀπὸ μία ὁριζόντια περὶ τὸ χεῖλος καὶ ἄλλη στὴ ρίζα. Στὸ σῶμα δύο ἐνάλληλες γωνίες. Ἡμικυκλικὲς ἐγχαράξεις γύρω ἀπὸ τὶς λαβές. Τύπος 4.
Ὕψος σωζ. 0,125 μ., διάμ. στομ. 0,07 μ., ὕψος λαβῆς 0,02 μ., πάχος τοιχ. 0,005 μ.
Ὁμάδες: 39,4 (60%)/39,7/39,6.

1873. Ἀμφορίσκος ἐγχάρακτος. Συγκολλημένος, μερικῶς συμπληρωμένος (πίν. 34, 35).
Πηλὸς πολὺ καθαρός, φαιός. Ἐπιφάνεια ἐξωτερικὰ λεία, στιλπνή, ἀλείφωμα μελανὸ ἕως καστανό, ἐσωτερικὰ ὁμαλή. Διχρωμία πυρᾶς. Χεῖλος ἐλαφρῶς προέχον. Λαιμὸς κωνικός. Αὐλάκωση στὴ ρίζα του. Σῶμα κωνικὸ μὲ ὀγκώδη ὦμο. Βάση ἐπίπεδη. Τρεῖς σωληνωτὲς λαβές, ἐν μέρει βυθισμένες. Διακόσμηση: ὁμάδες λοξῶν ἐγχαράξεων στὸν λαιμὸ καὶ ἐνδιαμέσως τῶν λαβῶν, στὸ σῶμα λοξὲς συγκλίνουσες φθάνουν μέχρι τὸ μέσον. Τύπος 4.
Ὕψος 0,10 μ., διάμ. στομ. 0,065 μ., διάμ. βάσης 0,03 μ., πάχος τοιχ. 0,005 μ.
Ὁμάδες: 39,4 (70%)/122/119/39,8/49.

1884. Ἀμφορίσκος ἐγχάρακτος. Συγκολλημένος, μερικῶς συμπληρωμένος (πίν. 36, 37).

Πηλὸς λίγο τραχύς, καστανός. Ἐξωτερικὰ ἐπιφάνεια λεία, στιλπνή, ἔντριπτη, ἀλείφωμα μελανὸ ἕως καστανέρυθρο, ἐσωτερικὰ ὁμαλή. Διχρωμία πυρᾶς. Χεῖλος ἐλαφρῶς προέχον. Λαιμὸς κωνικός. Σῶμα κωνικὸ μὲ ὀγκώδη ὦμο. Βάση δισκοειδής. Τέσσερεις λαβές, οἱ δύο ἔντονα φθαρμένες ἀπὸ τὴ χρήση. Διακόσμηση: ἀπὸ τρεῖς ἐγχάρακτες γραμμὲς περὶ τὸ χεῖλος καὶ τὴ ρίζα τοῦ λαιμοῦ, ἀμελέστατα χαραγμένες. Στὸ σῶμα, τρεῖς ὁμάδες λοξῶν ἀπὸ τὸν λαιμὸ μέχρι τὸ εὐρύτερο σημεῖο, καὶ δύο ὁμάδες συγκλίνουσες ἐνδιαμέσως τῶν λαβῶν. Δύο μεγάλα τμήματα τοῦ σώματος, ἀντιδιαμετρικά, κομμένα. Τύπος 5.
Ὕψος 0,21 μ., διάμ. στομ. 0,085 μ., διάμ. βάσης 0,06 μ., πάχος τοιχ. 0,005 μ.
Ὁμάδες: 61 (20%)/62/39,9/39,10/39,8/71/49/39,4/110/39,5.

1888. Ἀμφορίσκος ἐγχάρακτος. Συγκολλημένος, συμπληρωμένος (πίν. 32, 33).
Πηλὸς πολὺ καθαρός, καστανός. Ἐπιφάνεια ἐξωτερικὰ λεία, ἀλείφωμα καστανὸ ἕως μελανό, ἐσωτερικὰ ὁμαλή. Διχρωμία πυρᾶς. Χεῖλος εὐθύ. Λαιμὸς κωνικός. Σῶμα κωνικὸ μὲ ὀγκώδη ὦμο. Βάση ἐπίπεδη. Τέσσερεις λαβές, οἱ δύο φθαρμένες ἀπὸ τὴ χρήση. Διακόσμηση: ρυθμὸς Τσέπι στὸ σῶμα καὶ τὸν λαιμό. Στὸ σῶμα, ὀπὴ ἀνοιγμένη μετὰ τὴν ὄπτηση. Τύπος 3Α.
Ὕψος 0,195 μ., διάμ. στομ. 0,08 μ., διάμ. βάσης 0,05 μ., πάχος τοιχ. 0,005 μ., πλ. ὀπῆς 0,035 μ.
Ὁμάδες: 68 (20%)/74/140/49/142/131/39,7/39,9/61/39,8/39,10.

1889. Ἀμφορίσκος ἐγχάρακτος. Συγκολλημένος, μερικῶς συμπληρωμένος (πίν. 38, 39).
Πηλὸς πολὺ καθαρός, καστανός. Ἐξωτερικὰ ἐπιφάνεια λεία, στιλπνή, ἔντριπτη, ἀλείφωμα καστανέρυθρο ἕως μελανόφαιο, ἐσωτερικὰ ὁμαλή. Διχρωμία πυρᾶς. Χεῖλος εὐθύ. Λαιμὸς κωνικός. Σῶμα σφαιρικὸ πιεσμένο. Βάση δισκοειδής. Τέσσερεις λαβές, ἐν μέρει βυθισμένες. Στὸ εὐρύτερο σημεῖο, ὀπὴ ἀνοιγμένη μετὰ τὴν ὄπτηση. Διακόσμηση: τρεῖς ἐγχάρακτες γραμμὲς περὶ τὸ χεῖλος. Στὸ σῶμα ἀνὰ πλευρά, στήλη ἀμειβόντων πλαισιωμένη ἀπὸ ὁμάδες τριῶν κατακόρυφων γραμμῶν. Ἀπὸ δύο ἐπάλληλες ὁμάδες ὁμόκεντρων ρόμβων ἐνδιαμέσως τῶν λαβῶν. Τύπος 5.
Ὕψος 0,20 μ., διάμ. στομ. 0,075 μ., διάμ. βάσης 0,05 μ., πάχος τοιχ. 0,005 μ., πλ. ὀπῆς 0,11 μ.
Ὁμάδες: 138 (20%)/39,5/127/119/39,7/117/133/39,9/61/114/136/137/141/144.

1891. Ἀμφορίσκος ἐγχάρακτος. Συγκολλημένος, μερικῶς συμπληρωμένος (πίν. 32, 33).
Πηλὸς πολὺ καθαρός, καστανόφαιος. Ἐπιφάνεια ἐξωτερικὰ λεία, στιλπνή, ἀλείφωμα καστανέρυθρο ἕως μελανό, ἐσωτερικὰ ὁμαλή. Διχρωμία πυρᾶς. Χεῖλος εὐθύ. Λαιμὸς κωνικός. Σῶμα κωνικὸ μὲ ὀγκώδη ὦμο. Βάση ἐπίπεδη. Τρεῖς λαβὲς καὶ θέση τέταρτης. Διακόσμηση: ρυθμὸς Τσέπι στὸ σῶμα καὶ τὸν λαιμό. Τύπος 3Α.
Ὕψος 0,25 μ., διάμ. στομ.0,085 μ., διάμ. βάσης 0,06 μ., πάχος τοιχ. 0,006 μ.
Ὁμάδες: 61 (35%)/75/39,10/39,9/39,8/49.

1894. Ἀμφορίσκος ἐγχάρακτος. Συγκολλημένος, συμπληρωμένος (πίν. 38, 39).
Πηλὸς καθαρός, φαιός. Ἐπιφάνεια ἐξωτερικὰ λεία, ἀλείφωμα μελανότεφρο, κατὰ τόπους καστανό, ἐσωτερικὰ ὁμαλή. Διχρωμία πυρᾶς. Χεῖλος εὐθύ. Λαιμὸς κωνικός. Σῶμα κωνικὸ μὲ ὀγκώδη ὦμο. Βάση ἐπίπεδη. Τέσσερεις λαβές. Διακόσμηση: ὁριζόντιες στὸ χεῖλος καὶ στὴ ρίζα τοῦ λαιμοῦ πλαισιώνουν ὁμάδες λοξῶν τεμνόμενων. Στὸ σῶμα ὁμάδες μὲ λοξὲς ὁμόρροπες, χαραγμένες μὲ λεπίδα, πλαισιώνονται ἀπὸ κατακόρυφες. Ἀπόκρουση στὸ χεῖλος γιὰ σχηματισμὸ προχοῆς. Τύπος 5.
Ὕψος 0,215 μ., διάμ. στομ. 0,08 μ., διάμ. βάσης 0,055 μ., πάχος τοιχ. 0,006 μ., πλ. προχοῆς 0,04 μ.
Ὁμάδες: 61 (50%)/39,9/39,10/72/39,7/39,4.

1899. Ἀμφορίσκος ἐγχάρακτος. Συγκολλημένος, συμπληρωμένος. Λίγο ἐλλιπής (πίν. 32, 33).
Πηλὸς πολὺ καθαρός, καστανός. Ἐπιφάνεια ἐξωτερικὰ λεία, ἀλείφωμα μελανωπό, ἐσωτερικὰ ὁμαλή. Διχρωμία πυρᾶς. Χεῖλος εὐθύ. Λαιμὸς κωνικός. Σῶμα κωνικὸ μὲ ὀγκώδη ὦμο. Βάση ἐπίπεδη. Δύο λαβὲς καὶ ρίζες ἄλλων δύο. Διακόσμηση: ρυθμὸς Τσέπι στὸ σῶμα καὶ τὸν λαιμό. Τύπος 3Α.
Ὕψος 0,185-0,19 μ., διάμ. στομ. 0,08 μ., διάμ. βάσης 0,05, πάχος τοιχ. 0,006 μ.
Ὁμάδες: 117 (80%)/118/39,10.

1901. Ἀμφορίσκος ἐγχάρακτος. Συγκολλημένος, μερικῶς συμπληρωμένος (πίν. 34, 35).
Πηλὸς καθαρός, ἀνοικτόχρωμος καστανός. Ἐξωτερικὰ ἐπιφάνεια λεία ἕως στιλπνή, ἀλείφωμα καστανέρυθρο ἕως μελανό, φθαρμένο, ἐσωτερικὰ ὁμαλή. Διχρωμία πυρᾶς. Χεῖλος εὐθύ. Λαιμὸς κωνικός. Σῶμα σφαιρικὸ πιεσμένο. Βάση κοίλη. Τέσσερεις λαβές. Ἀπὸ τὸ μέσον τοῦ σώματος ἕως τὴ ρίζα τοῦ λαιμοῦ, ἐπιμήκης ἀπόκρουση. Διακόσμηση: ἀτελὴς ρυθμὸς Τσέπι στὸ σῶμα καὶ τὸν λαιμό. Τύπος 3Β.
Ὕψος 0,14μ., διάμ. στομ. 0,075 μ., διάμ. βάσης 0,035 μ., πάχος τοιχ. 0,006 μ.
Ὁμάδες: 148 (40%)/146/39,9/147/39,7.

1902. Ἀμφορίσκος ἐγχάρακτος. Συγκολλημένος, μερικῶς συμπληρωμένος (πίν. 36, 37).
Πηλὸς πολὺ καθαρός, φαιός. Ἐπιφάνεια ἐξωτερικὰ λεία, στιλπνή, ἀλείφωμα καστανὸ ἕως μελανόφαιο, ἐσωτερικὰ ὁμαλή. Διχρωμία πυρᾶς. Χεῖλος εὐθύ. Λαιμὸς κυλινδρικός. Σῶμα σφαιρικό. Βάση ἐλαφρῶς κοίλη. Τρεῖς λαβές, λίγο λοξὰ κολλημένες. Διακόσμηση: στὴν κοιλιά, τέσσερεις κατακόρυφες ἐγχαράξεις. Στὸ εὐρύτερο σημεῖο, ἀντιδιαμετρικά, ὀπὲς σχηματισμένες μὲ ἀποκρούσεις. Τύπος 4.
Ὕψος 0,08 μ., διάμ. στομ. 0,05 μ., διάμ. βάσης 0,025 μ., πάχος τοιχ. 0,004 μ., πλ. ὀπῶν 0,04 καί 0,045 μ.
Ὁμάδες: 137 (45%)/136/131/138.

1987. Ἀμφορίσκος ἐγχάρακτος. Συγκολλημένος σὲ δύο τμήματα (πίν. 32).
Πηλὸς πολὺ καθαρός, καστανός, μὲ μαρμαρυγία. Ἐξωτερικὰ ἐπιφάνεια λεία, κατὰ τόπους φθαρμένη, ἀλείφωμα καστανέρυθρο ἕως μελανό, ἐσωτερικὰ ὁμαλή. Διχρωμία πυρᾶς. Χεῖλος ἐλαφρῶς προέχον. Λαιμὸς κωνικός. Σῶμα κωνικὸ μὲ ὀγκώδη ὦμο. Βάση ἐλαφρῶς κοίλη. Τρεῖς λαβές, θέση τέταρτης. Διακόσμηση: ρυθμὸς Τσέπι στὸ σῶμα καὶ τὸν λαιμό. Τύπος 3Α.
Ὕψος σωζ. μέγ. 0,165 μ., διάμ. στομ. 0,085-0,09 μ., διάμ. βάσης 0,06 μ., πάχος τοιχ. 0,005 μ.
Ὁμάδες: 123 (20%)/125/124/117/120/128/39,10.

1988. Ἀμφορίσκος ἐγχάρακτος. Συγκολλημένος, μερικῶς συμπληρωμένος (πίν. 34, 35).
Πηλὸς πολὺ καθαρός, καστανός. Ἐξωτερικὰ ἐπιφάνεια λεία, στιλπνή, ἀλείφωμα καστανωπὸ ἕως μελανωπό, ἐσωτερικὰ ὁμαλή. Χεῖλος εὐθύ. Λαιμὸς κωνικός. Σῶμα κωνικὸ μὲ ὀγκώδη ὦμο. Βάση δισκοειδής. Τέσσερεις λαβές. Διακόσμηση: στὸ σῶμα ρυθμὸς Τσέπι ἀτελής, ἀπὸ ὁμάδες τριῶν-τεσσάρων γραμμῶν. Κατακόρυφες ἐνδιαμέσως τῶν λαβῶν. Τύπος 3Β.
Ὕψος 0,135 μ., διάμ. στομ. 0,075 μ., διάμ. βάσης 0,05 μ., πάχος τοιχ. 0,005 μ.
Ὁμάδες: 39,4 (70%)/39,10/3.

1989. Ἀμφορίσκος ἐγχάρακτος. Συγκολλημένος σὲ δύο τμήματα (πίν. 34, 35).
Πηλὸς πολὺ καθαρός, ἀνοικτόχρωμος καστανός. Ἐξωτερικὰ ἐπιφάνεια λεία, κατὰ τόπους διαβρωμένη, ἀλείφωμα καστανὸ ἕως ἐρυθρό, μελανὴ κηλίδα, ἐσωτερικὰ ὁμαλή. Χεῖλος εὐθύ. Λαιμὸς κωνικός. Σῶμα σφαιρικὸ πιεσμένο. Βάση ἐπίπεδη. Τέσσερεις λαβές. Διακόσμηση: συνεχὴς τεθλασμένη στὸν λαιμό, στὴ ρίζα του τρεῖς ὁριζόντιες γραμμές. Ἀτελὴς ρυθμὸς Τσέπι στὸ σῶμα. Τύπος 3Β.
Ὕψος 0,15 μ., διάμ. στομ. 0,08 μ., διάμ. βάσης 0,04 μ., πάχος τοιχ. 0,007 μ.
Ὁμάδες: 39,4 (95%)/3.

1990. Ἀμφορίσκος ἐγχάρακτος. Συγκολλημένος. Ἐλλιπής (πίν. 32, 33).
Πηλὸς καθαρός, καστανός. Ἐπιφάνεια ἐξωτερικὰ λεία, ἀλείφωμα καστανέρυθρο ἕως μελανό, ἐσωτερικὰ ὁμαλή. Διχρωμία πυρᾶς. Χεῖλος εὐθύ. Στόμιο κυκλικὸ ἕως ἐλλειπτικό. Λαιμὸς κωνικός. Σῶμα κωνικὸ μὲ ὀγκώδη ὦμο. Βάση ἐλαφρῶς κοίλη. Μία λαβὴ καὶ σημεῖα τῶν λοιπῶν. Χαμηλὰ στὸ σῶμα, ὀπὴ ἀνοιγμένη μετὰ τὴν ὄπτηση. Διακόσμηση: ρυθμὸς Τσέπι στὸ σῶμα καὶ τὸν λαιμό. Τύπος 3Α.
Ὕψος 0,215 μ., διάμ. στομ. 0,07-0,085 μ., διάμ. βάσης 0,055 μ., πάχος τοιχ. 0,007 μ., πλ. ὀπῆς 0,04 μ.
Ὁμάδες: 39,7 (10%)/39,4/39,9/39,10/49/113/119/122/123/124/112/118/127/128/135/138.

2154. Ἀμφορίσκος ἐγχάρακτος. Συγκολλημένος, συμπληρωμένος (πίν. 36, 37).
Πηλὸς πολὺ καθαρός, καστανός. Ἐξωτερικὰ ἐπιφάνεια λεία, στιλπνή, ἀλείφωμα καστανέρυθρο ἕως μελανό, ἐσωτερικὰ ὁμαλή. Διχρωμία πυρᾶς. Χεῖλος εὐθύ. Λαιμὸς κωνικός. Σῶμα

κωνικό. Βάση ἐπίπεδη. Τρεῖς λαβές, ἴχνη φθορᾶς ἀπὸ τὴ χρήση καὶ ρίζα τέταρτης. Διακόσμηση: σὲ κάθε ὄψη, ἕνα ἕως δύο σύνολα μὲ ἐνάλληλες γωνίες, ἀμελῶς χαραγμένα. Τύπος 4.
Ὕψος 0,12 μ., διάμ. στομ. 0,07 μ., διάμ. βάσης 0,045 μ., πάχος τοιχ. 0,005 μ.
Ὁμάδες: 49 (40%)/144/147/39,7/39,9.

2155. Ἀμφορίσκος ἐγχάρακτος. Συγκολλημένος. Λείπει καὶ τὸ κάτω τμῆμα (πίν. 28, 29).
Πηλὸς καθαρός, καστανός, πορώδης. Ἐξωτερικὰ ἐπιφάνεια λεία, στιλπνή, μερικῶς διαβρωμένη, ἀλείφωμα μελανὸ ἕως καστανό, ἐσωτερικὰ ὁμαλή. Χεῖλος εὐθύ. Λαιμὸς κωνικός. Σῶμα σφαιρικὸ πιεσμένο. Δύο λαβὲς καὶ θέσεις τῶν λοιπῶν. Διακόσμηση: τρεῖς παράλληλες ἐγχαράξεις περὶ τὸ χεῖλος καὶ ἀπόκρουση γιὰ σχηματισμὸ προχοῆς. Τύπος 1.
Ὕψος σωζ. 0,16 μ., διάμ. στομ. 0,085 μ., πάχος τοιχ. 0,005 μ., πλ. προχοῆς 0,05 μ.
Ὁμάδες: 61 (25%)/79/39,8/39,9/39,10.

2156. Ἀμφορίσκος ἐγχάρακτος. Συγκολλημένος σὲ τρία τμήματα (πίν. 38, 39).
Πηλὸς λίγο τραχύς, καστανόφαιος, μὲ μαρμαρυγία. Ἐπιφάνεια ἐξωτερικὰ λεία ἕως ὁμαλή, ἀλείφωμα καστανὸ ἕως μελανόφαιο, διαβρωμένο σὲ ἕνα σημεῖο, ἐσωτερικὰ ὁμαλή. Διχρωμία πυρᾶς. Χεῖλος προέχον. Λαιμὸς κωνικός, αὐλάκωση στὴ ρίζα του. Σῶμα κωνικὸ μὲ ὀγκώδη ὦμο. Βάση κοίλη. Τρεῖς λαβές, ἐν μέρει βυθισμένες. Διακόσμηση: στὸ σῶμα, ὁμάδες λοξῶν γραμμῶν ἀσύντακτες, στὸν λαιμὸ λίγες λοξές. Ἐνδιαμέσως τῶν λαβῶν, κατακόρυφες ἐγχαράξεις. Τύπος 5.
Ὕψος σωζ. μέγ. 0,13 μ., διάμ. στομ. 0,08 μ., διάμ. βάσης 0,06 μ., πάχος τοιχ. 0,005 μ.
Ὁμάδες: 107 (30%)/39,4/106/39,5/108/39,10/101.

2157. Ἀμφορίσκος ἐγχάρακτος. Συγκολλημένος. Λείπει καὶ τὸ κάτω τμῆμα (πίν. 32).
Πηλὸς πολὺ καθαρός, καστανός, μὲ μαρμαρυγία. Ἐξωτερικὰ ἐπιφάνεια λεία, στιλπνή, ἀλείφωμα καστανὸ ἕως μελανωπό, ἐσωτερικὰ ὁμαλή. Διχρωμία πυρᾶς. Χεῖλος εὐθύ. Λαιμὸς κωνικός. Ὦμος ὀγκώδης. Τέσσερεις λαβές. Στὸ σῶμα, ὁριζόντια τομὴ μετὰ τὴν ὄπτηση. Διακόσμηση: ρυθμὸς Τσέπι στὸ σῶμα καὶ τὸν λαιμό. Τύπος 3Α.
Ὕψος σωζ. 0,18 μ., διάμ. στομ. 0,08 μ., πάχος τοιχ. 0,006 μ., πλ. τομῆς 0,13 μ.
Ὁμάδες: 39,8 (40%) 49/61/39,9/39,7.

2158. Ἀμφορίσκος ἐγχάρακτος. Συγκολλημένος. Σώζεται περίπου ὁ μισός (πίν. 36, 37).
Πηλὸς καθαρός, καστανόφαιος. Ἐπιφάνεια ἐξωτερικὰ λεία, ἀλείφωμα μελανὸ ἕως καστανὸ φθαρμένο, ἐσωτερικὰ ὁμαλή. Διχρωμία πυρᾶς. Χεῖλος ἐλαφρῶς προέχον. Λαιμὸς κυλινδρικός. Σῶμα σφαιρικὸ πιεσμένο. Βάση ἐπίπεδη. Ἀποτύπωμα θέσης λαβῶν. Διακόσμηση: ὁμάδες ἀπὸ τρεῖς λοξὲς γραμμὲς στὸν λαιμὸ καὶ παρόμοιες συγκλίνουσες στὸ σῶμα. Τύπος 4.
Ὕψος 0,08 μ., διάμ. στομ. 0,06 μ., διάμ. βάσης 0,045 μ., πάχος τοιχ. 0,006 μ.
Ὁμάδες: 39,4 (80%)/39,3.

2159. Ἀμφορίσκος ἐγχάρακτος. Συγκολλημένος, μερικῶς συμπληρωμένος (πίν. 38, 39).
Πηλὸς πολὺ καθαρός, καστανός. Ἐξωτερικὰ ἐπιφάνεια λεία, στιλπνή, ἀλείφωμα καστανέρυθρο ἕως μελανό, ἐσωτερικὰ ὁμαλή. Διχρωμία πυρᾶς. Χεῖλος εὐθύ, κατὰ τόπους ταινιωτό. Λαιμὸς κυλινδρικὸς ἕως κωνικός. Σῶμα κωνικὸ μὲ ὀγκώδη ὦμο. Βάση κοίλη. Δύο λαβές, ἐν μέρει βυθισμένες καὶ θέση τῶν λοιπῶν. Διακόσμηση: τρεῖς ἐγχαράξεις περὶ τὸ χεῖλος. Στὸ σῶμα, ὁμάδες τεθλασμένων πλαισιώνονται ἀπὸ κατακόρυφες γραμμὲς καὶ εὐθεῖες ἐνδιαμέσως τῶν λαβῶν. Τύπος 5.
Ὕψος 0,145 μ., διάμ. στομ. 0,08 μ., διάμ. βάσης 0,045 μ., πάχος τοιχ. 0,006 μ.
Ὁμάδες: 39,7 (50%)/39,4/39,5/3/39,10.

2160. Ἀμφορίσκος ἐγχάρακτος. Συγκολλημένος, μερικῶς συμπληρωμένος (πίν. 36, 37).
Πηλὸς πολὺ καθαρός, καστανός, πορώδης, μὲ μαρμαρυγία. Ἐπιφάνεια ἐξωτερικὰ λεία, ἀλείφωμα καστανὸ ἕως φαιό, ἐσωτερικὰ ὁμαλή. Διχρωμία πυρᾶς. Χεῖλος εὐθύ. Λαιμὸς κυλινδρικός. Σῶμα σφαιρικό. Βάση κοίλη. Τρεῖς βραχεῖες λαβές, θέση τέταρτης. Διακόσμηση: ὁριζόντιες ἐγχαράξεις σὲ ὅλο τὸ ὕψος τοῦ λαιμοῦ καὶ ὁμάδες τεμνόμενων στὸ σῶμα. Τύπος 4.
Ὕψος 0,08 μ., διάμ. στομ. 0,05 μ., διάμ. βάσης 0,03 μ., πάχος τοιχ. 0,005 μ.
Ὁμάδες: 39,9 (60%)/39,4/39,10/3.

2164. Ἀμφορίσκος ἐγχάρακτος. Συγκολλημένος σὲ δύο τμήματα (πίν. 28, 29).

Πηλὸς πολὺ καθαρός, καστανός. Ἐξωτερικὰ ἐπιφάνεια λεία, στιλπνή, ἀλείφωμα μελανὸ ἕως καστανέρυθρο, ἐσωτερικὰ ὁμαλή. Διχρωμία πυρᾶς. Χεῖλος ἐλαφρῶς προέχον. Λαιμὸς κωνικός. Σῶμα σφαιρικό. Βάση ἐλαφρῶς κοίλη. Μία λαβή. Διακόσμηση: ὁμάδες λοξῶν ἐγχαράξεων στὸν λαιμό. Τρεῖς ὁριζόντιες γραμμὲς περὶ τὴ ρίζα τοῦ λαιμοῦ καὶ τὸν ὦμο. Τύπος 1.
Ὕψος σωζ. μέγ. 0,16 μ., διάμ. στομ. 0,08 μ., διάμ. βάσης 0,05 μ., πάχος τοιχ. 0,008 μ.
Ὁμάδες: 39,10 (25%)/140/39,7/147/39,4/153/146/138/61/144.

2165. Ἀμφορίσκος ἐγχάρακτος. Συγκολλημένος, μερικῶς συμπληρωμένος (πίν. 34, 35).
Πηλὸς πολὺ καθαρός, καστανόφαιος. Ἐπιφάνεια ἐξωτερικὰ λεία, διαβρωμένη, ἀλείφωμα καστανέρυθρο ἕως μελανωπό, ἐσωτερικὰ ὁμαλή. Χεῖλος ἐλαφρῶς προέχον. Στόμιο κυκλικό. Λαιμὸς κυλινδρικός, αὐλάκωση στὴ ρίζα του. Σῶμα κωνικὸ μὲ ὀγκώδη ὦμο. Βάση ἐλαφρῶς κοίλη. Τρεῖς λαβές, οἱ δύο ἔντονα φθαρμένες ἀπὸ τὴ χρήση. Διακόσμηση: ὁμάδες λοξῶν ἐγχαράξεων στὸν λαιμὸ καὶ τρεῖς γραμμὲς περὶ τὴ ρίζα τοῦ λαιμοῦ. Στὸ σῶμα ἀτελὴς ρυθμὸς Τσέπι, χαραγμένος μὲ λεπίδα. Τύπος 3Β.
Ὕψος 0,095 μ., διάμ. στομ. 0,065-0,07 μ., διάμ. βάσης 0,025 μ., πάχος τοιχ. 0,004 μ.
Ὁμάδες: 49 (55%)/39,10.

2166. Ἀμφορίσκος ἐγχάρακτος. Συγκολλημένος, μερικῶς συμπληρωμένος. Λείπει τὸ ἄνω τμῆμα τοῦ λαιμοῦ (πίν. 32, 33).
Πηλὸς πολὺ καθαρός, καστανόφαιος. Ἐπιφάνεια ἐξωτερικὰ λεία, στιλπνή, ἀλείφωμα καστανόφαιο ἕως μελανό, ἐσωτερικὰ ὁμαλή. Διχρωμία πυρᾶς. Λαιμὸς κωνικός. Σῶμα κωνικὸ μὲ ὀγκώδη ὦμο. Βάση ἐπίπεδη. Τέσσερεις λαβές, οἱ δύο θραυσμένες. Στὸ εὐρύτερο σημεῖο τοῦ σώματος, μία ὀπὴ κομμένη μετὰ τὴν ὄπτηση καὶ πιθανῶς δεύτερη, συνδεόμενες μὲ τομή. Διακόσμηση: ρυθμὸς Τσέπι στὸ σῶμα καὶ τὸν λαιμό. Τύπος 3Α.
Ὕψος σωζ. 0,17 μ., διάμ. βάσης 0,05 μ., πάχος τοιχ. 0,007 μ., πλ. ὀπῆς 0,045 μ.
Ὁμάδες: 116 (50%)/120/39,7/49/130.

2167. Ἀμφορίσκος ἐγχάρακτος. Συγκολλημένος, μερικῶς συμπληρωμένος (πίν. 38, 39).
Πηλὸς πολὺ καθαρός, καστανός. Ἐπιφάνεια ἐξωτερικὰ λεία, στιλπνή, ἀλείφωμα καστανὸ ἕως μελανωπό, ἐσωτερικὰ λίγο ἀδρή. Διχρωμία πυρᾶς. Χεῖλος εὐθύ. Λαιμὸς κωνικὸς ἕως κυλινδρικός. Σῶμα κωνικὸ μὲ ὀγκώδη ὦμο. Βάση ἐπίπεδη. Τρεῖς λαβές, ρίζα τέταρτης. Διακόσμηση: ἐγχάρακτες γραμμὲς περὶ τὸ χεῖλος καὶ τὴ ρίζα τοῦ λαιμοῦ πλαισιώνουν ὁμάδες ομόρροπων λοξῶν. Στὸ σῶμα, ὁμάδες κατακόρυφων καὶ ἐνδιαμέσως λοξὲς ομόρροπες. Μεταξὺ τῶν λαβῶν κατακόρυφες καὶ ἐπὶ τῶν λαβῶν συγκλίνουσες. Τύπος 5.
Ὕψος 0,17 μ., διάμ. στομ. 0,075 μ., διάμ. βάσης 0,045 μ., πάχος τοιχ. 0,005 μ.
Ὁμάδες: 39,7 (35%)/39,4/117/3/39,1.

2170. Ἀμφορίσκος ἐγχάρακτος. Συγκολλημένος. Ἐλλιπής (πίν. 38, 39).
Πηλὸς τραχύς, καστανός, μὲ μαρμαρυγία. Ἐπιφάνεια ἐξωτερικὰ ὁμαλὴ ἕως λεία, ἀλείφωμα καστανέρυθρο ἕως μελανό, ἐσωτερικὰ ὁμαλή. Διχρωμία πυρᾶς. Χεῖλος εὐθύ. Λαιμὸς κωνικός, αὐλάκωση στὴ ρίζα του. Σῶμα κωνικὸ μὲ ὀγκώδη ὦμο. Βάση ἐλαφρῶς κοίλη. Δύο λαβές, ἐν μέρει βυθισμένες. Διακόσμηση: τρεῖς ἐγχαράξεις περὶ τὸ χεῖλος καὶ ὁμάδες λοξῶν σὲ ὅλη τὴν ἐπιφάνεια. Στὸ σῶμα, ὁμάδες λοξῶν γραμμῶν ἀσύντακτες. Συγκλίνουσες ἐπὶ τῶν λαβῶν. Τύπος 5.
Ὕψος 0,155 μ., διάμ. στομ. 0,08 μ., διάμ. βάσης 0,055 μ., πάχος τοιχ. 0,006 μ.
Ὁμάδες: 106 (40%)/39,7/101/104/39,9/107/39,4.

2172. Ἀμφορίσκος ἐγχάρακτος. Συγκολλημένος, μερικῶς συμπληρωμένος (πίν. 32, 33).
Πηλὸς πολὺ καθαρός, καστανόφαιος. Ἐξωτερικὰ ἐπιφάνεια λεία, στιλπνή, ἀλείφωμα καστανὸ ἕως μελανωπό, ἐσωτερικὰ ὁμαλή. Διχρωμία πυρᾶς. Χεῖλος εὐθύ. Στόμιο κυκλικό. Λαιμὸς κωνικός. Σῶμα κωνικὸ μὲ ὀγκώδη ὦμο. Βάση ἐλαφρῶς κοίλη. Δύο λαβές, ἐν μέρει βυθισμένες καὶ ἡ ρίζα τῶν λοιπῶν. Ἐλλειψοειδὲς τμῆμα τοῦ σώματος ἀπὸ τὴ ρίζα τοῦ λαιμοῦ ἕως τὴ βάση κομμένο. Διακόσμηση: ρυθμὸς Τσέπι στὸ σῶμα καὶ τὸν λαιμό. Τύπος 3Α.
Ὕψος 0,18 μ., διάμ. στομ. 0,07 μ., διάμ. βάσης 0,055 μ., πάχος τοιχ. 0,007 μ.
Ὁμάδες: 130 (60%)/131/137.

2174. Ἄνω τμῆμα ἀμφορίσκου ἐγχάρακτου. Συγκολλημένο (πίν. 32).
Πηλὸς καθαρός, φαιός, μὲ μαρμαρυγία. Ἐξωτερικὰ ἐπιφάνεια λεία ἕως ὁμαλή, ἀλείφωμα καστανὸ ἕως μελανό, ἐσωτερικὰ ὁμαλή. Διχρωμία πυρᾶς. Λαιμὸς κωνικός. Ὀγκώδης ὦμος. Δύο ἐπιμήκεις λαβές, ἡ μία πολὺ φθαρμένη ἀπὸ τὴ χρήση. Διακόσμηση: ρυθμὸς Τσέπι στὸ σῶμα καὶ τὸν λαιμό. Τύπος 3Α.
Ὕψος σωζ. 0,15 μ., πάχος τοιχ. 0,009 μ.
Ὁμάδες: 39,4 (95%)/39,8.

2411. Ἀμφορίσκος μὲ πλαστικὴ διακόσμηση. Συγκολλημένος σὲ δύο τμήματα, μερικῶς συμπληρωμένος. Σώζεται περίπου ὁ μισός (πίν. 38, 39).
Πηλὸς πολὺ καθαρός, σαθρός, καστανόμαυρος. Ἐπιφάνειες διαβρωμένες, ἐξωτερικὰ ἀλείφωμα καστανόφαιο, φθαρμένο. Λαιμὸς κωνικός. Σῶμα κωνικὸ μὲ ὀγκώδη ὦμο. Σώζει τὴ θέση δύο λαβῶν. Βάση πιθανῶς ἐπίπεδη, ἐλλιπής. Διακόσμηση: σὲ ὅλο τὸ ὕψος τοῦ σώματος, κατακόρυφες πλαστικὲς νευρώσεις.
Ὕψος σωζ. μέγ. 0,23 μ., πάχος τοιχ. 0,006 μ.
Ὁμάδες: 162/167.

2412. Ἄνω τμῆμα ἀμφορίσκου ἐγχάρακτου. Συγκολλημένο (πίν. 32).
Πηλὸς πολὺ καθαρός, φαιός. Ἐξωτερικὰ ἐπιφάνεια λεία, στιλπνή, μὲ ἀποκρούσεις, ἀλείφωμα μελανότεφρο ἕως καστανό, ἐσωτερικὰ ὁμαλή. Χεῖλος εὐθύ. Λαιμὸς κωνικός. Ὦμος ὀγκώδης. Μία λαβή, θέση δεύτερης. Στὸ χεῖλος, ὀρθογώνια κομμένη προχοή, μετὰ τὴν ὄπτηση. Διακόσμηση: ρυθμὸς Τσέπι στὸ σῶμα καὶ τὸν λαιμό. Τύπος 3Α.
Ὕψος σωζ. 0,155 μ., διάμ. στομ. 0,08 μ., πάχος τοιχ. 0,005 μ., πλ. προχοῆς 0,02 μ.
Ὁμάδες: 39,7 (55%)/39,10.

2413. Ἄνω τμῆμα ἐγχάρακτου ἀμφορίσκου. Συγκολλημένο (πίν. 34, 35).
Πηλὸς πολὺ καθαρός, καστανός. Ἐξωτερικὰ ἐπιφάνεια λεία, στιλπνή, ἀλείφωμα καστανέρυθρο ἕως μελανό, ἐσωτερικὰ λεία. Διχρωμία πυρᾶς. Χεῖλος εὐθύ. Λαιμὸς κωνικός. Ὀγκώδης ὦμος. Τμήματα δύο λαβῶν. Διακόσμηση: στὸν λαιμό, ὁμόρροπες ὁμάδες λοξῶν ἐγχαράξεων καὶ πέντε ὁριζόντιες περὶ τὴ ρίζα του. Στὸ σῶμα, ἀτελὴς ρυθμὸς Τσέπι. Ὁριζόντιες ἐπὶ τῶν λαβῶν. Τύπος 3Β.
Ὕψος σωζ. 0,12 μ., διάμ. στομ. 0,08 μ., πάχος τοιχ. 0,005 μ.
Ὁμάδες: 137 (55%)/140/145/39,10/138.

2414. Ἄνω τμῆμα ἐγχάρακτου ἀμφορίσκου. Συγκολλημένο (πίν. 38, 39).
Πηλὸς καθαρός, καστανός. Ἐξωτερικὰ ἐπιφάνεια λεία, κατὰ τόπους διαβρωμένη, ἀλείφωμα καστανὸ ἕως φαιό, ἐσωτερικὰ ὁμαλή. Διχρωμία πυρᾶς. Χεῖλος εὐθύ. Λαιμὸς κωνικός. Ὦμος ὀγκώδης. Διακρίνεται θέση λαβῆς. Διακόσμηση: ὁριζόντιες γραμμὲς περὶ τὸ χεῖλος καὶ τὴ ρίζα τοῦ λαιμοῦ πλαισιώνουν ὁμάδες ομόρροπων λοξῶν ἐγχαράξεων. Διακόσμηση σώματος διαβρωμένη. Τύπος 5.
Ὕψος σωζ. 0,11 μ., διάμ. στομ. 0,08 μ., πάχος τοιχ. 0,006 μ.
Ὁμάδες: 61 (30%)/49/39,8/39,5/39,9/39,10.

2525. Ἀμφορίσκος ἐγχάρακτος. Συγκολλημένος σὲ δύο τμήματα (πίν. 29).
Πηλὸς πολὺ καθαρός, μελανωπός. Ἐπιφάνεια ἐξωτερικὰ λεία ἕως ὁμαλή, διαβρωμένη κατὰ τόπους, ἀλείφωμα μελανὸ ἕως καστανό, ἐσωτερικὰ ὁμαλή. Διχρωμία πυρᾶς. Χεῖλος εὐθύ. Λαιμὸς κωνικός, αὐλάκωση στὴ ρίζα του. Σῶμα σφαιρικὸ μὲ ὀγκώδη ὦμο. Βάση ἐλαφρῶς κοίλη. Τρεῖς λαβές. Διακόσμηση: τρεῖς ὁριζόντιες ἐγχάρακτες περὶ τὸ χεῖλος. Τύπος 1.
Ὕψος 0,185 μ., διάμ. στομ. 0,085 μ., διάμ. βάσης 0,04 μ., πάχος τοιχ. 0,006 μ.
Ὁμάδες: 175 (85%)/39,10/173.

2878. Σῶμα ἀμφορίσκου. Συγκολλημένο σὲ δύο τμήματα. Ἐγχάρακτο (πίν. 37).
Πηλὸς πολὺ καθαρός, καστανός, πορώδης. Ἐπιφάνεια ἐξωτερικὰ λεία, ἀλείφωμα μελανωπό, ἐσωτερικὰ λίγο ἀνώμαλη. Αὐλάκωση στὴ ρίζα τοῦ λαιμοῦ μὲ ἐρυθρὴ βαφή. Σῶμα σφαιρικὸ πιεσμένο ἕως ἀμφικωνικό. Διακόσμηση: δύο ζεύγη ἐγχάρακτων λοξῶν γραμμῶν ἐγκάρσια διαγραμμισμένες. Τύπος 4.
Ὕψος σωζ. 0,05 μ., πάχος τοιχ. 0,005 μ.
Ὁμάδες: 49 (50%)/39,8/39,7.

Ἀμφορίσκοι μικκύλοι

Μικρὴ ὁμάδα ἀκόσμητων ἀγγείων σχηματίζουν οἱ μικκύλοι (πίν. 40-41), μὲ σχήματα ποὺ ἀντιγράφουν τοὺς κοινοὺς (**1593**, **1595**, **1597**, **1611**) ἢ εἶναι ἄτυποι καὶ κακότεχνοι (**1598**). Ὅσοι σώζονται ὁλόκληροι χαρακτηρίζονται ἀπὸ τὸν πολὺ ὑψηλὸ λαιμό, τὸν ὁριζόντιο ὦμο καὶ τὸ κωνικὸ σῶμα. Μὲ ἰδιαίτερο τρόπο κατασκευάζονται οἱ λαβές: στὶς δύο πλευρὲς τοῦ σώματος ἐπικολλᾶται ἀπὸ μία ταινία ποὺ ἐνισχύει στὸν ὦμο τὸ πάχος τοῦ τοιχώματος καὶ στὴ συνέχεια ἀνοίγονται δύο κατακόρυφες ὀπὲς μεταξὺ τοιχώματος καὶ ταινίας, ποὺ δίνουν τὴν ἐντύπωση λαβῶν ἐνσωματωμένων στὸ τοίχωμα. Ὁ τύπος αὐτὸς ἔχει ἐντοπισθεῖ σὲ ἀμφορίσκους τοῦ Νεκροταφείου[99] καὶ εἶναι γνωστὸς στὶς Κυκλάδες, ἀλλὰ ἐκεῖ ἀπαντᾶται σὲ κοινοῦ μεγέθους ἀγγεῖα μὲ δύο μονὲς λαβές, κυρίως σὲ σφαιρικὲς πυξίδες μὲ χαμηλὸ κωνικὸ λαιμὸ τῆς Πρωτοκυκλαδικῆς Ι[100].

Στὰ ἀνώτατα στρώματα βρέθηκε ὁ μικκύλος **1596** σφαιρικός, χωρὶς λαβὲς καὶ ἄτυπος, ἀλλὰ μὲ χαρακτηριστικὰ κωνικὸ λαιμό. Ὁ τμηματικὰ σωζόμενος **1594** ἀνήκει σὲ δίδυμο ἀγγεῖο. Στὴ μία πλευρά του σώζονται οἱ δύο λαβές, ἐνῶ στὴν ἄλλη φέρει ὁριζόντια προέκταση μὲ δύο κατακόρυφες ὀπές, σύμφωνα μὲ τύπο ὁπωσδήποτε σπάνιο[101]. Δίδυμο μαρτυρεῖ καὶ τὸ τμῆμα **2439**. Κοινὸ στοιχεῖο ὅλων τῶν μικκύλων, τῶν ἄγραφων καὶ τῶν γραπτῶν, ποὺ σχολιάζονται στὴ συνέχεια, εἶναι τὰ ἴχνη ἐρυθροῦ χρώματος στὸ ἐσωτερικὸ τοίχωμα, ποὺ ἴσως ἀποτελεῖ ὑπόλειμμα τοῦ περιεχομένου τους. Ἐξωτερικά, γραπτὴ διακόσμηση ἐρυθροῦ χρώματος ἀναγνωρίζεται σὲ δύο ἀγγεῖα καὶ ἴχνη σὲ ἄλλα τέσσερα. Ὁ σφαιρικὸς **1591** προέρχεται ἀπὸ τὰ μεσαῖα στρώματα τοῦ λάκκου καὶ ἔχει πυκνὲς καμπύλες γραμμὲς ἐπάνω στὸ σῶμα, ποὺ μποροῦν νὰ παραβληθοῦν μὲ τὶς ἐγχάρακτες τοῦ ἐπίσης μικκύλου **1612**. Ἰδιοτυπία τοῦ **1591** ἀποτελοῦν τὰ δύο δισκοειδῆ ἐπιθήματα στὴν κοιλιά[102]. Πιὸ σύνθετο κόσμημα ἀναγνωρίζεται στὸ κομψότερο καὶ ἔντονα πιεσμένο **1592**. Τὸ ἀγγεῖο βρέθηκε στὸν πυθμένα τοῦ λάκκου μαζὶ μὲ τὸν ἐπίσης μικκύλο ἀκόσμητο **1595**. Ὁ **1592** κοσμεῖται μὲ ἐπάλληλες κροσσωτὲς ταινίες στὸν λαιμό, κυματιστὲς γραμμὲς στὸ σῶμα καὶ στήλη τριῶν ἀμειβόντων στὸν χῶρο μεταξὺ τῶν κυλινδρικῶν λαβῶν. Παρὰ τὴ μοναδικότητα τοῦ θέματος, παραπέμπει στὸ ἀγγεῖο 1 τοῦ Τάφου 25 καὶ συνδέει ἄμεσα τὴν ἐπίχωση τοῦ Ἀποθέτη μὲ τὸ Νεκροταφεῖο[103].

Ἐκτὸς τῶν στοιχείων κατασκευῆς, ὅπως χρῶμα ἐπιφάνειας καὶ βαφῆς, σχῆμα καὶ μέγεθος, τόσο οἱ κυματιστὲς γραμμὲς ὅσο καὶ οἱ ἀμείβοντες μαρτυροῦν κοινὰ πρότυπα ἂν ὄχι κοινὴ κατασκευή. Οἱ ὑπόλοιποι σώζουν μόνον ἴχνη βαφῆς ἐξωτερικὰ σὲ σημεῖα τοῦ σώματος.

---

99. Παντελίδου Γκόφα 2005, 301.

100. Rambach 2000a, τύπος 12α καὶ 12β. Βλ. Παντελίδου Γκόφα ἔ.ἀ., σημ. 136 καὶ 137. Ἡ ἴδια μονὴ λαβὴ στὸ κατώτατο στρῶμα Φυλακωπῆς, στὴ φάση Α1, Renfrew 2007, 137, εἰκ. 5.2.3. Γιὰ τὴ Στερεά, βλ. Goldman 1931, 93, εἰκ. 114,2.

101. Βλ. ἄλλα σχήματα μαρμάρινα Μαραγκοῦ 1990, 106-107, ἀγγεῖο 104.

102. Πρβ. μικκύλο σφαιρικὸ ἀπὸ Τάφο 55, Παντελίδου Γκόφα 2014.

103. Παντελίδου Γκόφα 2005, 170, 301, πίν. 25.

Γραπτοὺς ἀμφορίσκους δὲν ἔχουμε συναντήσει στὶς Κυκλάδες ἢ τὴ Στερεά. Ἐντούτοις, δύο τεμάχια «πιθανῶς πρόχου» ποὺ βρέθηκαν σὲ πηγάδι τῆς δυτικῆς κλιτύος τῆς Ἀκροπόλεως[104] μὲ λίγες κατακόρυφες γραμμὲς ἀπὸ παχύρρευστο λευκὸ καὶ ἐρυθρὸ χρῶμα, λόγω τῶν κυλινδρικῶν λαβῶν πρέπει νὰ ἀνῆκαν σὲ ἀμφορίσκο[105].

Εὑρήματα

1591. Ἀμφορίσκος μικκύλος, γραπτός. Ἀκέραιος (πίν. 40, 41).
Πηλὸς καθαρός, φαιός. Ἀποτύπωμα ἐρυθρῆς βαφῆς. Ἐξωτερικὰ ἐπιφάνεια λεία, στιλπνή, ἀλείφωμα καστανωπὸ ἕως μελανωπό, ἐσωτερικὰ ὁμαλή, βαφὴ ἐρυθρωπή. Χεῖλος εὐθύ. Λαιμὸς κωνικός. Σῶμα σφαιρικό. Βάση ἐπίπεδη. Τέσσερεις λαβὲς ἐνσωματωμένες. Στὸ κέντρο κάθε κύριας ὄψης, χαμηλὸ δισκοειδὲς ἐπίθημα. Διακόσμηση: αὐλάκωση μὲ ἴχνη βαφῆς περὶ τὴ ρίζα τοῦ λαιμοῦ. Ἐνάλληλοι μηνίσκοι ἑκατέρωθεν τοῦ δισκοειδοῦς ἐπιθήματος.
Ὕψος 0,05 μ., διάμ. στομ. 0,025 μ., διάμ. βάσης 0,015 μ., πάχος τοιχ. 0,003 μ.
Ὁμάδα: 124.

1592. Ἀμφορίσκος μικκύλος, γραπτός. Πρακτικῶς ἀκέραιος (πίν. 40, 41).
Πηλὸς πολὺ καθαρός, φαιός. Βαφὴ ἐρυθρή, ἐξίτηλη. Ἐξωτερικὰ ἐπιφάνεια λεία, στιλπνή, ἀλείφωμα μελανό, ἐσωτερικὰ ὁμαλή, βαφὴ ἐρυθρή. Χεῖλος εὐθύ, ἐλλιπὲς κατὰ μικρὸ τμῆμα. Λαιμὸς κωνικός. Σῶμα σφαιρικὸ πολὺ πιεσμένο. Βάση κοίλη. Τέσσερεις λαβὲς ἐνσωματωμένες. Διακόσμηση: στὸν λαιμό, κόσμημα κροσσωτὸ ἀνεστραμμένο σὲ τρεῖς ἐπάλληλες σειρές. Αὐλάκωση μὲ βαφὴ στὴ ρίζα του. Στὸν ὦμο, δύο ἕως τρεῖς ἐπάλληλες τεθλασμένες, τρεῖς ἐνάλληλες γωνίες ἐνδιαμέσως τῶν λαβῶν.
Ὕψος 0,055 μ., διάμ. στομ. 0,025 μ., διάμ. βάσης 0,015 μ., πάχος τοιχ. 0,003 μ.
Ὁμάδα: 83.

1593. Ἀμφορίσκος μικκύλος. Συγκολλημένος. Ἐλλιπής (πίν. 40, 41).
Πηλὸς πολὺ καθαρός, καστανός. Ἐξωτερικὰ ἐπιφάνεια λεία, στιλπνή, ἀλείφωμα καστανέρυθρο ἕως καστανόφαιο, ἐσωτερικὰ ὁμαλή, καστανέρυθρη. Χεῖλος προέχον. Λαιμὸς κωνικός, αὐλάκωση στὴ ρίζα του. Σῶμα κωνικό, μὲ εὐρὺ ὦμο. Βάση ἐπίπεδη. Δύο λαβές, ἐνσωματωμένες, μία μὲ ἐπίπεδη ράχη, ἡ ἄλλη θραυσμένη. Τμῆμα τοῦ ὤμου ἔχει ἀποπέσει μαζὶ μὲ ἄλλες δύο λαβές.
Ὕψος 0,07 μ., διάμ. στομ. 0,025 μ., διάμ. βάσης 0,015 μ., πάχος τοιχ. 0,003 μ.
Ὁμάδα: 121.

1594. Ἀμφορίσκος δίδυμος, μικκύλος. Συγκολλημένος. Λείπει ὁ μισός (πίν. 40, 41).
Πηλὸς καθαρός, φαιός. Ἐξωτερικὰ ἐπιφάνεια λεία, στιλπνή, ἀλείφωμα μελανωπὸ ἕως καστανό, ἐσωτερικὰ ὁμαλή, βαφὴ ἐρυθρωπή. Λαιμὸς κωνικός, αὐλάκωση στὴ ρίζα του. Σῶμα κωνικό. Βάση βραχεία, κοίλη. Δύο λαβές, ἐνσωματωμένες καὶ ἄλλες δύο μέσα στὸν σύνδεσμο, ἐν μέρει θραυσμένον.
Ὕψος 0,045 μ., διάμ. βάσης 0,01 μ., πάχος τοιχ. 0,004 μ.
Ὁμάδα: 110α.

1595. Ἀμφορίσκος μικκύλος, δίωτος. Συγκολλημένος. Ἐλλιπής (πίν. 40, 41).
Πηλὸς καθαρός, καστανός. Ἐξωτερικὰ ἐπιφάνεια λεία, στιλπνή, ἀλείφωμα μελανωπό, ἐσωτερικὰ ὁμαλή, μελανωπή, ἴχνη ἐρυθρωπῆς βαφῆς. Λαιμὸς κωνικός. Αὐλάκωση στὴ ρίζα τοῦ λαιμοῦ. Σῶμα κωνικό. Εὐρὺς ὦμος. Βάση ἐλαφρῶς κοίλη. Δύο σωληνωτὲς λαβές, ἐνσωματωμένες, ἡ μία μὲ μὴ διαμπερὴ ὀπή. Ὀπὴ στὸν πυθμένα, ἀνοιγμένη μετὰ τὴν ὄπτηση.
Ὕψος σωζ. 0,035 μ., διάμ. βάσης 0,015 μ., πάχος τοιχ. 0,004 μ.
Ὁμάδα: 85.

---

104. Πλάτων 1966, 42-43, πίν. 63α.

105. Πρβ. ὅμοια ὑπόθεση Maran 1998, 75 καὶ παρατήρηση ὅτι κανένα ἀπὸ τὰ δημοσιευόμενα τεμάχια τοῦ φρέατος δὲν ἀνήκει στὴν Πρωτοελλαδικὴ Ι, καθὼς καὶ τὴ χρονολογικὴ ἀξία ποὺ ἀποδίδει ὁ Maran στὸν ἀμφορίσκο, ἔ.ἀ., 138.

1596. Ἀμφορίσκος μικκύλος, ἄωτος. Γραπτός. Λείπει τὸ ἄνω τμῆμα τοῦ λαιμοῦ (πίν. 40, 41).
Πηλὸς πολὺ καθαρός, καστανός. Ἐπιφάνεια ἐξωτερικὰ λεία, ἀλείφωμα καστανό, ἐσωτερικὰ ὁμαλή, βαφὴ ἐρυθρωπή. Λαιμὸς κωνικός. Ἴχνος βαφῆς στὸν λαιμό, αὐλάκωση στὴ ρίζα του. Σῶμα σφαιρικό. Βάση ἀδιαμόρφωτη.
Ὕψος σωζ. 0,025 μ., πάχος τοιχ. 0,003 μ.
Ὁμάδα: 39,6α.

1597. Ἀμφορίσκος μικκύλος. Λείπει τὸ ἄνω τμῆμα (πίν. 40).
Πηλὸς λίγο τραχύς, μελανός. Ἐπιφάνειες λίγο ἀνώμαλες, ἐξωτερικὰ καστανόφαιη, ἐσωτερικὰ βαφὴ ἐρυθρωπή. Σῶμα κωνικό. Βάση ἐπίπεδη. Σημεῖο ἀποκόλλησης λαβῶν.
Ὕψος σωζ. 0,035 μ., διάμ. βάσης 0,025 μ., πάχος τοιχ. 0,005 μ.
Ὁμάδα: 126.

1598. Ἀμφορίσκος μικκύλος. Συγκολλημένος. Ἐλλιπής (πίν. 40, 41).
Πηλὸς πολὺ καθαρός, φαιός. Ἐξωτερικὰ ἐπιφάνεια λεία, στιλπνή, ἀλείφωμα μελανωπό, ἐσωτερικὰ ὁμαλή, φαιὴ ἕως μελανωπή. Χεῖλος εὐθύ. Λαιμὸς κωνικός, ὑψηλός. Σῶμα κωνικό, ἀποκρουσμένο στὴ θέση τῶν λαβῶν. Βάση ἀδιαμόρφωτη. Ἀγγεῖο ἀσύμμετρο. Πιθανὸν ἐρυθρὴ βαφὴ στὸν λαιμό.
Ὕψος 0,05 μ., διάμ. στομ. 0,025 μ., πάχος τοιχ. 0,003 μ.
Ὁμάδα: 76.

1611. Ἀμφορίσκος μικκύλος. Λίγο ἐλλιπής (πίν. 40, 41).
Πηλὸς πολὺ καθαρός, χωρὶς προσμείξεις, ὠχροκάστανος. Ἐπιφάνεια ἐξωτερικὰ λεία, ἀλείφωμα ὠχροκάστανο, ἐσωτερικὰ ὁμαλή, παρόμοια. Χεῖλος ἐλαφρῶς προέχον. Λαιμὸς κωνικός. Αὐλάκωση περὶ τὴ ρίζα τοῦ λαιμοῦ. Σῶμα κωνικὸ μὲ ἐπίπεδο ὦμο. Βάση κοίλη. Τέσσερεις λαβὲς ἐνσωματωμένες, οἱ δύο θραυσμένες στὴ ράχη.
Ὕψος 0,06 μ., διάμ. στομίου 0,03 μ., διάμ. βάσης 0,015 μ., πάχος τοιχ. 0,003 μ.
Ὁμάδα: 39,7β.

1612. Ἀμφορίσκος μικκύλος: βλ. περιγραφή του στοὺς ἐγχάρακτους (πίν. 40, 41).

2072. Ἀμφορίσκος μικκύλος, ἄωτος. Γραπτός. Συγκολλημένος. Ἐλλιπής (πίν. 40, 41).
Πηλὸς πολὺ καθαρός, φαιός. Βαφὴ ἐρυθρή. Ἐξωτερικὴ λεία, στιλπνή, μελανωπή, ἀλείφωμα μόνο στὸν λαιμό, μελανωπό. Ἐσωτερικὰ ἴχνη βαφῆς. Χεῖλος ἐλαφρῶς προέχον. Λαιμὸς κωνικός, ἰδιαίτερα ὑψηλός. Αὐλάκωση στὴ ρίζα τοῦ λαιμοῦ μὲ βαφή. Σῶμα καμπύλο. Βάση ἀδιαμόρφωτη.
Ὕψος 0,045 μ., διάμ. στομ. 0,022 μ., πάχος τοιχ. 0,003 μ.
Ὁμάδες: 3 (60%)/39,4.

2439. Τμῆμα δίδυμου μικκύλου, πιθανῶς ἀμφορίσκου. Γραπτό. Συγκολλημένο (πίν. 40, 41).
Πηλὸς πολὺ καθαρός, φαιός. Βαφὴ ἐρυθρή. Ἐπιφάνεια ἐξωτερικὰ λεία, στιλπνή, ἀλείφωμα ὠχροκάστανο ἕως φαιό, ἐσωτερικὰ ὁμαλή, φαιή. Ἴχνη βαφῆς στὴν ἄνω ἐπιφάνεια καὶ μέσα στὶς ὀπές. Σώματα ἀγγείων κωνικὰ καὶ τμῆμα δύο κοίλων βάσεων. Μία λαβὴ σωληνωτή, ἐνσωματωμένη στὸ τοίχωμα, θραυσμένη. Στὸν σύνδεσμο τῶν ἀγγείων δύο κατακόρυφες ὀπές.
Ὕψος σωζ. 0,025 μ., μῆκος σωζ. 0,05 μ., πάχος τοιχ. 0,003 μ.
Ὁμάδες: 39,4 (50%)/39,3.

2496. Ἀμφορίσκος μικκύλος, γραπτός. Συγκολλημένος. Ἐλλιπής (πίν. 40, 41).
Πηλὸς πολὺ καθαρός, φαιός. Ἐξωτερικὰ ἐπιφάνεια λεία, στιλπνή, ἀλείφωμα μελανό. Χεῖλος εὐθύ. Λαιμὸς κωνικός. Σῶμα σφαιρικὸ πολὺ πιεσμένο. Βάση βραχεία, κοίλη, θραυσμένη. Δύο λαβές, ἐνσωματωμένες καὶ σημεῖα τῶν λοιπῶν. Διακόσμηση: βαφὴ ἐρυθρὴ ἐντὸς τῶν λαβῶν, στὴ ρίζα τοῦ λαιμοῦ καὶ πιθανῶς σὲ ὅλη τὴν ἐπιφάνειά του.
Ὕψος 0,05 μ., διάμ. στομ. 0,025 μ., διάμ. βάσης 0,02 μ., πάχος τοιχ. 0,005 μ.
Ὁμάδες: 140 (80%)/148.

A.T. 336. Κάτω τμῆμα μικκύλου ἀμφορίσκου, γραπτοῦ. Συγκολλημένο.
Πηλὸς πολὺ καθαρός, μελανός. Βαφὴ ἐρυθρή. Ἐπιφάνειες ὁμαλές, τεφρές, ἐσωτερικὴ βαφή. Λαιμὸς κωνικός. Αὐλάκωση περὶ τὴ ρίζα τοῦ λαιμοῦ. Σῶμα ἡμισφαιρικὸ πιεσμένο, ὦμος ἐλαφρῶς προέχων. Βάση ἀδιαμόρφωτη. Βαφὴ στὴν αὐλάκωση.
Ὕψος μέγ. σωζ. 0,02 μ., ὕψος σώμ. 0,015 μ., πάχος τοιχ. 0,003 μ.
Ὁμάδες: 39,4 (75%)/39,3.

Ἀρύταινες

Οἱ ἀρύταινες τοῦ Ἀποθέτη 39 (πίν. 42-43) εἶναι καμπύλα σκυφοειδῆ ἀγγεῖα μὲ ἐπίπεδη βάση καὶ μία πλατειὰ γλωσσοειδὴ λαβὴ ἀνυψούμενη ἐπάνω ἀπὸ τὸ χεῖλος σχεδὸν κατακόρυφα, μὲ ἐλαφρὰ πρὸς τὰ ἔξω κάμψη. Κατὰ τὴν ὄψη ἡ λαβή, ὅπου σώζεται, ἀπολήγει σὲ πλευρὲς κοῖλες μὲ κορυφὴ ὁριζόντια (τύπος 1). Ἐπὶ πλέον, στὶς **1726**, **1759** καὶ στὸ ὄστρακο **2073** ἔχει προστεθεῖ ἐξωτερικά, σὲ ὕψος ἀντίστοιχο τοῦ χείλους, μία μικρὴ κατακόρυφη σωληνωτὴ λαβὴ ποὺ χαρακτηρίζει τὸν τύπο 2. Ἡ ποιότητα τοῦ πηλοῦ τους ποικίλλει ἀπὸ πολὺ καθαρός, καθαρός, μέχρι τραχύς, ἀλλὰ τὸ σχῆμα τους παραμένει γενικὰ ὁμοιόμορφο. Τὸ ὕψος τους, χωρὶς τὴ λαβή, κυμαίνεται ἀπὸ 0.08-0.10 μ., σὲ δύο μικρότερες εἶναι 0.075 μ. περίπου, καὶ ἡ μέγιστη διάμετρος περὶ τὸ χεῖλος εἶναι 0.10-0.14 μ. Μὲ τὴν προσθήκη τῆς λαβῆς διπλασιάζεται περίπου τὸ ὕψος τους. Τὸ σχῆμα τῆς γάστρας εἶναι ὅμοιο μὲ αὐτὸ τῶν σκύφων (τύπος 1, 2 καὶ 3) (π.χ. **1720**, **1721**, **1781**), ἀλλὰ μία ἐξ αὐτῶν (**1699**), ἄτυπη, ἀντιγράφει σφαιρικὸ ἀγγεῖο τοῦ τύπου 2 μὲ χωνοειδὴ λαιμὸ καὶ ἐρυθρὴ ταινία περὶ τὴ ρίζα του. Ὅλες ἔχουν στόμιο κυκλικὸ ὁριζόντιο, ἀνυψούμενο ἐλαφρὰ κατὰ τὴ σύνδεση μὲ τὴ λαβή. Σὲ πέντε ἐξ αὐτῶν, σὲ σημεῖο ἀπέναντι τῆς λαβῆς, τὸ χεῖλος συμπιέζεται, διαγράφει ἡμικυκλικὴ καμπύλη καὶ σχηματίζει ἁπλὴ προχοή (**1720**, **1721**, **1759**, **2076**, **2336**). Μικρὴ ἀπόκλιση ἀπὸ τὸ τυπικὸ καμπύλο περίγραμμα τῆς γάστρας ὑπάρχει στὴν **2076**, ποὺ στενεύει ἔντονα στὸ κάτω τμῆμα καὶ γίνεται κωνικό. Ἡ διαφορὰ αὐτὴ ὅμως μπορεῖ νὰ ὀφείλεται σὲ προχειρότητα ἢ τραχύτητα τῆς κατασκευῆς. Μεταξὺ τῶν ὀστράκων ἐντοπίζεται ἀκόμα τὸ τμῆμα **2440** ποὺ ἀνήκει σὲ ἀρύταινα ἢ κωνικὸ σκύφο.

Τέλος, ἀρύταινες μαρτυροῦν ἀκόμα πέντε τουλάχιστον ὄστρακα στομίων ἢ λαβῶν (**A.T. 50**, **A.T. 51**, **A.T. 53**, **A.T. 54**, **A.T. 55**). Δηλωτικὰ σημεῖα τοῦ σχήματος εἶναι ἄλλοτε ἡ καμπύλη στὸ χεῖλος ποὺ σχηματίζει προχοὴ (**A.T. 53**, **A.T. 54**) καὶ ἄλλοτε τὸ ἀνυψούμενο χεῖλος ποὺ φέρεται πρὸς τὴ λαβή (**A.T. 50**, **A.T. 51**, **A.T. 55**).

Ἡ σποραδικὴ παρουσία τους στὴν ἐπίχωση τοῦ λάκκου σημειώνεται ἀπὸ τὸ κατώτατο ἐπίπεδο μέχρι ὑψηλὰ καὶ παρὰ τὶς διαφορὲς περιγράμματος διατηροῦν σταθερὰ τὴν ἴδια λαβή.

Ἡ πλατειὰ ἀνυψούμενη λαβὴ ἀποτελεῖ διαγνωστικὸ στοιχεῖο γιὰ τὶς ἀρύταινες τοῦ Ἀποθέτη σὲ ἀντίθεση μὲ τὶς στενότερες σύγχρονές τους[106]. Ὁ πλατὺς τύπος μαρτυρεῖται ἐπίσης ἀπὸ ἀγγεῖο τῆς Γλυφάδας[107], ποὺ φέρει ἀπὸ μία ὁπὴ στὶς δύο γωνίες, χρονολογεῖται στὴν Πρωτοελλαδικὴ Ι καὶ εἰκονίζεται μαζὶ μὲ ἀμφορίσκο. Ὁ ἴδιος τύπος ὑπάρχει στὴν Ἁγία Εἰρήνη Κέας[108], σὲ ὄστρακο τῆς Λέρνας τῆς Τελικῆς Νεολιθικῆς[109] καὶ στὶς ποικιλίες τῶν περιόδων X-VIII στὸ Ἐμπορειό, μὲ ὀπὲς καὶ χωρὶς ὀπές[110]. Τὸ πλησιέστερο παράλληλο φαίνεται νὰ προέρχεται ἀπὸ τὸν Μακρύγιαλο τῆς Μακεδονίας, φάση Ι[111].

---

106. Coleman 1977 πίν. 38, p.

107. Καζῆ-Παπαγεωργίου 2009, 433-449, εἰκ. 10:3. Ἡ ἴδια 2013, εἰκ. 2:3.

108. Wilson 1999, 14, πίν. I-122.

109. Vitelli 2007, F95a.

110. Hood κ.ἄ. 1981-82, 282-283, F 135: 331, 332, 334 καὶ πίν. 37: 333. Βλ. καὶ παλαιότερη μορφὴ κωνικοῦ σχήματος σὲ Φράγχθι,Vitelli 1999, 29, 154, εἰκ. 4e καὶ σχεδιαστικὴ συμπλήρωση εἰκ. 76.

111. Βλ. σχεδιαστικὴ παράσταση Mee - Renard 2007, εἰκ. 14:8, τρίτη σειρά.

Ἀπὸ τὸ ἄνω τμῆμα λαβῆς φαίνεται ὡς νὰ προέρχεται τὸ **2601**, μὲ κατακόρυφο ἐπίμηκες ἐπίθημα στὴ μέση τῆς ἐπιφάνειάς της. Τὸ ὄστρακο εἶναι ἔντονα ψημένο καὶ δὲν ἀποκλείεται νὰ εἶναι εἰσηγμένο. Παρὰ τὴν ἐλλιπὴ διατήρηση παρουσιάζει ἰδιαίτερο ἐνδιαφέρον, διότι τὸ ἐπίμηκες ἐπίθημα, συνδυαζόμενο μάλιστα μὲ τὴν καμπύλη ἀπόληξη τῆς κορυφῆς, προσδίδει στὸ ὄστρακο μορφὴ ἀνθρωπόμορφου εἰδωλίου. Συγγενὲς σχῆμα παρουσιάζουν δύο κεφαλὲς εἰδωλίων ἀπὸ τὴν Κέα, ἰδίως ἡ ὑπ᾽ ἀρ. 128[112] καὶ μία τῆς Ἀγορᾶς[113]. Τὸ ἐπίμηκες ἐπίθημα στὸ μέσον ὀρθογώνιας ἀκόσμητης ἐπιφάνειας μπορεῖ κανεὶς νὰ ὑποθέσει ὅτι παραπέμπει γενικὰ σὲ τύπο εἰδωλίου μὲ μακρὺ λαιμὸ καὶ μοναδικὸ ἢ κύριο χαρακτηριστικὸ προσώπου τὴ μύτη[114].

Ἡ ἀποσπασματικὴ διατήρηση καὶ τὰ χαλαρὰ χρονολογικὰ πλαίσια τῶν σχετικῶν δειγμάτων ἄλλων περιοχῶν τοποθετοῦν τὸν τύπο τῆς ἀρύταινας τοῦ Ἀποθέτη μεταξὺ Τελικῆς Νεολιθικῆς καὶ Πρωτοελλαδικῆς Ι περιόδου, γεγονὸς ποὺ δὲν ἀντιστρατεύεται τὴν κατασκευή τους στὴ Νεώτερη Χαλκολιθική.

Εὑρήματα

1699. Ἀρύταινα γραπτή. Συγκολλημένη. Ἐλλιπής (πίν. 42, 43).
Πηλὸς καθαρός, καστανέρυθρος. Βαφὴ ἐρυθρή. Ἐπιφάνεια ἐξωτερικὰ λεία, ἔντριπτη, ἀλείφωμα καστανὸ ἕως μελανό, ἐσωτερικὰ ὁμαλή, τμῆμα της μὲ λευκὸ ἀλείφωμα. Διχρωμία πυρᾶς. Χεῖλος ἁπλὸ ἕως ἐπίπεδο, ἀνυψούμενο πρὸς τὴ λαβή. Λαιμὸς χωνοειδής. Στόμιο ἀνοικτό. Σῶμα σφαιρικό. Βάση ἐπίπεδη. Λαβὴ γλωσσοειδής, θραυσμένη στὴ ρίζα της καὶ τμῆμα μὴ συγκολλώμενο. Διακόσμηση: ταινία ἐξίτηλη στὴ ρίζα τοῦ λαιμοῦ καὶ γραμμὴ ἐπὶ τῆς λαβῆς, στὸ ὕψος τοῦ χείλους. Ἄτυπη.
Ὕψος σωζ. 0,10 μ., διάμ. στομ. 0,09-0,10 μ., διάμ. βάσης 0,05 μ., πάχος τοιχ. 0,006 μ.
Ὁμάδες: 130 (70%)/129/132/138/143/39,4.

1720. Ἀρύταινα. Συγκολλημένη. Πρακτικῶς ἀκέραιη (πίν. 42, 43).
Πηλὸς καθαρός, καστανός. Ἐπιφάνειες λεῖες, στιλπνές, ἀλείφωμα ἐρυθρό, κατὰ τόπους τεφρό. Χεῖλος εὐθύ. Στόμιο κυλινδρικό. Σῶμα καμπύλο. Βάση ἐπίπεδη, φθαρμένη. Λαβὴ πλατειὰ γλωσσοειδής, κατακόρυφη, ἐλαφρῶς καμπύλη. Προχοὴ σχηματισμένη μὲ πίεση τοῦ τοιχώματος στὸ χεῖλος. Τύπος 1.
Ὕψος 0,18 μ., ὕψος χωρὶς λαβὴ 0,10 μ., διάμ. στομ. 0,14 μ., διάμ. βάσης 0,065 μ., πλ. λαβῆς 0,085-0,105 μ., πάχος τοιχ. 0,006 μ., πλ. προχοῆς 0,015 μ.
Ὁμάδες: 39,10 (60%)/39,9/61.

1721. Ἀρύταινα. Συγκολλημένη, συμπληρωμένη. Λίγο ἐλλιπής (πίν. 42, 43).
Πηλὸς πολὺ καθαρός, καστανέρυθρος. Ἐπιφάνειες λεῖες, στιλπνές, ἀλείφωμα ἐρυθρὸ ἕως καστανότεφρο. Διχρωμία πυρᾶς. Χεῖλος εὐθύ. Στόμιο κυλινδρικό. Σῶμα ἐλαφρῶς καμπύλο ἕως κωνικό. Βάση ἐπίπεδη. Λαβὴ γλωσσοειδής, κατακόρυφη, θραυσμένη. Προχοὴ σχηματισμένη μὲ πίεση τοῦ τοιχώματος στὸ χεῖλος. Τύπος 1.
Ὕψος σωζ. 0,13 μ., ὕψος χωρὶς λαβὴ 0,085 μ., διάμ. στομ. 0,10 μ., διάμ. βάσης 0,05 μ., πλ.

112. Coleman 1977, 68, ἀρ. 128, πίν. 26: 73,94 καὶ ἀρ. 202, πίν. 26:73.

113. Immerwahr 1971, 17, 48, πίν. 14 ἀρ. 220.

114. Βλ. Talalay 1993, FC 31, πίν. 16a, 17a τῆς Μέσης Νεολιθικῆς. Κακαβογιάννη κ.ἄ. 2009α, 159-175, εἰκ. 9, μὲ μύτη καὶ δύο ὁριζόντιες ἐγκοπὲς γιὰ μάτια, τῆς Νεολιθικῆς ἐποχῆς, ἐνῶ τὸ σύνολο τοῦ εὑρήματος τοποθετεῖται στὴν Τελικὴ Νεολιθικὴ καὶ Πρωτοελλαδικὴ Ι.

λαβῆς 0,05 μ., πάχος τοιχ. 0,007 μ., πλ. προχοῆς 0,015 μ.
Ὁμάδες: 149 (25%)/155/153/158/145.

1726. Ἀρύταινα. Συγκολλημένη. Ἐλλιπής (πίν. 42, 43).
Πηλὸς πολὺ τραχύς, καστανόφαιος, σπογγωτός. Ἐπιφάνειες ὁμαλές, ἀλείφωμα καστανέρυθρο. Χεῖλος εὐθύ. Στόμιο κυλινδρικό. Σῶμα καμπύλο. Βάση ἐπίπεδη, διακρίνεται ἐπικολλημένος δίσκος. Λαβὴ πλατειὰ γλωσσοειδής, κατακόρυφη, θραυσμένη. Στὸ ὕψος τοῦ στομίου, βραχεία σωληνωτὴ λαβὴ κολλημένη ἐπὶ τῆς γλωσσοειδοῦς. Προχοὴ μὲ πίεση τοῦ χείλους. Τύπος 2.
Ὕψος σωζ. 0,095 μ., ὕψος χωρὶς λαβὴ 0,075 μ., διάμ. στομ. 0,095 μ., διάμ. βάσης 0,045 μ., πλ. λαβῆς 0,05 μ., πάχος τοιχ. 0,006 μ., πλ. προχοῆς 0,01 μ.
Ὁμάδες: 49 (40%)/61/39,9.

1759. Ἀρύταινα. Συγκολλημένη. Λίγο ἐλλιπής (πίν. 42, 43).
Πηλὸς καθαρός, καστανέρυθρος. Ἀλείφωμα ἐρυθρό, ἐπιφάνειες ὁμαλὲς ἕως λεῖες, ἐρυθρὲς ἕως καστανότεφρες, κατὰ τόπους μελανές. Διχρωμία πυρᾶς. Χεῖλος εὐθύ. Στόμιο κυλινδρικό. Σῶμα καμπύλο. Βάση ἐπίπεδη μὲ διακριτὸ ἐπικολλημένο δίσκο. Λαβὴ πλατειὰ γλωσσοειδής, κατακόρυφη. Στὸ ὕψος τοῦ χείλους, βραχεία σωληνωτὴ λαβή, ἐπικολλημένη στὴ γλωσσοειδή. Προχοὴ σχηματισμένη μὲ πίεση τοῦ τοιχώματος. Δύο μὴ διαμπερεῖς ὀπὲς στὸ σῶμα, μετὰ τὴν ὄπτηση. Τύπος 2.
Ὕψος 0,16 μ., ὕψος χωρὶς λαβὴ 0,095 μ., διάμ. στομ. 0,135 μ., διάμ. βάσης 0,065 μ., πλ. λαβῆς 0,085-0,095 μ., πάχος τοιχ. 0,006 μ., πλ. προχοῆς 0,02 μ.
Ὁμάδες: 114 (80%)/115/113.

1781. Ἀρύταινα. Συγκολλημένη. Ἐλλιπής (πίν. 42-43).
Πηλὸς καθαρός, ἀνοικτόχρωμος καστανόφαιος, πορώδης. Ἐπιφάνειες ὁμαλές, ἀλείφωμα καστανέρυθρο ἕως καστανωπό, μελανὲς κηλίδες. Διχρωμία πυρᾶς. Χεῖλος εὐθύ, ἀνυψούμενο πρὸς τὴν ἀποκρουσμένη λαβή. Στόμιο κλειστό. Σῶμα καμπύλο. Βάση ἐπίπεδη μὲ διακριτὸ ἐπικολλημένο δίσκο. Προχοὴ σχηματισμένη μὲ πίεση τοῦ τοιχώματος στὸ χεῖλος. Τύπος 1.
Ὕψος 0,105 μ., ὕψος χωρὶς λαβὴ 0,08-0,095 μ., διάμ. στομ. 0,122 μ., διάμ. βάσης 0,055 μ., πάχος τοιχ. 0,007 μ.
Ὁμάδες: 155α (60%)/157/147/162.

2073. Ὄστρακο ἀρύταινας.
Πηλὸς καθαρός, καστανέρυθρος. Ἐπιφάνειες ὁμαλές, καστανέρυθρες. Μικρὸ τμῆμα γάστρας μὲ γλωσσοειδή, θραυσμένη λαβή. Στὴ γένεση τῆς λαβῆς, ἐπικολλημένη κάθετη σωληνωτὴ λαβή. Τύπος 2.
Ὕψος σωζ. 0,065 μ., πλ. λαβῆς 0,035 μ., πάχος τοιχ. 0,008 μ.
Ὁμάδα: 39,4.

2076. Ἀρύταινα. Συγκολλημένη. Ἐλλιπής (πίν. 42, 43).
Πηλὸς τραχύς, καστανός, σπογγωτός. Ἐπιφάνειες λίγο ἀνώμαλες, ἐξωτερικὰ καστανέρυθρη ἕως μελανότεφρη. Χεῖλος εὐθύ. Στόμιο κυλινδρικό. Σῶμα ἀπιόσχημο. Λαβὴ γλωσσοειδὴς θραυσμένη στὴ ρίζα. Βάση πολὺ φθαρμένη, ἐπίπεδη, διακριτὸς ἐπικολλημένος δίσκος. Φθορὰ στὸ χεῖλος, πιθανῶς γιὰ δημιουργία προχοῆς. Τύπος 1.
Ὕψος σωζ. 0,10 μ., διάμ. στομ. 0,095 μ., πλ. λαβῆς 0,05 μ., πάχος τοιχ. 0,008 μ.
Ὁμάδες: 39,10 (65%)/39,9.

2336. Ἀρύταινα. Συγκολλημένη, συμπληρωμένη (πίν. 42, 43).
Πηλὸς πολὺ καθαρός, καστανόφαιος. Ἀλείφωμα ἐρυθρό, ἐπιφάνειες ἐρυθρὲς ἕως καστανότεφρες, ἐξωτερικὰ λεία, στιλπνή, ἐσωτερικὰ ὁμαλή. Διχρωμία πυρᾶς. Χεῖλος εὐθύ. Στόμιο κλειστό. Σῶμα σφαιρικό. Βάση ἐπίπεδη. Λαβὴ πλατειὰ γλωσσοειδής, κατακόρυφη, ἐλαφρῶς καμπύλη. Προχοὴ σχηματισμένη μὲ πίεση τοῦ τοιχώματος ἐπὶ τοῦ χείλους. Τύπος 1.
Ὕψος 0,185 μ., ὕψος χωρὶς λαβὴ 0,10 μ., διάμ. στομ. 0,125 μ., διάμ. βάσης 0,07 μ., πλ. λαβῆς 0,09-0,11 μ., πάχος τοιχ. 0,007 μ., πλ. προχοῆς 0,025 μ.
Ὁμάδες: 39,4 (20%)/49/39,8/39,10/39,7/39, 3/61/3.

2440. Τμῆμα ἀρύταινας ἢ κωνικοῦ σκύφου.

Συγκολλημένο. Λείπει τὸ ἄνω τμῆμα (πίν. 42).
Πηλὸς λίγο τραχύς, καστανέρυθρος. Ἐπιφάνειες ὁμαλές, καστανὲς ἕως τεφρές. Σῶμα κωνικό. Βάση ἐπίπεδη. Στὸ τοίχωμα, αὐλάκωση γιὰ δημιουργία προχοῆς μετὰ τὴν ὄπτηση.
Ὕψος σωζ. 0,065 μ., διάμ. βάσης 0,065 μ., πάχος τοιχ. 0,006 μ., πλ. προχοῆς 0,01 μ.
Ὁμάδα: 39,7.

2441. Ἀρύταινα. Δύο συνανήκοντα τμήματα, λείπει καὶ ἡ λαβή.
Πηλὸς τραχύς, καστανέρυθρος. Ἐπιφάνειες λίγο ἀνώμαλες, καστανέρυθρες ἕως καστανότεφρες. Χεῖλος εὐθύ. Στόμιο κλειστό. Σῶμα καμπύλο. Βάση ἐπίπεδη. Γλωσσοειδὴς λαβή, κατακόρυφη, θραυσμένη στὴ ρίζα της. Τύπος 1.
Ὕψος σωζ. μέγ. 0,075 μ., διάμ. βάσης 0,05 μ., πάχος τοιχ. 0,006 μ.
Ὁμάδες: 144 (75%)/142.

2601. Ἄνω τμῆμα λαβῆς ἀρύταινας (πίν. 42, 43).
Πηλὸς λίγο τραχύς, φαιός. Ἐπιφάνειες ὁμαλές, τεφρὴ καὶ καστανέρυθρη ἕως μελανωπή. Ὄπτηση ἔντονη. Λαβὴ πλατειὰ γλωσσοειδής, ἐλαφρῶς καμπύλη, περίγραμμα πλευρῶν κοῖλο, κορυφὴ καμπύλη. Στὴ μέση μίας ὄψης κατακόρυφο χαμηλὸ ἐπίθημα.
Ὕψος σωζ. 0,042 μ., πλ. λαβῆς 0,06 μ., πάχος τοιχ. 0,007 μ.
Ὁμάδα: 131.

A.T. 50. Τμῆμα ἀρύταινας. Συγκολλημένο.
Πηλὸς πολὺ καθαρός, καστανός, μὲ μαρμαρυγία. Ἐπιφάνειες λεῖες, καστανέρυθρες ἕως μελανές, ἀλείφωμα ἐρυθρὸ ἕως μελανό. Διχρωμία πυρᾶς. Σῶμα καμπύλο. Χεῖλος ἀνυψούμενο καὶ ἀρχὴ πλατειᾶς, γλωσσοειδοῦς, κατακόρυφης λαβῆς.
Ὕψος μέγ. σωζ. 0,085 μ., πάχος τοιχ. 0,005 μ.
Ὁμάδες: 39,6 (55%)/39,7.

A.T. 51. Ὄστρακο ἀρύταινας.
Πηλὸς καθαρός, καστανός. Ἐπιφάνειες ὁμαλές, ἐσωτερικὰ ἐρυθρή, ἐξωτερικὰ μελανὴ. Σῶμα καμπύλο. Χεῖλος ἀνυψούμενο καὶ ἀρχὴ πλατειᾶς, γλωσσοειδοῦς λαβῆς, κομμένης.
Ὕψος μέγ. σωζ. 0,065 μ., πάχος τοιχ. 0,007 μ.
Ὁμάδα: 39,4.

A.T. 53. Τμῆμα ἀρύταινας. Συγκολλημένο.
Πηλὸς πολὺ καθαρός, καστανόφαιος, πορώδης, μὲ μαρμαρυγία. Ἐπιφάνειες ὁμαλές, παρόμοιες. Χεῖλος εὐθύ. Προχοὴ σχηματισμένη μὲ ἁπλὴ πίεση τοῦ τοιχώματος, πρὶν ἀπὸ τὴν ὄπτηση. Σῶμα ἐλαφρῶς καμπύλο.
Ὕψος μέγ. σωζ. 0,065 μ., πάχος τοιχ. 0,005 μ.
Ὁμάδα: 39,7.

A.T. 54. Ὄστρακο ἀρύταινας.
Πηλὸς καθαρός, φαιός, πορώδης, μὲ μαρμαρυγία. Ἐπιφάνειες ὁμαλές, ἐσωτερικὰ τεφρὴ ἕως μελανή, ἐξωτερικὰ καστανή, ἀλείφωμα ἐρυθρὸ πολὺ ἐξίτηλο. Χεῖλος εὐθύ. Προχοὴ σχηματισμένη μὲ ἁπλὴ πίεση τοῦ τοιχώματος, πρὶν ἀπὸ τὴν ὄπτηση. Σῶμα ἐλαφρῶς καμπύλο.
Ὕψος μέγ. σωζ. 0,05 μ., πάχος τοιχ. 0,007 μ.
Ὁμάδα: 39,9.

A.T. 55. Ὄστρακο ἀρύταινας.
Πηλὸς καθαρός, καστανόφαιος. Ἐπιφάνειες ὁμαλές, παρόμοιες. Χεῖλος εὐθύ, ἐντόνως ἀνυψούμενο. Σῶμα καμπύλο.
Ὕψος μέγ. σωζ. 0,04 μ., πάχος τοιχ. 0,008 μ.
Ὁμάδα: -.

Θήλαστρο

Τὸ σκυφοειδὲς θήλαστρο **1599** (πίν. 42, 43) ἀπὸ τὰ ἀνώτατα στρώματα, εἶναι τὸ μοναδικό, σχεδὸν ἀκέραιο δεῖγμα στὸν Ἀποθέτη 39. Ἔχει σχῆμα πολὺ ἁπλό, κατασκευὴ χονδροειδὴ καὶ ἄτεχνη, ἀλλὰ ἡ ἀδρὴ ἐπιφάνεια ἔδρασής του μπορεῖ νὰ ὑποδηλώνει ὕπαρξη πρόσθετης βάσης ποὺ ἀπέπεσε. Δύο ἀκόμα μικρότατα κομμάτια σωληνωτῶν προχοῶν, **A.T. 225** καὶ **A.T. 361**, θεωρεῖται ὅτι προέρχονται ἀπὸ ὅμοια ἀγγεῖα.

Τὸ σχῆμα ἐμφανίζεται γενικὰ πολὺ σπάνια μέχρι τὴν προχωρημένη Χαλκὴ περίοδο καὶ ἀπαντᾶται κυρίως κατὰ τὴν Ὑστεροελλαδικὴ σὲ διάφορες ἐξελιγμένες παραλλαγές[115]. Τὸ ἀρχαιότερο ἴσως θήλαστρο ἔχει βρεθεῖ στὴ Μαγούλα Ἁγία Σοφία, στὴ Θεσσαλία[116] καὶ θεωρεῖται πιθανὸν νὰ προέρχεται ἀπὸ παιδικὸ τάφο. Ἔχει περίγραμμα σιγμοειδοῦς σκύφου, προχοὴ χαμηλότερα τοποθετημένη καὶ φέρει διακόσμηση ρυθμοῦ Ἀράπη. Ὅμοιο μὲ τὸ **1599** ἐκτίθεται στὸ Μουσεῖο Βόλου[117].

Εὕρημα

1599. Σκυφοειδές θήλαστρο. Ἐλλιπὲς κατὰ τὴ βάση. Πρακτικῶς ἀκέραιο (πίν. 42, 43).
Πηλὸς λίγο τραχύς, καστανός, μὲ μαρμαρυγία. Ἐπιφάνεια ἐξωτερικὰ λεία ἕως λίγο ἀνώμαλη, ὠχροκάστανη ἕως καστανέρυθρη, κατὰ τόπους μελανωπή. Χεῖλος εὐθύ. Στόμιο κλειστό, ἐλλειπτικό. Σῶμα καμπύλο. Σωληνωτὴ προχοή.
Ὕψος σωζ. 0,03 μ., διάμ. στομ. 0,035-0,04 μ., μῆκος προχοῆς 0,025 μ., πάχος τοιχ. 0,004 μ.
Ὁμάδα: 107α.

115. Furumark 1972, 609-610, FS 159-162. Mountjoy 1986.

116. Milojčić κ.ἄ. 1976, 7, πίν. 8:8a-b. Πρβ. Pomadère 2007, 271, εἰκ. 16.2d.

117. Βλ. Adrymi-Sismani 2016, 411.

Καρποδοχεῖα

Τὰ καρποδοχεῖα (πίν. 44-51) εἶναι σκεύη ἀκόσμητα, ἐπιμελημένης κατασκευῆς, ἀποτελούμενα ἀπὸ δύο ἑνωμένα τμήματα: τὴν ἀνοικτὴ κωνικὴ γάστρα καὶ τὸ ὑψηλὸ κυλινδρικὸ πόδι, ποὺ ἀποτελεῖ τὸ πιὸ ἐκφραστικὸ στοιχεῖο τοῦ ἀγγείου καὶ καθορίζει τὴν τυπολογία του. Στὴν κεραμεικὴ τοῦ Ἀποθέτη 39 ἔχουν ἐντοπισθεῖ συνολικὰ 85 καρποδοχεῖα. Ἀπὸ αὐτά, τὰ 12 εἶναι σχεδιαστικὰ ἀκέραια, ἐνῶ τὰ ὑπόλοιπα σώζονται ἐλλιπῶς. Συγκεκριμένα ὑπάρχουν 36 στελέχη μὲ μικρὸ τμῆμα ἢ καθόλου γάστρα, 12 γάστρες καὶ 25 ἀκόμα σὲ μικρὰ τεμάχια. Παρὰ τὸ μεγάλο μέγεθος τοῦ σκεύους καὶ τὴ βαρειὰ κατασκευή, ὁ πηλὸς εἶναι πολὺ καθαρὸς ἕως καθαρός, κυρίως καστανὸς ἢ σὲ ὀλιγώτερα φαιὸς καὶ περιέχει πολὺ συχνὰ χρυσὸ μαρμαρυγία[118]. Τὸ ἀλείφωμα στὶς ἐπιφάνειες παχύ, λεῖο, στιλπνὸ καὶ κάποτε ἔντριπτο, ἔχει ἀρχικὸ χρῶμα ἐρυθρό, ποὺ μετὰ τὴν ἔκθεσή τους στὴν ἀνοικτὴ πυρὰ μπορεῖ νὰ φθάνει μέχρι φαιὸ καὶ μελανωπὸ ἢ ἀντιθέτως σὲ πολὺ λίγα δείγματα ὠχροκάστανο (**1985**, **2090**).

Ἡ γάστρα, πάντοτε κωνική, μπορεῖ νὰ διακριθεῖ σὲ ρηχή, σὲ σχέση ὕψους πρὸς διάμετρο 1:3 ἢ ὀλιγώτερο, καὶ βαθειὰ περισσότερο ἀπὸ 1:3. Τὰ τοιχώματα εἶναι εὐθύγραμμα καὶ ἀπολήγουν συχνὰ σὲ χεῖλος εὐθύ, ἐνῶ ἄλλοτε διευρύνονται στὸ στόμιο (**2113**, **2115**, **2090**) μὲ τοίχωμα ποὺ μπορεῖ νὰ παχύνεται στὸ τελείωμά του (**2114**). Σὲ λίγες γάστρες, τουλάχιστον στὶς **1565** καὶ **2112**, τμῆμα τοῦ χείλους ἔχει φθαρεῖ μετὰ τὴν ὄπτηση γιὰ νὰ δημιουργηθεῖ προχοή. Ἰδιότυπο μὲ ἡμισφαιρικὴ γάστρα εἶναι τὸ **1733**, ποὺ ἀντιγράφει τὸν τύπο τοῦ τοπικοῦ καμπύλου σκύφου μὲ κυλινδρικὸ στόμιο, ἀκόμα καὶ στὶς δύο λαβές. Ὅπως ὑποδηλώνει κατασκευαστικὴ λεπτομέρεια μιᾶς ἄλλης γάστρας **2391**, στὸν Ἀποθέτη πρέπει νὰ ὑπῆρχε ἕνα ἀκόμη ὅμοιο σκεῦος[119]. Ὅλες οἱ κωνικὲς γάστρες, χωρὶς ἐξαίρεση, φέρουν μόνον μία πλατειὰ σωληνωτὴ λαβή (πίν. 111), ὁριζόντια τοποθετημένη ἀμέσως κάτω ἀπὸ τὸ χεῖλος ἢ λίγο χαμηλότερα αὐτοῦ (π.χ. **2090**, **2114**, **2115**). Σχετικὴ ποικιλία ὑπάρχει στὴν ἰδιαίτερη διαμόρφωση τῆς λαβῆς. Ἐκτὸς ἀπὸ τὸν συνήθη τύπο μὲ ἀμετάβλητο πλάτος ἀπὸ τὴ ρίζα μέχρι τὴν κορυφή, ὑπάρχουν ἄλλες ποὺ στενεύουν στὴ ράχη (π.χ. **2116**, **2387**) ἢ ἔχουν ράχη αὐλακωτή (π.χ. **2383**, **2387**, **2388**). Γενικὰ παρατηρεῖται ὅτι πολλὲς λαβὲς ἔχουν φθαρεῖ ἀπὸ τὴ χρήση στὴ μία πλευρά, δεξιὰ ἢ ἀριστερά. Ἡ αἰτία τῆς φθορᾶς φαίνεται νὰ ἔχει προκληθεῖ ἀπὸ διερχόμενο σχοινὶ ποὺ πίεζε ἰδιαιτέρως τὸ ἕνα ἄκρο, πιθανῶς κατὰ τὴν ἀνάρτηση τοῦ σκεύους.

Τὸ πόδι ἢ στέλεχος κατασκευάζεται, ὡς γνωστόν, ἰδιαίτερα ἀπὸ τὴ γάστρα μὲ τοιχώματα παχειά. Εἶναι πάντοτε κοῖλο καὶ στὸ ἐσωτερικὸ διατηρεῖ βαθειὲς κυκλικὲς αὔλακες τοῦ σχηματισμοῦ του (**2113**). Τὸ περίγραμμά του, περισσότερο ἐκφραστικὸ ἀπὸ τὴ γάστρα, διακρίνει τὰ σκεύη σὲ τρεῖς κυρίως τύπους: ὑψηλὸ κωνικὸ μὲ σχέση ὕψους γάστρας πρὸς πόδι 1:1,95 ἢ ὀλιγώτερο (τύπος 1), βραχὺ κωνικὸ μὲ σχέση ὕψους γάστρας πρὸς πόδι περισσότερο ἀπὸ 1:1,95 (τύπος 2) καὶ ὑψηλὸ κυλινδρικὸ μὲ σχέση 1:2,8 ἕως 1:1,5 (τύπος 3). Χαμηλὸ κυλινδρικὸ στέλεχος δὲν ὑπάρχει καὶ δὲν διακρί-

118. Ἔντονη εἶναι ἡ διαφορὰ στὸ πόδι **2380** μὲ πυκνὸ ἀσημένιο μαρμαρυγία.

119. Ἀρκετὲς ὁμοιότητες μὲ τὸ ἀγγεῖο **1733** παρουσιάζουν λίγες σφαιρικὲς πυξίδες μὲ πόδι ἀπὸ τὴν Ἁγία Φωτιά, π.χ. Davaras - Betancourt 2012, 52-53, πίν. 45-46, ἀρ. 947, 976.

νεται ἀπὸ τὰ σωζόμενα ὄστρακα. Ἄλλες ἐπὶ μέρους διαφορὲς σημειώνονται ὡς ἰδιαιτερότητες[120]. Μικρότερο ὅλων εἶναι τὸ **2555**, σωζόμενου ὕψους 0.048 μ., κατασκευασμένο ἀπὸ πηλὸ χωρὶς μαρμαρυγία. Ὅλα τὰ πόδια, ἀνεξαρτήτως σχήματος καὶ ὕψους, διευρύνονται στὴν ἀπόληξή τους καὶ σχηματίζουν βάση μὲ προσκολλημένο ἀπὸ κάτω πρόσθετο ἐπίπεδο ὁριζόντιο δακτύλιο, ὡς πέλμα, πάντοτε χωρὶς ἀλείφωμα. Ὁ δακτύλιος-πέλμα προέχει τοῦ περιγράμματος τοῦ στελέχους καὶ ὅταν εἶναι εὐρὺς σχηματίζει προέχουσα βάση (π.χ. **1565**, **2115**) σὲ ὁρισμένα πολὺ παχειά (π.χ. **2354**, **2357**). Σὲ αὐτὰ τὰ δύο μάλιστα, φθαρμένο τμῆμα τῆς ἐπιφάνειας ἀποκαλύπτει τὸν τρόπο κατασκευῆς, ἐνῶ στὴ βάση τοῦ **2360** καὶ σὲ ἄλλα πέντε (**A.T. 120**, **A.T. 123**, **A.T. 816**, **A.T. 1008**, **A.T. 1009**) ἀπογυμνωμένα τμήματα παρουσιάζουν ἀποτύπωμα πλέγματος. Στὸ **A.T. 117** τὰ σημάδια διατηροῦνται στὴν κορυφή του, κατὰ τὴν ἕνωση μὲ τὴ γάστρα.

Ὁ πρόσθετος ὁριζόντιος δακτύλιος ἀποτελεῖ τοπικὸ διακριτικὸ στοιχεῖο καί, ὅσο γνωρίζω, δὲν βρίσκει παράλληλα σὲ ἄλλες θέσεις[121]. Ὡς λεπτομέρεια παρατηρεῖται σὲ λίγα δείγματα ἡ ἐλαφρὰ διόγκωση τοῦ στελέχους περὶ τὸ μέσον τοῦ ὕψους του, ὅπως ἡ ἔνταση τῶν κιόνων (**1733**, **2112**). Παρόμοια ὑπάρχει στὸν Σάλιαγκο[122], ἀλλὰ διαφέρει ἀπὸ τὴν ὑψηλὴ κωνικὴ ἀπόληξη ποὺ συνδυάζεται συχνὰ μὲ μεγάλη διόγκωση στὴ μέση τοῦ στελέχους[123]. Ἐπίσης ἐδῶ ἄγνωστα εἶναι τὰ ρομβοειδῆ, τριγωνικὰ ἢ κυκλικὰ ἀνοίγματα, ποὺ κατασκευάζονται στὴ Στερεά Ἑλλάδα, στὴν Πελοπόννησο, στὶς Κυκλάδες, στὴν Κρήτη καὶ στὴν Ἀνατολία[124].

Τέλος, σπάνια γιὰ τὴν ἐποχὴ εἶναι ἡ στενὴ πλαστικὴ ταινία, χαραγμένη μὲ πυκνὲς κατακόρυφες ἐγχαράξεις, ποὺ προστέθηκε ἐξωτερικὰ περὶ τὴν κορυφὴ τοῦ ποδιοῦ τοῦ **2382** ὡς διακοσμητικὸ συμπλήρωμα. Ὅμοια μὲ λοξὲς ἐγχαράξεις ὑπάρχει σὲ τεμάχιο σκύφου-καρποδοχείου ἀπὸ τὴν Ἀγορά[125], σὲ πλαστικὴ προσθήκη μεγάλου σκεύους ἀδιευκρίνιστου σχήματος τῆς Πρωτοελλαδικῆς Ι ἀπὸ τὴ Βουλιαγμένη Περαχώρας, ποὺ μοιάζει μὲ καρποδοχεῖο[126]. Τὸ ἴδιο ὑπάρχει καὶ στὴν Πρωτοελλαδικὴ ΙΙ[127].

Στὴ συγκόλληση τῶν δύο τμημάτων, γάστρας καὶ στελέχους, ἐκτὸς ἀπὸ τὴν ἁπλὴ προσθήκη μάζας πηλοῦ (**2130**), ἀκολουθοῦνται εἰδικὲς πρακτικές. Κατὰ τὴ μία μέθοδο τοποθετοῦνται ὡς γέμισμα στὸ παχύτερο σημεῖο, τὸ τριγωνικό, μεταξὺ ἀρχῆς καμπύλης τῆς γάστρας καὶ τῆς κορυφῆς τοῦ στελέχους, μικρὰ ἄμορφα, κυλινδρικῆς διατομῆς

---

120. Τὸ πόδι **2360** εἶναι ἀπὸ τὴ μία πλευρὰ κωνικὸ καὶ ἀπὸ τὴν ἄλλη κυλινδρικό. Βλ. ἰδιαίτερα στενὸ σημεῖο ἕνωσης στὸ **2113**.

121. Πρβ. Evans - Renfrew 1968, F.31: 2,3, 32: 1-3. Phelps 2004, F.45: 26, 28. F.48: 28-30. F.55: 23-25. Σάμψων 1981, εἰκ. 92:75, 93:77. 82. 83. Vitelli 2007, F.86,i.l. Vitelli 1999, F.71,n. Parzinger 1991, 365, εἰκ. 1: 23. 3: 60. Weisshaar 1989, πίν. 8, 16. 9, 24, κυρίως πίν. 19, 27, 30, 32, 33, πίν. 25, 13. 25. Wilson 1999, πίν. 4, I-165. Τὸ ἴδιο πέλμα στὸν σκύφο μὲ πόδι **2087**. Σὲ καρποδοχεῖα πιθανὸν νὰ ἀνήκουν καὶ δύο ὄστρακα ἀπὸ τὴ Φυλακωπή, Renfrew 2007, 138, εἰκ. 5.2: 10-11. Μοναδικὴ ἐξαίρεση ἕνα πόδι ἀπὸ τὰ Θαρρούνια μὲ πλατὺ πάτημα ποὺ μπορεῖ νὰ εἶναι δακτύλιος, Σάμψων 1993, 77, σχ. 61:88.

122. Evans - Renfrew 1968, F.32:1.

123. Zafeiropoulou 1984, 35, εἰκ. 3c. Warren 1984, 58, f.3,b.c. Ἄνω Κουφονήσι καὶ Πύργος Κρήτης.

124. Ρομβοειδῆ: Vitelli 1999, F.71,n. Weisshaar 1989, πίν. 20.3, 23.8. Weinberg 1962, 184, εἰκ. 9, πίν. 58f, 59g. Κυκλικά: Weisshaar 1989, πίν. 25.25. Parzinger 1991, πίν. 6:10.

125. Immerwahr 1971, 35, ἀρ. 110, πίν. 10 καὶ 69.

126. Fossey 1969, 59, εἰκ. 3 κάτω, 5. Βλ. καὶ Petrakis 2002, 48, εἰκ. 34: 144, ὅπου δημοσιεύεται ὡς σκύφος.

127. Rutter 1995, F.32:9. Zachos 2008, 84, εἰκ. 51: Π 3769.

τεμάχια ψημένου πηλοῦ, ποὺ εἶχαν ὁπωσδήποτε καλύτερη πρόσφυση στὸν πηλὸ τοῦ ἀγγείου ἀπὸ ἄλλο ὑλικό, ὅπως θὰ ἦταν π.χ. τὰ χαλίκια (π.χ. **2354**)[128]. Εὐρύτερα γνωστή, παλαιὰ καὶ μὲ χρονικὴ διάρκεια εἶναι ἡ ἡμισφαιρικὴ διαμόρφωση τῆς κορυφῆς τοῦ στελέχους, ποὺ εἰσχωρεῖ σὲ ἀντίστοιχα ἁδρὰ διαμορφωμένη κοιλότητα κάτω ἀπὸ τὴ βάση τῆς γάστρας (π.χ. **2114**)[129]. Στρωματογραφικὰ παρατηρεῖται ὅτι οἱ δύο τύποι συνυπάρχουν μὲ ἀρκετὰ δείγματα, ἤδη ἀπὸ τὸ κατώτατο στρῶμα. Πολὺ περισσότερα, ὅμως, ἦταν συγκεντρωμένα ἀπὸ βάθους 1.55 μ., σὲ ἀντίθεση μὲ τὶς λεκάνες, ὅπου μάλιστα ὑπῆρχαν πολλὰ πόδια χωρὶς τὴ γάστρα. Σὲ ὑψηλὸ στρῶμα βρέθηκε ἐπίσης τὸ ἰδιότυπο **1733,** ὅπως καὶ ἡ σκυφοειδὴς γάστρα **2391**.

Τὰ καρποδοχεῖα δὲν ἔχουν τὴν ἴδια ἐξάπλωση στὸν Ἑλλαδικὸ χῶρο καὶ εἶναι περισσότερο γνωστὰ ἀπὸ τμήματα γάστρας, ἀποχωρισμένα ἀπὸ τὸ στελέχος, καὶ ἀκόμα συχνότερα ἀπὸ ὄστρακα αὐτῶν. Ἡ γάστρα, ὅταν δὲν σώζεται ἡ βάση, συγχέεται συχνὰ μὲ τοὺς κωνικοὺς σκύφους[130], ἐνῶ ἀπὸ τὰ ὄστρακα ποὺ διατηροῦν μία λαβὴ δὲν ἀποδεικνύεται ὁ ἀριθμός τους στὸ σκεῦος. Παρὰ ταῦτα, γιὰ λόγους συμμετρίας, ἡ συμπλήρωση ἀπὸ τοὺς μελετητὲς μὲ δεύτερη λαβὴ θεωρεῖται κάποτε αὐτονόητη[131]. Κατὰ τὸ περίγραμμα τῆς γάστρας, τὰ τοπικὰ καρποδοχεῖα βρίσκουν παράλληλα στὴν Ἁγία Εἰρήνη τῆς Κέας[132], ἐνῶ ὁ ἴδιος τύπος ἀπουσιάζει τελείως ἀπὸ τὴν Κεφάλα[133]. Τὰ περισσότερα καρποδοχεῖα ἔχουν βρεθεῖ στὸν Σάλιαγκο καὶ παρουσιάζουν σχετικὴ ποικιλία στὸ περίγραμμα τῆς γάστρας. Συνηθίζεται τόσο τὸ εὐθὺ τοίχωμα ὅσο καὶ τὸ διευρυνόμενο περὶ τὸ στόμιο σὲ γάστρες συνήθως βαθειές, στὰ σωζόμενα τμήματα ὅμως δὲν φαίνεται νὰ ὑπάρχει λαβή[134]. Ἀπὸ τὴν ἴδια ἀνασκαφὴ ὑπάρχει καμπύλη βαθειὰ γάστρα[135], ἀλλὰ μὲ περίγραμμα σιγμοειδές, χωρὶς λαβές, στόμιο διευρυνόμενο, καὶ εὐρὺ βραχὺ πόδι, στοιχεῖα ποὺ δὲν ἐπιτρέπουν τὴν παραβολή του μὲ τὸ **1733** τοῦ Τσέπι.

Εὑρήματα

1565. Καρποδοχεῖο. Συγκολλημένο, συμπληρωμένο (πίν. 48, 49).
Πηλὸς πολὺ καθαρός, φαιός, μὲ μαρμαρυγία. Ἐπιφάνειες λεῖες, στιλπνές, ἀλείφωμα ἐρυθρὸ ἕως μελανωπό. Διχρωμία πυρᾶς. Χεῖλος εὐθύ. Γάστρα βαθειὰ κωνική. Πόδι κυλινδρικό. Βάση προέχουσα μὲ πλατὺ δακτύλιο. Λαβὴ σωληνωτή. Ἀπόκρουση στὸ χεῖλος γιὰ σχηματισμὸ προχοῆς. Τύπος 3.
Ὕψος 0,285 μ., διάμ. στομ. 0,245-0,255 μ., ὕψος γάστ. 0,085 μ., διάμ. βάσης 0,135 μ., πλ. λαβῆς 0,04 μ., πάχος τοιχ. 0,009 μ., πλ. προχοῆς 0,08 μ.
Ὁμάδες: 128 (50%)/39,7/121.

128. Πρβ. κεφάλαιο: Λεκάνες. Βλ. καὶ Kilian-Dirlmeier 2005, 105-106, πίν. 69.2, ἀριστ., σφαιρικὰ τεμάχια γιὰ γέμισμα.

129. Βλ. Παντελίδου Γκόφα 1995, 298, εἰκ. 60:12-173 καὶ εἰκ. 61:12-172. Βλ. ἄλλη μέθοδο, Kilian - Dirlmeier, ἔ.ἀ., πίν. 69.3.

130. Βλ. Wilson 1999, 16.

131. Βλ. Wilson ἔ.ἀ., πίν. 4, I-150. Ὁμοίως, παλαιὸ εὕρημα τοῦ Τσέπι, στὴν προθήκη τοῦ Μουσείου, ἔχει συμπληρωθεῖ αὐθαιρέτως μὲ δύο λαβές.

132. Wilson ἔ.ἀ., 7, πίν. 4.

133. Τὰ κωνικὰ πόδια, Coleman 1977, πίν. 30, ὅπως σημειώνει ὁ ἴδιος σ. 14, εἶναι χαμηλὰ σὲ σχέση μὲ πολλὰ νεολιθικὰ καρποδοχεῖα.

134. Evans - Renfrew 1968, 81-82, ὅπου καὶ γενικὴ ἀναφορὰ στὸ σχῆμα γιὰ τὴν Ἑλλάδα καὶ Ἀνατολή.

135. Evans - Renfrew ἔ.ἀ., F.31:2.

1566. Καρποδοχεῖο. Συγκολλημένο, συμπληρωμένο (πίν. 44, 45).
Πηλὸς πολὺ καθαρός, φαιός, μὲ μαρμαρυγία. Ἐπιφάνειες λεῖες, στιλπνές, ἀλείφωμα ἐρυθρὸ ἕως μελανωπό, κατὰ τόπους φθαρμένο. Διχρωμία πυρᾶς. Χεῖλος εὐθύ. Γάστρα βαθειὰ κωνική. Πόδι ὑψηλὸ κωνικό. Βάση προέχουσα μὲ λεπτὸ δακτύλιο. Λαβὴ σωληνωτή, στενότερη στὴν κορυφή της. Τύπος 1.
Ὕψος 0,17-0,18 μ., διάμ. στομ. 0,165 μ., ὕψος γάστ. 0,06 μ., διάμ. βάσης 0,095 μ., πάχος τοιχ. 0,007 μ.
Ὁμάδες: 130 (30%)/129/159 καὶ 10 ὄστρακα: ἄγνωστη ὁμάδα.

1567. Καρποδοχεῖο. Συγκολλημένο, συμπληρωμένο (πίν. 44, 45).
Πηλὸς πολὺ καθαρός, καστανός, μὲ μαρμαρυγία. Ἐπιφάνειες λεῖες, στιλπνές, ἀλείφωμα ἐρυθρὸ ἕως μελανωπό. Διχρωμία πυρᾶς. Χεῖλος εὐθύ. Γάστρα ρηχὴ κωνική. Πόδι ὑψηλὸ κωνικό. Βάση προέχουσα μὲ πλατὺ δακτύλιο. Λαβὴ σωληνωτή. Τύπος 1.
Ὕψος 0,265-0,28 μ., διάμ. στομ. 0,25 μ., ὕψος γάστ. 0,08 μ., διάμ. βάσης 0,13 μ., πάχος τοιχ. 0,009 μ.
Ὁμάδες: 39,9 (40%)/49/39,10.

1568. Καρποδοχεῖο. Συγκολλημένο. Λείπει καὶ ἡ λαβή (πίν. 48, 49).
Πηλὸς πολὺ καθαρός, ἀνοικτόχρωμος καστανός, μὲ μαρμαρυγία. Ἐπιφάνειες λεῖες, κατὰ τόπους φθαρμένες, ἀλείφωμα ἐρυθρό. Χεῖλος εὐθύ. Γάστρα ρηχὴ κωνικὴ μὲ ἐλαφρῶς φθαρμένο πυθμένα. Πόδι κυλινδρικό. Βάση προέχουσα μὲ πλατὺ δακτύλιο. Τύπος 3.
Ὕψος 0,27 μ., διάμ. στομ. 0,23 μ., ὕψος γάστ. 0,07 μ., διάμ. βάσης 0,12 μ., πάχος τοιχ. 0,007 μ.
Ὁμάδα: 39,5.

1603. Πόδι καρποδοχείου μὲ τμῆμα πυθμένα γάστρας. Συγκολλημένο (πίν. 44, 45).
Πηλὸς πολὺ καθαρός, καστανός, μὲ μαρμαρυγία. Ἐπιφάνειες λεῖες, στιλπνές, ἀλείφωμα ἐρυθρὸ ἕως μελανωπό. Διχρωμία πυρᾶς. Πόδι κωνικὸ μὲ ἡμικυκλικὴ ἀπόκρουση στὸ μέσον του. Βάση προέχουσα μὲ λεπτὸ δακτύλιο. Διατηρεῖ λίγα ὀστὰ καὶ ὄστρακα στὸν πυθμένα τῆς γάστρας.
Ὕψος σωζ. 0,21 μ., ὕψος ποδιοῦ 0,19 μ., διάμ. βάσης 0,13 μ., πάχος τοιχ. 0,009 μ.
Ὁμάδες: 160α (65%)/101/150/39,9/151/39,6.

1733. Καρποδοχεῖο μὲ ἰδιότυπη γάστρα. Συγκολλημένο. Λίγο ἐλλιπές (πίν. 50, 51).
Πηλὸς πολὺ καθαρός, καστανός, μὲ μαρμαρυγία. Ἐπιφάνειες λεῖες, στιλπνές, ἀλείφωμα ἐρυθρό, κατὰ τόπους μελανωπό. Διχρωμία πυρᾶς. Χεῖλος εὐθύ. Γάστρα ἡμισφαιρική, σὰν σκύφος. Πόδι βραχὺ κωνικό, διογκούμενο στὴ μέση του. Βάση προέχουσα μὲ πλατὺ δακτύλιο, διακρίνεται μέθοδος προσθήκης προέχουσας βάσης. Δύο σωληνωτὲς λαβές, ἐνσωματωμένες, στενεύουν στὴν κορυφή, ἡ μία ἐλαφρῶς λοξή.
Ὕψος 0,21-0,22 μ., διάμ. στομ. 0,13 μ., ὕψος γάστ. 0,08 μ., διάμ. βάσης 0,115 μ., πάχος τοιχ. 0,007 μ.
Ὁμάδες: 39,5 (75%)/39,7.

1985. Καρποδοχεῖο. Συγκολλημένο, συμπληρωμένο (πίν. 46, 47).
Πηλὸς πολὺ καθαρός, ἀνοικτόχρωμος καστανός, μὲ μαρμαρυγία. Ἐπιφάνειες λεῖες, στιλπνές, ἐξωτερικὰ ἔντριπτη, ἀλείφωμα ὠχροκάστανο ἕως ἐρυθρό, μελανὰ τμήματα. Διχρωμία πυρᾶς. Χεῖλος εὐθύ. Γάστρα βαθειὰ κωνική. Πόδι βραχὺ κωνικό. Βάση προέχουσα μὲ λεπτὸ δακτύλιο. Λαβὴ σωληνωτή. Τύπος 2.
Ὕψος 0,195 μ., διάμ. στομ. 0,19 μ., ὕψος γάστ. 0,08 μ., διάμ. βάσης 0,10 μ., πάχος τοιχ. 0,007 μ.
Ὁμάδες: 147 (40%)/39,10/61/72/149/150.

2090. Καρποδοχεῖο. Συγκολλημένο, συμπληρωμένο (πίν. 46, 47).
Πηλὸς πολὺ καθαρός, καστανὸς μὲ μαρμαρυγία. Ἐπιφάνειες λεῖες, στιλπνές, ἀλείφωμα ὠχροκάστανο, μὲ μελανὰ τμήματα. Διχρωμία πυρᾶς. Χεῖλος ἐλαφρῶς προέχον. Γάστρα ρηχὴ κωνική. Πόδι βραχὺ κωνικό. Βάση προέχουσα μὲ λεπτὸ δακτύλιο. Λαβὴ σωληνωτή. Ἀγγεῖο λίγο ἀσύμμετρο. Τύπος 2.
Ὕψος 0,21-0,22 μ., διάμ. στομ. 0,235 μ., ὕψος γάστ. 0,075 μ., διάμ. βάσης 0,125 μ., πάχος τοιχ. 0,008 μ.
Ὁμάδες: 147 (60%)/39,10/151/152/140/39, 9/141/150.

2111. Καρποδοχεῖο. Συγκολλημένο, συμπληρωμένο (πίν. 46, 47).
Πηλὸς πολὺ καθαρός, καστανός, μὲ μαρμαρυγία. Ἐπιφάνειες λεῖες, στιλπνές, ἐξωτερικὰ ἔντριπτες, ἀλείφωμα ἐρυθρό, μελανωπὰ τμήματα. Διχρωμία πυρᾶς. Χεῖλος εὐθύ. Γάστρα βαθειὰ κωνική. Πόδι βραχὺ κωνικό. Βάση προέχουσα μὲ πλατὺ δακτύλιο. Λαβὴ σωληνωτή. Τύπος 2.
Ὕψος 0,19 μ., διάμ. στομ. 0,165 μ., ὕψος γάστ. 0,065 μ., διάμ. βάσης 0,10 μ., πάχος τοιχ. 0,008 μ.
Ὁμάδες: 49 (80%)/39,7.

2112. Καρποδοχεῖο. Συγκολλημένο, συμπληρωμένο (πίν. 48, 49).
Πηλὸς πολὺ καθαρός, καστανός, μὲ μαρμαρυγία. Ἐπιφάνειες λεῖες, στιλπνές, ἀλείφωμα ἐρυθρὸ ἕως μελανό. Διχρωμία πυρᾶς. Χεῖλος εὐθύ. Γάστρα ρηχὴ κωνικὴ μὲ ἐλαφρῶς φθαρμένο πυθμένα. Πόδι κυλινδρικὸ διογκούμενο στὴ μέση. Βάση προέχουσα μὲ πλατὺ δακτύλιο. Λαβὴ σωληνωτή. Ἀπόκρουση στὸ χεῖλος γιὰ σχηματισμὸ προχοῆς. Τύπος 3.
Ὕψος 0,265-0,28 μ., διάμ. στομ. 0,26-0,28 μ., ὕψος γάστ. 0,08 μ., διάμ. βάσης 0,13 μ., πάχος τοιχ. 0,008 μ., πλ. προχοῆς 0,065 μ.
Ὁμάδες: 114 (80%)/120/121.

2113. Καρποδοχεῖο. Συγκολλημένο, συμπληρωμένο (πίν. 46, 47).
Πηλὸς πολὺ καθαρός, καστανός. Ἐπιφάνειες λεῖες, στιλπνές, ἐξωτερικὰ ἔντριπτες, ἀλείφωμα ἐρυθρὸ ἕως μελανωπό. Διχρωμία πυρᾶς. Χεῖλος ἐλαφρῶς προέχον. Γάστρα βαθειὰ κωνική. Πόδι βραχὺ κωνικό, πολὺ στενὸ στὴν κορυφή. Βάση προέχουσα μὲ λεπτὸ δακτύλιο. Λαβὴ σωληνωτή. Τύπος 2.
Ὕψος 0,235-0,245 μ., διάμ. στομ. 0,235-0,245 μ., ὕψος γάστ. 0,085 μ., διάμ. βάσης 0,12-0,125 μ., πάχος τοιχ. 0,009 μ.
Ὁμάδες: 72 (60%)/39,10/119/39,9.

2114. Γάστρα καρποδοχείου. Συγκολλημένη συμπληρωμένη (πίν. 50, 51).
Πηλὸς πολὺ καθαρός, καστανόφαιος, μὲ μαρμαρυγία. Ἐπιφάνειες λεῖες, στιλπνές, ἀλείφωμα ἐρυθρὸ ἕως μελανωπό. Διχρωμία πυρᾶς. Χεῖλος ἐλαφρῶς προέχον, παχυνόμενο. Γάστρα βαθειὰ κωνική. Στὴν κορυφὴ τοῦ ποδιοῦ σώζεται ὁ τραχὺς πηλὸς συγκόλλησης. Λαβὴ σωληνωτή.
Ὕψος σωζ. 0,11 μ., διάμ. στομ. 0,28 μ., ὕψος γάστ. 0,10 μ., πάχος τοιχ. 0,008 μ.
Ὁμάδες: 39,7 (15%)/103/39,4/124/143/125/119/ 123/49/120/128/121/39,9/117/122.

2115. Καρποδοχεῖο. Συγκολλημένο, συμπληρωμένο (πίν. 44, 45).
Πηλὸς πολὺ καθαρός, καστανός, μὲ μαρμαρυγία. Ἐπιφάνειες λεῖες, στιλπνές, ἀλείφωμα ἐρυθρό. Διχρωμία πυρᾶς. Χεῖλος ἐλαφρῶς προέχον. Γάστρα βαθειὰ κωνική. Πόδι ὑψηλὸ κωνικό, ἐλαφρῶς ἀσύμμετρο. Βάση προέχουσα μὲ πλατὺ δακτύλιο. Λαβὴ σωληνωτή. Τύπος 1.
Ὕψος 0,24-0,25 μ., διάμ. στομ. 0,255 μ., ὕψος γάστ. 0,085 μ., διάμ. βάσης 0,135 μ., πάχος τοιχ. 0,009 μ.
Ὁμάδες: 39,10 (70%)/61/39,9.

2116. Γάστρα καρποδοχείου. Συγκολλημένη. Ἐλλιπής (πίν. 50, 51).
Πηλὸς πολὺ καθαρός, καστανόφαιος, μὲ μαρμαρυγία. Ἐπιφάνειες λεῖες, στιλπνές, ἀλείφωμα ἐρυθρὸ ἕως μελανωπό. Διχρωμία πυρᾶς. Χεῖλος εὐθύ. Γάστρα ρηχὴ κωνική, πλατειὰ ἐπίπεδη ἐπιφάνεια γιὰ ἐπικόλληση τοῦ ποδιοῦ. Λαβὴ σωληνωτή, στενότερη στὴν κορυφή της.
Ὕψος σωζ. 0,075 μ., διάμ. στομ. 0,235 μ., πάχος τοιχ. 0,01 μ.
Ὁμάδες: 120 (55%)/116.

2130. Τμῆμα γάστρας καρποδοχείου. Συγκολλημένο.
Πηλὸς πολὺ καθαρός, καστανόφαιος, μὲ μαρμαρυγία. Ἀλείφωμα ζωηρὸ ἐρυθρὸ ἕως μελανό, ἐπιφάνειες λεῖες, στιλπνές, ἐξωτερικὰ κατὰ τόπους διαβρωμένη, ἀποκαλύπτει ἐνδιάμεσα κομμάτια πρόσθετου πηλοῦ. Διχρωμία πυρᾶς. Χεῖλος εὐθύ. Γάστρα βαθειὰ κωνική, ἀδιαμόρφωτη μάζα στὴ θέση συγκόλλησης μὲ τὸ πόδι. Λαβὴ σωληνωτή.
Ὕψος σωζ. 0,095 μ., διάμ. στομ. 0,24 μ., ὕψος γάστ. 0,08 μ., πάχος τοιχ. 0,011 μ.
Ὁμάδα: 39,7.

2350. Τμῆμα γάστρας καρποδοχείου. Συγκολλημένο (πίν. 50, 51).

Πηλὸς πολὺ καθαρός, φαιός, μὲ μαρμαρυγία. Ἐπιφάνειες λεῖες, στιλπνές, ἀλείφωμα ἐρυθρό, κατὰ τόπους μελανό. Διχρωμία πυρᾶς. Χεῖλος εὐθύ. Γάστρα βαθειὰ κωνική. Σώζει ἄκρο σωληνωτῆς λαβῆς.
Ὕψος σωζ. 0,10 μ., διάμ. στομ. 0,205 μ., πάχος τοιχ. 0,009 μ.
Ὁμάδες: 39,5 (60%)/39,4/39,3.

2351. Τμῆμα καρποδοχείου.
Πηλὸς πολὺ καθαρός, καστανός, μὲ μαρμαρυγία. Ἀλείφωμα ἐρυθρό, ἐπιφάνειες λεῖες, στιλπνές, κατὰ τόπους φθαρμένες. Πυθμένας γάστρας φθαρμένος. Ἄνω τμῆμα ποδιοῦ κυλινδρικό.
Ὕψος σωζ. 0,165 μ., πάχος τοιχ. 0,008 μ.
Ὁμάδα: 107.

2352. Πόδι καρποδοχείου. Συγκολλημένο (πίν. 48-49).
Πηλὸς πολὺ καθαρός, καστανός. Ἐπιφάνειες λεῖες, στιλπνές, διαρρηγμένες κατὰ τόπους, ἀλείφωμα ἐρυθρὸ ἕως μελανωπό. Πόδι κυλινδρικὸ μὲ πυθμένα γάστρας. Βάση προέχουσα μὲ πλατὺ δακτύλιο.
Ὕψος σωζ. 0,22 μ., ὕψος ποδιοῦ 0,20 μ., διάμ. βάσης 0,125 μ., πάχος τοιχ. 0,008 μ.
Ὁμάδα: 39,4μ.

2353. Τμῆμα καρποδοχείου. Συγκολλημένο.
Πηλὸς πολὺ καθαρός, φαιός, μὲ μαρμαρυγία. Ἐπιφάνειες λεῖες, καστανὲς ἕως μελανωπές, ἀλείφωμα ἐρυθρὸ φθαρμένο. Πυθμένας γάστρας φθαρμένος. Πόδι κυλινδρικό. Βάση προέχουσα μὲ πλατὺ δακτύλιο.
Ὕψος σωζ. 0,16 μ., ὕψος ποδιοῦ 0,135 μ., διάμ. βάσης 0,10 μ., πάχος τοιχ. 0,009 μ.
Ὁμάδες: 111 (50%) καὶ 2 ὄστρακα ἄγνωστη ὁμάδα.

2354. Πόδι καρποδοχείου. Συγκολλημένο, μερικῶς συμπληρωμένο (πίν. 48-49).
Πηλὸς πολὺ καθαρός, καστανός. Ἐπιφάνειες λεῖες, στιλπνές, διαρρηγμένες κατὰ τόπους, ἀλείφωμα ἐρυθρὸ ἕως φαιό. Πόδι κυλινδρικό. Βάση προέχουσα μὲ πλατὺ δακτύλιο. Στὴν κορυφή του, τμήματα πηλοῦ ἀπὸ τὴ σύνδεση μὲ τὴ γάστρα. Ἀπόκρουση σὲ προέχον τμῆμα τοῦ πέλματος ἀποκαλύπτει μέθοδο κατασκευῆς.
Ὕψος σωζ. 0,205 μ., ὕψος ποδιοῦ 0,195 μ., διάμ. βάσης 0,125 μ., πάχος τοιχ. 0,009 μ.
Ὁμάδες: 35 ὄστρακα ἄγνωστη ὁμάδα.

2355. Τμῆμα καρποδοχείου. Συγκολλημένο, μερικῶς συμπληρωμένο (πίν. 44).
Πηλὸς πολὺ καθαρός, καστανός, μὲ μαρμαρυγία. Ἐπιφάνεια λεία, στιλπνή, στὴ γάστρα φθαρμένη, ἀλείφωμα ἐρυθρό, μελανὴ κηλίδα. Διχρωμία πυρᾶς. Πόδι κωνικὸ μὲ πυθμένα γάστρας. Βάση προέχουσα μὲ λεπτὸ δακτύλιο.
Ὕψος σωζ. 0,18 μ., ὕψος ποδιοῦ 0,16 μ., διάμ. βάσης 0,125 μ., πάχος τοιχ. 0,009 μ.
Ὁμάδες: 165β (75%)/165/163/165α.

2356. Τμῆμα καρποδοχείου (πίν. 46, 47).
Πηλὸς καθαρός, καστανός, μὲ μαρμαρυγία. Ἐπιφάνειες λεῖες, ἀλείφωμα ἐρυθρό, κατὰ τόπους φθαρμένο. Πυθμένας λίγο φθαρμένος. Πόδι κωνικό, ἀσύμμετρο. Βάση προέχουσα μὲ λεπτὸ δακτύλιο.
Ὕψος σωζ. 0,175 μ., ὕψος ποδιοῦ 0,14 μ., διάμ. βάσης 0,11 μ., πάχος τοιχ. 0,009 μ.
Ὁμάδα: 138.

2357. Τμῆμα καρποδοχείου. Συγκολλημένο (πίν. 44, 45).
Πηλὸς πολὺ καθαρός, καστανός, μὲ μαρμαρυγία. Ἐπιφάνειες λεῖες, κατὰ τόπους διαβρωμένες, καστανέρυθρες ἕως μελανές, ἀλείφωμα ἐρυθρὸ φθαρμένο. Πυθμένας γάστρας φθαρμένος. Πόδι κωνικό. Βάση προέχουσα μὲ πλατὺ δακτύλιο. Ἀπόκρουση σὲ προέχον τμῆμα τοῦ πέλματος, ἀποκαλύπτει μέθοδο κατασκευῆς.
Ὕψος σωζ. 0,215 μ., ὕψος ποδιοῦ 0,20 μ., διάμ. βάσης 0,125 μ., πάχος τοιχ. 0,008 μ.
Ὁμάδα: 39,7.

2358. Πόδι καρποδοχείου. Συγκολλημένο. Ἐλλιπές (πίν. 46, 47).
Πηλὸς πολὺ καθαρός, καστανός. Ἐπιφάνεια λεία, διαρρηγμένη κατὰ τόπους, ἀλείφωμα ἐρυθρὸ ἕως μελανωπό. Πόδι κωνικό. Βάση προέχουσα μὲ πλατὺ δακτύλιο, ἐλλιπής, ἀποκαλύπτει μέθοδο κατασκευῆς της.
Ὕψος σωζ. 0,175 μ., διάμ. βάσης 0,115 μ., πάχος τοιχ. 0,009 μ.
Ὁμάδα: 39,10.

2359. Πόδι καρποδοχείου. Συγκολλημένο, μερικῶς συμπληρωμένο.
Πηλὸς πολὺ καθαρός, φαιός, μὲ μαρμαρυγία. Ἐπιφάνειες λεῖες, στιλπνές, κατὰ τόπους φθαρμένες, ἀλείφωμα ἐρυθρό. Πυθμένας γάστρας μὲ πόδι κυλινδρικό, λίγο ἀσύμμετρο. Βάση προέχουσα μὲ πλατὺ δακτύλιο.
Ὕψος σωζ. 0,17 μ., ὕψος ποδιοῦ 0,16 μ., διάμ. βάσης 0,105 μ., πάχος τοιχ. 0,008 μ.
Ὁμάδες: 49 (70%)/39,8.

2360. Πόδι καρποδοχείου. Συγκολλημένο, μερικῶς συμπληρωμένο (πίν. 44, 45).
Πηλὸς πολὺ καθαρός, καστανός, μὲ μαρμαρυγία. Ἐπιφάνειες λεῖες, στιλπνές, ἀλείφωμα καστανέρυθρο ἕως μελανωπό, κατὰ τόπους φθαρμένο. Πυθμένας γάστρας μὲ πόδι κωνικό, ἀσύμμετρο. Βάση προέχουσα μὲ πλατὺ δακτύλιο, ἡ κάτω ἐπιφάνεια φέρει ἀποτύπωμα πλέγματος. Στὴν ἕνωση γάστρας καὶ ποδιοῦ, τμήματα πηλοῦ ἐμβόλιμα στὴ σύνδεση.
Ὕψος σωζ. 0,245 μ., ὕψος ποδιοῦ 0,22 μ., διάμ. βάσης 0,13 μ., πάχος τοιχ. 0,009 μ.
Ὁμάδες: 61 (25%)/39,9/39,4/5 ὄστρακα χωρὶς ἔνδειξη.

2361. Κάτω τμῆμα ποδιοῦ καρποδοχείου. Συγκολλημένο.
Πηλὸς πολὺ καθαρός, φαιός, μὲ μαρμαρυγία. Ἐπιφάνεια λεία, ἀλείφωμα ἐρυθρό. Πόδι κυλινδρικό. Βάση προέχουσα μὲ πλατὺ δακτύλιο.
Ὕψος σωζ. 0,145 μ., διάμ. βάσης 0,115 μ., πάχος τοιχ. 0,01 μ.
Ὁμάδες: 101 (60%)/100.

2362. Καρποδοχεῖο. Συγκολλημένο. Λείπει καὶ ἡ λαβή (πίν. 48, 49).
Πηλὸς πολὺ καθαρός, καστανός, μὲ μαρμαρυγία. Ἐπιφάνειες λεῖες, στιλπνές, ἀλείφωμα ἐρυθρὸ ἕως μελανωπό. Διχρωμία πυρᾶς. Χεῖλος εὐθύ. Γάστρα ρηχὴ κωνική. Πόδι κυλινδρικό. Βάση προέχουσα μὲ πλατὺ δακτύλιο. Τύπος 3.
Ὕψος 0,175 μ., διάμ. στομ. 0,145 μ., ὕψος γάστ. 0,045 μ., διάμ. βάσης 0,10 μ., πάχος τοιχ. 0,007 μ.
Ὁμάδες: 54 (50%)/49/39,10.

2363. Κάτω τμῆμα ποδιοῦ καρποδοχείου. Συγκολλημένο.
Πηλὸς πολὺ καθαρός, καστανόφαιος, μὲ μαρμαρυγία. Ἐπιφάνεια λεία, ἀλείφωμα ἐρυθρό. Διχρωμία πυρᾶς. Πόδι κυλινδρικό. Βάση προέχουσα μὲ πλατὺ δακτύλιο.
Ὕψος σωζ. 0,08 μ., διάμ. βάσης 0,135 μ., πάχος τοιχ. 0,009 μ.
Ὁμάδες: 39,4 (50%)/39,10.

2364. Κάτω τμῆμα ποδιοῦ καρποδοχείου. Συγκολλημένο.
Πηλὸς πολὺ καθαρός, καστανός, μὲ μαρμαρυγία. Ἐπιφάνεια λεία, στιλπνή, ἀλείφωμα ἐρυθρὸ ἕως μελανωπό. Πόδι κυλινδρικό. Βάση προέχουσα μὲ πλατὺ δακτύλιο.
Ὕψος σωζ. 0,10 μ., διάμ. βάσης 0,13 μ., πάχος τοιχ. 0,008 μ.
Ὁμάδες: 39,5 (70%)/39,9.

2365. Κάτω τμῆμα ποδιοῦ καρποδοχείου. Συγκολλημένο.
Πηλὸς πολὺ καθαρός, καστανός, μὲ μαρμαρυγία. Ἐπιφάνεια λεία καὶ στιλπνή, ἀλείφωμα ἐρυθρό, κατὰ τόπους μελανωπό. Πόδι κυλινδρικό. Βάση προέχουσα μὲ πλατὺ δακτύλιο.
Ὕψος σωζ. 0,075 μ., διάμ. βάσης 0,115 μ., πάχος τοιχ. 0,007 μ.
Ὁμάδα: 39,7.

2366. Κάτω τμῆμα ποδιοῦ καρποδοχείου. Συγκολλημένο.
Πηλὸς πολὺ καθαρός, καστανός, μὲ μαρμαρυγία. Ἐπιφάνεια λεία, στιλπνή, ἀλείφωμα ἐρυθρὸ ἕως μελανωπό. Διχρωμία πυρᾶς. Πόδι κυλινδρικό. Βάση προέχουσα μὲ πλατὺ δακτύλιο.
Ὕψος σωζ. 0,10 μ., διάμ. βάσης 0,115-0,125 μ., πάχος τοιχ. 0,009 μ.
Ὁμάδες: 49 (75%)/112/127.

2367. Κάτω τμῆμα ποδιοῦ καρποδοχείου. Συγκολλημένο.
Πηλὸς πολὺ καθαρός, καστανός, μὲ μαρμαρυγία. Ἐπιφάνεια λεία, στιλπνή, ἀλείφωμα ἐρυθρὸ ἕως μελανωπό. Διχρωμία πυρᾶς. Πόδι κυλινδρικό. Βάση προέχουσα μὲ πλατὺ δακτύλιο.
Ὕψος σωζ. 0,085 μ., διάμ. βάσης 0,115 μ., πάχος τοιχ. 0,008 μ.
Ὁμάδες: 39,3 (70%)/39,10.

2370. Κάτω τμῆμα ποδιοῦ καρποδοχείου. Συγκολλημένο.
Πηλὸς πολὺ καθαρός, καστανός. Ἐπιφάνεια λεία, ἀλείφωμα ἐρυθρὸ ἕως μελανωπό. Πόδι κυλινδρικό. Βάση προέχουσα μὲ πλατὺ δακτύλιο.
Ὕψος σωζ. 0,08 μ., διάμ. βάσης 0,15 μ., πάχος τοιχ. 0,008 μ.
Ὁμάδες: 137 (65%)/140.

2372. Τμῆμα καρποδοχείου. Συγκολλημένο.
Πηλὸς πολὺ καθαρός, καστανός, μὲ μαρμαρυγία. Ἀλείφωμα ἐρυθρό, ἐπιφάνειες λεῖες, στιλπνές, κατὰ τόπους διαβρωμένες. Πυθμένας γάστρας ἐλαφρῶς φθαρμένος. Πόδι κυλινδρικό.
Ὕψος σωζ. 0,15 μ., πάχος τοιχ. 0,008 μ.
Ὁμάδες: 39,10 (75%)/39,4.

2373. Τμῆμα καρποδοχείου.
Πηλὸς πολὺ καθαρός, καστανός, μὲ μαρμαρυγία. Ἀλείφωμα ἐρυθρὸ ἕως μελανό, ἐπιφάνειες λεῖες, στιλπνές. Πυθμένας γάστρας λίγο φθαρμένος. Πόδι κωνικό.
Ὕψος σωζ. 0,115 μ., πάχος τοιχ. 0,009 μ.
Ὁμάδα: 1 τμῆμα, ἄγνωστη ὁμάδα.

2374. Τμῆμα καρποδοχείου. Συγκολλημένο.
Πηλὸς πολὺ καθαρός, φαιός. Ἀλείφωμα ἐρυθρὸ φθαρμένο, ἐπιφάνειες φαιὲς ἕως καστανέρυθρες, ὁμαλές, μὲ ἔντονα διαβρωμένα καὶ ἀποκολλημένα τμήματα, διαρρηγμένα περὶ τὸ σημεῖο ἕνωσης. Πυθμένας γάστρας ἐλαφρῶς φθαρμένος. Πόδι κυλινδρικό.
Ὕψος σωζ. 0,10 μ., πάχος τοιχ. 0,008 μ.
Ὁμάδα: 109.

2375. Τμῆμα ποδιοῦ μὲ πυθμένα γάστρας καρποδοχείου.
Πηλὸς πολὺ καθαρός, καστανόφαιος, μὲ μαρμαρυγία. Ἀλείφωμα καστανέρυθρο ἕως μελανωπό, ἐπιφάνειες λεῖες, στιλπνές. Πυθμένας γάστρας μὲ πόδι κυλινδρικό.
Ὕψος σωζ. 0,08 μ., πάχος τοιχ. 0,008 μ.
Ὁμάδα: 1 τμῆμα, ἄγνωστη ὁμάδα.

2376. Τμῆμα καρποδοχείου. Συγκολλημένο.
Πηλὸς πολὺ καθαρός, καστανός, μὲ μαρμαρυγία. Ἀλείφωμα ἐρυθρὸ ἕως μελανωπό, ἐπιφάνειες λεῖες, στιλπνές. Πυθμένας γάστρας λίγο φθαρμένος. Πόδι κωνικό.
Ὕψος σωζ. 0,185 μ., πάχος τοιχ. 0,006 μ.
Ὁμάδες: 49 (70%)/39,7.

2377. Τμῆμα καρποδοχείου. Συγκολλημένο.
Πηλὸς πολὺ καθαρός, καστανόφαιος. Ἐπιφάνειες λεῖες, στιλπνές, διαρρηγμένες κατὰ τόπους, ἀλείφωμα ἐρυθρό. Πυθμένας γάστρας ἀπολήγει σὲ ἄκρο ὀξύ, γιὰ σύνδεση μὲ πόδι, κωνικό.
Ὕψος σωζ. 0,085 μ., πάχος τοιχ. 0,008 μ.
Ὁμάδα: 1 τμῆμα, ἄγνωστη ὁμάδα.

2378. Τμῆμα καρποδοχείου. Συγκολλημένο.
Πηλὸς πολὺ καθαρός, καστανός, μὲ μαρμαρυγία. Ἀλείφωμα μελανωπὸ ἕως καστανέρυθρο, ἐπιφάνειες ὁμαλές, κατὰ τόπους διαβρωμένες. Πυθμένας γάστρας λίγο φθαρμένος. Πόδι κυλινδρικό.
Ὕψος σωζ. 0,095 μ., πάχος τοιχ. 0,008 μ.
Ὁμάδες: 39,10 (40%)/ 1 τμῆμα: ἄγνωστη ὁμάδα.

2379. Τμῆμα καρποδοχείου. Συγκολλημένο.
Πηλὸς πολὺ καθαρός, καστανός, μὲ μαρμαρυγία. Ἀλείφωμα ἐρυθρὸ ἕως μελανωπό, ἐπιφάνειες λεῖες, στιλπνές, κατὰ τόπους φθαρμένες. Πυθμένας γάστρας λίγο φθαρμένος. Πόδι κωνικό. Τμῆμα μεγάλης ὀπῆς στὸ τοίχωμα τοῦ ποδιοῦ.
Ὕψος σωζ. 0,10 μ., πάχος τοιχ. 0,01 μ.
Ὁμάδες: 39,4 (10%)/ 2 ὄστρακα: ἄγνωστη ὁμάδα.

2380. Τμῆμα καρποδοχείου. Συγκολλημένο.
Πηλὸς πολὺ καθαρός, καστανός, μὲ μαρμαρυγία ἀσημένιο. Ἀλείφωμα φαιὸ ἕως καστανέρυθρο, ἐπιφάνειες λεῖες, διαρρηγμένες κατὰ τόπους. Πυθμένας γάστρας λίγο φθαρμένος. Πόδι κυλινδρικό.
Ὕψος σωζ. 0,135 μ., πάχος τοιχ. 0,009 μ.
Ὁμάδα: 39,5.

2381. Τμῆμα καρποδοχείου.
Πηλὸς πολὺ καθαρός, καστανός, μὲ μαρμαρυγία. Ἀλείφωμα ἐρυθρό, ἐπιφάνειες καστανέρυθρες ἕως μελανές, λεῖες, κατὰ τόπους διαβρωμένες. Πυθμένας λίγο φθαρμένος. Πόδι κωνικό.
Ὕψος σωζ. 0,075 μ., πάχος τοιχ. 0,009 μ.
Ὁμάδα: 1 τμῆμα: ἄγνωστη ὁμάδα.

2382. Ἄνω τμῆμα ποδιοῦ καρποδοχείου μὲ ἐγχάρακτη ταινία. Συγκολλημένο (πίν. 50, 51). Πηλὸς πολὺ καθαρός, καστανὸς ἕως φαιός. Ἐπιφάνειες λεῖες, στιλπνές, ἀλείφωμα καστανέρυθρο. Πόδι κωνικό, στὴν κορυφὴ σώζει δίσκο συγκόλλησης. Διακόσμηση: πλαστικὴ ταινία μὲ πυκνὲς κατακόρυφες ἐγχαράξεις περὶ τὴν κορυφὴ τοῦ ποδιοῦ.
Ὕψος σωζ. 0,045 μ., πάχος τοιχ. 0,004 μ.
Ὁμάδα: 2 ὄστρακα χωρὶς ἔνδειξη.

2383. Γάστρα καρποδοχείου. Συγκολλημένη, μερικῶς συμπληρωμένη.
Πηλὸς πολὺ καθαρός, καστανός, μὲ μαρμαρυγία. Ἐπιφάνειες λεῖες, στιλπνές, ἀλείφωμα ἐρυθρὸ ἕως μελανό, φθαρμένο στὸ κέντρο τῆς γάστρας. Διχρωμία πυρᾶς. Χεῖλος ἐλαφρῶς προέχον. Γάστρα βαθειὰ κωνική, ἀπολήγει σὲ ὀξὺ μὲ εἰδικὴ διαμόρφωση γιὰ συγκόλληση ποδιοῦ. Λαβὴ σωληνωτή, αὐλακωτή.
Ὕψος σωζ. 0,105 μ., διάμ. στομ. 0,255 μ., ὕψος γάστ. 0,10 μ., πάχος τοιχ. 0,008 μ.
Ὁμάδες 61 (70%)/39,10/174/78/39,9.

2384. Γάστρα καρποδοχείου. Συγκολλημένη, συμπληρωμένη (πίν. 50).
Πηλὸς πολὺ καθαρός, καστανός. Ἀλείφωμα καστανό, ἀποφλοιωμένο κατὰ τὸ πλεῖστον, ἐπιφάνειες λίγο ἀδρές, καστανὲς ἕως φαιές. Διχρωμία πυρᾶς. Χεῖλος προέχον. Γάστρα ρηχὴ κωνική. Πυθμένας ἐξωτερικὰ κυρτός. Λαβὴ σωληνωτή, φθαρμένη στὸ ἄκρο ἀπὸ τὴ χρήση.
Ὕψος σωζ. 0,085 μ., διάμ. στομ. 0,28 μ., ὕψος γάστ. 0,075 μ., πάχος τοιχ. 0,01 μ.
Ὁμάδες: 139 (20%)/138/144/108/140/124/ 39,4/ 39,7/39,8/39,10/39,5.

2385. Τμῆμα γάστρας καρποδοχείου. Συγκολλημένο.
Πηλὸς πολὺ καθαρός, καστανός, μὲ μαρμαρυγία. Ἀλείφωμα ἐρυθρὸ ἕως μελανό, ἐπιφάνειες λεῖες, στιλπνές. Διχρωμία πυρᾶς. Χεῖλος εὐθύ. Γάστρα ρηχὴ κωνική.
Ὕψος σωζ. 0,09 μ., διάμ. στομ. 0,255 μ., ὕψος γάστ. 0,08 μ., πάχος τοιχ. 0,009 μ.
Ὁμάδες: 39,5 (65%)/39,3/128.

2386. Τμῆμα καρποδοχείου. Συγκολλημένο (πίν. 50).
Πηλὸς πολὺ καθαρός, φαιός, μὲ μαρμαρυγία. Ἐπιφάνειες λεῖες, στιλπνές, ἀλείφωμα ἐρυθρὸ ἕως μελανό. Διχρωμία πυρᾶς. Χεῖλος εὐθύ. Γάστρα ρηχὴ κωνική, ἄνω τμῆμα ποδιοῦ.
Ὕψος σωζ. 0,105 μ., διάμ. στομ. 0,20 μ., ὕψος γάστ. 0,065 μ., πάχος τοιχ. 0,01 μ.
Ὁμάδες: 100 (60%)/107.

2387. Τμῆμα καρποδοχείου. Συγκολλημένο.
Πηλὸς πολὺ καθαρός, καστανός, μὲ μαρμαρυγία. Ἀλείφωμα ἐρυθρὸ ἕως μελανωπό, ἐπιφάνειες λεῖες, στιλπνές, ἔντριπτες. Χεῖλος εὐθύ, παχυνόμενο. Γάστρα ρηχὴ κωνική, ἄνω τμῆμα κυλινδρικοῦ ποδιοῦ. Λαβὴ σωληνωτή, αὐλακωτή, στενότερη στὴν κορυφή της. Τύπος 3.
Ὕψος σωζ. 0,145 μ., διάμ. στομ. 0,23 μ., ὕψος γάστ. 0,085 μ., πάχος τοιχ. 0,009 μ.
Ὁμάδα: 39,4δ.

2388. Τμῆμα καρποδοχείου. Συγκολλημένο.
Πηλὸς πολὺ καθαρός, καστανός, μὲ μαρμαρυγία. Ἐπιφάνειες λεῖες, στιλπνές, ἀλείφωμα ἐρυθρὸ ἕως τεφρό, φθαρμένο στὸν πυθμένα τῆς γάστρας. Χεῖλος εὐθύ. Γάστρα βαθειὰ κωνική, ἀνώτατο τμῆμα ποδιοῦ. Λαβὴ σωληνωτή, αὐλακωτή.
Ὕψος σωζ. 0,13 μ., διάμ. στομ. 0,25 μ., ὕψος γάστ. 0,085 μ., πάχος τοιχ. 0,008 μ.
Ὁμάδες: 39,7 (70%)/39,4/39,5.

2389. Γάστρα καρποδοχείου. Συγκολλημένη, συμπληρωμένη.
Πηλὸς πολὺ καθαρός, καστανός, μὲ μαρμαρυγία. Ἀλείφωμα ἐρυθρό, ἐπιφάνειες λεῖες, στιλπνές. Χεῖλος εὐθύ. Γάστρα βαθειὰ κωνικὴ καὶ κορυφὴ ποδιοῦ. Λαβὴ σωληνωτή.
Ὕψος σωζ. 0,12 μ., διάμ. στομ. 0,245 μ., ὕψος γάστ. 0,10 μ., πάχος τοιχ. 0,009 μ.
Ὁμάδες: 39,7 (25%)/39,4/39,6/10 ὄστρακα: ἄγνωστη ὁμάδα.

2390. Τμῆμα καρποδοχείου. Συγκολλημένο, μερικῶς συμπληρωμένο (πίν. 48).
Πηλὸς πολὺ καθαρός, καστανόφαιος, μὲ μαρμαρυγία. Ἐπιφάνειες λεῖες, στιλπνές, ἀλείφωμα ἐρυθρὸ ἕως μελανό. Διχρωμία πυρᾶς. Χεῖλος ἐλαφρῶς προέχον, παχυνόμενο. Γάστρα ρηχὴ κωνική. Πόδι κυλινδρικό. Τύπος 3.
Ὕψος σωζ. 0,175 μ., διάμ. στομ. 0,26 μ., ὕψος γάστ. 0,075 μ., πάχος τοιχ. 0,007 μ.
Ὁμάδες: 135 (55%)/137.

2391. Τμῆμα ἰδιότυπης γάστρας καρποδοχείου. Συγκολλημένο (πίν. 50, 51).
Πηλὸς πολὺ καθαρός, καστανόφαιος, μὲ μαρμαρυγία. Ἐπιφάνειες λεῖες, στιλπνές, ἀλείφωμα ἐρυθρό. Χεῖλος εὐθύ. Γάστρα ἡμισφαιρικὴ σὰν σκύφος, ἀπολήγει σὲ διαμόρφωση γιὰ ὑποδοχὴ ποδιοῦ. Σώζει μία λαβὴ σωληνωτή, ἐνσωματωμένη, στενότερη στὴν κορυφή της, φθαρμένη ἀπὸ τὴ χρήση.
Ὕψος σωζ. 0,085 μ., διάμ. στομ. 0,135 μ., πάχος τοιχ. 0,007 μ.
Ὁμάδες: 39,4 (80%)/1 ὄστρακο: ἄγνωστη ὁμάδα.

2555. Τμῆμα πολὺ μικροῦ καρποδοχείου (πίν. 44, 45).
Πηλὸς πολὺ καθαρός, καστανόφαιος, χωρὶς μαρμαρυγία. Ἀλείφωμα ἐρυθρό, ἐπιφάνεια ὁμαλὴ ἕως λεία. Πυθμένας γάστρας λίγο φθαρμένος. Ἀρχὴ ποδιοῦ.
Ὕψος σωζ. 0,048 μ., πάχος τοιχ. 0,009 μ.
Ὁμάδα: 114.

2569. Γάστρα μικροῦ καρποδοχείου. Συγκολλημένη σὲ δύο τμήματα (πίν. 50, 51).
Πηλὸς πολὺ καθαρός, καστανός, μὲ μαρμαρυγία. Ἐπιφάνειες λεῖες, στιλπνές, έντριπτες, ἀλείφωμα ἐρυθρὸ ἕως μελανωπό. Διχρωμία πυρᾶς. Χεῖλος ἐλαφρῶς προέχον. Γάστρα βαθειὰ κωνική, ἀπολήγει σὲ διαμόρφωση γιὰ συγκόλληση ποδιοῦ. Λαβὴ σωληνωτή, φθαρμένη ἀπὸ τὴ χρήση.
Ὕψος σωζ. 0,07 μ., διάμ. στομ. 0,14 μ., ὕψος γάστ. 0,06 μ., πάχος τοιχ. 0,007 μ.
Ὁμάδες: 130 (60%)/137/136/39,10.

A.T. 117. Ἄνω τμῆμα ποδιοῦ καρποδοχείου μὲ τμῆμα πυθμένα. Συγκολλημένο.
Πηλὸς πολὺ καθαρός, καστανός, μὲ μαρμαρυγία. Ἐπιφάνεια ἐξωτερικὰ λεία, ἀλείφωμα ἐρυθρό, κατὰ τόπους μελανό. Πόδι κωνικό. Στὴν κορυφὴ τοῦ ποδιοῦ, κατὰ τὴν ἕνωση μὲ τὴ γάστρα, ἀποτύπωμα πλέγματος.
Ὕψος μέγ. σωζ. 0,13 μ., πάχος τοιχ. 0,008 μ.
Ὁμάδα: 49.

A.T. 120. Κάτω τμῆμα ποδιοῦ καὶ προέχουσα βάση καρποδοχείου. Συγκολλημένο.
Πηλὸς πολὺ καθαρός, καστανός. Ἐπιφάνεια ἐξωτερικὰ λεία, ἀλείφωμα καστανωπό. Βάση προέχουσα μὲ πλατὺ δακτύλιο φέρει ἀποτύπωμα πλέγματος.
Ὕψος μέγ. σωζ. 0,04 μ., διάμ. βάσ. 0,11 μ., πάχος τοιχ. 0,012 μ.
Ὁμάδα -.

A.T. 123. Κάτω τμῆμα ποδιοῦ καὶ προέχουσα βάση καρποδοχείου. Συγκολλημένο.
Πηλὸς πολὺ καθαρός, καστανός. Ἐπιφάνεια ἐξωτερικὰ λεία, ἀλείφωμα καστανέρυθρο ἕως καστανόμαυρο. Βάση προέχουσα μὲ πλατὺ δακτύλιο φέρει σημεῖα ἀποτυπώματος πλέγματος.
Ὕψος μέγ. σωζ. 0,05 μ., διάμ. βάσ. 0,13 μ., πάχος τοιχ. 0,008 μ.
Ὁμάδα -.

A.T. 223. Τμῆμα γάστρας καρποδοχείου καὶ ἀρχὴ ποδιοῦ. Συγκολλημένο (πίν. 51).
Πηλὸς καθαρός, καστανὸς ἀνοικτός, ἐπιφάνειες λεῖες, ἀλείφωμα καστανέρυθρο. Σώζεται ἀρχὴ γάστρας, ἐλαφρῶς καμπύλης, σωζόμενο πόδι κυλινδρικό.
Ὕψος σωζ. 0,075 μ.
Ὁμάδες: 130/166.

A.T. 816. Κάτω τμῆμα ποδιοῦ καὶ προέχουσα βάση καρποδοχείου. Συγκολλημένο.
Πηλὸς λίγο τραχύς, καστανός, μὲ μαρμαρυγία. Ἐπιφάνειες λίγο ἀδρές, ὅμοιες, χωρὶς ἀλείφωμα. Πόδι κωνικό. Βάση προέχουσα μὲ πλατὺ δακτύλιο, ποὺ φέρει εὐκρινὲς ἀποτύπωμα πλέγματος.
Ὕψος μέγ. σωζ. 0,07 μ., πάχος τοιχ. 0,01 μ.
Ὁμάδα: 39,6.

Κοχλιάριο

Τὸ μικρὸ ρηχὸ ἐλλειψοειδὲς σκεῦος **2071** εἶναι τμῆμα ἀπὸ κοχλιάριο (πίν. 50, 51), ἐλλιπὲς κατὰ τὴ λαβή. Ἡ ἐπιμελημένη κατασκευὴ καὶ κυρίως τὸ ἐρυθρὸ χρῶμα στὴν κοίλη ἐπιφάνειά του τὸ συνδέει μὲ τοὺς μικκύλους ἀμφορίσκους καὶ ἴσως ὑποδηλώνει παρεμφερὴ χρήση.

Ἡ πρώτη μνεία κοχλιαρίου Πρωτοχαλκῆς περιόδου τῆς Θεσσαλίας γίνεται ἀπὸ τὸν Χ. Τσούντα[136], ἀλλὰ τὰ παλαιότερα ἀνάγονται στὴ Νεώτερη Νεολιθικὴ τῆς Πελοποννήσου, ἀπὸ τὴν Κόρινθο[137] καὶ τὴν Πρόσυμνα[138]. Στὴν ἴδια ἐποχὴ ἀνήκει τμῆμα ἀπὸ τὴν Ἁγία Εἰρήνη[139] καὶ ἄλλο ἀπὸ τὶς Μικροθῆβες[140]. Περισσότερα βρέθηκαν στὸ Δικιλὶ Τάς[141]. Τὸ σχῆμα διατηρεῖται κατὰ τὴν Πρωτοελλαδικὴ περίοδο, στὴν ἠπειρωτικὴ Ἑλλάδα καὶ τὴν Κρήτη, ἀλλὰ πάντοτε τὰ δείγματα ἀπὸ κάθε ἀνασκαφὴ εἶναι ἐλάχιστα[142]. Σύμφωνα μὲ εἰδικώτερη μελέτη[143], τὰ κοχλιάρια ἐντάσσονται κατὰ τὸ σχῆμα τῆς λαβῆς σὲ δύο τύπους, ὁ ἕνας μὲ βραχεία ἐπίπεδη καὶ ὁ δεύτερος μὲ λαβὴ κυκλικῆς διατομῆς, ποὺ κάποτε ἀπολήγει σὲ κεφαλὴ ζώου. Στὸ δεῖγμα τοῦ Τσέπι δὲν σώζεται ἴχνος λαβῆς, ἀλλὰ τὸ πολὺ ρηχὸ σχῆμα του καὶ ἡ λεπτὴ κατασκευὴ τὸ τοποθετοῦν στὸν πρῶτο τύπο. Περίπου σύγχρονο καὶ ὁμοίου σχήματος ὑπάρχει ἕνα, ἐλλιπὲς ἐπίσης, ἀπὸ τὴν Κέα[144].

Εὕρημα

2071. Τμῆμα κοχλιαρίου. Συγκολλημένο. Λείπει ἡ λαβή (πίν. 50, 51).
Πηλὸς καθαρός, φαιός. Ἐπιφάνειες ὁμαλές, ἀλείφωμα καστανωπό, ἀπολεπισμένο ἐξωτερικά, ἐρυθρὸ χρῶμα ἐσωτερικά. Σῶμα κοῖλο. Μῆκος σωζ. 0,05 μ., πλάτος σωζ. 0,045 μ., πάχος τοιχ. 0,004 μ.
Ὁμάδες: 127 (70%)/39,10.

136. Τσούντας 1908, 347-48, εἰκ. 285.

137. Phelps 2004, 93.

138. Blegen 1937, εἰκ. 622:1208. Βιβλιογραφία βλ. Zachos 2008, 75 σημ. 21.

139. Wilson 1999, 7, 17, πίν. 4 καὶ 43, ἀρ. I-171.

140. Adrymi-Sismani 2007, 76, πίν. XIIq.

141. Marangou 1992, 135, πίν. 157b,c. Διακρίνονται πέντε τύποι, ἀπὸ τοὺς ὁποίους ἡ μικρὴ κατηγορία τοῦ τύπου 1 μπορεῖ νὰ παραβληθεῖ μὲ τὰ δείγματα τοῦ Ἀποθέτη.

142. Zachos 2008, 75-76, F.67, πίν. 50, ἀρ. 30/81 κυρίως. Pullen 2011, 85-86, 191, 199, εἰκ. 4:20, Form 25. Davaras - Betancourt 2012, 24, 97, εἰκ. 7, 329. Seager 1912, 82: M29.

143. Banks 1967, 662-663, 669, πίν. 21.

144. Coleman 1977, 9, πίν. 26 καὶ 71c, ἀρ. 168.

Κρατῆρες

Ἡ ὀνομασία κρατῆρες (πίν. 52, 53) ἀποδίδεται στὰ λίγα ἀγγεῖα τοῦ Ἀποθέτη ποὺ ξεχωρίζουν ἀπὸ τὰ παρόμοια ἀποθηκευτικά, τοὺς πίθους καὶ τοὺς ὀγκώδεις σκύφους. Εἶναι μεγάλα καμπύλα ἀνοικτὰ ἀγγεῖα μὲ ἰδιαίτερο χαρακτηριστικό τους τέσσερεις λαβὲς στὸ εὐρύτερο σημεῖο τοῦ σώματος. Ὁ πηλός τους εἶναι καθαρὸς ἢ λίγο πιὸ τραχὺς σπογγωτὸς καστανός, οἱ ἐπιφάνειες καστανέρυθρες, γενικὰ ὁμαλὲς καὶ σὲ ἕναν, τὸν **2421**, λεῖες.

Μέχρι σήμερα ἀπὸ τὸ σύνολο τῆς κεραμεικῆς ἔχουν συγκολληθεῖ μόνον ἐννέα κρατῆρες (**1919**, **1969**, **2080**, **2095**, **2125**, **2421**, **2770**, **2787**, **2790**) σὲ ποικίλα μεγέθη, ἐνῶ ἀπὸ ὄστρακα συνάγεται ὅτι θὰ ἦταν ἀκόμα ὀκτώ. Τὸ ὕψος τους ἀρχίζει ἀπὸ 0.23 μ. στὸν **1969** καὶ φθάνει σὲ 0.35 μ. στὸν **2080**. Παρὰ τὸν μικρὸ ἀριθμό τους διαιροῦνται σὲ δύο τύπους. Συνηθέστερος ὁ τύπος 1, κωνικὸς στὸ κάτω μέρος καὶ κυρτὸς στὸν ὦμο, ἀπὸ ὅπου τὸ τοίχωμα κλείνει ἔντονα πρὸς τὸ στόμιο. Ἕνας μόνον, **1919**, εἶναι τελείως σφαιρικὸς καὶ διακρίνεται ὡς τύπος 2, ἐνῶ ὁ δεύτερος, **2421,** εἶναι ἐλλιπής. Οἱ λαβὲς εἶναι πλατειὲς ταινιωτὲς κατακόρυφες ἢ ἐναλλάσσονται μὲ δύο ὀγκώδεις δισκοειδεῖς, ποὺ εἶναι πάντοτε ἄτρητες (πίν. 113)[145]. Στὸν **2125** οἱ δισκοειδεῖς εἶναι τέσσερεις. Ἰδιαίτερα ἐπιμελημένος, παρὰ τὸν τραχὺ πηλό του, εἶναι ὁ μεγαλύτερος ὅλων **2080**. Στὴν ἐπιφάνεια τοῦ χείλους φέρει πυκνὲς ἐγκάρσιες ἐγχαράξεις καὶ λίγο χαμηλότερα ἔχει προστεθεῖ λεπτὴ πλαστικὴ ταινία μιμούμενη σχοινί. Ὅμοια περιβάλλει ἐπίσης τὶς δύο δισκοειδεῖς λαβές. Στὴ βάση του κυκλικὴ ὀπή, ἀνοιγμένη ἔκκεντρα μετὰ τὴν ὄπτηση, ὑποδηλώνει τελετουργικὴ χρήση.

Στοὺς κρατῆρες τύπου 1 κατατάσσεται καὶ τὸ ἀγγεῖο **2770** παρὰ τὶς ἀποκλίσεις του ἀπὸ τὰ τυπικὰ χαρακτηριστικὰ τοῦ σχήματος. Τὸ σῶμά του εἶναι ραδινό, φέρει στὸ σημεῖο τῆς εὐρύτερης διαμέτρου δύο λαβές, ἀλλὰ ἀπὸ τὸ σωζόμενο τμῆμα του δηλώνεται ὅτι ἄλλες λαβὲς δὲν ὑπῆρχαν. Ἀπὸ τὸ **2787** σώζεται μόνον τὸ ἄνω τμῆμα του μὲ ἐγχαράξεις στὸ χεῖλος καὶ μία ταινιωτὴ λαβή, ἐνῶ σὲ αὐτὸ ἀποδίδεται καὶ μία δισκοειδής. Ἰδιαίτερος, μὲ σιγμοειδὲς περίγραμμα καὶ ἀνοικτὸ στόμιο εἶναι ὁ **2095**. Ἡ ἰδιοτυπία του ἐπεκτείνεται καὶ στὶς λαβές, ποὺ εἶναι πλατειὲς ταινιωτές, ἐλλειπτικές, τουλάχιστον πέντε, τοποθετημένες σὲ δύο διαφορετικὰ ὕψη καὶ διαφορετικὸ κατακόρυφο ἄξονα[146]. Τέλος, τὰ κομμάτια κρατήρα **2790** μὲ λαβὴ περὶ τὸ μέσον τοῦ σώματος ἀνήκουν σὲ διαφορετικὸ τύπο μὲ πλαστικὲς σχοινοειδεῖς ταινίες καὶ παραπέμπουν σὲ δείγματα ἀπὸ τὸ Διρό[147], τὴν Αἰγείρα[148], τὴν Κεφάλα[149], τὰ Δολιανὰ[150] καὶ ἀλλοῦ.

Ὁ τύπος τοῦ ἀγγείου δὲν ἔχει ἰδιαίτερα διακριθεῖ μεταξὺ τῶν σχημάτων τῆς Νεολιθικῆς Ἑλλάδος καὶ ὁ ἐντοπισμός του μέσα στὰ παρόμοια χρηστικὰ γνωστῶν θέσεων εἶναι συχνὰ δύσκολος, ἂν ὄχι ἀδύνατος, λόγω τῆς ἀποσπασματικῆς διατήρησης τῶν ἄλλων σκευῶν. Ὁ μεγαλύτερος ὅλων, ὁ **2080** ποὺ διαφέρει τῶν ἄλλων δειγμάτων τοῦ Ἀποθέτη, μὲ τὴν πλαστικὴ διακόσμηση στὸν ὦμο καὶ τὶς λαβές, πλησιάζει πολὺ πε-

145. Σὲ ἀντίθεση μὲ τὶς παρόμοιες τῶν τρίωτων σφαιρικῶν.

146. Weisshaar 1989, πίν. 15, 9.

147. Παπαθανασόπουλος 2011, 52-53, 157-163 ἀρ. κατ. 104-110.

148. Alram-Stern 2003, 445, εἰκ. 14.

149. Coleman 1977, 16, 86, πίν. 35,79.

150. Douzougli - Zachos 2002, 127, εἰκ. 6,3.

ρισσότερο κατὰ τὸ περίγραμμα καὶ τὴν κατασκευὴ τὸν ἀκόσμητο ἀκέραιο πίθο καθὼς καὶ τμῆμα κοσμημένου ἀπὸ τὶς Μικροθῆβες[151]. Ἐπίσης ὅμοιοι μεταξύ τους φαίνονται ὁ **1969** καὶ ἀκόμα ἕνας ἀπὸ τὶς Μικροθῆβες[152]. Πλησιέστερο στὸν **2770** εἶναι ἀγγεῖο ἀπὸ τὰ Πευκάκια, ποὺ χρονολογεῖται στὸ ὕστερο Ραχμάνι[153]. Κρατήρας τύπου 1 μὲ διαμορφωμένο λαιμὸ μπορεῖ νὰ θεωρηθεῖ ἕνα μεγάλο τμῆμα ἀπὸ τὴ Λέρνα, ὅπως ἴσως καὶ ἄλλα ἀπὸ τὰ μὴ εἰκονιζόμενα[154], ποὺ φέρουν τέσσερα ἐπιθήματα στὴν κοιλιά, ὁ ἕνας μὲ ἐγχαράξεις στὸ χεῖλος, ὅπως ὁ **2080**. Χωρὶς παράλληλα φαίνεται ὁ **2095** μὲ τὶς λαβές του σὲ δύο ὕψη τοποθετημένες καὶ τὸ σιγμοειδὲς περίγραμμα ποὺ ἀπαντᾶται σὲ λεπτότεχνα καὶ κοσμημένα ἀγγεῖα στοὺς Σιταγροὺς ΙΙΙ καὶ σὲ θέσεις τῆς Βουλγαρίας.

Στὸν τύπο 2 ἀνήκει ἀγγεῖο ἀπὸ τὰ Πευκάκια[155].

Εὑρήματα

1919. Κρατήρας τετράωτος. Συγκολλημένος, μερικῶς συμπληρωμένος (πίν. 52, 53).
Πηλὸς καθαρός, καστανός. Ἐπιφάνειες ὁμαλές, μὲ σημεῖα ἐξομάλυνσης, ἀλείφωμα καστανέρυθρο ἕως μελανό. Διχρωμία πυρᾶς. Χεῖλος εὐθύ. Σῶμα σφαιρικό. Βάση ἐπίπεδη, ἐλλειπτική. Στὸ εὐρύτερο σημεῖο, μία κατακόρυφη λαβή, πλατειὰ ταινιωτή, ἡμικυκλική, φθαρμένη ἀπὸ τὴ χρήση. Ρίζα δεύτερης ὅμοιας, σὲ θέση ποὺ ὑποδηλώνει τετράωτο ἀγγεῖο. Τύπος 2.
Ὕψος 0,34 μ., διάμ. στομ. 0,35 μ., διάμ. βάσης 0,15-0,17 μ., πλ. λαβῆς 0,06 μ., πάχος τοιχ. 0,01 μ.
Ὁμάδες: 39,10 (20%)/149/158/146/147/150/39,9/118/153/152/136/155.

1969. Κρατήρας τετράωτος. Συγκολλημένος. Ἐλλιπής (πίν. 52, 53).
Πηλὸς καθαρός, καστανός. Ἐπιφάνειες ὁμαλές, σημεῖα ἐξομάλυνσης, ἐξωτερικὰ ἀλείφωμα καστανέρυθρο ἕως μελανωπό, μεγάλα τμήματα ἀποφλοιωμένα. Ἐπιφάνεια χείλους ὀδοντωτή. Σῶμα κωνικό, μὲ κυρτὸ ὦμο. Βάση ἐπίπεδη. Στὸ εὐρύτερο σημεῖο μία λαβὴ κατακόρυφη, πλατειὰ ταινιωτή, ἡμικυκλική, μὲ φθορὰ στὸ ἕνα ἄκρο. Δεύτερη ἐλλιπὴς καὶ σημεῖα ἐπικόλλησης τῶν ἄλλων δύο. Τύπος 1.
Ὕψος 0,23 μ., διάμ. στομ. 0,245 μ., διάμ. βάσης 0,135-0,14 μ., πλ. λαβῆς 0,04 μ., πάχος τοιχ. 0,008 μ.
Ὁμάδες: 127 (20%)/119/117/39,7/138/39,9/133/122/49/123.

2080. Κρατήρας μὲ πλαστικὴ διακόσμηση. Συγκολλημένος. Ἐλλιπής (πίν. 52, 53).
Πηλὸς τραχύς, καστανός, σπογγωτός. Ἐπιφάνεια ἐξωτερικὰ ὁμαλή, καστανέρυθρη ἕως μελανωπή, ἐσωτερικὰ λίγο ἀδρή. Διχρωμία πυρᾶς. Χεῖλος ἐλαφρῶς προέχον, παχυνόμενο, μὲ πυκνὲς ἐγκάρσιες ἐγχαράξεις, μία καμπύλη ἀπόκρουση γιὰ σχηματισμὸ προχοῆς. Σῶμα κωνικό, μὲ κυρτὸ ὦμο. Βάση ἐπίπεδη. Στὸν ὦμο, ἀντιδιαμετρικά, δύο ὀγκώδη δισκοειδῆ κομβία. Ἐνδιαμέσως, ρίζα κατακόρυφης λαβῆς, πλατειᾶς ταινιωτῆς, ἡμικυκλικῆς. Στὸ ἐλλεῖπον τμῆμα, ἴσως δεύτερη ὅμοια. Ὀπὴ στὸν πυθμένα σχηματισμένη μετὰ τὴν ὄπτηση. Διακόσμηση: περὶ τὸ χεῖλος καὶ τὰ κομβία, πλαστικὴ σχοινοειδὴς ταινία κατὰ τόπους ἀποκολλημένη. Τύπος 1.
Ὕψος 0,35 μ., διάμ. στομ. 0,34 μ., διάμ. βάσης 0,15 μ., πλ. λαβῆς 0,05 μ., πάχος τοιχ. 0,007 μ., πλ. προχοῆς 0,09 μ., πλ. ὀπῆς 0,10 μ.

---

151. Adrymi-Sismani 2007, πίν. XIIa,b ἄνω.
152. Adrymi-Sismani ἔ.ἀ., πίν. XII k, ἀριστ.
153. Parzinger 1991, 364 εἰκ. 3:56.
154. Vitelli 2007, 122-123, εἰκ. 88a.
155. Weisshaar 1989, 33, Typ 78, πίν. 6:2 μὲ δύο μεγάλες λαβὲς καὶ μικρὲς ἀποφύσεις κάτω ἀπὸ τὸ χεῖλος καὶ στὸ ἴδιο, 38, καὶ σημ. 159, ὅπου βιβλιογραφία, Typ. 125, πίν. 15:11 βαθὺς μὲ τέσσερεις λαβὲς ἀντιδιαμετρικά.

Ὁμάδες: 39,5 (20%)/39,3/114/108/39,4/39,10/109/112/39,7/118/39,9/49/61/115/119/125/3.

2095. Κρατήρας ἰδιότυπος. Συγκολλημένος, τέσσερα τεμάχια, μερικῶς συμπληρωμένος (πίν. 52, 53).
Πηλὸς τραχύς, καστανόφαιος. Ἐπιφάνεια ἐξωτερικὰ ὁμαλή, ἀλείφωμα καστανέρυθρο, μελανωπὲς κηλίδες, ἐσωτερικὰ λίγο τραχειά. Διχρωμία πυρᾶς. Χεῖλος παχυνόμενο, μὲ σῶμα σιγμοειδές. Στὸν ὦμο, κατακόρυφη λαβή, πλατειὰ ταινιωτή, ἐλλειπτική, μὲ φθορὰ ἀπὸ τὴ χρήση, κορυφὴ ράχης στενότερη. Σὲ χαμηλότερο σημεῖο καὶ διαφορετικὸ ἄξονα, ρίζα δεύτερης. Τρεῖς ἀκόμα ὅμοιες μὲ τὴν πρώτη, σὲ ἄλλα τεμάχια. Τμῆμα βάσης πιθανῶς τοῦ ἰδίου ἀγγείου (**A.T. 183**), ἀποκαλύπτει ἀποτύπωμα πλέγματος.
Ὕψος σωζ. μέγ. 0,36 μ., πλ. λαβῆς 0,04 μ., πάχος τοιχ. 0,008 μ.
Ὁμάδες: 49 (40%)/39,8/39,10/61/39,9/71.

2125. Κρατήρας. Συγκολλημένος. Σώζεται ὁ μισός (πίν. 52, 53).
Πηλὸς λίγο τραχύς, καστανός, πορώδης. Ἐπιφάνειες ὁμαλές, ἐξωτερικὰ καστανέρυθρη, μελανὲς κηλίδες. Χεῖλος εὐθύ, παχυνόμενο. Σῶμα κωνικό, μὲ κυρτὸ ὦμο. Βάση ἐπίπεδη. Στὸ εὐρύτερο σημεῖο, ὀγκώδης δισκοειδὴς λαβὴ καὶ ρίζα δεύτερης. Ἀρχικά, πιθανῶς, τέσσερεις. Τύπος 1.
Ὕψος 0,32 μ., διάμ. στομ. 0,26-0,27 μ., διάμ. βάσης 0,17 μ., πάχος τοιχ. 0,009 μ.
Ὁμάδες: 39,4 (50%)/39,3/39,10/61/78/39,5/ 49.

2421. Κρατήρας. Συγκολλημένος. Ἐλλιπής (πίν. 52, 53).
Πηλὸς καθαρός, καστανέρυθρος. Ἀλείφωμα ἐρυθρό, κατὰ τόπους μελανωπό, ἐπιφάνειες λεῖες. Χεῖλος ἐπίπεδο, σῶμα ἡμισφαιρικό. Στὸ εὐρύτερο σημεῖο, δύο λαβὲς κατακόρυφες, πλατειὲς ταινιωτές, ἐλλειπτικές, πλατύτερες στὴ ρίζα. Ἀνάμεσά τους, ἀντιδιαμετρικά, δύο ὀγκώδη δισκοειδῆ κομβία. Τύπος 2.
Ὕψος σωζ. 0,155 μ., διάμ. στομ. 0,24 μ., πλ. λαβῆς 0,045 μ., πάχος τοιχ. 0,008 μ.
Ὁμάδες: 49 (85%)/39,9/61/3/39,8/39,10.

2770. Κρατήρας μὲ δύο λαβές. Συγκολλημένος σὲ δύο τμήματα (πίν. 52, 53).
Πηλὸς πολὺ καθαρός, καστανόφαιος. Ἐπιφάνειες λεῖες, ἀλείφωμα ἐρυθρό, λίγες φαιὲς κηλίδες. Διχρωμία πυρᾶς. Χεῖλος εὐθύ. Σῶμα ὑψηλὸ κωνικὸ μὲ κυρτὸ ὦμο. Βάση ἐπίπεδη. Στὸ εὐρύτερο σημεῖο, μία κατακόρυφη λαβή, ταινιωτή, ἡμικυκλική. Ἀντιδιαμετρικά, ρίζα δεύτερης ὅμοιας λαβῆς. Τύπος 1.
Ὕψος 0,335 μ., διάμ. στομ. 0,26 μ., διάμ. βάσης 0,14 μ., πάχος τοιχ. 0,01 μ., πλ. λαβῆς 0,045 μ.
Ὁμάδες: 49 (85%)/39,8/39,10/39,9/61.

2787. Ἄνω τμῆμα κρατήρα. Συγκολλημένο (πίν. 52, 53).
Πηλὸς λίγο τραχύς, καστανόφαιος, πορώδης. Ἐπιφάνειες ὁμαλές, ἐξωτερικὰ καστανέρυθρη, μελανωπὰ τμήματα. Χεῖλος εὐθύ, ἐλαφρῶς παχυνόμενο, φέρει ἐπάνω στὴν ἐπιφάνεια λοξὲς ἐγκοπές. Στόμιο κλειστό. Κυρτὸς ὦμος. Στὸ εὐρύτερο σημεῖο, μία κατακόρυφη λαβή, πλατειὰ ταινιωτή, ἡμικυκλική, στενότερη στὴν κορυφή. Ὀπὴ συγκόλλησης στὸ στόμιο. Τύπος 1.
Ὕψος σωζ. 0,18 μ., διάμ. στομ. 0,31 μ., πλ. λαβῆς 0,06 μ., πάχος τοιχ. 0,009 μ.
Ὁμάδες: 39,4 (70%)/39,10.

2790. Τμῆμα κρατήρα μὲ σχοινωτὴ διακόσμηση. Συγκολλημένο (πίν. 52, 53).
Πηλὸς λίγο τραχύς, καστανέρυθρος. Ἐπιφάνεια ἐξωτερικὰ λεία, ἀλείφωμα καστανέρυθρο ἕως μελανωπό. Σῶμα καμπύλο. Στὸ εὐρύτερο σημεῖο, μία κατακόρυφη λαβή, πλατειὰ ταινιωτή, ἡμικυκλική, στενότερη στὴν κορυφή. Πλαστικὲς σχοινωτὲς ταινίες φύονται ἀκτινωτὰ ἀπὸ τὶς ρίζες τῆς λαβῆς.
Ὕψος σωζ. 0,17 μ., πλ. λαβῆς 0,04 μ., πάχος τοιχ. 0,009 μ.
Ὁμάδες: 101 (50%) καὶ 2 ὄστρακα ἄγνωστη ὁμάδα.

Λεκάνες - Λεκανίδες

Οἱ λεκάνες τοῦ Ἀποθέτη 39 (πίν. 54-59) εἶναι μεγάλα καὶ βαρειὰ ἀνοικτὰ σκεύη, ἐπιμελημένης κατασκευῆς, πάντοτε ἀκόσμητα. Συνολικὰ συγκολλήθηκαν 140, καὶ ἀπὸ αὐτὲς οἱ 79 εἶναι σχεδιαστικὰ ἀκέραιες. Ἐπὶ πλέον σχηματίσθηκαν 61 περίπου ἐλλιπεῖς. Τὸ ὕψος τους εἶναι μεγαλύτερο ἀπὸ 0.19 μ. καὶ συνήθως κυμαίνεται στὰ 0.22-0.24 μ. μὲ ἀνώτατο ὕψος 0.34 μ. Κάτω ἀπὸ 0.19 μ. κατατάσσονται ὡς λεκανίδες καὶ αὐτὲς εἶναι συνολικὰ 35, οἱ 23 σχεδιαστικὰ ἀκέραιες. Ἡ διάμετρος τοῦ στομίου τῶν λεκανῶν κυμαίνεται μεταξὺ 0.35-0.45 μ. καὶ σὲ ἀκραῖες περιπτώσεις 0.32-0.50 μ. Τὸ γενικὸ περίγραμμα εἶναι κωνικὸ μὲ τοιχώματα ἀπολύτως εὐθύγραμμα (τύπος 1) ἢ ἐλαφρὰ καμπύλα (τύπος 2), βάση ἐπίπεδη καὶ μία κυλινδρικὴ λαβή, κολλημένη ὁριζόντια παράλληλα πρὸς τὸ χεῖλος[156]. Παρὰ τὴν ὁμοιομορφία τῶν γενικῶν χαρακτηριστικῶν, κάθε λεκάνη ἔχει ἰδιαίτερη διαμόρφωση καὶ τελικὰ εἶναι δύσκολο νὰ βρεθοῦν δύο σκεύη ἀπολύτως ὅμοια.

Γιὰ τὴν τυπολογική τους κατάταξη διαιρέθηκαν, ὅπως καὶ οἱ σκύφοι, σὲ τρεῖς ὁμάδες-τύπους: βαθύς (Β), μέσος (Μ) καὶ ρηχός (Ρ), σύμφωνα μὲ τὴ σχέση ὕψους καὶ διαμέτρου στομίου. Στὸν βαθὺ ἡ σχέση εἶναι 1:1,65 ἢ μεγαλύτερο, στὸν μέσο εἶναι 1:2 ἕως 1:1,65 καὶ στὸν ρηχὸ εἶναι 1:2 ἢ λιγότερο. Ἡ πλειονότητα τῶν σκευῶν ἀνήκει στὸν μέσο τύπο, πολὺ ὀλιγώτερες στὸν βαθὺ καὶ δύο (**1551** καὶ **2478)** στὸν ρηχό.

Ἀνεξάρτητα τοῦ ἰδιαίτερου σχήματος, τὸ χεῖλος εἶναι εὐθὺ λεπτυνόμενο στὴν ἀπόληξη ἢ διατηρεῖ τὸ πάχος τοῦ τοιχώματος καὶ σὲ λίγες περιπτώσεις ἰσοπεδώνεται καὶ μεταβάλλεται σὲ εὐθὺ ἐπίπεδο. Εὐκρινέστερη διαφορὰ σημειώνεται στὸ προέχον μὲ πολὺ ἐλαφρὰ κάμψη καὶ παχύτερο τοίχωμα στὸ ἄκρο. Ἀπὸ τὶς καμπύλες ξεχωρίζουν ἡ **2086**, ἡ **2459** καὶ ἡ **2481** γιὰ τὴ μεγαλύτερη καμπυλότητα ποὺ παρουσιάζει τὸ τοίχωμά τους. Ἐπὶ πλέον στὶς **2086**, **2459**, ὅπως π.χ. στὴν κωνικὴ **1527** τὸ τελείωμα τοῦ χείλους εἶναι παχὺ καμπύλο.

Ἡ κυλινδρικὴ λαβή (πίν. 112), πλάτους 0.06-0.08 μ. μὲ ἀκραῖες διαστάσεις 0.11 καὶ 0.04 μ. σὲ στενούμενη ράχη, εἶναι ὁριζόντια κολλημένη, κάτω ἀπὸ τὸ χεῖλος ἢ σὲ μικρὴ ἀπόσταση ἀπὸ αὐτό. Κατὰ τὴν ἰδιαίτερη διαμόρφωση τῆς ράχης τους (πίν. 112) διακρίνονται σὲ ἁπλὲς κυλινδρικὲς μὲ εὐθύγραμμη ράχη[157], σὲ αὐλακωτὲς μὲ μείωση συνήθως τῆς διατομῆς στὸ μέσον καὶ σὲ λίγες ὀγκώδεις κυλινδρικές **(1526** καὶ **2507)**. Μικρὲς διαφορὲς σημειώνονται σὲ δύο λαβές. Ἡ **2449** ἔχει μία κυλινδρικὴ κολλημένη εὐθὺς κάτω ἀπὸ τὸ χεῖλος μόλις ἀνυψούμενη ἐπάνω ἀπὸ αὐτό[158], καὶ στὴν **2514** ἔχει τὸ σχῆμα θηλειᾶς μὲ ὀπὴ ἐλλειψοειδοῦς σχήματος, ποὺ ἀπαντᾶται στοὺς ἑλλαδικοὺς ἀμφορεῖς[159]. Ἀκόμα, ἡ **2481** διακρίνεται γιὰ τὶς δύο παράπλευρες κυλινδρικὲς λαβὲς χαμηλότερα τοῦ χείλους[160], καὶ ἡ **2477** ἔχει μία βραχεία ταινιωτή, ἐνῶ σχετικὴ φθορὰ στὴν ἐπιφάνεια τῆς γάστρας δείχνει νὰ ὑπῆρχε καὶ δεύτερη σὲ ἀπόσταση ¼ τῆς περιφέρειάς της.

---

156. Δείγματα ἀπὸ ἄλλες θέσεις εἶναι περισσότερο καμπύλα πρβ. Πευκάκια, Weisshaar 1989, πίν. 6,10. 10,8. 16,9 καὶ Πρωτοελλαδικὴ Ι Τσούγκιζα, Pullen 2011, 74, form basin 10.

157. Hansen 1937, εἰκ. 2b. Goldman 1931, 92, εἰκ. 114,1 καὶ τὴν θεωρεῖ πιθανῶς Ὑπονεολιθική.

158. Δὲν διακρίνεται στὸ σχέδιο.

159. Βλ. ὅμοιες στοὺς ἀμφορεῖς **1797**, **1801**, **1973**, **1974**, ὅπως π.χ. δύο λαβὲς σὲ κωνικὴ λεκάνη Προσκυνᾶ Λοκρίδος. Alram-Stern 2004, τόμ. 2, 1278, πίν. 2b τῆς Πρωτοελλαδικῆς ΙΙ.

160. Πρβ. διπλὲς λαβὲς σὲ ἀμφορέα τῆς Κεφάλας, Coleman 1977, 16, ἀρ. 135, πίν. 33 καὶ 78. Βλ. καὶ ταινιωτὲς σὲ ὄστρακο Zachos 2008, 22, τύπος Α 10, εἰκ. 20:877/81, πίν. 17b.

Ἀρκετὰ φθαρμένα σημεῖα τῶν λεκανῶν ἀποκαλύπτουν κατακευαστικὲς λεπτομέρειες. Μία κυκλικὴ ρωγμὴ στὴν περιφέρεια τοῦ δίσκου τῆς βάσης τὴν ἀποχωρίζει ἀπὸ τὸν πρῶτο δακτύλιο (**1522, A.T. 482** κ.ἄ.). Ἐπάνω σὲ αὐτὸν στηρίζεται στὴ συνέχεια ὁλόκληρο τὸ τοίχωμα, που σχηματίζεται ἀπὸ ἐπάλληλους πήλινους ἰσοπαχεῖς δακτυλίους (μακαρόνια), κολλημένους μεταξύ τους στερεὰ καὶ ἐπὶ πλέον μὲ τὸ ἀλείφωμα τὸ ὁποῖο τοὺς καλύπτει (**2489**, **A.T. 875**). Ἴσως γι᾽ αὐτό, παρὰ τὸ μεγάλο βάρος τους, οἱ λεκάνες σπανίως σώζουν στὴ βάση ἀποτύπωμα πλέγματος, ἐπάνω στὸ ὁποῖο θεωρεῖται ὅτι πλάθονταν τὰ ἀγγεῖα[161].

Κατὰ περίπτωση, γιὰ τὴν ἐνίσχυση τοῦ πάχους ἢ τῆς ἀντοχῆς σημείου τοῦ σώματος, προστίθενται μεταξὺ τοιχώματος καὶ ἀλειφώματος μικρὰ ἄμορφα, κυλινδρικῆς διατομῆς τεμάχια ψημένου πηλοῦ, ποὺ θὰ εἶχαν ὁπωσδήποτε καλύτερη πρόσφυση στὸν πηλὸ τοῦ ἀγγείου ἀπὸ ὅ,τι θὰ εἶχε ἄλλο ὑλικό[162]. Συνήθως αὐτὰ τοποθετοῦνται ἐξωτερικά, γύρω ἀπὸ τὸ σημεῖο ἕνωσης βάσης καὶ τοιχώματος (**2011**, **2456)**, στὸ σημεῖο ἐπαφῆς τῶν λαβῶν μὲ τὸ σῶμα (**2456**, **2574**) ἢ στὸ χεῖλος (**2011**, **2508**, **A.T. 423**) καὶ σπανίως μέσα στὸ τοίχωμα (**2456**).

Ὅλες οἱ λαβὲς εἶναι πολὺ σταθερὰ καὶ τεχνικὰ στερεωμένες στὸ τοίχωμα, χωρὶς ἀνωμαλίες ἢ ἄλλα σημάδια πίεσης, συγκολλημένες καὶ αὐτὲς μὲ τὸ ἀλείφωμα ποὺ περιβάλλει τὸ σῶμα (**A.T. 377**, **A.T. 423**). Σπανιώτατα βρίσκονται ἀποκολλημένες, ὅπως εἶναι ἡ **A.T. 376**[163].

Τέλος, σὲ ὅλες σχεδὸν τὶς λεκάνες ἐσωτερικά, τὸ τοίχωμα, στὸ κατώτερο τμῆμα μέχρι τὸν πυθμένα, εἶναι λίγο ἕως πολὺ διαβρωμένο, φθαρμένο προφανῶς ἀπὸ τὸ περιεχόμενό τους.

Οἱ λεκανίδες (πίν. 60-61), συνολικὰ 35 σκεύη, διαφέρουν ἀπὸ τὶς λεκάνες μόνον κατὰ τὶς διαστάσεις, μὲ καθοριστικὸ στοιχεῖο τὸ ὕψος τους, ποὺ φθάνει τὸ πολὺ τὰ 0.19 μ. Ἡ κατασκευή τους εἶναι ἐπίσης ἐπιμελημένη καὶ μία ἐξ αὐτῶν (**1553**) ἀπὸ τὸν πυθμένα τοῦ λάκκου, μοιάζει μὲ γάστρα καρποδοχείου. Ἀριθμητικὰ εἶναι πολὺ ὀλιγώτερες (23 σκεύη ὁλόκληρα καὶ 12 ἐλλιπῆ) ἀλλὰ παρουσιάζουν ὅλες τὶς ποικιλίες κατὰ τὸ ἰδιαίτερο σχῆμά τους (περίγραμμα κωνικὸ ἢ ἐλαφρὰ καμπύλο), τοὺς τύπους κατὰ τὴ σχέση ὕψους μὲ διάμετρο (ρηχός, μέσος, βαθύς), τὴν κλίση τοῦ χείλους (εὐθὺ ἢ προέχον) καὶ τὴ βάση. Οἱ λαβὲς περιορίζονται στοὺς δύο κύριους τύπους, τὴν εὐθύγραμμη καὶ τὴν αὐλακωτὴ κυλινδρική, ἐνῶ μία ἀπὸ αὐτές, στὴν **2467**, εἶναι περισσότερο ἐπιμήκης.

Διαφορετικὸ τύπο εἰκονίζει μόνον ἡ ἐλλιπῶς σωζόμενη **1601**, ποὺ πρέπει νὰ θεωρηθεῖ λεκανίδα καὶ εἶναι ἴσως τὸ ἀρχαιότερο ἀγγεῖο τοῦ Ἀποθέτη. Ἡ μαλακὴ κλίση τῆς γραμμῆς τοῦ χείλους πρὸς τὴ γένεση τῆς λαβῆς, δηλώνει τύπο χαμηλῆς καμπυλόγραμμης προεξοχῆς, ποὺ μπορεῖ νὰ συμπληρωθεῖ, ὅπως σὲ ὄστρακο τῆς Λέρνας[164], τοῦ Φράγχθι[165], τοῦ Προσκυνᾶ Λοκρίδος[166] ἢ σὲ λεκάνη τοῦ Διροῦ[167].

---

161. Βλ. ἀπόψεις, Παράρτημα 2: Ἀποτυπώματα πλέγματος.

162. Πρβ. Kilian-Dirlmeier 2005,105-106, πίν. 69,2, ἀριστ. σφαιρικὰ τεμάχια γιὰ γέμισμα. Blegen κ.ἄ. 1950-58, I, πίν. 239:14. Βλ. παρόμοιες λύσεις ἤδη ἀπὸ τὴν Ἀρχαιότερη Νεολιθική, Wijnen 1994, 151, εἰκ. 4. Πρβ. κεφάλαιο: Καρποδοχεῖα.

163. Πρβ. ἀνάλογη παρατήρηση γιὰ Εὔτρηση, Caskey - Caskey 1960, 163.

164. Vitelli 2007, F.95g.

165. Vitelli 1999, 78, F.58i.

166. Ψιμογιάννου 2008, εἰκ. 4.24α.

167. Παπαθανασόπουλος 2011, 174, εἰκ. 121, φιάλη Δ.892 (Π). Βλ. καὶ ἄλλη χαμηλότερη μὲ

Ἀνασκαφικὰ παρατηρήθηκε ὅτι οἱ περισσότερες κωνικὲς λεκάνες καὶ λεκανίδες, ἰδίως οἱ μεσαῖες, βρέθηκαν στὸ χαμηλότερο τμῆμα τοῦ λάκκου, ἀπὸ τὸν πυθμένα μέχρι βάθους 1.40 μ., ἐνῶ οἱ καμπύλες πυκνώνουν λίγο ὑψηλότερα, ἀπὸ 1.85 μ. καὶ ἄνω. Στὸ ἀνώτερο ἦταν ἐλάχιστες (π.χ. **1507** καὶ **1570**) καὶ κυρίως λεκανίδες. Ὡς πρὸς τὴ συγκεκριμένη θέση τους στὸν λάκκο, ἀναφέρεται ὅτι σὲ μερικὲς περιπτώσεις τὰ κομμάτια τους ἦταν συγκεντρωμένα, σάν νὰ εἶχαν τοποθετηθεῖ ἰδιαιτέρως (**1527**) καὶ νὰ εἶχαν διαμελισθεῖ ἐπὶ τόπου (**1571**). Ἴδια παρατήρηση σημειώνεται καὶ γιὰ ἄλλα μεγάλα σκεύη, ποὺ φαίνεται ὅτι δὲν εἶχαν ριφθεῖ ἀπὸ ὑψηλά, ἀπὸ τὸ χεῖλος τοῦ λάκκου, ἀλλὰ ἦταν τοποθετημένα ἰδιαιτέρως ἐπάνω στὸ προηγούμενο γέμισμα[168].

Ἡ ἀποκατάσταση μεγάλου ἀριθμοῦ λεκανῶν ἀπὸ τὸν Ἀποθέτη τοῦ Τσέπι, μὲ πολλὲς διαφορὲς στὶς λεπτομέρειες, ἀποδίδει συνολικὰ ἕναν ἰδιαίτερο βασικὸ τύπο. Κυριώτερο γνώρισμα τὸ κωνικὸ γενικὸ σχῆμα, ποὺ ἀκόμα καὶ στὴν ὁμάδα τῶν καμπύλων δὲν ἔχει τὴν προφανὴ καμπυλότητα λεκανῶν ἄλλων θέσεων. Γενικώτερη ἐφαρμογὴ ἔχει ἡ βεβαιωμένη προσθήκη μιᾶς μόνον λαβῆς σὲ αὐτὰ τὰ μεγάλα ἀγγεῖα, ποὺ εἶναι πολὺ βαρειά. Τοῦτο ἀποτελεῖ ὄντως τοπικὸ στοιχεῖο, διότι λόγω τῆς ἀποσπασματικῆς διατήρησης τῶν λεκανῶν στὶς περισσότερες θέσεις, φαίνονται νὰ μὴν ἔχουν λαβές, ἐνῶ δὲν γνωρίζουμε ἐάν, ὅπου ὑπῆρχαν, ἦταν μία ἢ δύο σὲ κάθε σκεῦος. Πάντως παρατηρεῖται ὅτι τόσο βαρειὰ ἀγγεῖα δὲν ἦταν δυνατὸν νὰ σηκώνονται ἀπὸ τὶς λαβὲς καὶ ἡ ὕπαρξη μιᾶς εἶναι πολὺ χαρακτηριστική. Τὸ σκεῦος μεταφερόταν συγκρατούμενο μὲ τὰ δύο χέρια ἀπὸ τὴ βάση καὶ γιὰ νὰ ἀδειάσει στηριζόταν ἐπάνω στὸν φέροντα, ποὺ τὸ ἀγκάλιαζε στηρίζοντας τὸ χέρι του στὴ λαβή.

Παρόμοια σχήματα μὲ τὸ Τσέπι ὑποδηλώνουν ὁρισμένα περιγράμματα τῆς κατηγορίας Α2 ἀπὸ τὴν Κεφάλα τῆς Κέας[169], ἀλλὰ οἱ λαβές τους εἶναι διαφορετικές[170]. Πλησιέστερα βρίσκονται τὰ δείγματα τῆς Ἁγίας Εἰρήνης. Συγκεκριμένα, στὴν ὁμάδα τῶν καμπύλων ἐντάσσεται, ὡς φαίνεται, τὸ μικρὸ τμῆμα μὲ λαβὴ Ι-12[171] καὶ στὶς κωνικὲς ἡ Ι-150, ἂν καὶ αὐτὴ εἶναι ἀρκετὰ ἀνοικτή[172]. Τὶς περισσότερες ὁμοιότητες μὲ τὸ Τσέπι ἔχει μία βαθειὰ κωνικὴ λεκάνη ἀπὸ τὴ Μάνικα, ποὺ ὅμως εἰκονίζεται χωρὶς λαβή[173]. Ἀπὸ τὴν περιγραφὴ φαίνεται νὰ συγκεντρώνει βασικὰ χαρακτηριστικὰ τῶν λεκανῶν τοῦ Ἀποθέτη, τὸ παχὺ ἐπίχρισμα ἐρυθρὸ ἕως μελανό, ἰσχυρῶς στιλβωμένο καί, ὅπως σημειώνει ὁ Δ. Θεοχάρης, «τεχνικῶς φαίνεται μᾶλλον ὑπονεολιθικὸ καὶ καλεῖται συμβατικῶς Πρωτοελλαδικὸ Ι». Πλησιέστερα στὸ Τσέπι, στὴν περιοχὴ Γυαλοῦ τῶν Σπάτων, βρέθηκε λεκανίδα βαθειά, κωνικὴ μελανωπὴ ποὺ μοῦ ἔδειξε στὸ Μουσεῖο Βραυρῶνος ἡ Μαρία Στάθη. Ἀπὸ τὰ Θαρρούνια ἀναφέρονται κυρίως λαβὲς[174] καὶ μία ἀπὸ αὐτὲς[175] δείχνει λεκάνη ποὺ μοιάζει μὲ τὸ περίγραμμα τῆς **2054**. Ἀπὸ τὴν Ἀλεπότρυπα μία βαθειὰ κωνικὴ λεκάνη (συμπληρωμένη νομίζω λανθασμένα μὲ δύο

κυματοειδὴ ἐπιφάνεια κορυφῆς ἀπὸ τὴν Κέα, Coleman 1977, πίν. 28 καὶ 76,29 Ρ. Βλ. καὶ Parzinger 1991, εἰκ. 3:61.

168. Βλ. Πίθο **1914** καὶ τρίωτο σφαιρικὸ **2091**, βάθος περίπου 1.60 μ.

169. Coleman ἔ.ἀ., πίν. 28, D.E.F.

170. Στὸ ἴδιο, πίν. W,X,Y.

171. Wilson 1999, πίν. 2 καὶ 40.

172. Στὸ ἴδιο, πίν. 2 καὶ 43.

173. Θεοχάρης 1959, 298, εἰκ. 13.

174. Σάμψων 1993, 129, σχ. 129: 79, 81. 166, σχ. 186:5 καὶ πολλὲς στὸν οἰκισμό.

175. Σάμψων ἔ.ἀ., σχ. 129: 81.

λαβές) ἀποτελεῖ ἕνα ἀπὸ τὰ πιστότερα παράλληλα τοῦ Ἀποθέτη[176]. Στὰ εὑρήματα τῆς Πελοποννήσου καταλέγονται δύο τμήματα ἀπὸ τὴν Αἰγείρα[177], ἕνα ὄστρακο ἀπὸ τὶς "μικτὲς ἐπιχώσεις" τῆς Λέρνας[178] μὲ βραχεία κυλινδρικὴ λαβὴ καὶ παχὺ χεῖλος, ποὺ φαίνεται ὅμοιο μὲ τὸ παχὺ τῆς μοναδικῆς **2086**, ἀλλὰ κατατάσσεται ἀπὸ τὴν K. Vitelli στὰ "rolled rim". Οἱ λεκάνες τοῦ Φράγχθι κωνικὲς ἢ καμπύλες καὶ κυρίως βαθειές, ὅπως ὑποθετικὰ συμπληρώνονται[179], δὲν ἔχουν λαβές[180]. Τὸ πλησιέστερο πρὸς τὸν Ἀποθέτη δεῖγμα εἶναι ἕνα ὄστρακο[181], ποὺ διατηρεῖ μία πλατειὰ κυλινδρικὴ λαβή. Στὸν Ἅγιο Δημήτριο[182] ἂν καὶ ὑπάρχει ποικιλία λαβῶν σὲ ὄστρακα μεγάλων ἀγγείων, κυλινδρικὲς δὲν ὑπάρχουν. Οἱ λεκάνες ἐκεῖ γενικὰ ἔχουν στενὲς ταινιωτὲς λαβὲς καὶ μία ἐξ αὐτῶν[183] φέρει δύο παράπλευρες ἀλλὰ λίγο διαφορετικὲς ἀπὸ τὸ μοναδικὸ δεῖγμα τοῦ Τσέπι **2481**.

Τὰ βασικὰ χαρακτηριστικά, ὅπως ἡ σκοτεινὴ ἔντριπτη ἐπιφάνεια καὶ ἡ πλατειὰ κυλινδρικὴ λαβὴ κάτω ἀπὸ τὸ χεῖλος, τοποθετοῦν τὶς λεκάνες τοῦ Ἀποθέτη 39 μέσα στὴ Νεώτερη Χαλκολιθική. Ἐξ ἄλλου ἡ ὕπαρξη πάντοτε μίας λαβῆς, στὸ σύνολο τῶν 76 λεκανῶν ποὺ διατηροῦν πλῆρες περίγραμμα, ὑποδεικνύει ὅτι ὁ ἴδιος κανόνας πιθανὸν νὰ ἴσχυε καὶ σὲ ἄλλες περιοχές.

Εὑρήματα

ΛΕΚΑΝΕΣ

1522. Λεκάνη. Συγκολλημένη. Λίγο ἐλλιπής (πίν. 54).
Πηλὸς πολὺ καθαρός, καστανόφαιος. Ἀλείφωμα μελανὸ ἕως καστανέρυθρο, ἐπιφάνειες λεῖες. Διχρωμία πυρᾶς. Χεῖλος εὐθύ, ἐπίπεδο. Σῶμα μέσο κωνικό. Βάση ἐπίπεδη, χωρὶς ἀλείφωμα. Λαβὴ κυλινδρική, ἐλαφρῶς αὐλακωτή. Τύπος 1Μ.
Ὕψος 0,215-0,23 μ., διάμ. στομ. 0,39 μ., διάμ. βάσης 0,125 μ., πάχος τοιχ. 0,011 μ.
Ὁμάδες: 39,9 (10%)/39,10/175, 30 ὄστρακα: ἄγνωστη ὁμάδα.

1523. Λεκάνη. Συγκολλημένη. Λίγο ἐλλιπής (πίν. 54).
Πηλὸς καθαρός, καστανόφαιος, πορώδης. Ἐπιφάνειες λεῖες ἕως ὁμαλές, ἀλείφωμα ἐξωτερικὰ ἐρυθρὸ ἕως τεφρό, μελανὲς κηλίδες, ἐσωτερικὰ κατὰ τόπους φθαρμένο. Διχρωμία πυρᾶς. Χεῖλος προέχον. Σῶμα μέσο κωνικό. Βάση ἐπίπεδη, χωρὶς ἀλείφωμα, περιφέρεια φθαρμένη. Λαβὴ κυλινδρικὴ αὐλακωτή, ἐπιμήκης, θραυσμένη. Τύπος 1Μ.
Ὕψος 0,225-0,24 μ., διάμ. στομ. 0,425-0,45 μ., διάμ. βάσης 0,16 μ., πλ. λαβῆς 0,10 μ., πάχος τοιχ. 0,007 μ.
Ὁμάδες: 39,10 (95%)/39,11.

1524. Λεκάνη. Συγκολλημένη, συμπληρωμένη (πίν. 54, 55).
Πηλὸς καθαρός, καστανός, μὲ μαρμαρυγία. Ἐπιφάνειες λεῖες, ἀλείφωμα ἐρυθρὸ μὲ μελανὲς κηλίδες. Διχρωμία πυρᾶς. Χεῖλος παχυνόμενο, ἐλαφρῶς προέχον. Σῶμα μέσο κωνικό. Βάση ἐπίπεδη, χωρὶς ἀλείφωμα. Λαβὴ κυλινδρική, θραυσμένη. Τύπος 1Μ.
Ὕψος 0,29 μ., διάμ. στομ. 0,50 μ., διάμ. βάσης 0,16 μ., πλ. λαβῆς 0,10 μ., πάχος τοιχ. 0,008 μ.
Ὁμάδες: 174 (10%)/163/175, 43 ὄστρακα: ἄγνωστη ὁμάδα.

176. Παπαθανασόπουλος 1996, 216, ἀρ. 18. Παπαθανασόπουλος 2011, 177:124.
177. Alram-Stern 2001a, 65-6, εἰκ. 2c-d.
178. Vitelli 2007, 350, εἰκ. 83,h.
179. Vitelli 1999, εἰκ. 83.
180. Οἱ λαβὲς εἶναι λίγες καὶ ἔχουν ἄλλα σχήματα.
181. Vitelli, ἔ.ἀ., εἰκ. 70h.
182. Zachos 2008, 24-26.
183. Zachos ἔ.ἀ., εἰκ. 20 877/81.

1525. Λεκάνη. Συγκολλημένη. Ἐλλιπής (πίν. 54, 55).
Πηλὸς καθαρός, καστανός, μὲ μαρμαρυγία. Ἐπιφάνειες λεῖες, ἀλείφωμα καστανέρυθρο ἕως μελανωπό. Διχρωμία πυρᾶς. Χεῖλος παχυνόμενο, ἐλαφρῶς προέχον. Σῶμα μέσο κωνικό. Βάση ἐπίπεδη, φθαρμένη. Λαβὴ κυλινδρική. Τύπος 1Μ.
Ὕψος 0,25 μ., διάμ. στομ. 0,44 μ., διάμ. βάσης 0,13 μ., πάχος τοιχ. 0,009 μ.
Ὁμάδες: 146 (60%)/39,10/144/49/61/39,9.

1526. Λεκάνη. Συγκολλημένη. Ἐλλιπής (πίν. 56, 57).
Πηλὸς καθαρός, καστανόφαιος. Ἐπιφάνειες λεῖες ἕως στιλπνές, ἀλείφωμα ἐρυθρὸ ἕως μελανό. Διχρωμία πυρᾶς. Χεῖλος εὐθύ. Σῶμα βαθὺ κωνικό. Βάση ἐπίπεδη, φθαρμένη. Λαβὴ κυλινδρική, ὀγκώδης, λοξὰ κολλημένη, προεξέχει ἔντονα ἀπὸ τὸ σῶμα. Τύπος 1Β.
Ὕψος 0,24 μ., διάμ. στομ. 0,40 μ., διάμ. βάσης 0,13 μ., πλ. λαβῆς 0,09 μ., πάχος τοιχ. 0,012 μ.
Ὁμάδες: 39,10 (60%)/61/71/39,9/39,7.

1527. Λεκάνη. Συγκολλημένη. Ἐλλιπής (πίν. 54, 55).
Πηλὸς καθαρός, καστανός, πορώδης. Ἐπιφάνειες λεῖες, ἀλείφωμα ζωηρὸ ἐρυθρὸ ἕως μελανό. Διχρωμία πυρᾶς. Χεῖλος παχυνόμενο, προέχον. Σῶμα κωνικό, μέσο. Βάση ἐπίπεδη, χωρὶς ἀλείφωμα. Λαβὴ κυλινδρική, αὐλακωτή, ἐπιμήκης, στενότερη στὴν κορυφή της. Τύπος 1Μ.
Ὕψος 0,23 μ., διάμ. στομ. 0,42-0,43 μ., διάμ. βάσης 0,13 μ., πλ. λαβῆς 0,09 μ., πάχος τοιχ. 0,007 μ.
Ὁμάδες: 166 (45%)/39,10/61/71/39,9/158.

1528. Λεκάνη. Συγκολλημένη, λίγο ἐλλιπής (πίν. 56, 57).
Πηλὸς καθαρός, καστανόφαιος. Ἐπιφάνειες λεῖες ἕως στιλπνές, ἐσωτερικὴ λίγο διαβρωμένη. Ἀλείφωμα καστανέρυθρο ἕως μελανό. Διχρωμία πυρᾶς. Χεῖλος εὐθύ, ἐπίπεδο ἕως προέχον, ὕψος ἀσύμμετρο. Σῶμα βαθὺ κωνικό. Βάση ἐπίπεδη. Λαβὴ κυλινδρική, ὀγκώδης, λοξὰ κολλημένη, προεξέχει ἔντονα ἀπὸ τὸ σῶμα. Τρία ζεύγη ὀπῶν συγκόλλησης. Τμῆμα ὀπῆς στὸν πυθμένα, μετὰ τὴν ὄπτηση. Τύπος 1Β.
Ὕψος 0,26-0,285 μ., διάμ. στομ. 0,45 μ., διάμ. βάσης 0,145 μ., πλ. λαβῆς 0,09 μ., πάχος τοιχ. 0,01 μ.
Ὁμάδες: 39,10 (20%)/39,7/39,5/133/127/123/39,9/49/119/117/112/61/132/138.

1530. Λεκάνη. Συγκολλημένη. Λίγο ἐλλιπής (πίν. 58).
Πηλὸς πολὺ καθαρός, καστανόφαιος, μὲ μαρμαρυγία. Ἐπιφάνειες λεῖες ἕως ὁμαλές, ἀλείφωμα καστανέρυθρο ἕως μελανωπό. Διχρωμία πυρᾶς. Χεῖλος παχυνόμενο, ἐλαφρῶς προέχον. Σῶμα ἐλαφρῶς καμπύλο, μέσο. Βάση ἐπίπεδη, χωρὶς ἀλείφωμα. Λαβὴ κυλινδρική, αὐλακωτή, στενότερη στὴν κορυφή της. Δύο ζεύγη ὀπῶν συγκόλλησης στὸ χεῖλος. Τύπος 2Μ.
Ὕψος 0,24 μ., διάμ. στομ. 0,41 μ., πάχος τοιχ. 0,009 μ.
Ὁμάδες: 49 (90%)/39,10/39,5/39,8.

1531. Λεκάνη. Συγκολλημένη. Λίγο ἐλλιπής (πίν. 54, 55).
Πηλὸς πολὺ καθαρός, καστανός, μὲ μαρμαρυγία. Ἐπιφάνειες λεῖες, ὠχροκάστανες ἕως καστανέρυθρες, κατὰ τόπους φαιὲς ἕως μελανές. Διχρωμία πυρᾶς. Χεῖλος προέχον, ὕψος ἀσύμμετρο. Σῶμα μέσο κωνικό. Βάση ἐπίπεδη, φθαρμένη. Λαβὴ κυλινδρική, αὐλακωτή, ἐπιμήκης. Τύπος 1Μ.
Ὕψος 0,235-0,255 μ., διάμ. στομ. 0,42 μ., διάμ. βάσης 0,13 μ., πάχος τοιχ. 0,007 μ.
Ὁμάδες: 152 (40%)/148/39,10/61/71/147.

1550. Λεκάνη. Συγκολλημένη. Ἐλλιπής (πίν. 54, 55).
Πηλὸς καθαρός, καστανόφαιος, πορώδης. Ἐπιφάνειες λεῖες, ἀλείφωμα ἐρυθρὸ ἕως μελανό. Διχρωμία πυρᾶς. Χεῖλος παχυνόμενο, ἐλαφρῶς προέχον. Σῶμα μέσο κωνικό. Βάση ἐπίπεδη, χωρὶς ἀλείφωμα. Λαβὴ κυλινδρική, αὐλακωτή, ἐπιμήκης. Τύπος 1Μ.
Ὕψος 0,21-0,225 μ., διάμ. στομ. 0,38-0,40 μ., διάμ. βάσης 0,11 μ., πάχος τοιχ. 0,007 μ.
Ὁμάδες: 165 (75%)/161/163.

1551. Λεκάνη. Συγκολλημένη. Λίγο ἐλλιπής (πίν. 54, 55).
Πηλὸς τραχύς, καστανός. Ἐπιφάνειες λεῖες ἕως στιλπνές, ἐξωτερικὰ ἀλείφωμα ἐρυθρὸ ἕως μελανό, ἐσωτερικὰ καστανὸ ἕως μελανό.

Διχρωμία πυρᾶς. Χεῖλος εὐθὺ ἕως ἐλαφρῶς προέχον, ὕψος ἀσύμμετρο. Σῶμα ρηχὸ κωνικό. Βάση ἐπίπεδη, χωρὶς ἀλείφωμα. Λαβὴ κυλινδρική, αὐλακωτή, στενότερη στὴν κορυφή της. Τύπος 1Ρ.
Ὕψος 0,185-0,20 μ., διάμ. στομ. 0,39 μ., διάμ. βάσης 0,11-0,12 μ., πάχος τοιχ. 0,009 μ.
Ὁμάδες: 175 (80%)/39,10/174.

1552. Λεκάνη. Συγκολλημένη. Ἐλλιπής (πίν. 54, 55).
Πηλὸς καθαρός, ἀνοικτόχρωμος καστανόφαιος. Ἐπιφάνειες ὁμαλὲς ἕως λεῖες, ἀλείφωμα ἐρυθρὸ ἕως μελανωπό. Διχρωμία πυρᾶς. Χεῖλος εὐθύ. Σῶμα μέσο κωνικό. Βάση ἐπίπεδη, περιφέρεια φθαρμένη. Λαβὴ κυλινδρική, διευρυμένη διάτρηση. Ἀπόκρουση στὸ χεῖλος γιὰ σχηματισμὸ προχοῆς, ἡμικυκλικὴ στὸν πυθμένα. Τύπος 1Μ.
Ὕψος 0,225-0,25 μ., διάμ. στομ. 0,43 μ., διάμ. βάσης 0,16 μ., πάχος τοιχ. 0,01 μ.
Ὁμάδες: 135 (55%)/39,4/142/39,7/49/121/39,3.

1571. Λεκάνη. Συγκολλημένη. Ἐλλιπής (πίν. 56).
Πηλὸς πολὺ καθαρός, καστανός, μὲ μαρμαρυγία. Ἐπιφάνειες λεῖες, ἀλείφωμα ἐξωτερικὰ ὠχροκάστανο ἕως καστανέρυθρο, κατὰ τόπους τεφρό, μελανὲς κηλίδες. Διχρωμία πυρᾶς. Χεῖλος παχυνόμενο, προέχον. Σῶμα βαθὺ κωνικό. Βάση ἐπίπεδη, χωρὶς ἀλείφωμα, μὲ πολλὲς ἀποκρούσεις. Λαβὴ κυλινδρική, αὐλακωτή, ἐπιμήκης. Τρία ζεύγη ὀπῶν συγκόλλησης. Τύπος 1Β.
Ὕψος 0,32 μ., διάμ. στομ. 0,52 μ., διάμ. βάσης 0,135 μ., πλ. λαβῆς 0,105 μ., πάχος τοιχ. 0,008 μ.
Ὁμάδες: 158 (90%)/39,10/138/166.

1572. Λεκάνη. Συγκολλημένη. Λίγο ἐλλιπής (πίν. 54).
Πηλὸς καθαρός, καστανός. Ἐπιφάνειες λεῖες ἕως στιλπνές, ἀλείφωμα μελανὸ ἕως καστανέρυθρο. Διχρωμία πυρᾶς. Χεῖλος εὐθύ. Σῶμα μέσο κωνικό. Βάση ἐπίπεδη, χωρὶς ἀλείφωμα. Λαβὴ κυλινδρική, ἐπιμήκης, σώζεται ἡ ρίζα. Τύπος 1Μ.
Ὕψος 0,245 μ., διάμ. στομ. 0,43 μ., διάμ. βάσης 0,125 μ., πάχος τοιχ. 0,01 μ.
Ὁμάδες: 61 (65%)/39,10/39,9/71/39,7/39,5.

1623. Λεκάνη. Συγκολλημένη. Λίγο ἐλλιπής (πίν. 54).
Πηλὸς λίγο τραχύς, καστανός. Ἐπιφάνειες λεῖες, ἀλείφωμα ἐρυθρό, μελανωπὲς κηλίδες, κατὰ τόπους φθαρμένο. Διχρωμία πυρᾶς. Χεῖλος εὐθύ. Σῶμα μέσο κωνικό. Ἀσύμμετρο ὕψος. Βάση ἐπίπεδη, χωρὶς ἀλείφωμα. Λαβὴ κυλινδρική, φθαρμένη, λοξὰ κολλημένη. Τύπος 1Μ.
Ὕψος 0,24-0,27 μ., διάμ. στομίου 0,43 μ., διάμ. βάσης 0,135 μ., πλ. λαβῆς 0,075 μ., πάχος τοιχ. 0,01 μ.
Ὁμάδες: 128 (35%)/121/119/126/39,7/134/133/39,6/120/122/125/129/143.

1624. Λεκάνη. Συγκολλημένη. Ἐλλιπής (πίν. 54).
Πηλὸς καθαρός, φαιός. Ἐπιφάνειες λεῖες, ἀλείφωμα παχύ, ἐρυθρωπό, μελανὲς κηλίδες. Διχρωμία πυρᾶς. Χεῖλος ἐλαφρῶς προέχον. Σῶμα μέσο κωνικό. Βάση ἐπίπεδη, χωρὶς ἀλείφωμα. Λαβὴ κυλινδρική. Δύο ὀπὲς συγκόλλησης καὶ ἄλλο ζεῦγος μὲ ἀτελὴ διάτρηση. Τύπος 1Μ.
Ὕψος 0,24 μ., διάμ. στομίου 0,44 μ., διάμ. βάσης 0,15 μ., πάχος τοιχ. 0,008 μ.
Ὁμάδες 61 (85%)/39,10/39,9/49/71/39,4/39,8.

1715. Λεκάνη. Συγκολλημένη. Ἐλλιπής (πίν. 54).
Πηλὸς καθαρός, καστανέρυθρος. Ἐπιφάνειες λεῖες ἕως στιλπνές, ἀλείφωμα ζωηρὸ ἐρυθρὸ ἕως μελανό, κατὰ τόπους ἀποφλοιωμένο. Διχρωμία πυρᾶς. Χεῖλος ἐλαφρῶς προέχον. Σῶμα μέσο κωνικό. Βάση ἐπίπεδη, χωρὶς ἀλείφωμα. Λαβὴ κυλινδρική, αὐλακωτή, ἐπιμήκης. Τύπος 1Μ.
Ὕψος 0,205 μ., διάμ. στομ. 0,35 μ., διάμ. βάσης 0,12 μ., πάχος τοιχ. 0,007 μ.
Ὁμάδες: 39,10 (60%)/166/49/79.

2010. Λεκάνη. Συγκολλημένη. Ἐλλιπής (πίν. 58).
Πηλὸς πολὺ καθαρός, καστανός. Ἐπιφάνειες λεῖες, ἀλείφωμα καστανέρυθρο ἕως μελανό, σημεῖα ἐξομάλυνσης. Διχρωμία πυρᾶς. Χεῖλος ἐλαφρῶς προέχον. Σῶμα ἐλαφρῶς καμπύλο, μέσο. Βάση ἐπίπεδη, χωρὶς ἀλείφωμα, μὲ ἀποτύπωμα πλέγματος. Λαβὴ κυλινδρική, αὐλακωτή. Τύπος 2Μ.
Ὕψος 0,215 μ., διάμ. στομ. 0,36 μ., διάμ. βάσης 0,11 μ., πάχος τοιχ. 0,008 μ.

Ὁμάδες: 39,10 (20%)/166/146/147/152/155/149/145/61/39,11/148/151/153/157/158/ 160.

2011. Λεκάνη. Συγκολλημένη. Σώζεται περίπου ἡ μισή (πίν. 56).
Πηλὸς καθαρός, καστανός, μὲ μαρμαρυγία. Ἐπιφάνειες λεῖες, ἀλείφωμα καστανέρυθρο ἕως μελανό. Ἐσωτερικὰ ἀποφλοιώσεις. Μικρὰ κυλινδρικὰ τμήματα πηλοῦ, ἰδιαίτερα ψημένα, στὸ σημεῖο ἕνωσης τῆς βάσης καὶ στὸ χεῖλος. Διχρωμία πυρᾶς. Χεῖλος εὐθὺ ἕως ἐλαφρῶς προέχον. Σῶμα βαθὺ κωνικό. Βάση ἐπίπεδη. Λαβὴ κυλινδρική. Τύπος 1Β.
Ὕψος 0,23 μ., διάμ. στομ. 0,36 μ., διάμ. βάσης 0,15 μ., πλ. λαβῆς 0,065 μ., πάχος τοιχ. 0,008 μ.
Ὁμάδες: 152 (30%)/166/158/153/155/151/164.

2055. Λεκάνη. Συγκολλημένη, συμπληρωμένη (πίν. 54, 55).
Πηλὸς καθαρός, καστανότεφρος. Ἐπιφάνειες λεῖες ἕως ὁμαλές, κατὰ τόπους διαβρωμένες, ἀλείφωμα ἐρυθρὸ ἕως μελανό. Διχρωμία πυρᾶς. Χεῖλος ἐλαφρῶς προέχον. Σῶμα μέσο κωνικό. Βάση ἐπίπεδη, χωρὶς ἀλείφωμα. Λαβὴ κυλινδρική, αὐλακωτή. Τύπος 1Μ.
Ὕψος 0,185-0,195 μ., διάμ. στομ. 0,34-0,35 μ., διάμ. βάσης 0,14 μ., πάχος τοιχ. 0,007 μ.
Ὁμάδες: 49 (75%)/119/39,7/142/39,9/135/39,10.

2056. Λεκάνη. Συγκολλημένη. Λίγο ἐλλιπής (πίν. 56, 57).
Πηλὸς καθαρός, καστανότεφρος. Ἐπιφάνειες λεῖες, ἀλείφωμα καστανέρυθρο ἕως μελανό. Διχρωμία πυρᾶς. Χεῖλος προέχον. Σῶμα μέσο κωνικό. Βάση ἐπίπεδη, χωρὶς ἀλείφωμα. Λαβὴ κυλινδρική, αὐλακωτή, ἐπιμήκης. Τύπος 1Μ.
Ὕψος 0,22 μ., διάμ. στομ. 0,37 μ., διάμ. βάσης 0,14 μ., πάχος τοιχ. 0,008 μ.
Ὁμάδες: 138 (65%)/133/137/140/139.

2057. Λεκάνη. Συγκολλημένη. Ἐλλιπής (πίν. 56).
Πηλὸς πολὺ καθαρός, καστανός, μὲ μαρμαρυγία. Ἐπιφάνειες λεῖες, ἀλείφωμα ἐρυθρὸ ἕως μελανωπό, κατὰ τόπους διαβρωμένο. Διχρωμία πυρᾶς. Χεῖλος παχυνόμενο, ἐλαφρῶς προέχον. Σῶμα μέσο κωνικό. Βάση ἐπίπεδη, χωρὶς ἀλείφωμα. Λαβὴ κυλινδρική, αὐλακωτή. Τύπος 1Μ.
Ὕψος 0,22 μ., διάμ. στομ. 0,37 μ., διάμ. βάσης 0,11 μ., πάχος τοιχ. 0,007 μ.
Ὁμάδες: 61 (65%)/39,10/49/78/39,9.

2059. Λεκάνη. Συγκολλημένη. Ἐλλιπής (πίν. 56, 57).
Πηλὸς πολὺ καθαρός, καστανός. Ἐπιφάνειες λεῖες, ἀλείφωμα κατὰ τόπους φθαρμένο, ἐξωτερικὰ ἐρυθρωπὸ ἕως μελανωπό. Διχρωμία πυρᾶς. Χεῖλος παχυνόμενο, προέχον. Σῶμα μέσο κωνικό. Βάση ἐπίπεδη, φθαρμένη. Λαβὴ κυλινδρική. Ὄστρακο τοῦ πυθμένα, εἶχε πιθανῶς μετατραπεῖ σὲ σκύφο. Τύπος 1Μ.
Ὕψος 0,21-0,22 μ., διάμ. στομ. 0,345-0,365 μ., διάμ. βάσης 0,12 μ., πάχος τοιχ. 0,008 μ.
Ὁμάδες: 39,10 (45%)/175/61.

2060. Λεκάνη. Συγκολλημένη. Λίγο ἐλλιπής (πίν. 56, 57).
Πηλὸς καθαρός, καστανόφαιος. Ἐπιφάνειες λεῖες, ἐξωτερικὰ ἀλείφωμα ἐρυθρὸ ἕως μελανό. Διχρωμία πυρᾶς. Χεῖλος ἐλαφρῶς προέχον. Σῶμα μέσο κωνικό. Βάση ἐπίπεδη, χωρὶς ἀλείφωμα. Λαβὴ κυλινδρική, σώζεται ἡ μισή. Τύπος 1Μ.
Ὕψος 0,195 μ., διάμ. στομ. 0,355 μ., διάμ. βάσης 0,11 μ., πάχος τοιχ. 0,009 μ.
Ὁμάδες: 162 (40%)/166/138/132/39,10/161/164/134/144.

2086. Λεκάνη. Συγκολλημένη. Ἐλλιπής (πίν. 58, 59).
Πηλὸς λίγο τραχύς, καστανός, πορώδης. Ἐπιφάνειες ὁμαλὲς ἕως λεῖες, ἀλείφωμα ἐξωτερικὰ μελανωπὸ ἕως καστανόφαιο. Χεῖλος παχυνόμενο, ἐλαφρῶς προέχον, ὕψος ἀσύμμετρο. Σῶμα καμπύλο, μέσο. Βάση δισκοειδής, ἐλαφρῶς κοίλη, περιφέρεια φθαρμένη. Λαβὴ κυλινδρική, αὐλακωτή, θραυσμένη. Τύπος 2Μ.
Ὕψος 0,215-0,245 μ., διάμ. στομ. 0,42 μ., διάμ. βάσης 0,11 μ., πάχος τοιχ. 0,005 μ.
Ὁμάδες: 128 (50%)/49/121/134/39,7/102/119/120/127.

2447. Λεκάνη. Συγκολλημένη. Ἐλλιπής.
Πηλὸς πολὺ καθαρός, καστανέρυθρος, μὲ μαρμαρυγία. Ἐξωτερικὰ ἐπιφάνεια λεία, ἀλείφωμα καστανέρυθρο ἕως μελανό, ἐσωτερικὰ ἀλείφωμα φθαρμένο. Διχρωμία πυρᾶς. Χεῖλος προέχον. Σῶμα ἐλαφρῶς καμπύλο, μέσο. Βάση ἐπίπεδη, μὲ ἀποκρούσεις. Λαβὴ κυλινδρική. Τύπος 2Μ.

Ὕψος 0,195 μ., διάμ. στομ. 0,335 μ., διάμ. βάσης 0,11 μ., πάχος τοιχ. 0,008 μ.
Ὁμάδες: 61 (70%)/71/39,9.

2448. Λεκάνη. Συγκολλημένη. Λίγο ἐλλιπής.
Πηλὸς πολὺ καθαρός, καστανέρυθρος, μὲ μαρμαρυγία. Ἐπιφάνειες λεῖες, ἀλείφωμα ἐξωτερικὰ καστανέρυθρο ἕως καστανόμαυρο. Διχρωμία πυρᾶς. Χεῖλος εὐθύ, παχυνόμενο. Σῶμα ἐλαφρῶς καμπύλο, μέσο. Βάση ἐπίπεδη, φθαρμένη. Ἀποκολλημένη ἐπιφάνεια στὴ θέση τῆς λαβῆς. Τύπος 2Μ.
Ὕψος 0,265 μ., διάμ. στομ. 0,46 μ., διάμ. βάσης 0,15 μ., πάχος τοιχ. 0,009 μ.
Ὁμάδες: 49 (70%)/147/39,9/39,10/61/71/145/39,8.

2449. Λεκάνη. Συγκολλημένη. Ἐλλιπής (πίν. 56, 57).
Πηλὸς τραχύς, καστανός. Ἐπιφάνειες ὁμαλὲς ἕως λίγο ἀνώμαλες, κατὰ τόπους ἀποφλοιωμένες, ἀλείφωμα ἐρυθρό, κατὰ τόπους τεφρό. Διχρωμία πυρᾶς. Χεῖλος εὐθύ. Λίγο ἀσύμμετρο στὸ ὕψος. Σῶμα μέσο κωνικό. Βάση ἐπίπεδη, φθαρμένη. Λαβὴ κυλινδρικὴ στὸ ὕψος τοῦ χείλους. Τύπος 1Μ.
Ὕψος 0,225-0,235 μ., διάμ. στομ. 0,405 μ., διάμ. βάσης 0,11 μ., πάχος τοιχ. 0,011 μ.
Ὁμάδες: 162 (25%)/167γ/39,10/158/39,4/39,9/156.

2450. Λεκάνη. Συγκολλημένη. Λείπει καὶ τὸ κάτω τμῆμα.
Πηλὸς πολὺ καθαρός, ἐρυθρός, πορώδης. Ἐπιφάνειες λεῖες, ἀλείφωμα καστανέρυθρο ἕως μελανωπό. Διχρωμία πυρᾶς. Χεῖλος εὐθύ. Σῶμα κωνικό. Στὸ ὕψος τοῦ χείλους, ἀνωμαλία ἐπιφάνειας γιὰ ἐπικόλληση τῆς λαβῆς. Τύπος 1.
Ὕψος σωζ. 0,16 μ., διάμ. στομ. 0,37 μ., πάχος τοιχ. 0,013 μ.
Ὁμάδες 49 (90%)/39,9/61.

2451. Λεκάνη. Συγκολλημένη. Ἐλλιπής (πίν. 58).
Πηλὸς πολὺ καθαρός, καστανόφαιος, μὲ μαρμαρυγία. Ἐπιφάνεια ἐξωτερικὰ λεία, ἀλείφωμα καστανὸ ἕως μελανωπό, κατὰ τόπους σημεῖα ἐξομάλυνσης, ἐσωτερικὰ ὁμαλή. Διχρωμία πυρᾶς. Χεῖλος παχυνόμενο, προέχον. Σῶμα ἐλαφρῶς καμπύλο, μέσο. Βάση ἐπίπεδη, φθαρμένη. Λαβὴ κυλινδρική, αὐλακωτή, ἐπιμήκης, φθαρμένη ἀπὸ τὴ χρήση. Δύο ὀπὲς συγκόλλησης καὶ τρίτη ἀτελής. Τύπος 2Μ.
Ὕψος 0,255 μ., διάμ. στομ. 0,47 μ., διάμ. βάσης 0,12 μ., πλ. λαβῆς 0,11 μ., πάχος τοιχ. 0,008 μ.
Ὁμάδες: 61 (60%)/78/39,9/49/39,10/171/71/39,5.

2452. Λεκάνη. Συγκολλημένη. Λείπει καὶ ἡ βάση.
Πηλὸς καθαρός, καστανός, πορώδης, μὲ μαρμαρυγία. Ἐπιφάνεια ἐξωτερικὰ λεία, σημεῖα ἐξομάλυνσης, ἀλείφωμα καστανέρυθρο ἕως μελανωπό, ἐσωτερικὰ ὁμαλή, ἀλείφωμα. Διχρωμία πυρᾶς. Χεῖλος ἐλαφρῶς προέχον. Σῶμα ἐλαφρῶς καμπύλο. Λαβὴ κυλινδρική. Τύπος 2.
Ὕψος σωζ. 0,225 μ., διάμ. στομ. 0,41 μ., πάχος τοιχ. 0,01 μ.
Ὁμάδες: 135 (30%)/39,5/128/61.

2453. Λεκάνη. Συγκολλημένη. Ἐλλιπής (πίν. 56, 57).
Πηλὸς καθαρός, καστανέρυθρος, πορώδης. Ἐπιφάνειες ὁμαλὲς ἕως λεῖες, ἀλείφωμα ἐρυθρὸ ἕως μελανό, κατὰ τόπους φθαρμένο. Διχρωμία πυρᾶς. Χεῖλος προέχον. Σῶμα βαθὺ κωνικό. Βάση ἐπίπεδη. Λαβὴ κυλινδρική, διαβρωμένη. Τύπος 1Β.
Ὕψος 0,27 μ., διάμ. στομ. 0,42 μ., διάμ. βάσης 0,125 μ., πάχος τοιχ. 0,007 μ.
Ὁμάδες: 39,10 (30%)/166/146/151/153/115/158/149/154/78.

2454. Λεκάνη. Συγκολλημένη. Ἐλλιπής (πίν. 58).
Πηλὸς καθαρός, καστανόφαιος, πορώδης. Ἐπιφάνειες λεῖες, κατὰ τόπους φθαρμένες, ἀλείφωμα ἐρυθρωπὸ ἕως μελανό. Διχρωμία πυρᾶς. Χεῖλος προέχον. Σῶμα ἐλαφρῶς καμπύλο, μέσο. Βάση ἐπίπεδη. Λαβὴ κυλινδρική, αὐλακωτή, μὲ ἀνασηκωμένα ἄκρα. Χαμηλά, ὀπὴ μετὰ τὴν ὄπτηση. Τύπος 2Μ.
Ὕψος 0,245 μ., διάμ. στομ. 0,43 μ., διάμ. βάσης 0,17 μ., πλ. λαβῆς 0,09 μ., πάχος τοιχ. 0,01 μ., πλ. ὀπῆς 0,07 μ.
Ὁμάδες: 61 (65%)/39,9/49/72/71.

2455. Λεκάνη. Συγκολλημένη. Ἐλλιπής.
Πηλὸς καθαρός, καστανόφαιος. Ἐπιφάνειες

λεῖες, ἀλείφωμα ἐρυθρὸ ἕως μελανό. Διχρωμία πυρᾶς. Χεῖλος παχυνόμενο, ἕως ἐλαφρῶς προέχον. Σῶμα ἐλαφρῶς καμπύλο, βαθύ. Βάση ἐπίπεδη, φθαρμένη. Λαβὴ κυλινδρική, αὐλακωτή. Τύπος 2Β.
Ὕψος 0,23 μ., διάμ. στομ. 0,36 μ., διάμ. βάσης 0,13 μ., πάχος τοιχ. 0,008 μ.
Ὁμάδες: 39,7 (20%)/39,10/39,6/39,4/49/39,9/120/39,5/114.

2456. Λεκάνη. Συγκολλημένη. Ἐλλιπής.
Πηλὸς πολὺ καθαρός, καστανός, μὲ μαρμαρυγία. Μικρὰ κυλινδρικὰ τμήματα πηλοῦ, ἰδιαίτερα ψημένα, μέσα στὸ τοίχωμα, στὴ ρίζα τῆς λαβῆς καὶ στὴ σύνδεση μὲ τὴ βάση. Ἐπιφάνειες λεῖες, ἐξωτερικὰ ἀλείφωμα μελανὸ ἕως καστανέρυθρο. Διχρωμία πυρᾶς. Χεῖλος παχυνόμενο, ἐλαφρῶς προέχον. Σῶμα ἐλαφρῶς καμπύλο, μέσο. Βάση ἐπίπεδη, φθαρμένη. Λαβὴ κυλινδρική, αὐλακωτή, θραυσμένη. Δύο ὀπὲς συγκόλλησης. Τύπος 2Μ.
Ὕψος 0,245 μ., διάμ. στομ. 0,43 μ., διάμ. βάσης 0,145 μ., πάχος τοιχ. 0,009 μ.
Ὁμάδες: 144 (20%)/39,10/146/138/119/148/140/39,7/166.

2457. Λεκάνη. Συγκολλημένη. Ἐλλιπής.
Πηλὸς πολὺ καθαρός, καστανός, μὲ μαρμαρυγία. Ἐπιφάνεια ἐξωτερικὰ λεία, ἀλείφωμα μελανωπὸ ἕως ἐρυθρό, ἐσωτερικὰ λεία. Διχρωμία πυρᾶς. Χεῖλος παχυνόμενο, ἐλαφρῶς προέχον. Σῶμα ἐλαφρῶς καμπύλο, μέσο. Βάση ἐπίπεδη, φθαρμένη. Λαβὴ κυλινδρική, αὐλακωτή. Ζεύγη ὀπῶν καὶ δύο ἀτελεῖς διατρήσεις μετὰ τὴν ὄπτηση. Τύπος 2Μ.
Ὕψος 0,275 μ., διάμ. στομ. 0,46 μ., διάμ. βάσης 0,14 μ., πάχος τοιχ. 0,01 μ.
Ὁμάδες: 49 (25%)/135/61/39,10/39,9/134/71/78-61.

2459. Λεκάνη. Συγκολλημένη. Ἐλλιπής (πίν. 58, 59).
Πηλὸς πολὺ καθαρός, καστανός, μὲ μαρμαρυγία. Ἐπιφάνειες ὁμαλὲς ἕως λεῖες, ἀλείφωμα καστανέρυθρο ἕως μελανό. Διχρωμία πυρᾶς. Χεῖλος παχυνόμενο. Σῶμα ἐλαφρῶς καμπύλο, βαθύ. Βάση ἐπίπεδη, φθαρμένη στὴν περιφέρεια. Λαβὴ κυλινδρική. Τύπος 2Β.
Ὕψος 0,28 μ., διάμ. στομ. 0,46 μ., διάμ. βάσης 0,135 μ., πλ. λαβῆς 0,105 μ., πάχος τοιχ. 0,01 μ.
Ὁμάδες: 49 (70%)/61/39,7/39,8/39,9/39,5.

2460. Λεκάνη. Συγκολλημένη. Ἐλλιπής.
Πηλὸς πολὺ καθαρός, καστανός, μὲ μαρμαρυγία. Ἐπιφάνειες λεῖες, ἀλείφωμα καστανέρυθρο ἕως μελανωπό. Διχρωμία πυρᾶς. Χεῖλος παχυνόμενο, ἐλαφρῶς προέχον. Σῶμα ἐλαφρῶς καμπύλο, μέσο. Βάση ἐπίπεδη. Λαβὴ κυλινδρική, αὐλακωτή. Τύπος 2Β.
Ὕψος 0,24 μ., διάμ. στομ. 0,435 μ., διάμ. βάσης 0,125 μ., πλ. λαβῆς 0,09 μ., πάχος τοιχ. 0,008 μ.
Ὁμάδες: 49 (40%)/61/39,9/49-77/39,8/39,10/39,4.

2463. Λεκάνη. Συγκολλημένη. Ἐλλιπής (πίν. 56).
Πηλὸς λίγο τραχύς, καστανός. Ἐπιφάνειες λεῖες, ἀλείφωμα καστανὸ ἕως μελανό, ἐξωτερικὰ κατὰ τόπους διαβρωμένη. Διχρωμία πυρᾶς. Χεῖλος ἐλαφρῶς προέχον. Σῶμα κωνικό, βαθύ. Βάση ἐπίπεδη, φθαρμένη. Λαβὴ κυλινδρική. Τύπος 1Β.
Ὕψος 0,21 μ., διάμ. στομ. 0,34 μ., διάμ. βάσης 0,12 μ., πλ. λαβῆς 0,05 μ., πάχος τοιχ. 0,009 μ.
Ὁμάδες: 61 (25%)/49/39,8/39,9/145/39,10.

2464. Λεκάνη. Συγκολλημένη. Λείπει καὶ ἡ βάση.
Πηλὸς πολὺ καθαρός, καστανόφαιος, μὲ μαρμαρυγία. Ἐπιφάνειες λεῖες, ἀλείφωμα ἐξωτερικὰ καστανόφαιο. Διχρωμία πυρᾶς. Χεῖλος παχυνόμενο. Σῶμα ἐλαφρῶς καμπύλο, βαθύ. Λαβὴ κυλινδρική, αὐλακωτή. Τύπος 2Β.
Ὕψος σωζ. 0,21 μ., διάμ. στομ. 0,36 μ., πάχος τοιχ. 0,01 μ.
Ὁμάδες: 49 (25%)/61/39,9/71/127/39,10/39,4.

2465. Λεκάνη. Συγκολλημένη. Λείπει καὶ τὸ κάτω τμῆμα (πίν. 58, 59).
Πηλὸς πολὺ καθαρός, καστανέρυθρος. Ἐπιφάνειες λεῖες, ἀλείφωμα καστανέρυθρο ἕως μελανωπό. Διχρωμία πυρᾶς. Χεῖλος προέχον, στόμιο ἐλλειπτικό. Σῶμα ἐλαφρῶς καμπύλο, βαθύ. Λαβὴ κυλινδρική. Τύπος 2Β.
Ὕψος σωζ. 0,215 μ., διάμ. στομ. 0,37-0,385 μ., πάχος τοιχ. 0,008 μ.
Ὁμάδες: 61 (40%)/139/144/146/135/134/128/71/39,7.

2466. Λεκάνη. Συγκολλημένη. Ἐλλιπής.
Πηλὸς πολὺ καθαρός, καστανέρυθρος, μὲ

μαρμαρυγία. Ἐπιφάνειες λεῖες, ἀλείφωμα ἐρυθρωπὸ ἕως μελανωπό. Χεῖλος παχυνόμενο, προέχον. Σῶμα ἐλαφρῶς καμπύλο, μέσο. Βάση ἐπίπεδη, φθαρμένη, ἴχνη ἐξομάλυνσης. Λαβὴ κυλινδρική, αὐλακωτή. Τύπος 2Μ.
Ὕψος 0,21 μ., διάμ. στομ. 0,35 μ., διάμ. βάσης 0,11 μ., πάχος τοιχ. 0,007 μ.
Ὁμάδες: 138 (20%)/39,10/61/127/49/39,8/71/39,9.

2469. Λεκάνη. Συγκολλημένη. Ἐλλιπὴς καὶ κατὰ τὴ βάση.
Πηλὸς πολὺ καθαρός, καστανέρυθρος. Ἐπιφάνειες λεῖες, ἀλείφωμα καστανέρυθρο ἕως μελανωπό, φθαρμένο κατὰ τόπους. Διχρωμία πυρᾶς. Χεῖλος ἐλαφρῶς προέχον. Σῶμα ἐλαφρῶς καμπύλο. Λαβὴ κυλινδρική, αὐλακωτή, φθαρμένη ἀπὸ τὴ χρήση. Δύο ζεύγη ὀπῶν συγκόλλησης καὶ τμῆμα ὀπῆς στὸ σῶμα. Τύπος 2.
Ὕψος σωζ. 0,185 μ., διάμ. στομ. 0,45 μ., πάχος τοιχ. 0,008 μ.
Ὁμάδες: 61 (30%)/39,10/39,9/39,4/127/71/147/78/61-78.

2470. Λεκάνη. Συγκολλημένη σὲ τρία τμήματα. Σώζεται περίπου ἡ μισή.
Πηλὸς καθαρός, μελανωπός, πορώδης. Ἐπιφάνειες λεῖες, ἀλείφωμα καστανότεφρο ἕως μελανό, φθαρμένο κατὰ τόπους. Χεῖλος παχυνόμενο, ἐλαφρῶς προέχον. Σῶμα ἐλαφρῶς καμπύλο, βαθύ. Βάση ἐπίπεδη, φθαρμένη στὴν περιφέρεια. Λαβὴ κυλινδρική, αὐλακωτή, ἐπιμήκης. Στὸν πυθμένα ἐσωτερικά, δύο ἀτελεῖς διατρήσεις μετὰ τὴν ὄπτηση. Τύπος 2Β.
Ὕψος 0,255 μ., διάμ. στομ. 0,41 μ., διάμ. βάσης 0,16 μ., πλ. λαβῆς 0,085 μ., πάχος τοιχ. 0,008 μ.
Ὁμάδες: 159 (40%)/162/157/134/39,7.

2471. Λεκάνη. Συγκολλημένη. Ἐλλιπής.
Πηλὸς πολὺ καθαρός, καστανός, μὲ μαρμαρυγία. Ἐπιφάνειες ὁμαλὲς ἕως λεῖες καὶ στιλπνές, κατὰ τόπους διαβρωμένες, ἐξωτερικὰ ἀλείφωμα ἐρυθρωπό, κατὰ τόπους τεφρό. Διχρωμία πυρᾶς. Χεῖλος παχυνόμενο, ἐλαφρῶς προέχον. Σῶμα μέσο κωνικό. Βάση ἐπίπεδη, σώζεται μικρὸ τμῆμα. Λαβὴ κυλινδρική. Στὸ χεῖλος, δύο ὀπὲς συγκόλλησης. Τύπος 1Μ.
Ὕψος 0,225 μ., διάμ. στομ. 0,38 μ., πλ. λαβῆς 0,085 μ., πάχος τοιχ. 0,008 μ.
Ὁμάδες: 39,10 (85%)/71/49/175.

2473. Λεκάνη. Συγκολλημένη. Λείπει καὶ τὸ κάτω τμῆμα.
Πηλὸς λίγο τραχύς, καστανός, πορώδης. Ἐπιφάνειες λεῖες, ἀλείφωμα καστανέρυθρο, μελανὲς κηλίδες. Χεῖλος εὐθύ. Σῶμα κωνικό, μὲ ἀνωμαλία γιὰ ἐπικόλληση λαβῆς. Ζεῦγος ὀπῶν συγκόλλησης καὶ μία ἀκόμη μεμονωμένη. Τύπος 1.
Ὕψος σωζ. 0,19 μ., διάμ. στομ. 0,405 μ., πάχος τοιχ. 0,01 μ.
Ὁμάδες: 39,5 (30%)/39,7/39,3/39,4/39,10.

2474. Λεκάνη. Συγκολλημένη. Σώζεται περίπου ἡ μισή.
Πηλὸς λίγο τραχύς, φαιός. Ἐπιφάνειες λεῖες, ἀλείφωμα ἐξωτερικὰ καστανέρυθρο ἕως καστανότεφρο, μελανὲς κηλίδες. Διχρωμία πυρᾶς. Χεῖλος ἐλαφρῶς προέχον. Σῶμα μέσο κωνικό. Βάση ἐπίπεδη, σώζεται μικρὸ τμῆμα. Τύπος 1Μ.
Ὕψος 0,25 μ., διάμ. στομ. 0,45 μ., πάχος τοιχ. 0,008 μ.
Ὁμάδες: 61 (50%)/39,10/71/39,9/39,8

2476. Ἄνω τμῆμα λεκάνης. Συγκολλημένο.
Πηλὸς καθαρός, καστανόφαιος. Ἐπιφάνειες λεῖες, ἀλείφωμα καστανέρυθρο ἕως μελανωπὸ ἐξωτερικά. Διχρωμία πυρᾶς. Χεῖλος ἐλαφρῶς προέχον. Σῶμα ἐλαφρῶς καμπύλο. Λαβὴ κυλινδρική, φθαρμένη στὸ ἄκρο. Ὄστρακό της ἀπολήγει σὲ ὀξεία γωνία, δευτερογενῶς ἐργαλεῖο. (Βλ. κατωτέρω: Ἐργαλεῖα κεραμεικά.) Τύπος 2.
Ὕψος σωζ. 0,12 μ., διάμ. στομ. 0,32 μ., πλ. λαβῆς 0,04 μ., πάχος τοιχ. 0,008 μ.
Ὁμάδες: 49 (85%)/39,10/116/133.

2477. Λεκάνη. Ἰδιότυπες λαβές. Συγκολλημένη. Λίγο ἐλλιπής (πίν. 56, 57).
Πηλὸς καθαρός, καστανός. Ἐπιφάνειες λεῖες, κατὰ τόπους στιλπνές, ἀλείφωμα ἐρυθρὸ ἕως μελανό. Διχρωμία πυρᾶς. Χεῖλος εὐθύ, παχυνόμενο. Σῶμα μέσο κωνικό. Βάση ἐπίπεδη, φθαρμένη, θραυσμένη. Λαβὴ κάθετη, βραχεία ταινιωτή, ἡμικυκλική. Σὲ ἀπόσταση, ἀνωμαλία γιὰ ἐπικόλληση καὶ δεύτερης λαβῆς. Τύπος 1Μ.
Ὕψος 0,195μ., διάμ. στομ. 0,35 μ., διάμ. βάσης 0,115 μ., πλ. λαβῆς 0,04 μ., πάχος τοιχ. 0,008 μ.
Ὁμάδες: 114 (40%)/120/116/115.

2478. Λεκάνη. Συγκολλημένη. Λείπει καὶ μέρος τῆς βάσης (πίν. 54, 55).
Πηλὸς λίγο τραχύς, καστανόφαιος, πορώδης. Ἐπιφάνειες λεῖες, ἐξωτερικὰ ἀλείφωμα καστανέρυθρο ἕως μελανωπό. Διχρωμία πυρᾶς. Χεῖλος εὐθύ. Σῶμα κωνικό, ρηχό. Βάση ἐπίπεδη. Λαβὴ κυλινδρική. Τύπος 1Ρ.
Ὕψος 0,20 μ., διάμ. στομ. 0,41 μ., πάχος τοιχ. 0,008 μ.
Ὁμάδες: 39,7 (35%)/172/39,4/49-77/39,10/49/61/39,2/39,8.

2481. Λεκάνη. Ἰδιότυπη μὲ δύο λαβές. Συγκολλημένη. Ἐλλιπής (πίν. 58, 59).
Πηλὸς πολὺ καθαρός, τεφρόχρωμος. Ἐπιφάνειες ὁμαλὲς ἕως λεῖες, καστανὲς ἕως μελανωπές. Διχρωμία πυρᾶς. Χεῖλος εὐθύ, παχυνόμενο. Σῶμα καμπύλο, βαθύ. Ζεῦγος κυλινδρικῶν λαβῶν, ἐλαφρῶς αὐλακωτῶν, κολλημένων παρατακτικά. Ἡ μία φθαρμένη ἀπὸ τὴ χρήση. Δύο ζεύγη ὀπῶν συγκόλλησης ὑπὸ τὸ χεῖλος. Τύπος 2Β.
Ὕψος σωζ. 0,335 μ., διάμ. στομ. 0,50 μ., πάχος τοιχ. 0,009 μ.
Ὁμάδες: 39,5 (80%)/39,7/39,10/39,3/39,4.

2487. Λεκάνη. Συγκολλημένη. Ἐλλιπής (πίν. 58).
Πηλὸς πολὺ καθαρός, καστανός, πορώδης, μὲ μαρμαρυγία. Ἐπιφάνεια ἐξωτερικὰ λεία, ἀλείφωμα καστανέρυθρο μὲ μελανὲς κηλίδες, ἐσωτερικὰ ὁμαλή. Διχρωμία πυρᾶς. Χεῖλος παχυνόμενο, ἐλαφρῶς προέχον. Σῶμα ἐλαφρῶς καμπύλο, μέσο. Βάση ἐπίπεδη, φθαρμένη, μὲ ἀποτύπωμα πλέγματος. Λαβὴ κυλινδρική, αὐλακωτή. Ὀπὲς συγκόλλησης σὲ διάφορα σημεῖα. Τύπος 2Μ.
Ὕψος 0,235 μ., διάμ. στομ. 0,42 μ., διάμ. βάσης 0,125 μ., πάχος τοιχ. 0,009 μ.
Ὁμάδες: 39,4 (65%)/39,10/49/39,7/39,5/39,3.

2488. Λεκάνη. Συγκολλημένη. Ἐλλιπής.
Πηλὸς πολὺ καθαρός, καστανός, μὲ μαρμαρυγία. Ἐπιφάνεια ἐξωτερικὰ λεία, ἀλείφωμα καστανέρυθρο ἕως φαιό, μελανὲς κηλίδες, ἐσωτερικὰ ὁμαλή. Διχρωμία πυρᾶς. Χεῖλος εὐθύ. Σῶμα ἐλαφρῶς καμπύλο, μέσο. Βάση ἐπίπεδη, φθαρμένη στὴν περιφέρεια. Λαβὴ κυλινδρική. Τύπος 2Μ.
Ὕψος 0,245 μ., διάμ. στομ. 0,43 μ., διάμ. βάσης 0,13 μ., πάχος τοιχ. 0,009 μ.
Ὁμάδες: 39,4 (20%)/39,5/39,7/49/124/47/145/128/143/39,10.

2489. Λεκάνη. Συγκολλημένη. Ἐλλιπής.
Πηλὸς πολὺ καθαρός, καστανόφαιος, μὲ μαρμαρυγία. Ἐπιφάνεια ἐξωτερικὰ λεία, ἀλείφωμα καστανέρυθρο ἕως μελανόφαιο, ἐσωτερικὰ ὁμαλὴ ἕως λεία. Διχρωμία πυρᾶς. Χεῖλος εὐθύ, παχυνόμενο. Σῶμα ἐλαφρῶς καμπύλο, μέσο. Βάση ἐπίπεδη, φθαρμένη. Λαβὴ κυλινδρική, αὐλακωτή, μὲ ἀνασηκωμένα ἄκρα, φθαρμένη ἀπὸ τὴ χρήση. Ὀπὴ συγκόλλησης στὸ σῶμα. Τύπος 2Μ.
Ὕψος 0,25 μ., διάμ. στομ. 0,44 μ., διάμ. βάσης 0,115 μ., πάχος τοιχ. 0,008 μ.
Ὁμάδες: 123 (30%)/129/126/117/125/131.

2490. Λεκάνη. Συγκολλημένη. Σώζεται περίπου ἡ μισή.
Πηλὸς πολὺ καθαρός, καστανός, μὲ μαρμαρυγία. Ἐπιφάνεια ἐξωτερικὰ λεία, ἀλείφωμα καστανὸ ἕως μελανωπό, ἐσωτερικὰ ὁμαλή. Διχρωμία πυρᾶς. Χεῖλος εὐθύ, παχυνόμενο. Σῶμα ἐλαφρῶς καμπύλο, μέσο. Βάση ἐπίπεδη, χωρὶς ἀλείφωμα, φθαρμένη. Λαβὴ κυλινδρική, αὐλακωτή, στενότερη στὴν κορυφή. Τύπος 2Μ.
Ὕψος 0,205 μ., διάμ. στομ. 0,36 μ., διάμ. βάσης 0,105 μ., πλ. λαβῆς 0,045 μ., πάχος τοιχ. 0,008 μ.
Ὁμάδες: 119 (25%)/123/125/117/124/39,5/120/39,4/39,7/122.

2492. Λεκάνη. Συγκολλημένη. Ἐλλιπής (πίν. 58).
Πηλὸς πολὺ καθαρός, καστανός, πορώδης, μὲ μαρμαρυγία. Ἐπιφάνεια ἐξωτερικὰ λεία, ἀλείφωμα καστανέρυθρο ἕως μελανωπό, ἐσωτερικὰ ὁμαλή. Διχρωμία πυρᾶς. Χεῖλος εὐθύ. Σῶμα ἐλαφρῶς καμπύλο, βαθύ. Βάση ἐπίπεδη, φθαρμένη. Ρίζα λαβῆς. Στὸ χεῖλος, ζεῦγος ὀπῶν συγκόλλησης καὶ μία ἀκόμα. Τύπος 2Β.
Ὕψος 0,245 μ., διάμ. στομ. 0,38 μ., διάμ. βάσης 0,105 μ., πάχος τοιχ. 0,009 μ.
Ὁμάδες: 49 (25%)/61/138/140/127/39,9/78/130/72/39,8/139/39,10.

2502. Λεκάνη. Συγκολλημένη. Ἐλλιπής (πίν. 56).
Πηλὸς λίγο τραχύς, καστανός, πορώδης, μὲ λευκὴ ἄμμο. Ἐπιφάνειες λεῖες, ἐξωτερικὰ

ἀλείφωμα καστανέρυθρο ἕως μελανωπό. Διχρωμία πυρᾶς. Χεῖλος ἐλαφρῶς παχυνόμενο. Σῶμα μέσο κωνικό. Βάση ἐπίπεδη, χωρὶς ἀλείφωμα. Λαβὴ κυλινδρική, στενότερη στὴν κορυφή. Τύπος 1Μ.
Ὕψος 0,215 μ., διάμ. στομ. 0,36 μ., διάμ. βάσης 0,12 μ., πάχος τοιχ. 0,009 μ.
Ὁμάδες: 120 (55%)/116/115/121/114/119.

2504. Λεκάνη. Συγκολλημένη. Λείπει τὸ κάτω τμῆμα.
Πηλὸς καστανός, τραχύς, πορώδης, μὲ λευκὰ ἐγκλείσματα. Ἐπιφάνεια ἐξωτερικὰ λεία, ἀλείφωμα ἐρυθρὸ ἕως μελανωπό, ἐσωτερικὰ ἀλείφωμα φθαρμένο. Διχρωμία πυρᾶς. Χεῖλος εὐθύ. Σῶμα ἐλαφρῶς καμπύλο, βαθύ. Λαβὴ κυλινδρική. Ὀπὴ ψηλὰ στὸ σῶμα ἀνοιγμένη μετὰ τὴν ὄπτηση μὲ ἀκιδωτὸ ἐργαλεῖο. Τύπος 2Β.
Ὕψος σωζ. 0,27 μ., διάμ. στομ. 0,45 μ., πάχος τοιχ. 0,009 μ.
Ὁμάδες: 115 (20%)/39,5/116/114/113/39,10/39,4/119.

2507. Λεκάνη. Συγκολλημένη. Λείπει καὶ τμῆμα τῆς βάσης (πίν. 56, 57).
Πηλὸς λίγο τραχύς, καστανόφαιος. Ἐπιφάνεια ἐξωτερικὰ λεία, λίγο ἀνώμαλη, ἀλείφωμα μελανωπὸ ἕως καστανέρυθρο, ἐσωτερικὰ ὁμαλή. Διχρωμία πυρᾶς. Χεῖλος εὐθύ. Σῶμα βαθὺ κωνικό. Βάση ἐπίπεδη. Λαβὴ κυλινδρική, ὀγκώδης, ἐλαφρῶς λοξὰ κολλημένη, ἐξέχει ἔντονα ἀπὸ τὸ σῶμα. Ζεῦγος ὀπῶν συγκόλλησης. Τύπος 1Β.
Ὕψος 0,245 μ., διάμ. στομ. 0,39 μ., διάμ. βάσης 0,12 μ., πάχος τοιχ. 0,009 μ.
Ὁμάδες: 39,4 (70%)/39,7/39,10/49.

2508. Λεκάνη. Συγκολλημένη. Λείπει καὶ τὸ κάτω τμῆμα.
Πηλὸς καθαρός, καστανός. Ἐπιφάνειες λεῖες, κατὰ τόπους λίγο ἀνώμαλες, ἐξωτερικὰ ἀλείφωμα καστανέρυθρο ἕως μελανό. Διχρωμία πυρᾶς. Χεῖλος εὐθὺ μὲ πρόσθετα τμήματα πηλοῦ. Σῶμα ἐλαφρῶς καμπύλο. Χαμηλότερα τοῦ χείλους, τμῆμα χωρὶς ἀλείφωμα, σημειώνει θέση λαβῆς. Τύπος 2.
Ὕψος σωζ. 0,20 μ., διάμ. στομ. 0,38 μ., πάχος τοιχ. 0,01 μ.
Ὁμάδες: 130 (60%)/133/49/39,8/127.

2509. Τμῆμα λεκάνης. Συγκολλημένο (πίν. 56, 57).
Πηλὸς καθαρός, φαιός. Ἐπιφάνεια ἐξωτερικὰ ὁμαλή, ἀλείφωμα καστανέρυθρο ἕως μελανωπό, ἐσωτερικὰ λεία. Χεῖλος εὐθύ. Σῶμα ὑψηλὸ κωνικό, βαθύ. Λαβὴ κυλινδρική, αὐλακωτή, ἐλαφρῶς λοξὰ κολλημένη. Τύπος 1Β.
Ὕψος σωζ. 0,18 μ., διάμ. στομ. 0,31 μ., πάχος τοιχ. 0,01 μ.
Ὁμάδα: 107.

2510. Τμῆμα λεκάνης. Συγκολλημένο.
Πηλὸς καθαρός, καστανός. Ἐπιφάνεια ἐξωτερικὰ λεία, λίγο ἀνώμαλη, ἀλείφωμα καστανέρυθρο ἕως μελανωπό, ἐσωτερικὰ ὁμαλὴ ἕως λεία. Διχρωμία πυρᾶς. Χεῖλος προέχον. Σῶμα κωνικό. Τύπος 1.
Ὕψος σωζ. 0,15 μ., διάμ. στομ. 0,315 μ., πάχος τοιχ. 0,008 μ.
Ὁμάδες: 61 (40%)/49/39,10/39,9/71.

2511. Τμῆμα λεκάνης. Συγκολλημένο.
Πηλὸς πολὺ καθαρός, καστανός, μὲ μαρμαρυγία. Ἐπιφάνειες λεῖες, ἐξωτερικὰ ἀλείφωμα καστανὸ ἕως μελανό. Διχρωμία πυρᾶς. Χεῖλος παχυνόμενο, ἐλαφρῶς προέχον. Σῶμα ἐλαφρῶς καμπύλο, βαθύ. Τύπος 2Β.
Ὕψος σωζ. 0,235 μ., διάμ. στομ. 0,40 μ., πάχος τοιχ. 0,008 μ.
Ὁμάδες: 130 (45%)/147/127/39,5/39,10.

2512. Λεκάνη. Συγκολλημένη. Λείπει καὶ ἡ βάση.
Πηλὸς λίγο τραχύς, καστανός, πορώδης. Ἐπιφάνειες λεῖες, ἐξωτερικὰ κατὰ τόπους διαβρωμένη, ἀλείφωμα καστανὸ ἕως μελανό. Διχρωμία πυρᾶς. Χεῖλος εὐθύ. Σῶμα ἐλαφρῶς καμπύλο. Σώζει τὸ ἥμισυ κυλινδρικῆς λαβῆς. Τύπος 2.
Ὕψος σωζ. 0,20 μ., διάμ. στομ. 0,39 μ., πάχος τοιχ. 0,01 μ.
Ὁμάδες: 39,4 (65%)/39,7/39,10/119/39,1/39,3/39,5

2513. Λεκάνη. Συγκολλημένη (πίν. 58).
Πηλὸς πολὺ καθαρός, καστανός, μὲ μαρμαρυγία. Ἐπιφάνειες λεῖες, ἀλείφωμα ἐρυθρὸ ἕως μελανωπό. Διχρωμία πυρᾶς. Χεῖλος εὐθύ, παχυνόμενο. Σῶμα βαθύ, ἐλαφρῶς καμπύλο. Βάση ἐπίπεδη. Λαβὴ κυλινδρική, ἐλαφρῶς ἀσύμ-

μετρη, φθαρμένη ἀπὸ τὴ χρήση. Τύπος 2Β.
Ὕψος 0,20 μ., διάμ. στομ. 0,315-0,33 μ., διάμ. βάσης 0,10 μ., πλ. λαβῆς 0,045 μ., πάχος τοιχ. 0,009 μ.
Ὁμάδες: 39,4 (65%)/39,10/49/39,5/3.

2514. Λεκάνη. Ἰδιότυπη λαβή. Συγκολλημένη. Ἐλλιπής (πίν. 58, 59).
Πηλὸς λίγο τραχύς, καστανόφαιος. Ἐπιφάνεια ἐξωτερικὰ λεία, ἀλείφωμα μελανὸ ἕως ἐρυθρωπό, ἐσωτερικὰ ὁμαλή. Διχρωμία πυρᾶς. Χεῖλος λεπτυνόμενο ἕως ἐπίπεδο. Σῶμα ἐλαφρῶς καμπύλο, βαθύ. Βάση ἐπίπεδη, χωρὶς ἀλείφωμα. Χαμηλότερα τοῦ χείλους κατακόρυφη λαβή, πλατειὰ ταινιωτή, ἐλλειπτική, τύπου ἀμφορέα, προέχει ἔντονα ἀπὸ τὸ σῶμα. Ἐλαφρῶς αὐλακωτή, στενεύει στὴν κορυφή. Στὴ βάση, ἐπίμηκες ἀποτύπωμα. Τύπος 2Β.
Ὕψος 0,20 μ., διάμ. στομ. 0,305 μ., διάμ. βάσης 0,105 μ., πλ. λαβῆς 0,04 μ., πάχος τοιχ. 0,009 μ.
Ὁμάδες 39,4 (95%)/39,10.

2550. Λεκάνη. Συγκολλημένη. Λείπει τὸ κάτω τμῆμα.
Πηλὸς πολὺ καθαρός, καστανόφαιος, μὲ μαρμαρυγία. Ἐπιφάνεια ἐξωτερικὰ λεία, ἀλείφωμα καστανέρυθρο, μελανὰ τμήματα, ἐσωτερικὰ λεία ἕως ὁμαλή. Διχρωμία πυρᾶς. Χεῖλος εὐθύ, παχυνόμενο. Σῶμα ὑψηλὸ κωνικό, βαθύ. Λαβὴ κυλινδρική, ἐλαφρῶς αὐλακωτή, φθαρμένη ἀπὸ τὴ χρήση. Τύπος 1Β.
Ὕψος σωζ. 0,195 μ., διάμ. στομ. 0,325 μ., πλ. λαβῆς 0,045 μ., πάχος τοιχ. 0,01 μ.
Ὁμάδες: 39,4 (65%)/39,7/39,6/39,10/49.

2551. Λεκάνη. Συγκολλημένη. Λείπει καὶ τὸ κάτω τμῆμα.
Πηλὸς λίγο τραχύς, καστανός, μὲ μαρμαρυγία. Ἐπιφάνειες λεῖες, ἐξωτερικὰ ἀλείφωμα καστανέρυθρο ἕως μελανωπό. Χεῖλος παχυνόμενο, ἐλαφρῶς προέχον. Σῶμα κωνικό. Ἀποκολλημένη λαβή, διακρίνεται ἡ θέση της. Τύπος 1.
Ὕψος σωζ. 0,17 μ., διάμ. στομ. 0,34 μ., πάχος τοιχ. 0,007 μ.
Ὁμάδες: 61 (30%)/39,9/49/39,8/39,10.

2554. Λεκάνη. Συγκολλημένη. Ἐλλιπής (πίν. 58).
Πηλὸς καθαρός, καστανός. Ἐπιφάνειες λεῖες ἕως ὁμαλές, ἀλείφωμα καστανέρυθρο ἕως μελανό. Διχρωμία πυρᾶς. Χεῖλος εὐθύ. Ὕψος ἀσύμμετρο. Σῶμα ἐλαφρῶς καμπύλο, μέσο. Βάση ἐπίπεδη, λίγο φθαρμένη. Τμῆμα λαβῆς. Τύπος 2Μ.
Ὕψος 0,275-0,315 μ., διάμ. στομ. 0,50 μ., διάμ. βάσης 0,14 μ., πάχος τοιχ. 0,009 μ.
Ὁμάδες: 49 (15%)/39,7/122/113/39,8/129/117/124/39,4/39,10/119/123/39,9/39,5/125/128/116/114.

2557. Ἄνω τμῆμα λεκάνης. Συγκολλημένο.
Πηλὸς καστανέρυθρος, καθαρός, πορώδης. Ἐπιφάνεια ἐξωτερικὰ λεία ἕως ὁμαλή, ἀλείφωμα καστανέρυθρο ἕως μελανωπό, ἐσωτερικὰ λεία, κατὰ τόπους φθαρμένη. Διχρωμία πυρᾶς. Χεῖλος εὐθύ. Σῶμα ἐλαφρῶς καμπύλο. Λαβὴ κυλινδρική, αὐλακωτή. Τύπος 2.
Ὕψος σωζ. 0,18 μ., διάμ. στομ. 0,39 μ., πάχος τοιχ. 0,009 μ.
Ὁμάδες: 39,5 (55%)/39,7/39,4.

2559. Ἄνω τμῆμα λεκάνης. Συγκολλημένο.
Πηλὸς πολὺ καθαρός, καστανός, πορώδης, μὲ μαρμαρυγία. Ἐπιφάνειες λεῖες, ἐξωτερικὰ ἀλείφωμα φαιὸ ἕως καστανό. Χεῖλος εὐθύ, παχυνόμενο. Σῶμα κωνικό. Λαβὴ κυλινδρική. Τύπος 1.
Ὕψος σωζ. 0,11 μ., διάμ. στομ. 0,34 μ., πλ. λαβῆς 0,045 μ., πάχος τοιχ. 0,009 μ.
Ὁμάδες: 120 (20%)/115/39,4/121/113/116/39,7/39,5/78/39,10/126/128.

2560. Λεκάνη. Συγκολλημένη. Λείπει καὶ τὸ κάτω τμῆμα.
Πηλὸς πολὺ καθαρός, καστανός. Ἐπιφάνειες λεῖες, κατὰ τόπους ὁμαλές, ἀλείφωμα καστανέρυθρο ἕως μελανωπό. Διχρωμία πυρᾶς. Χεῖλος εὐθύ, παχυνόμενο. Σῶμα βαθὺ κωνικό. Τμῆμα κυλινδρικῆς αὐλακωτῆς λαβῆς. Τύπος 1Β.
Ὕψος σωζ. 0,22 μ., διάμ. στομ. 0,36 μ., πάχος τοιχ. 0,01 μ.
Ὁμάδες: 39,5 (30%)/49/39,4/39,10/172.

2561. Λεκάνη, συγκολλημένη σὲ δύο τμήματα. Λείπει καὶ τὸ κάτω τμῆμα.
Πηλὸς πολὺ καθαρός, καστανός, μὲ μαρμαρυγία. Ἐπιφάνειες λεῖες, ἀλείφωμα ἐρυθρὸ ἕως μελανό, κατὰ τόπους φθαρμένο. Διχρωμία πυρᾶς. Χεῖλος παχυνόμενο, εὐθὺ ἕως ἐλα-

φρῶς προέχον. Σῶμα ἐλαφρῶς καμπύλο. Δύο ὀπὲς συγκόλλησης, ἡ μία διευρυμένη. Τύπος 2.
Ὕψος σωζ. μέγ. 0,235 μ., διάμ. στομ. 0,415 μ., πάχος τοιχ. 0,01 μ.
Ὁμάδες: 49 (75%)/127/39,7/39,8/39,10.

2564. Δύο τμήματα στομίου λεκάνης, μὴ συγκολλώμενα.
Πηλὸς πολὺ καθαρός, καστανός, πορώδης, μὲ μαρμαρυγία. Ἐπιφάνειες λεῖες ἕως ὁμαλές, ἀλείφωμα καστανέρυθρο ἕως φαιό. Διχρωμία πυρᾶς. Χεῖλος παχυνόμενο, εὐθὺ ἕως λίγο προέχον. Σῶμα ἐλαφρῶς καμπύλο. Λαβὴ κυλινδρική, αὐλακωτή, ἐπιμήκης. Τύπος 2.
Ὕψος σωζ. μέγ. 0,125 μ., διάμ. στομ. 0,46 μ., πάχος τοιχ. 0,008 μ.
Ὁμάδες: 39,5 (60%)/128/119/39,8/49/124/39,10.

2570. Λεκάνη. Συγκολλημένη σὲ δύο τμήματα. Ἐλλιπής.
Πηλὸς καθαρός, φαιός, πορώδης. Ἐπιφάνεια ἐξωτερικὰ ὁμαλὴ ἕως λεία, ἀλείφωμα καστανέρυθρο φθαρμένο, ἐσωτερικὰ λεία. Διχρωμία πυρᾶς. Χεῖλος παχυνόμενο, ἐλαφρῶς προέχον. Σῶμα ἐλαφρῶς καμπύλο. Δύο ζεύγη ὀπῶν συγκόλλησης καὶ μία στὸ σῶμα. Μικρὸ τμῆμα ἐπίπεδης βάσης. Λαβὴ κυλινδρική. Τύπος 2.
Ὕψος σωζ. μέγ. 0,22 μ., διάμ. στομ. 0,40 μ., πάχος τοιχ. 0,008 μ.
Ὁμάδες: 49 (50%)/61/39,8/61-78/39,9/39,10.

2571. Ἄνω τμῆμα λεκάνης. Συγκολλημένο.
Πηλὸς καθαρός, καστανός, ἀμμώδης, μὲ μαρμαρυγία. Ἐπιφάνειες λεῖες ἕως ὁμαλές, ἀλείφωμα μελανωπὸ ἕως καστανέρυθρο. Διχρωμία πυρᾶς. Χεῖλος παχυνόμενο, ἐλαφρῶς προέχον. Σῶμα ἐλαφρῶς καμπύλο. Ἴχνος κατακόρυφης ἐρυθρῆς ἐξίτηλης ταινίας. Τύπος 2.
Ὕψος σωζ. 0,12 μ., διάμ. στομ. 0,35 μ., πάχος τοιχ. 0,009 μ.
Ὁμάδες: 49 (45%)/39,7/123/39,10/135.

2572. Ἄνω τμῆμα λεκάνης. Συγκολλημένο.
Πηλὸς καθαρὸς καστανόφαιος, πορώδης. Ἐπιφάνειες λεῖες, ἀλείφωμα ἐρυθρὸ ἕως μελανό. Διχρωμία πυρᾶς. Χεῖλος παχυνόμενο, ἐλαφρῶς προέχον. Σῶμα κωνικό. Λαβὴ κυλινδρική, αὐλακωτή, φθαρμένη ἀπὸ τὴ χρήση. Τύπος 1.
Ὕψος σωζ. 0,11 μ., διάμ. στομ. 0,38 μ., πάχος τοιχ. 0,006 μ., πλ. λαβῆς 0,07 μ.
Ὁμάδες: 61 (20%)/112/138/39,10/39,6/119/125/139/39,5.

2573. Τμῆμα λεκάνης. Συγκολλημένο.
Πηλὸς πολὺ καθαρός, καστανόφαιος, κατὰ τόπους πορώδης. Ἐπιφάνειες λεῖες, ἀλείφωμα καστανὸ ἕως μελανό. Χεῖλος εὐθύ. Σῶμα κωνικό. Δύο ὀπὲς συγκόλλησης. Τύπος 1.
Ὕψος σωζ. 0,185 μ., διάμ. στομ. 0,36 μ., πάχος τοιχ. 0,009 μ.
Ὁμάδες: 89 (45%)/156/153/161/39,7/157/164/39,10.

2574. Τμῆμα λεκάνης. Συγκολλημένο.
Πηλὸς πολὺ καθαρός, καστανός, μὲ μαρμαρυγία. Ἐπιφάνειες λεῖες, ἀλείφωμα καστανωπὸ ἕως μελανωπό. Διχρωμία πυρᾶς. Χεῖλος παχυνόμενο, ἐλαφρῶς προέχον. Σῶμα ἐλαφρῶς καμπύλο. Πρόσθετα τμήματα πηλοῦ στὴ ρίζα ἐπικόλλησης τῆς λαβῆς. Τύπος 2.
Ὕψος σωζ. 0,16 μ., διάμ. στομ. 0,32 μ., πάχος τοιχ. 0,008 μ.
Ὁμάδες: 144 (35%)/139/142.

A.T. 376. Ἄνω τμῆμα λεκάνης μὲ λαβή. Συγκολλημένο.
Πηλὸς καθαρός, καστανέρυθρος, πορώδης. Ἐπιφάνεια ἐξωτερικὰ ἁδρή, καστανέρυθρη, ἀλείφωμα καστανωπὸ ἀποφλοιωμένο, ἐσωτερικὰ λεία. Χεῖλος παχυνόμενο, ἐλαφρῶς προέχον. Λαβὴ κυλινδρικὴ ἐπιμήκης, θραυσμένη στὰ ἄκρα της. Διακρίνεται ὁ τρόπος ἐπικόλλησης τῆς λαβῆς στὸ σῶμα.
Ὕψος μέγ. σωζ. 0,09 μ., πλ. λαβῆς 0,07 μ., πάχος τοιχ. 0,007 μ.
Ὁμάδες 149 (80%)/144.

A.T. 377. Ἄνω τμῆμα λεκάνης. Συγκολλημένο.
Πηλὸς πολὺ καθαρός, καστανός, μὲ μαρμαρυγία. Ἐπιφάνειες λεῖες, ἐξωτερικὰ ἔντριπτες, ἀλείφωμα καστανέρυθρο μὲ μελανὰ τμήματα. Διχρωμία πυρᾶς. Χεῖλος ἐλαφρῶς προέχον, σῶμα ἐλαφρῶς καμπύλο. Ρίζα κυλινδρικῆς λαβῆς.
Ὕψος μέγ. σωζ. 0,23 μ., πάχος τοιχ. 0,007 μ.
Ὁμάδες 39,10 (60%)/61/78/71.

A.T. 400. Ἄνω τμῆμα μὲ λαβὴ λεκάνης. Συγκολλημένο.
Πηλὸς πολὺ καθαρός, καστανός, μὲ μαρμαρυγία. Ἐπιφάνειες λεῖες, ἀλείφωμα μελανωπό, κατὰ τόπους καστανό. Χεῖλος ἐπίπεδο, ἐλαφρῶς παχυνόμενο. Σῶμα κωνικό. Λαβὴ κυλινδρική, αὐλακωτή, μὲ ἀνασηκωμένα ἄκρα καὶ μὲ ἐπιμήκυνση στὴ ρίζα τους. Ἀποκρουσμένη ἐπιφάνεια χείλους ἀποκαλύπτει τρόπο κατασκευῆς.
Ὕψος μέγ. σωζ. 0,205 μ., πλ. λαβῆς 0,06 μ., πάχος τοιχ. 0,007 μ.
Ὁμάδα 172 (60%)/39,10.

A.T. 423. Ἄνω τμῆμα μὲ λαβὴ λεκάνης. Συγκολλημένο.
Πηλὸς πολὺ καθαρός, καστανός, μὲ μαρμαρυγία. Ἐπιφάνειες λεῖες, ἀλείφωμα καστανέρυθρο ἕως μελανωπό. Χεῖλος εὐθὺ ἕως ἐπίπεδο, παχυνόμενο. Σῶμα κωνικό. Ἄνω ἥμισυ λαβῆς ἀποκρουσμένο καὶ ἀποκολλημένο.
Ὕψος μέγ. σωζ. 0,14 μ., πάχος τοιχ. 0,009 μ.
Ὁμάδα 123.

A.T. 482. Βάση λεκάνης καὶ ἀρχὴ τοιχώματος. Συγκολλημένο.
Πηλὸς πολὺ καθαρός, καστανός, μὲ μαρμαρυγία. Ἐπιφάνειες λεῖες, ἀλείφωμα καστανέρυθρο ἕως μελανόφαιο. Τοιχώματα κωνικά. Δίσκος βάσης κυκλικὸς ἕως ἐλλειψοειδής. Ἀποκολλημένα τοιχώματα ἀποκαλύπτουν τρόπο σύνδεσης δίσκου μὲ κυρίως σῶμα.
Ὕψος μέγ. σωζ. 0,075 μ., διάμ. βάσης 0,125-0,14 μ., πάχος τοιχ. 0,007 μ.
Ὁμάδες 39,7 (87%)/39,4/39,5.

A.T. 875. Ἄνω τμῆμα λεκάνης. Συγκολλημένο.
Πηλὸς πολὺ καθαρός, καστανός, μὲ μαρμαρυγία. Ἐπιφάνειες λεῖες, ἀλείφωμα καστανέρυθρο ἕως μελανό. Διχρωμία πυρᾶς. Χεῖλος εὐθὺ ἕως ἐπίπεδο, παχυνόμενο. Σῶμα κωνικό. Ἀποφλοιωμένο ἀλείφωμα ἀποκαλύπτει τὴν τεχνικὴ τῶν δακτυλίων σὲ ἐπάλληλες στρώσεις.
Ὕψος μέγ. σωζ. 0,10 μ., πάχος τοιχ. 0,007 μ.
Ὁμάδες 112 (35%)/116/125/119.

ΛΕΚΑΝΙΔΕΣ

1529. Λεκανίδα. Συγκολλημένη. Ἐλλιπής (πίν. 60).
Πηλὸς καθαρός, καστανότεφρος, πορώδης, μὲ μαρμαρυγία. Ἐπιφάνειες λεῖες, ἐξωτερικὰ ἀλείφωμα ἐρυθρὸ ἕως μελανωπό. Διχρωμία πυρᾶς. Χεῖλος προέχον. Σῶμα μέσο κωνικό. Βάση ἐπίπεδη, χωρὶς ἀλείφωμα. Λαβὴ κυλινδρική, λίγο ἀσύμμετρη. Τύπος 1Μ.
Ὕψος 0,19 μ., διάμ. στομ. 0,325-0,335 μ., διάμ. βάσης 0,11 μ., πλ. λαβῆς 0,045 μ., πάχος τοιχ. 0,007 μ.
Ὁμάδες: 39,10 (35%)/166/148/147/146/39,11.

1553. Λεκανίδα. Συγκολλημένη, συμπληρωμένη (πίν. 60, 61).
Πηλὸς πολὺ καθαρός, καστανόφαιος, μὲ μαρμαρυγία. Ἐπιφάνειες λεῖες, στιλπνές, ἀλείφωμα καστανέρυθρο ἕως μελανό. Διχρωμία πυρᾶς. Χεῖλος ἐλαφρῶς προέχον. Σῶμα ρηχὸ κωνικό. Βάση ἐπίπεδη, ἀλείφωμα φθαρμένο. Λαβὴ κυλινδρική, αὐλακωτή, φθαρμένη ἀπὸ τὴ χρήση. Τύπος 1Ρ.
Ὕψος 0,11-0,12 μ., διάμ. στομ. 0,24 μ., διάμ. βάσης 0,065 μ., πλ. λαβῆς 0,045 μ., πάχος τοιχ. 0,007 μ.
Ὁμάδα: 165.

1554. Λεκανίδα. Συγκολλημένη. Λίγο ἐλλιπής (πίν. 60, 61).
Πηλὸς λίγο τραχύς, καστανέρυθρος. Ἐπιφάνειες λεῖες, ἀλείφωμα ἐξωτερικὰ ὠχροκάστανο ἕως μελανωπό. Διχρωμία πυρᾶς. Χεῖλος ἐλαφρῶς προέχον, ὕψος ἀσύμμετρο. Σῶμα ρηχὸ κωνικό. Βάση ἐπίπεδη, χωρὶς ἀλείφωμα. Λαβὴ κυλινδρική. Τύπος 1Ρ.
Ὕψος 0,14-0,155 μ., διάμ. στομ. 0,34 μ., διάμ. βάσης 0,13 μ., πάχος τοιχ. 0,009 μ.
Ὁμάδα: 16 ὄστρακα, ἄγνωστη ὁμάδα.

1570. Λεκανίδα. Συγκολλημένη. Λίγο ἐλλιπής (πίν. 60, 61).
Πηλὸς πολὺ καθαρός, καστανός. Ἐπιφάνειες λεῖες, ἀλείφωμα ἐρυθρὸ ἕως μελανό. Διχρωμία πυρᾶς. Χεῖλος εὐθύ. Σῶμα μέσο κωνικό. Βάση ἐπίπεδη. Λαβὴ κυλινδρική. Δύο ὀπὲς συγκόλλησης στὸ σῶμα. Τύπος 1Μ.

Ὕψος 0,155 μ., διάμ. στομ. 0,27 μ., διάμ. βάσης 0,08 μ., πλ. λαβῆς 0,045 μ., πάχος τοιχ. 0,007 μ.
Ὁμάδες: 110 (40%)/115/117/111.

1601. Λεκανίδα ἰδιότυπη. Συγκολλημένη. Ἐλλιπής (πίν. 60, 61).
Πηλὸς καθαρός, καστανός, μὲ μαρμαρυγία. Ἐπιφάνειες ὁμαλές, ἀλείφωμα ἐρυθρό. Χεῖλος εὐθύ, ἐπιφάνεια ἀνώμαλη. Στόμιο ἀνοικτό, μόλις ἀνυψούμενο πρὸς ρίζα λαβῆς. Σῶμα καμπύλο, ρηχό. Βάση ἐπίπεδη. Ἀγγεῖο ἀσύμμετρο.
Ὕψος σωζ. 0,11 μ., διάμ. στομ. 0,23 μ., διάμ. βάσης 0,08 μ., πάχος τοιχ. 0,007 μ.
Ὁμάδα: 167γ.

2054. Λεκανίδα. Συγκολλημένη, συμπληρωμένη (πίν. 60, 61).
Πηλὸς λίγο τραχύς, καστανός. Ἐπιφάνειες λίγο ἀνώμαλες, στιλπνές, ἀλείφωμα ἐξωτερικὰ ὠχροκάστανο ἕως καστανέρυθρο, ἐσωτερικὰ κατὰ τόπους διαβρωμένο. Διχρωμία πυρᾶς. Χεῖλος εὐθύ. Στόμιο ἐλαφρῶς ἐλλειπτικό. Σῶμα ἐλαφρῶς καμπύλο, βαθύ, ἀσύμμετρο. Βάση ἐπίπεδη, δισκοειδής. Λαβὴ κυλινδρική, αὐλακωτή. Τύπος 2Β.
Ὕψος 0,165-0,18 μ., διάμ. στομ. 0,27-0,28 μ., διάμ. βάσης 0,10μ., πλ. λαβῆς 0,055 μ., πάχος τοιχ. 0,01 μ.
Ὁμάδες: 61 (45%)/49/39,9/39,10.

2058. Λεκανίδα. Συγκολλημένη. Λίγο ἐλλιπής (πίν. 60, 61).
Πηλὸς τραχύς, καστανόφαιος, πορώδης. Ἐπιφάνειες ὁμαλὲς ἕως λεῖες, ἀλείφωμα ἐξωτερικὰ καστανέρυθρο ἕως μελανό. Χεῖλος ἐλαφρῶς προέχον. Σῶμα μέσο κωνικό. Βάση ἐπίπεδη, χωρὶς ἀλείφωμα. Λαβὴ κυλινδρική, αὐλακωτή. Δύο ὀπὲς συγκόλλησης. Τύπος 1Μ.
Ὕψος 0,18 μ., διάμ. στομ. 0,32 μ., διάμ. βάσης 0,12 μ., πλ. λαβῆς 0,04 μ., πάχος τοιχ. 0,008 μ.
Ὁμάδες: 39,9 (5%)/144/39,10/140 καί 40 ὄστρακα, ἄγνωστη ὁμάδα.

2446. Λεκανίδα. Συγκολλημένη. Λείπει καὶ ἡ βάση (πίν. 60).
Πηλὸς τραχύς, ἀνοικτόχρωμος καστανός, σπογγωτός. Ἐπιφάνειες ὁμαλές, ἀνοικτόχρωμες καστανὲς ἕως τεφρές, ἴχνη ἐξομάλυνσης. Διχρωμία πυρᾶς. Χεῖλος εὐθύ. Σῶμα ρηχὸ κωνικό. Στὸ χεῖλος, λαβὴ κυλινδρική, λίγο θραυσμένη. Τύπος 1Ρ.
Ὕψος σωζ. 0,14 μ., διάμ. στομ. 0,28 μ., πλ. λαβῆς 0,035 μ., πάχος τοιχ. 0,011 μ.
Ὁμάδες: 153 (50%)/165/152/155/163/146.

2458. Λεκανίδα. Συγκολλημένη. Λίγο ἐλλιπής (πίν. 60, 61).
Πηλὸς πολὺ καθαρός, καστανός, μὲ μαρμαρυγία. Ἐπιφάνειες λεῖες, ἐξωτερικὰ ἀλείφωμα μελανόφαιο, κατὰ τόπους καστανέρυθρο. Διχρωμία πυρᾶς. Χεῖλος παχυνόμενο, ἐλαφρῶς προέχον. Σῶμα ρηχὸ κωνικό. Βάση ἐπίπεδη, χωρὶς ἀλείφωμα. Λαβὴ κυλινδρική. Ὀπὲς συγκόλλησης στὸ τοίχωμα. Τύπος 1Ρ.
Ὕψος 0,19 μ., διάμ. στομ. 0,385 μ., διάμ. βάσης 0,115 μ., πλ. λαβῆς 0,06 μ., πάχος τοιχ. 0,007 μ.
Ὁμάδες: 39,10 (30%)/61/147/39,9/123/49/39,7/71.

2461. Ἄνω τμῆμα λεκανίδας. Συγκολλημένη.
Πηλὸς πολὺ καθαρός, καστανός. Ἐπιφάνειες λεῖες, ἀλείφωμα ἐρυθρὸ ἕως μελανωπό. Χεῖλος ἐλαφρῶς προέχον. Σῶμα ἐλαφρῶς καμπύλο. Λαβὴ κυλινδρική. Τύπος 2.
Ὕψος σωζ. 0,105 μ., διάμ. στομ. 0,28 μ., πλ. λαβῆς 0,04 μ., πάχος τοιχ. 0,006 μ.
Ὁμάδα: 49.

2462. Λεκανίδα. Συγκολλημένη. Ἐλλιπής.
Πηλὸς πολὺ καθαρός, καστανός, μὲ μαρμαρυγία. Ἐπιφάνειες λεῖες, ἀλείφωμα ἐξωτερικὰ ἐρυθρὸ ἕως μελανό. Διχρωμία πυρᾶς. Χεῖλος παχυνόμενο. Σῶμα ἐλαφρῶς καμπύλο. Ἀποκολλημένη λαβή. Τύπος 2.
Ὕψος σωζ. 0,125 μ., διάμ. στομ. 0,27 μ., πάχος τοιχ. 0,006 μ.
Ὁμάδες: 49 (65%)/129/122/39,7/124.

2467. Ἄνω τμῆμα λεκανίδας. Συγκολλημένο.
Πηλὸς καθαρός, τεφρός, σπογγωτός. Ἐπιφάνειες λεῖες ἕως ὁμαλές, ἀλείφωμα ἐρυθρωπὸ ἕως καστανότεφρο, φθαρμένο ἐξωτερικά. Χεῖλος παχυνόμενο, ἐλαφρῶς προέχον. Σῶμα κωνικό. Λαβὴ κυλινδρική, αὐλακωτὴ μὲ ἀνασηκωμένα ἄκρα, ἐπιμήκης. Τύπος 1.
Ὕψος σωζ. 0,12 μ., διάμ. στομ. 0,29 μ., πλ. λαβῆς 0,065 μ., πάχος τοιχ. 0,007 μ.
Ὁμάδες: 61 (35%)/39,7/39,10/71/155.

2475. Λεκανίδα. Συγκολλημένη σὲ δύο τμήματα. Λείπει καὶ τὸ κάτω τμῆμα.
Πηλὸς λίγο τραχύς, καστανέρυθρος, μὲ μαρμαρυγία. Ἐπιφάνειες ὁμαλὲς ἕως λεῖες, σημεῖα ἐξομάλυνσης, ἐρυθρὲς ἕως μελανές. Διχρωμία πυρᾶς. Χεῖλος εὐθύ. Σῶμα ἐλαφρῶς καμπύλο. Λαβὴ κυλινδρική, στενεύει στὴν κορυφή. Τύπος 2.
Ὕψος σωζ. μέγ. 0,15 μ., διάμ. στομ. 0,285 μ., πλ. λαβῆς 0,045 μ., πάχος τοιχ. 0,007 μ.
Ὁμάδες: 121 (35%)/120/126/123/128/132.

2503. Λεκανίδα. Συγκολλημένη. Ἐλλιπής (πίν. 60, 61).
Πηλὸς λίγο τραχύς, φαιός, πορώδης. Ἐπιφάνειες λεῖες, ἐξωτερικὰ καστανόφαιη ἕως μελανὴ. Χεῖλος παχυνόμενο, ἐλαφρῶς προέχον. Σῶμα βαθὺ κωνικό. Βάση ἐλαφρῶς κυρτή, φθαρμένη. Ρίζα λαβῆς. Τύπος 1Β.
Ὕψος 0,19 μ., διάμ. στομ. 0,305 μ., διάμ. βάσης 0,095 μ., πάχος τοιχ. 0,006 μ.
Ὁμάδες: 137 (70%)/131/140/138/141

2505. Λεκανίδα. Συγκολλημένη. Ἐλλιπής (πίν. 60, 61).
Πηλὸς πολὺ καθαρός, καστανός, μὲ μαρμαρυγία. Ἐπιφάνειες λεῖες, ἐξωτερικὰ ἀλείφωμα μελανωπὸ ἕως καστανέρυθρο, ἐσωτερικὰ φθαρμένο. Διχρωμία πυρᾶς. Χεῖλος παχυνόμενο, ἐλαφρῶς προέχον. Σῶμα ἐλαφρῶς καμπύλο, ρηχό. Βάση ἐπίπεδη, φθαρμένη. Τμῆμα κυλινδρικῆς λαβῆς. Τύπος 2Ρ.
Ὕψος 0,16 μ., διάμ. στομ. 0,34 μ., διάμ. βάσης 0,095 μ., πλ. λαβῆς 0,06 μ., πάχος τοιχ. 0,009 μ.
Ὁμάδες: 49 (40%)/61/39,9/39,8/71/78.

2506. Λεκανίδα. Συγκολλημένη. Ἐλλιπής (πίν. 60).
Πηλὸς τραχύς, καστανός. Ἐπιφάνειες λεῖες, κατὰ τόπους λίγο ἀνώμαλες, ἀλείφωμα καστανέρυθρο ἕως φαιό, μελανὰ τμήματα. Διχρωμία πυρᾶς. Χεῖλος εὐθύ, παχυνόμενο. Σῶμα μέσο κωνικό. Βάση ἐπίπεδη.
Τύπος 1Μ.
Ὕψος 0,18 μ., διάμ. στομ. 0,34 μ., διάμ. βάσης 0,11 μ., πάχος τοιχ. 0,008 μ.
Ὁμάδες 127 (25%)/130/129/122/142/49/125/133/135/144.

2549. Λεκανίδα. Συγκολλημένη. Ἐλλιπής (πίν. 60, 61).
Πηλὸς λίγο τραχύς, φαιός, πορώδης. Ἐπιφάνεια ἐξωτερικὰ λεία ἕως ὁμαλή, ἀλείφωμα καστανὸ ἕως καστανέρυθρο, μελανωπὲς κηλίδες, κατὰ τόπους φθαρμένο, ἐσωτερικὰ ὁμαλή. Διχρωμία πυρᾶς. Χεῖλος εὐθύ. Σῶμα ἐλαφρῶς καμπύλο, μέσο. Βάση ἐπίπεδη, θραυσμένη. Λαβὴ κυλινδρική. Τύπος 2Μ.
Ὕψος 0,19 μ., διάμ. στομ. 0,375 μ., διάμ. βάσης 0,105 μ., πλ. λαβῆς 0,045 μ., πάχος τοιχ. 0,01 μ.
Ὁμάδες: 39,5 (60%)/39,4/39,7/61/39,10/114.

2552. Λεκανίδα. Συγκολλημένη. Σώζεται περίπου ἡ μισή (πίν. 60, 61).
Πηλὸς λίγο τραχύς, καστανόφαιος. Ἐπιφάνεια ἐξωτερικὰ λεία ἕως στιλπνή, ἀλείφωμα μελανωπὸ ἕως καστανό, ἐσωτερικὰ λεία ἕως ὁμαλή. Χεῖλος εὐθύ. Σῶμα ἐλαφρῶς καμπύλο, μέσο. Βάση ἐπίπεδη. Λαβὴ κυλινδρική. Τύπος 2Μ.
Ὕψος 0,15 μ., διάμ. στομ. 0,29 μ., διάμ. βάσης 0,08 μ., πλ. λαβῆς 0,035 μ., πάχος τοιχ. 0,009 μ.
Ὁμάδες: 39,4 (65%)/39,5/39,10/39,7.

2553. Ἄνω τμῆμα λεκανίδας. Συγκολλημένη σὲ τρία τμήματα.
Πηλὸς καθαρός, φαιός, μὲ μαρμαρυγία, κατὰ τόπους πορώδης. Ἐπιφάνειες λεῖες ἕως ὁμαλές, ἀλείφωμα ὠχροκάστανο ἕως μελανωπό. Διχρωμία πυρᾶς. Χεῖλος εὐθύ. Σῶμα ἐλαφρῶς καμπύλο. Λαβὴ κάθετη, βραχεία ταινιωτή, ἡμικυκλική, κολλημένη λίγο λοξά. Τύπος 2.
Ὕψος σωζ. 0,09 μ., διάμ. στομ. 0,29 μ., πλ. λαβῆς 0,035 μ., πάχος τοιχ. 0,008 μ.
Ὁμάδες: 49 (20%)/39,10/61/39,5/39,9/39,6/39,7.

2558. Λεκανίδα. Συγκολλημένη. Σώζεται περίπου ἡ μισή (πίν. 60).
Πηλὸς λίγο τραχύς, φαιός. Ἐπιφάνεια ἐξωτερικὰ ὁμαλή, λίγο ἀδρή, σημεῖα ἐξομάλυνσης, ἀλείφωμα καστανέρυθρο ἕως φαιό, ἐσωτερικὰ ὁμαλή. Διχρωμία πυρᾶς. Χεῖλος εὐθύ. Σῶμα κωνικό. Λαβὴ κυλινδρική. Τύπος 1.
Ὕψος σωζ. 0,15 μ., διάμ. στομ. 0,29 μ., πλ. λαβῆς 0,045 μ., πάχος τοιχ. 0,009 μ.
Ὁμάδες: 39,4 (90%)/39,10.

2562. Λεκανίδα. Συγκολλημένη. Σώζεται περίπου ἡ μισή (πίν. 60).
Πηλὸς πολὺ καθαρός, καστανός, μὲ μαρμαρυγία. Ἐπιφάνειες λεῖες, ἀλείφωμα καστανέρυθρο ἕως μελανωπό. Διχρωμία πυρᾶς. Χεῖλος παχυνόμενο, ἐλαφρῶς προέχον. Σῶμα βαθὺ κωνικό. Βάση ἐπίπεδη, ἀποκαλυμμένο ἀποτύπωμα πλέγματος. Λαβὴ κυλινδρική, αὐλακωτή. Τύπος 1Β.
Ὕψος 0,19 μ., διάμ. στομ. 0,31 μ., διάμ. βάσης 0,11 μ., πλ. λαβῆς 0,045 μ., πάχος τοιχ. 0,008 μ.
Ὁμάδες: 151 (95%)/146/153.

2563. Ἄνω τμῆμα λεκανίδας. Συγκολλημένο.
Πηλὸς πολὺ καθαρός, καστανός. Ἐπιφάνειες λεῖες, ἐξωτερικὰ ἀλείφωμα ἐρυθρὸ ἕως μελανό. Διχρωμία πυρᾶς. Χεῖλος εὐθύ, παχυνόμενο. Σῶμα κωνικό. Τμῆμα κυλινδρικῆς λαβῆς. Τύπος 1.
Ὕψος σωζ. 0,11 μ., διάμ. στομ. 0,30 μ., πάχος τοιχ. 0,007 μ.
Ὁμάδες: 49 (20%)/144/39,7/112/147/49-77/150.

2623. Ἄνω τμῆμα λεκανίδας. Ἰδιότυπη θέση λαβῶν. Συγκολλημένη.
Πηλὸς λίγο τραχύς, φαιός, μὲ μαρμαρυγία. Ἐπιφάνειες λεῖες ἕως ὁμαλές, ἀλείφωμα ἐρυθρό, κατὰ τόπους φθαρμένο. Χεῖλος ἔσω νεῦον. Σῶμα καμπύλο. Ζεῦγος κυλινδρικῶν λαβῶν κολλημένων παρατακτικά. Ἡ μία ἐλλιπής, ἡ δεύτερη μὲ ἀτελὴ διάτρηση. Τύπος 2.
Ὕψος σωζ. 0,09 μ., διάμ. στομ. 0,30 μ., πλ. λαβῆς 0,03 μ., πάχος τοιχ. 0,006 μ.
Ὁμάδες: 118 (70%)/117.

Α.Τ. 174. Βάση λεκανίδας καὶ ἀρχὴ τοιχώματος. Συγκολλημένη.
Πηλὸς πολὺ καθαρός, καστανός. Ἐπιφάνειες λεῖες, ἀλείφωμα μελανωπὸ ἕως καστανέρυθρο. Τοιχώματα κωνικά. Βάση ἐπίπεδη μὲ ἀποτύπωμα πλέγματος. Σημεῖο ἀποκολλημένης λαβῆς.
Ὕψος μέγ. σωζ. 0,125 μ., διάμ. βάσης 0,10 μ., πάχος τοιχ. 0,008 μ.
Ὁμάδες 148α (70%)/161/162.

Πίθοι

Οἱ πίθοι τοῦ Ἀποθέτη 39 (πίν. 62-65) εἶναι μεγάλα βαθειὰ ἀνοικτὰ ἀγγεῖα, τὰ ὑψηλότερα ὅλων. Τὸ ὕψος τους κυμαίνεται μεταξὺ 0.30-0.50 μ. καὶ τὸ ἰδιαίτερο διακριτικό τους εἶναι τέσσερεις μικρὲς λαβὲς ἢ δύο λαβὲς καὶ δύο μικρὰ ἐπιθήματα στὸ ὕψος τοῦ χείλους, ἂν καὶ ὑπάρχουν πάντοτε ἐξαιρέσεις[184]. Ὁ πηλὸς εἶναι συνήθως καστανὸς καθαρός, κάποτε πορώδης καί, παρὰ τὸ μέγεθός τους, τὰ τοιχώματά τους δὲν εἶναι ἰδιαίτερα παχειά. Οἱ ἐπιφάνειες εἶναι ὁμαλές, ἂν καὶ κάποτε διατηροῦν ἴχνη ἀπὸ τὴν ἐξομάλυνση, καστανέρυθρες καὶ συχνὰ καστανόφαιες σὲ ἀκαθόριστο χρῶμα ἀλλὰ χωρὶς τὸ γνωστὸ στιλπνὸ ἀλείφωμα.

Ὅλοι οἱ πίθοι ἔχουν στὸ κάτω τμῆμα περίγραμμα κωνικὸ καὶ διαφοροποιοῦνται στὸν ὦμο. Στοὺς περισσότερους τὸ τοίχωμα φέρεται μὲ ὁμαλὴ ἢ ἐντονώτερη καμπύλη στὸν ὦμο καὶ σχηματίζει στόμιο κλειστὸ (τύπος 1) (π.χ. **1767**, **1909**, **1913**, **1917**, **2070**, **2096**, **2778**) καὶ σὲ ἄλλους τὸ τοίχωμα σχηματίζεται στὸν ὦμο κατακόρυφο μὲ στόμιο κυλινδρικό (τύπος 2) (π.χ. **1881**, **1912**, **1926**). Διαφορὲς στὶς ἀναλογίες σὲ σχέση ὕψους καὶ διαμέτρου ὑπάρχουν καὶ στοὺς δύο τύπους. Στοὺς κομψότερους ἀνήκει ὁ **2070** καὶ στοὺς ὀγκωδέστερους ὁ **1881**[185].

Στὰ ἐπὶ μέρους τμήματα, τὸ χεῖλος εἶναι εὐθὺ καὶ διατηρεῖ τὸ πάχος τοῦ σώματος, χωρὶς ἰδιαίτερη διαμόρφωση. Τὰ τέσσερα (σπανίως τρία) σημεῖα λαβῆς στὸ χεῖλος[186], εἴτε πρόκειται γιὰ μικρὲς σωληνωτὲς λαβὲς ἢ γιὰ ἐπιθήματα ἄτρητα (πίν. 113) μιμούμενα συχνὰ τὶς λαβές, εἶναι πολὺ μικρὰ καὶ ἀδύναμα γιὰ τὴν ἀνύψωση ἢ μεταφορὰ τοῦ σκεύους[187]. Ἡ βάση εἶναι ἐπίπεδη καὶ κάποτε φαίνεται κατασκευασμένη ὡς ἀνεξάρτητος δίσκος γύρω ἀπὸ τὸν ὁποῖο ἄρχισε νὰ σχηματίζεται τὸ τοίχωμα τοῦ σκεύους, ὅπως δηλώνεται σαφῶς στὸν **2096**[188].

Στρωματογραφικὰ παρατηρεῖται ὅτι καὶ οἱ δύο τύποι ἐμφανίζονται ἀπὸ τὸ κατώτατο ἐπίπεδο τοῦ λάκκου ἀλλὰ οὐσιαστικὰ διατηροῦνται μέχρι τὸ μέσον τῆς ἐπίχωσής του, βάθους 1.40 μ. περίπου. Ὑψηλότερα ὑπάρχουν μόνον κομμάτια.

Τέλος, κατὰ τὴ συγκόλληση τῶν πίθων διαπιστώθηκε ὅτι τὰ περισσότερα κομμάτια τους βρέθηκαν συγκεντρωμένα, γεγονὸς ποὺ συμπίπτει μὲ τὴν παρατήρηση τῆς ἀνασκαφῆς ὅτι δὲν εἶχαν ριφθεῖ ἀπὸ ψηλά.

Ἡ παραβολὴ τῶν πίθων τοῦ Τσέπι μὲ σύγχρονους ἄλλων περιοχῶν, εἶναι δυσχερής, λόγω ἐλλιποῦς διατήρησης τῶν τμημάτων τῶν ἄλλων. Πλησιέστερος στὰ σχήματα τοῦ Ἀποθέτη εἶναι ὁ πίθος ἀπὸ τὸ Ἀλεποχώρι Λακωνίας τῆς Ἀρχαιότερης Χαλκολιθικῆς[189] μὲ λεπτὰ τοιχώματα, εὐθὺ χεῖλος, ἀλλὰ οἱ τέσσερεις ἀποφύσεις βρίσκονται στὸ μέσον τοῦ σώματος, ὅπως στοὺς κρατῆρες τοῦ Ἀποθέτη. Ἀρκετὲς ὁμοιότητες παρουσιάζουν ἐπίσης δύο ἀπὸ τοὺς ἐκτεθειμένους στὸ Μουσεῖο Διροῦ[190] μὲ εὐθὺ χεῖλος, ὦμο κυρτούμενο πρὸς τὸ στόμιο καί, ὅπως στὸ προηγούμενο, μὲ τέσσερεις

184. Ἐξαίρεση ὁ **2620** μὲ δύο λαβές. Πρβ. κεφάλαιο: Κρατῆρες μὲ τὶς λαβὲς στὴ μέση τοῦ σώματος.

185. Ὁ τμηματικὰ σωζόμενος **A.T. 457** συμπληρούμενος γίνεται ἀκόμα μεγαλύτερος ὡς ὁ **2921**.

186. Ὁ **2624** εἶχε 6 ψευδολαβές.

187. Βλ. καὶ κεφάλαιο: Σκύφοι ὀγκώδεις.

188. Βλ. καὶ κεφάλαιο: Λεκάνες.

189. Πρβ. Κουμουζέλη 1989, 143-160, εἰκ. 18. Παπαθανασόπουλος 1996, 343, ἀρ. 313.

190. Παπαθανασόπουλος 2011, 53, εἰκ. 59.

ἀποφύσεις περὶ τὸ μέσον τοῦ σώματος. Τέσσερεις ἀποφύσεις στὸ χεῖλος, τυπικὸ στοιχεῖο τῆς Χαλκολιθικῆς, καὶ τέσσερεις λαβὲς στὸ σῶμα ὑπάρχουν σὲ ἀμφικωνικὸ πίθο ἀπὸ τὸ σπήλαιο Καστρίτσας τῶν Ἰωαννίνων, τῆς Χαλκολιθικῆς ἢ Τελικῆς Νεολιθικῆς[191], ἐνῶ χωρὶς συμπληρώματα, λαβὲς ἢ ἐπιθήματα, εἰκονίζεται ἕνας ἀπὸ τὰ Δολιανά[192]. Ἀποφύσεις ἐντοπίζονται συχνὰ στὰ Πευκάκια εἴτε σὲ ἀκέραια σωζόμενα εἴτε σὲ τμήματα στομίων[193]. Ἡ χρονολόγηση τῶν ἀνωτέρω δειγμάτων σὲ προγενέστερες περιόδους δὲν μειώνει τῆς ἀξία τῆς παραβολῆς καὶ ὁρατῆς συγγένειας μὲ τὸν Ἀποθέτη, δεδομένου ὅτι τὰ μεγάλα οἰκιακὰ σκεύη ἐλάχιστα ἐξελίσσονται, ἐφ᾽ ὅσον τὸ σχῆμά τους ἐξυπηρετεῖ τὶς ἀνάγκες χρήσης τους. Ἐξ ἄλλου, οἱ ἀποφύσεις στὸ χεῖλος συνηθίζονται σὲ ποικίλα χρηστικὰ σκεύη ἤδη ἀπὸ τὴ Νεώτερη Νεολιθικὴ καὶ καθ᾽ ὅλη τὴ Χαλκολιθικὴ περίοδο[194].

Εὑρήματα

1767. Πίθος. Συγκολλημένος. Ἐλλιπής (πίν. 62, 63).
Πηλὸς καθαρός, καστανός. Ἐπιφάνειες ὁμαλές, σημεῖα ἐξομάλυνσης, ἐξωτερικὰ ἀλείφωμα καστανέρυθρο, μελανὲς κηλίδες. Διχρωμία πυρᾶς. Χεῖλος εὐθύ. Στόμιο κλειστό. Σῶμα κωνικό. Βάση δισκοειδὴς μὲ ἀποτύπωμα πλέγματος. Δύο ψευδολαβὲς αὐλακωτές. Δύο ζεύγη κερατοειδῶν ἀποφύσεων ἀντιδιαμετρικά, ἐπάνω στὸ χεῖλος. Τύπος 1.
Ὕψος μὲ ἀποφύσεις 0,275 μ., διάμ. στομ. 0,265-0,28 μ., διάμ. βάσης 0,12 μ., πλ. ψευδολαβῆς 0,025 μ., πάχος τοιχ. 0,007 μ.
Ὁμάδες: 122 (20%)/49/127/135/137/39,8/149/125/123/138.

1881. Πίθος τετράωτος. Συγκολλημένος, μερικῶς συμπληρωμένος (πίν. 64, 65).
Πηλὸς λίγο τραχύς, καστανόφαιος, πορώδης. Ἐξωτερικὴ ἐπιφάνεια καλύπτεται ἀπὸ ἀσύντακτες αὐλακώσεις, ἐν εἴδει διακόσμησης, καστανέρυθρη ἕως ὠχροκάστανη μὲ μελανωπὲς κηλίδες, ἐσωτερικὰ ὁμαλή. Διχρωμία πυρᾶς. Χεῖλος εὐθύ. Στόμιο κυλινδρικὸ ἕως ἐλαφρῶς κλειστό. Σῶμα κωνικό. Βάση ἐπίπεδη. Τρεῖς σωληνωτὲς λαβές, ρίζα τέταρτης. Ἡ μία φθαρμένη ἀπὸ τὴ χρήση. Τύπος 2.
Ὕψος 0,48 μ., διάμ. στομ. 0,475-0,505 μ., διάμ. βάσης 0,16 μ., πλ. λαβῆς 0,03 μ., πάχος τοιχ. 0,008 μ.
Ὁμάδες: 137 (15%)/78/140/61/39,7/39,10/131/141/161/71/174.

1909. Πίθος. Συγκολλημένος. Πρακτικῶς ἀκέραιος (πίν. 62, 63).
Πηλὸς πολὺ καθαρός, καστανός. Ἐπιφάνειες ὁμαλές, σημεῖα ἐξομάλυνσης, καστανέρυθρες, κατὰ τόπους μελανωπές, ἐξωτερικὰ ἀλείφωμα. Χεῖλος εὐθύ. Στόμιο κλειστό. Σῶμα κωνικό. Βάση ἐπίπεδη μὲ ἀποτύπωμα πλέγματος κυρίως στὴν περιφέρεια. Δύο ψευδολαβές. Ἐπὶ τοῦ χείλους, ἀντιδιαμετρικά, δύο μικρὲς ἀποφύσεις. Τύπος 1.
Ὕψος 0,28-0,295 μ., διάμ. στομ. 0,315-0,33 μ., διάμ. βάσης 0,13 μ., πλ. ψευδολαβῆς 0,03 μ., πάχος τοιχ. 0,009 μ.
Ὁμάδες: 141 (60%)/171/155/175/174/142/39,10/137/131/173.

1912. Πίθος. Συγκολλημένος. Ἐλλιπής (πίν. 64, 65).
Πηλὸς καθαρός, καστανός, πορώδης. Ἐπιφάνειες ὁμαλές, ἐξωτερικὰ καστανέρυθρη ἕως καστανόφαιη. Διχρωμία πυρᾶς. Χεῖλος εὐθύ.

191. Douzougli - Zachos 2002, εἰκ. 13:8, εἰκ. 14:1. Βλ. καὶ Παπαθανασόπουλος 1996, 251, εἰκ. 90.
192. Douzougli - Zachos ἔ.ἀ., εἰκ. 9,3.
193. Weisshaar 1989, 38-39, Typ 125, πίν. 15,1 καὶ 8. πίν. 12, 3. 16,1 κ.α.
194. Parzinger 1991, 364, εἰκ. 1,3 καὶ 1,7. Pullen 1995, 7, 149, εἰκ. 2,17.

Στόμιο κυλινδρικό. Σῶμα κωνικό. Βάση ἐπίπεδη. Τρεῖς αὐλακωτὲς ψευδολαβές, στενότερες στὴν κορυφή, ἄκρα ἐπιμηκυσμένα, ρίζα τέταρτης. Τύπος 2.
Ὕψος 0,30-0,32 μ., διάμ. στομ. 0,37 μ., διάμ. βάσης 0,12 μ., πλ. ψευδολαβῆς 0,03 μ., πάχος τοιχ. 0,008 μ.
Ὁμάδες: 165 (40%)/165δ/163/161/166/169.

1913. Πίθος τετράωτος. Συγκολλημένος. Ἐλλιπής (πίν. 62, 63).
Πηλὸς λίγο τραχύς, καστανός, πορώδης. Ἐπιφάνειες ὁμαλές, καστανέρυθρες ἕως μελανές, ἐξωτερικὰ ἀλείφωμα, σημεῖα ἐξομάλυνσης. Διχρωμία πυρᾶς. Χεῖλος εὐθύ. Στόμιο κλειστό. Σῶμα κωνικό. Βάση δισκοειδής. Τρεῖς λαβὲς αὐλακωτές. Τύπος 1.
Ὕψος 0,46 μ., διάμ. στομ. 0,52 μ., διάμ. βάσης 0,17 μ., πλ. λαβῆς 0,035 μ., πάχος τοιχ. 0,01 μ.
Ὁμάδες: 39,10 (35%)/151/146/158/61/49/147/150/154/160/166.

1914. Πίθος τετράωτος. Συγκολλημένος. Ἐλλιπής (πίν. 62, 63).
Πηλὸς καθαρός, καστανός. Ἐπιφάνειες ὁμαλές, καστανέρυθρες, μελανωπὰ τμήματα, ἀλείφωμα ἐξωτερικά. Διχρωμία πυρᾶς. Χεῖλος εὐθύ. Στόμιο κλειστό. Σῶμα κωνικό. Βάση δισκοειδής, ἐπικολλημένη. Λαβὲς κατακόρυφες, πλατειὲς ταινιωτές, ἡμικυκλικές, οἱ δύο φθαρμένες ἀπὸ τὴ χρήση. Τύπος 1.
Ὕψος 0,50 μ., διάμ. στομ. 0,46 μ., διάμ. βάσης 0,18 μ., πλ. λαβῆς 0,05 μ., πάχος τοιχ. 0,01 μ.
Ὁμάδες: 134 (70%)/135/121/128/143/142/49/132/39,4.

1915. Πίθος τετράωτος. Συγκολλημένος, μερικῶς συμπληρωμένος (πίν. 62, 63).
Πηλὸς λίγο τραχύς, καστανός, πορώδης. Ἐπιφάνειες ὁμαλές, καστανέρυθρες ἕως μελανωπές, ἐξωτερικὰ ἀλείφωμα, κατὰ τόπους διαβρωμένη. Διχρωμία πυρᾶς. Χεῖλος εὐθύ. Στόμιο κλειστό. Σῶμα κωνικό. Βάση ἐπίπεδη. Τρεῖς λαβὲς σωληνωτές, αὐλακωτές, μὲ ἀνασηκωμένα ἄκρα, ἡ μία μὲ στενὴ ὀπή. Τύπος 1.
Ὕψος μὲ λαβὲς 0,48 μ., διάμ. στομ. 0,465-0,50 μ., διάμ. βάσης 0,17 μ., πλ. λαβῆς 0,04 μ., πάχος τοιχ. 0,01 μ.
Ὁμάδες: 160 (30%)/152/101/148/153/158/138/163/103/61/137/161/113/114.

1916. Πίθος. Συγκολλημένος. Σώζεται τὸ ἄνω τμῆμα.
Πηλὸς λίγο τραχύς, καστανός, πορώδης. Ἐπιφάνειες ὁμαλές, λίγο ἀδρές, σημεῖα ἐξομάλυνσης, καστανέρυθρες ἕως μελανωπές. Διχρωμία πυρᾶς. Χεῖλος εὐθύ. Στόμιο κλειστό. Τρεῖς ψευδολαβὲς καὶ θέση τέταρτης. Τύπος 1.
Ὕψος σωζ. 0,25 μ., διάμ. στομ. 0,435-0,46 μ., πλ. ψευδολαβῆς 0,035 μ., πάχος τοιχ. 0,01 μ.
Ὁμάδες: 61 (40%)/71/39,10/39,9.

1917. Πίθος. Συγκολλημένος. Ἐλλιπής (πίν. 62, 63).
Πηλὸς καθαρός, καστανός, σπογγωτός. Ἐπιφάνειες ὁμαλές, καστανὲς ἕως καστανέρυθρες, τεφρὲς κηλίδες. Διχρωμία πυρᾶς. Χεῖλος εὐθύ. Στόμιο κλειστό. Σῶμα ἐλαφρῶς καμπύλο. Βάση ἐπίπεδη. Δύο ψευδολαβές, ἔντονα αὐλακωτές, στενότερες στὴν κορυφή, μὲ ἀνασηκωμένα ἄκρα. Ἐπάνω ἀπὸ τὴ βάση, τμῆμα ὀπῆς. Τύπος 1.
Ὕψος 0,47 μ., διάμ. στομ. 0,44 μ., διάμ. βάσης 0,19 μ., πλ. ψευδολαβῆς 0,04 μ., πάχος τοιχ. 0,008 μ.
Ὁμάδες: 39,10 (50%)/158/146/142/145/61/39,9.

1918. Κάτω τμῆμα πίθου. Συγκολλημένο.
Πηλὸς καθαρὸς ἕως λίγο τραχύς, καστανός. Ἐπιφάνεια ἐξωτερικὰ ὁμαλή, ἀλείφωμα καστανέρυθο ἕως μελανωπό, ἐσωτερικὰ ὁμαλή, κατὰ τόπους διαβρωμένη. Διχρωμία πυρᾶς. Σῶμα κωνικό. Βάση δισκοειδής.
Ὕψος σωζ. 0,395 μ., διάμ. βάσης 0,15 μ., πάχος τοιχ. 0,01 μ.
Ὁμάδες: 39,10 (30%)/39,9/61/71/75/49.

1926. Πίθος. Συγκολλημένος, συμπληρωμένος. Λίγο ἐλλιπής (πίν. 64, 65).
Πηλὸς τραχύς, καστανός, σπογγωτός. Ἐπιφάνειες ὁμαλὲς ἕως λίγο ἀδρές, καστανέρυθρες ἕως φαιές, σημεῖα ἐξομάλυνσης ἐξωτερικά. Διχρωμία πυρᾶς. Χεῖλος ἐπίπεδο, κατὰ τόπους παχυνόμενο. Στόμιο κυλινδρικό. Σῶμα κωνικό. Βάση δισκοειδής. Τρεῖς ψευδολαβές, αὐλακωτές, μὲ ἀνασηκωμένα ἄκρα, τέταρτη συμπληρωμένη. Τύπος 2.
Ὕψος 0,265-0,285 μ., διάμ. στομ. 0,27 μ., διάμ. βάσης 0,09 μ., πλ. ψευδολαβῆς 0,025 μ., πάχος τοιχ. 0,008 μ.
Ὁμάδες: 132 (60%)/138/135/166/144/148.

1972. Πίθος τετράωτος. Συγκολλημένος, συμπληρωμένος (πίν. 64, 65).
Πηλὸς λίγο τραχύς, καστανός, σπογγωτός. Ἐπιφάνειες ὁμαλές, καστανέρυθρες, μελανωπὲς κηλίδες, ἀλείφωμα ἐξωτερικά. Διχρωμία πυρᾶς. Χεῖλος εὐθύ. Στόμιο κυλινδρικό. Σῶμα κωνικό. Βάση ἐπίπεδη. Λαβὲς σωληνωτές, αὐλακωτές, ἡ μία ἄτρητη. Τύπος 2.
Ὕψος 0,365-0,385 μ., διάμ. στομ. 0,405 μ., διάμ. βάσης 0,15 μ., πλ. λαβῆς 0,035 μ., πάχος τοιχ. 0,009 μ.
Ὁμάδες: 39,10 (25%)/149/146/148/61/147/152/39,9/71/145/153/151/158/157/173.

2070. Πίθος τετράωτος. Συγκολλημένος. συμπληρωμένος (πίν. 62, 63).
Πηλὸς καθαρός, καστανόφαιος, πορώδης. Ἐπιφάνειες ὁμαλές, ἐξωτερικὰ ἀλείφωμα ὠχροκάστανο ἕως καστανέρυθρο, μελανωπὲς κηλίδες. Διχρωμία πυρᾶς. Χεῖλος εὐθύ. Στόμιο κλειστό. Σῶμα κωνικό. Βάση ἐπίπεδη. Λαβὲς σωληνωτές, αὐλακωτές, ὑπερέχουν λίγο τοῦ χείλους. Τύπος 1.
Ὕψος μὲ λαβὲς 0,395 μ., διάμ. στομ. 0,32-0,33 μ., διάμ. βάσης 0,15 μ., πλ. λαβῆς 0,03 μ., πάχος τοιχ. 0,007 μ.
Ὁμάδες: 160 (10%)/153/151/147/155/39,10/174/175/39,5/39,11/130/144/154/149/ 145.

2092. Πίθος. Συγκολλημένος. Ἐλλιπής (πίν. 64-65).
Πηλὸς καθαρὸς ἕως λίγο τραχύς, καστανός, πορώδης. Ἐπιφάνειες ὁμαλές, σημεῖα ἐξομάλυνσης, ἐξωτερικὰ καστανέρυθρη ἕως μελανὴ. Διχρωμία πυρᾶς. Χεῖλος εὐθύ. Στόμιο κυλινδρικό. Σῶμα κωνικό. Βάση δισκοειδής. Σωληνωτὴ λαβή, αὐλακωτή, μὲ ἀνασηκωμένα ἄκρα. Πιθανῶς, ἀρχικά, τρεῖς. Τύπος 2.
Ὕψος 0,40-0,42 μ., διάμ. στομ. 0,41-0,44 μ., διάμ. βάσης 0,16 μ., πλ. λαβῆς 0,03 μ., πάχος τοιχ. 0,007 μ.
Ὁμάδες: 133 (15%)/138/137/39,7/119/127/144/117/130/128/39,6/112/122/123/136.

2096. Πίθος τετράωτος. Συγκολλημένος, μερικῶς συμπληρωμένος (πίν. 62, 63).
Πηλὸς λίγο τραχύς, καστανός. Ἐπιφάνεια λίγο ἀνώμαλη, σημεῖα ἐξομάλυνσης, ἀλείφωμα καστανέρυθρο μὲ κηλίδες. Διχρωμία πυρᾶς. Στόμιο κλειστό. Σῶμα κωνικό. Βάση δισκοειδής, ἀποκολλημένη. Λαβὲς σωληνωτές, αὐλακωτές, ὑπερέχουν ἐλαφρῶς τοῦ χείλους. Τύπος 1.
Ὕψος μὲ λαβὲς 0,445 μ., διάμ. στομ. 0,37-0,385 μ., διάμ. βάσης 0,18 μ., πλ. λαβῆς 0,045 μ., πάχος τοιχ. 0,009 μ.
Ὁμάδες: 78 (20%)/137/61/135/173/131/132/133/39,9.

2419. Πίθος δίωτος. Συγκολλημένος. Ἐλλιπής (πίν. 62, 63).
Πηλὸς καθαρὸς ἕως λίγο τραχύς, καστανός, πορώδης. Ἐπιφάνειες ὁμαλές, λίγο φθαρμένες, ἐξωτερικὰ καστανέρυθρη. Διχρωμία πυρᾶς. Χεῖλος εὐθύ. Στόμιο ἐλαφρῶς κλειστό. Σῶμα ἐλαφρῶς καμπύλο. Βάση λίγο ἀνώμαλη. Πιθανῶς ἡμικυκλικὴ ἀπόκρουση στὸ σῶμα καὶ προχοή. Κάτω τμῆμα δευτερογενῶς ἀρύταινα. Λαβή, πλατειὰ ταινιωτή, μὲ ἀνασηκωμένα ἄκρα, ὑπερέχουσα τοῦ χείλους, τμῆμα δεύτερης. Τύπος 1.
Ὕψος μὲ λαβὲς 0,39 μ., διάμ. στομ. 0,38 μ., διάμ. βάσης 0,135 μ., πλ. λαβῆς 0,065 μ., πάχος τοιχ. 0,007 μ., πλ. προχοῆς 0,06 μ.
Ὁμάδες: 39,10 (95%)/39,9.

2427. Πίθος τετράωτος. Συγκολλημένος σὲ δύο τμήματα (πίν. 63).
Πηλὸς καθαρός, καστανός, πορώδης, μὲ μαρμαρυγία. Ἐπιφάνειες ὁμαλές, ἐξωτερικὰ ἀλείφωμα καστανέρυθρο ἕως τεφρό. Διχρωμία πυρᾶς. Χεῖλος εὐθύ. Στόμιο κλειστό. Σῶμα κωνικό. Βάση δισκοειδής. Λαβὴ σωληνωτή, αὐλακωτὴ καὶ θέσεις ἄλλων δύο. Τύπος 1.
Ὕψος 0,45 μ., διάμ. στομ. 0,39 μ., διάμ. βάσης 0,18 μ., πλ. λαβῆς 0,02 μ., πάχος τοιχ. 0,008 μ.
Ὁμάδες: 49 (95%)/39,5/39,4/39,9.

2433. Πίθος τετράωτος. Συγκολλημένος σὲ δύο τμήματα. Ἐλλιπής.
Πηλὸς πολὺ καθαρός, καστανόφαιος, πορώδης, μὲ μαρμαρυγία. Ἐπιφάνεια ἐξωτερικὰ ὁμαλὴ ἕως λεία, ἀλείφωμα καστανέρυθρο, ἐσωτερικὰ ὁμαλή. Διχρωμία πυρᾶς. Χεῖλος εὐθύ, παχυνόμενο. Στόμιο κυλινδρικὸ ἕως ἐλαφρῶς κλειστό. Σῶμα καμπύλο. Βάση ἐπίπεδη. Λαβὲς σωληνωτές, ἡ μία φθαρμένη. Δύο ὀπὲς συγκόλλησης. Τύπος 2.
Ὕψος σωζ. 0,20 μ., διάμ. στομ. 0,31 μ., διάμ. βάσης 0,13 μ., πλ. λαβῆς 0,03 μ., πάχος τοιχ. 0,005 μ.
Ὁμάδες: 39,10 (75%)/61/39,9/71/39,4/39,7.

2434. Τμήματα πίθου. Συγκολλημένα.
Πηλὸς πολὺ τραχύς, καστανός. Ἐπιφάνεια ἐξωτερικὰ ὁμαλή, καστανή, κατὰ τόπους τεφρή, ἐσωτερικὰ ἀδρή. Χεῖλος ἐπίπεδο. Στόμιο κλειστό. Σῶμα ἐλαφρῶς καμπύλο. Βάση πολὺ πλατειά, ἐπίπεδη. Δύο λαβὲς σωληνωτές, αὐλακωτὲς μὲ ἄκρα ἐπιμηκυσμένα. Τύπος 1.
Ὕψος σωζ. μέγ. 0,22 μ., διάμ. βάσης 0,155 μ., πλ. λαβῆς 0,03 μ., πάχος τοιχ. 0,009 μ.
Ὁμάδες: 119 (40%)/122/124/116/113/123.

2479. Ἄνω τμῆμα πίθου. Συγκολλημένος σὲ τρία τεμάχια (πίν. 63).
Πηλὸς λίγο τραχύς, καστανόφαιος. Ἐπιφάνεια ἐξωτερικὰ λίγο ἀνώμαλη, ἀλείφωμα καστανέρυθρο ἕως μελανωπό, ἐσωτερικὰ ὁμαλή. Διχρωμία πυρᾶς. Χεῖλος εὐθύ, ἀνώμαλη ἐπιφάνεια. Στόμιο κλειστό. Σῶμα καμπύλο. Δύο ψευδολαβές. Τύπος 1.
Ὕψος σωζ. 0,22 μ., διάμ. στομ. 0,30 μ., πλ. ψευδολαβῆς 0,035 μ., πάχος τοιχ. 0,008 μ.
Ὁμάδες: 175 (45%)/144/146/138/89.

2491. Πίθος. Συγκολλημένος. Ἐλλιπής.
Πηλὸς τραχύς, σπογγωτός, καστανός. Ἐπιφάνεια ἐξωτερικὰ λίγο ἀδρή, σημεῖα ἐξομάλυνσης, καστανὴ ἕως μελανωπή. Διχρωμία πυρᾶς. Χεῖλος εὐθύ. Στόμιο κλειστό. Σῶμα καμπύλο. Βάση δισκοειδής. Τρεῖς ψευδολαβές. Τύπος 1.
Ὕψος σωζ. 0,30 μ., διάμ. στομ. 0,43 μ., διάμ. βάσης 0,14 μ., πλ. ψευδολαβῆς 0,025 μ., πάχος τοιχ. 0,009 μ.
Ὁμάδες: 126 (40%)/129/125/39,5/39,4/128/39,7/130.

2493. Βάση πίθου. Συγκολλημένη (πίν. 64).
Πηλὸς λίγο τραχύς, καστανός, πορώδης, μὲ μαρμαρυγία. Ἐπιφάνεια ἐξωτερικὰ λίγο ἀδρή, καστανὴ ἕως καστανέρυθρη, ἐσωτερικὰ ὁμαλή. Χαμηλά, ὀπὴ ἀνοιγμένη πρὶν ἀπὸ τὴν ὄπτηση. Βάση δισκοειδής, φαίνεται ἡ περιφέρεια ἔνθετου δίσκου. Ἀποτύπωμα πλέγματος.
Ὕψος σωζ. 0,105 μ., διάμ. βάσης 0,16 μ., πάχος τοιχ. 0,009 μ., διάμ. ὀπῆς 0,02 μ.
Ὁμάδα: 39,4.

2617. Πίθος τετράωτος. Συγκολλημένος, σὲ δύο τμήματα. Ἐλλιπής (πίν. 63).
Πηλὸς λίγο τραχύς, καστανός. Ἐπιφάνειες ὁμαλές, ὠχροκάστανες ἕως καστανέρυθρες, μελανωπὰ τμήματα, ἀλείφωμα ἐξωτερικά. Διχρωμία πυρᾶς. Χεῖλος εὐθύ. Στόμιο κλειστό. Σῶμα ἐλαφρῶς καμπύλο. Βάση δισκοειδής. Λαβὲς κατακόρυφες, πλατειὲς ταινιωτές, ἡμικυκλικές, μία φθαρμένη ἀπὸ τὴ χρήση. Τύπος 1.
Ὕψος μέγ. σωζ. 0,22 μ., διάμ. στομ. 0,33 μ., διάμ. βάσης 0,13 μ., πλ. λαβῆς 0,045 μ., πάχος τοιχ. 0,008 μ.
Ὁμάδες: 39,10 (95%)/72.

2618. Ἄνω τμῆμα πίθου. Συγκολλημένο.
Πηλὸς λίγο τραχύς, καστανόφαιος. Ἐπιφάνειες ὁμαλές, καστανέρυθρες ἕως μελανωπές. Διχρωμία πυρᾶς. Χεῖλος εὐθύ. Στόμιο κυλινδρικό. Ψευδολαβὴ αὐλακωτή. Τύπος 2.
Ὕψος σωζ. 0,16 μ., διάμ. στομ. 0,34 μ., πλ. ψευδολαβῆς 0,03 μ., πάχος τοιχ. 0,007 μ.
Ὁμάδες: 109 (65%)/107.

2619. Ἄνω τμῆμα πίθου. Συγκολλημένο.
Πηλὸς πολὺ καθαρός, φαιός, πορώδης. Ἐπιφάνεια ἐξωτερικὰ ὁμαλή, ἀλείφωμα καστανέρυθρο ἕως φαιό, ἐσωτερικὰ ὁμαλή. Διχρωμία πυρᾶς. Χεῖλος εὐθύ. Στόμιο κλειστό. Τρεῖς χαμηλὲς ψευδολαβές, αὐλακωτές. Τύπος 1.
Ὕψος σωζ. 0,185 μ., διάμ. στομ. 0,31μ., πλ. ψευδολαβῆς 0,025 μ., πάχος τοιχ. 0,007 μ.
Ὁμάδες 49/39,4/39,7/39,8/39,9/39,10.

2620. Πίθος. Συγκολλημένος. Ἐλλιπής (πίν. 64, 65).
Πηλὸς καθαρός, καστανός, πορώδης. Ἐπιφάνειες ὁμαλές, ἐξωτερικὰ ἀλείφωμα καστανέρυθρο ἕως μελανό, ἐσωτερικὰ κοιλότητες ἀπὸ τὴν ἐπικόλληση τῶν λαβῶν. Διχρωμία πυρᾶς. Χεῖλος εὐθύ. Στόμιο κυλινδρικό. Σῶμα κωνικό, ἐλαφρῶς καμπύλο. Βάση δισκοειδής. Κυλινδρικὴ λαβὴ μὲ τρῆμα σωληνωτῆς, ἄκρα ἀνασηκωμένα, ἐπιμηκυσμένα καὶ ρίζα δεύτερης. Ἐπάνω ἀπὸ τὴ βάση, πιθανῶς ὀπὴ μετὰ τὴν ὄπτηση. Τύπος 2.
Ὕψος 0,27 μ., διάμ. στομ. 0,31 μ., διάμ. βάσης 0,10 μ., πλ. λαβῆς 0,04 μ., πάχος τοιχ. 0,007 μ.
Ὁμάδες: 39,7 (20%)/144/61/71/49-77/39,9/49/75/128/113.

2621. Ἄνω τμῆμα πίθου. Συγκολλημένο.
Πηλὸς λίγο τραχύς, καστανόφαιος. Ἐπιφάνειες ὁμαλές, καστανὲς ἕως μελανωπές. Διχρωμία πυρᾶς. Χεῖλος εὐθύ. Στόμιο κυ-

λινδρικό. Ψευδολαβὴ αὐλακωτή.Τύπος 2.
Ὕψος σωζ. 0,14 μ., διάμ. στομ. 0,32 μ., πλ. ψευδολαβῆς 0,03 μ., πάχος τοιχ. 0,008 μ.
Ὁμάδες: 109 (60%)/39,7/107.

2624. Στόμιο πίθου, χεῖλος ἰδιότυπο. Συγκολλημένο (πίν. 65).
Πηλὸς καθαρός, φαιός, μὲ μαρμαρυγία. Ἐπιφάνειες λίγο ἀνώμαλες, ἐξωτερικὰ ἀλείφωμα καστανέρυθρο ἕως καστανό. Χεῖλος εὐθύ, μεταβαλλόμενο σὲ ἕνα τμῆμα του σὲ περίκυρτο (rolled). Στόμιο κυλινδρικὸ ἕως ἐλαφρῶς κλειστό. Τρεῖς χαμηλὲς ψευδολαβές, ἀρχικὰ ἕξι. Τύπος 2.
Ὕψος σωζ. 0,105 μ., διάμ. στομ. 0,40 μ., πλ. ψευδολαβῆς 0,03 μ., πάχος τοιχ. 0,01 μ.
Ὁμάδες: 39,7 (30%)/107/170/39,5/49/39,10.

2638. Ἄνω τμῆμα πίθου. Συγκολλημένο (πίν. 65).
Πηλὸς καθαρός, καστανός, πορώδης. Ἐπιφάνειες ὁμαλές, καστανέρυθρες ἕως καστανόφαιες. Χεῖλος ἐλαφρῶς παχυνόμενο. Στόμιο κυλινδρικὸ ἕως ἐλαφρῶς κλειστό. Τοιχώματα λεπτά. Τρεῖς ψευδολαβὲς αὐλακωτὲς μὲ ἀνασηκωμένα ἄκρα. Τύπος 2.
Ὕψος σωζ. 0,12 μ., διάμ. στομ. 0,30 μ., πλ. ψευδολαβῆς 0,04 μ., πάχος τοιχ. 0,005 μ.
Ὁμάδες: 39,10 (75%)/150/149/147.

2769. Πίθος. Συγκολλημένος. Ἐλλιπής (πίν. 64, 65).
Πηλὸς τραχύς, καστανός, πορώδης. Ἐπιφάνειες λίγο ἀδρές, σημεῖα ἐξομάλυνσης, καστανέρυθρες ἕως μελανωπές. Διχρωμία πυρᾶς. Χεῖλος εὐθύ. Στόμιο κυλινδρικὸ ἕως ἀνοικτό. Σῶμα κωνικό. Βάση δισκοειδής. Δύο ψευδολαβὲς αὐλακωτές. Τύπος 2.
Ὕψος 0,25 μ., διάμ. στομ. 0,33 μ., διάμ. βάσης 0,11 μ., πλ. ψευδολαβῆς 0,026 μ., πάχος τοιχ. 0,008 μ.
Ὁμάδες: 49 (75%)/39,8/39,9/78/61/49/77.

2773. Στόμιο πίθου. Συγκολλημένο (πίν. 65).
Πηλὸς λίγο τραχύς, καστανός. Ἐπιφάνειες ὁμαλές, σημεῖα ἐξομάλυνσης, ἀλείφωμα καστανέρυθρο ἕως μελανωπό. Διχρωμία πυρᾶς. Χεῖλος εὐθὺ μὲ ἀνώμαλη ἐπιφάνεια. Στόμιο ἐλαφρῶς κλειστό. Δύο ψευδολαβὲς ἀμελῶς πλασμένες. Τύπος 1.
Ὕψος σωζ. 0,12 μ., διάμ. στομ. 0,34 μ., πλ. ψευδολαβῆς 0,035 μ., πάχος τοιχ. 0,008 μ.
Ὁμάδες: 39,9 (45%)/140/49/39,10/127/61.

2774. Ἄνω τμῆμα τετράωτου πίθου. Συγκολλημένο σὲ δύο τμήματα (πίν. 65).
Πηλὸς πολὺ καθαρός, καστανέρυθρος, πορώδης, μὲ μαρμαρυγία. Ἐπιφάνειες ὁμαλές, ἐξωτερικὰ ἀλείφωμα καστανέρυθρο, κατὰ τόπους φαιό. Χεῖλος εὐθύ. Στόμιο κλειστό. Σῶμα ἐλαφρῶς καμπύλο. Τρεῖς σωληνωτὲς λαβὲς μὲ ἐλαφρῶς ἀνασηκωμένα ἄκρα, ρίζα τέταρτης. Τύπος 1.
Ὕψος σωζ. 0,20 μ., διάμ. στομ. 0,33 μ., πλ. λαβῆς 0,025 μ., πάχος τοιχ. 0,006 μ.
Ὁμάδες: 138 (50%)/133/140/148/132/139/119.

2778. Πίθος. Συγκολλημένος. Ἐλλιπής (πίν. 64, 65).
Πηλὸς πολὺ τραχύς, φαιός, πορώδης. Ἐπιφάνειες ἀδρές, ἕως λίγο ἀνώμαλες, καστανωπὲς ἕως φαιές. Χεῖλος εὐθύ. Στόμιο ἐλαφρῶς κλειστό. Σῶμα ἀπιόσχημο. Θέση μίας λαβῆς. Βάση δισκοειδής, διαβρωμένη. Τύπος 1.
Ὕψος 0,29 μ., διάμ. στομ. 0,36 μ., διάμ. βάσης 0,11, πάχος τοιχ. 0,009 μ.
Ὁμάδες: 61 (60%)/39,9/71/49/39,8/39,10.

2782. Τμῆμα στομίου πίθου. Συγκολλημένο σὲ δύο τμήματα καὶ ὄστρακα.
Πηλὸς πολὺ καθαρός, καστανός. Ἐπιφάνειες ὁμαλές, καστανόμαυρες, ἐξωτερικὰ ἀλείφωμα. Ἐσωτερικὰ ἐπιμήκεις αὐλακώσεις ἀπὸ ἐργαλεῖο ἐξομάλυνσης. Χεῖλος εὐθύ. Στόμιο κυλινδρικό. Τέσσερεις βραχεῖες ψευδολαβές, αὐλακωτές, στενότερες στὴν κορυφή. Τύπος 2.
Ὕψος σωζ. 0,10 μ., διάμ. στομ. 0,205 μ., πλ. ψευδολαβῆς 0,02 μ., πάχος τοιχ. 0,007 μ.
Ὁμάδες: 39,5 (80%)/49.

2784. Πίθος. Συγκολλημένος. Ἐλλιπής (πίν. 65).
Πηλὸς λίγο τραχύς, καστανόφαιος. Ἐπιφάνεια ἐξωτερικὰ λίγο ἀδρή, καστανέρυθρη ἕως μελανωπή, σημεῖα ἐξομάλυνσης, ἐσωτερικὰ ὁμαλή. Διχρωμία πυρᾶς. Χεῖλος εὐθύ. Στόμιο κλειστό. Σῶμα κωνικό, ἐλαφρῶς καμπύλο. Βάση ἐπίπεδη, ἀποτύπωμα πλέγματος. Δύο ζεύγη ψευδολαβές, αὐλακωτές, ἀδρὰ πλασμένες. Τύπος 1.
Ὕψος 0,42 μ., διάμ. στομ. 0,39 μ., διάμ. βάσης 0,155 μ., πλ. ψευδολαβῆς 0,02 μ., πάχος τοιχ. 0,01 μ.
Ὁμάδες: 39,4 (85%)/39,5/39,6.

2788. Ἄνω τμῆμα πίθου. Συγκολλημένος σὲ δύο κομμάτια.
Πηλὸς λίγο τραχύς, καστανός, πορώδης, μὲ μαρμαρυγία. Ἐπιφάνειες λίγο ἀδρές, καστανέρυθρες ἕως μελανωπές, ἐξωτερικὴ κατὰ τόπους φθαρμένη. Διχρωμία πυρᾶς. Χεῖλος εὐθύ. Στόμιο κλειστό. Τρεῖς βραχεῖες σωληνωτὲς λαβὲς μὲ ἀνασηκωμένα ἄκρα, ἀρχικά, πιθανῶς, τέσσερεις. Τύπος 1.
Ὕψος σωζ. 0,13 μ., διάμ. στομ. 0,30 μ., πλ. λαβῆς 0,03 μ., πάχος τοιχ. 0,006 μ.
Ὁμάδες: 49 (40%)/61/71/78/141/39,9.

2789. Πίθος τετράωτος. Συγκολλημένος. Ἐλλιπής (πίν. 65).
Πηλὸς καθαρός, καστανόφαιος, πορώδης. Ἐπιφάνειες ὁμαλές, καστανέρυθρες ἕως καστανόφαιες. Διχρωμία πυρᾶς. Χεῖλος εὐθύ, ἐλαφρῶς παχυνόμενο. Στόμιο κλειστό. Σῶμα κωνικό. Βάση ἐπίπεδη, ἀποτύπωμα πλέγματος. Δύο βραχεῖες σωληνωτὲς λαβὲς ὑποδηλώνουν τετράωτο ἀγγεῖο. Μία, μὲ ἀνασηκωμένα ἄκρα, στενεύει στὴν κορυφή. Τύπος 1.
Ὕψος 0,40 μ., διάμ. στομ. 0,39 μ., διάμ. βάσης 0,135 μ., πλ. λαβῆς 0,025 μ., πάχος τοιχ. 0,007 μ.
Ὁμάδες: 71 (50%)/61/39,9.

2869. Ἄνω τμῆμα πίθου. Συγκολλημένο (πίν. 65).
Πηλὸς καθαρός, καστανός, πορώδης. Ἐπιφάνειες λίγο ἀνώμαλες, σημεῖα ἐξομάλυνσης, ἐξωτερικὰ ἀλείφωμα καστανέρυθρο ἕως φαιό, ἐσωτερικὰ μελανωπή. Χεῖλος προέχον. Στόμιο κλειστό. Σῶμα ἐλαφρῶς καμπύλο ἕως κυλινδρικό. Χαμηλὸ ἐπίθημα στὸ χεῖλος. Τύπος 1.
Ὕψος σωζ. 0,25 μ., διάμ. στομ. 0,27 μ., πάχος τοιχ. 0,008 μ.
Ὁμάδα: 167γ.

2871. Ἄνω τμῆμα πίθου. Συγκολλημένο.
Πηλὸς τραχύς, φαιός, σπογγωτός. Ἐπιφάνειες ὁμαλές, ἐξωτερικὰ καστανωπὴ ἕως καστανέρυθρη. Διχρωμία πυρᾶς. Χεῖλος εὐθύ. Στόμιο κλειστό. Σῶμα ἐλαφρῶς καμπύλο. Δύο ψευδολαβὲς μὲ ἄκρα ἀνασηκωμένα, ἐπιμηκυσμένα, ἀρχικά, πιθανῶς τέσσερεις. Τύπος 1.
Ὕψος σωζ. 0,31 μ., διάμ. στομ. 0,40 μ., πλ. ψευδολαβῆς 0,03 μ., πάχος τοιχ. 0,01 μ.
Ὁμάδες: 61 (30%)/39,9/71/72/69/39,8/49/39,10.

2921. Τμήματα πίθου. Μερικῶς συγκολλημένα (πίν. 65).
Πηλὸς τραχύς, καστανός. Ἐπιφάνεια ὁμαλή, ἀλείφωμα καστανέρυθρο. Χεῖλος παχυνόμενο, ἐλαφρῶς προέχον, μερικῶς διαβρωμένο. Στόμιο κυλινδρικό. Λαβὴ σωληνωτή. Τύπος 2.
Ὕψος μέγ. σωζ. 0,10 μ., συνολικὸ ὕψος περίπου 0,55 μ., πλ. λαβῆς 0,045 μ., πάχος τοιχ. 0,008 μ.
Ὁμάδα: 39,10.

2922. Τμήματα πίθου. Μερικῶς συγκολλημένα (πίν. 65).
Πηλὸς τραχύς, καστανόφαιος. Ἐπιφάνεια ὁμαλή, καστανόμαυρη. Διχρωμία πυρᾶς. Χεῖλος παχυνόμενο. Στόμιο κλειστό. Σῶμα καμπύλο. Θέση ἐπικόλλησης κυλινδρικῆς λαβῆς. Τύπος 1.
Ὕψος σωζ. μέγ. τεμαχίου 0,12 μ., διάμ. στομ. 0,34 μ., πλ. λαβῆς 0,038 μ., πάχος τοιχ. 0,008 μ.
Ὁμάδα: 39,10.

Α.Τ. 14, 15, 16. Τρία ὄστρακα στομίων, πιθανῶς πίθων (πίν. 62).
Πηλὸς καθαρός, καστανέρυθρος, πορώδης, χείλη ἐπίπεδα, στόμια ἀνοικτὰ ἕως κυλινδρικά. Διακόσμηση: ἐπάνω στὰ χείλη, βαθειὰ τυπωμένες ἐλαφρῶς λοξὲς γραμμὲς καλύπτουν κατὰ τὸ πλάτος τὴν ἐπιφάνειά τους.
Μέγ. πλάτος ὀστράκων 0,065 μ., μέγ. πάχος 0,011 μ.
Ὁμάδες: 39,4 (**Α.Τ. 14**, **Α.Τ. 16**), 108 (**Α.Τ. 15**).

Α.Τ. 17. Ὄστρακο στομίου, πιθανῶς πίθου. Συγκολλημένο (πίν. 62).
Πηλὸς πολὺ καθαρός, καστανέρυθρος, χεῖλος εὐθύ, στόμιο κυλινδρικό. Διακόσμηση: ἐπάνω στὸ χεῖλος ἐγκάρσια τυπωμένες καμπύλες, πιθανῶς ἀποτυπώματα νυχιοῦ.
Μέγ. πλάτος ὀστράκου 0,10 μ., μέγ. πάχος 0,011 μ.
Ὁμάδα: 39,10.

Α.Τ. 163. Ὄστρακο μεγάλου ἀγγείου, πιθανῶς πίθου. Βρέθηκε ἐντὸς τῆς λεκανίδας **1601**.
Πηλὸς λίγο τραχύς, καστανός. Ἐπιφάνειες ὁμαλὲς ἕως λίγο ἀδρές, ἐξωτερικὰ τεφρή, ἐσωτερικὰ μελανὴ. Χεῖλος εὐθύ. Σῶμα ἐλαφρῶς καμπύλο.
Ὕψος μέγ. σωζ. 0,105 μ., πάχος τοιχ. 0,01 μ.
Ὁμάδα: 160α.

Πιθόσχημα

Τὰ πιθόσχημα τοῦ Ἀποθέτη 39 (πίν. 66-75) εἶναι κλειστὰ ἀγγεῖα μὲ στόμιο σχετικὰ εὐρύ, διαμέτρου γύρω στὰ 2/3 τῆς κοιλιᾶς. Κοινὸ διαγνωστικὸ στοιχεῖο ὅλων τῶν τύπων ἀποτελοῦν οἱ δύο σωληνωτὲς λαβὲς κολλημένες ἀντιδιαμετρικὰ κατακόρυφα, ἀπὸ τὸ χεῖλος καὶ κάτω, στοὺς περισσότερους ἐξωτερικά (πίν. 110). Σημειώνεται ὅτι τὰ πιθόσχημα τῶν τάφων τοῦ Τσέπι διαφέρουν κυρίως κατὰ τὴν ἔλλειψη λαβῶν[195]. Οἱ λαβὲς προσδίδουν ἰδιαίτερο χαρακτήρα στὰ πιθόσχημα καὶ ὑποδηλώνουν ἀνάρτηση κατὰ τὴ χρήση τους, ποὺ τὰ διακρίνει καὶ τὰ ἀποχωρίζει ἀπὸ ἄλλα παρομοίου περιγράμματος κλειστὰ σκεύη[196]. Τὸ μέγεθος τῶν ἀγγείων ποικίλλει ἀπὸ πολὺ χαμηλό, ὑψους 0.08 μ. μέχρι πολὺ ὑψηλὸ 0.30 μ. καὶ μὲ ὅριο τὸ 0.195 μ. διαιροῦνται σὲ μικρὰ καὶ μεγάλα. Ὅπως φαίνεται ἡ διαίρεση αὐτὴ δὲν εἶναι ἀπολύτως συμβατική, ἐφ᾽ ὅσον τὰ μικρὰ ἀπουσιάζουν τελείως ἀπὸ τὰ χαμηλότερα στρώματα καὶ ἐμφανίζονται στὸ μέσον περίπου τῆς ἐπίχωσης.

Τὰ πιθόσχημα γενικὰ εἶναι κατασκευασμένα ἀπὸ πηλὸ καθαρὸ ἕως τραχύ, μὲ ἐπιφάνεια ὁμαλὴ σὲ ὅλους τοὺς τόνους τοῦ καστανοῦ καὶ ἀνήκουν γενικὰ στὰ ἀγγεῖα κοινῆς χρήσης. Ἀπὸ τὴν κεραμεικὴ τοῦ Ἀποθέτη συγκολλήθηκαν 65 ἀγγεῖα ὁλόκληρα ἢ μερικῶς ἐλλιπῆ καὶ ἀπὸ τὰ σωζόμενα τεμάχιά τους ὑπολογίζονται ἄλλα 62.

Σύμφωνα μὲ τὸ περίγραμμα διακρίνονται κατ᾽ ἀρχὴν σὲ σκεύη ἑνιαίου περιγράμματος ἀπὸ τοῦ χείλους μέχρι τὴ βάση μὲ σῶμα ἐπίμηκες (τύπος 1Α) ἢ μὲ σῶμα σφαιρικό (τύπος 1Β). Σκεύη μὲ διακριτὸ λαιμὸ σχηματίζουν τὸν τύπο 2. Ὅμοια σκεύη ἑνιαίου περιγράμματος καὶ εὐρύστομα, μὲ διάμετρο τοῦ στομίου ποὺ πλησιάζει τὴ μεγίστη τοῦ σώματος, διακρίνονται ὡς τύπος 3Α, ἐνῶ ἡ ἰδιαίτερη κατηγορία μὲ πλαστικὴ νευρωτὴ διακόσμηση στὸ σῶμα ἀποτελεῖ τὸν τύπο 3Β. Ὑπάρχουν ἀκόμα λίγα σχετικὰ παρόμοια ἀγγεῖα, μὲ σωληνωτὲς λαβὲς κολλημένες ὅμως ἐσωτερικά, καὶ αὐτὰ διακρίνονται ὡς τύπος 4. Εἰδικώτερα ὡστόσο, σὲ ὅλους τοὺς τύπους, τὸ σῶμα μπορεῖ νὰ εἶναι ὠοειδές, ἀπιόσχημο, ἀμφικωνικὸ ἢ σφαιρικό.

Μεγάλα πιθόσχημα, (**1976**, **1977**, **2015**, **2093**) ὅλων τῶν τύπων, μὲ λαβὲς ἐξωτερικὰ τοῦ στομίου καὶ ἀνεξάρτητα τοῦ ἰδιαίτερου σχήματός τους, βρέθηκαν στὸ χαμηλότερο σημεῖο τοῦ λάκκου. Τὸ **2093** φαίνεται σαφέστατα μαζὶ μὲ ἄλλα ἀγγεῖα ἐπάνω στὸν πυθμένα (εἰκ. 16), ἐνῶ τὸ κάτω τμῆμα τοῦ **1976** ἦταν κολλημένο ἀνάποδα στὸν δυτικὸ τοῖχο. Ὅταν ἀφαιρέθηκε, παρατηρήθηκε ὅτι περιεῖχε βότσαλα, ἀλλὰ αὐτὰ πρέπει νὰ εἶχαν εἰσχωρήσει στὴ γάστρα του μὲ τὰ τρεχούμενα νερά. Παρ᾽ ὅλον ὅτι ἀρκετὰ ἄλλα δικά του ὄστρακα εἶχαν σκορπίσει στὸν πυθμένα, ἕνα ἀκόμα βρέθηκε ὑψηλότερα, σὲ βάθος 1.57-1.72 μ. Ἀπὸ αὐτὸ συνάγεται ὅτι τὸ ἀγγεῖο τοποθετήθηκε θραυσμένο στὴν ἄκρη τοῦ λάκκου, ἄρα δὲν μπορεῖ νὰ ἦταν γεμάτο βότσαλα, ἐνῶ τὸ ὑπόλοιπό του συμπεριλήφθηκε σὲ ἄλλες ὁμάδες ποὺ ρίχθηκαν ἀργότερα σὲ ὑψηλότερο σημεῖο. Τοῦτο ἀποδίδει ἄλλη μία εἰκόνα γιὰ τὸν τρόπο μὲ τὸν ὁποῖο ἄρχισε νὰ σχηματίζεται ἡ ἐπίχωση τοῦ λάκκου.

Ἀπὸ τὸ ἄλλο, ἐξ ἴσου μεγάλο πιθόσχημο **1977**, τὰ μισὰ κομμάτια εἶχαν ἐπίσης σκορπίσει στὸν πυθμένα καὶ τὰ ὑπόλοιπα σὲ ἀνώτερο στρῶμα μέχρι βάθους 1.70 μ.

---

195. Παντελίδου Γκόφα 2005, 303-305.

196. Ὁ Rutter 1995, 32, 50, σχῆμα XIX, ἀγγεῖο μὲ πολὺ στενὸ λαιμὸ σὲ σχέση μὲ ὀγκῶδες σῶμα, τὸ ὀνομάζει φλάσκη.

Τέλος, τὸ **2015**, μὲ διακριτὸ λαιμό, ἦταν σκορπισμένο σὲ διάφορα βάθη, ἀλλὰ τὸ μεγαλύτερο τμῆμα του ἦταν ἐπίσης στὸ κατώτερο στρῶμα. Τὸ ἑπόμενο στρῶμα, βάθους 1.55-1.85 μ., περιεῖχε κομμάτια ἀπὸ μεγάλα (π.χ. **1895**, **2014**, **2061**, **2300**) καὶ ἐλάχιστα μικρά (**1701**, **2897**), ποὺ ἀνήκουν στοὺς τύπους μὲ διακριτὸ λαιμὸ καὶ ἑνιαίου περιγράμματος. Τὰ **2300** καὶ **2304** ὑπολείπονται μόνον κατὰ 0.005 μ. τοῦ ὁρίου ὕψους 0.20 μ. Λαβὲς ἐσωτερικὰ τοῦ λαιμοῦ, κατὰ τὸν τύπο 4, ἔχουν τὸ **2061** καὶ τὸ **1895**, ἀγγεῖο ἐπιμελημένης κατασκευῆς. Τὰ κομμάτια τους ἦταν γενικὰ διεσπαρμένα σὲ ὁρισμένο βάθος, ἀλλὰ καὶ πάλι 2-3 ὄστρακα ἀπὸ τὸ καθένα παρέμειναν, ὡς φαίνεται, στὸ ἀρχικὸ σημεῖο θραύσης καὶ ἀπὸ ἐκεῖ συλλέχθηκαν καὶ ρίφθηκαν ἀργότερα μαζὶ μὲ ἄλλες ὁμάδες στὸν λάκκο. Τὸ τρίτο στρῶμα ποὺ διαχωρίζει κατὰ κάποια ἐλεύθερη ἑρμηνεία τὸ κάτω ἀπὸ τὸ ἄνω τμῆμα τῆς ἐπίχωσης, βάθους 1.40-1.55 μ. καὶ λίγο χαμηλότερα, χαρακτηρίζεται ἀπὸ τὴν ἀθρόα ἐμφάνιση μικρῶν πιθόσχημων, μεταξὺ αὐτῶν καὶ ἑνὸς νευρωτοῦ, παράλληλα μὲ τὰ μεγάλα. Κάπως ὀλιγώτερα, μικρὰ καὶ μεγάλα, ἦταν στὸ ἑπόμενο στρῶμα, βάθους μ. 1.15-1.40 ἀπὸ 0.00 ἀνασκαφῆς, ἐνῶ ἀπὸ τὸ ἀνώτατο ἀπουσιάζουν. Ἰδιαίτερα μνημονεύονται δύο μικρὰ (**1586**, **1730**) καὶ ἕνα μεγαλύτερο (**1768**) νευρωτὰ καὶ τὸ μεγάλο σφαιρικό **(1898)**, μοναδικὸ μὲ δύο ζεύγη ἐπάλληλων λαβῶν.

Ὁλόκληρα σχηματισμένα ἀγγεῖα μὲ σωληνωτὲς κατακόρυφα φερόμενες λαβὲς δὲν γνωρίζουμε ἀπὸ τὴν Ἀττική. Τὸ σχῆμα ὅμως πρέπει νὰ ὑπάρχει καὶ μάλιστα ἀρκετὰ διαδεδομένο. Ἀπὸ τὴν Ἁγία Μαρίνα τῆς Βάρκιζας προέρχονται δύο λαβές, «πιθανώτατα σκύφου», ποὺ χρονολογήθηκαν στὸ τέλος τῆς Νεολιθικῆς μὲ ἀρχὴ Πρωτοελλαδικῆς Ι[197]. Στὴ Λούτσα βρέθηκαν, ὡς φαίνεται, ἀρκετὲς λαβὲς ποὺ ἀνῆκαν σὲ πιθόσχημα ἑνιαίου περιγράμματος[198], ἀλλὰ τὸ σύνολο χρονολογεῖται στὴν Πρωτοελλαδική Ι[199]. Λαβὴ πιθόσχημου, εἰκονίζεται χωρὶς σχόλια, μεταξὺ τῶν εὑρημάτων τῆς Παλαιᾶς Κοκκινιᾶς[200]. Στὴ Θεσσαλία μικρὸ ἀκέραιο ἀγγεῖο βρέθηκε σὲ Χαλκολιθικὸ στρῶμα τῆς Μαγούλας Τσανί[201]. Ἔχει διαμορφωμένο λαιμὸ καὶ μοιάζει μὲ τὸ πολὺ μεγαλύτερο τοῦ Ἀποθέτη **2015**, ἀλλὰ παρουσιάζει καὶ ἰδιοτυπίες. Ὅπως φαίνεται ἀπὸ τὴν ἀπεικόνισή του, ἔχει μία μόνον βραχεία σωληνωτὴ λαβὴ στὸ χεῖλος, κατακόρυφα τρυπημένη καὶ μία ἀκόμα ἀπὸ τὴ μέση τοῦ λαιμοῦ μέχρι τὸν ὦμο μὲ ὁριζόντια ὀπή.

Ἀγγεῖα μὲ σωληνωτὲς κατακόρυφα τοποθετημένες λαβὲς ὑπάρχουν κυρίως στὶς Κυκλάδες. Τὰ ἁπλὰ μὲ συνεχὴ καμπύλη περιγράμματος εἶναι σκύφοι ἢ πυξίδες ἀλλὰ τὸ διακριτικό τους, οἱ σωληνωτὲς λαβές, τοποθετοῦνται σαφῶς χαμηλότερα τοῦ χείλους καὶ δίνουν διαφορετικὸ χαρακτήρα στὸ σκεῦος. Εἰδικώτερα, ἀπὸ τὶς Κυκλάδες γνωρίζουμε τὸν ἀπιόσχημο ἢ ἀμφικωνικὸ τύπο παρόμοιο τοῦ **1976** μὲ δείγματα ἀπὸ τὴ Νάξο[202] καὶ ἀπὸ τὸ Κουφονήσι[203] ποὺ ἀνήκουν στὴν Πρωτοκυκλαδικὴ Ι/ΙΙ, ὅπως καὶ οἱ τύποι τοῦ J. Rambach[204].

Ὅμοιο σχῆμα σώματος μὲ τὰ πιθόσχημα τοῦ Ἀποθέτη, ἑνιαίου περιγράμματος ἢ μὲ λαιμό, ἔχουν στὰ νησιὰ οἱ ἀμφορεῖς μὲ σωληνωτὲς λαβὲς στὴ μέση τῆς κοιλιᾶς[205].

---

197. Σάμψων 1976, 174 εἰκ. 6.
198. Εὐστρατίου κ.ἄ. 2009, 227, εἰκ. 9α.
199. Εὐστρατίου ἔ.ἀ., 231.
200. Θεοχάρης 1951, εἰκ. 15γ.
201. Wace - Thompson 1912, 114, εἰκ. 86e.
202. Karantzali 1996, 103, F.15, M.Ap. 978.
203. Zapheiropoulou 1984, F.2c. Πρβ. Karantzali ἔ.ἀ., F. 26, MN 4597.
204. Rambach 2000a, πίν. III,8 καὶ πίν. IX,7.
205. Πρβ. **1869** μὲ Rambach ἔ.ἀ., πίν. II,5 καὶ

Στὸ Ἐμποριὸ Χίου, σὲ στρώματα τῆς ἀρχῆς τῆς Πρωτοχαλκῆς περιόδου (Period VII) βρέθηκαν μερικὲς κατακόρυφα κολλημένες σωληνωτὲς λαβὲς σὲ ὄστρακα χειλέων καὶ ἕνα ἀγγεῖο ὁλόκληρο ὠοειδές[206], ποὺ μπορεῖ σχετικὰ νὰ παραβληθεῖ μὲ τὸ σφαιρικὸ τοῦ Ἀποθέτη **1766.** Ὅπως παρατηρεῖ καὶ ὁ S. Hood[207], οἱ κατακόρυφες εἶναι πολὺ ὀλιγώτερες τῶν ὁριζοντίων σωληνωτῶν καὶ θεωρεῖ ὅτι δυνατὸν νὰ κατάγονται ἀπὸ τὴν Ἀνατολή. Κατακόρυφη σωληνωτὴ κάτω ἀπὸ τὸ χεῖλος συναντᾶται μεμονωμένη καὶ στὴν Κεφάλα Πετρᾶ Κρήτης, τῆς Τελικῆς Νεολιθικῆς ΙΙ, κατασκευασμένη ἀπὸ τοπικὸ πηλὸ καί, ὅπως σημειώνεται, δὲν ἀποτελεῖ τοπικὸ σχῆμα[208].

Κοινὸ γνωστὸ σχῆμα ἔχουν τὰ σφαιρικὰ πιθόσχημα, ἡ ὁμάδα τύπου 1Β ἐνιαίου περιγράμματος, ποὺ μοιάζουν μὲ τὶς πυξίδες τῆς Πρωτοκυκλαδικῆς Ι καὶ Πρωτοκυκλαδικῆς Ι/ΙΙ[209]. Σημειώνεται, ὅμως, ὅτι σὲ ὅλα τὰ κυκλαδικὰ δείγματα τὸ περίγραμμα σχηματίζει περὶ τὸ στόμιο ἐγκοπή, γιὰ νὰ εἰσχωρήσει καὶ στερεωθεῖ τὸ κάλυμμα. Παρόμοιες τῶν νήσων σφαιρικὲς πυξίδες, ἀλλὰ βραχύτερες σὲ σχέση μὲ τὴ διάμετρό τους, ὑπάρχουν στὸ σπήλαιο τοῦ Πύργου τῆς Κρήτης[210] καὶ κυρίως στοὺς τάφους τῆς Ἁγίας Φωτιᾶς[211]. Ἀρχαιότερο εἶναι τὸ τμῆμα πιθόσχημου ἀπὸ τὴν περίοδο Ἁγία Εἰρήνη Ι τῆς Κέας, ποὺ διακοσμεῖται ἐπὶ πλέον στὸ σῶμα του μὲ κατακόρυφες πλαστικὲς νευρώσεις[212], ὅπως ὁ ἀμφορίσκος **2411**[213].

Ἰδιαίτερη διαμόρφωση μὲ ὁριζόντια νεύρωση κάτω ἀπὸ τὸ χεῖλος, ἀντὶ ἐγκοπῆς, σχηματίζεται στὸ μικρὸ **1906**. Κατατοπιστικὸ γιὰ τὴ χρονικὴ καὶ γεωγραφικὴ τοποθέτηση αὐτοῦ εἶναι ἕνα ὅμοιο ἀπὸ τὸ Ζάγανι Ἀττικῆς τῆς Χαλκολιθικῆς, ποὺ εἰκονίζεται ἀπὸ τὸν J. Rambach[214]. Σχετικό, ἀλλὰ χωρὶς νεύρωση καὶ μὲ λαβὲς στὸ ὦμο, φαίνεται νὰ εἶναι τὸ ἐπίσης μικρὸ **1794**. Ἐνδιάμεσο τύπο τῶν δύο τελευταίων δειγμάτων, μὲ εὐθὺ χεῖλος καὶ λαβὲς χαμηλότερα τοῦ χείλους, παρουσιάζουν δύο μικρὰ σφαιρικὰ ἀπὸ τὸ Σφακοβούνι Ἀρκαδίας[215].

Μοναδικὸ στὸν Ἀποθέτη γιὰ τὶς διπλὲς ἐπάλληλες λαβές του εἶναι τὸ **1898**[216], ποὺ ἀπομακρύνεται ἀπὸ τὶς κυκλαδικὲς πυξίδες[217]. Οὐσιαστικὰ ἀκαθόριστο σχῆμα ἔχει τὸ περιγραφόμενο ὡς ὠοειδὲς μικρὸ πιθόσχημο **1986**. Κατὰ τὸ περίγραμμα ἀλλὰ καὶ τὴν ποιότητα κατασκευῆς, πλησιάζει περισσότερο τὸν βαθὺ ἐγχάρακτο σκύφο **2078**[218].

πίν. 10,4, ἀπὸ τάφο Παναγίας Πάρου, καὶ **2015**, **2014** μὲ Rambach, στὸ ἴδιο, πίν. 77,5, ἀπὸ Κάτω Ἀκρωτήρι Ἀμοργοῦ.

206. Hood κ.ἄ. 1981-82, 332, ἀρ. 657, εἰκ. 150 καὶ πίν. 47.

207. Στὸ ἴδιο, 343-344.

208. Papadatos - Tomkins, 2013, 357, εἰκ. 5g.

209. Πρβ. ἰδίως **2432** μὲ Πρωτοκυκλαδικὴ Ι ἀρ. 1972 Νάξου, Karantzali 1996, F.103f ἢ Rambach 2000a, πίν. 90,3 καὶ ἀρ. **1794** μὲ Πρωτοκυκλαδικὴ Ι/ΙΙ ἀρ. 4880 Νάξου καὶ ἐγχάρακτο ΠΚ Ι ἀρ. 8821 Σπεδὸς Νάξου, Karantzali ἔ.ἀ. F.7b, F.104b, καὶ Rambach ἔ.ἀ., τύπος πίν. V,6 κ.ἄ.

210. Rambach 2000a, ἀρ. ΜΙ 7472, πίν. 97,5. πίν. 189,7.

211. Davaras - Betancourt 2012, 34-53, πίν. 29-46 τῆς περιόδου Κάμπου.

212. Εἶναι στενὲς καὶ δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ταυτισθοῦν μὲ τὶς νευρώσεις τῶν εὐρύστομων.

213. Wilson 1999, 7 πίν. 5 καὶ 43: Ι-174.

214. Rambach 2000b, 146 καὶ σημ. 665, 450, εἰκ. 30.

215. Παπαθανασόπουλος 1996, 247, εἰκ. 139α καὶ 139β.

216. Πρβ. σκύφο Διροῦ μὲ λαβὲς ταινιωτὲς καὶ σὲ μεγαλύτερη μεταξύ τους ἀπόσταση, Παπαθανασόπουλος 2011, 190, Δ17690.

217. Βλ. π.χ. Rambach 2000a, πίν. 89,3 τῆς Νάξου.

218. Πιθόσχημο μὲ τονισμένη κάμψη στὸ σῶμα καὶ σωληνωτὲς λαβὲς στὴ μέση τοῦ σώματος, Adrymi-Sismani 2016, 401, εἰκ. 8, κάτω σειρά, δεξιά.

Ὡς ἰδιαίτερη κατηγορία πρέπει νὰ ἐξετασθοῦν ὀλίγα μικρὰ πιθόσχημα μὲ πλαστικὴ διαμόρφωση ἐπιφανείας (**1563**, **1586**, **1730**, **1768**, ἡ βάση μὲ λίγα ὄστρακα **A.T. 84** καὶ τὰ ὄστρακα **A.T. 1057)**, τοῦ τύπου 3 Β τῶν ὑψηλῶν στρωμάτων. Ὅλα κοσμοῦνται μὲ πυκνὲς πλαστικὲς κατακόρυφες νευρώσεις, ποὺ ἀρχίζουν λίγο κάτω ἀπὸ τὸ χεῖλος καὶ καταλήγουν στὴ βάση. Ἡ διακόσμηση εἶναι γνωστὴ ἀπὸ τὴν ὀγκώδη πυξίδα Τ. 1,1 τοῦ Νεκροταφείου[219], ἐνῶ ἐκτὸς Ἀττικῆς, παραμένει πάντα πλησιέστερο τὸ ἀγγεῖο μὲ λαιμὸ καὶ κατακόρυφες κυλινδρικὲς λαβὲς στὴν κοιλιά, ἀπὸ τὸ σπήλαιο τοῦ Ἁγίου Βαρθολομαίου Μυτιλήνης[220]. Ἀπὸ ὅμοιο ἀγγεῖο πρέπει ἐπίσης νὰ προέρχεται ἕνα ὄστρακο τῆς φάσης 3 τοῦ Φράγχθι[221] πού, ὅπως τονίζεται, εἶναι μοναδικὸ στὴ θέση αὐτή, καθὼς καὶ ὄστρακο κλειστοῦ ἀγγείου ἀπὸ τὰ Θαρρούνια μὲ ἀραιὲς νευρώσεις[222]. Δύο πολὺ μικρὰ ἀστρωματογράφητα ὄστρακα μὲ κατακόρυφες νευρώσεις ἀπὸ τὴν Ἄρια Ἀργολίδος χρονολογοῦνται στὴ Χαλκολιθικὴ περίοδο, προφανῶς τὴν Ἀρχαιότερη, ἀλλὰ ἀνήκουν σὲ ρηχοὺς γωνιώδεις σκύφους[223]. Ἁπλές, ἀκόσμητες λεπτὲς ταινίες, χωρὶς ἐγκάρσιες ἢ ἄλλες ἐγκοπές, σχηματίζουν σύνθετα ἀσύμμετρα θέματα, σὲ πίθους τῆς Ἀλεπότρυπας[224].

Συνηθέστερη γίνεται ἀργότερα, ἡ διαμόρφωση ἐπιφανείας μέσα στὴν Πρωτοελλαδική Ι-ΙΙ περίοδο μὲ την ὀνομασία "ribbed ware" (ἑλληνικὰ μπορεῖ νὰ ὀνομασθεῖ "νευρωτή"). Παραπλήσια διαμόρφωση βρίσκουμε στὴν Ἀθήνα, τὴν Εὔτρηση καὶ τὴ Λέρνα[225], ἀλλὰ καὶ στοὺς Σιταγρούς, ἄνω στρώματα τῆς φάσης ΙΙΙ καὶ στὴν IV[226] σὲ μικροὺς ρηχοὺς σκύφους, οἱ ὁποῖοι ὅμως ἀνήκουν τυπικὰ σὲ λεπτότεχνη κατηγορία[227].

Σὲ ἀντίθεση μὲ τὰ ὀλίγα Ἑλλαδικά, ἡ αὐλακωτή-νευρωτὴ ἐπιφάνεια χαρακτηρίζει πολλὰ ἀγγεῖα μὲ λαιμὸ ἢ σκυφοειδῆ τῆς περιόδου Cernavodă I καὶ κυρίως ΙΙΙ στὴ ΝΑ Εὐρώπη[228]. Τὰ ἀγγεῖα αὐτά, παρατηρεῖ ὁ M. Johnson[229], ὑπάρχουν ἀπὸ τὴν περίοδο Salcuta IV μέχρι τὴν περίοδο Boleráz καὶ τὸ Κλασσικὸ Baden καὶ θεωρεῖ ὅτι ἀνήκουν κυρίως στὴν Τελικὴ Νεολιθική / Πρωτοχαλκὴ καὶ τὴν Πρωτοχαλκὴ Ι. Ὁμοίως ἡ E. Alram-Stern, ἐκτὸς ἀπὸ τὴν εἰδικὴ μελέτη της γιὰ τὴ σχέση τῆς Χαλκολιθικῆς καὶ τῆς ἀρχῆς τῆς Πρωτοχαλκῆς στὴν Ἑλλάδα[230], σὲ ὁμιλία της στὸ Αὐστριακὸ Ἀρχαιολογικὸ Ἰνστιτοῦτο τὸν Νοέμβριο 2011 σημειώνει ὅτι ἕνα μικρὸ κλειστὸ ἀγγεῖο μὲ αὐλακωτὴ διακόσμηση στὸ σῶμα ἢ στὸν ὦμο, διαδεδομένο ἀπὸ τὰ Ἀνατολικὰ Βαλκάνια στὴ Μακεδονία καὶ τὴν Πελοπόννησο (Σιταγροί, Εὔτρησις, Λέρνα) ἔχει στενὲς σχέσεις μὲ τὸν πολιτισμὸ Cernavodă ΙΙΙ-Boleráz[231]. Τὸ ἀγγεῖο αὐτὸ συμβάλλει στὸν συγχρο-

---

219. Κ.66/9323, βλ. Παντελίδου Γκόφα 2005, 25 καὶ 307-308.

220. Παπαθανασόπουλος 1996, 281, ἀρ. 156.

221. Vitelli 1999, 31, 34, εἰκ. 13b.

222. Σάμψων 1993, 185, εἰκ. 71 κάτω σειρά, σχέδ. 189:8.

223. Ντούζουγλη 1998, 135, 157, πίν. 53: 195, 197.

224. Phelps 2004, εἰκ. 99:4, 10-12, 100: 4-5. Παπαθανασόπουλος 2011, 158-159, ἀρ. Δ.1291 καὶ Δ.1213. Βλ. καὶ Vitelli 2007, εἰκ. 91a.

225. Immerwahr 1971, 9-10, ἀρ ὀστρ. 70-76. Caskey - Caskey 1960, εἰκ. 4, πίν. 47: ΙΙΙ.10. Vitelli 2007, 125, εἰκ. 79: b,f,h, 80: e,g,h, 82: a,c,d.

226. Sherratt 1986, 402-403, 435, εἰκ. 13.4.1-5. Κατὰ τὸν Maran 1998, 123, τὸ ὕστερο τμῆμα τῆς Sitagroi ΙΙΙ φθάνει μέχρι τὴ φάση "Βόρεια κλιτὺς" τῆς Κεντρικῆς καὶ Νότιας Ἑλλάδος καὶ τὴ φάση "Kumtepe Ib" γιὰ τὸ ΒΑ Αἰγαῖο.

227. Ἐκτὸς ἀπὸ τὴν κατηγορία "Clumsy Grooved" τῆς φάσης ΙΙΙ, Sherratt ἔ.ἀ., 156, πίν. D:5.

228. Morintz - Roman 1968, 95, εἰκ. 37. Roman 1971, 31-169, πίν. XXVIII.

229. Johnson 1999, 325-328, εἰκ. 4, 9-14.

230. Alram-Stern 2001b, 90. Εὐχαριστῶ τὴν δρ. E. Alram-Stern γιὰ τὴν προθυμία της νὰ μοῦ στείλει ἀντίτυπο τῆς ὁμιλίας της.

231. Ἡ ἴδια, 2011.

νισμὸ τῆς ἑλληνικῆς Νεώτερης Χαλκολιθικῆς μὲ τὴν πρωιμώτατη Πρωτοχαλκὴ τῆς Βαλκανικῆς. Στὴν παρατήρηση αὐτὴ πρέπει νὰ σημειώσουμε ὅτι ὅλα αὐτὰ τὰ αὐλακωτὰ ἀπὸ τοὺς Σιταγροὺς μέχρι τὴ Λέρνα εἶναι ὁπωσδήποτε διαφορετικὰ ἀπὸ τὰ ἀντίστοιχα τοῦ Τσέπι, διότι ἐκτὸς ἀπὸ τὴν ἐπιμελημένη ἔντριπτη ἐπιφάνειά τους, ἡ διακόσμηση αὐτῶν περιορίζεται σὲ στενὴ ζώνη περὶ τὸ εὐρύτερο σημεῖο τοῦ σώματος τῶν σκυφοειδῶν ἀγγείων καὶ σὲ ὁρισμένα οἱ αὐλακώσεις μὲ λοξὴ φορὰ ἀποδίδουν ἄλλης μορφῆς εἰκόνα. Ἀπὸ τὰ δημοσιευμένα ὅμως δείγματα φαίνεται ὅτι τὰ νευρωτὰ τοῦ Τσέπι ἔχουν μεγαλύτερη ὁμοιότητα μὲ τὴν κεραμεικὴ Cernavodă I/III[232] παρὰ μὲ τὰ Ἑλλαδικά. Μία ἀκόμα λεπτομέρεια, ποὺ χαρακτηρίζει τὰ νευρωτὰ γενικῶς, εἶναι ὅτι οἱ πλαστικὲς νευρώσεις τους, ποὺ διαμορφώνουν τὶς αὐλακώσεις, ἀρχίζουν λίγο κάτω ἀπὸ τὸ χεῖλος καὶ φθάνουν μέχρι τὴ βάση. Αὐτὴ ἡ κοινὴ λεπτομέρεια φέρνει πλησιέστερα τὰ Ἑλλαδικὰ μὲ τὰ Βαλκανικὰ ἀγγεῖα.

Τὰ πιθόσχημα μὲ διακριτὸ λαιμὸ (τύπος 2) ἔχουν πρόσθετο ἐνδιαφέρον, διότι σὲ ὅλα, λίγο ἢ πολύ, ἀναγνωρίζεται περίγραμμα παρόμοιο τῶν ἀμφορίσκων. Μεγαλύτερη ὁμοιότητα παρουσιάζει τὸ **2014** μὲ λαιμὸ κωνικὸ καὶ σῶμα ποὺ δὲν διαφέρει ἀπὸ τοὺς κωνικοὺς ἐγχάρακτους[233]. Στὶς Κυκλάδες τὸ σχῆμα τοῦ **2014** ἀπαντᾶται σὲ λίγους ἀμφορίσκους μὲ λαβὲς στὸν ὦμο[234] καὶ σὲ ἀμφορεῖς μὲ ὁριζόντιες λαβὲς στὴν κοιλιά[235].

Στὰ πιθόσχημα κατατάσσονται ἀκόμα, κατὰ παρέκλιση τοῦ κύριου τυπολογικοῦ χαρακτηριστικοῦ, δύο τουλάχιστον ἀγγεῖα **2889** καὶ **2890**, μὲ δύο λαβὲς κολλημένες ἐπίσης στὸ χεῖλος, ἀλλὰ στενὲς ταινιωτὲς κατακόρυφες[236]. Παρόμοιες βρέθηκαν στὴν Κρήτη, στὴ σύγχρονη τοπικὴ κεραμεικὴ τῆς Κεφάλας Πετρᾶ[237]. Τὰ ἀγγεῖα, τουλάχιστον στὸ τμῆμα ποὺ σώζονται, εἶναι ὅμοια μὲ δεύτερο τύπο τῶν «δοχείων γάλακτος» τῶν Βαλκανίων τῆς περιόδου Cernavodă I[238], ποὺ τοποθετεῖται ἀπὸ τὸν M. Johnson πρὶν ἀπὸ τὸ 3700 π.Χ.[239].

Ἰδιαίτερο τύπο (τύπος 4) σχηματίζουν τὰ πιθόσχημα μὲ λαβὲς ἐσωτερικὰ τοῦ λαιμοῦ[240] ἂν καὶ δὲν εἶναι πολλά. Μεγαλύτερο ὅλων καὶ ἐπιμελημένης κατασκευῆς ἦταν τὸ **1895**, ποὺ σώζεται κατὰ τὸ μεγαλύτερο τμῆμα του, καὶ θὰ ἦταν ἀσφαλῶς πολύτιμο γιὰ τοὺς κατόχους του, ὅπως φαίνεται ἀπὸ τὰ δύο σωζόμενα ζεύγη ὀπῶν συγκόλλησης στὸν ὦμο του, ποὺ ἔσπευσαν νὰ τὸ ἐπιδιορθώσουν ἀμέσως μόλις ράγισε. Μεγάλα, ὕψους μόλις ἄνω τοῦ ὁρίου τῶν 0.20 μ., εἶναι τρία ἀκόμα, **1868**, **2061** καὶ **2437**, ἐνῶ ὅλα τὰ ἄλλα, περὶ τὰ 15-20 συγκολλημένα ἀγγεῖα ἢ διακρινόμενα ἀπὸ τμήματα στομίων, ἦταν μικρὰ ὅπως περίπου τὰ **2066** καὶ **1815**. Γενικὰ εἶναι κοινῆς κατασκευῆς, ὅμοια

---

232. Morintz - Roman 1968, 90-91, εἰκ. 37. Roman 1971, ἰδίως 76, πίν. XXVIII ἀπὸ τὸ Baile Herculane - Pestere Hotilor. Βλ. καὶ Prendi 1976, 70, πίν. XIX,1-4.

233. Πρβ. πιθόσχημο **2014** μὲ ἀμφορίσκους ἀκόσμητους **1864**, **1883** καὶ μὲ ἐγχάρακτους **1884**, **1894** κ.ἄ.

234. Rambach 2000a, πίν. 21,7.

235. Rambach ἔ.ἀ., πίν. 77,5 Κάτω Ἀκρωτήρι Ἀμοργοῦ.

236. Τὰ δύο ἀγγεῖα βρέθηκαν σὲ διαφορετικὰ βάθη, τὸ πρῶτο ὑψηλά, τὸ δεύτερο λίγο ἐπάνω ἀπὸ τὸν πυθμένα.

237. Papadatos - Tomkins 2013, 357, εἰκ. 4c.

238. Nikolova 1999, 129, εἰκ. 7.7.2, Milkjugs: 1.2.

239. Johnson 1999, 321, εἰκ. 1. Βλ. καὶ Patay 1943, 37-38, πίν. II:9, III:10, IV:1.

240. Βλ. καὶ Rambach 2000b, 114, σημ. 554.

με τὰ συνήθη πιθόσχημα μὲ ἐξωτερικὲς λαβὲς καὶ εἶχαν διακριτὸ λαιμό, διαμέτρου 0.07-0.08 μ. Οἱ λαβές τους εἶναι βραχύτερες τῶν ἄλλων, τῶν ἐξωτερικῶν, μὲ ὕψος μόλις 0.01-0.015 μ., ἀλλὰ μὲ εὐρεία ὀπή, διαμέτρου 0.01 μ., καὶ εἶναι συχνὰ φθαρμένες στὴν κάτω ἀπόληξη. Τὰ ὄστρακά τους βρέθηκαν σὲ διάφορα βάθη τοῦ λάκκου, ἀπὸ τὸ ἐπιφανειακὸ στρῶμα μέχρι τὸ κατώτατο καὶ συνεπῶς δὲν παρέχουν καμμία στρωματογραφικὴ διάκριση.

Ἀπὸ τὸν Ἑλλαδικὸ χῶρο γνωρίζουμε πολὺ λίγα ἀνάλογα, καὶ αὐτὰ μόνον ἀπὸ τὴν Ἀττικὴ καὶ τὴν Κέα. Σὲ λάκκο τῆς Λούτσας, μὲ κεραμεικὴ ποὺ χρονολογήθηκε στὴν Πρωτοελλαδικὴ Ι[241], ἀναφέρονται γενικῶς λαβὲς (σὲ πληθυντικὸ ἀριθμὸ) ἐσωτερικὰ τοῦ λαιμοῦ καὶ ἀπὸ τὸ σχέδιό τους συνάγεται ὅτι προέρχονται ἀπὸ πιθόσχημα[242]. Στὴν Κεφάλα ἐσωτερικὲς σωληνωτὲς λαβές, ἀντιδιαμετρικὰ καὶ κάθετα τοῦ χείλους τοποθετημένες ὑπάρχουν σὲ ἕνα χονδροειδὴ σκύφο[243], σὲ ἕνα ὄστρακο κυλινδρικοῦ ὑποκρατήριου, διαμ. 0,12 μ.[244] καὶ ἄλλες δύο τμηματικὰ σωζόμενες λαβές[245].

Ὅπως προκύπτει ἀπὸ τὴν ἀναφορὰ ἀγγείων ἄλλων θέσεων μὲ παρόμοια χαρακτηριστικά, ὅλοι οἱ τύποι τοποθετοῦνται μέσα στὴ Χαλκολιθικὴ καὶ κατὰ περίπτωση στὸ τέλος τῆς περιόδου, σὲ ἄμεση σχέση μὲ τὴν Πρωτοελλαδικὴ Ι (Λούτσα, Βάρκιζα). Ἰδιαίτερα ἐπισημαίνεται ἡ σχέση τῆς κατηγορίας τῶν νευρωτῶν μὲ τὴν κεραμεικὴ Cernavodă I/III τῆς Ρουμανίας, ποὺ τοποθετεῖται ἀπὸ τὸν J. Maran περὶ τὸ 3500-3200 ἢ ἀπὸ τὸν M. Johnson στὸ 3700-3200[246].

Εὑρήματα

1563. Πιθόσχημο μικρό, εὐρύστομο, μὲ νευρώσεις. Συγκολλημένο. Ἐλλιπές (πίν. 72, 73).
Πηλὸς λίγο τραχύς, καστανός, μὲ μαρμαρυγία. Ἐπιφάνεια ἐξωτερικὰ λεία, νευρωτή, ἀλείφωμα καστανέρυθρο ἕως μελανό, ἐσωτερικὰ ὁμαλή, καστανή. Διχρωμία πυρᾶς. Χεῖλος εὐθύ. Σῶμα σφαιρικό. Βάση ἐπίπεδη. Στὸ χεῖλος, δύο λαβὲς σωληνωτές, ἐνσωματωμένες. Διακόσμηση: κατακόρυφες πλαστικὲς νευρώσεις, χαμηλότερα τοῦ χείλους μέχρι τὴ βάση.
Τύπος 3Β.
Ὕψος 0,10 μ., διάμ. στομ. 0,09 μ., διάμ. βάσης 0,05 μ., πάχος τοιχ. 0,005 μ.
Ὁμάδες: 129 (45%)/128/131.

1585. Πιθόσχημο μικρό, εὐρύστομο. Συγκολλημένο. Πρακτικῶς ἀκέραιο (πίν. 72, 73).
Πηλὸς λίγο τραχύς, καστανός, μὲ μαρμαρυγία. Ἐπιφάνειες ὁμαλὲς ἕως λεῖες, ἀλείφωμα καστανέρυθρο, μελανὲς κηλίδες. Χεῖλος εὐθύ. Λαιμὸς κυλινδρικὸς ἕως ἐλαφρῶς κωνικός, αὐλάκωση στὴ ρίζα του. Σῶμα ὠοειδές. Βάση ἐπίπεδη. Στὸ χεῖλος, δύο σωληνωτὲς λαβές, στενότερες στὴν κορυφὴ τῆς ράχης.
Τύπος 3Α.
Ὕψος 0,12 μ., διάμ. στομ. 0,08 μ., διάμ. βάσης 0,05 μ., πάχος τοιχ. 0,006 μ.
Ὁμάδα: 57.

241. Εὐστρατίου κ.ἄ. 2009, 221-233, εἰκ. 9στ, σ. 227, εἰκ. 6ζ.

242. Εὐστρατίου ἔ.ἀ., εἰκ. 9στ.

243. Coleman 1977, 37, ἀρ. 62, πίν. 27,74. Ἐσωτερικὲς λαβὲς σὲ ὀγκώδη σκύφο τῆς Τελικῆς Νεολιθικῆς ἀπὸ τὴν Οὐγγαρία βλ. Patay 1943, 40, πίν. V,8.

244. Δὲν ἀποκλείεται νὰ ἦταν λαιμός.

245. Coleman ἔ.ἀ., 17, 37, 65, 72, πίν. 37, τεμάχιο Β, καὶ 84 W, X.

246. Βλ. Χρονολόγηση, Maran 1998, Johnson 1999.

1586. Πιθόσχημο μικρό, ἐυρύστομο, μὲ νευρώσεις. Πρακτικῶς ἀκέραιο (πίν. 72, 73).
Πηλὸς καθαρός, καστανός, πορώδης. Ἐπιφάνειες ὁμαλές, ἐξωτερικὰ διαβρωμένη, νευρωτή, ἀλείφωμα καστανὸ ἕως καστανόφαιο. Χεῖλος εὐθύ. Σῶμα ὠοειδές. Στὸ χεῖλος, λαβὴ σωληνωτὴ καὶ ρίζα δεύτερης. Διακόσμηση: κατακόρυφες πλαστικὲς νευρώσεις χαμηλότερα τοῦ χείλους μέχρι τὴ βάση. Τύπος 3Β.
Ὕψος 0,10 μ., διάμ. στομ. 0,06 μ., διάμ. βάσης 0,045 μ., πάχος τοιχ. 0,005 μ.
Ὁμάδα: 108α.

1587. Πιθόσχημο μικρό, εὐρύστομο. Ἐγχάρακτο. Ἀκέραιο (πίν. 72, 73).
Πηλὸς καστανός, καθαρός, πορώδης. Ἐπιφάνειες ὁμαλές, ἐξωτερικὰ ἀλείφωμα καστανωπό. Χεῖλος εὐθύ. Σῶμα ἀπιόσχημο. Βάση ἐπίπεδη. Στὸ χεῖλος, δύο σωληνωτὲς λαβές. Διακόσμηση: στὶς δύο ὄψεις, ζεῦγος λοξῶν ἐγχάρακτων γραμμῶν ἀπὸ τὸ χεῖλος συγκλίνουν στὴν κοιλιά. Τύπος 3Α.
Ὕψος 0,11 διάμ. στομ. 0,065 μ., διάμ. βάσης 0,045 μ., πάχος τοιχ. 0,005 μ.
Ὁμάδα: 39,8α.

1701. Πιθόσχημο μικρό, μὲ διακριτὸ λαιμό. Συγκολλημένο, μερικῶς συμπληρωμένο (πίν. 70, 71).
Πηλὸς καθαρός, καστανός. Ἐπιφάνεια ἐξωτερικὰ ὁμαλὴ ἕως λεία, ἀλείφωμα καστανέρυθρο ἕως μελανό, ἐσωτερικὰ ὁμαλή. Διχρωμία πυρᾶς. Χεῖλος εὐθύ. Στόμιο ἐλλειπτικό. Λαιμὸς κυλινδρικός. Σῶμα σφαιρικό. Βάση ἐπίπεδη. Στὸ χεῖλος, δύο σωληνωτὲς λαβές. Τύπος 2.
Ὕψος 0,12 μ., διάμ. στομ. 0,07-0,08 μ., διάμ. βάσης 0,05 μ., πάχος τοιχ. 0,006 μ.
Ὁμάδες: 130 (60%)/129.

1730. Πιθόσχημο μικρό, ἐυρύστομο, μὲ νευρώσεις. Συγκολλημένο. Σώζεται τὸ μισό (πίν. 72, 73).
Πηλὸς καθαρός, καστανός, πορώδης, μὲ μαρμαρυγία. Ἐπιφάνεια ἐξωτερικὰ λεία, νευρωτή, ἀλείφωμα καστανέρυθρο ἕως μελανό, ἐσωτερικὰ ὁμαλή. Χεῖλος εὐθύ. Σῶμα ὠοειδές. Βάση ἐπίπεδη. Στὸν ὦμο λαβὴ σωληνωτή. Διακόσμηση: κατακόρυφες πλαστικὲς νευρώσεις χαμηλότερα τοῦ χείλους μέχρι τὴ βάση. Τύπος 3Β.
Ὕψος 0,10 μ., διάμ. στομ. 0,085 μ., διάμ. βάσης 0,05 μ., πάχος τοιχ. 0,006 μ.
Ὁμάδες: 111 (85%)/114

1766. Πιθόσχημο μικρό, σφαιρικό. Συγκολλημένο, μερικῶς συμπληρωμένο (πίν. 68, 69).
Πηλὸς καθαρός, καστανός. Ἐπιφάνεια ἐξωτερικὰ λεία, ἀλείφωμα καστανέρυθρο ἕως μελανωπό, ἐσωτερικὰ ὁμαλή. Διχρωμία πυρᾶς. Χεῖλος εὐθύ. Σῶμα σφαιρικό. Βάση ἐπίπεδη. Στὸ χεῖλος, δύο σωληνωτὲς λαβές. Τύπος 1Β.
Ὕψος 0,12 μ., διάμ. στομ. 0,09-0,10 μ., διάμ. βάσης 0,06 μ., πάχος τοιχ. 0,005 μ.
Ὁμάδα: 49.

1768. Πιθόσχημο μικρό, ἐυρύστομο, μὲ νευρώσεις. Συγκολλημένο σὲ τρία τμήματα. Σώζεται τὸ μισό (πίν. 72, 73).
Πηλὸς καθαρός, καστανός, σπογγωτός. Ἐπιφάνεια ἐξωτερικὰ λεία, νευρωτή, ἀλείφωμα ἀνοικτόχρωμο καστανὸ ἕως καστανέρυθρο, μία μελανὴ κηλίδα, ἐσωτερικὰ ὁμαλή. Χεῖλος ἐπίπεδο, περιβάλλεται ἀπὸ πλατειὰ αὐλάκωση. Σῶμα ὠοειδές. Βάση ἐπίπεδη. Χαμηλότερα τοῦ χείλους, θέση ἀποκολλημένης λαβῆς. Διακόσμηση: κατακόρυφες πλαστικὲς νευρώσεις ἀπὸ τὴν αὐλάκωση μέχρι τὴ βάση. Τύπος 3Β.
Ὕψος 0,195 μ., πάχος τοιχ. 0,007 μ.
Ὁμάδα: 112.

1794. Πιθόσχημο μικρό, σφαιρικό. Συγκολλημένο, συμπληρωμένο (πίν. 68, 69).
Πηλὸς καθαρός, καστανός. Ἐπιφάνειες ὁμαλὲς ἕως λεῖες, ἀλείφωμα ἐρυθρό, φαιὴ κηλίδα. Χεῖλος εὐθύ, μὲ ἐλαφρὰ κλίση. Ἐγκοπὴ διακρίνει τὸ σῶμα ἀπὸ τὸ στόμιο. Σῶμα σφαιρικό. Βάση ἐπίπεδη. Στὸν ὦμο, δύο σωληνωτὲς λαβές, ἡ μία φθαρμένη ἀπὸ τὴ χρήση. Τύπος 1Β.
Ὕψος 0,11 μ., διάμ. στομ. 0,09 μ., διάμ. βάσης 0,05 μ., πάχος τοιχ. 0,006 μ.
Ὁμάδες: 39,4 (90%)/39,10.

1795. Πιθόσχημο μικρό, μὲ διακριτὸ λαιμό. Συγκολλημένο, μερικῶς συμπληρωμένο (πίν. 70, 71).
Πηλὸς καθαρός, φαιός. Ἐπιφάνεια ἐξωτερικὰ λεία, στιλπνή, ἀλείφωμα μελανὸ ἕως ἐρυθρό, ἐσωτερικὰ ὁμαλή. Χεῖλος προέχον. Λαιμὸς

κωνικός. Αὐλάκωση διακρίνει τὸ σῶμα ἀπὸ τὸν λαιμό. Σῶμα ὠοειδές. Βάση ἐπίπεδη. Στὸν λαιμό, δύο σωληνωτὲς λαβές. Τύπος 2.
Ὕψος 0,15 μ., διάμ. στομ. 0,075 μ., διάμ. βάσης 0,05, πάχος τοιχ. 0,005 μ.
Ὁμάδες: 49-77 (75%)/49/173/39,8.

1815. Πιθόσχημο μικρό, μὲ λαβὲς ἐσωτερικά. Συγκολλημένο. Ἐλλιπές (πίν. 74, 75).
Πηλὸς καθαρός, ἀνοικτόχρωμος καστανός, πορώδης. Ἐπιφάνεια ἐξωτερικὰ ὁμαλή, ἀλείφωμα ἐρυθρό, ἐσωτερικὰ ἀνώμαλη. Διχρωμία πυρᾶς. Χεῖλος εὐθύ. Σῶμα ἀπιόσχημο. Βάση ἐπίπεδη. Στὸ χεῖλος, ἐσωτερικά, μία λαβὴ σωληνωτή, ἄτεχνη. Τύπος 4.
Ὕψος 0,125 μ., διάμ. στομ. 0,075 μ., διάμ. βάσης 0,045 μ., πάχος τοιχ. 0,005 μ.
Ὁμάδα: 124.

1868. Πιθόσχημο μὲ λαβὲς ἐσωτερικά. Συγκολλημένο, μερικῶς συμπληρωμένο (πίν. 74, 75).
Πηλὸς καθαρός, καστανός, πορώδης. Ἐπιφάνεια ἐξωτερικὰ λεία, στιλπνή, ἀλείφωμα καστανέρυθρο, ἐσωτερικὰ ὁμαλή. Διχρωμία πυρᾶς. Χεῖλος εὐθύ. Λαιμὸς κωνικός. Σῶμα σφαιρικό. Βάση ἐπίπεδη. Στὸ χεῖλος, ἐσωτερικά, δύο σωληνωτὲς λαβές. Τύπος 4.
Ὕψος 0,20 μ., διάμ. στομ. 0,11 μ., διάμ. βάσης 0,08 μ., πάχος τοιχ. 0,006 μ.
Ὁμάδες: 49 (60%)/171/39,8/39,10/39,9/137.

1869. Πιθόσχημο ἐνιαίου περιγράμματος. Συγκολλημένο, συμπληρωμένο (πίν. 66, 67).
Πηλὸς πολὺ καθαρός, καστανός, μὲ μαρμαρυγία. Ἐπιφάνεια ἐξωτερικὰ λεία, στιλπνή, ἀλείφωμα ἐρυθρὸ ἕως ὠχροκάστανο, ἐσωτερικὰ ὁμαλή. Χεῖλος εὐθύ. Σῶμα ἀμφικωνικὸ ἕως ἀπιόσχημο. Βάση ἐπίπεδη. Στὸ χεῖλος, δύο σωληνωτὲς λαβὲς ἐπιμήκεις, ἡ μία φθαρμένη ἀπὸ τὴ χρήση. Τύπος 1Α.
Ὕψος 0,22-0,23 μ., διάμ. στομ. 0,115 μ., διάμ. βάσης 0,075-0,08 μ., πάχος τοιχ. 0,009 μ.
Ὁμάδα: 49.

1895. Ἄνω τμῆμα πιθόσχημου μὲ λαβὲς ἐσωτερικά. Συγκολλημένο (πίν. 74, 75).
Πηλὸς καθαρός, καστανόφαιος, πορώδης. Ἐπιφάνεια ἐξωτερικὰ ὁμαλὴ ἕως λεία, ἀλείφωμα ἐρυθρὸ ἐξίτηλο, ἐσωτερικὰ ὁμαλή. Διχρωμία πυρᾶς. Χεῖλος ἐλαφρῶς προέχον. Λαιμὸς κυλινδρικός, αὐλάκωση στὴ ρίζα του. Σῶμα σφαιρικὸ πιεσμένο. Χαμηλότερα τοῦ χείλους, ἐσωτερικά, μία σωληνωτὴ λαβή. Πέντε ὀπὲς συγκόλλησης στὸν ὦμο.
Τύπος 4.
Ὕψος σωζ. 0,205 μ., διάμ. στομ. 0,13 μ., πάχος τοιχ. 0,007 μ.
Ὁμάδες: 39,9 (45%)/39,10/61/39,3.

1898. Πιθόσχημο σφαιρικό. Συγκολλημένο, μερικῶς συμπληρωμένο (πίν. 68, 69).
Πηλὸς λίγο τραχύς, καστανόφαιος, σπογγωτός. Ἐπιφάνειες ὁμαλές, ἐξωτερικὰ ἀλείφωμα καστανέρυθρο ἕως μελανωπό. Χεῖλος εὐθύ, διακρίνεται ἀπὸ τὸ σῶμα. Σῶμα σφαιρικό. Βάση ἐπίπεδη. Δύο ζεύγη ἐπάλληλων σωληνωτῶν λαβῶν ἀρχίζουν ἀπὸ τὸ χεῖλος.
Τύπος 1Β.
Ὕψος 0,21 μ., διάμ. στομ. 0,11 μ., διάμ. βάσης 0,085 μ, πάχος τοιχ. 0,006 μ.
Ὁμάδες: 115 (35%)/39,7/114/39,5/116/39,4/120.

1904. Πιθόσχημο μικρό, εὐρύστομο. Συγκολλημένο. Σώζεται τὸ μισό.
Πηλὸς λίγο τραχύς, καστανός. Ἐπιφάνειες ὁμαλές, ἀλείφωμα ἐξωτερικὰ καστανέρυθρο ἕως φαιό. Χεῖλος εὐθύ. Σῶμα ὠοειδές. Βάση ἐπίπεδη. Τύπος 3Α.
Ὕψος 0,105 μ., διάμ. στομ. 0,085 μ., διάμ. βάσης 0,045 μ., πάχος τοιχ. 0,006 μ.
Ὁμάδες: 129 (90%)/128.

1905. Πιθόσχημο μικρό, ἐνιαίου περιγράμματος. Συγκολλημένο. Σώζεται τὸ μισό.
Πηλὸς λίγο τραχύς, καστανός. Ἐπιφάνειες ὁμαλές, ἀλείφωμα καστανέρυθρο, φαιὲς κηλίδες. Χεῖλος εὐθύ. Σῶμα ἀπιόσχημο. Βάση ἐπίπεδη. Στὸ χεῖλος, σωληνωτὴ λαβὴ βραχεία.
Τύπος 1Α.
Ὕψος 0,105 μ., διάμ. στομ. 0,06 μ., διάμ. βάσης 0,05 μ., πάχος τοιχ. 0,006 μ.
Ὁμάδα: 129.

1906. Πιθόσχημο μικρό, σφαιρικό. Συγκολλημένο, συμπληρωμένο (πίν. 68, 69).
Πηλὸς καθαρός, καστανόφαιος. Ἐξωτερικὰ ἐπιφάνεια λεία, στιλπνή, ἀλείφωμα καστανέ-

ρυθρο ἕως ὠχροκάστανο, ἐσωτερικὰ ὁμαλή. Χεῖλος εὐθύ. Ὑπὸ τὸ χεῖλος, ὁριζόντια νεύρωση. Σῶμα σφαιρικό. Βάση ἐπίπεδη. Στὴ νεύρωση, δύο σωληνωτὲς λαβὲς βραχεῖες. Τύπος 1Β.
Ὕψος 0,105 μ., διάμ. στομ. 0,09 μ., διάμ. βάσης 0,06 μ., πάχος τοιχ. 0,006 μ.
Ὁμάδες: 49 (70%)/39,7/39,4/39,8.

1923. Πιθόσχημο μικρό, μὲ διακριτὸ λαιμό. Συγκολλημένο. Ἐλλιπές (πίν. 70).
Πηλὸς καθαρός, καστανόφαιος. Ἐπιφάνεια ἐξωτερικὰ λεία, στιλπνή, ἀλείφωμα καστανέρυθρο φθαρμένο, μελανωπὲς κηλίδες, ἐσωτερικὰ λίγο ἀνώμαλη. Διχρωμία πυρᾶς. Χεῖλος εὐθύ. Λαιμὸς κυλινδρικός. Σῶμα σφαιρικό. Βάση ἐπίπεδη. Στὸ χεῖλος, δύο σωληνωτὲς λαβὲς βραχεῖες. Τύπος 2.
Ὕψος 0,115 μ., διάμ. στομ. 0,085 μ., διάμ. βάσης 0,05 μ., πάχος τοιχ. 0,006 μ.
Ὁμάδες: 123 (50%)/126/129/118.

1924. Πιθόσχημο μικρό, μὲ διακριτὸ λαιμό. Συγκολλημένο. Λείπει καὶ ἡ βάση (πίν. 70, 71).
Πηλὸς καθαρός, ἐρυθρός, μὲ μαρμαρυγία. Ἐπιφάνεια ἐξωτερικὰ λεία, ἀλείφωμα ἐρυθρό, μελανωπὲς κηλίδες, ἐσωτερικὰ ὁμαλή, ἐρυθρή. Διχρωμία πυρᾶς. Χεῖλος εὐθύ. Στόμιο ἐλλειπτικό. Λαιμὸς κωνικός, αὐλάκωση στὴ ρίζα του. Σῶμα σφαιρικό. Στὸν λαιμό, σωληνωτὴ λαβὴ καὶ ρίζα δεύτερης. Τύπος 2.
Ὕψος σωζ. 0,16 μ., διάμ. στομ. 0,09 μ., πάχος τοιχ. 0,006 μ.
Ὁμάδες: 39,4 (35%)/49/39,7/39,10/39,2.

1976. Πιθόσχημο ἐνιαίου περιγράμματος. Συγκολλημένο, μερικῶς συμπληρωμένο (πίν. 66, 67).
Πηλὸς πολὺ καθαρός, καστανόφαιος. Ἐπιφάνεια ἐξωτερικὰ λεία, στιλπνή, ἀλείφωμα ἐρυθρὸ ἕως ὠχροκάστανο, μελανωπὲς κηλίδες, ἐσωτερικὰ ὁμαλή. Χεῖλος εὐθύ. Σῶμα ἀμφικωνικό. Βάση ἐπίπεδη. Στὸ χεῖλος, δύο σωληνωτὲς λαβὲς ἐπιμήκεις. Ὑπὸ τὸ χεῖλος, ζεύγη ὀπῶν συγκόλλησης. Τύπος 1Α.
Ὕψος 0,31 μ., διάμ. στομ. 0,13-0,14 μ., διάμ. βάσης 0,11 μ., πάχος τοιχ. 0,007 μ.
Ὁμάδες: 168 (30%)/89/163/61/164/135/166.

1977. Πιθόσχημο ἐνιαίου περιγράμματος. Συγκολλημένο, μερικῶς συμπληρωμένο (πίν. 66, 67).
Πηλὸς πολὺ καθαρός, καστανὸς ἕως μελανός. Ἐπιφάνεια ἐξωτερικὰ λεία, στιλπνή, ἀλείφωμα ἐρυθρὸ ἕως ὠχροκάστανο, φαιὰ τμήματα, ἐσωτερικὰ ὁμαλή. Διχρωμία πυρᾶς. Χεῖλος εὐθύ. Σῶμα ἀπιόσχημο. Βάση ἐπίπεδη. Στὸ χεῖλος, μία σωληνωτὴ λαβὴ καὶ ρίζα δεύτερης. Λείπει μεγάλο τμῆμα τῆς κοιλιᾶς. Τμῆμα ὀρθογώνιας ὀπῆς. Τύπος 1Α.
Ὕψος 0,29 μ., διάμ. στομ. 0,12 μ., διάμ. βάσης 0,095 μ., πάχος τοιχ. 0,009 μ.
Ὁμάδες: 39,10 (40%)/39,9/61/89.

1986. Πιθόσχημο μικρό, εὐρύστομο. Συγκολλημένο, συμπληρωμένο (πίν. 72, 73).
Πηλὸς καθαρός, ἀνοικτόχρωμος καστανός, πορώδης. Ἐπιφάνεια ἐξωτερικὰ ὁμαλὴ ἕως λεία, κατὰ τόπους στιλπνή, ἀλείφωμα καστανέρυθρο ἕως καστανωπό, ἐσωτερικὰ ὁμαλή. Χεῖλος εὐθύ. Λαιμὸς κυλινδρικός. Σῶμα ὠοειδές. Βάση ἐπίπεδη. Στὸ χεῖλος βραχεία σωληνωτὴ λαβὴ καὶ ρίζα δεύτερης. Τύπος 3Α.
Ὕψος 0,11, διάμ. στομ. 0,09-0,10 μ., διάμ. βάσης 0,055 μ., πάχος τοιχ. 0,005 μ.
Ὁμάδες: 114 (60%)/111/39,4.

2014. Πιθόσχημο μὲ διακριτὸ λαιμό. Συγκολλημένο. Ἐλλιπές (πίν. 70, 71).
Πηλὸς καθαρός, ἀνοικτόχρωμος καστανός, πορώδης. Ἐπιφάνεια ἐξωτερικὰ λεία, ἀλείφωμα ἐρυθρὸ ἕως φαιό, μελανωπὲς κηλίδες, ἐσωτερικὰ ὁμαλή. Διχρωμία πυρᾶς. Χεῖλος εὐθύ. Λαιμὸς κωνικός. Σῶμα κωνικὸ μὲ ὀγκώδη ὦμο. Βάση ἐπίπεδη. Στὸ χεῖλος, δύο σωληνωτὲς λαβές. Ὀπὲς συγκόλλησης στὸν λαιμὸ καὶ στὸν ὦμο. Τμῆμα ὀπῆς στὸν πυθμένα μετὰ τὴν ὄπτηση, φαίνονται δύο ἐγκάρσια κτυπήματα. Τύπος 2.
Ὕψος 0,20 μ., διάμ. στομ. 0,10 μ., διάμ. βάσης 0,08 μ., πάχος τοιχ. 0,005 μ.
Ὁμάδες: 61 (60%)/39,9/147/144/39,10/39,4/39,7/112/142.

2015. Πιθόσχημο μὲ διακριτὸ λαιμό. Συγκολλημένο, συμπληρωμένο (πίν. 70, 71).
Πηλὸς καθαρός, καστανόφαιος. Ἐπιφάνειες λίγο ἀνώμαλες, ἰδίως στὸν λαιμὸ καὶ τὶς λαβές, ἐξωτερικὰ ἀλείφωμα καστανέρυθρο ἕως

καστανόφαιο. Διχρωμία πυρᾶς. Χεῖλος εὐθύ. Λαιμὸς κυλινδρικός. Σῶμα ὠοειδές. Βάση ἐπίπεδη. Στὸ χεῖλος, δύο σωληνωτὲς λαβὲς ἐπιμήκεις. Ὀπὴ συγκόλλησης στὴ ρίζα τοῦ λαιμοῦ. Τύπος 2.
Ὕψος 0,245-0,26 μ., διάμ. στομ. 0,105 μ., διάμ. βάσης 0,08μ., πάχος τοιχ. 0,008 μ.
Ὁμάδες: 39,10 (15%)/144/150/39,7/123/128.

2061. Πιθόσχημο μὲ λαβὲς ἐσωτερικά. Συγκολλημένο, μερικῶς συμπληρωμένο (πίν. 74, 75).
Πηλὸς καθαρός, καστανός, πορώδης. Ἐπιφάνεια ἐξωτερικὰ λεία, ἀλείφωμα καστανέρυθρο ἕως καστανόφαιο, μελανωπὲς κηλίδες, ἐσωτερικὰ λίγο ἁδρή. Διχρωμία πυρᾶς. Χεῖλος εὐθύ, λειασμένη ἀπόκρουση γιὰ σχηματισμὸ προχοῆς. Λαιμὸς κυλινδρικός. Σῶμα σφαιρικό. Βάση ἐπίπεδη. Στὸ χεῖλος, ἐσωτερικά, οἱ ρίζες δύο σωληνωτῶν λαβῶν. Τύπος 4.
Ὕψος 0,20 μ., διάμ. στομ. 0,115 μ., διάμ. βάσης 0,075 μ., πάχος τοιχ. 0,007 μ., πλ. προχοῆς 0,05 μ.
Ὁμάδες: 61 (50%)/49/39,9/39,10/39,7/111.

2066. Πιθόσχημο μικρό, λαβὲς ἐσωτερικά. Συγκολλημένο, μερικῶς συμπληρωμένο (πίν. 74, 75).
Πηλὸς καθαρός, καστανός, πορώδης, μὲ μαρμαρυγία. Ἐπιφάνεια ἐξωτερικὰ λεία, ἀλείφωμα ἐρυθρὸ ἕως μελανωπό, ἐσωτερικὰ ὁμαλή. Διχρωμία πυρᾶς. Χεῖλος εὐθύ. Λαιμὸς κυλινδρικός. Σῶμα ὠοειδές. Βάση ἐπίπεδη. Στὸ χεῖλος, ἐσωτερικά, οἱ ρίζες δύο λαβῶν σωληνωτῶν. Τύπος 4.
Ὕψος 0,125 μ., διάμ. στομ. 0,07 μ., διάμ. βάσης 0,045 μ., πάχος τοιχ. 0,006 μ.
Ὁμάδες: 143 (20%)/142/39,9/138/141.

2093. Πιθόσχημο ἐνιαίου περιγράμματος. Συγκολλημένο. Ἐλλιπές (πίν. 66, 67).
Πηλὸς καθαρός, καστανός, πορώδης. Ἐπιφάνειες ὁμαλὲς ἕως λεῖες, ἐξωτερικὰ ἀλείφωμα καστανέρυθρο, μελανωπὰ τμήματα. Διχρωμία πυρᾶς. Χεῖλος εὐθύ. Σῶμα ἀμφικωνικὸ ἕως ἀπιόσχημο. Βάση ἐπίπεδη. Στὸ χεῖλος δύο σωληνωτὲς λαβές, ἐλαφρῶς αὐλακωτές. Ἡ βάση, ἴσως δευτερογενῶς, χρησιμοποιήθηκε ὡς σκύφος. Λειασμένη ἀπόκρουση χαμηλὰ στὸ σῶμα. Τύπος 1Α.
Ὕψος 0,24-0,255 μ., διάμ. στομ. 0,125 μ., διάμ. βάσης 0,095 μ., πάχος τοιχ. 0,006 μ.
Ὁμάδες: 165δ (40%)/165/163/169/166/161.

2198. Πιθόσχημο μικρό, ἐνιαίου περιγράμματος. Συγκολλημένο. Ἐλλιπές (πίν. 66, 67).
Πηλὸς τραχύς, καστανός, σπογγωτός. Ἐπιφάνειες ὁμαλές, καστανέρυθρες ἕως καστανότεφρες. Διχρωμία πυρᾶς. Χεῖλος εὐθύ. Σῶμα ἀπιόσχημο. Βάση ἐπίπεδη. Στὸ χεῖλος δύο σωληνωτὲς λαβές, στενότερες στὴν κορυφή. Μία φθαρμένη ἀπὸ τὴ χρήση. Τύπος 1Α.
Ὕψος 0,12 μ., διάμ. στομ. 0,07 μ., διάμ. βάσης 0,045 μ., πάχος τοιχ. 0,006 μ.
Ὁμάδα: 49.

2199. Πιθόσχημο μικρό, μὲ διακριτὸ λαιμό. Συγκολλημένο, συμπληρωμένο (πίν. 70, 71).
Πηλὸς πολὺ καθαρός, καστανός, μὲ μαρμαρυγία. Ἐπιφάνεια ἐξωτερικὰ λεία, ἀλείφωμα καστανέρυθρο ἕως μελανωπό, ἐσωτερικὰ ὁμαλή. Διχρωμία πυρᾶς. Χεῖλος εὐθύ. Λαιμὸς κωνικός. Στὴ ρίζα τοῦ λαιμοῦ αὐλάκωση τὸν διακρίνει ἀπὸ τὸ ὠοειδὲς σῶμα. Βάση κοίλη. Στὸ χεῖλος δύο σωληνωτὲς λαβές, στενότερες στὴν κορυφή. Τύπος 2.
Ὕψος 0,11 μ., διάμ. στομ. 0,07 μ., διάμ. βάσης 0,045 μ., πάχος τοιχ. 0,006 μ.
Ὁμάδες: 107 (85%)/109.

2200. Πιθόσχημο μικρό, εὐρύστομο. Συγκολλημένο. Σώζεται τὸ μισό (πίν. 72).
Πηλὸς καθαρός, φαιός, πορώδης. Ἀλείφωμα ἐρυθρό, κατὰ τόπους φθαρμένο, ἐπιφάνειες ἐρυθρὲς ἕως τεφρές, ὁμαλές. Διχρωμία πυρᾶς. Χεῖλος εὐθύ. Σῶμα ὠοειδές. Βάση ἐπίπεδη. Στὸ χεῖλος μία σωληνωτὴ λαβὴ βραχεία. Τύπος 3Α.
Ὕψος 0,10 μ., διάμ. στομ. 0,075 μ., διάμ. βάσης 0,045-0,05 μ., πάχος τοιχ. 0,006 μ.
Ὁμάδες: 123 (70%)/128.

2201. Πιθόσχημο μικρό, σφαιρικό. Συγκολλημένο. Ἐλλιπές (πίν. 68-69).
Πηλὸς λίγο τραχύς, καστανόφαιος. Ἐπιφάνειες ὁμαλές, ἐξωτερικὰ ἀλείφωμα ἐρυθρὸ ἕως μελανωπὸ φθαρμένο. Διχρωμία πυρᾶς. Χεῖλος εὐθύ. Χαμηλότερα τοῦ χείλους πλατειὰ ἐγκοπὴ διακρίνει τὸ στόμιο ἀπὸ τὸ σῶμα. Σῶμα σφαιρικό. Βάση ἐπίπεδη. Στὴν ἐγκοπή,

δύο σωληνωτὲς λαβές, βραχεῖες. Τμῆμα ὀπῆς στὸ σῶμα, ἀνοιγμένης μετὰ τὴν ὄπτηση. Τύπος 1Β.
Ὕψος 0,10 μ., διάμ. στομ. 0,075 μ., διάμ. βάσης 0,05 μ., πάχος τοιχ. 0,004 μ.
Ὁμάδες: 126 (30%)/129/125/123.

2202. Πιθόσχημο μικρό, μὲ διακριτὸ λαιμό. Συγκολλημένο. Σώζεται τὸ μισό (πίν. 70).
Πηλὸς καθαρός, καστανός. Ἐπιφάνεια ἐξωτερικὰ ὁμαλὴ ἕως λεία, ἀλείφωμα καστανέρυθρο, ἐσωτερικὰ ὁμαλή. Διχρωμία πυρᾶς. Χεῖλος εὐθύ. Λαιμὸς κυλινδρικός. Αὐλάκωση τὸν διακρίνει ἀπὸ τὸ ὠοειδὲς σῶμα. Βάση ἐπίπεδη. Στὸ χεῖλος μία σωληνωτὴ λαβή, φθαρμένη ἀπὸ τὴ χρήση. Τύπος 2.
Ὕψος 0,13 μ., διάμ. στομ. 0,095 μ., διάμ. βάσης 0,07 μ., πάχος τοιχ. 0,006 μ.
Ὁμάδες 39,7 (60%)/39,4.

2203. Ἄνω τμῆμα πιθόσχημου μικροῦ, μὲ διακριτὸ λαιμό. Συγκολλημένο (πίν. 70).
Πηλὸς καθαρός, καστανός, μὲ μαρμαρυγία. Ἐπιφάνεια ἐξωτερικὰ ὁμαλή, κατὰ τόπους λίγο ἀνώμαλη, ἀλείφωμα καστανέρυθρο, ἐσωτερικὰ λίγο ἀδρή. Χεῖλος εὐθύ. Λαιμὸς κυλινδρικός. Αὐλάκωση τὸν διακρίνει ἀπὸ τὸ ὠοειδὲς σῶμα. Στὸ χεῖλος δύο σωληνωτὲς λαβές. Ὀπὲς συγκόλλησης περὶ τὸ χεῖλος. Χαμηλὰ στὸ σῶμα, τμῆμα ὀπῆς μετὰ τὴν ὄπτηση. Τύπος 2.
Ὕψος σωζ. 0,13 μ., διάμ. στομ. 0,10 μ., πάχος τοιχ. 0,005 μ.
Ὁμάδες: 121 (70%)/128/39,4/153.

2204. Πιθόσχημο μικρό, μὲ διακριτὸ λαιμό. Συγκολλημένο. Ἐλλιπές (πίν. 70).
Πηλὸς καθαρός, καστανός. Ἐπιφάνεια ἐξωτερικὰ λεία, ἔντριπτη, ἀλείφωμα καστανέρυθρο ἕως μελανωπό, ἐσωτερικὰ ἀνώμαλη. Χεῖλος εὐθύ. Λαιμὸς κυλινδρικός. Στὴ ρίζα του αὐλάκωση. Σῶμα σφαιρικό. Βάση ἐπίπεδη. Στὸ χεῖλος δύο σωληνωτὲς λαβές. Τύπος 2.
Ὕψος 0,12 μ., διάμ. στομ. 0,075 μ., διάμ. βάσης 0,05 μ., πάχος τοιχ. 0,006 μ.
Ὁμάδες: 49 (50%)/39,8/63/39,4/39,10.

2300. Πιθόσχημο ἐνιαίου περιγράμματος. Συγκολλημένο. Ἐλλιπές (πίν. 66, 67).
Πηλὸς καθαρός, καστανός. Ἐπιφάνεια ἐξωτερικὰ λεία, στιλπνή, μερικῶς διαβρωμένη, ἀλείφωμα καστανέρυθρο ἕως μελανό, ἐσωτερικὰ ὁμαλή, ἀλείφωμα κατὰ τόπους. Διχρωμία πυρᾶς. Χεῖλος εὐθύ. Σῶμα ἀπιόσχημο. Βάση ἐπίπεδη. Στὸ χεῖλος δύο λαβὲς σωληνωτές. Τύπος 1Α.
Ὕψος 0,19 μ., διάμ. στομ. 0,105 μ., διάμ. βάσης 0,075 μ., πάχος τοιχ. 0,008 μ.
Ὁμάδες: 136 (65%)/137/132.

2302. Πιθόσχημο μικρό, εὐρύστομο. Συγκολλημένο. Ἐλλιπές (πίν. 72).
Πηλὸς τραχύς, καστανέρυθρος. Ἐπιφάνειες ὁμαλές, καστανέρυθρες, ἐξωτερικὰ κατὰ τόπους καστανόφαιες. Χεῖλος εὐθύ. Σῶμα ἀπιόσχημο. Βάση ἐπίπεδη. Στὸ χεῖλος δύο σωληνωτὲς λαβές, στενότερες στὴν κορυφή. Ἡ μία φθαρμένη ἀπὸ τὴ χρήση. Τύπος 3Α.
Ὕψος 0,105 μ., διάμ. στομ. 0,075 μ., διάμ. βάσης 0,045 μ., πάχος τοιχ. 0,005 μ.
Ὁμάδες: 39,4 (40%)/39,10/3/39,3.

2303. Πιθόσχημο μικρό, ἐνιαίου περιγράμματος. Συγκολλημένο. Σώζεται τὸ μισό (πίν. 66).
Πηλὸς πολὺ καθαρός, καστανέρυθρος. Ἐπιφάνεια ἐξωτερικὰ λεία, στιλπνή, ἀλείφωμα ἐρυθρό, μελανωπὲς κηλίδες, ἐσωτερικὰ ὁμαλή. Διχρωμία πυρᾶς. Χεῖλος εὐθύ. Σῶμα ἀπιόσχημο. Βάση ἐπίπεδη. Στὸ χεῖλος δύο σωληνωτὲς λαβές. Τύπος 1Α.
Ὕψος 0,125 μ., διάμ. στομ. 0,08 μ., διάμ. βάσης 0,05 μ., πάχος τοιχ. 0,005 μ.
Ὁμάδες: 39,5 (55%)/39,4/39,7/39,3.

2304. Πιθόσχημο ἐνιαίου περιγράμματος. Συγκολλημένο. Σώζεται τὸ μισό, δύο τμήματα (πίν. 66).
Πηλὸς καθαρός, καστανός, σπογγωτός. Ἐπιφάνεια ἐξωτερικὰ ὁμαλή, σημεῖα ἐξομάλυνσης, ἀλείφωμα καστανέρυθρο, μελανωπὲς κηλίδες, ἐσωτερικὰ λίγο ἀδρή. Διχρωμία πυρᾶς. Χεῖλος εὐθύ. Σῶμα ἀπιόσχημο. Βάση ἐπίπεδη. Στὸ χεῖλος δύο σωληνωτὲς λαβές. Κάτω ἀπὸ τὸ χεῖλος ὀπὴ συγκόλλησης. Τύπος 1Α.
Ὕψος 0,19 μ., διάμ. στομ. 0,125 μ., πάχος τοιχ. 0,006 μ.
Ὁμάδες: 61 (40%)/171/39,9.

2305. Πιθόσχημο ἐνιαίου περιγράμματος. Συγκολλημένο. Ἐλλιπές (πίν. 66, 67).

Πηλὸς πολὺ τραχύς, καστανός, σπογγωτός. Ἐπιφάνειες ὁμαλές, ἐξωτερικὰ ἀλείφωμα καστανὸ ἕως καστανόφαιο. Χεῖλος εὐθύ. Σῶμα ἀπιόσχημο. Βάση ἐπίπεδη. Στὸ χεῖλος δύο σωληνωτὲς λαβὲς ἐπιμήκεις. Τύπος 1Α.
Ὕψος 0,29 μ., διάμ. στομ. 0,125 μ., διάμ. βάσης 0,11 μ., πάχος τοιχ. 0,006 μ.
Ὁμάδες: 117 (40%)/123/118/124.

2306. Πιθόσχημο ἑνιαίου περιγράμματος. Συγκολλημένο. Σώζεται τὸ μισό (πίν. 66).
Πηλὸς τραχύς, καστανός, σπογγωτός. Ἐπιφάνεια ἐξωτερικὰ λίγο ἀνώμαλη, ἀλείφωμα καστανέρυθρο, ἐσωτερικὰ λίγο ἀδρή. Χεῖλος εὐθύ. Στὴ ρίζα τοῦ λαιμοῦ αὐλάκωση τὸν διακρίνει ἀπὸ τὸ σῶμα. Σῶμα ἀπιόσχημο. Βάση ἐπίπεδη. Στὸ χεῖλος μία σωληνωτὴ λαβή, φθαρμένη ἀπὸ τὴ χρήση. Τύπος 1Α.
Ὕψος 0,22 μ., διάμ. στομ. 0,11 μ., διάμ. βάσης 0,095 μ., πάχος τοιχ. 0,006 μ.
Ὁμάδα: 143.

2339. Πιθόσχημο μικρό, εὐρύστομο. Συγκολλημένο. Σώζεται τὸ μισό (πίν. 72).
Πηλὸς πολὺ καθαρός, φαιός. Ἐξωτερικὰ ἀλείφωμα ἐρυθρὸ φθαρμένο, ἐπιφάνεια καστανέρυθρη ἕως καστανόφαιη, λεία ἕως ὁμαλή, ἐσωτερικὰ λίγο ἀνώμαλη. Χεῖλος εὐθύ. Σῶμα ἀπιόσχημο. Βάση ἐπίπεδη. Στὸ χεῖλος μία σωληνωτὴ λαβή, βραχεία. Τύπος 3Α.
Ὕψος 0,085 μ., διάμ. στομ. 0,075 μ., διάμ. βάσης 0,05 μ., πάχος τοιχ. 0,006 μ.
Ὁμάδες: 39,5 (45%)/39,7/123.

2340. Πιθόσχημο μικρό, μὲ διακριτὸ λαιμό. Συγκολλημένο. Ἐλλιπές (πίν. 70).
Πηλὸς καθαρός, καστανέρυθρος. Ἐπιφάνεια, ἐξωτερικὰ λεία, στιλπνή, ἀλείφωμα ἐρυθρὸ ἕως μελανό, ἐσωτερικὰ λίγο ἀνώμαλη. Διχρωμία πυρᾶς. Χεῖλος εὐθύ. Λαιμὸς κωνικός. Σῶμα σφαιρικό. Βάση ἐπίπεδη. Στὸ χεῖλος δύο σωληνωτὲς λαβές. Τύπος 2.
Ὕψος 0,115 μ., διάμ. στομ. 0,065 μ., διάμ. βάσης 0,045 μ., πάχος τοιχ. 0,006 μ.
Ὁμάδες: 39,4 (60%)/49/2/3/39,7/39,8/39,10/78.

2341. Πιθόσχημο μὲ διακριτὸ λαιμό. Συγκολλημένο σὲ δύο τμήματα. Ἐλλιπές (πίν. 70-71).
Πηλὸς πολὺ καθαρός, καστανός, πορώδης. Ἐπιφάνειες ὁμαλές, ἀλείφωμα καστανό, κατὰ τόπους καστανόφαιο. Διχρωμία πυρᾶς. Χεῖλος εὐθύ. Σῶμα ἀπιόσχημο. Βάση ἐπίπεδη. Στὸ χεῖλος δύο σωληνωτὲς λαβές, φθαρμένες ἀπὸ τὴ χρήση. Τύπος 1Α.
Ὕψος 0,22 μ., διάμ. στομ. 0,13 μ., διάμ. βάσης 0,10 μ., πάχος τοιχ. 0,008 μ.
Ὁμάδες: 171 (30%)/141/39,10/144/78/39,9/61.

2432. Πιθόσχημο μικρό, σφαιρικό. Συγκολλημένο, μερικῶς συμπληρωμένο (πίν. 68, 69).
Πηλὸς καθαρός, καστανός, πορώδης. Ἐπιφάνειες ὁμαλές, ἀλείφωμα καστανέρυθρο ἕως καστανότεφρο. Διχρωμία πυρᾶς. Χεῖλος εὐθύ. Σῶμα σφαιρικό. Βάση ἐπίπεδη μὲ βαθὺ ἀποτύπωμα πλέγματος. Στὸ χεῖλος δύο σωληνωτὲς λαβές. Ὀπὴ συγκόλλησης. Τύπος 1Β.
Ὕψος 0,16-0,17 μ., διάμ. στομ. 0,10 μ., διάμ. βάσης 0,07 μ., πάχος τοιχ. 0,006 μ.
Ὁμάδες: 109 (15%)/112/39,7/114/105/39,5/107/39,4.

2437. Πιθόσχημο μὲ λαβὲς ἐσωτερικά. Συγκολλημένο. Ἐλλιπές (πίν. 74, 75).
Πηλὸς καθαρός, ἀνοικτόχρωμος φαιός, πορώδης. Ἐπιφάνεια ἐξωτερικὰ λεία ἕως ὁμαλή, ἀλείφωμα ἐρυθρὸ ἕως μελανωπό, ἐσωτερικὰ ἀδρή. Διχρωμία πυρᾶς. Χεῖλος προέχον. Λαιμὸς κωνικός, αὐλάκωση στὴ ρίζα του. Σῶμα σφαιρικό. Βάση ἐπίπεδη, κυκλικὴ ἕως ἐλλειπτική, χωρὶς ἀλείφωμα. Χαμηλότερα τοῦ χείλους, ἐσωτερικά, δύο λαβὲς σωληνωτές. Ἡ μία φθαρμένη ἀπὸ τὴ χρήση. Στὸ σῶμα ὀπή, ἀνοιγμένη πιθανὸν μετὰ τὴν ὄπτηση. Τύπος 4.
Ὕψος 0,22 μ., διάμ. στομ. 0,14 μ., διάμ. βάσης 0,08-0,085 μ., πάχος τοιχ. 0,004 μ.
Ὁμάδες: 135 (20%)/131/39,9/61/49/137.

2515. Ἄνω τμῆμα πιθόσχημου μὲ διακριτὸ λαιμό. Συγκολλημένο, μερικῶς συμπληρωμένο (πίν. 71).
Πηλὸς λίγο τραχύς, καστανός, μὲ μαρμαρυγία. Ἐπιφάνεια ἐξωτερικὰ ὁμαλὴ ἕως λεία, ἀλείφωμα ἐρυθρό, μελανωπὰ τμήματα, ἐσωτερικὰ ἐπιφάνεια λίγο ἀδρή. Χεῖλος προέχον. Λαιμὸς κωνικός. Σῶμα σφαιρικὸ πιεσμένο. Στὸν λαιμὸ δύο σωληνωτὲς λαβές. Τύπος 2.
Ὕψος σωζ. 0,19 μ., διάμ. στομ. 0,10 μ., πάχος τοιχ. 0,006 μ.
Ὁμάδες: 49 (50%)/61/39,9/39,8.

2602. Πιθόσχημο μὲ διακριτὸ λαιμό. Συγκολλημένο, μερικῶς συμπληρωμένο (πίν. 70).
Πηλὸς τραχύς, καστανός. Ἐπιφάνεια ἐξωτερικὰ λεία ἕως ὁμαλή, ἀλείφωμα ἐρυθρό, φαιὰ τμήματα, ἐσωτερικὰ ὁμαλή, λίγο τραχειά. Διχρωμία πυρᾶς. Χεῖλος εὐθύ. Λαιμὸς ἐλαφρῶς κωνικός. Σῶμα ὠοειδές. Βάση ἐπίπεδη. Στὸ χεῖλος δύο πλατειὲς σωληνωτὲς λαβές. Τύπος 2.
Ὕψος 0,25 μ., διάμ. στομ. 0,11 μ., διάμ. βάσης 0,11 μ., πάχος τοιχ. 0,006 μ.
Ὁμάδες: 39,4 (90%)/39,7/39,10.

2603. Πιθόσχημο ἐνιαίου περιγράμματος. Συγκολλημένο. Λείπει τὸ κάτω τμῆμα.
Πηλὸς πολὺ καθαρός, φαιός, πορώδης. Ἐπιφάνειες ὁμαλές, ἀλείφωμα ἐρυθρό, μελανωπὰ τμήματα. Διχρωμία πυρᾶς. Χεῖλος εὐθύ. Σῶμα ἀπιόσχημο. Στὸ χεῖλος δύο σωληνωτὲς λαβές. Τρεῖς ὀπὲς συγκόλλησης ἀπὸ τὸ στόμιο μέχρι τὸν ὦμο. Τύπος 1Α.
Ὕψος σωζ. 0,17 μ., διάμ. στομ. 0,115 μ., πάχος τοιχ. 0,006 μ.
Ὁμάδες: 39,4 (40%)/49/107/123/39,8.

2607. Πιθόσχημο ἐνιαίου περιγράμματος. Συγκολλημένο. Ἐλλιπές (πίν. 68, 69).
Πηλὸς πολὺ καθαρός, καστανός, μὲ μαρμαρυγία. Ἐπιφάνεια ἐξωτερικὰ λεία ἕως ὁμαλή, ἀλείφωμα ἐρυθρὸ μὲ φαιὰ τμήματα, ἐσωτερικὰ ὁμαλή. Χεῖλος εὐθύ. Σῶμα περίπου ἀπιόσχημο. Βάση ἐπίπεδη. Στὸ χεῖλος δύο σωληνωτὲς λαβές. Στὸν λαιμὸ καὶ στὸ σῶμα ὀπὲς συγκόλλησης. Τύπος 1Α.
Ὕψος 0,28 μ., διάμ. στομ. 0,14 μ., διάμ. βάσης 0,10 μ., πάχος τοιχ. 0,006 μ.
Ὁμάδες: 49 (40%)/39,8/61/39,4/66/39,7/39,9/39,10/123.

2608. Πιθόσχημο ἐνιαίου περιγράμματος. Συγκολλημένο. Ἐλλιπές (πίν. 68, 69).
Πηλὸς πολὺ τραχύς, καστανός. Ἐπιφάνεια ἐξωτερικὰ τραχειὰ ἕως ὁμαλή, ἐρυθρὸ ἀλείφωμα ἀποφλοιωμένο, ἐσωτερικὰ ὁμαλή. Διχρωμία πυρᾶς. Χεῖλος εὐθύ. Σῶμα ἀπιόσχημο. Βάση ἐπίπεδη. Στὸ χεῖλος σωληνωτὴ λαβή. Τύπος 1Α.
Ὕψος 0,295 μ., διάμ. στομ. 0,115 μ., διάμ. βάσης 0,095 μ., πάχος τοιχ. 0,007 μ.
Ὁμάδες: 49 (40%)/39,7/39,9/39,8/61.

2609. Ἄνω τμῆμα πιθόσχημου ἐνιαίου περιγράμματος. Συγκολλημένο.
Πηλὸς τραχύς, φαιός. Ἐπιφάνεια ἐξωτερικὰ λεία ἕως ὁμαλή, ἀλείφωμα καστανέρυθρο ἕως φαιό, ἐσωτερικὰ λίγο ἀνώμαλη, ἁδρή. Διχρωμία πυρᾶς. Χεῖλος εὐθύ. Σῶμα ἀπιόσχημο. Στὸ χεῖλος σωληνωτὴ λαβή. Τύπος 1Α.
Ὕψος σωζ. 0,21 μ., διάμ. στομ. 0,10 μ., πάχος τοιχ. 0,007 μ.
Ὁμάδες: 39,5 (85%)/39,4/39,10.

2612. Πιθόσχημο μικρό, μὲ διακριτὸ λαιμό, συγκολλημένο σὲ τρία τμήματα.
Πηλὸς τραχύς, καστανόφαιος. Ἐπιφάνειες ὁμαλές, καστανέρυθρες ἕως φαιές, ἀλείφωμα φθαρμένο. Διχρωμία πυρᾶς. Χεῖλος εὐθύ. Λαιμὸς κυλινδρικὸς ἕως κωνικός, στὴ ρίζα του αὐλάκωση. Σῶμα σφαιρικό. Βάση ἐπίπεδη. Στὸ χεῖλος δύο σωληνωτὲς λαβές, φθαρμένες ἀπὸ τὴ χρήση. Τύπος 2.
Ὕψος σωζ. 0,12 μ., διάμ. στομ. 0,08 μ., διάμ. βάσης 0,04 μ., πάχος τοιχ. 0,005 μ.
Ὁμάδες: 49 (60%)/39,10/61/39,4/39,8/39,9.

2613. Πιθόσχημο ἐνιαίου περιγράμματος. Συγκολλημένο. Περίπου τὸ μισό.
Πηλὸς καθαρός, καστανός. Ἐπιφάνεια ἐξωτερικὰ λεία ἕως ὁμαλή, ἀλείφωμα ἐρυθρὸ ἕως φαιό, ἐσωτερικὰ ὁμαλή. Χεῖλος εὐθύ. Σῶμα ἀπιόσχημο. Βάση ἐπίπεδη. Στὸ χεῖλος λαβὴ σωληνωτὴ καὶ ρίζα δεύτερης. Τύπος 1Α.
Ὕψος 0,28 μ., διάμ. στομ. 0,12 μ., πάχος τοιχ. 0,007 μ.
Ὁμάδες: 110 (60%)/109/107/39,7/108/108-110.

2888. Λαιμὸς πιθόσχημου μὲ λαβὲς ἐσωτερικά. Συγκολλημένος (πίν. 74, 75).
Πηλὸς πολὺ καθαρός, καστανός, μὲ μαρμαρυγία. Ἐπιφάνεια ἐξωτερικὰ λεία, ἀλείφωμα ἐρυθρό, ἐσωτερικὰ ὁμαλή. Χεῖλος εὐθύ. Στόμιο κυκλικό. Λαιμὸς κωνικός, αὐλάκωση στὴ ρίζα του. Στὸ χεῖλος, ἐσωτερικά, λαβὲς σωληνωτές. Τύπος 4.
Ὕψος σωζ. 0,08 μ., διάμ. στομ. 0,115-0,125 μ., πάχος τοιχ. 0,006 μ.
Ὁμάδες: 116 (15%)/122/128/123/125/118/117/119/124.

2889. Λαιμὸς πιθόσχημου μὲ ταινιωτὲς λαβές. Συγκολλημένος σὲ δύο τμήματα (πίν. 75).
Πηλὸς λίγο τραχύς, φαιός. Ἐπιφάνεια ἐξωτερικὰ ὁμαλή, καστανέρυθρη ἕως μελανωπή, ἐσωτερικὰ παρόμοια, λίγο ἀδρή. Χεῖλος εὐθύ, κατὰ τόπους προέχον. Λαιμὸς κωνικός. Στὸ χεῖλος δύο λαβὲς κατακόρυφες, ταινιωτές.
Ὕψος σωζ. μέγ. 0,08 μ., διάμ. στομ. 0,14 μ., πάχος τοιχ. 0,007 μ.
Ὁμάδες: 39,5 (75%)/39,10.

2890. Ἄνω τμῆμα πιθόσχημου μὲ ταινιωτὲς λαβές. Συγκολλημένο (πίν. 74, 75).
Πηλὸς λίγο τραχύς, καστανόφαιος. Ἐπιφάνεια ἐξωτερικὰ λεία ἕως ὁμαλή, ἀλείφωμα καστανέρυθρο, φαιὰ τμήματα, ἐσωτερικὰ ὁμαλή. Χεῖλος εὐθύ. Λαιμὸς κωνικός. Στὸ χεῖλος δύο λαβὲς κατακόρυφες, στενὲς ταινιωτές, μία φθαρμένη ἀπὸ τὴ χρήση.
Ὕψος σωζ. 0,085 μ., διάμ. στομ. 0,10 μ., πάχος τοιχ. 0,006 μ.
Ὁμάδες: 71 (30%)/39,10/39,9/61.

2891. Ἄνω τμῆμα πιθόσχημου ἐνιαίου περιγράμματος. Συγκολλημένο.
Πηλὸς καθαρός, καστανέρυθρος. Ἐπιφάνεια ἐξωτερικὰ λεία, στιλπνή, ἀλείφωμα ἐρυθρὸ ἕως μελανό, ἐσωτερικὰ λεία. Διχρωμία πυρᾶς. Χεῖλος εὐθύ. Λαιμὸς κωνικός. Λαβὲς σωληνωτές. Μὴ διαμπερὴς ὀπὴ στὴ ρίζα λαβῆς. Τύπος 1Α.
Ὕψος σωζ. 0,13 μ., διάμ. στομ. 0,11 μ., πάχος τοιχ. 0,007 μ.
Ὁμάδες: 112 (65%)/109/110.

2892. Τμῆμα πιθόσχημου ἐνιαίου περιγράμματος. Συγκολλημένο.
Πηλὸς καθαρός, φαιός, πορώδης, μὲ μαρμαρυγία. Ἐπιφάνειες ὁμαλές, πορτοκαλέρυθρες ἕως καστανωπές. Σῶμα ὠοειδές. Βάση ἐπίπεδη μὲ ἀποτύπωμα πλέγματος. Στὸν ὦμο μία σωληνωτὴ λαβή, θραυσμένη. Τύπος 1Α.
Ὕψος σωζ. 0,215 μ., διάμ. βάσης 0,10 μ., πάχος τοιχ. 0,005 μ.
Ὁμάδες: 109 (25%)/39,5/114/39,7/39,3.

2893. Πιθόσχημο μικρό, μὲ διακριτὸ λαιμό. Συγκολλημένο σὲ τρία τμήματα.
Πηλὸς καθαρός, πορτοκαλόχρωμος, ἀμμώδης. Ἐπιφάνειες ὁμαλές, ἐξωτερικὰ ἀλείφωμα ἐρυθρωπὸ ἐξίτηλο, κατὰ τόπους φαιό. Χεῖλος εὐθύ. Λαιμὸς κωνικός, αὐλάκωση στὴ ρίζα του. Σῶμα σφαιρικό. Βάση ἐπίπεδη. Στὸ χεῖλος δύο λαβὲς σωληνωτές, βραχεῖες, ἡ μία φθαρμένη. Τύπος 2.
Ὕψος σωζ. 0,055 μ., διάμ. στομ. 0,085 μ., διάμ. βάσης 0,055 μ., πάχος τοιχ. 0,007 μ.
Ὁμάδες: 39,4 (80%)/39,7/39,10.

2894. Πιθόσχημο μικρό, σφαιρικό. Συγκολλημένο σὲ δύο τμήματα (πίν. 69).
Πηλὸς καθαρός, καστανός, πορώδης, μὲ μαρμαρυγία. Ἐπιφάνεια ἐξωτερικὰ λεία, ἀλείφωμα ἐρυθρό, μελανὸ τμῆμα, ἐσωτερικὰ λίγο ἀδρή, σημεῖα ἐξομάλυνσης. Διχρωμία πυρᾶς. Χεῖλος εὐθύ. Λαιμὸς κωνικός, συμβατικὴ διάκριση μὲ αὐλάκωση, χαραγμένη καὶ ἐπάνω στὶς λαβές. Βάση ἐπίπεδη. Στὸ χεῖλος λαβὲς σωληνωτές. Τύπος 1Β.
Ὕψος σωζ. 0,07 μ., διάμ. στομ. 0,07 μ., διάμ. βάσης 0,05 μ., πάχος τοιχ. 0,005 μ.
Ὁμάδες: 49 (70%)/39,10/39,4/39,5.

2895. Ἄνω τμῆμα πιθόσχημου μὲ διακριτὸ λαιμό. Συγκολλημένο.
Πηλὸς λίγο τραχύς, καστανόφαιος. Ἐπιφάνειες ὁμαλές, καστανέρυθρες ἕως μελανές. Διχρωμία πυρᾶς. Χεῖλος εὐθύ. Λαιμὸς κυλινδρικός, ἀπολήγει σὲ εὐρυνόμενο ὦμο. Στὸ χεῖλος δύο λαβὲς σωληνωτές, μία φθαρμένη ἀπὸ τὴ χρήση. Τύπος 2.
Ὕψος σωζ. 0,09 μ., διάμ. στομ. 0,125 μ., πάχος τοιχ. 0,007 μ.
Ὁμάδες: 39,4 (50%)/39,5/120.

2896. Ἄνω τμῆμα πιθόσχημου ἐνιαίου περιγράμματος. Συγκολλημένο, δύο τμήματα.
Πηλὸς λίγο τραχύς, καστανός. Ἐπιφάνεια ἐξωτερικὰ λεία, ἀλείφωμα καστανωπὸ ἕως μελανωπό, ἐσωτερικὰ ὁμαλή. Χεῖλος εὐθύ. Σῶμα ἀπιόσχημο. Στὸ χεῖλος δύο λαβὲς σωληνωτές. Τύπος 1Α.
Ὕψος σωζ. μέγ. 0,15 μ., διάμ. στομ. 0,12 μ., πάχος τοιχ. 0,009 μ.
Ὁμάδα: 39,4.

2897. Ἄνω τμῆμα πιθόσχημου μικροῦ, μὲ διακριτὸ λαιμό. Συγκολλημένο.
Πηλὸς καθαρός, καστανός, πορώδης. Ἐπιφάνεια ἐξωτερικὰ ὁμαλὴ ἕως λεία, καστανὴ ἕως

μελανωπή, ἀλείφωμα καστανέρυθρο φθαρμένο, ἐσωτερικὰ ὁμαλή. Χεῖλος προέχον. Λαιμὸς κωνικός. Σῶμα σφαιρικὸ πιεσμένο. Τύπος 2.
Ὕψος σωζ. 0,075 μ., διάμ. στομ. 0,08 μ., πάχος τοιχ. 0,006 μ.
Ὁμάδες: 61 (65%)/39,9.

2898. Πιθόσχημο μικρό, μὲ διακριτὸ λαιμό. Συγκολλημένο. Ἐλλιπές.
Πηλὸς λίγο τραχύς, καστανός, πορώδης. Ἐπιφάνειες ὁμαλές, σημεῖα ἐξομάλυνσης, καστανέρυθρες. Χεῖλος εὐθύ. Σῶμα ἀπιόσχημο. Βάση ἐπίπεδη. Στὸ χεῖλος δύο βραχεῖες σωληνωτὲς λαβές. Τύπος 2.
Ὕψος σωζ. 0,095 μ., διάμ. στομ. 0,085 μ., διάμ. βάσης 0,065 μ., πάχος τοιχ. 0,005 μ.
Ὁμάδες: 39,9 (50%)/61/39,4/39,8.

A.T. 84. Βάση καὶ ὄστρακα πιθόσχημου νευρωτοῦ. Συγκολλημένη.
Πηλὸς πολὺ καθαρός, καστανόφαιος, μὲ μαρμαρυγία. Ἐπιφάνειες ὁμαλές, παρόμοιες, ἐξωτερικὰ ἀλείφωμα. Κατακόρυφες πλαστικὲς νευρώσεις στὰ ὄστρακα. Ζεῦγος ὀπῶν συγκόλλησης στὸ σῶμα καὶ στὴν ἐπίπεδη βάση. Τύπος 3Β.
Ὕψος σωζ. μέγ. 0,04 μ., διάμ. βάσης 0,075 μ., πάχος τοιχ. 0,005 μ.
Ὁμάδες: 61 (60%)/39,4/39,7.

A.T. 1057. Δεκαέξι ὄστρακα καὶ συγκολλημένα τμήματα πιθόσχημου νευρωτοῦ.
Πηλὸς καθαρός, καστανέρυθρος. Ἐπιφάνεια ἐξωτερικὰ λεία, ἀλείφωμα καστανέρυθρο ἕως μελανωπό, ἐσωτερικὰ ὁμαλή. Χεῖλος εὐθύ. Στόμιο χαμηλό, ἀπολήγει σὲ ἀνεπαίσθητα εὐρυνόμενο ὦμο. Κατακόρυφες πλαστικὲς νευρώσεις σὲ ὅλο τὸ σῶμα, ἀπὸ τὸν ὦμο μέχρι τὴν ἐπίπεδη βάση. Τύπος 3Β.
Ὕψος σωζ. μέγ. 0,07 μ., πάχος τοιχ. 0,005 μ.
Ὁμάδες: 100 (50%)/101.

Πινάκιο τύπου Bratislava

Τὸ ἀνοικτὸ σκεῦος **1608** (πίν. 76-77) μοναδικὸ μέσα στὴν κεραμεικὴ τοῦ Ἀποθέτη, φέρει ὅλα τὰ στοιχεῖα τῆς ἰδιαίτερης κατηγορίας πινακίων ἢ καλυμμάτων, ποὺ διέκρινε, μελέτησε καὶ ὀνόμασε ὁ J. Maran τύπο Bratislava[247]. Γενικὰ χαρακτηριστικά τους εἶναι ἡ ρηχὴ γάστρα, ἡ ἔντονη κάμψη τοῦ χείλους πρὸς τὰ μέσα καὶ ἡ ἐγχάρακτη διακόσμηση μὲ σπεῖρες καὶ κύκλους στὴν ἐξωτερικὴ ἐπιφάνεια[248]. Τὸ πινάκιο **1608** ἔχει κατασκευασθεῖ ἀπὸ πηλὸ διαφορετικὸ ἀπὸ τὸν τοπικό[249], ἡ ὄπτησή του εἶναι ἔντονη[250] καὶ τὸ σχῆμα μοναδικὸ στὸν Ἀποθέτη 39. Συνεπῶς μποροῦμε νὰ θεωρήσουμε τὸ σκεῦος εἰσηγμένο.

Γεωγραφικὰ ἡ παρουσία τῶν πινακίων Bratislava ἐντοπίζεται στὴ λεκάνη τῶν Καρπαθίων, τὴ ΝΔ Βουλγαρία, τὴν Ἀλβανία, τὴν Ἤπειρο καὶ φθάνει μέχρι τὴ Μαγνησία, στὶς θέσεις Πετρομαγούλα, Μικροθῆβες καὶ τὴ Ράχη Παναγιᾶς. Δύο ἀκόμα σκεύη βρέθηκαν στὴ Μεσσιανὴ Μακεδονίας (κοιλάδα τοῦ Ἀλιάκμονα)[251].

Ἐκτὸς ἀπὸ τὶς γενικὲς ὁμοιότητες μὲ τὸν τύπο Bratislava, τὸ πινάκιο **1608** ἀποκλίνει στὶς λεπτομέρειες ἀπὸ τὰ περισσότερα ἀνάλογα σκεύη ἄλλων περιοχῶν. Ὁ πυθμένας του εἶναι ἀπολύτως ἐπίπεδος, σὲ ἀντίθεση μὲ τὸν συνήθως καμπύλο, καὶ ἔχει ἰδιαίτερη διαμόρφωση στὸ χεῖλος μὲ ἐσωτερικὰ κατακόρυφο τοίχωμα. Λεπτομερειακὲς ἀποκλίσεις ἀπὸ τὸν τύπο τῶν Βαλκανίων παρατηροῦνται καὶ στὴ διακόσμηση. Στὸ μεγαλύτερο τμῆμα τῆς ἐξωτερικῆς ἐπιφάνειας κυριαρχεῖ πλατὺς σταυρὸς γεμισμένος μὲ ἐπιμήκη στίγματα καὶ μόνον μία σπείρα καλύπτει τὸ κέντρο.

Ὅμοιο σχῆμα μὲ τὸ **1608**, δηλαδὴ ἀπολύτως ἐπίπεδος πυθμένας καὶ ἰδιαίτερη διαμόρφωση τοῦ χείλους μὲ ἐσωτερικὰ κατακόρυφο τοίχωμα, ἀπαντᾶται κατ᾽ ἀρχὴν στὸ ὄστρακο Τ. 19,6 τοῦ Νεκροταφείου, ποὺ εἶναι ὅμως ἀκόσμητο[252]. Ἀπὸ τὸ Νεκροταφεῖο ἐπίσης, ἀλλὰ ἔξω ἀπὸ τὸν Τάφο 49, στὸ στρῶμα χαμηλότερου περιβόλου του[253], προέρχονται δύο ὄστρακα ἑνὸς ἀγγείου[254], ποὺ ἀποδίδονται σὲ καμπύλο πινάκιο τύπου Bratislava μὲ ἐγχάρακτες γραμμὲς στὸ χεῖλος[255]. Τὶς ἴδιες λεπτομέρειες στὸ σχῆμα τοῦ **1608** βρίσκουμε σὲ δύο πινάκια τῶν Δολιανῶν τῆς Ἠπείρου, καὶ ἰδίως στὸ ἕνα ἀπὸ αὐτά, μὲ ἐσωτερικὰ κατακόρυφο τοίχωμα ὅμοιο μὲ τοῦ **1608**[256] καὶ σὲ ἕνα τουλάχιστον ἀπὸ τὶς Μικροθῆβες[257].

---

247. Maran 1997, 171-192, ἰδίως 178. Ὁ ἴδιος 1998, 326-335, 344-346. Πρβ. Alram-Stern 2004, 205.

248. Maran 1998, 345, πίν. 1-4.

249. Ὁ πηλὸς δὲν ἐξετάσθηκε γιὰ νὰ μὴ προκληθεῖ φθορὰ στὸ σκεῦος.

250. Προφανῶς λόγω τῆς μεγάλης ἀνθεκτικότητας τῶν τοιχωμάτων του ἔπεσε ἀκέραιο μέσα στὸν λάκκο καὶ κατέληξε νὰ θραυσθεῖ ἐπὶ τόπου, ὅπως δηλώνει ἡ πέτρα ποὺ βρέθηκε ἐπάνω του (εἰκ. 39, 40).

251. Ἐπίσης, ἕνα τμῆμα μὲ ἐγχάρακτες σπεῖρες, ὅμοιες τοῦ πινακίου τῶν Δολιανῶν, βρέθηκε ἐσχάτως στὴ Μεθώνη Πιερίας. Εἴδηση στὴν *Καθημερινή*, 4.3.2015, σ. 13 καὶ φωτογραφία: «σωστικὴ ἀνασκαφὴ σὲ μικρὴ ἀπόσταση ἀπὸ τὴ θάλασσα... ρηχὰ ἀγγεῖα μὲ ἐγχάρακτες διακοσμήσεις ἀπὸ σπεῖρες καὶ ὁμόκεντρους κύκλους...» ἀπὸ τὴν ἀρχαιολόγο Παναγιώτα Τσιλογιάννη.

252. Παντελίδου Γκόφα 2005, 140, πίν. 21.

253. Παντελίδου Γκόφα 2011, 7.

254. Κατάλογος Μουσείου Μαραθῶνος 2576.

255. Πρβ. Govedarića 2001, 358-362, εἰκ. 4:1 Gladnice.

256. Douzougli - Zachos 2002, 132-136, T.10: 4-5, 11:1-2.

257. Adrymi-Sismani 2007, 75-76. Τὴν τομή του βλ. Παπαδημητρίου - Τσιρτσώνη 2010, εἰκ. 7-1. Τῆς Μεσσιανῆς, Χονδρογιάννη-Μετόκη 1999, 32, εἰκ. 1, περιγράφονται ὡς πολὺ ρηχὲς ἡμισφαιρικές.

Μοναδικὴ εἶναι ἐπίσης ἡ διακόσμηση τοῦ **1608**. Ὁ ἀκτινωτὸς χωρισμὸς τῆς κυκλικῆς ἐπιφάνειας σὲ πεδία μὲ εὐθύγραμμα πλαίσια διαφέρει ἀπὸ τὰ συνήθη θέματα ποὺ σχηματίζονται μὲ σπεῖρες καὶ καμπύλες. Πλησιέστερη διακόσμηση, ἀλλὰ πιὸ πυκνή, φαίνεται νὰ ὑπάρχει σὲ σκεῦος τῆς Μεσσιανῆς στὴν κοιλάδα τοῦ Ἀλιάκμονα[258] καὶ χωρισμὸς τῆς κυκλικῆς ἐπιφάνειας μὲ σταυρὸ παρατηρεῖται σὲ ἕνα ἀπὸ τὰ πινάκια τῶν Μικροθηβῶν[259]. Σὲ αὐτὸ τὸ τελευταῖο, κάθε τεταρτημόριο τῆς ἐπιφάνειάς του γεμίζεται μὲ ὁμάδα ὁμόκεντρων κύκλων καὶ ἐνάλληλων γωνιῶν, καὶ κατὰ τοῦτο μπορεῖ νὰ λεχθεῖ ὅτι ἔχει κάποια ὁμοιότητα μὲ τὰ ζεύγη κύκλων τοῦ **1608**, ποὺ γεμίζουν τὰ κενὰ μεταξὺ τῶν κεραιῶν τοῦ σταυροῦ.

Τελευταῖες μελέτες ἐντάσσουν στὸν τύπο Bratislava ἐπίσης[260] τὰ ἐγχάρακτα πινάκια μὲ ἐπίπεδο πυθμένα καὶ εὐθὺ χεῖλος ἀπὸ τοὺς τάφους τοῦ Τσέπι[261]. Παρὰ τὴν ὑπάρχουσα διαφορὰ στὸ περίγραμμα τῶν τοιχωμάτων, ἡ ἐγχάρακτη διακόσμησή τους μὲ κύκλους καὶ σπεῖρες παραβάλλεται ἄνετα μὲ θέματα πινακίων τῶν Βαλκανίων[262]. Ἐπὶ πλέον, ἡ παραβολὴ πινακίων τοῦ Τσέπι μὲ τὰ Βαλκανικὰ ὁδηγεῖ στὴν ἐπισήμανση τῆς συχνῆς χρήσης στικτῶν γραμμῶν γύρω ἀπὸ τὶς σπεῖρες τῆς ΝΑ Εὐρώπης[263], ποὺ ἔχει παρατηρηθεῖ καὶ στὴν κεραμεικὴ τοῦ Τσέπι ἐν γένει[264].

Ἀπὸ τὶς παρατηρήσεις αὐτὲς προκύπτει ὅτι ὑπάρχουν στοιχεῖα ποὺ συνδέουν τὸ Τσέπι μὲ θέσεις τῆς ΝΑ Εὐρώπης. Τὸ εἰσηγμένο σκεῦος **1608**, ὅπως καὶ τὰ ἐντόπια μὲ κατακόρυφα τοιχώματα ποὺ βρέθηκαν στοὺς τάφους, μαρτυροῦν ἐπαφὲς μὲ τὸν Βορρᾶ, ποὺ ἐπηρέασαν τὴν τοπικὴ παραγωγή. Ἰδιαίτερο στοιχεῖο, ποὺ τὰ διακρίνει ἀπὸ τὸ καθιερωμένο καμπύλο περίγραμμα, εἶναι ὁ ἀπολύτως ἐπίπεδος πυθμένας καὶ τοῦτο ἀπαντᾶται ἐπίσης μόνον στὰ Δολιανὰ καὶ στὶς Μικροθῆβες. Ἡ σύνδεση αὐτή, ποὺ μπορεῖ νὰ μὴν εἶναι τυχαία, διαμορφώνει ἰδιαίτερη ὁμάδα, τὴν ἐπίπεδη παραλλαγή, σὲ ἀντίθεση μὲ τὸν γενικὰ διαδεδομένο καμπύλο τύπο[265]. Κατὰ τὴ διακόσμηση, τὸ σκεῦος τοῦ Ἀποθέτη δὲν βρίσκει πιστὰ παράλληλα, ἀλλὰ ἡ στικτὴ τεχνικὴ τῶν πινακίων Bratislava ἀποτελεῖ τυπικὸ συμπλήρωμα σὲ διακοσμητικὰ θέματα τοῦ Νεκροταφείου.

Ἡ μελέτη τῶν πινακίων ἀπὸ τὸν J. Maran (1997 καὶ 1998), σὲ συνδυασμὸ μὲ χρονολογίες πολιτισμῶν τῆς ΝΑ Εὐρώπης, ἔχει κατὰ γενικὴ ἀποδοχὴ ἀποδείξει ὅτι στὸν Ἑλλαδικὸ χῶρο ἐξαπλώνονται στὸ τέλος τῆς Χαλκολιθικῆς, πρὶν ἀπὸ τὴν ἀρχὴ τῆς Πρωτοελλαδικῆς Ι περιόδου[266]. Κατὰ συνέπεια, τὸ πινάκιο **1608** ἀποτελεῖ πολύτιμο χρονολογικὸ στοιχεῖο γιὰ τὸ περιεχόμενο τοῦ Ἀποθέτη 39, διασταυρωμένο μὲ πολιτισμοὺς βορειότερων περιοχῶν.

---

258. Ὅπως τουλάχιστον διακρίνεται στὴ φωτογραφία Χονδρογιάννη-Μετόκη ἔ.ἀ., 32, εἰκ. 1 δεξιά.

259. Adrymi-Sismani ἔ.ἀ., πίν. XIII.

260. Alram-Stern 2011, 10 δὲν ἀναφέρει συγκεκριμένα σκεύη. Βλ. καὶ Coleman 2011, 27-28.

261. Παντελίδου Γκόφα 2005, Τ.6,2. Τ.16,1. Τ. 33,2. Τ. 36,2. Ἡ ἀπόλυτη ἔνταξή τους στὰ τοπικὰ νεκρικὰ ἔθιμα δηλώνεται καὶ ἀπὸ τὸ ἀκόσμητο κτέρισμα Τ. 56,3, Πετράκος 2012, 19. Παντελίδου Γκόφα 2012, 10, πίν. 5β, 6α.

262. Πρβ. π.χ. Παντελίδου Γκόφα 2005, 201, 315, πίν. 27, Τ. 33,2, μὲ τὸ Maran 1998, Tl.II, εἰκ. 3:3.

263. Πρβ. Maran ἔ.ἀ., πίν. 1:7,8, πίν. 2:3. πίν. 3:1a,2a. πίν. 4:2.

264. Βλ. παρατήρηση Παντελίδου Γκόφα ἔ.ἀ., 338 καὶ ἰδίως πινάκιο Τ. 6,2.

265. Πρβ. Maran στὸ ἴδιο, 346, διακρίνει δύο ὁδοὺς ἐξάπλωσης τοῦ τύπου Bratislava. Μία ἀπὸ τὴ Δ. Βουλγαρία στὴ Μακεδονία καὶ ἄλλη ἀπὸ τὸ Kosovo, Ν. Ἀλβανία, στὴν Ἤπειρο.

266. Βλ. σύντομη ἔκθεση τοῦ θέματος καὶ βιβλιογραφία Alram-Stern 2004, 205. Βλ. καὶ κατωτέρω, κεφάλαιο: Χρονολόγηση.

Εὕρημα

1608. Πινάκιο. Ἐγχάρακτο. Συγκολλημένο, πρακτικῶς ἀκέραιο (πίν. 76, 77).
Πηλὸς καθαρός, καστανός. Ἐπιφάνεια ἐξωτερικὰ λεία, ἀλείφωμα καστανὸ ἕως καστανόφαιο, ἐσωτερικὰ ὁμαλή. Κυκλικὴ ἐπιφάνεια ἐπίπεδη, κάμπτεται στὴν περιφέρεια σὲ ὀξεία γωνία καὶ σχηματίζει λεπτυνόμενο χεῖλος. Διακόσμηση: πλατὺς σταυρὸς γεμισμένος μὲ ἐπιμήκη στίγματα καλύπτει τὴν ἐξωτερικὴ ἐπιφάνεια καὶ στὸ κέντρο σπείρα μὲ ὀφθαλμό. Μεταξὺ τῶν κεραιῶν τοῦ σταυροῦ ζεύγη κύκλων περίστικτα. Σὲ ἐλάχιστες ἐγχαράξεις ἴχνος λευκῆς ἔνθετης ὕλης.
Ὕψος 0,022 μ., διάμ. δίσκου 0,17 μ., διάμ. στομίου 0,145 μ., πάχος τοιχ. 0,015 μ.
Ὁμάδες: 119β (50%)/119/124.

Πρόχοι

Τὸ σχῆμα τῆς πρόχου (πίν. 76-77) δὲν ἀπαντᾶται συχνὰ σὲ στρώματα τῆς Χαλκολιθικῆς ἐποχῆς καὶ τὰ γνωστὰ δείγματα εἶναι πάντοτε μεμονωμένα. Ἡ πρόχους **2190**, ἀπὸ τὸ ἀνώτατο στρῶμα, ἀποτελεῖ τὸ μοναδικὸ δεῖγμα στὸν Ἀποθέτη τοῦ τύπου μὲ σφαιρικὴ συμμετρικὴ κοιλιὰ καὶ χαρακτηριστικὸ στενὸ ὑψηλὸ λαιμό. Παρόμοια βρέθηκε στὶς Μικροθῆβες[267] καὶ ἄλλη στὰ Πευκάκια[268]. Τὸ σχῆμα, σπάνιο στὴ Χαλκολιθική, ἀπαντᾶται ἐπίσης σπάνια στὴ Πρωτοελλαδικὴ Ι, ὅπως διαπιστώνεται στὴν Τσούγκιζα ἀπὸ τρία συνολικὰ δείγματα[269]. Ἀπὸ τὰ δύο εἰκονιζόμενα, ἡ πρόχους τοῦ Ἀποθέτη πλησιάζει περισσότερο τὸ ἀπιόσχημο ἀρ. 120, ποὺ εἶναι τὸ νεώτερο.

Τὸ σωζόμενο τμῆμα **2338** θὰ πρέπει νὰ ὀνομασθεῖ ἀσκοειδὴς πρόχους. Τὸ σῶμα μοιάζει μὲ σκύφο ἀσύμμετρου περιγράμματος, μὲ πλατειὰ κατακόρυφη ταινιωτὴ λαβή, κλειστὸ στόμιο καὶ χεῖλος λοξό, ποὺ ὑποδηλώνει ὅτι ἀνυψώνεται πρὸς τὴν ἀπέναντι πλευρά του καὶ παρουσιάζει χαρακτηριστικὰ ἀσκοῦ. Ἐξ ἄλλου, ἡ πλατειὰ ταινιωτὴ λαβή του ἀπομακρύνεται ἀπὸ τὴ μικρὴ τυπικὴ σωληνωτὴ τῶν σκύφων καὶ πλησιάζει περισσότερο στὸ μέγεθος λαβὲς μεγάλων ἀγγείων, ὅπως οἱ λεκάνες[270]. Τὸ πλησιέστερο παράλληλο βρίσκεται στὰ Πευκάκια, κατώτερο στρῶμα, ποὺ εἰκονίζεται ὁλόκληρο, χωρὶς συμπλήρωση, μὲ χεῖλος προέχον[271] καὶ στὶς Μικροθῆβες[272]. Ὅμοιο νεώτερο τῆς Πρωτοελλαδικῆς Ι στὴν Τσούγκιζα[273].

Εὑρήματα

2190. Πρόχους. Συγκολλημένη καὶ μερικῶς συμπληρωμένη. Λείπει καὶ ἡ λαβή (πίν. 76, 77).
Πηλὸς λίγο τραχύς, καστανόφαιος. Ἐπιφάνεια ἐξωτερικὰ ὁμαλὴ ἕως λεία, ἔντριπτη, ἀλείφωμα καστανωπὸ ἕως μελανωπό, φθαρμένο, ἐσωτερικὰ ὁμαλή. Λαιμὸς ὑψηλός, στενός, κυλινδρικός. Σῶμα σφαιρικό, ἐλαφρῶς πιεσμένο. Βάση ἐπίπεδη. Ρίζα κάθετης λαβῆς στὸ εὐρύτερο σημεῖο.
Ὕψος σωζ. 0,14 μ., διάμ. βάσης 0,065 μ., πάχος τοιχ. 0,005 μ.
Ὁμάδα: 26.

2338. Ἀσκοειδὴς πρόχους. Συγκολλημένη. Σώζεται περίπου ἡ μισή (πίν. 76, 77).
Πηλὸς καθαρός, καστανός, μὲ μαρμαρυγία. Ἀλείφωμα ἐρυθρωπὸ ἐξωτερικά, ἐπιφάνειες καστανέρυθρες ἕως τεφρές, ὁμαλές. Διχρωμία πυρᾶς. Χεῖλος εὐθύ. Στόμιο ἐλλειψοειδές, ἀνυψούμενο. Σῶμα καμπύλο. Βάση ἐπίπεδη. Λαβὴ μεγάλη, κάθετη ταινιωτή, αὐλακωτή, φθαρμένη ἀπὸ τὴ χρήση. Προχοή, διαμορφωμένη μετὰ τὴν ὄπτηση.
Ὕψος 0,135 μ., διάμ. στομίου 0,11-0,18 μ., διάμ. βάσης 0,065-0,08 μ., ὕψος λαβῆς 0,06 μ., πλ. λαβῆς 0,05 μ., πάχος τοιχ. 0,009 μ.
Ὁμάδες: 145 (40%)/39,10/149/140.

---

267. Adrymi-Sismani 2007, 76, πίν. XII, q.

268. Parzinger 1991, 364, εἰκ. 1: 22.

269. Pullen 2011, 82, 100, 120, Form 19, ἀρ. 36, 37, 120, εἰκ. 3.12 καὶ 3.29, ὅπου καὶ παρατήρηση γιὰ τὴ χρήση της.

270. Παρόμοια ἀγγεῖα μὲ κωνικὰ τοιχώματα ὑπάρχουν στὴν Ἀσέα, Holmberg 1944, 82, εἰκ. 84,a.b, καὶ στὴν Εὔτρηση, Caskey - Caskey 1960, 135, πίν. 47: II,43, ὅπου τὸ ὀνομάζει scoop.

271. Weisshaar 1989, T.16:4.

272. Adrymi-Sismani ἔ.ἀ., πίν. XII, m.

273. Pullen ἔ.ἀ., 77, 126, Form 13 ἀρ. 152, εἰκ. 3.32.

Πυξίδες

Μέσα στὴν κεραμεικὴ τοῦ Ἀποθέτη 39 βρέθηκαν μόνον δύο κυλινδρικὲς πυξίδες (πίν. 78-79), ποὺ συμπληρώθηκαν ἀσφαλῶς. Κοινὰ στοιχεῖα μεταξύ τους εἶναι τὸ βαθὺ κυλινδρικὸ σῶμα, οἱ δύο μακρότατες σωληνωτὲς λαβές, ἡ ἐπίπεδη βάση καὶ μία ἢ δύο ὁριζόντιες αὐλακώσεις λίγο ἐπάνω ἀπὸ αὐτήν. Καὶ οἱ δύο πυξίδες θεωροῦνται ἀγγεῖα λεπτότεχνα ἐπιμελημένης κατασκευῆς. Ἐμφανεῖς διαφορὲς σημειώνονται στὸ μέγεθος καὶ τὴ διακόσμηση. Ἡ μικρότερη, **1714**, βρέθηκε σὲ βάθος 1.55-1.85 μ. καὶ φέρει σὲ ὅλο σχεδὸν τὸ ὕψος της ἐπάλληλες τεθλασμένες ἐγχαράξεις. Ἡ μεγαλύτερη, **1702,** μὲ περίπου διπλάσιο ὕψος τῆς πρώτης, βρέθηκε ὑψηλότερα (βάθος 1.40 μ.), σώζει στὸ σῶμα ἐρυθρὲς γραμμὲς καὶ στὸ κάλυμμα **1607** ἐρυθρὴ γραπτὴ διακόσμηση. Τὸ τοίχωμά της φέρεται μέχρι τοῦ χείλους κατακόρυφο, χωρὶς εἰδικὴ ἐγκοπὴ στὸ στόμιο γιὰ προσαρμογὴ τοῦ καλύμματος **1607**, ἀλλὰ εἶναι βέβαιον ὅτι τὰ δύο τμήματα συνανῆκαν: κατασκευάσθηκαν ἀπὸ ὅμοιο πηλό, ἐφαρμόζουν ἀπόλυτα στὸ στόμιο καὶ οἱ ὀπὲς τοῦ καλύμματος συμπίπτουν μὲ τὶς σωληνωτὲς λαβὲς τῆς πυξίδας[274].

Οἱ κυλινδρικὲς πυξίδες εἶναι σχῆμα κατ᾽ ἐξοχὴν κυκλαδικό, ἔχουν βρεθεῖ ὅλες σὲ τάφους[275] καὶ χρονολογοῦνται στὴν Πρωτοκυκλαδικὴ Ι, ὁμάδα Πηλοῦ[276]. Παρὰ τὶς γενικὲς ὁμοιότητες, οἱ δύο πυξίδες τοῦ Τσέπι ξεχωρίζουν στὶς λεπτομέρειες ἀπὸ τὶς κυκλαδικές. Ἡ βάση διακρίνεται ἀπὸ τὸ σῶμα μόνον μὲ μία ἢ δύο ὁριζόντιες ἐγχαράξεις χαμηλὰ καὶ δὲν γίνεται πλατύτερη οὔτε προεξέχει αὐτοῦ[277]. Τὸ τοίχωμα περὶ τὸ στόμιο ἐσωτερικὰ καὶ ἐξωτερικὰ φέρεται κατακόρυφο, χωρὶς ἐγκοπὴ ἢ ἐσοχὴ γιὰ τὴν ἐφαρμογὴ τοῦ καλύμματος[278]. Οἱ σωληνωτὲς λαβὲς ἔχουν μεγάλο μῆκος καὶ καλύπτουν ὅλο σχεδὸν τὸ ὕψος τοῦ σκεύους[279]. Στὴν ἐγχάρακτη διακόσμηση τῆς **1714**, οἱ ὁριζόντιες τεθλασμένες ἀποτελοῦν ἑνιαῖο κόσμημα ἐπιφανείας σὲ κάθε ὄψη τοῦ ἀγγείου καὶ πλησιάζουν περισσότερο ἀνάλογες τῶν ἀμφορίσκων (π.χ. **1574**, **2159)**, παρὰ τὶς ἐπάλληλες ζῶνες ἰχθυάκανθας, τὶς κατακόρυφες στῆλες ἀμειβόντων ἢ τὰ διαγραμμισμένα τρίγωνα τῶν κυκλαδικῶν[280]. Ἀκόμα, ἡ στήλη ἀμειβόντων στὴ ράχη τῶν λαβῶν παραβάλλεται μὲ τὴ σύνταξη τῆς διακόσμησης τῶν ἀμφορίσκων τοῦ Τσέπι, σὲ ἀντίθεση μὲ τὶς λαβὲς στὶς πυξίδες τῶν Κυκλάδων, ποὺ εἶναι πάντα τελείως ἀκόσμητες. Διαφορὰ μὲ τὶς κυκλαδικὲς παρατηρεῖται καὶ στὴ διακόσμηση τοῦ καλύμματος **1607** τῆς μεγάλης πυξίδος **1702** μὲ γραπτὸ κόσμημα ἐρυθρῆς βαφῆς. Ἡ διακόσμηση στὸ σῶμα τοῦ σκεύους, ὅσο τουλάχιστον φαίνεται, περιορίζεται στὴ βαφὴ τῶν αὐλακώσεων περὶ τὴ βάση καὶ ἑκατέρωθεν τῶν λαβῶν. Ἐπίσης, τὸ θέμα τῶν ὁμόκεντρων κύκλων ποὺ περικλείουν ἀκτινωτὸ τροχό[281], εἶναι τελείως ξένο πρὸς τὴν ἐγχάρακτη διαγράμμιση τῶν Κυκλάδων, ποὺ ἀντιγράφει κατὰ κανόνα τὸ θέμα τοῦ σώματος.

---

274. Μικρὴ ἀπόκλιση στὴ σύμπτωση τῆς μιᾶς πλευρᾶς μοιάζει νὰ ὀφείλεται σὲ μετακίνηση κατὰ τὴ συγκόλληση καὶ συμπλήρωση ὀστράκου τοῦ στομίου.

275. Rambach 2000b, 113 καὶ σημ. 553.

276. Rambach ἔ.ἀ., 105.

277. Karantzali 1996, 95, εἰκ. 102, d-e. Rambach ἔ.ἀ., 105.

278. Karantzali ἔ.ἀ., 95, εἰκ. 102, f. Rambach ἔ.ἀ., 105, πίν. 13,2. 93,6.

279. Πρβ. Karantzali 1996, 95.

280. Karantzali στὸ ἴδιο. Πλησιέστερη, μὲ πυκνὴ κάλυψη τεθλασμένων, Rambach 2000a, πίν. 12,19, Πύργος Πάρου.

281. Τὸ θέμα διατηρεῖται καλύτερα στὸ μισὸ τμῆμα τοῦ καλύμματος.

Τελικά, οἱ διαφορὲς στὴν κατασκευὴ καὶ διακόσμηση ἀποκλείουν τὴν κυκλαδικὴ προέλευση τῶν δύο πυξίδων τοῦ Ἀποθέτη 39, ἐνῶ οἱ ὁμοιότητες ὑποδηλώνουν μίμηση ἀπὸ τοπικοὺς κεραμεῖς, ποὺ ἀντέγραψαν μὲ τὰ δικά τους μέσα καὶ τεχνικὲς τὸ νησιωτικὸ σκεῦος πολυτελείας, σύγχρονο τῆς ὁμάδας Πηλοῦ.

Εὑρήματα

1607. Κάλυμμα τῆς πυξίδας **1702**. Γραπτό. Συγκολλημένο, ἐλλιπές (πίν. 78, 79).
Πηλὸς πολὺ καθαρός, φαιός, βαφὴ ἐρυθρή, ἐξίτηλη. Ἐπιφάνεια ἐξωτερικὰ λεία, ἀλείφωμα καστανόφαιο ἕως μελανωπό, ἐσωτερικὰ ὁμαλή. Κυκλικὴ ἐπιφάνεια σκεύους ἐπίπεδη, ἀνυψωμένη στὴν περιφέρεια, περίγραμμα τοιχώματος κωνικό. Δύο λαβὲς σωληνωτές, ἐνσωματωμένες, κολλημένες κατὰ τὴν κλίση τῶν τοιχωμάτων. Διακόσμηση: στὴν ἄνω ἐπιφάνεια, κόσμημα ἀκτινωτὸ περικλείει δύο ὁμόκεντρους κύκλους καὶ περιβάλλεται ἀπὸ ἄλλους δύο.
Ὕψος 0,026 μ., διάμ. δίσκου 0,085 μ., διάμ. στομίου 0,095 μ., ὕψος λαβῆς 0,025 μ., πάχος τοιχ. 0,004 μ.
Ὁμάδες: 49 (60%)/39,4.

1702. Πυξίδα κυλινδρική. Γραπτή. Συγκολλημένη, συμπληρωμένη, μὲ κάλυμμα τὸ **1607** (πίν. 78, 79).
Πηλὸς πολὺ καθαρός, καστανός. Βαφὴ ἐρυθρή. Ἐπιφάνεια ἐξωτερικὰ λεία, ἀλείφωμα καστανέρυθρο ἕως μελανωπό, κατὰ τόπους φθαρμένο, ἐσωτερικὰ ὁμαλή. Χεῖλος εὐθύ. Σῶμα κυλινδρικό. Αὐλάκωση ἐπάνω ἀπὸ τὴν ἐπίπεδη βάση. Λαβὲς σωληνωτές, ἐπιμήκεις, ἀπὸ μία αὐλάκωση στὴ ρίζα τους καὶ ἡ μία φθαρμένη. Διακόσμηση: ἴχνη ἐρυθροῦ στὴν αὐλάκωση τῆς βάσης καὶ στὶς ρίζες τῶν λαβῶν.
Ὕψος 0,115 μ., διάμ. στομ. 0,08 μ., διάμ. βάσης 0,08 μ., ὕψος λαβῆς 0,075 μ., πάχος τοιχ. 0,005 μ.
Ὁμάδες: 39,4λ (90%)/39,2.

1714. Πυξίδα κυλινδρική. Ἐγχάρακτη. Συγκολλημένη. Χωρὶς κάλυμμα (πίν. 78, 79).
Πηλὸς πολὺ καθαρός, καστανός. Ἐπιφάνεια ἐξωτερικὰ λεία, καστανὴ ἕως φαιή, ἐσωτερικὰ ὁμαλή. Διχρωμία πυρᾶς. Χεῖλος εὐθύ. Σῶμα κυλινδρικό. Βάση ἐπίπεδη. Λαβὲς σωληνωτές, ἐπιμήκεις, ἡ μία μὲ σημάδια φθορᾶς ἀπὸ τὴ χρήση. Διακόσμηση: δύο ἐγχάρακτες γραμμὲς περὶ τὸ χεῖλος καὶ δύο περὶ τὴ βάση. Στὸ σῶμα, ὁμάδα τεθλασμένων σὲ ὁριζόντια διάταξη. Ἐνάλληλες γωνίες ἐπὶ τῶν λαβῶν καὶ κατακόρυφες στὴ ρίζα τους.
Ὕψος 0,075 μ., διάμ. στομ. 0,055 μ., διάμ. βάσης 0,05-0,055 μ., ὕψος λαβῆς 0,055 μ., πάχος τοιχ. 0,005 μ.
Ὁμάδες: 64 (70%)/61.

Σκαφίδια

Τὸ ἰδιότυπο σχῆμα χονδροειδοῦς σκύφου (πίν. 78-79) μὲ ἀσύμμετρο σῶμα καὶ λοξὸ στόμιο, γνωστὸ μὲ τὴν ὀνομασία scoop, ἀπαντᾶται στὸ ἀκόσμητο **2343**. Τὸ μοναδικὸ δεῖγμα τοῦ Ἀποθέτη ἀνήκει στὸν ἁπλούστερο σκυφοειδὴ τύπο μὲ τοξωτὴ λαβὴ στερεωμένη στὸ ὑψηλότερο σημεῖο τοῦ σκεύους, ποὺ τώρα εἶναι θραυσμένο[282]. Τὰ πλησιέστερα ἀκόσμητα παράλληλα ἔχουν βρεθεῖ στὸ γειτονικὸ Σπήλαιο τοῦ Πανός[283], ἐνῶ περίτεχνη στικτὴ διακόσμηση φέρει ἀγγεῖο ἀπὸ τὸ Σπήλαιο Κίτσου[284] καὶ τὰ Θαρρούνια[285]. Ἀντίθετα, τὰ σκαφίδια αὐτὰ εἶναι διαφορετικὰ ἀπὸ τὸν τύπο ἄωτου σκύφου μὲ ὁριζόντιο στόμιο, ἀνυψωμένο στὸ ἕνα ἄκρο, ὅπως τὸ δεῖγμα ἀπὸ τὰ Πευκάκια τοῦ ἀνώτερου στρώματος[286] καὶ ἄλλο ἀπὸ τὴν Περαχώρα[287].

Ἀνυψούμενο στόμιο φέρει τὸ μεγάλο ὄστρακο **A.T. 505** ἀπὸ τὸ κατώτατο στρῶμα τοῦ Ἀποθέτη, ποὺ μοιάζει μὲ τὸ **2343** μόνον κατὰ τὴν ἀσυμμετρία τοῦ στομίου. Στὴ θέση τῆς λαβῆς φέρει ἁπλῶς δύο παράπλευρα ἐπιθήματα καὶ συνεπῶς ἡ ταύτισή του μὲ τὸ σχῆμα τοῦ σκαφιδίου εἶναι ἀβέβαιη.

Εὑρήματα

2343. Σκαφίδιο. Συγκολλημένο. Λείπει καὶ ἡ λαβή (πίν. 78, 79).
Πηλὸς λίγο τραχύς, καστανός. Ἐπιφάνεια ἐξωτερικὰ λίγο ἀδρή, καστανέρυθρη, ἐσωτερικὰ ὁμαλή, καστανέρυθρη ἕως φαιή. Χεῖλος εὐθύ. Στόμιο ἀποκρουσμένο κατὰ τὸ μεγαλύτερο μέρος του. Σῶμα ὑψηλὸ κωνικό. Βάση ἐπίπεδη, κάτω ἐπιφάνεια λίγο ἀνώμαλη, πιθανῶς καλύπτει ἀποτύπωμα πλέγματος.
Ὕψος σωζ. 0,065 μ., διάμ. βάσης 0,075 μ., πάχος τοιχ. 0,009 μ.
Ὁμάδες: 122 (65%)/3 ὄστρακα ἄγνωστη ὁμάδα.

A.T. 505. Ἄνω τμῆμα σώματος ἀνοικτοῦ ἀγγείου, πιθανῶς σκαφιδίου. Συγκολλημένο. Πηλὸς πολὺ καθαρός, καστανός, πορώδης, μὲ μαρμαρυγία. Ἐπιφάνεια ὁμαλή, ἐξωτερικὰ καστανὴ ἕως φαιή. Χεῖλος λοξό, ἀνυψούμενο στὸ ἕνα ἄκρο τοῦ κλειστοῦ στομίου. Σῶμα καμπύλο. Δίδυμο χαμηλὸ ἐπίθημα ἀντὶ λαβῆς.
Ὕψος σωζ. 0,075 μ., πάχος τοιχ. 0,007 μ.
Ὁμάδα: 39,10.

---

282. Περίτεχνο τύπο βλ. Τσούντας 1908, πίν 16,3. Immerwahr 1971, 12-13, 35-37, ἀρ. 111-123, πίν. 8. Coleman 1977, πίν. 36, 82.

283. Ἀδημοσίευτα. Ἐκτίθενται στὸ Μουσεῖο Μαραθῶνος. Ἀναφορὰ καὶ περιγραφὴ Phelps 2004, 103.

284. Lambert 1981, 313, CP 30, καὶ 355, ὄστρακο Ki 1460, καὶ Ki 1714, εἰκ. 174.

285. Σάμψων 1993, 91-94, εἰκ. 59 καὶ 61-63, σχ. 76-78.

286. Parzinger 1991, 111, εἰκ. 3:61, πίν. 10.

287. Fossey 1969, 64, εἰκ. 5.

Σκύφοι

Μέσα στὸν λάκκο τοῦ Ἀποθέτη 39 εἶχαν ριφθεῖ ὄστρακα ἀπὸ 392 σκύφους συνολικά (πίν. 80-93). Ἀπὸ αὐτοὺς οἱ μισοί, περίπου 151, συγκολλήθηκαν καὶ σχημάτισαν ἀγγεῖα, ἐνῶ ἀπὸ τοὺς ὑπόλοιπους 241 διατηρήθηκαν μικρὰ τμήματα. Ἀπὸ τοὺς 151 συγκολλημένους ἡ μελέτη βασίσθηκε μόνον στοὺς 138, ποὺ διασώζουν ὅλα τὰ χαρακτηριστικὰ στοιχεῖα, ἐνῶ οἱ ἄλλοι 13 ἔχουν σχετικὲς ἐλλείψεις. Συνολικά, ἀπὸ τοὺς 138 πλήρεις, οἱ 118 εἶναι καμπύλοι, οἱ 13 κωνικοί, οἱ 5 γωνιώδεις καὶ 2 μὲ πόδι.

Ὁ καμπύλος σκύφος ἀποτελεῖ τὸ συνηθέστερο ἀγγεῖο τοῦ Ἀποθέτη, μὲ 311 δείγματα ὁλόκληρα, συμπληρωμένα ἢ ἐλλιπῆ. Σὲ αὐτοὺς συμπεριλαμβάνονται δύο λεπτότεχνοι γραπτοὶ καὶ 15 τῆς κατηγορίας τῶν τραχέων ἐγχάρακτων (οἱ 8 σὲ ὄστρακα).

Ὁ πηλὸς τῶν σκύφων εἶναι γενικὰ πολὺ καθαρός, σὲ ὀλιγώτερους ἁπλῶς καθαρὸς καὶ περιλαμβάνει συχνὰ μαρμαρυγία. Τραχὺς χρησιμοποιεῖται σπάνια. Τὸ χρῶμά του ποικίλλει ἀπὸ καστανὸ μέχρι καστανόφαιο ἢ καστανόμαυρο καὶ σὲ λίγες, σχετικά, περιπτώσεις εἶναι ἀνοικτόχρωμο ἢ μελανωπό. Συχνὰ οἱ ἐπιφάνειες φέρουν μεμονωμένες σκοτεινόχρωμες κηλίδες, ὀφειλόμενες σὲ ἀνωμαλίες ὄπτησης. Τὰ τοιχώματα εἶναι σχετικὰ παχειά, κυμαινόμενα μεταξὺ 6-7 χιλιοστά. Οἱ ἐπιφάνειες καλύπτονται μὲ ἀλείφωμα καὶ εἶναι ἔντριπτες στιλπνές, λεῖες ἢ ἁπλῶς ὁμαλές, ἐρυθρὲς ἢ στὸ χρῶμα τοῦ πηλοῦ[288].

Στοὺς τοπικοὺς σκύφους ἀπὸ τὸ σημεῖο τοῦ χείλους καὶ παράλληλα πρὸς αὐτό, ἐπικολλῶνται ἐξωτερικὰ καὶ διαμετρικὰ δύο ἢ μία βραχεῖες σωληνωτὲς λαβές, συμμετρικὰ διαμορφωμένες ὡς πρὸς τὴν κορυφή τους ἢ μὲ μακρύτερο τὸ κάτω τμῆμα. Βεβαιωμένα ἄωτοι δὲν ὑπάρχουν[289]. Ἡ καμπύλη τοῦ περιγράμματος καὶ ὁ ἰδιαίτερος σχηματισμός του στὸ ἄνω τμῆμα περὶ τὸ στόμιο διαιροῦν τὰ σκεύη σὲ τρεῖς τύπους: μὲ στόμιο κλειστό, μὲ στόμιο κυλινδρικὸ καὶ μὲ στόμιο ἀνοικτό.

Ἡ ἰδιαίτερη διαμόρφωση τοῦ περιγράμματος ποὺ χαρακτηρίζει τὸν τύπο, ἀρχίζει ἀπὸ τὴν ἀπόληξη τῆς λαβῆς. Στὸν κλειστὸ (τύπος 1), τὸ περίγραμμα φέρεται ἀπὸ τὸ τέλος τῆς λαβῆς μέχρι τὸ χεῖλος σὲ συνεχὴ καμπύλη πρὸς τὰ μέσα. Στὸν κυλινδρικὸ (τύπος 2), τὸ περίγραμμα, ἀπὸ τὸ τέλος τῆς λαβῆς μέχρι τὸ στόμιο, μεταβάλλεται σὲ κατακόρυφο. Τέλος, στὸν ἀνοικτὸ (τύπος 3) δὲν ὑπάρχει μεταβολὴ καὶ τὸ περίγραμμα φέρεται μὲ ἐλαφρὰ συνεχὴ καμπύλη ἀπὸ τὴ βάση πρὸς τὸ χεῖλος.

Ἡ σχέση ὕψους καὶ διαμέτρου τοῦ στομίου ὑποδιαιρεῖ τοὺς τύπους σὲ βαθεῖς (Β), μέσους (Μ) καὶ ρηχούς (Ρ). Στὸν ρηχό, τὸ ὕψος εἶναι μικρότερο ἀπὸ τὰ 2/3 τῆς διαμέτρου τοῦ στομίου. Στὸν μέσο, τὸ ὕψος εἶναι περίπου ἴσο μὲ τὰ 2/3 τῆς διαμέτρου καὶ στὸν βαθὺ τὸ ὕψος εἶναι σαφῶς μεγαλύτερο τῶν 2/3 τῆς διαμέτρου. Ὅταν τέλος, σὲ πολὺ λίγα ἀγγεῖα τὸ ὕψος πλησιάζει ἢ καὶ ὑπερβαίνει τὴ διάμετρο τοῦ στομίου, αὐτὰ διακρίνονται ὡς πολὺ βαθεῖς σκύφοι (ΒΒ). Στοὺς πολὺ βαθεῖς ἐντάσσονται ἐπίσης δύο ἀγγεῖα μὲ ἐσωτερικὲς λαβές (**1534**, **1763**).

---

288. Ἡ ἐπιδίωξη στιλπνότητας εἶναι ἐμφανὴς σὲ ἀντίθεση μὲ τὰ σημάδια τῆς ἔντριπτης κατεργασίας, ποὺ κάποτε παραλείπονται ἀπὸ τὶς περιγραφές.

289. Στὶς περιγραφὲς σημειώνονται μόνον οἱ σωζόμενες λαβές.

Ἀπὸ τοὺς προηγούμενους τύπους, σὲ συνολικὰ 118 δείγματα ποὺ σώζονται ἐπαρκῶς, συνηθέστερος εἶναι ὁ βαθὺς σκύφος μὲ κυλινδρικὸ στόμιο σὲ 35 δείγματα (καὶ 1 ἐγχάρακτο) καὶ ἀκολουθεῖ, με μικρὴ διαφορά, ὁ βαθὺς κλειστὸς μὲ 27 δείγματα, (καὶ τρία ἐγχάρακτα), ἐνῶ ὁ βαθὺς ἀνοικτὸς περιορίζεται σὲ 2 ἀγγεῖα. Πολὺ ὀλιγώτεροι εἶναι οἱ μέσοι μὲ κυλινδρικὸ στόμιο, 8 δείγματα, οἱ μέσοι κλειστοὶ μὲ ἐπίσης 8 δείγματα καὶ οἱ μέσοι ἀνοικτοὶ μὲ 5 δείγματα. Οἱ ρηχοὶ εἶναι ἐλάχιστοι, 4 μὲ στόμιο ἀνοικτό, 4 μὲ κυλινδρικὸ καὶ κανένας κλειστός. Τέλος οἱ πολὺ βαθεῖς εἶναι πολὺ ὀλιγώτεροι, 11 μὲ στόμιο κλειστὸ καὶ 9 μὲ κυλινδρικό.

Ὁ μεγάλος ἀριθμὸς τῶν βαθέων σκύφων καὶ ἡ μικρὴ ἐν τέλει διαφορὰ μεταξὺ σκευῶν κλειστοῦ καὶ κυλινδρικοῦ στομίου ἀποδίδει ἕναν ὁμοιόμορφο τύπο, ποὺ μόνον στὶς λεπτομέρειες παρουσιάζει διαφοροποιήσεις.

Γενικὴ ὁμοιομορφία παρατηρεῖται στὰ δηλωτικὰ μέρη τῶν ἀγγείων. Ἡ βάση εἶναι ἐπίπεδη, σὰν ἰσοπεδωμένος πυθμένας, χωρὶς ἰδιαίτερη ἐπεξεργασία ἢ διαμόρφωση. Σπανίως εἶναι χαμηλὴ δακτυλιόσχημη, ὅπως στὸν ρηχὸ ἀνοικτὸ **1518**, καὶ σὲ ἐλάχιστους ἐλαφρὰ κοίλη, ὅπως π.χ. στοὺς βαθεῖς **1511**, **1535**, **1708,** στὸν πολὺ βαθὺ **2181** καὶ στὸν ρηχὸ **1507** (βλ. κατωτέρω: τύπος 7). Σὲ ὁρισμένους ἡ ἐπιφάνεια ἔδρασης, ἄλλοτε καλυμμένη μὲ ἀλείφωμα καὶ ἄλλοτε ἀκάλυπτη, διατηρεῖ ἀποτύπωμα πλέγματος[290].

Τὸ χεῖλος εἶναι σὲ ὅλους εὐθύ, πρακτικῶς ἰσοπαχὲς πρὸς τὸ τοίχωμα τοῦ σώματος, καὶ ἀπολήγει λεπτυνόμενο ἢ σὲ καμπύλη ἐπιφάνεια. Μόνον σὲ τρία μεμονωμένα ὄστρακα (**A.T. 328**, **A.T. 329**, **A.T. 990**), τὸ πρῶτο ἀπὸ τὸ κατώτατο στρῶμα, τὰ ἄλλα ἀπὸ τὰ ἐπιφανειακά (καὶ μάλιστα τὸ δεύτερο ἐξωτερικὰ τῆς δυτικῆς κτιστῆς παρειᾶς), ἀναγνωρίζεται τὸ χαρακτηριστικὸ περίκυρτο χεῖλος (“rolled rim”). Ὅμως, λόγω τῆς μεμονωμένης παρουσίας τους, τοῦ μικροῦ μεγέθους τους καὶ τῆς διασπορᾶς τους μέσα στὴν ἐπίχωση θεωροῦνται παρεισφρήσεις καὶ δὲν περιλαμβάνονται στὴν τυπολογία.

Οἱ λαβές, ὅλες γενικὰ σωληνωτὲς (πλ. 0.02-0.04 μ.) καὶ παράλληλα πρὸς τὸ χεῖλος κολλημένες, παρουσιάζουν διάφορες παραλλαγές (πίν. 111). Συνηθέστερες εἶναι οἱ ἁπλές, στενὲς ἢ πλατειές, σχηματισμένες ἀπὸ μία βραχεία ταινία πηλοῦ, κολλημένη ἀμέσως κάτω ἀπὸ τὸ χεῖλος (**1506**, **1514**, **1760**). Πολλὲς ἐπίσης εἶναι οἱ “ἐνσωματωμένες”, ποὺ μόλις προεξέχουν καὶ οὐσιαστικὰ ἐντάσσονται στὸ σῶμα τοῦ ἀγγείου ὡς συνέχεια τοῦ περιγράμματος (π.χ. **1502**, **1609**, **1732**)[291]. Παρόμοια τοῦ πρώτου, ἁπλοῦ τύπου εἶναι ἡ αὐλακωτὴ λαβή (**1745**), ἄλλη μὲ ἄκρα ἀνασηκωμένα (**2064**), καὶ ἀκόμη ἐντονώτερα ἡ μοναδικὴ **2348**. Πολὺ ὀλιγώτερες στενεύουν στὴ ράχη ἢ ἐπιμηκύνονται στὰ ἄκρα τους. Τέλος, σὲ λίγες περιπτώσεις στὴ θέση τῆς λαβῆς τοποθετεῖται ἁπλό, χαμηλό, περίπου κυκλικὸ ἐπίθημα ἢ ψευδολαβή (**1520**, **1610**, **2087**), ποὺ εἶναι οὐσιαστικὰ μία ἄτρητη λαβή[292].

Ἀπὸ τὰ τρία τυπικὰ χαρακτηριστικὰ τῶν καμπύλων σκύφων, ἰδιαίτερα ἐπισημαίνεται τὸ εὐθὺ χεῖλος, λόγω τῆς διαφορᾶς του ἀπὸ τὸν ἐπικρατοῦντα τύπο τοῦ περίκυρτου (“rolled rim”). Ὅμοια διαμόρφωση ὑπάρχει σὲ σκύφους καὶ σὲ ἄλλα ἀνοικτὰ

290. Βλ. Παράρτημα 2.

291. Βλ. κεφάλαιο: Ἀμφορίσκοι, ὅπου ὅμοια ἰδέα καὶ τεχνική.

292. Πρβ. Σάμψων 1993, 159, 144, σχέδ. 168:7, 169:15. Βλ. Diamant 1974, 36, διαφορὰ μεταξὺ “handle” καὶ “lug”.

ἀγγεῖα τῆς Τελικῆς Νεολιθικῆς στὴ Θεσσαλία[293], στὴ Στερεά[294], στὴν Πελοπόννησο[295] καὶ στὸν Σάλιαγκο[296]. Ἡ εὐρεία διάδοση ποὺ παρουσιάζει ὁ σκύφος μὲ περίκυρτο χεῖλος τὴν ἴδια ἐποχή[297], ἐντοπίζεται ἐπίσης σὲ θέσεις τῆς Ἀττικῆς, ἀκόμα καὶ στὸ γειτονικὸ σπήλαιο Πανός[298]. Ἀντίθετα, ὅπως μόλις σημειώθηκε, ἡ παρουσία τῶν τριῶν ὀστράκων μὲ περίκυρτο χεῖλος στὸν Ἀποθέτη, μεταξὺ τῶν 138 σκύφων μὲ εὐθὺ χεῖλος πρέπει νὰ θεωρηθεῖ τυχαία καὶ τὰ ὄστρακα εἰσηγμένα. Ἂν, παρὰ ταῦτα, θελήσουμε νὰ ἐντάξουμε τὰ δύο ὄστρακα στὴ στρωματογραφία, τότε πιθανώτερο φαίνεται τὸ **A.T. 328** νὰ βρισκόταν καὶ αὐτὸ ἀρχικὰ στὴν ἐπιφάνεια καί, ὅπως καὶ τόσα ἄλλα, νὰ παρεισέφρησε μέχρι τὸν πυθμένα[299]. Ἐξ ἄλλου σὲ ὁλόκληρο τὸ Νεκροταφεῖο μόνον ἕνα ἢ δύο ἔχουν βρεθεῖ ἀκόμα, καὶ αὐτὰ σκόρπια στὴν ἐπιφάνεια[300].

Ὡς πρὸς τὴν κατανομή τους μέσα στὶς ἐπιχώσεις, οἱ καμπύλοι σκύφοι φαίνονται συγκεντρωμένοι στὰ χαμηλότερα στρώματα, κυρίως ἀπὸ βάθους 1.40 μ. καὶ κάτω, ἐνῶ στὰ ἀνώτατα σχετικὰ ἀραιώνουν. Ἐπίσης παρατηρεῖται ὅτι γενικὰ αὐτοὶ δὲν εἶναι διαμελισμένοι, ἴσως λόγω πάχους τῶν τοιχωμάτων τους[301], καὶ τὰ ὄστρακά τους δὲν εἶναι διασκορπισμένα σὲ διάφορα βάθη.

Δύο πολὺ βαθεῖς (**1534**, **1763**) μὲ κυλινδρικὸ στόμιο προερχόμενοι ἀπὸ τὸ κατώτατο στρῶμα, εἶναι ἰδιόμορφοι μὲ σωληνωτὲς λαβὲς κολλημένες ἐσωτερικά, κάθετα πρὸς τὸ χεῖλος. Ὁ τύπος τους εἶναι οὐσιαστικὰ ξένος στὸν Ἑλλαδικὸ χῶρο, ἀλλὰ πλησιάζουν τὰ λίγα πιθόσχημα μὲ ἐσωτερικὲς λαβὲς καὶ ἰδίως τὸ μικρὸ συνεχοῦς περιγράμματος **1815**[302].

Οἱ δύο γραπτοὶ βαθεῖς καμπύλοι μὲ κλειστὸ στόμιο, **1605** καὶ **1606**, ἀπὸ διαφορετικὰ καὶ ἀπέχοντα μεταξύ τους στρώματα παρουσιάζουν ἰδιαίτερα ἐπιμελημένη κατασκευὴ στὸν πηλό, τὴ βαφή, τὴν ὄπτηση καὶ τὴν κατεργασία τῆς ἐπιφάνειας, ποὺ δὲν ἀπαντῶνται στὴν ἐντόπια παραγωγή. Πλούσια καὶ σχετικὰ ἰδιότυπη εἶναι ἡ διακόσμησή τους.

Ὁ **1605** μὲ ἐναλλασσόμενες ὁμάδες ἐνάλληλων γωνιῶν καὶ ἐπάλληλων κυματιστῶν γραμμῶν, ἀποδίδει ὀργανωμένη καὶ καλὰ ὑπολογισμένη σχεδίαση. Ἀπολύτως ὅμοιο θέμα δὲν εἶναι γνωστό, ἂν καὶ οἱ συνεχεῖς τεθλασμένες καὶ ἄλλα θέματα σχηματισμένα ἀπὸ συνδυασμοὺς ὁμάδων παράλληλων γραμμῶν ἀποτελοῦν κοινοὺς τύπους ἤδη ἀπὸ τὴ Μέση Νεολιθικὴ σὲ Θεσσαλία καὶ Στερεά[303]. Στὴν Τελικὴ Νεολιθική, ὅμως, ἡ διακόσμηση ἁπλουστεύεται καὶ γίνεται γενικὰ σπανιώτερη. Διαγραμμισμένα

---

293. Πευκάκια, κατώτερο στρῶμα, Weisshaar 1989, πίν. 6ε.

294. Εὕτρηση, Caskey - Caskey 1960, Period II, 33-36.

295. Βλ. Phelps 2004, πίν. 54-56. Zachos 2008, 21-22, εἰκ. 15-22. Vitelli 1999, εἰκ. 58ε., ὅπου καὶ παρατήρηση γιὰ τρόπο σχηματισμοῦ του.

296. Evans - Renfrew 1968, F.48, 1-3.

297. Βλ. παρουσία καὶ διάδοση, Zachos 2008, Period I, 37ε., χάρτης 5,23. Ὁ Johnson 1999, 325 θεωρεῖ περισσότερο ἐνδεικτικὸ χρονολογικὸ στοιχεῖο τὴν πλατειὰ κυλινδρικὴ λαβὴ κάτω ἀπὸ χεῖλος εὐθὺ ἢ περίκυρτο.

298. Βλ. καὶ Wilson, 1997, 7, παρατήρηση γιὰ ἀπουσία του ἀπὸ τὴν Ἁγία Εἰρήνη Κέας, Period I.

299. Βλ. Ἐπίχωση Λάκκου σ. 38.

300. Βλ. ἕνα στὴ λάσπη οἰκοδόμησης τοῦ ὑπέργειου ὀρθογώνιου πλαισίου τοῦ Τάφου 53 καὶ ἕνα στὸ Τετράγωνο 20δ, στρώση στ, Παντελίδου Γκόφα 2012, 18.

301. Πρβ. κεφάλαια: Ὀγκώδεις σκύφοι καὶ Πίθοι.

302. Βλ. κεφάλαιο: Πιθόσχημα, σ. 153.

303. Θεοχάρης 1973, 289-291, πίν. X-XII.

τρίγωνα κρεμάμενα ἀπὸ τὸ χεῖλος διακρίνουμε σὲ ὄστρακα ἀνοικτοῦ σκύφου ἀπὸ τὸ σπήλαιο τοῦ Νέστορος τῆς Πύλου[304]. Ἐνάλληλα τρίγωνα κρεμάμενα ἀπὸ τὸ χεῖλος, συνδυασμένα ὡς φαίνεται μὲ λοξὲς παράλληλες, ὑπάρχουν σὲ σκύφο τοῦ Φράγχθι[305], ὁ ὁποῖος, ὅμως, δὲν μπορεῖ νὰ παραβληθεῖ μὲ τὴν τυπικὴ καὶ ὀργανωμένη διάταξη τῆς διακόσμησης στὸ **1605**. Ἀντίθετα, οἱ ἐπάλληλες σειρὲς κυματιστῶν γραμμῶν ὑπάρχουν καὶ σὲ ἄλλα ἀγγεῖα τοῦ Τσέπι, ὅπως στοὺς μικκύλους ἀμφορίσκους **1592** τοῦ Ἀποθέτη, τὸ Τ. 25,1 τοῦ Νεκροταφείου καὶ στὸν λαιμὸ τοῦ τρίωτου σφαιρικοῦ **2152**.

Ὁ δεύτερος σκύφος, **1606** φέρει τελείως ἰδιότυπη διακόσμηση μὲ μοναδικὸ στὸν ῾Ελλαδικὸ χῶρο θέμα. Οἱ διασταυρούμενες γραμμές, ποὺ σχηματίζουν στὴν οὐσία τρίγωνα, καὶ οἱ ἐπάλληλες κυματιστὲς συγγενεύουν ὁπωσδήποτε μὲ τὰ στοιχεῖα τοῦ προηγούμενου σκύφου. Ἰδιότυπα, ὅμως, εἶναι ἀσφαλῶς τὰ μεμονωμένα ἐλεύθερα θέματα καὶ φαίνονται ὅλα ἄγνωστα στὴ σύγχρονη θεματογραφία τῆς γραπτῆς κεραμεικῆς, ἰδίως ὁ τροχός. Στὸ Τσέπι γραπτοὶ ὁμόκεντροι κύκλοι ὑπάρχουν μόνον στὸ κάλυμμα πυξίδας **1607**. Ἀντίστοιχο κόσμημα μποροῦμε νὰ ἀπομονώσουμε μέσα στὴν ἐγχάρακτη διακόσμηση καλυμμάτων τῶν τάφων καὶ στὸ κεντρικὸ θέμα τοῦ καλύμματος Τ. 36,2. Οἱ δύο ἀστέρες θυμίζουν τὸν ἁπλούστερο καὶ ἀδέξια χαραγμένο στὸ κάλυμμα Τ. 16,1. Ὅμοιος σώζεται γραπτὸς μὲ καστανόμαυρη βαφὴ σὲ λεπτότεχνο κλειστὸ ἀγγεῖο τοῦ Διροῦ, ἀλλὰ ἡ ἐλλιπὴς διατήρησή του δὲν ἐπιτρέπει νὰ διαπιστώσουμε ἐὰν ἀποτελεῖ τὸν ὀφθαλμὸ σπείρας ἢ τὸν ἐσώτατο συνόλου ὁμόκεντρων κύκλων[306]. Ὁ τροχὸς μπορεῖ νὰ λεχθεῖ ὅτι ἴσως προέρχεται ἀπὸ ἀκτινωτὸ κύκλο παρόμοιο τοῦ κεντρικοῦ θέματος τοῦ ἰδίου καλύμματος Τ. 16,1 ἢ τοῦ γραπτοῦ **1607**. Ἐπίσης, ὄστρακο ἀπὸ τὸν Προσκυνᾶ Λοκρίδος σώζει τμῆμα ὁμόκεντρων κύκλων ἢ σπείρας καὶ ὁ ἐξωτερικὸς φέρει φλογωτὸ τελείωμα, ὅπως σὲ θέματα τῆς Μέσης Νεολιθικῆς, ποὺ θυμίζει τὸν τροχὸ τοῦ σκύφου **1606**[307]. Γενικά, κατασκευὴ καὶ σύνθεση διακόσμησης φαίνονται ξένα πρὸς τὴν ἐντόπια παραγωγή, ἂν καὶ ὁ πηλὸς δὲν διαφέρει ἀπὸ τὸν τοπικό.

Ἰδιαίτερη κατηγορία καμπύλων σκύφων, μὲ σαφῆ εὐδιάκριτα χαρακτηριστικὰ σχηματίζουν οἱ 15 συνολικὰ τραχεῖς ἐγχάρακτοι (τύπος 4), ἀσχέτως περιγράμματος στομίου καὶ μεγέθους, προερχόμενοι ἀπὸ ὅλα τὰ βάθη τοῦ Ἀποθέτη (πίν. 88-91). Οἱ περισσότεροι μὲ ἔντονα καμπύλο τοίχωμα, ἀπομακρύνονται ἀπὸ τὸ ἐλαφρὰ κυρτὸ τοπικὸ σχῆμα καὶ μεταβάλλονται σχεδὸν σὲ σφαιρικούς (**1712, 2081**, **2089**, **2342**), ἐνῶ δύο ἄλλοι (**2078**, **2079**) διατηροῦν τὸ κυλινδρικὸ περὶ τὸ στόμιο περίγραμμα[308]. Σὲ αὐτοὺς προστίθενται ἀκόμα μερικὰ μικρὰ τεμάχια (**A.T. 31**, **A.T. 91**, **A.T. 92**, **A.T. 244**, **A.T. 327**, **A.T. 333**, **A.T. 817**). Κοινὸ διακριτικὸ στοιχεῖο ἀποτελεῖ ὁ σκοτεινόχρωμος τραχὺς σπογγωτὸς πηλὸς μὲ ὅμοια ἐπιφάνεια, πλὴν τοῦ ἐρυθροῦ πηλοῦ στὸν **1712**, καὶ οἱ δύο πλατειὲς σωληνωτὲς λαβές τους, κολλημένες κατακόρυφα κάτω ἀπὸ τὸ

304. Phelps 2004, F.50,1.

305. Vitelli 1999, 80, F.65c καὶ συμπληρωμένο F.84. Βλ. καὶ παρατήρηση γιὰ λεπτόγραμμο κόσμημα.

306. Εὐχαριστῶ τὸν Γ. Παπαθανασόπουλο, ποὺ μοῦ ἐπέδειξε τὰ εὑρήματά του στὸ ἐργαστήριο τῆς ἀνασκαφῆς (8.7.2012).

307. Βλ. Ψιμογιάννου 2008, εἰκ. 4.79.

308. Ὁ σκύφος **2078**, ὕψ. 0,19 μ., σύμφωνα μὲ τὴν κατάταξη πρέπει νὰ ὀνομασθεῖ ὀγκώδης.

χεῖλος. Ἡ διακόσμηση σχηματίζεται ἀπὸ 2-6 γραμμὲς γύρω ἀπὸ τὸ χεῖλος καὶ ἀπὸ βραχεῖες κατακόρυφες γραμμὲς ἐπάνω στὶς λαβές, χαραγμένες ὅλες βαθειά, ἄτεχνα καὶ ἀνώμαλα. Σχετικὰ καλὴ ἐργασία διακρίνεται στὸν **2081** μὲ τὶς γραμμὲς κάτω ἀπὸ τὸ χεῖλος χαραγμένες ἐπιμελέστερα, ἐνῶ ἡ σωζόμενη σωληνωτὴ λαβή του ἔχει νευρώσεις στὴ ράχη, ἔντονα ἀνασηκωμένα ἄκρα καὶ ἀκτινωτὲς ἐγχαράξεις ποὺ ἐπεκτείνονται μέχρι τὴν κοιλιά. Παρόμοιες λαβὲς μὲ ἀνασηκωμένα ἄκρα διατηροῦνται σὲ δύο ὄστρακα μικροῦ ἕως μικροσκοπικοῦ σκύφου (**A.T. 244**), ἀπὸ τραχὺ πηλό, ποὺ φέρει ἐπίσης τὶς τυπικὲς ὁριζόντιες ἐγχαράξεις περὶ τὸ χεῖλος.

Ἀπὸ ὄστρακα τοῦ στομίου διακρίνονται δύο ἀκόμα ἀγγεῖα, (**A.T. 30**, **A.T. 31**) ποὺ ἔχουν ἐκτὸς ἀπὸ τὶς ὁριζόντιες γραμμὲς ἐγκάρσιες ἐγχαράξεις ἐπάνω στὸ χεῖλος, τὸ ἕνα πυκνές, τὸ ἄλλο ἀραιές. Τέλος, πηλός, σχῆμα καὶ κατασκευὴ πλησιάζουν τὸν κλειστὸ βαθὺ **2348** (τύπο 1) στὴν ὁμάδα τῶν τραχέων σκύφων. Τὸ ἀγγεῖο δὲν φέρει ἐγχαράξεις ἀλλὰ οἱ δύο λαβές του ἔχουν ἔντονα ἀνασηκωμένα ἄκρα, ὅπως στὸν **2081** καὶ στὸν μικροσκοπικὸ **A.T. 244**.

Οἱ ἐγχάρακτοι σκύφοι δὲν ἔχουν διακριθεῖ μέχρι τώρα ὡς ἰδιαίτερος τύπος, ἂν καὶ λίγα μεμονωμένα ὄστρακα τῆς Τελικῆς Νεολιθικῆς εἶναι πολὺ πιθανὸν νὰ ἀνῆκαν σὲ ὅμοια ἀγγεῖα. Ὅπως συνάγεται ἀπὸ τὴν περιγραφὴ καὶ ἀπεικόνιση δύο ὀστράκων σὲ στρῶμα τῆς Ἀσπίδος τοῦ Ἄργους[309], οἱ λοξὲς ἐγχαράξεις ποὺ συμπληρώνονται ὡς κόσμημα ρόμβου, πιθανὸν νὰ ἀνῆκαν σὲ λαβὴ ὅμοια μὲ **2081** μὲ ἀκτινωτὲς ἐγχαράξεις. Ἄλλα δύο τεμάχια ἀπὸ τὴν Ἀσέα ποὺ χρονολογοῦνται στὴν Πρωτοελλαδικὴ Ι[310] καὶ προέρχονται ἀπὸ χονδροειδεῖς σκύφους μὲ παρόμοιες, ἄτεχνες ἀλλὰ κατακόρυφες ἐγχαράξεις, δὲν ἀποκλείεται νὰ ἔχουν κάποια σχέση μὲ τοὺς τραχεῖς τοῦ Ἀποθέτη. Σὲ ὅμοιο ἀγγεῖο φαίνεται νὰ ἀνῆκε, ὅπως τουλάχιστον συνάγεται ἀπὸ τὴν περιγραφὴ καὶ τὴν ἀπεικόνισή του, ἕνα ὄστρακο ἀπὸ τὴν Ἁγία Εἰρήνη τῆς Κέας[311], ἐνῶ στὸ Σπήλαιο Κύκλωπος ἐντοπίζεται μία ἐγχάρακτη λαβὴ μὲ τμῆμα χείλους σκύφου ἀπὸ χονδροειδὴ πηλό[312]. Πλατειὰ λαβὴ καὶ ὄστρακο σκύφου, μὲ παρόμοιες ἄτεχνες ἐγχαράξεις ἀλλὰ ἀπὸ λεπτὸ πηλό, προέρχονται ἀπὸ ἀκαθόριστο στρῶμα τῶν Ἁγιωργίτικων καὶ χρονολογοῦνται στὴν Τελικὴ Νεολιθική[313]. Ἐξ ἴσου ἄτεχνες ἐγχαράξεις στὴ λαβὴ καὶ στὸ σῶμα, ἀλλὰ κατακόρυφες, ὑπάρχουν σὲ Πρωτοελλαδικὸ Ι ἀσκὸ ἀπὸ τὴν Τσούγκιζα[314]. Ἀπὸ τὸ ἴδιο μέρος καὶ στρῶμα τῆς Πρωτοελλαδικῆς Ι ὑπάρχει τμῆμα λαβῆς μὲ κατακόρυφες ἕως λοξὲς ἐγχαράξεις, ποὺ δὲν ἀποκλείεται, παρὰ τὴ βελτιωμένη ἐπιφάνεια, νὰ ἀνῆκαν σὲ παρόμοιο σκύφο[315]. Στὴν κατηγορία τῶν χονδροειδῶν εἶναι δυνατὸν νὰ ἐνταχθοῦν λίγα ἀγγεῖα ἄλλων περιοχῶν, τὰ ὁποῖα φέρουν ὅμοια χαρακτηριστικά (σχῆμα, μέγεθος, πηλός, λαβές), ἀλλὰ δὲν εἶναι ἐγχάρακτα. Αὐτὰ εἶναι δύο ἀκέραια ἀπὸ τὴν Ἀγορὰ[316] καὶ ἕνα ἀπὸ τὰ Πευκάκια[317].

---

309. Touchais 1980, 22-23, εἰκ. 10.

310. Holmberg 1944, 81-82, εἰκ. 83,c,g. Βλ. καὶ Forsén 1996, 52-62, εἰκ. 7:68.

311. Wilson 1999, 10, πίν. 2 καὶ 40, ἀρ. Ι-24. Βλ. καὶ ἄλλο Weisshaar 1989, πίν. 29,6 ἂν εἶναι χονδροειδές.

312. Sampson 2008, 63, εἰκ. 2.42: 709.

313. Petrakis 2002, 48, εἰκ. 34: 145.

314. Pullen 2011, 77, ἀρ. 69, εἰκ. 3.8 ἢ 3.21 καὶ ἀρ. 217, εἰκ. 4.25.

315. Pullen ἔ.ἀ., 128, εἰκ. 3.32:151.

316. Immerwahr 1971, πίν. 12: 171, 172.

317. Weisshaar 1989, 33, Typ 77, πίν. XII,2. πίν. 49,15.

Οἱ ἐγκάρσιες ἐγχαράξεις ἐπάνω στὸ χεῖλος τῶν ὀστράκων **A.T. 7**, **A.T. 8**, **A.T. 11** καὶ ἄλλων (πίν. 92) ἀπαντῶνται σποραδικὰ σὲ χείλη ἀπὸ τὴν Πελοπόννησο[318], ἐνῶ στὴν Ἤπειρο καὶ Θεσσαλία διακοσμοῦν συχνὰ τὸ πλατὺ χεῖλος τῶν φιαλῶν τύπου Bratislava[319] καὶ ἀποτελοῦν χαρακτηριστικὸ τῆς Τελικῆς Νεολιθικῆς ἢ Πρωτοελλαδικῆς Ι.

Πέντε ρηχοὶ ἀνοικτοὶ ἄωτοι σκύφοι καὶ μεγάλα τεμάχια ἄλλων, ποὺ φθάνουν, ὅλοι μαζί, τοὺς 14, ξεχωρίζουν εὔκολα ἀπὸ τὸ σύνολο, ἐξ αἰτίας τοῦ ἀμφίκοιλου περὶ τὸ στόμιο περιγράμματος, καὶ ὀνομάζονται γωνιώδεις (τύπος 5, πίν. 90, 91). Ἡ ἐξωτερικὴ ἐπιφάνεια εἶναι στιλπνὴ καὶ ἔντονα ἔντριπτη, ἐνῶ ἡ ἐσωτερικὴ μένει σὲ ὅλους ἁπλῶς λεία. Ὁ **1604** κατ᾽ ἐξαίρεση τῶν ὁμοίων του, εἶναι καμπύλος μὲ χεῖλος καμπτόμενο πρὸς τὰ ἔξω. Προέρχεται ἀπὸ τὸ χαμηλότερο στρῶμα τοῦ Ἀποθέτη (βάθ. 1.85-2.05 μ.) καὶ δὲν ἔχει ὑποστεῖ μετὰ τὴν ὄπτηση ἀλλοίωση τοῦ χρώματός του ἀπὸ ἐπίδραση φωτιᾶς. Ἡ πολὺ καλὴ ποιότητα τοῦ πηλοῦ, ἡ ἐπιμελημένη ἔντριπτη ἐπιφάνεια ἐξωτερικὰ καὶ ἡ ἐρυθρὴ ταινία τὸν κατατάσσουν στὴ λεπτότεχνη κεραμεική.

Ὁ τύπος εἶναι κοινός, μὲ μικρὲς διαφορὲς τοῦ περιγράμματος, ἰδίως σὲ ἔντριπτα μελανά, σὲ ὅλο τὸν Ἑλληνικὸ χῶρο, ἀπὸ τὴν Ἤπειρο[320], τὴ Θεσσαλία[321] καὶ τὴν Πελοπόννησο[322] καὶ χρονολογεῖται στὴ Νεώτερη Νεολιθικὴ ἢ Χαλκολιθική. Ἀπολύτως ὅμοιο περίγραμμα ἔχει ἕνα ἐρυθρὸ ὄστρακο ἀπὸ τὴν Ἀγορὰ Ἀθηνῶν[323] τῆς Νεώτερης Νεολιθικῆς. Ὅλοι οἱ ἄλλοι εἶναι γωνιώδεις μὲ περίγραμμα ἰδίου τύπου καὶ μικρὲς μεταξύ τους διαφορές.

Πολυτελέστερος τῶν γωνιωδῶν φαίνεται νὰ ἦταν ὁ σκύφος **1613** ποὺ σώθηκε σὲ τρία μεγάλα κομμάτια, στὸ κατώτατο στρῶμα, ἐπάνω στὸν πυθμένα. Τὸ περίγραμμα, εὐθύγραμμο χαμηλά, γίνεται ἀμφίκοιλο κάτω ἀπὸ τὸ στόμιο καὶ ἀνοίγει ἀκόμα περισσότερο στὸ χεῖλος. Πολύτιμο στοιχεῖο ποὺ σώζεται μόνον σὲ ἕνα ὄστρακό του, εἶναι ἡ γραπτή, δίχρωμη διακόσμηση ἐπάνω στὸ κοῖλο τμῆμα τοῦ περιγράμματος. Μικρὴ διαφορὰ στὸ περίγραμμα παρουσιάζει ὁ ἀκόσμητος **1600**, ποὺ σώζεται σχεδὸν ὁλόκληρος καὶ διατηρεῖ ἐπὶ πλέον τὴ βάση. Τὰ κομμάτια του βρέθηκαν σὲ ὑψηλότερα στρώματα, βάθους 1.55-1.85 μ., ἐνῶ ἀκόμα ὑψηλότερα, σὲ βάθος 1.20-1.40 μ., ἦταν τὰ ὄστρακα τῶν **2197** καὶ **2337** μὲ ὅμοιο περίγραμμα καὶ βάση, ἂν καὶ ὁ τελευταῖος εἶναι λίγο βαθύτερος.

Οἱ γωνιώδεις σκύφοι ἀποτελοῦν τυπικὸ χαρακτηριστικὸ τῆς Νεώτερης Νεολιθικῆς κυρίως στὴ Θεσσαλία τῶν πρώτων φάσεων Τσαγκλὶ καὶ Ἀράπη[324] ὡς καὶ μία σημαντικὴ κατηγορία τῆς Πελοποννήσου[325]. Σχεδὸν πανομοιότυπο περίγραμμα ἐντοπίζεται

---

318. Γιὰ βιβλιογραφία βλ. Phelps 2004, 116, εἰκ. 56:4 καὶ 122. Βλ. ὅμως καὶ 126 γιὰ Πρωτοελλαδικὴ Ι.

319. Βλ. Douzougli - Zachos 2002 καὶ Χατζηαγγελάκης 1984, 79, σχ. 4.

320. Douzougli - Zachos, ἔ.ἀ., 127, F.7,5.

321. Weisshaar 1989, πίν. 18,1 ἢ 21,5. Χατζηαγγελάκης ἔ.ἀ., σχέδ. 3,10.

322. Lavezzi 1978, 436, F.4,20. Vitelli 2007, 117, 124, εἰκ. 78b. Vitelli 1999, 83, F.69,f-g, F.70,c-e. Alram-Stern 2003, F.8b.

323. Immerwahr 1971, 6 καὶ 28, πίν. 4 καὶ 68, ἀρ. ὀστρ. 45.

324. Hauptmann - Milojčić 1969, Beil.1 καὶ 4.

325. Phelps 2004, F. 32, βλ. ἰδίᾳ F. 32,18. Ἐπίσης μελανὸ ἔντριπτο ἀπὸ τὴν Ἀργολίδα, Pullen 1995, 148, F.1,6 καὶ ἀπὸ τὴν Εὔτρηση Βοιωτίας, Caskey - Caskey 1960, 135, πίν. II. 41.

στὴν Ἀγορὰ Ἀθηνῶν[326], ποὺ ἔχει ἀκόμα καὶ τὸ λεπτότερο τοίχωμα στὸ σημεῖο τοῦ ἀμφίκοιλου περιγράμματος καὶ χρονολογεῖται στὴ Νεώτερη Νεολιθική[327]. Ἐξ ἄλλου, οἱ πυκνὲς λευκὲς στιγμὲς στὸ κοῖλο τμῆμα κάτω ἀπὸ τὸ χεῖλος ἐμφανίζονται ὡς σπάνιο θέμα γραπτῆς διακόσμησης γιὰ τὸν Ἀποθέτη[328]. Ἡ ἴδια σειρὰ στιγμῶν ἀπὸ λευκὴ βαφὴ ἀπαντᾶται σὲ μικρότατα ὄστρακα πολύχρωμης κατηγορίας τοῦ Φράγχθι, μὲ τμήματα ταινίας καὶ μία κορυφὴ γωνίας, ποὺ βρέθηκαν σὲ στρῶμα τῆς Νεώτερης Νεολιθικῆς μεμονωμένα μέσα στὴν τοπικὴ κεραμεική[329].

Οἱ κωνικοὶ σκύφοι (τύπος 6, πίν. 92, 93), συνολικὰ 13, εἶναι ἐλάχιστοι σὲ σχέση μὲ τοὺς καμπύλους καὶ ἔχουν βρεθεῖ σὲ ὅλα τὰ βάθη. Τυπολογικὰ εἶναι ὅλοι ρηχοί. Ὡς χαρακτηριστικά τους διακρίνονται τὸ ἀπολύτως εὐθύγραμμο τοίχωμα ποὺ ἀνοίγει πρὸς τὸ εὐθὺ χεῖλος καὶ λίγο χαμηλότερα μία λαβὴ σωληνωτὴ καὶ ἡ πλατειὰ ἐπίπεδη βάση, οὐσιαστικὰ ἰσοπεδωμένος πυθμένας. Ὡς μικρὴ παρέκκλιση σημειώνεται ἡ ἐλαφρὰ κυρτὴ καμπύλη στὸν **1716** καὶ ἡ διεύρυνση τοῦ στομίου στὸν **1735**. Μικρὲς εὐδιάκριτες διαφορὲς παρουσιάζει ἐπίσης ὁ **1706**. Ἔχει χεῖλος παχὺ καμπτόμενο ἐλαφρὰ πρὸς τὰ ἔξω, τονισμένο μὲ ὁριζόντια αὐλάκωση καὶ πλατειὰ αὐλακωτὴ σωληνωτὴ λαβή, ποὺ στενεύει στὴ ράχη. Εἶναι ὀλιγώτερο ἀνοικτὸς ἀπὸ τοὺς λοιποὺς καὶ γενικὰ ἡ κατασκευὴ φαίνεται βαρειά, μὲ παχὺ τοίχωμα. Παρὰ ταῦτα, τὸ ἀγγεῖο δὲν μπορεῖ νὰ θεωρηθεῖ εἰσηγμένο γιατὶ ὁ πηλὸς φαίνεται ἐντόπιος. Ἐντόπιος θεωρεῖται ἐπίσης ὁ πηλὸς τοῦ **1555**, ἀλλὰ τὸ βαρὺ σχῆμά του καὶ ἰδίως οἱ δύο μικρὲς σωληνωτὲς λαβές, ἀντὶ μιᾶς, ποὺ ἀρχίζουν ἀπὸ τὸ χεῖλος, τὸν διαχωρίζουν ἀπὸ ὅλους τοὺς κωνικοὺς σκύφους τοῦ Ἀποθέτη 39. Ἐνδιαφέρουσα εἶναι ἡ ὁμοιότητα, ἀκόμα καὶ στὸ πάχος τῶν τοιχωμάτων, ποὺ παρουσιάζει μὲ μαρμάρινο σκύφο ἀπὸ τάφο τῆς Κεφάλας[330]. Στὸ συγκεκριμένο σκεῦος δίδεται ἰδιαίτερη προσοχὴ διότι βρέθηκε ἀκέραιο, δίπλα ἀκριβῶς στὸν ἀμφορίσκο **1544**, ποὺ ἦταν φυλαγμένος σὲ λακκούβα στὴ ΝΔ γωνία τοῦ πυθμένα τοῦ λάκκου, καὶ ἄρα εἶναι τῆς ἐποχῆς ποὺ ἄρχισε ὁ λάκκος νὰ χρησιμοποιεῖται ὡς ἀποθέτης.

Οἱ κωνικοὶ σκύφοι, πάντα πολὺ ὀλιγώτεροι ἀπὸ τοὺς καμπύλους, ὑπάρχουν σὲ ὅλη τὴν ἔκταση τοῦ Ἑλληνικοῦ χώρου, στὰ νησιά[331], στὴν Πελοπόννησο[332], στὴν Ἀττική[333], στὴ Θεσσαλία[334] καὶ παρὰ τὸ κοινότυπο σχῆμα τους, ὅλοι οἱ παρόμοιοι χρονολογοῦνται στὸ τέλος τῆς Νεολιθικῆς ἐποχῆς. Πολλὲς φορὲς τὸ περίγραμμά τους συγχέεται μὲ αὐτὸ τῆς γάστρας τῶν καρποδοχείων[335]. Στὸν Ἀποθέτη 39 ἡ ὀρθὴ ἀναγνώριση προκύπτει ἀπὸ τὴν ἔστω καὶ ἐλάχιστα σωζόμενη βάση τους. Ἐπὶ πλέον πρέπει νὰ σημειωθεῖ ὅτι ἀκόμα καὶ στὶς καλύτερες ποιότητες σκύφων, ὁ πηλός, ἡ κατεργασία τῆς ἐπιφάνειας, ὅπως καὶ ἡ λαβή, ὅπου σώζεται, διαφέρουν ἀπὸ τὰ ἀνάλογα στοιχεῖα τῶν καρποδοχείων[336].

---

326. Immerwahr 1971, 28 πίν. 4 καὶ 68, ἀρ. ὀστρ. 44.

327. Μὲ κατακόρυφο χεῖλος συμπληρώνεται ὄστρακο ἀπὸ τὸν Θορικό, Spitaels 1982, 31, εἰκ. 1.16, ἀρ. 49.

328. Βλ καὶ ὄστρακα σφαιρικοῦ **A.T. 231-233** (πίν. 100).

329.Vitelli 1999, Phase 3,31,32, εἰκ. 12h, πίν. 3a.

330. Coleman 1977, 86, πίν. 23, 67, ἀρ. 171.

331. Evans - Renfrew 1968, 37.

332. Vitelli 1999, 75, 78, F.53 a-d, F.58 f-g.

333. Lambert 1981, 304, CP 1, εἰκ. 193.

334. Weisshaar 1989, πίν. 18:15,17, πίν. 22:7-10.

335. Πρβ. Evans - Renfrew 1968, F.49-51. Wilson 1999, 7-8, καὶ ὑποσ. σὲ Table 1, "pedestalled bowls".

336. Βλ. ἀνωτέρω, χαρακτηριστικὰ καρποδοχείων.

Μέσα στὸ σύνολο τῆς κεραμεικῆς ὑπάρχουν μερικὲς βάσεις πλατειὲς καὶ κοῖλες, (συνολικὰ 14, πίν. 92, 93) ποὺ δὲν μποροῦν νὰ ἀποδοθοῦν σὲ σκύφους μὲ συγκεκριμένο περίγραμμα. Ἀπὸ αὐτὲς μόνον μία, ἡ **2087**, ἀποτέλεσε μαζὶ μὲ τὴ γάστρα βαθὺ κωνικὸ ἀγγεῖο καὶ διακρίνεται μὲ τὸ ὄνομα σκύφος μὲ πόδι (τύπος 7). Σημειώνεται μάλιστα ὅτι τὸ πάτημα τῆς βάσης σχηματίζει πλατὺ δακτύλιο, ὅμοιο μὲ αὐτὸν τῶν καρποδοχείων, ποὺ θεωρεῖται τοπικὸ χαρακτηριστικό[337]. Περισσότερο διαμορφωμένη εἶναι ἡ βάση **2088**, ἀλλὰ ἡ γάστρα της σώζεται ἐλάχιστα. Τὸ σχῆμά τους πάντως βρίσκεται κυρίως στὴν Πρωτοελλαδικὴ περίοδο, ὅπως σημειώνει ὁ D. Pullen[338] καὶ ἐμφανίζεται στὴ Λέρνα ὡς κοινὸ σχῆμα τῆς Πρωτοελλαδικῆς ΙΙ, ἐξαιρετικὰ ἀσυνήθιστο ὅμως στὴν Πρωτοελλαδικὴ ΙΙΙ[339]. Περισσότερο φαίνεται νὰ μοιάζει μὲ δεῖγμα ἀπὸ τάφο τῆς Μάνικας[340], καὶ κυρίως μὲ ἀγγεῖο τοῦ Ἁγίου Κοσμᾶ ποὺ σπάνια φέρει βάση καὶ κατατάσσεται ὡς σχῆμα S-6[341]. Παρόμοιο, μὲ ἀπολύτως εὐθύγραμμα τοιχώματα καὶ πολὺ μικρότερο μέγεθος, βρέθηκε στὴ θέση Μονόπετρο τῆς Σκύρου καὶ χρονολογεῖται ἐπίσης στὴν Πρωτοελλαδικὴ ΙΙ[342].

Εὑρήματα

1500. Σκύφος καμπύλος, βαθύς, δίωτος. Συγκολλημένος. Λίγο ἐλλιπής.
Πηλὸς πολὺ καθαρός, ἀνοικτόχρωμος καστανός, μὲ μαρμαρυγία. Ἐπιφάνειες λεῖες, στιλπνές, ἀλείφωμα φθαρμένο, ἐρυθρωπὸ ἕως μελανὸ ἐξωτερικά. Διχρωμία πυρᾶς. Χεῖλος εὐθύ. Στόμιο κυλινδρικό. Σῶμα ἐλαφρῶς καμπύλο. Βάση ἐπίπεδη. Λαβὲς σωληνωτές, ἐνσωματωμένες. Τύπος 2Β.
Ὕψος 0,085-0,095 μ., διάμ. στομ. 0,11 μ., διάμ. βάσης 0,04 μ., πάχος τοιχ. 0,006 μ.
Ὁμάδες: 49 (70%)/39,4/39,9.

1501. Σκύφος καμπύλος, βαθύς, δίωτος. Συγκολλημένος. Λίγο ἐλλιπής.
Πηλὸς πολὺ καθαρός, καστανότεφρος, μὲ μαρμαρυγία. Ἐπιφάνειες λεῖες, στιλπνές, ἀλείφωμα φθαρμένο, ἐξωτερικὰ ἐρυθρό. Χεῖλος εὐθύ. Στόμιο κλειστό. Σῶμα ἐλαφρῶς καμπύλο. Βάση ἐπίπεδη χωρὶς ἀλείφωμα. Λαβὲς βραχεῖες σωληνωτές. Ἀπόκρουση στὸ χεῖλος γιὰ σχηματισμὸ προχοῆς. Τύπος 1Β.
Ὕψος 0,095 μ., διάμ. στομ. 0,11 μ., διάμ. βάσης 0,05 μ., πάχος τοιχ. 0,005 μ., πλ. προχοῆς 0,05 μ.
Ὁμάδες: 39,9 (85%)/61.

1502. Σκύφος καμπύλος, βαθύς, δίωτος. Συγκολλημένος. Ἐλλιπής (πίν. 84, 85).
Πηλὸς πολὺ καθαρός, καστανόφαιος, μὲ μαρμαρυγία. Ἐπιφάνειες λεῖες, στιλπνές, ἀλείφωμα ἐρυθρό. Διχρωμία πυρᾶς. Χεῖλος εὐθὺ μὲ ἐπιφάνεια ἀνώμαλη. Στόμιο κυλινδρικό. Σῶμα ἐλαφρῶς καμπύλο ἕως κωνικό. Βάση ἐπίπεδη. Λαβὲς σωληνωτές, ἐνσωματωμένες. Τύπος 2Β.
Ὕψος 0,075-0,085 μ., διάμ. στομ. 0,095 μ., διάμ. βάσης 0,05 μ., πάχος τοιχ. 0,007 μ.
Ὁμάδες: 78 (95%)/61.

1503. Σκύφος καμπύλος, βαθύς, δίωτος. Συγκολλημένος. Λίγο ἐλλιπής (πίν. 84, 85).
Πηλὸς πολὺ καθαρός, καστανέρυθρος, μὲ μαρμαρυγία. Ἐπιφάνειες λεῖες, στιλπνές, ἀλείφωμα καστανέρυθρο, μελανὲς κηλίδες, ἐκτὸς ἀπὸ τὴ βάση. Διχρωμία πυρᾶς. Χεῖλος εὐθύ.

337. Βλ. κεφάλαιο: Καρποδοχεῖα.
338. Pullen 2011, 27, 30-31, εἰκ. 2.10: 7.
339. Rutter 1995, Form XIV: "Ring base", 31, 388-390.
340. Παπαβασιλείου 1910, 19, πίν. ΙΓ.
341. Mylonas 1959, 24, εἰκ. 127:47.
342. Παρλαμᾶ 1984, σχ. 24, πίν. 52.

Στόμιο κυλινδρικό. Σῶμα ἐλαφρῶς καμπύλο. Βάση ἐπίπεδη. Λαβὲς σωληνωτές, ἐνσωματωμένες. Τύπος 2Β.
Ὕψος 0,10-0,11 μ., διάμ. στομ. 0,135 μ., διάμ. βάσης 0,05 μ., πάχος τοιχ. 0,006 μ.
Ὁμάδα: 49.

1504. Σκύφος καμπύλος, μέσος. Συγκολλημένος. Ἐλλιπής.
Πηλὸς πολὺ καθαρός, καστανέρυθρος, μὲ μαρμαρυγία. Ἀλείφωμα ἐρυθρό, ἐπιφάνειες λεῖες, ἐρυθρωπὲς ἕως μελανότεφρες. Διχρωμία πυρᾶς. Χεῖλος εὐθύ. Στόμιο ἀνοικτό. Σῶμα καμπύλο. Βάση ἐπίπεδη, χωρὶς ἀλείφωμα. Λαβὴ σωληνωτή, ἐνσωματωμένη. Τύπος 3Μ.
Ὕψος 0,09 μ., διάμ. στομ. 0,13 μ., διάμ. βάσης 0,06 μ., πάχος τοιχ. 0,007 μ.
Ὁμάδες: 39,7 (80%)/39,5/7.

1505. Σκύφος καμπύλος, μέσος, δίωτος. Συγκολλημένος. Λίγο ἐλλιπής.
Πηλὸς πολὺ καθαρός, ἀνοικτόχρωμος καστανός. Ἐπιφάνειες λεῖες, ἀλείφωμα ἐρυθρό, στιλπνό, φθαρμένο, ἐρυθρὸ ἕως μελανωπό. Διχρωμία πυρᾶς. Χεῖλος εὐθύ. Στόμιο κλειστό. Σῶμα καμπύλο. Βάση ἐπίπεδη. Λαβὲς βραχεῖες σωληνωτές. Τύπος 1Μ.
Ὕψος 0,09 μ., διάμ. στομ. 0,13 μ., διάμ. βάσης 0,06 μ., πάχος τοιχ. 0,005 μ.
Ὁμάδες: 61 (80%)/39,9/39,10.

1506. Σκύφος καμπύλος, μέσος, δίωτος. Συγκολλημένος. Λίγο ἐλλιπής (πίν. 80, 81).
Πηλὸς πολὺ καθαρός, καστανόφαιος. Ἐπιφάνειες λεῖες, ἀλείφωμα ἐρυθρό. Χεῖλος εὐθύ. Στόμιο κλειστό. Σῶμα ἐλαφρῶς καμπύλο. Βάση ἐπίπεδη. Λαβὲς σωληνωτές. Τύπος 1Μ.
Ὕψος 0,09-0,10 μ., διάμ. στομ. 0,13 μ., διάμ. βάσης 0,055 μ., πάχος τοιχ. 0,008 μ.
Ὁμάδες: 49 (75%)/61/39,8.

1507. Σκύφος καμπύλος, ρηχός. Συγκολλημένος. Περίπου ὁ μισός (πίν. 82, 83).
Πηλὸς πολὺ καθαρός, ἀνοικτόχρωμος καστανός, μὲ μαρμαρυγία. Ἐπιφάνειες λεῖες, στιλπνές, ἀλείφωμα ἐρυθρό. Χεῖλος εὐθύ. Στόμιο κυλινδρικό. Σῶμα καμπύλο. Βάση ἐλαφρῶς κοίλη. Χαμηλότερα τοῦ χείλους λαβὴ σωληνωτή, στενότερη στὴν κορυφή της. Στὸ χεῖλος ἀπόκρουση γιὰ σχηματισμὸ προχοῆς. Τύπος 2Ρ.
Ὕψος 0,085 μ., διάμ. στομ. 0,16 μ., διάμ. βάσης 0,065 μ., πάχος τοιχ. 0,006 μ., πλ. προχοῆς 0,015 μ.
Ὁμάδα: 39,9.

1508. Σκύφος καμπύλος, βαθύς, δίωτος. Συγκολλημένος. Ἐλλιπής (πίν. 84, 85).
Πηλὸς πολὺ καθαρός, ἀνοικτόχρωμος φαιός, μὲ μαρμαρυγία. Ἐπιφάνειες λεῖες, στιλπνές, ἀλείφωμα ἐρυθρό. Διχρωμία πυρᾶς. Χεῖλος εὐθύ. Στόμιο κυλινδρικό. Σῶμα ἐλαφρῶς καμπύλο ἕως κωνικό. Βάση ἐπίπεδη, φθαρμένη. Λαβὴ σωληνωτὴ καὶ ρίζα δεύτερης. Πιθανὸν ὀπὴ στὸ τοίχωμα, μετὰ τὴν ὄπτηση. Τύπος 2Β.
Ὕψος 0,10 μ., διάμ. στομ. 0,125 μ., διάμ. βάσης 0,06 μ., πάχος τοιχ. 0,006 μ.
Ὁμάδες: 61 (70%)/60/78.

1509. Σκύφος καμπύλος, βαθύς, δίωτος. Συγκολλημένος. Ἐλλιπής (πίν. 84, 85).
Πηλὸς πολὺ καθαρός, καστανός, μὲ μαρμαρυγία. Ἐπιφάνειες λεῖες, ἀλείφωμα ἐρυθρὸ ἕως μελανωπό. Χεῖλος εὐθύ. Στόμιο κυλινδρικό. Σῶμα ἐλαφρῶς καμπύλο ἕως κωνικό. Βάση ἐπίπεδη, χωρὶς ἀλείφωμα. Λαβὲς σωληνωτές, ἐνσωματωμένες, στενότερες στὴν κορυφή. Τύπος 2Β.
Ὕψος 0,10 μ., διάμ. στομ. 0,115 μ., διάμ. βάσης 0,055 μ., πάχος τοιχ. 0,006 μ.
Ὁμάδες: 49 (60%)/39,10/61.

1510. Σκύφος καμπύλος, βαθύς, δίωτος. Συγκολλημένος. Πρακτικῶς ἀκέραιος (πίν. 80, 81).
Πηλὸς πολὺ καθαρός, καστανός. Ἐπιφάνειες λεῖες, στιλπνές, ἀλείφωμα καστανέρυθρο ἕως μελανωπό. Χεῖλος εὐθύ. Στόμιο κλειστό. Σῶμα καμπύλο. Βάση ἐπίπεδη, χωρὶς ἀλείφωμα. Λαβὲς σωληνωτές. Βαθειὰ ἀπόκρουση στὸ χεῖλος γιὰ σχηματισμὸ προχοῆς. Τύπος 1Β.
Ὕψος 0,105 μ., διάμ. στομ. 0,13 μ., διάμ. βάσης 0,06 μ., πάχος τοιχ. 0,006 μ., πλ. προχοῆς 0,08 μ.
Ὁμάδα: 39,4β.

1511. Σκύφος καμπύλος, βαθύς, δίωτος. Συγκολλημένος, συμπληρωμένος (πίν. 80, 81).
Πηλὸς καθαρός, καστανός. Ἐπιφάνειες ὁμαλές, καστανέρυθρες ἕως καστανότεφρες. Χεῖλος εὐθύ. Στόμιο κλειστό. Σῶμα καμπύλο.

Βάση ἐλαφρῶς κοίλη. Λαβὲς σωληνωτές, στενότερες στὴν κορυφή. Τύπος 1Β.
Ὕψος 0,12-0,13 μ., διάμ. στομ. 0,14 μ., διάμ. βάσης 0,055 μ., πάχος τοιχ. 0,006 μ.
Ὁμάδα: 145.

1512. Σκύφος καμπύλος, βαθύς. Συγκολλημένος. Ἐλλιπής (πίν. 85).
Πηλὸς πολὺ καθαρός, καστανός, μὲ μαρμαρυγία. Ἐπιφάνειες λεῖες, ἐξωτερικὰ ἀλείφωμα καστανέρυθρο ἕως μελανό. Χεῖλος εὐθύ. Στόμιο κυλινδρικό. Σῶμα καμπύλο. Βάση ἐπίπεδη. Λαβὴ σωληνωτή, ἐνσωματωμένη. Τύπος 2Β.
Ὕψος 0,09 μ., διάμ. στομ. 0,11 μ., διάμ. βάσης 0,045 μ., πάχος τοιχ. 0,006 μ.
Ὁμάδες: 56 (75%)/49.

1513. Σκύφος καμπύλος, μέσος. Συγκολλημένος. Ἐλλιπής.
Πηλὸς πολὺ καθαρός, καστανός, μὲ μαρμαρυγία. Ἐπιφάνειες λεῖες, στιλπνές, ἀλείφωμα ἐρυθρὸ ἕως μελανωπό. Διχρωμία πυρᾶς. Χεῖλος εὐθύ. Στόμιο κυλινδρικό. Σῶμα καμπύλο. Βάση ἐπίπεδη, χωρὶς ἀλείφωμα. Χαμηλότερα τοῦ χείλους λαβὴ σωληνωτή, ἐνσωματωμένη μὲ διευρυμένη ὀπὴ καὶ στενὴ ράχη. Τύπος 2Μ.
Ὕψος 0,10 μ., διάμ. στομ. 0,14 μ., διάμ. βάσης 0,07 μ., πάχος τοιχ. 0,005 μ.
Ὁμάδες: 128 (85%), 3 ὄστρακα: ἄγνωστη ὁμάδα.

1514. Σκύφος καμπύλος, ρηχός, μόνωτος. Συγκολλημένος. Πρακτικῶς ἀκέραιος (πίν. 82, 83).
Πηλὸς πολὺ καθαρός, ὠχρός, πορώδης. Ἐπιφάνειες στιλπνές, ἀλείφωμα ἐρυθρὸ ἕως μελανωπό. Διχρωμία πυρᾶς. Χεῖλος εὐθύ. Στόμιο κυλινδρικό. Σῶμα καμπύλο. Βάση ἐπίπεδη. Λαβὴ σωληνωτή. Τύπος 2Ρ.
Ὕψος 0,06 μ., διάμ. στομ. 0,11 μ., διάμ. βάσης 0,05-0,06 μ., πάχος τοιχ. 0,006 μ.
Ὁμάδες: 140 (65%)/136/137.

1515. Σκύφος καμπύλος, βαθύς. Συγκολλημένος. Ἐλλιπής (πίν. 84, 85).
Πηλὸς πολὺ καθαρός, ἀνοικτόχρωμος καστανόφαιος. Ἐξωτερικὰ ἀλείφωμα ἐρυθρωπό, ἐπιφάνεια καστανέρυθρη ἕως τεφρή, λεία, ἐσωτερικὰ ὁμαλή. Χεῖλος εὐθύ, ἀπόκρουση γιὰ σχηματισμὸ προχοῆς. Στόμιο κυλινδρικό. Σῶμα καμπύλο. Βάση χωρὶς ἀλείφωμα, ἐπίπεδη, ἐπικολλημένη καὶ ὀπὴ ἀνοιγμένη μετὰ τὴν ὄπτηση. Ρίζα σωληνωτῆς λαβῆς. Τύπος 2Β.
Ὕψος 0,10 μ., διάμ. στομ. 0,125 μ., διάμ. βάσης 0,06 μ., πάχος τοιχ. 0,007 μ., πλ. προχοῆς 0,02 μ., διάμ. ὀπῆς 0,005 μ.
Ὁμάδα: 39,10.

1516. Σκύφος καμπύλος, μέσος, δίωτος. Συγκολλημένος. Πρακτικῶς ἀκέραιος (πίν. 80, 81).
Πηλὸς πολὺ καθαρός, ἀνοικτόχρωμος καστανός, μὲ μαρμαρυγία. Ἀλείφωμα ἐρυθρὸ κατὰ τόπους φθαρμένο. Ἐπιφάνειες λεῖες, στιλπνές, καστανέρυθρη ἕως μελανὴ ἐξωτερικά. Χεῖλος λοξό. Στόμιο κλειστό. Σῶμα καμπύλο. Βάση ἐπίπεδη. Λαβὲς σωληνωτές. Τοίχωμα στὸ στόμιο διαρρηγμένο ἀπὸ τὴ φωτιά. Τύπος 1Μ.
Ὕψος 0,08 μ., διάμ. στομ. 0,11 μ., διάμ. βάσης 0,045 μ., πάχος τοιχ. 0,008 μ.
Ὁμάδα: 158β.

1517. Σκύφος καμπύλος, μέσος, δίωτος. Συγκολλημένος. Πρακτικῶς ἀκέραιος (πίν. 84, 85).
Πηλὸς λίγο τραχύς, καστανός. Ἐπιφάνειες ὁμαλὲς ἕως λεῖες, καστανέρυθρες, μελανὲς κηλίδες. Ἀλείφωμα ἐξωτερικὰ μόνον. Χεῖλος εὐθύ, δύο ἀποκρούσεις γιὰ σχηματισμὸ προχοῶν. Στόμιο κυλινδρικό. Σῶμα καμπύλο. Βάση κοίλη. Λαβὲς σωληνωτές, αὐλακωτές. Τύπος 2Μ.
Ὕψος 0,105 μ., διάμ. στομ. 0,15 μ., διάμ. βάσης 0,045 μ., πάχος τοιχ. 0,008 μ., πλ. προχοῶν 0,02 μ. καί 0,01 μ.
Ὁμάδα: 149α.

1518. Σκύφος καμπύλος, ρηχός. Συγκολλημένος. Ἐλλιπής (πίν. 88, 89).
Πηλὸς καθαρός, φαιός. Ἐπιφάνειες ὁμαλές, καστανέρυθρες ἕως τεφρόχρωμες, ἐξωτερικὰ κατὰ τόπους διαβρωμένη. Χεῖλος εὐθύ. Στόμιο ἀνοικτό. Σῶμα ἐλαφρῶς καμπύλο ἕως κωνικό. Βάση δακτυλιόσχημη. Κάτω ἀπὸ τὸ χεῖλος, χαμηλὸ κυλινδρικὸ ἐπίθημα. Δύο ἀποκρούσεις στὸ χεῖλος γιὰ σχηματισμὸ προχοῶν. Τύπος 3Ρ.
Ὕψος 0,065 μ., διάμ. στομ. 0,11 μ., διάμ. βάσης 0,035 μ., πάχος τοιχ. 0,006 μ., πλ. προχοῶν 0,015 μ. καί 0,015 μ.
Ὁμάδα: 39,4.

1519. Σκύφος καμπύλος, μέσος, δίωτος. Συγκολλημένος. Λίγο ἐλλιπής (πίν. 84, 85).
Πηλὸς πολὺ καθαρός, ἀνοικτόχρωμος καστανός, μὲ μαρμαρυγία. Ἐπιφάνειες λεῖες, στιλπνές, ἀλείφωμα ἐρυθρὸ ἕως καστανότεφρο ἐξωτερικά. Χεῖλος εὐθύ. Στόμιο κυλινδρικό. Σῶμα ἐλαφρῶς καμπύλο. Βάση ἐπίπεδη, πιθανῶς ὀπή. Λαβὲς σωληνωτές, ἐνσωματωμένες. Τύπος 2Μ.
Ὕψος 0,10 μ., διάμ. στομ. 0,135 μ., διάμ. βάσης 0,065 μ., πάχος τοιχ. 0,005 μ.
Ὁμάδα: 128.

1520. Σκύφος καμπύλος, πολὺ βαθύς. Συγκολλημένος. Ἐλλιπής (πίν. 86, 87).
Πηλὸς τραχύς, καστανός. Ἐπιφάνειες ἀνώμαλες, καστανόχρωμες ἕως τεφρόχρωμες. Χεῖλος εὐθύ. Στόμιο κυλινδρικό. Σῶμα κωνικὸ ἕως ἐλαφρῶς καμπύλο. Βάση ἐπίπεδη. Μία ψευδολαβή, ἐλαφρῶς αὐλακωτή, ρίζα δεύτερης. Τύπος 2ΒΒ.
Ὕψος 0,10 μ., διάμ. στομ. 0,11 μ., διάμ. βάσης 0,05 μ., πάχος τοιχ. 0,006 μ.
Ὁμάδα: 129.

1521. Σκύφος καμπύλος, μέσος, δίωτος. Συγκολλημένος. Ἐλλιπής (πίν. 88, 89).
Πηλὸς πολὺ καθαρός, καστανός, μὲ μαρμαρυγία. Ἐπιφάνειες λεῖες, στιλπνές, ἀλείφωμα ἐρυθρὸ ἕως καστανότεφρο. Χεῖλος εὐθύ, ἀποκρούσεις σὲ τρία σημεῖα γιὰ σχηματισμὸ προχοῆς. Στόμιο ἀνοικτό. Σῶμα καμπύλο. Βάση ἐπίπεδη. Λαβὲς σωληνωτές, ἐνσωματωμένες. Τύπος 3Μ.
Ὕψος 0,10 μ., διάμ. στομ. 0,15 μ., διάμ. βάσης 0,055 μ., πάχος τοιχ. 0,007 μ., πλ. προχοῶν 0,03 μ., 0,025 μ. καί 0,015 μ.
Ὁμάδες: 39,5 (45%)/39,7/39,10/116/113.

1532. Σκύφος καμπύλος, βαθύς. Συγκολλημένος. Ἐλλιπής (πίν. 80, 81).
Πηλὸς πολὺ καθαρός, καστανός, μὲ μαρμαρυγία. Ἐπιφάνειες λεῖες, στιλπνές, ἀλείφωμα ἐρυθρὸ ἕως μελανωπό. Χεῖλος εὐθύ. Στόμιο κλειστό. Σῶμα καμπύλο. Βάση ἐπίπεδη. Λαβὴ σωληνωτή. Τύπος 1Β.
Ὕψος 0,10 μ., διάμ. στομ. 0,13 μ., διάμ. βάσης 0,045 μ., πάχος τοιχ. 0,006 μ.
Ὁμάδα: 165α.

1533. Σκύφος καμπύλος, βαθύς, δίωτος. Συγκολλημένος. Πρακτικῶς ἀκέραιος (πίν. 84, 85).
Πηλὸς πολὺ καθαρός, φαιός. Ἐπιφάνειες λεῖες, ἔντριπτες, ἀλείφωμα ἐρυθρὸ ἕως μελανό, ἐκτὸς ἀπὸ τὴ βάση. Διχρωμία πυρᾶς. Χεῖλος εὐθύ, ἀπόκρουση γιὰ σχηματισμὸ προχοῆς. Στόμιο κυλινδρικό. Σῶμα ἐλαφρῶς καμπύλο. Βάση ἐπίπεδη. Λαβὲς σωληνωτές, ἐνσωματωμένες. Τύπος 2Β.
Ὕψος 0,095 μ., διάμ. στομ. 0,13 μ., διάμ. βάσης 0,055 μ., πάχος τοιχ. 0,005 μ., πλ. προχοῆς 0,025 μ.
Ὁμάδα: 145.

1534. Σκύφος καμπύλος, πολὺ βαθύς, ἐσωτερικὲς λαβές. Συγκολλημένος. Πρακτικῶς ἀκέραιος (πίν. 86, 87).
Πηλὸς καθαρός, καστανόφαιος. Ἐπιφάνειες ὁμαλές, καστανόφαιες, μελανὲς κηλίδες. Χεῖλος εὐθύ. Στόμιο κυλινδρικό. Σῶμα ἐλαφρῶς καμπύλο ἕως κωνικό. Βάση ἐπίπεδη. Λαβὲς σωληνωτές, κολλημένες ἐσωτερικὰ κάθετα πρὸς τὸ χεῖλος καὶ ἀπόκρουση γιὰ σχηματισμὸ προχοῆς. Τύπος 2ΒΒ.
Ὕψος 0,11 μ., διάμ. στομ. 0,12 μ., διάμ. βάσης 0,05 μ., πάχος τοιχ. 0,005 μ., πλ. προχοῆς 0,02 μ.
Ὁμάδα: 162β.

1535. Σκύφος καμπύλος, βαθύς. Συγκολλημένος. Ἐλλιπής (πίν. 84, 85).
Πηλὸς πολὺ καθαρός, ἀνοικτόχρωμος καστανός. Ἐπιφάνειες λεῖες ἕως στιλπνές, ἀλείφωμα ἐρυθρὸ ἕως μελανό. Χεῖλος εὐθύ. Στόμιο κυλινδρικό. Σῶμα καμπύλο. Βάση ἐλαφρῶς κοίλη. Λαβὴ σωληνωτή, αὐλακωτή. Τύπος 2Β.
Ὕψος 0,15 μ., διάμ. στομ. 0,20 μ., διάμ. βάσης 0,07 μ., πάχος τοιχ. 0,006 μ.
Ὁμάδα: 147.

1555. Σκύφος κωνικός, ρηχός, δίωτος. Ἀκέραιος (πίν. 92, 93).
Πηλὸς καθαρὸς ἕως λίγο τραχύς, ἀνοικτόχρωμος καστανός, πορώδης. Ἐπιφάνειες ἐλαφρῶς ἀνώμαλες, μὲ ἴχνη κατεργασίας, ἀνοικτόχρωμες καστανές. Χεῖλος εὐθύ. Στόμιο ἀνοικτό. Σῶμα κωνικό. Βάση ἐπίπεδη. Λαβὲς σωληνωτές, μία φθαρμένη ἀπὸ τὴ χρήση. Τύπος 6.
Ὕψος 0,06-0,07 μ., διάμ. στομ. 0,13 μ., διάμ. βάσης 0,055 μ., πάχος τοιχ. 0,008 μ.
Ὁμάδα: 92.

1556. Σκύφος καμπύλος, μέσος, δίωτος. Συγκολλημένος. Πρακτικῶς ἀκέραιος.
Πηλὸς πολὺ καθαρός, καστανός, πορώδης. Ἐπιφάνειες λεῖες, στιλπνές, ἀλείφωμα καστανέρυθρο ἕως μελανωπό. Χεῖλος εὐθύ. Στόμιο κυλινδρικό. Σῶμα ἐλαφρῶς καμπύλο. Βάση ἐπίπεδη. Λαβὲς σωληνωτές, ἐνσωματωμένες. Ἀπόκρουση στὸ χεῖλος γιὰ σχηματισμὸ προχοῆς. Τύπος 2Μ.
Ὕψος 0,06 μ., διάμ. στομ. 0,085 μ., διάμ. βάσης 0,04 μ., πάχος τοιχ. 0,005 μ., πλ. προχοῆς 0,06 μ.
Ὁμάδα: 55.

1557. Σκύφος καμπύλος, μέσος, δίωτος. Συγκολλημένος. Πρακτικῶς ἀκέραιος.
Πηλὸς πολὺ καθαρός, καστανός, μὲ μαρμαρυγία. Ἐπιφάνειες λεῖες, στιλπνές, ἀλείφωμα ἐρυθρὸ ἕως μελανωπό. Διχρωμία πυρᾶς. Χεῖλος εὐθύ. Στόμιο κλειστό. Σῶμα ἐλαφρῶς καμπύλο. Βάση ἐπίπεδη, φθαρμένη. Λαβὲς σωληνωτές, ἐνσωματωμένες. Τριγωνικὴ τομὴ γιὰ σχηματισμὸ προχοῆς. Ὀπὴ στὸ τοίχωμα, ἀνοιγμένη μετὰ τὴν ὄπτηση. Τύπος 1Μ.
Ὕψος 0,08 μ., διάμ. στομ. 0,11 μ., διάμ. βάσης 0,05-0,06 μ., πάχος τοιχ. 0,006 μ., πλ. τομῆς 0,005 μ., πλ. ὀπῆς 0,035 μ.
Ὁμάδα: 39,10.

1558. Σκύφος καμπύλος, βαθύς, δίωτος. Ἀκέραιος (πίν. 80).
Πηλὸς πολὺ καθαρός, καστανός. Ἐπιφάνειες λεῖες, στιλπνές, ἀλείφωμα καστανὸ ἕως μελανό. Χεῖλος εὐθύ. Στόμιο κλειστό. Σῶμα ἐλαφρῶς καμπύλο. Βάση ἐπίπεδη. Λαβὲς σωληνωτές, ἐνσωματωμένες. Τρεῖς ἀποκρούσεις στὸ χεῖλος γιὰ σχηματισμὸ προχοῶν. Τύπος 1Β.
Ὕψος 0,11 μ., διάμ. στομ. 0,12 μ., διάμ. βάσης 0,05 μ., πάχος τοιχ. 0,008 μ., πλ. προχοῶν 0,035 μ., 0,03 μ. καί 0,01 μ.
Ὁμάδα: 78.

1569. Σκύφος κωνικός, ρηχός. Συγκολλημένος, συμπληρωμένος (πίν. 92, 93).
Πηλὸς καθαρός, καστανός. Ἐπιφάνειες λεῖες, ἀλείφωμα ἐρυθρὸ ἕως μελανωπό. Χεῖλος εὐθύ. Στόμιο ἀνοικτό. Σῶμα κωνικό, ἐλαφρῶς καμπύλο. Βάση ἐπίπεδη. Τύπος 6.
Ὕψος 0,08 μ., διάμ. στομ. 0,16 μ., διάμ. βάσης 0,055 μ., πάχος τοιχ. 0,007 μ.
Ὁμάδες: 39,5 (40%)/3, 3 ὄστρακα: ἄγνωστη ὁμάδα.

1600. Σκύφος γωνιώδης, ρηχός. Συγκολλημένος, συμπληρωμένος (πίν. 90, 91).
Πηλὸς πολὺ καθαρός, καστανός. Ἐπιφάνεια ἐξωτερικὰ λεία, στιλπνή, ἀλείφωμα ἐρυθρό, μελανὲς κηλίδες, ἐσωτερικὰ ὁμαλή. Διχρωμία πυρᾶς. Χεῖλος εὐθύ. Στόμιο ἀνοικτό, ἀμφίκοιλο περίγραμμα. Σῶμα κωνικό. Βάση δακτυλιόσχημη. Τύπος 5.
Ὕψος 0,08 μ., διάμ. στομ. 0,19 μ., διάμ. βάσης 0,06 μ., πάχος τοιχ. 0,006 μ.
Ὁμάδες: 49 (60%)/39,9/117.

1602. Σκυφίδιο καμπύλο, βαθύ, άωτο. Ἀκέραιο (πίν. 81).
Πηλὸς καθαρός, μελανωπός. Ἐπιφάνειες ὁμαλές, μελανές. Χεῖλος εὐθὺ μὲ ἀβαθεῖς λοξὲς ἐγχαράξεις. Στόμιο κλειστό. Σῶμα καμπύλο. Βάση ἐπίπεδη. Τύπος 1Β.
Ὕψος 0,05 μ., διάμ. στομ. 0,04 μ., διάμ. βάσης 0,015 μ., πάχος τοιχ. 0,005 μ.
Ὁμάδα: 167γ.

1604. Σκύφος σιγμοειδής, ρηχός, άωτος. Γραπτός. Συγκολλημένος, συμπληρωμένος (πίν. 90, 91).
Πηλὸς πολὺ καθαρός, καστανός, βαφὴ ἐρυθρή. Ἐπιφάνεια ἐξωτερικὰ λεία, στιλπνή, ἀλείφωμα ὠχροκάστανο, μελανὲς κηλίδες, ἐσωτερικὰ ὁμαλή. Χεῖλος προέχον. Στόμιο ἀνοικτό. Σῶμα καμπύλο, σιγμοειδοῦς περιγράμματος. Βάση ἐλαφρῶς κοίλη. Διακόσμηση: ταινία ὑπὸ τὸ χεῖλος. Τύπος 5.
Ὕψος 0,08 μ., διάμ. στομ. 0,165 μ., διάμ. βάσης 0,05 μ., πάχος τοιχ. 0,006 μ.
Ὁμάδες: 39,10 (20%)/39,11/39,9, 10 ὄστρακα: ἄγνωστη ὁμάδα.

1605. Σκύφος καμπύλος, βαθύς, δίωτος. Γραπτός. Συγκολλημένος. Ἐλλιπής (πίν. 80, 81).
Πηλὸς καθαρός, καστανός, βαφὴ λευκή, παχειά, ἀλαμπής, ἐξίτηλη. Ἐπιφάνειες λεῖες, ἀλείφωμα ἐξωτερικὰ καστανότεφρο. Χεῖλος εὐθύ. Στόμιο κλειστό. Σῶμα καμπύλο. Λαβὲς σωληνωτές. Διακόσμηση: περὶ τὸ χεῖλος τρεῖς ὁριζόντιες γραμμὲς ἀπὸ ὅπου κρέμονται κατὰ διαστήματα ἐνάλληλα τρίγωνα. Στὰ ἐνδιάμεσα, συνεχεῖς τεθλασμένες σὲ ἐπάλληλες

σειρὲς καὶ μία ὅμοια στὴ βάση τῶν τριγώνων. Τύπος 1Β.
Ὕψος σωζ. 0,12 μ., διάμ. στομ. 0,18 μ., πάχος τοιχ. 0,007 μ.
Ὁμάδες: 39,4ζ (60%)/39,4/39,10.

1606. Σκύφος καμπύλος, βαθύς, μόνωτος. Γραπτός. Συγκολλημένος (πίν. 80, 81).
Πηλὸς πολὺ καθαρός, ἀνοικτόχρωμος καστανός, βαφὴ λευκή, πολὺ ἐξίτηλη, σώζεται κυρίως τὸ ἀποτύπωμά της. Ἐξωτερικὰ ἐπιφάνεια λεία, στιλπνή, ἀλείφωμα ὠχροκάστανο, ἐρυθρὸ ἕως μελανό, ἐσωτερικὰ λεία. Χεῖλος εὐθύ, μὲ πολλὲς ἀποκρούσεις. Στόμιο κλειστό. Σῶμα καμπύλο. Βάση ἐπίπεδη. Λαβὴ σωληνωτή. Διακόσμηση: ἀπὸ τὸ χεῖλος ἕως τὴ βάση, ὁμάδες γραμμῶν τεμνόμενων χιαστί, σχηματίζουν τρίγωνα καὶ πεντάπλευρα πεδία στὸ ἄνω τμῆμα. Περὶ τὸ χεῖλος, ἐπάλληλες σειρὲς συνεχῶν τεθλασμένων στὰ τρίγωνα καὶ στὰ πεντάπλευρα πεδία. Χαμηλότερα, ἐλεύθερα θέματα: δύο ἀστέρες, ἕνα μὲ ὁμόκεντρους κύκλους, ἕνα μὲ τροχὸ καὶ ἴχνος δεύτερου. Τύπος 1Β.
Ὕψος 0,12 μ., διάμ. στομ. 0,155 μ., διάμ. βάσης 0,06 μ., πάχος τοιχ. 0,006 μ.
Ὁμάδες: 39,10 (60%)/39,8/158.

1609. Σκύφος καμπύλος, βαθύς, δίωτος. Πρακτικῶς ἀκέραιος (πίν. 84, 85).
Πηλὸς καθαρός, ὠχροκάστανος. Ἐπιφάνειες ὁμαλές, καστανὲς ἕως μελανότεφρες. Χεῖλος εὐθύ, δύο ἀποκρούσεις γιὰ σχηματισμὸ προχοῆς. Στόμιο κυλινδρικό. Σῶμα ἐλαφρῶς καμπύλο ἕως κωνικό. Βάση ἐπίπεδη. Λαβὴ σωληνωτή, ἐνσωματωμένη. Τύπος 2Β.
Ὕψος 0,10 μ., διάμ. στομίου 0,12 μ., διάμ. βάσης 0,045 μ., πάχος τοιχ. 0,008 μ., πλ. προχοῶν 0,02 μ. καί 0,015 μ.
Ὁμάδα: 39,4β.

1610. Σκύφος καμπύλος, πολὺ βαθύς. Πρακτικῶς ἀκέραιος (πίν. 86, 87).
Πηλὸς τραχύς, ἀνοικτόχρωμος καστανός, πορώδης. Ἐπιφάνειες ὁμαλές, ἴχνη κατεργασίας, καστανὲς ἕως καστανότεφρες. Χεῖλος εὐθὺ μὲ μεγάλη ἀπόκρουση καὶ τμῆμα ὀπῆς γιὰ σχηματισμὸ προχοῆς. Στόμιο κυλινδρικό. Σῶμα ἐλαφρῶς καμπύλο ἕως κωνικό. Βάση ἐπίπεδη. Χαμηλὸ κυλινδρικὸ ἐπίθημα. Τύπος 2ΒΒ.
Ὕψος 0,09 μ., διάμ. στομίου 0,10 μ., διάμ. βάσης 0,045 μ., πάχος τοιχ. 0,005 μ., πλ. προχοῆς 0,075 μ.
Ὁμάδα: 39,4ι.

1613. Σκύφος γωνιώδης, ρηχός. Γραπτός. Συγκολλημένος, τέσσερα τμήματα. Ἐλλιπής (πίν. 90, 91).
Πηλὸς πολὺ καθαρός, καστανός, κατὰ τόπους κομμάτια κίτρινου πηλοῦ. Βαφὴ ἐξίτηλη, παχειά, θαμπή. Ἐξωτερικὰ ἀλείφωμα καστανόμαυρο, ἐπιφάνεια στιλπνή, ἐσωτερικὰ λεία. Χεῖλος προέχον. Στόμιο ἀνοικτό, μὲ ἀμφίκοιλο περίγραμμα. Σῶμα κωνικό, λείπει ἡ βάση. Διακόσμηση: στὸ κοῖλο τμῆμα δύο ὁριζόντιες ταινίες ἐρυθρές, περικλείουν πυκνὴ σειρὰ ἀπὸ λευκὲς στιγμές. Τύπος 5.
Ὕψος σωζ. μέγ. 0,06 μ., διάμ. στομ. 0,20 μ., πάχος τοιχ. 0,007 μ.
Ὁμάδες: 165γ (80%)/162/166.

1626. Σκύφος καμπύλος, πολὺ βαθύς. Συγκολλημένος. Ἐλλιπής (πίν. 82).
Πηλὸς πολὺ καθαρός, καστανός. Ἐπιφάνειες κακότεχνες, τραχειές, χωρὶς ἀλείφωμα, καστανέρυθρες ἕως μελανωπές. Διχρωμία πυρᾶς. Χεῖλος εὐθύ. Στόμιο κλειστό. Σῶμα καμπύλο. Βάση δισκοειδής, ἴχνη ἀποτυπώματος πλέγματος. Θέση ἀποκολλημένης λαβῆς. Τύπος 1ΒΒ.
Ὕψος 0,10 μ., διάμ. στομ. 0,11 μ., διάμ. βάσης 0,055 μ., πάχος τοιχ. 0,007 μ.
Ὁμάδες: 39,10 (90%)/146.

1694. Σκύφος καμπύλος, βαθύς. Συγκολλημένος. Ἐλλιπής (πίν. 88, 89).
Πηλὸς καθαρός, καστανός, μὲ μαρμαρυγία. Ἐπιφάνεια ἐξωτερικὰ λεία, στιλπνή, ἀλείφωμα καστανέρυθρο ἕως μελανωπό, ἐσωτερικὰ ὁμαλή. Διχρωμία πυρᾶς. Χεῖλος εὐθύ. Στόμιο ἀνοικτό. Σῶμα ἐλαφρῶς καμπύλο. Βάση ἐπίπεδη. Λαβὴ σωληνωτή, ἐνσωματωμένη. Πιθανῶς ἀνοιγμένη ὀπὴ στὸ τοίχωμα. Τύπος 3Β.
Ὕψος 0,10 μ., διάμ. στομ. 0,125 μ., διάμ. βάσης 0,055 μ., πάχος τοιχ. 0,006 μ.
Ὁμάδα: 116.

1696. Σκύφος καμπύλος, μέσος. Συγκολλημένος. Ἐλλιπής (πίν. 88, 89).

Πηλὸς πολὺ καθαρός, καστανός, μὲ μαρμαρυγία. Ἐπιφάνειες λεῖες, στιλπνές, ἀλείφωμα ἐρυθρό, μελανωπὲς κηλίδες. Χεῖλος εὐθύ. Στόμιο ἀνοικτό. Σῶμα ἐλαφρῶς καμπύλο. Βάση ἐπίπεδη, χωρὶς ἀλείφωμα. Λαβὴ σωληνωτή, ἐνσωματωμένη, μὲ λοξὴ διάτρηση. Στὸ χεῖλος, ἀπόκρουση γιὰ σχηματισμὸ προχοῆς. Τύπος 3Μ.
Ὕψος 0,08 μ., διάμ. στομ. 0,11 μ., διάμ. βάσης 0,045 μ., παχ. τοιχ. 0,007 μ., πλ. προχοῆς 0,035 μ.
Ὁμάδες: 39,7 (60%)/39,5.

1700. Σκύφος καμπύλος, βαθύς, δίωτος. Συγκολλημένος, συμπληρωμένος (πίν. 84, 85).
Πηλὸς πολὺ καθαρός, καστανός, μὲ μαρμαρυγία. Ἐπιφάνειες λεῖες, στιλπνές, ἀλείφωμα καστανέρυθρο ἕως μελανωπό. Διχρωμία πυρᾶς. Χεῖλος εὐθύ, μὲ δύο ἢ τρεῖς ἀποκρούσεις γιὰ σχηματισμὸ προχοῆς. Στόμιο κυλινδρικό. Σῶμα ἐλαφρῶς καμπύλο. Βάση ἐπίπεδη. Λαβὲς σωληνωτές, ἐνσωματωμένες. Τύπος 2Β.
Ὕψος 0,11 μ., διάμ. στομ. 0,13 μ., διάμ. βάσης 0,05 μ., πάχος τοιχ. 0,006 μ., πλ. προχοῶν 0,045 μ., 0,025 μ. καί 0,015 μ.
Ὁμάδες: 138 (30%)/39,9/137/136/61.

1703. Σκύφος καμπύλος, πολὺ βαθύς, δίωτος. Συγκολλημένος, συμπληρωμένος (πίν. 82, 83).
Πηλὸς καθαρός, ἀνοικτόχρωμος καστανός, πορώδης. Ἐπιφάνειες ὁμαλές, ὠχροκάστανες ἕως τεφρόχρωμες. Χεῖλος εὐθύ. Στόμιο κλειστό. Σῶμα καμπύλο. Βάση ἐπίπεδη. Λαβὲς σωληνωτές. Ἀπόκρουση στὸ χεῖλος γιὰ σχηματισμὸ προχοῆς. Τύπος 1ΒΒ.
Ὕψος 0,12 μ., διάμ. στομ. 0,11-0,12 μ., διάμ. βάσης 0,07 μ., πάχος τοιχ. 0,005 μ., πλ. προχοῆς 0,015 μ.
Ὁμάδες: 149 (45%)/153/151/155/152.

1704. Σκύφος καμπύλος, βαθύς, μόνωτος. Συγκολλημένος. Πρακτικῶς ἀκέραιος (πίν. 82, 83).
Πηλὸς πολὺ καθαρός, καστανός. Ἐπιφάνειες λεῖες, στιλπνές, ἐξωτερικὰ ἀλείφωμα ἐρυθρό, λίγες μελανὲς κηλίδες, ἐσωτερικὰ ἐρυθρό. Χεῖλος εὐθύ. Στόμιο κλειστό. Σῶμα ἐλαφρῶς καμπύλο. Βάση ἐπίπεδη. Λαβὴ σωληνωτή. Τύπος 1Β.
Ὕψος 0,11 μ., διάμ. στομ. 0,14 μ., διάμ. βάσης 0,055 μ., πάχος τοιχ. 0,005 μ.
Ὁμάδες: 155 (20%)/153/146, 9 ὄστρακα: ἄγνωστη ὁμάδα.

1705. Σκύφος καμπύλος, μέσος. Συγκολλημένος. Λίγο ἐλλιπής (πίν. 84, 85).
Πηλὸς καθαρός, μελανωπός. Ἐπιφάνειες τραχειές, ἀνώμαλες, καστανότεφρες. Χεῖλος εὐθύ, μὲ ἀποκρούσεις. Στόμιο κυλινδρικό. Σῶμα ἐλαφρῶς καμπύλο ἕως κωνικό. Βάση ἐπίπεδη. Χαμηλὸ κυλινδρικὸ ἐπίθημα, ρίζα δεύτερου. Ὀπὴ παρὰ τὸν πυθμένα. Τύπος 2Μ.
Ὕψος 0,07 μ., διάμ. στομ. 0,10 μ., διάμ. βάσης 0,05 μ., πάχος τοιχ. 0,007 μ., διάμ. ὀπῆς 0,015 μ.
Ὁμάδες: 175 (60%)/61/39,10.

1706. Σκύφος κωνικός, ρηχός, μόνωτος. Συγκολλημένος, δύο τμήματα (πίν. 92, 93).
Πηλὸς καθαρός, καστανότεφρος. Ἐπιφάνειες λεῖες, ἀλείφωμα καστανέρυθρο ἕως μελανότεφρο. Διχρωμία πυρᾶς. Χεῖλος αὐλακωτό. Στόμιο ἀνοικτό. Σῶμα κωνικό. Βάση ἐπίπεδη. Λαβὴ σωληνωτή, ὀγκώδης, στενότερη στὴν κορυφή. Τύπος 6.
Ὕψος 0,08 μ., διάμ. στομ. 0,15 μ., διάμ. βάσης 0,07 μ., πάχος τοιχ. 0,007 μ.
Ὁμάδες: 130 (65%)/136/133/131/137.

1707. Σκύφος καμπύλος, μέσος, δίωτος. Συγκολλημένος, συμπληρωμένος (πίν. 84, 85).
Πηλὸς καθαρός, ἀμμώδης, μελανός. Ἐπιφάνειες ὁμαλές, ἀνοικτόχρωμες καστανὲς ἕως μελανωπές. Χεῖλος εὐθύ. Στόμιο κυλινδρικό. Σῶμα καμπύλο. Βάση ἐπίπεδη, δίσκος ἔνθετος. Λαβὲς σωληνωτές. Τύπος 2Μ.
Ὕψος 0,09-0,10 μ., διάμ. στομ. 0,12 μ., διάμ. βάσης 0,045 μ., πάχος τοιχ. 0,006 μ.
Ὁμάδες: 162 (80%)/167/167γ.

1708. Σκύφος καμπύλος, βαθύς, δίωτος. Συγκολλημένος, δύο τμήματα (πίν. 83).
Πηλὸς λίγο τραχύς, καστανόφαιος. Ἐπιφάνειες ὁμαλές, καστανέρυθρες ἕως καστανόφαιες. Χεῖλος εὐθύ. Στόμιο κλειστό. Σῶμα καμπύλο. Βάση ἐλαφρῶς κοίλη. Λαβὲς σωληνωτές, αὐλακωτές. Τύπος 1Β.
Ὕψος 0,10 μ., διάμ. στομ. 0,12 μ., διάμ. βάσης 0,06 μ., πάχος τοιχ. 0,006 μ.
Ὁμάδα: 39,4.

1709. Σκύφος καμπύλος, βαθύς. Συγκολλημένος. Ἐλλιπής.
Πηλὸς καθαρός, ἀνοικτόχρωμος καστανός, μὲ μαρμαρυγία, πορώδης. Ἐπιφάνειες καστανόφαιες ἕως ἐρυθρές, ὁμαλές, ἀλείφωμα ἐρυθρωπό, φθαρμένο. Χεῖλος εὐθύ, μία ἀπόκρουση. Στόμιο κλειστό. Σῶμα καμπύλο. Βάση ἐπίπεδη. Λαβὴ σωληνωτή. Τύπος 1Β.
Ὕψος 0,085 μ., διάμ. στομ. 0,105 μ., διάμ. βάσης 0,05 μ., πάχος τοιχ. 0,006 μ.
Ὁμάδα: 39,10.

1710. Σκύφος καμπύλος, μέσος. Συγκολλημένος. Ἐλλιπής (πίν. 80, 81).
Πηλὸς καθαρός, καστανός, πορώδης. Ἐπιφάνειες ὁμαλὲς ἕως λεῖες, ὁλόβαφες ἐρυθρές, μελανὰ τμήματα, κατὰ τόπους φθαρμένες. Χεῖλος εὐθύ. Στόμιο κλειστό. Σῶμα καμπύλο. Βάση ἐπίπεδη. Στὸ χεῖλος ἀπόκρουση. Τύπος 1Μ.
Ὕψος 0,09 μ., διάμ. στομ. 0,14 μ., διάμ. βάσης 0,06 μ., πάχος τοιχ. 0,006 μ.
Ὁμάδες: 161 (95%)/148.

1711. Σκύφος καμπύλος, πολὺ βαθύς, δίωτος. Συγκολλημένος, συμπληρωμένος (πίν. 82, 83).
Πηλὸς καθαρός, καστανός, πορώδης. Ἐπιφάνειες ἄτεχνες, καστανόμαυρη ἐξωτερικά. Χεῖλος εὐθύ. Στόμιο κλειστό. Σῶμα ἐλαφρῶς καμπύλο ἕως κωνικό. Βάση δισκοειδής. Λαβὲς σωληνωτές, αὐλακωτές. Τύπος 1ΒΒ.
Ὕψος 0,13 μ., διάμ. στομ. 0,13-0,14 μ., διάμ. βάσης 0,07 μ., πάχος τοιχ. 0,006 μ.
Ὁμάδες: 132 (70%)/161/138/148.

1712. Σκύφος καμπύλος, βαθύς, ἐγχάρακτος. Συγκολλημένος. Ἐλλιπής (πίν. 88, 89).
Πηλὸς καθαρός, ἀνοικτόχρωμος καστανός. Ἐπιφάνειες ὁμαλές, ἀλείφωμα ἐξωτερικὰ καστανὸ ἕως καστανέρυθρο, κατὰ τόπους τεφρό. Χεῖλος εὐθύ. Στόμιο κλειστό. Σῶμα καμπύλο θραυσμένο διαγωνίως μὲ ἀπόκρουση γιὰ σχηματισμὸ προχοῆς. Βάση ἐπίπεδη. Ρίζα λαβῆς. Διακόσμηση: δύο ἄτεχνες γραμμὲς περὶ τὸ στόμιο. Ἐγχαράξεις ἐπὶ τῆς λαβῆς συνεχίζουν λοξὰ στὸ σῶμα. Τύπος 4.
Ὕψος 0,125 μ., διάμ. στομ. 0,14 μ., διάμ. βάσης 0,07 μ., πάχος τοιχ. 0,006 μ., πλ. προχοῆς 0,04 μ.
Ὁμάδα: 158α.

1713. Σκύφος καμπύλος, μέσος, δίωτος. Συγκολλημένος, συμπληρωμένος (πίν. 84, 85).
Πηλὸς πολὺ καθαρός, ὠχροκάστανος, πορώδης. Ἐπιφάνεια ἐξωτερικὰ λεία, ἀλείφωμα καστανέρυθρο, μελανὲς κηλίδες, ἐσωτερικὰ ὁμαλή. Διχρωμία πυρᾶς. Χεῖλος εὐθύ. Στόμιο κυλινδρικό. Σῶμα ἐλαφρῶς καμπύλο. Βάση ἐπίπεδη. Λαβὲς σωληνωτές, στενότερες στὴν κορυφή. Τύπος 2Μ.
Ὕψος 0,105 μ., διάμ. στομ. 0,16 μ., διάμ. βάσης 0,06 μ., πάχος τοιχ. 0,005 μ.
Ὁμάδες: 39,10 (20%)/151/161/166/164.

1716. Σκύφος κωνικός, ρηχός. Συγκολλημένος. Σώζεται ὁ μισός (πίν. 92, 93).
Πηλὸς πολὺ καθαρός, καστανός. Ἐπιφάνειες λεῖες, στιλπνές, καστανὲς ἕως ἐρυθρές, μελανὲς κηλίδες. Διχρωμία πυρᾶς. Χεῖλος εὐθύ. Στόμιο ἀνοικτό. Σῶμα κωνικὸ ἕως σιγμοειδές. Βάση ἐπίπεδη, ἐλαφρῶς κοίλη. Ὀπὴ στὸν πυθμένα. Τύπος 6.
Ὕψος 0,09 μ., διάμ. στομ. 0,185 μ., διάμ. βάσης 0,06 μ., πάχος τοιχ. 0,005 μ.
Ὁμάδες: 145 (40%)/39,10/141.

1717. Σκύφος κωνικός, ρηχός. Συγκολλημένος. Σώζεται ὁ μισός (πίν. 92, 93).
Πηλὸς πολὺ καθαρός, ἀνοικτόχρωμος καστανός. Ἐπιφάνειες λεῖες, ἀλείφωμα ἐρυθρό. Διχρωμία πυρᾶς. Χεῖλος εὐθύ. Στόμιο ἀνοικτό. Σῶμα κωνικό. Βάση ἐπίπεδη. Τύπος 6.
Ὕψος 0,105 μ., διάμ. στομ. 0,21 μ., διάμ. βάσης 0,065 μ., πάχος τοιχ. 0,008 μ.
Ὁμάδα: 39,10.

1718. Σκύφος κωνικός, ρηχός. Συγκολλημένος. Σώζεται ὁ μισός (πίν. 92, 93).
Πηλὸς καθαρός, φαιός. Ἐπιφάνειες λεῖες, ἀλείφωμα ἐρυθρὸ ἕως μελανωπό. Διχρωμία πυρᾶς. Χεῖλος εὐθύ. Στόμιο ἀνοικτό. Σῶμα κωνικό, ἐλαφρῶς καμπύλο. Βάση ἐπίπεδη, φθαρμένη. Τύπος 6.
Ὕψος 0,085 μ., διάμ. στομ. 0,17 μ., διάμ. βάσης 0,055 μ., πάχος τοιχ. 0,008 μ.
Ὁμάδα: 39,7.

1719. Σκύφος καμπύλος, βαθύς, δίωτος. Συγκολλημένος, συμπληρωμένος (πίν. 84, 85).
Πηλὸς πολὺ καθαρός, καστανός. Ἐπιφάνειες λεῖες, στιλπνές, ἀλείφωμα ἐρυθρὸ ἕως μελα-

νωπό, ἐκτὸς ἀπὸ τὴ βάση. Διχρωμία πυρᾶς. Χεῖλος εὐθύ, ἀπόκρουση γιὰ σχηματισμὸ προχοῆς. Στόμιο κυλινδρικό. Σῶμα καμπύλο. Βάση ἐπίπεδη. Λαβὲς σωληνωτές. Τύπος 2Β.
Ὕψος 0,11-0,12 μ., διάμ. στομ. 0,15 μ., διάμ. βάσης 0,065 μ., παχ. τοιχ. 0.005 μ., πλ. προχοῆς 0,015 μ.
Ὁμάδες: 133 (20%)/146/136/137/39,10/127/140.

1722. Σκύφος καμπύλος, βαθύς. Συγκολλημένος. Ἐλλιπής (πίν. 84, 85).
Πηλὸς πολὺ καθαρός, καστανός, μὲ μαρμαρυγία. Ἐπιφάνειες λεῖες, στιλπνές, ἀλείφωμα ἐρυθρὸ λίγο φθαρμένο, κατὰ τόπους μελανωπό. Διχρωμία πυρᾶς. Χεῖλος εὐθύ. Στόμιο κυλινδρικό. Σῶμα καμπύλο. Βάση ἐπίπεδη, χωρὶς ἀλείφωμα. Λαβὴ σωληνωτή, ἐνσωματωμένη. Τύπος 2Β.
Ὕψος 0,10 μ., διάμ. στομ. 0,125 μ., διάμ. βάσης 0,055 μ., πάχος τοιχ. 0,006 μ.
Ὁμάδα: 39,4.

1723. Σκύφος καμπύλος, πολὺ βαθύς. Συγκολλημένος. Ἐλλιπής (πίν. 82, 83).
Πηλὸς λίγο τραχύς, ἀνοικτόχρωμος καστανός, πορώδης. Ἐξωτερικὰ ἐπιφάνεια ὁμαλή, ἀνοικτόχρωμη καστανὴ ἕως καστανέρυθρη. Χεῖλος εὐθύ. Στόμιο κλειστό. Σῶμα ἐλαφρῶς καμπύλο. Βάση ἐπίπεδη. Μία ψευδολαβή. Τύπος 1ΒΒ.
Ὕψος 0,125 μ., διάμ. στομ. 0,13 μ., διάμ. βάσης 0,07 μ., πάχος τοιχ. 0,007 μ.
Ὁμάδες: 149 (65%)/39,10/61.

1724. Τμῆμα καμπύλου, βαθέος σκύφου. Συγκολλημένος (πίν. 82, 83).
Πηλὸς πολὺ καθαρός, καστανόφαιος. Ἀλείφωμα ἐρυθρό, στιλπνό, ἐξωτερικὰ φθαρμένο, ἐπιφάνεια καστανέρυθρη ἕως μελανὴ. Διχρωμία πυρᾶς. Χεῖλος εὐθύ. Στόμιο κλειστό. Σῶμα καμπύλο. Βάση ἐπίπεδη. Λαβὴ σωληνωτή. Τύπος 1Β.
Ὕψος 0,105 μ., διάμ. στομ. 0,15 μ., πάχος τοιχ. 0,007 μ.
Ὁμάδα: 163.

1725. Σκύφος καμπύλος, μέσος. Συγκολλημένος. Ἐλλιπής (πίν. 80, 81).
Πηλὸς πολὺ καθαρός, ἀνοικτόχρωμος καστανός, μὲ μαρμαρυγία. Ἐπιφάνειες λεῖες, στιλπνές, ἀλείφωμα ἐρυθρό. Χεῖλος εὐθύ. Στόμιο κλειστό. Σῶμα καμπύλο. Βάση ἐπίπεδη, χωρὶς ἀλείφωμα. Λαβὴ σωληνωτή. Τύπος 1Μ.
Ὕψος 0,105 μ., διάμ. στομ. 0,16 μ., διάμ. βάσης 0,06 μ., πάχος τοιχ. 0,007 μ.
Ὁμάδες: 167γ (55%)/162

1727. Σκύφος καμπύλος, βαθύς. Συγκολλημένος. Ἐλλιπής (πίν. 86, 87).
Πηλὸς πολὺ καθαρός, ἀνοικτόχρωμος καστανός. Ἐξωτερικὰ ἐπιφάνεια λεία, στιλπνή, ἀλείφωμα ἐρυθρωπό, φθαρμένο, μελανὲς κηλίδες, ἐσωτερικὰ λεία. Χεῖλος εὐθύ. Στόμιο κυλινδρικό. Σῶμα ἐλαφρῶς καμπύλο. Βάση ἐπίπεδη, μερικῶς ἀποκολλημένη, ἀποκαλύπτει τεχνικὴ κατασκευῆς. Λαβὴ σωληνωτή, ἐνσωματωμένη. Τύπος 2Β.
Ὕψος 0,08 μ., διάμ. στομίου 0,095 μ., διάμ. βάσης 0,045 μ., πάχος τοιχ. 0,007 μ.
Ὁμάδες: 142 (55%)/39,5/135.

1728. Τμῆμα καμπύλου, βαθέος σκύφου (πίν. 86, 87).
Πηλὸς λίγο τραχύς, καστανός. Ἐπιφάνειες λίγο ἀδρές, καστανέρυθρες ἕως καστανόμαυρες. Χεῖλος εὐθύ. Στόμιο κυλινδρικό. Σῶμα ἐλαφρῶς καμπύλο. Βάση πλατειά. Λαβὴ σωληνωτή, βραχεία. Τεμάχιο ἑνιαῖο, διαμορφωμένο σὲ ἀρύταινα. Τύπος 2Β.
Ὕψος 0,075 μ., διάμ. στομ. 0,105 μ., διάμ. βάσης 0,05 μ., πάχος τοιχ. 0,005 μ.
Ὁμάδα: 39,4.

1729. Τμῆμα καμπύλου, πολὺ βαθέος σκύφου. Κυλινδρικός. Συγκολλημένος (πίν. 83).
Πηλὸς πολὺ καθαρός, καστανός, σπογγωτός. Ἐπιφάνειες λίγο ἀνώμαλες, καστανέρυθρες ἕως μελανωπές. Χεῖλος εὐθύ. Στόμιο κλειστό. Σῶμα καμπύλο ἕως κυλινδρικό. Βάση πλατειά, ἀνωμαλίες ἐπιφάνειας, πιθανὸν λόγω κάλυψης ἀποτυπώματος πλέγματος. Τύπος 1ΒΒ.
Ὕψος 0,10 μ., διάμ. στομ. 0,085 μ., διάμ. βάσης 0,065 μ., πάχος τοιχ. 0,007 μ.
Ὁμάδα: 175.

1732. Σκύφος καμπύλος, βαθύς. Συγκολλημένος. Ἐλλιπής (πίν. 86, 87).
Πηλὸς πολὺ καθαρός, ἀνοικτόχρωμος καστανός, μὲ μαρμαρυγία. Ἐπιφάνειες λεῖες, στιλ-

πνές, ἀλείφωμα ἐρυθρό, μελανὲς κηλίδες ἐξωτερικά. Χεῖλος εὐθύ. Στόμιο κυλινδρικό. Σῶμα ἐλαφρῶς καμπύλο. Βάση ἐπίπεδη, χωρὶς ἀλείφωμα. Λαβὴ σωληνωτή, ἐνσωματωμένη. Τύπος 2Β.
Ὕψος 0,105 μ., διάμ. στομ. 0,125 μ., διάμ. βάσης 0,045 μ., πάχος τοιχ. 0,007 μ.
Ὁμάδες: 39,4 (50%)/39,6/122.

1734. Τμῆμα κωνικοῦ, ρηχοῦ σκύφου. Συγκολλημένο (πίν. 92, 93).
Πηλὸς πολὺ καθαρός, καστανός, πορώδης, μὲ μαρμαρυγία. Ἐπιφάνεια ὁμαλὴ ἕως λεία, ἀλείφωμα καστανέρυθρο ἕως μελανωπό, φθαρμένο ἐξωτερικά. Χεῖλος εὐθύ. Στόμιο ἀνοικτό. Σῶμα κωνικό. Βάση ἐπίπεδη. Λαβὴ σωληνωτή. Τύπος 6.
Ὕψος 0,095 μ., διάμ. στομ. 0,21 μ., πάχος τοιχ. 0,008 μ.
Ὁμάδες: 129 (70%)/130.

1735. Σκύφος κωνικός, ρηχός, μόνωτος. Συγκολλημένος. Ἐλλιπής (πίν. 92, 93).
Πηλὸς πολὺ καθαρός, καστανός. Ἐπιφάνειες λεῖες, ἔντριπτες, ἀλείφωμα ἐρυθρὸ ἕως μελανωπό. Διχρωμία πυρᾶς. Χεῖλος εὐθύ. Στόμιο διευρυνόμενο ἀνοικτό. Σῶμα κωνικό. Βάση ἐπίπεδη. Λαβὴ σωληνωτή. Ἀμυδρὸ δακτυλικὸ ἀποτύπωμα παρὰ τὸ στόμιο, ἐξωτερικά. Τύπος 6.
Ὕψος 0,09 μ., διάμ. στομ. 0,20 μ., πάχος τοιχ. 0,007 μ.
Ὁμάδες: 39,9 (50%)/61/49.

1736. Τμῆμα κωνικοῦ, ρηχοῦ σκύφου. Συγκολλημένο (πίν. 92, 93).
Πηλὸς πολὺ καθαρός, ἀνοικτόχρωμος καστανός, μὲ μαρμαρυγία. Ἐπιφάνειες λεῖες, στιλπνές, καστανὲς ἕως μελανές. Διχρωμία πυρᾶς. Χεῖλος ἐλαφρῶς προέχον. Στόμιο ἀνοικτό. Σῶμα κωνικό. Ἀνωμαλία ἐπιφάνειας γιὰ ἐπικόλληση σωληνωτῆς λαβῆς. Τύπος 6.
Ὕψος σωζ. 0,07 μ., διάμ. στομ. 0,19 μ., πάχος τοιχ. 0,006 μ.
Ὁμάδες: 111 (50%)/39,5/114/39,10.

1737. Σκύφος κωνικός, ρηχός, μόνωτος. Συγκολλημένος. Ἐλλιπής (πίν. 92, 93).
Πηλὸς πολὺ καθαρός, καστανός. Ἐπιφάνειες λεῖες, στιλπνές, ἐρυθρωπὲς ἕως μελανωπές. Διχρωμία πυρᾶς. Χεῖλος εὐθύ. Στόμιο ἀνοικτό. Σῶμα κωνικό. Βάση ἐπίπεδη. Λαβὴ σωληνωτή. Πιθανὸν ὀπὴ στὸν πυθμένα. Τύπος 6.
Ὕψος 0,10 μ., διάμ. στομ. 0,19 μ., διάμ. βάσης 0,06 μ., πάχος τοιχ. 0,006 μ.
Ὁμάδες: 49 (95%)/61.

1738. Σκύφος καμπύλος, βαθύς, δίωτος. Συγκολλημένος. Ἐλλιπής (πίν. 88).
Πηλὸς πολὺ καθαρός, καστανός, μὲ μαρμαρυγία. Ἐπιφάνειες λεῖες, στιλπνές, ἀλείφωμα ἐρυθρό. Χεῖλος εὐθύ. Στόμιο ἀνοικτό. Σῶμα ἐλαφρῶς καμπύλο. Βάση ἐπίπεδη. Λαβὲς σωληνωτές, ἐνσωματωμένες, στενότερες στὴν κορυφή. Τύπος 3Β.
Ὕψος 0,105 μ., διάμ. στομ. 0,14 μ., διάμ. βάσης 0,05 μ., πάχος τοιχ. 0,006 μ.
Ὁμάδα: 39,10.

1739. Σκύφος καμπύλος, βαθύς, δίωτος. Συγκολλημένος. Ἐλλιπής (πίν. 86, 87).
Πηλὸς καθαρός. Ἐπιφάνειες λεῖες, στιλπνές, ἀλείφωμα ἐρυθρωπό, μελανὲς κηλίδες. Διχρωμία πυρᾶς. Χεῖλος εὐθύ. Στόμιο κυλινδρικό. Σῶμα ἐλαφρῶς καμπύλο. Βάση ἐπίπεδη, φθαρμένη. Λαβὲς σωληνωτές, ἐνσωματωμένες. Τύπος 2Β.
Ὕψος 0,13 μ., διάμ. στομ. 0,15 μ., διάμ. βάσης 0,065 μ., πάχος τοιχ. 0,007 μ.
Ὁμάδα: 49.

1740. Σκύφος καμπύλος, βαθύς, δίωτος. Συγκολλημένος, συμπληρωμένος (πίν. 82).
Πηλὸς καθαρός, καστανός. Ἐπιφάνειες λεῖες, στιλπνές, καστανέρυθρες, μελανὲς κηλίδες, ἀλείφωμα φθαρμένο. Διχρωμία πυρᾶς. Χεῖλος εὐθύ, ἀπόκρουση γιὰ σχηματισμὸ προχοῆς. Στόμιο κλειστό. Σῶμα καμπύλο. Βάση ἐπίπεδη. Λαβὲς σωληνωτές, ἐνσωματωμένες, εὐρεία διάτρηση. Τύπος 1Β.
Ὕψος 0,12 μ., διάμ. στομ. 0,14 μ., διάμ. βάσης 0,055 μ., πάχος τοιχ. 0,008 μ., πλ. προχοῆς 0,03 μ.
Ὁμάδες: 153 (20%)/147/146/135/144.

1741. Σκύφος καμπύλος, μέσος, δίωτος. Συγκολλημένος. Ἐλλιπής (πίν. 84, 85).
Πηλὸς λίγο τραχύς, ἀνοικτόχρωμος καστανός. Ἐπιφάνειες λεῖες, στιλπνές, ἐρυθρὲς ἕως μελανές. Διχρωμία πυρᾶς. Χεῖλος εὐθύ. Στό-

μιο κυλινδρικό. Σῶμα καμπύλο. Βάση ἐπίπεδη. Λαβὲς σωληνωτές. Τύπος 2Μ.
Ὕψος 0,085 μ., διάμ. στομ. 0,125 μ., διάμ. βάσης 0,05 μ., πάχος τοιχ. 0,006 μ.
Ὁμάδες: 39,9 (30%)/121/49/128.

1742. Σκύφος καμπύλος, μέσος, δίωτος. Συγκολλημένος. Λείπει καὶ ἡ βάση.
Πηλὸς πολὺ καθαρός, καστανότεφρος, μὲ μαρμαρυγία. Ἐπιφάνειες λεῖες, ἔντριπτες, ἀλείφωμα ἐρυθρὸ ἕως μελανό. Διχρωμία πυρᾶς. Χεῖλος εὐθύ. Στόμιο ἀνοικτό. Σῶμα καμπύλο. Λαβὲς σωληνωτές. Τύπος 3Μ.
Ὕψος σωζ. 0,08 μ., διάμ. στομ. 0,125 μ., πάχος τοιχ. 0,005 μ.
Ὁμάδες: 137 (45%)/78/131/132.

1743. Σκύφος καμπύλος, μέσος. Συγκολλημένος. Ἐλλιπής (πίν. 80, 81).
Πηλὸς καθαρός, ἀνοικτόχρωμος καστανός, πορώδης. Ἀλείφωμα ἐρυθρό, ἐπιφάνειες καστανέρυθρες ἕως καστανότεφρες, λεῖες, φθαρμένες. Χεῖλος εὐθύ, ἀπόκρουση γιὰ σχηματισμὸ προχοῆς. Στόμιο κλειστό. Σῶμα καμπύλο. Βάση ἐπίπεδη, χωρὶς ἀλείφωμα. Λαβὴ σωληνωτή, φθαρμένη ἀπὸ τὴ χρήση. Τύπος 1Μ.
Ὕψος 0,10 μ., διάμ. στομ. 0,145 μ., διάμ. βάσης 0,06 μ., πάχος τοιχ. 0,005 μ., πλ. προχοῆς 0,015 μ.
Ὁμάδες: 130 (70%)/49/39,8/122/123.

1744. Σκύφος καμπύλος, βαθύς, δίωτος. Συγκολλημένος σὲ δύο τμήματα.
Πηλὸς πολὺ καθαρός, καστανός. Ἀλείφωμα ἐρυθρό, ἐπιφάνεια ἐξωτερικὰ λεία, στιλπνή, ἐρυθρὴ ἕως καστανόμαυρη. Διχρωμία πυρᾶς. Χεῖλος εὐθύ. Στόμιο κυλινδρικό. Σῶμα ἐλαφρῶς καμπύλο ἕως κωνικό. Βάση ἐπίπεδη, πλατειά. Λαβὲς σωληνωτές, ἐνσωματωμένες. Τύπος 2Β.
Ὕψος 0,105 μ., διάμ. στομ. 0,125 μ., διάμ. βάσης 0,065 μ., πάχος τοιχ. 0,005 μ.
Ὁμάδες: 127 (90%)/130.

1745. Σκύφος καμπύλος, πολὺ βαθύς, δίωτος. Συγκολλημένος, συμπληρωμένος (πίν. 86, 87).
Πηλὸς πολὺ καθαρός, καστανός. Ἐπιφάνειες ὁμαλές, ἀλείφωμα καστανόφαιο. Χεῖλος εὐθύ. Στόμιο κυλινδρικό. Σῶμα ἐλαφρῶς καμπύλο. Βάση ἐπίπεδη. Λαβὴ σωληνωτή, αὐλακωτή, δεύτερη συμπληρωμένη. Τύπος 2ΒΒ.
Ὕψος 0,105 μ., διάμ. στομ. 0,11 μ., διάμ. βάσης 0,045 μ., πάχος τοιχ. 0,005 μ.
Ὁμάδες: 124 (35%)/125/123.

1746. Σκύφος καμπύλος, μέσος. Συγκολλημένος. Ἐλλιπής.
Πηλὸς πολὺ καθαρός, καστανός. Ἐπιφάνειες λεῖες, στιλπνές, ἀλείφωμα ἐρυθρὸ ἕως μελανό. Διχρωμία πυρᾶς. Χεῖλος εὐθύ, ἀπόκρουση γιὰ σχηματισμὸ προχοῆς. Στόμιο κλειστό. Σῶμα καμπύλο. Βάση ἐπίπεδη. Λαβὴ σωληνωτή. Τύπος 1Μ.
Ὕψος 0,10 μ., διάμ. στομ. 0,145 μ., διάμ. βάσης 0,06 μ., πάχος τοιχ. 0,006 μ., πλ. προχοῆς 0,05 μ.
Ὁμάδες: 39,9 (65%)/61.

1747. Τμῆμα καμπύλου, βαθέος σκύφου. Συγκολλημένος.
Πηλὸς πολὺ καθαρός, καστανός, μὲ μαρμαρυγία. Ἐπιφάνειες λεῖες, στιλπνές, ἀλείφωμα ἐρυθρωπὸ ἕως καστανότεφρο. Διχρωμία πυρᾶς. Χεῖλος εὐθύ. Στόμιο κλειστό. Σῶμα καμπύλο. Βάση ἐπίπεδη, χωρὶς ἀλείφωμα. Τύπος 1Β.
Ὕψος 0,095 μ., διάμ. στομ. 0,115 μ., διάμ. βάσης 0,055 μ., πάχος τοιχ. 0,005 μ.
Ὁμάδες: 130 (40%)/133/49/138.

1748. Σκύφος καμπύλος, βαθύς. Συγκολλημένος. Ἐλλιπής.
Πηλὸς καθαρός, μελανωπός. Ἐπιφάνειες λεῖες, στιλπνές, καστανέρυθρες ἕως μελανωπές. Διχρωμία πυρᾶς. Χεῖλος εὐθύ. Στόμιο κυλινδρικό. Σῶμα καμπύλο. Βάση ἐπίπεδη. Στὴ θέση τῶν λαβῶν, δύο καμπύλα ἐπιθήματα. Τύπος 2Β.
Ὕψος 0,09 μ., διάμ. στομ. 0,11 μ., πάχος τοιχ. 0,006 μ.
Ὁμάδες: 39,6 (55%)/107.

1749. Σκύφος καμπύλος, βαθύς, δίωτος. Συγκολλημένος. Ἐλλιπής (πίν. 86, 87).
Πηλὸς πολὺ καθαρός, καστανός. Ἐπιφάνειες λεῖες, στιλπνές, ἀλείφωμα καστανέρυθρο ἕως μελανό, φθαρμένο. Διχρωμία πυρᾶς. Χεῖλος λοξὸ ἐσωτερικά. Στόμιο κυλινδρικό. Σῶμα καμπύλο. Βάση ἐπίπεδη. Λαβὴ σωληνωτή, ἐνσωματωμένη, ρίζα δεύτερης. Διατηρεῖ ἴχνη πιθανῶς στάχτης. Τύπος 2Β.

Ὕψος 0,10 μ., διάμ. στομ. 0,12-0,13 μ., διάμ. βάσης 0,055 μ., πάχος τοιχ. 0,006 μ.
Ὁμάδες: 39,10 (45%)/145/138/147.

1750. Σκύφος πολὺ βαθύς, δίωτος. Κυλινδρικός. Συγκολλημένος (πίν. 86, 87).
Πηλὸς τραχύς, καστανός, πορώδης. Ἐπιφάνειες τραχειές, ἀνώμαλες, καστανότεφρες, χωρὶς ἀλείφωμα. Χεῖλος εὐθύ. Στόμιο κυλινδρικό. Σῶμα κωνικὸ ἕως κυλινδρικό. Βάση ἐπίπεδη. Λαβὲς σωληνωτές, αὐλακωτές. Τύπος 2ΒΒ.
Ὕψος 0,11 μ., διάμ. στομ. 0,10-0,11 μ., διάμ. βάσης 0,07 μ., πάχος τοιχ. 0,007 μ.
Ὁμάδες: 137 (60%)/130/61.

1751. Σκύφος καμπύλος, βαθύς. Συγκολλημένος. Ἐλλιπής (πίν. 88, 89).
Πηλὸς πολὺ καθαρός, καστανός, μὲ μαρμαρυγία. Ἐπιφάνειες ὁμαλές, ἀλείφωμα καστανέρυθρο ἕως τεφρό, ἐξωτερικὰ ἐλαφρῶς διαβρωμένο. Διχρωμία πυρᾶς. Χεῖλος εὐθύ, ἀπόκρουση γιὰ σχηματισμὸ προχοῆς. Στόμιο ἀνοικτό. Σῶμα ἐλαφρῶς καμπύλο. Βάση ἐπίπεδη. Λαβὴ σωληνωτή, ἐνσωματωμένη. Τύπος 3Β.
Ὕψος 0,09 μ., διάμ. στομ. 0,125 μ., διάμ. βάσης 0,045 μ., πάχος τοιχ. 0,007 μ., πλ. προχοῆς 0,03 μ.
Ὁμάδες: 107 (85%)/108.

1752. Σκύφος καμπύλος, βαθύς. Συγκολλημένος. Ἐλλιπής.
Πηλὸς λίγο τραχύς, καστανέρυθρος, πορώδης. Ἀλείφωμα καστανέρυθρο, ἐπιφάνεια ἐξωτερικὰ λίγο ἀνώμαλη, ἐσωτερικὰ ὁμαλή. Χεῖλος εὐθύ. Στόμιο κλειστό, ἐξωτερικὰ ἐπίθημα μηνίσκου. Σῶμα καμπύλο. Βάση ἐπίπεδη. Λαβὴ σωληνωτή. Τύπος 1Β.
Ὕψος 0,10 μ., διάμ. στομ. 0,115 μ., διάμ. βάσης 0,055 μ., πάχος τοιχ. 0,006 μ.
Ὁμάδα: 128.

1753. Σκύφος καμπύλος, πολὺ βαθύς, δίωτος. Συγκολλημένος σὲ πολλὰ κομμάτια.
Πηλὸς λίγο τραχύς, καστανός, πορώδης. Ἐπιφάνειες ὁμαλές, ἀλείφωμα καστανὸ ἕως μελανότεφρο. Χεῖλος εὐθύ. Στόμιο κλειστό. Σῶμα καμπύλο. Βάση δισκοειδής, πλατειά. Λαβὴ σωληνωτή, θέση ἀποκόλλησης δεύτερης. Τύπος 1ΒΒ.
Ὕψος 0,13 μ., διάμ. στομ. 0,135 μ., διάμ. βάσης 0,07 μ., πάχος τοιχ. 0,005 μ.
Ὁμάδες: 49 (95%)/39,7.

1754. Κάτω τμῆμα καμπύλου σκύφου. Συγκολλημένο.
Πηλὸς πολὺ καθαρός, καστανός. Ἐπιφάνειες ὁμαλές, ἀλείφωμα καστανέρυθρο ἕως τεφρό. Σῶμα ἐλαφρῶς καμπύλο ἕως κωνικό. Βάση ἐπίπεδη.
Ὕψος σωζ. 0,08 μ., διάμ. βάσης 0,065 μ., πάχος τοιχ. 0,007 μ.
Ὁμάδες: 130 (80%)/131/129.

1755. Σκύφος καμπύλος, ρηχός. Συγκολλημένος. Ἐλλιπής.
Πηλὸς καθαρός, καστανός. Ἐπιφάνειες λεῖες, στιλπνές, ἐρυθρωπὲς ἕως τεφρόχρωμες, ἀλείφωμα καστανὸ φθαρμένο. Χεῖλος εὐθύ. Στόμιο ἀνοικτό. Σῶμα καμπύλο. Βάση ἐπίπεδη. Λαβὴ σωληνωτή, χαμηλότερα τοῦ χείλους. Τύπος 3Ρ.
Ὕψος 0,075 μ., διάμ. στομ. 0,15 μ., πάχος τοιχ. 0,007 μ.
Ὁμάδα: 112.

1756. Σκύφος καμπύλος, βαθύς. Συγκολλημένος σὲ δύο τμήματα.
Πηλὸς τραχύς, καστανός. Ἐπιφάνειες ἀνώμαλες, ἀδρές, καστανότεφρες. Χεῖλος εὐθύ, ἐπιφάνεια ἀνώμαλη. Στόμιο κυλινδρικό. Σῶμα ἐλαφρῶς καμπύλο. Βάση ἐπίπεδη. Στὴ θέση τῶν λαβῶν, δύο καμπύλα ἐπιθήματα. Τύπος 2Β.
Ὕψος σωζ. μέγ. 0,065 μ., διάμ. στομ. 0,09 μ., διάμ. βάσης 0,05 μ., πάχος τοιχ.0,005 μ.
Ὁμάδα: 106.

1757. Σκύφος καμπύλος, ρηχός, μόνωτος. Συγκολλημένος. Ἐλλιπής.
Πηλὸς πολὺ καθαρός, ἀνοικτόχρωμος καστανός, μὲ μαρμαρυγία. Ἐπιφάνειες λεῖες, στιλπνές, ἀλείφωμα ἐρυθρό, κατὰ τόπους μελανωπό. Διχρωμία πυρᾶς. Χεῖλος εὐθύ. Στόμιο κυλινδρικό. Σῶμα καμπύλο. Βάση ἐπίπεδη, στὴν περιφέρεια φθαρμένη. Λαβὴ σωληνωτή. Τύπος 2Ρ.
Ὕψος 0,095 μ., διάμ. στομ. 0,175 μ., διάμ. βάσης 0,06 μ., πάχος τοιχ. 0,004 μ.
Ὁμάδα: 39,10.

1760. Σκύφος καμπύλος, βαθύς, δίωτος. Συγκολλημένος, συμπληρωμένος (πίν. 82, 83).
Πηλὸς πολὺ καθαρός, καστανός. Ἐπιφάνειες λεῖες, στιλπνές, ἀλείφωμα ἐρυθρωπό, μελανὲς κηλίδες. Διχρωμία πυρᾶς. Χεῖλος εὐθύ. Στόμιο κλειστό. Σῶμα καμπύλο. Βάση ἐπίπεδη. Λαβὲς σωληνωτές. Τύπος 1Β.
Ὕψος 0,12 μ., διάμ. στομ. 0,16 μ., διάμ. βάσης 0,055 μ., πάχος τοιχ. 0,006 μ.
Ὁμάδες: 39,10 (80%)/146/61/39,9/158.

1761. Σκύφος καμπύλος, πολὺ βαθύς. Συγκολλημένος σὲ δύο τμήματα (πίν. 87).
Πηλὸς λίγο τραχύς, καστανός. Ἐπιφάνειες τραχειές, διαβρωμένες ἐξωτερικά, ἀλείφωμα καστανὸ ἕως μελανωπό. Χεῖλος εὐθύ. Στόμιο κυλινδρικό. Σῶμα καμπύλο. Βάση ἐπίπεδη. Λαβὴ σωληνωτή, ἀδρή. Τύπος 2ΒΒ.
Ὕψος μέγ. σωζ. 0,06 μ., διάμ. στομ. 0,12 μ., διάμ. βάσης 0,055 μ., πάχος τοιχ. 0,006 μ.
Ὁμάδες: 163 (40%)/162/161.

1762. Ἄνω τμῆμα καμπύλου, μέσου δίωτου σκύφου. Συγκολλημένο (πίν. 81).
Πηλὸς πολὺ καθαρός, καστανός. Ἐπιφάνειες λεῖες, στιλπνές, ἀλείφωμα ὠχροκάστανο. Χεῖλος εὐθύ. Στόμιο κλειστό. Σῶμα καμπύλο. Λαβὴ σωληνωτή, θέση δεύτερης. Τύπος 1Μ.
Ὕψος σωζ. 0,07 μ., διάμ. στομ. 0,125 μ., πάχος τοιχ. 0,007 μ.
Ὁμάδες: 164 (75%)/168.

1763. Σκύφος καμπύλος, πολὺ βαθύς, ἐσωτερικὲς λαβές. Συγκολλημένος, τρία τμήματα (πίν. 86, 87).
Πηλὸς λίγο τραχύς, καστανός. Ἐπιφάνειες ἀνώμαλες, ἀδρές, κακότεχνες ἐσωτερικά, καστανέρυθρες ἕως καστανότεφρες. Χεῖλος εὐθύ. Στόμιο κυλινδρικό. Σῶμα ἐλαφρῶς καμπύλο. Δύο λαβὲς σωληνωτές, κολλημένες ἐσωτερικὰ κάθετα πρὸς τὸ χεῖλος. Στὴ μία, ἀποτύπωμα ἐργαλείου ἀνοίγματος ὀπῆς. Τύπος 2ΒΒ.
Ὕψος 0,115 μ., διάμ. στομ. 0,115 μ., ὕψος λαβῆς 0,025 μ., πάχος τοιχ. 0,008 μ.
Ὁμάδες: 39,10 (45%)/133, 1 ὄστρακο: ἄγνωστη ὁμάδα.

1764. Τμῆμα καμπύλου, βαθέος σκύφου. Συγκολλημένο (πίν. 86, 87).
Πηλὸς πολὺ καθαρός, καστανόφαιος. Ἐπιφάνειες λεῖες, στιλπνές, ἀλείφωμα ἐξωτερικὰ καστανέρυθρο ἕως μελανό. Διχρωμία πυρᾶς. Χεῖλος εὐθύ, μεγάλη ἀπόκρουση γιὰ σχηματισμὸ προχοῆς. Στόμιο κυλινδρικό. Σῶμα ἐλαφρῶς καμπύλο. Λαβὴ σωληνωτή. Τύπος 2Β.
Ὕψος σωζ. 0,10 μ., διάμ. στομ. 0,17 μ., πάχος τοιχ. 0,006 μ., πλ. προχοῆς 0,07 μ.
Ὁμάδες: 39,4 (60%)/39,6.

1793. Σκύφος καμπύλος, βαθύς, δίωτος. Συγκολλημένος, δύο τμήματα.
Πηλὸς καθαρός, καστανέρυθρος. Ἐπιφάνειες λεῖες, στιλπνές, ἐξωτερικὰ ἀλείφωμα καστανέρυθρο ἕως μελανό. Χεῖλος εὐθύ. Στόμιο κυλινδρικό. Σῶμα καμπύλο. Βάση ἐπίπεδη, χωρὶς ἀλείφωμα. Λαβὲς σωληνωτές, ἐνσωματωμένες, στενότερες στὴν κορυφή. Τύπος 2Β.
Ὕψος 0,11 μ., διάμ. στομ. 0,12 μ., διάμ. βάσης 0,055 μ., πάχος τοιχ. 0,006 μ.
Ὁμάδα: 39,7.

2062. Σκύφος καμπύλος, ρηχός, μόνωτος. Συγκολλημένος, συμπληρωμένος (πίν. 82, 83).
Πηλὸς πολὺ καθαρός, καστανός. Ἐπιφάνειες λεῖες, στιλπνές, ἀλείφωμα ἐρυθρὸ ἕως μελανωπό. Διχρωμία πυρᾶς. Χεῖλος εὐθύ. Στόμιο κυλινδρικό. Σῶμα καμπύλο. Βάση ἐπίπεδη. Λαβὴ σωληνωτή. Τύπος 2Ρ.
Ὕψος 0,08 μ., διάμ. στομ. 0,14 μ., διάμ. βάσης 0,055 μ., πάχος τοιχ. 0,006 μ.
Ὁμάδες: 130 (40%)/133/138/136/132.

2063. Σκύφος καμπύλος, βαθύς. Συγκολλημένος. Σώζεται ὁ μισός (πίν. 82, 83).
Πηλὸς τραχύς, καστανόφαιος. Ἐπιφάνειες ἀδρές, καστανωπὲς ἕως τεφρόχρωμες. Χεῖλος εὐθύ, ἐπιφάνεια ἀνώμαλη. Στόμιο κλειστό. Σῶμα καμπύλο. Βάση ἐπίπεδη. Στὸ χεῖλος κυλινδρικὸ ἐπίθημα. Εὐρεία ὀπὴ στὸ σῶμα μετὰ τὴν ὄπτηση. Τύπος 1Β.
Ὕψος 0,11 μ., διάμ. στομ. 0,12 μ., διάμ. βάσης 0,055 μ., πάχος τοιχ. 0,007 μ., πλ. ὀπῆς 0,05 μ.
Ὁμάδα: 130.

2064. Σκύφος καμπύλος, πολὺ βαθύς, δίωτος. Συγκολλημένος. Ἐλλιπής (πίν. 86, 87).
Πηλὸς τραχύς, καστανωπός. Ἐπιφάνειες ἀδρές, σημάδια κατεργασίας, καστανέρυθρες ἕως μελανές, χωρὶς ἀλείφωμα. Διχρωμία πυρᾶς.

Χεῖλος εὐθύ. Στόμιο κυλινδρικό. Σῶμα καμπύλο. Βάση ἐπίπεδη. Λαβὲς σωληνωτές, αὐλακωτές, μὲ ἀνασηκωμένα ἄκρα, κακότεχνες. Διατηρεῖ πιθανῶς ἴχνος στάχτης. Τύπος 2ΒΒ.
Ὕψος 0,13 μ., διάμ. στομ. 0,135-0,145 μ., διάμ. βάσης 0,06 μ., πάχος τοιχ. 0,005 μ.
Ὁμάδες: 137 (20%)/130/124/61/39,9/39,4/39,10/131.

2065. Σκύφος καμπύλος, πολὺ βαθύς, δίωτος. Συγκολλημένος. Ἐλλιπής.
Πηλὸς πολὺ καθαρός, καστανός. Ἐπιφάνειες ὁμαλές, ἀλείφωμα καστανέρυθρο ἕως μελανότεφρο. Διχρωμία πυρᾶς. Χεῖλος εὐθύ. Στόμιο κλειστό. Σῶμα καμπύλο. Βάση ἐπίπεδη. Λαβὲς σωληνωτές, αὐλακωτές, μὲ ἀνασηκωμένα ἄκρα. Τύπος 1ΒΒ.
Ὕψος 0,11 μ., διάμ. στομ. 0,12 μ., πάχος τοιχ. 0,007 μ.
Ὁμάδες: 144 (55%)/139/146/141/147/140.

2074. Σκύφος καμπύλος, πολὺ βαθύς, δίωτος. Ἐγχάρακτος. Συγκολλημένος. Ἐλλιπής (πίν. 88, 89).
Πηλὸς τραχύς, καστανός, σπογγωτός. Ἐπιφάνειες ὁμαλές, ἀλείφωμα καστανέρυθρο ἕως μελανότεφρο. Διχρωμία πυρᾶς. Χεῖλος εὐθύ. Στόμιο κλειστό. Σῶμα καμπύλο. Βάση ἐπίπεδη. Λαβὴ σωληνωτὴ καὶ θέση δεύτερης. Διακόσμηση: ἕξι ἄτεχνα χαραγμένες γραμμὲς περὶ τὸ στόμιο. Κατακόρυφες ἐγχαράξεις ἐπὶ τῆς λαβῆς καὶ κάτω ἀπὸ τὴ δεύτερη. Τύπος 4.
Ὕψος 0,145 μ., διάμ. στομ. 0,15 μ., διάμ. βάσης 0,06 μ., πάχος τοιχ. 0,007 μ.
Ὁμάδες: 61 (25%)/39,4/71/39,10, 7 ὄστρακα: ἄγνωστη ὁμάδα.

2077. Σκυφίδιο καμπύλο, βαθύ. Συγκολλημένο. Περίπου τὸ μισό (πίν. 82, 83).
Πηλὸς τραχύς, καστανός. Ἐπιφάνειες τραχειές, καστανὲς ἕως μελανές. Χεῖλος εὐθύ. Στόμιο κλειστό. Σῶμα καμπύλο. Βάση ἐπίπεδη. Στὸ χεῖλος κυλινδρικὸ ἐπίθημα. Τύπος 1Β.
Ὕψος 0,055 μ., διάμ. στομ. 0,065 μ., διάμ. βάσης 0,04 μ., πάχος τοιχ. 0,005 μ.
Ὁμάδα: Ἀνατολικὴ λωρίδα, ὑψηλότερα ἀπὸ πλευρικοὺς τοίχους.

2078. Σκύφος ὀγκώδης δίωτος. Ἐγχάρακτος. Συγκολλημένος. Ἐλλιπής (πίν. 88, 89).
Πηλὸς τραχύς, καστανόφαιος, μὲ μαρμαρυγία. Ἐπιφάνειες λίγο ἀδρές, ἀλείφωμα ἐξωτερικὰ καστανωπὸ ἕως καστανότεφρο. Διχρωμία πυρᾶς. Χεῖλος εὐθύ. Στόμιο κυλινδρικό. Σῶμα ἐλαφρῶς καμπύλο ἕως κυλινδρικό. Βάση ἐπίπεδη. Λαβὲς σωληνωτές. Διακόσμηση: δύο κακότεχνες ἐγχαράξεις περὶ τὸ στόμιο καὶ πέντε κατακόρυφες σὲ κάθε λαβή. Τύπος 4.
Ὕψος 0,19 μ., διαμ. στομ. 0,20 μ., διαμ. βάσης 0,10μ., πλ. λαβῆς 0,04 μ., πάχ.τοιχ. 0,008 μ.
Ὁμάδες: 39,5 (60%) 39,4/3.

2079. Σκύφος καμπύλος, βαθύς, δίωτος. Ἐγχάρακτος. Συγκολλημένος, δύο τμήματα (πίν. 88, 89).
Πηλὸς λίγο τραχύς, καστανότεφρος, σπογγωτός. Ἐπιφάνειες ὁμαλές, ἀλείφωμα καστανέρυθρο ἕως καστανότεφρο. Διχρωμία πυρᾶς. Χεῖλος εὐθύ. Στόμιο κυλινδρικό. Σῶμα καμπύλο. Βάση ἐπίπεδη. Λαβὲς σωληνωτές. Διακόσμηση: τέσσερεις ἄτεχνα χαραγμένες παράλληλες γραμμὲς περὶ τὸ στόμιο. Κατακόρυφες ἐγχαράξεις ἐπὶ τῶν λαβῶν. Τύπος 4.
Ὕψος σωζ. 0,075 μ., διάμ. στομ. 0,11 μ., διάμ. βάσης 0,055 μ., πάχος τοιχ. 0,006 μ.
Ὁμάδες: 39,10 (30%)/147, 10 ὄστρακα: ἄγνωστη ὁμάδα.

2081. Σκύφος καμπύλος, βαθύς, δίωτος. Ἐγχάρακτος. Συγκολλημένος. Ἐλλιπής (πίν. 88, 89).
Πηλὸς τραχύς, ἀνοικτόχρωμος καστανός, σπογγωτός. Ἐπιφάνειες ὁμαλές, ἀλείφωμα ἀνοικτόχρωμο καστανὸ ἕως καστανόμαυρο. Διχρωμία πυρᾶς. Χεῖλος εὐθύ. Στόμιο κλειστό. Σῶμα καμπύλο. Βάση ἐπίπεδη. Λαβὴ σωληνωτή, αὐλακωτή, μὲ ἀνασηκωμένα ἄκρα καὶ δύο νευρώσεις. Ἄκρο δεύτερης λαβῆς. Διακόσμηση: πέντε σχετικὰ εὐθεῖες γραμμὲς χαραγμένες περὶ τὸ στόμιο. Κατακόρυφες ἐγχαράξεις ἐπὶ τῆς λαβῆς καὶ στὴ θέση τῆς ἄλλης, ἐπεκτείνονται ἀκτινωτὰ στὸ σῶμα. Τύπος 4.
Ὕψος 0,09 μ., διάμ. στομ. 0,11 μ., διάμ. βάσης 0,06 μ., πάχος τοιχ. 0,005 μ.
Ὁμάδα: 39,4.

2087. Σκύφος μὲ πόδι. Συγκολλημένος, μερικῶς συμπληρωμένος (πίν. 92, 93).
Πηλὸς λίγο τραχύς, καστανός, σπογγωτός. Ἐπιφάνειες ὁμαλές, ὠχροκάστανες ἕως καστανότεφρες. Διχρωμία πυρᾶς. Χεῖλος εὐθύ.

Σῶμα ἐλαφρῶς καμπύλο ἕως κωνικό. Βάση προέχουσα, κοίλη. Ψευδολαβὴ αὐλακωτή. Τύπος 7.
Ὕψος 0,145-0,155 μ., διάμ. στομ. 0,17 μ., διάμ. βάσης 0,07 μ., πάχος τοιχ. 0,006 μ.
Ὁμάδες: 120 (80%)/121/123.

2088. Κάτω τμῆμα σκύφου μὲ πόδι. Συγκολλημένο (πίν. 92, 93).
Πηλὸς τραχύς, καστανέρυθρος. Ἐπιφάνεια ἐξωτερικὰ καστανέρυθρη, ἀδρή, ἐσωτερικὰ ὁμαλή. Περίγραμμα κωνικό. Βάση κωνική, κοίλη, μὲ ἐπίπεδο πέλμα. Τύπος 7.
Ὕψος σωζ. 0,06 μ., διάμ. βάσης 0,09 μ., πάχος τοιχ. 0,007 μ.
Ὁμάδες: 108 (55%)/120.

2089. Σκύφος καμπύλος, βαθύς, δίωτος. Ἐγχάρακτος. Συγκολλημένος, δύο τμήματα (πίν. 90, 91).
Πηλὸς λίγο τραχύς, καστανόφαιος, σπογγωτός. Ἀλείφωμα καστανέρυθρο ἕως καστανότεφρο, ἐπιφάνεια ἐξωτερικὰ λίγο ἀνώμαλη, ἐσωτερικὰ ὁμαλή. Χεῖλος εὐθύ. Στόμιο κλειστό. Σῶμα καμπύλο. Βάση ἐπίπεδη. Λαβὲς σωληνωτές, μὲ ἀνασηκωμένα ἄκρα. Διακόσμηση: δύο ἄτεχνες ἐγχάρακτες γραμμὲς περὶ τὸ στόμιο καὶ ἄλλες τυχαῖα στὸ σῶμα. Κατακόρυφες ἐγχαράξεις ἐπὶ τῶν λαβῶν. Τύπος 4.
Ὕψος σωζ. μέγ. 0,09 μ., διάμ. στομ. 0,135-0,15 μ., πάχος τοιχ. 0,007 μ.
Ὁμάδες: 61 (25%)/39,10, 11 ὄστρακα: ἄγνωστη ὁμάδα.

2175. Σκύφος κωνικός, ρηχός, μόνωτος. Συγκολλημένος. Ἐλλιπής (πίν. 92, 93).
Πηλὸς καθαρός, ἀνοικτόχρωμος καστανός, πορώδης. Ἐπιφάνειες ὁμαλές, καστανέρυθρες ἕως καστανότεφρες. Χεῖλος εὐθύ. Στόμιο ἀνοικτό. Σῶμα κωνικό, ἐλαφρῶς καμπύλο. Βάση ἐπίπεδη. Λαβὴ σωληνωτή, ὀγκώδης. Τύπος 6.
Ὕψος 0,06-0,075 μ., διάμ. στομ. 0,12 μ., διάμ. βάσης 0,05μ., πάχος τοιχ. 0,005 μ.
Ὁμάδες: 161 (20%)/39,4/150/159/142/166.

2178. Σκύφος κωνικός, ρηχός, μόνωτος. Συγκολλημένος. Ἐλλιπής (πίν. 92, 93).
Πηλὸς καθαρός, καστανός. Ἐπιφάνειες λεῖες, ἀλείφωμα ἐρυθρὸ ἕως μελανωπό. Διχρωμία πυρᾶς. Χεῖλος εὐθύ, κατὰ τόπους αὐλακωτό. Στόμιο ἀνοικτό. Σῶμα κωνικό, ἐλαφρῶς καμπύλο. Βάση ἐπίπεδη. Λαβὴ σωληνωτή, χαμηλότερα τοῦ χείλους. Πιθανὸν ὀπὴ στὸν πυθμένα. Τύπος 6.
Ὕψος 0,10 μ., διάμ. στομ. 0,19 μ., διάμ. βάσης 0,07 μ., πάχος τοιχ. 0,007 μ.
Ὁμάδες: 128 (65%)/116.

2180. Σκύφος καμπύλος, βαθύς. Συγκολλημένος. Ἐλλιπής.
Πηλὸς τραχύς, ἀνοικτόχρωμος καστανός, σπογγωτός. Ἐπιφάνειες λίγο τραχειές, καστανέρυθρες ἕως μελανότεφρες, χωρὶς ἀλείφωμα. Καμένος. Χεῖλος εὐθύ. Στόμιο κυλινδρικό. Σῶμα ἐλαφρῶς καμπύλο. Βάση ἐπίπεδη. Ψευδολαβή. Πιθανῶς ἴχνος στάχτης. Τύπος 2Β.
Ὕψος 0,12 μ., διάμ. στομ. 0,15 μ., διάμ. βάσης 0,06 μ., πλ. ψευδολαβῆς 0,015 μ., πάχος τοιχ. 0,005 μ.
Ὁμάδα: 39,10.

2181. Σκύφος καμπύλος, πολὺ βαθύς. Συγκολλημένος. Περίπου ὁ μισός (πίν. 82, 83).
Πηλὸς πολὺ καθαρός, καστανότεφρος. Ἐπιφάνειες λεῖες, καστανὲς ἕως μελανότεφρες. Διχρωμία πυρᾶς. Χεῖλος εὐθύ. Στόμιο κλειστό. Σῶμα καμπύλο. Βάση ἐλαφρῶς κοίλη. Ψευδολαβὲς αὐλακωτές. Τύπος 1ΒΒ.
Ὕψος 0,14 μ., διάμ. στομ. 0,13 μ., διάμ. βάσης 0,07 μ., πάχος τοιχ. 0,007 μ.
Ὁμάδες: 39,9 (50%)/61/39,10.

2182. Σκύφος καμπύλος, βαθύς. Συγκολλημένος. Ἐλλιπής.
Πηλὸς τραχύς, καστανόφαιος, πορώδης. Ἐπιφάνειες καστανέρυθρες ἕως μελανωπές, ἐξωτερικὰ ἀδρή, ἐσωτερικὰ ὁμαλή. Πιθανὸν καμένος. Διχρωμία πυρᾶς. Χεῖλος εὐθύ. Στόμιο κυλινδρικό. Σῶμα ἐλαφρῶς καμπύλο. Βάση ἐπίπεδη. Λαβὴ σωληνωτή, φθαρμένη. Πιθανὸν ὀπὴ χαμηλότερα τοῦ χείλους. Τύπος 2Β.
Ὕψος 0,10 μ., διάμ. στομ. 0,12 μ., διάμ. βάσης 0,055 μ., πάχος τοιχ. 0,008 μ.
Ὁμάδες: 39,10 (40%)/39,4/163/39,9.

2183. Τμῆμα καμπύλου, βαθέος σκύφου. Συγκολλημένος.
Πηλὸς καθαρός, καστανός, πορώδης. Ἐπιφάνειες λεῖες, στιλπνές, ἀλείφωμα καστανέρυθρο ἕως μελανωπό. Χεῖλος εὐθύ. Στόμιο κυ-

λινδρικό. Σῶμα καμπύλο. Βάση ἐπίπεδη, πλατειά. Λαβὴ σωληνωτή. Τύπος 2Β.
Ὕψος 0,095 μ., διάμ. στομ. 0,12 μ., διάμ. βάσης 0,055 μ., πάχος τοιχ. 0,006 μ.
Ὁμάδα 114.

2184. Τμῆμα καμπύλου, πολὺ βαθέος σκύφου. Συγκολλημένο.
Πηλὸς καθαρός, ἀνοικτόχρωμος καστανός. Ἐπιφάνειες ὁμαλές, καστανὲς ἕως καστανότεφρες. Διχρωμία πυρᾶς. Χεῖλος εὐθύ. Στόμιο κλειστό. Σῶμα καμπύλο. Βάση ἐπίπεδη. Τύπος 1ΒΒ.
Ὕψος 0,10 μ., διάμ. στομ. 0,10 μ., διάμ. βάσης 0,055 μ., πάχος τοιχ. 0,005 μ.
Ὁμάδες: 61 (85%)/39,9.

2185. Σκύφος καμπύλος, βαθύς, δίωτος. Συγκολλημένος. Ἐλλιπής.
Πηλὸς πολὺ καθαρός, καστανός. Ἐπιφάνειες λίγο ἀνώμαλες, καστανέρυθρες, κατὰ τόπους τεφρές. Διχρωμία πυρᾶς. Χεῖλος εὐθύ. Στόμιο κλειστό. Σῶμα καμπύλο. Βάση ἐπίπεδη μὲ ἀνωμαλίες. Λαβὲς σωληνωτές, στενότερες στὴν κορυφή, πολὺ φθαρμένες ἀπὸ τὴ χρήση. Πιθανὸν ὀπὴ στὸ τοίχωμα, μετὰ τὴν ὄπτηση. Τύπος 1Β.
Ὕψος 0,08 μ., διάμ. στομ. 0,095 μ., διάμ. βάσης 0,04 μ., πάχος τοιχ. 0,004 μ.
Ὁμάδα: 49.

2186. Τμῆμα καμπύλου, μέσου σκύφου. Συγκολλημένο.
Πηλὸς πολὺ καθαρός, καστανός, μὲ μαρμαρυγία. Ἐπιφάνειες λεῖες, στιλπνές, ἀλείφωμα ἐρυθρό. Χεῖλος εὐθύ. Στόμιο κυλινδρικό. Σῶμα καμπύλο. Βάση ἐπίπεδη, χωρὶς ἀλείφωμα. Τύπος 2Μ.
Ὕψος 0,09 μ., διάμ. στομ. 0,13 μ., διάμ. βάσης 0,05 μ., πάχος τοιχ. 0,007 μ.
Ὁμάδα: 39,2.

2187. Σκύφος καμπύλος, βαθύς, δίωτος. Κυλινδρικός. Συγκολλημένος, δύο τμήματα.
Πηλὸς καθαρός, καστανός. Ἐπιφάνειες τραχειές, ἀνώμαλες, καστανὲς ἕως μελανότεφρες. Διχρωμία πυρᾶς. Χεῖλος εὐθύ. Στόμιο κυλινδρικό. Σῶμα ἐλαφρῶς καμπύλο ἕως κυλινδρικό. Βάση ἐπίπεδη, πλατειά. Χονδροειδεῖς σωληνωτὲς λαβές, ἡ μία ἄτρητη. Τύπος 2Β.
Ὕψος 0,095 μ., διάμ. στομ. 0,12 μ., διάμ. βάσης 0,07 μ., πάχος τοιχ. 0,005 μ.
Ὁμάδες: 124 (70%)/126.

2188. Σκύφος καμπύλος, βαθύς, δίωτος. Συγκολλημένος, δύο τμήματα.
Πηλὸς τραχύς, καστανός, σπογγωτός. Ἐπιφάνειες ἀδρές, ἐξωτερικὰ καστανέρυθρη ἕως μελανότεφρη. Χεῖλος εὐθύ. Στόμιο κλειστό. Σῶμα ἐλαφρῶς καμπύλο ἕως κωνικό. Βάση ἐπίπεδη, πλατειά. Λαβὴ σωληνωτή, ρίζα δεύτερης. Τύπος 1Β.
Ὕψος 0,085 μ., διάμ. στομ. 0,10 μ., διάμ. βάσης 0,06 μ., πάχος τοιχ. 0,008 μ.
Ὁμάδες: 167γ (70%)/162/167.

2189. Σκύφος καμπύλος, βαθύς, δίωτος. Συγκολλημένος. Ἐλλιπής.
Πηλὸς πολὺ καθαρός, ἀνοικτόχρωμος καστανόφαιος. Ἀλείφωμα ἐρυθρό, ἐπιφάνειες καστανέρυθρες ἕως μελανές, λεῖες, στιλπνές. Διχρωμία πυρᾶς. Χεῖλος εὐθύ. Στόμιο κυλινδρικό. Σῶμα καμπύλο. Λαβὲς σωληνωτές, ἐνσωματωμένες, μὲ εὐρεία ὀπή. Τύπος 2Β.
Ὕψος σωζ. 0,08 μ., διάμ. στομ. 0,12 μ., πάχος τοιχ. 0,007 μ.
Ὁμάδες: 39,10 (35%)/39,9/130.

2191. Σκύφος καμπύλος, πολὺ βαθύς, δίωτος. Συγκολλημένος, συμπληρωμένος (πίν. 82, 83).
Πηλὸς καθαρός, καστανός, πορώδης. Ἐπιφάνειες ὁμαλές, ἀνοικτόχρωμες καστανὲς ἕως μελανωπές. Διχρωμία πυρᾶς. Χεῖλος εὐθύ. Στόμιο κλειστό. Σῶμα ἐλαφρῶς καμπύλο. Βάση ἐπίπεδη, πλατειά. Λαβὲς σωληνωτές, λίγο ἀσύμμετρες. Τύπος 1ΒΒ.
Ὕψος 0,14 μ., διάμ. στομ. 0,13 μ., διάμ. βάσης 0,09 μ., πάχος τοιχ. 0,007 μ.
Ὁμάδα: 112.

2192. Τμῆμα καμπύλου σκύφου. Συγκολλημένο.
Πηλὸς καθαρός, καστανὸς ἕως μελανωπός. Ἀλείφωμα ἐρυθρωπό, ἐπιφάνειες καστανέρυθρες ἕως μελανωπές, λεῖες. Χεῖλος εὐθύ. Στόμιο κυλινδρικό. Σῶμα καμπύλο. Βάση ἐπίπεδη, χωρὶς ἀλείφωμα. Λαβὴ σωληνωτή, ἐνσωματωμένη. Τύπος 2.
Ὕψος 0,10 μ., πάχος τοιχ. 0,006 μ.
Ὁμάδα: 121.

2197. Σκύφος γωνιώδης, ρηχός. Συγκολλημένος. Ἐλλιπής (πίν. 90, 91).
Πηλὸς πολὺ καθαρός, καστανόφαιος. Ἐξωτερικὰ ἀλείφωμα παχύ, ἐπιφάνεια καστανέρυθρη ἕως μελανὴ, λεία, ἐσωτερικὰ ὁμαλή. Διχρωμία πυρᾶς. Χεῖλος εὐθύ. Στόμιο ἀνοικτὸ μὲ ἀμφίκοιλο περίγραμμα. Σῶμα κωνικό. Βάση κοίλη. Τύπος 5.
Ὕψος 0,08 μ., διάμ. στομ. 0,18 μ., διάμ. βάσης 0,05 μ., πάχος τοιχ. 0,009 μ.
Ὁμάδες: 39,4 (30%)/127/39,5/39,9/123/128/138.

2205. Σκύφος καμπύλος, πολὺ βαθύς. Συγκολλημένος. Ἐλλιπής.
Πηλὸς πολὺ καθαρός, μελανός. Ἐπιφάνειες λεῖες, ἀλείφωμα ἐξωτερικὰ καστανέρυθρο ἕως μελανωπό. Χεῖλος εὐθύ, κατὰ τόπους ἐσωτερικὰ λοξό. Στόμιο κλειστό. Σῶμα καμπύλο. Βάση ἐπίπεδη. Λαβὴ σωληνωτή. Τύπος 1ΒΒ.
Ὕψος 0,095-0,105 μ., διάμ. στομ. 0,105 μ., διάμ. βάσης 0,045 μ., πάχος τοιχ. 0,006 μ.
Ὁμάδες: 39,9 (45%)/61/71.

2337. Τμῆμα γωνιώδους, ρηχοῦ σκύφου. Συγκολλημένο, συμπληρωμένο (πίν. 90, 91).
Πηλὸς πολὺ καθαρός, καστανός, μὲ μαρμαρυγία. Ἐξωτερικὰ ἐπιφάνεια λεία, ἀλείφωμα καστανέρυθρο ἕως μελανωπό, ἐσωτερικὰ ὁμαλή. Διχρωμία πυρᾶς. Χεῖλος προέχον. Στόμιο ἀνοικτὸ μὲ ἀμφίκοιλο περίγραμμα. Σῶμα κωνικό. Βάση κοίλη, χωρὶς ἀλείφωμα. Τύπος 5.
Ὕψος 0,085 μ., διάμ. στομ. 0,20 μ., διάμ. βάσης 0,05 μ., πάχος τοιχ. 0,006 μ.
Ὁμάδες: 39,7 (60%)/3.

2342. Σκύφος καμπύλος, δίωτος. Ἐγχάρακτος. Συγκολλημένος, τρία τμήματα (πίν. 90, 91).
Πηλὸς καθαρός, καστανός. Ἐπιφάνειες ὁμαλές, ἀλείφωμα καστανὸ ἕως καστανότερφο. Χεῖλος εὐθύ. Στόμιο κλειστό. Σῶμα καμπύλο. Λαβὲς σωληνωτές, αὐλακωτές, μὲ ἀνασηκωμένα ἄκρα καὶ κεντρικὴ νεύρωση. Φθαρμένες ἀπὸ τὴ χρήση. Διακόσμηση: τρεῖς ἄτεχνα χαραγμένες γραμμὲς περὶ τὸ στόμιο. Κατακόρυφες ἐγχαράξεις ἐπὶ τῶν λαβῶν ἐπεκτείνονται ἀκτινωτὰ στὸ σῶμα. Τύπος 4.
Ὕψος σωζ. μέγ. 0,075 μ., διάμ. στομ. 0,15 μ., πάχος τοιχ. 0,005 μ.
Ὁμάδες: 39,3 (65%)/39,4/102.

2348. Τμῆμα καμπύλου, βαθέος σκύφου. Συγκολλημένο (πίν. 82, 83).
Πηλὸς καθαρός, ἀνοικτόχρωμος καστανός, πορώδης. Ἐπιφάνειες ὁμαλές, καστανὲς ἕως μελανές. Χεῖλος εὐθύ, κατὰ τόπους ἐσωτερικὰ λοξό. Στόμιο κλειστό. Σῶμα καμπύλο. Λαβὴ σωληνωτή, αὐλακωτή, μὲ ἔντονα ἀνασηκωμένα ἄκρα, φθαρμένη ἀπὸ τὴ χρήση. Τύπος 1Β.
Ὕψος σωζ. 0,105 μ., διάμ. στομ. 0,145 μ., πάχος τοιχ. 0,006 μ.
Ὁμάδες: 147 (35%)/140/61.

2349. Σκύφος κωνικός, ρηχός, μόνωτος. Συγκολλημένος. Λείπει τὸ κάτω τμῆμα.
Πηλὸς καθαρός, καστανέρυθρος. Ἐπιφάνειες λεῖες, στιλπνές, ἀλείφωμα ἐρυθρό, κατὰ τόπους τεφρό. Χεῖλος ἐλαφρῶς προέχον. Στόμιο ἀνοικτό. Σῶμα κωνικό. Λαβὴ σωληνωτή, χαμηλότερα τοῦ χείλους. Τύπος 6.
Ὕψος σωζ. 0,075 μ., διάμ. στομ. 0,185 μ., πάχος τοιχ. 0,006 μ.
Ὁμάδες: 107 (40%)/108-110/111/109/110/39,10.

2392. Σκύφος καμπύλος, ρηχός, δίωτος. Συγκολλημένος. Ἐλλιπής.
Πηλὸς τραχύς, καστανός, πορώδης. Ἐπιφάνειες ἀνώμαλες, καστανέρυθρες ἕως τεφρόχρωμες. Διχρωμία πυρᾶς. Χεῖλος εὐθύ, ἐπιφάνεια ἀνώμαλη, ἀπόκρουση γιὰ σχηματισμὸ προχοῆς. Στόμιο ἀνοικτό. Σῶμα καμπύλο. Βάση ἐπίπεδη. Λαβὲς σωληνωτές, αὐλακωτές. Τύπος 3Ρ.
Ὕψος 0,06 μ., διάμ. στομ. 0,10μ., διάμ. βάσης 0,05 μ., πάχος τοιχ. 0,006 μ., πλ. προχοῆς 0,045 μ.
Ὁμάδες: 61 (15%)/49/39,8/39,9/175/78.

2393. Τμῆμα καμπύλου, βαθέος σκύφου. Συγκολλημένο.
Πηλὸς καθαρός, μελανωπός. Ἐπιφάνειες ὁμαλές, καστανέρυθρες ἕως μελανές. Ἀλείφωμα ἐρυθρωπό, φθαρμένο. Διχρωμία πυρᾶς. Χεῖλος εὐθύ, ἄτεχνα ταινιωτό. Στόμιο κλειστό. Σῶμα καμπύλο. Λαβὴ σωληνωτή. Τύπος 1Β.
Ὕψος σωζ. 0,085 μ., διάμ. στομ. 0,12 μ., πάχος τοιχ. 0,005 μ.
Ὁμάδες: 114 (80%)/39,5/112.

2394. Σκύφος καμπύλος, βαθύς, δίωτος. Συγκολλημένος. Ἐλλιπής.
Πηλὸς πολὺ καθαρός, καστανός, μὲ μαρμαρυγία. Ἐπιφάνειες λεῖες, καστανέρυθρες ἕως καστανότεφρες, ἀλείφωμα ἐρυθρὸ φθαρμένο. Χεῖλος εὐθύ, ἀπόκρουση γιὰ σχηματισμὸ προχοῆς. Στόμιο κλειστό. Σῶμα καμπύλο. Λαβὲς σωληνωτές. Τύπος 1Β.
Ὕψος σωζ. 0,095 μ., διάμ. στομ. 0,13 μ., πάχος τοιχ. 0,007 μ., πλ. προχοῆς 0,025 μ.
Ὁμάδες: 39,10 (60%)/139/144.

2396. Σκύφος καμπύλος, δίωτος. Συγκολλημένος, δύο τμήματα.
Πηλὸς τραχύς, καστανός. Ἐπιφάνειες λίγο ἀνώμαλες, καστανέρυθρες ἕως καστανότεφρες. Διχρωμία πυρᾶς. Χεῖλος εὐθύ, ἀνώμαλη ἐπιφάνεια. Στόμιο κυλινδρικό. Σῶμα καμπύλο. Βάση ἐπίπεδη. Λαβὲς σωληνωτές. Τύπος 2.
Ὕψος σωζ. μέγ. 0,065 μ., διάμ. στομ. 0,12 μ., πάχος τοιχ. 0,006 μ.
Ὁμάδες: 129 (60%)/130/131.

2397. Τμῆμα καμπύλου σκύφου. Συγκολλημένο.
Πηλὸς καθαρός, καστανός. Ἐπιφάνειες λεῖες, στιλπνές, ἀλείφωμα ἐρυθρὸ ἕως μελανωπό. Διχρωμία πυρᾶς. Χεῖλος εὐθύ. Στόμιο κυλινδρικό. Σῶμα καμπύλο. Λαβὴ σωληνωτή. Τύπος 2.
Ὕψος σωζ. 0,085 μ., διάμ. στομ. 0,17 μ., πάχος τοιχ. 0,006 μ.
Ὁμάδες: 39,10 (65%)/169/151.

2398. Σκύφος καμπύλος, βαθύς. Συγκολλημένος, δύο τμήματα.
Πηλὸς τραχύς, καστανός, σπογγωτός. Ἐπιφάνειες λίγο ἀνώμαλες, καστανωπές. Χεῖλος εὐθύ, ἐπιφάνεια ἀνώμαλη. Στόμιο κλειστό. Σῶμα καμπύλο. Βάση κοίλη. Ψευδολαβή. Τύπος 1Β.
Ὕψος 0,095 μ., διάμ. στομ. 0,12 μ., διάμ. βάσης 0,05 μ., πάχος τοιχ. 0,006 μ.
Ὁμάδες: 61 (80%)/39,10/39,9.

2399. Σκύφος καμπύλος, ρηχός, μόνωτος. Ἐλλιπής.
Πηλὸς καθαρός, ἀνοικτόχρωμος καστανός, πορώδης. Ἐπιφάνειες λεῖες, βαφὴ ἐρυθρή, μελανὲς κηλίδες. Χεῖλος εὐθύ. Στόμιο ἀνοικτό. Σῶμα ἐλαφρῶς καμπύλο. Βάση ἐπίπεδη. Λαβὴ σωληνωτή. Τύπος 3Ρ.
Ὕψος 0,085 μ., διάμ. στομ. 0,135 μ., διάμ. βάσης 0,05 μ., πάχος τοιχ. 0,005 μ.
Ὁμάδες: 39,7 (40%)/39,4/39,10.

2400. Τμῆμα καμπύλου, βαθέος σκύφου. Συγκολλημένο.
Πηλὸς καθαρός, καστανός. Ἐπιφάνειες λεῖες, ἀλείφωμα καστανὸ ἕως τεφρό. Χεῖλος εὐθύ. Στόμιο κυλινδρικό. Σῶμα καμπύλο. Λαβὴ σωληνωτή, αὐλακωτή. Τύπος 2Β.
Ὕψος σωζ. 0,085 μ., διάμ. στομ. 0,115 μ., πάχος τοιχ. 0,006 μ.
Ὁμάδα: 39,10.

2401. Τμῆμα καμπύλου, βαθέος, δίωτου σκύφου. Συγκολλημένο.
Πηλὸς τραχύς, καστανός, σπογγωτός. Ἐπιφάνειες ἀδρές, καστανὲς ἕως τεφρές. Διχρωμία πυρᾶς. Χεῖλος εὐθύ. Στόμιο κυλινδρικό. Σῶμα καμπύλο. Λαβὲς σωληνωτές. Τύπος 2Β.
Ὕψος σωζ. 0,065 μ., διάμ. στομ. 0,09 μ., πάχος τοιχ. 0,006 μ.
Ὁμάδες: 39,7 (60%)/39,5/39,4.

2402. Τμῆμα καμπύλου, βαθέος σκύφου. Συγκολλημένο.
Πηλὸς τραχύς, καστανέρυθρος, πορώδης. Ἐπιφάνειες ὁμαλὲς ἕως ἀδρές, ἀλείφωμα καστανέρυθρο ἕως καστανότεφρο. Διχρωμία πυρᾶς. Χεῖλος εὐθύ, ἀπόκρουση γιὰ σχηματισμὸ προχοῆς. Στόμιο κλειστό. Σῶμα καμπύλο. Λαβὴ σωληνωτή. Τύπος 1Β.
Ὕψος σωζ. 0,10 μ., διάμ. στομ. 0,145 μ., πάχος τοιχ. 0,007 μ., πλ. προχοῆς 0,02 μ.
Ὁμάδες: 61 (55%)/49/39,9.

2403. Τμῆμα καμπύλου, βαθέος σκύφου. Συγκολλημένο.
Πηλὸς πολὺ καθαρός, καστανός. Ἐπιφάνειες λεῖες, στιλπνές, ἀλείφωμα καστανέρυθρο ἕως μελανωπό. Τοίχωμα διαρρηγμένο ἀπὸ φωτιά. Χεῖλος εὐθύ. Στόμιο κυλινδρικό. Σῶμα καμπύλο. Λαβὴ σωληνωτή, στενότερη στὴν κορυφή. Τύπος 2Β.
Ὕψος σωζ. 0,12 μ., διάμ. στομ. 0,17 μ., πάχος τοιχ. 0,008 μ.
Ὁμάδες: 39,7 (90%)/39,4.

2404. Σκύφος καμπύλος, βαθύς. Συγκολλημένος, δύο τμήματα.
Πηλὸς λίγο τραχύς, καστανός, σπογγωτός. Ἐπιφάνειες ὁμαλές, καστανέρυθρες ἕως καστανότεφρες. Διχρωμία πυρᾶς. Χεῖλος εὐθύ. Στόμιο κυλινδρικό. Σῶμα καμπύλο. Βάση ἐπίπεδη. Λαβὴ σωληνωτή, ἐνσωματωμένη. Τύπος 2Β.
Ὕψος σωζ. 0,065 μ., διάμ. στομ. 0,10 μ., πάχος τοιχ. 0,006 μ.
Ὁμάδα: 61.

2405. Σκύφος καμπύλος, πολὺ βαθύς. Συγκολλημένος. Περίπου ὁ μισός.
Πηλὸς τραχύς, ἀνοικτόχρωμος καστανός, πορώδης. Ἐπιφάνειες ἀνώμαλες, ἀνοικτόχρωμες καστανές. Χεῖλος εὐθύ, ἀπόκρουση γιὰ σχηματισμὸ προχοῆς. Στόμιο κυλινδρικό. Σῶμα καμπύλο. Δύο ψευδολαβὲς αὐλακωτές. Τύπος 2ΒΒ.
Ὕψος σωζ. 0,11 μ., διάμ. στομ. 0,12 μ., πάχος τοιχ. 0,007 μ., πλ. προχοῆς 0,015 μ.
Ὁμάδες: 151 (40%)/158/157.

2406. Σκύφος καμπύλος, βαθύς. Συγκολλημένος σὲ δύο τμήματα.
Πηλὸς καθαρός, φαιός, πορώδης. Ἐπιφάνειες λεῖες, στιλπνές, ἀλείφωμα καστανὸ ἕως μελανωπό. Διχρωμία πυρᾶς. Χεῖλος εὐθύ, ἀπόκρουση γιὰ σχηματισμὸ προχοῆς. Στόμιο κυλινδρικό. Σῶμα καμπύλο. Θέση ἀποκόλλησης λαβῆς. Τύπος 2Β.
Ὕψος σωζ. 0,09 μ., διάμ. στομ. 0,13 μ., πάχος τοιχ. 0,006 μ., πλ. προχοῆς 0,07 μ.
Ὁμάδες: 137 (70%)/135/121/39,10.

2407. Τμῆμα καμπύλου, βαθέος σκύφου. Συγκολλημένο.
Πηλὸς πολὺ καθαρός, καστανέρυθρος. Ἐπιφάνειες λεῖες, στιλπνές, ἀλείφωμα ἐρυθρὸ ἕως μελανό. Διχρωμία πυρᾶς. Χεῖλος εὐθύ. Στόμιο κυλινδρικό. Λαβὴ σωληνωτή. Τύπος 2Β.
Ὕψος σωζ. 0,095 μ., διάμ. στομ. 0,14 μ., πάχος τοιχ. 0,006 μ.
Ὁμάδα: 49.

2408. Σκύφος καμπύλος. Συγκολλημένος, δύο τμήματα.
Πηλὸς καθαρός, καστανός, πορώδης. Ἐπιφάνειες ὁμαλές, καστανότεφρη ἐξωτερικά. Χεῖλος εὐθύ. Στόμιο κλειστό. Σῶμα καμπύλο. Λαβὴ σωληνωτή, θραυσμένη. Τύπος 1.
Ὕψος σωζ. μέγ. 0,055 μ., διάμ. στομ. 0,15 μ., πάχος τοιχ. 0,006 μ.
Ὁμάδα: 39,10.

2409. Τμῆμα καμπύλου σκύφου. Συγκολλημένο.
Πηλὸς καθαρός, ἀνοικτόχρωμος καστανός. Ἐπιφάνειες λεῖες, καστανέρυθρες, ἀλείφωμα ἐρυθρό. Χεῖλος εὐθύ. Στόμιο κυλινδρικό. Σῶμα καμπύλο. Λαβὴ σωληνωτή, στενότερη στὴν κορυφή. Τύπος 2.
Ὕψος σωζ. 0,075 μ., πάχος τοιχ. 0,007 μ.
Ὁμάδα: 137.

2410. Τμῆμα καμπύλου, μέσου σκύφου. Συγκολλημένο.
Πηλὸς πολὺ καθαρός, καστανόφαιος. Ἐπιφάνειες λεῖες, στιλπνές, ἀλείφωμα ἐρυθρό. Χεῖλος εὐθύ. Στόμιο ἀνοικτό. Σῶμα καμπύλο. Βάση ἐπίπεδη. Ρίζα σωληνωτῆς λαβῆς. Τύπος 3Μ.
Ὕψος 0,075 μ., διάμ. στομ. 0,115 μ., πάχος τοιχ. 0,008 μ.
Ὁμάδες: 39,4 (65%)/170/39,5.

2588. Ἄνω τμῆμα σκύφου. Συγκολλημένο.
Πηλὸς πολὺ καθαρός, φαιός, πορώδης. Ἐπιφάνειες ὁμαλές, ἐξωτερικὰ φαιὴ ἕως μελανωπή, ἀλείφωμα καστανέρυθρο, πολὺ ἐξίτηλο. Χεῖλος εὐθύ. Στόμιο κλειστὸ μὲ χαμηλότατη ἐγκοπή. Σῶμα καμπύλο. Ψευδολαβὲς αὐλακωτές. Πιθανῶς τοῦ ἰδίου σκύφου χαμηλή, κωνική, κοίλη βάση. Τύπος 1.
Ὕψος σωζ. 0,075 μ., διάμ. στομ. 0,14-0,145 μ., πάχος τοιχ. 0,005 μ.
Ὁμάδες: 49 (80%)/39,8/39,10.

2610. Τμῆμα καμπύλου, βαθέος σκύφου. Συγκολλημένο.
Πηλὸς λίγο τραχύς, πορτοκαλόχρωμος. Ἐπιφάνειες ὁμαλές, καστανέρυθρες ἕως φαιές, ἀλείφωμα ἐρυθρωπό, πολὺ φθαρμένο. Χεῖλος εὐθύ. Στόμιο κλειστό. Σῶμα καμπύλο. Βάση ἐλαφρῶς κοίλη. Στὸ χεῖλος χαμηλὸ κυλινδρικὸ ἐπίθημα. Τύπος 1Β.
Ὕψος 0,125 μ., διάμ. στομ. 0,145 μ., διάμ. βάσης 0,07 μ., πάχος τοιχ. 0,009 μ.
Ὁμάδα: 100.

2873. Ἄνω τμῆμα καμπύλου, μόνωτου σκύφου. Συγκολλημένο, δύο τμήματα.
Πηλὸς πολὺ καθαρός, καστανός, πορώδης, μὲ μαρμαρυγία. Ἐπιφάνειες λεῖες, ολόβαφες ἐρυθρές. Χεῖλος εὐθύ. Στόμιο κυλινδρικό. Σῶμα καμπύλο. Χαμηλότερα τοῦ χείλους, λαβὴ σωληνωτή. Τύπος 2.
Ὕψος σωζ. 0,085 μ., διάμ. στομ. 0,135 μ., πάχος τοιχ. 0,005 μ.
Ὁμάδες: 39,10 (20%)/111/115/114, 3 ὄστρακα: ἄγνωστη ὁμάδα.

2874. Ἄνω τμῆμα καμπύλου σκύφου. Συγκολλημένο.
Πηλὸς πολὺ καθαρός, καστανός, μὲ μαρμαρυγία. Ἐπιφάνεια ἐξωτερικὰ λεία, διαρρηγμένη ἀπὸ πυρά, ἀλείφωμα ἐρυθρὸ ἕως μελανωπό, ἐσωτερικὰ λεία. Διχρωμία πυρᾶς. Χεῖλος εὐθύ. Στόμιο κλειστό. Σῶμα καμπύλο. Λαβὴ σωληνωτή, στενότερη στὴν κορυφή. Τύπος 1.
Ὕψος σωζ. 0,10 μ., διάμ. στομ. 0,16 μ., πάχος τοιχ. 0,008 μ.
Ὁμάδα: 112.

2875. Ἄνω τμῆμα καμπύλου, δίωτου σκύφου. Συγκολλημένο.
Πηλὸς πολὺ καθαρός, καστανός, μὲ μαρμαρυγία. Ἐπιφάνειες λεῖες, ἀλείφωμα καστανέρυθρο ἕως μελανωπό, κατὰ τόπους φθαρμένο. Διχρωμία πυρᾶς. Χεῖλος εὐθύ. Στόμιο κλειστό. Σῶμα καμπύλο ἕως κυλινδρικό. Λαβὲς βραχεῖες σωληνωτές, μία φθαρμένη ἀπὸ τὴ χρήση. Τύπος 1.
Ὕψος σωζ. 0,095 μ., διάμ. στομ. 0,15 μ., πάχος τοιχ. 0,007 μ.
Ὁμάδες: 114 (70%)/4.

2876. Ἄνω τμῆμα καμπύλου σκύφου. Συγκολλημένο.
Πηλὸς πολὺ τραχύς, καστανός. Ἐπιφάνεια ἐξωτερικὰ ἀδρή, καστανέρυθρη ἕως μελανωπή, ἐσωτερικὰ λίγο ἀδρὴ ἕως ὁμαλή. Διχρωμία πυρᾶς. Χεῖλος εὐθύ. Στόμιο κλειστό. Σῶμα καμπύλο. Λαβὴ σωληνωτή, αὐλακωτή, κακότεχνη. Τύπος 1.
Ὕψος σωζ. 0,06 μ., διάμ. στομ. 0,135 μ., πάχος τοιχ. 0,007 μ.
Ὁμάδες: 39,5 (20%)/128/119/39,7/121/120.

A.T. 3. Βάση σκύφου (πίν. 93).
Πηλὸς πολὺ καθαρός, καστανὸς μὲ μαρμαρυγία. Βάση δακτυλιόσχημη, προέχουσα μὲ ἀρχὴ τοιχώματος.
Διάμ. 0,075 μ., μέγ. πλάτος 0,04 μ., πάχος τοιχ. 0,009 μ.
Ὁμάδα: 110.

A.T. 4. Βάση σκύφου (πίν. 93).
Πηλὸς πολὺ καθαρός, καστανόφαιος. Βάση συμπαγὴς μὲ ἀρχὴ τοιχώματος.
Διάμ. 0,065 μ.
Ὁμάδα: 108.

A.T. 7, **A.T. 8**, **A.T. 11**, **A.T. 22.** Ὄστρακα στομίων σκυφοειδῶν, ἐν μέρει συγκολλημένων (πίν. 92).
Πηλὸς πολὺ καθαρός, καστανὸς ἕως φαιός, μὲ μαρμαρυγία, χείλη ἐπίπεδα, στόμια ἀνοικτά. Διακόσμηση: ἐπάνω στὰ χείλη, κατὰ τὴν ἐξωτερικὴ ἀκμὴ τῶν ὀστράκων, πυκνὰ τυπωμένες ἐγκάρσιες βραχεῖες γραμμές.
Μέγιστο πλάτος ὀστράκων στὸ χεῖλος 0,065 μ., μέγ. πάχος 0,008 μ.
Ὁμάδες βάθους 1,00-1,20 μ.

A.T. 9, **A.T. 10**, **A.T. 18**, **A.T. 19**, **A.T. 23.** Ὄστρακα στομίων συγκολλημένα, πιθανῶς τοῦ ἰδίου σκυφοειδοῦς ἀγγείου (πίν. 92).
Πηλὸς καθαρός, καστανὸς ἀνοικτός, χείλη εὐθέα, στόμια ἀνοικτά. Διακόσμηση: ἐπάνω στὰ χείλη, κατὰ τὴν ἐξωτερικὴ καὶ ἐσωτερικὴ ἀκμὴ τοῦ τοιχώματος, πυκνὰ τυπωμένες ἐγκάρσιες βραχεῖες γραμμές.
Μέγ. πλάτος ὀστράκων στὸ χεῖλος 0,07 μ., μέγ. πάχος 0,006 μ.
Ὁμάδες βάθους 1,00-1,20 μ.

A.T. 24. Ὄστρακο στομίου σκυφοειδοῦς. Πηλὸς πολὺ καθαρός, καστανός, χεῖλος παχυνόμενο, ἐπίπεδο, στόμιο ἀνοικτό. Διακόσμηση: στὸ χεῖλος λοξὲς τυπωμένες γραμμὲς σχηματίζουν τεθλασμένη.
Μέγ. πλάτος 0,04 μ., πάχος τοιχ. 0,009 μ.
Ὁμάδα: 104.

A.T. 26, **A.T. 27.** Δύο ὄστρακα στομίων σκυφοειδῶν. Πηλὸς καθαρός, πορτοκαλέρυθρος ἕως καστανόφαιος, χείλη ἐπίπεδα, τὸ A.T. 26 λοξό, τὸ A.T. 27 ἐντόνως παχυνόμενο, στόμια

ἀνοικτά. Διακόσμηση: ἐπάνω στὸ χεῖλος, κυκλικὲς ὀπὲς τυπωμένες στὴ σειρά.
Μέγ. πλάτος στὸ χεῖλος 0,042 μ., μέγ. πάχος 0,006 μ.
Ὁμάδα: 39,1.

A.T. 28, **A.T. 29.** Δύο ὄστρακα στομίων σκυφοειδῶν. Πηλὸς πολὺ καθαρός, καστανέρυθρος, χείλη ἐπίπεδα, τὸ πρῶτο ἐλαφρῶς προέχον καὶ παχυνόμενο, τὸ δεύτερο ἐλαφρῶς λοξό, στόμια ἀνοικτά. Διακόσμηση: ἐπάνω στὸ χεῖλος, κυκλικὲς ὀπὲς τυπωμένες στὴ σειρά.
Μέγ. πλάτος στὸ χεῖλος 0,05 μ., μέγ. πάχος 0,08 μ.
Ὁμάδα: 108.

A.T. 30. Ἄνω τμῆμα ἐγχάρακτου σκύφου. Συγκολλημένο.
Πηλὸς πολὺ καθαρός, φαιός, μὲ μαρμαρυγία. Ἐπιφάνειες ὁμαλές, ὅμοιες. Χεῖλος ἐλαφρῶς προέχον. Σῶμα καμπύλο. Λοξὲς ἐγκοπὲς ἐπὶ τοῦ χείλους, δύο ὁριζόντιες ἐγχαράξεις περὶ τὸ στόμιο.
Ὕψος σωζ. 0,055 μ., πάχος τοιχ. 0,006 μ.
Ὁμάδα: 100.

A.T. 31. Ἄνω τμῆμα ἐγχάρακτου σκύφου. Συγκολλημένο (πίν. 90, 91).
Πηλὸς πολὺ καθαρός, μελανωπός. Ἐπιφάνειες ὁμαλές, ὅμοιες, ἐξωτερικὰ ἀλείφωμα καστανέρυθρο ἐξίτηλο. Χεῖλος εὐθύ. Στόμιο κλειστό. Σῶμα καμπύλο. Πυκνὲς ἐγκοπὲς ἐπὶ τοῦ χείλους, τρεῖς ὁριζόντιες ἐγχαράξεις περὶ τὸ στόμιο.
Ὕψος σωζ. 0,035 μ., πάχος τοιχ. 0,005 μ.
Ὁμάδες: 39,7 (80%)/39,5/101.

A.T. 59. Βάση σκύφου (πίν. 93).
Πηλὸς καθαρός, ἀνοικτὸς καστανός. Βάση δακτυλιόσχημη μὲ ἀρχὴ τοιχώματος.
Διάμ. 0,06 μ., πάχος τοιχ. 0,007 μ.
Ὁμάδα: 39, 10.

A.T. 61. Τμῆμα βάσης σκύφου (πίν. 93).
Πηλὸς πολὺ καθαρός, καστανὸς ἀνοικτός, ἐπιφάνεια ἁδρή. Βάση κοίλη μὲ ἀρχὴ τοιχώματος.
Σωζ. ὕψος 0,03 μ., διάμ. βάσης 0,075 μ., πάχ. τοιχ. 0,007 μ.
Ὁμάδα: 39, 4.

A.T. 91. Ἄνω τμῆμα ἐγχάρακτου σκύφου. Συγκολλημένο.
Πηλὸς καθαρός, καστανέρυθρος. Ἐπιφάνειες ὁμαλές, ὅμοιες. Χεῖλος λοξό, ἐπίπεδο. Στόμιο κλειστό. Σῶμα καμπύλο. Ἀπὸ τὸ χεῖλος, λαβὴ σωληνωτή, αὐλακωτή, στενότερη στὴν κορυφή. Τρεῖς κατακόρυφες ἐγχαράξεις στὴ λαβή, μία περὶ τὸ στόμιο. Πιθανῶς ὅμοιο ἀγγεῖο μὲ τὸ **A.T. 92**.
Ὕψος σωζ. 0,055 μ., πάχος τοιχ. 0,007 μ.
Ὁμάδα: 39,7.

A.T. 92. Ἄνω τμῆμα ἐγχάρακτου σκύφου. Συγκολλημένο.
Πηλὸς λίγο τραχύς, καστανέρυθρος. Ἐπιφάνειες ὁμαλές, καστανέρυθρες ἕως τεφρές, ἀλείφωμα ἐξίτηλο. Χεῖλος λοξό, ἐπίπεδο. Στόμιο κλειστό. Σῶμα καμπύλο. Ἀπὸ τὸ χεῖλος, λαβὴ σωληνωτή, αὐλακωτή, θραυσμένη, μὲ δύο κατακόρυφες ἐγχαράξεις καὶ μία περὶ τὸ στόμιο.
Ὕψος σωζ. 0,065 μ., πάχος τοιχ. 0,007 μ.
Ὁμάδες: 39,7 (80%)/39,4.

A.T. 108. Τμῆμα καμπύλου σκύφου. Συγκολλημένο.
Πηλὸς καθαρός, καστανότεφρος, μὲ μαρμαρυγία. Ἐπιφάνειες λεῖες, ἐξωτερικὰ ἔντριπτη, ἀλείφωμα μελανό. Χεῖλος εὐθύ. Ἐλαφρῶς ἀσύμμετρο στόμιο. Σῶμα ἐλαφρῶς καμπύλο. Καμπύλο ἐπίθημα.
Ὕψος σωζ. 0,075 μ., πάχος τοιχ. 0,007 μ.
Ὁμάδα: 106.

A.T. 109. Ἄνω τμῆμα κωνικοῦ σκύφου. Συγκολλημένο.
Πηλὸς καθαρός, καστανός. Ἐπιφάνειες λεῖες, ἀλείφωμα καστανέρυθρο ἕως καστανόμαυρο. Διχρωμία πυρᾶς. Χεῖλος εὐθύ, ἀνοίγεται ἐλαφρῶς πρὸς τὰ ἔξω, κατὰ τόπους αὐλακωτό. Σῶμα κωνικό, ἐλαφρῶς καμπύλο.
Ὕψος σωζ. 0,095 μ., πάχος τοιχ. 0,007 μ.
Ὁμάδες: 116 (40%)/128/120.

A.T. 244. Δύο ὄστρακα ἐγχάρακτου μικροῦ σκύφου μὲ στόμιο καὶ μία λαβή (πίν. 90, 91).
Πηλὸς καθαρός, καστανόφαιος. Ἐπιφάνειες ἁδρές, παρόμοιες. Χεῖλος εὐθύ. Στόμιο κυλινδρικό. Σῶμα καμπύλο. Λαβὴ σωληνωτή, μὲ νευρώσεις μὲ ἔντονα ἀνασηκωμένα ἄκρα. Τρεῖς

ἕως τέσσερεις ἀμελεῖς γραμμὲς περὶ τὸ στόμιο.
Ὕψος σωζ. 0,04 μ., πάχος τοιχ. 0,006 μ.
Ὁμάδα: 105.

A.T. 327. Τμῆμα στομίου ἐγχάρακτου σκύφου μὲ λαβή. Συγκολλημένο.
Πηλὸς λίγο τραχύς, καστανός, πορώδης. Ἐπιφάνειες ὁμαλές, ἐξωτερικὰ καστανὴ ἕως μελανή. Χεῖλος εὐθύ. Λαβὴ σωληνωτὴ αὐλακωτή, μὲ ἀνασηκωμένα ἄκρα. Ἐπὶ τῆς λαβῆς, δύο ἀντίνωτα ζεύγη καμπύλων ἐγχαράξεων, συνεχίζουν ἀκτινωτὰ στὸ σῶμα τοῦ ἀγγείου. Δύο ἐγχάρακτες γραμμὲς περὶ τὸ στόμιο.
Ὕψος σωζ. 0,045 μ., πλ. λαβῆς 0,03 μ., πάχος τοιχ. 0,006 μ.
Ὁμάδα: 39,4.

A.T. 328. Ὄστρακο στομίου σκύφου (πίν. 89). Πηλὸς πολὺ καθαρός, καστανόφαιος, μὲ μαρμαρυγία. Ἐπιφάνειες λεῖες, ἀλείφωμα μελανό. Χεῖλος παχυνόμενο ἐσωτερικά ("rolled rim"). Περίγραμμα κατακόρυφο.
Ὕψος σωζ. 0,035 μ., πάχος τοιχ. 0,008 μ.
Ὁμάδα: 39,10.

A.T. 329. Ὄστρακο στομίου σκύφου (πίν. 89). Πηλὸς καθαρός, καστανόφαιος. Ἐπιφάνειες ὁμαλές, καστανές. Χεῖλος παχυνόμενο ἐσωτερικά ("rolled rim"). Περίγραμμα ἐλαφρῶς καμπύλο.
Ὕψος σωζ. 0,045 μ., πάχος τοιχ. 0,008 μ.
Ὁμάδα: 39 - Ἀνατολικὴ λωρίδα.

A.T. 333. Ὄστρακο στομίου ἐγχάρακτου σκύφου μὲ λαβή.
Πηλὸς λίγο τραχύς, καστανός. Ἐπιφάνειες ὁμαλές, φαιὴ ἐξωτερικά. Λαβὴ σωληνωτή, αὐλακωτή, μὲ ἀνασηκωμένα ἄκρα. Ἐπὶ τῆς λαβῆς, πέντε κατακόρυφες ἐγχαράξεις.
Ὕψος σωζ. 0,035 μ., πλ. λαβῆς 0,025 μ., πάχος τοιχ. 0,007 μ.
Ὁμάδα: 39,7.

A.T. 817. Ἄνω τμῆμα ἐγχάρακτου σκύφου μὲ λαβή. Συγκολλημένο.
Πηλὸς πολὺ τραχύς, ἀνοικτόχρωμος καστανός, πορώδης. Ἐπιφάνεια ἐξωτερικὰ ἀδρή, ἀνοικτόχρωμη καστανή, ἐσωτερικὰ ὁμαλή. Σῶμα καμπύλο. Ἀπὸ τὸ χεῖλος, λαβὴ σωληνωτή, αὐλακωτή. Ἐπὶ τῆς λαβῆς, ὁμάδα τεσσάρων ἐγχαράξεων.
Ὕψος σωζ. 0,065 μ., πλ. λαβῆς 0,025 μ., πάχος τοιχ. 0,007 μ.
Ὁμάδα: 39,5.

A.T. 990. Ὄστρακο στομίου σκύφου (πίν. 89). Πηλὸς πολὺ καθαρός, φαιός. Ἐπιφάνειες ὁμαλές, ἐξωτερικὰ καστανόφαιη. Χεῖλος παχυνόμενο ἐσωτερικά ("rolled rim"). Περίγραμμα κατακόρυφο.
Ὕψος σωζ. 0,025 μ., πάχος τοιχ. 0,005 μ.
Ὁμάδα: 39,2.

Σκύφοι ὀγκώδεις

Οἱ ὀγκώδεις σκύφοι (πίν. 94-97) εἶναι μεγάλα εὐρύστομα καὶ βαθειὰ σκεύη ποὺ κατατάσσονται κατὰ τὸ μέγεθος καὶ τὸ σχῆμα μεταξὺ τῶν σκύφων καὶ τῶν πίθων. Συγκολλήθηκαν 23 ἀγγεῖα καὶ ἄλλα 27 ἔμειναν ἐλλιπῆ. Κατὰ τὸ σχῆμα τοῦ σώματος διαιροῦνται σὲ δύο τύπους. Ὁ ἕνας ἔχει περίγραμμα ἀπιόσχημο, στὸ κάτω τμῆμα κωνικὸ καὶ ἀπὸ τὴ μέση περίπου καὶ ἄνω κυρτό, κλειστό (τύπος 1**)** (**2299**). Στὸν ἄλλον, ἡ καμπυλότητα τοῦ περιγράμματος εἶναι συνεχὴς ἀπὸ τὴ βάση μέχρι τὸν κυρτὸ ὦμο, μὲ στόμιο ἐπίσης κλειστό, ὡς ἡμισφαιρικός (τύπος 2) (**1802**). Δύο ἀκόμα δείγματα παρουσιάζουν ἄλλο τύπο μὲ κυλινδρικὸ περίγραμμα περὶ τὸ στόμιο (**2779** καὶ **2848)**, ἀλλὰ πρὸς τὸ παρὸν φαίνονται ὡς ἐξαιρέσεις. Τυπολογικά, ἔχουν ὕψος περίπου ἴσο ἢ λίγο μικρότερο ἀπὸ τὴ διάμετρο τοῦ στομίου τους. Τὸ ὕψος τους ἀρχίζει ἀπὸ 0.175 μ., φθάνει μέχρι 0.24 μ., ἀλλὰ συνηθέστερα κυμαίνεται μεταξὺ 0.19-0.21 μ.

Ὁ πηλός τους ποικίλλει ἀπὸ καθαρὸς ἕως τραχύς, πορώδης, καστανὸς ποικιλόχρωμος καὶ τὰ τοιχώματα εἶναι γενικὰ λεπτά, κάποτε λεπτότερα ἀκόμη καὶ ἀπὸ τὰ τοιχώματα τῶν μικρῶν σκύφων (π.χ. **2683**, **2775**). Οἱ ἐπιφάνειες διαμορφώνονται ὁμαλὲς καὶ κάποτε τραχειὲς μὲ ὁρατὰ χαλίκια, στοιχεῖα ποὺ φαίνεται νὰ ὑπαγορεύονταν ἀπὸ τὴ χρήση τους, ἐνῶ ὑπάρχουν λίγα καλύτερα δείγματα, ὅπως ὁ **2556** καὶ **2856**. Ἐξαίρεση ἀποτελοῦν οἱ **1758, 2854** καὶ **2855** μὲ πηλὸ πολὺ καθαρὸ ἀνοικτόχρωμο καὶ ἐπιφάνειες ὁλόβαφες καστανέρυθρες, ποὺ παραβάλλονται μὲ τὸν σκύφο **1710**.

Οἱ περισσότεροι ἔχουν χεῖλος εὐθὺ καὶ ἕνας ἐπίπεδο (**2299**), στόμιο κλειστό, δύο λαβὲς ἢ ψευδολαβὲς (πίν. 113) ἀμέσως κάτω ἀπὸ τὸ χεῖλος καὶ βάση ἐπίπεδη (τύπος 2) ἢ δισκοειδή (τύπος 1**)**. Ὁ **2781** σώζεται σὲ μεγάλα κομμάτια καὶ διατηρεῖ μία πολὺ μικρὴ ψευδολαβή, ἀλλὰ ὑπολογίζεται ὅτι ὅλο τὸ ἀγγεῖο θὰ εἶχε ἕξι.

Οἱ λαβὲς εἶναι ὅλες μικρὲς καὶ παρουσιάζονται σὲ ποικίλα σχήματα. Ὑπάρχουν σωληνωτὲς ἁπλές, αὐλακωτές (**1910**), μὲ ἀνασηκωμένα ἄκρα (**1780**), βραχεῖες (**2301**), καὶ σωληνωτὲς ἐνσωματωμένες (**2854**) (πίν. 111). Ὁμοίως οἱ ψευδολαβὲς (πίν. 113) μιμοῦνται τὸν τύπο σωληνωτῆς ἁπλῆς (**2783**) ἢ μὲ ἀνασηκωμένα ἄκρα (**2415**). Ὑπάρχουν καὶ σωληνωτὲς κακότεχνες (**2785**) σὰν παράπλευρα ἐπιθήματα (**2615**), καὶ μία ποὺ πλησιάζει τὸν τύπο τῆς “elephant lug” (**2849**).

Οἱ δύο τύποι ἐμφανίζονται ἀπὸ τὸ κατώτατο στρῶμα, εἶναι πυκνοὶ μέχρι περίπου τὴ μέση, ἰδίως στὸ νότιο τμῆμα, σὲ βάθος 1.40 μ., καὶ ἀραιώνουν ὑψηλότερα.

Ἡ ἀναζήτηση καὶ ἐπισήμανση παράλληλων σὲ ἄλλες περιοχὲς εἶναι δύσκολη, ἂν ὄχι ἐπισφαλής, ἐφόσον δὲν διατηρεῖται μεγάλο τμῆμα τους, ποὺ θὰ τοὺς ἐξαιρέσει ἀπὸ βαθεῖς σκύφους ἢ πίθους. Ἔτσι, πιθανὸν στὸν τύπο 2 νὰ ἐντάσσεται ἕνα δεῖγμα ἀπὸ τὸ Φράγχθι[343].

343. Vitelli 1999, εἰκ. 54b.

Εὑρήματα

1758. Τμῆμα ὀγκώδους σκύφου. Συγκολλημένος (πίν. 94, 95).
Πηλὸς πολὺ καθαρός, ἀνοικτόχρωμος καστανός. Ἐπιφάνειες λεῖες, στιλπνές, ὁλόβαφες ἐρυθρές, κατὰ τόπους μελανωπές. Διχρωμία πυρᾶς. Χεῖλος εὐθύ. Στόμιο κλειστό. Σῶμα καμπύλο. Λαβὴ σωληνωτή, αὐλακωτή. Τύπος 2.
Ὕψος σωζ. 0,14 μ., διάμ. στομ. 0,17 μ., πλ. λαβῆς 0,025 μ., πάχος τοιχ. 0,005 μ.
Ὁμάδες: 39,7 (65%)/122/124/119/125.

1780. Ὀγκώδης σκύφος. Συγκολλημένος. Σώζεται ὁ μισός (πίν. 94, 95).
Πηλὸς τραχύς, ἀνοικτόχρωμος καστανός, πορώδης. Ἐπιφάνειες ὁμαλὲς ἕως λίγο ἀδρές, καστανέρυθρη ἕως φαιὴ ἐξωτερικά. Χεῖλος εὐθύ. Στόμιο κλειστό. Σῶμα καμπύλο. Βάση ἐπίπεδη. Λαβὴ σωληνωτή, αὐλακωτὴ μὲ ἀνασηκωμένα ἄκρα. Τύπος 2.
Ὕψος 0,20 μ., διάμ. στομ. 0,23 μ., διάμ. βάσης 0,13 μ., πλ. λαβῆς 0,03 μ., πάχος τοιχ. 0,006 μ.
Ὁμάδες: 149 (65%)/144/151/153.

1802. Ὀγκώδης, δίωτος σκύφος. Συγκολλημένος. Πρακτικῶς ἀκέραιος (πίν. 94, 95).
Πηλὸς καθαρός, ἀνοικτόχρωμος καστανός. Ἀλείφωμα ἐρυθρό, ἐπιφάνειες καστανέρυθρες, μελανὲς κηλίδες, λεῖες. Διχρωμία πυρᾶς. Χεῖλος εὐθύ. Στόμιο κλειστό. Σῶμα καμπύλο. Βάση ἐπίπεδη. Λαβὲς σωληνωτές, αὐλακωτές. Τύπος 2.
Ὕψος 0,21 μ., διάμ. στομ. 0,25 μ., διάμ. βάσης 0,10 μ., πλ. λαβῆς 0,065 μ., πάχος τοιχ. 0,006 μ.
Ὁμάδες: 158 (5%)/147/150/39,10/151, 38 ὄστρακα: ἄγνωστη ὁμάδα.

1910. Ὀγκώδης σκύφος. Συγκολλημένος. Λείπει καὶ ἡ βάση.
Πηλὸς τραχύς, καστανός, σπογγωτός. Ἐπιφάνειες ὁμαλές, καστανὲς ἕως τεφρές, κατὰ τόπους μελανές. Διχρωμία πυρᾶς. Χεῖλος εὐθύ. Στόμιο κλειστό. Σῶμα καμπύλο. Λαβὴ σωληνωτή, αὐλακωτή.
Ὕψος σωζ. 0,14 μ., διάμ. στομ. 0,18 μ., πλ. λαβῆς 0,025 μ., πάχος τοιχ. 0,007 μ.
Ὁμάδες: 137 (60%)/140/130/135/138/136.

2179. Ὀγκώδης σκύφος. Συγκολλημένος σὲ δύο τμήματα (πίν. 94).
Πηλὸς λίγο τραχύς, καστανός, σπογγωτός, μὲ μαρμαρυγία. Ἐπιφάνειες καστανὲς ἕως μελανόφαιες, ἐξωτερικὰ τραχειά, ἐσωτερικὰ ὁμαλή. Διχρωμία πυρᾶς. Χεῖλος λοξό. Ὕψος ἀσύμμετρο. Στόμιο κλειστό. Σῶμα ἀπιόσχημο. Βάση ἐπίπεδη. Λαβὴ σωληνωτή. Τύπος 1.
Ὕψος 0,16-0,175 μ., διάμ. στομ. 0,17 μ., διάμ. βάσης 0,065 μ., πλ. λαβῆς 0,025 μ., πάχος τοιχ. 0,007 μ.
Ὁμάδες: 39,10 (90%)/61.

2299. Ὀγκώδης σκύφος. Συγκολλημένος. Ἐλλιπής (πίν. 94, 95).
Πηλὸς λίγο τραχύς, καστανός, πορώδης, μὲ μαρμαρυγία. Ἐπιφάνειες ὁμαλές, καστανέρυθρες. Χεῖλος ἐπίπεδο. Στόμιο κλειστό. Σῶμα ἀπιόσχημο. Βάση δισκοειδής. Ἄγγεῖο λίγο ἀσύμμετρο. Λαβὴ σωληνωτή, αὐλακωτή. Τύπος 1.
Ὕψος 0,20-0,22 μ., διάμ. στομ. 0,20-0,21 μ., διάμ. βάσης 0,11 μ., πλ. λαβῆς 0,025 μ., πάχος τοιχ. 0,007 μ.
Ὁμάδα: 39,10.

2301. Ὀγκώδης σκύφος. Συγκολλημένος. Ἐλλιπής (πίν. 96, 97).
Πηλὸς τραχύς, καστανός, σπογγωτός. Ἐπιφάνειες λίγο ἀδρές, ἐσωτερικὰ περισσότερο, καστανὲς ἕως καστανέρυθρες, κατὰ τόπους καστανότεφρες. Χεῖλος εὐθύ. Στόμιο κλειστό. Σῶμα καμπύλο. Ὕψος ἀσύμμετρο. Βάση ἐπίπεδη. Λαβὴ σωληνωτή, βραχεία. Τύπος 2.
Ὕψος 0,185-0,20 μ., διάμ. στομ. 0,205-0,225 μ., διάμ. βάσης 0,09 μ., πλ. λαβῆς 0,02 μ., πάχος τοιχ. 0,006 μ.
Ὁμάδες: 49 (70%)/39,8/39,7/62/39,10/39,9/39,4.

2395. Ὀγκώδης σκύφος. Συγκολλημένος. Σώζεται περίπου ὁ μισός (πίν. 96, 97).
Πηλὸς πολὺ καθαρός, ἀνοικτόχρωμος καστανόφαιος, μὲ μαρμαρυγία. Ἐπιφάνειες ὁμαλὲς ἕως λεῖες, ἀλείφωμα ἐρυθρό, κατὰ τόπους μελανό, καμένο, φθαρμένο ἐξωτερικά, πολὺ φθαρμένο ἐσωτερικά. Διχρωμία πυρᾶς. Χεῖλος εὐθύ. Στόμιο κλειστό. Σῶμα καμπύλο.

Βάση ἐπίπεδη, χωρὶς ἀλείφωμα. Λαβὴ σωληνωτή. Τύπος 2.
Ὕψος 0,185 μ., διάμ. στομ. 0,25 μ., διάμ. βάσης 0,09 μ., πλ. λαβῆς 0,035 μ., πάχος τοιχ. 0,006 μ.
Ὁμάδες: 61: (40%)/78/39,4.

2415. Ὀγκώδης σκύφος. Συγκολλημένος. Πρακτικῶς ἀκέραιος (πίν. 94, 95).
Πηλὸς λίγο τραχύς, καστανός, πορώδης. Ἐπιφάνειες λίγο ἁδρές, ὠχροκάστανη ἕως καστανέρυθρη, κατὰ τόπους τεφρὴ ἐξωτερικά. Διχρωμία πυρᾶς. Χεῖλος εὐθύ. Στόμιο κλειστό. Σῶμα ἀπιόσχημο. Ὕψος ἀσύμμετρο. Βάση δισκοειδής, ἀποτύπωμα πλέγματος. Δύο ψευδολαβές, αὐλακωτές, μὲ ἀνασηκωμένα ἄκρα. Τύπος 1.
Ὕψος 0,18-0,195 μ., διάμ. στομ. 0,215-0,23 μ., διάμ. βάσης 0,10 μ., πλ. ψευδολαβῆς 0,025 μ., πάχος τοιχ. 0,008 μ.
Ὁμάδες: 61 (60%)/71/39,9/39,10.

2556. Ὀγκώδης σκύφος. Συγκολλημένος. Ἐλλιπής (πίν. 96, 97).
Πηλὸς πολὺ καθαρός, καστανόφαιος, μὲ μαρμαρυγία. Ἐπιφάνεια ἐξωτερικὰ λεία, ἀλείφωμα καστανέρυθρο ἕως μελανό, ἐσωτερικὰ ὁμαλὴ ἕως λεία. Διχρωμία πυρᾶς. Χεῖλος εὐθύ. Στόμιο κυλινδρικό. Σῶμα καμπύλο. Βάση ἐπίπεδη. Λαβὴ σωληνωτή. Τύπος 2.
Ὕψος 0,21 μ., διάμ. στομ. 0,27 μ., διάμ. βάσης 0,10 μ., πλ. λαβῆς 0,05 μ., πάχος τοιχ. 0,009 μ.
Ὁμάδες: 129 (60%)/130.

2615. Ὀγκώδης σκύφος. Συγκολλημένος, μερικῶς συμπληρωμένος (πίν. 96, 97).
Πηλὸς πολὺ καθαρός, καστανόφαιος, πορώδης. Ἐπιφάνειες ὁμαλές, καστανέρυθρες ἕως μελανές. Διχρωμία πυρᾶς. Χεῖλος εὐθύ, παχυνόμενο. Στόμιο κλειστό. Σῶμα καμπύλο. Βάση ἐπίπεδη. Ἀγγεῖο λίγο ἀσύμμετρο. Δύο αὐλακωτὲς ψευδολαβές, ἡ μία σὰν δύο παράπλευρα ἐπιθήματα. Τύπος 2.
Ὕψος 0,205 μ., διάμ. στομ. 0,21 μ., διάμ. βάσης 0,085 μ., πλ. ψευδολαβῆς 0,03 μ., πάχος τοιχ. 0,006 μ.
Ὁμάδες: 109 (75%)/108/111/39,10.

2616. Ὀγκώδης σκύφος. Συγκολλημένος. Ἐλλιπής (πίν. 97).
Πηλὸς τραχύς, καστανόφαιος, πορώδης. Ἐπιφάνεια ἐξωτερικὰ ὁμαλή, μεγάλο κυκλικὸ τμῆμα ἀποκολλημένο, ἀλείφωμα καστανέρυθρο, φαιὰ τμήματα, ἐσωτερικὰ ὁμαλὴ ἕως λεία. Διχρωμία πυρᾶς. Χεῖλος εὐθύ. Στόμιο κλειστό. Σῶμα καμπύλο. Βάση ἐπίπεδη. Δύο ψευδολαβές, ἐλαφρῶς αὐλακωτές. Τύπος 2.
Ὕψος 0,22 μ., διάμ. στομ. 0,20 μ., διάμ. βάσης 0,10 μ., πλ. ψευδολαβῆς 0,025 μ., πάχος τοιχ. 0,007 μ.
Ὁμάδες: 39,5 (60%)/109/39,9.

2682. Ὀγκώδης, δίωτος σκύφος. Συγκολλημένος σὲ δύο τμήματα (πίν. 95).
Πηλὸς καθαρός, καστανός, πορώδης. Ἐπιφάνεια ἐξωτερικὰ ὁμαλὴ ἕως λεία, ἀλείφωμα καστανέρυθρο ἕως μελανωπό, ἐσωτερικὰ ὁμαλή. Διχρωμία πυρᾶς. Χεῖλος εὐθύ. Στόμιο κλειστό. Σῶμα ἀπιόσχημο. Βάση δισκοειδής. Λαβὲς σωληνωτές. Τύπος 1.
Ὕψος σωζ. μέγ. 0,16 μ., διάμ. στομ. 0,24 μ., διάμ. βάσης 0,10 μ., πλ. λαβῆς 0,05 μ., πάχος τοιχ. 0,006 μ.
Ὁμάδες: 39,10 (20%)/165/153/150/146/39,9/151/163.

2683. Ὀγκώδης σκύφος. Συγκολλημένος σὲ τρία τμήματα (πίν. 95).
Πηλὸς καθαρός, καστανός, πορώδης. Ἐπιφάνειες ὁμαλές, σημεῖα ἐξομάλυνσης, καστανέρυθρες ἕως μελανωπές. Διχρωμία πυρᾶς. Χεῖλος εὐθύ, παχυνόμενο. Στόμιο κλειστό. Σῶμα ἀπιόσχημο. Λεπτὰ τοιχώματα. Βάση δισκοειδής. Ψευδολαβὴ αὐλακωτή, μὲ ἀνασηκωμένα ἄκρα. Τύπος 1.
Ὕψος μέγ. σωζ. 0,15 μ., διάμ. στομ. 0,25 μ., διάμ. βάσης 0,11 μ., πλ. ψευδολαβῆς 0,035 μ., πάχος τοιχ. 0,003 μ.
Ὁμάδες: 142 (60%)/135/144/134/139/128.

2771. Ὀγκώδης σκύφος. Συγκολλημένος. Ἐλλιπής.
Πηλὸς λίγο τραχύς, καστανός, πορώδης, μὲ μαρμαρυγία. Ἐπιφάνειες ὁμαλές, ἴχνη ἐξομάλυνσης, ἐξωτερικὰ ἀνοικτόχρωμη καστανὴ ἕως ἐρυθρωπή, φαιὰ τμήματα. Διχρωμία πυρᾶς. Χεῖλος εὐθύ. Στόμιο κλειστό. Σῶμα ἐλαφρῶς καμπύλο. Βάση ἐπίπεδη. Σωληνωτὴ λαβή, ἐλαφρῶς αὐλακωτή. Τύπος 2.

Ὕψος 0,18 μ., διάμ. στομ. 0,175 μ., διάμ. βάσης 0,08 μ., πλ. λαβῆς 0,03 μ., πάχος τοιχ. 0,006 μ.
Ὁμάδες: 49 (90%)/39,8/39,7.

2772. Ὀγκώδης δίωτος σκύφος. Συγκολλημένος. Ἐλλιπής (πίν. 94, 95).
Πηλὸς τραχύς, φαιός, πορώδης. Ἐπιφάνειες λίγο ἁδρές, σημεῖα ἐξομάλυνσης, ἐξωτερικὰ καστανέρυθρη ἕως μελανωπή. Διχρωμία πυρᾶς. Χεῖλος εὐθύ, ἐπιφάνεια ἀνώμαλη. Στόμιο κυλινδρικό. Σῶμα ἀπιόσχημο ἕως ἐλαφρῶς καμπύλο. Βάση ἐπίπεδη. Λαβὲς σωληνωτές, μὲ ἀνασηκωμένα ἄκρα. Τύπος 1.
Ὕψος 0,21 μ., διάμ. στομ. 0,235 μ., διάμ. βάσης 0,075 μ., πλ. λαβῆς 0,03 μ., πάχος τοιχ. 0,008 μ.
Ὁμάδες: 49 (95%)/61.

2775. Ἄνω τμῆμα ὀγκώδους σκύφου. Συγκολλημένος.
Πηλὸς λίγο τραχύς, φαιός, πορώδης. Ἐπιφάνειες λεῖες, λίγο ἀνώμαλες, σημεῖα ἐξομάλυνσης, καστανωπὲς ἕως μελανωπές. Χεῖλος εὐθύ. Στόμιο κλειστό. Σῶμα καμπύλο. Τοιχώματα λεπτά. Σωληνωτὴ λαβὴ μὲ ἀνασηκωμένα ἄκρα.
Ὕψος σωζ. 0,14 μ., διάμ. στομ. 0,195 μ., πλ. λαβῆς 0,03 μ., πάχος τοιχ. 0,005 μ.
Ὁμάδες: 71 (25%)/148/61/39,9.

2776. Ἄνω τμῆμα ὀγκώδους, δίωτου σκύφου. Συγκολλημένο.
Πηλὸς λίγο τραχύς, καστανός, πορώδης, μὲ μαρμαρυγία. Ἐπιφάνειες ὁμαλές, καστανέρυθρες ἕως μελανωπές. Διχρωμία πυρᾶς. Χεῖλος εὐθύ. Στόμιο κλειστό. Σῶμα καμπύλο. Λαβὲς σωληνωτές.
Ὕψος σωζ. 0,15 μ., διάμ. στομ. 0,22 μ., πλ. λαβῆς 0,03 μ., πάχος τοιχ. 0,008 μ.
Ὁμάδες: 78 (40%)/61/39,4/71/5.

2779. Ὀγκώδης σκύφος. Συγκολλημένος. Ἐλλιπής.
Πηλὸς λίγο τραχύς, καστανέρυθρος. Ἐπιφάνεια ἐξωτερικὰ λεία ἕως ὁμαλή, σημεῖα ἐξομάλυνσης, ἀλείφωμα μελανωπό, ἐσωτερικὰ ὁμαλή. Διχρωμία πυρᾶς. Χεῖλος εὐθύ. Σῶμα κάτω κωνικό, κυλινδρικὸ περὶ τὸ στόμιο. Βάση ἐπίπεδη. Λαβὴ σωληνωτή, ἐλαφρῶς λοξὰ κολλημένη. Τύπος 1.
Ὕψος 0,20 μ., διάμ. στομ. 0,21 μ., διάμ. βάσης 0,095 μ., πλ. λαβῆς 0,03 μ., πάχος τοιχ. 0,007 μ.
Ὁμάδες: 49 (85%)/39,8/61/78/79.

2781. Ὀγκώδης σκύφος. Συγκολλημένος. Ἐλλιπής (πίν. 97).
Πηλὸς καθαρός, καστανόφαιος, πορώδης. Ἐπιφάνεια ἐξωτερικὰ ὁμαλή, σημεῖα ἐξομάλυνσης, φαιὴ ἕως καστανέρυθρη, ἐσωτερικὰ λεία. Χεῖλος εὐθύ. Στόμιο κλειστό. Σῶμα ἐλαφρῶς καμπύλο ἕως κωνικό. Βάση ἐπίπεδη. Βραχεία ψευδολαβή, αὐλακωτή. Θέση περὶ τὸ στόμιο ὑποδηλώνει συνολικὰ ἕξι ψευδολαβές. Τύπος 2.
Ὕψος 0,22 μ., διάμ. στομ. 0,22 μ., διάμ. βάσης 0,10 μ., πλ. ψευδολαβῆς 0,015 μ., πάχος τοιχ. 0,005 μ.
Ὁμάδες: 39,5 (55%)/39,4/39,10.

2783. Ἄνω τμῆμα ὀγκώδους σκύφου. Συγκολλημένος σὲ δύο τμήματα.
Πηλὸς λίγο τραχύς, καστανός, σπογγωτός. Ἐπιφάνειες καστανέρυθρες ἕως μελανωπές, ὁμαλές. Διχρωμία πυρᾶς. Χεῖλος εὐθύ. Στόμιο κλειστό. σῶμα καμπύλο. Δύο ψευδολαβὲς ἁπλές, ἐλαφρῶς αὐλακωτές.
Ὕψος μέγ. σωζ. 0,14 μ., διάμ. στομ. 0,23 μ., πλ. ψευδολαβῆς 0,025 μ., πάχος τοιχ. 0,006 μ.
Ὁμάδες: 39,10 (65%)/153/149/152.

2785. Ἄνω τμῆμα ὀγκώδους σκύφου. Συγκολλημένο.
Πηλὸς λίγο τραχύς, καστανός. Ἐπιφάνειες λίγο ἁδρές, σημεῖα ἐξομάλυνσης, καστανὲς ἕως μελανωπές. Διχρωμία πυρᾶς. Χεῖλος εὐθύ. Στόμιο κυλινδρικό. Δύο ψευδολαβές, κακότεχνες.
Ὕψος σωζ. 0,075 μ., διάμ. στομ. 0,24 μ., πλ. ψευδολαβῆς 0,035 μ., πάχος τοιχ. 0,008 μ.
Ὁμάδες: 39,4 (70%)/39,10/39,7.

2848. Ἄνω τμῆμα ὀγκώδους σκύφου κακότεχνου. Συγκολλημένο.
Πηλὸς τραχύς, καστανός, σπογγωτός. Ἐπιφάνειες ὁμαλές, λίγο ἁδρές, καστανές. Χεῖλος εὐθύ. Σῶμα καμπύλο, περὶ τὸ στόμιο κυλινδρικό. Λαβὴ σωληνωτή, αὐλακωτή, κακότεχνη.
Ὕψος σωζ. 0,125 μ., διάμ. στομ. 0,145 μ., πλ. λαβῆς 0,025 μ., πάχος τοιχ. 0,008 μ.
Ὁμάδες: 122 (90%)/113.

2849. Ἄνω τμῆμα ὀγκώδους σκύφου. Συγκολλημένο σὲ δύο κομμάτια (πίν. 97).
Πηλὸς καθαρός, καστανέρυθρος, μὲ μαρμαρυγία. Ἐπιφάνειες ὁμαλὲς ἕως λεῖες, ἐξωτερικὰ ἀλείφωμα, καστανέρυθρη. Χεῖλος εὐθύ. Στόμιο κλειστό. Σῶμα καμπύλο. Ψευδολαβὲς τύπου elephant lug, ἡ μία ἐλαφρῶς λοξὰ κολλημένη.
Ὕψος μέγ. σωζ. 0,11 μ., διάμ. στομ. 0,24 μ. πλ. ψευδολαβῆς 0,025 μ., πάχος τοιχ. 0,008 μ.
Ὁμάδα: 49.

2850. Ἄνω τμῆμα ὀγκώδους, δίωτου σκύφου. Συγκολλημένο (πίν. 97).
Πηλὸς τραχύς, καστανός, πορώδης. Ἐπιφάνειες ὁμαλὲς ἕως λίγο ἀδρές, καστανέρυθρες ἕως φαιές, ἐξωτερικὰ κατὰ τόπους διαβρωμένη. Διχρωμία πυρᾶς. Χεῖλος εὐθύ. Στόμιο κλειστό. Σῶμα καμπύλο. Λαβὲς σωληνωτές, μὲ ἀνασηκωμένα ἄκρα. Τύπος 2.
Ὕψος σωζ. 0,165 μ., διάμ. στομ. 0,215 μ., πλ. λαβῆς 0,025 μ., πάχος τοιχ. 0,007 μ.
Ὁμάδες: 144 (35%)/61/49/39,5/139/117/39,9/147.

2851. Ὀγκώδης σκύφος. Συγκολλημένος. Ἐλλιπής (πίν. 96, 97).
Πηλὸς τραχύς, καστανός, πορώδης, μὲ μαρμαρυγία. Ἐπιφάνειες ὁμαλές, ἐξωτερικὰ ἀλείφωμα καστανέρυθρο ἕως φαιό. Χεῖλος εὐθύ. Στόμιο κλειστό. Σῶμα καμπύλο. Βάση ἐπίπεδη. Λαβὴ σωληνωτή, μὲ ἀνασηκωμένα ἄκρα. Τύπος 2.
Ὕψος 0,24 μ., διάμ. στομ. 0,24 μ., διάμ. βάσης 0,10 μ., πλ. λαβῆς 0,02 μ., πάχος τοιχ. 0,007 μ.
Ὁμάδες: 61 (30%)/173/39,4/49/39,9/39,8/71.

2852. Ἄνω τμῆμα ὀγκώδους σκύφου. Συγκολλημένο.
Πηλὸς καθαρός, καστανόφαιος μὲ μαρμαρυγία. Ἐπιφάνειες ὁμαλὲς ἕως λεῖες, ἐξωτερικὰ ἀλείφωμα καστανέρυθρο. Διχρωμία πυρᾶς. Χεῖλος εὐθύ. Στόμιο κλειστό. Σῶμα καμπύλο. Λαβὴ σωληνωτή.
Ὕψος σωζ. 0,145 μ., διάμ. στομ. 0,17 μ., πλ. λαβῆς 0,03 μ., πάχος τοιχ. 0,007 μ.
Ὁμάδες: 61 (60%)/70/78.

2853. Ἄνω τμῆμα ὀγκώδους σκύφου. Συγκολλημένο (πίν. 95).
Πηλὸς καθαρός, καστανὸς ἕως μελανωπός, πορώδης. Ἐπιφάνειες ὁμαλὲς ἕως λίγο ἀδρές, μελανωπὲς ἕως καστανωπές. Χεῖλος εὐθύ. Στόμιο κλειστό. Σῶμα καμπύλο. Δύο ἐπιμήκη ἐπιθήματα στὸ χεῖλος, στὴ θέση λαβῆς.
Ὕψος σωζ. 0,11 μ., διάμ. στομ. 0,205 μ., πλ. λαβῆς 0,045 μ., πάχος τοιχ. 0,006 μ.
Ὁμάδα: 39,11.

2854. Στόμιο ὀγκώδους σκύφου. Συγκολλημένο σὲ δύο τμήματα.
Πηλὸς πολὺ καθαρός, καστανός, μὲ μαρμαρυγία. Ἐπιφάνειες λεῖες, στιλπνές, ἔντριπτες, ἀλείφωμα ἐρυθρὸ ἕως καστανωπό. Χεῖλος εὐθύ. Στόμιο κλειστό. Λαβὴ σωληνωτή, ἐνσωματωμένη.
Ὕψος μέγ. σωζ. 0,115 μ., διάμ. στομ. 0,22 μ., πλ. λαβῆς 0,045 μ., πάχος τοιχ. 0,006 μ.
Ὁμάδα: 39,4.

2855. Ἄνω τμῆμα ὀγκώδους σκύφου. Συγκολλημένο.
Πηλὸς καθαρός, καστανός, μὲ μαρμαρυγία. Ἐπιφάνειες λεῖες, ἔντριπτες, ὁλόβαφες ἐρυθρές, ἐξωτερικὰ φθαρμένες. Χεῖλος εὐθύ. Στόμιο κλειστό. Σῶμα καμπύλο. Λαβὴ σωληνωτή, ἐπιμήκης.
Ὕψος σωζ. 0,14 μ., διάμ. στομ. 0,21 μ., πλ. λαβῆς 0,055 μ., πάχος τοιχ. 0,005 μ.
Ὁμάδες: 162 (60%)/39,10.

2856. Ἄνω τμῆμα ὀγκώδους σκύφου. Συγκολλημένο.
Πηλὸς καθαρός, καστανός. Ἐπιφάνειες λεῖες, στιλπνές, ἔντριπτες, ἀλείφωμα καστανέρυθρο ἕως μελανό, ἐξωτερικὰ κατὰ τόπους διαρρηγμένο. Διχρωμία πυρᾶς. Χεῖλος εὐθύ. Στόμιο κλειστό. Σῶμα καμπύλο. Λαβὴ σωληνωτή.
Ὕψος σωζ. 0,11 μ., διάμ. στομ. 0,18 μ., πλ. λαβῆς 0,03 μ., πάχος τοιχ. 0,006 μ.
Ὁμάδες: 39,9 (80%)/39,7.

2857. Ὀγκώδης σκύφος. Συγκολλημένος σὲ δύο τμήματα.
Πηλὸς καθαρός, καστανός. Ἐπιφάνειες ὁμαλές, ἀλείφωμα καστανόμαυρο ἐξωτερικά. Διχρωμία πυρᾶς. Χεῖλος εὐθύ. Στόμιο κλειστό.

Σῶμα καμπύλο. Βάση ἐπίπεδη. Δύο ψευδολαβές. Τύπος 2.
Ὕψος 0,23 μ., διάμ. στομ. 0,225 μ., διάμ. βάσης 0,10 μ., πλ. ψευδολαβῆς 0,025 μ., πάχος τοιχ. 0,007 μ.
Ὁμάδες: 39,10 (95%)/61.

A.T. 1019. Ἄνω τμῆμα ὀγκώδους σκύφου καμπύλου. Συγκολλημένο. Πηλὸς πολὺ καθαρός, καστανόφαιος μὲ μαρμαρυγία. Ἐπιφάνειες λεῖες, ἀλείφωμα φαιὸ ἕως καστανέρυθρο. Χεῖλος εὐθύ. Στόμιο κλειστό. Λαβὴ κυλινδρική, ὁριζόντια κολλημένη.
Ὕψος σωζ. 0,095 μ., πάχ. 0,008 μ., πλάτος λαβῆς 0,03 μ.

Σφαιρικά

Τὸ μικρὸ εὐρύστομο σφαιρικὸ ἀγγεῖο (πίν. 98-103) φέρει ἀπολύτως ἰδιαίτερα χαρακτηριστικά, ἀποτελεῖ ἐμβληματικὸ ἀγγεῖο τοῦ Ἀποθέτη καὶ δὲν ταυτίζεται μὲ σύγχρονα δείγματα ἄλλων περιοχῶν. Ἀπὸ τὸ σύνολο τῆς κεραμεικῆς συγκολλήθηκαν 50 σφαιρικὰ ἀγγεῖα καὶ ἀναγνωρίσθηκαν ἐπὶ πλέον ἄλλα 115 ἀπὸ μικρὰ τεμάχια ἢ μεμονωμένα ὄστρακα. Στὸ ἀγγεῖο δόθηκε ἰδιαίτερο ὄνομα, τὸ ὁποῖο περιγράφει ἁπλῶς τὸ σχῆμά του, καὶ ἐπιδιώχθηκε νὰ μὴν ὀνομασθεῖ πυξίδα, ὅπως τὸ παρόμοιο σκεῦος τῆς Πρωτοκυκλαδικῆς ΙΙ. Ὁ συσχετισμὸς θὰ δημιουργοῦσε ὁπωσδήποτε συνειρμὸ καὶ σύνδεση, πιθανῶς λανθασμένη.

Τὰ τυπικὰ χαρακτηριστικὰ τοῦ σχήματος εἶναι σῶμα σφαιρικὸ χωρὶς λαβὲς ἢ ἀποφύσεις, λαιμὸς εὐρὺς χαμηλὸς κυλινδρικός, μὲ χεῖλος φερόμενο πρὸς τὰ ἔξω ἢ ἄλλοτε διευρυνόμενος ἀπὸ τὴ ρίζα του ποὺ φθάνει ἕως χωνοειδής, βάση ἐλαφρὰ κοίλη καὶ συνολικὸ ὕψος γύρω στὰ 0.10-0.12 μ. Κατασκευάζεται ἀπὸ πηλὸ γενικὰ καθαρό, σκοτεινόχρωμο, μὲ τοιχώματα λεπτὰ ἕως παχειὰ (0.004-0.008 μ.) ἀσχέτως μεγέθους. Ἡ ἐξωτερικὴ ἐπιφάνεια εἶναι ἐπιμελημένη στιλπνὴ ἢ ἔντριπτη. Τὸ σχῆμα τοῦ σώματος καὶ τὰ χαρακτηριστικὰ κατασκευῆς τῶν σφαιρικῶν παρουσιάζουν ἔντονες ὁμοιότητες μὲ τὸ σῶμα τῶν ἀμφορίσκων, σὲ τέτοιο βαθμὸ ποὺ κάποτε κατὰ τὴ συγκόλληση ἡ ἀπόδοση ὀστράκων σὲ συγκεκριμένο σχῆμα ἦταν προβληματική.

Συχνὰ τὰ σφαιρικὰ ἀγγεῖα φέρουν διακόσμηση πλαστικὴ ἢ γραπτὴ ἢ καὶ τὶς δύο, ἀποδίδοντας κατὰ κανόνα τὸ ἴδιο καμπυλόγραμμο θέμα. Ἡ βαφὴ τῶν γραπτῶν εἶναι ἄψητη[344], ἐξίτηλη, λευκὴ συνήθως ἢ ἐρυθρὴ ἢ ἀκόμα λευκὴ καὶ ἐρυθρή. Στὴν κακὴ διατήρηση τῆς βαφῆς συμβάλλει ὁπωσδήποτε καὶ ἡ λεία ἐπιφάνεια τῶν ἀγγείων στιλπνὴ ἢ ἔντριπτη. Ἡ ἐσωτερικὴ ἐπιφάνεια εἶχε διατηρήσει μετὰ τὴν κατασκευὴ τὴ συνήθη τραχύτητα καὶ τὶς ἀνωμαλίες τῶν κλειστῶν ἀγγείων, ἀλλὰ στὰ περισσότερα ἐξ αὐτῶν καλύφθηκε τελικὰ μὲ παχὺ καὶ σκληρὸ λευκὸ ἀλείφωμα, σήμερα πολλὲς φορὲς φθαρμένο. Αὐτὸ τὸ λευκὸ ἀλείφωμα ὑπάρχει ἐσωτερικὰ μόνον στὰ σφαιρικὰ καὶ ἀποτελεῖ κύριο διαγνωστικὸ στοιχεῖο τοῦ σχήματος.

Τὸ ἀγγεῖο παρουσιάζει πολλὲς ὁμοιότητες μὲ τὴ νησιωτικὴ πυξίδα τῆς Πρωτοκυκλαδικῆς ΙΙ ἀλλὰ καὶ σαφεῖς διαφορές: Τὰ σφαιρικὰ τοῦ Τσέπι δὲν ἔχουν κάλυμμα καὶ ἡ διεύρυνση τοῦ στομίου ἢ ὁ χωνοειδὴς λαιμὸς εἶναι ἐκ κατασκευῆς ἀκατάλληλα γιὰ νὰ κλείσουν μὲ πῶμα. Ὁ λαιμός τους, ἰδιαίτερα, εἶναι τμῆμα διακριτὸ καὶ ὄχι ἁπλὸς χαμηλὸς κύλινδρος, ὅπως στὶς πυξίδες. Ἀντίθετα μὲ αὐτές, τὰ σφαιρικὰ τοῦ Τσέπι κατασκευάζονται χωρὶς λαβὲς (πλὴν μικρῆς ἰδιαίτερης ὁμάδας) καὶ στὴ θέση ἐκείνων, ἀπὸ τοῦ ὤμου μέχρι τὸ εὐρύτερο σημεῖο τῆς κοιλιᾶς, σχηματίζεται ἡ διακόσμηση. Ἐπίσης, τὰ δύο σχήματα ἀπέχουν χρονικὰ μεταξύ τους, χωρὶς νὰ ὑπάρχει ὅμοιος τύπος στὴν ἐνδιάμεση Πρωτοκυκλαδικὴ Ι, καὶ γι' αὐτὸ εἶναι προτιμότερο νὰ ἀποφεύγεται ἡ ἴδια ὀνομασία, ποὺ θὰ μποροῦσε νὰ δημιουργήσει παρανόηση.

344. Τοῦτο προκύπτει καὶ ἀπὸ τὸ γεγονὸς ὅτι στὰ σημεῖα, ὅπου ἀποπίπτει ἡ βαφή, ἡ ἐπιφάνεια παραμένει στιλπνή, πρβ. Vitelli 1999, 68.

Κατὰ τὸ περίγραμμα τοῦ σώματος τὰ σφαιρικὰ ἀγγεῖα, δὲν ἔχουν μεταξύ τους οὐσιώδεις διαφορές. Ὅμως, γιὰ λόγους παραλληλισμοῦ κρίθηκε σκόπιμο να διαιρεθοῦν, ὅπως καὶ οἱ ἀμφορίσκοι, σὲ τρεῖς τύπους: Πιεσμένος σφαιρικὸς (τύπος 1)[345], σφαιρικὸς (τύπος 2) καὶ κωνικός (τύπος 3). Οἱ τρεῖς κύριοι τύποι παρουσιάζονται μὲ λαιμὸ χαμηλό (κυλινδρικὸ ἢ χωνοειδή), ποὺ διευρύνεται μόνον στὸ στόμιο καὶ ἄλλοτε ὑψηλό (κυλινδρικὸ ἢ χωνοειδή), ποὺ διευρύνεται ἀπὸ τὴ ρίζα τοῦ λαιμοῦ μέχρι τὸ στόμιο.

Ὡς πρὸς τὴ διαμόρφωση τῆς ἐξωτερικῆς ἐπιφάνειας παρατηρεῖται κατ᾽ ἀρχὴν ὅτι περὶ τὴ ρίζα τοῦ λαιμοῦ γράφεται συχνὰ μία ταινία μὲ λευκὴ ἢ ἐρυθρὴ βαφή. Ἡ κύρια ὅμως καὶ χαρακτηριστικὴ διακόσμηση τοῦ ἀγγείου τοποθετεῖται περὶ τὴν εὐρύτερη διάμετρο τοῦ σώματος σὲ τρεῖς ἴσες μεταξύ τους ἀποστάσεις. Βασικὸ σχέδιο, πάντοτε τὸ ἴδιο, εἶναι δύο σχεδὸν ἐφαπτόμενες ἀντίνωτες ἑλικοειδεῖς καμπύλες, ποὺ διαμορφώνουν ἑνιαῖο θέμα. Τὸ ἕνα ἄκρο κάθε καμπύλης στρέφει μέχρι νὰ κλείσει σχεδὸν σὲ κύκλο σάν ἕλικα, ἐνῶ τὸ ἄλλο φέρεται εὐθύγραμμο πρὸς τὰ κάτω. Ἀπὸ τὴν ἀντίνωτη θέση των δύο καμπυλῶν καὶ τοῦ εὐθύγραμμου ἄκρου προκύπτει τὸ τυπικὸ θέμα, ποὺ δίνει τὴν ἐντύπωση ἄνθους κρίνου. Αὐτὴ ἡ τυπικὴ διακόσμηση, γραπτὴ ἢ τυπωμένη ἀνάγλυφη, ἀπαντᾶται στὰ πολλὰ μεμονωμένα ὄστρακα, ποὺ παρὰ τὸ μικρό τους μέγεθος ἀποδίδονται σὲ σφαιρικὰ ἀγγεῖα καὶ προσθέτουν ἐνδιαφέρουσες παραλλαγὲς στὸ ἑλικοειδὲς θέμα (πίν. 100).

Οἱ ἀνάγλυφες καμπύλες, σὲ κάθε ἀγγεῖο διαφορετικές, εἶναι τυπωμένες στὸν πηλὸ τόσο ἐπιφανειακά, ὥστε μόλις διακρίνονται. Ἐπισταμένη ἐξέταση ἀποκαλύπτει ὅτι τὰ δύο ἀντίνωτα θέματα δὲν εἶναι ἀπολύτως ὅμοια μεταξύ τους. Ὑπάρχει διαφορὰ στὸ μέγεθος, στὸ ἀκριβὲς περίγραμμα καὶ στὴν καμπύλη, λεπτομέρειες ποὺ φανερώνουν ὅτι τὸ ἀνάγλυφο δὲν τυπώθηκε μὲ συγκεκριμένο ἀντικείμενο, κάτι σάν σφραγίδα (π.χ. **2141**, **A.T. 258**). Δὲν ἀποκλείεται μάλιστα οἱ δύο ἀντίνωτες ἕλικες νὰ προῆλθαν ἀπὸ τὴν ταυτόχρονη πίεση τῶν δύο παράπλευρων δακτύλων τοῦ κεραμέα, τοῦ δείκτη καὶ τοῦ ἀντίχειρα. Θεωρητικά, τὸ θέμα τυπώνεται καὶ τὶς τρεῖς φορὲς στὸ ἴδιο ὕψος τοῦ σώματος, ἂν καὶ στὴν πράξη τὰ κενὰ στὴ συγκόλληση τῶν ἀγγείων δὲν ἐπιτρέπουν τὴ διαπίστωση αὐτή. Μόνον τὰ **2075** καὶ **2142** σώζουν δύο ζεύγη θεμάτων, καὶ αὐτὰ φαίνεται νὰ ἔχουν μεταξύ τους διαφορές. Τονίζεται πάντως ὅτι παρὰ τὴ βασικὴ ὁμοιομορφία, ὑπάρχει μεγάλη ποικιλία τυπικοῦ σχεδίου καὶ τρόπου ἐκτέλεσης. Στὰ περισσότερα ἀγγεῖα ἢ ὄστρακα τὸ τύπωμα εἶναι ἐπιφανειακό (π.χ. **A.T. 260**, **A.T. 271**). Λίγο βαθύτερο εἶναι σὲ ἄλλα ὄστρακα, ὅπως τὰ **A.T. 229**, **A.T. 234**, **A.T. 236**, **A.T. 286**, **A.T. 287**, **A.T. 293**, ἐνῶ σὲ δύο ἀγγεῖα, τὰ **1812**, **2141**, ἡ πίεση στὸ κέντρο τῆς ἕλικας προκαλεῖ ἐξωτερικὰ ἀνύψωση τῆς ἐπιφάνειας τοῦ πηλοῦ. Σὲ βελτιωμένη παραλλαγὴ τὸ κόσμημα χαράσσεται ἢ τυπώνεται μὲ κάποιο ἐργαλεῖο βαθειὰ στὸ σῶμα τοῦ πηλοῦ, καὶ τότε τὸ περίγραμμα προβάλλει ἔξεργο (**A.T. 231**, **A.T. 256**, **A.T. 264**, **A.T. 288** καὶ τὸ ἀγγεῖο **2144**). Ἐπὶ πλέον, πολλὲς φορὲς ἡ κοιλότητα τοῦ κοσμήματος βάφεται μὲ τὴν ἴδια ἄψητη καὶ ἐξίτηλη βαφὴ τῆς γραπτῆς ἐπιφανειακῆς διακόσμησης, πράγμα ποὺ δημιουργεῖ τὴν ὑπόνοια ὅτι ὅλα τὰ ἀνάγλυφα ἦταν ἀρχικὰ βαμμένα[346].

---

345. Ὅμοιο σχῆμα μὲ τὰ σφαιρικὰ τύπου 1 ἔχει τὸ ἕνα ἐκ τῶν δύο χρυσῶν ἀγγείων τοῦ Μουσείου Μπενάκη (ἀρ. 1516), μὲ προέλευση τὴν Εὔβοια, ἐνῶ ἡ ἐμπίεστη γραμμικὴ διακόσμηση εἶναι παρόμοια τῆς ἐγχάρακτης τῶν ἀμφορίσκων.

346. Πρβ. ὅμοια παρατήρηση Vitelli 2007, 124.

Πάντως, μὲ τὴ βαφὴ προβάλλεται ἀσφαλῶς τὸ ἰδιαίτερα χαμηλὸ ἀνάγλυφο, ποὺ στὴν πραγματικότητα εἶναι δυσδιάκριτο.

Ὡς πρὸς τὴ στρωματογραφικὴ κατανομὴ τῶν σφαιρικῶν κατ᾽ ἀρχὴν παρατηρεῖται ὅτι, παρὰ τὴ συχνὴ παρουσία τους, ἀπουσιάζουν ἀπὸ τὰ σύνολα τῶν πρώτων ἐναγισμῶν στὴ ΒΔ καὶ ΝΔ γωνία, τὰ ὁποῖα οὕτως ἢ ἄλλως περιλαμβάνουν ἐλάχιστα ἀγγεῖα[347]. Ἤδη, ὅμως, στὸ κατώτατο στρῶμα τῆς φορητῆς ἐπίχωσης (βάθος 1.85-2.10 μ.) ὑπάρχουν δώδεκα ἀγγεῖα, ὁλόκληρα ἢ μὲ συμπληρώσεις καὶ 8 ὄστρακα διακοσμημένα, ποὺ παρουσιάζουν ὁρισμένες παραλλαγὲς καὶ μεταξύ τους διαφορές.

Ἁπλούστερο ὅλων τὸ **1590**, μὲ λαιμὸ διαμορφωμένο ἐνιαῖα μὲ τὸ σῶμα[348], ἦταν μαζὶ μὲ τὸ κωνικὸ **1625**, στὴν ἴδια ὁμάδα ποὺ βρέθηκε στὰ ΒΑ, ἐπάνω στὸν ἀμμώδη πυθμένα[349]. Τυπικὸ σχῆμα καὶ ἐπιμελημένη κατασκευὴ ἔχουν τὸ **1564**, ἕνα ἀπὸ τὰ ἐλάχιστα ἀκέραια ἀγγεῖα, τὰ **1803**, **1806**, τὸ μικρότερο ὅλων **1810** καθὼς καὶ τὸ **2136**, βεβαιωμένα παλαιό, μὲ δύο ὄστρακά του σφραγισμένα κάτω ἀπὸ τὴν ἀνατολικὴ παρειά. Τέσσερα ἀγγεῖα διακρίνονται γιὰ τὸν χωνοειδὴ λαιμό τους (**1697**, **1903**, **1907**, **2347)** περισσότερο τονισμένον ἀπὸ ὅ,τι θὰ παρατηρήσουμε σὲ ὑψηλότερα στρώματα. Χαρακτηριστικὸ εἶναι τὸ **1697**, μοναδικὸ γραπτὸ μὲ ξένο πρὸς τὸ Τσέπι πλατὺ θέμα ἄψητης βαφῆς καὶ ὑψηλὸ λαιμό.

Ἀπὸ τὴν ἀναλυτικὴ ἀναφορὰ συνάγεται ὅτι τὰ σφαιρικὰ τοῦ κατώτατου στρώματος ἀνῆκαν ἀδιακρίτως σὲ ὅλα τὰ χαρακτηριστικὰ σχήματα τῆς κατηγορίας. Ἀπὸ τὸ πρώιμο σχῆμα τοῦ **1903**, τὸν ὑψηλὸ λαιμὸ τοῦ **1697** μὲ τὴν πρώιμη πλατειὰ διακόσμηση, μέχρι τὸ ἁπλούστατο **1590** καὶ τὸ τυποποιημένο σχῆμα μὲ διακριτὸ λαιμὸ τῶν **1564**, **1625**, **1803** καὶ **2136**. Ἡ γραπτὴ διακόσμηση, πλὴν τῆς ἰδιότυπης τοῦ **1697**, περιορίζεται σὲ μία ταινία περὶ τὴ ρίζα τοῦ λαιμοῦ (**1590**, **1806**, **1810**, **1903**). Τυπωμένο ἑλικοειδὲς θέμα ὑπάρχει σὲ ὄστρακα, κατὰ τὸ πλεῖστον πολὺ μικρά (π.χ. **A.T. 236**, **A.T. 259**, **A.T. 275**, **A.T. 280**, **A.T. 288**, **A.T. 293**), ὕψους τὸ πολὺ 0.04 μ. καὶ περιπλέκουν σχετικὰ τὴν ἐκτίμηση[350], ἀφοῦ πιθανὸν νὰ ἔχουν παρεισφρήσει ἀπὸ ὑψηλότερα στρώματα μέσω κενῶν τῆς ἐπίχωσης μέχρι τὸν πυθμένα.

Στὸ ἑπόμενο στρῶμα, γενικοῦ βάθους 1.55-1.85 μ., ὑπάρχουν 8-9 ὄστρακα μεμονωμένα καὶ 13 συνολικὰ ἀγγεῖα τῶν τριῶν τύπων (**1575**, **1695**, **1805**, **1807**, **1907**, **1925**, **2120**, **2121**, **2132**, **2133**, **2137**, **2151**). Ὑπάρχει ἀκόμα τὸ **2122**, τελείως σφαιρικό, μὲ λεπτότατα τοιχώματα καὶ καμπύλο πυθμένα χωρὶς βάση, ἂν καὶ ἡ τραχύτητα τῆς ἐπιφάνειας στὸν πυθμένα του πιθανὸν νὰ ὀφείλεται σὲ βάση ποὺ ἀπέπεσε. Ἀντίθετα τὸ **1695** εἶναι ἀσυνήθως χονδροειδὲς καὶ βασίζεται σὲ πλατὺ ἰσοπεδωμένο πυθμένα.

Σὲ βάθος 1.50-1.55 μ., ὅπως παρατηρήθηκε κατὰ τὴν ἀνασκαφή, στὰ τοιχώματα τοῦ λάκκου σημειώνονται κατασκευαστικὲς ἐπεμβάσεις καὶ συγχρόνως οἱ συγκεντρώσεις κεραμεικῆς ἐπεκτείνονται μέχρι τὰ ἄκρα, τὶς παρειές. Οἱ νέες ἐπιχώσεις ἀνυψώνονται σὲ βάθος 1.40 μ. καὶ σχηματίζουν στρῶμα πάχους 0.10-0.15 μ. πού, παρὰ τὸ μικρὸ πάχος του περιλαμβάνει, μεταξὺ τῶν πολλῶν ἀγγείων, ἀκέραια καὶ μεγάλα τμήματα σφαιρικῶν. Κυρίως, ὅμως, ὅπως παρατηρήθηκε ἀπὸ τὸν Δ. Κουφοβασίλη,

---

347. Βλ. κεφάλαιο: Ἐπίχωση Λάκκου σ. 31, 34.

348. Ἡ φαινομενικὴ ἀσυμμετρία στὸ ὕψος δημιουργεῖται ἀπὸ τὴν ἄνιση δακτυλιόσχημη βάση του.

349. Βλ. κεφάλαιο: Ἐπίχωση Λάκκου σ. 34 (ὁμάδα 165), ἀγγεῖα **1800**, **1912**, **2093**, **2355** κ.λπ.

350. Βλ. εὐθὺς κατωτέρω.

ἀπὸ τὸ βάθος αὐτὸ αρχίζουν τὰ διακοσμημένα, ὅπως τὸ **1812** μὲ ἔντονα τυπωμένο τὸ ἑλικοειδὲς κόσμημα μὲ μακρὺ στέλεχος. Συγχρόνως, τὸ ἕνα ἀπὸ αὐτά, τὸ **2117** σώζει μόνον τὸ ἄνω τμῆμα καὶ φέρει στὸν ὦμο ἰδιότυπη γιὰ τὸ Τσέπι γραπτὴ ὁμάδα κατακόρυφων λευκῶν γραμμῶν[351]. Μέσα στὸ ἴδιο στρῶμα βρέθηκαν ἀκόμα ὀκτώ τουλάχιστον μεμονωμένα ὄστρακα μὲ πλαστικὴ διακόσμηση, στὰ περισσότερα ἐπιζωγραφημένη. Ἀπὸ αὐτὰ ξεχωρίζουν τρία ὄστρακα ἑνὸς ἀγγείου (**A.T. 231**, **A.T. 232**, **A.T. 233**) μὲ ἕλικες βαθειὰ τυπωμένες καὶ βαμμένες, τὸ ὁποῖο ποικίλλεται ἐπὶ πλέον μὲ πυκνὴ σειρὰ στιγμῶν περὶ τὴν ἀρχὴ τοῦ ὤμου καὶ τὴ ρίζα τοῦ λαιμοῦ[352].

Τὸ ἑπόμενο, παχύτερο στρῶμα βάθους 1.14-1.40 μ., περιεῖχε πολλὰ ἀγγεῖα (π.χ. **2075**, **2140**, **2141**, **2142**, **2146**, **2147**), καθὼς καὶ πολλὰ ὄστρακα μὲ τυπωμένο ἑλικοειδὲς θέμα. Σὲ μερικὰ ἀπὸ τὰ ὄστρακα τὸ κόσμημα ἦταν βαμμένο ἐρυθρό, ἐνῶ λίγα διατηροῦν ἐπὶ πλέον ἴχνη βαμμένης ταινίας.

Τὸ ἀνώτατο ἀνασκαμμένο στρῶμα, βάθους 0.95-1.14 μ., ἀπέδωσε μόνον ἕνα ὄστρακο (**A.T. 304)** καὶ ἕνα σφαιρικὸ ἀγγεῖο (**2145**) μὲ ἀκόμα βραχύτερες ἕλικες, τοῦ ὁποίου μερικὰ ὄστρακα εἶχαν κυλίσει χαμηλότερα, μέχρι τὸν πυθμένα τοῦ λάκκου.

Ἀπὸ ὁλόκληρο τὸν ῾Ελλαδικὸ χῶρο τὸ πλησιέστερο τοπικὰ καὶ τυπολογικὰ παράλληλο εἶναι ἕνα μικρὸ πιεσμένο σφαιρικό, μελανό, μὲ χαμηλὸ λαιμό, λεπτὰ τοιχώματα, χωρὶς ἐσωτερικὸ ἀλείφωμα, ἀκόσμητο, ἀπὸ τὴ Λούτσα[353]. Κατὰ τὰ λοιπά, ὁμοιότητα ὡς πρὸς τὸ σχῆμα παρατηρεῖται σὲ ἀγγεῖο τοῦ σπηλαίου Ζᾶ τῆς Νάξου[354], τὸ ὁποῖο, ὅπως συνάγεται ἀπὸ τὸ σχέδιο καὶ τὴ σύντομη ἀναφορά του, φέρει ἐπίσης λευκὴ ταινία στὴ ρίζα τοῦ λαιμοῦ. Ἀκόμα πλησιέστερο πρὸς τὸ σχῆμα τοῦ Ἀποθέτη φαίνεται τὸ περίγραμμα ὀστράκου ἀπὸ τὴν Κεφάλα[355], ἀλλὰ ἡ ταύτισή του μὲ τὰ σφαιρικὰ εἶναι ἀμφίβολη. Ὁμοιότητα διακρίνεται ἐπίσης σὲ ὄστρακο ἀπὸ τὴν Ἁγία Εἰρήνη χωρὶς νὰ ἔχουμε περισσότερες λεπτομέρειες[356]. Ἀπὸ τὸ σπήλαιο Καστρίτσα τῆς ᾽Ηπείρου συμπληρώνεται ἄωτο σφαιρικὸ ἕως ἀμφικωνικὸ μὲ χαμηλὸ κυλινδρικὸ λαιμό[357]. Ὄστρακο στομίου μὲ περίγραμμα παρόμοιο τῶν σφαιρικῶν παραδίδεται ἀπὸ τὴν Εὔβοια ἀλλὰ χρονολογεῖται στὴν Πρωτοελλαδικὴ Ι καὶ ἀνήκει στὴν κοινὴ κεραμεική[358]. Ἕνα σφαιρικὸ πιεσμένο ἀπὸ τὴν Ἀλεπότρυπα[359] ἔχει χαμηλὸ σχεδὸν κυλινδρικὸ λαιμὸ καὶ μία ἀπόφυση, στοιχεῖα ποὺ τὸ συνδέουν μὲ τὶς πυξίδες. Στὶς Κυκλάδες ὁ πλησιέστερος τύπος προέρχεται ἀπὸ τὸ Ἀκρωτηράκι τῆς Σίφνου, ἀλλὰ ἔχει δύο κατακόρυφες κυλινδρικὲς λαβὲς καὶ ἐγχάρακτες γραμμὲς στὸ σῶμα[360]. Τὸ **1903** τοῦ Τσέπι, μὲ μία ταινία στὴν ἀρχὴ τοῦ ὤμου, διακρίνεται γιὰ τὸν ὑψηλὸ καὶ ἔντονα χωνοειδὴ λαιμό, ποὺ τὸ συνδέει μὲ παλαιότερο τῆς Θεσσαλίας[361]. Σὲ ἄλλες περιοχὲς

---

351. Πρβ. γενικὰ λευκὲς γραμμὲς Vitelli 1999, εἰκ. 65.

352. Βλ. παρόμοια διακόσμηση Vitelli ἔ.ἀ., εἰκ. 12h καὶ πίν. 3a.

353. Εὐχαριστῶ τὴ Μαρία Στάθη γιὰ τὴν παρουσίαση τοῦ ὑλικοῦ τῆς ἀνασκαφῆς της καὶ τὴν ἄδεια ἀναφορᾶς ἀδημοσίευτου εὑρήματος.

354. Ζάχος 1987, 697, σχ. 3α.

355. Coleman 1977, πίν. 32, D.

356. Wilson 1999, 14, I-119, πίν. 3.

357. Douzougli - Zachos 2002, 138, 142, εἰκ. 13:14.

358. Σάμψων 1981, 167, εἰκ. 133: 45.

359. Παπαθανασόπουλος 2011, 184, ἀρ. ἀγγ. 131.

360. Rambach 2000a, T.15 b/1/2.

361. Πρβ. Wace - Thompson 1912, 101, εἰκ. 52 γραπτὸ τῆς Νεώτερης Νεολιθικῆς ἀπὸ τὸ Τσαγκλί. Βλ. καὶ σχηματολόγιο Hauptmann - Milojčić 1969 χωρὶς λαβή.

ἡ ἔντριπτη κατηγορία περιορίζεται σὲ μικρὰ ἀνοικτὰ ἀγγεῖα, κυρίως σκύφους μὲ καμπύλο ἢ γωνιῶδες περίγραμμα[362], ποὺ ἀσφαλῶς δὲν μποροῦμε νὰ τὰ παραβάλουμε μὲ τὰ σφαιρικὰ τοῦ Τσέπι. Τὸ συγκεκριμένο τυπικὸ διακοσμητικὸ θέμα ὑπάρχει στὴ χονδροειδὴ κεραμεική, μὲ τὴ διαφορὰ ὅτι οἱ ἕλικες ἐκεῖ δὲν εἶναι ἐμπίεστες ἀλλὰ ἀνάγλυφες, σχηματισμένες ἀπὸ λεπτὴ ἐπικολλημένη ταινία πηλοῦ, ὅπως στὸν πίθο **1880** τοῦ Τσέπι, ποὺ σχολιάζεται στὸ οἰκεῖο κεφάλαιο. Ὅμοιο ἐπικολλημένο θέμα σώζεται ἐλλιπῶς σὲ ἔντριπτο μελανὸ ὄστρακο ἀπὸ τὴ Φτελιὰ Μυκόνου[363].

Καὶ ἐνῶ ἀπὸ τὴν εὐρύτερη ἢ ἐγγύτερη περιοχή, ἀκόμα καὶ ἀπὸ τὸ Λαύριο ἢ τὴν Ἀθήνα, ἀπουσιάζει τελείως τὸ χαρακτηριστικὸ θέμα τῶν σφαιρικῶν, ἐντύπωση προκαλεῖ ἡ σχετικὴ ὁμοιότητά του μὲ ἐλάχιστα δείγματα τῆς Θεσσαλίας καὶ τῆς Μακεδονίας. Τὸ πλησιέστερο μορφολογικὰ καὶ τεχνικὰ θέμα ἀναγνωρίζεται σὲ ὄστρακο κλειστοῦ ἀγγείου ἀπὸ τὸν Μακρύγιαλο Πιερίας τῆς φάσης ΙΙ. Φέρει ἐμπίεστο κόσμημα ποὺ ἀποτελεῖται ἀπὸ δύο ἑνωμένες καμπύλες σὲ ὁριζόντια διάταξη ἐπάνω ἀπὸ ἕνα κυκλικὸ ἐξόγκωμα κάθε μία καὶ ἔχει ἑρμηνευθεῖ ὡς ἀνθρωπόμορφο[364]. Παρόμοιο τοῦ Μακρύγιαλου κόσμημα φέρουν δύο ὄστρακα πίθων ἀπὸ τὶς Μικροθῆβες[365] καὶ παρατηρεῖται ὅτι ἡ συμπλήρωση τοῦ μεγαλυτέρου ἀποδίδει, χωρὶς διαστάσεις, πίθο σὲ σχῆμα παρόμοιο τῶν σφαιρικῶν. Ἀπὸ αὐτά, ἐλάχιστα διαφέρει ἡ ἐκτέλεση στὰ δείγματα τοῦ Ἀποθέτη μὲ βαθειὰ χάραξη καὶ ἔξεργο περίγραμμα[366]. Τελικά, ὅπως φαίνεται, τὸ κόσμημα καὶ ἐν μέρει ἡ τεχνικὴ τοῦ χαρακτηριστικοῦ θέματος τῶν σφαιρικῶν βρίσκει τὰ πλησιέστερα παράλληλα στὴ Θεσσαλία καὶ Μακεδονία.

Εὑρήματα

1564. Σφαιρικὸ μὲ χαμηλὸ λαιμό. Συγκολλημένο. Πρακτικῶς ἀκέραιο (πίν. 98, 99).
Πηλὸς καθαρός, καστανέρυθρος. Ἐπιφάνεια ἐξωτερικὰ λεία, στιλπνή, ἀλείφωμα μελανωπό, ἐσωτερικὰ ὁμαλή, ἀλείφωμα λευκὸ ἐξίτηλο. Χεῖλος προέχον. Λαιμὸς κυλινδρικός. Σῶμα σφαιρικὸ πιεσμένο. Βάση κοίλη. Τύπος 1.
Ὕψος 0,105 μ., διάμ. στομ. 0,095 μ., ὕψος λαιμοῦ 0,025 μ., διάμ. βάσης 0,05 μ., πάχος τοιχ. 0,005 μ.
Ὁμάδα: 163α.

1575. Σφαιρικὸ μὲ χαμηλὸ λαιμό. Συγκολλημένο. Ἐλλιπές (πίν. 100, 101).
Πηλὸς καθαρός, καστανόφαιος, πορώδης, μὲ μαρμαρυγία. Ἐπιφάνεια ἐξωτερικὰ λεία, στιλπνή, ἀλείφωμα καστανέρυθρο ἕως καστανόφαιο, ἐσωτερικὰ λίγο ἀδρή, ἀλείφωμα λευκὸ στὸν λαιμὸ καὶ ἴχνος στὸ σῶμα. Διχρωμία πυρᾶς. Χεῖλος προέχον. Λαιμὸς κυλινδρικός. Στὴ ρίζα τοῦ λαιμοῦ, κατὰ τόπους, αὐλάκωση. Σῶμα σφαιρικό. Βάση κοίλη. Τύπος 2.
Ὕψος 0,11 μ., διάμ. στομ. 0,095 μ., ὕψος λαιμοῦ 0,035 μ., διάμ. βάσης 0,045 μ., πάχος τοιχ. 0,006 μ.
Ὁμάδες: 144 (60%)/147.

1590. Σφαιρικὸ μὲ χαμηλὸ λαιμό. Γραπτό. Συγκολλημένο, συμπληρωμένο (πίν. 102, 103).

362. Vitelli 2007, 124-125, εἰκ. 78-79 κ.λπ.
363. Sampson 2002, 78-79, εἰκ. 73:681.
364. Νανόγλου - Παππᾶ 2009, σχ. 5β.
365. Adrymi-Sismani 2007, πίν. XIIe 1-2 ἐκτεθειμένα σὲ προθήκη τοῦ Μουσείου Βόλου. Εὐχαριστῶ τὸν Δ. Κουφοβασίλη γιὰ τὶς σχετικὲς φωτογραφίες. Adrymi-Sismani 2016, 401 εἰκ. 9.
366. Πρβ. **2144** καὶ **A.T. 231**, **A.T. 256**.

Πηλὸς καθαρός, καστανός. Βαφὲς ἐρυθρὴ καὶ λευκὴ ἐξίτηλες. Ἐπιφάνεια ἐξωτερικὰ λεία, στιλπνή, ἔντριπτη, ἀλείφωμα μελανωπὸ ἕως καστανωπό, ἐσωτερικὰ λεία, ἀλείφωμα λευκὸ ἀποφλοιωμένο. Χεῖλος ἐλαφρῶς προέχον. Λαιμὸς χωνοειδής. Σῶμα κωνικό. Βάση ἔντονα κοίλη. Ἄγγεῖο ἀσύμμετρο. Διακόσμηση: περὶ τὸ χεῖλος καὶ τὴ ρίζα τοῦ λαιμοῦ ἴχνη λευκῆς καὶ ἐρυθρῆς βαφῆς. Πιθανῶς ἀπόκρουση στὸν πυθμένα. Τύπος 3.
Ὕψος 0,08-0,095 μ., διάμ. στομ. 0,10-0,11 μ., ὕψος λαιμοῦ 0,025 μ., διάμ. βάσης 0,03 μ., πάχος τοιχ. 0,005 μ.
Ὁμάδες: 165 (95%)/167γ.

1625. Σφαιρικὸ μὲ χαμηλὸ λαιμό. Συγκολλημένο. Ἐλλιπές (πίν. 102, 103).
Πηλὸς πολὺ καθαρός, καστανόφαιος, μὲ μαρμαρυγία. Ἐπιφάνεια ἐξωτερικὰ λεία, στιλπνή, ἀλείφωμα καστανέρυθρο ἕως μελανωπό, ἐσωτερικὰ ὁμαλή. Διχρωμία πυρᾶς. Λαιμὸς κυλινδρικὸς ἕως χωνοειδής. Αὐλάκωση στὴ ρίζα τοῦ λαιμοῦ. Σῶμα κωνικό. Βάση ἐλαφρῶς κοίλη. Τύπος 3.
Ὕψος σωζ. 0,11 μ., σωζ. ὕψος λαιμοῦ 0,025 μ., διάμ. βάσης 0,05 μ., πάχος τοιχ. 0,004 μ.
Ὁμάδες 165γ (80%)/165.

1695. Σφαιρικὸ μὲ χαμηλὸ λαιμό. Συγκολλημένο, λίγο ἐλλιπές (πίν. 100, 101).
Πηλὸς καθαρός, καστανός. Ἐπιφάνεια ἐξωτερικὰ λεία, στιλπνή, ἀλείφωμα ἐρυθρὸ ἕως μελανωπό, ἐσωτερικὰ λίγο ἀνώμαλη. Διχρωμία πυρᾶς. Χεῖλος εὐθύ, ἀνώμαλο. Λαιμὸς χωνοειδής. Σῶμα σφαιρικό. Βάση πλατειὰ ἐπίπεδη. Τύπος 2.
Ὕψος 0,11 μ., διάμ. στομ. 0,095 μ., ὕψος λαιμοῦ 0,03 μ., διάμ. βάσης 0,05 μ., πάχος τοιχ. 0,007 μ.
Ὁμάδες: 130 (80%)/131/133/129.

1697. Σφαιρικὸ μὲ ὑψηλὸ λαιμό. Γραπτό. Συγκολλημένο. Σώζεται τὸ μισό (πίν. 100, 101).
Πηλὸς πολὺ καθαρός, καστανόφαιος, μὲ μαρμαρυγία. Βαφὴ ἐρυθρὴ παχειά, ἐξίτηλη. Ἐπιφάνεια ἐξωτερικὰ λεία, στιλπνή, ἀλείφωμα μελανὸ ἕως καστανό, ἐσωτερικὰ ὁμαλή, ἀλείφωμα λευκό. Διχρωμία πυρᾶς. Χεῖλος προέχον. Λαιμὸς χωνοειδής. Σῶμα σφαιρικό. Βάση ἐλαφρῶς κοίλη, ἐσωτερικὰ προεξοχὴ ὀμφαλοῦ. Διακόσμηση: μία κατακόρυφη πλατειὰ ἐρυθρὴ ταινία σὲ ὅλο τὸ ὕψος τοῦ λαιμοῦ καὶ ταινία περὶ τὴ ρίζα του. Τύπος 2.
Ὕψος 0,12 μ., διάμ. στομ. 0,105 μ., ὕψος λαιμοῦ 0,045 μ., διάμ. βάσης 0,04 μ., πάχος τοιχ. 0,006 μ.
Ὁμάδες: 79 (75%)/39,10.

1698. Σφαιρικὸ μὲ ὑψηλὸ λαιμό. Συγκολλημένο. Ἐλλιπές (πίν. 100, 101).
Πηλὸς πολὺ καθαρός, ὠχροκάστανος ἕως μελανωπός. Ἐπιφάνεια ἐξωτερικὰ στιλπνὴ ἕως ὁμαλή, ἀλείφωμα ἐρυθρὸ ἕως μελανό, ἐσωτερικὰ ὁμαλή. Χεῖλος προέχον. Λαιμὸς χωνοειδής. Σῶμα σφαιρικό. Βάση κοίλη, ἐσωτερικὰ προεξοχὴ ὀμφαλοῦ. Δύο ὀπὲς στὸ σῶμα. Τύπος 2.
Ὕψος 0,11 μ., διάμ. στομ. 0,085 μ., ὕψος λαιμοῦ 0,035 μ., διάμ. βάσης 0,04 μ., πάχος τοιχ. 0,003 μ.
Ὁμάδα: 39,10.

1803. Σφαιρικὸ μὲ χαμηλὸ λαιμό. Συγκολλημένο. Ἐλλιπές (πίν. 98, 99).
Πηλὸς πολὺ καθαρός, καστανότεφρος. Ἐπιφάνεια ἐξωτερικὰ λεία, στιλπνή, ἀλείφωμα μελανωπό, ἐσωτερικὰ ὁμαλή, ἀλείφωμα ἐξίτηλο λευκό. Χεῖλος προέχον. Λαιμὸς κυλινδρικός. Σῶμα σφαιρικὸ πιεσμένο. Περὶ τὴ βάση λοξὰ κομμένο τοίχωμα γιὰ ἔνθετο δίσκο βάσης. Τύπος 1.
Ὕψος 0,105-0,12 μ., διάμ. στομ. 0,10 μ., ὕψος λαιμοῦ 0,03 μ., διάμ. βάσης 0,04 μ., πάχος τοιχ. 0,006 μ.
Ὁμάδες: 79 (40%)/39,10, 8 ὄστρακα: ἄγνωστη ὁμάδα.

1805. Σφαιρικὸ μὲ χαμηλὸ λαιμό. Γραπτό. Συγκολλημένο, συμπληρωμένο (πίν. 98, 99).
Πηλὸς πολὺ καθαρός, καστανός, πορώδης, μὲ μαρμαρυγία. Βαφὴ λευκὴ ἐξίτηλη. Ἐπιφάνεια ἐξωτερικὰ λεία, στιλπνή, ἀλείφωμα καστανὸ ἀνοικτό, κατὰ τόπους μελανωπό, ἐσωτερικὰ ὁμαλή, ἀλείφωμα λευκὸ ἀποφλοιωμένο. Διχρωμία πυρᾶς. Χεῖλος προέχον. Λαιμὸς ἐλαφρῶς χωνοειδής. Σῶμα σφαιρικὸ πιεσμένο. Βάση κοίλη, διακρίνεται ὁ ἔνθετος δίσκος. Διακόσμηση: στὴ ρίζα τοῦ λαιμοῦ, αὐλάκωση μὲ ἴχνη λευκῆς βαφῆς. Τύπος 1.
Ὕψος 0,10 μ., διάμ. στομ. 0,09 μ., ὕψος λαι-

μοῦ 0,03 μ., διάμ. βάσης 0,045 μ., πάχος τοιχ. 0,005 μ.
Ὁμάδες: 147 (10%)/159, 7 ὄστρακα: ἄγνωστη ὁμάδα.

1806. Σφαιρικὸ μὲ χαμηλὸ λαιμό. Γραπτό. Συγκολλημένο. Ἐλλιπές (πίν. 98, 99).
Πηλὸς πολὺ καθαρός, καστανός, μὲ μαρμαρυγία. Βαφὴ ἐρυθρὴ ἐξίτηλη. Ἐξωτερικὰ ἐπιφάνεια λεία ἕως στιλπνή, ἀλείφωμα καστανέρυθρο ἕως μελανωπό, ἐσωτερικὰ ὁμαλή, ἀλείφωμα ἐξίτηλο λευκό. Διχρωμία πυρᾶς. Χεῖλος ἐλαφρῶς προέχον. Λαιμὸς χωνοειδής. Σῶμα σφαιρικὸ πιεσμένο. Βάση κοίλη, φθαρμένη στὴν περιφέρεια. Διακόσμηση: ταινία σὲ αὐλάκωση στὴ ρίζα τοῦ λαιμοῦ. Τύπος 1.
Ὕψος 0,125 μ., διάμ. στομ. 0,105 μ., ὕψος λαιμοῦ 0,03 μ., διάμ. βάσης 0,055 μ., πάχος τοιχ. 0,007 μ.
Ὁμάδες: 79 (10%)/39,10/39,3, 11 ὄστρακα: ἄγνωστη ὁμάδα.

1807. Σφαιρικὸ μὲ χαμηλὸ λαιμό. Συγκολλημένο, συμπληρωμένο (πίν. 98, 99).
Πηλὸς πολὺ καθαρός, καστανόφαιος. Ἐπιφάνεια ἐξωτερικὰ λεία, στιλπνή, ἀλείφωμα καστανέρυθρο, μελανωπὲς κηλίδες, ἐσωτερικὰ ὁμαλή. Χεῖλος προέχον. Λαιμὸς κυλινδρικός. Σῶμα σφαιρικὸ πιεσμένο. Βάση κοίλη. Τύπος 1.
Ὕψος 0,12 μ., διάμ. στομ. 0,10 μ., ὕψος λαιμοῦ 0,035 μ., διάμ. βάσης 0,05 μ., πάχος τοιχ. 0,005 μ.
Ὁμάδες: 61 (40%)/39,10, 3 ὄστρακα: ἄγνωστη ὁμάδα.

1810. Σφαιρικὸ μὲ χαμηλὸ λαιμό. Γραπτό. Συγκολλημένο. Ἐλλιπές (πίν. 98, 99).
Πηλὸς πολὺ καθαρός, φαιός, πορώδης. Βαφὴ λευκὴ ἐξίτηλη. Ἐπιφάνεια ἐξωτερικὰ λεία, στιλπνή, ἀλείφωμα μελανὸ ἕως καστανωπό, ἐσωτερικὰ ὁμαλή, ἀλείφωμα λευκὸ ἀποφλοιωμένο. Χεῖλος ἐλαφρῶς προέχον. Λαιμὸς χωνοειδής. Σῶμα σφαιρικὸ πιεσμένο. Βάση κοίλη, περιφέρεια φθαρμένη. Διακόσμηση: ἴχνη λευκοῦ σὲ αὐλάκωση περὶ τὴ ρίζα τοῦ λαιμοῦ. Τύπος 1.
Ὕψος 0,09 μ., διάμ. στομ. 0,08 μ., ὕψος λαιμοῦ 0,03 μ., διάμ. βάσης 0,035 μ., πάχος τοιχ. 0,006 μ.
Ὁμάδες: 79 (45%)/175α/174/61/39,9/39,10.

1811. Σφαιρικὸ μὲ χαμηλὸ λαιμό. Συγκολλημένο. Ἐλλιπές (πίν. 98, 99).
Πηλὸς καθαρός, καστανός. Ἐπιφάνεια ἐξωτερικὰ λεία, στιλπνή, κατὰ τόπους ἔντονα διαβρωμένη, ἀλείφωμα μελανὸ ἕως καστανωπό, ἐσωτερικὰ λίγο τραχεία, ἀλείφωμα λευκὸ ἀποφλοιωμένο. Χεῖλος προέχον. Λαιμὸς χωνοειδής, αὐλάκωση στὴ ρίζα του. Σῶμα σφαιρικὸ πιεσμένο. Βάση κοίλη, ἔνθετος δίσκος. Τύπος 1.
Ὕψος 0,11 μ., διάμ. στομ. 0,095 μ., ὕψος λαιμοῦ 0,03 μ., διάμ. βάσης 0,04 μ., πάχος τοιχ. 0,005 μ.
Ὁμάδες: 175 (90%)/39,10.

1812. Σφαιρικὸ μὲ χαμηλὸ λαιμό. Ἔντυπη διακόσμηση. Συγκολλημένο. Σώζεται τὸ μισό (πίν. 102, 103).
Πηλὸς καθαρός, καστανός, πορώδης. Ἐπιφάνεια ἐξωτερικὰ λεία, στιλπνή, ἀλείφωμα καστανέρυθρο, κατὰ τόπους μελανωπό, ἐσωτερικὰ ὁμαλή, ἀλείφωμα λευκὸ ἀποφλοιωμένο. Χεῖλος προέχον. Λαιμὸς κυλινδρικός. Σῶμα κωνικό. Βάση κοίλη, ἔνθετος δίσκος. Διακόσμηση: στὸ σῶμα δύο βαθειὰ τυπωμένα κοσμήματα, μὲ ζεύγη ἀντίνωτων ἑλίκων, ἀπολήγουν σὲ κατακόρυφα στελέχη. Θέση γιὰ τρίτο ζεῦγος στὸ θραυσμένο τμῆμα. Ἴχνος βαφῆς στὶς ἕλικες. Τύπος 3.
Ὕψος 0,115 μ., διάμ. στομ. 0,08 μ., ὕψος λαιμοῦ 0,025 μ., διάμ. βάσης 0,045 μ., πάχος τοιχ. 0,005 μ.
Ὁμάδες: 129 (85%)/125.

1813. Σφαιρικὸ μὲ χαμηλὸ λαιμό. Συγκολλημένο. Ἐλλιπές (πίν. 100, 101).
Πηλὸς πολὺ καθαρός, φαιός, μὲ μαρμαρυγία. Ἐπιφάνεια ἐξωτερικὰ λεία ἕως στιλπνή, ἀλείφωμα ἐρυθρὸ ἕως μελανό, ἐσωτερικὰ ὁμαλή, ἀλείφωμα λευκὸ ἀποφλοιωμένο. Χεῖλος προέχον, ταινιωτό. Λαιμὸς κυλινδρικός, αὐλάκωση στὴ ρίζα του. Σῶμα σφαιρικό. Βάση ἐπίπεδη, φθαρμένη. Τριγωνικὴ ὀπὴ στὸ σῶμα. Τύπος 2.
Ὕψος 0,12 μ., διάμ. στομ. 0,085 μ., ὕψος λαιμοῦ 0,03 μ., διάμ. βάσης 0,045 μ., πάχος τοιχ. 0,007 μ.
Ὁμάδες: 39,4 (50%)/49/39,7.

1814. Σφαιρικὸ μὲ ὑψηλὸ λαιμό. Συγκολλημένο. Λίγο ἐλλιπές (πίν. 98, 99).

Πηλὸς πολὺ καθαρός, καστανόφαιος, μὲ μαρμαρυγία. Ἐπιφάνεια ἐξωτερικὰ λεία ἕως στιλπνή, ἀλείφωμα μελανωπὸ ἕως καστανέρυθρο, ἐσωτερικὰ ὁμαλή, ἀλείφωμα λευκὸ ἐξίτηλο. Διχρωμία πυρᾶς. Χεῖλος προέχον. Λαιμὸς χωνοειδής. Σῶμα σφαιρικὸ λίγο πιεσμένο. Βάση κοίλη. Τύπος 1.
Ὕψος 0,12 μ., διάμ. στομ. 0,09 μ., ὕψος λαιμοῦ 0,03 μ., διάμ. βάσης 0,05 μ., πάχος τοιχ. 0,005 μ.
Ὁμάδες: 49 (70%)/39,8/39,9/39,10.

1903. Σφαιρικὸ μὲ ὑψηλὸ λαιμό. Γραπτό. Συγκολλημένο. Ἐλλιπές (πίν. 98, 99).
Πηλὸς καθαρός, ἀνοικτόχρωμος καστανός. Βαφὴ ἐρυθρή. Ἐπιφάνεια ἐξωτερικὰ λεία ἕως στιλπνή, ἀλείφωμα καστανό, μελανωπὲς κηλίδες, ἐσωτερικὰ ὁμαλή. Διχρωμία πυρᾶς. Χεῖλος προέχον. Λαιμὸς χωνοειδής. Σῶμα σφαιρικὸ πολὺ πιεσμένο ἕως ἀμφικωνικό. Βάση ἐλλειπτική, ἐλαφρῶς κοίλη. Διακόσμηση: λεπτὴ ταινία, πολὺ ἐξίτηλη, περὶ τὴ ρίζα τοῦ λαιμοῦ. Ἴχνη παράλληλης σειρᾶς λευκῶν στιγμῶν. Τύπος 1.
Ὕψος 0,11-0,12 μ., διάμ. στομ. 0,11 μ., ὕψος λαιμοῦ 0,05 μ., διάμ. βάσης 0,04 μ., πάχος τοιχ. 0,006 μ.
Ὁμάδες: 166 (70%)/39,10/164.

1907. Σφαιρικὸ μὲ ὑψηλὸ λαιμό. Συγκολλημένο, συμπληρωμένο (πίν. 102, 103).
Πηλὸς πολὺ καθαρός, καστανόφαιος, μὲ μαρμαρυγία. Ἐπιφάνεια ἐξωτερικὰ λεία, στιλπνή, ἀλείφωμα καστανέρυθρο, κατὰ τόπους φαιό, ἐσωτερικὰ ἁδρή. Διχρωμία πυρᾶς. Χεῖλος προέχον. Λαιμὸς χωνοειδής. Σῶμα κωνικό. Βάση ἐλαφρῶς κοίλη. Τύπος 3.
Ὕψος 0,12 μ., διάμ. στομ. 0,11 μ., ὕψος λαιμοῦ 0,035 μ., διάμ. βάσης 0,05 μ., πάχος τοιχ. 0,006 μ.
Ὁμάδες: 148 (80%)/140.

1925. Σφαιρικὸ μὲ χαμηλὸ λαιμό. Συγκολλημένο. Σώζεται τὸ μισό (πίν. 100, 101).
Πηλὸς πολὺ καθαρός, καστανός. Ἐπιφάνεια ἐξωτερικὰ λεία, στιλπνή, ἀλείφωμα καστανέρυθρο, μελανὲς κηλίδες, ἐσωτερικὰ ὁμαλή. Χεῖλος ἐλαφρῶς προέχον. Λαιμὸς κυλινδρικός, στὴ ρίζα του αὐλάκωση μὲ ἴχνη λευκῆς βαφῆς. Σῶμα σφαιρικό. Βάση ἐλαφρῶς κοίλη. Τύπος 2.
Ὕψος 0,095 μ., διάμ. στομ. 0,075 μ., ὕψος λαιμοῦ 0,02 μ., διάμ. βάσης 0,035 μ., πάχος τοιχ. 0,005 μ.
Ὁμάδα: 147.

2075. Σφαιρικὸ μὲ χαμηλὸ λαιμό. Γραπτὴ καὶ ἔντυπη διακόσμηση. Συγκολλημένο, μερικῶς συμπληρωμένο (πίν. 98, 99).
Πηλὸς πολὺ καθαρός, καστανός, πορώδης, μὲ μαρμαρυγία. Βαφὴ ἐρυθρὴ ἐξίτηλη. Ἐπιφάνεια ἐξωτερικὰ λεία, στιλπνή, ἔντριπτη, ἀλείφωμα μελανωπό, ἐσωτερικὰ ὁμαλή. Χεῖλος προέχον. Λαιμὸς κυλινδρικός, στὴ ρίζα του αὐλάκωση μὲ βαφή. Σῶμα σφαιρικὸ πιεσμένο. Βάση κοίλη. Διακόσμηση: δύο ἔντυπα κοσμήματα μὲ ζεύγη ἀντίνωτων ἑλίκων ἀπολήγουν σὲ κατακόρυφα στελέχη. Βαμμένα. Τμηματικὰ συμπληρωμένα. Θέση γιὰ τρίτο ζεῦγος στὸ ἐλλεῖπον τμῆμα. Τύπος 1.
Ὕψος 0,12 μ., διάμ. στομ. 0,10 μ., ὕψος λαιμοῦ 0,03 μ., διάμ. βάσης 0,05 μ., πάχος τοιχ. 0,005 μ.
Ὁμάδες: 39,5 (50%)/39,4.

2117. Τμῆμα σφαιρικοῦ μὲ ὑψηλὸ λαιμό. Γραπτό. Συγκολλημένο (πίν. 98, 99).
Πηλὸς καθαρός, τεφρός. Βαφὴ λευκὴ παχειὰ καὶ ἐρυθρὴ πολὺ ἐξίτηλη. Ἐπιφάνεια ἐξωτερικὰ στιλπνή, ἀλείφωμα μελανωπό, ἐσωτερικὰ ὁμαλή, ἀλείφωμα λευκό. Χεῖλος εὐθύ. Λαιμὸς ἀμφίκοιλου περιγράμματος, στὴ ρίζα του αὐλάκωση. Καμπύλος ὦμος. Σῶμα μᾶλλον σφαιρικὸ πιεσμένο. Διακόσμηση: λευκὲς ὁριζόντιες γραμμὲς περὶ τὸ χεῖλος, τὴ ρίζα, καὶ στὸ μέσον τοῦ λαιμοῦ. Ἴχνος ἐρυθρῆς κάτω ἀπὸ τὸ χεῖλος. Στὸν ὦμο, δύο ὁμάδες λευκῶν κατακόρυφων γραμμῶν. Τύπος 1.
Ὕψος σωζ. 0,085 μ., διάμ. στομ. 0,095 μ., ὕψος λαιμοῦ 0,05 μ., πάχος τοιχ. 0,003 μ.
Ὁμάδες: 123 (20%), 5 ὄστρακα: ἄγνωστη ὁμάδα.

2120. Σφαιρικὸ μὲ χαμηλὸ λαιμό. Συγκολλημένο. Ἐλλιπές (πίν. 100, 101).
Πηλὸς καθαρός, καστανότεφρος, πορώδης. Ἐπιφάνεια ἐξωτερικὰ λεία ἕως στιλπνή, ἀλείφωμα καστανέρυθρο ἕως καστανότεφρο, ἐσωτερικὰ λίγο ἁδρή, ἀλείφωμα ἐξίτηλο λευκό. Διχρωμία πυρᾶς. Χεῖλος προέχον. Λαιμὸς χωνοειδής, στὴ ρίζα του αὐλάκωση. Σῶμα σφαιρικό. Βάση κοίλη, περιφέρεια φθαρμένη. Τύπος 2.

Ὕψος 0,12 μ., διάμ. στομ. 0,095 μ., ὕψος λαιμοῦ 0,03 μ., διάμ. βάσης 0,04 μ., πάχος τοιχ. 0,006 μ.
Ὁμάδες: 39,9 (30%)/49/39,8/39,10/61/39,5.

2121. Σφαιρικὸ μὲ χαμηλὸ λαιμό. Γραπτό. Συγκολλημένο, συμπληρωμένο (πίν. 100, 101).
Πηλὸς πολὺ καθαρός, καστανόφαιος. Βαφὴ ἐρυθρή. Ἐπιφάνεια ἐξωτερικὰ λεία, στιλπνή, ἔντριπτη, ἀλείφωμα μελανὸ ἕως καστανό, ἐσωτερικὰ ὁμαλή, ἀλείφωμα λευκό. Διχρωμία πυρᾶς. Χεῖλος προέχον. Λαιμὸς χωνοειδής. Σῶμα σφαιρικό. Βάση ἐλαφρῶς κοίλη. Διακόσμηση: στὴ ρίζα τοῦ λαιμοῦ ἐρυθρὴ ταινία. Τύπος 2.
Ὕψος 0,10 μ., διάμ. στομ. 0,09 μ., ὕψος λαιμοῦ 0,025 μ., διάμ. βάσης 0,04 μ., πάχος τοιχ. 0,005 μ.
Ὁμάδες: 160 (40%)/39,9/39,5/39,4.

2122. Σφαιρικὸ μὲ χαμηλὸ λαιμό. Συγκολλημένο. Ἐλλιπές (πίν. 100, 101).
Πηλὸς πολὺ καθαρός, καστανός. Ἐπιφάνεια ἐξωτερικὰ λεία ἕως στιλπνή, ἀλείφωμα ἐρυθρὸ ἕως μελανό, ἐσωτερικὰ ὁμαλή. Τοιχώματα λεπτά. Χεῖλος εὐθύ, ταινιωτό. Λαιμὸς χωνοειδής. Σῶμα σφαιρικό. Ἀποκολλημένος δακτύλιος βάσης. Μικρὴ ὀπὴ στὸ σῶμα. Τύπος 2.
Ὕψος 0,10 μ., διάμ. στομ. 0,09 μ., ὕψος λαιμοῦ 0,03 μ., πάχος τοιχ. 0,003 μ., πλ. ὀπῆς 0,005 μ.
Ὁμάδες: 39,9 (40%)/72/39,10.

2132. Σφαιρικὸ μὲ ὑψηλὸ λαιμό. Γραπτό. Συγκολλημένο, συμπληρωμένο (πίν. 98, 99).
Πηλὸς πολὺ καθαρός, καστανόφαιος. Ἐρυθρὴ βαφὴ ἐξίτηλη. Ἐπιφάνεια ἐξωτερικὰ λεία, στιλπνή, ἔντριπτη, ἀλείφωμα μελανό, κατὰ τόπους καστανωπό, ἐσωτερικὰ ὁμαλή. Χεῖλος προέχον. Λαιμὸς κυλινδρικός. Σῶμα σφαιρικὸ πιεσμένο. Βάση κοίλη. Διακόσμηση: στὴ ρίζα τοῦ λαιμοῦ ἐρυθρὴ βαφὴ μὲ μία λευκὴ στιγμή. Τύπος 1.
Ὕψος 0,12 μ., διάμ. στομ. 0,115 μ., ὕψος λαιμοῦ 0,04 μ., διάμ. βάσης 0,05 μ., πάχος τοιχ. 0,005 μ.
Ὁμάδες: 39,9 (30%)/39,10/61/72/49.

2133. Σφαιρικὸ μὲ χαμηλὸ λαιμό. Γραπτό. Συγκολλημένο, μερικῶς συμπληρωμένο (πίν. 98, 99).
Πηλὸς καθαρός, καστανόφαιος, μὲ μαρμαρυγία. Βαφὴ ἐρυθρὴ ἐξίτηλη. Ἐπιφάνεια ἐξωτερικὰ λεία, στιλπνή, φθαρμένη κατὰ τόπους, ἀλείφωμα ἐρυθρωπό, ἐσωτερικὰ ὁμαλή. Χεῖλος προέχον. Λαιμὸς κυλινδρικός, αὐλάκωση στὴ ρίζα του μὲ ἐρυθρὴ γραμμή. Σῶμα σφαιρικὸ πιεσμένο. Βάση κοίλη, ἔνθετος δίσκος. Τύπος 1.
Ὕψος 0,11 μ., διάμ. στομ. 0,11 μ., ὕψος λαιμοῦ 0,03 μ., διάμ. βάσης 0,05 μ., πάχος τοιχ. 0,006 μ.
Ὁμάδες: 78 (25%)/39,10/79, 7 ὄστρακα: ἄγνωστη ὁμάδα.

2135. Σφαιρικὸ μὲ χαμηλὸ λαιμό. Συγκολλημένο μερικῶς συμπληρωμένο (πίν. 98, 99).
Πηλὸς πολὺ καθαρός, φαιός. Ἐπιφάνεια ἐξωτερικὰ λεία, στιλπνή, ἀλείφωμα καστανέρυθρο ἕως μελανωπό, ἐσωτερικὰ ὁμαλή, λευκὸ ἀλείφωμα ἐξίτηλο. Διχρωμία πυρᾶς. Χεῖλος προέχον. Λαιμὸς κυλινδρικός, αὐλάκωση στὴ ρίζα του. Σῶμα σφαιρικό πιεσμένο. Βάση ἐλαφρῶς κοίλη μὲ ἔνθετο δίσκο. Τύπος 1.
Ὕψος 0,12 μ., διάμ. στομ. 0,10 μ., ὕψος λαιμοῦ 0,02 μ., διάμ. βάσης 0,045 μ., πάχος τοιχ. 0,006 μ.
Ὁμάδες: 39,7 (20%)/113/39,10/49/124/39,8.

2136. Σφαιρικὸ μὲ χαμηλὸ λαιμό. Συγκολλημένο, μερικῶς συμπληρωμένο (πίν. 98, 99).
Πηλὸς πολὺ καθαρός, καστανόφαιος. Ἐπιφάνεια ἐξωτερικὰ λεία, στιλπνή, ἔντριπτη, ἀλείφωμα μελανωπὸ ἕως καστανό, ἐσωτερικὰ ὁμαλή. Διχρωμία πυρᾶς. Χεῖλος προέχον. Λαιμὸς κυλινδρικός, αὐλάκωση στὴ ρίζα του. Σῶμα σφαιρικὸ πιεσμένο. Βάση κοίλη, περιφέρεια φθαρμένη. Τύπος 1.
Ὕψος 0,11 μ., διάμ. στομ. 0,11 μ., ὕψος λαιμοῦ 0,025 μ., διάμ. βάσης 0,05 μ., πάχος τοιχ. 0,005 μ.
Ὁμάδες: 39,10 (75%)/175.

2137. Σφαιρικὸ μὲ χαμηλὸ λαιμό. Γραπτό. Συγκολλημένο. Λείπει καὶ ἡ βάση (πίν.100, 101).
Πηλὸς καθαρός, μελανωπός. Βαφὴ ἐρυθρὴ ἐξίτηλη. Ἐπιφάνεια ἐξωτερικὰ λεία, στιλπνή, ἀλείφωμα καστανωπὸ ἕως μελανωπό, ἐσωτερικὰ ὁμαλή, ἀλείφωμα λευκὸ ἐξίτηλο. Χεῖλος προέχον. Λαιμὸς κυλινδρικός, στὴ ρίζα του τμῆμα ἐρυθρῆς γραμμῆς. Σῶμα σφαιρικό. Τύπος 2.

Ὕψος σωζ. 0,10 μ., διάμ. στομ. 0,10 μ., ὕψος λαιμοῦ 0,03 μ., πάχος τοιχ. 0,005 μ.
Ὁμάδες: 155 (60%)/141/133/157.

2138. Σφαιρικὸ μὲ χαμηλὸ λαιμό. Συγκολλημένο. Λείπει τὸ κάτω τμῆμα (πίν. 98).
Πηλὸς πολὺ καθαρός, ἀνοικτόχρωμος καστανός, πορώδης. Ἐπιφάνεια ἐξωτερικὰ ὁμαλὴ ἕως λεία, ἀλείφωμα καστανοκίτρινο ἕως μελανό, ἐσωτερικὰ λίγο ἀδρή. Χεῖλος προέχον. Λαιμὸς κυλινδρικός. Σῶμα σφαιρικὸ πιεσμένο. Τύπος 1.
Ὕψος σωζ. 0,10 μ., διάμ. στομ. 0,09 μ., ὕψος λαιμοῦ 0,03 μ., πάχος τοιχ. 0,005 μ.
Ὁμάδες: 39,8 (60%)/53.

2140. Σφαιρικὸ μὲ χαμηλὸ λαιμό. Διακόσμηση ἔντυπη, γραπτή. Συγκολλημένο, μερικῶς συμπληρωμένο (πίν. 100, 101).
Πηλὸς καθαρός, μελανότεφρος. Βαφὴ ἐρυθρὴ ἐξίτηλη. Ἐπιφάνεια ἐξωτερικὰ λεία, στιλπνή, ἀλείφωμα μελανωπό, ἐσωτερικὰ ὁμαλὴ ἕως λεία, ἀλείφωμα λευκὸ ἀποφλοιωμένο. Χεῖλος προέχον, ἐπίπεδο. Λαιμὸς κυλινδρικὸς μὲ βαφὴ στὴ ρίζα του. Σῶμα σφαιρικό. Διακόσμηση: δύο ἔντυπα κοσμήματα βαμμένα, μὲ ζεύγη ἀντίνωτων ἑλίκων, ἀπολήγουν σὲ κατακόρυφα στελέχη. Στὸ ἐλλεῖπον τμῆμα, θέση γιὰ τρίτο ζεῦγος. Τύπος 2.
Ὕψος σωζ. 0,10 μ., διάμ. στομ. 0,09 μ., ὕψος λαιμοῦ 0,03 μ., πάχος τοιχ. 0,005 μ.
Ὁμάδες: 39,4 (30%)/3/39,3/39,10/121.

2141. Σφαιρικὸ μὲ χαμηλὸ λαιμό. Διακόσμηση ἔντυπη, γραπτή. Συγκολλημένο. Λείπει καὶ ἡ βάση (πίν. 98, 99).
Πηλὸς καθαρός, μελανότεφρος. Βαφὲς ἐρυθρὴ καὶ λευκή, ἐξίτηλες. Ἐπιφάνεια ἐξωτερικὰ λεία, στιλπνή, ἀλείφωμα μελανωπὸ ἕως καστανό, ἐσωτερικὰ λεία, ἀλείφωμα λευκὸ ἀποφλοιωμένο. Διχρωμία πυρᾶς. Χεῖλος προέχον. Λαιμὸς κυλινδρικὸς ἕως κωνικός, στὴ ρίζα του αὐλάκωση. Σῶμα σφαιρικὸ πιεσμένο. Διακόσμηση: δύο βαθειὰ τυπωμένα κοσμήματα μὲ ζεύγη ἀντίνωτων ἑλίκων, ἡ μία μερικῶς διαβρωμένη. Στὸ ἐλλεῖπον τμῆμα θέση γιὰ τρίτο ζεῦγος. Βαφὲς στὰ κοσμήματα. Τύπος 1.
Ὕψος σωζ. 0,11 μ., διάμ. στομ. 0,09 μ., ὕψος λαιμοῦ 0,03 μ., πάχος τοιχ. 0,006 μ.
Ὁμάδες: 39,3 (60%)/72/3.

2142. Σφαιρικὸ μὲ χαμηλὸ λαιμό. Διακόσμηση ἔντυπη, γραπτή. Συγκολλημένο, μερικῶς συμπληρωμένο. Σώζεται τὸ μισό (πίν. 98, 99).
Πηλὸς πολὺ καθαρός, καστανόφαιος. Βαφὴ ἐρυθρὴ ἐξίτηλη. Ἐπιφάνεια ἐξωτερικὰ λεία, στιλπνή, ἀλείφωμα μελανωπό, ἐσωτερικὰ λεία, ἀλείφωμα λευκὸ ἀποφλοιωμένο. Διχρωμία πυρᾶς. Χεῖλος προέχον, ἀπόκρουση γιὰ σχηματισμὸ προχοῆς. Λαιμὸς κυλινδρικός, στὴ ρίζα του αὐλάκωση μὲ βαφή. Σῶμα σφαιρικὸ πολὺ πιεσμένο ἕως ἀμφικωνικό. Διακόσμηση: δύο ἔντυπα κοσμήματα, βαμμένα, μὲ ζεύγη ἀντίνωτων ἑλίκων ἀπολήγουν σὲ κατακόρυφα στελέχη. Στὸ ἐλλεῖπον τμῆμα, θέση γιὰ τρίτο ζεῦγος. Τύπος 1.
Ὕψος σωζ. 0,10 μ., διάμ. στομ. 0,095 μ., ὕψος λαιμοῦ 0,035 μ., πάχος τοιχ. 0,005 μ., πλ. προχοῆς 0,035 μ.
Ὁμάδες: 39,4 (15%)/72/39,10, 5 ὄστρακα: ἄγνωστη ὁμάδα.

2144. Σφαιρικὸ μὲ χαμηλὸ λαιμό. Διακόσμηση ἔντυπη, γραπτή. Συγκολλημένο, τέσσερα τμήματα (πίν. 102, 103).
Πηλὸς πολὺ καθαρός, καστανόφαιος. Βαφὲς λευκὴ καὶ ἐρυθρὴ ἐξίτηλες. Ἐπιφάνεια ἐξωτερικὰ λεία, στιλπνή, ἀλείφωμα καστανέρυθρο ἕως μελανωπὸ καὶ στὴ βάση, ἐσωτερικὰ ὁμαλή, ἀλείφωμα λευκό. Χεῖλος προέχον. Λαιμὸς κυλινδρικός. Σῶμα κωνικό. Βάση ἐπίπεδη, περιφέρεια φθαρμένη. Διακόσμηση: τρία ἔντυπα κοσμήματα βαθειὰ τυπωμένα μὲ ζεύγη ἀντίνωτων ἑλίκων, ἐλλιπῆ. Βαφὴ λευκὴ στὰ κοσμήματα καὶ στὴ ρίζα τοῦ λαιμοῦ, ἴχνος ἐρυθρῆς βαφῆς σὲ ἕνα κόσμημα. Τύπος 3.
Ὕψος σωζ. μέγ. 0,09 μ., διάμ. στομ. 0,09 μ., ὕψος λαιμοῦ 0,03 μ., διάμ. βάσης 0,045 μ., πάχος τοιχ. 0,004 μ.
Ὁμάδες: 128 (65%)/112.

2145. Σφαιρικὸ μὲ χαμηλὸ λαιμό. Διακόσμηση ἔντυπη, γραπτή. Συγκολλημένο, μερικῶς συμπληρωμένο. Λείπει καὶ ἡ βάση (πίν. 100, 101).
Πηλὸς καθαρός, μελανός. Βαφὲς ἐρυθρὴ καὶ λευκὴ ἐξίτηλες. Ἐπιφάνεια ἐξωτερικὰ λεία, στιλπνή, ἀλείφωμα μελανωπό, ἐσωτερικὰ λεία, ἀλείφωμα λευκὸ ἀποφλοιωμένο. Χεῖλος προέχον. Λαιμὸς κυλινδρικός, αὐλάκωση στὴ ρίζα του. Σῶμα σφαιρικό. Διακόσμηση: τρία

ἔντυπα κοσμήματα μὲ ζεύγη ἀντίνωτων ἑλίκων. Βαφὲς στὰ κοσμήματα, ἐρυθρὴ στὴ ρίζα τοῦ λαιμοῦ. Τύπος 2.
Ὕψος σωζ. 0,11 μ., διάμ. στομ. 0,095 μ., ὕψος λαιμοῦ 0,03 μ., πάχος τοιχ. 0,004 μ.
Ὁμάδες: 3 (20%)/39,7/39,10, 10 ὄστρακα: ἄγνωστη ὁμάδα.

2146. Σφαιρικὸ μὲ χαμηλὸ λαιμό. Διακόσμηση ἔντυπη, γραπτή. Συγκολλημένο, μερικῶς συμπληρωμένο. Λείπει καὶ ἡ βάση (πίν. 98, 99).
Πηλὸς πολὺ καθαρός, φαιός. Ἴχνος βαφῆς ἐρυθρῆς, ἐξίτηλης. Ἐπιφάνεια ἐξωτερικὰ λεία, στιλπνή, ἀλείφωμα μελανωπὸ ἕως καστανωπό, ἐσωτερικὰ ὁμαλή, στὸν λαιμὸ λευκὸ ἀλείφωμα ἀποφλοιωμένο. Διχρωμία πυρᾶς. Χεῖλος προέχον, ἐπίπεδο. Λαιμὸς κυλινδρικὸς μὲ ἴχνος ἐρυθρῆς γραμμῆς. Σῶμα σφαιρικὸ πιεσμένο. Διακόσμηση: δύο ἔντυπα κοσμήματα μὲ ζεύγη ἀντίνωτων ἑλίκων ἀπολήγουν σὲ κατακόρυφα στελέχη, συμπληρωμένα. Ἄκρο τρίτου κοσμήματος. Τύπος 1.
Ὕψος σωζ. 0,11 μ., διάμ. στομ. 0,10 μ., ὕψος λαιμοῦ 0,035 μ., πάχος τοιχ. 0,005 μ.
Ὁμάδες: 39,4 (60%)/39,7/39,10.

2147. Σφαιρικὸ μὲ χαμηλὸ λαιμό. Συγκολλημένο, μερικῶς συμπληρωμένο. Λείπει καὶ ἡ βάση (πίν. 98, 99).
Πηλὸς πολὺ καθαρός, καστανέρυθρος. Ἐξωτερικὰ ἐπιφάνεια λεία, στιλπνή, ἀλείφωμα καστανέρυθρο ἕως μελανωπό, ἴχνη λευκοῦ ἀλειφώματος ὑπὸ τὸ χεῖλος. Ἐσωτερικὰ ἐπιφάνεια λεία, ἀλείφωμα λευκὸ ἀποφλοιωμένο. Τοιχώματα λεπτά. Διχρωμία πυρᾶς. Χεῖλος προέχον, ἐπίπεδο. Λαιμὸς κυλινδρικὸς ἕως κωνικός. Σῶμα σφαιρικὸ πιεσμένο. Τύπος 1.
Ὕψος σωζ. 0,095 μ., διάμ. στομ. 0,10 μ., ὕψος λαιμοῦ 0,03 μ., πάχος τοιχ. 0,003 μ.
Ὁμάδες: 120 (35%)/115/121.

2148. Τμῆμα σφαιρικοῦ μὲ χαμηλὸ λαιμό. Διακόσμηση ἔντυπη, γραπτή. Συγκολλημένο. Πηλὸς καθαρός, φαιός. Ἐπιφάνεια ἐξωτερικὰ λεία, στιλπνή, ἔντριπτη, ἀλείφωμα μελανό, ἐσωτερικὰ ὁμαλή, ἀλείφωμα λευκὸ ἀποφλοιωμένο. Χεῖλος προέχον. Λαιμὸς κυλινδρικός, στὴ ρίζα του αὐλάκωση. Σῶμα σφαιρικὸ πιεσμένο. Διακόσμηση: ἔντυπο κόσμημα μὲ ζεύγη ἀντίνωτων ἑλίκων ἀπολήγουν σὲ κατακόρυφο στέλεχος. Τμῆμα δεύτερου. Θέση γιὰ τρίτο. Βαφὴ ἐρυθρὴ στὰ κοσμήματα καὶ στὴ ρίζα τοῦ λαιμοῦ, σὲ ἕνα κόσμημα ἴχνος καὶ λευκῆς. Τύπος 1.
Ὕψος σωζ. 0,08 μ., διάμ. στομ. 0,095 μ., ὕψος λαιμοῦ 0,03 μ., πάχος τοιχ. 0,005 μ.
Ὁμάδες: 39,7 (40%)/79/72/39,10/49.

2149. Σφαιρικὸ μὲ χαμηλὸ λαιμό. Διακόσμηση ἔντυπη, γραπτή. Συγκολλημένο, μερικῶς συμπληρωμένο (πίν. 102, 103).
Πηλὸς πολὺ καθαρός, καστανόφαιος, μὲ μαρμαρυγία. Βαφὴ ἐρυθρὴ ἐξίτηλη. Ἐπιφάνεια ἐξωτερικὰ λεία ἕως στιλπνή, ἀλείφωμα μελανωπὸ ἕως καστανόφαιο, ἐσωτερικὰ ὁμαλή, ἀλείφωμα λευκὸ ἀποφλοιωμένο. Διχρωμία πυρᾶς. Χεῖλος προέχον. Λαιμὸς κυλινδρικός, στὴ ρίζα του αὐλάκωση. Σῶμα κωνικό. Βάση κοίλη. Διακόσμηση: δύο ἔντυπα κοσμήματα μὲ ζεύγη ἀντίνωτων ἑλίκων ἀπολήγουν σὲ κατακόρυφα στελέχη. Ἕνα συμπληρωμένο καὶ ἕνα ἐλλιπές. Θέση γιὰ τρίτο ζεῦγος στὸ ἐλλεῖπον τμῆμα. Βαφὴ στὰ κοσμήματα καὶ στὴ ρίζα τοῦ λαιμοῦ. Τύπος 3.
Ὕψος 0,12 μ., διάμ. στομ. 0,095 μ., ὕψος λαιμοῦ 0,035 μ., διάμ. βάσης 0,04 μ., πάχος τοιχ. 0,005 μ.
Ὁμάδες: 39,4 (30%)/125/39,10/39,8.

2150. Σφαιρικὸ μὲ χαμηλὸ λαιμό. Γραπτό. Συγκολλημένο. Λείπει καὶ ἡ βάση (πίν. 102, 103).
Πηλὸς πολὺ καθαρός, καστανόφαιος, πορώδης. Βαφὴ λευκὴ ἐξίτηλη. Ἐπιφάνεια ἐξωτερικὰ λεία, ἀλείφωμα ἐρυθρό, κατὰ τόπους μελανωπό, ἐσωτερικὰ ὁμαλή, ἀλείφωμα λευκὸ ἐξίτηλο στὸν λαιμό. Χεῖλος προέχον. Λαιμὸς κυλινδρικός, στὴ ρίζα του αὐλάκωση μὲ ἴχνη βαφῆς. Σῶμα κωνικό. Τύπος 3.
Ὕψος σωζ. 0,10 μ., διάμ. στομ. 0,10 μ., ὕψος λαιμοῦ 0,035 μ., πάχος τοιχ. 0,005 μ.
Ὁμάδες: 49 (70%)/39,8.

2151. Τμῆμα σφαιρικοῦ μὲ χαμηλὸ λαιμό. Γραπτό. Συγκολλημένο (πίν. 102, 103).
Πηλὸς πολὺ καθαρός, καστανός, πορώδης. Βαφὴ ἐρυθρή, πολὺ ἐξίτηλη. Ἐπιφάνεια ἐξωτερικὰ λεία, στιλπνή, ἀλείφωμα μελανόφαιο, ἐσωτερικὰ ὁμαλή, ἀλείφωμα λευκό. Χεῖλος ἐλαφρῶς προέχον. Λαιμὸς χωνοειδής. Στὴ

ρίζα τοῦ λαιμοῦ, αὐλάκωση μὲ ἐρυθρὴ γραμμή. Σῶμα κωνικό. Βάση ἐπίπεδη. Τύπος 3.
Ὕψος 0,10 μ., διάμ. στομ. 0,105 μ., ὕψος λαιμοῦ 0,025 μ., διάμ. βάσης 0,045 μ., πάχος τοιχ. 0,004 μ.
Ὁμάδες: 39,10 (30%)/39,9/174/72/61.

2347. Ἄνω τμῆμα σφαιρικοῦ μὲ χαμηλὸ λαιμό. Συγκολλημένο, μερικῶς συμπληρωμένο (πίν. 98, 99).
Πηλὸς καθαρός, μελανωπός. Ἐπιφάνεια ἐξωτερικὰ λεία, στιλπνή, ἔντριπτη, ἀλείφωμα μελανὸ ἕως καστανωπό, ἐσωτερικὰ ὁμαλή, ἀλείφωμα λευκό. Χεῖλος εὐθύ. Λαιμὸς ἔντονα χωνοειδής. Σῶμα σφαιρικὸ πιεσμένο. Ἐσωτερικὰ τοῦ λαιμοῦ, δύο μικρὲς ἄτρητες ὀπές. Τύπος 1.
Ὕψος σωζ. 0,09 μ., διάμ. στομ. 0,125 μ., ὕψος λαιμοῦ 0,03 μ., πάχος τοιχ. 0,005 μ.
Ὁμάδες: 168 (70%), 3 ὄστρακα: ἄγνωστη ὁμάδα.

2879. Ἄνω τμῆμα σφαιρικοῦ μὲ χαμηλὸ λαιμό. Γραπτό. Συγκολλημένο.
Πηλὸς καθαρός, καστανός, πορώδης. Βαφὴ ἐρυθρή. Ἐπιφάνεια ἐξωτερικὰ λεία, στιλπνή, ἀλείφωμα καστανέρυθρο ἕως μελανωπό, ἐσωτερικὰ λίγο τραχειά, κατὰ τόπους λευκὸ ἀλείφωμα. Διχρωμία πυρᾶς. Χεῖλος προέχον. Στόμιο κυλινδρικό. Αὐλάκωση στὴ ρίζα τοῦ λαιμοῦ, βαμμένη. Σῶμα σφαιρικὸ πιεσμένο. Τύπος 1.
Ὕψος σωζ. 0,08 μ., διάμ. στομ. 0,09 μ., ὕψος λαιμοῦ 0,02 μ., πάχος τοιχ. 0,004 μ.
Ὁμάδες: 49 (25%)/39,9/39,10/39,8/61.

2880. Σφαιρικὸ μὲ χαμηλὸ λαιμό. Συγκολλημένο.
Πηλὸς καθαρός, καστανός, πορώδης, μὲ μαρμαρυγία. Ἐπιφάνεια ἐξωτερικὰ λεία, στιλπνή, ἔντριπτη, ἀλείφωμα ἐρυθρὸ ἕως μελανό, ἐσωτερικὰ ὁμαλή, ἀλείφωμα λευκὸ ἐξίτηλο. Διχρωμία πυρᾶς. Χεῖλος προέχον. Λαιμὸς κυλινδρικός. Σῶμα σφαιρικὸ πιεσμένο. Βάση κοίλη. Τύπος 1.
Ὕψος 0,11 μ., διάμ. στομ. 0,095 μ., ὕψος λαιμοῦ 0,03 μ., διάμ. βάσης 0,04 μ., πάχος τοιχ. 0,006 μ.
Ὁμάδες 151 (30%)/39,10, 4 ὄστρακα: ἄγνωστη ὁμάδα.

2881. Σφαιρικὸ μὲ χαμηλὸ λαιμό. Συγκολλημένο σὲ δύο τμήματα.
Πηλὸς πολὺ καθαρός, καστανός, πορώδης, μὲ μαρμαρυγία. Ἐπιφάνεια ἐξωτερικὰ λεία, στιλπνή, ἔντριπτη, ἀλείφωμα καστανέρυθρο ἕως φαιό, ἐσωτερικὰ ὁμαλή, ἀλείφωμα λευκὸ ἐξίτηλο. Διχρωμία πυρᾶς. Χεῖλος προέχον. Ἴχνος ἐρυθρῆς βαφῆς στὸ στόμιο. Λαιμὸς ἀμφίκοιλος. Αὐλάκωση στὴ ρίζα τοῦ λαιμοῦ. Σῶμα σφαιρικὸ πιεσμένο. Βάση δακτυλιόσχημη, κοίλη. Τύπος 1.
Ὕψος σωζ. μέγ. 0,075 μ., διάμ. στομ. 0,105 μ., ὕψος λαιμοῦ 0,025 μ., διάμ. βάσης 0,045 μ., πάχος τοιχ. 0,005 μ.
Ὁμάδες: 137 (35%)/141/136/140.

2882. Σφαιρικὸ μὲ χαμηλὸ λαιμό. Συγκολλημένο. Λείπει καὶ ἡ βάση.
Πηλὸς καθαρός, καστανός. Ἐπιφάνεια ἐξωτερικὰ λεία ἕως ὁμαλή, ἀλείφωμα καστανωπὸ ἕως μελανωπό, κατὰ τόπους φθαρμένο, ἐσωτερικὰ λίγο ἀδρή. Χεῖλος εὐθύ. Λαιμὸς χωνοειδής. Ἀμελὴς ἐγχάραξη στὴ ρίζα τοῦ λαιμοῦ. Σῶμα σφαιρικὸ πιεσμένο. Τύπος 1.
Ὕψος σωζ. 0,10 μ., διάμ. στομ. 0,095 μ., ὕψος λαιμοῦ 0,025 μ., πάχος τοιχ. 0,005 μ.
Ὁμάδα: 114.

2883. Τμῆμα σφαιρικοῦ μὲ χαμηλὸ λαιμό. Συγκολλημένο.
Πηλὸς καθαρός, καστανόφαιος. Ἐπιφάνεια ἐξωτερικὰ λεία, ἔντριπτη, ἀλείφωμα καστανέρυθρο ἕως μελανωπό, ἐσωτερικὰ ὁμαλή. Διχρωμία πυρᾶς. Χεῖλος προέχον. Λαιμὸς χωνοειδής, αὐλάκωση στὴ ρίζα του. Σῶμα σφαιρικὸ πιεσμένο. Τύπος 1.
Ὕψος σωζ. 0,09 μ., διάμ. στομ. 0,10 μ., ὕψος λαιμοῦ 0,03 μ., πάχος τοιχ. 0,005 μ.
Ὁμάδες: 49 (50%)/39,10/39,4.

2884. Τμῆμα σφαιρικοῦ μὲ χαμηλὸ λαιμό. Συγκολλημένο.
Πηλὸς πολὺ καθαρός, καστανός, πορώδης, μὲ μαρμαρυγία. Ἐπιφάνεια ἐξωτερικὰ λεία, στιλπνή, ἀλείφωμα καστανέρυθρο ἕως μελανό, ἴχνη λευκοῦ ἀλειφώματος καὶ ἐσωτερικά, ἐπιφάνεια ὁμαλή. Διχρωμία πυρᾶς. Χεῖλος προέχον. Λαιμὸς χωνοειδής, αὐλάκωση στὴ ρίζα του. Σῶμα σφαιρικὸ πιεσμένο. Τύπος 1.
Ὕψος σωζ. 0,105 μ., διάμ. στομ. 0,10 μ., ὕψος λαιμοῦ 0,035 μ., πάχος τοιχ. 0,005 μ.
Ὁμάδες: 39,7/39,4/39,10.

2885. Τμῆμα σφαιρικοῦ μὲ χαμηλὸ λαιμό. Γραπτό. Συγκολλημένο.
Πηλὸς πολὺ καθαρός, καστανόφαιος, μὲ μαρμαρυγία. Βαφὴ ἐρυθρή. Ἐπιφάνεια ἐξωτερικὰ λεία, στιλπνή, ἔντριπτη, ἀλείφωμα καστανωπὸ ἕως μελανό, ἐσωτερικὰ ὁμαλή, ἀλείφωμα λευκό. Χεῖλος προέχον. Λαιμὸς κυλινδρικὸς μὲ ἐρυθρὴ γραμμὴ στὴ ρίζα του. Σῶμα σφαιρικό. Τύπος 2.
Ὕψος σωζ. 0,09 μ., διάμ. στομ. 0,09 μ., ὕψος λαιμοῦ 0,03 μ., πάχος τοιχ. 0,005 μ.
Ὁμάδες: 49 (65%)/79/39,8.

2886. Τμῆμα σφαιρικοῦ μὲ χαμηλὸ λαιμό. Συγκολλημένο.
Πηλὸς πολὺ καθαρός, φαιός, μὲ μαρμαρυγία. Ἐπιφάνεια ἐξωτερικὰ λεία, στιλπνή, ἀλείφωμα καστανέρυθρο, ἐσωτερικὰ ὁμαλή. Χεῖλος προέχον. Λαιμὸς κυλινδρικός, αὐλάκωση στὴ ρίζα του. Σῶμα σφαιρικὸ πιεσμένο. Τύπος 1.
Ὕψος σωζ. 0,09 μ., διάμ. στομ. 0,09 μ., ὕψος λαιμοῦ 0,025 μ., πάχος τοιχ. 0,004 μ.
Ὁμάδα: 116.

A.T. 227. Ὄστρακο ὤμου σφαιρικοῦ ἀγγείου. Ἔντυπο, γραπτό (πίν. 100).
Πηλὸς πολὺ καθαρός, καστανός, ἀλείφωμα ἐρυθρό, βαφὴ λευκή. Διακόσμηση: περὶ τὴ ρίζα τοῦ λαιμοῦ, πυκνὲς λευκὲς στιγμὲς σὲ μία σειρά. Στὸν ὦμο, τμήματα δύο ἀντίνωτων καμπυλῶν, βαθειὰ τυπωμένων καὶ μὲ περίγραμμα βαμμένο.
Ὕψος σωζ. 0,035 μ., πάχος τοιχ. 0,004 μ.
Ὁμάδα: 49.

A.T. 229. Ὄστρακο σφαιρικοῦ ἀγγείου γραπτοῦ, μὲ ἔντυπη διακόσμηση (πίν. 100).
Πηλὸς πολὺ καθαρός, τεφρός. Βαφὲς λευκὴ καὶ ἐρυθρή. Ἐπιφάνεια ἐξωτερικὰ λεία, ἀλείφωμα μελανό, ἐσωτερικὰ ἀλείφωμα λευκό. Σῶμα σφαιρικὸ μὲ ἀρχὴ λαιμοῦ. Διακόσμηση: τμῆμα ἀπὸ βαθὺ ἔντυπο κόσμημα ἕλικας ποὺ τονίζεται μὲ ἐρυθρὴ καὶ λευκὴ βαφή. Σημεῖα (πιθανῶς στιγμὲς) ἐρυθρῆς βαφῆς στὴ ρίζα τοῦ λαιμοῦ.
Ὕψος σωζ. 0,05 μ., πάχος τοιχ. 0,005 μ.

A.T. 230. Ὄστρακο σφαιρικοῦ ἀγγείου, μὲ ἔντυπη διακόσμηση (πίν. 100).
Πηλὸς πολὺ καθαρός, καστανότεφρος. Βαφὴ ἐρυθρὴ καὶ λευκή. Ἐπιφάνεια ἐξωτερικὰ λεία, ἀλείφωμα μελανωπό, ἐσωτερικὰ ὁμαλή, μὲ λευκὸ ἀλείφωμα κατὰ τόπους. Σῶμα σφαιρικό. Διακόσμηση: τμῆμα ἀντίνωτων ἑλίκων μὲ ἐξίτηλη ἐρυθρὴ βαφή, πιθανῶς καὶ λευκή.
Μέγ. διάστ. 0,06 μ., πάχος τοιχ. 0,005 μ.
Ὁμάδα: 39,5.

A.T. 231. Τμῆμα σφαιρικοῦ ἀγγείου γραπτοῦ, μὲ ἔντυπη διακόσμηση. Συγκολλημένο (πίν. 100).
Πηλὸς πολὺ καθαρός, καστανότεφρος, πορώδης, μὲ μαρμαρυγία. Βαφὴ λευκή. Ἐπιφάνεια ἐξωτερικὰ λεία, ἀλείφωμα καστανέρυθρο, ἐσωτερικὰ τεφρή, ἐπ' αὐτῆς ἀλείφωμα λευκό. Σῶμα σφαιρικό, αὐλάκωση στὴ ρίζα τοῦ λαιμοῦ. Διακόσμηση: τμῆμα βαθειὰ τυπωμένου κοσμήματος μὲ ζεῦγος ἀντίνωτων ἑλίκων μὲ λευκὴ βαφή.
Ὕψος μέγ. 0,055 μ., πάχος τοιχ. 0,005 μ.
Ὁμάδες: 49 (70%)/K3.

A.T. 232-233. Ἄνω τμῆμα σφαιρικοῦ ἀγγείου γραπτοῦ, μὲ ἔντυπη διακόσμηση. Συγκολλημένο (πίν. 100).
Πηλὸς πολὺ καθαρός, καστανός. Βαφὴ λευκή. Ἐπιφάνειες καστανέρυθρες, κατὰ τόπους καστανότεφρες, ἐξωτερικὰ λεία, ἀλείφωμα καστανέρυθρο, ἐσωτερικὰ ὁμαλή. Χεῖλος προέχον. Λαιμὸς κωνικός. Σῶμα σφαιρικό. Τμῆμα ἔντυπου κοσμήματος μὲ ἕλικα. Διακόσμηση: σειρὰ λευκῶν στιγμῶν περὶ τὴ ρίζα τοῦ λαιμοῦ καὶ στὸ ἀνώτερο σημεῖο τοῦ σώματος.
Τοῦ ἰδίου ἀγγείου μὲ **A.T. 231**.
Ὕψος σωζ. μέγ. 0,06 μ., πάχος τοιχ. 0,005 μ.
Ὁμάδα: 49.

A.T. 234. Ὄστρακο σφαιρικοῦ ἀγγείου μὲ ἔντυπη διακόσμηση (πίν. 100).
Πηλὸς πολὺ καθαρός, καστανότεφρος, πορώδης. Ἐπιφάνειες ὁμαλές, καστανέρυθρη ἕως καστανότεφρη ἐξωτερικά. Σῶμα σφαιρικό. Διακόσμηση: σώζεται μεγάλο τμῆμα ἔντυπου κοσμήματος ἀντίνωτων ἑλίκων.
Ὕψος σωζ. 0,06 μ., πάχος τοιχ. 0,005 μ.
Ὁμάδα: 39,7.

A.T. 235. Ὄστρακο σφαιρικοῦ ἀγγείου μὲ ἔντυπη διακόσμηση. Συγκολλημένο (πίν. 100).
Πηλὸς καθαρός, καστανός, πορώδης. Ἐπιφά-

νεια λεία ἐξωτερικά, ἀλείφωμα καστανὸ ἕως μελανό, ὁμαλὴ ἐσωτερικά. Διακόσμηση: τμῆμα ἔντυπων ἑλίκων.
Μέγ. διάστ. 0,09 μ., πάχος τοιχ. 0,006 μ.
Ὁμάδα: 39,7.

A.T. 236. Ἄνω τμῆμα σφαιρικοῦ ἀγγείου μὲ ἔντυπη διακόσμηση. Συγκολλημένο (πίν. 100).
Πηλὸς καθαρός, καστανός, πορώδης. Ἐπιφάνεια ἐξωτερικὰ λεία, ἀλείφωμα καστανέρυθρο ἕως μελανό. Χεῖλος προέχον. Λαιμὸς ἀμφίκοιλος. Διακόσμηση: τμῆμα ἔντυπου κοσμήματος μὲ ζεῦγος ἀντίνωτων ἑλίκων.
Ὕψος σωζ. 0,055 μ., πάχος τοιχ. 0,007 μ.
Ὁμάδες: 39,10 (80%)/72.

A.T. 252. Ὄστρακο σφαιρικοῦ ἀγγείου μὲ ἔντυπη διακόσμηση (πίν. 100).
Πηλὸς καθαρός, καστανέρυθρος. Ἐπιφάνεια λεία ἕως ὁμαλὴ ἐξωτερικά, ἀλείφωμα καστανωπό, ἐσωτερικὰ σχετικὰ ὁμαλή, μὲ σημεῖα λευκοῦ ἀλειφώματος. Σῶμα σφαιρικό. Διακόσμηση: κόσμημα μὲ ἀντίνωτες ἕλικες, βαμμένες μὲ ἐρυθρὴ βαφή.
Ὕψος μέγ. 0,065 μ., πάχος τοιχ. 0,005 μ.
Ὁμάδα: 129.

A.T. 255. Ἄνω τμῆμα σφαιρικοῦ ἀγγείου γραπτοῦ, μὲ ἔντυπη διακόσμηση. Συγκολλημένο.
Πηλὸς πολὺ καθαρός, καστανός, μὲ μαρμαρυγία. Βαφὴ ἐρυθρή. Ἐπιφάνεια ἐξωτερικὰ λεία, ἀλείφωμα μελανωπὸ ἕως καστανωπό, ἐσωτερικὰ ὁμαλή, λευκὸ ἀλείφωμα ἐξίτηλο. Χεῖλος προέχον. Λαιμὸς ἀμφίκοιλος, αὐλάκωση στὴ ρίζα του. Σῶμα σφαιρικό. Διακόσμηση: τμῆμα ἔντυπου κοσμήματος μὲ ζεῦγος ἀντίνωτων ἑλίκων. Βαφὴ στὸ κόσμημα καὶ στὴ ρίζα τοῦ λαιμοῦ.
Ὕψος σωζ. 0,06 μ., διάμ. στομ. 0,075 μ., πάχος τοιχ. 0,005 μ.
Ὁμάδες: 39,3 (55%)/79.

A.T. 256. Ὄστρακο σφαιρικοῦ ἀγγείου γραπτοῦ, μὲ ἔντυπη διακόσμηση (πίν. 100).
Πηλὸς πολὺ καθαρός, καστανός, μὲ μαρμαρυγία. Βαφὲς ἐρυθρὴ καὶ λευκή. Ἐπιφάνεια ἐξωτερικὰ λεία, ἀλείφωμα μελανωπό, ἐσωτερικὰ ὁμαλή, ἀλείφωμα λευκό. Σῶμα σφαιρικό. Διακόσμηση: τμῆμα βαθειὰ τυπωμένου κοσμήματος μὲ ζεῦγος ἀντίνωτων ἑλίκων, μὲ ἐρυθρὴ καὶ λευκὴ βαφή.
Ὕψος σωζ. 0,045 μ., πάχος τοιχ. 0,005 μ.
Ὁμάδα: 77.

A.T. 257. Ἄνω τμῆμα σφαιρικοῦ ἀγγείου μὲ ἔντυπη διακόσμηση. Συγκολλημένο σὲ δύο τμήματα (πίν. 100).
Πηλὸς πολὺ καθαρός, καστανός. Βαφὴ ἐρυθρὴ καὶ πιθανῶς λευκή. Ἐπιφάνεια ἐξωτερικὰ λεία, μελανή, ἀλείφωμα καστανωπό, ἐσωτερικὰ ὁμαλή, καστανωπή, ἐπ᾽ αὐτῆς σημεῖα λευκοῦ ἀλειφώματος. Σώζεται τμῆμα ἀντίνωτων ἑλίκων βαμμένων μὲ ἐρυθρὴ βαφή.
Μέγ. διάστ. 0,085 μ., πάχος τοιχ. 0,005 μ.
Ὁμάδα: 117.

A.T. 258. Τμῆμα σώματος σφαιρικοῦ ἀγγείου μὲ ἔντυπη διακόσμηση. Συγκολλημένο (πίν. 100).
Πηλὸς πολὺ καθαρός, καστανός, πορώδης. Ἐπιφάνειες ὁμαλές, παρόμοιες, ἐξωτερικὰ φθαρμένες. Σῶμα σφαιρικό. Διακόσμηση: τμῆμα ἔντυπου κοσμήματος μὲ ζεῦγος ἀντίνωτων ἑλίκων.
Ὕψος σωζ. 0,045 μ., πάχος τοιχ. 0,005 μ.
Ὁμάδες: 49 (55%)/39,4.

A.T. 259. Τμῆμα σώματος σφαιρικοῦ ἀγγείου μὲ ἔντυπη διακόσμηση. Συγκολλημένο.
Πηλὸς πολὺ καθαρός, καστανός, πορώδης. Ἐπιφάνειες ὁμαλές, ἐξωτερικὰ ἀλείφωμα καστανέρυθρο πολὺ ἐξίτηλο. Σῶμα σφαιρικό, αὐλάκωση στὴ ρίζα τοῦ λαιμοῦ. Διακόσμηση: τμῆμα ἔντυπου κοσμήματος μὲ ζεῦγος ἀντίνωτων ἑλίκων.
Ὕψος σωζ. 0,06 μ., πάχος τοιχ. 0,004 μ.
Ὁμάδες: 39,10 (65%)/39,7.

A.T. 260. Ὄστρακο σφαιρικοῦ ἀγγείου γραπτοῦ, μὲ ἔντυπη διακόσμηση (πίν. 100).
Πηλὸς πολὺ καθαρός, καστανέρυθρος. Βαφὴ ἐρυθρή. Ἐπιφάνεια ἐξωτερικὰ λεία ἕως ὁμαλή, ἀλείφωμα καστανό, κατὰ τόπους μελανωπό, ἐσωτερικὰ ὁμαλή, ἀλείφωμα λευκό. Σῶμα σφαιρικό. Διακόσμηση: τμῆμα ἔντυπου κοσμήματος μὲ ζεῦγος ἀντίνωτων ἑλίκων. Σημεῖα βαφῆς.
Ὕψος σωζ. 0,045 μ., πάχος τοιχ. 0,005 μ.
Ὁμάδα: 39,4.

A.T. 264. Ὄστρακο σφαιρικοῦ ἀγγείου γραπτοῦ, μὲ ἔντυπη διακόσμηση.

Πηλὸς πολὺ καθαρός, τεφρός. Βαφὴ ἐρυθρή. Ἐπιφάνεια ἐξωτερικὰ λεία, ἀλείφωμα μελανωπό, ἐσωτερικὰ ὁμαλή. Σῶμα σφαιρικό. Διακόσμηση: τμῆμα βαθειὰ τυπωμένου κοσμήματος μὲ ἕλικα, τὸ ὁποῖο φέρει σημεῖα βαφῆς.
Ὕψος σωζ. 0,03 μ., πάχος τοιχ. 0,004 μ.
Ὁμάδα: 39,4.

A.T. 271. Τμῆμα σώματος σφαιρικοῦ ἀγγείου γραπτοῦ, μὲ ἔντυπη διακόσμηση. Συγκολλημένο.
Πηλὸς πολὺ καθαρός, καστανόφαιος, πορώδης. Βαφὴ ἐρυθρή. Ἐπιφάνειες ὁμαλές, παρόμοιες. Σῶμα σφαιρικό. Διακόσμηση: τμῆμα ἔντυπου κοσμήματος μὲ ζεῦγος ἀντίνωτων ἑλίκων, φέρει ἴχνη βαφῆς.
Ὕψος σωζ. 0,055 μ., πάχος τοιχ. 0,003 μ.
Ὁμάδες: 39,5 (80%)/K3.

A.T. 275. Ὄστρακο σφαιρικοῦ ἀγγείου γραπτοῦ, μὲ ἔντυπη διακόσμηση.
Πηλὸς πολὺ καθαρός, καστανός, πορώδης. Βαφὴ ἐρυθρή. Ἐπιφάνεια ἐξωτερικὰ λεία, ἀλείφωμα καστανέρυθρο, ἐσωτερικὰ ὁμαλή. Σῶμα σφαιρικό, αὐλάκωση στὴ ρίζα τοῦ λαιμοῦ. Διακόσμηση: τμῆμα ἔντυπου κοσμήματος μὲ ἕλικα τονισμένη μὲ βαφή.
Ὕψος σωζ. 0,04 μ., πάχος τοιχ. 0,005 μ.
Ὁμάδα: 39,10.

A.T. 280. Ὄστρακο σφαιρικοῦ ἀγγείου μὲ ἔντυπη διακόσμηση.
Πηλὸς πολὺ καθαρός, καστανέρυθρος, πορώδης. Ἐπιφάνεια ἐξωτερικὰ λεία, ἀλείφωμα καστανέρυθρο ἐξίτηλο, ἐσωτερικὰ ὁμαλή. Σῶμα σφαιρικό. Διακόσμηση: τμῆμα κατακόρυφου στελέχους ἔντυπου κοσμήματος.
Ὕψος σωζ. 0,03 μ., πάχος τοιχ. 0,005 μ.
Ὁμάδα: 39,10.

A.T. 286. Ὄστρακο σφαιρικοῦ ἀγγείου γραπτοῦ, μὲ ἔντυπη διακόσμηση.
Πηλὸς πολὺ καθαρός, καστανός, πορώδης. Βαφὴ ἐρυθρή. Ἐπιφάνεια ἐξωτερικὰ λεία, ἀλείφωμα μελανό, ἐσωτερικὰ ὁμαλή. Σῶμα σφαιρικό, αὐλάκωση στὴ ρίζα τοῦ λαιμοῦ. Διακόσμηση: τμῆμα ἔντυπου κοσμήματος μὲ ζεῦγος ἀντίνωτων ἑλίκων. Βαφὴ στὸ κόσμημα καὶ στὴ ρίζα τοῦ λαιμοῦ.
Ὕψος σωζ. 0,03 μ., πάχος τοιχ. 0,004 μ.
Ὁμάδα: K3.

A.T. 287. Τμῆμα σφαιρικοῦ ἀγγείου γραπτοῦ, μὲ ἔντυπη διακόσμηση. Συγκολλημένο.
Πηλὸς καθαρός, καστανότεφρος. Βαφὴ ἐρυθρή. Ἐπιφάνεια ἐξωτερικὰ λεία, ἀλείφωμα μελανωπό, ἐσωτερικὰ ὁμαλή, καστανόφαιη. Σῶμα σφαιρικό, ἀβαθὴς αὐλάκωση στὴ ρίζα τοῦ λαιμοῦ. Διακόσμηση: τμῆμα ἔντυπου κοσμήματος μὲ ἕλικα. Βαφὴ στὸ κόσμημα καὶ στὴ ρίζα τοῦ λαιμοῦ.
Ὕψος σωζ. 0,04 μ., πάχος τοιχ. 0,004 μ.
Ὁμάδα: K3.

A.T. 288. Ὄστρακο σφαιρικοῦ ἀγγείου μὲ ἔντυπη διακόσμηση (πίν. 100).
Πηλὸς πολὺ καθαρός, φαιός. Ἐπιφάνεια ἐξωτερικὰ λεία, ἀλείφωμα μελανωπό, ἐσωτερικὰ ὁμαλή, παρόμοια. Σῶμα σφαιρικό. Διακόσμηση: τμῆμα βαθειὰ τυπωμένου κοσμήματος μὲ ἕλικα.
Ὕψος σωζ. 0,045 μ., πάχος τοιχ. 0,005 μ.
Ὁμάδα: 39,10.

A.T. 293. Ὄστρακο σφαιρικοῦ ἀγγείου μὲ ἔντυπη διακόσμηση.
Πηλὸς πολὺ καθαρός, φαιός. Ἐπιφάνεια ἐξωτερικὰ λεία, ἀλείφωμα ἐρυθρό, ἐσωτερικὰ ὁμαλή, ἀλείφωμα λευκὸ πολὺ ἐξίτηλο. Σῶμα σφαιρικό. Διακόσμηση: τμῆμα ἔντυπου κοσμήματος μὲ ἕλικα.
Ὕψος σωζ. 0,03 μ., πάχος τοιχ. 0,004 μ.
Ὁμάδα: 39,10.

A.T. 304. Ὄστρακο σφαιρικοῦ ἀγγείου μὲ ἔντυπη διακόσμηση.
Πηλὸς πολὺ καθαρός, καστανόφαιος, μὲ μαρμαρυγία. Ἐπιφάνεια ἐξωτερικὰ λεία, ἀλείφωμα καστανόφαιο, ἐσωτερικὰ ὁμαλή. Σῶμα σφαιρικό. Διακόσμηση: τμῆμα ἔντυπου κοσμήματος μὲ ἕλικα.
Ὕψος σωζ. 0,035 μ., πάχος τοιχ. 0,004 μ.
Ὁμάδα: 104.

Σφαιρικὰ τρίωτα

Στὰ σφαιρικὰ ἐντάσσονται, κυρίως λόγω σχήματος, δύο ἄλλες ὁμάδες ἀγγείων ποὺ μποροῦν νὰ ἀποτελέσουν ἰδιαίτερη κατηγορία (πίν. 104-105). Βασικὴ ἀπόκλιση ἀπὸ τὰ ἐμβληματικὰ χαρακτηριστικὰ ἀποτελεῖ ἡ προσθήκη τριῶν λαβῶν στὸ σῶμα, ἀντὶ τοῦ κοσμήματος, καὶ ἡ ποικιλία στὸ μέγεθος τοῦ σώματος.

Στὴ μία ὁμάδα (τύπος 1) μὲ ἐννέα συμπληρωμένα καὶ τέσσερα σὲ τμήματα (**1804**, **1897**, **2134**, **2139**, **2152**, **2193**, **2418**, **2486**, **2681** καὶ **A.T. 241**, **A.T. 831**, **A.T. 833**, **A.T. 864**)[367] οἱ λαβὲς εἶναι σωληνωτὲς κολλημένες κατακόρυφα ἢ περίπου κατακόρυφα (πίν. 102, 103), οἱ περισσότερες ἐνσωματωμένες στὸ τοίχωμα, δανεισμένες ἀπὸ τοὺς ἀμφορίσκους. Στὸ κατώτατο στρῶμα βρέθηκε τὸ ἐντονα πιεσμένο **1804**, ποὺ μοιάζει περισσότερο μὲ ἀμφορίσκο, στὸ ἑπόμενο στρῶμα (βάθος 1.55-1.85 μ.) τὸ ὀγκῶδες **2134** καὶ τὸ **2486** μὲ χωνοειδὴ λαιμό. Ἀπὸ βάθους 1.60 μ. καὶ ἄνω, συμπτωματικὰ ἢ ὄχι, βρέθηκαν μόνον στὸ νότιο τμῆμα. Ἀναφέρονται τὰ ἀρτιώτερα διατηρημένα **2152**, **2193** καὶ **2681**, στὸ ἴδιο περίπου βάθος τὸ **2193** (βάθος1.40-1.55 μ.) καὶ στὸ ἄνω στρῶμα τὰ **1897** καὶ **A.T. 241**. Ἀπὸ ὅλα αὐτὰ τὸ **2152**, μὲ ἐξωτερικὰ προβάλλουσες λαβὲς σημειώνεται ἰδιαιτέρως λόγω τῆς διακόσμησης στὸν βραχύτατο λαιμό του: δύο ἐπάλληλες λευκὲς συνεχεῖς τεθλασμένες καὶ μία ἐρυθρὴ ταινία χαμηλότερα, στὴ ρίζα τοῦ λαιμοῦ. Τὸ θέμα, ἂν καὶ ἁπλούστατο, ἀπαντᾶται σπάνια στὰ ἀγγεῖα τοῦ Τσέπι. Ἐπάλληλες συνεχεῖς τεθλασμένες ὑπάρχουν ἐρυθρὲς στὸν μικκύλο ἀμφορίσκο **1592** καὶ λευκὲς ὡς συμπληρωματικὸ κόσμημα στὰ δύο πολυτελέστερα, ἴσως, ἀγγεῖα τοῦ Ἀποθέτη, τοὺς σκύφους **1605** καὶ **1606**.

Τὰ σφαιρικὰ μὲ σωληνωτὲς λαβὲς εἶναι ἐπίσης γενικὰ ἄγνωστα. Δύο μόνον ἀνάλογα τμήματα ἔχουν πρόσφατα ἐντοπισθεῖ στὴν εὐρύτερη γειτονικὴ περιοχή, στὸν πρωτοελλαδικὸ οἰκισμὸ τῆς Μερέντας[368] καὶ παραβάλλονται κυρίως μὲ τὸ **2134**. Πηλὸς καὶ ἐπιφάνειες εἶναι καστανά, χωρὶς λευκὸ ἀλείφωμα ἐσωτερικά.

Στὴ δεύτερη ὁμάδα (τύπος 2, πίν. 104, 105) οἱ τρεῖς λαβὲς εἶναι δισκοειδεῖς, μὲ ράχη κυρτὴ (**1867**, **2091**, **2416**, **2423**)[369], ἢ ἐπίπεδη (πίν. 113) (**1896**, **1911**, **2143**, **2153**, **2346**, **2445**, **2877**), κατακόρυφα τρυπημένες[370]. Ὁ τύπος ἐμφανίζεται ἀπὸ βάθους 1.70 μ. καὶ ἄνω ἁπλωμένος σὲ ὅλη τὴν ἐπιφάνεια τοῦ λάκκου. Τὸ σχῆμα διατηρεῖται περίπου ὅμοιο μὲ τὰ τυπικὰ σφαιρικά, ἀλλὰ τὸ μέγεθος τῶν τρίωτων ἀγγείων ποικίλλει, ἀπὸ τὸ συνηθισμένο ὕψος 0,08-0,10 μ. αὐξάνεται σὲ 0,15 μ. καὶ σὲ ὁρισμένα ὑπερβαίνει τὰ 0,25 μ. Λεπτομερειακὴ διαφορὰ σημειώνεται στὸν λαιμὸ τοῦ **2423**, ποὺ εἶναι ἀπόλυτα κυλινδρικός. Κατὰ τὰ λοιπά, ὅλα διακρίνονται γιὰ τὸν καθαρὸ πηλό, τὴν καλὴ ποιότητα κατασκευῆς καὶ τὴν ἔντριπτη ἐπιφάνεια.

Ἀπὸ τὰ συνήθους μεγέθους **1867**, **1896**, **2143**, **2153**, καὶ **A.T. 830**, τὰ δύο (**2143**, **2153**) φέρουν ἐξωτερικὰ ἐρυθρὴ γραπτὴ διακόσμηση καὶ ἐσωτερικὰ λευκὸ ἀλείφωμα, ὅπως τὰ συνήθη σφαιρικά. Στὸ **2143** (βάθος 1.55-1.85 μ.) τρεῖς-τέσσερεις ὁμόκεντρες

---

367. Τὸ **2681** πιθανὸν νὰ εἶναι τετράωτο. Τὰ τεμάχια **A.T. 241** καὶ **A.T. 831** σώζουν ἴχνη ἐρυθρῆς βαφῆς στὶς λαβές.

368. Τμῆμα μεγάλου καστανοῦ σφαιρικοῦ μὲ μία σωληνωτὴ λαβὴ εἶδα στὸ Μουσεῖο Βραυρῶνος.

369. Τὸ τμῆμα **A.T. 187** δὲν σώζει λαβές, ἀλλὰ λόγω τοῦ μεγέθους του θεωρεῖται τρίωτο.

370. Ὅμοιες ἄτρητες λαβὲς Hanschmann - Milojčić 1976, πίν. 10: μὲ κυρτὴ ἐπιφάνεια, πίν. 10: 4 μὲ ἐπίπεδη ἐπιφάνεια ράχης.

καμπύλες στὸ ὕψος τῆς λαβῆς ἀποτελοῦν ὑπόλειμμα θέματος. Στὸ **2153** (βάθος 1.14-1.40 μ.)[371] τὸ γραπτὸ θέμα εἶναι ἐπίσης ἐλλιπὲς καὶ σώζει τμῆμα σπείρας. Τὴν ἀρχή της πλαισιώνουν ἄλλες τρεῖς γραμμές, ποὺ ξεκινοῦν ἀπὸ τὴ θέση τῆς λαβῆς καὶ φέρονται πρὸς τὸ μέσον τοῦ σώματος, χωρὶς νὰ παρέχουν στοιχεῖα γιὰ τὴ συμπλήρωση τοῦ θέματος. Πάντως τὸ σωζόμενο τμῆμα παραβάλλεται μὲ τὸ προηγούμενο **2143** καὶ τὰ δύο ἀγγεῖα ἀλληλοσυμπληρώνονται. Τὸ **2153** ὑποδεικνύει τὸ ἀρχικὸ θέμα τοῦ **2143**, ἐνῶ αὐτὸ διατηρεῖ τὸν λαιμὸ ποὺ λείπει ἀπὸ τὸ **2153**. Τὸ θέμα, ἂν καὶ ἁπλούστατο, ἀπαντᾶται σπάνια στὰ ἀγγεῖα τοῦ Ἀποθέτη. Ὁμάδες ὁμόκεντρων καμπυλῶν ἑκατέρωθεν ἐπιθήματος φέρει ὁ μικκύλος ἀμφορίσκος **1591**. Γεγονὸς εἶναι ὅτι ἀσχέτως τῆς προέλευσης τῶν δύο μικκύλων, οἱ κεραμεῖς ποὺ διακόσμησαν τὰ δύο σφαιρικά, **2143** καὶ **2152**, μποροῦσε νὰ εἶχαν πρότυπα ἢ ἄλλα ἀνάλογα στὸν οἰκισμό τους. Μέσου μεγέθους εἶναι τὸ **2423** καὶ σημειώνεται ὄχι τόσο γιὰ τὴν ἀσυμμετρία του ὅσο γιὰ τὸν ἀπολύτως κυλινδρικὸ λαιμό του, ὅπως τὸν βρίσκουμε στὶς κυκλαδικὲς πυξίδες.

Τὰ δύο μεγαλύτερα (**1911**, **2445**) φθάνουν σὲ διαστάσεις ἀμφορέων καί, πιθανὸν τὸ **1911** νὰ κατασκευάσθηκε, λόγω τοῦ μεγέθους του, μὲ τέσσερεις δισκοειδεῖς λαβές. Ὁ λαιμός τους, ἐξ ἄλλου, εἶναι πολὺ ὑψηλὸς κωνικός, τύπου ἀμφορίσκων, καὶ διαφοροποιεῖ τὰ δύο ἀγγεῖα ἀπὸ τὸ τυπικὸ σχῆμα τῶν σφαιρικῶν. Τὸ **1911** διατηρεῖ τὴν ἐπιμελημένη κατασκευὴ καὶ σώζει ἴχνη ἐρυθρῆς βαφῆς σὲ 2-3 γραμμὲς περὶ τὸ χεῖλος καθὼς καὶ πλατὺ κύκλο γύρω ἀπὸ τὴ μία τουλάχιστον λαβή. Ἀντίθετα τὸ **2445**, ὕψους 0.26 μ., ἔχει πηλὸ τραχὺ καὶ ἀδρὴ ἐπιφάνεια, χωρὶς ἄλλη βελτίωση.

Μεταξὺ τῶν μὴ συγκολλωμένων ὀστράκων ὑπάρχουν ἀκόμα 27 δισκοειδεῖς λαβές, μεγάλες ἢ μικρές (οἱ 19 μὲ ἀριθμὸ Α.Τ.), ποὺ ἀνῆκαν σὲ σφαιρικὰ τρίωτα, ἀλλὰ δὲν εἶναι γνωστὸ πόσα ἀγγεῖα ἀντιπροσωπεύουν.

Τελικὰ παρατηρεῖται ὅτι τὰ 50 σφαιρικὰ τοῦ Τσέπι δὲν ἔχουν ἀκριβῆ παράλληλα σὲ ἄλλες περιοχές. Ὁ ἀριθμός τους, ὅπως προκύπτει ἀπὸ τὰ 115 ἐπὶ πλέον μεμονωμένα ὄστρακα, ἦταν ἀσφαλῶς πολὺ μεγαλύτερος, τὰ δὲ τρίωτα ἀποτελοῦν ὁπωσδήποτε ἰδιαίτερες μικρὲς ὁμάδες. Ἡ χρονολόγησή τους βασίζεται στὴν ἄψητη βαφὴ καὶ στὴν ἔντριπτη διαμόρφωση τῆς ἐπιφάνειας, χαρακτηριστικὰ ποὺ τὰ τοποθετοῦν στὴ Χαλκολιθικὴ καὶ εἰδικώτερα στὴ Νεώτερη Χαλκολιθική[372].

Εὑρήματα

1804. Τρίωτο σφαιρικό. Γραπτό. Συγκολλημένο. Ἐλλιπές (πίν. 102, 103).
Πηλὸς πολὺ καθαρός, καστανέρυθρος ἕως τεφρός. Βαφὴ λευκὴ ἐξίτηλη. Ἐπιφάνεια ἐξωτερικὰ λεία, στιλπνή, ἀλείφωμα μελανωπὸ ἕως καστανέρυθρο, ἐσωτερικὰ ὁμαλή. Διχρωμία πυρᾶς. Χεῖλος ἐλαφρῶς προέχον. Λαιμὸς κυλινδρικός. Σῶμα σφαιρικὸ ἔντονα πιεσμένο. Βάση ἐλαφρῶς κοίλη, περιφέρεια φθαρμένη, ἔνθετος δίσκος. Μία λαβὴ σωληνωτή, ἐνσωματωμένη καὶ διατρήσεις ἄλλων δύο. Διακόσμηση: στὴ ρίζα τοῦ λαιμοῦ, αὐλάκωση μὲ ἴχνη βαφῆς. Τύπος 1.
Ὕψος 0,11 μ., διάμ. στομ. 0,075 μ., ὕψος λαιμοῦ 0,03 μ., διάμ. βάσης 0,05 μ., πάχος τοιχ. 0,009 μ.
Ὁμάδες: 165 (65%)/163.

371. Ἀπὸ τὴ θέση τῶν δύο σωζόμενων λαβῶν συνάγεται ὅτι τὸ ἀγγεῖο θὰ εἶχε ἀρχικὰ τρεῖς δισκοειδεῖς σὲ ἴσες μεταξύ τους ἀποστάσεις, τοποθετημένες στὸ εὐρύτερο σημεῖο του.

372. Βλ. χρονολογικὴ διάκριση τῆς κατηγορίας, Vitelli 1999, 103.

1867. Τρίωτο σφαιρικό. Συγκολλημένο σὲ τρία τμήματα. Λείπει τὸ κάτω τμῆμα (πίν. 104, 105).
Πηλὸς καθαρός, καστανός. Ἐπιφάνεια ἐξωτερικὰ λεία, στιλπνή, ἀλείφωμα ἐρυθρό, ἐσωτερικὰ ὁμαλή, ὅμοια στὸν λαιμό. Διχρωμία πυρᾶς. Χεῖλος προέχον. Λαιμὸς κωνικός, στὴ ρίζα του αὐλάκωση. Σῶμα σφαιρικὸ πιεσμένο. Δύο δισκοειδεῖς λαβές, ράχη κυρτή, κατακόρυφη διάτρηση, ἡ μία φθαρμένη. Ρίζα τρίτης. Τύπος 2.
Ὕψος σωζ. μέγ. 0,17 μ., διάμ. στομ. 0,125 μ., ὕψος λαιμοῦ 0,04 μ., πάχος τοιχ. 0,006 μ.
Ὁμάδες: 119 (30%)/124/117/49/39,5/122/61.

1896. Τμῆμα τρίωτου σφαιρικοῦ. Συγκολλημένο (πίν. 104, 105).
Πηλὸς πολὺ καθαρός, καστανός, μὲ μαρμαρυγία. Ἐπιφάνεια ἐξωτερικὰ λεία, ἀλείφωμα καστανέρυθρο, κατὰ τόπους φαιό, ἐσωτερικὰ ὁμαλή. Χεῖλος προέχον. Λαιμὸς κυλινδρικός. Σῶμα πιεσμένο σφαιρικό. Τρεῖς λαβὲς δισκοειδεῖς, ράχη ἐπίπεδη, κατακόρυφη διάτρηση. Τύπος 2.
Ὕψος σωζ. 0,11 μ., διάμ. στομ. 0,09 μ., ὕψος λαιμοῦ 0,03 μ., διάμ. λαβῆς 0,025 μ., πάχος τοιχ. 0,005 μ.
Ὁμάδες: 50 (95%)/122.

1897. Τρίωτο σφαιρικό. Συγκολλημένο. Ἐλλιπές (πίν. 102, 103).
Πηλὸς πολὺ καθαρός, καστανόφαιος. Ἐπιφάνεια ἐξωτερικὰ ὁμαλὴ ἕως λεία, ἀλείφωμα ζωηρὸ ἐρυθρό, ἐσωτερικὰ ὁμαλή, καστανέρυθρη ἕως καστανόφαιη. Χεῖλος εὐθύ. Λαιμὸς ἐλαφρῶς κωνικός, στὴ ρίζα του αὐλάκωση. Σῶμα σφαιρικὸ πιεσμένο. Βάση ἐπίπεδη. Στὸν ὦμο, τρεῖς λαβὲς σωληνωτές, ἐνσωματωμένες, μὲ κατακόρυφη διάτρηση, ἡ μία θραυσμένη. Τύπος 1.
Ὕψος 0,10 μ., διάμ. στομ. 0,08 μ., ὕψος λαιμοῦ 0,03 μ., διάμ. βάσης 0,055 μ., πάχος τοιχ. 0,005 μ.
Ὁμάδες: 39,4 (25%)/3/39,3/49/39,8/39,9/39,10.

1911. Σφαιρικὸ τετράωτο, μεγέθους ἀμφορέα. Γραπτό. Συγκολλημένο σὲ δύο τμήματα. Λείπει τὸ κάτω τμῆμα (πίν. 104, 105).
Πηλὸς καθαρός, καστανός, μὲ μαρμαρυγία. Βαφὴ ἐρυθρὴ ἐξίτηλη. Ἐξωτερικὰ ἐπιφάνεια λεία, στιλπνή, ἀλείφωμα καστανέρυθρο ἕως μελανό, ἐσωτερικὰ λίγο ἀδρή. Διχρωμία πυρᾶς. Χεῖλος εὐθύ. Λαιμὸς κωνικός. Σῶμα σφαιρικὸ πιεσμένο. Στὸν ὦμο, τρεῖς δισκοειδεῖς λαβές, ράχη ἐπίπεδη, κατακόρυφη διάτρηση, θέση γιὰ τετράωτο ἀγγεῖο. Διακόσμηση: περὶ τὸ χεῖλος λεπτὲς ταινίες, μία στὴ ρίζα τοῦ λαιμοῦ καὶ γύρω ἀπὸ μία λαβή, κατὰ τόπους ἴχνη λευκοῦ. Τύπος 2.
Ὕψος σωζ. μέγ. 0,23 μ., διάμ. στομ. 0,125 μ., πάχος τοιχ. 0,006 μ., ὕψος λαιμοῦ 0,08 μ.
Ὁμάδες: 130 (50%)/129/127/39,6.

2091. Ἄνω τμῆμα σφαιρικοῦ, πιθανῶς τρίωτου. Συγκολλημένο (πίν. 104, 105).
Πηλὸς πολὺ καθαρός, καστανός. Ἀλείφωμα ἐρυθρό, ἐξωτερικὰ ἐπιφάνεια λεία, στιλπνή, ἐσωτερικὰ ὁμαλή. Χεῖλος προέχον. Λαιμὸς κωνικός. Σῶμα σφαιρικὸ πιεσμένο. Στὸ εὐρύτερο σημεῖο, μία λαβὴ δισκοειδής, ράχη κυρτή, κατακόρυφη διάτρηση. Πιθανῶς τμῆμα μὲ δεύτερη λαβή. Τύπος 2.
Ὕψος σωζ. 0,16 μ., διάμ. στομ. 0,10 μ., ὕψος λαιμοῦ 0,06 μ., πάχος τοιχ. 0,005 μ.
Ὁμάδες: 134 (70%)/128/39,4/135.

2134. Τρίωτο σφαιρικό. Γραπτό. Συγκολλημένο, μερικῶς συμπληρωμένο (πίν. 102, 103).
Πηλὸς πολὺ καθαρός, τεφρός, μὲ μαρμαρυγία. Βαφὴ ἐρυθρὴ ἐξίτηλη. Ἐπιφάνεια ἐξωτερικὰ λεία, στιλπνή, ἀλείφωμα μελανωπό, κατὰ τόπους καστανό, ἐσωτερικὰ ὁμαλή, στὸν λαιμὸ ἴχνος λευκοῦ ἀλειφώματος. Χεῖλος προέχον. Λαιμὸς κυλινδρικός. Σῶμα διογκωμένο. Βάση ἐλαφρῶς κοίλη. Δύο ἐνσωματωμένες σωληνωτὲς λαβὲς μὲ κατακόρυφη διάτρηση, ἀποκολλημένες. Στὸ ἐλλεῖπον τμῆμα θέση γιὰ τρίτη. Διακόσμηση: ταινία στὴ ρίζα τοῦ λαιμοῦ. Τύπος 1.
Ὕψος 0,125 μ., διάμ. στομ. 0,09 μ., ὕψος λαιμοῦ 0,025 μ., διάμ. βάσης 0,045 μ., πάχος τοιχ. 0,004 μ.
Ὁμάδες: 75 (20%)/39,10/39,4/39,3/78/49.

2139. Τρίωτο σφαιρικό. Συγκολλημένο. Ἐλλιπὲς στὸ κατώτερο τμῆμα (πίν. 102, 103).
Πηλὸς πολὺ καθαρός, καστανός, μὲ μαρμαρυγία. Ἐπιφάνειες ὁμαλὲς ἕως λεῖες, ἀνοικτόχρωμες καστανὲς ἕως φαιές, ἐξωτερικὰ ἀλείφωμα ἐρυθρὸ φθαρμένο, ἐσωτερικὰ λευκὸ ἀποφλοιωμένο. Διχρωμία πυρᾶς. Χεῖλος

ἐλαφρῶς προέχον. Λαιμὸς κυλινδρικός, στὴ ρίζα του ἀβαθὴς αὐλάκωση. Σῶμα σφαιρικὸ πιεσμένο. Λαβὲς σωληνωτές, ἐνσωματωμένες στὸ τοίχωμα, κατακόρυφη διάτρηση. Τύπος 1.
Ὕψος σωζ. 0,095 μ., διάμ. στομ. 0,08 μ., ὕψος λαιμοῦ 0,03 μ., ὕψος λαβῆς 0,025 μ., πάχος τοιχ. 0,004 μ.
Ὁμάδες: 39,7 (70%)/119/39,9/39,10.

2143. Τρίωτο σφαιρικό. Γραπτό. Συγκολλημένο σὲ τρία τμήματα. Λείπει καὶ ἡ βάση (πίν. 104, 105).
Πηλὸς καθαρός, καστανόφαιος. Βαφὲς λευκὴ καὶ ἐρυθρὴ ἐξίτηλες. Ἐπιφάνεια ἐξωτερικὰ λεία, στιλπνή, ἔντριπτη, ἀλείφωμα μελανὸ ἕως καστανωπό, ἐσωτερικὰ λεία, ἀλείφωμα λευκὸ ἀποφλοιωμένο. Χεῖλος εὐθύ. Λαιμὸς χωνοειδής. Σῶμα σφαιρικὸ πιεσμένο. Στὸ εὐρύτερο σημεῖο, δύο λαβὲς δισκοειδεῖς μὲ ράχη ἐπίπεδη καὶ κατακόρυφη διάτρηση. Σημεῖο τρίτης λαβῆς. Διακόσμηση: στὴ ρίζα τοῦ λαιμοῦ ἐρυθρὴ ταινία. Περὶ τὴ μία λαβή, ὁμόκεντρα τόξα μὲ ἐρυθρὴ καὶ λευκὴ βαφή. Τύπος 2.
Ὕψος σωζ. μέγ. 0,075 μ., διάμ. στομ. 0,085 μ., ὕψος λαιμοῦ 0,02 μ., διάμ. λαβῆς 0,025 μ., πάχος τοιχ. 0,004 μ.
Ὁμάδες: 78 (15%)/130/127/147/136/137/138/39,10.

2152. Τμῆμα σφαιρικοῦ τρίωτου. Γραπτό. Συγκολλημένο, μερικῶς συμπληρωμένο (πίν. 102, 103).
Πηλὸς πολὺ καθαρός, καστανός. Βαφὲς λευκὴ καὶ ἐρυθρὴ ἐξίτηλες. Ἐπιφάνεια ἐξωτερικὰ λεία, στιλπνή, ἔντριπτη, ἀλείφωμα μελανωπὸ ἕως καστανωπό, ἐσωτερικὰ ὁμαλή, ἀλείφωμα λευκὸ ἀποφλοιωμένο. Διχρωμία πυρᾶς. Χεῖλος προέχον. Λαιμὸς ἀμφίκοιλος, στὴ ρίζα του ἀβαθὴς αὐλάκωση. Σῶμα σφαιρικὸ πιεσμένο. Στὸ εὐρύτερο σημεῖο, δύο λαβὲς σωληνωτές, ἡ μία θραυσμένη. Στὸ ἐλλεῖπον τμῆμα θέση γιὰ τρίτη λαβή. Διακόσμηση: σὲ τμῆμα τοῦ λαιμοῦ, δύο ἐπάλληλες, τεθλασμένες λευκὲς γραμμές. Στὴ ρίζα του ἐρυθρὴ ταινία. Ἴχνη λευκοῦ καὶ ἐρυθροῦ στὴ μία λαβή. Τύπος 1.
Ὕψος σωζ. 0,095 μ., διάμ. στομ. 0,155 μ., ὕψος λαιμοῦ 0,025 μ., ὕψος λαβῆς 0,045 μ., πάχος τοιχ. 0,005 μ.
Ὁμάδες: 39,9 (30%)/39,8/49/72/79/123/61.

2153. Σφαιρικὸ τρίωτο. Γραπτό. Συγκολλημένο, δύο τμήματα, μερικῶς συμπληρωμένο (πίν. 104, 105).
Πηλὸς πολὺ καθαρός, καστανός, πορώδης. Βαφὴ ἐρυθρὴ ἐξίτηλη. Ἐπιφάνεια ἐξωτερικὰ λεία, ἀλείφωμα καστανωπὸ ἕως μελανωπό, ἐσωτερικὰ ἀλείφωμα λευκὸ ἀποφλοιωμένο. Ἀβαθὴς αὐλάκωση στὴ ρίζα τοῦ λαιμοῦ. Σῶμα σφαιρικό. Στὸ εὐρύτερο σημεῖο, δύο δισκοειδεῖς λαβὲς μὲ ράχη ἐπίπεδη καὶ κατακόρυφη διάτρηση, ἡ μία θραυσμένη. Στὸ ἐλλεῖπον τμῆμα, θέση γιὰ τρίτη λαβή. Διακόσμηση: μεταξὺ τῶν λαβῶν ἴχνη βαμμένου σπειροειδοῦς κοσμήματος. Τύπος 2.
Ὕψος σωζ. μέγ. 0,085 μ., διάμ. λαβῆς 0,025 μ., πάχος τοιχ. 0,005 μ.
Ὁμάδες: 109 (70%)/101/105.

2193. Τρίωτο σφαιρικό. Συγκολλημένο. Ἐλλιπές (πίν. 102, 103).
Πηλὸς λίγο τραχύς, καστανόφαιος. Ἐπιφάνεια ἐξωτερικὰ λεία, στιλπνή, ἀλείφωμα καστανέρυθρο ἕως καστανό, ἐσωτερικὰ λίγο ἁδρή. Διχρωμία πυρᾶς. Χεῖλος προέχον. Λαιμὸς ὑψηλός, κυλινδρικός, ἀβαθὴς αὐλάκωση στὴ ρίζα του. Σῶμα σφαιρικὸ πιεσμένο. Βάση ἐπίπεδη. Τρεῖς λαβὲς σωληνωτές, ἐν μέρει βυθισμένες, μὲ κατακόρυφη διάτρηση. Τύπος 1.
Ὕψος 0,14 μ., διάμ. στομ. 0.09 μ., ὕψος λαιμοῦ 0,055 μ., διάμ. βάσης 0,045 μ., ὕψος λαβῆς 0,025 μ., πάχος τοιχ. 0,006 μ.
Ὁμάδες: 49 (70%)/113/61/127/39,10.

2346. Σφαιρικό, πιθανῶς τρίωτο. Γραπτό. Συγκολλημένο σὲ δύο τμήματα (πίν. 104).
Πηλὸς καθαρός, καστανός, μὲ μαρμαρυγία. Βαφὴ ἐρυθρὴ ἐξίτηλη. Ἐπιφάνεια ἐξωτερικὰ λεία, στιλπνή, ἀλείφωμα ἐρυθρὸ ἕως μελανό, ἐσωτερικὰ λίγο ἁδρή. Χεῖλος προέχον. Λαιμὸς κυλινδρικός, ἀβαθὴς αὐλάκωση στὴ ρίζα του. Σῶμα σφαιρικὸ πιεσμένο. Στὸ εὐρύτερο σημεῖο δύο λαβὲς δισκοειδεῖς, μὲ ράχη ἐπίπεδη καὶ κατακόρυφη διάτρηση, ἐνσωματωμένες. Στὸ ἐλλεῖπον τμῆμα, θέση γιὰ τρίτη λαβή. Διακόσμηση: στὴ ρίζα τοῦ λαιμοῦ λεπτὴ ταινία. Ἴχνος βαφῆς ὑπὸ τὸ χεῖλος. Τύπος 2.
Ὕψος σωζ. μέγ. 0,12 μ., διάμ. στομ. 0,095 μ., ὕψος λαιμοῦ 0,045 μ., διάμ. λαβῆς 0,03 μ., πάχος τοιχ. 0,005 μ.
Ὁμάδες: 173 (70%)/171.

2416. Σφαιρικὸ τρίωτο. Συγκολλημένο, μερικῶς συμπληρωμένο. Λείπει καὶ ἡ βάση (πίν. 104, 105).
Πηλὸς πολὺ καθαρός, καστανόφαιος. Ἐπιφάνεια ἐξωτερικὰ λεία, στιλπνή, ἀλείφωμα ἐρυθρό, φαιὲς κηλίδες, ἐσωτερικὰ ὁμαλή. Διχρωμία πυρᾶς. Χεῖλος προέχον. Λαιμὸς κωνικός. Σῶμα σφαιρικὸ πιεσμένο. Στὸ εὐρύτερο σημεῖο, λαβὴ δισκοειδὴς μὲ ράχη κυρτὴ καὶ κατακόρυφη διάτρηση. Ρίζα δεύτερης λαβῆς. Στὸ ἐλλεῖπον τμῆμα, θέση γιὰ τρίτη. Τύπος 2.
Ὕψος σωζ. 0,19 μ., διάμ. στομ. 0,11 μ., ὕψος λαιμοῦ 0,055 μ., διάμ. λαβῆς 0,04 μ., πάχος τοιχ. 0,007 μ.
Ὁμάδες: 39,5 (75%)/39,4/39,7/39,3/3.

2418. Σῶμα τρίωτου σφαιρικοῦ (πίν. 102).
Πηλὸς λίγο τραχύς, ἐρυθρός. Ἐπιφάνεια ἐξωτερικὰ ὁμαλὴ ἕως λεία, ἀλείφωμα φθαρμένο, καστανωπὸ ἕως μελανό, ἐσωτερικὰ ὁμαλή. Σῶμα σφαιρικὸ πιεσμένο. Βάση ἐπίπεδη, χωρὶς ἀλείφωμα. Δύο λαβὲς σωληνωτὲς καὶ θέση τρίτης. Τύπος 1.
Ὕψος σωζ. 0,105 μ., διάμ. βάσης 0,055 μ., ὕψος λαβῆς 0,03 μ., πάχος τοιχ. 0,007 μ.
Ὁμάδες: 39,7 (70%)/39,4.

2423. Σφαιρικὸ τρίωτο. Συγκολλημένο. Ἐλλιπές (πίν. 104, 105).
Πηλὸς καθαρός, καστανός, μὲ μαρμαρυγία. Ἐπιφάνεια ἐξωτερικὰ λεία, ἀλείφωμα ἐρυθρό, ἐσωτερικὰ ὁμαλή. Διχρωμία πυρᾶς. Χεῖλος ἐλαφρῶς προέχον. Λαιμὸς κυλινδρικός. Σῶμα σφαιρικό. Βάση ἐπίπεδη. Ἀγγεῖο ἀσύμμετρο. Στὸ εὐρύτερο σημεῖο, δύο λαβὲς δισκοειδεῖς μὲ ράχη κυρτὴ καὶ κατακόρυφη διάτρηση. Στὸ ἐλλεῖπον τμῆμα, θέση γιὰ τρίτη λαβή. Τύπος 2.
Ὕψος 0,20 μ., διάμ. στομ. 0,13 μ., ὕψος λαιμοῦ 0,045 μ., διάμ. βάσης 0,06 μ., διάμ. λαβῆς 0,03 μ., πάχος τοιχ. 0,005 μ.
Ὁμάδες: 39,4 (60%)/39,10/49/39,7/3.

2445. Τρίωτο σφαιρικό, μεγέθους ἀμφορέα. Συγκολλημένο, ἐλλιπές (πίν. 104, 105).
Πηλὸς λίγο τραχύς, καστανόφαιος. Ἐπιφάνεια ἐξωτερικὰ λεία, ἀλείφωμα καστανέρυθρο ἕως μελανό, ἐσωτερικὰ ὁμαλή. Διχρωμία πυρᾶς. Χεῖλος εὐθύ. Λαιμὸς κωνικός, ἀβαθὴς αὐλάκωση στὴ ρίζα του μὲ ἴχνος ἐρυθρῆς βαφῆς. Σῶμα σφαιρικὸ πιεσμένο. Βάση ἐλαφρῶς κοίλη. Στὸ εὐρύτερο σημεῖο, σὲ ἄνισο ὕψος, δύο λαβὲς δισκοειδεῖς, ράχη ἐπίπεδη κατακόρυφη μὲ εὐρεία διάτρηση καὶ ρίζα τρίτης λαβῆς. Τύπος 2.
Ὕψος 0,26 μ., διάμ. στομ. 0,13 μ., ὕψος λαιμοῦ 0,075 μ., διάμ. βάσης 0,07 μ., διάμ. λαβῆς 0,04 μ., πάχος τοιχ. 0,006 μ.
Ὁμάδες: 134 (60%)/143/49/135/128/142/173.

2486. Τμῆμα σφαιρικοῦ τρίωτου. Συγκολλημένο (πίν. 103).
Πηλὸς πολὺ καθαρός, καστανός. Ἐπιφάνεια ἐξωτερικὰ λεία, στιλπνή, ἀλείφωμα καστανέρυθρο ἕως μελανό, ἐσωτερικὰ ὁμαλή. Διχρωμία πυρᾶς. Χεῖλος προέχον. Λαιμὸς κυλινδρικός. Σῶμα ἀμφικωνικό. Δύο σωληνωτὲς λαβές, ἐν μέρει βυθισμένες, κατακόρυφη διάτρηση. Στὸ ἐλλεῖπον τμῆμα, θέση γιὰ τρίτη λαβή. Τύπος 1.
Ὕψος σωζ. 0,11 μ., διάμ. στομ. 0,105 μ., ὕψος λαιμοῦ 0,03 μ., ὕψος λαβῆς 0,025 μ., πάχος τοιχ. 0,005 μ.
Ὁμάδες: 127 (85%)/140.

2681. Σφαιρικὸ τρίωτο. Συγκολλημένο. Ἐλλιπές (πίν. 103).
Πηλὸς πολὺ καθαρός, καστανός. Ἐπιφάνεια ἐξωτερικὰ λεία, στιλπνή, ἀλείφωμα καστανέρυθρο, ἐσωτερικὰ ὁμαλή. Σῶμα περίπου ἀμφικωνικό. Βάση ἐπίπεδη, περιφέρεια ἐλαφρῶς φθαρμένη. Δύο λαβὲς σωληνωτές, ἐνσωματωμένες, κατακόρυφη διάτρηση. Στὸ ἐλλεῖπον τμῆμα, θέση γιὰ τρίτη λαβή. Τύπος 1.
Ὕψος σωζ. 0,09 μ., διάμ. βάσης 0,045-0,05 μ., ὕψος λαβῆς 0,015 μ., πάχος τοιχ. 0,005 μ.
Ὁμάδες: 49 (85%)/61.

2780. Σφαιρικό, πιθανῶς τρίωτο. Συγκολλημένο. Ἐλλιπές.
Πηλὸς πολὺ καθαρός, καστανέρυθρος μὲ μαρμαρυγία. Ἐπιφάνεια ἐξωτερικὰ λεία, στιλπνή, ἀλείφωμα καστανέρυθρο, ἐσωτερικὰ ὁμαλή, ἀλείφωμα στὸν λαιμό. Χεῖλος προέχον. Λαιμὸς κωνικός, ἀβαθὴς αὐλάκωση στὴ ρίζα του. Σῶμα σφαιρικό. Βάση ἐπίπεδη. Θέση ἐπικόλλησης λαβῆς μὲ κατακόρυφη διάτρηση.
Ὕψος σωζ. 0,15 μ., διάμ. στομ. 0,095 μ., ὕψος λαιμοῦ 0,04 μ., πάχος τοιχ. 0,005 μ.
Ὁμάδες: 49 (50%)/39,7/39,4.

2877. Ἄνω τμῆμα τρίωτου σφαιρικοῦ. Συγκολλημένο.
Πηλὸς καθαρός, καστανός, πορώδης. Ἐπιφάνεια ἐξωτερικὰ λεία, ἀλείφωμα καστανό, ἐσωτερικὰ ὁμαλή. Χεῖλος προέχον. Λαιμὸς ἀμφίκοιλος, αὐλάκωση στὴ ρίζα του, μὲ ἴχνος λευκῆς βαφῆς. Σῶμα πιεσμένο σφαιρικό. Δύο λαβὲς δισκοειδεῖς, ράχη ἐπίπεδη, φθαρμένη, κατακόρυφη διάτρηση, ἐνσωματωμένες. Τύπος 2.
Ὕψος σωζ. 0,07 μ., διάμ. στομ. 0,075 μ., ὕψος λαιμοῦ 0,025 μ. διάμ. λαβῆς 0,025 μ., πάχος τοιχ. 0,005 μ.
Ὁμάδες: 39,7 (75%)/39,10.

A.T. 187. Ἄνω τμῆμα σφαιρικοῦ τρίωτου. Συγκολλημένο.
Πηλὸς καθαρός, τεφρός. Ἐπιφάνεια ἐξωτερικὰ λεία, ἀλείφωμα μελανωπὸ ἕως καστανέρυθρο, ἐσωτερικὰ ὁμαλή. Χεῖλος προέχον. Λαιμὸς ἀμφίκοιλος. Περίγραμμα σφαιρικό. Ρίζα λαβῆς.
Ὕψος σωζ. 0,09 μ., διάμ. στομ. 0,10 μ., πάχος τοιχ. 0,005 μ.
Ὁμάδες: 128 (50%)/121/49.

A.T. 241. Σφαιρικὸ τρίωτο, γραπτό. Συγκολλημένο σὲ τρία τμήματα (πίν. 103).
Πηλὸς πολὺ καθαρός, τεφρός. Ἐπιφάνεια ἐξωτερικὰ λεία, ἀλείφωμα καστανόφαιο, ἐσωτερικὰ ὁμαλή, λευκὸ ἀλείφωμα. Σῶμα σφαιρικό. Τρεῖς λαβὲς σωληνωτές, ἐνσωματωμένες στὸ τοίχωμα, μὲ κατακόρυφη διάτρηση. Διακόσμηση: στὸ σῶμα σπείρα καὶ ἐξίτηλη διαγραμμισμένη ἔλλειψη σὲ κάθε λαβὴ μὲ ἐρυθρὴ βαφή.
Ὕψος σωζ. μέγ. 0,06 μ., ὕψος λαβῆς 0,03 μ., πάχος τοιχ. 0,005 μ.
Ὁμάδες: 39,3 (30%)/ K.3/39,5/61.

A.T. 830. Τμῆμα σώματος σφαιρικοῦ τρίωτου. Συγκολλημένο.
Πηλὸς λίγο τραχύς, φαιός. Ἐπιφάνεια ἐξωτερικὰ λεία, ἀλείφωμα ἐρυθρὸ ἕως φαιό, ἐσωτερικὰ λεία ἕως ὁμαλή, λευκὸ ἀλείφωμα. Σῶμα σφαιρικὸ πιεσμένο. Χαμηλὴ δισκοειδὴς λαβή, μὲ ἐπίπεδη ράχη.
Ὕψος σωζ. 0,06 μ., διάμ. λαβῆς 0,02 μ., πάχος τοιχ. 0,007 μ.
Ὁμάδα: 39,4.

A.T. 831. Ὄστρακο σώματος σφαιρικοῦ τρίωτου, γραπτοῦ.
Πηλὸς πολὺ καθαρός, φαιός. Ἐπιφάνεια ἐξωτερικὰ λεία, ἀλείφωμα μελανωπὸ ἕως φαιό, ἐσωτερικὰ ὁμαλή, λευκὸ ἀλείφωμα. Σῶμα σφαιρικό. Λαβὴ σωληνωτή, ἐνσωματωμένη μὲ κατακόρυφη διάτρηση. Διακόσμηση: ἴχνη βαφῆς περὶ τὴ λαβή.
Ὕψος σωζ. 0,06 μ., ὕψος λαβῆς 0,045 μ., πάχος τοιχ. 0,006 μ.
Ὁμάδα: 39,9.

A.T. 833. Τμῆμα σώματος σφαιρικοῦ τρίωτου. Συγκολλημένο.
Πηλὸς πολὺ καθαρός, καστανός. Ἐπιφάνεια ἐξωτερικὴ λεία, ἀλείφωμα ἐρυθρὸ ἐξίτηλο, ἐσωτερικὰ ὁμαλή. Σῶμα σφαιρικὸ πιεσμένο. Λαβὴ σωληνωτὴ ἐνσωματωμένη, μὲ κατακόρυφη διάτρηση.
Ὕψος σωζ. 0,045 μ., πάχος τοιχ. 0,006 μ.
Ὁμάδα: 39,4.

A.T. 864. Ὄστρακο μικροῦ κλειστοῦ ἀγγείου, πιθανῶς σφαιρικοῦ τρίωτου, γραπτοῦ.
Πηλὸς πολὺ καθαρός, μελανωπός. Βαφὴ ἐρυθρή. Ἐπιφάνεια ἐξωτερικὰ λεία, ἀλείφωμα μελανωπὸ ἕως καστανόφαιο, ἐσωτερικὰ ἀδρή. Σῶμα σφαιρικὸ πιεσμένο. Βραχεία σωληνωτὴ λαβή, μὲ ἴχνος βαφῆς.
Ὕψος σωζ. 0,05 μ., Ὕψος λαβῆς 0,025 μ., πάχος τοιχ. 0,006 μ.
Ὁμάδα: 119.

Χονδροειδῆ σκεύη

Τὰ χονδροειδῆ ὄστρακα μὲ κύριο χαρακτηριστικὸ σειρὰ ὀπῶν κάτω ἀπὸ τὸ χεῖλος, γνωστὰ στὴ βιβλιογραφία ὡς Cheese-pots ἢ Baking pans[373], προέρχονται ἀπὸ ἄγνωστα μέχρι τώρα σχήματα σκευῶν.

Τὰ κομμάτια ἀπὸ τὸν Ἀποθέτη 39 (πίν. 106-109) ἀποδίδονται σὲ τουλάχιστον 9 σκεύη, ποὺ φαίνεται ὅτι ἦταν ρηχά. Ὅλα εἶναι ἐλλιπῆ καὶ χαρακτηρίζονται ἀπὸ ποικιλία σχήματος, περιγράμματος καὶ διαστάσεων. Ἐκτὸς ἀπὸ τὶς ὀπές, κοινὰ χαρακτηριστικὰ εἶναι ὁ ἰδιαίτερα τραχὺς καὶ ἀκατέργαστος πηλός, συχνὰ σπογγωτός, ἱκανοποιητικὰ ὀπτημένος, σὲ χρῶμα φαιὸ ἕως καστανόφαιο, ἡ τραχειά, ἀνώμαλη μὲ σημάδια κατεργασίας ἐξωτερικὴ ἐπιφάνεια, ἡ πιὸ ὁμαλή, λεία ἐσωτερική[374] καὶ ἡ ἀπουσία ἴχνους χρήσης τους σὲ πυρά. Τὰ σκεύη ἔχουν βάση πλατειὰ ἐπίπεδη, κάποτε ἰδιαίτερα λεπτή[375] σὲ σχέση μὲ τὸν χονδροειδὴ πηλό, καὶ ἀσύμμετρο ὕψος ποὺ διαμορφώνει ἐπιφάνεια χείλους λοξή, ἀνυψούμενη.

Πέραν αὐτῶν ὑπάρχουν μικρὲς μεταξύ τους διαφορές. Τὸ **1971** διατηρεῖ μεγάλο τμῆμα, ἰδίως τῆς πλατειᾶς ἐπίπεδης βάσης του, ἀλλὰ εἶναι ἐξαιρετικὰ ρηχό. Στὸ χαμηλότερο σημεῖο του, ποὺ ταυτίζεται περίπου μὲ τὴ βάση[376], σχηματίζει ἔντονη καμπύλη ἐσοχή, καὶ ἐκεῖ ἀκριβῶς φέρει τὴ μοναδικὴ ὀπή. Στὸ ἄκρο τῆς καμπύλης τὸ χεῖλος ἀρχίζει νὰ ἀνυψώνεται καὶ σχηματίζει τοίχωμα μέχρι σωζόμενου ὕψους 0.065 μ., χωρὶς ὀπές[377]. Ἐξ ἴσου ρηχὸ τὸ **2494,** ἔχει τοίχωμα σχηματισμένο ἐνιαῖα μὲ τὴν ἐπίπεδη βάση του καὶ λοξὴ ἐπιφάνεια τοῦ στομίου, ποὺ χαμηλώνει ἀπότομα[378]. Οἱ ὀπὲς βρίσκονται περὶ τὸ μέσον περίπου τοῦ ὕψους τοῦ καμπύλου τοιχώματος καὶ παρακολουθοῦν τὴ διαδρομὴ τοῦ στομίου. Παρόμοιο σκεῦος δίνουν τὰ μικρότερα κομμάτια **2085**. Τὰ **2083** καὶ **2495** εἶναι καὶ αὐτὰ σχηματισμένα ἐνιαῖα μὲ τὴ βάση, ἀλλὰ τὸ τοίχωμά τους στρεβλώνεται, μὲ ἀποτέλεσμα τὸ περίγραμμα ἀπὸ ἀνοικτὸ νὰ μεταβάλλεται βαθμιαῖα σὲ κλειστό. Τρία συμπαγῆ καὶ καλοφτιαγμένα κομμάτια, **1782**, **2082** καὶ **2084,** ἀπὸ διαδοχικὰ στρώματα τῆς ἐπίχωσης, ξεχωρίζουν ἀπὸ τὰ προηγούμενα καὶ προέρχονται ἀπὸ διαφορετικοῦ σχήματος ἀγγεῖο. Χαρακτηριστικά τους εἶναι ἡ ἐλλειπτικὴ ἐπίπεδη βάση[379] σχηματισμένη ἰδιαίτερα, προέχουσα ἀπὸ τὸ εὐθύγραμμο κωνικὸ τοίχωμα, καὶ στόμιο ποὺ ἀρχίζει νὰ ἀνυψώνεται. Τὰ **1782** καὶ **2084** εἶναι τραχειά, ὅπως τὰ προηγούμενα, μὲ σειρὰ ὀπῶν κάτω ἀπὸ τὸ χεῖλος, ἐνῶ στὸ **2082** δὲν σώζεται τὸ χεῖλος του καὶ στὸ διατηρούμενο τμῆμα δὲν ἔχει ὀπές[380]. Ὁ πηλός του εἶναι καθαρὸς καὶ οἱ ἐπιφάνειες ὁμαλές. Τέλος, ἔντονη ἀνύψωση, μετὰ ἀπὸ ἐπίπεδη βάση, παρουσιάζει τὸ λοξὸ στόμιο τοῦ **2482** μὲ ὀπὲς ποὺ παρακολουθοῦν τὴ γραμμὴ τοῦ στομίου.

Ἡ κατηγορία εἶναι γνωστὴ καὶ εὐρύτατα διαδεδομένη ἀπὸ τὴ Μικρὰ Ἀσία, Αἰγαῖο, Κρήτη, Πελοπόννησο καὶ Θεσσαλία μέχρι τὴ Μακεδονία καὶ βρίσκεται συνήθως μέσα

373. Βλ. Blegen 1928, 117. Coleman 1977, 17. Σάμψων 1988, 96.100.102, σχ. 59, 68γ. Phelps 2004, 115. Georgiadis 2012, 50-52 κ.ἄ.

374. Πρβ. Σάμψων 1993, 184.

375. Πρβ. Σάμψων 1987, 90. Phelps 2004, 115.

376. Πρβ. Blegen ἔ.ἀ.

377. Πρβ. Coleman 1977, 18. Σάμψων 1988, πίν. 8, χείλη 3. Σάμψων 1993, 185.

378. Σάμψων 1988, 96.

379. Πρβ. Σάμψων 1988, 96, 108, εἰκ. 62, σχέδ. 59: 294.

380. Σάμψων 1993, 185.

σὲ οἰκιστικὰ κατάλοιπα σὲ μεγάλες ἢ μικρὲς ποσότητες[381]. Ὁ Ἀ. Σάμψων[382] θεωρεῖ πιθανὴ τὴν καταγωγή τους ἀπὸ τὸ ΝΑ Αἰγαῖο, ὅπου παρουσιάζονται ἐπὶ μεγάλο διάστημα, ἀπὸ τὰ μέσα τῆς Νεώτερης Νεολιθικῆς μέχρι τὴ Νεώτερη Νεολιθικὴ ΙΙ, ἀλλὰ κυρίως στὴ Νεώτερη Νεολιθικὴ τῆς ἠπειρωτικῆς Ἑλλάδος καὶ ὑποθέτει ὅτι οἱ ὀπὲς χρησίμευαν γιὰ νὰ προσαρμόζεται ἕνα ψαθωτὸ πλέγμα ὡς περίβλημα[383]. Λόγω τῆς ἀσυμμετρίας ἡ συμπλήρωση τοῦ σχήματος δὲν εἶναι ἐφικτὴ ἢ ἀσφαλής, ἐνῶ σὲ ὁρισμένα ἡ συνέχεια τοῦ περιγράμματος μεταβάλλεται ἀπότομα[384]. Ἐξ ἄλλου, ἡ ποικιλία στὰ περιγράμματα ὁδηγεῖ σὲ συμπληρώσεις μὲ ιδιότυπα σχήματα[385], ἀλλὰ δὲν πρέπει νὰ συγχέονται μὲ τὰ συμμετρικὰ βαθειὰ ἀγγεῖα, ὅπως π.χ. ὁ πίθος στὸ Διρό[386]. Στὸ Τσέπι τὰ χαμηλὰ τοιχώματα ἀποκλείουν τὴν προέλευσή τους ἀπὸ σκεύη ὅμοια τοῦ Διροῦ. Σκεῦος μὲ χαμηλὰ τοιχώματα, συγκολλημένο ὡς φαίνεται ἀσφαλῶς, γνωρίζουμε ἀπὸ τὴν Ἀσέα καὶ μοιάζει μὲ τὸ **1971**, κατὰ τὴ μείωση τοῦ ὕψους τοῦ τοιχώματος μέχρις ἐξαφάνισης καὶ τὴν ἀπουσία τῶν ὀπῶν. Τὸ σκεῦος σὲ συνδυασμὸ μὲ ἄλλο ὅμοιό του, ἀνάστροφα τοποθετημένο, ἑρμηνεύθηκε ὡς φοῦρνος[387], ἐνῶ στὴ Σάμο[388] βρέθηκε κομμάτι *in situ* κοντὰ σὲ ἑστία[389]. Ἐδῶ σημειώνεται καὶ πάλι ὅτι τὸ σωζόμενο τμῆμα τοῦ **1971**, ὅπως καὶ ὅλα τὰ ἄλλα, δὲν φέρει ἴχνη φωτιᾶς[390].

Ἡ χρήση τῶν σκευῶν μὲ σειρὰ ὀπῶν ἀνοιγμένων κάτω ἀπὸ τὸ χεῖλος ἐκτείνεται ἀπὸ τὴ Νεώτερη Νεολιθικὴ μέχρι τὴν Τελικὴ Νεολιθικὴ καὶ τὴν Πρωτοελλαδικὴ Ι[391], ἀλλὰ ἡ πυκνότερη παρουσία τους, σὲ θέσεις καὶ ἀριθμὸ ὀστράκων, συγκεντρώνεται στὴ Χαλκολιθικὴ ἢ Τελικὴ Νεολιθική. Εἰδικὰ στὴ Στερεὰ καὶ στὴν Πελοπόννησο θεωροῦνται χαρακτηριστικὸ τῆς Ἀρχαιότερης καὶ τῆς Νεώτερης Χαλκολιθικῆς περιόδου Ὁ Ἀ. Σάμψων[392] ἀπορρίπτει τὴν ὕπαρξή τους στὴν Πρωτοελλαδικὴ Ι. Ὁ S. Manning[393] ἀναφέρει ἀναλυτικώτερα ὅτι τὸ χονδροειδὲς σκεῦος φαίνεται νὰ συνδέει μέρος τῆς Πρωτοκυκλαδικῆς Ι μὲ τὴν κεραμεικὴ παράδοση τοῦ Kum Tepe I - Τροία Ι στὴν Ἀνατολία, τὴ Νεώτερη Νεολιθικὴ στὴ Δωδεκάνησο, Νεώτερη Νεολιθικὴ καὶ Τελικὴ Νεολιθικὴ στὴν ἠπειρωτικὴ Ἑλλάδα καὶ τὴ Νεώτερη Νεολιθικὴ/Τελικὴ Νεολιθικὴ-Πρωτομινωικὴ Ι στὴν Κρήτη. Στὴν Ἀττική, ὄστρακα ἀπὸ σκεύη μὲ ὀπὲς στὸ στόμιο ὑπάρχουν σὲ ὅλες σχεδὸν τὶς θέσεις μὲ εὑρήματα τῆς Χαλκολιθικῆς, Ἀρχαιότερης καὶ Νεώ-

381. Πρβ. Blegen 1928, 117. Βλ. συγκεντρωμένη βιβλιογραφία, Hood κ.ἄ. 1980-81, 172-174 καὶ ἀναφορὰ σὲ ὅμοια τῆς ΝΔ Ἀνατολίας, παλαιότερα τῶν Αἰγαιακῶν. Σάμψων 1987, 88-90. Ὁ ἴδιος 1988, 96-102. Ὁ ἴδιος 2002, 61-70. Sotirakopoulou 2008c, 123-124. Ἡ ἴδια 2008a, 537-538, σημ. 49-68. Weisshaar 1989, 40, ὑποσ. 181-182, τύπος 164-165. Βλ. καὶ Δουκάκη 2010. Ἀπεικόνιση μεγάλων τμημάτων βλ. Hanschmann - Milojčić 1976, πίν. IX 3 καὶ πίν. 45:1, πίν. 54A: 16.

382. Σάμψων 1988, 102.

383. Σάμψων ἔ.ἀ., 120, σχ. 68γ.

384. Πρβ. Blegen ἔ.ἀ.

385. Ἀσκὸς Λέρνας, Vitelli 2007, 147, εἰκ. 93, 94a,b καὶ στὸ CD εἰκ. 71-74. Alram-Stern 2001a, 66, εἰκ. 3a.

386. Phelps 2004, εἰκ. 57,4.

387. Holmberg 1944, 55-56, εἰκ. 57, 58, 62d.

388. Felsch 1988, 12.

389. Ὁ Σάμψων 1993, 184-185 θεωρεῖ ἀνώφελες τόσες πολλὲς ὀπὲς γιὰ ἀερισμό. Πρβ. ὅμως καὶ ὀνομασία του "baking pan". Ὁ Phelps 2004, 115 ἀρνεῖται τὴ χρήση τους γιὰ ἑστίες, λόγω τῆς πολὺ λεπτῆς βάσης τους.

390. Πρβ.Wilson 1999, 13.

391. Βλ. Hanschmann - Milojčić 1976, πίν. 45:1, πίν. 54A:16. Βλ. καὶ βιβλιογραφία Georgiadis 2012.

392. Σάμψων 1993, 185. Sotirakopoulou 2008a, 537-538.

393. Manning 1995, 44 καὶ σημ. 26.

τερης: στὴν Ἀγορὰ τῶν Ἀθηνῶν καὶ τὴ Νότια κλιτύ[394], στὴν Παλαιὰ Κοκκινιά[395], στὸ σπήλαιο Κίτσου[396], στὸν Θορικό[397], στὸν λόφο Πανὶ Ἁλίμου[398], στὸ Ζάγανι[399], στὸ Κορωπί[400] καὶ στὴν Ἁγία Εἰρήνη τῆς γειτονικῆς νήσου Κέας[401].

Τελικά, τὰ τεμάχια τοῦ Τσέπι, ὅπως καὶ τὸ σύνολο τῶν μέχρι σήμερα γνωστῶν ρηχῶν σκευῶν, δὲν φαίνεται νὰ προέρχονται ἀπὸ ἕνα καὶ μόνον συγκεκριμένο σχῆμα. Συνήθως τὰ σωζόμενα ὄστρακα εἶναι λίγα, ἀλλὰ ὑπάρχουν καὶ θέσεις μὲ ἐντυπωσιακὰ μεγάλο ἀριθμὸ ὀστράκων, ὅπως π.χ. ἡ Φτελιὰ Μυκόνου μὲ 567 ὄστρακα[402] καὶ τὸ Παρθένι Λέρου, ὅπου τὰ ὄστρακα αὐτὰ ἀποτελοῦν τὸ 50% τῆς κεραμεικῆς[403]. Τοῦτο πιθανὸν να σημαίνει ὅτι ἡ χρήση του ἐπέφερε τὴν καταστροφὴ τοῦ σκεύους καὶ ἔτσι νὰ διασκορπίζονται τὰ κομμάτια του.

Στὸ Τσέπι, μετὰ μακρὰ καὶ ἐπισταμένη παρατήρηση, διαπιστώθηκε ὅτι τὰ συγκολλώμενα ὄστρακα διαμορφώνουν σχήματα, ποὺ ἀνήκουν σὲ δύο τύπους σκευῶν. Ὁ ἕνας περιλαμβάνει τεμάχια ἐπίπεδα μὲ μικρὴ ἀνύψωση στὰ ἄκρα, ποὺ σχηματίζουν πλευρικὰ τοιχώματα χαμηλὰ καὶ ἀνισοϋψῆ (τύπος 1) (**1971**, **2494)**. Ἡ συμπλήρωσή τους παραμένει ἄγνωστη[404].

Ὁ δεύτερος τύπος ἀποτελεῖται ἀπὸ ὄστρακα εὐθέα, καμπύλα καὶ στρεβλά, ποὺ σχηματίζουν σκεύη μὲ μεταβαλλόμενο περίγραμμα καὶ χεῖλος ὁριζόντιο ἕως ἔντονα ἀνυψούμενο (τύπος 2). Ὁρισμένα ἀπὸ αὐτὰ συνδέονται μὲ ἐπίπεδη βάση, προέχουσα τοῦ τοιχώματος τῶν πλευρῶν καὶ μποροῦν νὰ ἀποδώσουν συγκεκριμένο σχῆμα.

Εἰδικώτερα, τὸ περίγραμμα τοῦ τοιχώματος τοῦ **1782**, ἐπὶ μήκους 0.11 μ. διευρύνεται ἀπὸ τὴ βάση πρὸς τὸ χεῖλος καὶ φέρει κάτω ἀπὸ αὐτὸ πέντε ὀπὲς καὶ τμῆμα ἄλλων δύο ἀνοιγμένων στὴ σειρά. Στὴ συνέχεια τὸ ἕνα ἄκρο, τὸ δεξιὸ στὸ σχέδιο, προεκτείνεται κατὰ 0.03 μ. ἀνυψούμενο, ἐνῶ στὸ ἄλλο, ἀριστερά, μόλις διακρίνεται ἡ ἀρχὴ παρόμοιας ἀνύψωσης[405]. Στὸ σωζόμενο τμῆμα τῆς ἐπίπεδης βάσης ἡ εὐρεία καμπύλη τοῦ ἀριστεροῦ ἄκρου ἔχει ἀρχίσει νὰ κλείνει, ἐνῶ τὸ περίγραμμα τοῦ δεξιοῦ ἄκρου, ἐὰν προεκταθεῖ, ἑνώνεται μὲ τὴν ἀπέναντι πλευρά. Ἡ συμπλήρωση τοῦ σχήματος εἶναι ἀσφαλὴς καὶ ἀποδίδει ἐλλειπτικὴ ἐπίπεδη βάση, μετρουμένων διαστάσεων μήκ. 0.15 μ. καὶ μέγ. σωζ. πλάτους 0.07 μ., ποὺ μπορεῖ νὰ ὑπολογισθεῖ σὲ 0.12 μ.

Τὸ σχῆμα τοῦ σκεύους **1782** μπορεῖ νὰ συμπληρωθεῖ σχεδιαστικὰ ἀπὸ τὸ τεμάχιο **2482,** ποὺ σώζει σῶμα σὲ μεγάλο σχετικὰ ὕψος καὶ ἐλάχιστο τμῆμα ἐπίπεδης βάσης. Τὸ κωνικὸ περίγραμμα τῆς πλευρᾶς του ἀνοίγει ἔντονα πρὸς τὰ ἄνω, ἐνῶ κλείνει ἀντί-

---

394. Immerwahr 1971, 15 καὶ σημ. 80, πίν. 12-13, ἁρ. 184, 185, 214. Οἱ ὀπὲς στὰ ὄστρακα, Levi 1930-31, 435, εἰκ. 22 c, εἶναι σαφῶς ὀπὲς συγκόλλησης.

395. Θεοχάρης 1951, 107, 109, εἰκ. 23.

396. Lambert 1981, 317, εἰκ. 230.

397. Spitaels 1982, 31, εἰκ. 1.15.

398. Καζᾶ-Παπαγεωργίου 2004, εἰκ. σελ. 26.

399. Προσωπικὴ διαπίστωση ἀπὸ ἔρευνα τοῦ ὑλικοῦ.

400. Κακαβογιάννη κ.ἄ. 2009α, 161-162, εἰκ. 6 μὲ βάση ἐλλειψοειδή.

401. Wilson 1999, 7, 13-14, πίν. 41-2 : 1-98 ἕως 1-112.

402. Δουκάκη 2010, 56.

403. Σάμψων 1987, 88. Ὁ ἴδιος 1988, 100.

404. Βλ. σκεῦος διατηρημένο σὲ μεγάλο τμῆμα του, Hanschmann - Milojčić 1976, πίν. IX 3, πίν. 54:1.

405. Παντελίδου Γκόφα 2010, 172-175, εἰκ. 1-2.

στοιχα ἡ καμπύλη τῆς διατομῆς του[406]. Τὰ δύο τεμάχια (**1782** καὶ **2482**) προέρχονται ἀπὸ ξεχωριστὰ σκεύη, ἀλλὰ σχεδιαστικὰ ἀλληλοσυμπληρώνονται. Τὰ δύο μαζὶ ἀποδίδουν σκεῦος, τὸ ὁποῖο παριστάνει μεγάλο τμῆμα πλοίου μὲ ἀνορθωμένη στενὴ πλώρη, μακρὲς πλευρὲς μὲ ὀπὲς ἀνοιγμένες κάτω ἀπὸ τὸ χεῖλος στὴ σειρὰ καί, σύμφωνα μὲ τὸ περίγραμμα τῆς βάσης, πρύμνη καμπύλη. Ὡς ἀγγεῖο μὲ ἐλλειψοειδὴ βάση καὶ ὀπὲς κάτω ἀπὸ τὸ χεῖλος περιγράφεται παρόμοιο τμῆμα ἀπὸ τὴ Μερέντα[407].

Ὅμοιο σχῆμα μὲ τὸ **1782** παρουσιάζει τὸ **2082**, ποὺ σώζει μεγάλο τμῆμα τῆς ἐλλειπτικῆς ἐπίπεδης βάσης καὶ τοῦ σώματος (μέγ. ἄξονας βάσης 0.145 μ.), ἀλλὰ χωρὶς τὸ χεῖλος καὶ τὶς πιθανὲς ὀπές. Παρόμοιο ἔχει βρεθεῖ στὴν Κεφάλα Πετρᾶ τῆς Πρωτομινωικῆς Ια, ποὺ σώζει τὸ χεῖλος χωρὶς ὀπές, καὶ ἑρμηνεύεται ὡς πλοῖο[408]. Δύο ἀκόμα τεμάχια, τὰ **2083** καὶ **2495**, μὲ καμπύλη βάση μποροῦν νὰ ἑρμηνευθοῦν ὡς προχειρότερα διαμορφωμένα ὁμοιώματα[409]. Παρατηρεῖται ἐπὶ πλέον ὅτι τὸ ὁμοίωμα πλοίου συνυπάρχει μὲ τὸ σκεῦος ἐπίπεδου τύπου καὶ θὰ μπορούσαμε να ὑποθέσουμε ὅτι οἱ δύο τύποι ἔχουν μεταξύ τους χρηστικὴ σχέση.

Χαμηλὰ ἐλλειψοειδῆ σκεύη εἶναι γνωστὰ ἀπὸ διάφορες θέσεις καὶ περιόδους. Ὁρισμένα φέρουν σειρὰ ὀπῶν κάτω ἀπὸ τὸ χεῖλος καὶ ἑρμηνεύονται ὡς ὁμοιώματα πλοίων[410]. Ἀκέραια δείγματα ἔχουν βρεθεῖ στὸ Μαρόνι καὶ στὸ Καζάφανι τῆς Κύπρου[411]. Τὰ σκεύη αὐτὰ ἦταν προορισμένα νὰ τοποθετοῦνται σὲ κάποια ἐπιφάνεια καὶ συνεπῶς ἡ ἐπίπεδη βάση δὲν ἀκυρώνει τὴν ἀπόδοσή τους σὲ πλοῖα χωρὶς καρίνα[412]. Ἀντίθετα, συμφωνοῦν μὲ τὶς περισσότερες γνωστὲς παραστάσεις σὲ τοιχογραφίες, ἀνάγλυφα ἢ ἄλλα τρισδιάστατα ὁμοιώματα, ποὺ πιθανὸν νὰ ἀπεικονίζουν μόνον τὸ ὁρατὸ τμῆμα τοῦ πλοίου ἐπάνω ἀπὸ τὴν ἐπιφάνεια τῆς θάλασσας[413].

Οἱ ὀπὲς κάτω ἀπὸ τὸ χεῖλος στὴ σειρά, διαγνωστικὸ χαρακτηριστικὸ τῶν περισσοτέρων ὀστράκων, θὰ πρέπει νὰ ἑρμηνευθοῦν ὡς θέσεις διέλευσης τῶν κουπιῶν. Τοῦτο ἀπεικονίζουν οἱ μόλις ἀναφερθεῖσες παραστάσεις σὲ τοιχογραφίες κ.λπ.[414] καὶ διατηρήθηκαν μέχρι τοὺς προχωρημένους Ἱστορικοὺς χρόνους.

Ἐὰν μάλιστα θελήσουμε νὰ ἐπεκταθοῦμε θεωρητικὰ στὴν ἀναπαράσταση τοῦ σκεύους, οἱ ὀπὲς αὐτὲς μπορεῖ νὰ ἀποδίδουν τὸν πραγματικὸ ἀριθμὸ τῶν κωπηλατῶν σὲ κάθε πλευρά, ἑπτὰ στὸ σωζόμενο τμῆμα **1782**. Ἀκόμα περισσότερο, ἐὰν ὑπολογίσουμε τὴν ἀπόσταση μεταξὺ τῶν κωπηλατῶν σὲ 1.50-2.00 μ., τότε τὸ σωζόμενο τμῆμα ἀποδίδει κεντρικὸ μῆκος τοῦ πλοίου ἄνω τῶν 8-10 μ., ποὺ συνολικὰ θὰ ἔφθανε τὰ 12-15 μ.[415].

---

406. Βλ. ὁμοιότητα μὲ ὄστρακο Φτελιᾶς, Sampson 2002, εἰκ. 58:374.

407. Κακαβογιάννη κ.ἄ. 2009α, 162-63, εἰκ. 6.

408. Papadatos 2012, 155-158, εἰκ. 17.1 καὶ 17.2. Πρβ. Μυτερὸ τμῆμα ὁμοιώματος, Sampson 2002, 126, εἰκ. 132. Βλ. ὅμως καὶ προέχουσα βάση σὲ χονδροειδὲς σκεῦος, Papadatos 2008, 262, εἰκ. 15.4.f. Ἐπίσης Spitaels 1982, 31, εἰκ. 1.5:48.

409. Πρβ. καμπύλη τομὴ καὶ συγκλίνοντα τοιχώματα, Papadatos 2012, 158.

410. Βλ. κατάλογο πλοίων, Δαβάρας 1984, 55-95, καὶ γιὰ συμπλήρωση μὲ νεώτερα δημοσιεύματα Papadatos 2012, 156.

411. Karageorgis 1964, 336-338, κ.ἄ.

412. Πρβ. μυτερὸ τμῆμα ὅμοιο μὲ Sampson 2002, 126, εἰκ. 132.

413. Βλ. ἐγχάρακτα πλοῖα σὲ τηγάνια, ἀνάγλυφο Κορφῆς τ᾽ Ἀρωνιοῦ, Ντούμας 1965 Α, 41-64, ἰδίᾳ 48-50, σχ. 4 καὶ 52-53, σχ. 7, ὁμοιώματα Παλαικάστρου, τοιχογραφία Θήρας.

414. Βλ. καὶ ἐσχάτως συγκολληθεῖσα τοιχογραφία ἀνακτόρου Ἐγκλιανοῦ.

415. Πρβ. Broodbank 2000, 99 ποὺ ὑπολογίζει τὸ μῆκος τῶν κυκλαδικῶν πλοίων σὲ 15-20 μ. καὶ τὸ πλήρωμα σὲ 20-25 ἄτομα. Βλ. καὶ Brodie 2006, 210-214.

Εὑρήματα

1782. Τμῆμα χονδροειδοῦς χαμηλοῦ σκεύους. Συγκολλημένο (πίν. 108, 109).
Πηλὸς καθαρός, καστανέρυθρος. Ἐπιφάνεια ἐξωτερικὰ λίγο ἀνώμαλη, ἁδρή, καστανέρυθρη ἕως μελανωπή, ἐσωτερικὰ λίγο ἀνώμαλη. Χεῖλος εὐθύ, κατὰ τόπους περίκυρτο. Στόμιο ἀνοικτό, ἀνυψώνεται στὴ μία πλευρά. Σῶμα κωνικό. Βάση ἐπίπεδη, προέχουσα, ἐλλειψοειδής. Ὑπὸ τὸ χεῖλος, σειρὰ ἑπτὰ ὀπῶν ἀνοιγμένων ἀπὸ τὸ ἐσωτερικό, ἡ μία ἄτρητη. Τύπος 2.
Ὕψος σωζ. 0,065 μ., μῆκος σωζ. 0,225 μ., πλάτος σωζ. 0,105 μ., διάμ. ὀπῶν 0,006 μ., πάχος τοιχ. 0,008 μ.
Ὁμάδες: 39,11 (80%)/175.

1971. Τμῆμα ἐπίπεδου σκεύους. Συγκολλημένο (πίν. 106, 107).
Πηλὸς τραχύς, σπογγωτός, καστανός. Ἐπιφάνεια ἐξωτερικὰ ἀνώμαλη, πολὺ ἁδρή, μὲ ἐμφανῆ σημεῖα ἐξομάλυνσης, καστανέρυθρη ἕως καστανόφαιη, ἐσωτερικὰ λίγο ἀνώμαλη. Χεῖλος εὐθύ. Στόμιο ἀνοικτό. Βάση ἐπίπεδη, ἀπολήγει σὲ ἐλαφρῶς καμπύλα ἀνισοϋψῆ τοιχώματα στὴν περιφέρεια. Μικρὴ ὀπὴ στὸ ἐπίπεδο τμῆμα του. Τύπος 1.
Ὕψος 0,065 μ., μῆκος σωζ. 0,31 μ., πλάτος σωζ. 0,28 μ., πάχος τοιχ. 0,009 μ., διάμ. ὀπῆς 0,002 μ.
Ὁμάδες: 39,11 (40%)/39,10/39,9.

2082. Κάτω τμῆμα χονδροειδοῦς χαμηλοῦ σκεύους (πίν. 108, 109).
Πηλὸς καθαρός, καστανός. Ἐπιφάνειες λίγο ἀνώμαλες, ἁδρές, καστανές. Σῶμα κωνικό. Βάση ἐπίπεδη, ἐλλειψοειδής. Τύπος 2.
Ὕψος σωζ. 0,05 μ., μῆκος σωζ. 0,185 μ., πλάτος σωζ. 0,095 μ., πάχος τοιχ. 0,008 μ.
Ὁμάδα: 61.

2083. Τμῆμα χονδροειδοῦς χαμηλοῦ σκεύους. Συγκολλημένο (πίν. 108, 109).
Πηλὸς πολὺ τραχύς, καστανός. Ἐπιφάνειες λίγο ἀνώμαλες, ἁδρές, καστανέρυθρες ἕως καστανόφαιες, κατὰ τόπους σημάδια ἐξομάλυνσης. Χεῖλος εὐθύ. Στόμιο ἀνοικτό. Σῶμα καμπύλο. Ὑπὸ τὸ χεῖλος, σειρὰ ἕξι ὀπῶν ἀνοιγμένων ἀπὸ τὸ ἐσωτερικό. Τύπος 2.
Ὕψος σωζ. 0,115 μ., μῆκος σωζ. 0,15 μ., πάχος τοιχ. 0,01 μ., διάμ. ὀπῶν 0,007 μ.
Ὁμάδα: 49.

2084. Τμῆμα χονδροειδοῦς χαμηλοῦ σκεύους. Συγκολλημένο (πίν. 108).
Πηλὸς πολὺ τραχύς, καστανέρυθρος. Ἐπιφάνεια ἐξωτερικὰ ἀνώμαλη, ἁδρή, καστανέρυθρη ἕως καστανόφαιη, ἐσωτερικὰ λίγο ἀνώμαλη. Χεῖλος εὐθύ. Στόμιο ἀνοικτό. Σῶμα κωνικό. Βάση ἐπίπεδη, προέχουσα, ἐλλειψοειδής. Ὑπὸ τὸ χεῖλος, σειρὰ ἑπτὰ ὀπῶν ἀνοιγμένων ἀπὸ τὸ ἐσωτερικό, ἡ μία ἄτρητη. Τύπος 2.
Ὕψος σωζ. 0,055 μ., μῆκος σωζ. 0,155 μ., πάχος τοιχ. 0,007 μ., διάμ. ὀπῶν 0,007 μ.
Ὁμάδες: 172 (60%)/78.

2085. Ὄστρακα χονδροειδοῦς χαμηλοῦ σκεύους συγκολλημένα σὲ δύο τμήματα (πίν. 108).
Πηλὸς πολὺ τραχύς, καστανός. Ἐπιφάνεια ἐξωτερικὰ ἀνώμαλη, πολὺ ἁδρή, καστανωπὴ ἕως μελανωπή, ἐκτεταμένα διαβρωμένη, σημεῖα ἐξομάλυνσης, ἐσωτερικὰ λίγο ἀνώμαλη, ἁδρή. Χεῖλος εὐθύ. Στόμιο ἀνοικτό. Σῶμα καμπύλο. Σὲ κάθε τμῆμα ἀπὸ δύο ἀμελεῖς ὀπές, στὸ ἕνα διαμπερεῖς, στὸ δεύτερο ἄτρητες. Τύπος 2.
Ὕψος σωζ. μέγ. 0,07 μ., μῆκος σωζ. μέγ. 0,125 μ., πάχος τοιχ. 0,008 μ., διάμ. ὀπῶν 0,005 μ.
Ὁμάδα: 143.

2482. Κάτω τμῆμα χονδροειδοῦς χαμηλοῦ σκεύους. Συγκολλημένο (πίν. 108, 109).
Πηλὸς πολὺ τραχύς, φαιός. Ἐπιφάνειες ἀνώμαλες, ἁδρές, καστανωπές. Σῶμα κωνικό. Βάση ἐπίπεδη. Στὸ σῶμα, τμήματα τεσσάρων ὀπῶν σὲ λοξὴ σειρά. Τύπος 2.
Ὕψος σωζ. 0,09 μ., πάχος τοιχ. 0,014 μ., διάμ. ὀπῶν 0,005 μ.
Ὁμάδες: 39,5 (70%)/39,4.

2494. Τμῆμα ἐπίπεδου σκεύους. Συγκολλημένο (πίν. 106, 107).
Πηλὸς πολὺ τραχύς, σπογγωτός, καστανός. Ἐπιφάνεια ἐξωτερικὰ ἀνώμαλη, ἁδρή, κατὰ

τόπους σημεῖα ἐξομάλυνσης, ὠχροκάστανη ἕως καστανόφαιη καὶ μελανωπή. Διχρωμία πυρᾶς. Χεῖλος εὐθύγραμμο, μετατρέπεται σὲ λοξὸ καὶ στρέφει μὲ ἀμβλεία γωνία πρὸς τὰ κάτω, μέχρι τοῦ ἐπιπέδου τμήματος. Σειρὰ μικρῶν ὀπῶν, χαμηλότερα τοῦ χείλους, παρακολουθεῖ τὴ διαμόρφωσή του. Τύπος 1.

Ὕψος 0,055 μ., πάχος τοιχ. 0,007 μ., μῆκος σωζ. 0,235 μ., πλάτος σωζ. 0,16 μ., διάμ. ὀπῶν 0,03 μ.

Ὁμάδες: 49 (30%)/39,8/140/39,5/136/137/39,9.

2495. Τμῆμα χονδροειδοῦς χαμηλοῦ σκεύους. Συγκολλημένο (πίν. 108).

Πηλὸς τραχύς, καστανόφαιος. Ἐπιφάνειες λίγο ἀνώμαλες, ἁδρές, ἐξωτερικὰ μελανωπή. Χεῖλος εὐθύ, ἐλαφρῶς ἀνώμαλο. Στόμιο ἀνοικτό. Σῶμα ἐλαφρῶς καμπύλο. Ὑπὸ τὸ χεῖλος, πέντε ὀπὲς στὴ σειρὰ ἀνοιγμένες ἀπὸ τὸ ἐξωτερικό, ἡ μία χαμηλότερα. Τύπος 2.

Ὕψος σωζ. 0,065 μ., μῆκος σωζ. 0,18 μ., πάχος τοιχ. 0,01 μ., διάμ. ὀπῶν 0,04 μ.

Ὁμάδες: 39,6 (60%)/39,7.

ΔΙΑΦΟΡΑ ΕΥΡΗΜΑΤΑ

Εἰδώλια

Τὸ λίθινο τεμάχιο **Λ 658**, ὕψους 0.055 μ., ἀποτελεῖ τμῆμα σχηματικοῦ εἰδωλίου. Τὸ περίγραμμα τοῦ σωζόμενου τμήματος μετὰ τὴν καμπύλη, διευρύνεται ὁμοιόμορφα μέχρι πλάτους 0.036 μ. Ἐκεῖ σχηματίζει σὲ κάθε πλευρὰ προεξοχὴ ἀμβλείας γωνίας καὶ ἀλλάζει φορὰ μὲ συγκλίνουσες πλευρὲς μέχρι τὸ σημεῖο τῆς ὁριζόντιας θραύσης του. Ἡ παραβολή του μὲ ἀκέραια δείγματα ὑποδηλώνει ὅτι προέρχεται ἀπὸ τὸ κάτω τμῆμα σώματος μὲ καμπύλη ἀπόληξη. Τυπολογικὰ ἀνήκει στὰ βιολόσχημα καὶ ἔχει ἀποδοθεῖ[416] περιληπτικὰ χωρὶς δήλωση χαρακτηριστικῶν καὶ φύλου. Ὁ τύπος ἀπαντᾶται συχνὰ στὶς Κυκλάδες ἤδη ἀπὸ τὸ τέλος τῆς Νεολιθικῆς[417] καὶ εἶναι ὅλα τὰ εἰδώλια μαρμάρινα. Παρόμοιο, ἂν καὶ λίγο ἀσύμμετρο, σωζόμενο ἐπίσης μόνον στὸ κατώτερο τμῆμα του, ἔχει βρεθεῖ στὶς Τσικνιάδες τῆς Νάξου σὲ τάφο τῆς Πρωτοκυκλαδικῆς Ι[418].

Στὴν ἠπειρωτικὴ Ἑλλάδα ὁ τύπος βρίσκεται σὲ ὀλιγώτερα δείγματα, στὴ Θεσσαλία καὶ στὴ Μακεδονία. Ἀπὸ τὴ Θεσσαλία πλησιέστερο φαίνεται νὰ εἶναι παλαιό, ἀκέφαλο εὕρημα ἀπὸ τὸ Σέσκλο, μὲ ρομβοειδὲς σῶμα[419]. Παλαιότερο ὅλων καὶ ἀκέραιο εἶναι τὸ μαρμάρινο ἀπὸ τὸν Μακρύγιαλο Πιερίας (ὕψους 0.19 μ.) μὲ κυλινδρικὸ σῶμα, δήλωση φύλου ἀπὸ τὸ στῆθος, ἐπιμήκη λαιμὸ καὶ κυκλικὴ κεφαλή[420]. Ὁ τύπος αὐτός, μὲ συνοπτικὴ δήλωση τῆς μορφῆς, ἀπαντᾶται στὴ Θεσσαλία καὶ στὴ Μακεδονία καὶ μοιάζει μὲ ἀντίστοιχα τῶν Βαλκανίων[421].

Τὸ πήλινο ἀντικείμενο **2500** παρουσιάζει στοιχεῖα κακότεχνου εἰδωλίου. Τὰ ἐπὶ μέρους ἡμιδιαμορφωμένα ἕως ἄμορφα τμήματα πηλοῦ, συγκολλῶνται μεταξύ τους ἀσφαλῶς, παρὰ τὴν προέλευσή τους ἀπὸ διάφορα βάθη, καὶ ἀποδίδουν κωνικὸ σχῆμα με θραυσμένη κορυφή. Μέρη ἀνθρώπινου σώματος μποροῦν νὰ θεωρηθοῦν οἱ δύο πλευρικὲς ἀποφύσεις, ποὺ ἑρμηνεύονται ὡς χέρια καὶ ἡ κυκλικὴ μάζα στὴν κύρια ὄψη, ποὺ ἀποδίδει διογκωμένη κοιλιά. Ἡ ὀπίσθια ὄψη, περίπου ἐπίπεδη, σχηματίζει τὴν πλάτη. Τὸ φύλο τοῦ εἰδωλίου δὲν δηλώνεται, ἀλλὰ ἀπὸ τὴν ὀγκώδη διαμόρφωση τοῦ κάτω τμήματος καὶ τὴν προσθήκη τῆς κυκλικῆς μάζας στὴν κοιλιά[422], μπορεῖ νὰ ὑποτεθεῖ γυναικεῖο[423]. Σχετικὰ συγγενέστερο στὴν κατασκευή, ἀλλὰ ἀνδρικό, μὲ κυλινδρικὸ

---

416. Ὀρφανίδη 1998, 136.

417. Evans - Renfrew 1968, 63, εἰκ. 76.1, πίν. XLIII.5. Marthari κ.ἄ. 2014, 8 καὶ 22, F. 7. Βλ. καὶ Talalay 1993, 54, F. 3, πίν. 5, Type D.

418. Marthari κ.ἄ. ἔ.ἀ., 279, εἰκ. 4.

419. Τσούντας 1908, 303, πίν. 37.3.

420. Pappa - Bessios 1999, 177-195. Νανόγλου - Παππᾶ 2009, 254, εἰκ. 4.

421. Ὀρφανίδη 1998, 136, 258-262.

422. Gallis - Orphanidis 1996, 355, εἰκ. 304. Βλ. ἐπίσης, στὸ ἴδιο, 311, εἰκ. 255, 256 καὶ 347, εἰκ. 296.

423. Βλ. καὶ τριγωνικὰ γυναικεῖα εἰδώλια μὲ ἐπίπεδη βάση, π.χ. στὸ ἴδιο, 319, 367, εἰκ. 265, 316.

κορμό, εἶναι ἕνα ἀκέραιο ἐπιφανειακὸ εὕρημα ἀπὸ τὸ νεκροταφεῖο τῆς Κεφάλας[424]. Ἐξ ἄλλου, ἡ τραχειά, κακότεχνη καὶ πρόχειρη διαμόρφωσή του, χωρὶς τὴ στοιχειώδη ἐξομάλυνση τῶν ἐπιφανειῶν, ἐμπίπτουν στὰ χαρακτηριστικὰ εἰδωλίων τῆς Τελικῆς Νεολιθικῆς ἀπὸ τὴ Νότιο Ἑλλάδα, ὅπως τὰ διακρίνει ἡ L. Talalay[425]. Ὡστόσο, καὶ οἱ τρεῖς ὁμάδες τῆς ἐποχῆς αὐτῆς διαφέρουν μορφολογικὰ ἀπὸ τὸ εἰδώλιο τοῦ Ἀποθέτη, καὶ ἀπὸ αὐτὴν ἀκριβῶς τὴν ἰδιοτυπία του προκύπτουν ἀμφιβολίες γιὰ τὴν ὀρθὴ ἀναγνώριση τοῦ ἀντικειμένου ὡς εἰδωλίου.

Ἡ πλάτη εἶναι μαύρη, σὰν νὰ ἀκουμποῦσε σὲ ἄλλη ἐπιφάνεια ἢ νὰ εἶχε πατήσει σὲ βάση κατὰ τὸ ψήσιμο.

Εὑρήματα

Λ 658. Κάτω τμῆμα μαρμάρινου βιολόσχημου εἰδωλίου. Στὶς πλευρὲς ἐλαφρὲς ἐπιφανειακὲς φθορές (πίν. 114, 115).
Σχῆμα ρομβοειδὲς μὲ ἀποκομμένη ἐγκάρσια κορυφή. Σωζόμενο ἄκρο καμπύλο, πλευρὲς διευρυνόμενες ὁμοιόμορφα μέχρι τὸ μέσον τοῦ ὕψους, ὅπου σχηματίζουν ἀμβλεία γωνία καὶ ἀπὸ ἐκεῖ συνεχίζουν συγκλίνουσες μέχρι τὴν ἐγκάρσια τομή. Κατατομὴ εὐθύγραμμη.
Ὕψος σωζ. 0,055 μ., μέγ. πλ. 0,037 μ., πάχ. 0,008 μ.
Ὁμάδες: 79 (60%)/39,7/39,8/120.

2500. Πήλινο εἰδώλιο. Συγκολλημένο, λίγο ἐλλιπές (πίν. 114, 115).
Πηλὸς τραχύς, ἐρυθρός, μὲ λίγο μαρμαρυγία. Ἐπιφάνειες ἀνώμαλες, ἁδρές, ἐρυθρὲς ἕως μελανότεφρες. Κορμὸς κωνικός, μὲ ὑποτυπώδεις ἀποφύσεις στὴ θέση τῶν ἄνω ἄκρων. Ἀποτελεῖται ἀπὸ δύο ἑνωμένα, πεπλατυσμένα τεμάχια πηλοῦ, πάχους 0,012 μ., στὴ ράχη ἐπίπεδο, στὴν ὄψη κυρτό. Μεταξύ τους, ἀπὸ τὸ ὕψος τῶν ἀποφύσεων καὶ κάτω, ἐνσωματώνονται σφαιρικὲς μάζες πηλοῦ ποὺ σχηματίζουν τὴ διόγκωση στὸ πρόσθιο τμῆμα. Βάση ἁδρὰ ἐπίπεδη.
Ὕψος σωζ. 0,10 μ., πλ. 0,085 μ., πάχ. 0,055 μ.
Ὁμάδες: 79 (60%)/39,7/39,8/120.

424. Coleman 1977, 80, ἀρ. 160, πίν. 73.
425. Talalay 1993, 69.

Κοσμήματα

Περίαπτο

Τὸ λεπτὸ ἐπίπεδο περίαπτο **Δ 783**, λαξευμένο ἐπιμελῶς ἀπὸ ὄστρεο, παρουσιάζει μικρὴ ἰδιοτυπία στὸ σχῆμα, ποὺ πιθανὸν νὰ εἶναι σκόπιμη. Ἡ ἐλαφρὰ καμπυλότητα τῆς πλάγιας ὄψης του ὀφείλεται προφανῶς στὴ φυσικὴ κλίση τοῦ ὀστρέου. Τὸ περίγραμμά του, ὅμως, κυρτὸ στὴ μία πλευρά, στενεύει ἀπότομα στὴν ἄλλη μετὰ τὸ μέσον τοῦ μήκους του καὶ παρεκκλίνει ἀπὸ τὶς συνηθισμένες σταγονόσχημες χάνδρες, ὅπως πρόσφατο εὕρημα ἀπὸ τὸν Τάφο 58 τοῦ Νεκροταφείου[426] καὶ μεμονωμένα περίαπτα. Μὲ τὴν ἰδιοτυπία αὐτὴ δὲν ἀποκλείεται νὰ μιμεῖται δόντι ἄγριου ζώου, ὅμοιο μὲ πραγματικὸ ἀπὸ τὰ Θαρρούνια[427] καθὼς καὶ δόντι λύκου ἀπὸ τὸ Δικιλὶ Τάς, τῆς Ὑστεροχαλκῆς περιόδου[428].

Ἔλασμα

Ἐνδιαφέρον γιὰ τὸν τρόπο κατασκευῆς του, ὅσο καὶ γιὰ τὴν προτεινόμενη ἑρμηνεία του, εἶναι τὸ ἀσημένιο ἀντικείμενο **784** τῆς ὁμάδας 112, τοῦ ὁποίου ἡ ἀνάλυση δημοσιεύεται ὡς Παράρτημα 6. Τὸ εὕρημα ἀποτελεῖται ἀπὸ ἕνα ἔλασμα διπλωμένο στὴ μέση κατὰ τὸ μῆκος του καὶ ἄκρα ἑνωμένα μεταξύ τους μὲ ἰδιότυπο καὶ ἐπιμελὴ τρόπο, καθ' ὅσον γνωρίζω γιὰ πρώτη φορὰ ἐμφανιζόμενο στὴ μεταλλοτεχνία. Οἱ δύο τουλάχιστον ὀπὲς ἢ μᾶλλον μικρὰ ἀνοίγματα, ποὺ διακρίνονται στὴ μία μακρὰ πλευρὰ κατὰ τὴν ἕνωση τῶν δύο ἄκρων, δυνατὸν νὰ θεωρηθεῖ ὅτι συγκρατοῦσαν ὀστέινες βελόνες κτενίου, ἕνα ἀσφαλῶς πολυτελὲς ἀπόκτημα γιὰ τὸν κάτοχό του. Τὸ ἀσημένιο κτένι εἶναι μοναδικὸ στὴν ἐποχὴ καὶ δὲν εἶναι ἀπαραίτητο νὰ θεωρηθεῖ τοπικὸ κατασκεύασμα. Θὰ μποροῦσε νὰ εἶναι δῶρο εἰσηγμένο, ἴσως καὶ ἀπὸ τὸ Λαύριο. Τὸ σημαντικώτερο στοιχεῖο ἀποτελεῖ ἡ τεχνικὴ σύνδεσης τῶν ἐλασμάτων καί, κατὰ δεύτερο λόγο, ἡ ἀπόδειξη ἐπικοινωνίας καθὼς καὶ ἡ ὑποδήλωση ὑψηλοῦ ἐπιπέδου διαβίωσης τῶν κατοίκων τοῦ Τσέπι, ἐφ' ὅσον βέβαια ἡ ἑρμηνεία τῶν ἐλασμάτων εἶναι ὀρθή.

Εὑρήματα

Δ 783. Περίαπτο ἀπὸ ὄστρεο. Συγκολλημένο, πρακτικῶς ἀκέραιο (πίν. 114, 115). Ἐπιφάνειες ἐπίπεδες λεῖες, μελανότεφρες. Περίγραμμα σταγονόσχημο. Κατὰ μῆκος τομὴ ἐλαφρῶς καμπύλη, ἀκμὲς λειασμένες. Ὀπὴ ἀνάρτησης (διάμ. 0,002 μ.) στὸ εὐρύτερο τμῆμα. Μῆκ. 0,038 μ., μέγ. πλ. 0,012 μ., πάχος 0,002 μ. Ὁμάδα: 109Α.

Δ 784. Ἀργυρὸ ἐπίμηκες ἔλασμα, ἄγνωστης χρήσης, ἀποκομμένο στὸ ἕνα ἄκρο (πίν. 114-115). Λεπτὸ ὀρθογώνιο φύλλο, ἀναδιπλωμένο στὸ μέσον κατὰ τὸ μῆκος του καὶ τὶς δύο πλευρὲς κολλημένες μεταξύ τους, σχηματίζουν ἑνιαῖο σύνολο. Τὶς πλευρὲς συνενώνει ἐπὶ πλέον λεπτὸ σύρμα, διερχόμενο διαμπερῶς ἀπὸ ἑπτὰ ὁρατὰ σημεῖα κατὰ μῆκος τῶν ἀκμῶν του, ἐν εἴδει ραφῆς. Στὸ σωζόμενο ἄκρο οἱ στενὲς πλευρὲς συγκλίνουν πρὸς εὐθύγραμμη ἀκμή. Σωζ. μῆκ. 0,043 μ., πλ. 0,01 μ., πάχος 0,0034 μ., μέγ. πλάτος ὀπῆς 0,0015 μ., πλ. σύρματος 0.0015 μ.

426. Παντελίδου Γκόφα 2012, πίν. 16α.
427. Σάμψων 1993, 220, σχέδ. 207: ΟΔ 4.
428. Karali-Yannakopoulos 1992, 161, πίν. 165b.

Σφραγίδα

Τὸ ἐπίπεδο ἐγχάρακτο ὄστρακο **2497** (πίν. 114, 115) προέρχεται ἀπὸ τὸ χεῖλος μεγάλου ἀγγείου μὲ ἰδιαίτερα παχὺ (0,014 μ.) τοίχωμα. Στὴν ἐξωτερικὴ ἐπιφάνεια φέρει βαθειὰ χαραγμένες, πρὶν ἀπὸ τὴν ὄπτηση, λοξὲς γραμμές, δύο ἑνούμενες σὲ γωνία καὶ ἄλλες ἀντίνωτες. Ἐσωτερικὰ ὅλες οἱ ἀκμὲς τῶν πλευρῶν του ἔχουν λειανθεῖ ἐκ τῶν ὑστέρων, ἐνῶ τὸ χεῖλος ἦταν ἐξ ἀρχῆς ἐπίπεδο. Ὅλα τὰ χαρακτηριστικὰ ἀποκαλύπτουν ὅτι προέρχεται ἀπὸ ἐγχάρακτο ἀγγεῖο κεραμεικῆς Νέας Μάκρης, τὸ ὁποῖο, παρὰ τὸ μεγάλο μέγεθός του, εἶχε διακοσμηθεῖ κατὰ τὴν «κοινὴ» τεχνικὴ τῆς Μέσης ἢ Νεώτερης Νεολιθικῆς[428].

Ἡ ἀπόρριψη τοῦ ἀρχαίου ὀστράκου στὸν λάκκο τοῦ Ἀποθέτη θὰ πρέπει νὰ ὀφείλεται στὴν ἰδιαίτερη ἀξία ποὺ εἶχε γιὰ τὸν κάτοχό του. Ὡς δηλωτικὰ χαρακτηριστικὰ πρέπει νὰ ἐκτιμηθοῦν ἡ ἐγχάρακτη ἐπιφάνεια καὶ οἱ λειασμένες ἀκμές του, ποὺ προδίδουν μεμονωμένη χρήση του μὲ συγκεκριμένο προορισμό. Πιθανὸν τὸ ὄστρακο νὰ εἶχε χρησιμοποιηθεῖ ὡς βαρίδι μὲ ἐνδείξεις βάρους τὶς συγκεκριμένες ἐγχαράξεις ἢ ὡς περίαπτο, ἀπὸ τὸ ὁποῖο ὅμως ἀπουσιάζει ἡ διαμπερὴς ὀπὴ ἀνάρτησης. Ὡς πιθανώτερη χρήση μπορεῖ νὰ προταθεῖ ἡ μετατροπή του σὲ προσωπικὴ σφραγίδα[429]. Οἱ βαθειές, ἐλαφρὰ ἄνισες μεταξύ τους ἐγχαράξεις, μαζὶ μὲ τὴν τυχαῖα σχηματισμένη κοιλότητα μέσα στὸ ἀνώτατο τρίγωνο, ἀποδίδουν ἀποτύπωμα καθαρὸ καὶ μοναδικό[430]. Ἐξ ἄλλου τὸ πάχος τοῦ ὀστράκου διευκόλυνε τὸν χειρισμό του, τὸ μέγεθος ἦταν ἱκανοποιητικὸ καὶ ἡ ἄμβλυνση τῶν ἀκμῶν βελτίωσε τὸ σχῆμα του. Ἡ ἀπόκλιση ἀπὸ τὸ τυπικὸ κωνικὸ ἢ κυκλικὸ σχῆμα[431] τῶν παλαιοτέρων σφραγίδων δὲν θὰ ἦταν κώλυμα οὐσιαστικὸ γιὰ τὴν κατ᾽ οἰκονομίαν μετατροπὴ τοῦ ὀστράκου σὲ χρηστικὸ ἀντικείμενο. Τέλος, σὲ αὐτὴ τὴν ἰδιαίτερη ἀξία ἴσως ὀφείλεται ἡ ρίψη του στὸν Ἀποθέτη, ὥστε νὰ μὴ χρησιμοποιηθεῖ μελλοντικὰ ἀπὸ ἄλλο ἄτομο.

Εὕρημα

2497. Ὄστρακο στομίου ἐγχάρακτο (πίν. 114, 115).
Πηλὸς καθαρός, καστανός. Ἐπιφάνειες ὁμαλές, καστανές, ἐσωτερικὰ ὅλες οἱ ἀκμὲς λειασμένες. Χεῖλος ἐπίπεδο. Περίγραμμα γλωσσοειδές. Διακόσμηση: δύο συγκλίνουσες καὶ δύο ἀντίρροπες ἐγχάρακτες γραμμές.
Ὕψος 0,56 μ., πλάτος σωζ. 0,055 μ., πάχος τοιχ. 0,014 μ.
Ὁμάδα: 71.

428. Βλ. Παντελίδου Γκόφα 1995, 27-30.

429. Γιὰ σφραγίδες στὴ Νεολιθικὴ Ἑλλάδα βλ. Krzyszkowska 2005, 33-35.

430. Γιὰ τὰ παλαιότερα θέματα ἔ.ἀ., 42-45.

431. Πρβ. Σφραγίδα ἀπὸ τὸ Τσέπι, Τάφος 58, Πετράκος 2012, 21, εἰκ. 8-9. Παντελίδου Γκόφα 2012, 15, πίν. 16α.

Ἐργαλεῖα λίθινα

Ἀπὸ τὴν ἐπίχωση τοῦ Ἀποθέτη 39 συνελέγησαν λίθινα ἐργαλεῖα (πίν. 116, 117), πολὺ λίγα σὲ σχέση μὲ τὸν ὄγκο τῶν χαλικιῶν ποὺ εἶχαν ριφθεῖ στὸν λάκκο. Συνολικὰ ξεχώρισαν 10 τεμάχια μὲ κάποια ὁρατὴ ἐπεξεργασία στὴν ἐπιφάνεια καὶ ἠθελημένη διαμόρφωση σχήματος, ποὺ ἀπαντᾶται σὲ νεολιθικὲς συλλογές, ὅπως πελέκεις, σφύρες, δίσκοι κ.λπ.

Οἱ πελέκεις (ἀξίνες), σφύρες καὶ ἄλλα παρόμοια ἐργαλεῖα ἔχουν σχήματα γνωστὰ ἀπὸ τὶς βασικὲς νεολιθικὲς κατηγορίες καὶ δὲν παρουσιάζουν κατασκευαστικὲς ἰδιαιτερότητες. Τὸ ὑλικὸ εἶναι κοινὸ καὶ εὐτελὲς προερχόμενο ἀπὸ τὴν ἄμεση περιοχὴ καὶ ἡ ἀπαραίτητη λείανση τῆς αἰχμῆς εἶναι στοιχειώδης, ἐν μέρει ἄτεχνη.

Ὁ μικρὸς ἀριθμός τους δὲν ἀφήνει περιθώρια ὀργάνωσής τους σὲ ὁμάδες καὶ διαμόρφωσης ὁρισμένης τυπολογίας. Πρόσφατες μελέτες ἐγκαταλείπουν τὶς ὀνομασίες, τὶς ἀντίστοιχες σύγχρονων ἐργαλείων, καὶ εἰσάγουν γενικώτερες κατηγορίες (ἐργαλεῖα τριβῆς ἢ κρούσης κ.λπ.) ἀνάλογα μὲ τὴ σημασία ποὺ σώζουν ἀπὸ τὴ χρήση τους[432]. Ὅλα τὰ ἐργαλεῖα τοῦ Ἀποθέτη ἔχουν κάποια φθορὰ στὴν κορυφή τους καὶ συνεπῶς εἶναι πολὺ πιθανὸν νὰ μὴ εἶχαν σχέση μὲ τὴν τελετουργία. Ἴσως τελικὰ ρίφθηκαν στὸν λάκκο μόνον λόγω τοῦ ὑλικοῦ τους, ὅπως ὅλα τὰ χαλίκια.

Ὡς πρὸς τὴ θέση τους μέσα στὸ γέμισμα τοῦ λάκκου, σημειώνεται ὅτι τὰ ἐργαλεῖα βρέθηκαν κυρίως στὸ ἀνώτερο τμῆμα, οὐσιαστικὰ ἀπὸ βάθους 1.50 μ. καὶ ἄνω, χωρὶς ὅμως νὰ δίδεται κάποια ἰδιαίτερη ἑρμηνεία στὴν παρατήρηση αὐτή.

Σπανιώτερο εἶναι τὸ ἀντικειμένου **Λ 659** καὶ ἡ χρήση του δὲν εἶναι κατ᾽ ἀρχὴν προφανής. Ἡ λεία ἐπιφάνεια τοῦ μαρμάρου καὶ τὸ κυλινδρικὸ σχῆμά του δίνουν τὴν ἐντύπωση κολοβοῦ εἰδωλίου ἀπὸ τὴν περιοχὴ τῶν ποδιῶν. Ὅμως ἡ επίπεδη πίσω ὄψη καὶ κυρίως ἡ λοξὴ αὐλάκωση ἀποκλείουν αὐτὴν τὴν ἑρμηνεία. Τὸ πιθανώτερο εἶναι νὰ εἶχε χρησιμοποιηθεῖ ὁ λίθος ἐπὶ μεγάλο διάστημα γιὰ τὴ λείανση ἐργαλείων καὶ νὰ μεταβλήθηκε σὲ ἀκόνι.

Παρόμοια ἐργαλεῖα διαμορφώνονται μᾶλλον τυχαῖα μὲ τὴ μακρόχρονη χρήση καὶ δὲν ἔχουν τυποποιημένα σχήματα. Ἀπὸ τὴ Νεολιθικὴ ἐποχὴ εἰκονίζονται δύο περίπου ὀρθογώνιες ἀξίνες μὲ βαθειὰ κατὰ μῆκος ἐγχάραξη περὶ τὸ μέσον τῆς ἐπιφάνειας[433] ποὺ δὲν ἀποκλείεται νὰ προῆλθαν ἀπὸ παρόμοια χρήση. Ἀπὸ τὴν ἐποχὴ τοῦ Χαλκοῦ παρόμοια ἔχουν βρεθεῖ στὶς Λιθαρές[434], στὴν Τσούγκιζα –παλαιὲς ἀνασκαφὲς Harland[435]– καὶ στὸ Δικιλὶ Τὰς ἕνα μαρμάρινο τῆς Μέσης Νεολιθικῆς[436].

Ἡ προέλευση τοῦ **Λ 659** ἀπὸ τὸ ἀνώτατο στρῶμα τῆς ἀνασκαφῆς τοῦ Ἀποθέτη ἐπιτρέπει τὴν ὑπόθεση χρήσης του γιὰ ἀκόνισμα χάλκινων ἐργαλείων.

---

432. Στρούλια 2005. Stroulia 2010.
433. Τσούντας 1908, 315, πίν. 39,2 καὶ πίν. 40,16.
434. Τζαβέλλα-Evjen 1984, 147, 187, πίν. 97, ν,ξ.
435. Pullen 2011, 728, εἰκ. 12.1, κέντρον.
436. Seferiades - Anagnostopoulos 1992, 91.

Εὑρήματα

Λ 659. Κυλινδρικὸ τμῆμα μαρμάρινου ἀντικειμένου, πιθανῶς ἀκόνι (πίν. 116, 117).
Μάρμαρο λεπτόκοκκο λευκό, ἐπιφάνειες λεῖες ὑπόλευκες ἕως φαιές. Σχῆμα πεπλατυσμένου κυλίνδρου, φέρει στὴ μία ὄψη βαθειὰ λοξὴ αὐλάκωση, ἡ ἄλλη ἐπίπεδη, διατομὴ ἐλλειπτική.
Μέγ. μῆκ. 0,035 μ., πλ. 0,045 μ., πάχ. 0,03 μ.
Ὁμάδα: 3, στρῶμα 39,2.

Λ 660. Δίσκος ἀκέραιος (πίν. 116).
Σχιστόλιθος μὲ πολὺ μαρμαρυγία, καστανός. Ἐπιφάνειες ἡ μία ἐπίπεδη, ἡ ἄλλη ἀνώμαλη μὲ πυκνὲς ἀποκρούσεις στὴν περιφέρεια. Σχῆμα κυκλικό, διατομὴ ἐλλειπτική.
Μέγ. διάμ. 0,105 μ., μέγ. πάχ. 0,023 μ.
Ὁμάδα: 160.

Λ 661. Λίθος τετράπλευρος, μελανόφαιος (πίν. 116).
Ἐπιφάνειες μαυρισμένες ἀπὸ πυρά. Σχῆμα κόλουρου πυραμίδας. Βάση ἐπίπεδη, πλευρὲς λίγο ἕως πολὺ ἀνώμαλες.
Ὕψ. 0,065 μ., πάχ. 0,042 μ., πλ. 0,062 μ.
Ὁμάδα: 141.

Λ 662. Σφύρα ἀκέραιη (πίν. 116).
Λίθος λευκόφαιος. Ἐπιφάνειες ὁμαλές. Σχῆμα σφαιρικὸ πιεσμένο μὲ μία πλευρὰ εὐθύγραμμη, κατακόρυφη τομὴ ἐλλειπτική, διατομὴ ὁριζόντια κυκλική. Στὸ κέντρο κάθε ἐπιφάνειας ἀπὸ μία κοιλότητα.
Μέγ. διάμ. 0,122 μ., μέγ. πάχ. 0,06 μ., μῆκ. εὐθύγραμμης πλευρᾶς 0,071 μ.
Ὁμάδα: 138.

Λ 663. Ὀγκώδης σφύρα ἀκέραιη (πίν. 116).
Λίθος λευκωπός. Ἐπιφάνειες ὁμαλὲς μὲ μικρὲς ἀποκρούσεις. Σχῆμα ἐλλειψοειδές, τομὴ κατακόρυφη ἐλλειψοειδής, διατομὴ κυκλικὴ πιεσμένη. Περὶ τὸ μέσον κάθε πλευρᾶς ἀπὸ μία κοιλότητα, δημιουργημένες μὲ ἀπόκρουση.
Μέγ. μῆκος 0,142 μ., μέγ. πλ. 0,08 μ., μέγ. πάχ. 0,061 μ.
Ὁμάδα: 39,4.

Λ 664. Ἐπίπεδη πλάκα σὲ τέσσερα κομμάτια, πρακτικῶς ἀκέραιη. Λίθος ἐρυθρός, καλύπτεται πλήρως ἀπὸ καστανόμαυρη ὀξείδωση. Ἐπιφάνειες ἀπολύτως ὁριζόντιες. Σχῆμα ἐπίμηκες ὀρθογώνιο. Πλευρὲς οἱ τρεῖς εὐθύγραμμες, ἡ μία μακρὰ φέρει στὴν ἀκμὴ πυκνὰ σημεῖα λαξεύσεων.
Μέγ. μῆκ. 0,30 μ., μέγ. πλ. 0,138 μ., μέγ. πάχ. 0,04 μ.
Ὁμάδα: 39,4.

Λ 665. Πέλεκυς ἀκέραιος (πίν. 116, 117).
Λίθος μελανοπράσινος, ἐπιφάνειες ἐπεξεργασμένες ἀλλὰ ἀνώμαλες. Σχῆμα περίπου ὀρθογώνιο, κατὰ μῆκος τομὴ ὀρθογώνια λεπταίνει πρὸς τὴ συμμετρικὴ κόψη, διατομὴ ὀρθογώνια, βάση εὐθεία μὲ κτυπήματα.
Μῆκ. 0,034 μ., μέγ. πλ. 0,021 μ., πάχ. 0,007-0,003 μ.
Ὁμάδα: 119α.

Λ 666. Πέλεκυς πρακτικῶς ἀκέραιος, μὲ μικρὴ ἀπόκρουση στὴ βάση (πίν. 116, 117).
Λίθος φαιοπράσινος μὲ μελανὲς σκιές, ἐπιφάνειες πολὺ λειασμένες. Σχῆμα περίπου ὀρθογώνιο, κατὰ μῆκος τομὴ ὀρθογώνια στενεύει πρὸς τὴ συμμετρικὴ κόψη, διατομὴ ὀρθογώνια.
Μῆκ. 0,036 μ., μέγ. πλ. 0,017 μ., μέγ. πάχ. 0,009 μ.
Ὁμάδα: 119α.

Λ 667. Δίσκος κυκλικός. Λίθος λευκόφαιος. Ἐπιφάνειες ὁμαλές. Σχῆμα φακοειδὲς μὲ δύο ἀποκρούσεις στὴν περιφέρεια ποὺ δημιουργοῦν ἐνδιαμέσως μύτη. Τομὴ ἐλλειψοειδής.
Μέγ. διάμ. 0,093 μ., πάχ. 0,028 μ.
Ὁμάδα: 124.

Λ 668. Ἐργαλεῖο, ἐλλιπές (πίν. 116, 117).
Λίθος καστανόφαιος. Ἐπιφάνειες ἐξομαλυσμένες μὲ φθορές, μαυρισμένες ἀπὸ ἐπίδραση πυρᾶς. Σχῆμα χονδρικὰ ὀρθογώνιο θραυσμένο λοξὰ στὴν κορυφή, κατὰ μῆκος τομὴ ὀρθογώνια μειώνεται πρὸς ὑποτυπώδη κόψη, διατομὴ ἐλλειπτική.
Μῆκ. 0,054 μ., πλάτ. 0,032 μ. μέγ. πάχ. 0,014 μ.
Ὁμάδα: 29/39,7.

Ἐργαλεῖα κεραμεικά

Στὴν Κεραμεικὴ τοῦ Ἀποθέτη 39 περιλαμβάνονται πολλὰ ὄστρακα μὲ χαρακτηριστικὸ ἰδιαίτερο σχῆμα καὶ φθαρμένη μία ἢ περισσότερες ἀκμές. Παρόμοια εἶχαν παρατηρηθεῖ καὶ ἀπομονωθεῖ στὴν κεραμεικὴ τοῦ Νεολιθικοῦ οἰκισμοῦ τῆς Νέας Μάκρης[437] καὶ χαρακτηρίσθηκαν ὡς ἐργαλεῖα (πίν. 116). Βασικὸ διαγνωστικὸ στοιχεῖο αὐτῶν εἶναι ἡ ἐπιμελημένη κοπὴ ἔστω καὶ μέρους τοῦ περιγράμματος καὶ ἡ φθορὰ τῶν ἀκμῶν στὴν ἐσωτερικὴ ἐπιφάνεια. Τοῦτο δηλώνει τὴ διαμόρφωση τοῦ ὀστράκου σὲ ἀνεξάρτητο ἀντικείμενο καὶ τὴ χρήση του, μετὰ τὴν καταστροφὴ τοῦ ἀγγείου, γιὰ ἐξυπηρέτηση ἄγνωστης πρὸς τὸ παρὸν λειτουργίας.

Ὁ κατάλογος ποὺ ἀκολουθεῖ εἶναι ἁπλῶς ἐνδεικτικὸς τῶν σχημάτων, ποὺ ἀναγνωρίσθηκαν στὰ ὄστρακα τοῦ Ἀποθέτη 39, καὶ δὲν περιλαμβάνει τὸ σύνολο τῶν ὀστράκων δευτερογενοῦς χρήσης.

Ἡ παράθεση τῶν κεραμεικῶν ἐργαλείων ὁδηγεῖ στὴν παρατήρηση ὅτι ἐπικρατοῦν τὰ γλωσσοειδῆ καὶ τὰ σταγονόσχημα τεμάχια, ἐνῶ γιὰ τὴν κατασκευή τους εἶναι σαφὴς ἡ προτίμηση στὰ ὄστρακα μὲ λαβή. Ἡ συγκεκριμένη χρήση τῶν ἐργαλείων αὐτῶν παραμένει ἀσαφὴς καὶ ἀνερμήνευτη. Ὅμως, τὸ τμῆμα χείλους **2476** ποὺ συγκολλήθηκε σὲ λεκάνη σημαίνει ὅτι τὸ ἐργαλεῖο κατασκευάσθηκε ἐπὶ τόπου, μετὰ τὴ θραύση τοῦ σκεύους καὶ γιὰ ἄμεση χρήση ἐντὸς τοῦ Νεκροταφείου. Στὸ ἴδιο συμπέρασμα εἶναι δυνατὸν νὰ καταλήξουμε γιὰ ὅλα τὰ κεραμεικὰ ἐργαλεῖα, ἀκόμα καὶ ἐὰν μεταφέρθηκαν διαμορφωμένα ἀπὸ τὸν οἰκισμό, ἐνῶ τυχὸν συμβολικὴ σημασία εἶναι ἐξ ἴσου ἀνερμήνευτη.

Εὑρήματα

2476. Ὄστρακο χείλους λεκάνης μετὰ λαβῆς. Πηλὸς καθαρὸς καστανόφαιος, ἐπιφάνειες ὅμοιες, λεῖες, μελανωπές. Λαβὴ κυλινδρικὴ μὲ ἴχνη φθορᾶς στὸ ἕνα ἄκρο, συγκολλημένη στὴ λεκάνη **2476**.
Τὸ ὄστρακο ἀπολήγει σὲ ὀξεία γωνία, ἔχει μετατραπεῖ σὲ τριγωνικὸ ἐργαλεῖο.
Ὕψ. 0,10 μ., πάχ. 0,008 μ., πλ. λαβῆς 0,04 μ.
Ὁμάδα: 49.

2498. Ὄστρακο γλωσσοειδές (πίν. 116).
Πηλὸς καθαρὸς καστανός, ἐπιφάνειες ὁμαλές, ὅμοιες, οἱ καμπύλες πλευρὲς λειασμένες. Τοίχωμα ἐλαφρῶς κυρτό. Τὸ ὄστρακο ἔχει μετατραπεῖ σὲ γλωσσοειδὲς ἐργαλεῖο.
Πλάτ. 0,045 μ., πάχ. 0,008 μ.
Ὁμάδα: 78.

Α.Τ. 629. Ὄστρακο σκύφου μὲ λαβή (πίν. 116). Πηλὸς καθαρὸς καστανός, ἐπιφάνειες ὁμαλές, ὅμοιες, λαβὴ σωληνωτή. Περίγραμμα ἀκανόνιστο. Τὸ ὄστρακο ἔχει μετατραπεῖ σὲ ριπιδιόσχημο ἐργαλεῖο μὲ μία γωνία.
Ὕψ. 0,06 μ., πάχ. 0,008 μ., πλ. λαβῆς 0,02 μ.
Ὁμάδα: 39,4.

Α.Τ. 639. Ὄστρακο σκύφου μὲ λαβή (πίν. 116).
Πηλὸς πολὺ καθαρὸς καστανός, ἐπιφάνειες ὁμαλές, ὅμοιες, λαβὴ σωληνωτὴ μὲ ἀνασηκωμένα ἄκρα. Περίγραμμα ὀστράκου πεντάπλευρο. Δύο πλευρὲς κομμένες, ἀπέναντι ἀπὸ τὴ λαβή, ἀπολήγουν σὲ φθαρμένη γωνία καὶ μετέτρεψαν τὸ ὄστρακο σὲ σταγονόσχημο ἐργαλεῖο.
Ὕψ. 0,065 μ., πάχ. 0,005 μ., πλ. λαβῆς 0,015 μ.
Ὁμάδα: 39,5.

437. Παντελίδου Γκόφα 1991.

A.T. 655. Ὄστρακο σκύφου πεντάπλευρο (πίν. 116).
Πηλὸς καθαρός, καστανέρυθρος, ἐπιφάνειες ὁμαλές, καστανές. Σχῆμα πεντάπλευρο ἐπίμηκες. Τὸ ὄστρακο ἔχει μετατραπεῖ σὲ σταγονόσχημο ἐργαλεῖο μὲ ὀξεία γωνία καὶ μία πλευρὰ διαμορφωμένη καμπύλη.
Ὕψ. 0,11 μ., πάχ. 0,008 μ.
Ὁμάδα: 39,7.

A.T. 675. Ὄστρακο ἀπὸ τὴ βάση καὶ τοίχωμα σκύφου (πίν. 116).
Πηλὸς καθαρὸς καστανέρυθρος, ἐπιφάνειες ὅμοιες, περίγραμμα ἀκανόνιστο, μὲ δύο πλευρὲς κομμένες εὐθεῖες. Τὸ ὄστρακο ἔχει μετατραπεῖ σὲ γωνιῶδες ἐργαλεῖο.
Ὕψ. 0,05 μ., πάχ. 0,006 μ.
Ὁμάδα: 49.

A.T. 696. Ὄστρακο ἀπὸ βάση καὶ τοίχωμα ἀγγείου (πίν. 116).
Πηλὸς καθαρὸς καστανέρυθρος, ἐπιφάνειες λεῖες μελανωπές. Περίγραμμα ἀκανόνιστο μὲ δύο κομμένες πλευρὲς ποὺ ἀπολήγουν σὲ γωνία, ἡ μία ἐσωτερικὰ φθαρμένη. Τὸ ὄστρακο ἔχει μετατραπεῖ σὲ ριπιδιόσχημο ἐργαλεῖο.
Ὕψ. 0,05 μ., πάχ. 0,006 μ.
Ὁμάδα: 137.

A.T. 821. Ὄστρακο ἀμφορέα μὲ λαβή (πίν. 116).
Πηλὸς καθαρὸς καστανός, ἐπιφάνειες ὁμαλές, ὅμοιες. Λαβὴ ταινιωτή, θραυσμένη στὴ μία πλευρά. Περίγραμμα ἀκανόνιστο μὲ δύο πλευρὲς συγκλίνουσες σὲ γωνία ἀπέναντι τῆς λαβῆς. Τὸ ὄστρακο ἔχει μετατραπεῖ σὲ ριπιδιόσχημο ἐργαλεῖο.
Ὕψ. 0,135 μ., πάχ. 0,007 μ.
Ὁμάδα: 39,9.

A.T. 824. Ὄστρακο ἀμφορέα μὲ λαβή (πίν. 116).
Πηλὸς καθαρὸς καστανός, ἐπιφάνειες ὁμαλὲς ἀνοικτόχρωμες. Λαβὴ πλατειὰ ταινιωτή, ἐλλειπτικὴ αὐλακωτή, φθαρμένη στὸ ἕνα ἄκρο. Περίγραμμα ὀστράκου πεντάπλευρο, ἀπολήγει σὲ μία ὀξεία γωνία. Τὸ ὄστρακο ἔχει μετατραπεῖ σὲ ἐργαλεῖο.
Ὕψ. 0,13 μ., πάχ. 0,008 μ.
Ὁμάδα: 39,3.

A.T. 827. Ὄστρακο ἀμφορέα μὲ λαβή (πίν. 116).
Πηλὸς λίγο τραχὺς πορτοκαλόχρωμος, ἐπιφάνειες ὁμαλὲς καστανές. Λαβὴ πλατειὰ ταινιωτή, ἐλλειπτική, στενότερη στὴ ράχη. Περίγραμμα ὀστράκου πολύπλευρο, ἀπολήγει σὲ γωνία μὲ ἀκμὲς ἐσωτερικὰ φθαρμένες. Τὸ ὄστρακο ἔχει μετατραπεῖ σὲ ἐργαλεῖο.
Ὕψ. 0,11 μ., πάχ. 0,006 μ., πλ. λαβῆς 0,03 μ.
Ὁμάδα: .

A.T. 828. Ὄστρακο ἀμφορέα μὲ λαβή (πίν. 116).
Πηλὸς καθαρὸς φαιός, ἐπιφάνειες ὁμαλές, ὅμοιες. Λαβὴ πλατειὰ ταινιωτή, ἐλλειπτικὴ μὲ ἀνασηκωμένα ἄκρα, στενότερη στὴ ράχη. Περίγραμμα ὀστράκου ἀκανόνιστο, σχηματίζει στὴ μία πλευρὰ γωνία. Τὸ ὄστρακο ἔχει μετατραπεῖ σὲ ἐργαλεῖο.
Μέγ. διαστ. 0,105 μ., πάχ. 0,006 μ., πλ. λαβῆς 0,035 μ.
Ὁμάδα: 39,4.

A.T. 839. Ὄστρακο ἀμφορίσκου μὲ δύο λαβές, συγκολλημένο (πίν. 116).
Πηλὸς καθαρὸς μελανωπός, ἐπιφάνειες λεῖες, ὁμαλές, ὅμοιες. Περίγραμμα ὀστράκου ἐπίμηκες κυματιστό, ἡ μία στενὴ πλευρὰ ἀπολήγει σὲ ὀξεία γωνία. Τὸ ὄστρακο ἔχει μετατραπεῖ σὲ σταγονόσχημο ἐργαλεῖο.
Ὕψ. 0,07 μ., πάχ. 0,007 μ., ὕψ. λαβῆς 0,04 μ.
Ὁμάδα: 39,4.

A.T. 848. Ὄστρακο ἀμφορίσκου μὲ λαβή (πίν. 116).
Πηλὸς πολὺ καθαρός, καστανός, ἐπιφάνειες ὁμαλές, ὅμοιες. Λαβὴ σωληνωτή. Περίγραμμα ὀστράκου τετράπλευρο, ἀπολήγει σὲ γωνία. Τὸ ὄστρακο ἔχει μετατραπεῖ σὲ σταγονόσχημο ἐργαλεῖο.
Ὕψ. 0,085 μ., πάχ. 0,009 μ., ὕψ. λαβῆς 0,025 μ.
Ὁμάδα: 39,2.

A.T. 852. Ὄστρακο ἀμφορίσκου μὲ δύο λαβές (πίν. 116).
Πηλὸς πολὺ καθαρὸς φαιός, ἐπιφάνεια ἐξωτερικὰ μὲ ἀλείφωμα λεῖο, καστανέρυθρο, ἐσωτερικὰ ὁμαλή. Λαβὲς σωληνωτὲς μερικῶς βυθισμένες στὸ τοίχωμα. Περίγραμμα ὀστράκου ἐλλειψοειδές, ἡ μία στενὴ πλευρὰ ἀπολή-

γει σὲ γωνία. Τὸ ὄστρακο ἔχει μετατραπεῖ σὲ σταγονόσχημο ἐργαλεῖο.
Ὕψ. 0,075 μ., πάχ. 0,006 μ., ὕψ. λαβῆς 0,045 μ.
Ὁμάδα: 39,7.

A.T. 856. Ὄστρακο ἀμφορίσκου μὲ δύο λαβές (πίν. 116).
Πηλὸς πολὺ καθαρὸς φαιός, ἐπιφάνειες λεῖες μελανωπές. Λαβὲς μερικῶς βυθισμένες στὸ τοίχωμα. Περίγραμμα ὀστράκου ἀκανόνιστο ἐπίμηκες, ἡ μία στενὴ πλευρὰ ἀπολήγει σὲ ὀξεία γωνία. Τὸ ὄστρακο ἔχει μετατραπεῖ σὲ σταγονόσχημο ἐργαλεῖο.
Ὕψ. 0,085 μ., πάχ. 0,006 μ., ὕψ. λαβῆς 0,045 μ.
Ὁμάδα: 39,7.

A.T. 899. Ὄστρακο ἀγγείου (πίν. 116).
Πηλὸς καθαρὸς καστανόφαιος, ἐπιφάνειες ὅμοιες, ἐξωτερικὴ λεία, ἐσωτερικὴ τραχειά. Περίγραμμα ὀστράκου ἀκανόνιστο, οἱ δύο πλευρὲς κομμένες, ἀπολήγουν σὲ γωνία. Τὸ ὄστρακο ἔχει μετατραπεῖ σὲ ἐργαλεῖο.
Ὕψ. 0,055 μ., πάχ. 0,006 μ.
Ὁμάδα: 39,10.

A.T. 1069. Ὄστρακο μεγάλου ἀγγείου (πίν. 116).
Πηλὸς λίγο τραχὺς καστανός, ἐπιφάνειες ὁμαλὲς καστανές. Περίγραμμα ὀστράκου ἀκανόνιστα ἐλλειψοειδές, στὴ μία πλευρὰ διαμορφωμένη ἐγκοπή. Τὸ ὄστρακο ἔχει διαμορφωθεῖ σὲ γλωσσοειδὲς ἐργαλεῖο.
Ὕψ. 0,11 μ., πάχ. 0,01 μ.
Ὁμάδα: 39,10.

Ἡμίτομα ὀστῶν

Ἀπὸ τὸν Ἀποθέτη προέρχονται ἑπτὰ ἡμίτομα ὀστῶν[438] ἢ τμήματα αὐτῶν (πίν. 118). Ἐπισημαίνεται ὅτι 33, δηλαδὴ ἕνα πολὺ σημαντικὸ μέρος τοῦ συνόλου τῶν 41 κομματιῶν ποὺ ἔχουν καταγραφεῖ σὲ ὅλον τὸν προϊστορικὸ Ἑλλαδικὸ χῶρο, προέρχονται ἀπὸ τὸ Πρωτοελλαδικὸ Νεκροταφεῖο τοῦ Τσέπι: 26 βρέθηκαν σὲ τάφους τοῦ Τσέπι, καὶ σὲ αὐτοὺς προστίθενται ἀκόμη 7 τοῦ Ἀποθέτη.

Μορφολογικά, τὰ ὀστέινα ἡμίτομα τοῦ Ἀποθέτη εἶναι ὅμοια μὲ ἐκεῖνα τῶν τάφων τοῦ Τσέπι[439], στὴν πιὸ ἁπλὴ καὶ πιὸ κοινὴ ἐκδοχὴ τοῦ ἀντικειμένου. Πρώτη ὕλη τους εἶναι μακρὰ ὀστᾶ μεγάλων ζώων, πιθανότατα βοοειδῶν, ὡστόσο ἡ ἐπεξεργασία στὴν ὁποία ἔχουν ὑποβληθεῖ δὲν ἐπιτρέπει πιὸ ἀκριβὴ ταύτιση. Ἔχουν περίπου ὀρθογώνιο σχῆμα, διατομὴ κοίλη, ὀλιγώτερο συχνὰ ἐπίπεδη ἢ καὶ ἡμικυλινδρική. Οἱ ἐπιφάνειές τους ἔχουν λειανθεῖ ἐπιμελῶς καὶ παρουσιάζουν πολλὲς φορὲς λεπτυνόμενες ἀκμές. Οἱ στενὲς πλευρές τους εἶναι κομμένες ἄλλοτε καμπύλες ἄλλοτε εὐθεῖες. Ὅσο ἐπιτρέπει νὰ γνωρίζουμε ὁ βαθμὸς διατήρησής τους, τὰ ὀστέινα ἡμίτομα τοῦ Ἀποθέτη δὲν φέρουν ὀπές. Ἴχνη χρωστικῆς δὲν ἀναγνωρίζονται στὶς ὄψεις τους.

Μὲ βάση κατ' ἀρχὰς τὸ σύνολο τῆς πλούσιας κεραμεικῆς, ἀνάμεσα στὴν ὁποία βρέθηκαν, χρονολογοῦνται στὸ τέλος τῆς Χαλκολιθικῆς περιόδου[440], ἔχουν δηλαδὴ τὴν ἴδια ἡλικία μὲ τὰ ἡμίτομα ὀστῶν ποὺ ἔχουν ἐντοπισθεῖ σὲ τάφους τοῦ Τσέπι[441].

Πρὶν καταλήξουν στὸν Ἀποθέτη, πιθανώτατα στὸ σύνολό τους ἐκτέθηκαν σὲ πυρά, ἀπὸ τὴν ὁποία προκλήθηκε, στὶς περισσότερες περιπτώσεις, σαφὴς ἀλλοίωσή τους, κάποτε ὁρατὴ ἀκόμη καὶ στὸν πυρήνα τους, μὲ χαρακτηριστικὸ τὸ παράδειγμα τοῦ καμένου **Δ 718**. Ἐξ αἰτίας τῆς φωτιᾶς ὁ **Δ 717** παρουσιάζει λευκὸ χρῶμα καὶ μία εὐρεία μελανὴ ζώνη ὁρατὴ καὶ στὶς δύο κύριες ὄψεις του. Ἡ ἐπίδραση ὑψηλῶν θερμοκρασιῶν ἀναγνωρίζεται στὸ φαινόμενο τῆς ἀπολέπισης τῆς ἐπιφάνειας ὁρισμένων ἡμιτόμων ὀστῶν, ὅπως συμβαίνει στὸν **Δ 786**.

Κατὰ τὴν ἔκθεσή τους σὲ πυρά, δὲν θεωρήθηκε ἐπιβεβλημένη ἡ ἐκεῖ θραύση τους (πχ. **Δ 717**: ἀπὸ τὰ σημάδια φωτιᾶς στὶς ὄψεις του φαίνεται ὅτι κάηκε ὡς ἕνα ἑνιαῖο κομμάτι). Εἶναι ὅμως πιθανὸ ὅτι ὁρισμένα ἀπὸ τὰ ἡμίτομα ὀστῶν, ὅταν ρίφθηκαν στὴ φωτιά, ἦταν ἤδη ἐλλιπῆ. Σημειώνεται ὅτι, λόγω τοῦ εὐαίσθητου ὑλικοῦ κατασκευῆς τους, συχνὰ ἐντοπίζονται θραυσμένα ἀκόμη καὶ στὸ σχετικῶς προστατευμένο περιβάλλον ἑνὸς τάφου, π.χ. **Δ 292**, **Δ 447** ἀπὸ τοὺς Τάφους 4 καὶ 12, ἀντίστοιχα, τοῦ Τσέπι[442].

---

438. Γιά τὸ σύνολο τῶν ὀστέινων ἡμιτόμων τῆς προϊστορικῆς Ἑλλάδος, τὴν ἱστορικὴ διαδρομὴ ὑπὸ τὴν ὁποία ἀπέκτησαν τὸ ἀποπροσανατολιστικό τους ὄνομα καὶ μία διαφορετικὴ πρόταση ἑρμηνείας τους, βλ. Δ. Κουφοβασίλης, Οἱ ὀστέινοι «Χρωματοτρίπτες» τῆς Χαλκολιθικῆς καὶ Πρωτοελλαδικῆς περιόδου, στό: *Ἡ Προϊστορία τῆς Ἀθήνας καὶ τῆς Ἀττικῆς,* Πρακτικὰ Διεθνοῦς Συνεδρίου 27-31/5/2015, Ἀθήνα (ὑπὸ ἔκδοση).

439. Γιὰ τὰ ἡμίτομα ὀστῶν στοὺς τάφους τοῦ Τσέπι: Παντελίδου Γκόφα 2005, 320-321: χρωματοτρίπτες.

440. Pantelidou Gofa 2015c, 75.

441. Οἱ τάφοι τοῦ Τσέπι, ποὺ ἀπέδωσαν τὸ εὕρημα τοῦ ὀστέινου ἡμίτομου, ἄλλοτε εἶναι διαπιστωμένα πολὺ παλαιοὶ (Παντελίδου Γκόφα 2005, 321) καὶ ἄλλοτε πρόκειται γιὰ νεώτερες μετασκευές, οἱ ὁποῖες ὅμως περιέχουν καὶ παλαιότερες ταφὲς στὸ ἐσωτερικό τους. Δηλαδή, σὲ κάθε περίπτωση, τὰ ἡμίτομα ὀστῶν τῶν τάφων τοῦ Τσέπι ἔχουν χρονολόγηση ποὺ ταυτίζεται μὲ τὴν παλαιότερη χρήση τοῦ Νεκροταφείου στὸ τέλος τῆς Χαλκολιθικῆς περιόδου.

442. Παντελίδου Γκόφα ἔ.ἀ., 48, πίν. 4.2 καὶ 97, πίν. 15.10.

Κατὰ τὴν ἔκθεσή τους σὲ ὑψηλὲς θερμοκρασίες τῆς πυρᾶς, ὁρισμένα ἔσπασαν καὶ ἄλλα κατακερματίσθηκαν. Στὶς περιπτώσεις αὐτές, εἶναι πιθανὸ ὅτι δὲν συλλέχθηκαν ὅλα τὰ κομμάτια τους ἀπὸ τὶς στάχτες, καὶ μόνον κάποια τμήματά τους ρίφθηκαν στὸν Ἀποθέτη (π.χ. **Δ 718**). Στὰ ἡμίτομα ὀστῶν τοῦ Ἀποθέτη δὲν διαπιστώνεται διχρωμία πυρᾶς, ὡστόσο τὰ διαθέσιμα δείγματα (μόλις τρία συγκολλημένα, ἐκ τῶν ὁποίων μάλιστα μόνον ἕνα πρακτικῶς ἀκέραιο) δὲν εἶναι ἐπαρκῆ γιὰ ἀσφαλὲς συμπέρασμα.

Τὰ ἡμίτομα ὀστῶν ἐντοπίσθηκαν στὰ μεσαῖα (ὁμάδες 61, 140, 144) καί ἀνώτερα (39,7, 109, 112) στρώματα τοῦ Ἀποθέτη. Καθένα ἀπὸ τὰ τρία συγκολλημένα ἡμίτομα (**Δ 717**, **Δ 718**, **Δ 725**) εἶχε ὅλα τὰ κομμάτια του σὲ μία ἀνασκαφικὴ ὁμάδα. Τὸ **Δ 717** φαίνεται ὅτι ρίφθηκε ἀκέραιο στὸν λάκκο καὶ ἔσπασε μέσα σὲ αὐτόν, γι' αὐτὸ καὶ ἡ διασπορὰ τῶν κομματιῶν του εἶναι πολὺ μικρή. Τὸ ἴδιο περίπου συνέβη καὶ μὲ τὰ **Δ 718** καὶ **Δ 725**, τὰ ὁποῖα ἐπίσης ἔσπασαν σὲ κομμάτια μέσα στὸν Ἀποθέτη, ὅταν ὅμως ρίφθηκαν σὲ αὐτὸν ἦταν ἤδη ἐλλιπῆ, καὶ γιὰ τὸν λόγο αὐτὸν δὲν ἐντοπίσθηκαν σὲ κάποιο βάθος τοῦ Ἀποθέτη τὰ ὑπόλοιπα κομμάτια τους.

Ἂν ἐξαιρέσουμε τὰ ἑπτὰ ἡμίτομα ὀστῶν τοῦ Ἀποθέτη –τὰ ὁποῖα βεβαίως προέρχονται ἀπὸ περιεχόμενο Νεκροταφείου–, ἀπὸ τὰ ὑπόλοιπα 34 ποὺ ἔχουν καταγραφεῖ σὲ ὁλόκληρο τὸν προϊστορικὸ Ἑλλαδικὸ χῶρο, τὰ 33 βρέθηκαν σὲ τάφους (ποσοστὸ 97%). Δηλαδὴ διαπιστώνεται σαφὴς σχέση ἀνάμεσα στὸ εὕρημα τοῦ ὀστέινου ἡμίτομου καὶ σὲ ταφικὲς συνάφειες.

Μολονότι στοὺς τάφους τοῦ Νεκροταφείου τοῦ Τσέπι δὲν ἐντοπίζεται κεραμεικὴ ὅμοια μὲ αὐτὴν τοῦ Ἀποθέτη, ὡστόσο τὰ ἡμίτομα ὀστῶν ἔχουν παρουσία καὶ στοὺς τάφους καὶ στὸν Ἀποθέτη, καὶ μάλιστα μὲ παρόμοια κομμάτια.

Ἂν τὰ εὑρήματα τοῦ Ἀποθέτη συνδέονται μὲ τοὺς παλαιότερους τάφους τοῦ Τσέπι, τότε ὁ μικρὸς ἀριθμός τους στὸ ἐσωτερικὸ τοῦ λάκκου, σὲ σχέση μὲ τὰ ὑπερτριπλάσια κομμάτια ποὺ ἔχουν βρεθεῖ στοὺς τάφους, ζητᾶ μιὰ ἑρμηνεία. Πιθανόν, κατὰ τὸ πρῶτο χρονικὸ διάστημα χρήσης τοῦ Ἀποθέτη δὲν προκρίνεται ἡ ρίψη ὀστέινων ἡμιτόμων σὲ αὐτόν, καὶ γιὰ τὸν λόγο αὐτὸν δὲν ἀπαντῶνται στὰ βαθύτερα στρώματα. Ἴσως ἔτσι ὁρισμένα ἀπὸ αὐτὰ «γλίτωσαν» ἀπὸ τὴν πυρὰ καὶ τὸν λάκκο καὶ παρέμειναν στοὺς τάφους.

Σὲ ὅ,τι ἀφορᾶ στὴν ἑρμηνεία τῶν ἴδιων τῶν ὀστέινων ἡμιτόμων, τοῦ ρόλου καὶ τοῦ σκοποῦ ποὺ αὐτὰ ὑπηρετοῦσαν, τὸ γεγονὸς ὅτι στὸν Ἀποθέτη ἐντοπίζονται δίπλα σὲ ἀντικείμενα ποὺ ἐξυπηρετοῦν πρακτικοὺς σκοποὺς (π.χ. μεγάλες λεκάνες ἢ πίθοι) ὅσο καὶ σὲ κομμάτια μὲ συμβολικὴ ἀξία (π.χ. εἰδώλια), δὲν ἐπιτρέπει τὸν ἀσφαλέστερο προσανατολισμὸ τῆς συζήτησης πρὸς τὴ μία ἢ τὴν ἄλλη κατεύθυνση.

Εὑρήματα

Δ 717. Ἡμίτομο ὀστοῦ συγκολλημένο, πρακτικῶς ἀκέραιο (πίν. 118).
Ἐπιφάνεια λευκὴ καὶ μελανὴ, καμένη, λεία. Σχῆμα ἐπίμηκες, περίπου ὀρθογώνιο. Διατομὴ κοίλη. Μία στενὴ πλευρὰ κομμένη ἐλαφρῶς καμπύλη, ἡ ἄλλη κατακορύφως.
Μῆκ. 0,132 μ., πλ. 0,037 μ., πάχ. 0,002 μ.
Ὁμάδα: 140.

Δ 718. Ἡμίτομο ὀστοῦ συγκολλημένο σὲ δύο τμήματα ἀπὸ τὸ μέσον τοῦ ἀντικειμένου. Ἐλλιπές (πίν. 118).
Ἐπιφάνεια λευκή, μὲ ὑπόλευκο ἴζημα κατὰ τόπους, καμένη, λεία. Φαιὸς πυρήνας ὀστοῦ. Σχῆμα ἐπίμηκες. Τοιχώματα παχειά. Διατομὴ κοίλη.
Μῆκ. σωζ. 0,072 μ. καί 0,05 μ., μέγ. πλ. σωζ. 0,045 μ., πάχ. 0,004 μ.
Ὁμάδα: 39,7.

Δ 725. Ἡμίτομο ὀστοῦ συγκολλημένο καὶ συνανῆκον τμῆμα, σώζεται περίπου μισό (πίν. 118).
Ἐπιφάνεια ὑπόλευκη, λεία. Σχῆμα ἐπίμηκες, ἀσύμμετρο, κατὰ τὴ φυσιολογία τοῦ ὀστοῦ. Τοιχώματα λεπτά. Διατομὴ ἡμικυλινδρική. Στενὴ πλευρὰ κομμένη ἐλαφρῶς καμπύλη.
Μῆκ. σωζ. 0,08 μ., πλ. 0,03 μ., πάχ. 0,002 μ.
Ὁμάδα: 109.

Δ 786. Ἄκρο ἡμιτόμου ὀστοῦ. Ἕνα τεμάχιο.
Ἐπιφάνεια λευκὴ μὲ ἕνα μελανωπὸ τμῆμα, καμένη, λεία, ἀπολεπισμένη. Στενὴ πλευρὰ κομμένη ἐλαφρῶς καμπύλη. Διατομὴ κοίλη.
Μῆκ. σωζ. 0,035 μ., πλ. σωζ. 0,035 μ., πάχ. 0,003 μ.
Ὁμάδα: 112.

Δ 853. Τμῆμα ἄκρου ἡμιτόμου ὀστοῦ. Ἕνα τεμάχιο.
Ἐπιφάνεια ἀνοικτόχρωμη καστανὴ μὲ ἕνα μελανωπὸ τμῆμα. Στενὴ πλευρὰ κομμένη καθέτως, μὲ λεπτυνόμενη ἀκμή.
Μῆκ. σωζ. 0,034 μ., πλ. σωζ. 0,015 μ., πάχ. 0,003 μ.
Ὁμάδα: 61.

Δ 854. Τμῆμα ἄκρου ἡμιτόμου ὀστοῦ. Ἕνα τεμάχιο.
Ἐπιφάνεια ἀνοικτόχρωμη καστανή, σχεδὸν ὑπόλευκη, λεία. Λεπτυνόμενες ἀκμὲς σωζόμενων πλευρῶν, μὲ λειασμένη γωνία. Στενὴ πλευρὰ κομμένη κατακορύφως. Διατομὴ ἐλαφρῶς κοίλη.
Μῆκ. σωζ. 0,032 μ., πλ. σωζ. 0,015 μ., πάχ. 0,003 μ.
Ὁμάδα: 144.

Δ 855. Τμῆμα ἄκρου ἡμιτόμου ὀστοῦ. Ἕνα τεμάχιο.
Ἐπιφάνεια ἀνοικτόχρωμη καστανωπὴ ἕως φαιή, λεία. Λεπτυνόμενες ἀκμὲς σωζόμενων πλευρῶν, μὲ λειασμένη γωνία.
Μῆκ. σωζ. 0,033 μ., πλ. σωζ. 0,01 μ., πάχ. 0,003 μ.
Ὁμάδα: 144.

Ὀψιανοὶ

Ἡ ἐπίχωση τοῦ λάκκου περιεῖχε ὁρισμένα ἀποκρούσματα ὀψιανοῦ, τὰ ὁποῖα, κατὰ τὸ μεγαλύτερο ποσοστό τους, εἶναι λεπίδες ἀκέραιες ἢ ἐλλιπεῖς ἐνῶ τὰ ὑπόλοιπα τεμάχια ἀνήκουν σὲ ἀποκρούσματα.

Σημειώνεται ἐδῶ γενικῶς ὅτι ὁ μικρὸς ἀριθμός τους, 51 συνολικὰ τέχνεργα μέσα στὶς ἀναρίθμητες ἀποθέσεις καὶ ρίψεις κεραμεικῆς, δὲν ἀποκαλύπτει τὴ σχέση τους μὲ τὰ ταφικὰ ἔθιμα. Ὡς πρὸς τὶς λεπίδες παραμένει γενικὰ ἄγνωστο ἐὰν ἀποτελοῦσαν ἐργαλεῖα πραγματικῆς χρήσης στὴ διαδικασία ταφῆς ἢ ἦσαν ἀντικείμενα, ποὺ συνέβαλαν στὴν τέλεση συμβολικῆς πράξης. Οὕτως ἢ ἄλλως ὁ μικρὸς ἀριθμός τους μαρτυρεῖ ὅτι οἱ ὀψιανοὶ δὲν ἦσαν ἐργαλεῖα ἀπαραίτητα στὴν τελετουργία.

Γιὰ λεπτομερὴ ἐξέταση βλ. Παράρτημα 3.

Μῆτρες

Ἡ ὀρθογώνια μήτρα **1887** (πίν. 119), θραυσμένη καὶ ἐλλιπὴς στὸ ἕνα ἄκρο, ἔφερε ἀπὸ μία ἐπιμήκη κοιλότητα στὶς δύο πλατειὲς ἐπιφάνειες. Ἡ καταστροφὴ τοῦ ἄκρου δὲν ἐπέτρεπε ἀρχικὰ νὰ προσδιορισθεῖ μὲ ἀκρίβεια τὸ συνολικὸ μῆκος τῆς μήτρας καὶ κυρίως τὸ σχῆμα τοῦ ἀντικειμένου ποὺ παραγόταν ἀπὸ τὴ χύτευση. Τὸ παραλληλόγραμμο τῶν κοιλοτήτων παραπέμπει κατ᾽ ἀρχὴν σὲ ἐργαλεῖο, ὅπως ἡ ἀξίνη ἢ ἡ σμίλη, μὲ ἑνιαῖο πλάτος σὲ ὅλο σχεδὸν τὸ μῆκός του. Ἔνδειξη γιὰ τὸ πιθανὸ σχῆμα παρέχει ἡ τομὴ τῆς καλύτερα σωζόμενης κοιλότητας (μῆκ. 0.11 μ.). Σὲ αὐτὴν ὁ πυθμένας, ἂν καὶ θραυσμένος, ἔχει ἀρχίσει νὰ ἀνυψώνεται, δηλώνοντας ὅτι δὲν ὑπάρχει περιθώριο μεταβολῆς τοῦ πλάτους. Κατὰ συνέπεια τὸ ἀντικείμενο ποὺ χυτευόταν στὴ μήτρα εἶχε εὐθεῖες καὶ τὶς τέσσερεις πλευρές, ἄρα πρέπει νὰ χαρακτηρισθεῖ ὡς σμίλη[443].

Τὸ ἄλλο τμῆμα **2501** εἶναι πολὺ μικρότερο καὶ ἔντονα φθαρμένο, διατηρεῖ μία πλατειὰ πλευρὰ μὲ κοιλότητα ἐλλιπὴ καὶ κατὰ τὸ πλάτος της, ὥστε νὰ μὴν μπορεῖ νὰ ὁδηγήσει σὲ διαπίστωση σχήματος τοῦ ὑπὸ χύτευση ἀντικειμένου. Μεγαλύτερο ἐνδιαφέρον παρουσιάζει ὁ τρόπος κατασκευῆς του, ποὺ δείχνει συνένωση ἄμορφου πηλοῦ καὶ μικρῶν ὀστράκων, πρὶν ἀπὸ τὴν ὄπτηση, γιὰ τὴν παραγωγὴ τοῦ τελικοῦ σχήματος[444].

Μῆτρες χύτευσης σὲ πρώιμη ἐποχή, πρὶν ἀπὸ τὴν εὐρεία διάδοση τοῦ χαλκοῦ, εἶναι ἀσφαλῶς λίγες. Στὸν Ἅλιμο, σὲ ἐπιχώσεις καλυβῶν τῆς Χαλκολιθικῆς, βρέθηκε μία μὲ ὀξεία ἀπόληξη κοιλότητας στὸ ἀκέραιο ἄκρο, ἐνῶ ἡ ἄλλη θραυσμένη[445]. Νεώτερα, ἀπὸ τὴν Πρωτοελλαδικὴ ΙΙ, εἶναι δύο μικρὰ πήλινα τμήματα, ποὺ βρέθηκαν στὴν Τσούγκιζα, καὶ ἀνῆκαν ἐπίσης σὲ ἀνοικτὲς μῆτρες μὲ κοιλότητα σὲ μία ἢ σὲ δύο ἐπιφάνειες, ὅπως οἱ περισσότερες ποὺ προέρχονται ἀπὸ τὴ Στερεὰ καὶ τὸ Αἰγαῖο[446]. Συνήθως ὅμως στὴν προχωρημένη ἐποχὴ οἱ μῆτρες εἶναι λίθινες[447].

Εὑρήματα

1887. Τμῆμα μήτρας. Συγκολλημένο (πίν. 119). Πηλὸς καθαρός, ἀμμώδης, καστανός. Σχῆμα ὀρθογώνιο. Ἐπιφάνειες ἐξωτερικὰ ὁμαλές, καστανωπές. Σὲ δύο ἐπιφάνειες, ἄνω καὶ κάτω, ἐπιμήκεις ὀρθογώνιες παραλληλόγραμμες κοιλότητες, ἀποκρουσμένες καὶ οἱ δύο κατὰ τὴ μία στενὴ πλευρά. Ἡ μεγαλύτερη κοιλότητα σώζει στὴ μακρὰ πλευρά της μελανὰ ἐπιμήκη ἴχνη ξένου ὑλικοῦ καὶ στὸν πυθμένα σημεῖα κιτρινωποῦ χρώματος. Ἡ μικρότερη κοιλότητα φέρει λευκόφαιη ἐπίστρωση.
Ὕψος 0,05 μ., μῆκος σωζ. 0,155 μ., πλάτος 0,055 μ.
Κοιλότητα α΄: μέγ. βάθος 0,01 μ., σωζ. μῆκος 0,11 μ., μέγ. πλάτος 0,03 μ.
Κοιλότητα β΄: μέγ. βάθος 0,01 μ., σωζ. μῆκος 0,105 μ., μέγ. πλάτος 0,035 μ.
Ὁμάδα: 39,4.

443. Βλ. Λίθινες, Τσούντας 1908, πίν. 39:8,17 καὶ ἀλλοῦ.
444. Pullen 2011, 638, ὅπου σχόλια γιὰ τεχνική.
445. Καζῆ-Παπαγεωργίου 2004, 33 καὶ εἰκ.
446. Pullen ἔ.ἀ., 636-638, 646: 869, 870, εἰκ. 9.4.
447. Pullen ἔ.ἀ., 637.

2501. Μάζα πηλοῦ, πιθανῶς τμῆμα μήτρας. Δύο συγκολλώμενα τεμάχια καὶ πιθανῶς ἕνα ἀκόμα τμῆμα (πίν. 119).

Πηλὸς τραχύς, καστανός, ἐπιφάνειες καστανέρυθρες ἕως φαιές. Ἡ μία ἐπιφάνεια ὁμαλή, αὐλακωτὴ κοίλη καὶ ἡ κάθετη πρὸς αὐτὴν ἐπίπεδη, ὁμαλή. Λοιπὲς ἐπιφάνειες πολὺ ἀνώμαλες. Τὸ ἀντικείμενο εἶναι σχηματισμένο ἀπὸ συνένωση κεραμεικῆς διαφόρων σχημάτων καὶ μεγέθους, καθὼς καὶ ἐνσωματωμένων ὀστράκων.

Ὕψος σωζ. μέγ. 0,05 μ., πλ. σωζ. μέγ. 0,085 μ., σωζ. μῆκος μέγ. 0,06 μ.

Κοιλότητα: μέγ. βάθος 0,01 μ., σωζ. μῆκος 0,045 μ., σωζ. πλάτος 0,03 μ.

Ὁμάδα: 39,3.

Ὄστρεα

Στὸν Ἀποθέτη 39 βρέθηκαν ὄστρεα κυρίως θαλάσσια, καθὼς καὶ ὀλίγα χερσαῖα. Οἱ ἀνασκαφικὲς ὁμάδες τους προέρχονται ἀπὸ διάφορα βάθη, ἀπὸ τὸ ἀνώτατο ἐπιφανειακὸ στρῶμα μέχρι τὸ ἐπίπεδο τοῦ πυθμένα. Τὰ περισσότερα σώζονται σὲ κακὴ κατάσταση, θραυσμένα σὲ πολλὰ κομμάτια ἢ ἀκόμα καὶ θρυψαλιασμένα[448]. Τὰ σωζόμενα χαρακτηριστικά τους προσδιορίζουν τὴν Οἰκογένεια καὶ τὸ Γένος, ἐνῶ σὲ ὁρισμένα κακῶς διατηρημένα ἀναγνωρίζεται μὲ βεβαιότητα μόνον τὸ Εἶδος[449]. Ἀκέραιο σώζεται ἕνα θαλάσσιο, spondylus, καὶ ἕξι χερσαῖα.

Ὄστρεα θαλάσσια (πίν. 118)
1. Family Ranellidae. Genus Charonia. Species Charonia lampas (Linné 1758). Δύο βέβαια τεμάχια lampas καὶ 25 τεμάχια lampas ἢ variegata προερχόμενα ἀπὸ ὅλα τὰ βάθη.
2. Family Ranellidae. Genus Charonia. Species Charonia variegata (Lamarck 1816). Τὰ τεμάχιά τους δὲν ξεχωρίζουν ἀπὸ τὰ lampas.
3. Family Spondylidae. Genus Spondylus. Species Spondylus gaederopus (Linné 1758).Ἕνα τεμάχιο (διάμ. 0,08 μ.), ἐπάνω στὸν πυθμένα.
4. Family Tonnidae. Genus Tonna. Species Tonna galea.

Ὄστρεα ὑφάλμυρων ὑδάτων
Family Cardiidae. Genus Cerastoderma (Linné 1758).

Ὄστρεα γλυκῶν ὑδάτων
Family Unionidae. Genus Anodonta.

Ὄστρεα χερσαῖα
A. Family Helicidae. Genus Helix.
B. Family Helicidae.

Παρατηρήσεις

Τὸ Εἶδος Charonia lampas ἀπαντᾶται σήμερα κυρίως στὴ θάλασσα τῆς Μεσογείου, δυτικὰ τῆς Μάλτας. Ἡ παρουσία του στὸν Ἀποθέτη θὰ πρέπει νὰ ἑρμηνευθεῖ ἀπὸ διαφορετικὴ κατανομὴ τοῦ ὀστρέου στὴ Μεσόγειο κατὰ τὸ τέλος τῆς Νεολιθικῆς περιόδου.

Τὸ Εἶδος Charonia variegata (παλαιότερη ὀνομασία Charonia seguenzae) ἐντοπίζεται σήμερα ἀνατολικὰ τῆς Μάλτας ἀλλά, λόγω ἀποσπασματικῆς διατήρησης τοῦ ὑλικοῦ, ἡ ὕπαρξη ὀστρέων τοῦ εἴδους στὸν Ἀποθέτη δὲν μπορεῖ νὰ διακριθεῖ ἀπὸ τὰ lampas. Στὸ Αἰγαῖο ἁλιεύονται σὲ βάθος 5-10 μ. μετὰ ἀπὸ κατάδυση ἁλιέα εἰδικευμένου στὴν ἀναζήτησή τους[450]. Στὴν ἀρχαιολογικὴ βιβλιογραφία καὶ οἱ δύο παραλλαγὲς τοῦ Charonia ἀναγράφονται μὲ τὸ σύνηθες ὄνομα Triton[451].

---

448. Βλ. κεφάλαιο: Ἐπίχωση Λάκκου, σ. 27 εἰκ. 28.

449. Τὰ εἴδη ἀναγνωρίσθηκαν ἀπὸ τὸν Σέργιο Γκόφα, Καθηγητὴ Θαλάσσιας Βιολογίας, Πανεπιστήμιο τῆς Malaga.

450. Apostolakou κ.ἄ. 2014, 328.

451. Βλ. Apostolakou κ.ἄ. ἔ.ἀ., 327, σημ. 19, ὅπου καὶ βιβλιογραφία.

Στὸ Εἶδος Spondylus gaederopus ἀνήκει ἕνα μόνον ὄστρεο, μιᾶς θύρας, καὶ σώζεται ἀκέραιο χωρὶς ἐπεξεργασία. Τὸ εἶδος ἀπαντᾶται στὴ Μεσόγειο καὶ εἰδικώτερα στὴν περιοχὴ τοῦ Μαραθῶνος. Ἁλιεύεται ἀπὸ βάθους 2.00 μ. καὶ κάτω[452].

Τὸ Εἶδος Tonna galea ἁλιεύεται στὸ ἴδιο περιβάλλον μὲ τὸ Charonia[453].

Τὸ Εἶδος Cerastoderma glaucum ἀπαντᾶται σὲ λιμνοθάλασσες καὶ ὅπου γενικὰ εἰσρέουν γλυκὰ ὕδατα σὲ θάλασσα, ὅπως π.χ. σὲ Δέλτα ποταμῶν. Ζεῖ κρυμμένο στὴν ἄμμο πολὺ κοντὰ στὴν ἀκτή[454].

Τὸ Γένος Anodonta ἀπαντᾶται σὲ γλυκὰ ὕδατα.

Ὅλα τὰ ὄστρεα ἀπὸ τὸν Ἀποθέτη 39 εἶναι ἐδώδιμα καὶ ἁλιεύονται σὲ μικρὰ βάθη. Τὸ μεγαλύτερο ποσοστὸ ἀνήκει στὸ Γένος Charonia, καὶ ἀπὸ αὐτὰ τὰ περισσότερα εἶναι θραυσμένα ἢ θρυψαλιασμένα[455]. Σὲ 12 ἀνασκαφικὲς ὁμάδες τὰ σωζόμενα τεμάχια, ἔχουν μέγιστη διάσταση τὸ πολὺ 0,07 μ. καὶ ἀπὸ τὰ σωζόμενα στοιχεῖα τους δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ διαπιστωθεῖ μὲ βεβαιότητα ἐὰν ἀνήκουν στὸ Εἶδος lampas ἢ variegata. Καλύτερα διατηρημένα βρίσκονται σὲ 8 ὁμάδες χαμηλότερων στρωμάτων (πίν. 118). Οὐσιαστικὰ μόνον σὲ δύο ἀπὸ τὰ τρία καλύτερα διατηρημένα διαπιστώνεται τὸ Εἶδος lampas. Ἀπὸ αὐτὰ τὸ ἕνα, μέγιστου μήκους 0,19 μ., βρέθηκε στὸ χεῖλος τοῦ Ἀποθέτη, ἔξω ἀπὸ τὸν λάκκο (ὁμάδα 39,1)[456], ἐνῶ ἄλλο τῆς ὁμάδας 39,9 (βάθος 1,60-1,85 μ.), σώζεται σὲ μῆκος 0,165 μ. Οἱ συνθῆκες εὕρεσης τοῦ τρίτου, στὴν ὁμάδα 140 (βάθος 1,69 μ.), θρυψαλιασμένο κάτω ἀπὸ πέτρα[457] (εἰκ. 28), ἑρμηνεύουν κατ᾽ ἀναλογίαν τὴν κακὴ κατάσταση τῶν περισσοτέρων τουλάχιστον ἀπὸ τὰ ὑπόλοιπα. Παρομοίως, δίπλα σὲ ὁμάδα θραυσμένων ἀντικειμένων καὶ καρποδοχείου βρέθηκαν κομμάτια καμένα τῆς ὁμάδας 155 (ποὺ κολλοῦν μὲ ἄλλα τῆς ὁμάδας 152 καὶ 153). Ἀπὸ τὸ σύνολο τῶν τεμαχίων, μικρῶν καὶ μεγάλων, διατηροῦνται μόνον 2 κορυφές (apex), μία ἀκεραία καὶ μία μερικῶς κομμένη.

Ἡ παρουσία τοῦ συγκεκριμένου ὀστρέου σὲ τάφους καὶ ἱεροὺς χώρους καὶ ἡ σύνδεσή του μὲ θρησκευτικὲς τελετὲς ἔχει σχολιασθεῖ πρὸ πολλοῦ καὶ τὰ εὑρήματα ἀνάγονται ἤδη στοὺς Νεολιθικοὺς χρόνους καὶ ἐξῆς[458]. Στὴν Κρήτη, στὴν Κύπρο καὶ σπάνια στὴν ἠπειρωτικὴ Ἑλλάδα ἔχουν βρεθεῖ σὲ κατοικίες, σὲ τάφους καὶ μέσα σὲ τελετουργικὸ περιβάλλον (ἱερὰ ἢ λατρευτικοὺς χώρους)[459].

Συνεπῶς, εἶναι πολὺ φυσικὸ ἡ παρουσία του στὸ Τσέπι νὰ ὀφείλεται σὲ παρόμοια χρήση. Τὰ ὄστρεα, μετὰ τὴ νεκρικὴ τελετουργία, ρίφθηκαν στὴν πυρά, ὅπως δηλώνουν ἀρκετὰ καμένα κομμάτια τους καὶ ἀπὸ ἐκεῖ, μαζὶ μὲ τὰ ἀγγεῖα, στὸν Ἀποθέτη[460].

Ἡ κακὴ διατήρηση τῶν ὀστρέων δὲν ἐπιτρέπει νὰ διαπιστώσουμε ἐὰν τὸ ἐσωτερικό τους εἶχε λαξευθεῖ γιὰ νὰ μετατραποῦν σὲ ἀγγεῖα[461]. Σύμφωνα μὲ ἀπεικόνιση, σὲ γλυπτὸ λίθο ἀπὸ τὸ Ἰδαῖο Ἄντρο[462], ὀστρέου μὲ διάτρηση τῆς κορυφῆς, μποροῦσε

452. Evans - Renfrew 1968, 127.
453. Evans - Renfrew ἔ.ἀ., 132.
454. Evans - Renfrew ἔ.ἀ., 128.
455. Βλ. Evans - Renfrew ἔ.ἀ., 134.
456. Βλ. καὶ ἄλλα στὴν εὐρύτερη περιοχὴ ἐπὶ τοῦ δαπέδου, Παντελίδου Γκόφα 2005, 103, εἰκ. 98.
457. Ἑνωμένα τεμάχια φθάνουν σὲ μῆκος 0,16 μ.
458. Nilsson 1968, 153-154, καὶ σημ. 75.
459. Baurain - Darque 1983, 3έ., ἰδίως 52-58.
460. Βλ. κυρίως Reese 1990. Apostolakou κ.ἄ., 2014, πίν. XCIIa-XCIVb.
461. Apostolakou κ.ἄ. ἔ.ἀ., 327.
462. Βιβλιογραφία βλ. Reese 1990, ἔ.ἀ.

νὰ μετατραπεῖ σὲ τελετουργικὸ σκεῦος, δηλαδὴ σὲ τηλεβόα γιὰ ἐπίκληση τοῦ θεοῦ. Ἡ μερικὴ διάτρηση τοῦ ἑνὸς ὑποδηλώνει πιθανῶς τὴ χρήση αὐτὴ γιὰ τὰ ὄστρεα τοῦ Τσέπι[463].

Τὸ μοναδικὸ ὄστρεο τοῦ Εἴδους Spondylus gaederopus τῆς ὁμάδας 165 σώζεται πρακτικῶς ἀκέραιο, ἐκτὸς ἀπὸ δύο μικρὰ ἀπολεπίσματα στὸ χεῖλος, καὶ εἶχε κολλημένο ἐπάνω του τμῆμα ἀνόδοντου. Οἱ διαστάσεις του (μῆκ. 0,081 μ., πλάτ. 0,061 μ.) δηλώνουν ὅτι τὸ συγκεκριμένο ὄστρεο εἶναι μικρὸ γιὰ νὰ μετατραπεῖ σὲ βραχιόλι, ὅπως ἑρμηνεύονται πολλὰ παρόμοια εὑρήματα[464] ἀπὸ τὸ τέλος τῆς Νεολιθικῆς περιόδου.

Τὸ Εἶδος Tonna galea μαρτυρεῖται ἀπὸ δύο μικρότατα κομμάτια, ἀπὸ τὰ ὁποῖα τὸ ἕνα βρέθηκε στὴν ἐπιφάνεια τοῦ Νεκροταφείου. Τὸ δεύτερο, τῆς ὁμάδας 39,7, ἀπὸ τὸ κεντρικὸ τμῆμα τοῦ λάκκου (βάθος 1,30-1,42 μ.), εἶναι καμένο, καὶ συνεπῶς προέρχεται ἀπὸ τὸ περιεχόμενο τῆς πυρᾶς.

Τὸ Εἶδος Cerastoderma παρουσιάζεται ἐπίσης σὲ πολὺ μικρὰ κομμάτια, ἕνα ἐπιφανειακὸ καὶ δύο ἀπὸ τὸν πυθμένα.

Τὸ Γένος Anodonta περιλαμβάνεται σὲ ἕξι ὁμάδες ἀπὸ ὅλα τὰ βάθη, καὶ στὶς τέσσερεις τὰ τεμάχια εἶναι καμένα, ἀλλὰ δὲν διατηροῦν στοιχεῖα ποὺ μποροῦν νὰ προσδιορίσουν τὸ Εἶδος.

Τὰ χερσαῖα ὄστρεα ἀνήκουν ὅλα στὴν οἰκογένεια Helicidae καὶ βρέθηκαν μέσα σὲ ὀκτὼ ἀνασκαφικὲς ὁμάδες, ἀπὸ τὸ μέσον τῆς ἐπίχωσης τοῦ λάκκου καὶ χαμηλότερα. Στὶς τέσσερεις καλύτερα διατηρούμενες προσδιορίζεται τὸ Γένος Helix, ἐνῶ στὶς ἄλλες τέσσερεις διατηροῦνται σὲ κατάσταση ἀπροσδιόριστου Γένους. Ὡς μόνη παρατήρηση, σὲ Εἶδος εὐρύτατα διαδεδομένο καὶ γνωστὸ ποὺ ἔχει σχέση μὲ τὸν Ἀποθέτη καὶ τὴν προέλευση τοῦ γεμίσματός του, ἀναφέρεται ὅτι κανένα δὲν εἶναι καμένο.

---

463. Baurain - Darque ἔ.ἀ., 55.

464. Alram-Stern 2004, 458, ὅπου καὶ βιβλιογραφία.

ΧΡΟΝΟΛΟΓΗΣΗ

Ὁ ἐξαιρετικὰ μεγάλος ἀριθμὸς ἀγγείων τοῦ Ἀποθέτη 39 σχηματίζει ἕνα σύνολο σχεδὸν μοναδικὸ στὴν Ἑλληνικὴ Προϊστορικὴ Κεραμεική. Τὰ 760 περίπου ἀγγεῖα ποὺ συγκολλήθηκαν, πολλὰ ἀπὸ αὐτὰ ἀπὸ τὴ βάση μέχρι τὰ χείλη, σχηματίζουν λόγω τῆς ἀρτιότητάς τους μία ἀξιόπιστη βάση δεδομένων[465].

Τὸ σύντομο χρονικὸ διάστημα, ποὺ χρειάσθηκε νὰ γεμίσει ὁ Ἀποθέτης 39 καὶ μάλιστα, ὅπως διαπιστώθηκε ἀνασκαφικά, χωρὶς ἀναμόχλευση[466], καθιστᾶ τὸ περιεχόμενό του κλειστὸ εὕρημα μιᾶς ἐποχῆς ἢ καλύτερα μιᾶς φάσης. Καθένα ἀπὸ τὰ 11 κύρια σχήματα[467] ἐπαναλαμβάνεται σὲ δεκάδες ἢ καὶ ἑκατοντάδες δείγματα μὲ κοινὰ γνωρίσματα στὴν κατασκευή, τὸ χρῶμα, τὴν ποιότητα, τὸ εἰδικὸ περίγραμμα καὶ τὴ διάπλαση τῶν τμημάτων τους, ποὺ εἶναι δυνατὸν νὰ παραβληθοῦν μὲ ὁμάδες ἢ μεμονωμένα ὄστρακα ἄλλων περιοχῶν, ἤδη χρονολογημένων. Ἔτσι, τελικά, ἡ ἀρτιότητα τοῦ σχήματος καὶ τὸ πλῆθος τῶν δειγμάτων ἀντιστρέφουν τὶς σχέσεις σύγκρισης ἢ ἀναφορᾶς, καὶ τὰ ἀγγεῖα τοῦ Ἀποθέτη καθίστανται τὰ ὑπαρκτὰ πρότυπα, τὰ ὁποῖα μποροῦν νὰ ἀποδώσουν τὸ ὁλοκληρωμένο σχῆμα στὰ παραβαλλόμενα ὄστρακα ἄλλων περιοχῶν. Γιὰ τὴ διευκόλυνση τῆς σύγκρισης παρατίθενται συνοπτικὰ τὰ κύρια χαρακτηριστικὰ τῆς κεραμεικῆς τοῦ Ἀποθέτη 39.

Στὰ κλειστὰ συνήθη σχήματα κατ᾽ ἐξοχὴν ἀντιπροσωπευτικὰ ἀγγεῖα εἶναι οἱ ἀμφορίσκοι, μεγάλοι χρηστικοὶ ἕως μικκύλοι, ἀκόσμητοι ἢ ἐγχάρακτοι. Τὰ σφαιρικά, συχνὰ μὲ ἔντυπο ἢ γραπτὸ καμπυλόγραμμο θέμα, διατηροῦν σταθερὸ μέγεθος καὶ ἴσως συγκεκριμένη χρήση. Ἀξιόλογη κατηγορία ἀποτελοῦν τὰ πιθόσχημα μὲ τὶς σωληνωτὲς λαβὲς προσαρμοσμένες κατακόρυφα στὸ χεῖλος ἐξωτερικὰ ἢ ἐσωτερικά. Σὲ αὐτὰ κατατάσσεται, λόγω τῶν λαβῶν, ἡ ἰδιόμορφη ὁμάδα τῶν νευρωτῶν μὲ ποικίλα περιγράμματα, ποὺ βρέθηκαν ὅλα στὰ ὑψηλότερα στρώματα. Οἱ μεγάλοι ἀμφορεῖς, σὲ τρεῖς τύπους μὲ κωνικὸ διακριτὸ λαιμό[468] (π.χ. **1798**, **1800**), ἢ ἁπλῶς δηλούμενο μὲ ἐγχάραξη (π.χ. **1801**, **1978**), ἔχουν σῶμα σφαιρικὸ ἢ ἀμφικωνικὸ καὶ λαβὲς στὴν κοιλιὰ ἡμικυκλικὲς ἢ ἐλλειπτικὲς σὲ σχῆμα θηλιᾶς.

Ἀνοικτὰ κοινὰ σχήματα εἶναι οἱ καμπύλοι σκύφοι βαθεῖς ἢ μέσου ὕψους μὲ ἐπίπεδη βάση, ἐκ τῶν ὁποίων δύο εἶναι γραπτοί, καὶ πολὺ ὀλιγώτεροι οἱ κωνικοί. Χαρακτηριστικοὶ οἱ λίγοι γωνιώδεις, ποὺ περιλαμβάνουν καὶ ἕναν γραπτό. Μικρὴ διακριτὴ κατηγορία σχηματίζουν οἱ τραχεῖς ἐγχάρακτοι, γνωστοὶ καὶ αὐτοὶ στὸ σύνολό τους μόνον ἀπὸ τὸν Ἀποθέτη. Ὁμοιόμορφη κοινὴ κατασκευὴ παρουσιάζουν μεταξύ τους οἱ ὠγκώδεις σκύφοι, οἱ κρατῆρες καὶ βεβαίως οἱ πίθοι μὲ τοιχώματα κάποτε δυσανάλογα λεπτὰ γιὰ τὸ μέγεθός τους. Οἱ λεκάνες καὶ τὰ καρποδοχεῖα διακρίνονται γιὰ τὴν ἐπιμελημένη ἐργασία. Μικρότερες ὁμάδες σχηματίζουν τὰ χονδροειδῆ ρηχὰ σκεύη μὲ σειρὰ ὀπῶν κάτω ἀπὸ τὸ χεῖλος (cheese pots), ἐκ τῶν ὁποίων μερικὰ συμπληρώνονται ὡς πλοῖα, οἱ ἀρύταινες μὲ πλατειὰ ὑψωμένη λαβή, οἱ δύο κυλινδρικὲς πυξίδες (**1607**, **1702**, **1714**) καὶ τὸ ἐγχάρακτο πινάκιο **1608**.

---

465. Πρβ. Παρατηρήσεις γιὰ ἀνεπαρκὲς διαθέσιμο ὑλικὸ σὲ Manning 1995, 95. Phelps 2004, 123. Alram-Stern 2004, 509. Σχετικά, καὶ Maran 1998, 152-153.

466. Βλ. κεφάλαιο: Ἐπίχωση Λάκκου.

467. Βλ. κεφάλαιο: Ἡ Κεραμεική.

468. Πρβ. Vitelli, 1999, 70 ὅπου ἀπουσιάζουν.

Γενικὲς ἐφαρμογὲς σημειώνονται, ἐπίσης, στὰ κύρια διακριτὰ μέρη τῶν ἀγγείων. Τὸ χεῖλος καταλήγει πάντοτε εὐθύ, χωρὶς ἰδιαίτερη διαμόρφωση ἢ ἔντονη καμπυλότητα ἐσωτερικὰ ἢ ἐξωτερικά. Ἡ παρατήρηση ἀφορᾶ κυρίως στοὺς σκύφους, ποὺ ξεχωρίζουν σαφῶς ἀπὸ τὴν πολὺ διαδεδομένη κατηγορία ἀναλόγου σχήματος μὲ περίκυρτο χεῖλος (rolled rim).

Οἱ λαβὲς στοὺς σκύφους (πίν. 111) κάτω ἀπὸ τὸ χεῖλος, σωληνωτές, στενὲς ἢ πλατειές, εἶναι ἀρκετὰ χαμηλές, δὲν προβάλλονται ἔντονα καὶ ἀντιθέτως πολλὲς φορὲς εἶναι ἐνσωματωμένες στὸ περίγραμμα[469]. Οἱ λίγοι ἰδιότυποι τραχεῖς σκύφοι φέρουν βραχεῖες σωληνωτὲς λαβὲς μὲ κατακόρυφες καὶ λοξὲς ἄτεχνες ἐγχαράξεις στὴ ράχη τους.

Μεγάλη πλατειὰ κυλινδρικὴ λαβή, πάντοτε μία, τοποθετεῖται ὁριζόντια στὶς λεκάνες (πίν. 112) καὶ σωληνωτὴ στὰ καρποδοχεῖα (πίν. 110)[470]. Στοὺς ἀμφορεῖς, οἱ πλατειὲς ταινιωτὲς λαβὲς μὲ ἐπίπεδη ράχη, τοποθετημένες στὸ εὐρύτερο σημεῖο τοῦ σώματος, διαμορφώνονται ἄλλοτε ἡμικυκλικές, καὶ ἄλλοτε ἐλλειπτικὲς σὲ σχῆμα θηλιᾶς (πίν. 112)[471]. Παρατηρεῖται μάλιστα ὅτι σὲ ἕνα ἀγγεῖο, **2094**, ἔχουν τοποθετηθεῖ καὶ τὰ δύο σχήματα, μία κυκλικὴ καὶ μία ἐλλειπτική. Μεμονωμένα σχήματα λαβῶν, χρήσιμα στὴ χρονολόγηση, εἶναι ἡ δισκοειδὴς τῶν τρίωτων σφαιρικῶν (πίν. 113) μὲ ράχη ἐπίπεδη (π.χ. **1911**, **2143**)[472], ἢ κυρτή, μὲ κατακόρυφη διάτρηση (**1867**, **2091**).

Οἱ ἐπιμήκεις σωληνωτὲς λαβὲς στοὺς ἀμφορίσκους ἀνὰ ζεύγη καὶ στὰ πιθόσχημα ἀνὰ μία (πίν. 110), διαμετρικὰ καὶ κατακόρυφα τοποθετημένες, ἀποτελοῦν ἀπαραίτητο συμπλήρωμα τοῦ ἀντίστοιχου σχήματος ἀγγείου[473].

Οἱ εὐρύστομοι, ἀνοικτοὶ πίθοι (**1881**, **1912**, **1913**, **1915**, **1972** κ.ἄ.) ἔχουν στὸ χεῖλος, σὲ ἴσες μεταξύ τους ἀποστάσεις, τρεῖς ἢ περισσότερες μικρὲς σωληνωτὲς λαβές, ὅμοιες ἢ καὶ μικρότερες αὐτῶν τῶν σκύφων[474]. Σπανιώτερα στὴ θέση τους ὑπάρχουν ἰδίου σχήματος ψευδολαβὲς (**1926**)[475] καὶ μικρὰ ἐπιθήματα (**1909**) (πίν. 113), σὲ δύο περιπτώσεις (**1767**, **1909**) ἐπάνω στὸ χεῖλος, ἐπὶ πλέον τῶν ψευδολαβῶν.

Οἱ βάσεις, κυρίως ἐπίπεδες, ἢ ἐλαφρὰ κοῖλες καὶ λίγες δακτυλιόσχημες, διατηροῦν πολὺ συχνὰ ἀποτύπωμα πλέγματος, ἄλλοτε ὁρατὸ καὶ ἄλλοτε κρυμμένο κάτω ἀπὸ τὴν τελικὴ ἐπίστρωση πηλοῦ ἢ ἀλειφώματος. Ὅταν τοῦτο παρατηρεῖται στὶς κοῖλες ἢ δακτυλιόσχημες, ἀποκαλύπτει τὴ γενικευμένη χρήση πλεκτῆς ἐπιφάνειας, ἀντὶ τροχοῦ, γιὰ τὴν κατασκευὴ τοῦ ἀγγείου[476]. Ἡ ἀπόληξη τοῦ στελέχους τῶν καρποδοχείων

---

469. Γιὰ ἐνσωματωμένες λαβές, βλ. Παντελίδου Γκόφα 2005, 301 καὶ σημ. 135-137.

470. Ἡ τυπικὴ ἐφαρμογὴ σὲ περισσότερα τῶν 100 δειγμάτων, μπορεῖ νὰ ἐπιφέρει τὴν ἀναθεώρηση ἄλλων συμπληρώσεων μὲ δύο λαβὲς ἀντιδιαμετρικὰ τοποθετημένες. Γιὰ χρονολογικὴ σημασία αὐτῆς τῆς λαβῆς, Renfrew 1972, 163. Maran 1998, 40. Johnson 1999, 325 καὶ 330, εἰκ. 4:1-4. Alram-Stern 2004, 154. Ὅμοια Goldman, 1931, 92, εἰκ. 114,1. Caskey - Caskey, 1960, 135, II.29, εἰκ. 4, πίν. 45. Adrymi-Sismani 2007, 75, πίν. XIIi.

471. Βλ. Hanschmann - Milojčić 1976, πίν. 40. Οἱ Caskey - Caskey 1960, 163, πίν. 47: III.8 τὴν ὀνομάζουν “broad hollow grip” καὶ τὴν χρονολογοῦν στὴν Πρωτοελλαδικὴ Ι.

472. Πρβ. Phelps 2004, 115, εἰκ. 55:12.

473. Βλ. Κεραμεική: οἰκεῖα κεφάλαια σχημάτων.

474. Γιὰ βιβλιογραφία βλ. κεφάλαιο Πίθοι.

475. Πρβ. Caskey - Caskey ἔ.ἀ., 163, πίν. 46: II. 37.

476. Βλ. Weisshaar 1990, 2-4. Pullen 2011, 607-608. Πρβ. Ἀναφορὰ Alram-Stern 1996, 158. Τὸ πλέγμα κάτω ἀπὸ τὶς κοῖλες ἢ δακτυλιόσχημες, σὲ αὐτὲς κυρίως, ἀποδεικνύει ὅτι δὲν προέρχεται ἀπὸ τὴ θέση τους κατὰ τὸ στέγνωμα, τὸ ὁποῖο γίνεται ἀφοῦ ὁλοκληρωθεῖ τὸ ἀγγεῖο. Ἄλλως, ἐὰν οἱ προσθῆκες ἀκολουθοῦσαν τὸ στέγνωμα, τότε σίγουρα δὲν θὰ ὑπῆρχε πρόσφυση τῶν δύο μερῶν, πυθμένα καὶ ἐπίστρωσης ἢ δακτυλίου. Βλ. Παράρτημα 2.

ἐνισχύεται ἐσωτερικὰ μὲ πλατὺ ἐπίπεδο δακτύλιο γιὰ καλύτερη ἔδραση, λεπτομέρεια ποὺ δὲν ἀπαντᾶται σὲ ἄλλες περιοχὲς καὶ φάσεις.

Τὴ σύγκριση καὶ χρονολόγηση τῆς Κεραμεικῆς τοῦ Ἀποθέτη 39 σὲ σχέση μὲ τύπους ἄλλων περιοχῶν διευκολύνει, ἐπίσης, ἡ ἀναφορὰ τῶν τεχνικῶν χαρακτηριστικῶν.

Ἡ σκοτεινὴ ἔντριπτη ἐπιφάνεια ἢ ἐμφανῶς στιλπνή, σὲ παχειὰ τοιχώματα (heavy burnished), κυριαρχεῖ στὴ λεπτότεχνη καὶ κοινὴ κεραμεική[477]. Συγκεκριμένα, ἔντριπτη ἢ στιλπνὴ ἐπιφάνεια φέρουν πολλοὶ σκύφοι, σφαιρικὰ καὶ ἀμφορίσκοι, ἀλλὰ καὶ μεγάλα ἀγγεῖα, ὅπως λεκάνες, ὅλα τὰ καρποδοχεῖα καὶ λίγοι ἀμφορεῖς καὶ πιθόσχημα.

Τὸ πάχος τῶν τοιχωμάτων, κατὰ χαρακτηριστικὸ τρόπο στὴ φάση αὐτή, εἶναι σημαντικὸ σὲ ἀρκετὰ λεπτότεχνα, ὅπως οἱ ἀμφορίσκοι καὶ τὰ σφαιρικά. Ἀντιθέτως, εἶναι σχετικὰ λεπτὸ σὲ μεγάλα οἰκιακά, ἰδίως σὲ ἀμφορεῖς καὶ πίθους[478].

Τὸ χρῶμα τῆς ἐπιφάνειας, ἀπὸ κατασκευῆς τυπικὰ ἀκαθόριστο, ἀποτελεῖ ἐπίσης χαρακτηριστικὸ μιᾶς ἐποχῆς καὶ ποικίλλει κυρίως ἀπὸ καστανὸ μέχρι μελανωπό, μὲ κατὰ τόπους ἐλαφρὲς μεταβολὲς ἢ ἔντονες κηλίδες[479].

Ἡ βαφή, λευκὴ ἢ ἐρυθρή, σὲ λίγους σκύφους καὶ κυρίως στὰ σφαιρικά, εἶναι ἄψητη καὶ συχνὰ ἀποπίπτει ἢ ἐξαφανίζεται[480].

Μετὰ ταῦτα, ἡ συσχέτιση τῶν χαρακτηριστικῶν μὲ τὸ ὑλικὸ ἄλλων θέσεων ὁδηγεῖ στὴ χρονικὴ τοποθέτηση τῆς Κεραμεικῆς τοῦ Ἀποθέτη 39.

Ὅπως διαπιστώθηκε στὰ οἰκεῖα κεφάλαια, ἡ ἔντριπτη ἢ στιλπνὴ σκοτεινὴ ἐπιφάνεια χαρακτηρίζει τὴ Νεώτερη Χαλκολιθική[481].

Ἡ ἄψητη φλοιωτὴ βαφὴ (crusted) σχολιασμένη ἐκτενέστατα[482] ἀποτελεῖ χαρακτηριστικὸ τῆς φάσης Ἀττική-Κεφάλα τῆς Ἀρχαιότερης Χαλκολιθικῆς, ποὺ συνεχίζει καὶ στὴ Νεώτερη Χαλκολιθικὴ τῆς Κεντρικῆς καὶ Νότιας Ἑλλάδος[483]. Στὸν Ἀποθέτη λευκὴ ἢ ἐρυθρή, γραμμένη συχνὰ ἡ μία ἐπὶ τῆς ἄλλης[484], χρησιμοποιεῖται εὐρύτατα. Κατὰ κανόνα σχηματίζει λεπτὲς γραμμὲς γύρω ἀπὸ τὸ χεῖλος ἢ τὴ ρίζα τῶν λαιμῶν[485] καὶ εἰδικὰ στὰ σφαιρικὰ βάφει τὸ ἑλικοειδὲς θέμα.

Ὅπως ἤδη ἀναλύθηκε[486], τόσο τὸ συγκεκριμένο σχῆμα τῶν σφαιρικῶν, μὲ τὰ ἀπολύτως διακριτὰ χαρακτηριστικά, ὅσο καὶ τὸ θέμα φαίνονται ἕως τώρα μοναδικὰ

---

477. French 1972, 17. Vitelli 1999, 82-83, 91-95, 103.

478. Πρβ. χαρακτηριστικὰ σὲ Alram-Stern 2003, 444.

479. Πρβ. Vitelli ἔ.ἀ., 83. Phelps 2004, 117. Στὴν περιγραφὴ αὐτὴ δὲν ὑπολογίζεται ἡ μεταβολὴ ποὺ ὑπέστησαν ὄστρακά τους ἀπὸ τὴν ἐπίδραση ἔντονης θερμότητας μετὰ τὴ θραύση τους.

480. Βλ. κυρίως Vitelli ἔ.ἀ., 73, 80.

481. Σύνοψη χαρακτηριστικῶν Weisshaar 1989, 101. Maran 1998, 75.152. Alram-Stern 2004, 154-155, ὅπου καὶ βιβλιογραφία γιὰ Ἀλεπότρυπα, Κουφιέρου Μεσσηνίας καὶ Ἁλιεῖς Ἑρμιονίδος. Alram-Stern 2007, 1-2. Vitelli 1999, 82-83, 103. Σάμψων 1993, 131-134. Γιὰ τὸν ὁρισμὸ Χαλκολιθικὴ βλ. πρόσφατη ἀναφορὰ Tsirtsoni 2014, 279 καὶ σημ. 14.

482. Βλ. ἀναφορὰ τοῦ προβλήματος καὶ συγκεντρωμένη βιβλιογραφία Alram-Stern 1996, 155-157, 330-336. Vitelli, 1999, 68-70. Zachos, 2008, 17-20. Τεχνικὴ διακόσμησης, κυρίως Vitelli ἔ.ἀ. Ντούζουγλη 1998, 133.

483. Γιὰ τὸ θέμα τῆς χρονολόγησης τῆς φλοιωτῆς βαφῆς, βλ. Alram-Stern 2004, 155, ὅπου καὶ βιβλιογραφία. Βλ. καὶ Manning 1995, 95 γιὰ ἀνάγκη ὑλικοῦ ἀπὸ νέες ἀνασκαφές. Πρβ. καὶ Tsirtsoni 2016b, 24-26.

484. Πρβ. Vitelli 1999, 68, 77, 79.

485. Λεπτόγραμμα, εὐθύγραμμα καὶ γωνιώδη θέματα προτιμῶνται εἰδικώτερα στὴν Πελοπόννησο, Vitelli ἔ.ἀ., 80, 82.

486. Βλ. κεφάλαιο: Σφαιρικά.

στὸν Αἰγαιακὸ χῶρο καὶ μόνον μὲ ἐλάχιστα σύγχρονα δείγματα ἀπὸ τὴ Φωκίδα καὶ τὴ Μακεδονία μπορεῖ νὰ ἔχει σχέση τὸ ἔντυπο κόσμημά τους[487].

Τὸ ἀγγεῖο παρουσιάζεται ὡς τοπικὸ δημιούργημα γιὰ συγκεκριμένο περιεχόμενο, προστατευμένο μὲ τὴν εἰδικὴ ἐσωτερικὴ ἐπίστρωση. Τήν ἐπιτόπια κατασκευή τους βεβαιώνει ὁ μεγάλος ἀριθμός τους –50 συγκολλημένα ἀγγεῖα– καὶ περισσότερα ἀπὸ διπλάσια ἀκόμα, κατὰ τὴν ἔνδειξη τῶν κοσμημένων ὀστράκων. Οὕτως ἢ ἄλλως, τὰ σφαιρικά, προερχόμενα ἀπὸ τὸ κλειστὸ εὕρημα τοῦ Ἀποθέτη 39, παρουσιάζονται ὡς νέο ἔγκυρο στοιχεῖο συγχρονισμοῦ καὶ συνδυάζει ἰδιαίτερο σχῆμα –παχειὰ τοιχώματα, ἔντριπτη σκοτεινὴ ἐπιφάνεια καὶ γραπτὴ διακόσμηση μὲ τὴν ἄψητη φλοιωτὴ βαφή– ποὺ δὲν χρησιμοποιεῖται μετὰ τὴ Χαλκολιθική[488].

Τὸ εὐθὺ χεῖλος τῶν σκύφων ἀπαντᾶται στὸν νεολιθικὸ Σάλιαγκο, σὲ ἐλάχιστα ὄστρακα τῆς φάσης Α1 τῆς Φυλακωπῆς[489] καὶ σὲ λίγες ἀκόμα θέσεις τῆς Πελοποννήσου[490] καὶ τῆς Κέας (Κεφάλα[491], Ἁγία Εἰρήνη[492]). Κυρίως ξεχωρίζει ἀπὸ τὴν πολὺ διαδεδομένη κατηγορία, στὴν εὐρύτερη περιοχὴ τοῦ Αἰγαίου καθ' ὅλη τὴ Χαλκολιθικὴ περίοδο, τοῦ σκύφου μὲ περίκυρτο χεῖλος ("rolled rim") καὶ πλατειὰ σωληνωτὴ λαβὴ κάτω ἀπὸ τὸ χεῖλος[493].

Οἱ τραχεῖς ἐγχάρακτοι σκύφοι, ἄγνωστοι μέχρι σήμερα στὸν Ἑλλαδικὸ χῶρο, στρέφουν τὴν προσοχή μας πρὸς τὸν Βορρᾶ. Ἴσως σχετίζονται μὲ ἕνα τύπο «δοχείου γάλακτος» τῆς Βαλκανικῆς, ποὺ ἐντοπίσθηκε ἀκόσμητο καὶ μεμονωμένο σὲ πηγάδι τῆς Ἀγορᾶς[494] καὶ ἕνα ἄλλο στὸ κατώτατο στρῶμα στὰ Πευκάκια[495]. Ὁμοίως τὰ πιθόσχημα, γνωστὰ κυρίως ἀπὸ τὴν Ἀττικὴ καὶ τὴν Κέα, περιλαμβάνουν τὴν ὁμάδα 3Β μὲ νευρωτὴ ἐπιφάνεια, ποὺ χρονολογεῖται στὴν ἴδια ἐποχὴ μὲ κατηγορίες ἀνάλογης διακόσμησης τῆς Πρώιμης Πρωτοχαλκῆς τῆς ΝΑ Εὐρώπης καὶ τῆς Ἑλλαδικῆς Νεώτερης Χαλκολιθικῆς[496].

Οἱ ἀμφορεῖς, ἐλάχιστα γνωστοὶ ἀπὸ τὴν Ἀττικὴ καὶ τὴν Κεντρικὴ Ἑλλάδα τῆς Χαλκολιθικῆς περιόδου, ἀπαντῶνται ἐπίσης στὴ ΝΑ Εὐρώπη[497]. Οἱ πλατειὲς λαβὲς στὴ μέση τῆς κοιλιᾶς, τόσο στοὺς ἀμφικωνικοὺς ὅσο καὶ στοὺς σφαιρικούς, δὲν εἶναι μόνον ἡμικυκλικές, ἀλλὰ καὶ ἐλλειψοειδεῖς σὲ σχῆμα θηλιᾶς[498] ὅμοιες μὲ τὶς Πρωτοελλαδικές[499].

Ἀντίθετα, ὁρισμένα καρποδοχεῖα τοῦ Τσέπι μὲ χαρακτηριστικὴ ἔνταση στὴ μέση τοῦ στελέχους παραβάλλονται μὲ ἀνάλογα τοῦ νεολιθικοῦ Σάλιαγκου[500], ἀλλὰ τὸ πόδι

---

487. Βλ. Μακρύγιαλο καὶ Μικροθῆβες.

488. Βλ. Alram-Stern 2004, 757-758.

489. Renfrew 2007, 136-137.

490. Φράγχθι, Vitelli 1999, 99. Αἰγείρα, Alram-Stern 2003, 444.

491. Coleman 1977, 14, πίν. 27-30.

492. Wilson 1999, 7, πίν. 2-4.

493. Renfrew 1972, 153-55. Alram-Stern 2004, 154-155. Βλ. ἐκτενὴ ἀναφορά, βιβλιογραφία καὶ χάρτη θέσεων Zachos 2008, 17-20, 37-39, χάρτης 5. Vitelli 2007, 124-125. Spitaels 1982, 24, ἀρ. 3. Immerwahr 1971, 9, 32. Χατζηαγγελάκης 1984, σχέδ. 3:13,14. Ψιμογιάννου 2008, 97. Adrymi-Sismani 2007, 75, πίν. XIIj. Kumtepe Ib. Renfrew 2007, 136, Phase A1. Hood κ.ἄ. 1981-82, 179, εἰκ. 9. Type 11b, Period VII-VI. Renfrew 1972, 153 ἑ. Ζάχος 1987, 698, σχέδ. 1, πίν. 6,69. Maran 1998, 40, 137. Ὁ Johnson 1999, 325, δὲν θεωρεῖ ἀπόλυτα καθοριστικὴ τὴ χρονολογικὴ ἀξία αὐτοῦ τοῦ χείλους.

494. Immerwahr 1971, πίν. 12:171, 172. Πρβ. Johnson 1999, 325.

495. Weisshaar 1989, πίν. XII,2.

496. Γιὰ βιβλιογραφία βλ. κεφάλαιο Πιθόσχημα.

497. Johnson 1999, 325.

498. Coleman 1977, 15-16, πίν. 33,78. Σάμψων 1993, 186, σχέδ. 192. Weisshaar 1989, πίν. 7:12. Πρβ. Parzinger 1991, 364. Βλ. καὶ ἕνα σχεδιασμένο στὰ Θαρρούνια, Σάμψων 1993, 186, σχ. 192.

499. Πρβ. Blegen 1928, F.99. Caskey - Caskey 1960, 163, πίν. 47, III 8 "broad hollow grip".

500. Βλ. κυρίως **2112**, πίν. 48, 49.

τους στηρίζεται σὲ πλατὺ δακτύλιο, ἄγνωστο σὲ ἄλλες περιοχές. Ἐπίσης, δύο σχήματα λαβῶν, οἱ κατακόρυφα τοποθετημένες σωληνωτὲς τῶν πιθόσχημων καὶ τῶν ἀμφορίσκων[501] καὶ οἱ πλατειὲς ἡμικυκλικὲς τῶν ὑδροφόρων ἀγγείων, βρίσκουν παράλληλα στὰ νησιὰ κατὰ τὴν Πρωτοκυκλαδικὴ Ι. Παρατηρεῖται ὅμως ὅτι ἄλλα πολὺ χαρακτηριστικὰ κυκλαδικὰ σκεύη, ὅπως οἱ ἀμφορίσκοι μὲ πόδι, τὰ μαρμάρινα ἀγγεῖα[502] καὶ τὰ εἰδώλια γενικῶς[503] δὲν ὑπάρχουν στὸν Ἀποθέτη.

Τὰ χονδροειδῆ ὄστρακα μὲ σειρὰ ὀπῶν κάτω ἀπὸ τὸ χεῖλος εἶναι διαδεδομένα σὲ ὅλον τὸν Αἰγαιακὸ χῶρο μέχρι τὴν Κρήτη καὶ τὰ Δωδεκάνησα[504] ἀπὸ τὴ Νεώτερη Νεολιθικὴ μέχρι τὴ Νεώτερη Χαλκολιθικὴ καὶ εἶναι ἀμφίβολο ἐὰν φθάνουν μέχρι τὴν Πρωτοελλαδικὴ Ι[505].

Τέλος, ἰδιαίτερος σχολιασμὸς ἀπαιτεῖται γιὰ τὸ σχῆμα καὶ τὴ διακόσμηση τῶν ἀμφορίσκων, ποὺ συμβάλλουν σημαντικὰ στὸ πρόβλημα τοῦ συγχρονισμοῦ τῶν πολιτισμῶν μεταξὺ ἠπειρωτικῆς καὶ νησιωτικῆς χώρας.

Οἱ ἐγχάρακτοι ἀμφορίσκοι εἶναι τὸ κατ᾽ ἐξοχὴν ἀντιπροσωπευτικὸ ἀγγεῖο τῆς Πρωτοκυκλαδικῆς Ι περιόδου[506] καὶ ἡ παρουσία του σὲ θέσεις τοῦ Ἑλλαδικοῦ χώρου μαρτυρεῖ ἐπαφὲς μὲ τὶς Κυκλάδες καὶ νησιωτικὴ ἐπίδραση. Στὸ Τσέπι, τὰ 84 ἐγχάρακτα δείγματα, ὁλόκληρα ἢ σὲ τμήματα, μέσα στὸ σύνολο τῶν 218 ἀμφορίσκων παντὸς τύπου, μεγέθους καὶ διακόσμησης, μαρτυροῦν ἀφ᾽ ἑαυτῶν, ὅπως καὶ τὰ σφαιρικά, τὴν ἐπιτόπια κατασκευή τους. Ἡ ἀπομόνωση τῶν πρώτων ἀγγείων ποὺ τοποθετήθηκαν στὸν πυθμένα τοῦ λάκκου[507], ἡ ἐπισήμανση καὶ ἀνάλυση τῶν διακριτικῶν τους καὶ στὴ συνέχεια ἡ διαπίστωση ὁρισμένων κανόνων στὴ διάταξη τῆς διακόσμησης, ἡ παρακολούθηση καὶ τυπολογικὴ ἀνάλυση τῶν θεμάτων, τὰ ὁποῖα φθάνουν στὴ διαμόρφωση συγκεκριμένου τοπικοῦ θέματος, ἀποκαλύπτουν ἐπιτόπια παραγωγή, ἀκόμα καὶ πιθανὴ κατασκευή τους ἀπὸ ὁρισμένα ἐργαστήρια[508].

Τὸ πρόβλημα ποὺ ἐγείρεται ἀπὸ τοὺς ἀμφορίσκους τοῦ Τσέπι εἶναι εὐρύτερο καὶ πιὸ οὐσιαστικό. Εἶναι θέμα καταγωγῆς, ἐπιρροῆς καὶ τελικὰ χρονολόγησης. Τὸ σχῆμα τοῦ ἀμφορίσκου δὲν προσφέρεται γιὰ ποικίλες χρήσεις, ὅπως τοῦ σκύφου, τῆς λεκάνης καὶ τοῦ πίθου, ἀλλὰ ὑποκαθιστᾶ τὸν ἀμφορέα ὡς ὑδροφόρο ἀγγεῖο μικρῆς συνήθως χωρητικότητας. Τὰ ἰδιαίτερα χαρακτηριστικά του, δηλαδὴ ὁ κωνικὸς λαιμός, οἱ κατακόρυφες σωληνωτὲς λαβὲς ἀνὰ ζεύγη, ἡ ἔντριπτη ἢ στιλπνὴ ἐπιφάνεια καὶ ἡ ἐγχάρακτη διακόσμηση κατατάσσουν τὸ ἀγγεῖο στὰ πολυτελῆ σκεύη χρήσεως[509].

Τὸ σχῆμα δυνατὸν νὰ ἀντιγράφηκε ἀπὸ μία ὁμάδα μεγάλων ἀμφορέων τοῦ Ἀποθέτη 39 μὲ τὸ ἴδιο ἀκριβῶς περίγραμμα, ἐκτὸς ἀπὸ τὶς λειτουργικοῦ σχήματος λαβές[510],

---

501. Βλ. ὅμως καὶ Ρουμανία, Dumitrescu 1960, 69-88.

502. Βλ. παρατήρηση Alram-Stern 2004, 176, ἀλλὰ καὶ γενικὴ ἀπουσία λίθινων ἀπὸ τὸ Τσέπι, ἴσως λόγω ἀδυναμίας ἐπεξεργασίας τοῦ λίθου.

503. Πλὴν ἑνὸς σχηματικοῦ καὶ ἑνὸς προβληματικοῦ.

504. Βλ. κεφάλαιο: Χονδροειδῆ σκεύη.

505. Βλ. παραπάνω, σημ. 391.

506. Βλ. καὶ Rambach 2000b, 104.

507. Βλ. κεφάλαια: Ἀνασκαφή, Ἐπίχωση Λάκκου.

508. Βλ. γιὰ τὴν ἀνάλυση πηλοῦ, Παράρτημα 1.

509. Rambach 2000b, 104 γιὰ ἰδιαιτερότητα χαρακτηριστικῶν καὶ 175 γιὰ τοὺς ἀκόσμητους.

510. Πετράκος 2003, 17, 20, εἰκ. 5. Πρβ. μὲ ἐγχάρακτους ἀμφορίσκους **1546**, **1632**, **2164**. Βλ. καὶ ἀντιρρήσεις Coleman 2011, 24 γιὰ σχέση ἀμφορίσκων μὲ ἀμφορεῖς Νεώτερης Νεολιθικῆς. Ἡ μερι-

ἢ ἀπὸ τὰ πιθόσχημα μὲ λαιμὸ μὲ τὶς κατακόρυφες σωληνωτὲς λαβὲς στὸ χεῖλος[511], ἐνῶ ὁ κωνικὸς διακριτὸς λαιμὸς χαρακτηρίζει τοὺς ἀμφορεῖς ἀπὸ τὴν ἀρχὴ τῆς Νεώτερης Νεολιθικῆς[512]. Πιθανὸν νὰ ἐφαρμόσθηκε καὶ ἐδῶ ἡ κοινὴ πρακτικὴ ὅλων τῶν ἐποχῶν, ὅπου τὸ λεπτότεχνο ἢ διακοσμητικὸ σκεῦος μιμεῖται ἄλλο μεγαλύτερο. Τὸ ἀντίθετο δὲν συνηθίζεται οὔτε εἶναι πάντοτε ἐφικτό. Ἐξ ἄλλου, ἡ ἐγχάρακτη διακόσμηση[513] δὲν πρέπει νὰ ἦταν καινοφανὴς στὸ Τσέπι. Στὴ γειτονικὴ Νέα Μάκρη ἦταν σχεδὸν ἀποκλειστικὰ ἡ μόνη τεχνικὴ ποὺ ἐφάρμοζαν οἱ κεραμεῖς της ἐπὶ 1.500 χρόνια καὶ πλέον, ἀπὸ τὴν ἀρχὴ τῆς Μέσης μέχρι τὴν Τελικὴ Νεολιθική[514]. Παρ᾽ ὅλη τὴν ἄνθηση καὶ καθολικὴ ἐπικράτηση στὴν ἠπειρωτικὴ Ἑλλάδα τῆς γραπτῆς καὶ ἀργότερα στὸν Αἰγαιακὸ χῶρο τῆς ἔντριπτης διακόσμησης[515], οἱ ἐγχάρακτοι ρόμβοι καὶ οἱ συνεχεῖς τεθλασμένες διατηρήθηκαν στὴ Νέα Μάκρη μέχρι τὴν ἐγκατάλειψή της, ἐνῶ ἀκόμα καὶ τὰ ἀσύμμετρα ἔντριπτα θέματα τοῦ ρυθμοῦ Ἀττικὴ - Κεφάλα ἀντιγράφηκαν ἐκεῖ μὲ χαράγματα[516]. Ὥστε ἡ παράδοση καὶ ἡ γνώση τῆς τεχνικῆς εἶναι βεβαιωμένο ὅτι ὑπῆρχε καὶ ἐφαρμοζόταν εὐρέως ὡς κύριος τρόπος διακόσμησης στὴν περιοχή, λίγα χρόνια πρὶν ἀπὸ τὴν κεραμεικὴ τοῦ Ἀποθέτη, καὶ δὲν θὰ ἦταν δύσκολο νὰ ἐφαρμοσθεῖ ἀπὸ τοὺς νεώτερους κατοίκους, ἀσχέτως καταγωγῆς, προέλευσης καὶ καταβολῶν τους[517]. Παρατηρεῖται ἀκόμα ὅτι ἐδῶ στὸ Τσέπι δὲν τηρήθηκε ὁ τύπος τῆς ἐγχάρακτης διακόσμησης τῆς Χαλκολιθικῆς, ποὺ ἐφαρμόσθηκε ἀκόμα καὶ σὲ θέσεις τῆς στενῆς περιοχῆς, ὅπως τῆς Ἀγορᾶς Ἀθηνῶν[518] ἢ τῶν Θαρρουνίων[519], ἀλλὰ διατηρήθηκε σὲ παραλλαγὴ τὸ θεματολόγιο τῆς Νέας Μάκρης.

Ἄρα, ὅλα τὰ κατασκευαστικὰ στοιχεῖα μαρτυροῦν ὅτι οἱ τεχνίτες τοῦ Τσέπι δὲν εἶχαν ἀνάγκη νὰ προσφύγουν σὲ ξένα πρότυπα γιὰ νὰ διαμορφώσουν καὶ διακοσμήσουν ἕνα ἀγγεῖο πολυτελείας. Γιὰ τὸ σχῆμα ἀντέγραψαν ἕνα ἢ δύο μεγάλα χρηστικὰ ἀγγεῖα μεταβάλλοντας μόνον τὶς λαβές[520]. Στὴ διακόσμηση ἐφάρμοσαν τὴν παραδοσιακὴ τοπικὴ τεχνική, ποὺ ζοῦσε μέχρι πρόσφατα, ἁπλοποίησαν τὴν ἐκτέλεση καί, μὲ μικρὴ παραλλαγὴ τοῦ παλαιοῦ, διαμόρφωσαν τὸ νέο θέμα.

Ἀπὸ αὐτὰ συνάγεται ὅτι ὑπάρχουν δύο κέντρα παραγωγῆς ἀμφορίσκων, σὲ δύο γεωγραφικούς χώρους, στὰ νησιὰ καὶ στὸ Τσέπι, τὸ καθ᾽ ἕνα μὲ εὐδιάκριτες διαφορὲς στὶς λεπτομέρειες τοῦ σχήματος (λαιμὸς ὑψηλὸς στὸ Τσέπι – χαμηλὸς στὰ νησιά) καὶ τῆς

κὴ ἔστω μίμηση στοιχείων παρόμοιου νεώτερου ἀγγείου τῆς Τρανσυλβανίας δὲν μπορεῖ νὰ ὑποστηριχθεῖ λόγω χρονικῆς διαφορᾶς, βλ. κεφάλαιο: Ἡ Κεραμεική.

511. Πρβ. π.χ. πιθόσχημο **2014** μὲ ἀκόσμητους ἀμφορίσκους **1883**, **1864** καὶ ἐγχάρακτους **1884**, **1894**. Βλ. Rambach 2000b, 178-179 γιὰ σχέση ἐγχάρακτης διακόσμησης μὲ καλαθοπλεκτική.

512. Βλ. ὅμως ἴδιο σχῆμα καὶ στὸ τρίωτο σφαιρικὸ **1911**.

513. Βλ. Rambach 2000b, 178-179, ἡ ἄποψή του γιὰ σχέση ἐγχάρακτης διακόσμησης μὲ καλαθοπλεκτική.

514. Βλ. Παντελίδου Γκόφα 1995, 181.

515. Zachos 2008, 17, χάρτης 3.

516. Βλ. Παντελίδου Γκόφα ἔ.ἀ.

517. Πρβ. Ἡ ἴδια, ἔ.ἀ., παρατήρηση γιὰ ἐπίδραση τῆς κεραμεικῆς τῆς Νέας Μάκρης στὶς Κυκλάδες σὲ χρόνο πρὸ τῆς ἀνασκαφῆς τοῦ Ἀποθέτη.

518. Immerwahr 1971, 12, πίν. 8,69.

519. Σάμψων 1993, 152 ἑ.

520. Ὁ σύγχρονος ἀμφορίσκος τοῦ Στρόφιλα, Τελεβάντου 2009, εἶναι ἀκόσμητος καὶ πιὸ βαρύς.

διακόσμησης (λαιμὸς διακοσμημένος στὸ Τσέπι – ἀκόσμητος στὰ νησιά, σῶμα μὲ τοπικὸ ρυθμὸ καὶ τεθλασμένες στὸ Τσέπι – ἰχθυάκανθα καὶ πυκνὴ ἐγχάραξη στὰ νησιά)[521].

Στὶς Κυκλάδες ὁ ἀμφορίσκος, οἱ κυλινδρικὲς πυξίδες καὶ τὰ "rolled rim bowls" χαρακτηρίζουν τὴν ἀρχὴ τῆς Πρωτοκυκλαδικῆς Ι ἢ τῆς φάσης Γκρόττα-Πηλός-Λάκκουδες[522] καὶ τῆς πρωιμώτατης Φυλακωπῆς Α1[523]. Ἡ φάση αὐτὴ ἔχει εὐρέως ἀναγνωρισθεῖ ὅτι συμπίπτει, μερικῶς τουλάχιστον, μὲ τὴ Νεώτερη Χαλκολιθικὴ τῆς Στερεᾶς καὶ Νότιας Ἑλλάδος καὶ ὡς βασικὸ στοιχεῖο τοῦ συγχρονισμοῦ ἀναφέρονται, πλὴν τῶν ἄλλων, οἱ ἀμφορίσκοι ἀπὸ τὸ πηγάδι τῆς Δυτικῆς κλιτύος τῆς Ἀκροπόλεως[524].

Οἱ περιοχὲς ποὺ ἐπηρέασαν ἢ ἐπηρεάσθηκαν ἀπὸ τὸ Τσέπι στὴ διαμόρφωση τῆς κεραμεικῆς ἀποκαλύπτονται ἀπὸ τὴν ἀναλυτικὴ ἐξέταση σὲ προηγούμενα κεφάλαια τῆς Κεραμεικῆς καὶ ἀπὸ τὴν ἐπισήμανση τῶν κυριωτέρων τυπολογικῶν χαρακτηριστικῶν. Οἱ περισσότερες ὁμοιότητες παρουσιάζονται, κατὰ περίπτωση, μὲ κατηγορίες ἀπὸ τὴ Στερεὰ καὶ τὴν Πελοπόννησο τῆς Ἀρχαιότερης καὶ τῆς Νεώτερης Χαλκολιθικῆς, μὲ τὴν Περίοδο Ι τῆς Ἁγίας Εἰρήνης Κέας, τὸν νεολιθικὸ Σάλιαγκο καὶ μὲ λεπτομερειακὰ σημεῖα ἀγγείων τῶν νήσων τῆς Πρωτοκυκλαδικῆς Ι. Συνεπῶς, ὁ Ἀποθέτης ἐντάσσεται στὴ νεώτερη τῶν Ἑλλαδικῶν φάσεων, τὴ Νεώτερη Χαλκολιθικὴ μὲ τὴν καθιερωμένη ὀνομασία "Βόρεια κλιτὺς" Ἀκροπόλεως, ὅπως τὴν διέκρινε πρῶτος ὁ D. French[525]. Ἡ φάση ἔχει χαρακτηρισθεῖ εἰδικώτερα ἀπὸ τὸ ἀκαθόριστο χρῶμα ἐπιφανείας, τὸ στιλπνὸ σκοτεινὸ ἀλείφωμα καὶ τοὺς γωνιώδεις σκύφους καὶ τοποθετεῖται μετὰ τὴν ἔντριπτη γραμμικὴ διακόσμηση τῆς ὁμάδας Ἀττική - Κεφάλα[526]. Παρόμοια κεραμεικὴ ἐντοπίσθηκε, ἐκτὸς τῶν Ἀθηνῶν, στὴν Αἰγείρα[527], στὴν Ἁγία Εἰρήνη τῆς Κέας, περίοδος Ι[528], στὰ σπήλαια Θαρρούνια[529], Φράγχθι[530] καὶ Ζᾶ[531], καὶ βόρεια στὶς Μικροθῆβες καὶ στὰ Δολιανὰ τῆς Ἠπείρου[532]. Ὡστόσο παντοῦ, ἀκόμα καὶ στὰ σπήλαια, τὸ ὑλικὸ εἶναι γενικὰ περιορισμένο καὶ ἀποσπασματικό[533].

Τὸ ἑπόμενο καὶ κυριώτατο θέμα εἶναι ἡ ἀπόλυτη χρονολόγηση τῆς κεραμεικῆς τοῦ Ἀποθέτη. Ἡ πρόσφατη ραδιοχρονολόγηση δείγματος ἄνθρακα[534] κολλημένου σὲ

521. Γιὰ τὰ χαρακτηριστικὰ ἀμφορίσκων τῶν Κυκλάδων, βλ. Rambach 2000b, 104, 106, 178.

522. Rambach ἔ.ἀ., 21.

523. Renfrew 2007, 136 ἑ., 177. Ὁ Rambach στὸ ἴδιο, 175 σημ. 712, ἀμφιβάλλει γιὰ τὴν ἀπόδοση τῶν σχετικῶν ὀστράκων τῆς Φυλακωπῆς, Renfrew ἔ.ἀ., 136, σὲ ἀμφορίσκους.

524. Πλάτων 1966, 42-43, πίν. 63. Renfrew 1972, 163. Maran 1998, 137-138, 152. Rambach 2000a, πίν. 101, 191:8-10. Πρβ. Alram-Stern 1996, 98. Alram-Stern 2004, 174-177. Alram-Stern 2011, 6. Πιστεύω ὅτι καὶ τὰ δύο γραπτὰ ὄστρακα, Πλάτων ἔ.ἀ., λόγω τῆς σωληνωτῆς λαβῆς, προέρχονται ἀπὸ ἀμφορίσκο. Πρβ. καὶ Maran ἔ.ἀ., 75.

525. French 1972, 17-18.

526. Βλ. Συγχρονισμοὺς Νεώτερης Χαλκολιθικῆς, Maran 1998, 152-153. Johnson 1999, 325.

527. Alram-Stern 2001a, 64-66. Ἡ ἴδια 2003, 444-446. Ἡ ἴδια 2006, 24. Ἡ ἴδια 2011.

528. Wilson 1999, 6 ἑ.

529. Σάμψων 1993, 126 ἑ.

530. Vitelli 1999, 98-104.

531. Ζάχος 1987, 694-700. Βλ. Συγκεντρωμένη βιβλιογραφία, Alram-Stern 2004, 153-155.

532. Adrymi-Sismani 2007, 75-76. Douzougli - Zachos 2002, κυρίως 127-138.

533. Βλ. καὶ παρατήρηση Alram-Stern 2004, 154, σημ. 26. Ἡ ἴδια 2006, 24. Coleman 2011, 15.

534. Κατὰ τὴν ἀνασκαφὴ ὁ ἄνθρακας ἔλαβε τὸν ἀριθμὸ 70.

πέτρα ριγμένη σὲ βάθος 1.50-1.55 μ. ἀπὸ 0.00 τῆς ἀνασκαφῆς (εἰκ. 35), στὸ στρῶμα 39,8 τοῦ Ἀποθέτη 39 τοποθετεῖ τὸ περιεχόμενο τοῦ λάκκου μεταξὺ 3500 καὶ 3600 π.Χ. καὶ βρίσκεται σὲ πλήρη συμφωνία μὲ τὴν ἐπικρατοῦσα χρονολόγηση τῆς φάσης "Βόρεια κλιτὺς" περὶ τὸ 3500 π.Χ.[535]. Ἐπὶ πλέον, σκεύη ἰδιότυπα, εἰσηγμένα, καθὼς καὶ ἐντόπια μὲ ἔντονη ξένη ἐπίδραση, γιὰ τὰ ὁποῖα ὑπάρχουν διασταυρωμένες ραδιοχρονολογήσεις, συμβάλλουν οὐσιαστικὰ καὶ καθοριστικά, στὴν ἔνταξη τοῦ Ἀποθέτη 39 μέσα στὴ φάση "Βόρεια κλιτύς". Τὸ εἰσηγμένο ἐγχάρακτο πινάκιο **1608**, τύπου Bratislava[536] διατηρήθηκε περὶ τὸ μέσον τοῦ βάθους τοῦ λάκκου, θραυσμένο ἐπὶ τόπου (εἰκ. 39-40), σώζοντας ἐπάνω του ἀκόμα καὶ τὴν πέτρα ποὺ τὸ ἔθραυσε, ὅπως ἀνακαλύφθηκε κατὰ τὴν ἀνασκαφή[537]. Πινάκια τοῦ ἰδίου τύπου ἔχουν ἐντοπισθεῖ σὲ θέσεις τῆς ἠπειρωτικῆς Ἑλλάδος, ὅπως στὰ Δολιανὰ τῆς Ἠπείρου, στὴ θέση Φαράγγι Μεσσιανὴ τῆς κοιλάδας τοῦ Ἀλιάκμονα[538], στὴν Πετρομαγούλα τῆς Μαγνησίας, καὶ στὶς Μικροθῆβες τῆς Θεσσαλίας, ποὺ τοποθετοῦνται κατὰ τὶς μετρήσεις τοῦ ραδιοάνθρακα στὸ 3670-3380[539]. Τὴν παρουσία τους σὲ θέσεις ἀπὸ τὴ Σλοβακία, τὰ Βαλκάνια, μέχρι τὴν Ἑλλάδα ἔχει παρακολουθήσει ὁ J. Maran[540] καὶ καταλήγει στὸ συμπέρασμα ὅτι ὅλα τὰ πινάκια ἢ καλύμματα τύπου Bratislava χρονολογοῦνται ἐντὸς τῆς περιόδου Boleráz - Cernavodă III, 3500-3200[541]. Ἐπίσης, ἡ ὁμάδα 3Β τῶν νευρωτῶν πιθόσχημων τοῦ Ἀποθέτη[542] παρουσιάζει στενὴ ὁμοιότητα μὲ τὴ χαρακτηριστικὴ κατηγορία Cernavodă I καὶ κυρίως III καὶ ἡ μεθοδος κατασκευῆς τους βρίσκεται πλησιέστερα στὰ ἀγγεῖα τῆς ΝΑ Εὐρώπης παρὰ στὰ μικρὰ ἔντριπτα αὐλακωτά, τὰ ὁποῖα ἐντοπίζονται τὴν ἴδια ἐποχὴ σὲ θέσεις κατεσπαρμένες ἀπὸ τὰ Ἀνατολικὰ Βαλκάνια μέχρι τὴν Ἀττική[543] καὶ τὴν Πελοπόννησο[544].

Ἔτσι, οἱ ἀμφορίσκοι τοῦ Τσέπι, ἀκόσμητοι, ἐγχάρακτοι ἢ γραπτοὶ μὲ φλοιωτὴ βαφή, τὰ σφαιρικὰ μὲ ἐμπίεστο κόσμημα καὶ βαμμένο ἐπίσης μὲ φλοιωτὴ βαφή, τὸ πινάκιο **1608**, κατ᾽ εὐθείαν εἰσηγμένο ἀπὸ τὸν Βορρᾶ, τὰ ἐντόπια νευρωτὰ χρονολο-

---

535. Βλ. Alram-Stern 2004, 154-155, καὶ Tabelle 6.

536. Βλ. Maran, 1998, 345.

537. Ἄλλα τμήματα Bratislava βρέθηκαν μέσα ἢ ἔξω ἀπὸ τάφους, ὅπως τὸ ἀκόσμητο ὄστρακο Τ. 19,6 στὴν ἐπίχωση τοῦ τάφου 19, Παντελίδου Γκόφα 2005, 140 καὶ 315-316, τὸ ὁποῖο εἶχε ἑρμηνευθεῖ ὡς κάλυμμα, καὶ δύο ὄστρακα χειλέων στὴν ἐπίχωση τοῦ περιβόλου τοῦ Τάφου 49, ἀδημοσίευτα.

538. Χονδρογιάννη-Μετόκη 1999, 32, εἰκ. 1.

539. Adrymi-Sismani 2007, 74. Βλ. Σύνοψη τοῦ θέματος, Alram-Stern 2004, 204-206 καὶ η ἴδια 2011, 10. Coleman 2011, 24-28. Tsirtsoni 2014, 290. Βλ. κεφάλαιο: Πινάκιο Bratislava.

540. Maran 1998, II, 344-346.

541. Βλ. ἀπόλυτη χρονολόγηση: Johnson 1999, 320, εἰκ. 1, χρονολόγηση 3700-3300, ποὺ συμφωνεῖ περισσότερο μὲ τὴ ραδιοχρονολόγηση δείγματος τοῦ Ἀποθέτη. Maran ἔ.ἀ., 348-350, 354. Κατὰ τὸν Maran ἕνα τεμάχιο μόνον εἶναι πιθανῶς τῆς περιόδου Kostolac, ἀλλὰ καὶ αὐτὸ μπορεῖ νὰ τοποθετηθεῖ παλαιότερα. Ὁ ἴδιος, 344, διαφωνεῖ μὲ τὴν τοποθέτηση τῶν πινακίων Bratislava μέσα στὴ φάση Sitagroi IV, ἀφοῦ ἡ φάση αὐτὴ περιέχει ἤδη τύπο τῆς κλασικῆς Baden. Πράγματι, τὰ χαρακτηριστικὰ τῆς περιόδου Sitagroi IV, βλ. Renfrew, κ.ἄ. 1986, 165-169, δὲν ἀπαντῶνται στὴν κεραμεικὴ τοῦ Ἀποθέτη 39. Γιὰ διαφορὲς στὴ χρονολόγηση τῆς Cernavodă III κατὰ χῶρες, βλ. Enăchescu 2007, 113-118, ἰδίως 117-118.

542. Καθὼς καὶ ἑνὸς ὀστράκου ἀπὸ τὸ Φράγχθι, Vitelli 1999, 31, 34, εἰκ. 13b.

543. Εὐχαριστῶ τὴν ἀρχαιολόγο (Β΄ ΕΠΚΑ) Ἄννα Πλασσαρᾶ, ἡ ὁποία μοῦ ἐπέδειξε τὴν κεραμεικὴ ἀπὸ τὸν Γέρακα καὶ μοῦ ἐπέτρεψε νὰ ἀναφερθῶ σὲ ἀδημοσίευτο εὕρημά της.

544. Βλ. κεφάλαιο: Πιθόσχημα.

γημένα μεταξὺ 3600 καὶ 3500, εἶναι ὅλα σύγχρονα μεταξύ τους, ὅπως καὶ μὲ τὰ πινάκια Bratislava, ποὺ τοποθετοῦνται κατὰ M. Johnson στὰ 3700-3300 ἢ κατὰ J. Maran στὰ 3500-3200. Ἄρα, ἀκόμα καὶ μὲ τοὺς συγχρονισμοὺς πρὸς τὶς χῶρες τοῦ Βορρᾶ, ἡ χρήση τῶν ἀγγείων τοῦ Ἀποθέτη 39 φθάνει μέχρι τὰ τελευταῖα χρόνια τῆς Χαλκολιθικῆς περιόδου. Ὁρισμένα χαρακτηριστικά τους εἶχαν θεωρηθεῖ στοιχεῖα τῆς Χαλκῆς ἐποχῆς[545], ἐνῶ στὴν Ἀττική τουλάχιστον, ὅπως ἐπανειλημμένα διαπιστώθηκε κατὰ τὸν σχολιασμὸ τῆς κεραμεικῆς, ἔχουν ἐφαρμοσθεῖ μερικούς αἰῶνες παλαιότερα.

Τὴν ἀδιάσπαστη συνέχεια ἀπὸ τὴν Ἀρχαιότερη στὴ Νεώτερη Χαλκολιθικὴ ἔχει ἀμφισβητήσει ὁ J.E. Coleman[546] καὶ στὴ θέση του αὐτὴ ἐπανέρχεται ὑποστηρίζοντας ἐκτεταμένη ἀραίωση πληθυσμῶν ἢ ἐρήμωση θέσεων περὶ τὸ 4000 π.Χ.[547]. Τὴν κάλυψη τῆς χώρας στὸ διάστημα αὐτὸ ἀπὸ τὴ φάση "Βόρεια κλιτὺς"[548] βρίσκει ἐλάχιστα τεκμηριωμένη καὶ πιστεύει ὅτι τὸν χῶρο ἐπηρεάζουν οἱ ἀλλαγὲς ποὺ συντελοῦνται τὴν ἐποχὴ αὐτὴ στὴν ΝΑ Εὐρώπη. Τὸ κενὸ ἔρχονται νὰ γεμίσουν, κατὰ τὸν Coleman, ἔποικοι ἀπὸ τὰ Βαλκάνια, ποὺ ἐντοπίζονται σὲ τέσσερεις κυρίως θέσεις, Πετρομαγούλα, Μικροθῆβες, Ράχη Παναγιᾶς στὸν Δομοκὸ καὶ Δολιανὰ στὴν Ἤπειρο[549]. Αὐτὴ ἡ ὁμάδα ὁδήγησε κατὰ τὸ δεύτερο τμῆμα τῆς 4ης χιλιετίας στὴ διαμόρφωση ἑνὸς πολιτισμοῦ, τὸν ὁποῖο ὀνομάζει Proto-Bronze Age. Παράλληλα μὲ τὴν πρόταση τῆς ὀνομασίας Proto-Bronze Age, ἀπορρίπτει γιὰ λόγους πραγματικοὺς τὴν καθιερωμένη ὀνομασία φάση "Βόρεια κλιτύς"[550]. Ὁ Coleman θεωρεῖ ὅτι τὰ λίγα εὑρήματα τῆς φάσης αὐτῆς, ποὺ παρουσιάζουν συνέχεια μὲ τὴν Ἀρχαιότερη Χαλκολιθική, εἶναι ἀνεπαρκῆ, ἀτελῶς στρωματογραφημένα, ὅτι δὲν συνιστοῦν μία συμπαγὴ χρονολογικὴ ὁμάδα καὶ αὐτὰ πιθανὸν νὰ ἀποτελοῦν ἐξαιρέσεις[551]. Ἀκόμη σαφέστερα[552] θεωρεῖ ὅτι τὰ στοιχεῖα αὐτὰ ἀποτελοῦν ἁπλῶς ἕνα μέρος τοῦ κεραμεικοῦ ρεπερτορίου τῆς, κατ᾽ ἐκεῖνον, Ὕστατης Χαλκολιθικῆς[553] καὶ ὅτι μὲ δύο λόγια ἡ φάση "Βόρεια κλιτὺς" ἀποτελεῖ μία φανταστικὴ εἰκόνα[554].

Στὴ διευκρίνηση τῶν θέσεων τοῦ Coleman καὶ στὴν ἐνίσχυση ὁρισμένων προτάσεών του γιὰ σχέσεις μὲ τὴν ΝΑ Εὐρώπη, ἡ κεραμεικὴ τοῦ Ἀποθέτη 39 μπορεῖ νὰ συμβάλει οὐσιαστικά. Τὰ λίγα ἀνεπαρκῆ ἢ ἀβέβαια στοιχεῖα τοῦ τέλους τῆς Χαλκολιθικῆς ἀπὸ τὴν Αἰγείρα, Θαρρούνια, Φράγχθι, Μικροθῆβες[555] (σκοτεινὰ ἔντριπτα, γωνιώδεις σκύφοι κ.λπ.), ἐντάσσονται στὸ κλειστὸ εὕρημα τοῦ Ἀποθέτη, ποὺ ἔρχεται

---

545. Βλ. Λαβὲς τύπου θηλιᾶς, ἐγχαράξεις ἐπάνω στὸ χεῖλος κ.ἄ.

546. Coleman 2000.

547. Coleman 2011, 13-20. Βλ. καὶ ἀπόρριψη τῆς θέσης του ἀπὸ Tsirtsoni 2014, 286.

548. Πρβ. σύνοψη Alram-Stern 2004, 510-512.

549. Τὴν ὁμάδα διακρίνει ἀπὸ συγκεκριμένα σκεύη. Ἡ πληρέστερη ἀπεικόνιση ὑπάρχει στὶς Μικροθῆβες, Coleman 2011, 26-27. Adrymi-Sismani 2007, πίν. XII-XIII, στὰ ὁποῖα περιλαμβάνεται ἐπίσης τὸ ἐγχάρακτο πινάκιο τύπου Bratislava καὶ ἀποδίδει στὴν ὁμάδα τὴ συνοπτικὴ ὀνομασία Πετρομαγούλα-Δολιανά.

550. Coleman 2011, 19 καὶ σημ. 32.

551. Coleman ἔ.ἀ., 15, 19-24.

552. Coleman - Facorellis 2013.

553. Κατώτατο ὅριο 3900 π.Χ.

554. Εὐχαριστῶ ἰδιαίτερα τὸν J.E. Coleman, ποὺ ἔθεσε ἀμέσως στὴ διάθεσή μου, πρὶν ἀπὸ τὴ δημοσίευση, τὸ κείμενο τῆς ἀνακοίνωσής του, ὅπως καὶ ἄλλη πρόσφατη ἐργασία του.

555. Πρβ. Tsirtsoni 2014, 291, ποὺ χαρακτηρίζει τὶς Μικροθῆβες ὡς Transitional-period settlement. Βλ. καὶ Συμπέρασμα ἀρ. 1 σὲ ἀνακοίνωσή της στὸ Διεθνὲς Συνέδριο *Ἡ Προϊστορία τῆς Ἀθήνας καὶ τῆς Ἀττικῆς*, Ἀθήνα 27-31 Μαΐου 2015 (ὑπὸ ἔκδοση). Βλ. ἐπίσης Adrymi-Sismani 2016, 395-416.

νὰ καλύψει μὲ τὸ εὐρὺ σχηματολόγιό του τὴν ἐπανειλημμένως διαπιστωμένη ἔλλειψη ἢ ἀπουσία, ἱκανοποιητικοῦ ὑλικοῦ ἀπὸ τὴ φάση αὐτή[556].

Ἡ νέα ὀνομασία Proto-Bronze Age εἶναι δυνατὸν νὰ ἀνταποκρίνεται στὸ ὑλικὸ τῆς Στερεᾶς μὲ ἐπιδράσεις ἀπὸ τὸν Βορρᾶ, στὶς ὁποῖες προστίθενται ἀπὸ τὸ Τσέπι τὰ νευρωτὰ πιθόσχημα, τὰ πινάκια τύπου Bratislava καὶ ἴσως ἀκόμα ἡ ἔντυπη διακόσμηση τῶν σφαιρικῶν καὶ οἱ ἐγχάρακτοι σκύφοι. Τὸ Τσέπι, ὅμως, παρουσιάζει ἄμεση σχέση μὲ προγενέστερα στοιχεῖα ἀπὸ τὸ Διρό, τὴν Κεφάλα, τὰ Πευκάκια κ.ἄ. Ἐπὶ πλέον ἔχει πλούσια τοπικὴ παραγωγὴ μὲ σαφῆ καὶ σημαντικὰ δικά του χαρακτηριστικά, κυρίως τοὺς ἀμφορίσκους καὶ τὸ σχῆμα τῶν σφαιρικῶν ἢ λεπτομέρειες στὴ διαμόρφωση τμημάτων τους, ὅπως τὸ πόδι τῶν καρποδοχείων καὶ ἄλλα, τὰ ὁποῖα εἶναι τυπικὰ δημιουργήματα τῆς Ἀττικῆς καὶ προβάλλουν τὸ προσὸν τῆς αὐθεντικότητας. Ἀκόμα, στὸ Τσέπι ὑπάρχουν χαρακτηριστικὰ ποὺ θὰ ἐπικρατήσουν ἀργότερα ὡς διακριτικὰ τῆς Πρωτοελλαδικῆς περιόδου, ὅπως οἱ ἐλλειψοειδεῖς λαβὲς τῶν ἀμφορέων καὶ ἡ ζωηρὴ ἐρυθρὴ βαφὴ σὲ λίγα ἀνοικτὰ ἀγγεῖα[557].

Τελικά, ἡ κεραμεικὴ τοῦ Ἀποθέτη 39 συνθέτει ὁλοκληρωμένη εἰκόνα συγκεκριμένης φάσης μὲ πολλὰ γνωστὰ στοιχεῖα ἀπὸ ἄλλες θέσεις καὶ μὲ λίγα, ἀλλὰ χαρακτηριστικά, πρωτότυπα. Χρονολογικὰ ἕπεται τῆς φάσης Κεφάλα μὲ τὰ ἔντριπτα κοσμήματα καὶ προηγεῖται τῆς ἀναγνωρισμένης Πρωτοελλαδικῆς Ι. Ἡ καθιερωμένη ὀνομασία της εἶναι "Βόρεια κλιτὺς" Ἀκροπόλεως Ἀθηνῶν καί, γιὰ νὰ μὴν προκληθεῖ ὁποιαδήποτε σύγχυση, παραμένω σὲ αὐτήν, ἡ ὁποία ἐπὶ πλέον ἀναφέρεται σὲ θέση τῆς Ἀττικῆς.

---

556. Βλ. καὶ προσωπική του διαπίστωση, Coleman 2011, 19 καὶ σημ. 32. Πρβ. Christmann 1996, 253-255 γιὰ δυσκολίες καθορισμοῦ τῶν χαρακτηριστικῶν τῆς Τελικῆς Νεολιθικῆς ἢ Χαλκολιθικῆς καὶ Πρωτοελλαδικῆς. Vitelli 1999, 103. Alram-Stern 2004, 508-509.

557. Αὐτὰ καὶ πολλὰ ἄλλα δὲν ὑπάρχουν στὸ ὑλικὸ ποὺ δημοσίευσε ἡ Hansen 1937 καὶ στὸ ὁποῖο κατ᾽ ἀρχὴν στηρίχθηκε ὁ French 1972, 17-18.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Ὁ Ἀποθέτης 39 εἶναι ἕνας λάκκος στὸ μέσον περίπου τῆς στεγασμένης σήμερα ἔκτασης τοῦ προϊστορικοῦ Νεκροταφείου στὴ θέση Τσέπι τοῦ Μαραθῶνος. Ἔχει σχῆμα τετράπλευρο, διαστάσεων 2.60 × 3.00 μ. τὸ πολύ, μέγιστο βάθος 1.20 μ. καὶ βρέθηκε γεμάτος μὲ κεραμεικὴ καὶ λίγα ἀκόμα ἀντικείμενα. Ὁ λάκκος εἶχε ἀνοιχθεῖ κατὰ τὴ Νεώτερη Χαλκολιθικὴ περίοδο, γιὰ συγκεκριμένο σκοπὸ καὶ χρησιμοποιήθηκε συνεχῶς μέχρι τὴν ὑπερπλήρωσή του. Ἡ μελέτη τοῦ περιεχομένου του ὁδήγησε σὲ συμπεράσματα ποὺ ἀναφέρονται σὲ δύο διαφορετικὰ μεταξύ τους ἀντικείμενα: Ταφικὰ ἔθιμα καὶ Τυπολογία τῆς Νεώτερης Χαλκολιθικῆς Κεραμεικῆς.

Ἡ ἐπιλεγεῖσα θέση γιὰ τὴ δημιουργία τοῦ λάκκου σὲ κεντρικὸ σημεῖο τοῦ Νεκροταφείου σημαίνει, θεωρητικὰ τουλάχιστον, ὅτι τὸ περιεχόμενο ἦταν σχετικὸ μὲ τὴ λειτουργία τοῦ χώρου, ἐνῶ συγκεκριμένα στοιχεῖα ἀποκλείουν τὴν ὑπόθεση ἀπόρριψης ἀχρήστων οἰκιακῶν ὑλικῶν[558]. Τὰ 760 περίπου ἀγγεῖα, λεπτότεχνα, κοινὰ ἢ χονδροειδῆ καὶ ἄλλα 960 μαρτυρούμενα ἀπὸ μικρὰ τμήματα, παρὰ τὸν τεράστιο ἀριθμό τους, ἀνήκουν συνολικὰ σὲ 11 κυρίως σχήματα καὶ ἀκόμα λίγα διαφορετικά, ποὺ συμπλήρωναν κατὰ περίπτωση τὴ νεκρικὴ τελετουργία. Ἐξ ἄλλου, τὰ περισσότερα σχήματα τῶν ἀγγείων τοῦ Ἀποθέτη 39, παρὰ τὴ μέχρι σήμερα ἀνασκαφὴ σημαντικοῦ ἀριθμοῦ τάφων, δὲν ἔχουν βρεθεῖ μέσα σὲ αὐτοὺς ὡς κτερίσματα[559]. Ἔτσι, ἐκ τῶν πραγμάτων συνάγεται ὅτι ὁ λάκκος δὲν χρησιμοποιήθηκε οὔτε για τὴν ἀπόρριψη οἰκιακῶν ἀποβλήτων οὔτε γιὰ τὴν ἀπόκρυψη ἢ διαφύλαξη κτερισμάτων κατατεθειμένων σὲ παλαιότερους νεκροὺς μετὰ ἀπὸ τυχὸν καθαρισμὸ ἢ ὑπερπλήρωση τάφων. Ἐπίσης, τὰ ὑπάρχοντα ὀστᾶ εἶναι πολὺ λίγα κατὰ ὁμάδα κατάθεσης γιὰ νὰ δικαιολογήσουν ἀνακομιδή. Μόνον στὸ ἀνώτατο στρῶμα εἶχαν πράγματι συγκεντρωθεῖ ἀρκετὰ ὀστᾶ, φθαρμένα καὶ θρυμματισμένα μετὰ τὴ μεταφορά τους.

Ἡ εἰδικὴ χρήση τοῦ λάκκου ἀποκαλύπτεται ἀπὸ τὶς πρῶτες καταθέσεις στὴ ΒΔ γωνία (εἰκ. 11-12). Μία λεκανίδα μὲ ὀστοῦν αἴγας, σκυφίδιο, βότσαλο καὶ μισὴ κεφαλὴ χοίρου, σὲ βάθος 1.20 μ. ἀπὸ τὸ χεῖλος του, εἶναι βέβαιον ὅτι τοποθετήθηκαν ἐσκεμμένα στὴ θέση αὐτὴ ἀλλὰ καλύφθηκαν τάχιστα μὲ ἄμμο[560]. Ἴσως γι᾽ αὐτὸν τὸν λόγο, ἢ γιὰ ἄλλη ἄγνωστη αἰτία, ἡ κατάθεση ἐπαναλήφθηκε στὴν ἴδια θέση μὲ τὰ ὑπολείμματα ζωικῶν ὀστῶν καὶ τοὺς ἀμφορίσκους στὴ σειρά, ἀπὸ τοὺς ὁποίους οἱ δύο εἶχαν τρυπηθεῖ μετὰ τὴν ὄπτησή τους γιὰ τὶς ἀνάγκες τῆς τελετουργίας στὴ βάση ἢ στὴν

558. Χαρακτηριστικὰ ἀπουσιάζουν βασικὰ οἰκιακὰ σκεύη, ὅπως χύτρες, ἑστίες, μυλόλιθοι, ὑφαντικὰ βάρη, κ.λπ.

559. Πρβ. Παντελίδου Γκόφα 2005, 300-318. Ἡ ἴδια, 1998-2014.

560. Βλ. κεφάλαιο: Ἐπίχωση Λάκκου.

κοιλιά (εἰκ. 14). Ἰδιαίτερη διαδικασία, ἁπλούστερη, χωρίς ζωικὰ ὀστᾶ μαρτυρεῖται στὴ ΝΔ γωνία μὲ τὸν θραυσμένο ἀμφορίσκο καὶ τὸν ἀκέραιο σκύφο δίπλα του μέσα σὲ βύθισμα τοῦ πυθμένα (εἰκ. 15).

Συνεπῶς, τὰ εὑρήματα μαρτυροῦν ὅτι ὁ λάκκος ἦταν ἀποθέτης σκευῶν καὶ ἀπορριμμάτων, ποὺ προέρχονταν ἀπὸ ἰδιαίτερη χρήση, εἶχαν ἄμεση σχέση μὲ τὸ Νεκροταφεῖο καὶ τὰ τελούμενα στὸν χῶρο του ταφικὰ ἔθιμα καὶ ἔπρεπε νὰ διαφυλαχθοῦν γιὰ νὰ μήν διασκορπισθοῦν ἐλεύθερα στὸν χῶρο[561].

Μετὰ τὸν ἐναγισμὸ στὴ ΒΔ καὶ ΝΔ γωνία, ἄρχισαν νὰ τοποθετοῦνται στὸν πυθμένα τοῦ λάκκου μικρὲς ὁμάδες θρυμματισμένων ἀγγείων καὶ ἀπὸ αὐτὲς διακρίθηκαν οἱ πρῶτες τρεῖς, σαφῶς ἀπομονωμένες ἐπάνω στὸν πυθμένα (εἰκ. 16-18). Ἡ συγκέντρωσή τους σημαίνει ὅτι κάθε μία σχηματίσθηκε μετὰ τὴν ὁλοκλήρωση μιᾶς ἐνέργειας, ἢ ἀκόμα σαφέστερα μιᾶς τελετῆς μὲ ὁρισμένα ἀπὸ τὰ 11 κυριώτερα σχήματα, καὶ μεταφέρθηκε ξεχωριστὰ μέσα στὸν λάκκο. Ἐάν μάλιστα δεχθοῦμε ὅτι κάθε σύνολο συγκεντρώθηκε μετὰ ἀπὸ μία τελετή, τότε εἶναι δυνατὸν νὰ διακρίνουμε τὰ σχήματα ποὺ χρησιμοποιοῦσαν κάθε φορὰ καί, πιὸ ὑποθετικά, τὴν τηρούμενη ἀναλογία μεταξὺ τῶν σχημάτων. Λεκάνες καὶ σκύφοι, ἴσως ἀνὰ δύο, καὶ ὁπωσδήποτε ἀπὸ ἕνας ἀμφορίσκος, ἕνα σφαιρικὸ ἀλλὰ καὶ ἕνας πίθος. Κατὰ περίπτωση προστίθεται τὸ πιθόσχημο, μᾶλλον λόγω σχήματος ὡς ὑποκατάστατο τοῦ ἀμφορίσκου, καὶ το καρποδοχεῖο. Στὰ σπάνια περιλαμβάνεται ἕνα σκεῦος μὲ ὀπὲς κάτω ἀπὸ τὸ χεῖλος, ποὺ ἑρμηνεύθηκε ὡς ὁμοίωμα πλοίου, μαζὶ μὲ ἄλλο παρόμοιο ἐπίπεδου τύπου.

Στὸ νότιο τμῆμα δὲν διακρίθηκαν παρόμοιες συγκεντρώσεις καὶ τὰ πρῶτα ὄστρακα φαίνονται ριγμένα σωρηδὸν ἀπὸ τὴν ἀνατολικὴ ἢ μᾶλλον τὴ ΒΑ πλευρά. Ἐπὶ πλέον, τὰ 2-3 ἀγγεῖα ποὺ ἔχουν ἐνσωματωθεῖ χαμηλά, στὴν ἐπένδυση τοῦ νότιου τοίχου (εἰκ. 4), ὑποχρεώνουν νὰ σκεφθοῦμε ὅτι ὁ τοῖχος κτίσθηκε ἀφοῦ οἱ πρῶτες ρίψεις εἶχαν καλύψει τὸν πυθμένα καὶ ἴσως τότε ἀκριβῶς νὰ ἔγινε ὁ ἐναγισμὸς στὴ ΝΔ γωνία.

Τὰ περισσότερα, ἄν ὄχι ὅλα τὰ ἀγγεῖα, ποὺ συγκολλήθηκαν ἀπὸ τὶς τρεῖς ἀπομονωμένες ὁμάδες τοῦ πυθμένα, δὲν σώζουν ὅλα τὰ κομμάτια τους ἢ συμπληρώνονται μὲ ὄστρακα ποὺ βρέθηκαν σὲ ὑψηλότερα στρώματα καὶ ἔπεσαν στὸν λάκκο ἀργότερα μαζὶ μὲ ἄλλες ὁμάδες. Ἐπίσης, τὰ περισσότερα περιλαμβάνουν ὄστρακα ποὺ ἔχουν μεταβάλει χρῶμα κατὰ τὴν ἐπαφή τους μὲ ἰδιαίτερα θερμὸ περιβάλλον. Ἡ θερμότητα, ἄν καὶ ἦταν ἱκανὴ νὰ μεταβάλει τὸ χρῶμα τῶν ὀστράκων, δὲν θὰ ἦταν τόσο ὑψηλὴ ὥστε νὰ παραμορφώσει τὸ σχῆμα τους ἢ νὰ τὰ καταστρέψει[562].

Ἀπὸ αὐτὸ φαίνεται ὅτι εἶχαν ἐπηρεασθεῖ μᾶλλον ἀπὸ τὴ στάχτη σβησμένης πυρᾶς καὶ ὄχι ἀπ᾽ εὐθείας ἀπὸ τὴ φλόγα[563]. Συνεπῶς, δὲν ἔρριχναν τὰ ἀγγεῖα αὐτὰ καθεαυτὰ μὲ τὸ περιεχόμενό τους μέσα στὴν πυρὰ κατὰ τὴν ὥρα τῆς μεγάλης παραγωγῆς θερμότητας. Σὲ τοῦτο συνηγορεῖ καὶ ἡ στάχτη χωρίς κάρβουνα, ριγμένη μαζὶ μὲ τὴν κεραμεικὴ στὰ χώματα τοῦ κεντρικοῦ κυρίως τμήματος τοῦ λάκκου[564].

---

561. Ἀπαγόρευση "ἐκφορᾶς", δηλαδὴ ἀπομάκρυνσης τέφρας καὶ ὑπολειμμάτων ζώων ἀπὸ Ἱερό, Nilsson 1967, 79, 88, 143, 338. Κόκκου- Βυρίδη 1999, 147 σημ. 11.

562. Πλὴν ἐξαιρέσεων, βλ. ἐγχάρακτους ἀμφορίσκους **1538**, **1546**, σκύφους **1516**, **2874**. Βλ. Shepard 1956, 91, 214.

563. Πρβ. Κόκκου-Βυρίδη 1999, 161.

564. Βλ. κεφάλαιο: Ἐπίχωση Λάκκου, σ. 44: μοναδικὸ δεῖγμα κάρβουνου.

Οἱ τρεῖς διακριτὲς ὁμάδες κεραμεικῆς περιέχουν καὶ ἀποκαλύπτουν τὰ σκεύη ποὺ χρησιμοποιοῦσαν σὲ κάθε ἐνέργεια, ἀλλὰ ἡ ἴδια ἡ διαδικασία τῆς τελετῆς δὲν ἀποκαλύπτεται. Τὸ βέβαιον εἶναι ὅτι μία φάση περιλάμβανε τὴ θραύση ὅλων τῶν σκευῶν[565] καὶ ἄλλη φάση, προηγούμενη ἢ ἑπόμενη, τὸ ἄναμμα πυρᾶς, σὲ σημεῖο πιθανῶς ἐντοπισμένο, ἀλλὰ ἀκόμα ἀβέβαιο[566]. Ἀκολουθοῦσε ἡ ρίψη ὅλων τῶν χρησιμοποιηθέντων καὶ ἤδη θρυμματισμένων σκευῶν καὶ ἀντικειμένων στὶς στάχτες τῆς πυρᾶς. Μετὰ τὸ τέλος τῆς τελετουργίας[567] ἢ μετὰ τὴν ὑπερπλήρωση τοῦ χώρου τῆς πυρᾶς, τὰ θρυμματισμένα σκεύη ἔπρεπε νὰ διαφυλαχθοῦν καὶ πάντως νὰ μὴ διασκορπισθοῦν στὸ δάπεδο τοῦ Νεκροταφείου ἢ σὲ ἄλλον ἐλεύθερο χῶρο. Πρὸς τοῦτο σκάφηκε ὁ βαθὺς λάκκος, ἔγιναν οἱ ἀπαραίτητοι ἐναγισμοὶ καὶ ἀμέσως μετὰ ἄρχισαν νὰ μεταφέρονται ἐκεῖ συγκεντρωμένα τὰ ὑπολείμματα τῶν σκευῶν τῶν τελετῶν[568].

Σημαντικὴ θέση στὴ διαδικασία τῆς τελετῆς ἔχουν ὁπωσδήποτε οἱ μικροὶ καὶ μεγάλοι λίθοι[569]. Ἡ ρίψη τους μέσα στὸν λάκκο δὲν ἔγινε ἀσφαλῶς γιὰ τὴν καταστροφὴ τῶν ἀγγείων, δεδομένου ὅτι αὐτὰ μεταφέρονταν ἐκεῖ ἤδη θραυσμένα. Δὲν ἀποκλείεται μάλιστα νὰ εἶχε ἰδιάζουσα σημασία τὸ μέγεθός τους, διότι οἱ συγκεντρώσεις τῶν ὀστράκων καλύπτονται συνήθως μὲ βότσαλα καὶ ὀλιγώτερο μὲ μεγάλες πέτρες. Τὴ σημασία τῶν λίθων τονίζει ἀπὸ τὴν πρώτη κατάθεση τὸ τοποθετημένο βότσαλο μέσα στὴ λεκανίδα **1601** τῆς ΒΔ γωνίας (εἰκ. 9, 11). Ἄγνωστος, ὅμως, παραμένει ὁ συμβολισμὸς τῆς πράξης αὐτῆς καὶ τὸ ἐρώτημα εἶναι ἐὰν συνοδεύεται μὲ εὐχὲς γιὰ τὸν νεκρὸ ἢ ἐὰν ἀποτελεῖ ἔνδειξη φόβου καὶ ἀποτροπαϊσμοῦ[570]. Τὸ ἔθιμο πάντως συνδέεται ἄμεσα μὲ τὴν τελετὴ τῆς ταφῆς καὶ πιστοποιεῖται ἀπὸ τὰ χαλίκια ποὺ παρατηρήθηκαν ἐπανειλημμένα ἐπάνω στοὺς σωζόμενους κατὰ χώραν σκελετοὺς τῶν τάφων[571].

Τὰ μεμονωμένα ὀστᾶ ζώων (πλὴν τῶν τεμαχίων κρανίων στὶς πρῶτες ἀποθέσεις) εἶναι τὰ ὑπολείμματα κρέατος καὶ τροφῆς ἢ προσφορᾶς ποὺ ἐρρίπτετο καὶ αὐτὴ μαζὶ μὲ τὰ θραυσμένα ἀγγεῖα. Ἡ καταγραφὴ τῶν περιπτώσεων φανερώνει ὅτι, μερικὰ ἐπίσης καμένα[572],

---

565. Πρβ. στοὺς Ἱστορικοὺς χρόνους Κόκκου-Βυρίδη 1999, 159.

566. Βλ. κατωτέρω νότια Λιθοσωροῦ 66.

567. Ἡ συλλογὴ ὀστράκων ἀρκετῶν ἀγγείων σὲ διαδοχικὰ στρώματα ἢ βάθη ἀφήνουν νὰ ἐννοηθεῖ ὅτι οἱ ρίψεις ἦταν συχνές.

568. Ἡ μέτρηση τῶν συγκολλημένων ἢ ἐντοπισμένων ἀγγείων ποὺ θὰ περιεῖχε ὁ λάκκος δὲν ἀποδίδει τὶς ἴδιες μεταξύ τους ἀναλογίες. Τοῦτο ὅμως δὲν μειώνει τὴν ἀξία τῶν ἐνδείξεων ποὺ παρέχουν οἱ τρεῖς κατώτατες ὁμάδες. Ὑπάρχουν ἀκόμα πολλὰ κιβώτια μὲ δυσδιάγνωστα ὄστρακα, κυρίως ἀπὸ σκεύη μεγάλα, πίθους, ἀμφορεῖς, λεκάνες, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ μικρότερα, ὅπως ἀπὸ σώματα σφαιρικῶν ἢ ἀμφορίσκων.

569. Βλ. καὶ χαλίκια στὴν περιοχὴ V τοῦ Ἁγίου Κοσμᾶ, Mylonas 1959, 106, εἰκ. 110, ποὺ ἔχει ἀναγνωρισθεῖ ὡς ἀποθέτης, Pantelidou Gofa 2008, 286-287.

570. Μήπως εἶναι συνήθεια ποὺ ἀναφαίνεται πολὺ ἀργότερα κατὰ τοὺς Ἱστορικοὺς χρόνους, ὅταν πίστευαν ὅτι τὰ ἀγγεῖα ἀνήκουν στοὺς νεκροὺς καὶ στοὺς θεοὺς καὶ τὰ σκέπαζαν μὲ πέτρες γιὰ νὰ μὴν ξαναχρησιμοποιηθοῦν; βλ. Κόκκου-Βυρίδη 1999, 162 καὶ 110, σημ., 169, 171, 184. Ἐπίσης, ἑρμηνεία ἔμπυρων ἐναγισμῶν, ἔ.ἀ., 163.

571. Παντελίδου Γκόφα, 2007, 5 πίν. 6β. Ἡ ἴδια, 2008, 6, πίν. 9β καὶ 2009, 7 πίν. 10. Ἡ ἴδια 2015α: Ἀνακοίνωση στὸ Διεθνὲς Συνέδριο *Ἡ Προϊστορία τῆς Ἀθήνας καὶ τῆς Ἀττικῆς*, Ἀθήνα 27-31 Μαΐου 2015 (ὑπὸ ἔκδοση). Πρβ. πέτρες ἐπάνω σὲ νεκροὺς στὸ πρωτοελλαδικὸ νεκροταφεῖο Ξεροπήγαδο Κοιλάδας Κοζάνης, Ζιώτα 1998α, 503-516. Ἡ ἴδια, 1998β, 81-102.

572. Ὁ σχετικὰ μικρὸς ἀριθμός τους ἀποκλείει τὴν περίπτωση τυπικῶν νεκρόδειπνων. Βλ. καὶ Παράρτημα 5.

δὲν ἦταν τυχαῖα ριγμένα στὸν λάκκο, ἀλλὰ συνόδευαν συγκεντρωμένες ὁμάδες ὀστράκων, ποὺ εἶχαν σχηματισθεῖ εἴτε ἀπὸ συλλογὴ ὁρισμένων ἀγγείων εἴτε ἀσχέτων μεταξύ τους. Ἀντίθετα, ἐκτὸς ἀπὸ ἐλάχιστα κοινὰ ἐδώδιμα ὄστρεα, τὰ περισσότερα ἀνήκουν στὸ γένος Charonia, τοὺς γνωστοὺς Τρίτωνες (πίν. 118), ποὺ γνωρίζουμε ὅτι σὲ μεταγενέστερους χρόνους χρησιμοποιοῦντο σὲ θρησκευτικὲς τελετές.

Τὰ λίγα μεμονωμένα ἀνθρώπινα ὀστᾶ[573], ποὺ βρέθηκαν σὲ διάφορα σημεῖα τῆς ἐπίχωσης, πρέπει νὰ θεωρηθεῖ ὅτι προέρχονται ἀπὸ τοὺς τάφους. Κατὰ τὸ ἄνοιγμα αὐτῶν καὶ τὴ δημιουργία κατάλληλου χώρου γιὰ τὸν νέο ἐνταφιασμό, φυσικὸ εἶναι νὰ ἔμεναν ἔξω ἕνα ἕως λίγα ὀστᾶ, ποὺ γίνονταν ἀντιληπτὰ ἐκ τῶν ὑστέρων, μετὰ τὴ σφράγιση τοῦ τάφου. Αὐτά, σύμφωνα μὲ τὴ γενικὴ ἀρχὴ τῆς διαφύλαξης πάσης φύσεως ὑλικῶν προερχομένων ἀπὸ τοὺς τάφους[574], θὰ ἐρρίπτοντο μαζὶ μὲ τὰ ἀγγεῖα στὸ πλέον κατάλληλο σημεῖο προστασίας ἀπὸ βεβήλωση, στὸν χῶρο τῆς πυρᾶς. Ἡ λεπτομέρεια αὐτὴ θὰ μποροῦσε νὰ ἀποκαλύπτει ὅτι ἡ θραύση τῶν ἀγγείων ἀκολουθοῦσε τὸν ἐνταφιασμό. Τοῦτο ὅμως δὲ εἶναι ἀναγκαῖο, διότι ἡ ρίψη ὀστῶν ἦταν δυνατὸν νὰ γίνει στὸν χῶρο συγκέντρωσης τῆς κεραμεικῆς ἀνεξάρτητα τοῦ χρόνου τελετουργίας καὶ τῆς ἴδιας τῆς τελετουργίας.

Ἐργαλεῖο βασικῆς σημασίας γιὰ τὴν τελετὴ ἦταν ὁ ὀψιανός. Ἂν καὶ ὁ ἀριθμὸς τῶν εὑρημάτων φαίνεται μικρὸς σὲ σχέση μὲ τὶς ὑποτιθέμενες τελετές, ἡ ὕπαρξη 51 τέχνεργων μέσα στὸν λάκκο ὑποδηλώνει τὴ χρησιμότητά του κατὰ τὴ διάρκεια τῆς τελετῆς ἢ κατὰ τὴν ὥρα τῆς ταφῆς[575]. Θραυσμένες λεπίδες καὶ φολίδες ἔχουν βρεθεῖ σὲ ὅλους σχεδὸν τοὺς τάφους[576] καὶ κατὰ τὶς πρόσφατες ἀνασκαφὲς παρατηρήθηκε, ὅτι τὰ ἐργαλεῖα αὐτὰ δὲν ἦταν σὲ ἄμεση σχέση μὲ τοὺς σκελετούς. Βρέθηκαν σὲ κάποιο τυχαῖο, ὅπως φαίνεται σήμερα, σημεῖο τῆς ἐπίχωσης. Ἀκόμα πιὸ ἐνδεικτικὴ εἶναι ἡ ἀνεύρεσή τους ἔξω ἀπὸ τὸν λάκκο, στὰ χώματα τοῦ προθύρου ἢ σχεδὸν ἐπιφανειακὰ στὸν περίβολο. Τοῦτο ἀκριβῶς ἀποκλείει τὸν χαρακτηρισμό τους ὡς κτερισμάτων καὶ φανερώνει ἀπόρριψη τοῦ ἀντικειμένου ἢ ἀπόθεση καὶ αὐτοῦ στὸν περιβάλλοντα χῶρο τοῦ τάφου. Οὕτως ἢ ἄλλως, ὅπου καὶ ἐὰν βρέθηκαν, ὁ ἀριθμός τους εἶναι πάντα πολὺ μικρότερος ἀπὸ τὸν ἀριθμὸ τῶν ἐνταφιασμένων καὶ ὡς ἐκ τούτου δὲν διαπιστώνεται ἡ ἀπαραίτητη χρήση τους γιὰ κάθε ταφή. Τὸ γεγονός, ὅμως, ὅτι δὲν ἦταν κτέρισμα ἐνισχύει τὴν ἄποψη ὅτι οἱ ὀψιανοὶ ἀποτελοῦσαν ἐργαλεῖο τῆς τελετῆς καὶ λόγω αὐτῆς τῆς χρήσης βρέθηκαν μέσα στὸν Ἀποθέτη[577]. Πιὸ ἐνδεικτικὲς εἶναι οἱ 6 συγκολλώμενες λεπίδες, ριγμένες μὲ τὰ δύο τμήματά τους μέσα σὲ ἀνασκαφικὰ γειτονικὲς ὁμάδες, γιατὶ συνιστοῦν ἄλλη μία ἀπόδειξη ὅτι τὰ ἀντικείμενα ποὺ ἀποτέλεσαν τὸ γέμισμα τοῦ Ἀποθέτη ἔπρεπε ὁπωσδήποτε νὰ σπάσουν, νὰ ἀχρηστευθοῦν[578].

---

573. Πλὴν τῶν συγκεντρωμένων ἀπὸ ἀνακομιδὴ στὰ ἀνώτατα στρώματα. Βλ. Παράρτημα 4.

574. Τὰ ὀστᾶ αὐτὰ δὲν περιλαμβάνονται στὶς ἀνασκαφικὲς ἐκθέσεις τῶν *ΠΑΕ*, ἔχουν ὅμως καταγραφεῖ στὰ ἡμερολόγια καὶ θὰ ἀναφερθοῦν στὴν τελικὴ δημοσίευση.

575. Βλ. Παράρτημα 3.

576. Βλ. Παντελίδου Γκόφα 2006, 3 καὶ 5. Ἡ ἴδια 2009, 2, 4, 6, κ.ἀ.

577. Carter, 1994 κ.ἄ.

578. Ἀντίθετη σκέψη ὅτι θρυμματίσθηκαν ἀπὸ τὶς πέτρες ποὺ ρίφθηκαν στὸν λάκκο εἶναι ἄκρως ἀπίθανη, γιὰ τρεῖς λόγους. Πρῶτον, τὰ συγκολλώμενα τμήματα δὲν προέρχονται ἀπὸ τὴν ἴδια ἀκριβῶς ὁμάδα ἀλλὰ γειτονική. Δεύτερον, ἀπὸ ὅλα τὰ κομμάτια ὀψιανοῦ, μόνον οἱ λεπίδες βρέθηκαν τεμαχισμένες, ἄρα ἀποτελοῦσαν ἐργαλεῖο ποὺ ἔπρεπε νὰ καταστραφεῖ. Τὴν τρίτη ἀπόδειξη προσφέρει εὕρημα ἀπὸ ἄλλο σημεῖο τοῦ Νεκροταφείου. Στὸ τετράγωνο 20 τοῦ καννάβου, λίγο κάτω ἀπὸ τὸ

Ἀπὸ τὶς φάσεις τῆς τελετῆς μᾶς διαφεύγει ἐπίσης ἡ διαδικασία τῆς συλλογῆς καὶ μεταφορᾶς τῆς κεραμεικῆς. Ἡ ἀμφιβολία γιὰ τὴ θέση τῆς πυρᾶς ἀφήνει ἀκόμα κενὰ στὴ σύνθεση ὁλοκληρωμένης εἰκόνας τῆς τελετουργικῆς διαδικασίας. Κατ᾽ ἀρχὴν λογικὸ εἶναι ἡ πυρὰ νὰ βρίσκεται μέσα στὸ Νεκροταφεῖο. Ἀπὸ τὴν ἐξέταση τῆς ἐπιφάνειας τοῦ ἐδάφους, τουλάχιστον στὸν στεγασμένο χῶρο, σημειώνεται ὅτι οἱ ἐλεύθερες περιοχὲς μεταξὺ τῶν τάφων εἶναι πολὺ περιορισμένες. Ἡ ἔρευνα δυτικὰ τοῦ Ἀποθέτη μέχρι τὸ ὅριο τοῦ νέου στεγάστρου ἀπέδωσε μόνον καθαρὰ χώματα μὲ ἄμμο καὶ χαλίκια. Σκοτεινὰ καὶ φαιὰ χώματα ἐντοπίσθηκαν κατὰ τὴ διάνοιξη θεμελίου τοῦ νέου στεγάστρου, πίσω ἀκριβῶς ἀπὸ τοὺς τάφους 34 καὶ 41 ἀλλὰ ἡ ἔρευνα τῆς περιοχῆς παρουσιάζει τεχνικὲς δυσκολίες[579].

Ἡ περιοχὴ ἀνατολικὰ τοῦ λάκκου τοῦ Ἀποθέτη συγκεντρώνει ἀρκετὰ καὶ σοβαρὰ στοιχεῖα γιὰ βάσιμες ὑποθέσεις. Οἱ κατώτατες ὁμάδες στὸν πυθμένα ἀρ. 165 καὶ ἀρ. 175/174 μαζὶ μὲ τὴν ὁμάδα ἀρ. 88 βρίσκονται πλησιέστερα στὴν ἀνατολικὴ παρειά, ὅπως καὶ τὰ περισσότερα ριχτὰ ὄστρακα τοῦ κατώτατου στρώματος τῆς ὁμάδας ἀρ. 39,10. Ὁ χωμάτινος ὄγκος 153 ρίφθηκε στὴ ρίζα τῆς ἀνατολικῆς παρειᾶς ἀπὸ τὸν κομιστή του, ποὺ πιθανὸν ἔσπευσε να ἀπαλλαγεῖ τὸ ταχύτερο δυνατὸν ἀπὸ τὸ βάρος του (εἰκ. 23). Περισσότερο ἐνδεικτικὰ εἶναι ὁπωσδήποτε τὰ μερικῶς θραυσμένα ἀγγεῖα στὸ στρῶμα 39,8, ὅπου βρέθηκαν ριγμένα μὲ ἐμφανὴ κλίση ἀπὸ Α-Δ μέχρι βάθους 1.50 μ. (εἰκ. 38).

Φάσεις τῆς μεταφορᾶς τους ὑποδηλώνονται ἐπίσης ἀπὸ τὴ θέση τῶν ὁμάδων μέσα στὸν λάκκο. Ἡ ἀνασκαφὴ τοῦ βορείου τμήματος, ποὺ παρακολούθησε ὅσο ἦταν δυνατὸν τὴ φορὰ ρίψης τῶν ὁμάδων κατὰ τὴν πλήρωση τοῦ ἀποθέτη, ἀποκάλυψε διαδοχικές, ἐπικαλυπτόμενες συγκεντρώσεις ὀστράκων. Μερικὲς περιλαμβάνουν τεμάχια μεγάλων ἀγγείων κυρίως παρὰ τὴ δυτικὴ παρειά (εἰκ. 33), ποὺ φανερώνουν τοποθέτηση μὲ τάξη καὶ ὄχι τυχαία ρίψη. Ἄρα πρέπει νὰ φαντασθοῦμε ὅτι μεταφέρθηκαν ἐκεῖ ἀπὸ ἄτομα ποὺ κατέβηκαν μέσα στὸν λάκκο. Ἐπίσης δηλωτικὴ εἶναι ἡ εἰκόνα τῆς ὁμάδας ἀρ. 119 μὲ τὴν πέτρα ποὺ ἔσπασε ἐπὶ τόπου τὸ πινάκιο τύπου Bratislava **1608** (εἰκ. 39-40). Ἡ εἰκόνα εἶναι τόσο παραστατική, ὥστε μπορεῖ νὰ πεῖ κανεὶς ὅτι σχεδὸν αἰσθάνεται τὴ δύναμη ποὺ κατέβαλε ὁ ἀναθέτης γιὰ νὰ θραύσει τὸ σκληρὸ καὶ στερεὸ ἀντικείμενο. Παρόμοια εἰκόνα ἀποδίδει ἡ θραύση τοῦ ὀστρέου τρίτωνος ἀπὸ μεγάλη πέτρα, ποὺ τὸ ἔχει κυριολεκτικὰ συνθλίψει σὲ βάθος 0,70 μ. ἀπὸ τοῦ χείλους τοῦ λάκκου (εἰκ. 28).

Τίς περισσότερες πιθανότητες γιὰ τὴ θέση τῆς πυρᾶς συγκεντρώνει ἡ ἐπιφάνεια νότια τοῦ Λιθοσωροῦ 66 καὶ ἀνατολικὰ τοῦ Ἀποθέτη 39. Κατὰ τὴν ἀνασκαφὴ τῶν ἐτῶν 2011-2013 δοκιμαστικὲς τομὲς μέσα στὸ τετράγωνο 20 τοῦ γενικοῦ καννάβου, ἀποκάλυψαν τμῆμα ἐκτεταμένου σωροῦ, κατὰ θεωρητικὸ ὑπολογισμὸ διαμ. 3.50-3.70 μ.[580],

---

ἀρχαῖο δάπεδο, ἐντοπίσθηκε κατὰ τὴν ἀνασκαφὴ δοκιμαστικῆς τάφρου ἐκτεταμένος σωρὸς θραυσμένων ἀγγείων, σύγχρονων τῆς κεραμεικῆς τοῦ Ἀποθέτη 39, Παντελίδου Γκόφα 2011-2013. Ἐκεῖ, στὴν κορυφή του, μεταξὺ πλήθους κατεστραμμένων ἀγγείων καὶ ὀστράκων, βρέθηκε μεγάλη λεπίδα ὀψιανοῦ θραυσμένη *in situ* στὰ δύο, μὲ τὰ συγκολλώμενα τμήματά της ἐπάνω σὲ χῶμα, σὲ κάποια ἀπόσταση ἀπὸ τὶς ριγμένες πέτρες.

579. Ἡ κατασκευὴ τοῦ νέου στεγάστρου ἔχει μειώσει τὴν εὐχέρεια κίνησης καὶ ἐπιπλέον ἡ ὑπερκείμενη κατασκευὴ στὸ σημεῖο αὐτὸ παρουσιάζει κινδύνους γιὰ τοὺς ἐργαζόμενους. Πρβ. Παντελίδου Γκόφα 2007, 5-6.

580. Παντελίδου Γκόφα 2011, 2012, 1013.

σχηματισμένου ἀπὸ θραυσμένα ἀγγεῖα καὶ ὄστρακα, ριγμένα ἢ συγκεντρωμένα ἐπάνω στὸ ἀρχαῖο δάπεδο. Τὰ ἀγγεῖα εἶναι σύγχρονα τῆς κεραμεικῆς τοῦ Ἀποθέτη 39 καὶ παρουσιάζουν ἴδια σχήματα καὶ ὅμοια χαρακτηριστικὰ καταστροφῆς. Ἀπὸ τὴν πρώτη ἐξέταση, ὅμως, πολὺ λίγα φαίνονται νὰ διατηροῦν σημάδια τῆς γνωστῆς διχρωμίας, ὀφειλόμενης σὲ ἐπίδραση θερμότητας μετὰ τὴ θραύση τους. Ὁ σωρὸς ἔχει ὕψος 0.30 μ.[581], ἀλλὰ περὶ τὸ κεντρικὸ σημεῖο του, ὅπως ὑπολογίζεται, διακρίθηκε στὸ δάπεδο τοῦ Νεκροταφείου[582] τμῆμα ἀπὸ τὸ χεῖλος λάκκου, μὲ δύο πλευρὲς ἀποκαλυμμένου μήκους 0.90 καὶ 0.65 μ. ἑνούμενες σὲ ὀρθὴ γωνία. Τὸ κατώτατο στρῶμα τῆς κεραμεικῆς τοῦ σωροῦ, ἀνάμεικτο μὲ πολλὲς πέτρες, τερμάτιζε μέσα στὸν λάκκο. Ἐκεῖ βρέθηκαν τεμάχια λεκανῶν καὶ ἀμφορίσκου, ποὺ διατηροῦν ἐπάνω τους κολλημένη καθαρὴ στάχτη. Ἀπὸ αὐτὸ τὸ βάθος καὶ κάτω (1.42 ἀπὸ 0.00 ἀνασκαφῆς), ὁ λάκκος περιεῖχε μόνον σταχτοχώματα σὲ διαπιστωμένο πάχος 0.30 μ.[583].

Μὲ τὰ στοιχεῖα αὐτά, διαμορφώνεται ἡ βάσιμη ὑπόθεση ὅτι ὁ ὀρθογώνιος λάκκος εἶναι ἡ θέση πυρᾶς, ποὺ καλύφθηκε μὲ θραυσμένα ἀγγεῖα. Παρὰ ταῦτα, ἐγείρονται ἐρωτήματα σχετικὰ μὲ τὶς ὑπάρχουσες ἀντιθέσεις. Στὶς ἀνώτερες στρώσεις ἡ κεραμεικὴ φαίνεται περίπου ἀπρόσβλητη ἀπὸ θερμότητα, παρ᾽ ὅλον ὅτι χαμηλὰ βρέθηκαν σταχτοχώματα σὲ παχὺ στρῶμα καὶ καθαρὴ στάχτη κολλημένη στὰ ὄστρακα. Ἐξ ἄλλου, παρὰ τὴν ὁμοιότητα τῆς κεραμεικῆς αὐτῆς μὲ τὰ ἀγγεῖα τοῦ Ἀποθέτη 39, δὲν ἀποκλείεται ἡ πυρὰ νὰ σχετίζεται μὲ ἄλλον ἀποθέτη τοῦ Νεκροταφείου.

Τὰ στοιχεῖα τοῦ Ἀποθέτη 39 παρουσιάζουν μία νέα, ἄγνωστη μέχρι τώρα τελετουργία περὶ τὴν ταφὴ τῶν νεκρῶν. Ἐνδεικτικὴ τῆς ὑπάρχουσας διαφορᾶς ταφικῶν ἐθίμων μεταξὺ Τσέπι καὶ Κυκλάδων, πλὴν ὅσων παρουσιάσθηκαν καὶ σχολιάσθηκαν κατὰ τὴ δημοσίευση τοῦ Πρωτοελλαδικοῦ Νεκροταφείου[584], εἶναι ἡ ἀπουσία εἰδωλίων. Τὸ ἕνα σχηματικὸ μαρμάρινο **Λ 658** καὶ τὸ ἀμφίβολο πήλινο **2500** δὲν ἀλλάζουν τὴν εἰκόνα. Ἀπ᾽ ἐναντίας ἐπικυρώνουν τὸ ἀρνητικὸ συμπέρασμα ὅτι οἱ κάτοικοι τοῦ Τσέπι τῶν φάσεων Ἀποθέτη 39 καὶ τοῦ Πρωτοελλαδικοῦ Νεκροταφείου[585] δὲν συνοδεύουν τὶς σχετικὲς τελετὲς καὶ τοὺς νεκροὺς μὲ εἰδώλια, ὅπως τὰ γνωρίζουμε ἀπὸ τὶς Κυκλάδες. Ἡ ἀπουσία τους πιστεύεται ὅτι δὲν ὀφείλεται στὴν ἀδυναμία κατεργασίας μαρμάρου, διότι ἄλλως τὸ ἔθιμο θὰ μποροῦσε νὰ ἀσκηθεῖ μὲ πήλινα εἰδώλια.

Ἡ συστηματικὴ ἀνασκαφὴ τοῦ λάκκου, ποὺ ἐπέτρεψε λεπτομερὴ παρατήρηση, συγκέντρωση δεδομένων καὶ συναγωγὴ συμπερασμάτων καθιστοῦν τὸ εὕρημα μοναδικό. Παρὰ ταῦτα, ὅπως καὶ ἀλλοῦ σημειώθηκε ἐκτενέστερα, ὁ Ἀποθέτης 39 δὲν εἶναι ὁ μόνος[586]. Συσσώρευση σπασμένων ἀγγείων ἢ ἀντικειμένων, ὀλίγων καὶ ὁρισμένων πάντοτε σχημάτων, ἔχουν ἐντοπισθεῖ σὲ μερικὰ νεκροταφεῖα νεώτερα τοῦ Τσέπι, ὅλα τῆς Πρωτοχαλκῆς ἐποχῆς, ἀλλὰ ἡ προέλευσή τους ἔχει παρανοηθεῖ ἢ παραβλεφθεῖ. Παρόμοια στοιχεῖα ἀπέδωσε ἡ περιοχὴ V στὸν Ἅγιο Κοσμᾶ[587], τὸ νεκροταφεῖο στοὺς

---

581. Ἡ κορυφή του σὲ βάθος 1.00 μ. ἀπὸ 0.00 ἀνασκαφῆς.

582. Βάθος 1.31 μ. ἀπὸ 0.00 ἀνασκαφῆς.

583. Παντελίδου Γκόφα 2012, 17-19, πίν. 16β-19β. Ἡ ἀνασκαφὴ τοῦ σημείου διακόπηκε, γιὰ νὰ ἐρευνηθεῖ ἡ ἔκταση τοῦ σωροῦ ἰδιαίτερα, ὡς ἑνιαῖο σύνολο.

584. Παντελίδου Γκόφα 2005, 328-335.

585. Περὶ τοῦ σχήματος τῶν Πρωτοελλαδικῶν Ι εἰδωλίων στὴν Ἀττική, Pantelidou Gofa 2015b.

586. Pantelidou Gofa 2008, 281-289.

587. Mylonas 1959, 106 ἑ., εἰκ. 110.

Ἁγίους Ἀναργύρους Νάξου[588] καὶ ὁ λάκκος στὸ Κάτω Ἀκρωτήρι Ἀμοργοῦ[589]. Πολλὲς ὁμοιότητες, ὅπως τὸ πλῆθος τῶν θραυσμένων ἀγγείων μέσα σὲ πυρὰ ποὺ βρίσκεται σὲ ἄμεση σχέση μὲ ταφές, σημειώνονται στὸ σπήλαιο Διροῦ, ἀλλὰ τὸν πραγματικὸ χαρακτήρα τοῦ εὑρήματος, παλαιότερου καὶ αὐτοῦ τοῦ Τσέπι, θὰ παρουσιάσει ἡ ἐπικείμενη δημοσίευσή του. Κατὰ μία φάση νεώτερος τοῦ Τσέπι καὶ σὲ παραθαλάσσια θέση τῆς Ἀττικῆς, στὰ Ἀστέρια Γλυφάδας, βρέθηκε ἀποθέτης μὲ θραυσμένα σκεύη τῆς Πρωτοκυκλαδικῆς Ι, ὁ ὁποῖος σχηματίσθηκε μέσα σὲ τεχνητὸ λαξευμένο ὄρυγμα[590]. Οἱ ὁμοιότητες τοῦ νεκροταφείου μὲ τὸ Τσέπι εἶναι πολλές, ὅπως τὸ σχῆμα τῶν τάφων, οἱ πολλαπλὲς ταφὲς καὶ τὰ σχήματα τῶν ἀγγείων.

Ἡ σύνθετη διαδικασία σὲ διαδοχικὰ στάδια καὶ μὲ ὁρισμένο τυπικό, ποὺ ἀκολουθοῦσε ἡ νεκρικὴ τελετουργία, ὅπως μάλιστα ἀναλύθηκε στὴν ἀρχὴ τοῦ κεφαλαίου, ἀπαιτοῦσε τὴ χρήση πολλῶν καὶ συγκεκριμένου σχήματος σκευῶν, πιθανότατα μάλιστα κατὰ μία καθορισμένη σειρά. Οἱ παρατηρούμενες ἐπεμβάσεις κατὰ τὴ χρήση τους ὁδηγοῦν σὲ ὑποδηλούμενες ἐνέργειες, ποὺ μόνον ὡς σκέψεις μποροῦν νὰ διατυπωθοῦν.

Πολλὰ μικρά, ὅπως σκύφοι, σφαιρικὰ καὶ ἀμφορίσκοι, ἔχουν φθαρμένο, τριμμένο χεῖλος σὲ μῆκος περίπου 3-5 ἑκ. καὶ σὲ ὕψος ἀπὸ λίγα χιλιοστὰ ἕως 2 τὸ πολὺ ἑκατοστά[591]. Ἡ ἐπισταμένη ἐξέταση ἀποκαλύπτει ὅτι ἡ φθορὰ δὲν ἔχει προέλθει ἀπὸ συνήθη χρήση ἀλλὰ ὀφείλεται σὲ ἠθελημένη τριβὴ τοῦ συγκεκριμένου σημείου. Τὸ σύνολο τῶν περιπτώσεων δίνει τὴν ἐντύπωση ὅτι σκοπὸς τῆς φθορᾶς ἦταν νὰ σχηματισθεῖ σημεῖο προχοῆς, τόσο στὰ ἀνοικτά, ὅσο καὶ στὸ ἄκρο τοῦ λαιμοῦ τῶν κλειστῶν. Ἄρα, εἴτε τὸ ὑγρὸ θὰ ἦταν σχετικὰ πολύτιμο εἴτε ἡ ροὴ ἔπρεπε νὰ κατευθυνθεῖ σὲ συγκεκριμένο σημεῖο, ἢ καὶ τὰ δύο.

Δεύτερο σημεῖο ἠθελημένης ροῆς εἶναι μία ὀπὴ στὸ σῶμα τῶν κλειστῶν, κυρίως στὴν κοιλιὰ καὶ ὀλιγώτερο στὴ βάση. Ἡ ὀπή, ἀνοιγμένη πρόχειρα καὶ ὁπωσδήποτε μετὰ τὴν ὄπτηση, ἔχει διάμετρο 2-3 ἑκ. Στὰ ἀνοικτά, λεκάνες καὶ σκύφους, εἶναι σπανιώτερη καὶ βρίσκεται στὴ βάση[592]. Σχήματα κλειστῶν εἶναι καὶ πάλι τὰ μικρά, ἀμφορίσκοι καὶ σφαιρικά, ἐνῶ σὲ μεγάλα, ὅπως ἀμφορεῖς, κρατῆρες καὶ πίθοι, ἡ ὀπὴ εἶναι σπάνια καὶ ἀβέβαιη. Ἡ ἀμελὴς διάνοιξη ἀφήνει κάποτε ἀμφιβολίες ἐὰν ἡ διάτρηση ἦταν πράγματι ἠθελημένη ἢ ἐὰν προῆλθε ἀπὸ τυχαῖο σπάσιμο. Ὡς παράδειγμα ἀπόλυτα βεβαιωμένης ἐπέμβασης ἀναφέρεται ὁ ἀμφορίσκος **1536**. Τὸ ἀγγεῖο φέρει μάλιστα δύο ὀπές, μία πρόχειρη καὶ δεύτερη παράπλευρη μηνοειδή, ἀνοιγμένη μὲ κοφτερὸ ἐργαλεῖο, καθὼς καὶ φθαρμένο τμῆμα στὸ χεῖλος τοῦ λαιμοῦ (εἰκ. 29-30). Ἀβέβαιος παραμένει ὁ τρόπος πλήρωσης καὶ κένωσης αὐτῶν τῶν ἀγγείων, δεδομένου ὅτι ἡ ὀπὴ εἶναι πολὺ μεγάλη καὶ τὸ ὑγρὸ δὲν θὰ μποροῦσε νὰ συγκρατηθεῖ στὴν κοιλιὰ τοῦ ἀγγείου, ὅπως συνέβαινε στὰ ρυτά. Μία ἀπάντηση εἶναι ὅτι ἔφρασσαν τὴν ὀπὴ προχείρως καὶ στιγμιαίως μὲ τὴν παλάμη, μέχρις ὅτου ρεύσει τὸ ὑγρὸ στὸ ἐπιθυμητὸ σημεῖο[593].

---

588. Doumas 1977, 102 ἑ.

589. Τσούντας 1898, 166-168. Ὁ ἀποθέτης τῆς Κέρου ἀποδεικνύεται τώρα ὅτι ἦταν κοινὸ ἱερὸ τῶν Ναυτικῶν τῶν Κυκλάδων, Renfrew, 2013.

590. Πετράκος 2013, 13. Καζᾶ-Παπαγεωργίου 2013, 5-7.

591. Π.χ. σκύφοι **1518** (ρηχός, πίν. 88) καὶ **1558** (βαθύς, πίν. 80), σφαιρικὸ **2142** (πίν. 98), ἐγχάρακτος ἀμφορίσκος **1536** (πίν. 30).

592. Πρβ. Κόκκου-Βυρίδη 1999, 162 καὶ σημ. 109 ὅπου καὶ βιβλιογραφία.

593. Πρβ. ὀπὲς στὸ σῶμα ἀγγείων Ἱστορικῶν χρόνων, ποὺ προέρχονται ἀπὸ πυρές. Κόκκου-Βυρίδη 1999, 71-72. Βλ. ἐπίσης, ἔ.ἀ., πίν. 43, ἀγγεῖα

Ἡ χρήση τῶν μεγάλων λεκανῶν δὲν εἶναι εὔκολο νὰ ὁρισθεῖ. Πιθανὸν νὰ χρησίμευαν γιὰ τὴν προσαγωγὴ ἢ ἀνάμειξη τροφῶν ἢ προσφορῶν ἢ ἁπλούστερα ὡς δοχεῖα γιὰ τὸ ἐπὶ τόπου πλύσιμο, καθαρισμὸ τοῦ νεκροῦ. Μὲ τοὺς ἀμφορεῖς θὰ μετέφεραν τὰ ἀναγκαῖα ὑγρά, ἐνῶ τὰ μεγάλα βαθειὰ ἀνοικτὰ σκεύη, ὅπως οἱ ὀγκώδεις σκύφοι, οἱ κρατῆρες καὶ οἱ πίθοι ἦταν κατάλληλοι γιὰ στερεὰ καὶ ὑγρά. Στὴν εὐρεία γάστρα τῶν καρποδοχείων ἢ καὶ μετὰ τὴ φθορὰ αὐτῆς, θὰ τοποθετοῦσαν ἰδιαίτερου τύπου προσφορές. Τοῦτο ὑποδηλώνεται ἀπὸ τὸ ὀστοῦν ποὺ σώθηκε στὴν κοίλη ἀπόληξη τοῦ στελέχους **1603** καθὼς καὶ ἀπὸ τὴν παρατήρηση ὅτι βρέθηκαν ἀρκετὰ πόδια καρποδοχείων χωρίς τὴ γάστρα. Ἴχνη πυρᾶς σὲ αὐτὰ δὲν ὑπάρχουν καὶ γι᾽ αὐτὸ εἶναι βέβαιο ὅτι δὲν χρησίμευαν ὡς θυμιατά.

Ἡ δευτερογενὴς μεταβολὴ τοῦ χρώματος τῶν ἀγγείων, ποὺ ἀναφέρεται ὡς δι-χρωμία πυρᾶς, εἶναι συνηθέστατη στὰ μικρὰ καὶ μεσαίου μεγέθους ἀγγεῖα ἀλλὰ ὀλιγώτερο ἔντονη καὶ ἀνεπαίσθητη στὰ ὀγκώδη. Ἐὰν τοῦτο δὲν ὀφείλεται στὴ χαμηλὴ ποιότητά τους, μποροῦμε νὰ σκεφθοῦμε ὅτι σύμφωνα μὲ τὸ τελετουργικό, ὡς ἁπλῶς βοηθητικά, δὲν ἔρχονταν σὲ ἄμεση ἢ ἔμμεση ἐπαφὴ μὲ τὸν νεκρὸ καὶ ὡς ἐκ τούτου δὲν ρίχνονταν πάντοτε στὴν πυρά. Σὲ αὐτὸ ἴσως ὀφείλεται ἡ συγκεντρωμένη τοποθέτηση ὀστράκων τους, ὅπως τῆς ὁμάδας 135 (εἰκ. 33) καὶ ἄλλων, σὲ ἕνα σημεῖο. Τελικά, πάντως, ὅλα ἔπρεπε νὰ ἀχρηστευθοῦν καὶ νὰ μὴ ἐπανέλθουν σὲ οἰκιακὴ χρήση.

Ὅποια ἑρμηνεία καὶ ἐὰν δώσουμε, τὰ εὑρήματα δηλώνουν ὅτι ὑπηρετοῦσαν μία τυπικὴ καὶ σύνθετη διαδικασία, καθιερωμένη μετὰ ἀπὸ συνεχὴ ἐπανάληψη ποὺ δημιούργησε ἐπιβαλλόμενη παράδοση. Ἡ σύνθετη διαδικασία σημαίνει ὅτι ἡ τελετουργία δὲν ἦταν καινοφανής, δὲν ἐφαρμόσθηκε γιὰ πρώτη φορὰ στὸ Τσέπι, ἀλλὰ ἀποτελοῦσε θεμελιωμένο ταφικὸ ἔθιμο. Ἄρα ὡς ἔθιμο πρέπει νὰ τὸ τηροῦσαν ὁμοίως τὴν ἴδια ἐποχὴ ἢ παλαιότερα ἄλλες ὁμάδες καὶ πληθυσμοί. Ἔνδειξη αὐτοῦ ἀποτελοῦν ἴσως τὰ θραυσμένα ἀγγεῖα σὲ πυρὰ τοῦ Διροῦ καὶ τὰ νεώτερα τῶν νεκροταφείων ποὺ μόλις ἀναφέραμε, στὸν Ἅγιο Κοσμᾶ, κ.λπ.

Ἐξ ἴσου σημαντικὴ μὲ τὴ μελέτη τῶν ταφικῶν ἐθίμων καὶ τὰ προκύπτοντα συμπεράσματα, παρουσιάζεται ἡ ἀνάλυση τῆς κεραμεικῆς τοῦ Ἀποθέτη 39, ποὺ συμβάλλει οὐσιαστικὰ στὴ συστηματικὴ σύνταξη τῆς Τυπολογίας καὶ τὸν καθορισμὸ τῆς φάσης "Βόρεια κλιτὺς" Ἀκροπόλεως Ἀθηνῶν. Τὰ πολλαπλὰ δείγματα κάθε ἑνὸς τῶν 11 κυριωτέρων σχημάτων διαμορφώνουν συγκεκριμένους τύπους, ὅλους σύγχρονους μεταξύ τους, ποὺ παραβάλλονται ἢ διαφοροποιοῦνται ἀπὸ παρόμοια σκεύη ἄλλων περιοχῶν καὶ μαρτυροῦν τὶς ἐξωτερικὲς σχέσεις καὶ ἐπιδράσεις.

Ἡ ποιότητα, τὸ μέγεθος, τὸ ὁρισμένο σχῆμα καὶ τὰ ἐπὶ μέρους διακριτὰ μέρη, ὅπως διάπλαση χείλους, λαιμοῦ, βάσης, λαβῆς κ.λπ., ἐφαρμόζονται σὲ δεκάδες ἢ καὶ ἑκατοντάδες σχεδιαστικὰ ὁλοκληρωμένα ἀγγεῖα, ὅλα τοπικῆς παραγωγῆς[594] καὶ ἀπὸ τὸ πλῆθος αὐτῶν προκύπτουν ἔγκυροι καὶ χαρακτηριστικοὶ τύποι μιᾶς φάσης. Ἡ χειροποίητη κατασκευή τους, ἀπὸ διαφορετικὰ προφανῶς ἐργαστήρια, ἔχει ἐπιφέρει τὶς μικρὲς διαφορὲς στὶς λεπτομέρειες, οἱ ὁποῖες, ὅμως, δὲν ἀλλοιώνουν τὴ γενικὴ μορφὴ

B122, B123, B127. Γιὰ ὀπὴ στὸν πυθμένα βλ. μεταξὺ ἄλλων Andronikos 1968, 94. Kistler 1998, ἰδίως 58-59. Simon 2004, 245.

594. Βλ. Παράρτημα 1.

τοῦ σκεύους. Ἡ ἐπὶ μέρους περιγραφὴ καὶ ὁ σχολιασμὸς κάθε σχήματος διατυπώνονται καὶ ἀναλύονται στὰ κεφάλαια τῆς Κεραμεικῆς καὶ τῆς Χρονολόγησης, ἡ δὲ σχεδιαστικὴ ἀπεικόνιση στοὺς εἰδικοὺς Πίνακες Τυπολογίας (πίν. 12-109). Χρήσιμο ὡστόσο εἶναι νὰ τονισθοῦν καὶ πάλι τὰ σημαντικώτερα χαρακτηριστικά τους καθώς καὶ οἱ ὁμοιότητες ἢ διαφορὲς μὲ τὸ γνωστὸ σύγχρονο ὑλικό.

Κατ᾽ ἀρχὴν οἱ σκύφοι (πίν. 80-93), μὲ τὸ εὐθὺ χεῖλος καὶ τὴ λαβὴ ἢ λαβὲς σωληνωτὲς χαμηλές, συχνὰ ἐνσωματωμένες στὸ περίγραμμα, διαχωρίζονται σαφῶς ἀπὸ τὸν ἐπικρατοῦντα στὸ Αἰγαῖο τύπο μὲ περίκυρτο χεῖλος (“rolled rim”). Τὰ χαρακτηριστικὰ τοῦ Τσέπι ἀπαντῶνται σὲ ὁρισμένες θέσεις τῆς ἠπειρωτικῆς Ἑλλάδος, Θεσσαλίας, Πελοποννήσου καὶ ἀπὸ τὶς Κυκλάδες στὸν Σάλιαγκο καὶ τὴν Ἁγία Εἰρήνη τῆς Κέας, δηλαδὴ θέσεις, τουλάχιστον οἱ δύο τελευταῖες, ἀρχαιότερες τῆς Πρωτοκυκλαδικῆς Ι.

Οἱ μεγάλες λεκάνες (πίν. 54-59), μὲ τὴν πλατειὰ κυλινδρικὴ λαβή, ἔχουν ἐπίσης εὐθὺ χεῖλος, λεπτὸ ἕως παχύ, ὅπως σὲ θέσεις τῆς Στερεᾶς, ἀλλὰ ποτὲ περίκυρτο (“rolled”), ὅπως στὴν Πελοπόννησο, τὶς Κυκλάδες καὶ τὸ Αἰγαῖο γενικά.

Ἰδιαίτερο ἐνδιαφέρον ἔχουν οἱ λίγοι τραχεῖς ἐγχάρακτοι σκύφοι (πίν. 88-91), ἄγνωστοι σὲ ἄλλες περιοχές. Ἡ κατασκευή τους φαίνεται νὰ εἶναι ἐντόπια, ἀλλὰ τὰ δείγματα, συνολικὰ 15, ὑποδηλώνουν μίμηση ξένου προτύπου, ποὺ δὲν παγιώθηκε καὶ πάντως δὲν προτιμήθηκε γιὰ καθημερινὴ χρήση στὸ Τσέπι. Παρόμοια σκεύη, ἀλλὰ μόνον κατὰ τὴν ποιότητα τοῦ πηλοῦ καὶ τὸ σχῆμα, βρέθηκαν στὴν Ἀγορὰ καὶ στὰ Πευκάκια. Αὐτὰ ὅμως δὲν εἶναι ἐγχάρακτα, τὰ δείγματα εἶναι ἀκόμα ὀλιγώτερα καὶ συνεπῶς δὲν δημιουργήθηκαν ἐπὶ τόπου[595]. Χρήσιμος εἶναι πάντως ὁ συσχετισμὸς τῶν ἀκόσμητων τῆς Ἀγορᾶς μὲ τυπικὸ σχῆμα τῶν Βαλκανίων[596], ποὺ ἂν τοῦτο ἰσχύει, παρέχει μία εἴδηση γιὰ σύνδεση τοῦ Τσέπι μὲ βόρειες περιοχές.

Ἐντόπια μὲ εὐρεία χρήση εἶναι τὰ σφαιρικά (πίν. 98-103). Ἀπὸ τὴν ἀρχὴ τῆς μελέτης ἐπιδιώχθηκε νὰ μὴν ὀνομασθοῦν πυξίδες γιὰ νὰ μὴ συνδεθοῦν μὲ τὸ παρόμοιο χαρακτηριστικὸ σκεῦος τῆς Πρωτοκυκλαδικῆς ΙΙ. Ἐκτὸς ἀπὸ τὴν ἀπουσία καλύμματος καὶ λαβῶν, καθὼς καὶ τὴ χρονολογικὴ ἀπόσταση, βασικὴ εἶναι ἡ διαφορὰ στὴ διακόσμηση. Τὰ σφαιρικὰ εἶναι μόνον γραπτὰ καὶ ποτὲ ἐγχάρακτα, παρὰ τὴν εἰδίκευση τῶν τοπικῶν κεραμέων στὴν τεχνικὴ αὐτὴ καὶ ἡ βαφή τους πάντα ἡ ἑλλαδικὴ ἄψητη φλοιωτή (“crusted”), χαρακτηριστικὴ τῆς Χαλκολιθικῆς στὴ Στερεὰ Ἑλλάδα καὶ στὴν Πελοπόννησο. Πιθανὴ σύνδεση μὲ τὸν Βορρᾶ ὑποδηλώνει μικρὴ ὁμάδα τους μὲ ἔντονα τονισμένο τὸ πλαστικὸ θέμα (πίν. 100), ποὺ παραπέμπει σὲ περισσότερο ἐκφραστικὲς μορφὲς ἀπὸ τὸν Μακρύγιαλο καὶ τὶς Μικροθῆβες[597].

Ἀντίθετα, ἀπὸ τὶς Κυκλάδες ἔχουν προέλθει τὰ πρότυπα τῶν δύο πυξίδων (πίν. 78-79), ἀλλὰ καὶ πάλι ὑπάρχει κάποια προσπάθεια ἐφαρμογῆς τοπικῆς διακοσμητικῆς στὸ γραπτὸ κάλυμμα **1607** τῆς πυξίδας **1702**.

Τὰ πιθόσχημα (πίν. 66-75), μᾶλλον ἄγνωστα στὴν ἠπειρωτικὴ Ἑλλάδα, συνηθίζονται στὴ Χαλκολιθικὴ Ἀττικὴ καὶ γίνονται ἀρκετὰ κοινὰ ἀργότερα κατὰ τὴν Πρωτοχαλκὴ ἐποχὴ στὶς Κυκλάδες καὶ τὴν Κρήτη (Ἁγία Φωτιά). Ἐνδιαφέρουσα εἶναι ἡ μικρὴ ὁμάδα τῶν εὐρύστομων νευρωτῶν μὲ πλαστικὲς κατακόρυφες ραβδώσεις σὲ

595. Βλ. κεφάλαιο: Ἡ Κεραμεική.

596. Johnson 1999, 325.

597. Βλ. κεφάλαιο: Σφαιρικά, σημ. 365.

ὅλο τὸ σῶμα, ποὺ παραπέμπουν στὴν τυπικὴ πτυχωτὴ διακόσμηση Cernavodă I/III τῆς ΝΑ Εὐρώπης.

Οἱ ἀμφορεῖς (πίν. 12-17), ἑνιαίου περιγράμματος καὶ ἐνδιάμεσου τύπου, εἶναι συχνὰ ἀμφικωνικοί, ὅπως στὴ Θεσσαλία καὶ τὴ Μακεδονία, ἀλλὰ καὶ σὲ βαθειὰ πιθοειδῆ τοῦ Σάλιαγκου, ἐνῶ στὸν τύπο μὲ διακριτὸ λαιμὸ καὶ κωνικὸ κάτω σῶμα ἐπισημαίνεται ἡ ὁμοιότητα μὲ ἀντίστοιχο σχῆμα τῶν τοπικῶν ἀμφορίσκων.

Τὰ καρποδοχεῖα (πίν. 44-51) βρίσκονται τόσο στὴν ἠπειρωτικὴ Ἑλλάδα ὅσο καὶ στὸν Σάλιαγκο, μὲ τὸν ὁποῖο συνδέονται λίγα δείγματα μὲ ἰδιάζουσα ὁμοιότητα στὴν ἔνταση τοῦ ποδιοῦ. Τὸ τοπικὸ διακριτικό τους, ὅμως, εἶναι ὁ πλατὺς δακτύλιος ἕδρασης, ὁ ὁποῖος δὲν ἐφαρμόσθηκε σὲ ἄλλον χῶρο.

Τὴν πολὺ στενὴ σύνδεση μὲ τὴ θάλασσα ὑποδεικνύουν τὰ ὁμοιώματα δύο τουλάχιστον πλοίων, ποὺ προῆλθαν ἀπὸ τὴ συγκόλληση ὀστράκων μὲ στρεβλὰ τοιχώματα καὶ ὀπὲς κάτω ἀπὸ τὸ χεῖλος (πίν. 108-109). Ἐπὶ πλέον, ἑρμηνεύουν μὲ τὸν καλύτερο τρόπο, τὴν ἐξάπλωση πλήθους ὁμοίων σὲ ὅλο τὸ Αἰγαῖο τὴν ἐποχὴ τῆς μεγάλης διακίνησης τῶν πληθυσμῶν.

Ἀπ᾽ εὐθείας σχέση μὲ τὸν Βορρᾶ πιστοποιεῖ τὸ εἰσηγμένο καὶ θραυσμένο μέσα στὸν Ἀποθέτη πινάκιο **1608** (εἰκ. 39-40 καὶ πίν. 76-77). Γνήσιο δεῖγμα τῶν σκευῶν τύπου Bratislava χρονολογεῖ καὶ συνδέει ἄμεσα τὸ Τσέπι μὲ τοὺς κομιστὲς τῶν ἰδιότυπων πινακίων, πού, ὅπως τώρα ἀποδεικνύεται, ἡ ἐπικοινωνία τους ἔφθασε μέχρι Ἀττικῆς. Ἀπὸ τοὺς δύο δρόμους ποὺ ἔχει ἐντοπίσει ἡ ἐξειδικευμένη μελέτη τοῦ τύπου, τὸ ἐπίπεδο σχῆμα του ὑποδεικνύει τὴ ΒΔ διαδρομὴ καὶ ἐντάσσεται στὴν ὁμάδα Kosovo, Ν. Ἀλβανία, Ἤπειρος[598].

Τελευταῖος μνημονεύεται ὁ ἀμφορίσκος (πίν. 18-41), τὸ πιὸ χαρακτηριστικὸ σχῆμα τοῦ Τσέπι, ποὺ ἔχει πολλὲς ὁμοιότητες μὲ τὸ κατ᾽ ἐξοχὴν κυκλαδικὸ ἀγγεῖο. Ἤδη ἀπὸ τὴ δημοσίευση τῶν τάφων[599] εἶχαν ἐπισημανθεῖ οἱ τυπολογικὲς διαφορές του μὲ τὰ κυκλαδικά. Ἡ ἀφθονία τῶν δειγμάτων τοῦ Ἀποθέτη ἐπέτρεψε τὴ διεξοδικὴ μελέτη καὶ τυπολογικὴ κατάταξη αὐτῶν, ποὺ ἔφθασε μέχρι τὸν προσδιορισμὸ ρυθμοῦ Τσέπι μὲ συγκεκριμένα χαρακτηριστικὰ σχήματος καὶ διακόσμησης.

Ὁ μεγάλος ἀριθμὸς τῶν ἀμφορίσκων, προερχόμενος μάλιστα πρὸς τὸ παρόν, ἀπὸ μία μόνον θέση, πιστοποιεῖ τὴν εὐρεία χρήση του καὶ ἀποκαλύπτει τὴν καθιέρωσή του ὡς βασικοῦ σκεύους τῆς νεκρικῆς τελετουργίας. Τοῦτο σημαίνει ὅτι τὴν ἐποχὴ τοῦ Ἀποθέτη 39, ἂν καὶ πολυτελὲς ἀγγεῖο, ἦταν προσιτὸ σὲ πλῆθος κατοίκων τοῦ Τσέπι καὶ συνεπῶς θὰ μποροῦσε ἐπὶ πλέον νὰ ἀποτελεῖ καὶ ἐξαγώγιμο εἶδος. Στὶς Κυκλάδες οἱ ἀμφορίσκοι, σχετικὰ πολὺ ὀλίγοι[600], προέρχονται ἀπὸ τάφους καὶ παρουσιάζουν κατασκευαστικὲς ὁμοιότητες ἀλλὰ καὶ διαφορὲς πρὸς τὰ ἀγγεῖα τοῦ Τσέπι. Αὐτὲς οἱ θεμελιώδεις διαπιστώσεις, ὅπως ἡ πρώιμη χρονολόγηση τῶν ἀγγείων τοῦ Τσέπι, βεβαιωμένη πλέον καὶ μὲ τὴ μέθοδο R 14[601], ἡ εὐρεία χρήση τους καὶ ἡ τυποποιημένη

---

598. Βλ. Coleman, 2011. Ἡ σύνδεση τῶν ἐγχάρακτων πινακίων Τσέπι μὲ Βορρᾶ - Bratislava προβάλλεται τελευταῖα στὴ βιβλιογραφία, βλ. Ἀνακοίνωση, Eva Alram-Stern 2011 καὶ τελευταῖα Tsirtsoni, Ἀνακοίνωση στὸ Διεθνὲς Συνέδριο *Ἡ Προϊστορία τῆς Ἀθήνας καὶ τῆς Ἀττικῆς*, Ἀθήνα 27-31 Μαΐου 2015 (ὑπὸ ἔκδοση).

599. Παντελίδου Γκόφα 2005, 300-303.

600. Παρὰ τὴν μέχρι τώρα ἀπουσία εὑρημάτων ἀπὸ ἀποθέτες καὶ οἰκισμούς.

601. Βλ. Παράρτημα 7.

παραγωγή τους, ὁδηγοῦν στὴ βάσιμη ὑπόθεση ὅτι ἡ διαδρομὴ ἐπιρροῆς ἀκολούθησε ἀντίστροφη φορὰ ἀπὸ αὐτήν ποὺ γνωρίζουμε[602]. Ἀπὸ τὴν Ἀττικὴ τὰ προϊόντα τῆς Στερεᾶς Ἑλλάδος, τὰ κοινὰ καὶ ἰδίως τὰ πολυτελῆ, μεταφέρονταν στὰ νησιά[603]. Ἕνα ἀπὸ αὐτὰ ἐπηρέασε γιὰ σύντομο διάστημα τὴ διάπλαση καὶ διακόσμηση ἑνὸς ἰδιότυπου ἀγγείου[604], ποὺ ἐπρόκειτο νὰ ἀποτελέσει χαρακτηριστικὸ σκεῦος μιᾶς φάσης τοῦ Κυκλαδικοῦ πολιτισμοῦ.

Λίγα σχετικὰ καὶ ποικίλης μορφῆς εὑρήματα ἐνισχύουν τὰ συμπεράσματα καὶ ἐπὶ πλέον παρέχουν εἰδήσεις γιὰ ἄλλες ἀσχολίες τῶν κατοίκων τοῦ Τσέπι. Γιὰ τὴ μεταφορὰ τοῦ ὀψιανοῦ ἀπὸ τὴ Μῆλο δὲν χρειάζεται ἰδιαίτερος σχολιασμός, ἐνῶ ἡ πήλινη μήτρα **1887** (πίν. 119) καὶ τὸ ἀσημένιο ἔλασμα **784** (πίν. 114-115) ἀποκαλύπτουν τὴ σχέση τους μὲ τὴ χαλκουργία καὶ τὴν κατεργασία μετάλλων ἐν γένει. Ἡ μήτρα, ποὺ ἦταν ἡ ἴδια σκεῦος κατασκευῆς ἄλλων ἐργαλείων, δηλώνει τὴ χρήση τοῦ μετάλλου στὸν οἰκισμὸ ἀπὸ εἰδικευμένους τεχνίτες, ὅπως ἄλλωστε θὰ συνέβαινε καὶ σὲ ἄλλους οἰκισμοὺς τῆς Ἀττικῆς[605]. Πιὸ ἐνδιαφέρον γιὰ τὸν τρόπο κατασκευῆς, ὅσο καὶ γιὰ τὴν προτεινόμενη ἑρμηνεία ὡς ὑπόλειμμα ἀπὸ κτένι, ἔχει τὸ διπλωμένο ἀσημένιο ἔλασμα **Δ784**. Τὸ μοναδικὸ στὴν ἐποχή, τοπικὸ κατασκεύασμα ἢ δῶρο εἰσηγμένο, ἀποτελεῖ ἀπόδειξη χρήσης τοῦ πολυτίμου μετάλλου[606], καὶ κυρίως ὑποδηλώνει ὑψηλοῦ ἐπιπέδου διαβίωση τῶν κατοίκων τοῦ Τσέπι, ἐφ᾽ ὅσον βέβαια ἡ ἑρμηνεία τοῦ ἐλάσματος εἶναι ὀρθή.

Τὸ μοναδικὸ μαρμάρινο τμῆμα εἰδωλίου **Λ 658** συνδέει ἄμεσα τὸ Τσέπι μὲ τὶς Κυκλάδες, ἐνῶ ἀντίθετα τὸ ἀμφισβητούμενο τμῆμα λαβῆς ἀρύταινας **2601**, ἐάν συμπληρωθεῖ ὡς εἰδώλιο, σχετίζεται κυρίως μὲ Ἑλλαδικὰ καὶ Βόρεια δείγματα (πίν. 42, 43).

Ἀπὸ τὴν παραβολὴ καὶ τὸν συσχετισμὸ τύπων μὲ ἄλλες περιοχὲς ἀναδεικνύεται, τέλος, ἡ οὐσιαστικὴ συμβολὴ τῆς κεραμεικῆς στὴν ἀποκάλυψη καὶ σύνθεση τῆς Ἱστορίας τοῦ τόπου. Στὸ ἤδη γνωστὸ περίγραμμα ἀπὸ τὴ δημοσίευση τοῦ Πρωτοελλαδικοῦ Νεκροταφείου[607] προστίθενται τὰ σχετικὰ ἄγνωστα στοιχεῖα τῆς Νεώτερης Χαλκολιθικῆς, μιᾶς φάσης προγενέστερης ἀπὸ τὴν πλειονότητα τῶν τάφων. Σὲ αὐτὸ τὸ μικρὸ διάστημα τὰ γεγονότα παρουσιάζουν διαφορὲς καὶ ἀποκαλύπτουν διευρυμένες μετακινήσεις.

Οἱ σχέσεις καὶ οἱ δεσμοὶ τοῦ Τσέπι μὲ τὴν Πελοπόννησο (κυρίως Φράγχθι, Λέρνα, Τσούγκιζα, Αἰγείρα)[608], τὴν Εὔβοια (Θαρρούνια) καὶ φυσικὰ τὴν Ἀττικὴ (Σπάτα, Ζάγανι, Κορωπί, Ἀθήνα, Γλυφάδα) βεβαιοῦνται καὶ ἀναδεικνύονται ἀπὸ τὰ γενικὰ χαρα-

602. Βλ. ὅμοια ἄποψη Coleman 2011, 29.

603. Πρβ. Rambach 2000b, 146 καὶ σημ. 665, ὁ ὁποῖος διαπιστώνει ἐπέκταση σχημάτων φάσης Πηλοῦ, ἀμφορίσκων καὶ ἐγχάρακτων πυξίδων, πέραν τοῦ ὁρίου Σίφνος-Νάξος στὴν Ἀττική, Εὔβοια καὶ Βοιωτία, ἀναφέροντας εὑρήματα φρέατος δυτικῆς κλιτύος Ἀκροπόλεως, Παραλίμνης, Τσέπι, Ἁγίου Κοσμᾶ καὶ Ζάγανι.

604. Βλ. παραπλήσιο τύπο τοῦ Στρόφιλα.

605. Πρβ. Καζᾶ-Παπαγεωργίου 2006, 33.

606. Πρβ. Τεμάχιο λιθαργύρου ἀπὸ κυπέλλωση μολύβδου, Τάφος 7,3 Παντελίδου Γκόφα 2005, 66, 68, 323.

607. Παντελίδου Γκόφα ἔ.ἀ.

608. Βλ. Alram-Stern 2004, 154-155.

κτηριστικὰ καὶ τὶς λεπτομέρειες τῆς κατασκευῆς. Ἀρκετὲς φορές, μάλιστα, μαρτυροῦν παράδοση ποὺ προέρχεται ἀπὸ ἀκόμη παλαιότερες σχέσεις καὶ θεμελιώνουν τὴν ἀδιάσπαστη συνέχεια ἀπὸ τὴ Νεολιθικὴ στὴ Χαλκολιθικὴ καὶ τὴ μετάβαση στὴν Πρωτοχαλκή. Ἀπὸ τὰ εὑρήματα διαπιστώνουμε τὶς μετακινήσεις τῶν πληθυσμῶν. Τὸ πέρασμα μέχρι τὴν Εὔβοια ἦταν εὔκολο, ἀλλὰ ἡ ἐπικοινωνία εἶχε λίγους προορισμούς. Τὰ ταξίδια στὴν ἀνοικτὴ θάλασσα, ὅπως ἦταν τότε τὸ Αἰγαῖο, ἦταν συχνὰ καὶ περισσότερο ἑλκυστικά. Ἀπὸ τὸν Μαραθῶνα μέχρι τὴ Μῆλο ὁ πλοῦς ἦταν ἀνοικτὸς καὶ καθορισμένος ἤδη ἀπὸ τὴ Νεολιθικὴ ἐποχὴ τῆς Νέας Μάκρης[609].

Οἱ ἐπαφὲς μὲ τὶς Κυκλάδες εἶναι σαφεῖς, ἰδιαίτερα μὲ τὴν Κέα (Ἁγία Εἰρήνη), τὸν Σάλιαγκο, τὴ Μῆλο καὶ ἄλλα νησιά. Τοῦτο συνέβη τὴν ὥρα ποὺ ἐκεῖ μόλις ἄρχιζαν νὰ δημιουργοῦνται μικρὲς ἀναγνωρίσιμες ἐγκαταστάσεις. Οἱ ἀρχικὰ ὀλιγάριθμοι καὶ ἀπομονωμένοι Νησιῶτες παρουσιάζουν τώρα ἔντονη δραστηριότητα μὲ τὴν ἀνάπτυξη τοῦ ἐμπορίου καὶ τῶν μετακινήσεων στὸν εὐρύτερο Αἰγαιακὸ χῶρο, ἔρχονται σὲ ἐπαφὴ μὲ τὴν ἠπειρωτικὴ χώρα, γνωρίζουν καὶ ἀφομοιώνουν νέα στοιχεῖα, δημιουργοῦν ἐξελιγμένες μορφὲς καὶ διαμορφώνουν τὸν Κυκλαδικὸ χαρακτήρα τοῦ πολιτισμοῦ τους.

Σημαντικὸ θὰ ἦταν ἐπίσης νὰ γνωρίσουμε κάτι περισσότερο γιὰ τὴν ἐπαφὴ μὲ τὴν Κρήτη (Κεφάλα Πετρᾶ), ἐὰν πράγματι ὑπῆρχε ἄμεση ἢ ἔμμεση.

Ἰδιαίτερα ἐνδιαφέρουσα ἀποκαλύπεται κυρίως τώρα μία στροφὴ πρὸς βορειότερες περιοχές, τὴ Φωκίδα, τὴ Θεσσαλία, τὴ Μακεδονία καὶ τὴν Ἤπειρο, ποὺ φθάνει μέχρι τὶς Βαλκανικὲς χῶρες. Ἡ ἐπαφὴ βεβαιώνεται ἀπὸ τὴν ἀνταλλαγὴ ἀγαθῶν καὶ τεχνικῆς Βορείων λαῶν, ποὺ θεωροῦμε πολὺ ἀπομακρυσμένους γιὰ τὴν ἐποχή. Τὰ στοιχεῖα ἀποτυπώνονται στὰ χαρακτηριστικὰ τῶν εὑρημάτων, εἶναι ἁπτὰ καὶ ὁρατὰ καὶ δὲν ἀφήνουν ἀμφιβολίες γιὰ τουλάχιστον ἔμμεση, ἂν ὄχι ἄμεση ἐπικοινωνία. Ὅλα αὐτά, ὅμως, σὲ σχέση μὲ τὸν ὄγκο τοῦ ὑλικοῦ εἶναι πολὺ ὀλίγα καὶ μεμονωμένα. Ἀκόμα καὶ εὐρύτερης ἐφαρμογῆς χαρακτηριστικά[610], ἐὰν πράγματι προέρχονται ἀπὸ μίμηση ξένων μορφῶν, ἐκτελοῦνται μὲ διαφορετικὴ τεχνικὴ καὶ ἔχουν καταστεῖ δυσδιάγνωστα. Πρόκειται σαφῶς γιὰ ἐντόπιες μιμήσεις καὶ ὄχι γιὰ προϊόντα μαζικῆς παραγωγῆς πληθυσμοῦ ἐγκατεστημένου στὴν περιοχή[611].

Ἡ γεωγραφικὴ θέση τοῦ Τσέπι στὴ ΝΑ ἀπόληξη τῆς Στερεᾶς Ἑλλάδος βρίσκεται στὸ τέρμα δρόμων τῆς ἐνδοχώρας καὶ προσφέρει τὴ δυνατότητα συνέχισης πρὸς ἄλλες κατευθύνσεις παρέχοντας διέξοδο σὲ στεριανοὺς λαοὺς πρὸς τὴ θάλασσα. Ὁ εὐρὺς ὅρμος τοῦ Μαραθῶνος ἀποτέλεσε, σὲ ὅλη τὴν Ἀρχαιότητα, Πύλη ἐπικοινωνίας τόσο μὲ τὰ νησιὰ καὶ τὴν Ἀνατολή, ὅσο καὶ σταθμὸ σὲ παράκτιες διαδρομὲς πρὸς τὰ δυτικὰ καὶ βόρεια.

609. Παντελίδου Γκόφα 1995. Βλ. καὶ ἔκθεση δικτύου θαλασσίων ἐπαφῶν, Kouka 2008, 272-274.

610. Βλ. κεφάλαιο: Σφαιρικά.

611. Πρβ. Tsirtsoni 2014, 295.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 1

ΤΟ ΚΕΡΑΜΕΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ ΑΠΟ ΤΟΝ ΑΠΟΘΕΤΗ 39: ΠΡΟΚΑΤΑΡΚΤΙΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΠΕΤΡΟΓΡΑΦΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ

ὑπὸ
Παναγιώτη Πομώνη*

Τὸ Νεκροταφεῖο στὸ Τσέπι Μαραθῶνος ἀνήκει στὴν Πρωτοελλαδικὴ Ι περίοδο. Εἶναι τὸ ἀρχαιότερο νεκροταφεῖο τῆς Ἀττικῆς, τῆς Στερεᾶς Ἑλλάδος καὶ τῆς Πελοποννήσου. Ἡ κατασκευὴ τῶν τάφων καὶ ἡ ἀνάπτυξη τοῦ νεκροταφείου ἔγινε κατὰ τὴ διάρκεια τῆς περιόδου σταδιακά. Ὁ Ἀποθέτης 39 τοῦ Νεκροταφείου, στὸ Τσέπι Μαραθῶνος, εἶναι ἕνας μεγάλος λάκκος (περίπου 2.60 × 3.00μ., βάθος 1.20 μ.), ὁ ὁποῖος εἶχε γεμίσει μὲ θραυσμένα ἀγγεῖα συγκεντρωμένα σὲ μικροὺς σωρούς, τοποθετημένους πυκνά, ὁ ἕνας δίπλα στὸν ἄλλον, καὶ χρονολογεῖται στὸ τέλος τῆς Χαλκολιθικῆς περιόδου[1]. Ἀπὸ τὴ συγκόλληση ἑκατοντάδων σκευῶν προκύπτει ὅτι τὸ σχηματολόγιο εἶναι περιορισμένο, ἀλλὰ τὰ μεγέθη ποικίλα καὶ ἡ ποιότητα κατασκευῆς ἀπὸ λεπτότεχνη ἕως τραχειά. Πραγματοποιήθηκε πετρογραφικὴ ἀνάλυση μὲ πολωτικὸ μικροσκόπιο σὲ λεπτὲς τομὲς ἀπὸ ἀντιπροσωπευτικὰ δείγματα κεραμεικῶν τοῦ Ἀποθέτη 39. Ἡ πετρογραφικὴ ἀνάλυση εἶχε ὡς στόχο νὰ χαρακτηρισθοῦν καὶ νὰ ὁμαδοποιηθοῦν οἱ κεραμεικὲς ὕλες, μὲ βάση τὴν ὀρυκτολογική τους σύσταση καὶ τὴν ὑφή τους, καὶ νὰ ἐρευνηθοῦν γενικότερα ζητήματα προέλευσης καὶ τεχνολογίας τῆς κεραμεικῆς. Ἀπὸ τὴν πετρογραφικὴ ἐξέταση προέκυψε μιὰ σειρὰ κεραμεικῶν ὑλῶν. Στὴ μελέτη μας θὰ ἐπικεντρωθοῦμε σὲ αὐτὲς ποὺ σχετίζονται μὲ τὸ γεωλογικὸ ὑπόβαθρο τῆς εὐρύτερης περιοχῆς, ὥστε νὰ προσδιορίσουμε τὸ εὖρος τῆς τοπικῆς παραγωγῆς στὸ Τσέπι.

1. Γεωλογικὴ τοποθέτηση

Τὸ προϊστορικὸ Νεκροταφεῖο στὴν περιοχὴ Τσέπι βρίσκεται στὶς παρυφὲς τῆς πεδιάδας τοῦ Μαραθῶνος στοὺς νοτιοανατολικοὺς πρόποδες τοῦ λόφου Κοτρώνι (38°7′43.69′′Β, 23°57′58.84′′Α, εἰκ. 1). Ἡ εὐρύτερη πεδιάδα τοῦ Μαραθῶνος ἀνήκει γεωλογικὰ στὴν Ἀττικο-Κυκλαδικὴ Μάζα (ΑΚΜ) καὶ θεωρεῖται ἀπὸ πολλοὺς ἐρευνητὲς ὅτι ἀποτελεῖ τὰ ὑπολείμματα μιᾶς μικροπλάκας μεταξὺ τῆς Ἀπουλίας καὶ τῆς Πελαγονικῆς πλάκας[2]. Σύμφωνα μὲ ἄλλες ἀντιλήψεις θεωρεῖται ἡ πρὸς τὸν Νότο προέκταση τῆς Πελαγονικῆς ζώνης[3]. Τὸ μεγαλύτερο τμῆμα τῆς Ἀττικῆς θεωρεῖται ὅτι εἶναι ἀπὸ γεωλογικῆς ἀπόψεως μέρος τῆς Ἀττικο-Κυκλαδικῆς Μάζας–ΑΚΜ (εἰκ. 2). Οἱ σχηματισμοὶ τῆς ΑΚΜ ἀπαντῶνται ἐπίσης στὴν περιοχὴ τῆς νότιας Εὔβοιας καὶ στὸ κεντρικὸ Αἰγαῖο (Κυκλάδες), ἐνῶ πρὸς τὰ ἀνατολικὰ ἐκτείνονται πιθανὸν στὴ δυτικὴ Μικρὰ Ἀσία. Ἡ ΑΚΜ συνίσταται ἀπὸ ἕνα σύνθετο σύστημα καλυμμάτων ποὺ ἔχουν μεταμορφωθεῖ σὲ συνθῆκες ὑψηλῆς πίεσης. Ἐπάνω στὰ προηγούμενα πετρώματα τοποθετεῖται τεκτονικὰ ἡ Ὑποπελαγονικὴ (ἢ ἡ ἀμεταμόρφωτη Πελαγονικὴ) ζώνη[4]. Κατὰ τὴ διάρκεια τοῦ Μειοκαίνου στὶς ὑπάρχουσες μεταμορφωμένες ἑνότητες διείσδυσαν γρανιτικὰ σώματα μὲ σύγχρονη ἀνάπτυξη μολασσικῶν λεκανῶν[5].

---

* Ἐπίκ. Καθηγητής, Πανεπιστήμιο Ἀθηνῶν, Τμῆμα Γεωλογίας καὶ Γεωπεριβάλλοντος, ΕΚΠΑ Πανεπιστημιούπολη Ζωγράφου,15784 Ἀθήνα.

1. Παντελίδου Γκόφα 2005.

2. Durr κ.ἄ. 1978. Blake κ.ἄ. 1981.

3. Μουντράκης 2010.

4. Katsikatsos κ.ἄ. 1986. Λόζιος 1993. Xypolias κ.ἄ. 2003. Diamantopoulos κ.ἄ. 2009. Krohe κ.ἄ. 2010.

5. Altherr κ.ἄ. 1979. Boronkay - Doutsos 1994. Koukouvelas - Kokkalas 2003.

Σύμφωνα μὲ τὴν ταξινόμηση τῶν Okrusch and Brocker (1990) καὶ τὶς μετέπειτα τροποποιήσεις, ὅπως προτάθηκαν ἀπὸ τοὺς Boronkay and Doutsos (1994), ἡ ΑΚΜ δομεῖται στρωματογραφικὰ ἀπὸ κάτω πρὸς τὰ ἐπάνω ἀπὸ τὴν Ἑνότητα Βάσης, τὴν Ἑνότητα Χώρας ἢ Ἑνότητα τῶν Κυανοσχιστολίθων καὶ τὴν Ἀνώτερη Ἑνότητα.

Βασιζόμενοι στὴ στρωματογραφία τοῦ Lepsius (1893), ὁ ὁποῖος πρῶτος πρότεινε μιὰ πλήρη στρωματογραφικὴ στήλη γιὰ τὴν Ἀττική, γενικὰ ἀποδεκτὴ ἀπὸ ὅλους τοὺς μετέπειτα ἐρευνητές, τὰ κατώτερα πετρώματα ἀποτελοῦν τοὺς σχηματισμοὺς τοῦ κρυσταλλικοῦ ὑποβάθρου μὲ ἡλικία Ἀρχαϊκή. Ἀπὸ τοὺς κατώτερους πρὸς τοὺς ἀνώτερους ὁρίζοντες παρατηροῦνται τὰ ἑξῆς πετρώματα:

Σχιστόλιθοι Βάρης.

Δολομίτες καὶ ἀσβεστιτικοί σχιστόλιθοι Πιρναρῆς.

Κατώτερο Μάρμαρο.

Μαρμαρυγιακοὶ σχιστόλιθοι Καισαριανῆς.

Ἀνώτερο Μάρμαρο.

Στὰ μεταμορφωμένα τῆς Ἀττικῆς ἐπικάθηνται κατὰ τὸν Lepsius τρεῖς βαθμίδες σχηματισμῶν:

Ἡ κατώτερη ἀσβεστολιθικὴ βαθμίδα.

Ἡ βαθμίδα τῶν Ἀθηναϊκῶν σχιστολίθων.

Ἡ ἀνώτερη ἀσβεστολιθικὴ βαθμίδα.

Συσχετίζοντας τὴ λιθοστρωματογραφία στὴν Ἀττικὴ μὲ τὴ γενικευμένη λιθοστρωματογραφία τῆς Ἀττικο-Κυκλαδικῆς Μάζας προκύπτει πὼς τὸ αὐτόχθονο σύστημα τῶν μεταμορφωμένων ἀνήκει στὴν Ἑνότητα Βάσης, ἐνῶ τὸ ἀλλόχθονο ἐπωθημένο φυλλιτικὸ σύστημα στὴν Ἑνότητα Κυανοσχιστολίθων. Οἱ σχηματισμοὶ Κατώτερο Μάρμαρο, Σχιστόλιθοι Καισαριανῆς, Ἀνώτερο Μάρμαρο θεωροῦνται ἀπὸ τοὺς Μαρίνος καὶ Petrascheck (1956) ὅτι συνιστοῦν τὸ αὐτόχθονο σύστημα τῆς Ἀττικῆς (α). Τοὺς ἴδιους σχηματισμοὺς ὁ Κατσικάτσος (2002, φύλλο Ραφήνα, Φύλλο Κηφισιὰ) τοὺς ὀνομάζει ὡς «αὐτόχθονη ἑνότητα Ἀλμυροποτάμου - Ἀττικῆς» θεωρώντας ὅτι οἱ ἐν λόγω σχηματισμοὶ εἶναι ἡ συνέχεια τῶν σχηματισμῶν τοῦ Ἀλμυροποτάμου στὴν Εὔβοια.

Ἡ εὐρύτερη περιοχὴ τοῦ προϊστορικοῦ Νεκροταφείου δομεῖται γεωλογικὰ ἀπὸ τὶς ἐμφανίσεις τῶν Μαρμαρυγιακῶν Σχιστολίθων Καισαριανῆς καὶ τῶν Ἀνωτέρων Μαρμάρων ποὺ ἀνήκουν στὴν Ἑνότητα Βάσης. Οἱ μαρμαρυγιακοὶ σχιστόλιθοι Καισαριανῆς ἔχουν πάχος, ποὺ ὑπερβαίνει τὰ 300 μέτρα, καὶ σύμφωνα μὲ κάποιους ἐρευνητὲς ἀποτέθηκαν στὸ Ἀν. Ἰουρασικὸ ἕως Κ. Κρητιδικό[6], ἐνῶ κατὰ ἄλλους θεωροῦνται παλαιότεροι[7]. Πρόσφατα, στὴν περιοχὴ τῆς Λαυρεωτικῆς προσδιορίσθηκε ἡ ἡλικία τοῦ πρωτόλιθου σὲ φακοὺς ὀρθογνεύσιων ὡς Κάτω Τριαδικοί[8]. Ὁ Παρασκευόπουλος (1956) διέκρινε στὸν σχιστόλιθο τῆς Καισαριανῆς ἕξι ὁρίζοντες: (α) ἐπιδοτιτικοί-κεροστιλβικοὶ γνεύσιοι, (β) ἐπιδοτοαμφιβολίτες, (γ) χλωριτικοὶ ἐπιδοτοαμφιβολίτες, (δ) ἐπιδοτιτικοὶ - χλωριτικοὶ - ἀλβιτικοὶ σχιστόλιθοι (πρασινοσχιστόλιθοι), (ε) μοσχοβιτικοὶ γνεύσιοι καὶ (στ) μοσχοβιτικοὶ σχιστόλιθοι.

Τὰ Ἀνώτερα Μάρμαρα εἶναι λεπτοστρωματώδη ἕως μεσοστρωματώδη, μικροκρυσταλλικά, κατὰ κανόνα μὲ φακοὺς ἤ/καὶ λεπτὲς διαστρώσεις πυριτολίθων καὶ συχνὰ μὲ παρεμβολὲς δολομιτικῶν μαρμάρων καὶ σχιστολιθικὲς ἐνστρώσεις σημαντικοῦ, μερικὲς φορές, πάχους. Συχνὴ εἶναι καὶ ἡ παρουσία παρεμβολῶν λατυποπαγῶν μαρμάρων.

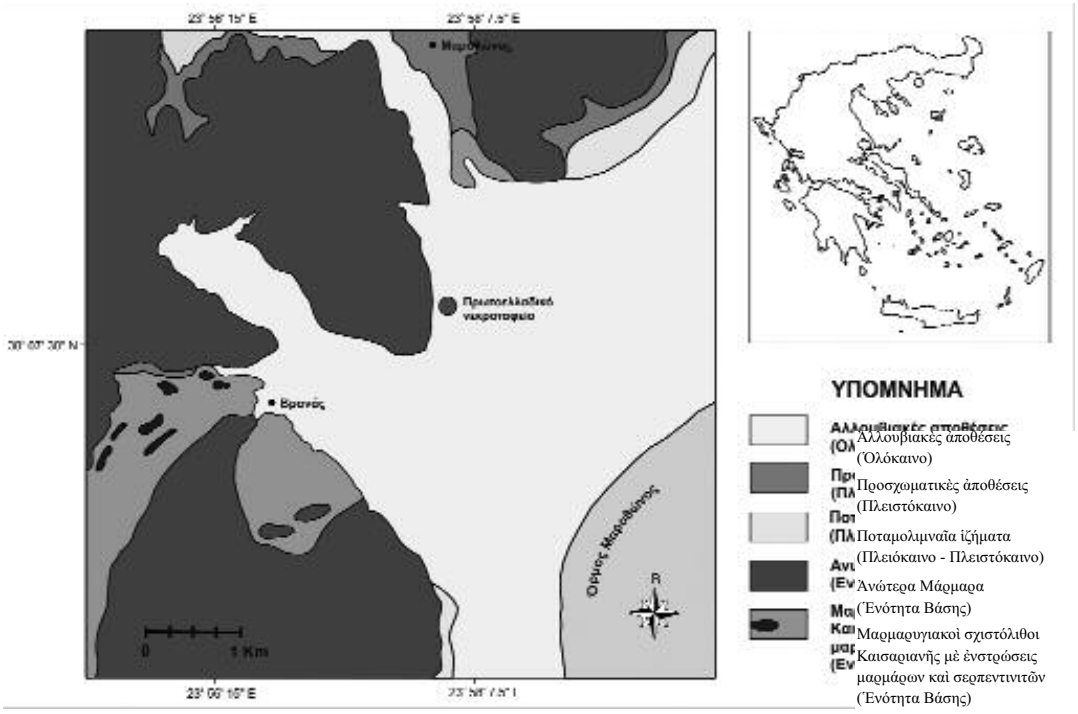
6. Kober 1929. Photiades - Carras 2001.

7. Μαρίνος - Petrascheck 1956. Κατσικάτσος 2002.

8. 240 ἐκ. χρ., ἀπὸ Liati κ.ἄ. 2009.

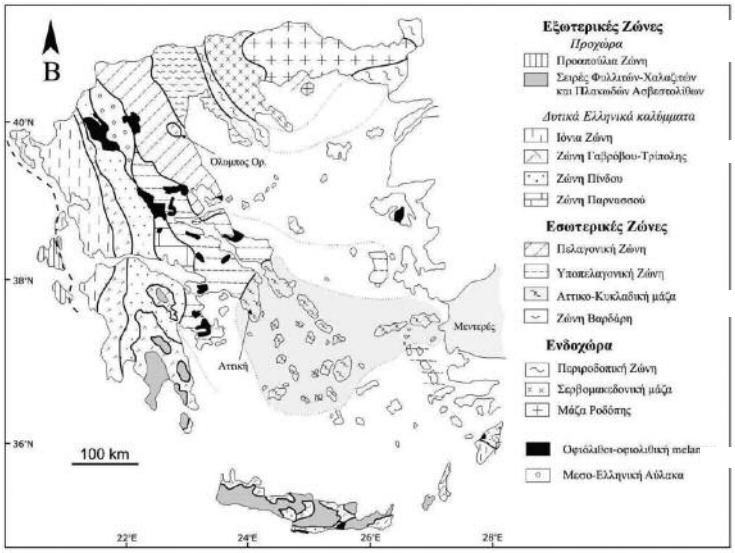
Τὰ Ἀνώτερα Μάρμαρα ἔχουν πάχος 250 μέτρα. Κατὰ τὸν Kober (1929) τὰ Ἀνώτερα καὶ τὰ Κατώτερα Μάρμαρα χρονολογοῦνται στὸ Ραίτιο (Ἀνώτερο Τριαδικὸ) καὶ ἀνήκουν στὸν ἴδιο ὁρίζοντα, ἐνῶ ἡ τοποθέτησή τους ἔχει πραγματοποιηθεῖ μὲ ἐπώθηση. Στὸ συμπέρασμα τῆς ἐπανάληψης τοῦ ἴδιου ὁρίζοντα μαρμάρου καταλήγουν καὶ οἱ Photiades - Carras (2001) ἀναφέροντας πὼς τὸ «Ἀνώτερο Μάρμαρο εἶναι τὸ ἀνεστραμμένο σκέλος ἑνὸς κατακεκλιμένου σύγκλινου», ὅπου οἱ σχιστόλιθοι τῆς Καμάριζας καταλαμβάνουν τὸν πυρήνα του.

Σὲ ὅλους τοὺς παραπάνω σχηματισμοὺς ἀποτίθενται νεογενῆ καὶ τεταρτογενῆ ἰζήματα. Τὸ νεογενὲς ἀντιπροσωπεύεται ἀπὸ σχηματισμοὺς λιμναίας φάσης τοῦ Ἄνω Μειόκαινου - Πλειόκαινου[9] καὶ ἐναλλαγὲς ἀργιλικῶν μαργῶν - ψαμμιτῶν στὴν ὀροφή. Οἱ λιμναῖες ἀποθέσεις συνοδεύονται ἀπὸ ποταμολιμναῖες ἢ χερσαῖες ἀποθέσεις[10] καὶ ὑπέρκεινται ἀσύμφωνα ἐπὶ τῶν ἀλπικῶν σχηματισμῶν τῆς Πάρνηθας, τῆς Πεντέλης, τοῦ Ὑμηττοῦ καὶ τῶν βουνῶν τοῦ Λαυρίου[11]. Τὰ Τεταρτογενῆ εἶναι ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον χερσαῖα ἀδρομερῆ ἰζήματα ποὺ συνίστανται ἀπὸ ποτάμιες ἀποθέσεις καὶ κώνους κορημάτων, τὰ ὁποῖα ὑπέρκεινται ἀσυμφώνως κάθε ἀρχαιότερου σχηματισμοῦ.

Εἰκ. 1. Γεωλογικὸς χάρτης τῆς εὐρύτερης περιοχῆς Τσέπι Μαραθῶνος.

9. Freyberg 1951. Μέττος 1992.
10. Κατσικάτσος 2002.
11. Lepsius 1893.

Εἰκ. 2. Γεωτεκτονικὸς χάρτης τῶν Ἑλληνίδων μὲ τὶς ἰσοπικὲς ζῶνες (τροποποιημένος ἀπὸ Jacobshagen κ.ἄ., 1978, Mountrakis κ.ἄ., 1983).

2. Πετρογραφία Κεραμεικῆς

2.1. Μεθοδολογία καὶ σκοπὸς τῆς κεραμεικῆς πετρογραφίας

Ἡ μελέτη τῆς κεραμεικῆς πετρογραφίας βασίζεται κυρίως στὴν πετρογραφία ἱζημάτων καὶ τὴ μικρομορφολογία τῶν ἐδαφῶν[12]. Ὡστόσο, εἶναι ἀπαραίτητο νὰ ἐπισημανθεῖ ὅτι ὑπάρχουν διαφοροποιήσεις μεταξὺ φυσικῶν ἱζημάτων καὶ κεραμεικῶν. Ἡ κυριώτερη διαφορὰ ἔγκειται στὸ ὅτι τὰ κεραμεικὰ εἶναι οὐσιαστικὰ ἱζήματα (ἀργιλικὰ καὶ ἄμμος), τὰ ὁποῖα ἔχουν ὅμως ἐπιλεγεῖ ὡς πρώτη ὕλη καὶ τροποποιηθεῖ σὲ κεραμεικὰ ὑλικὰ διὰ μέσου τεχνολογικῶν καὶ ὄχι φυσικῶν διαδικασιῶν. Ἡ ἀνακάλυψη καὶ ὁ προσδιορισμὸς αὐτῶν τῶν τεχνολογικῶν διαδικασιῶν διαμέσου τῆς πετρογραφίας ἀποτελεῖ τὸ ἐνδιαφέρον τῶν κεραμεικῶν πετρολόγων[13].

Στὰ πρῶτα στάδια, ἡ πετρογραφικὴ ἀνάλυση τῶν κεραμεικῶν στηρίχθηκε σὲ ἀρχὲς τῆς γεωλογίας καὶ ἐπικεντρώθηκε κυρίως στὴν ἀναγνώριση τῶν κλαστικῶν συστατικῶν τῆς κεραμεικῆς ὕλης, μὲ σκοπὸ νὰ προσδιορισθεῖ ἡ προέλευση τῆς πρώτης ὕλης καὶ κατ' ἐπέκταση ἡ τοποθεσία τοῦ ἐργαστηρίου παραγωγῆς, μὲ βάση τοὺς γεωλογικοὺς χάρτες. Μὲ τὴν πάροδο τοῦ χρόνου, ὅμως, διαπιστώθηκε ὅτι ἡ πετρογραφικὴ μελέτη μπορεῖ νὰ δώσει πληροφορίες καὶ γιὰ τὴν τεχνολογία, ποὺ χρησιμοποίησαν οἱ ἀρχαῖοι κεραμεῖς. Οἱ διαφορὲς ποὺ παρατηρήθηκαν σὲ λεπτὲς τομὲς ἀρχαίων κεραμεικῶν, π.χ. στὴν ὑφὴ τοῦ κεραμεικοῦ ὑλικοῦ, ἔδειξε ὅτι αὐτὲς ὀφείλονταν σὲ διαφορετικὲς τεχνολογικὲς διαδικασίες[14].

12. Whitbread 1986. Goldberg 1983. Ruben - Trichet 1980. Williams 1980. Mathieu - Stoops 1972.

13. Shepard 1954. Franken 1970.

14. Tsolakidou κ.ἄ. 2003.

Οἱ διαφορετικὲς τεχνολογικὲς διαδικασίες μποροῦν νὰ συνδέονταν μὲ τὶς ἑκάστοτε χρηστικὲς ἀπαιτήσεις τῶν κεραμεικῶν ἀγγείων ἢ/καὶ μὲ τὴν ὕπαρξη διαφορετικῶν τεχνολογικῶν παραδόσεων στὴν κατασκευὴ τοῦ κεραμεικοῦ ὑλικοῦ. Ἡ ἀνάμειξη διαφορετικῶν πρώτων ὑλῶν ἢ ἡ προσθήκη κλαστικῶν (μὴ πλαστικῶν) συστατικῶν στὴν ἄργιλο γιὰ νὰ γίνει ὀλιγώτερο πλαστικὸς ὁ πηλὸς καθὼς καὶ ἡ θερμοκρασία ὄπτησης, ποὺ ἐφαρμοζόταν, ἦταν κάποιοι ἀπὸ τοὺς παράγοντες ποὺ προκαλοῦσαν διαφοροποιήσεις στὴν κεραμεικὴ ὕλη.

2.2. Πετρογραφικὴ ἀνάλυση τοῦ κεραμεικοῦ συνόλου ἀπὸ τὸν Ἀποθέτη 39

Πραγματοποιήθηκε πετρογραφικὴ ἀνάλυση μὲ πολωτικὸ μικροσκόπιο σὲ λεπτὲς τομὲς ἀπὸ 120 ἀντιπροσωπευτικὰ δείγματα κεραμεικῶν τοῦ Ἀποθέτη 39. Ἡ πετρογραφικὴ ἀνάλυση εἶχε ὡς στόχο νὰ χαρακτηρισθοῦν καὶ νὰ ὁμαδοποιηθοῦν οἱ κεραμεικὲς ὕλες μὲ βάση τὴν ὀρυκτολογικὴ σύσταση καὶ τὴν ὑφή τους, καὶ νὰ ἐρευνηθοῦν γενικότερα ζητήματα προέλευσης καὶ τεχνολογίας τῆς κεραμεικῆς.

Ἡ πετρογραφικὴ ταξινόμηση τῶν κεραμεικῶν ἔγινε κυρίως μὲ βάση τὰ ἑξῆς κριτήρια:

- Τὸ εἶδος, τὸ μέγεθος, τὸ σχῆμα καὶ τὸ ποσοστὸ συμμετοχῆς τῶν μὴ-πλαστικῶν ὑλῶν, δηλαδὴ τῶν χονδροειδῶν ἐγκλεισμάτων ὀρυκτῶν καὶ πετρωμάτων, ποὺ ὑπάρχουν στὸ κεραμεικό.
- Τὰ χαρακτηριστικὰ τῆς μικρομάζας (χρῶμα, ὑφή, ὀπτικὴ ἐνεργότητα, κενά, συσσωματώματα).
- Τὴν προσθήκη ὑλικῶν ἀπὸ τὸν κεραμέα μὲ σκοπὸ τὴ μείωση τῆς πλαστικότητας τοῦ ὑλικοῦ (κόκκοι ἀσβεστίτη, grogs κ.λπ.)

Μέ βάση τὰ ἀναφερόμενα κριτήρια καθορίσθηκαν πέντε πετρογραφικὲς ὁμάδες. Σὲ ὁρισμένες περιπτώσεις διακρίνονται ὑποομάδες 2-3 δειγμάτων σὲ κάποιες ὁμάδες λόγω μικροδιαφορῶν στὸν ἱστὸ ἢ στὴ συμμετοχὴ τῶν μὴ-πλαστικῶν ὑλῶν. Ὑπάρχουν ὡστόσο καὶ ὁρισμένα δείγματα κεραμεικῶν, τὰ ὁποῖα δὲν ἐμπίπτουν σὲ κάποια ἀπὸ τὶς ἀναφερόμενες ὁμάδες καὶ περιγράφονται ξεχωριστά.

Ἡ πρώτη πετρογραφικὴ ὁμάδα περιλαμβάνει δείγματα κεραμεικῶν μὲ ἀδρόκοκκη μικρομάζα καὶ πρόσθετους κόκκους ἀσβεστίτη. Τὰ δείγματα τῆς δεύτερης πετρογραφικῆς ὁμάδας ἐμφανίζουν ἀδρόκοκκη μικρομάζα μὲ ἀφθονία μαρμαρυγιῶν καὶ θραυσμάτων μαρμαρυγιακῶν σχιστολίθων. Ἡ τρίτη πετρογραφικὴ ὁμάδα περιλαμβάνει δείγματα κεραμεικῶν μὲ λεπτόκοκκη μικρομάζα καὶ μακρόστενα κενὰ λόγω προσθήκης ὀργανικῶν ὑλικῶν. Ἡ τέταρτη πετρογραφικὴ ὁμάδα περιλαμβάνει κεραμεικὰ μὲ ἀδρόκοκκη ἐρυθρὴ μικρομάζα, λεπτόκοκκο χαλαζία καὶ συσσωματώματα πηλοῦ. Ἡ πέμπτη πετρογραφικὴ ὁμάδα ἀποτελεῖται ἀπὸ κεραμεικὰ μὲ λεπτόκοκκη ἕως ἀδρόκοκκη μικρομάζα, καὶ μικρότερο ποσοστὸ κόκκων χαλαζία ἀναφορικὰ μὲ τὶς ὑπόλοιπες ὁμάδες.

Ἀκολουθεῖ ἡ περιγραφὴ τῶν γενικῶν πετρογραφικῶν χαρακτηριστικῶν τῶν πέντε ἐπιμέρους ὁμάδων, καθὼς καὶ τῶν μεμονωμένων δειγμάτων. Λεπτομερῆ πετρογραφικὰ χαρακτηριστικὰ γιὰ κάθε δεῖγμα δίνονται στὸν Πίνακα 1.

Πετρογραφικὴ ὁμάδα 1

Δείγματα: *TSP 13/12, TSP 13/14, TSP 13/21, TSP 13/28, TSP 13/32, TSP 13/34, TSP 13/35, TSP 13/36, TSP 13/40, TSP 13/42, TSP 13/43, TSP 13/54, TSP 13/61, TSP 13/63, TSP 13/69, TSP 13/97, TSP 13/99, TSP 13/100, TSP 13/101, TSP 13/102, TSP 13/103, TSP 13/118*.

Πρόκειται γιὰ κεραμεικὰ μὲ μικρομάζα χρώματος πορτοκαλὶ ἕως καστανὴ καὶ ἀδρόκοκκη ὑφή, ἡ ὁποία κυμαίνεται ἀπὸ ὀπτικὰ ἐνεργὴ ἕως μέτρια ἐνεργή. Ἡ ὀπτικὴ ἐνεργότητα καὶ τὸ χρῶμα τῆς μικρομάζας εἶναι ἐνδεικτικὰ χαμηλῶν θερμοκρασιῶν ὄπτησης (<750°C). Τὸ κύριο ὀρυκτολογικὸ συστατικὸ ποὺ χαρακτηρίζει τὴν ὁμάδα αὐτὴ εἶναι γω-

νιώδη θραύσματα ἀσβεστίτη (~1-4mm). Οἱ διαστάσεις, τὸ σχῆμα καὶ ἡ φτωχὴ ταξιθέτηση τῶν θραυσμάτων αὐτῶν (εἰκ. 3α, 3β) ὑποδεικνύει ὅτι εἶχαν προστεθεῖ στὸ ἀργιλικὸ μίγμα ἀπὸ τὸν κεραμέα. Δευτερεύοντα μὴ-πλαστικὰ ὀρυκτολογικὰ συστατικὰ (~ 0,1-1mm) ποὺ συμμετέχουν στὴν κεραμεικὴ ὕλη εἶναι γωνιώδεις ἕως ὑπογωνιώδεις κόκκοι χαλαζία, ἀλκαλικῶν ἀστρίων, βιοτίτη, ἐπιδότου, ζωισίτη, μοσχοβίτη, ἐνῶ σὲ ἕνα δεῖγμα (TSP 13/99) παρατηρήθηκαν κόκκοι πλαγιόκλαστου. Στὴν κεραμεικὴ ὕλη τῆς ὁμάδας αὐτῆς συμμετέχουν ἐπιπλέον γωνιώδη ἕως φακοειδῆ θραύσματα μαρμαρυγιακῶν σχιστολίθων, ἐπιδοτιτικῶν σχιστολίθων, χαλαζιτῶν καὶ μικριτικῶν ἕως σπαριτικῶν ἀσβεστολίθων (~ 1-5 mm). Σὲ ὁρισμένα δείγματα κεραμεικῶν (*TSP 13/14, TSP 13/21, TSP 13/28, TSP 13/61, TSP 13/103*) παρατηρήθηκαν συσσωματώματα πηλοῦ, διαστάσεων 1-4mm. Ἡ παρουσία μακρόστενων κενῶν (συνήθως παράλληλα προσανατολισμένα στὰ τοιχώματα τῶν ἀγγείων) στὴν πλειονότητα τῶν δειγμάτων ὀφείλεται στὴν προσθήκη ἀπὸ τὸν κεραμέα ὀργανικοῦ ὑλικοῦ, τὸ ὁποῖο κάηκε κατὰ τὴ διάρκεια τῆς ὄπτησης.

Ἡ πετρογραφικὴ ὁμάδα ἐμφανίζεται ὁμοιογενὴς ὅσον ἀφορᾶ στὴ σύσταση καὶ στὸν ἱστό. Ἡ συστηματικὴ παρουσία τῶν δευτερευόντων μὴ-πλαστικῶν συστατικῶν τοῦ χαλαζία, ἀλκαλικῶν ἀστρίων, βιοτίτη, ἐπιδότου, μοσχοβίτη, καθὼς καὶ τῶν θραυσμάτων τῶν σχιστολίθων ὑποδεικνύουν κοινὴ πηγὴ προέλευσης τῆς πρώτης ὕλης γιὰ τὰ κεραμεικὰ τῆς ὁμάδας αὐτῆς, ἡ ὁποία συνδέεται μὲ τοὺς μαρμαρυγιακοὺς σχιστόλιθους Καισαριανῆς. Ἐπιπλέον τὰ γωνιώδη σχήματα ποὺ ἐμφανίζουν, στὴν πλειονότητά τους, τὰ μὴ-πλαστικὰ δευτερεύοντα συστατικὰ δείχνουν ὅτι ἡ ἀπόθεση τῆς πρώτης ὕλης στὸ γεωλογικὸ περιβάλλον εἶναι πρωτογενὴς καὶ δὲν ἔχει μεσολαβήσει μετακίνηση.

Ἡ πλειονότητα τῶν ἀγγείων ποὺ ἀντιπροσωπεύουν τὰ κεραμεικὰ τῆς ὁμάδας αὐτῆς εἶναι πίθοι καὶ χονδροειδεῖς σκύφοι. Ὡς πρὸς τὰ μακροσκοπικὰ χαρακτηριστικά τους, τὰ ἀγγεῖα αὐτῆς τῆς ὁμάδας εἶναι ἀρκετὰ ὁμοιογενῆ: εἶναι κατασκευασμένα ἀπὸ πηλὸ τραχύ, ἔχουν παχειὰ τοιχώματα καὶ στὶς περισσότερες περιπτώσεις ἡ ἐπιφάνεια φέρει εἴτε ἕνα ἐλαφρὺ ἀλείφωμα εἴτε εἶναι ἁδρὴ χωρὶς σημάδια ἐπεξεργασίας.

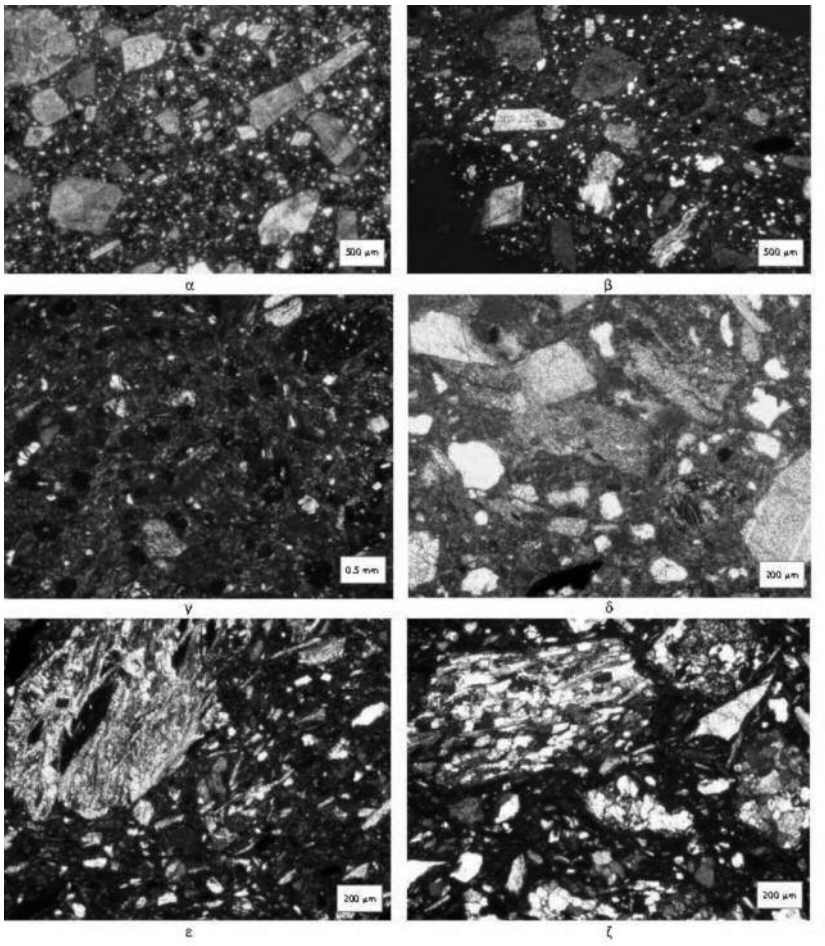
Πετρογραφικὴ ὁμάδα 1Α
Δείγματα: *TSP 13/18, TSP 13/104*.

Πρόκειται γιὰ ὑποομάδα τῆς πετρογραφικῆς ὁμάδας 1, μέ παρόμοια σύσταση καὶ ὑφή. Περιλαμβάνει κεραμεικὰ μὲ μικρομάζα χρώματος πορτοκαλὶ ἕως καστανὴ καὶ μὲ ἁδρόκοκκη ὑφὴ ὀπτικὰ ἐνεργή. Ὅπως καὶ στὴν πετρογραφικὴ ὁμάδα 1, τό κύριο ὀρυκτολογικὸ συστατικὸ ποὺ χαρακτηρίζει τὴν ὁμάδα αὐτὴ εἶναι γωνιώδη θραύσματα ἀσβεστίτη (~1-4mm). Οἱ διαστάσεις, τὸ σχῆμα καὶ ἡ φτωχὴ ταξιθέτηση τῶν θραυσμάτων αὐτῶν ὑποδεικνύει ὅτι εἶχαν προστεθεῖ στὸ ἀργιλικὸ μίγμα ἀπὸ τὸν κεραμέα. Ἡ διαφοροποίηση τῆς ὑποομάδας αὐτῆς ὀφείλεται στὴν αὐξημένη συμμετοχὴ μαρμαρυγιῶν καὶ συγκεκριμένα θραυσμάτων μοσχοβίτη (~0,1-2mm) στὴ μικρομάζα τῶν κεραμεικῶν (εἰκ. 3γ, 3δ).

Τό εἶδος τῶν ἀγγείων ποὺ ἀντιπροσωπεύει τὰ κεραμεικὰ τῆς ὑποομάδας αὐτῆς εἶναι σκύφοι.

Πετρογραφικὴ ὁμάδα 2
Δείγματα: *TSP 13/27, TSP 13/41, TSP 13/47, TSP 13/52, TSP 13/55, TSP 13/67, TSP 13/84, TSP 13/88, TSP 13/93, TSP 13/107, TSP 13/114, TSP 13/115, TSP 13/117, TSP 13/119, TSP 13/120*.

Περιλαμβάνει κεραμεικὰ μὲ ἁδρόκοκκη ὑφή, ἐνῶ ἡ μικρομάζα κυμαίνεται ἀπὸ πορτοκαλὶ ἕως καστανή, ὀπτικὰ ἐνεργὴ ἕως μέτρια καὶ ἀπὸ πορτοκαλὶ-καστανὴ ἕως τεφρή, ὀπτικὰ μέτρια ἐνεργὴ ἕως ἀνενεργή. Ἡ παραπάνω μεταβολὴ στὴν ὀπτικὴ ἐνεργότητα ὀφείλεται πιθανὸν σὲ ἀναγωγικὴ ἀτμόσφαιρα. Σὲ ὁρισμένες περιπτώσεις παρατηρήθηκε

ΕΙΚ. 4

Εἰκ. 3. Μικροφωτογραφίες λεπτῶν τομῶν: (α) Πετρογραφικὴ ὁμάδα 1 μὲ γωνιώδη θραύσματα ἀσβεστίτη (TSP 13/21, XPL), (β) Πετρογραφικὴ ὁμάδα 1 μὲ γωνιώδη θραύσματα ἀσβεστίτη καὶ θραῦσμα φυλλίτη στὸ κάτω μέρος (TSP 13/118, XPL), (γ) Πετρογραφικὴ ὁμάδα 1Α μὲ αὐξημένη συμμετοχὴ μαρμαρυγιῶν (TSP 13/104, XPL), (δ) Πετρογραφικὴ ὁμάδα 1Α μὲ γωνιώδη θραύσματα ἀσβεστίτη καὶ κίτρινα πλαστικὰ συσσωματώματα λόγω ἀτελοῦς ὁμογενοποίησης τῆς μάζας τοῦ πηλοῦ (TSP 13/18, XPL), (ε) Πετρογραφικὴ ὁμάδα 2 μὲ αὐξημένο ποσοστὸ μαρμαρυγιῶν (TSP 13/107, XPL), (ζ) Πετρογραφικὴ ὁμάδα 2 μὲ θραύσματα μοσχοβιτικοῦ καὶ ἐπιδοτιτικοῦ σχιστόλιθου (TSP 13/117, XPL).

στὸ ἴδιο δεῖγμα (π.χ. *TSP 13/115)* συνύπαρξη ὀπτικὰ ἐνεργῆς καὶ ἀνενεργῆς μικρομάζας, ἡ ὁποία ὀφείλεται πιθανὸν σὲ ἀνομοιογενὴ ὄπτηση ἢ ἀλλαγὴ τῆς ἀτμόσφαιρας ὄπτησης. Τὰ μὴ-πλαστικὰ ὀρυκτολογικὰ συστατικὰ (~ 0,1-4mm) πού συμμετέχουν στὴν κεραμεικὴ ὕλη χαρακτηρίζονται ἀπὸ ὑψηλὸ ποσοστὸ συμμετοχῆς μοσχοβίτη καὶ βιοτίτη (εἰκ. 3ε). Αὐτὰ τὰ στοιχεῖα εἶναι ποὺ δίνουν τὴν ἀσημίζουσα ὄψη στὴν ἐπιφάνεια τῶν ἀγγείων. Ἐπιπλέον συμμετέχουν γωνιώδεις ἕως υπογωνιώδεις κόκκοι χαλαζία, ἀλκαλικῶν ἀστρίων, ἐπιδότου, ζωισίτη (εἰκ. 3ζ), ἐνῶ σὲ τρία δείγματα (*TSP 13/84, TSP 13/114* καί *TSP 13/120*) παρατηρήθηκαν κόκκοι πλαγιόκλαστου (εἰκ. 4α). Στὴν κεραμεικὴ ὕλη τῆς ὁμάδας αὐτῆς συμμετέχουν ἐπιπλέον γωνιώδη ἕως φακοειδῆ θραύσματα μαρμαρυγιακῶν σχιστολίθων, ἐπιδοτιτικῶν σχιστολίθων, φυλλιτῶν, μικριτικῶν ἀσβεστολίθων καὶ μαρμάρων (~ 1-5mm). Σὲ ἕνα δεῖγμα (*TSP 13/107*) παρατηρήθηκαν συσσωματώματα πηλοῦ, διαστάσεων 1-2mm. Ἡ παρουσία μακρόστενων κενῶν (συνήθως παράλληλα προσανατολισμένα στὰ τοιχώματα τῶν ἀγγείων) στὴν πλειονότητα τῶν δειγμάτων, ὀφείλεται στὴν προσθήκη ἀπὸ τὸν κεραμέα ὀργανικοῦ ὑλικοῦ, τὸ ὁποῖο κάηκε κατὰ τὴ διάρκεια τῆς ὄπτησης.

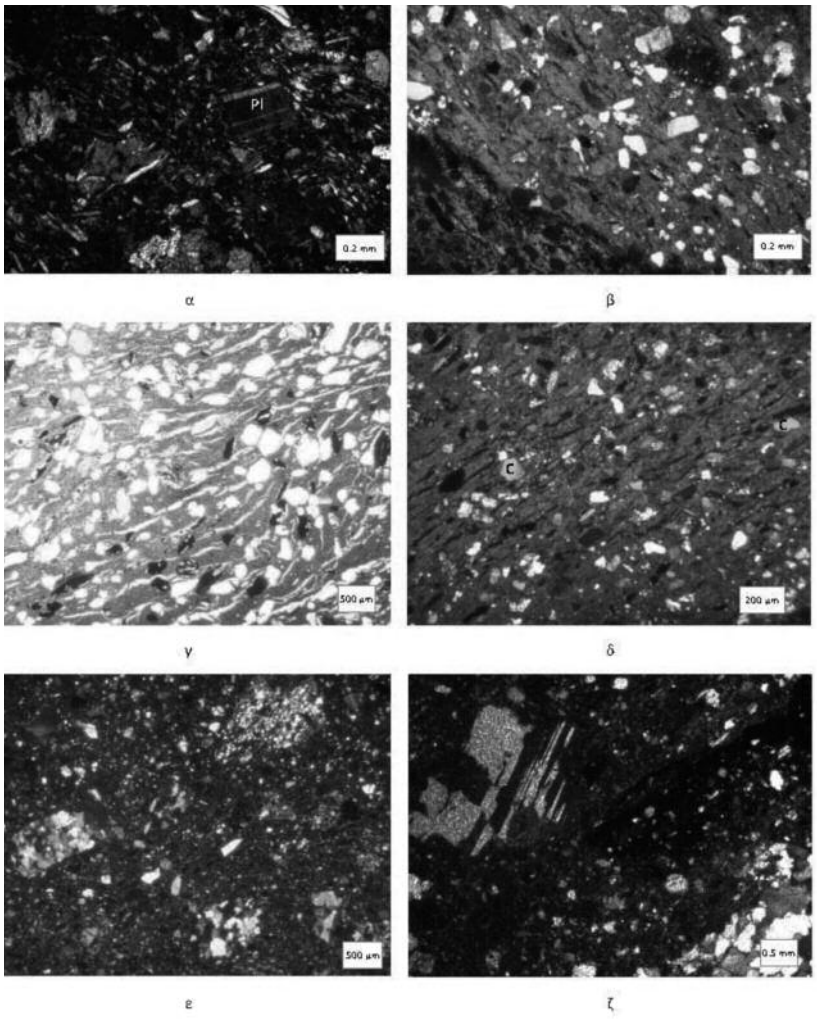
Ἡ πετρογραφικὴ ὁμάδα ἐμφανίζεται ὁμοιογενής, ὅσον ἀφορᾶ στὴ σύσταση καὶ στὸν ἱστὸ τῶν κεραμεικῶν. Τὸ αὐξημένο ποσοστὸ συμμετοχῆς τῶν μαρμαρυγιῶν, ἡ συνήθης παρουσία τῶν ὀρυκτολογικῶν συστατικῶν –χαλαζία, ἀλκαλικῶν ἀστρίων, μοσχοβίτη, ἐπιδότου, βιοτίτη– καθὼς καὶ τῶν πλαγιοκλάστων σὲ ὁρισμένα δείγματα, καὶ τῶν πολυκρυσταλλικῶν θραυσμάτων –σχιστολίθων, φυλλιτῶν καὶ μαρμάρων– ὑποδεικνύουν κοινὴ πηγὴ προέλευσης τῆς πρώτης ὕλης γιὰ τὰ κεραμεικὰ τῆς ὁμάδας αὐτῆς, ἡ ὁποία συνδέεται πιθανώτατα μὲ τὸν ὁρίζοντα τῶν μοσχοβιτικῶν γνευσίων τῶν μαρμαρυγιακῶν σχιστολίθων Καισαριανῆς καὶ τῶν Ἀνωτέρων Μαρμάρων. Ἐπιπλέον τὰ γωνιώδη σχήματα ποὺ ἐμφανίζουν στὴν πλειονότητά τους τὰ μὴ-πλαστικὰ συστατικὰ ὑποδεικνύουν ὅτι ἡ ἀπόθεση τῆς πρώτης ὕλης στὸ γεωλογικὸ περιβάλλον εἶναι πρωτογενὴς καὶ δὲν ἔχει μεσολαβήσει μετακίνηση.

Ἡ πλειονότητα τῶν ἀγγείων ποὺ ἀντιπροσωπεύουν τὰ κεραμεικὰ τῆς ὁμάδας αὐτῆς, ὅπως καὶ τῶν προηγουμένων ὁμάδων, εἶναι πίθοι καὶ χονδροειδεῖς σκύφοι. Μακροσκοπικὰ τὰ ἀγγεῖα τῆς ὁμάδας χαρακτηρίζονται ἀπὸ τραχὺ καστανὸ πηλὸ καὶ ἡ ἐπιφάνεια φέρει καστανὸ ἕως ἐρυθρὸ ἀλείφωμα.

Πετρογραφικὴ ὁμάδα 3

Δείγματα: *TSP 13/1, TSP 13/5, TSP 13/6, TSP 13/8, TSP 13/11, TSP 13/16, TSP 13/19, TSP 13/22, TSP 13/23, TSP 13/24, TSP 13/30, TSP 13/39, TSP 13/44, TSP 13/45, TSP 13/53, TSP 13/56, TSP 13/59, TSP 13/60, TSP 13/65, TSP 13/66, TSP 13/71, TSP 13/73, TSP 13/74, TSP 13/76, TSP 13/78, TSP 13/81, TSP 13/82, TSP 13/85, TSP 13/89, TSP 13/90, TSP 13/94, TSP 13/96, TSP 13/100, TSP 13/105, TSP 13/106, TSP 13/108, TSP 13/109, TSP 13/110, TSP 13/111, TSP 13/113, TSP 13/116*.

Πρόκειται γιὰ κεραμεικὰ μὲ λεπτόκοκκη μικρομάζα χρώματος χρυσίζουσας πορτοκαλὶ ἕως καστανῆς, ἡ ὁποία κυμαίνεται ἀπὸ ὀπτικὰ ἐνεργὴ ἕως μέτρια ἐνεργή. Ἡ ὀπτικὴ ἐνεργότητα καὶ τὸ χρῶμα τῆς μικρομάζας εἶναι ἐνδεικτικὰ χαμηλῶν θερμοκρασιῶν ὄπτησης (<750°C). Τὸ κύριο ἱστολογικὸ χαρακτηριστικὸ τῆς ὁμάδας αὐτῆς εἶναι ἡ παρουσία πολυάριθμων ὑποπαραλλήλων μακρόστενων κενῶν (συνήθως παράλληλα προσανατολισμένα στὰ τοιχώματα τῶν ἀγγείων) (εἰκ. 4β, 4γ). Ἡ δημιουργία αὐτῶν τῶν κενῶν ὀφείλεται στὴν προσθήκη ἀπὸ τὸν κεραμέα –μὲ σκοπὸ τὴ βελτίωση τῶν φυσικῶν ἰδιοτήτων τοῦ πηλοῦ– ὀργανικοῦ ὑλικοῦ (πιθανῶς ἄχυρο) τὸ ὁποῖο κάηκε κατὰ τὴ διάρκεια τῆς ὄπτησης. Τὰ μὴ-πλαστικὰ ὀρυκτολογικὰ συστατικὰ (~ 0,1-2mm), ποὺ συμμετέχουν στὴν κεραμεικὴ ὕλη, εἶναι γωνιώδεις ἕως ὑπογωνιώδεις κόκκοι χαλαζία, ἀλκαλικῶν ἀστρίων, βιοτίτη, ἐπιδότου, ζωισίτη, μοσχοβίτη, ἀμφιβόλου, ἐνῶ σὲ σχέση μὲ τὶς ὑπόλοιπες ὁμάδες εἶναι

Εἰκ. 4. Μικροφωτογραφίες λεπτῶν τομῶν: (α) Πετρογραφικὴ ὁμάδα 2 μὲ κόκκο πλαγιόκλαστου (Pl) (TSP 13/84, XPL), (β) Πετρογραφικὴ ὁμάδα 3 μὲ λεπτόκοκκη μικρομάζα καὶ μακρόστενα κενά (TSP 13/5, XPL), (γ) Πετρογραφικὴ ὁμάδα 3 μὲ ὑποπαράλληλα μακρόστενα κενά (TSP 13/104, PPL), (δ) Πετρογραφικὴ ὁμάδα 3 μὲ ὑπογωνιώδη θραύσματα ἀσβεστίτη (C) (TSP 13/6, XPL), (ε) Πετρογραφικὴ ὁμάδα 4 μὲ αὐξημένο ποσοστὸ μικρῶν γωνιωδῶν κόκκων χαλαζία (TSP 13/68, XPL), (ζ) Πετρογραφικὴ ὁμάδα 4 μὲ κόκκο πλαγιόκλαστου καὶ συσσωμάτωμα πηλοῦ μαύρου χρώματος (TSP 13/3, XPL).

αὐξημένο τὸ ποσοστὸ συμμετοχῆς ὑπογωνιώδους λεπτόκοκκου ἀσβεστίτη στὴ μικρομάζα (εἰκ. 4δ). Στὴν κεραμεικὴ ὕλη τῆς ὁμάδας αὐτῆς συμμετέχουν ἐπιπλέον γωνιώδη ἕως φακοειδῆ θραύσματα μαρμαρυγιακῶν σχιστολίθων, ἐπιδοτιτικῶν σχιστολίθων, πυριτολίθων, μικριτικῶν ἕως σπαριτικῶν ἀσβεστολίθων, ἀπολιθωματοφόρων ἀσβεστολίθων καὶ μαρμάρων (~ 0,5-7mm).

Ἡ πετρογραφικὴ ὁμάδα ἐμφανίζεται ὁμοιογενὴς ὅσον ἀφορᾶ στὴ σύσταση καὶ στὸν ἱστό. Ἡ συστηματικὴ παρουσία τῶν δευτερευόντων μὴ-πλαστικῶν συστατικῶν τοῦ χαλαζία, ἀλκαλικῶν ἀστρίων, ἀσβεστίτη, βιοτίτη, ἐπιδότου, μοσχοβίτη, ἀμφιβόλου, καθὼς καὶ τῶν θραυσμάτων τῶν σχιστολίθων ὑποδεικνύουν κοινὴ πηγὴ προέλευσης τῆς πρώτης ὕλης γιὰ τὰ κεραμεικὰ τῆς ὁμάδας αὐτῆς, ἡ ὁποία πιθανὰ συνδέεται μὲ τοὺς ὁρίζοντες τῶν ἐπιδοτιτικῶν-κεροστιλβικῶν γνευσίων τῶν μαρμαρυγιακῶν σχιστολίθων Καισαριανῆς. Ἡ παρουσία τοῦ λεπτόκοκκου ὑπογωνιώδους ἀσβεστίτη στὴ μικρομάζα συνδέεται μὲ ἀλλουβιακὲς ἀποθέσεις. Ἐπιπλέον τὰ γωνιώδη σχήματα ποὺ ἐμφανίζουν στὴν πλειονότητά τους τὰ μὴ-πλαστικὰ ὀρυκτολογικὰ συστατικὰ καὶ τὰ θραύσματα πετρωμάτων δείχνουν ὅτι ἡ ἀπόθεση τῆς πρώτης ὕλης στὸ γεωλογικὸ περιβάλλον εἶναι πρωτογενὴς καὶ δὲν ἔχει μεσολαβήσει μετακίνηση.

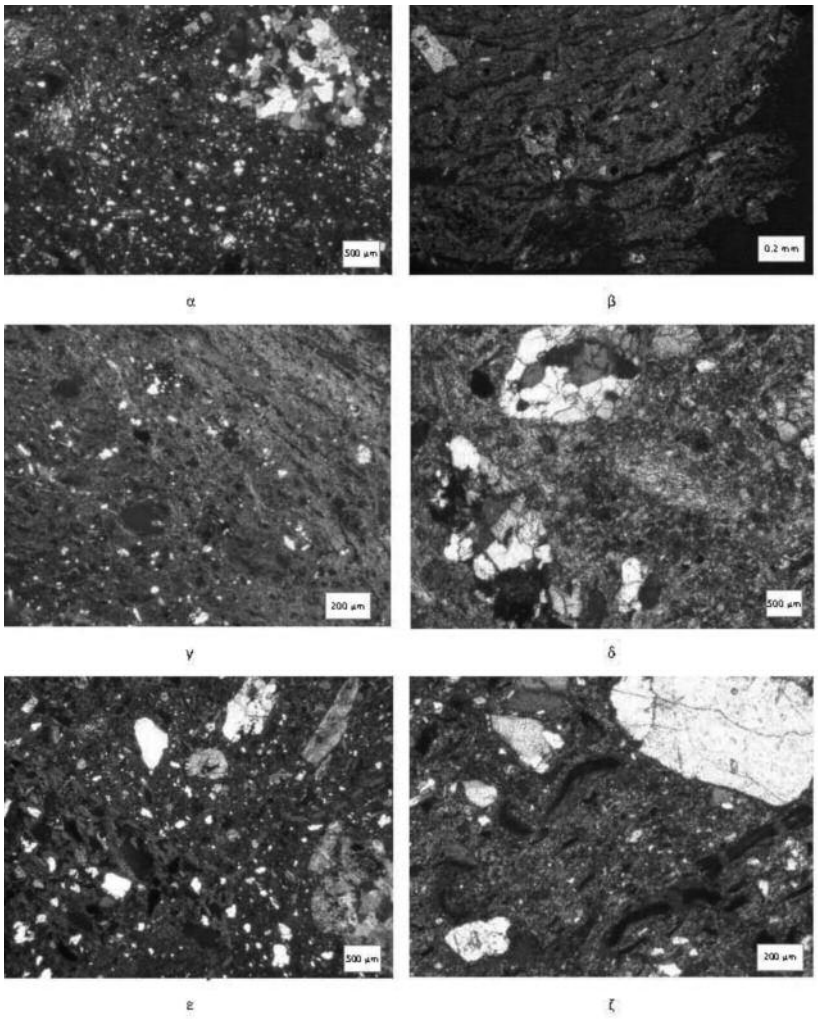
Τὰ ἀγγεῖα αὐτῆς τῆς ὁμάδας εἶναι πιὸ λεπτότεχνα ἀπὸ αὐτὰ τῶν ὁμάδων 1 καὶ 2 καὶ συνίστανται κυρίως σὲ ἀμφορεῖς καὶ λεκάνες ἀλλὰ ὑπάρχουν καὶ σκύφοι, πιθοειδῆ καὶ καρποδοχεῖα. Ὅλα φέρουν ἀλείφωμα στὴν ἐπιφάνεια καὶ σὲ ἀρκετὲς περιπτώσεις εἶναι ἔντριπτα μὲ ἀποτέλεσμα μιὰ ἰδιαίτερα στιλπνὴ ἐπιφάνεια.

Πετρογραφικὴ ὁμάδα 4

Δείγματα: *TSP 13/2, TSP 13/3, TSP 13/4, TSP 13/7, TSP 13/13, TSP 13/17, TSP 13/20, TSP 13/25, TSP 13/29, TSP 13/31, TSP 13/33, TSP 13/37, TSP 13/38, TSP 13/46, TSP 13/49, TSP 13/50, TSP 13/51, TSP 13/54, TSP 13/57, TSP 13/64, TSP 13/68, TSP 13/70, TSP 13/72, TSP 13/75, TSP 13/77, TSP 13/83, TSP 13/86, TSP 13/95, TSP 13/98, TSP 13/112*.

Ἡ πετρογραφικὴ αὐτὴ ὁμάδα παρουσιάζει ὁμοιογένεια ὅσον ἀφορᾶ στὴ σύσταση καὶ τὴν ὑφή. Περιλαμβάνει κεραμεικὰ μὲ ἀδρόκοκκη ὑφή, ἐνῶ ἡ μικρομάζα κυμαίνεται ἀπὸ χρυσίζουσα-πορτοκαλὶ ἕως καστανή, ὀπτικὰ ἐνεργὴ ἕως μέτρια, καὶ ἀπὸ καστανὴ ἕως τεφρή, ὀπτικὰ μέτρια ἐνεργὴ ἕως ἀνενεργή. Ἡ ἀναφερόμενη μεταβολὴ στὴν ὀπτικὴ ἐνεργότητα ὑποδεικνύει χαμηλὲς καὶ ὑψηλὲς θερμοκρασίες ὄπτησης ἀντίστοιχα. Χαρακτηριστικὴ εἶναι ἡ συμμετοχὴ λεπτόκοκκου γωνιώδη χαλαζία (~0,1-3,5mm), ὁ ὁποῖος ἐμφανίζεται ἀνομοιόμορφα διεσπαρμένος στὴ μικρομάζα (εἰκ. 4ε). Ἄλλα μὴ-πλαστικὰ ὀρυκτολογικὰ συστατικὰ ποὺ συμμετέχουν στὴν κεραμεικὴ ὕλη εἶναι γωνιώδεις ἕως ὑπογωνιώδεις κόκκοι ἀλκαλικῶν ἀστρίων, ἐπιδότου, ζωισίτη, ἐνῶ σὲ τρία δείγματα (*TSP 13/3, TSP 13/4* καί *TSP 13/50*) παρατηρήθηκαν κόκκοι πλαγιόκλαστου (εἰκ. 4ζ). Στὴν κεραμεικὴ ὕλη τῆς ὁμάδας αὐτῆς συμμετέχουν ἐπιπλέον γωνιώδη ἕως φακοειδῆ θραύσματα χαλαζιτῶν, μαρμαρυγιακῶν σχιστολίθων, ἐπιδοτιτικῶν σχιστολίθων, φυλλιτῶν, μικριτικῶν ἀσβεστολίθων καὶ μαρμάρων (~1-8mm). Σὲ πολλὰ δείγματα τῆς ὁμάδας αὐτῆς, παρατηρήθηκαν ὑπογωνιώδη ἕως ὑποστρόγγυλα ἀργιλικὰ ἐγκλείσματα (~1-5mm) καστανέρυθρου χρώματος (εἰκ. 5α). Ὡστόσο δὲν εἶναι σαφὲς ἂν πρόκειται γιὰ ἀργιλικὰ συσσωματώματα λόγω ἀτελοῦς ὁμογενοποίησης τῆς μάζας τοῦ πηλοῦ ἢ θρυμματισμένα κεραμεικά (grogs), τὰ ὁποῖα προστέθηκαν ἀπὸ τὸν κεραμέα γιὰ μείωση τῆς πλαστικότητας τοῦ πηλοῦ.

Ἡ σύσταση καὶ τὸ σχῆμα τόσο τῶν μὴ-πλαστικῶν μονοκρυσταλλικῶν κόκκων ὅσο καὶ τῶν πολυκρυσταλλικῶν ὑποδεικνύουν κοινὴ πηγὴ προέλευσης καὶ πρωτογενὴ ἀπόθεση τῆς πρώτης ὕλης γιὰ τὰ κεραμεικὰ τῆς ὁμάδας αὐτῆς, ἡ ὁποία συνδέεται πιθανότατα μὲ τὸν ὁρίζοντα τῶν μοσχοβιτικῶν γνευσίων τῶν μαρμαρυγιακῶν σχιστολίθων Καισαριανῆς καὶ τῶν Ἀνωτέρων Μαρμάρων.

Εἰκ. 5. Μικροφωτογραφίες λεπτῶν τομῶν: (α) Πετρογραφικὴ ὁμάδα 4 μὲ ὑπογωνιώδη θραύσματα χαλαζιτῶν (TSP 13/70, XPL), (β) Πετρογραφικὴ ὁμάδα 5 μὲ λίγους κόκκους χαλαζία (TSP 13/62, XPL), (γ) Πετρογραφικὴ ὁμάδα 5 μὲ ὑποπαράλληλα μακρόστενα κενά (TSP 13/87, XPL), (δ) Πετρογραφικὴ ὁμάδα 5 μὲ ὑπογωνιώδη θραύσματα χαλαζιτῶν (C) (TSP 13/10, XPL), (ε) Δεῖγμα TSP 13/80, μὲ διάστικτη γραμμὴ διαχωρίζονται οἱ διαφορετικὲς μικρομάζες ποὺ συνιστοῦν τὴν κεραμεικὴ ὕλη (XPL), (ζ) Δεῖγμα TSP 13/48 μὲ μακρόστενα κενὰ καὶ καμπυλωμένους ἀδιαφανεῖς κόκκους ὀργανικοῦ ὑλικοῦ (XPL).

Τὰ ἀγγεῖα ποὺ περιλαμβάνονται σὲ αὐτὴν τὴν ὁμάδα εἶναι κυρίως ἀμφορεῖς καὶ ἀμφορίσκοι ἀλλὰ ὑπάρχουν καὶ λεκάνες καὶ λίγα πιθοειδῆ. Ἡ πλειονότητα αὐτῶν τῶν ἀγγείων φαίνεται νὰ εἶναι στιλβωμένα, ἐνῶ λίγα φέρουν καὶ ἐγχάρακτη διακόσμηση. Πρόκειται γιὰ λεπτὴ κεραμεικὴ ὕλη καὶ στὰ περισσότερα ἀγγεῖα ἡ ἐπιφάνεια φέρει ἀλείφωμα.

Πετρογραφικὴ ὁμάδα 5
Δείγματα: *TSP 13/9, TSP 13/10, TSP 13/15, TSP 13/26, TSP 13/58, TSP 13/62, TSP 13/87, TSP 13/91.*

Ἡ ὁμάδα αὐτὴ ἀπαρτίζεται ἀπὸ κεραμεικὰ μὲ ἀδρόκοκκη ὑφὴ καὶ μικρομάζα χρυσίζουσα ἕως καστανή, ὀπτικὰ ἐνεργὴ ἕως μέτρια, ὑποδεικνύοντας χαμηλὲς θερμοκρασίες ὄπτησης. Τὰ κεραμεικὰ δείγματα ποὺ ἀπαρτίζουν τὴν ὁμάδα αὐτὴ ἐμφανίζουν ὁμοιογενὴ ὑφὴ καὶ σύσταση, ἐνῶ τὸ χαρακτηριστικὸ γνώρισμα, ποὺ τὰ διακρίνει ἀπὸ τὶς ὑπόλοιπες ὁμάδες, εἶναι ἡ σχετικὰ μικρότερη συμμετοχὴ γωνιωδῶν κόκκων χαλαζία (εἰκ. 5β). Ἐκτὸς ἀπὸ τὸ χαλαζία ἄλλα μὴ-πλαστικὰ μονοκρυσταλλικὰ συστατικὰ ποὺ συμμετέχουν εἶναι οἱ γωνιώδεις ἕως ὑπογωνιώδεις κόκκοι ἀλκαλικῶν ἀστρίων, μοσχοβίτη, βιοτίτη, καὶ ἐπιδότου (0,1-3mm) (εἰκ. 5γ). Στὸ δεῖγμα TSP 13/9 παρατηρήθηκαν ὑποστρόγγυλα ἀργιλικὰ συσσωματώματα σκούρου καστανέρυθρου χρώματος (~1,8mm). Φακοειδῆ ἕως γωνιώδη θραύσματα (0,5-4mm) μαρμαρυγιακῶν καὶ ἐπιδοτιτικῶν σχιστολίθων, χαλαζιτῶν, φυλλιτῶν, μικριτικῶν καὶ σπαριτικῶν ἀσβεστολίθων συμμετέχουν στὴν κεραμεικὴ ὕλη (εἰκ. 5δ). Στὸ δεῖγμα TSP 13/62 παρατηρήθηκαν θραύσματα σερπεντινίτη, ἐνῶ στὸ δεῖγμα TSP 13/87 ἡ συμμετοχὴ θραυσμάτων πετρωμάτων στὴν κεραμεικὴ ὕλη εἶναι πολὺ μικρή.

Ἡ σύσταση τῶν μὴ-πλαστικῶν μονοκρυσταλλικῶν καὶ πολυκρυσταλλικῶν κόκκων ποὺ συμμετέχουν στὰ δείγματα τῶν κεραμεικῶν τῆς ὁμάδας αὐτῆς ὑποδεικνύουν κοινὴ τοπικὴ πηγὴ προέλευσης καὶ πρωτογενὴ πηγὴ ἀπόθεσης τῆς πρώτης ὕλης. Ἡ πηγὴ προέλευσης συνδέεται μὲ τοὺς σχιστόλιθους Καισαριανῆς.

Τὰ ἀγγεῖα αὐτῆς τῆς ὁμάδας εἶναι κυρίως σκύφοι, ἕνα κάλυμμα καὶ ἕνα σκεῦος καμίνευσης. Ἡ ἐπιφάνεια τῶν ἀγγείων καλύπτεται ἀπὸ ἀλείφωμα.

Δεῖγμα *TSP 13/80*
Τὸ δεῖγμα αὐτὸ ἐμφανίζει ἀνομοιογένεια στὴν ὑφὴ καὶ ἀποτελεῖται ἀπὸ μίγμα τριῶν διαφορετικῶν μικρομαζῶν (εἰκ. 5ε), κάθε μία ἀπὸ τὶς ὁποῖες περιγράφεται στὶς ἀναφερόμενες πετρογραφικὲς ὁμάδες καὶ ἀποτελεῖ διαφορετικὴ συνταγή. Ἕνα τμῆμα τοῦ κεραμεικοῦ συνίσταται ἀπὸ τὴ λεπτόκοκκη μικρομάζα χρώματος χρυσίζουσας πορτοκαλὶ ἕως καστανῆς, ἡ ὁποία κυμαίνεται ἀπὸ ὀπτικὰ ἐνεργὴ ἕως μέτρια ἐνεργὴ καὶ χαρακτηρίζει τὰ κεραμεικὰ τῆς πετρογραφικῆς ὁμάδας 3. Ἕνα ἄλλο τμῆμα τοῦ ἀποτελεῖται ἀπὸ ἀδρόκοκκη μικρομάζα πορτοκαλὶ ἕως καστανὴ καὶ ὀπτικὰ ἐνεργή, μὲ αὐξημένη συμμετοχὴ μοσχοβίτη καὶ βιοτίτη καὶ χαρακτηρίζει τὰ δείγματα τῆς πετρογραφικῆς ὁμάδας 2. Τὸ τρίτο εἶδος μικρομάζας ποὺ συμμετέχει εἶναι ἀδρόκοκκη χρυσίζουσα-πορτοκαλὶ ἕως καστανή, ὀπτικὰ ἐνεργὴ ἕως μέτρια, μὲ αὐξημένη συμμετοχὴ μικρῶν γωνιωδῶν κόκκων χαλαζία ποὺ χαρακτηρίζει τὴν πετρογραφικὴ ὁμάδα 4. Τὸ ἀγγεῖο ποὺ ἔχει κατασκευασθεῖ ἀπὸ τὸ κεραμεικὸ αὐτὸ εἶναι μήτρα. Ἡ μίξη τῶν τριῶν διαφορετικῶν συνταγῶν πηλοῦ στὸ ἀγγεῖο αὐτὸ ἀποτελεῖ σημαντικὴ ἔνδειξη ὅτι οἱ τρεῖς ἀπὸ τὶς πέντε πετρογραφικὲς ὁμάδες ἀποτελοῦν συνταγὲς πιθανῶς τοῦ ἴδιου ἐργαστηρίου παραγωγῆς ἀγγείων μὲ τοπικὴ προέλευση πρώτων ὑλῶν.

Δεῖγμα *TSP 13/48*
Πρόκειται γιὰ κεραμεικὸ μὲ ἀδρόκοκκη ὑφὴ καὶ μικρομάζα χρυσίζουσα ἕως γκρὶ ὀπτικὰ ἐνεργὴ ποὺ ὑποδεικνύει σχετικὰ χαμηλὲς θερμοκρασίες ὄπτησης (<750°C). Τὰ μὴ-πλαστικὰ μονοκρυσταλλικὰ συστατικὰ (0,1-0,5mm) ἀποτελοῦνται ἀπὸ γωνιώδη χαλαζία,

ἀλκαλικοὺς ἀστρίους καὶ μικρὸ ποσοστὸ κόκκων ἐπιδότου. Τὰ πολυκρυσταλλικὰ μὴ-πλαστικὰ συστατικὰ ἀποτελοῦνται ἀπὸ γωνιώδη θραύσματα μαρμαρυγιακοῦ σχιστόλιθου (1-3.5mm) καὶ υπογωνιώδη μικριτικὸ ἀσβεστόλιθο (0,5-1mm). Ἡ ὑφὴ τοῦ κεραμεικοῦ χαρακτηρίζεται ὡς ἀνομοιογενὴς καὶ ἀποτελεῖται ἀπὸ διάσπαρτα μακρόστενα καὶ καμπυλωτὰ κενὰ ἀνομοιόμορφα διεσπαρμένα. Ὑπάρχουν ὡστόσο καὶ μακρόστενα ἕως καμπυλωμένα ὑπολείμματα καμένου ὀργανικοῦ ὑλικοῦ μαύρου χρώματος (εἰκ. 5ζ), ἡ παρουσία τῶν ὁποίων πιθανότατα ὀφείλεται στὴν ἀτελὴ καύση καὶ ὀξείδωση ὀργανικοῦ ὑλικοῦ ποὺ εἶχε προστεθεῖ ἀπὸ τὸν κεραμέα μὲ σκοπὸ τὴ βελτίωση τῶν φυσικῶν ἰδιοτήτων τοῦ πηλοῦ. Ἡ σύσταση τῶν μὴ-πλαστικῶν μονοκρυσταλλικῶν καὶ πολυκρυσταλλικῶν κόκκων τοῦ κεραμεικοῦ ὑποδεικνύουν κοινὴ τοπικὴ πηγὴ προέλευσης καὶ πρωτογενὴ πηγὴ ἀπόθεσης τῆς πρώτης ὕλης. Ἡ πηγὴ προέλευσης συνδέεται μὲ τοὺς σχιστόλιθους Καισαριανῆς.

Πρόκειται γιὰ σφαιρικὸ γραπτὸ ἀγγεῖο τὸ ὁποῖο καὶ τυπολογικὰ παρουσιάζει ἰδιομορφίες.

3. Συμπεράσματα

– Ὅλες οἱ κεραμεικὲς ὕλες φαίνονται νὰ εἶναι τοπικὲς καὶ συνδέονται μὲ τοὺς γνεύσιους καὶ μαρμαρυγιακοὺς σχιστόλιθους Καισαριανῆς.

– Δὲν φαίνεται νὰ ὑπάρχει διαφοροποίηση τῆς κεραμεικῆς ὕλης σὲ σχέση μὲ τὴ λειτουργία τοῦ ἀγγείου οὔτε σὲ σχέση μὲ τὴν ὕπαρξη ἢ μὴ διακόσμησης, ἀφοῦ σὲ κάθε ὁμάδα ἐμφανίζονται διαφορετικὰ εἴδη ἀγγείων.

– Ὡστόσο, εἶναι ἐμφανὲς ὅτι ἔχουμε διαφορετικὲς συνταγές. Ἡ πετρογραφικὴ ὁμάδα 1Α, ποὺ χαρακτηρίζεται ἀπὸ τὴν προσθήκη γωνιωδῶν θραυσμάτων ἀσβεστίτη, εἶναι σαφῶς διαφορετικὴ ἀπὸ τὶς ὑπόλοιπες. Τὰ ἀγγεῖα ξεχωρίζουν τόσο ἀπὸ τὸ μέγεθός τους ὅσο καὶ ἀπὸ τὸ πάχος τῶν τοιχωμάτων τους. Εἶναι ἡ μοναδικὴ ὁμάδα ποὺ δὲν φέρει ἀλείφωμα στὴν ἐπιφάνεια, μὲ ἀποτέλεσμα ἡ ὑφὴ τῆς ἐπιφάνειάς τους νὰ εἶναι πιὸ τραχειά.

– Ἡ πετρογραφικὴ ὁμάδα 2, ἡ ὁποία χαρακτηρίζεται ἀπὸ τὴ μεγάλη συμμετοχὴ μαρμαρυγιῶν καὶ εἰδικὰ μοσχοβίτη διαφέρει ἀπὸ τὴν πετρογραφικὴ ὁμάδα 3, ἡ ὁποία ἐμφανίζει στὸν ἱστό της πολλὰ κενά, λόγω προσθήκης ὀργανικῶν ὑλικῶν ἀπὸ τὸν κεραμέα. Πρόκειται μᾶλλον γιὰ διαφορετικὴ τεχνική. Τὸ γεγονὸς ὅτι ἡ κεραμεικὴ εἶναι κατὰ βάση τοπικὴ ἐπιβεβαιώνεται στὸ δεῖγμα *TSP 13/80* (μήτρα) ποὺ συνδυάζει 3 κεραμεικὲς ὕλες.

– Ἡ ἐπεξεργασία τῆς ἐπιφάνειας δὲν φαίνεται νὰ διαφοροποιεῖται ἰδιαίτερα ἀπὸ ὁμάδα σὲ ὁμάδα. Ἐκτὸς ἀπὸ τὰ ἀγγεῖα τῆς πετρογραφικῆς ὁμάδας 2, ποὺ δὲν φέρουν ἀλείφωμα, στὶς ἄλλες συνταγὲς ἡ ἐπιφάνεια καλύπτεται ἀπὸ ἀραιὸ ἀλείφωμα, ἐνῶ σὲ ὅλες τὶς ὁμάδες ὑπάρχουν κάποια ἔντριπτα ἀγγεῖα (δηλαδὴ μὲ ἔντονη στίλβωση τῆς ἐπιφάνειας) ὥστε νὰ δίνουν στὸν χρήστη τὴν ἐντύπωση μιᾶς ἰδιαίτερης γυαλάδας.

ΠΕΤΡΟΓΡΑΦΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΛΕΠΤΩΝ ΤΟΜΩΝ ΚΕΡΑΜΕΙΚΩΝ ΤΟΥ ΑΠΟΘΕΤΗ 39

(afs: ΑΛΚΑΛΙΚΟΙ ΑΣΤΡΙΟΙ, amp: ΑΜΦΙΒΟΛΟΣ, bt: ΒΙΟΤΙΤΗΣ, cal: ΑΣΒΕΣΤΙΤΗΣ, czo: ΚΛΙΝΟΖΩΙΣΙΤΗΣ, ep: ΕΠΙΔΟΤΟ,
ms: ΜΟΣΧΟΒΙΤΗΣ, plg: ΠΛΑΓΙΟΚΛΑΣΤΟ, ox: ΑΔΙΑΦΑΝΗ ΟΞΕΙΔΙΑ, zo: ΖΩΙΣΙΤΗΣ, cc: CLAY CONCENTRATIONS, qz: ΧΑΛΑΖΙΑΣ)

ΠΙΝΑΚΑΣ 1,α

ΑΡ. ΤΟΜΗΣ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΚΑΤΑΓΡΑΦΗΣ	ΤΥΠΟΣ ΑΓΓΕΙΟΥ	ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ	ΜΙΚΡΟΜΑΖΑ	ΟΠΤΙΚΑ ΕΝΕΡΓΗ	ΜΟΝΟΚΡΥΣΤΑΛΛΙΚΑ	ΔΙΑΣΤΑΣΕΙΣ (mm)	ΠΟΛΥΚΡΥΣΤΑΛΛΙΚΑ	ΔΙΑΣΤΑΣΕΙΣ (mm)	ΠΡΟΣΘΕΤΑ	ΔΙΑΣΤΑΣΕΙΣ (mm)	ΠΛΑΣΤΙΚΑ	ΠΕΤΡΟΓΡΑΦΙΚΗ ΟΜΑΔΑ
12	1726	ΑΡΥΤΑΙΝΑ	ΙΔΙΑΙΤΕΡΑ ΤΡΑΧΥΣ, ΜΕ ΕΓΚΛΕΙΣΜΑΤΑ	ΠΟΡΤΟΚΑΛΙ, ΚΑΣΤΑΝΗ	ΝΑΙ	qz, afs, cal, ep, ms, bt, amp	0.1 - 3	ΣΧΙΣΤΟΛΙΘΟΙ, ΜΙΚΡΙΤΙΚΟΙ ΑΣΒΕΣΤΟΛΙΘΟΙ	0.8 - 2	cal	~2		1
14	1741	ΣΚΥΦΟΣ	ΛΙΓΟ ΤΡΑΧΥΣ, ΜΕ ΛΕΥΚΑ ΕΓΚΛΕΙΣΜΑΤΑ	ΚΑΣΤΑΝΗ	ΟΧΙ	qz, afs, bt, ep, zo, czo, ox	0.1 - 1	ΣΧΙΣΤΟΛΙΘΟΙ, ΜΙΚΡΙΤΙΚΟΙ ΑΣΒΕΣΤΟΛΙΘΟΙ, ΣΠΙΛΙΤΗΣ	0.8 - 1.6	cal	1.5 - 2	cc	1
21	1773	ΠΙΘΟΣ	ΛΙΓΟ ΤΡΑΧΥΣ	ΤΕΦΡΗ, ΚΑΣΤΑΝΗ	ΜΕΤΡΙΑ	cal, qz, afs, ep	0.1 - 1	ΣΧΙΣΤΟΛΙΘΟΙ ΕΠΙΔΟΤΙΤΙΚΟΙ	2 - 5	cal	1 - 7	cc	1
28	1881	ΠΙΘΟΣ	ΑΝΟΙΚΤΟΧΡΩΜΟΣ, ΤΡΑΧΥΣ	ΧΡΥΣΙΖΟΥΣΑ	ΝΑΙ	qz, afs, cal, bt, ms, ep	0.1 - 1.5	ΣΧΙΣΤΟΛΙΘΟΙ	1.5 - 3	cal	1 -7	cc	1
32	1913	ΠΙΘΟΣ	ΛΙΓΟ ΤΡΑΧΥΣ. ΠΑΧΙΑ ΤΟΙΧΩΜΑΤΑ	ΠΟΡΤΟΚΑΛΙ, ΚΑΣΤΑΝΗ	ΝΑΙ	qz, afs, ep, cal	0.1 - 0.7	ΣΧΙΣΤΟΛΙΘΟΙ	1 - 5	cal	1 - 4		1
34	1915	ΠΙΘΟΣ	ΤΡΑΧΥΣ, ΜΕ ΛΕΥΚΑ ΕΓΚΛΕΙΣΜΑΤΑ	ΠΟΡΤΟΚΑΛΙ, ΚΑΣΤΑΝΗ	ΝΑΙ	qz, afs, ep, cal	0.2 - 1	ΕΠΙΔΟΤΙΤΙΚΟΙ ΣΧΙΣΤΟΛΙΘΟΙ	1 - 2.5	cal	1 - 3.5		1
35	1917	ΠΙΘΟΣ	ΣΧΕΔΟΝ ΣΠΟΓΓΩΤΟΣ	ΠΟΡΤΟΚΑΛΙ	ΝΑΙ	cal, qz, ms	0.2 - 1	ΣΧΙΣΤΟΛΙΘΟΙ	1	cal	0.5 - 5		1
36	1918	ΠΙΘΟΣ	ΔΙΑΒΡΩΜΕΝΗ ΕΠΙΦΑΝΕΙΑ ΕΣΩΤΕΡΙΚΑ	ΧΡΥΣΙΖΟΥΣΑ, ΠΟΡΤΟΚΑΛΙ	ΝΑΙ	qz, afs, ep, cal	0.1 - 1.5	ΣΧΙΣΤΟΛΙΘΟΙ, ΣΠΑΡΙΤΙΚΟΙ ΑΣΒΕΣΤΟΛΙΘΟΙ	0.5 - 4.5	cal	0.5 - 4.5		1
40	2014	ΠΙΘΟΣΧΗΜΟ	ΑΝΟΙΚΤΟΧΡΩΜΟΣ, ΚΑΘΑΡΟΣ	ΠΟΡΤΟΚΑΛΙ, ΚΑΣΤΑΝΗ	ΝΑΙ	qz, afs, ep, cal, ms	0.1 - 0.7	ΣΧΙΣΤΟΛΙΘΟΙ	0.5 - 1	cal, qz	0.5 - 4		1
42	2080	ΚΡΑΤΗΡΑΣ	ΤΡΑΧΥΣ	ΠΟΡΤΟΚΑΛΙ, ΚΑΣΤΑΝΗ	ΝΑΙ	qz, afs, ep, cal	0.1 - 0.5	ΣΧΙΣΤΟΛΙΘΟΙ	1 - 2	cal	0.2 - 7		1
43	2087	ΣΚΥΦΟΣ ΜΕ ΠΟΔΙ	ΚΑΣΤΑΝΟΣ, ΠΟΡΩΔΗΣ, ΤΡΑΧΥΣ	ΠΟΡΤΟΚΑΛΙ	ΝΑΙ	qz, afs, ep, cal	0.1 - 1	ΣΧΙΣΤΟΛΙΘΟΙ	1 - 3	cal	1 - 6		1
61	2398	ΣΚΥΦΟΣ	ΤΡΑΧΥΣ	ΠΟΡΤΟΚΑΛΙ, ΚΑΣΤΑΝΗ	ΝΑΙ	qz, afs, ep, zo, cal	0.1 - 0.5	ΣΧΙΣΤΟΛΙΘΟΙ	0.5 - 2	cal	1 - 4	cc	1
63	2412	ΕΓΧΑΡΑΚΤΟΣ ΑΜΦΟΡΙΣΚΟΣ	ΦΑΙΟΣ. ΠΑΧΙΑ ΤΟΙΧΩΜΑΤΑ	ΧΡΥΣΙΖΟΥΣΑ	ΝΑΙ	qz, afs, cal, ep, zo	0.1 - 0.7	ΣΧΙΣΤΟΛΙΘΟΙ, ΜΙΚΡΙΤΙΚΟΙ ΚΑΙ ΣΠΑΡΙΤΙΚΟΙ ΑΣΒΕΣΤΟΛΙΘΟΙ	2				1
69	2446	ΛΕΚΑΝΙΔΑ	ΑΝΟΙΚΤΟΧΡΩΜΟΣ ΚΑΣΤΑΝΟΣ, ΤΡΑΧΥΣ. ΠΑΧΙΑ ΤΟΙΧΩΜΑΤΑ	ΠΟΡΤΟΚΑΛΙ	ΝΑΙ	qz, afs, cal, zo, ms	0.1 - 1	ΣΧΙΣΤΟΛΙΘΟΙ	1 - 3	cal	1 - 4.5		1
79	2494	ΕΠΙΠΕΔΟ ΣΚΕΥΟΣ	ΤΡΑΧΥΣ	ΠΟΡΤΟΚΑΛΙ	ΜΕΤΡΙΑ	qz, cal, ms	0.1 - 1	ΧΑΛΑΖΙΤΗΣ (ΠΟΛΥ ΛΙΓΑ)	1 - 2	cal	0.5 - 2.5		1
97	2620	ΠΙΘΟΣ	ΚΑΘΑΡΟΣ. ΛΕΠΤΑ ΤΟΙΧΩΜΑΤΑ	ΠΟΡΤΟΚΑΛΙ	ΝΑΙ	qz, afs, ep, ms	0.1 - 0.5	ΣΧΙΣΤΟΛΙΘΟΙ	0.5 - 2	cal	0.5 - 6		1
100	2641	ΕΓΧΑΡΑΚΤΟΣ ΣΚΥΦΟΣ	ΤΡΑΧΥΣ	ΠΟΡΤΟΚΑΛΙ	ΝΑΙ	qz, afs, ms, ep	0.1 - 0.5	ΣΧΙΣΤΟΛΙΘΟΙ	1 - 2	cal	0.5 - 2		1
101	2642	ΕΓΧΑΡΑΚΤΟΣ ΣΚΥΦΟΣ	ΛΙΓΟ ΤΡΑΧΥΣ	ΧΡΥΣΙΖΟΥΣΑ, ΤΕΦΡΗ	ΝΑΙ	qz, afs, ms, ep	0.1 - 1	ΣΧΙΣΤΟΛΙΘΟΙ, ΩΟΛΙΘΟΣ	0.5 - 5	cal	0.5 - 3		1
102	2647	ΠΙΘΟΣ	ΤΡΑΧΥΣ	ΠΟΡΤΟΚΑΛΙ, ΚΑΣΤΑΝΗ	ΝΑΙ	qz, afs, cal, ep, zo	0.1 - 1	ΣΧΙΣΤΟΛΙΘΟΙ	0.5 - 2.5	cal	0.5 - 4		1
103	2693	ΧΟΝΔΡΟΕΙΔΕΣ ΑΓΓΕΙΟ	ΚΑΣΤΑΝΟΣ, ΤΡΑΧΥΣ	ΠΟΡΤΟΚΑΛΙ	ΝΑΙ	qz, afs, ep, zo, cal	0.1 - 2.5	ΣΧΙΣΤΟΛΙΘΟΙ	1 - 10	cal	0.5 - 4	cc	1
118	ΑΤ 912	ΣΚΥΦΟΣ	ΙΔΙΑΙΤΕΡΑ ΤΡΑΧΥΣ	ΠΟΡΤΟΚΑΛΙ	ΝΑΙ	qz, afs, ms	0.1 - 1	ΣΧΙΣΤΟΛΙΘΟΙ	4	cal	0.5 - 4		1
18	1761	ΣΚΥΦΟΣ	ΣΚΟΤΕΙΝΟΧΡΩΜΟΣ ΚΑΣΤΑΝΟΣ, ΤΡΑΧΥΣ	ΠΟΡΤΟΚΑΛΙ	ΝΑΙ	qz, afs, ms, ep, ox	0.1 - 2	ΣΧΙΣΤΟΛΙΘΟΙ	1 - 1.5			ΠΗΛΟΣ	1α
104	ΑΤ 31	ΕΓΧΑΡΑΚΤΟΣ ΣΚΥΦΟΣ	ΦΑΙΟΣ, ΛΙΓΟ ΤΡΑΧΥΣ	ΠΟΡΤΟΚΑΛΙ, ΚΑΣΤΑΝΗ	ΝΑΙ	qz, afs, ep, zo, ms, cal	0.2 - 0.5	ΣΧΙΣΤΟΛΙΘΟΙ	0.5 - 2	cal	1 - 4	cc	1α

ΠΙΝΑΚΑΣ 1,β

ΑΡ. ΤΟΜΗΣ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΚΑΤΑΓΡΑΦΗΣ	ΤΥΠΟΣ ΑΓΓΕΙΟΥ	ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ	ΜΙΚΡΟΜΑΖΑ	ΟΠΤΙΚΑ ΕΝΕΡΓΗ	ΜΟΝΟΚΡΥΣΤΑΛΛΙΚΑ	ΔΙΑΣΤΑΣΕΙΣ (mm)	ΠΟΛΥΚΡΥΣΤΑΛΛΙΚΑ	ΔΙΑΣΤΑΣΕΙΣ (mm)	ΠΡΟΣΘΕΤΑ	ΔΙΑΣΤΑΣΕΙΣ (mm)	ΠΛΑΣΤΙΚΑ	ΠΕΤΡΟΓΡΑΦΙΚΗ ΟΜΑΔΑ
27	1871	ΕΓΧΑΡΑΚΤΟΣ ΑΜΦΟΡΙΣΚΟΣ	ΚΑΣΤΑΝΟΣ, ΤΡΑΧΥΣ	ΠΟΡΤΟΚΑΛΙ	ΜΕΤΡΙΑ	qz, afs, ms, ep	0.1 - 0.5	ΣΧΙΣΤΟΛΙΘΟΙ	1.5 - 5				2
41	2078	ΕΓΧΑΡΑΚΤΟΣ ΣΚΥΦΟΣ	ΤΡΑΧΥΣ	ΤΕΦΡΗ, ΚΑΣΤΑΝΗ	ΟΧΙ	qz, afs, bt, cal, ep	0.1 - 1	ΣΧΙΣΤΟΛΙΘΟΙ	1 - 5				2
47	2095	ΠΙΘΟΣ	ΦΑΙΟΣ, ΤΡΑΧΥΣ	ΠΟΡΤΟΚΑΛΙ, ΚΑΣΤΑΝΗ	ΝΑΙ	qz, afs, ep, zo, ms, bt	0.1 -1	ΣΧΙΣΤΟΛΙΘΟΙ	0.5 -4.5				2
52	2156	ΕΓΧΑΡΑΚΤΟΣ ΑΜΦΟΡΙΣΚΟΣ	ΚΑΣΤΑΝΟΦΑΙΟΣ, ΛΙΓΟ ΤΡΑΧΥΣ	ΤΕΦΡΗ, ΚΑΣΤΑΝΗ	ΝΑΙ	qz, afs, ms, bt, zo	0.1 - 1	ΣΧΙΣΤΟΛΙΘΟΙ, ΜΙΚΡΙΤΙΚΟΙ ΑΣΒΕΣΤΟΛΙΘΟΙ	1 - 10				2
55	2193	ΑΜΦΟΡΙΣΚΟΣ ΤΡΙΩΤΟΣ	ΤΕΦΡΟΣ, ΤΡΑΧΥΣ, ΜΕ ΛΕΥΚΑ ΕΓΚΛΕΙΣΜΑΤΑ	ΠΟΡΤΟΚΑΛΙ, ΚΑΣΤΑΝΗ	ΝΑΙ	qz, afs, ms, bt, ep, zo	0.1 - 1	ΣΧΙΣΤΟΛΙΘΟΙ, ΜΙΚΡΙΤΙΚΟΙ ΑΣΒΕΣΤΟΛΙΘΟΙ	1 - 12				2
67	2434	ΠΙΘΟΣ	ΙΔΙΑΙΤΕΡΑ ΤΡΑΧΥΣ	ΠΟΡΤΟΚΑΛΙ	ΝΑΙ	qz, afs, ms, zo, cal	0.1 - 1.5	ΣΧΙΣΤΟΛΙΘΟΙ, ΜΑΡΜΑΡΑ	1 - 7				2
84	2515	ΠΙΘΟΣΧΗΜΟ	ΦΑΙΟΣ, ΤΡΑΧΥΣ	ΤΕΦΡΗ, ΚΑΣΤΑΝΗ	ΝΑΙ	ms, qz, ep, plg	0.2 - 2	ΣΧΙΣΤΟΛΙΘΟΙ	1 - 5				2
88	2591	ΑΜΦΟΡΕΑΣ	ΤΡΑΧΥΣ, ΜΕ ΛΕΥΚΑ ΕΓΚΛΕΙΣΜΑΤΑ	ΠΟΡΤΟΚΑΛΙ, ΚΑΣΤΑΝΗ	ΝΑΙ	ms, bt, qz, afs, ep, zo	0.2 - 4	ΣΧΙΣΤΟΛΙΘΟΙ	0.5 - 5				2
93	2602	ΠΙΘΟΣΧΗΜΟ	ΤΡΑΧΥΣ, ΜΕ ΛΕΥΚΑ ΕΓΚΛΕΙΣΜΑΤΑ	ΠΟΡΤΟΚΑΛΙ	ΝΑΙ	qz, afs, ep, ms, plg	0.2 - 1	ΕΠΙΔΟΤΙΤΙΚΟΙ ΣΧΙΣΤΟΛΙΘΟΙ					2
107	ΑΤ 91	ΕΓΧΑΡΑΚΤΟΣ ΣΚΥΦΟΣ	ΕΡΥΘΡΟΣ, ΛΙΓΟ ΤΡΑΧΥΣ	ΚΑΣΤΑΝΗ	ΜΕΤΡΙΑ	qz, afs, ms, ep, zo	0.2 - 1	ΣΧΙΣΤΟΛΙΘΟΙ	0.5 - 7		2	cc	2
114	ΑΤ 319	ΠΙΘΟΣΧΗΜΟ	ΠΟΡΤΟΚΑΛΟΧΡΩΜΟΣ, ΠΟΛΥ ΚΑΘΑΡΟΣ	ΚΑΣΤΑΝΗ	ΟΧΙ	qz, afs, plg, ms, ep, zo	0.1 - 1	ΣΧΙΣΤΟΛΙΘΟΙ ΚΑΙ ΦΥΛΛΙΤΕΣ	0.5 - 4				2
115	ΑΤ 332	ΜΕΓΑΛΟ ΑΓΓΕΙΟ	ΙΔΙΟΤΥΠΟ ΑΓΓΕΙΟ	ΤΕΦΡΗ, ΚΑΣΤΑΝΗ	ΜΕΤΡΙΑ	qz, afs, ms, bt, ep, zo	0.1 - 1	ΣΧΙΣΤΟΛΙΘΟΙ	0.5 - 6				2
117	ΑΤ 911	ΣΚΥΦΟΣ	ΕΝΤΟΝΑ ΠΟΡΤΟΚΑΛΟΧΡΩΜΟΣ, ΛΙΓΟ ΤΡΑΧΥΣ	ΚΑΣΤΑΝΗ	ΟΧΙ	qz, afs, ms, bt, ep, zo	0.1 - 1	ΣΧΙΣΤΟΛΙΘΟΙ, ΦΥΛΛΙΤΕΣ	1 - 6				2
119	ΑΤ 915	ΑΜΦΟΡΕΑΣ	ΑΝΟΙΚΤΟΧΡΩΜΟΣ, ΛΙΓΟ ΤΡΑΧΥΣ	ΠΟΡΤΟΚΑΛΙ	ΝΑΙ	qz, afs, ms, bt, ep, zo	0.1 - 1	ΣΧΙΣΤΟΛΙΘΟΙ	0.5 - 7				2
120	ΑΤ 916	ΑΜΦΟΡΕΑΣ	ΠΟΛΥ ΚΑΘΑΡΟΣ, ΜΕ ΠΟΛΥ ΜΑΡΜΑΡΥΓΙΑ	ΠΟΡΤΟΚΑΛΙ	ΝΑΙ	qz, afs, plg, ms, bt	0.1 - 1	ΣΧΙΣΤΟΛΙΘΟΙ	0.5 - 4				2
1	1513	ΣΚΥΦΟΣ	ΠΟΛΥ ΚΑΘΑΡΟΣ, ΚΟΝΤΑ ΣΤΟΝ ΜΕΣΟ ΟΡΟ	ΠΟΡΤΟΚΑΛΙ	ΜΕΤΡΙΑ	qz, afs, ep, zo, ms, cal, ox,		ΣΧΙΣΤΟΛΙΘΟΙ, ΜΙΚΡΙΤΙΚΟΙ ΑΣΒΕΣΤΟΛΙΘΟΙ, ΑΠΟΛΙΘΩΜΑΤΑ, ΣΕΡΠΕΝΤΙΝΙΤΗΣ					3
5	1566	ΜΙΚΡΗ ΚΑΡΠΟΔΟΧΟΣ	ΠΟΛΥ ΚΑΘΑΡΟΣ, ΜΕ ΨΙΛΑ ΛΕΥΚΑ ΕΓΚΛΕΙΣΜΑΤΑ	ΠΟΡΤΟΚΑΛΙ	ΝΑΙ	qz, afs, cal, ox, ms, ep, amp	0.2 - 1.2	ΣΧΙΣΤΟΛΙΘΟΙ, ΜΙΚΡΙΤΙΚΟΙ ΑΣΒΕΣΤΟΛΙΘΟΙ, ΣΠΑΡΙΤΙΚΟΙ ΑΣΒΕΣΤΟΛΙΘΟΙ, ΜΑΡΜΑΡΟ, ΡΑΔΙΟΛΑΡΙΤΕΣ	1 - 2.5				3
6	1568	ΚΑΡΠΟΔΟΧΟΣ	ΠΟΛΥ ΚΑΘΑΡΟΣ, ΚΟΝΤΑ ΣΤΟΝ ΜΕΣΟ ΟΡΟ	ΧΡΥΣΙΖΟΥΣΑ	ΝΑΙ	qz, cal, afs, ms, ox	0.2 - 1.4	ΣΧΙΣΤΟΛΙΘΟΙ, ΦΥΛΛΙΤΕΣ, ΣΤΡΟΓ. ΨΑΜΜΙΤΕΣ ΜΕ ΑΣΒΕΣΤΙΤΙΚΟ ΣΥΓΚΟΛΛΗΤΙΚΟ ΥΛΙΚΟ, ΜΙΚΡΙΤΙΚΟΙ ΑΣΒΕΣΤΟΛΙΘΟΙ	0.5 - 1.6				3
8	1613	ΣΚΥΦΟΣ ΓΡΑΠΤΟΣ	ΚΑΘΑΡΟΣ, ΚΑΤΑ ΤΟΠΟΥΣ ΠΡΟΣΜΕΙΞΕΙΣ	ΧΡΥΣΙΖΟΥΣΑ, ΚΑΣΤΑΝΗ	ΝΑΙ	qz, afs, ox, amp, cal	0.4 - 1.6	ΣΧΙΣΤΟΛΙΘΟΙ, ΜΙΚΡΙΤΙΚΟΙ ΑΣΒΕΣΤΟΛΙΘΟΙ, ΧΑΛΑΖΙΤΗΣ, ΦΥΛΛΙΤΕΣ	0.6 -2.2				3
11	1715	ΛΕΚΑΝΗ	ΑΛΕΙΦ. ΟΜΟΙΟ ΜΕ ΠΕ-Ι, ΚΑΘΑΡΟΣ, ΜΕ ΨΙΛΑ ΕΓΚΛΕΙΣΜΑΤΑ	ΧΡΥΣΙΖΟΥΣΑ	ΝΑΙ	qz, afs, cal, ox, ms, bt	0.2 - 3	ΣΧΙΣΤΟΛΙΘΟΙ, ΓΝΕΥΣΙΟΣ, ΜΑΡΜΑΡΟ, ΜΙΚΡΙΤΙΚΟΙ ΑΣΒΕΣΤΟΛΙΘΟΙ, ΣΠΑΡΙΤΙΚΟΙ ΑΣΒΕΣΤΟΛΙΘΟΙ, ΠΥΡΙΤΟΛΙΘΟΣ, ΨΑΜΜΙΤΕΣ	0.4 - 5				3

ΠΙΝΑΚΑΣ 1,γ

ΑΡ. ΤΟΜΗΣ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΚΑΤΑΓΡΑΦΗΣ	ΤΥΠΟΣ ΑΓΓΕΙΟΥ	ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ	ΜΙΚΡΟΜΑΖΑ	ΟΠΤΙΚΑ ΕΝΕΡΓΗ	ΜΟΝΟΚΡΥΣΤΑΛΛΙΚΑ	ΔΙΑΣΤΑΣΕΙΣ (mm)	ΠΟΛΥΚΡΥΣΤΑΛΛΙΚΑ	ΔΙΑΣΤΑΣΕΙΣ (mm)	ΠΡΟΣΘΕΤΑ	ΔΙΑΣΤΑΣΕΙΣ (mm)	ΠΛΑΣΤΙΚΑ	ΠΕΤΡΟΓΡΑΦΙΚΗ ΟΜΑΔΑ
16	1758	ΣΚΥΦΟΣ	ΟΛΟΒΑΦΟΣ	ΧΡΥΣΙΖΟΥΣΑ	ΝΑΙ	qz, afs, ox, ms	0.1 - 2	ΣΠΑΡΙΤΙΚΟΙ ΑΣΒΕΣΤΟΛΙΘΟΙ, ΣΧΙΣΤΟΛΙΘΟΙ, ΑΠΟΛΙΘΩΜΑΤΑ ΜΑΚΡΟΣΤΕΝΑ	0.5 - 2				3
19	1768	ΠΙΘΟΣΧΗΜΟ ΜΕ ΝΕΥΡΩΣΕΙΣ	ΠΟΛΥ ΚΑΘΑΡΟΣ, ΠΟΡΩΔΗΣ	ΠΟΡΤΟΚΑΛΙ	ΝΑΙ	ox, qz, afs, cal	0.1 - 2	ΣΧΙΣΤΟΛΙΘΟΙ, ΜΑΡΜΑΡΑ	0.5 - 2.2				3
22	1799	ΑΜΦΟΡΕΑΣ	ΛΙΓΟ ΤΡΑΧΥΣ, ΠΟΡΩΔΗΣ, ΜΕ ΜΑΡΜΑΡΥΓΙΑ	ΤΕΦΡΗ, ΚΑΣΤΑΝΗ	ΜΕΤΡΙΑ	qz, ox, afs, ms, ep	0.1 - 1	ΣΧΙΣΤΟΛΙΘΟΙ ΜΟΣΧΟΒΙΤΙΚΟΙ, ΜΙΚΡΙΤΙΚΟΙ ΑΣΒΕΣΤΟΛΙΘΟΙ, ΦΥΛΛΙΤΕΣ	1 - 3				3
23	1811	ΣΦΑΙΡΙΚΟ	ΚΑΘΑΡΟΣ. ΛΕΠΤΑ ΤΟΙΧΩΜΑΤΑ	ΧΡΥΣΙΖΟΥΣΑ	ΝΑΙ	cal, qz, afs, ox	0.1 - 1	ΣΧΙΣΤΟΛΙΘΟΙ, ΜΙΚΡΙΤΙΚΟΙ ΑΣΒΕΣΤΟΛΙΘΟΙ	1 - 2.5				3
24	1818	ΑΜΦΟΡΙΣΚΟΣ	ΠΟΡΩΔΗΣ, ΜΕ ΜΑΡΜΑΡΥΓΙΑ	ΧΡΥΣΙΖΟΥΣΑ	ΝΑΙ	qz, afs, cal, ep	0.1 - 0.7	ΣΧΙΣΤΟΛΙΘΟΙ, ΜΙΚΡΙΤΙΚΟΙ ΑΣΒΕΣΤΟΛΙΘΟΙ, ΜΑΡΜΑΡΑ	1 - 2				3
30	1895	ΠΙΘΟΣΧΗΜΟ ΜΕ ΕΣΩΤΕΡΙΚΕΣ ΛΑΒΕΣ	ΦΑΙΟΣ, ΠΟΡΩΔΗΣ	ΧΡΥΣΙΖΟΥΣΑ	ΝΑΙ	qz, afs, ox	0.1 - 2	ΣΧΙΣΤΟΛΙΘΟΙ, ΦΥΛΛΙΤΕΣ, ΜΙΚΡΙΤΙΚΟΙ ΑΣΒΕΣΤΟΛΙΘΟΙ, ΑΠΟΛΙΘΩΜΑΤΑ	1 - 4		4	cc	3
39	2011	ΛΕΚΑΝΗ	ΕΝΘΕΤΕΣ ΜΑΖΕΣ ΠΗΛΟΥ ΓΙΑ ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΤΟΙΧΩΜΑΤΩΝ	ΠΟΡΤΟΚΑΛΙ	ΝΑΙ	qz, afs, ep, ox	0.2 - 1	ΣΧΙΣΤΟΛΙΘΟΙ, ΦΥΛΛΙΤΕΣ, ΣΠΑΡΙΤΙΚΟΙ ΚΑΙ ΜΙΚΡΙΤΙΚΟΙ ΑΣΒΕΣΤΟΛΙΘΟΙ	0.7 - 3				3
44	2089	ΕΓΧΑΡΑΚΤΟΣ ΣΚΥΦΟΣ	ΛΙΓΟ ΤΡΑΧΥΣ	ΧΡΥΣΙΖΟΥΣΑ, ΚΑΣΤΑΝΗ	ΝΑΙ	qz, cal	0.2 - 2	ΣΧΙΣΤΟΛΙΘΟΙ, ΣΠΑΡΙΤΙΚΟΙ ΚΑΙ ΜΙΚΡΙΤΙΚΟΙ ΑΣΒΕΣΤΟΛΙΘΟΙ	1 - 4				3
45	2090	ΚΑΡΠΟΔΟΧΟΣ	ΚΑΣΤΑΝΟΣ, ΠΟΛΥ ΚΑΘΑΡΟΣ, ΜΕ ΜΑΡΜΑΡΥΓΙΑ	ΠΟΡΤΟΚΑΛΙ	ΝΑΙ	qz, afs, ms	0.2 - 1	ΣΧΙΣΤΟΛΙΘΟΙ, ΦΥΛΛΙΤΕΣ, ΜΙΚΡΙΤΙΚΟΙ ΑΣΒΕΣΤΟΛΙΘΟΙ	0.5 - 2				3
53	2174	ΕΓΧΑΡΑΚΤΟΣ ΑΜΦΟΡΙΣΚΟΣ	ΛΙΓΟ ΤΡΑΧΥΣ, ΑΜΜΩΔΗΣ	ΧΡΥΣΙΖΟΥΣΑ	ΝΑΙ	qz, afs, cal, ms	0.1 - 1	ΣΧΙΣΤΟΛΙΘΟΙ, ΜΙΚΡΙΤΙΚΟΙ ΚΑΙ ΣΠΑΡΙΤΙΚΟΙ ΑΣΒΕΣΤΟΛΙΘΟΙ, ΑΠΟΛΙΘΩΜΑΤΑ	0.5 - 3				3
56	2299	ΟΓΚΩΔΗΣ ΣΚΥΦΟΣ	ΛΙΓΟ ΤΡΑΧΥΣ	ΠΟΡΤΟΚΑΛΙ	ΝΑΙ	qz, cal, ms, bt	0.1 - 1	ΣΧΙΣΤΟΛΙΘΟΙ, ΜΙΚΡΙΤΙΚΟΙ ΚΑΙ ΣΠΑΡΙΤΙΚΟΙ ΑΣΒΕΣΤΟΛΙΘΟΙ	1 - 4	cal	2 - 2.5		3
59	2380	ΚΑΡΠΟΔΟΧΟΣ	ΠΟΛΥ ΚΑΘΑΡΟΣ, ΜΕ ΜΙΚΡΟ ΧΑΛΙΚΙ ΜΟΝΟ ΚΑΤΑ ΤΟΠΟΥΣ	ΠΟΡΤΟΚΑΛΙ	ΝΑΙ	qz, afs, ms, ox, ep, zo, cal	0.2 - 2	ΣΧΙΣΤΟΛΙΘΟΙ, ΜΙΚΡΙΤΙΚΟΙ ΑΣΒΕΣΤΟΛΙΘΟΙ	2 - 2.5				3
60	2385	ΚΑΡΠΟΔΟΧΟΣ	ΠΟΛΥ ΚΑΘΑΡΟΣ, ΜΕ ΜΑΡΜΑΡΥΓΙΑ, ΛΕΥΚΑ ΕΓΚΛΕΙΣΜΑΤΑ	ΠΟΡΤΟΚΑΛΙ, ΚΑΣΤΑΝΗ	ΝΑΙ	qz, afs, ms, ep, ox, cal	0.2 - 2	ΣΧΙΣΤΟΛΙΘΟΙ, ΜΙΚΡΙΤΙΚΟΙ ΑΣΒΕΣΤΟΛΙΘΟΙ	2 - 3				3
65	2427	ΠΙΘΟΣ	ΚΑΘΑΡΟΣ ΜΕ ΜΑΡΜΑΡΥΓΙΑ	ΧΡΥΣΙΖΟΥΣΑ	ΝΑΙ	qz, afs, ms, ep, zo	0.2 - 2.5	ΣΧΙΣΤΟΛΙΘΟΙ, ΦΥΛΛΙΤΕΣ, ΜΙΚΡΙΤΙΚΟΙ ΑΣΒΕΣΤΟΛΙΘΟΙ, ΑΠΟΛΙΘΩΜΑΤΑ	0.5 - 4				3
66	2433	ΠΙΘΟΣ	ΚΑΘΑΡΟΣ, ΠΟΡΩΔΗΣ	ΧΡΥΣΙΖΟΥΣΑ, ΚΑΣΤΑΝΗ	ΝΑΙ	qz, afs, cal, ms, zo	0.1 - 1	ΣΧΙΣΤΟΛΙΘΟΙ, ΜΙΚΡΙΤΙΚΟΙ ΚΑΙ ΣΠΑΡΙΤΙΚΟΙ ΑΣΒΕΣΤΟΛΙΘΟΙ, ΑΠΟΛΙΘΩΜΑΤΑ, ΠΗΛΙΤΕΣ	0.5 - 7				3
71	2453	ΛΕΚΑΝΗ	ΕΡΥΘΡΟΣ, ΜΕ ΠΥΡΗΝΑ ΦΑΙΟ, ΠΟΡΩΔΗΣ	ΠΟΡΤΟΚΑΛΙ	ΝΑΙ	qz, cal, ep, zo	0.1 - 2.5	ΣΧΙΣΤΟΛΙΘΟΙ, ΜΙΚΡΙΤΙΚΟΙ ΚΑΙ ΣΠΑΡΙΤΙΚΟΙ ΑΣΒΕΣΤΟΛΙΘΟΙ	0.5 - 2				3

ΠΙΝΑΚΑΣ 1,δ

ΑΡ. ΤΟΜΗΣ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΚΑΤΑΓΡΑΦΗΣ	ΤΥΠΟΣ ΑΓΓΕΙΟΥ	ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ	ΜΙΚΡΟΜΑΖΑ	ΟΠΤΙΚΑ ΕΝΕΡΓΗ	ΜΟΝΟΚΡΥΣΤΑΛΛΙΚΑ	ΔΙΑΣΤΑΣΕΙΣ (mm)	ΠΟΛΥΚΡΥΣΤΑΛΛΙΚΑ	ΔΙΑΣΤΑΣΕΙΣ (mm)	ΠΡΟΣΘΕΤΑ	ΔΙΑΣΤΑΣΕΙΣ (mm)	ΠΛΑΣΤΙΚΑ	ΠΕΤΡΟΓΡΑΦΙΚΗ ΟΜΑΔΑ
73	2464	ΛΕΚΑΝΗ	ΚΑΘΑΡΟΣ, ΚΟΝΤΑ ΣΤΟΝ ΜΕΣΟ ΟΡΟ	ΧΡΥΣΙΖΟΥΣΑ	ΝΑΙ	qz, afs, cal, zo, ms, bt	0.2 - 1.5	ΣΧΙΣΤΟΛΙΘΟΙ, ΑΠΟΛΙΘΩΜΑΤΑ	1.5				3
74	2474	ΛΕΚΑΝΗ	ΦΑΙΟΣ	ΧΡΥΣΙΖΟΥΣΑ	ΝΑΙ	qz, cal, afs, ms	0.1 - 1.5	ΣΧΙΣΤΟΛΙΘΟΙ, ΜΙΚΡΙΤΙΚΟΙ ΑΣΒΕΣΤΟΛΙΘΟΙ, ΑΠΟΛΙΘΩΜΑΤΑ, ΜΑΡΜΑΡΑ, ΠΥΡΙΤΟΛΙΘΟΙ	0.5 - 5				3
76	2481	ΛΕΚΑΝΗ ΙΔΙΟΤΥΠΗ	ΙΔΙΟΤΥΠΟ ΑΓΓΕΙΟ	ΠΟΡΤΟΚΑΛΙ	ΝΑΙ	qz, afs, ms, zo, cal	0.1 - 1	ΣΧΙΣΤΟΛΙΘΟΙ, ΜΙΚΡΙΤΙΚΟΙ ΑΣΒΕΣΤΟΛΙΘΟΙ	0.5 - 1.5				3
78	2489	ΛΕΚΑΝΗ	ΠΟΛΥ ΚΑΘΑΡΟΣ, ΜΕ ΜΑΡΜΑΡΥΓΙΑ	ΠΟΡΤΟΚΑΛΙ	ΝΑΙ	qz, afs, ms, cal	0.2 - 1.5	ΣΧΙΣΤΟΛΙΘΟΙ, ΦΥΛΛΙΤΕΣ	0.5 -2				3
81	2503	ΛΕΚΑΝΙΔΑ	ΦΑΙΟΣ, ΠΟΡΩΔΗΣ	ΧΡΥΣΙΖΟΥΣΑ	ΝΑΙ	qz, afs, cal	0.2 - 3	ΣΧΙΣΤΟΛΙΘΟΙ, ΣΠΑΡΙΤΙΚΟΙ ΚΑΙ ΜΙΚΡΙΤΙΚΟΙ ΑΣΒΕΣΤΟΛΙΘΟΙ, ΑΠΟΛΙΘΩΜΑΤΑ, ΠΥΡΙΤΟΛΙΘΟΙ	0.5 - 4			ΠΗΛΟΣ	3
82	2504	ΛΕΚΑΝΗ	ΛΙΓΟ ΤΡΑΧΥΣ, ΠΟΡΩΔΗΣ, ΜΕ ΛΕΥΚΑ ΕΓΚΛΕΙΣΜΑΤΑ	ΠΟΡΤΟΚΑΛΙ	ΝΑΙ	qz, afs, cal, ms, ep, zo, plg	0.2 - 2	ΣΧΙΣΤΟΛΙΘΟΙ, ΜΑΡΜΑΡΑ, ΜΙΚΡΙΤΙΚΟΙ ΑΣΒΕΣΤΟΛΙΘΟΙ	1 - 4				3
85	2534	ΑΜΦΟΡΙΣΚΟΣ	ΠΟΛΥ ΚΑΘΑΡΟΣ	ΧΡΥΣΙΖΟΥΣΑ, ΚΑΣΤΑΝΗ	ΝΑΙ	qz, afs, cal, ms, ep	0.1 - 1	ΣΧΙΣΤΟΛΙΘΟΙ, ΜΙΚΡΙΤΙΚΟΙ ΚΑΙ ΣΠΑΡΙΤΙΚΟΙ ΑΣΒΕΣΤΟΛΙΘΟΙ, ΑΠΟΛΙΘΩΜΑΤΑ	0.5 - 2.5				3
89	2592	ΑΜΦΟΡΕΑΣ	ΚΑΘΑΡΟΣ, ΠΟΡΩΔΗΣ	ΠΟΡΤΟΚΑΛΙ	ΝΑΙ	qz, afs, ms, cal	0.2 - 1.5	ΣΧΙΣΤΟΛΙΘΟΙ, ΜΙΚΡΙΤΙΚΟΙ ΚΑΙ ΣΠΑΡΙΤΙΚΟΙ ΑΣΒΕΣΤΟΛΙΘΟΙ	0.5 - 3				3
90	2593	ΑΜΦΟΡΕΑΣ	ΚΑΘΑΡΟΣ, ΠΟΡΩΔΗΣ, ΕΡΥΘΡΗ ΕΠΙΦΑΝΕΙΑ ΕΣΩΤΕΡΙΚΑ	ΧΡΥΣΙΖΟΥΣΑ, ΚΑΣΤΑΝΗ	ΝΑΙ	qz, afs, cal, ep	0.2 - 1	ΣΧΙΣΤΟΛΙΘΟΙ, ΜΙΚΡΙΤΙΚΟΙ ΚΑΙ ΣΠΑΡΙΤΙΚΟΙ ΑΣΒΕΣΤΟΛΙΘΟΙ, ΑΠΟΛΙΘΩΜΑΤΑ					3
92	2597	ΑΜΦΟΡΕΑΣ	ΚΑΘΑΡΟΣ, ΠΟΛΥ ΛΕΠΤΑ ΤΟΙΧΩΜΑΤΑ	ΠΟΡΤΟΚΑΛΙ	ΝΑΙ	qz, afs, ep, ms	0.2 - 1	ΣΧΙΣΤΟΛΙΘΟΙ, ΜΙΚΡΙΤΙΚΟΙ ΚΑΙ ΣΠΑΡΙΤΙΚΟΙ ΑΣΒΕΣΤΟΛΙΘΟΙ	1 - 3				3
94	2604	ΑΜΦΟΡΕΑΣ	ΛΙΓΟ ΤΡΑΧΥΣ, ΑΡΚΕΤΑ ΠΟΡΩΔΗΣ	ΧΡΥΣΙΖΟΥΣΑ	ΝΑΙ	qz, afs, ms	0.2 - 1.5	ΣΧΙΣΤΟΛΙΘΟΙ, ΜΙΚΡΙΤΙΚΟΙ ΚΑΙ ΣΠΑΡΙΤΙΚΟΙ ΑΣΒΕΣΤΟΛΙΘΟΙ, ΑΠΟΛΙΘΩΜΑΤΑ	1 - 4				3
96	2607	ΠΙΘΟΣΧΗΜΟ	ΠΟΛΥ ΚΑΘΑΡΟΣ, ΜΕ ΜΑΡΜΑΡΥΓΙΑ	ΠΟΡΤΟΚΑΛΙ, ΤΕΦΡΗ	ΝΑΙ	qz, afs, ms, ep	0.2 - 1	ΣΧΙΣΤΟΛΙΘΟΙ, ΜΙΚΡΙΤΙΚΟΙ ΚΑΙ ΣΠΑΡΙΤΙΚΟΙ ΑΣΒΕΣΤΟΛΙΘΟΙ, ΑΠΟΛΙΘΩΜΑΤΑ	1 - 2.5				3
105	ΑΤ 43	ΣΚΥΦΟΣ ΜΕ ΣΤΙΓΜ. ΠΕΡΙΓΡΑΜΜΑ	ΠΟΛΥ ΚΑΘΑΡΟΣ, ΜΕ ΜΑΡΜΑΡΥΓΙΑ	ΠΟΡΤΟΚΑΛΙ, ΚΑΣΤΑΝΗ	ΝΑΙ	qz, afs, ms, cal	0.2 - 1	ΣΧΙΣΤΟΛΙΘΟΙ, ΦΥΛΛΙΤΕΣ, ΜΙΚΡΙΤΙΚΟΙ ΚΑΙ ΣΠΑΡΙΤΙΚΟΙ ΑΣΒΕΣΤΟΛΙΘΟΙ	0.5 - 2				3
106	ΑΤ 86	ΠΙΘΟΣΧΗΜΟ ΜΕ ΕΣΩΤΕΡΙΚΕΣ ΛΑΒΕΣ	ΚΑΣΤΑΝΟΦΑΙΟΣ, ΚΑΘΑΡΟΣ	ΠΟΡΤΟΚΑΛΙ	ΝΑΙ	qz, afs, cal, ep	0.1 - 1.5	ΣΧΙΣΤΟΛΙΘΟΙ, ΦΥΛΛΙΤΕΣ, ΜΙΚΡΙΤΙΚΟΙ ΚΑΙ ΣΠΑΡΙΤΙΚΟΙ ΑΣΒΕΣΤΟΛΙΘΟΙ	1 - 3				3
108	ΑΤ 117	ΚΑΡΠΟΔΟΧΟΣ	ΚΑΘΑΡΟΣ, ΜΕ ΠΟΛΥ ΨΙΛΕΣ ΠΡΟΣΜΕΙΞΕΙΣ	ΠΟΡΤΟΚΑΛΙ	ΝΑΙ	qz, afs, ms, ep, zo	0.2 - 1	ΣΧΙΣΤΟΛΙΘΟΙ, ΜΙΚΡΙΤΙΚΟΙ ΑΣΒΕΣΤΟΛΙΘΟΙ	0.5 - 5				3
109	ΑΤ 234	ΣΦΑΙΡΙΚΟ	ΠΟΡΩΔΗΣ, ΨΙΛΑ ΛΕΥΚΑ ΕΓΚΛΕΙΣΜΑΤΑ	ΠΟΡΤΟΚΑΛΙ	ΝΑΙ	qz, afs, cal, ms, ep	0.2 - 2	ΣΧΙΣΤΟΛΙΘΟΙ ΚΑΙ ΦΥΛΛΙΤΕΣ	1 - 2				3

ΠΙΝΑΚΑΣ 1,ε

ΑΡ. ΤΟΜΗΣ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΚΑΤΑΓΡΑΦΗΣ	ΤΥΠΟΣ ΑΓΓΕΙΟΥ	ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ	ΜΙΚΡΟΜΑΖΑ	ΟΠΤΙΚΑ ΕΝΕΡΓΗ	ΜΟΝΟΚΡΥΣΤΑΛΛΙΚΑ	ΔΙΑΣΤΑΣΕΙΣ (mm)	ΠΟΛΥΚΡΥΣΤΑΛΛΙΚΑ	ΔΙΑΣΤΑΣΕΙΣ (mm)	ΠΡΟΣΘΕΤΑ	ΔΙΑΣΤΑΣΕΙΣ (mm)	ΠΛΑΣΤΙΚΑ	ΠΕΤΡΟΓΡΑΦΙΚΗ ΟΜΑΔΑ
110	ΑΤ 258	ΣΦΑΙΡΙΚΟ	ΠΟΛΥ ΚΑΘΑΡΟΣ	ΧΡΥΣΙΖΟΥΣΑ	ΝΑΙ	qz, afs, cal, ep, zo, ms	0.1 - 1.5	ΣΧΙΣΤΟΛΙΘΟΙ, ΦΥΛΛΙΤΕΣ, ΠΥΡΙΤΟΛΙΘΟΣ, ΑΠΟΛΙΘΩΜΑΤΟΦΟΡΟΣ ΑΣΒΕΣΤΟΛΙΘΟΣ	0.5 - 2				3
111	ΑΤ 289	ΣΦΑΙΡΙΚΟ	ΠΟΛΥ ΚΑΘΑΡΟΣ, ΛΕΥΚΟ ΑΛΕΙΦΩΜΑ ΕΣΩΤΕΡΙΚΑ	ΠΟΡΤΟΚΑΛΙ	ΝΑΙ	qz, afs, cal, ep, zo, ms	0.1 - 1.8	ΣΧΙΣΤΟΛΙΘΟΙ, ΦΥΛΛΙΤΕΣ	0.5 - 2				3
113	ΑΤ 315	ΠΙΘΟΣΧΗΜΟ	ΛΙΓΟ ΤΡΑΧΥΣ	ΤΕΦΡΗ, ΚΑΣΤΑΝΗ	ΝΑΙ	qz, afs, ms, ep, zo	0.1 - 0.5	ΣΧΙΣΤΟΛΙΘΟΙ, ΦΥΛΛΙΤΕΣ, ΜΙΚΡΙΤΙΚΟΙ ΑΣΒΕΣΤΟΛΙΘΟΙ, ΠΥΡΙΤΟΛΙΘΟΣ	0.5 - 3.5				3
116	ΑΤ 910	ΛΕΚΑΝΗ	ΤΡΑΧΥΣ, ΕΥΘΡΥΠΤΟΣ	ΠΟΡΤΟΚΑΛΙ	ΜΕΤΡΙΑ	cal, qz	0.2			cal	1 - 5		3
2	1542	ΑΜΦΟΡΙΣΚΟΣ	ΛΙΓΟ ΤΡΑΧΥΣ, ΠΑΧΙΑ ΤΟΙΧΩΜΑΤΑ	ΠΟΡΤΟΚΑΛΙ	ΜΕΤΡΙΑ	qz, afs, ox, ms, cal	0.1 - 2.2	ΣΧΙΣΤΟΛΙΘΟΙ, ΧΑΛΑΖΙΤΗΣ, ΜΙΚΡΙΤΙΚΟΙ ΑΣΒΕΣΤΟΛΙΘΟΙ	1 - 4		1 - 1.5	cc	4
3	1548	ΑΜΦΟΡΙΣΚΟΣ	ΠΟΛΥ ΚΑΘΑΡΟΣ, ΕΠΙΦΑΝΕΙΑ ΕΞΩΤΕΡΙΚΑ ΣΤΙΛΠΝΗ	ΚΑΣΤΑΝΗ, ΤΕΦΡΗ, ΜΑΥΡΗ	ΟΧΙ	qz, afs, plg, ms, ox	0.1 - 2	ΣΧΙΣΤΟΛΙΘΟΙ, ΦΥΛΛΙΤΕΣ	1 - 3			ΠΗΛΟΣ	4
4	1552	ΛΕΚΑΝΗ	ΚΑΘΑΡΟΣ. ΠΑΧΙΑ ΤΟΙΧΩΜΑΤΑ	ΚΑΣΤΑΝΗ, ΤΕΦΡΗ	ΜΕΤΡΙΑ	qz, afs, plg, ep, bt, ox	0.1 - 0.5	ΣΧΙΣΤΟΛΙΘΟΙ, ΦΥΛΛΙΤΕΣ	0.5 - 5				4
7	1572	ΛΕΚΑΝΗ	ΚΑΘΑΡΟΣ	ΠΟΡΤΟΚΑΛΙ, ΚΑΣΤΑΝΗ	ΝΑΙ	qz, afs, ms, ep, cal, amp, ox	0.1 - 0.8	ΣΧΙΣΤΟΛΙΘΟΙ, ΜΑΡΜΑΡΟ, ΨΑΜΜΙΤΕΣ, ΜΙΚΡΙΤΙΚΟΙ ΑΣΒΕΣΤΟΛΙΘΟΙ	1 - 3		2 - 3	cc	4
13	1739	ΣΚΥΦΟΣ	ΚΑΘΑΡΟΣ	ΚΑΣΤΑΝΗ ΣΚΟΥΡΑ	ΜΕΤΡΙΑ	qz, afs, ep, ms, bt, PX	0.1 - 1.8	ΣΧΙΣΤΟΛΙΘΟΙ, ΜΙΚΡΙΤΙΚΟΙ ΑΣΒΕΣΤΟΛΙΘΟΙ, ΣΕΡΠΕΝΤΙΝΙΤΕΣ	0.8 - 4		1 - 1.8	cc	4
17	1759	ΑΡΥΤΑΙΝΑ	ΚΑΘΑΡΟΣ	ΠΟΡΤΟΚΑΛΙ	ΜΕΤΡΙΑ	qz, afs, bt, ms, ep	0.1 - 1	ΣΧΙΣΤΟΛΙΘΟΙ, ΣΠΑΡΙΤΙΚΟΙ ΑΣΒΕΣΤΟΛΙΘΟΙ, ΦΥΛΛΙΤΕΣ	1.2 - 3				4
29	1894	ΕΓΧΑΡΑΚΤΟΣ ΑΜΦΟΡΙΣΚΟΣ	ΦΑΙΟΣ-ΜΕΛΑΝΩΠΟΣ, ΚΑΘΑΡΟΣ	ΧΡΥΣΙΖΟΥΣΑ	ΝΑΙ	qz, cal, afs, ms, ep	0.1 - 0.7	ΣΧΙΣΤΟΛΙΘΟΙ, ΜΑΡΜΑΡΑ	1 - 3				4
31	1897	ΠΙΘΟΣΧΗΜΟ	ΕΞΙΤΗΛΗ ΥΦΗ	ΤΕΦΡΗ, ΚΑΣΤΑΝΗ	ΟΧΙ	qz, afs, ep	0.1 - 0.7	ΣΧΙΣΤΟΛΙΘΟΙ	1 - 2.5				4
33	1914	ΠΙΘΟΣ	ΚΑΘΑΡΟΣ. ΠΑΧΙΑ ΤΟΙΧΩΜΑΤΑ	ΠΟΡΤΟΚΑΛΙ, ΚΑΣΤΑΝΗ	ΜΕΤΡΙΑ	qz, afs, ms, bt	0.2 - 1	ΣΧΙΣΤΟΛΙΘΟΙ, ΧΑΛΑΖΙΤΗΣ, ΦΥΛΛΙΤΕΣ	0.5 - 2				4
37	1987	ΕΓΧΑΡΑΚΤΟΣ ΑΜΦΟΡΙΣΚΟΣ	ΠΟΛΥ ΚΑΘΑΡΟΣ, ΜΕ ΜΑΡΜΑΡΥΓΙΑ	ΤΕΦΡΗ, ΧΡΥΣΙΖΟΥΣΑ	ΝΑΙ	qz, ms, ox	0.1 - 2.5	ΣΧΙΣΤΟΛΙΘΟΙ, ΣΠΑΡΙΤΙΚΟΙ ΑΣΒΕΣΤΟΛΙΘΟΙ	1				4
49	2122	ΣΦΑΙΡΙΚΟ	ΩΟΚΕΛΥΦΟ	ΠΟΡΤΟΚΑΛΙ, ΚΑΣΤΑΝΗ	ΝΑΙ	qz, afs, ep, cal	0.1 - 2.5	ΣΧΙΣΤΟΛΙΘΟΙ	0.5 - 2			ΠΗΛΟΣ	4
50	2125	ΚΡΑΤΗΡΑΣ	ΛΙΓΟ ΤΡΑΧΥΣ	ΚΑΣΤΑΝΗ	ΜΕΤΡΙΑ	qz, afs, ms, bt, ep, plg	0.1 - 1	ΣΧΙΣΤΟΛΙΘΟΙ, ΦΥΛΛΙΤΕΣ, ΜΙΚΡΙΤΙΚΟΙ ΑΣΒΕΣΤΟΛΙΘΟΙ, ΣΠΑΡΙΤΙΚΟΙ ΑΣΒΕΣΤΟΛΙΘΟΙ	0.5 - 3				4
51	2152	ΣΦΑΙΡΙΚΟ ΤΡΙΩΤΟ	ΚΑΘΑΡΟΣ	ΤΕΦΡΗ, ΚΑΣΤΑΝΗ	ΟΧΙ	qz, afs, czo, ep, bt, ms,	0.1 - 2	ΣΧΙΣΤΟΛΙΘΟΙ, ΜΙΚΡΙΤΙΚΟΙ ΑΣΒΕΣΤΟΛΙΘΟΙ	1 - 2		3	cc	4
57	2303	ΠΙΘΟΣΧΗΜΟ	ΕΡΥΘΡΟΣ. ΠΑΧΙΑ ΤΟΙΧΩΜΑΤΑ	ΠΟΡΤΟΚΑΛΙ, ΚΑΣΤΑΝΗ	ΝΑΙ	qz, afs, ms, ep, zo	0.1 - 1	ΣΧΙΣΤΟΛΙΘΟΙ	0.5 - 3		3	cc	4
64	2421	ΚΡΑΤΗΡΑΣ	ΚΑΘΑΡΟΣ	ΠΟΡΤΟΚΑΛΙ	ΝΑΙ	qz, afs, ep, zo, ms	0.1 - 1	ΣΧΙΣΤΟΛΙΘΟΙ, ΜΙΚΡΙΤΙΚΟΙ ΑΣΒΕΣΤΟΛΙΘΟΙ	1 - 3		2 - 4	cc	4
68	2438	ΑΜΦΟΡΕΑΣ	ΦΑΙΟΣ, ΛΙΓΟ ΤΡΑΧΥΣ	ΧΡΥΣΙΖΟΥΣΑ	ΝΑΙ	qz, afs, ms, ep, zo	0.1 - 1	ΣΧΙΣΤΟΛΙΘΟΙ, ΦΥΛΛΙΤΕΣ	0.5 - 7				4
70	2449	ΛΕΚΑΝΗ	ΤΡΑΧΥΣ, ΚΑΣΤΑΝΟΣ ΜΕ ΕΓΚΛΕΙΣΜΑΤΑ. ΠΑΧΙΑ ΤΟΙΧΩΜΑΤΑ	ΠΟΡΤΟΚΑΛΙ	ΝΑΙ	qz, afs, ms, ep	0.1 - 2	ΣΧΙΣΤΟΛΙΘΟΙ	1 - 8		3 - 5	cc	4
72	2462	ΛΕΚΑΝΙΔΑ	ΠΟΛΥ ΚΑΘΑΡΟΣ, ΜΕ ΦΑΙΟ ΠΥΡΗΝΑ	ΠΟΡΤΟΚΑΛΙ	ΝΑΙ	qz, afs, ms, ep	0.1 - 1	ΣΧΙΣΤΟΛΙΘΟΙ	2 - 8		4 - 5	cc	4
75	2479	ΠΙΘΟΣ	ΜΕΛΑΝΩΠΟΣ	ΠΟΡΤΟΚΑΛΙ, ΚΑΣΤΑΝΗ	ΝΑΙ	qz, afs, zo	0.1 - 0.4	ΣΧΙΣΤΟΛΙΘΟΙ, ΑΣΒΕΣΤΙΤΗΣ	0.5 - 8		1 - 2	cc	4
77	2486	ΣΦΑΙΡΙΚΟ ΤΡΙΩΤΟ	ΕΡΥΘΡΟΣ, ΚΑΘΑΡΟΣ	ΠΟΡΤΟΚΑΛΙ, ΚΑΣΤΑΝΗ	ΝΑΙ	qz, afs, zo, ep, ms, cal	0.2 - 2	ΣΧΙΣΤΟΛΙΘΟΙ	0.5 -3		1 - 3	cc	4
83	2507	ΛΕΚΑΝΗ	ΛΙΓΟ ΤΡΑΧΥΣ	ΠΟΡΤΟΚΑΛΙ, ΚΑΣΤΑΝΗ	ΝΑΙ	qz, afs, zo	0.2 - 1	ΣΧΙΣΤΟΛΙΘΟΙ, ΧΑΛΑΖΙΤΗΣ	1 - 5		1 - 4	cc	4

ΠΙΝΑΚΑΣ 1,στ

ΑΡ. ΤΟΜΗΣ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΚΑΤΑΓΡΑΦΗΣ	ΤΥΠΟΣ ΑΓΓΕΙΟΥ	ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ	ΜΙΚΡΟΜΑΖΑ	ΟΠΤΙΚΑ ΕΝΕΡΓΗ	ΜΟΝΟΚΡΥΣΤΑΛΛΙΚΑ	ΔΙΑΣΤΑΣΕΙΣ (mm)	ΠΟΛΥΚΡΥΣΤΑΛΛΙΚΑ	ΔΙΑΣΤΑΣΕΙΣ (mm)	ΠΡΟΣΘΕΤΑ	ΔΙΑΣΤΑΣΕΙΣ (mm)	ΠΛΑΣΤΙΚΑ	ΠΕΤΡΟΓΡΑΦΙΚΗ ΟΜΑΔΑ
95	2606	ΑΜΦΟΡΙΣΚΟΣ	ΕΡΥΘΡΗ ΕΠΙΦΑΝΕΙΑ ΕΣΩΤΕΡΙΚΑ. ΠΑΧΙΑ ΤΟΙΧΩΜΑΤΑ	ΧΡΥΣΙΖΟΥΣΑ	ΝΑΙ	qz, afs, ep, ms	0.2 - 3.5	ΣΧΙΣΤΟΛΙΘΟΙ, ΦΥΛΛΙΤΕΣ, ΜΙΚΡΙΤΙΚΟΙ ΑΣΒΕΣΤΟΛΙΘΟΙ	0.5 - 6				4
98	2633	ΚΑΛΥΜΜΑ	ΣΚΟΤΕΙΝΟΧΡΩΜΟΣ ΚΑΣΤΑΝΟΣ, ΛΙΓΟ ΤΡΑΧΥΣ	ΧΡΥΣΙΖΟΥΣΑ	ΝΑΙ	qz, afs, ep, ms	0.2 - 3.6	ΣΧΙΣΤΟΛΙΘΟΙ, ΦΥΛΛΙΤΕΣ, ΜΙΚΡΙΤΙΚΟΙ ΑΣΒΕΣΤΟΛΙΘΟΙ	0.5 - 7				4
20	1771	ΚΑΛΥΜΜΑ	ΚΑΣΤΑΝΟΣ, ΛΙΓΟ ΤΡΑΧΥΣ	ΠΟΡΤΟΚΑΛΙ, ΚΑΣΤΑΝΗ	ΜΕΤΡΙΑ	qz, afs, cal, ms	0.1 - 1	ΣΧΙΣΤΟΛΙΘΟΙ, ΦΥΛΛΙΤΕΣ, ΜΑΡΜΑΡΑ	1 - 4				4
25	1863	ΕΓΧΑΡΑΚΤΟΣ ΑΜΦΟΡΙΣΚΟΣ	ΚΑΣΤΑΝΟΣ, ΚΑΘΑΡΟΣ	ΧΡΥΣΙΖΟΥΣΑ	ΝΑΙ	qz, afs, ms, ep	0.2 - 0.7	ΣΧΙΣΤΟΛΙΘΟΙ, ΜΙΚΡΙΤΙΚΟΙ ΑΣΒΕΣΤΟΛΙΘΟΙ, ΣΠΑΡΙΤΙΚΟΙ ΑΣΒΕΣΤΟΛΙΘΟΙ, ΣΕΡΠΕΝΤΙΝΙΤΗΣ	1 - 2.5				4
38	1989	ΕΓΧΑΡΑΚΤΟΣ ΑΜΦΟΡΙΣΚΟΣ	ΑΝΟΙΚΤΟΧΡΩΜΟΣ ΚΑΣΤΑΝΟΣ, ΚΑΘΑΡΟΣ	ΧΡΥΣΙΖΟΥΣΑ	ΝΑΙ	qz, ms, ep	0.2 - 0.5	ΣΧΙΣΤΟΛΙΘΟΙ	1.5				4
54	2187	ΣΚΥΦΟΣ	ΚΑΘΑΡΟΣ, ΜΕ ΤΡΑΧΙΕΣ ΕΠΙΦΑΝΕΙΕΣ	ΧΡΥΣΙΖΟΥΣΑ	ΝΑΙ	qz, cal, ms, czo	0.1 - 1	ΣΧΙΣΤΟΛΙΘΟΙ, ΜΙΚΡΙΤΙΚΟΙ ΑΣΒΕΣΤΟΛΙΘΟΙ	1 - 6	cal	1 - 2		4
46	2092	ΠΙΘΟΣ	ΛΕΠΤΑ ΤΟΙΧΩΜΑΤΑ	ΧΡΥΣΙΖΟΥΣΑ	ΝΑΙ	qz, afs, zo, ox	0.1 - 1	ΣΧΙΣΤΟΛΙΘΟΙ, ΨΑΜΜΙΤΕΣ, ΜΙΚΡΙΤΙΚΟΙ ΑΣΒΕΣΤΟΛΙΘΟΙ	0.2 - 4		0.5 - 2.5	cc	4
112	ΑΤ 309	ΠΙΘΟΣΧΗΜΟ ΜΕ ΤΑΙΝΙΩΤΕΣ ΛΑΒΕΣ	ΙΔΙΟΤΥΠΟ ΑΓΓΕΙΟ	ΠΟΡΤΟΚΑΛΙ, ΚΑΣΤΑΝΗ	ΝΑΙ	qz, afs, ep, zo, ms	0.1 - 1	ΣΧΙΣΤΟΛΙΘΟΙ	0.5 - 3		0.8 - 2	cc	4
9	1698	ΣΦΑΙΡΙΚΟ	ΩΧΡΟΚΑΣΤΑΝΟΣ, ΠΟΛΥ ΛΕΠΤΑ ΤΟΙΧΩΜΑΤΑ	ΠΟΡΤΟΚΑΛΙ	ΜΕΤΡΙΑ	qz, ox (1.8mm)	0.1 - 0.4	ΣΧΙΣΤΟΛΙΘΟΙ, ΜΙΚΡΙΤΙΚΟΙ ΑΣΒΕΣΤΟΛΙΘΟΙ	0.6 - 2		>2	cc	5
10	1709	ΣΚΥΦΟΣ	ΩΧΡΟΣ, ΠΟΡΩΔΗΣ	ΧΡΥΣΙΖΟΥΣΑ	ΝΑΙ	qz, afs, ms, ox	0.2 - 1	ΣΧΙΣΤΟΛΙΘΟΙ, ΜΑΡΜΑΡΑ, ΜΙΚΡΙΤΙΚΟΙ ΑΣΒΕΣΤΟΛΙΘΟΙ, ΣΠΑΡΙΤΙΚΟΙ ΑΣΒΕΣΤΟΛΙΘΟΙ	0.8 - 4				5
15	1757	ΣΚΥΦΟΣ	ΠΟΛΥ ΚΑΘΑΡΟΣ, ΜΕ ΛΙΓΗ ΜΑΡΜΑΡΥΓΙΑ. ΛΕΠΤΑ ΤΟΙΧΩΜΑΤΑ	ΧΡΥΣΙΖΟΥΣΑ	ΝΑΙ	qz, ms, ox	0.1 - 0.25	ΧΑΛΑΖΙΤΗΣ, ΣΠΑΡΙΤΙΚΟΙ ΑΣΒΕΣΤΟΛΙΘΟΙ, ΦΥΛΛΙΤΕΣ, ΠΥΡΙΤΟΛΙΘΟΣ	1 - 2				5
26	1867	ΣΦΑΙΡΙΚΟΣ ΑΜΦΟΡΕΑΣ ΤΡΙΩΤΟΣ	ΙΔΙΟΤΥΠΟ ΑΓΓΕΙΟ	ΧΡΥΣΙΖΟΥΣΑ, ΚΑΣΤΑΝΗ	ΝΑΙ	qz, afs, ms, ep	0.1 - 0.5	ΣΧΙΣΤΟΛΙΘΟΙ	1 - 2.5				5
58	2306	ΠΙΘΟΣΧΗΜΟ	ΚΑΣΤΑΝΟΦΑΙΟΣ, ΤΡΑΧΥΣ	ΠΟΡΤΟΚΑΛΙ, ΚΑΣΤΑΝΗ	ΜΕΤΡΙΑ	qz, afs, ms, ep, zo, ox	0.1 - 3	ΣΧΙΣΤΟΛΙΘΟΙ, ΦΥΛΛΙΤΕΣ, ΣΠΑΡΙΤΙΚΟΙ ΑΣΒΕΣΤΟΛΙΘΟΙ	1 -3				5
62	2411	ΑΜΦΟΡΙΣΚΟΣ ΜΕ ΠΛΑΣΤΙΚΗ ΔΙΑΚΟΣΜΗΣΗ	ΣΚΟΤΕΙΝΟΧΡΩΜΟΣ ΚΑΣΤΑΝΟΣ, ΔΙΑΒΡΩΜΕΝΗ ΕΠΙΦΑΝΕΙΑ	ΧΡΥΣΙΖΟΥΣΑ	ΝΑΙ	cal, qz, afs	0.2 - 0.5	ΜΙΚΡΙΤΙΚΟΙ ΑΣΒΕΣΤΟΛΙΘΟΙ ΜΕ ΑΠΟΛΙΘΩΜΑΤΑ, ΣΕΡΠΕΝΤΙΝΙΤΗΣ	0.5 - 4				5
87	2590	ΣΚΕΥΟΣ ΚΑΜΙΝΕΥΣΗΣ	ΤΕΦΡΟΧΡΩΜΟΣ ΠΥΡΗΝΑΣ	ΧΡΥΣΙΖΟΥΣΑ, ΚΑΣΤΑΝΗ	ΝΑΙ	qz, afs, ep	0.1 - 1	ΣΧΙΣΤΟΛΙΘΟΙ	0.5 - 3				5
91	2596	ΚΑΛΥΜΜΑ	ΕΡΥΘΡΟΣ, ΚΑΘΑΡΟΣ	ΠΟΡΤΟΚΑΛΙ	ΝΑΙ	qz, afs, bt, ms, ep	0.1 - 1.5	ΣΧΙΣΤΟΛΙΘΟΙ	0.5 - 4				5
48	2117	ΣΦΑΙΡΙΚΟ ΓΡΑΠΤΟ	ΙΔΙΟΤΥΠΟ ΑΓΓΕΙΟ	ΠΟΡΤΟΚΑΛΙ	ΝΑΙ	qz, afs, czo, ep	0.1 - 0.5	ΣΧΙΣΤΟΛΙΘΟΙ, ΜΙΚΡΙΤΙΚΟΙ ΑΣΒΕΣΤΟΛΙΘΟΙ, ΑΠΟΛΙΘΩΜΑΤΑ	0.5 - 3.5				
80	2501	ΜΗΤΡΑ	ΔΙΑΦΟΡΕΣ ΠΟΙΟΤΗΤΕΣ ΠΗΛΟΥ	ΧΡΥΣΙΖΟΥΣΑ	ΝΑΙ	qz, afs, ms, cal	0.2 - 3.5	ΣΧΙΣΤΟΛΙΘΟΙ, ΣΠΑΡΙΤΙΚΟΙ ΑΣΒΕΣΤΟΛΙΘΟΙ	0.5 - 7			ΠΗΛΟΣ	

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Altherr κ.ἄ. 1979 — R. Altherr - M. Schliestedt - M. Okrusch - E. Seidel - H. Kreuzer - W. Harre - H. Lenz - I. Wendt - G.A. Wagner, Geochronology of high pressure rocks on Sifnos (Cyclades, Greece), *Contrib. Mineral. Petrol* 70 (1979) 245-255.

Blake κ.ἄ. 1981 — M.C. Blake - M. Bonneau - J. Geyssant - J.R. Kienast - C. Lepvrier - H. Maluski - D. Papanikolaou, A geologic reconnaissance of the Cycladic blueschist belt, Greece, *Geol. Soc. AnBull* 92 (1981) 247-254.

Boronkay - Doutsos 1994 — K. Boronkay - T. Doutsos, Transpression and transtension within different structural levels in the central Aegean region, *J. Struct. Geol.* 16 (1994) 1555-1573.

Diamantopoulos κ.ἄ. 2009 — A. Diamantopoulos - A. Krohe - E. Mposkos, Kinematics of conjugate shear zones, displacement partitioning and fragmentation of the upper rigid crust during denudation of high-P rocks (Pelagonian and Sub-Pelagonian Zones, Greece), *Tectonophysics*, 473 (2009) 84-98.

Dürr κ.ἄ. 1978 — S. Dürr - R. Altherr - J. Keller - M. Okrusch - E. Seidel, *The Median Aegean Crystalline belt. Stratigraphy, structure, metamorphism, magmatism*. *Alps, Apennines, Hellenides,* Schweizerbart (Stuttgart 1978) 455-476.

Franken 1970 — H.J. Franken, A new approach to the study of pottery from excavations, *Archeologia* (Warszawa) 21 (1970) 1-8.

Freyberg 1951 — B. Freyberg, Τὸ νεογενὲς βορειοδυτικῶς τῶν Ἀθηνῶν, *Ann. Géol. Pays Hellén.* 3 (1951) 65-86.

Goldberg 1983 — P. Goldberg, Applications of Micromorphology in Archaeology, στό: P. Bullock P.-C.P. Murphy (ἐπιμ.), *Soil Micromorphology*. A.B. (Berkhamsted 1983), 139-150.

Jacobshagen κ.ἄ. 1978 — V. Jacobshagen - S. Dürr - F. Kockel - K.O. Kopp - G. Kowalczyk, with contributions of H. Berckhemer and D. Biittner, *Structure and Geodynamic Evolution of the Aegean region*. *Alps, Apennines, Hellenides*. Schweizerbart (Stuttgart 1978) 537-564.

Κατσικάτσος 1991 — Γ. Κατσικάτσος, Γεωλογικὸς Χάρτης, Φύλλο Ραφήνα, κλίμακα 1:50000, Ι.Γ.Μ.Ε.

Κατσικάτσος 2002 — Γ. Κατσικάτσος, Γεωλογικὸς Χάρτης, Φύλλο Κηφισιά, κλίμακα 1:50000, Ι.Γ.Μ.Ε.

Katsikatsos κ.ἄ. 1986 — G. Katsikatsos - G. Migiros - M. Triantaphyllis - A. Mettos, *Geological structure of internal Hellenides (E. Thessaly-S.W. Macedonia, Euboea-Attica-Northern Cyclades islands and Lesvos)*, I.G.M.E., *Geol. Geoph. Res.*, Sp. Issue (Athens 1986) 191-212.

Kober 1929 — L. Kober, *Beiträge zur Geologie von Attika* (μετάφραση 1929), Βιβλιοθήκη Ι.Γ.Μ.Ε.

Koukouvelas - Kokkalas 2003 — I. Koukouvelas - S. Kokkalas, Emplacement of the Miocene west Naxos pluton (Aegean Sea, Greece): a structural study. *Geol. Mag.* 140 (2003) 45-61.

Krohe κ.ἄ. 2010 — A. Krohe - E. Mposkos - A. Diamantopoulos - G. Kaouras, Formation of basins and mountain ranges in Attica (Greece): The role of Miocene to Recent low-angle normal detachment faults, *Earth-Sci. Rev.* 98,1 (2010) 81-104.

Lepsius 1893 — R. Lepsius, *Geologie von Attika* (Berlin 1893), μετάφραση: Γ. Βουγιούκα, Βιβλιοθήκη Μαρασλῆ (Ἀθήνα 1906) 592 σελ.

Liati κ.ἄ. 2009 — A. Liati - N. Skarpelis - G. Pe-Piper, Late Miocene magmatic activity in the Attic-Cycladic Belt of the Aegean (Lavrion, SE Attica, Greece). Implications for the geodynamic evolution and timing of ore deposition, *Geol. Mag.* 146 (2009) 732–742.

Λόζιος 1993 — Σ. Λόζιος, *Τεκτονικὴ ἀνάλυση μεταμορφωμένων σχηματισμῶν βορειοανατολικῆς Ἀττικῆς*, διδ. διατρ. ΕΚΠΑ (Ἀθήνα 1993) 316 σελ.

Μαρίνος - Petrascheck 1956 — Γ. Μαρίνος - W. Petrascheck, *Λαύριον. Γεωλογικὲς καὶ γεωφυσικὲς μελέτες*, Ι.Γ.Μ.Ε., 4(1) (Ἀθήνα 1956) 247 σελ.

Mathieu - Stoops 1972 — C. Mathieu - G. Stoops, Observations pétrographiques sur la paroi d'un four à chaux carolingien creusé en sol limoneux, *Archéologie médiévale* 2 (1972) 347-354.

Μέττος 1992 — Α. Μέττος, *Γεωλογικὴ καὶ παλαιογεωγραφικὴ μελέτη τῶν ἠπειρωτικῶν νεογενῶν καὶ τεταρτογενῶν σχηματισμῶν ΒΑνατολικῆς Ἀττικῆς καὶ ΝΑνατολικῆς Βοιωτίας*, διδ. διατρ. ΕΚΠΑ, Τμῆμα Γεωλογίας (Ἀθήνα 1992).

Μουντράκης 2010 — Δ. Μουντράκης, *Γεωλογία καὶ γεωτεκτονικὴ ἐξέλιξη τῆς Ἑλλάδας*, University Studio Press, 374 σελ.

Mountrakis κ.ἄ. 1983 — D. Mountrakis - E. Sapountzis - A. Kilias - G. Eleftheriadis - G. Christofides, Paleogeographic conditions in the western Pelagonian margin in Greece during the initial rifting of the continental area, *Can. J. Earth Sci.* 20 (1983) 1673-1681.

Okrusch - Brocker 1990 — M. Okrusch - M. Brocker, Eclogites associated with high-grade blueschist in the Cyclades archipelago, Greece: A review, *Eur. J. Mineral.* 2 (1990) 451-478.

Παντελίδου Γκόφα 2005 — Μ. Παντελίδου Γκόφα, *Τσέπι Μαραθῶνος. Τὸ Πρωτοελλαδικὸ Νεκροταφεῖο*, ΒΑΕ ἀρ. 235 (Ἀθῆναι) 376 σελ.

Παρασκευόπουλος 1956 — Γ. Παρασκευόπουλος, Φλεβικαὶ ἐμφανίσεις ἐν Πεντελικῷ προελθοῦσαι ἐκ μεταμορφώσεως, *Πρακτ. Ἀκαδ. Ἀθηνῶν* 31 (1956) 291-299.

Photiades - Carras 2001 — A. Photiades - N. Carras, Stratigraphy and geological structure of the Lavrion area (Attica, Greece), *Δελτ. Ε.Γ.Ε.* 34/1 (2001) 103-109.

Ruben - Trichet 1980 — P. Ruben - J. Trichet, Méthodes d'étude de l'origine des matériaux ayant servi à la confection de briques et de céramiques dans les Sites et de Djaffarabad (Khuzistan, Iran), *Paléorient* 6 (1980) 129-158.

Shepard 1954 — A.O. Shepard, *Ceramics for the Archaeologist*, Carnegie Institution of Washington, DC. (1954).

Tsolakidou κ.ἄ. 2003 — A. Tsolakidou - E. Kiriatzi - P.M. Day - B. Kilikoglou, Chemical differentiation of ceramics and control groups: combined application of

chemical and petrographic analyses on Early-Minoan ceramics, στό: I. Mpassiakos - E. Aloupi - G. Facorellis (ἐπιμ.), *Archaeometry Issues in Greece. Prehistory and Antiquity*, Hellenic Society of Archaeometry/ Society of Messenian Archaeological Studies (2003) 249-257.

Whitbread 1986 — I.K. Whitbread, The characterization of argillaceous inclusions in ceramics thin section, *Archaeometry* 28 (1986) 79-88.

Williams 1980 — C.K. Williams II, Demaratus and early Corinthian Roofs, στό: P. Kanellopoulos - N. Zapheiropoulos - A. Kalogeropoulou- B. Lambrinoudakis - D. Mirasgezis (ἐπιμ.). *Στήλη, τόμος εἰς μνήμην Νικολάου Κοντολέοντος* (Ἀθῆναι 1980) 345-350.

Xypolias κ.ἄ. 2003 — P. Xypolias - S. Kokkalas - K. Skourlis, Upward extrusion and subsequent transpression as a possible mechanism for the exhumation of HP/LT rocks in Evia Island (Aegean Sea, Greece), *J. Geody.* 35 (2003) 303-332.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 2

ΑΠΟΤΥΠΩΜΑΤΑ ΠΛΕΓΜΑΤΟΣ ΣΤΗΝ ΚΕΡΑΜΕΙΚΗ ΤΟΥ ΑΠΟΘΕΤΗ 39

ὑπὸ
Δημήτρη Κουφοβασίλη

Τὰ ἀποτυπώματα

Κατὰ τὴν ἐξέταση τῆς πλούσιας κεραμεικῆς τοῦ Ἀποθέτη 39, διαπιστώθηκαν ἀποτυπώματα πλέγματος[1] σὲ ἐπιφάνειες 47 ἀγγείων.

Τὰ κύρια σχήματα τῶν ἀγγείων τοῦ Ἀποθέτη εἶναι ἔντεκα: σκύφοι, ὀγκώδεις σκύφοι, λεκάνες (καὶ λεκανίδες), πίθοι, ἀμφορεῖς, ἀμφορίσκοι, καρποδόχοι, πιθόσχημα, κρατῆρες, σφαιρικά, καὶ ἀρύταινες.

Ἀποτυπώματα ἐντοπίζονται σὲ ἀγγεῖα ποὺ ἀνήκουν στοὺς ἐννέα πρώτους τύπους, καί, συγκεκριμένα, σέ: 3 σκύφους, 1 ὀγκώδη σκύφο, 2 λεκάνες (καὶ 2 ἀκόμη βάσεις, πιθανῶς) ἀλλὰ καὶ 1 λεκανίδα (καὶ 2 ἀκόμη βάσεις, πιθανῶς), 5 πίθους, 3 ἀμφορεῖς (καὶ 5 ἀκόμη βάσεις, πιθανῶς), 1 ἀμφορίσκο (καὶ 1 ἀκόμα βάση, πιθανῶς), 7 καρποδοχεῖα, 2 πιθόσχημα, ἐνῶ 1 βάση φαίνεται ὅτι προέρχεται ἀπὸ κρατήρα. Σὲ αὐτὰ προστίθενται 11 βάσεις ἢ τμήματα βάσεων ἀπὸ ἀβέβαιους τύπους ἀγγείων.

Ἀποτυπώματα πλέγματος ἐντοπίζονται σὲ ἀγγεῖα πλασμένα ἀπὸ πολὺ καθαρὸ πηλὸ (Κ 1864) ἕως τραχὺ πηλὸ (ΑΤ 1013)· σὲ ἀγγεῖα σχετικὰ μικρῶν διαστάσεων, ὅπως ὁ σκύφος 1626 (ὕψ. 0,10 μ.) ἕως καὶ εὐμεγέθη, ὅπως ὁ πίθος Κ 2784 (ὕψ. 0,425 μ.)· σὲ ἀγγεῖα μὲ λεπτὰ τοιχώματα, ὅπως τὸ ἀγγεῖο Κ 2417 (0,006 μ.), ὅσο καὶ σὲ ἀγγεῖα μὲ παχειὰ τοιχώματα, ὅπως ὁ ἀμφορέας Κ 2591 (0,01 μ.).

Ἡ ἐπιμελημένη ἐπεξεργασία τῆς ἐξωτερικῆς τους ἐπιφάνειας καὶ ἡ κάλυψη κάθε σημαδιοῦ, ἀπὸ ψάθα ἢ καλάθι, μπορεῖ νὰ ἐξηγήσει τὴν ἀπουσία δειγμάτων ἀπὸ τὰ σφαιρικά, ἐνῶ περίπου τὸ ἴδιο ἰσχύει καὶ γιὰ τοὺς ἀμφορίσκους. Στὶς ἀρύταινες (καθὼς ἐξάλλου καὶ στὰ χονδροειδῆ σκεύη) ἡ ἀπουσία δειγμάτων μὲ ἀποτύπωμα μπορεῖ νὰ ἑρμηνευθεῖ ἀπὸ τὸ γεγονὸς ὅτι ὑπάρχουν ἐλάχιστα ἀγγεῖα[2].

Ἡ θέση τῶν ἀποτυπωμάτων στὰ ἀγγεῖα

Εἶναι γνωστὸ ὅτι λόγω τῆς φθαρτῆς φύσης τοῦ ὑλικοῦ, ἀπὸ τὸ ὁποῖο κατασκευάζονται οἱ ψάθες καὶ τὰ καλάθια, κατὰ κανόνα δὲν σώζονται τὰ αὐθεντικὰ πλέγματα[3]. Στὸν Ἀποθέτη, διαπιστώνουμε τὴν ὕπαρξη τῶν πλεγμάτων ἀποκλειστικὰ μέσα ἀπὸ τὰ ἀποτυπώματά τους στὶς ἐπιφάνειες, καὶ πρωτίστως στὴν ἕδραση τῶν ἀγγείων (σὲ 46 ἀπὸ τὰ 47 ἀγγεῖα = 98%). Ἀναλυτικώτερα:

---

1. Μπελογιάννη 1996, 13: ὁ ὅρος εἶναι εὐρύς: ἕνα ἀποτύπωμα «πλέγματος» μπορεῖ νὰ προέρχεται τόσο ἀπὸ καλάθι ὅσο καὶ ἀπὸ ψάθα (καί, σπανιώτερα, ἀπὸ ἄλλη πλεκτὴ/καλαμωτὴ κατασκευή).

2. Στὴν περίπτωση τῶν χονδροειδῶν σκευῶν τοῦ Ἀποθέτη καταγράφεται μονοψήφιος συνολικὰ ἀριθμὸς σκευῶν. Γενικά, ὡστόσο, ἡ παρουσία ἀποτυπωμάτων πλέγματος σὲ χονδροειδῆ σκεύη εἶναι συχνή: Σάμψων 1987, 81, 89-90· 1988, 120. Μάλιστα ἀναγνωρίζεται ἄμεση σχέση ἀνάμεσα στὰ χονδροειδῆ σκεύη καὶ τὰ πλέγματα: Σάμψων 1988, 96.

3. Ἀπὸ ὅλη τὴν Προϊστορικὴ περίοδο στὸν ἑλλαδικὸ χῶρο, μόνον σὲ τρεῖς θέσεις, καὶ μάλιστα τῆς Ὑστερης ἐποχῆς τοῦ Χαλκοῦ, ἔχουν ἐντοπισθεῖ προϊόντα καλαθοπλεκτικῆς τέχνης: στὸ Ὑστερομινωικὸ νεκροταφεῖο τῶν Ἁρμένων στὸν νομὸ Ρεθύμνης, στὸν Ὑστεροκυκλαδικὸ οἰκισμὸ τοῦ Ἀκρωτηρίου Θήρας, στὸν Τάφο Γ΄ τῶν Μυκηνῶν (Μπελογιάννη 1989, 175, ὑποσ. 11).

– σὲ 26 ἀπὸ τὰ συνολικὰ 47 ἀγγεῖα, δηλαδὴ σὲ περισσότερες ἀπὸ τὶς μισὲς περιπτώσεις, τὸ ἀποτύπωμα παρουσιάζεται σὲ ἐπίπεδες βάσεις (26 ἀγγεῖα = 55,3%),
– σὲ 2 περιπτώσεις σὲ ἐπίπεδες βάσεις καὶ κατώτατα τοιχώματα (2 ἀγγεῖα = 4,2%),
– σὲ 9 περιπτώσεις σὲ ἐπίπεδες δισκοειδεῖς βάσεις (9 ἀγγεῖα = 19,1%),
– σὲ 1 περίπτωση στὴν κοίλη βάση ἀμφορίσκου (1 ἀγγεῖο = 2,1%),
– σὲ 2 περιπτώσεις σὲ δακτυλιόσχημα πόδια σκύφων (2 ἀγγεῖα = 4,2%),
– σὲ 6 περιπτώσεις σὲ δακτυλιόσχημα πέλματα καρποδοχείων (6 ἀγγεῖα = 12,8%), καί
– σὲ 1 περίπτωση στὸ ἄνω τμῆμα ποδιοῦ καρποδοχείου, στὸ σημεῖο τῆς ἕνωσής του μὲ τὴ γάστρα (1 ἀγγεῖο = 2,1%).

Πρώτη ὕλη

Στὸν Ἀποθέτη 39 μὲ βεβαιότητα ἀναγνωρίζονται ἀποτυπώματα μικρῶν καλαθιῶν, ἴσως ὑπάρχουν ἀποτυπώματα ποὺ προέρχονται ἀπὸ ἐπιδαπέδιες πλεκτὲς κατασκευὲς μὲ λεπτὰ ὑλικά, ἐνῶ δὲν ἀναγνωρίζονται ἀποτυπώματα ψάθας, ὑφάσματος ἢ φύλλων.

Ἡ πρώτη ὕλη[4] κατασκευῆς τῶν καλαθιῶν ποὺ ἄφησαν τὸ ἀποτύπωμά τους στὰ ἀγγεῖα τοῦ Ἀποθέτη εἶναι δύσκολο νὰ προσδιορισθεῖ μὲ ἀσφάλεια, ὡστόσο τὸ φυτὸ γιοῦγκος (βοῦρλο) μπορεῖ νὰ δώσει στελέχη μὲ ἀντίστοιχο πάχος ἀποτυπώματος. Ἐξάλλου, πολὺ πιθανὴ θὰ πρέπει νὰ θεωρεῖται ἡ παρουσία του σὲ θέσεις μὲ μικρὰ ποτάμια ἢ ἑλώδεις περιοχές, ὅπως μποροῦμε ἴσως νὰ φανταζόμαστε τὸν εὐρύτερο προϊστορικὸ Μαραθώνα.

Ὡς πρὸς τὴν πρώτη ὕλη τῶν πλεγμάτων, ἐξαίρεση ἀποτελοῦν τὰ λεπτότερα φυτικὰ στελέχη (διαμορφώνουν κυκλικὰ πλέγματα) τὰ ὁποῖα ἀναγνωρίζονται σὲ ἀποτυπώματα δύο ἀγγείων τοῦ Ἀποθέτη (Κ 2493 καὶ ΑΤ 794).

Τεχνικὲς κατασκευῆς πλεγμάτων ἑνὸς καλαθιοῦ

Ἡ διάταξη τῶν «ὑφαδιῶν» καὶ «στημονιῶν», καθὼς καὶ ὁ τρόπος μὲ τὸν ὁποῖο συναντῶνται τὰ «κινητὰ» καὶ «σταθερὰ» αὐτὰ στοιχεῖα, καθορίζουν τὸν τύπο τοῦ πλέγματος ἑνὸς καλαθιοῦ[5]. Στὴν πράξη, μολονότι οἱ κύριες τεχνικὲς κατασκευῆς του[6] δὲν εἶναι περισσότερες ἀπὸ τρεῖς (πλέξη, διαπλοκή, καὶ ἑλικοειδὴς τεχνική), οἱ παραλλαγές του (πλέξη: ἁπλὴ καὶ διαγώνια· διαπλοκή: ἁπλή, διαγώνια, μὲ σχισμή· ἑλικοειδὴς τεχνικὴ: τύποι 1, 2, 3, 4), ὁ ἀριθμὸς τῶν στημονιῶν καὶ τῶν ὑφαδιῶν, τὸ φυτικὸ ὑλικὸ ποὺ ἐπιλέγεται κάθε φορά, καὶ ἄλλοι παράγοντες, μποροῦν νὰ δώσουν πολλὲς διαφορετικὲς τελικὲς μορφὲς σὲ ἕνα πλέγμα[7].

Στὸν Ἀποθέτη 39 τὰ ἀποτυπώματα[8] προέρχονται ἀπὸ πλέγματα εὐθύγραμμης ἀλλὰ καὶ κυκλικῆς διάταξης (βάσεις καλαθιῶν καὶ ὄχι κυκλικὲς ψάθες):

---

4. Ἡ πειστικότερη μέθοδος ἀναγνώρισης ἑνὸς ἀποτυπώματος προβλέπει σύγχρονη πιστὴ ἀναπαραγωγὴ τοῦ πλέγματος καὶ στὴ συνέχεια ἔλεγχο τῶν ἀποτυπωμάτων, ποὺ αὐτὸ διαμορφώνει.

5. Ἀσφαλὴς ἀνασύνθεση τῶν ἀρχικῶν πλεγμάτων ἐπιτυγχάνεται ὅταν στὸ ἀποτύπωμα μποροῦν νὰ ἀναγνωρισθοῦν καθαρά, περισσότερα ἀπὸ δύοτρία σημάδια ἀπὸ ὑφάδι καὶ ἰσάριθμα ἀπὸ στημόνι, καὶ μάλιστα σὲ ἐγγύτητα καὶ σύνδεση μεταξύ τους, καὶ ὄχι διασκορπισμένα στὴν ἐπιφάνεια ποὺ φέρει τὸ ἀποτύπωμα.

6. Οἱ ὅροι γιὰ τὶς τεχνικὲς κατασκευῆς καλαθιοῦ ἢ ψάθας ποὺ χρησιμοποιοῦνται ἐδῶ, ἀντλοῦνται ἀπὸ τὴ δημοσίευση γιὰ τὰ «Ἀποτυπώματα πλέγματος στὶς βάσεις ἀγγείων ἀπὸ τὸ Σπήλαιο Σκοτεινὴ Θαρρουνίων», βλ. Μπελογιάννη 1993, 349-353, εἰκ. 256-257.

7. Οἱ Vogt 1937, 5-41, Crowfoot 1969, 413-424, Forbes 1987, 175-195, ἔχουν συγκεντρώσει καὶ ταξινομήσει τοὺς κύριους τύπους τῆς καλαθοπλεκτικῆς, ἀναδεικνύοντας, μεταξὺ ἄλλων, λίγα παραδείγματα ἀπὸ τὸν πλοῦτο τῶν τελικῶν μορφῶν ποὺ μπορεῖ νὰ ἀποκτήσει ἕνα πλέγμα.

8. Βλέπε Πίνακα 2.

Πλέγμα εὐθύγραμμης διάταξης καταγράφεται στὴν πλειονότητα τῶν περιπτώσεων, σὲ 35 ἀπὸ τὰ 47 ἀποτυπώματα, ἐνῶ γιὰ τρεῖς ἐπιπλέον περιπτώσεις θεωρεῖται πιθανὸ (συνολικά: 38 ἀγγεῖα = 80,9%).

Πλέγμα κυκλικῆς διάταξης καταγράφεται σὲ 6 ἀποτυπώματα, ἐνῶ γιὰ τρία ἀκόμη θεωρεῖται ἀρκετὰ πιθανὸ (συνολικά: 9 ἀγγεῖα = 19,1%). Στίς 3 ἀπὸ τὶς 9 περιπτώσεις, κατὰ τὶς ὁποῖες στὸ ἀποτύπωμα σώζεται/ὑφίσταται τὸ κέντρο τοῦ κυκλικοῦ πλέγματος ἀποκαλυμμένο, αὐτὸ συμπίπτει μὲ τὸ κέντρο τῆς βάσης τοῦ ἑκάστοτε ἀγγείου. Αὐτὸ μάλιστα ἀποτυπώνεται μὲ ἐνάργεια στοὺς ἀμφορεῖς Κ 2436 καὶ Κ 2593: στὸ κέντρο τῆς ἔδρασής τους –ἢ ἐλάχιστα ἔκκεντρα– φέρουν τὸ χαρακτηριστικὸ ἀποτύπωμα ἀπὸ τὸν κόμπο-κέντρο τοῦ κυκλικοῦ πλέγματος, ἐπὶ τοῦ ὁποίου εἶχαν τοποθετηθεῖ σὲ κάποια φάση τῆς παραγωγῆς τους.

Στὶς ὑπόλοιπες 6 περιπτώσεις κυκλικῶν πλεγμάτων θεωρεῖται ἀρκετὰ πιθανὴ ἡ ταύτιση τοῦ κέντρου τοῦ κυκλικοῦ πλέγματος μὲ τὸ κέντρο τῆς βάσης τοῦ ἀγγείου.

Πρακτικῶς ἡ διαπίστωση αὐτὴ ἐνισχύει τὴν ὑπόθεση ὅτι τμήματα καλαθιῶν καὶ κομμάτια ψάθας ἀξιοποιήθηκαν (πρὶν ἀπὸ τὴν εἰσαγωγὴ τοῦ κεραμεικοῦ τροχοῦ καὶ προδρομικὰ ὡς πρὸς αὐτόν) ὡς πρόχειρες βάσεις κατασκευῆς ἀγγείων μὲ δυνατότητα περιστροφῆς.

Μολονότι ἀκόμη δὲν ὑφίσταται κατακόρυφος ἄξονας περιστροφῆς οὔτε ἔχει ἐπιτευχθεῖ τεχνικὰ ἡ σταθερὴ κίνηση τῆς βάσης, ἐπάνω στὴν ὁποία διαμορφώνονται τὰ ἀγγεῖα, πιθανῶς οἱ ἀγγειοπλάστες κατόρθωναν νὰ περιστρέφουν στοιχειωδῶς τουλάχιστον τὰ ἀγγεῖα, τοποθετώντας τα μέσα σὲ βάσεις καλαθιῶν. Φυσικά, γιὰ τὴν ὁμαλότερη περιστροφὴ ἑνὸς ἑκάστου ἀγγείου, ἡ ὁποία καὶ θὰ εἶχε καὶ ἀντίκτυπο στὴ συμμετρικὴ κατασκευή του, τὸ τοποθετοῦσαν στὸ κέντρο ἀκριβῶς τοῦ καλαθιοῦ. Τέτοια, π.χ., θά μποροῦσε νὰ εἶναι ἡ περίπτωση τῶν ἀγγείων Κ 2436 ἢ Κ 2593 τοῦ Ἀποθέτη 39.

Στὰ ἀποτυπώματα τῶν ἀγγείων τοῦ Ἀποθέτη ἀναγνωρίζονται οἱ περισσότερες παραλλαγὲς τῆς πλέξης καὶ τῆς διαπλοκῆς[9]. Συχνὴ εἶναι ἡ ἀπουσία στημονιῶν, ἐνῶ λίγες φορὲς εἶναι ἁπλῶς ἀμυδρὴ ἡ παρουσία τους. Ἀντιθέτως, τὰ ὑφάδια (πολλὲς φορὲς «διπλά»[10], δηλαδὴ δύο ὑφάδια μαζὶ) ἀναγνωρίζονται σὲ ὅλα τὰ διαθέσιμα δείγματα ἀποτυπωμάτων, σὲ μικρὸ ἢ μεγαλύτερο βαθμό.

Σὲ ὁρισμένες περιπτώσεις, ἀκόμη καὶ ὅταν στὸ ἀποτύπωμα δὲν διακρίνονται τὰ στημόνια ἢ τὰ ὑφάδια ὥστε νὰ μὴν παρέχονται ἐπαρκεῖς πληροφορίες γιὰ διάφορους λόγους (π.χ. ἀραιὴ παρουσία στὸ ἀποτύπωμα), εἶναι δυνατὴ ἡ ἀδρὴ ἀνασύνθεση τῶν ἀρχικῶν πλεγμάτων. Ἔτσι, τελικῶς σὲ 35 ἀπὸ τὰ 47 ἀποτυπώματα σὲ ἀγγεῖα τοῦ Ἀποθέτη εἶναι δυνατὴ ἡ ἀναγνώριση[11] τοῦ εἴδους τῆς πλέξης.

– *Ἡ διαγώνια πλέξη* κυριαρχεῖ[12] στὸν Ἀποθέτη μὲ 19 δείγματα, ἐκ τῶν ὁποίων 6 θεωροῦνται πιθανά (συγκροτεῖ δηλαδὴ τὸ 54,3% τῶν ἀναγνώσιμων ἀποτυπωμάτων).

– *Ἡ ἁπλὴ πλέξη* ὑστερεῖ[13], μέ μόλις 3 δείγματα, ἐκ τῶν ὁποίων 2 κρίνονται πιθανά (συνολικὰ ἀποτελεῖ τὸ 8,6% τῶν ἀναγνώσιμων ἀποτυπωμάτων).

---

9. Ἐπειδὴ οἱ τεχνικὲς τουλάχιστον τῆς πλέξης καὶ τῆς διαπλοκῆς ἀπαντῶνται ἤδη πολὺ ἐνωρὶς τόσο σὲ ἀρκετὲς θέσεις τοῦ Αἰγαιακοῦ χώρου (Labriola 2008, 322, εἰκ. 7-8) ὅσο καὶ πέρα ἀπὸ αὐτόν (Carington Smith 1975, 11, υποσ. 1), ἡ διαπίστωση τῆς μίας ἢ τῆς ἄλλης τεχνικῆς στὰ ἀποτυπώματα τῶν ἀγγείων τοῦ Ἀποθέτη 39 δὲν μπορεῖ νὰ ἀποτελέσει ἀποφασιστικὸ κριτήριο χρονολόγησης. Βλ. Carington Smith 1977, 119, ὑποσ. 9.

10. Στὸν Ἀποθέτη ἀναγνωρίζονται διπλὰ ὑφάδια σὲ 42 ἀπὸ τὰ 47 ἀποτυπώματα (= 89,3%).

11. Ἐπειδὴ τὰ στημόνια κατὰ κανόνα δὲν ἔχουν παρουσία στὸ ἀποτύπωμα (δὲν διακρίνονται στὸ 87% τῶν περιπτώσεων, δηλαδὴ σὲ 41 ἀπὸ τὰ 47 ἀγγεῖα), σὲ συνδυασμὸ μὲ τὸ γεγονὸς ὅτι ἡ ὁποια παρουσία τους εἶναι ἀποσπασματική, ἡ ἀνάγνωση τῶν πλεγμάτων πρέπει νὰ πραγματοποιεῖται μὲ ἐπιφύλαξη.

12. Ἡ Carington Smith 2000, 243, θεωρεῖ πολὺ κατανοητὴ τὴν προτίμηση γιὰ διαγώνια πλέξη τουλάχιστον στὴν ψαθοπλεκτική.

13. Μολονότι ἡ τεχνικὴ τῆς ἁπλῆς πλέξης τιμᾶ

– *Ἡ διαγώνια διαπλοκὴ* ἀναγνωρίζεται σὲ 5 δείγματα, ἐκ τῶν ὁποίων 3 πιθανολογοῦνται (δηλαδὴ συνιστᾶ τὸ 14,3% τῶν ἀναγνώσιμων ἀποτυπωμάτων).

– *Ἡ ἁπλὴ διαπλοκὴ* ἐμφανίζεται σὲ 7 δείγματα, ἐκ τῶν ὁποίων τὰ 4 πιθανολογοῦνται (τὸ ὁποῖο μεταφράζεται σὲ 20% τῶν ἀναγνώσιμων ἀποτυπωμάτων).

– Στὴν τεχνικὴ τῆς διαπλοκῆς ἀνήκει 1 ἐπιπλέον δεῖγμα (2,8%), χωρὶς νὰ εἶναι δυνατὸν νὰ προσδιορισθεῖ ἐὰν πρόκειται γιὰ ἁπλὴ ἢ διαγώνια διαπλοκή.

Σημειώνεται ὅτι καθένα ἀπὸ τὰ 47 ἀποτυπώματα πλέγματος τοῦ Ἀποθέτη φαίνεται διαφορετικό, καὶ δὲν μπορεῖ νὰ ἀποδειχθεῖ ὅτι κάποιο ἀπὸ τὰ καλάθια χρησιμοποιήθηκε δύο καὶ τρεῖς φορές, γιὰ τὴν παραγωγὴ περισσότερων τοῦ ἑνὸς ἀγγείων.

Ἀποτυπώματα πλέγματος: χορηγοὶ πληροφοριῶν

Τὰ ἀποτυπώματα κομίζουν πληροφορίες ἀφενός γιὰ τὰ ἴδια τὰ πλέγματα ἀπὸ τὰ ὁποῖα προῆλθαν, ἄλλοτε ψάθες, ἄλλοτε καλάθια καί, σπανιώτερα, καλαμωτὲς κατασκευές. Ἀκόμη, καὶ γιὰ τὸν τρόπο μὲ τὸν ὁποῖο αὐτὰ εἶχαν πλεχθεῖ, γιὰ τὰ πιθανὰ ὑλικὰ ποὺ εἶχαν ἐπιλεγεῖ γιὰ τὴν κατασκευή τους, γιὰ τὴν τελικὴ μορφὴ καὶ τὴν πρωταρχικὴ χρήση τῶν διαμορφωμένων προϊόντων τῆς καλαθοπλεκτικῆς καὶ τῆς ψαθοπλεκτικῆς τέχνης.

Ἀποκαλύπτουν ἐπίσης τὸν τρόπο μὲ τὸν ὁποῖο ἀξιοποιήθηκαν τὰ πλέγματα σὲ δεύτερη χρήση, ὡς βοηθητικὰ μέσα γιὰ τὴν κατασκευὴ ἀγγείων[14]. Τὰ προϊόντα τῆς ψαθοπλεκτικῆς καὶ τῆς καλαθοπλεκτικῆς δὲν κατασκευάσθηκαν ἐξαρχῆς γιὰ νὰ ἀποτελέσουν βοήθημα, ἐργαλεῖο στὰ χέρια τῶν ἀγγειοπλαστῶν. Ἀπὸ ὁρισμένες μάλιστα περιπτώσεις ἀποτυπωμάτων γίνεται σαφὲς ὅτι πλέγματα ἀπὸ ψάθες καὶ καλάθια ἀξιοποιοῦνται μόνον ὅταν, φθαρμένα πιά, εἶχαν παύσει νὰ ἐπιτελοῦν τοὺς ἀρχικούς τους ρόλους.

Ἡ δημιουργία ἑνὸς ἀποτυπώματος πλέγματος

Ἤδη ἀπὸ τὸ τέλος τοῦ 19ου αἰώνα ἔχουν διατυπωθεῖ προτάσεις γιὰ τὶς βασικὲς συνθῆκες, ὑπὸ τὶς ὁποῖες τὰ πλέγματα ἀφήνουν τὸ ἀποτύπωμά τους στὰ ἀγγεῖα[15]:

Οἱ κεραμεῖς τοποθετοῦν ἐπάνω σὲ ἕνα κομμάτι καλαθιοῦ ἢ σὲ μία ψάθα τὸ ἄψητο ἀκόμη ἀγγεῖο, εἴτε γιὰ νὰ τὸ διαμορφώσουν –στὴν περίπτωση αὐτή, τὸ πλέγμα περιστρεφόμενο[16] θὰ μποροῦσε νὰ χρησιμοποιηθεῖ ὡς ἕνας πρώιμος κεραμεικὸς τροχός–, εἴτε γιὰ νὰ τὸ ἀφήσουν νὰ στεγνώσει χωρὶς νὰ λερωθεῖ.

Ἡ διαφορετικὴ χρήση τῶν πλεγμάτων, κατὰ περίπτωση, φαίνεται ὅτι συνιστᾶ τὴν πιθανότερη ἐκδοχὴ σὲ ὅ,τι ἀφορᾶ στὸν τρόπο κατασκευῆς τῶν ἀγγείων τοῦ Ἀποθέτη. Εἶναι πιθανὸ τὸ ἐνδεχόμενο τῶν συνδυασμένων χρήσεων ἑνὸς πλέγματος· ἐπιπλέον, ἀπὸ τὸν Ἀποθέτη ὑπάρχουν ἐνδείξεις γιὰ τὴ χρήση καλαθιῶν ὡς μέσων γιὰ τὴ μεταφορὰ τῶν ἀγγείων σὲ κοντινὲς ἀποστάσεις πρὶν ἀπὸ τὴν ὄπτηση (K 1909, K 2784).

Σὲ κάθε περίπτωση, μὲ τὸ πέρας τῆς διαδικασίας, τὸ στεγνωμένο καὶ ψημένο ἀγγεῖο φέρει πιά, ὡς μόνιμο σφράγισμα, τὸ ἀποτύπωμα ἀπὸ τὸ πλέγμα ἐπὶ τοῦ ὁποίου στάθηκε σὲ κάποια (ἢ κάποιες) ἀπὸ τὶς φάσεις κατασκευῆς του[17].

τὸ ὄνομά της καὶ διατελεῖ, κυριολεκτικά, ἡ ἁπλούστερη ὅλων τῶν τεχνικῶν, δὲν ἀποδεικνύεται καὶ ἡ πιὸ κοινή, ὅπως ἴσως θὰ περίμενε κανείς. Πρβ. ἀποτυπώματα τοῦ Ἀποθέτη, μὲ τὴ χαμηλή, στατιστικά, παρουσία τῆς ἁπλῆς πλέξης. Βλ. Carington Smith 1977, 119, ὑποσ. 10.

14. Χαρακτηριστικὲς περιπτώσεις τέτοιων ἀποτυπωμάτων, βλ. Renfrew 2013, 645.

15. Βλ. Schliemann 1885, 873. Myres 1897, 178. Τσούντας 1898, 183. Στὴ δεκαετία τοῦ 1930 ἡ Crowfoot ἐπανέφερε τὸν προβληματισμό, τονίζοντας ὅτι οἱ κυκλικὲς ψάθες θὰ μποροῦσαν νὰ θεωρηθοῦν ἰδανικὲς ὡς κεραμεικοὶ τροχοί, Crowfoot 1938, 3-11.

16. Özdemir 2007, 75.

17. Ἐὰν συναντᾶμε συχνὰ σὲ ἀγγεῖα ἀποτυπώ-

Ἑρμηνεῖες γιὰ τὴ δεύτερη χρήση τῶν πλεγμάτων

Ἡ ἄποψη ποὺ θέλει νὰ στεγνώνουν ἁπλῶς τὰ ἀγγεῖα ἐπάνω στὰ ψαθιὰ ἢ τὰ καλάθια φαίνεται ὅτι ταιριάζει ἰδιαίτερα στὶς περιπτώσεις, κατὰ τὶς ὁποῖες τὰ σημάδια τοῦ πλέγματος δὲν ἀποτυπώνονται ἔντονα ἀλλὰ ἀμυδρά, στὶς ἐπιφάνειες τῶν ἀγγείων[18]. Ἀπό τὰ 47 ἀγγεῖα τοῦ Ἀποθέτη μὲ ἀποτύπωμα, τὰ 8 (17%) φαίνεται ὅτι ἀπέκτησαν τὰ σημάδια τοῦ πλέγματος κατὰ τὴ διάρκεια τοῦ τελικοῦ στεγνώματός τους, πρὶν ἀπὸ τὴ διαδικασία τῆς ὄπτησης· σὲ κανένα ἀπὸ τὰ ἀγγεῖα αὐτὰ δὲν παρατηρεῖται βάθος ἀποτυπώματος μεγαλύτερο τοῦ ἑνὸς χιλιοστοῦ, μὲ ἐξαίρεση τὶς περιπτώσεις τῶν πίθων Κ 1909 καὶ Κ 2784: τὰ μεγάλα αὐτὰ ἀγγεῖα φέρουν βαθύτερο ἀποτύπωμα στὶς βάσεις ἀλλὰ καὶ στὰ κατώτατα τοιχώματά τους, δημιουργημένο ὑπὸ ἰδιαίτερες συνθῆκες, δηλαδὴ εἴτε ἀπὸ τὴ μεταφορὰ ἐπάνω στὸ πλέγμα (πιθανότερη ἐκδοχὴ γιὰ τὸ Κ 1909), εἴτε ἀπὸ τὸ τελικὸ στέγνωμα μὲ ἐλαφρὰ κλίση τοῦ σώματος[19] (πιθανότερη ἐκδοχὴ γιὰ τὸ Κ 2784).

Ἀρκετὰ ἀποδεκτὴ εἶναι ἡ ἄποψη ποὺ θέλει τὰ ἀγγεῖα νὰ κατασκευάζονται ἐπάνω σὲ καλάθια ἢ ψάθες, ἰδιαίτερα ὅταν τὸ ἀποτύπωμα πλέγματος ποὺ φέρουν εἶναι καθαρό, ἴσως καὶ σχετικὰ βαθύ[20]. Ἕνα ἀποτύπωμα δύσκολα διαμορφώνεται πολὺ εὐκρινές, μόνον ἀπὸ τὴν ἁπλὴ ἐναπόθεση τοῦ ἄψητου ἀγγείου γιὰ στέγνωμα ἐπάνω σὲ ἕνα πλέγμα[21]. Στίς πολλὲς περιπτώσεις, κατὰ τὶς ὁποῖες τὸ ἀποτύπωμα παρατηρεῖται σχετικὰ καθαρὸ στὸ κέντρο τῆς βάσης τοῦ ἀγγείου ἐνῶ στὴν περιφέρεια ἔχει καλυφθεῖ μὲ προσθήκη πηλοῦ (π.χ. Κ 2432, Α.Τ. 237), κατὰ πάσα πιθανότητα τὸ ἀγγεῖο ἔχει κατασκευασθεῖ καὶ ὄχι, ἁπλῶς, στεγνώσει ἐπάνω στὸ πλέγμα. Ὁ ἀγγειοπλάστης ἔχοντας πραγματοποιήσει τὴν τελικὴ ἐξομάλυνση τῶν ἐξωτερικῶν ἐπιφανειῶν τοῦ ἀγγείου ἐπάνω στὸ πλέγμα, «κρύβει» τὶς μικρὲς μάζες πηλοῦ ποὺ περισσεύουν, ἐπικολλώντας τες στὸ κάτω τμῆμα τῆς ἔδρασης τοῦ ἀγγείου, καί, εὐκολώτερα, στὴν περιφέρειά του[22]. Κατὰ μία ἄλλη ἄποψη[23], ποὺ ἐπίσης προϋποθέτει τὴν κατασκευὴ τοῦ ἀγγείου ἐπάνω στὸ πλέγμα, μικρὲς μάζες πηλοῦ, ἀνεπιθύμητες προεξοχὲς στὴν περιφέρεια τῆς βάσης τοῦ ἀγγείου, δημιουργοῦνται κατὰ τὴν ἀπομάκρυνση τοῦ ἀγγείου ἀπὸ τὸ πλέγμα. Ὁ ἀγγειοπλάστης, καὶ σὲ αὐτὴ τὴν περίπτωση, ἐπικολλᾶ τὸν πηλὸ ποὺ πλεονάζει στὸ κάτω τμῆμα τῆς βάσης.

Ἡ διαπιστωμένη πρόθεση γιὰ τὴν κάλυψη - σβήσιμο τῶν ἀποτυπωμάτων

Καθὼς τὰ ἀποτυπώματα διαμορφώνονται σχεδὸν πάντα στὶς ἐπιφάνειες ἔδρασης, προφανῶς δὲν γίνονται ὁρατά, ὅταν τὰ ἀγγεῖα ἵστανται στὴ φυσική τους θέση. Ἀλλὰ καὶ ὅταν ἀκόμη, κατὰ τὴ χρήση τοῦ ἀγγείου, τὸ ἀποτύπωμα στὴν ἑκάστοτε βάση γίνεται ὁρατό, ἡ εἰκόνα ποὺ παρουσιάζουν τὰ σημάδια τοῦ πλέγματος πρακτικῶς δὲν ἀπέχει ἀπὸ ἐκείνην μιᾶς διάταξης (εὐθύγραμμης ἢ κυκλικῆς) ἔντυπων κοσμημάτων, ἐπαναλαμβανόμενης μὲ κάποιον κανόνα[24]. Ἐπισημαίνεται ἐξάλλου ὅτι τὸ χαμηλὸ ἀνάγλυφο τῶν ἀποτυπωμάτων

ματα ἀπὸ προϊόντα καλαθοπλεκτικῆς καὶ ψαθοπλεκτικῆς, αὐτὸ ἁπλῶς συμβαίνει διότι ἡ χρήση καὶ ἡ παρουσία τῶν τελευταίων στὶς προϊστορικὲς οἰκίες θὰ πρέπει νὰ νοεῖται γενικευμένη (βλ. Σάμψων 1988, 120), καί ὄχι γιὰ κάποιον ἄλλο, περισσότερο ἐξεζητημένο, λόγο.

18. Özdemir 2007, 74.

19. Πρβ. πτώση ἀγγείου κατὰ τὸ στέγνωμα καὶ δημιουργία ἀποτυπώματος πλέγματος στὸ χεῖλος: Carington Smith 2000, 240 (P551).

20. Frödin - Persson 1938, 229. Σχετικὴ παρατήρηση γιὰ τὰ περισσότερα ἀγγεῖα μὲ ἀποτύπωμα τῆς Πρωτοκυκλαδικῆς καὶ Πρωτοελλαδικῆς περιόδου.

21. Blegen 1928, 106.

22. Frödin - Persson 1938, 229.

23. Özdemir 2007, 77.

24. Ἀνάμεσα σὲ ἀρκετὰ ἄλλα ὄστρακα μὲ ἀποτύπωμα πλέγματος, ὁ Blegen παρουσιάζει ἕνα ἰδιαίτερο πρωτοελλαδικὸ κομμάτι μὲ ἀποτύπωμα

δὲν ἐπηρεάζει τὴ στατικότητα τοῦ ἀγγείου. Ὡστόσο, σὲ ὁρισμένα ἀπὸ τὰ ἀγγεῖα μὲ ἀποτύπωμα τὰ ὁποῖα ρίφθηκαν στὸν Ἀποθέτη, διαπιστώνεται μὲ βεβαιότητα ἡ πρόθεση τῶν κατασκευαστῶν τους νὰ «σβήσουν» τὰ σημάδια τοῦ πλέγματος, συχνὰ μὲ προσθήκη λεπτῆς στρώσης πηλοῦ στὴν ἐπιφάνεια ἔδρασης, γιὰ νὰ πληρωθοῦν-καλυφθοῦν τὰ ἀποτυπώματα.

Ἀπὸ τὸ σύνολο τῶν 47 ἀγγείων τοῦ Ἀποθέτη ποὺ φέρουν ἀποτύπωμα, διαπιστώνεται:

– Σὲ 20 περιπτώσεις δὲν πραγματοποιήθηκε κάποια προσπάθεια τοῦ ἀγγειοπλάστη νὰ σβήσει τὰ σημάδια τοῦ πλέγματος, ἀλλὰ τὸ ἀγγεῖο στέγνωσε καὶ ἔπειτα ψήθηκε μὲ αὐτά, ὡς εἶχαν (20 ἀγγεῖα = 42,5%).

– Σὲ 18 περιπτώσεις, παρατηρεῖται τμηματικὴ ἢ ἀμελὴς κάλυψη ἀποτυπωμάτων (συχνὰ στὴν περιφέρεια[25] τῶν βάσεων) καὶ σὲ βαθμὸ ποὺ νὰ ἐπιτρέπει σήμερα τουλάχιστον τὴ διαπίστωσή τους. Ὁρισμένες φορές, τὰ ἀποτυπώματα ἔχουν σβησθεῖ, πιθανότατα χωρὶς τὴν ἄμεση πρόθεση καὶ ἐπέμβαση τοῦ ἀγγειοπλάστη, ἁπλῶς μὲ τὴν ἐπαφὴ-τριβὴ τῆς βάσης τοῦ ἀγγείου μὲ κάποια ἐπιφάνεια, καὶ πρὶν αὐτὸ νὰ στεγνώσει ἐπαρκῶς (18 ἀγγεῖα = 38,3%).

– Σὲ 9 περιπτώσεις, ἀπόκρουση ἢ ἀποκόλληση ποὺ ἔχει ἐπέλθει σὲ ἐπιφάνεια ἢ τμῆμα ἀγγείου, ἀποκάλυψε ἀποτύπωμα πλέγματος, τὸ ὁποῖο, διαφορετικά, δὲν θὰ εἶχε γίνει ποτὲ ὁρατό (9 ἀγγεῖα = 19,1%).

Τά 47 ἀποτυπώματα πλέγματος ἐντοπίζονται σὲ 18 ἀγγεῖα/μεγάλα τμήματα ἀγγείων καὶ σὲ 29 ὄστρακα/μικρότερα τμήματα ἀγγείων. Τὰ δύο ὑποσύνολα ἀσφαλῶς ἀποτελοῦν μικρὸ ποσοστὸ τοῦ συνολικοῦ ἀριθμοῦ ἀγγείων καὶ ὀστράκων ποὺ ἔχουν καταγραφεῖ στὸν Ἀποθέτη[26] (περίπου 2,4% καί 3%, ἀντίστοιχα[27]).

Ὡστόσο, μὲ δεδομένες τὶς περιπτώσεις ἀποτυπωμάτων τὰ ὁποῖα α) σήμερα εἶναι ὁρατὰ μόνον ἐξαιτίας κάποιας ἀπόκρουσης ἢ ἀποκόλλησης σὲ ἐπιφάνεια ἢ τμῆμα τοῦ ἀγγείου, καὶ β) καλύφθηκαν, σὲ κάποιο βαθμό, ὥστε νὰ μὴ γίνονται ἄμεσα ἀντιληπτά, μπορεῖ βάσιμα νὰ διατυπωθεῖ ἡ ἐκτίμηση ὅτι ὁ πραγματικὸς ἀριθμὸς τῶν ἀγγείων ποὺ φέρουν ἀποτύπωμα, εἶναι σημαντικὰ μεγαλύτερος, ἕως πολλαπλάσιος.

Σὲ αὐτὸ συνηγορεῖ μικρὸ σύνολο ἀπὸ βάσεις ἀγγείων τοῦ Ἀποθέτη, οἱ ὁποῖες, μολονότι δὲν παρουσιάζουν ἀποτύπωμα, φέρουν στὸ κάτω τμῆμα τους σαφεῖς ἐνδείξεις ἐξομάλυνσης τῆς ἐπιφάνειας, ἐπιτρέποντας τὴν ὑπόθεση ὅτι ὁ κεραμέας κάλυψε τὰ σημάδια τοῦ πλέγματος μὲ προσθήκη στρώσης πηλοῦ καὶ ἐπιχείρησε νὰ ἰσοπεδώσει τὴν ἐπιφάνεια ἔδρασης μὲ σάρωση ἁδρή (π.χ. Α.Τ. 814, Κ 1558).

Σὲ ἄλλες πάλι περιπτώσεις, οἱ ἐργασίες ἐξομάλυνσης δὲν εἶναι ἁδρές, ἀλλὰ ἡ λεπτὴ ἐπίστρωση πηλοῦ στὴν ἐπιφάνεια ἔδρασης ἐπιτρέπει νὰ διαφαίνονται σημεῖα ἀνωμαλίας, τὰ ὁποῖα παρουσιάζονται μὲ μιὰ κανονικότητα, πιθανότατα ἐπειδὴ παρακολουθοῦν τὸ ἀνάγλυφο τοῦ ὑποκείμενου πλέγματος (π.χ. Α.Τ. 448, Κ 2183).

σχεδὸν ἐπιτηδευμένο: Blegen 1928, 116-117, εἰκ. 109, ἀρ. 7.

25. Τό ἴδιο περίπου βλέπουμε στὴν Κόρινθο (Kosmopoulos 1948, εἰκ. 45). Ἐπίσης, στὸ Ἅγιο Γάλας (Hood 1981, 21, πίν. 6,40).

26. Καταγράφονται 763 ἀγγεῖα ἢ μεγάλα τμήματα ἀγγείων (φέρουν ἔνδειξη «Κ» μαζὶ μὲ τὸν οἰκεῖο ἀριθμό τους) καὶ 955 ἰδιαίτερα ὄστρακα ἢ μικρότερα τμήματα ἀγγείων (φέρουν ἔνδειξη «Α.Τ.» μαζὶ μὲ τὸν οἰκεῖο ἀριθμό τους), πέρα ἀπὸ τὰ ἑκατοντάδες κοινὰ ὄστρακα ποὺ δὲν ἔλαβαν ἀριθμὸ καταγραφῆς.

27. Πολὺ κοντινὴ ἀναλογία, συνοδευόμενη ἀπὸ ἑρμηνεία, καταγράφεται συγκεκριμένα καὶ στὴ Χαλκολιθικὴ θέση τοῦ Gülpinar (Σμίνθειο): «The fact that nearly 100 examples of pot bases with negative impressions of mats constitute only 5% of the total base assemblage among the pottery repertoire clearly proves that this was not the prevailing method at the site» Özdemir 2007, 77.

Τρεῖς ἰδιαίτερες περιπτώσεις ἀποτυπωμάτων ἀπὸ τὸν Ἀποθέτη 39

Γιὰ νὰ μπορεῖ ἕνα ἀποτύπωμα πλέγματος σήμερα νὰ ὑφίσταται ὡς τέτοιο, σημαίνει ὅτι ἡ ἐπιφάνεια τοῦ ἀγγείου, ἡ ὁποία ἦρθε σὲ ἐπαφὴ μὲ τὸ καλάθι ἢ τὴν ψάθα, πρόλαβε νὰ στεγνώσει. Μὲ τὴ φυσικὴ διαδικασία τοῦ στεγνώματος, τῆς σταδιακῆς δηλαδὴ ἐξάτμισης τῆς ὑγρασίας τοῦ ἀγγείου, τὸ ἀποτύπωμα ἀπόκτησε σκληρότητα καὶ ἀντοχή, ἐπιτυγχάνοντας νὰ διατηρήσει τὶς πληροφορίες, τὰ ἀρνητικὰ σημάδια, ἀπὸ τὸ πλέγμα ἀπὸ τὸ ὁποῖο προέρχεται.

Ὁ τρόπος αὐτὸς τῆς δημιουργίας τῶν ἀποτυπωμάτων εἶναι περίπου καθολικός. Ἀκόμη καὶ στὶς στατιστικὰ λιγοστὲς σὲ ὁλόκληρη τὴν προϊστορικὴ Ἑλλάδα περιπτώσεις, κατὰ τὶς ὁποῖες τὸ πλέγμα ψήνεται στὸν κλίβανο μαζὶ μὲ τὸ ἀγγεῖο, δὲν ὑπάρχει ἀμφιβολία ὅτι ὑφίσταται κατασκευαστικὴ φάση στεγνώματος τοῦ ἀγγείου ποὺ προηγεῖται τῆς ὄπτησης.

– 1) Καθαρὸ ἀποτύπωμα πλέγματος διακρίνεται στὸ κάτω τμῆμα τῆς βάσης Κ 2417, τὸ ὁποῖο ἀποκαλύφθηκε μόνον ὅταν ἀποκολλήθηκε ἐνιαῖος ὁ δίσκος ἐπικάλυψης τῆς βάσης (δηλαδὴ ἡ στρώση πηλοῦ ποὺ προστέθηκε ἀπὸ τὸν κεραμέα ἐπάνω στὸ ἀποτύπωμα, προκειμένου νὰ καλυφθοῦν πλήρως τὰ σημάδια τοῦ πλέγματος καὶ νὰ γίνει ἐπίπεδη ἡ βάση τοῦ ἀγγείου). Καθὼς ὅμως τὰ σημάδια τοῦ πλέγματος εἶχαν ἤδη στεγνώσει στὴν ἕδραση τοῦ ἀγγείου καὶ εἶχαν ἀποκτήσει ἱκανὴ σκληρότητα, ἄφησαν καὶ αὐτὰ μὲ τὴ σειρά τους τὸ δικό τους ἀποτύπωμα στὴν ἐσωτερικὴ πλευρὰ τοῦ δίσκου ἐπικάλυψης.

Ἀκόμη καὶ τὸ ἴδιο τὸ γεγονὸς ὅτι ὁ δίσκος τῆς βάσης ἀποκολλήθηκε ἐνιαῖος, ἀποκαλύπτοντας τὰ ἀποτυπώματα, δὲν εἶναι ἀπολύτως τυχαῖο: ἡ βάση τοῦ ἀγγείου εἶχε ἤδη ἀπολέσει τὴν ὑγρασία της, καὶ ὁ δίσκος ἐπικάλυψης δὲν μπόρεσε νὰ ἑνοποιηθεῖ σταθερά, νὰ γίνει μία μάζα μὲ τὸ ὑπόλοιπο ἀγγεῖο. Ἐπισημαίνεται ὅτι τὸ καθαρὸ ἀποτύπωμα στὸ κάτω τμῆμα τῆς βάσης τοῦ ἀμφορίσκου ὑποδεικνύει ὅτι τὸ ἀγγεῖο κατασκευάσθηκε ἐπάνω στὸ πλέγμα.

Τὸ γεγονὸς ὅτι τὸ ἀποτύπωμα εἶχε ἀποκτήσει ἀνθεκτικότητα (ὥστε νὰ μὴν καταστραφεῖ κατὰ τὴν κάλυψή του μὲ τὴν προσθήκη ἐξωτερικῆς στρώσης πηλοῦ) ὑποδεικνύει ὅτι εἶχε προλάβει νὰ στεγνώσει, διόλου ἀπίθανο ἐπάνω στὸ ἴδιο τὸ πλέγμα, ὅπου καὶ κατασκευάσθηκε.

Ἡ βάση Κ 2417 ἀποτελεῖ μοναδικὴ βιβλιογραφικὰ περίπτωση, διδακτικὴ τόσο γιὰ τὸν τρόπο μὲ τὸν ὁποῖο οἱ κεραμεῖς προσπαθοῦν νὰ καλύψουν τὰ ἀποτυπώματα πλέγματος σὲ κάποιες ἀπὸ τὶς βάσεις ἀγγείων ποὺ κατασκευάζουν, ὅσο καὶ γιὰ τὴ χρονικὴ στιγμὴ κατὰ τὴν ὁποία ἐπιχειροῦν τὴν κάλυψη αὐτή.

– 2) Στὸ ἀγγεῖο Α.Τ. 794 τὸ ἀποτύπωμα πλέγματος ἀναγνωρίζεται ἐσωτερικά, καὶ ἔγινε ὁρατὸ μετὰ ἀπὸ ἐπιφανειακὴ ἀπόκρουση τμήματος τοῦ πυθμένα τοῦ ἀγγείου. Φαίνεται ὅτι ὁ δίσκος τῆς βάσης, ποὺ φέρει ἐσωτερικὰ τὸ ἀποτύπωμα, εἴτε κατασκευάσθηκε ἀνεστραμμένος ἐπάνω σὲ πλέγμα (καὶ στὴ συνέχεια, ἀφοῦ ἡ ὄψη μὲ τὰ σημάδια ἔγινε ἐσωτερική, καλύφθηκε μὲ ἐπίστρωση πηλοῦ), εἴτε παγίδεψε τὸ αὐθεντικὸ πλέγμα στὴ βάση τοῦ ἀγγείου, καὶ ψήθηκε μαζὶ μὲ αὐτό[28]. Ἡ δεύτερη ἐκδοχὴ κρίνεται πολὺ πιθανώτερη.

---

28. Στὴν Κεφάλα τῆς Κέας ἔχουν βρεθεῖ τρία ἀρνητικὰ ἀποτυπώματα ἀπὸ ὕφασμα (πιθανόν, σὲ τουλάχιστον μία περίπτωση, νὰ πρόκειται γιὰ λινὸ) μέσα στὸ τοίχωμα ἀγγείων Τελικῆς Νεολιθικῆς περιόδου (Carington Smith 1977, 82, 116, πίν. 90-167, 201, 213). Τὸ ἀποτύπωμα καλύφθηκε καὶ βρέθηκε ἀνάμεσα σὲ δύο στρώσεις πηλοῦ. Δὲν εἶναι βέβαιο ἐὰν τὸ ἴδιο τὸ ὕφασμα ἐγκλωβίσθηκε στὰ τοιχώματα τοῦ ἀγγείου ἢ ἐὰν ἀπομακρύνθηκε ἔγκαιρα, πρὶν ἀπὸ τὴν ὄπτηση τοῦ ἀγγείου. Σὲ κάθε περίπτωση, δὲν πρόκειται γιὰ πλέγμα καλαθιοῦ. Κατὰ μία ἄποψη, «Fine cloth built into the walls was probably supposed to strengthen the vessels»: Siennicka 2012, 73, σημ. 53.

Βιβλιογραφικὰ ἔχουν καταγραφεῖ περιπτώσεις, κατὰ τὶς ὁποῖες πλέγματα καλαθιῶν λειτουργοῦν περίπου ὡς μῆτρες κατασκευῆς ἀγγείων[29], καὶ κάποτε μάλιστα συνοδεύουν τὰ ἀγγεῖα στὴ διαδικασία τῆς ὄπτησης[30] (ὁπότε καὶ καίγονται). Ὅμως, στὶς περιπτώσεις αὐτές, ἡ παρουσία τοῦ πλέγματος εἶναι ἐξωτερικὴ ὡς πρὸς τὸ ἀγγεῖο καὶ τὸ πλέγμα δὲν ἐγκλωβίζεται ἀνάμεσα σὲ στρώσεις πηλοῦ, ὅπως παρατηρεῖται στὴ βάση A.T. 794.

– 3) Τέλος, διδακτικὸ εἶναι τὸ ἀποτύπωμα πλέγματος ποὺ ἔχει ἐντοπισθεῖ στὸ ἄνω τμῆμα ποδιοῦ καρποδοχείου, στὸ σημεῖο τῆς ἕνωσης του μὲ τὴ γάστρα (A.T. 117)[31]. Τό ἀποτύπωμα σήμερα εἶναι ὁρατὸ ἀκριβῶς ἐπειδὴ ἡ γάστρα ἀπουσιάζει, καὶ μόνον μικρότατο τμῆμα τοῦ πυθμένα της διατηρεῖται κεντρικὰ κολλημένο ἐπάνω στὸ πόδι. Ἔστω τμηματικὰ σωζόμενο, τὸ ἀποτύπωμα στὴ συγκεκριμένη θέση τοῦ ἀγγείου, πιστοποιεῖ ὅτι τὸ κυλινδρικὸ πόδι τοῦ καρποδοχείου πλάσθηκε χωριστὰ ἀπὸ τὴ γάστρα[32], καί σὲ κάποια φάση τῆς κατασκευῆς του τοποθετήθηκε ἀνεστραμμένο ἐπάνω σὲ πλέγμα, πιθανῶς ὅταν ὁ κεραμέας θέλησε νὰ ἐπιμεληθεῖ τὸ κατώτερο τμῆμα τοῦ ποδιοῦ. Ἐπιπλέον, σὲ πρακτικὸ ἐπίπεδο, τὸ A.T. 117 μᾶς προσφέρει πληροφορίες καὶ γιὰ τὰ χρονικὰ ὅρια[33] μέσα στὰ ὁποῖα ἐργάσθηκε ὁ ἀγγειοπλάστης γιὰ τὴν κατασκευὴ τοῦ ἀγγείου.

---

29. Poursat 1980, 91-98, εἰκ. 120-132. Hood κ.ἄ. 1981, 247-249, πίν. 92 ἀρ. 1860. Μπελογιάννη 1996, 152. Ἀναφέρει ὅτι στὴν κάτω πλευρὰ ἀρκετῶν βάσεων ἀλλὰ καὶ στὴν ἐξωτερικὴ ἐπιφάνεια ὁρισμένων χειλέων, ποὺ εἶναι μάλιστα πολὺ τραχειά, σημαντικοῦ ἀριθμοῦ λεκανοειδῶν ἀγγείων ὑπάρχουν ἴχνη κάποιου καλαθιοῦ ποὺ χρησίμευσε ὡς μήτρα γιὰ τὴν κατασκευή τους. Ἐπίσης: Renfrew 2006, 199, πίν. 46f: «a small pot was actually moulded within a basket».

30. Betancourt κ.ἄ. 1990, 73-77: Στὸν Κομμό, ἀγγεῖα κατασκευάσθηκαν μὲ στρῶμα πηλοῦ ποὺ κάλυψε τὸ ἐσωτερικὸ τῶν καλαθιῶν. Τὰ καλάθια αὐτὰ μὲ τὸν πηλὸ ψήθηκαν, κάηκαν καὶ ἔμεινε τὸ στρῶμα πηλοῦ, ποὺ ἀποτέλεσε τὸ ἀγγεῖο.

31. Πιθανῶς παρόμοια περίπτωση ἀποτελεῖ τὸ καρποδοχεῖο Κ 1566, τὸ ὁποῖο σώζει ὡστόσο καὶ τὴ γάστρα. Ἀπόκρουση στὸ κέντρο τοῦ πυθμένα τῆς γάστρας κάνει ὁρατὸ μικρὸ τμῆμα τῆς ἀνώτερης ἐπιφάνειας τοῦ ποδιοῦ, ὅπου καὶ μοιάζουν νὰ διαμορφώνονται λίγα σημάδια πλέγματος.

32. Τὸ φαινόμενο, χωρὶς νὰ εἶναι συχνό, ἔχει ἐπισημανθεῖ ξανὰ λίγες φορές: Ἡ παλαιότερη ἀναφορὰ προέρχεται ἀπὸ ἀγγεῖα στὴ Φυλακωπὴ Μήλου: «in more than one instance again a vase with a hollow foot (…) bears the impression of a mat on the underside of its base, showing that it had been in contact with the mat before the foot was added» (Edgar 1904, 94). – Σὲ δύο περιπτώσεις ἀγγείων μὲ πόδι ἀπὸ τὸν Σάλιαγκο, ἀποτυπώματα ἐντοπίζονται στὸ κάτω τμῆμα τοῦ κυρίως σώματος τῶν ἀγγείων, ἀκριβῶς στὸ σημεῖο ποὺ ἀποκολλήθηκε τὸ πόδι: «clearly, the bowl was first placed on a mat to dry, before being set on its pedestal for firing» (Evans - Renfrew 1968, 71, πίν. LV.10-11). – Στὶς Λιθαρὲς ἀναφέρονται κρατευτές, οἱ ὁποῖοι «κατασκευάσθηκαν σταδιακὰ πρὶν συναρμοσθοῦν γιὰ τὴν ὄπτηση, καθὼς δείχνουν ἀποτυπώματα ψάθας ποὺ ἔχουν μείνει στὴν ἄνω τραπεζιοειδὴ βάση.» Στὴ συνέχεια, ἡ ἐπιφάνεια ποὺ ἔφερε τὸ ἀποτύπωμα καλύφθηκε ἀπὸ τὴ λαβή, πρὶν ἀπὸ τὴν ὄπτηση τοῦ σκεύους (Τζαβέλλα Evjen 1984, 172, πίν. 89γ). – Σὲ καρποδοχεῖο ἀπὸ τὴν περιοχὴ Ταλιώτη Ναυπλίου, ἀναγνωρίζονται βαθειὰ δακτυλικὰ ἀποτυπώματα στὸ ἄνω τμῆμα τοῦ (ὑψηλοῦ καὶ ἐλαφρὰ κωνικοῦ) ποδιοῦ, στὸ κεντρικὸ τμῆμα τῆς ἐπιφάνειας ἕνωσής του μὲ τὴ γάστρα. Δίπλα στὰ ἀποτυπώματα δακτύλων, τὰ ἐλαφρῶς ἀνυψωμένα (γιὰ τὴν ὑποδοχὴ τῆς γάστρας) τοιχώματα περιφέρειας τοῦ ποδιοῦ φέρουν καθαρὸ ἀποτύπωμα πλέγματος (Weisshaar 1989, 27, πίν. 30.2). – Τέλος, στὴ Μαρκιανὴ Ἀμοργοῦ καταγράφεται ἀποτύπωμα «on the bottom of a bowl, which was dried on the mat prior to being set on its pedestalled base» (Renfrew 2006, 199, εἰκ. 8.18, πίν. 48a-b).

33. Ὅμως, ἡ δημιουργία ἑνὸς ἀγγείου (ἐν προκειμένω, ἑνὸς καρποδοχείου) μὲ τὴ συνένωση τῶν ξεχωριστῶν τμημάτων (ἐν προκειμένω, τοῦ κυλινδρικοῦ ποδιοῦ καὶ τῆς γάστρας) μπορεῖ νὰ ὑλοποιηθεῖ ἐπιτυχῶς μόνον μέσα σὲ ἕνα συγκεκριμένο χρονικὸ πλαίσιο: ὁ κατασκευαστὴς τοῦ ἀγγείου μπορεῖ νὰ διαθέσει λίγο χρόνο στὰ ξεχωριστὰ τμήματα γιὰ νὰ στεγνώσουν τόσο ὥστε νὰ εἶναι δυνατὸν νὰ δουλευθοῦν χωρὶς ταυτόχρονα νὰ παραμορφώνονται εὔκολα (κατάσταση πηλοῦ «leather hard»), ὡστόσο δὲν μπορεῖ νὰ ἐπιτρέψει νὰ χάσουν ὅλη τὴν ὑγρασία τους, διότι στὴ συνέχεια δὲν εἶναι δυνατὴ ἡ μεταξύ τους συνένωση.

Ἐπισκόπηση

Καλάθια, ψάθες, ὕφασμα καὶ κεραμεική

Ἐντὸς καὶ ἐκτὸς τῆς προϊστορικῆς Ἑλλάδος τὰ ἀρχαιολογικὰ δεδομένα ὑποδηλώνουν ὅτι ἡ τέχνη τῆς κατασκευῆς τοῦ καλαθιοῦ (ὅσο καὶ τῆς ψάθας) εἶναι ἀρχαιότερη ἀπὸ τὴν ἴδια τὴν κεραμεική. Ὁ J. Adovasio ἔχει καταγράψει αὐθεντικὰ δείγματα ἀλλὰ καὶ ἀποτυπώματα προϊόντων καλαθοπλεκτικῆς/ὑφαντικῆς ἀπὸ τὸ σπήλαιο Shanidar (Κουρδιστάν), τὰ ὁποῖα χρονολογεῖ στὴ 10η χιλιετία π.Χ.[34].

Ἀρκετὰ ἐνωρίς, ψάθες καὶ ἄλλες πλεκτὲς κατασκευὲς κάλυψαν καὶ μόνωσαν δάπεδα οἰκιῶν, ἐνῶ χρησιμοποιήθηκαν καὶ ὡς ὑποστρώματα, σκεπάσματα, παραπετάσματα. Τὰ καλάθια χρησίμευσαν στὶς ἀνάγκες κυρίως μεταφορᾶς, προστασίας, ἀποθήκευσης ἀγαθῶν. Ἐνδιαφέρον παρουσιάζει τὸ γεγονὸς ὅτι οἱ προϊστορικὲς τεχνικὲς πλέξης καλαθιῶν καὶ ψαθῶν συναντῶνται καὶ σήμερα[35], ἐνῶ σύγχρονες ἐθνογραφικὲς καταγραφὲς τῶν τρόπων, μὲ τοὺς ὁποίους ἀξιοποιοῦνται πλέγματα καὶ ὑφάσματα στὴν παραγωγὴ ἀγγείων, βοηθοῦν στὴν προσέγγιση τῶν προϊστορικῶν πρακτικῶν[36].

Στὸν ἑλλαδικὸ χῶρο, ἀποτυπώματα πλέγματος διαθέτουμε ἤδη ἀπὸ τὴν Ἀρχαιότερη Νεολιθική, ἀπὸ θέσεις κυρίως τῆς Μακεδονίας. Καταγράφονται στὴ Νέα Νικομήδεια[37], στά Σέρβια[38], στὸ Ἀχίλλειο[39] (ἀποτυπώματα καλαμωτῶν/ψάθας σὲ δάπεδα κατοικιῶν) καὶ στὴ Σωσάνδρα[40] (ἀποτυπώματα σὲ πιθοειδῆ ἀγγεῖα ἀπὸ ἐπιδαπέδιες ψάθες), στὸ Σέσκλο[41], ἀλλά καὶ στὸ Ριζάρι Ἔδεσσας[42]. Συγγενικὰ πρὸς τὰ ἀποτυπώματα καλαθιῶν καὶ ψάθας εἶναι τὰ ἀποτυπώματα ἀπὸ ὑφάσματα[43], μὲ τὸ ἀρχαιότερο στὴν προϊστορικὴ Ἑλλάδα νὰ προέρχεται ἀπὸ τοὺς Σιταγροὺς[44] καὶ νὰ χρονολογεῖται περὶ τὸ 5000 π.Χ.

Βιβλιογραφικά, ἡ παρουσία ἀποτυπωμάτων πλέγματος σὲ ἐπιφάνειες –καὶ πρωτίστως σὲ βάσεις– ἀγγείων (σὲ ὅ,τι ἀφορᾶ θέσεις τοῦ προϊστορικοῦ ἑλλαδικοῦ χώρου) ἐπισημαίνεται γιὰ πρώτη φορὰ τὸ 1886 σὲ ἀγγεῖο ἀπὸ τὴν Ἀμοργό[45]. Λίγα χρόνια ἀργότερα, ὁ Τσούντας ἀναγνωρίζει ἀποτυπώματα πλέγματος καὶ παράλληλα ἀναφέρει, γιὰ πρώτη φορὰ στὴν ἑλληνικὴ βιβλιογραφία, ἀποτυπώματα φύλλων σὲ βάσεις ἀγγείων ἀπὸ τὴν Ἀμοργὸ καὶ τὴν Πάρο[46]. Ἔκτοτε, οἱ καταγραφὲς πληθαίνουν καὶ προστίθενται συνεχῶς θέσεις ποὺ ἔχουν δώσει ἀποτυπώματα[47] προωθώντας ταυτόχρονα τὴ συζήτηση γιὰ τὰ πλέγματα.

---

34. Adovasio 1975-77, 227.

35. Μπελογιάννη 2007, 48.

36. Özdemir 2007, 78.

37. Rodden 1964, 605-606, εἰκ. 9-10. Yiouni 1996, 61.

38. Wijnen 1979, 193. Carington Smith 2000, 240-247, πίν. 4.21-4.24.

39. Winn - Shimabuku 1989, 32-68, εἰκ. 4.13, 4.18, 4.31, 4.33, 4.36, 4.44, 4.45.

40. Γεωργιάδου 2013, 91.

41. Θεοχάρης 1962, 102.

42. Μπελογιάννη 1996, 148.

43. Γιὰ σωζόμενα ἴχνη προϊστορικῶν ὑφασμάτων στὸν ἑλλαδικὸ χῶρο, βλ. Τζαχίλη 1997, 250-251. Σὲ ὅ,τι ἀφορᾶ σὲ ἀποτυπώματα ποὺ ἐντοπίζονται σὲ κεραμεικὴ καὶ κυρίως σὲ βάσεις ἀγγείων τουλάχιστον τῆς Πρωτοκυκλαδικῆς περιόδου, ἡ συγγραφέας ἐξηγεῖ ὅτι συχνότερα πρόκειται γιὰ ψάθες καὶ σπανιώτερα γιὰ ὑφάσματα.

44. Renfrew 1973, 189, εἰκ. 115. Ὁ Renfrew μάλιστα ἐκτιμᾶ ὅτι τὸ συγκεκριμένο εὕρημα ἀποτελεῖ τὴν παλαιότερη μαρτυρία ὑφαντικῆς τέχνης στὴν Εὐρώπη. Ἂς σημειωθεῖ ὅτι ἡ ἴδια βάση ἀγγείου μὲ ἀποτύπωμα ὑφάσματος χρονολογεῖται στὰ 6500-5800 π.Χ. ἀπὸ τὴν Τζαχίλη (Παπαθανασόπουλος 1996, 289, εἰκ. 180).

45. Dümmler 1886, 38.

46. Τσούντας 1898, 167, 180-184, πίν. 9, ἀρ. 24.

47. Βλέπε Πίνακα 1.

Χρονολόγηση

Στὴν προϊστορικὴ Ἑλλάδα οἱ θέσεις ποὺ μᾶς ἔχουν δώσει ἀποτυπώματα πλέγματος φαίνεται ὅτι αὐξάνονται αἰσθητὰ στὴ Νεώτερη καὶ Τελικὴ Νεολιθικὴ περίοδο (σὲ σχέση μὲ τὴν Ἀρχαιότερη καὶ Μέση Νεολιθικὴ), ἐνῶ ἐκτοξεύονται σὲ ἀριθμὸ στὴν Πρώιμη ἐποχὴ τοῦ Χαλκοῦ. Ἔπειτα ἀρχίζουν νὰ μειώνονται σημαντικά, μὲ λιγοστὲς τελικὰ θέσεις νὰ καταγράφονται στὴν Ὑστερη ἐποχὴ τοῦ Χαλκοῦ. Ὡς πρὸς τὴ διασπορὰ τῶν θέσεων, ἡ Labriola παρατηρεῖ ὅτι ἡ πλειονότητα τῶν ἀποτυπωμάτων ἐντοπίζεται ἀπὸ τὴ Βοιωτία καὶ νοτιώτερα, στὶς Κυκλάδες καὶ στὰ Δωδεκάνησα[48].

Τὸ μεγαλύτερο σύνολο ὀστράκων μὲ ἀποτύπωμα προέρχεται ἀπὸ τὴ Μαρκιανὴ Ἀμοργοῦ[49], ὅπου καὶ ἔχουν ἐντοπισθεῖ 72 ὄστρακα (ἐκ τῶν ὁποίων 59 μὲ ἀποτύπωμα ψάθας, 10 μὲ ἀποτύπωμα φύλλου, καὶ 3 μὲ ἀποτύπωμα ὑφάσματος) μὲ χρονολόγηση ἀπὸ τὸ τέλος τῆς 4ης χιλιετίας ἕως τὸ 2300 π.Χ. περίπου. Συνολικὰ 64 ὄστρακα μὲ ἀποτύπωμα ἔχει συγκεντρώσει ἡ ἀνασκαφὴ τοῦ Σπηλαίου Σκοτεινῆς Θαρρουνίων[50], Νεώτερης Νεολιθικῆς Ι καὶ ΙΙ περιόδου. Ἀκολουθεῖ τὸ Νεκροταφεῖο Χαλανδριανῆς Σύρου[51], ὡστόσο τὰ 62 κύπελλα τῆς Πρωτοκυκλαδικῆς ΙΙ περιόδου μὲ ἀποτύπωμα (πλέγματος ἢ φύλλου) προέρχονται ἀπὸ περισσότερους ἀπὸ ἑκατὸν εἴκοσι τάφους.

Τὰ 47 ἀποτυπώματα τοῦ Ἀποθέτη 39, πέρα ἀπὸ τὸ γεγονὸς ὅτι συγκροτοῦν καταρχὰς μιὰ σημαντικὴ ποσότητα, ἡ ὁποία μάλιστα προέρχεται ἀπὸ θέση ποὺ πρακτικῶς ὁρίζεται ἐντὸς ὀλίγων κυβικῶν μέτρων, παρέχουν ὅλες τὶς πληροφορίες τοῦ κλειστοῦ συνόλου στὸ ὁποῖο ἀνήκουν, μὲ κυριώτερη ἐκείνη τῆς χρονολόγησής τους στὸ τέλος τῆς Χαλκολιθικῆς περιόδου.

Τὸ σύνολο ἀποτυπωμάτων τοῦ Ἀποθέτη μπορεῖ νὰ ἐνταχθεῖ πολὺ ὁμαλὰ σὲ ἕνα διάγραμμα, τὸ ὁποῖο παρακολουθεῖ τὴν αὐξομείωση τοῦ ἀριθμοῦ τῶν θέσεων ποὺ μᾶς ἔχουν δώσει ἀποτυπώματα στὴν προϊστορικὴ Ἑλλάδα, μὲ συμβατικὲς κορυφὲς τοῦ διαγράμματος τὸ τελευταῖο τμῆμα τῆς Νεολιθικῆς καὶ τὶς πρῶτες περιόδους (Ι καὶ ΙΙ) τῆς Πρώιμης ἐποχῆς τοῦ Χαλκοῦ[52].

Συμπεράσματα

Ἀπὸ τὸ σύνολο τῶν ἀποτυπωμάτων τοῦ Ἀποθέτη ἐξάγεται ἡ διαπίστωση ὅτι ὅλοι οἱ τύποι ἀγγείων τῆς ἐξεταζόμενης περιόδου ἐνδέχεται νὰ παρουσιάσουν ἀποτύπωμα πλέγματος σὲ κάποια ἐπιφάνειά τους. Ἡ διαπίστωση αὐτὴ δὲν θεωρεῖται ἀναμενόμενη[53].

– Οἱ περισσότερες περιπτώσεις ἀποτυπωμάτων καταγράφονται σὲ μεγάλα ἀγγεῖα, διότι ἡ κατασκευή τους εἶναι ἀμελέστερη. Σὲ ὁρισμένα μικρότερα ἢ πιὸ καλαίσθητα ἀγγεῖα δίνεται πρόσθετη φροντίδα. Αὐτὸ ὅμως δὲν πρέπει νὰ ἑρμηνευθεῖ ὡς ἐπιλογὴ τῶν

48. Labriola 2006, 147.

49. Renfrew 2006, 195-196.

50. Μπελογιάννη 1993, 346-359, εἰκ. 177-185 καὶ 292-300, σχ. 194-195.

51. Τσούντας 1899, 85.

52. Labriola 2008, 309: «In general, the phenomenon of mat-impressed pottery appears to decline from late EB II onwards». Μπελογιάννη 1989, 171-172.

53. Labriola 2008, 311: «…there appears to be a selective use of mats in ceramic manufacture. From Late Neolithic to the Early Bronze Age it can be noted that mat impressions are generally not seen on the bases of fine wares».

ἀγγειοπλαστῶν νὰ τοποθετοῦν μόνον μεγάλα ἀγγεῖα ἢ ἀγγεῖα μὲ χονδρὰ καὶ τραχειὰ τοιχώματα σὲ πλέγματα[54].

– Τὸ βάθος καί, κυρίως, ἡ εὐκρίνεια ἑνὸς ἑκάστου ἀποτυπώματος, εἶναι σημαντικὰ στοιχεῖα ποὺ κατευθύνουν τὸ συμπέρασμά μας σχετικὰ μὲ τὸ ἐὰν τὸ ἀγγεῖο πλάσθηκε ἐπάνω στὸ πλέγμα ἢ στέγνωσε ἐπάνω σὲ αὐτό. Εἶναι πιθανοὶ καὶ ἄλλοι τρόποι χρήσης τῶν πλεγμάτων, π.χ. γιὰ κοντινὴ μεταφορὰ τῶν ὑπὸ ὄπτηση ἀγγείων.

Τὰ ἀποτυπώματα πλέγματος τοῦ Ἀποθέτη 39 προέρχονται ἀσφαλῶς ἀπὸ τμήματα καλαθιῶν (καὶ ἴσως ἄλλα ἐπιδαπέδια πλέγματα, ἀλλὰ ὄχι ψάθες). Ὁπωσδήποτε λοιπόν, σὲ κάποιες περιπτώσεις οἱ κεραμεῖς ἔχουν ἀναζητήσει προκαταβολικά, ἔχουν φυλάξει βάσεις καλαθιῶν, μὲ πρόθεση νὰ τὶς χρησιμοποιήσουν, μὲ κάποιον τρόπο, στὴν παραγωγὴ ἀγγείων.

– Ἡ κατασκευὴ ἀγγείων μὲ τὴν ἤδη πολὺ διαδεδομένη στὸ τέλος τῆς Νεολιθικῆς περιόδου μέθοδο τῶν ἐπάλληλων δακτυλίων, στρώνει τὸν δρόμο καὶ ὑποβάλλει τὴν ἰδέα γιὰ τὴν ἀνάγκη περιστροφῆς τῶν ἀγγείων γύρω ἀπὸ κατακόρυφο νοητὸ ἄξονα. Σὲ ἀγγεῖα τοῦ Ἀποθέτη (π.χ. Κ 2120) διακρίνονται ἐσωτερικά, σημεῖα ἐξομάλυνσης τῆς ἐπιφάνειας: ἐγχαράξεις κατὰ τὴ φορὰ τῆς περιστροφῆς τοῦ ἀγγείου γύρω ἀπὸ τὸν κατακόρυφο νοητὸ ἄξονά του. Σὲ ἄλλα ἀγγεῖα, ἡ ἐξομάλυνση αὐτὴ παρατηρεῖται ἀντίστοιχα στὶς ἐξωτερικὲς ἐπιφάνειες. Φυσικά, καὶ τὰ σημάδια αὐτὰ δὲν συνιστοῦν ἀπόδειξη διαμόρφωσης τῶν ἀγγείων μὲ τὴ μέθοδο τῆς περιστροφῆς τους.

Προφανῶς, ἡ βεβαιωμένη –σὲ πολλὲς περιπτώσεις ἀγγείων τοῦ Ἀποθέτη 39– προσπάθεια τῶν ἀρχαίων κεραμέων νὰ καλύψουν τὰ ἀποτυπώματα στὴ βάση τῶν ἀγγείων, συνιστᾶ ἀπόδειξη ὅτι τὰ ἀγγεῖα κατασκευάσθηκαν ἐπάνω στὰ πλέγματα. Καὶ ἐδῶ στρώνεται διάπλατα ὁ δρόμος γιὰ ἑρμηνεῖες χρήσης τῶν πλεγμάτων ὡς πρώιμων κεραμεικῶν τροχῶν.

Ἐπιπλέον, ὅμως, καὶ τουλάχιστον σὲ ὅ,τι ἀφορᾶ στὸν Ἀποθέτη, ἡ θέση τῶν ἀποτυπωμάτων κυκλικοῦ πλέγματος στὴν ἕδραση τῶν ἀγγείων (μὲ τὸ κέντρο τοῦ πλέγματος νὰ ταυτίζεται, ἐνδεχομένως σὲ ὅλες τὶς περιπτώσεις, μὲ τὸ κέντρο τῆς βάσης τῶν ἀγγείων), ἀποτελεῖ σοβαρὴ ἔνδειξη, ἐὰν ὄχι ἀπόδειξη, ὅτι τὰ κυκλικὰ πλέγματα εἶναι οἱ πρόδρομοι τῶν κεραμεικῶν τροχῶν. Ἐξάλλου, ὅπως ἔχει επισημανθεῖ[55], δὲν φαίνεται νὰ εἶναι τυχαῖο τὸ γεγονὸς ὅτι τὰ ἀποτυπώματα πλέγματος ἀρχίζουν νὰ μειώνονται αἰσθητὰ κατὰ τὴ χρονικὴ στιγμὴ ποὺ εἰσάγεται στὸ Αἰγαῖο ὁ ἴδιος ὁ κεραμεικὸς τροχὸς ἀπὸ τὴν Ἀνατολία.

54. Labriola 2006, 149: «…it suggests that the use of mats was considered inappropriate in the manufacture of some classes of pottery».

55. Carington Smith 1975, 164.

ΠΙΝΑΚΑΣ 1

Ἀποτυπώματα πλέγματος στὴν προϊστορικὴ Ἑλλάδα

Ἀττικὴ - Στερεὰ Ἑλλάδα - Εὔβοια

Ἀγορὰ Ἀθηνῶν: 7 ἀποτυπώματα Ὕστερης Νεολιθικῆς καὶ Τελικῆς Νεολιθικῆς, ἐκ τῶν ὁποίων τὸ 1 ἴσως εἶναι Πρώιμης Ἑλλαδικῆς
Σπήλαιο Σκοτεινῆς Θαρρουνίων Εὐβοιας: 64 ἀποτυπώματα Νεώτερης Νεολιθικῆς
Κωρύκειο Ἄντρο: 1 ἀποτύπωμα Τελικῆς Νεολιθικῆς
Σπήλαιο Κίτσου: ἀδιευκρίνιστος ἀριθμὸς ἀποτυπωμάτων Τελικῆς Νεολιθικῆς
Μάνικα Εὔβοιας: ἀδιευκρίνιστος ἀριθμὸς ἀποτυπωμάτων Τελικῆς Νεολιθικῆς καὶ 1 ἀποτύπωμα Πρώιμης ἐποχῆς τοῦ Χαλκοῦ
Προσκυνᾶς Φθιώτιδας: 1 ἀποτύπωμα Τελικῆς Νεολιθικῆς
Γαλαξείδι: 2 ἀποτυπώματα Πρώιμης ἐποχῆς τοῦ Χαλκοῦ
Εὕτρηση Βοιωτίας: ἀδιευκρίνιστος ἀριθμὸς ἀποτυπωμάτων Πρώιμης ἐποχῆς τοῦ Χαλκοῦ
Λιθαρὲς Βοιωτίας: 13 ἀποτυπώματα Πρώιμης ἐποχῆς τοῦ Χαλκοῦ
Μερέντα Ἀττικῆς: ἀδιευκρίνιστος ἀριθμὸς ἀποτυπωμάτων Πρώιμης ἐποχῆς τοῦ Χαλκοῦ
Ὀρχομενός: ἀδιευκρίνιστος ἀριθμὸς ἀποτυπωμάτων Πρώιμης ἐποχῆς τοῦ Χαλκοῦ
Περαχώρα Ἀττικῆς: 1 ἀποτύπωμα Πρώιμης ἐποχῆς τοῦ Χαλκοῦ
Ραφήνα: 2 ἀποτυπώματα πιθανὰ Πρώιμης ἐποχῆς τοῦ Χαλκοῦ
Ροβιὲς Εὔβοιας: 1 ἀποτύπωμα Πρώιμης ἐποχῆς τοῦ Χαλκοῦ
Λιανοκλάδι Φθιώτιδας: 1 ἀποτύπωμα Μέσης ἐποχῆς τοῦ Χαλκοῦ.

Κυκλάδες - Δωδεκάνησα - Νησιὰ Αἰγαίου

Σάλιαγκος: 5 ἀποτυπώματα Νεώτερης Νεολιθικῆς
Ἁγία Εἰρήνη Κέας: 1 ἀποτύπωμα Τελικῆς Νεολιθικῆς, 1 ἀποτύπωμα Πρώιμης Κυκλαδικῆς καὶ 1 ἀποτύπωμα Ὕστερης ἐποχῆς τοῦ Χαλκοῦ
Γυαλὶ Νισύρου: 17 ἀποτυπώματα Νεώτερης Αἰγαιακῆς Νεολιθικῆς 4
Ἐμποριὸ Χίου: ἀδιευκρίνιστος ἀριθμὸς ἀποτυπωμάτων Νεώτερης Νεολιθικῆς
Κάστρο Ἀλιμνιᾶς: ἀδιευκρίνιστος ἀριθμὸς ἀποτυπωμάτων Νεώτερης Αἰγαιακῆς Νεολιθικῆς 4
Παρθένι Λέρου: ἀδιευκρίνιστος ἀριθμὸς ἀποτυπωμάτων Νεώτερης Αἰγαιακῆς Νεολιθικῆς 4
Σπήλαιο Ἅγιο Γάλας Χίου: ἀδιευκρίνιστος ἀριθμὸς ἀποτυπωμάτων Νεώτερης Νεολιθικῆς
Τηγάνι Σάμου: περισσότερα ἀπὸ 4 ἀποτυπώματα Ὑπονεολιθικῆς
Κεφάλα Κέας: 17 ἀποτυπώματα Ὕστερης Νεολιθικῆς
Ἅγιοι Ἀνάργυροι Νάξου: 14 ἀποτυπώματα Πρώιμης ἐποχῆς τοῦ Χαλκοῦ
Ἅγιος Παντελεήμων Μήλου: 1 ἀποτύπωμα Πρώιμης ἐποχῆς τοῦ Χαλκοῦ
Ἅγιος Σώστης Σίφνου: 50 ἀποτυπώματα Πρωτοκυκλαδικῆς
Ἀκρωτήρι Θήρας: 14 ἀποτυπώματα Πρώιμης ἐποχῆς τοῦ Χαλκοῦ καὶ ἀπροσδιόριστος ἀριθμὸς ἀποτυπωμάτων Μέσης ἐποχῆς τοῦ Χαλκοῦ
Ἀμοργός: 8 ἀποτυπώματα Πρώιμης ἐποχῆς τοῦ Χαλκοῦ
Ἀντίπαρος: 1 ἀποτύπωμα Πρώιμης ἐποχῆς τοῦ Χαλκοῦ
Γκρόττα Νάξου: 1 ἀποτύπωμα Πρώιμης ἐποχῆς τοῦ Χαλκοῦ
Δασκαλιὸ Κέρου: 24 ἀποτυπώματα Πρώιμης ἐποχῆς τοῦ Χαλκοῦ
Κάβος Δασκαλιοῦ Κέρου: 6 ἀποτυπώματα Πρώιμης ἐποχῆς τοῦ Χαλκοῦ
Κολώνα Αἴγινας: 9 ἀποτυπώματα Πρώιμης ἐποχῆς τοῦ Χαλκοῦ
Πύργος Πάρου: 2 ἀποτυπώματα Πρώιμης ἐποχῆς τοῦ Χαλκοῦ
Φτελιὰ Μυκόνου: ἀδιευκρίνιστος ἀριθμὸς ἀποτυπωμάτων Τελικῆς Νεολιθικῆς
Φυλακωπὴ Μήλου: 15 ἀποτυπώματα Πρώιμης ἐποχῆς τοῦ Χαλκοῦ
Χαλανδριανὴ Σύρου: 62 ἀποτυπώματα Πρώιμης ἐποχῆς τοῦ Χαλκοῦ
Χαρκαδιὸ Τήλου: ἀδιευκρίνιστος ἀριθμὸς ἀποτυπωμάτων Νεώτερης Αἰγαιακῆς Νεολιθικῆς 4

Θεσσαλία - Κεντρικὴ Ἑλλάδα
Ἀχίλλειο: ἀδιευκρίνιστος ἀριθμὸς ἀποτυπωμάτων Ἀρχαιότερης Νεολιθικῆς
Σέσκλο: ἀδιευκρίνιστος ἀριθμὸς ἀποτυπωμάτων Ἀρχαιότερης Νεολιθικῆς
Πετρομαγούλα: ἀδιευκρίνιστος ἀριθμὸς ἀποτυπωμάτων Τελικῆς Νεολιθικῆς καὶ Πρώιμης ἐποχῆς τοῦ Χαλκοῦ)

Μακεδονία - Θράκη
Νέα Νικομήδεια: 31 ἀποτυπώματα Ἀρχαιότερης Νεολιθικῆς
Σωσάνδρα: ἀδιευκρίνιστος ἀριθμὸς ἀποτυπωμάτων Ἀρχαιότερης Νεολιθικῆς
Ριζάρι Ἔδεσσας: 1 ἀποτύπωμα Ἀρχαιότερης Νεολιθικῆς
Σέρβια: 9 ἀποτυπώματα Πρώιμης Νεολιθικῆς, 2 ἀποτυπώματα Μέσης Νεολιθικῆς, 1 ἀποτύπωμα Πρώιμης ἐποχῆς τοῦ Χαλκοῦ
Βασιλικά: ἀδιευκρίνιστος ἀριθμὸς ἀποτυπωμάτων Μέσης Νεολιθικῆς, 2 ἀποτυπώματα Νεώτερης Νεολιθικῆς, 1 ἀποτύπωμα Πρώιμης ἐποχῆς τοῦ Χαλκοῦ
Μάκρη: ἀδιευκρίνιστος ἀριθμὸς ἀποτυπωμάτων Μέσης Νεολιθικῆς
Ντικιλὶ Τάς: 1 ἀποτύπωμα Νεώτερης Νεολιθικῆς
Παράδεισος: 1 ἀποτύπωμα Νεώτερης Νεολιθικῆς
Παραδημὴ Κομοτηνῆς: 1 ἀποτύπωμα Νεώτερης Νεολιθικῆς
Σιταγροί: ἀδιευκρίνιστος ἀριθμὸς ἀποτυπωμάτων Νεώτερης Νεολιθικῆς

Πελοπόννησος
Σπήλαιο Φράγχθι: 2 ἀποτυπώματα Ὕστερης Νεολιθικῆς
Σπήλαιο Ἀλεπότρυπα Διροῦ: 1 ἀποτύπωμα Τελικῆς Νεολιθικῆς
Σπηλιὰ Α΄ Κουβελέικη Ἀλεποχωρίου Λακωνίας: ἀδιευκρίνιστος ἀριθμὸς ἀποτυπωμάτων Τελικῆς Νεολιθικῆς
Λέρνα: 2 ἀποτυπώματα Τελικῆς Νεολιθικῆς, 3 ἀποτυπώματα Πρώιμης ἐποχῆς τοῦ Χαλκοῦ
Ἀσπίς: 2 ἀποτυπώματα Τελικῆς Νεολιθικῆς
Ἅγιος Στέφανος Λακωνίας: 2 ἀποτυπώματα Πρώιμης ἐποχῆς τοῦ Χαλκοῦ, 1 ἀποτύπωμα Μέσης ἐποχῆς τοῦ Χαλκοῦ
Αἰγείρα: 3 ἀποτυπώματα, ἀβέβαιης χρονολόγησης, Νεολιθικὴ πρὸς Μεσοελλαδική
Ἀσέα Ἀρκαδίας: 2 ἀποτυπώματα Πρώιμης Ἑλλαδικῆς
Ἀσίνη: ἀδιευκρίνιστος ἀριθμὸς ἀποτυπωμάτων Πρώιμης ἐποχῆς τοῦ Χαλκοῦ
Ζυγουριές: ἀδιευκρίνιστος ἀριθμὸς ἀποτυπωμάτων Πρώιμης Ἑλλαδικῆς, τουλάχιστον 9
Κόρινθος: ἀδιευκρίνιστος ἀριθμὸς ἀποτυπωμάτων Πρώιμης ἐποχῆς τοῦ Χαλκοῦ
Κουφόβουνο Λακωνίας: τουλάχιστον 7 ἀποτυπώματα Πρώιμης Ἑλλαδικῆς
Κεραμιδάκι Κορίνθου: ἀδιευκρίνιστος ἀριθμὸς ἀποτυπωμάτων Πρώιμης Ἑλλαδικῆς ΙΙ
Κεφαλάρι Μαγούλα: 1 ἀποτύπωμα τέλους Πρώιμης Ἑλλαδικῆς Ι
Μακροβούνι Ἀργολίδας: 2 ἀποτυπώματα τέλους Πρώιμης Ἑλλαδικῆς Ι
Μιδέα Ἀργολίδας: ἀδιευκρίνιστος ἀριθμὸς ἀποτυπωμάτων Πρώιμης ἐποχῆς τοῦ Χαλκοῦ
Ταλιώτη Ναυπλίου: 30 ἀποτυπώματα Πρώιμης ἐποχῆς τοῦ Χαλκοῦ
Τίρυνθα: 1 ἀποτύπωμα Πρώιμης ἐποχῆς τοῦ Χαλκοῦ
Τσούγκιζα Νεμέας: 1 ἀποτύπωμα Τελικῆς Νεολιθικῆς, 22 ἀποτυπώματα Πρώιμης Ἑλλαδικῆς
Φλιούς: 1 ἀποτύπωμα, ἀβέβαιης χρονολόγησης
Ρούτσι Μεσσηνίας: 1 ἀποτύπωμα Ὕστερης ἐποχῆς τοῦ Χαλκοῦ

Κρήτη
Ἀρχάνες: 3 ἀποτυπώματα Μέσης ἐποχῆς τοῦ Χαλκοῦ
Κομμός: ἀδιευκρίνιστος ἀριθμὸς ἀποτυπωμάτων Μέσης ἐποχῆς τοῦ Χαλκοῦ καὶ ἀδιευκρίνιστος ἀριθμὸς ἀποτυπωμάτων Ὕστερης ἐποχῆς τοῦ Χαλκοῦ
Μάλλια: 13 ἀποτυπώματα Μέσης ἐποχῆς τοῦ Χαλκοῦ

Σκύφος Κ 1626

Βάση: διάμ. 5,3-5,7 έκ., πάχος 0,9 έκ.
Πηλός: πολὺ καθαρός, καστανός.
Ἀποτύπωμα: βάθος ἕως 0,1 έκ., διαστ. 4,8 έκ. x 3 έκ., καὶ λίγα ἀκόμη ἴχνη[57].
Ἀποτύπωμα εὐθύγραμμης διάταξης, ἀβέβαιης τεχνικῆς μὲ διπλὰ ὑφάδια. Δὲν διακρίνονται στημόνια. Ἐλαφρῶς ἀνώμαλη ἐπιφάνεια βάσης. Στὸ κέντρο της, ἐμφανῆ σημεῖα ἀδρῆς ἐξομάλυνσης πρὶν ἀπὸ τὸ στέγνωμα τοῦ ἀγγείου. Λίγα σημάδια πλέγματος, μόνον σὲ σημεῖα τῆς περιφέρειας τῆς δισκοειδοῦς ἐπίπεδης βάσης.

Πίθος Κ 1767

Βάση: διάμ. 12 έκ., πάχος βάσης: 0,8-1 έκ.
Πηλός: καθαρός, καστανός, μὲ λίγα μικρὰ ἐγκλείσματα.
Ἀποτύπωμα: βάθος ἕως 0,1 έκ., διακρίνεται σχεδὸν σὲ ὅλη τὴν ἐπιφάνεια τῆς βάσης.
Ἀποτύπωμα εὐθύγραμμης διάταξης, διαγώνιας πλέξης μὲ διπλὰ ἐπιμήκη ὑφάδια. Δὲν διακρίνονται στημόνια. Ἀποτύπωμα ἀκάλυπτο στὴν ἐπιφάνεια τῆς δισκοειδοῦς ἐπίπεδης βάσης. Πιθανῶς, τὰ σημάδια πλέγματος διαμορφώθηκαν μετὰ τὴ φροντισμένη ἐξομάλυνση καὶ ἰσοπέδωση τῆς βάσης, στὸ στάδιο στεγνώματος τοῦ ἀγγείου.

Ἀμφορίσκος Κ 1864

Βάση: διάμ. 7 έκ., πάχος βάσης: 0,8-1 έκ.
Πηλός: πολὺ καθαρός, καστανός.
Ἀποτύπωμα: βάθος ἕως 0,15 έκ., διαστ. 2 έκ. x 1,5 έκ.
Ἀποτύπωμα εὐθύγραμμης διάταξης, ἴσως ἁπλῆς πλέξης μὲ διπλὰ ὑφάδια. Δὲν διακρίνονται στημόνια. Δίσκος τῆς βάσης μὲ ἀποτύπωμα, καλυμμένος μὲ λεπτὴ στρώση πηλοῦ (πάχους 0,25 έκ. στὸ κέντρο, ἕως 0,55 έκ. στὴν περιφέρεια) καὶ ἀλείφωμα. Ἀπόκρουση ἐξωτερικῆς ἐπίστρωσης τῆς κοίλης βάσης ἀποκάλυψε τμῆμα τοῦ ἀποτυπώματος.

57. Γιὰ τὴν ἀποκατάσταση τῆς ἀρχικῆς μορφῆς τοῦ πλέγματος, ἐφαρμόσθηκε στὶς ἐπιφάνειες, ποὺ φέρουν ἀποτύπωμα, λευκὸς πηλὸς ταχείας σκλήρυνσης χωρὶς ὄπτηση.

Πίθος Κ 1909

Βάση: διάμ. 13,5 έκ., πάχος βάσης: 1,2 έκ.
Πηλός: πολὺ καθαρός, καστανός.
Ἀποτύπωμα: βάθος ἕως 0,25 έκ., διακρίνεται σὲ ὅλη τὴν ἐπιφάνεια τῆς βάσης.
Ἀποτύπωμα εὐθύγραμμης διάταξης, διαγώνιας πλέξης, μὲ ἐπιμήκη σημάδια διπλῶν ὑφαδιῶν. Δὲν διακρίνονται στημόνια. Ἀμυδρὰ σημάδια πλέγματος στὸ κέντρο τῆς ἐπίπεδης βάσης, ἔντονα στὴν περιφέρεια· ἐπεκτείνονται καὶ στὸ κατώτατο τοίχωμα τοῦ ἀγγείου[58]. Ἀποτύπωμα ἀκάλυπτο, διαμορφωμένο μετὰ τὴ φροντισμένη ἰσοπέδωση τῆς βάσης. Βαθύτερα σημάδια πλέγματος σὲ δύο πλευρὲς τῆς βάσης, δημιουργημένα εἴτε ἀπὸ κοῖλο πλέγμα, εἴτε, πιθανότερα, ἀπὸ ἀνασήκωμα τοῦ πλέγματος γιὰ μεταφορὰ τοῦ ἀγγείου.

Λεκάνη Κ 2010

Βάση: διάμ. 11 έκ., πάχος βάσης: 0,8 έκ.
Πηλός: πολὺ καθαρός, καστανός, μὲ μαρμαρυγία.
Ἀποτύπωμα: βάθος ἕως 0,15 έκ., διαστ. 4 έκ. x 2,5 έκ.
Ἀποτύπωμα εὐθύγραμμης διάταξης, ἴσως διαγώνιας πλέξης μὲ διπλὰ ὑφάδια. Δὲν διακρίνονται στημόνια. Ἐμφανεῖς ἐργασίες ἐξομάλυνσης καὶ ἀδρῆς ἰσοπέδωσης τῆς ἐπιφάνειας ἔδρασης, μὲ ἀμελὴ κάλυψη τῶν σημαδιῶν πλέγματος. Μικρὴ ἀποφλοίωση τῆς ἐξωτερικῆς ἐπίστρωσης (πάχους 0,2 έκ.) τῆς ἐπίπεδης βάσης ἀποκάλυψε τμῆμα τοῦ ἀποτυπώματος.

Καρποδοχεῖο Κ 2360

Βάση: διάμ. 13-13,5 έκ., πάχος βάσης: 1,3-1,7 έκ.
Πηλός: πολὺ καθαρός, καστανός, μὲ μαρμαρυγία.
Ἀποτύπωμα: βάθος ἕως 0,1 έκ., διακρίνεται σὲ ὅλη τὴν ἐπιφάνεια τῆς βάσης.
Ἀποτύπωμα εὐθύγραμμης διάταξης, ἴσως διαγώνιας πλέξης μὲ διπλὰ ὑφάδια. Δὲν διακρίνονται στημόνια. Ἀπουσία ἐμφανοῦς προσπάθειας κάλυψης τοῦ ἀποτυπώματος στὴν κάτω ἐπιφάνεια τοῦ δακτυλίου τῆς προέχουσας βάσης. Σημάδια πλέγματος πιθανῶς διαμορφωμένα στὸ στάδιο στεγνώματος τοῦ ἀγγείου.

Ὠγκώδης σκύφος Κ 2415

Βάση: διάμ. 9,8 έκ., πάχος βάσης: 1,4-1,8 έκ.
Πηλός: λίγο τραχύς, μὲ μικρὰ ἐγκλείσματα, ἀνοικτόχρωμος καστανός, πορώδης.
Ἀποτύπωμα: βάθος ἕως 0,1 έκ., διαστ. 7 έκ. x 7 έκ.

58. Ἀποτύπωμα ὑφάσματος σὲ βάση καὶ κατώτατο τοίχωμα ἀγγείου: Παπαθανασόπουλος 1996, 223, εἰκ. 29β.

Στὸ μεγαλύτερο τμῆμα τῆς βάσης, ἀποτύπωμα πλέγματος εὐθύγραμμης διάταξης, ἴσως ἁπλῆς διαπλοκῆς μὲ διπλὰ ὑφάδια. Δὲν διακρίνονται στημόνια. Ἀποτύπωμα ἀκάλυπτο στὴν ἐπιφάνεια τῆς δισκοειδοῦς ἐπίπεδης βάσης. Σημάδια πλέγματος διαμορφωμένα μετὰ τὴ φροντισμένη ἰσοπέδωση τῆς βάσης, πιθανῶς στὸ στάδιο στεγνώματος τοῦ ἀγγείου.

Βάση ἀγγείου, πιθανῶς ἀμφορίσκου
Κ 2417

Βάση: διάμ. 6,2 ἑκ., πάχος βάσης: 0,9-1,2 ἑκ.
Πηλός: καθαρός, καστανός, πορώδης.
Ἀποτύπωμα: βάθος 0,15 ἑκ., διακρίνεται σὲ ὅλη τὴ σωζόμενη ἐπιφάνεια τῆς βάσης.

Σώζεται τὸ μεγαλύτερο τμῆμα τῆς ἐπίπεδης βάσης ἀγγείου μὲ εὐκρινὲς ἀποτύπωμα πλέγματος, καὶ ὁλόκληρος ὁ ἀποκολλημένος δίσκος ἐπικάλυψης τῆς βάσης, μὲ ἀρνητικὸ ἀποτύπωμα τῆς βάσης στὸ ἐσωτερικό του. Στὴ βάση, ἀποτύπωμα ἐπιμελημένου πλέγματος εὐθύγραμμης διάταξης, ἁπλῆς πλέξης μὲ διπλὰ ὑφάδια. Σὲ μία μόνον περίπτωση σημεῖο τριπλοῦ ὑφαδιοῦ. Πολλαπλά, τουλάχιστον τριπλὰ στημόνια. Ἀφοῦ ἀπέκτησαν σκληρότητα, τὰ στεγνωμένα σημάδια πλέγματος τῆς βάσης ἄφησαν μὲ τὴ σειρά τους ἀποτύπωμα στὴν ἐσωτερικὴ πλευρὰ τοῦ δίσκου ἐπικάλυψης τῆς βάσης. Οἱ δύο ἐπιφάνειες μὲ τὰ ἀποτυπώματα ἀποκαλύφθηκαν μόνον ἐξαιτίας τῆς ἀποκόλλησης τοῦ δίσκου ἐπικάλυψης τῆς βάσης. Ἡ ἐφαρμογὴ τοῦ δίσκου ἐπικάλυψης (στρώση πηλοῦ πάχους ἕως 0,5 ἑκ. ἡ ὁποία κάλυψε τὸ ἀποτύπωμα) στὸ ἀγγεῖο μετὰ τὴν ἀπώλεια ἀρκετῆς ὑγρασίας του συντέλεσε στὴ μετέπειτα ἀποκόλλησή του.

Πιθόσχημο μικρό, σφαιρικὸ Κ 2432

Βάση: διάμ. 6,7-7,2 ἑκ., πάχος βάσης: 0,7 ἑκ.
Πηλός: καθαρός, καστανός, μὲ πολλὰ ψιλὰ ἐγκλείσματα, πορώδης.
Ἀποτύπωμα: βάθος 0,2 ἑκ., διακρίνεται σχεδὸν σὲ ὅλη τὴ σωζόμενη ἐπιφάνεια τῆς βάσης.

Ἀποτύπωμα εὐθύγραμμης διάταξης, διαγώνιας πλέξης[59] μέ διπλὰ ὑφάδια. Ἐλαφρῶς λοξὰ πρὸς τὰ ὑφάδια, σημάδια ἀπὸ μονὰ στημόνια. Ἀποτύπωμα μερικῶς καλυμμένο στὸ κέντρο τῆς ἐπίπεδης βάσης, περισσότερο στὴν περιφέρεια, μὲ τὴ μικρὴ ποσότητα πηλοῦ ποὺ περίσσεψε ἀπὸ τὶς τελικὲς ἐργασίες ἐξομάλυνσης τοῦ σώματος τοῦ ἀγγείου ἢ προῆλθε ἀπὸ τὴ διαδικασία ἀπομάκρυνσης τοῦ ἀγγείου ἀπὸ τὸ πλέγμα, ἐπὶ τοῦ ὁποίου κατασκευάσθηκε.

59. Παρόμοιο ἀποτύπωμα: Pullen 2011, 613, εἰκ. 8.7 (ἀρ. 28).

Ἀμφορέας μὲ διακριτὸ λαιμὸ Κ 2436

Βάση: διάμ. 12,3 ἑκ., πάχος βάσης: 1 ἑκ.
Πηλός: λίγο τραχύς, μὲ μικρὰ ἐγκλείσματα, πορτοκαλόχρωμος.
Ἀποτύπωμα: βάθος ἕως 0,25 ἑκ., διακρίνεται κατὰ τόπους σὲ ὅλη τὴν ἐπιφάνεια τῆς βάσης.
Ἀποτύπωμα κυκλικῆς διάταξης (ἀναπτυσσόμενο σὲ ἀκτινωτὰ διατεταγμένα στημόνια ποὺ δὲν διακρίνονται), πιθανῶς διαγώνιας διαπλοκῆς μὲ διπλὰ ὑφάδια. Ταύτιση τοῦ κέντρου τοῦ πλέγματος, ποὺ ἀφήνει στὴν ἐπιφάνεια ἕδρασης τὸ βαθύτερο ἀποτύπωμα, μὲ τὸ κέντρο τῆς δισκοειδοὺς ἐπίπεδης βάσης. Λίγα σημάδια τοῦ πλέγματος καλυμμένα, περισσότερο στὴν περιφέρεια, μὲ μικρὴ ποσότητα πηλοῦ, ἡ ὁποία περίσσεψε ἀπὸ τὶς τελικὲς ἐργασίες ἐξομάλυνσης τοῦ σώματος τοῦ ἀγγείου ἢ προῆλθε ἀπὸ τὴ διαδικασία ἀπομάκρυνσης τοῦ ἀγγείου ἀπὸ τὸ πλέγμα, ἐπὶ τοῦ ὁποίου κατασκευάσθηκε.

Λεκάνη Κ 2487

Βάση: διάμ. 12,5 ἑκ., πάχος βάσης: 0,7-1,3 ἑκ.
Πηλός: πολὺ καθαρός, καστανός, πορώδης, μὲ μαρμαρυγία.
Ἀποτύπωμα: βάθος ἕως 0,1 ἑκ., διαστ. 6,5 ἑκ. x 4,5 ἑκ.
Στὸ κέντρο τῆς ἐπίπεδης βάσης, ἀποτύπωμα ἐπιμελημένου πλέγματος εὐθύγραμμης διάταξης, διαγώνιας πλέξης μὲ διπλά, λεπτά, ὑφάδια. Δὲν διακρίνονται στημόνια. Βάση ἀγγείου ἐλαφρῶς φθαρμένη σὲ ὅλη τὴν ἐπιφάνειά της καὶ κυρίως στὴν περιφέρεια, ἀνεπαίσθητα κοίλη στὸ τμῆμα ποὺ σώζει τὸ ἀποτύπωμα. Ἀποτύπωμα καλυμμένο σχεδὸν πλήρως στὴν περιφέρεια τοῦ ἀγγείου, μὲ τὴ μικρὴ ποσότητα πηλοῦ, ἡ ὁποία περίσσεψε ἀπὸ τὶς τελικὲς ἐργασίες ἐξομάλυνσης τοῦ σώματος τοῦ ἀγγείου ἢ προῆλθε ἀπὸ τὴ διαδικασία ἀπομάκρυνσης τοῦ ἀγγείου ἀπὸ τὸ πλέγμα, ἐπὶ τοῦ ὁποίου κατασκευάσθηκε.

Πίθος Κ 2493

Βάση: διάμ. 16-16,5 ἑκ., πάχος βάσης: 1,2 ἑκ.
Πηλός: καθαρὸς μὲ ψιλὰ ἐγκλείσματα, καστανός, πορώδης, μὲ μαρμαρυγία.
Ἀποτύπωμα: βάθος ἕως 0,2 ἑκ., διακρίνεται κατὰ τόπους σὲ ὅλη τὴν ἐπιφάνεια τῆς βάσης.
Ἀποτύπωμα λεπτοῦ πλέγματος κυκλικῆς διάταξης (ἀναπτυσσόμενο σὲ ἀκτινωτὰ διατεταγμένα στημόνια ποὺ δὲν διακρίνονται), πιθανῶς διαγώνιας διαπλοκῆς μὲ διπλὰ ὑφάδια. Ταύτιση κέντρου κυκλικοῦ πλέγματος μὲ τὸ κέντρο τῆς δισκοειδοῦς ἐπίπεδης βάσης. Ἀπουσία ἐμφανοῦς προσπάθειας κάλυψης τοῦ ἀποτυπώματος στὴ βάση. Τμήματα τῶν σημαδιῶν πλέγματος πιθανῶς σβησμένα ἀπὸ τὴν ἐπαφὴ τριβὴ τῆς βάσης τοῦ ἀγγείου μὲ τὴν ἐπιφάνεια στὴν ὁποία αὐτὸ τοποθετήθηκε πρὶν ἀπὸ τὴν ὄπτηση. Στὸ ἀποτύπωμα, λίγα ἐπιπλέον μικρὰ σημάδια ξένα πρὸς τὸ πλέγμα (λεπτὰ φυτικὰ στελέχη ποὺ κόλλησαν στὴ βάση τοῦ ἀγγείου).

Λεκανίδα Κ 2562

Βάση: διάμ. 11 ἑκ., πάχος βάσης 0,7-1,3 ἑκ.

Πηλός: πολὺ καθαρός, καστανός, μὲ μαρμαρυγία.
Ἀποτύπωμα: βάθος 0,15 ἑκ., διαστ. 1,5 ἑκ. x 1 ἑκ.
Ἀποτύπωμα εὐθύγραμμης διάταξης. Πλέξη ἀδιάγνωστη μὲ διπλὰ ὑφάδια. Δὲν διακρίνονται στημόνια. Ἀποτύπωμα στὴν ἐπιφάνεια ἕδρασης καλυμμένο πλήρως μὲ ἐπίστρωση πηλοῦ (πάχους 0,2 ἑκ.). Ἀπόκρουση περὶ τὸ κέντρο τῆς ἐπίπεδης βάσης ἀποκάλυψε μικρὸ τμῆμα τοῦ ἀποτυπώματος.

Ἀμφορέας μὲ ἀσαφὴ δήλωση λαιμοῦ
Κ 2591

Βάση: διάμ. 0,12 ἑκ., πάχος βάσης: 0,7-1 ἑκ.
Πηλός: λίγο τραχύς, μὲ ἐγκλείσματα, ἐρυθρός.
Ἀποτύπωμα: βάθος ἕως 0,1 ἑκ., διακρίνεται σὲ ὅλη τὴ σωζόμενη ἐπιφάνεια τῆς βάσης.
Ἀποτύπωμα εὐθύγραμμης διάταξης, διαγώνιας πλέξης μὲ διπλὰ ὑφάδια. Δὲν διακρίνονται στημόνια. Ἀπουσία ἐμφανοῦς προσπάθειας κάλυψης τοῦ ἀποτυπώματος στὴ βάση. Τμήματα τῶν σημαδιῶν πλέγματος καλυμμένα πιθανῶς ἀπὸ τὴν ἐπαφὴ-τριβὴ τῆς ἐπίπεδης βάσης τοῦ ἀγγείου μὲ τὴν ἐπιφάνεια, στὴν ὁποία αὐτὸ τοποθετήθηκε πρὶν ἀπὸ τὴν ὄπτηση.

Ἀμφορέας μὲ ἀσαφὴ δήλωση λαιμοῦ
Κ 2593

Βάση: διάμ. 11,4 ἑκ., πάχος βάσης: 1 ἑκ.
Πηλός: πολὺ καθαρός, καστανός, πορώδης, μὲ μαρμαρυγία.
Ἀποτύπωμα: βάθος ἕως 0,2 ἑκ., διακρίνεται σχεδὸν σὲ ὅλη τὴν ἐπιφάνεια τῆς βάσης.
Ἀποτύπωμα κυκλικῆς διάταξης (ἀναπτυσσόμενο σὲ ἀκτινωτὰ διατεταγμένα στημόνια ποὺ δὲν διακρίνονται), διαγώνιας διαπλοκῆς μὲ διπλὰ ὑφάδια. Ἐλαφρῶς ἔκκεντρο ἀποτύπωμα κυκλικοῦ πλέγματος στὴν ἐπίπεδη βάση. Τμήματα τῶν σημαδιῶν πλέγματος καλυμμένα πιθανῶς ἀπὸ τὴν ἐπαφὴ-τριβὴ τῆς βάσης τοῦ ἀγγείου μὲ τὴν ἐπιφάνεια, στὴν ὁποία αὐτὸ τοποθετήθηκε πρὶν ἀπὸ τὴν ὄπτηση. Σὲ λίγα μόνο σημεῖα, ἐνδείξεις ἐργασιῶν ἀδρῆς ἐξομάλυνσης τῆς ἐπιφάνειας ἕδρασης.

Πίθος Κ 2784

Βάση: διάμ. 15,5 ἑκ., πάχος βάσης: 2 ἑκ.
Πηλός: λίγο τραχύς, μὲ ἐγκλείσματα, καστανέρυθρος.
Ἀποτύπωμα: βάθος ἕως 0,3 ἑκ., διακρίνεται κυρίως στὸ ἕνα τεταρτημόριο τῆς βάσης καὶ στὸ κατώτατο τοίχωμα.
Ἀποτύπωμα εὐθύγραμμης διάταξης, διαγώνιας πλέξης μὲ διπλὰ ὑφάδια. Διακρίνονται ἀμυδρὰ τὰ στημόνια (σὲ μία περίπτωση μόνον, σημεῖο τριπλοῦ στημονιοῦ). Ἔντονα σημάδια πλέγματος στὸ ἕνα τεταρτημόριο τῆς βάσης καὶ στὸ ἐφαπτόμενο κατώτατο τοίχωμα τοῦ ἀγγείου. Ἀποτυπώματα ὑφαδιῶν στὴν ἕνωση τῆς βάσης μὲ τὸ σῶμα τοῦ ἀγγείου ἐλαφρῶς πιὸ ἐπιμήκη σὲ σχέση μὲ τὰ (ἐξάλλου πιὸ ἀμυδρὰ) ἀποτυπώματα στὴν ἐπίπεδη βάση, διαμορφωμένα πιθανῶς ἀπὸ ἐλαφρὸ ἀνασήκωμα τοῦ πλέγματος (μὲ ἐνδεχόμενη μεταφορὰ τοῦ ἀγγείου) ἢ στέγνωμα τοῦ πίθου μὲ μικρὴ κλίση.

Πίθος Κ 2789

Βάση: διάμ. 13,5 έκ., πάχος βάσης: 1 έκ.
Πηλός: καθαρός, μὲ λίγα μικρὰ ἐγκλείσματα, καστανός, πορώδης.
Ἀποτύπωμα: βάθος ἕως 0,1 έκ., διακρίνεται μόνον σὲ τμήματα τῆς περιφέρειας.
Ἀποτύπωμα εὐθύγραμμης διάταξης. Μόνον στὴν περιφέρεια τῆς ἐπίπεδης βάσης, σημάδια ἀπὸ διπλὰ ὑφάδια. Δὲν διακρίνονται στημόνια. Σημεῖα πλέγματος μόνον στὴν περιφέρεια, λόγω τῆς ἀνεπαίσθητα κοίλης βάσης. Πιθανῶς λίγες ἀδρὲς ἐργασίες ἐξομάλυνσης τῆς ἐπιφάνειας ἕδρασης.

Πιθόσχημο ἐνιαίου περιγράμματος Κ 2892

Βάση: διάμ. 10 έκ., πάχος βάσης: 0,8-1 έκ.
Πηλός: καθαρός, μὲ ψιλὰ ἐγκλείσματα, φαιός, πορώδης, μὲ μαρμαρυγία.
Ἀποτύπωμα: βάθος ἕως 0,15 έκ., διακρίνεται σχεδὸν σὲ ὅλη τὴ σωζόμενη ἐπιφάνεια τῆς βάσης.
Ἀποτύπωμα εὐθύγραμμης διάταξης, διαγώνιας διαπλοκῆς μὲ διπλὰ ὑφάδια καὶ τουλάχιστον διπλὰ στημόνια. Ἀποτύπωμα ἀκάλυπτο στὴν ἐπίπεδη βάση. Τμήματα τῶν σημαδιῶν σβησμένα πιθανῶς ἀπὸ τὴν ἐπαφὴ-τριβὴ τῆς βάσης τοῦ ἀγγείου μὲ τὴν ἐπιφάνεια, στὴν ὁποία αὐτὸ τοποθετήθηκε πρὶν ἀπὸ τὴν ὄπτηση.

Βάση σκύφου μὲ πόδι Α.Τ. 3

Βάση: διάμ. 7,5 έκ., πάχος βάσης: 0,5-0,7 έκ.
Πηλός: πολὺ καθαρός, καστανός, μὲ μαρμαρυγία.
Ἀποτύπωμα: βάθος ἕως 0,15 έκ., διακρίνεται στὰ τρία τέταρτα τῆς βάσης.
Ἀποτύπωμα εὐθύγραμμης διάταξης. Ἴσως διαγώνια πλέξη μὲ διπλὰ ὑφάδια. Δὲν διακρίνονται στημόνια. Λίγα σημάδια τοῦ ἀποτυπώματος στὴ δισκοειδὴ βάση, πολλὰ σβησμένα, ἴσως ἀπὸ τὴν ἐπαφὴ-τριβὴ τῆς βάσης τοῦ ἀγγείου μὲ τὴν ἐπιφάνεια, στὴν ὁποία αὐτὸ τοποθετήθηκε μετὰ τὸ πλάσιμό του.

Βάση σκύφου μὲ πόδι Α.Τ. 59

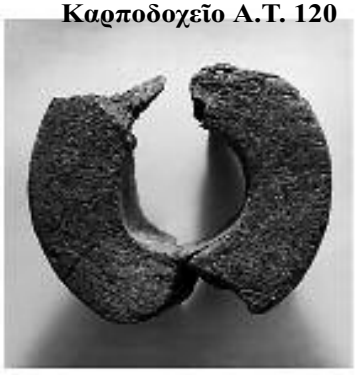
Βάση: διάμ. 6,2 έκ., πάχος βάσης: 0,7 έκ.
Πηλός: καθαρός, μὲ λίγα ἐγκλείσματα, καστανός.
Ἀποτύπωμα: βάθος ἕως 0,1 έκ., διάταξη στὸ ἥμισυ περίπου τῆς βάσης.
Ἀποτύπωμα εὐθύγραμμης διάταξης. Ἴσως διαγώνια πλέξη μὲ διπλὰ ὑφάδια. Δὲν διακρίνονται στημόνια. Λίγα σημάδια τοῦ ἀποτυπώματος στὴ δισκοειδὴ βάση, πολλὰ σβησμένα, ἴσως ἀπὸ τὴν ἐπαφὴ-τριβὴ τῆς βάσης τοῦ ἀγγείου μὲ τὴν ἐπιφάνεια, στὴν ὁποία αὐτὸ τοποθετήθηκε μετὰ τὸ πλάσιμό του.

Καρποδοχεῖο Α.Τ. 117

Πόδι: διάμ. 6 έκ., πάχος τοιχώματος: 1 έκ.
Πηλός: πολὺ καθαρός, καστανός, μὲ μαρμαρυγία.
Ἀποτύπωμα: βάθος ἕως 0,15 έκ., διαστ. 5 έκ. x 4 έκ.
Ἀποτύπωμα εὐθύγραμμης διάταξης, σωζόμενο τμηματικῶς στὸ ἄνω τμῆμα τοῦ ποδιοῦ τοῦ καρποδοχείου. Ἀδιάγνωστη πλέξη μὲ μονὰ ὑφάδια. Δὲν διακρίνονται στημόνια. Ἀποτύπωμα ἀποκαλυμμένο μετὰ τὴν ἀποκόλληση τῆς γάστρας. Τὰ σημάδια πλέγματος στὸ ἄνω τμῆμα τοῦ ποδιοῦ τοῦ καρποδοχείου μαρτυροῦν ὅτι τὸ κυλινδρικὸ πόδι πλάσθηκε ξεχωριστὰ ἀπὸ τὴ γάστρα, καὶ ἔπειτα τοποθετήθηκε ἀνεστραμμένο ἐπάνω σὲ πλέγμα.

Καρποδοχεῖο Α.Τ. 120

Βάση: διάμ. 11 έκ., πάχος βάσης: 1,2-1,9 έκ.
Πηλός: πολὺ καθαρός, καστανός.
Ἀποτύπωμα: βάθος ἕως 0,1 έκ., διακρίνεται κατὰ τόπους στὴν περιφέρεια τοῦ δακτυλίου τῆς βάσης.
Ἀποτύπωμα εὐθύγραμμης διάταξης. Πιθανῶς διαγώνια πλέξη μὲ διπλὰ ὑφάδια. Δὲν διακρίνονται στημόνια. Σημάδια πλέγματος μόνον στὴν περιφέρεια τοῦ δακτυλίου καὶ κυρίως στὸ ἥμισυ τῆς βάσης, λόγω ἐλαφρῶς κοίλου δακτυλίου τῆς προέχουσας βάσης. Πιθανῶς ἀκάλυπτο ἀποτύπωμα.

Καρποδοχεῖο Α.Τ. 123

Βάση: διάμ. 12,5 έκ., πάχος βάσης: 1-1,8 έκ.
Πηλός: πολὺ καθαρός, καστανός, μὲ μαρμαρυγία.
Ἀποτύπωμα: βάθος ἕως 0,1 έκ., διάταξη ἀραιά, σὲ ὅλη τὴν ἐπιφάνεια τοῦ πέλματος.
Ἀποτύπωμα πιθανῶς κυκλικῆς διάταξης (ἀναπτυσσόμενο σὲ ἀκτινωτὰ διατεταγμένα στημόνια ποὺ δὲν διακρίνονται). Ἴσως διαγώνια διαπλοκὴ μὲ διπλὰ ὑφάδια. Ἀσαφὲς ἀποτύπωμα. Ἀραιὰ σημάδια τοῦ πλέγματος στὴν κάτω πλευρὰ τοῦ πέλματος τῆς προέχουσας βάσης, καὶ πολλὰ σβησμένα, ἴσως ἀπὸ τὴν ἐπαφὴ-τριβὴ τῆς βάσης τοῦ ἀγγείου μὲ τὴν ἐπιφάνεια, στὴν ὁποία αὐτὸ τοποθετήθηκε μετὰ τὸ πλάσιμό του.

Τμῆμα βάσης καὶ ἀρχὴ τοιχώματος ἀγγείου Α.Τ. 146

Βάση: διάμ. 13 έκ., πάχος βάσης: 0,9-2 έκ.
Πηλός: πολὺ τραχύς, μὲ πολλὰ ἐγκλείσματα-ψιλὰ χαλίκια, φαιός.
Ἀποτύπωμα: βάθος ἕως 0,1 έκ., διαστ. 10 έκ. x 9 έκ.
Ἀποτύπωμα εὐθύγραμμης διάταξης, διαγώνιας πλέξης μὲ μονὰ ὑφάδια. Δὲν διακρίνονται

στημόνια. Σημάδια πλέγματος στὴν περιφέρεια τῆς ἐπίπεδης δισκοειδοῦς βάσης πλήρως καλυμμένα μὲ τὴ μικρὴ ποσότητα πηλοῦ, ἡ ὁποία περίσσεψε ἀπὸ τὶς τελικὲς ἐργασίες ἐξομάλυνσης τοῦ σώματος τοῦ ἀγγείου ἢ προῆλθε ἀπὸ τὴ διαδικασία ἀπομάκρυνσης τοῦ ἀγγείου ἀπὸ τὸ πλέγμα, ἐπὶ τοῦ ὁποίου κατασκευάσθηκε. Στὸ κέντρο τῆς βάσης, μερικῶς σβησμένα σημάδια πλέγματος, ἴσως ἀπὸ τὴν ἐπαφὴ-τριβὴ τῆς βάσης τοῦ ἀγγείου μὲ τὴν ἐπιφάνεια, στὴν ὁποία αὐτὸ τοποθετήθηκε μετὰ τὸ πλάσιμό του.

Τμῆμα βάσης καὶ ἀρχὴ τοιχώματος ἀγγείου Α.Τ. 148

Βάση: διάμ. 10,5-11 ἑκ., πάχος βάσης: 1,3 ἑκ.
Πηλός: πολὺ καθαρός, καστανόφαιος, μὲ μαρμαρυγία.
Ἀποτύπωμα: βάθος ἕως 0,2 ἑκ., διαστ. 7,5 ἑκ. x 6,5 ἑκ.
Ἀποτύπωμα εὐθύγραμμης διάταξης, καλυμμένο στὸ μεγαλύτερο τμῆμα τῆς ἐπίπεδης βάσης. Ἀδιάγνωστη πλέξη μὲ τουλάχιστον διπλὰ ὑφάδια. Δὲν διακρίνονται στημόνια. Ἐμφανὴς προσπάθεια ἰσοπέδωσης τῆς βάσης καὶ ἀδρῆς κάλυψης τῶν σημαδιῶν τοῦ πλέγματος στὴν ἐπιφάνεια ἕδρασης, μὲ προσθήκη λεπτῆς στρώσης πηλοῦ (πάχους 0,2 ἑκ.).

Δύο συνανήκοντα ὄστρακα ἀπὸ βάση ἀγγείου, πιθανῶς ἀμφορέα Α.Τ. 167

Βάση: διάμ. 12 ἑκ., πάχος βάσης: 0,2 ἑκ.
Πηλός: τραχύς, μὲ μικρὰ ἐγκλείσματα, καστανός.
Ἀποτύπωμα: βάθος ἕως 2 ἑκ., διαστ. 5,7 ἑκ. x 3 ἑκ., καὶ 3 ἑκ. x 2,5 ἑκ.
Ἀποτύπωμα εὐθύγραμμης διάταξης, διαγώνιας πλέξης μὲ διπλὰ ὑφάδια. Δὲν διακρίνονται στημόνια. Σημάδια πλέγματος καλυμμένα μερικῶς στὴν περιφέρεια τῆς ἐπίπεδης βάσης, μὲ τὴ μικρὴ ποσότητα πηλοῦ, ἡ ὁποία πιθανῶς προῆλθε ἀπὸ τὴ διαδικασία ἀπομάκρυνσης τοῦ ἀγγείου ἀπὸ τὸ πλέγμα, ἐπὶ τοῦ ὁποίου κατασκευάσθηκε.

Τμῆμα βάσης καὶ ἀρχὴ τοιχώματος ἀγγείου, πιθανῶς ἀμφορέα Α.Τ. 168

Βάση: διάμ. 9,5 ἑκ., πάχος βάσης: 0,9-1,1 ἑκ.
Πηλός: μέτριας καθαρότητας, μὲ πολλὰ ψιλὰ ἐγκλείσματα, καστανός.
Ἀποτύπωμα: βάθος ἕως 0,2 ἑκ., διακρίνεται σὲ ὅλη τὴ σωζόμενη ἐπιφάνεια βάσης.
Ἀποτύπωμα ἐπιμελημένου πλέγματος εὐθύγραμμης διάταξης, ἁπλῆς διαπλοκῆς μὲ μονὰ ὑφάδια καὶ τριπλὰ στημόνια. Ἐμβόλιμη σειρὰ ὑφαδιῶν σὲ ἕνα τμῆμα τοῦ πλέγματος, πιθανῶς ἔνδειξη ἐπιδιόρθωσής του. Λίγα σημάδια τοῦ πλέγματος στὴν ἐπίπεδη βάση σβησμένα μερικῶς, πιθανῶς ἀπὸ τὴν ἐπαφὴ-τριβὴ τῆς βάσης τοῦ ἀγγείου μὲ τὴν ἐπιφάνεια, στὴν ὁποία αὐτὸ τοποθετήθηκε μετὰ τὸ πλάσιμό του.

Τμῆμα βάσης καὶ ἀρχὴ τοιχώματος ἀγγείου, πιθανῶς ἀμφορέα Α.Τ. 169

Βάση: διάμ. 15 έκ., πάχος βάσης: 1,3-1,8 έκ.
Πηλός: πολὺ καθαρός, καστανόφαιος.
Ἀποτύπωμα: βάθος 0,15 έκ., διαστ. 5,5 έκ. x 5 έκ.
Ἀποτύπωμα ἴσως κυκλικῆς διάταξης, ἁπλῆς διαπλοκῆς μὲ διπλὰ ὑφάδια. Ἀναγνωρίζεται διπλὸ στημόνι. Πλέγμα ἀποκαλυμμένο ἔπειτα ἀπὸ τμηματικὴ ἀποφλοίωση τῆς ἐξωτερικῆς ἐπίστρωσης τῆς ἐπίπεδης βάσης.

Τμῆμα βάσης καὶ ἀρχὴ τοιχώματος ἀγγείου, πιθανῶς λεκάνης Α.Τ. 174

Βάση: διάμ. 9,5 έκ., πάχος βάσης: 1,1 έκ.
Πηλός: πολὺ καθαρός, καστανός, μὲ μαρμαρυγία.
Ἀποτύπωμα: βάθος ἕως 0,1 έκ., διαστ. 7,5 έκ. x 6 έκ.
Ἀποτύπωμα εὐθύγραμμης διάταξης, πιθανῶς διαγώνιας πλέξης μὲ διπλὰ ὑφάδια. Δὲν φαίνονται στημόνια. Σημάδια πλέγματος περίπου στὸ ἥμισυ τῆς ἐπίπεδης βάσης. Στὴν περιφέρεια τῆς ἐπίπεδης βάσης, ἀποτύπωμα καλυμμένο μὲ τὴ μικρὴ ποσότητα πηλοῦ, ἡ ὁποία περίσσεψε ἀπὸ τὶς τελικὲς ἐργασίες ἐξομάλυνσης τοῦ σώματος τοῦ ἀγγείου ἢ προῆλθε ἀπὸ τὴ διαδικασία ἀπομάκρυνσης τοῦ ἀγγείου ἀπὸ τὸ πλέγμα, ἐπὶ τοῦ ὁποίου κατασκευάσθηκε. Λίγα ἀπὸ τὰ ὑπόλοιπα σημάδια σβησμένα μερικῶς, ἴσως ἀπὸ τὴν ἐπαφὴ-τριβὴ τῆς βάσης τοῦ ἀγγείου μὲ τὴν ἐπιφάνεια, στὴν ὁποία αὐτὸ τοποθετήθηκε μετὰ τὸ πλάσιμό του ἢ ἀπὸ ἀδρὲς ἐργασίες ἰσοπέδωσης τῆς βάσης.

Βάση ἀγγείου Α.Τ. 179

Βάση: διάμ. 10 έκ., πάχος βάσης: 1,3 έκ.
Πηλός: λίγο τραχύς, μὲ ψιλὰ ἐγκλείσματα, πορτοκαλέρυθρος.
Ἀποτύπωμα: βάθος ἕως 0,1 έκ., διακρίνεται σὲ ὅλη τὴν ἐπιφάνεια τῆς βάσης.
Ἀποτύπωμα πιθανῶς εὐθύγραμμης διάταξης, ἴσως ἁπλῆς διαπλοκῆς[60] μὲ μονὰ ὑφάδια. Δὲν διακρίνονται στημόνια. Ἀσαφὴς εἰκόνα ἀποτυπώματος. Σημάδια πλέγματος στὴν ἐπιφάνεια τῆς δισκοειδοῦς ἐπίπεδης βάσης σβησμένα μὲ ἀδρὲς ἐργασίες ἤ, πιθανότερα, ἀπὸ τὴν ἐπαφὴ-τριβὴ τῆς βάσης τοῦ ἀγγείου μὲ τὴν ἐπιφάνεια, στὴν ὁποία αὐτὸ τοποθετήθηκε μετὰ τὸ πλάσιμό του.

60. Παρόμοιο ἀποτύπωμα: Pullen 2011, 611, εἰκ. 8.8 (ἀρ. 176).

Τμῆμα βάσης καὶ ἀρχὴ τοιχώματος ἀγγείου, πιθανῶς κρατήρα Α.Τ. 183

Βάση: διάμ. 15 έκ., πάχος βάσης: 0,5-1,2 έκ.
Πηλός: πολὺ καθαρός, καστανόφαιος, πορώδης.
Ἀποτύπωμα: βάθος ἕως 0,15 έκ., διαστ. 7 έκ. x 2 έκ.
Ἀποτύπωμα πιθανῶς κυκλικῆς διάταξης. Πλέξη ἀδιάγνωστη, διακρίνονται μόνον δύο σημάδια ἀπὸ διπλὰ ὑφάδια. Ἀποτύπωμα καλυμμένο στὴν ἐπιφάνεια τῆς ἐπίπεδης βάσης μὲ προσθήκη λεπτῆς στρώσης πηλοῦ (πάχους 0,1 έκ.)· τμῆμα του ἀποκαλύφθηκε μετὰ ἀπὸ μικρὴ ἀπόκρουση στὴν περιφέρεια τῆς βάσης.

Βάση καὶ ἀρχὴ τοιχώματος ἀγγείου, πιθανῶς ἀμφορέα Α.Τ. 237

Βάση: διάμ. 9,5-10 έκ., πάχος βάσης: 1,4-1,6 έκ.
Πηλός: πολὺ καθαρός, καστανός, μὲ μαρμαρυγία.
Ἀποτύπωμα: βάθος ἕως 0,2 έκ., διαστ. 8 έκ. x 6 έκ.
Ἀποτύπωμα ἐπιμελημένου πλέγματος εὐθύγραμμης διάταξης, διαγώνιας πλέξης μὲ διπλὰ ὑφάδια. Διακρίνονται λίγα σημάδια ἀπὸ στημόνι. Ἀποτύπωμα καλυμμένο στὴν περιφέρεια τῆς ἐπίπεδης βάσης, μὲ τὴ μικρὴ ποσότητα πηλοῦ ἡ ὁποία περίσσεψε ἀπὸ τὶς τελικὲς ἐργασίες ἐξομάλυνσης τοῦ σώματος τοῦ ἀγγείου ἢ προῆλθε ἀπὸ τὴ διαδικασία ἀπομάκρυνσης τοῦ ἀγγείου ἀπὸ τὸ πλέγμα, ἐπὶ τοῦ ὁποίου κατασκευάσθηκε.

Βάση ἀγγείου, πιθανῶς λεκανίδας Α.Τ. 794

Βάση: διάμ. 12,8 έκ., πάχος βάσης: 1,2-1,6 έκ.
Πηλός: πολὺ καθαρός, καστανόφαιος, μὲ μαρμαρυγία.
Ἀποτύπωμα: βάθος ἕως 0,1 έκ., διαστ. 5 έκ. x 3,5 έκ.
Ἀποτύπωμα λεπτοῦ πλέγματος κυκλικῆς διάταξης (ἀναπτυσσόμενο σὲ ἀκτινωτὰ διατεταγμένα στημόνια ποὺ δὲν διακρίνονται), πιθανῶς ἁπλῆς διαπλοκῆς μὲ διπλὰ ὑφάδια. Σημάδια πλέγματος στὴν ἐσωτερικὴ πλευρὰ τῆς βάσης τοῦ ἀγγείου, ἀποκαλυμμένα μετὰ ἀπὸ ἐπιφανειακὴ ἀπόκρουση τμήματος τοῦ πυθμένα, ἀποτελοῦν γνήσιο ἀρνητικὸ τοῦ ἀρχικοῦ πλέγματος. Δίσκος βάσης μὲ ἀποτύπωμα ἐσωτερικά, σηματοδοτεῖ α) εἴτε ἀνεστραμμένη κατασκευή του ἐπάνω σὲ πλέγμα, καὶ ἔπειτα κάλυψη μὲ ἐπίστρωση πηλοῦ, β) εἴτε, πιθανότερα, «ἐγκλωβισμὸ» τοῦ αὐθεντικοῦ πλέγματος ἀνάμεσα σὲ δύο στρώσεις πηλοῦ στὴ βάση τοῦ ἀγγείου καὶ ὄπτηση τοῦ ἀγγείου μαζὶ μὲ τὸ πλέγμα. Κέντρο τοῦ κυκλικοῦ ἀποτυπώματος καλυμμένο, ἴσως λίγο ἔκκεντρα στὴν ἐπίπεδη βάση. Στὴν περιφέρεια τῆς βάσης, ἐπίμηκες ἀποτύπωμα μήκους 6 έκ.

Καρποδοχεῖο Α.Τ. 816

Βάση: διάμ. 13 έκ., πάχος βάσης: 1-1,2 έκ.
Πηλός: καθαρός, μὲ λίγα ἐγκλείσματα, καστανός.
Ἀποτύπωμα: βάθος ἕως 0,1 έκ., διακρίνεται σχεδὸν σὲ ὅλη τὴ σωζόμενη ἐπιφάνεια τῆς βάσης.
Ἀποτύπωμα ἐπιμελημένου πλέγματος κυκλικῆς διάταξης, ἁπλῆς διαπλοκῆς (ἀναπτυσσόμενο σὲ ἀκτινωτὰ διατεταγμένα στημόνια ποὺ δὲν διακρίνονται), μὲ διπλὰ ὑφάδια. Λίγα σβησμένα σημάδια πλέγματος στὸν πλατὺ δακτύλιο τῆς προέχουσας βάσης μερικῶς, ἴσως ἀπὸ τὴν ἐπαφὴ-τριβὴ τῆς βάσης τοῦ ἀγγείου μὲ τὴν ἐπιφάνεια, στὴν ὁποία αὐτὸ τοποθετήθηκε μετὰ τὸ πλάσιμό του. Στὴν περιφέρεια τοῦ δακτυλίου, σημάδια καλυμμένα μὲ τὴ μικρὴ ποσότητα πηλοῦ ἡ ὁποία περίσσεψε ἀπὸ τὶς τελικὲς ἐργασίες ἐξομάλυνσης τοῦ σώματος τοῦ ἀγγείου ἢ προῆλθε ἀπὸ τὴ διαδικασία ἀπομάκρυνσης τοῦ ἀγγείου ἀπὸ τὸ πλέγμα, ἐπὶ τοῦ ὁποίου κατασκευάσθηκε. Πιθανὴ ταύτιση κατακόρυφου νοητοῦ ἄξονα τοῦ καρποδοχείου μὲ τὸ κέντρο τοῦ κυκλικοῦ πλέγματος.

Ὄστρακο βάσης καὶ ἀρχὴ τοιχώματος ἀγγείου, ἴσως λεκανίδας Α.Τ. 819

Βάση: διάμ. 10 έκ., πάχος βάσης: 0,7-1 έκ.
Πηλός: μέτριας καθαρότητας, μὲ λίγα ψιλὰ ἐγκλείσματα, καστανόφαιος.
Ἀποτύπωμα: βάθος ἕως 0,1 έκ., διαστ. 6,5 έκ. x 2 έκ.
Ἀποτύπωμα κυκλικῆς διάταξης, πιθανῶς ἁπλῆς διαπλοκῆς (ἀναπτυσσόμενο σὲ ἀκτινωτὰ διατεταγμένα στημόνια ποὺ δὲν διακρίνονται), μὲ διπλὰ ὑφάδια. Ἀσαφές, δὲν διακρίνεται καθαρά. Ἀρκετὰ σημάδια τοῦ πλέγματος καλυμμένα μὲ προσθήκη λεπτῆς στρώσης πηλοῦ. Τμηματικὴ ἀποφλοίωση τῆς ἐπίστρωσης τῆς βάσης ἀποκάλυψε τὸ ἀποτύπωμα. Πιθανὴ ταύτιση τοῦ κέντρου τῆς ἐπίπεδης βάσης μὲ τὸ κέντρο τοῦ κυκλικοῦ πλέγματος.

Ὄστρακο βάσης ἀγγείου, ἴσως λεκάνης Α.Τ. 823

Βάση: διάμ. ἀπροσδιόριστη, πάχος βάσης: 1,5 έκ.
Πηλός: πολὺ καθαρός, καστανός, μὲ μαρμαρυγία.
Ἀποτύπωμα: βάθος ἕως 0,1 έκ., διαστ. 2 έκ. x 2 έκ.
Ἀποτύπωμα εὐθύγραμμης διάταξης. Ἀνεπαρκῆ στοιχεῖα γιὰ προσδιορισμὸ πλέξης. Ἀναγνωρίζονται διπλὰ ὑφάδια. Δὲν διακρίνονται στημόνια. Ἀποτύπωμα πιθανῶς ἀκάλυπτο. Σὲ ὅλη τὴν ἐξωτερικὴ ἐπιφάνεια τοῦ ὀστράκου καὶ στὸ ἀποτύπωμα, ἀλείφωμα ἐφαρμοσμένο στὸ ἀγγεῖο πρὶν ἀφεθεῖ νὰ στεγνώσει ἐπάνω στὸ πλέγμα.

Κάτω τμῆμα ἀγγείου, πιθανῶς ἀμφορέα Α.Τ. 871

Βάση: διάμ. 11,8-12,5 έκ., πάχος βάσης: 0,7-1 έκ.
Πηλός: λίγο τραχύς, μὲ μικρὰ ἐγκλείσματα, καστανός.
Ἀποτύπωμα: βάθος ἕως 0,2 έκ., διακρίνεται σὲ ὅλη τὴ σω-ζόμενη ἐπιφάνεια τῆς βάσης.
Ἀποτύπωμα εὐθύγραμμης διάταξης, διαγώνιας

πλέξης μὲ διπλὰ ὑφάδια. Δὲν διακρίνονται στημόνια. Λίγα σημάδια πλέγματος στὴν ἐπιφάνεια τῆς δισκοειδοῦς ἐπίπεδης βάσης καλυμμένα, μὲ τὴ μικρὴ ποσότητα πηλοῦ, ἡ ὁποία περίσσεψε ἀπὸ τὶς τελικὲς ἐργασίες ἐξομάλυνσης τοῦ σώματος τοῦ ἀγγείου ἢ προῆλθε ἀπὸ τὴ διαδικασία ἀπομάκρυνσης τοῦ ἀγγείου ἀπὸ τὸ πλέγμα, ἐπὶ τοῦ ὁποίου κατασκευάσθηκε. Σημάδια ἐπὶ τὸ πλεῖστον σβησμένα ἀπὸ τὴν ἐπαφὴ-τριβὴ τῆς βάσης τοῦ ἀγγείου μὲ τὴν ἐπιφάνεια, στὴν ὁποία αὐτὸ τοποθετήθηκε μετὰ τὸ πλάσιμό του.

Ὄστρακο βάσης ἀγγείου Α.Τ. 914

Βάση: διάμ. ἀπροσδιόριστη, πάχος βάσης: 0,7-0,8 ἑκ.
Πηλός: πολὺ καθαρός, πορτοκαλέρυθρος, μὲ μαρμαρυγία.
Ἀποτύπωμα: βάθος ἕως 0,15 ἑκ., διακρίνεται σὲ ὅλη τὴ σωζόμενη ἐπιφάνεια.
Ἀποτύπωμα εὐθύγραμμης διάταξης, διαγώνιας πλέξης μὲ διπλὰ ὑφάδια. Δὲν διακρίνονται στημόνια. Ἀποτύπωμα ἀκάλυπτο.

Βάση καὶ ἀρχὴ τοιχώματος ἀγγείου Α.Τ. 925

Βάση: διάμ. 8,5-9,5 ἑκ., πάχος βάσης: 0,6 ἑκ.
Πηλός: καθαρός, μὲ λιγοστὰ ἐγκλείσματα, καστανωπός.
Ἀποτύπωμα: βάθος ἕως 0,1 ἑκ., διαστ. 5,5 ἑκ. x 1,5 ἑκ.
Ἀποτύπωμα εὐθύγραμμης διάταξης. Ἀνεπαρκῆ στοιχεῖα γιὰ τὸν προσδιορισμὸ τῆς πλέξης. Ἀναγνωρίζονται διπλὰ ὑφάδια. Δὲν διακρίνονται στημόνια. Ἀποτύπωμα καλυμμένο μὲ προσθήκη λεπτῆς στρώσης πηλοῦ. Λίγα μόνον σημάδια πλέγματος, συγκεντρωμένα στὴν περιφέρεια τῆς ἐπίπεδης βάσης. Σχετικῶς ἐπιμελημένη ἐργασία ἰσοπέδωσης τῆς βάσης.

Καροποδοχεῖο Α.Τ. 1008

Βάση: διάμ. 13 ἑκ., πάχος βάσης: 0,6-1,5 ἑκ.00
Πηλός: καθαρός, καστανός.
Ἀποτύπωμα: βάθος ἕως 0,1 ἑκ., διαστ. 7 ἑκ. x 1 ἑκ.
Ἀποτύπωμα εὐθύγραμμης διάταξης, πιθανῶς ἁπλῆς πλέξης, μὲ διπλὰ ὑφάδια. Δὲν διακρίνονται στημόνια. Ἀπουσία ἐμφανοῦς προσπάθειας κάλυψης τοῦ ἀποτυπώματος στὸν πλατὺ δακτύλιο τῆς προέχουσας βάσης. Σημάδια πλέγματος πιθανῶς διαμορφωμένα στὸ στάδιο στεγνώματος τοῦ ἀγγείου.

Καροποδοχεῖο Α.Τ. 1009

Βάση: διάμ. 18 ἑκ., πάχος βάσης: 0,9-2 ἑκ.
Πηλός: πολὺ καθαρός, ἀνοικτόχρωμος καστανός, μὲ μαρμαρυγία.
Ἀποτύπωμα: βάθος ἕως 0,15 ἑκ., διακρίνεται κατὰ τόπους σὲ ὅλη τὴ σωζόμενη ἐπιφάνεια τῆς βάσης.
Ἀποτύπωμα εὐθύγραμμης διάταξης, ἁπλῆς ἢ διαγώνιας διαπλοκῆς, μὲ διπλὰ ὑφάδια. Ἀναγνωρίζονται λίγα σημάδια ἀπὸ στημόνια. Στὸν πλατὺ δακτύλιο τῆς προέχουσας βάσης

σημάδια πλέγματος σβησμένα μερικῶς, ἴσως ἀπὸ τὴν ἐπαφὴ-τριβὴ τῆς βάσης τοῦ ἀγγείου μὲ τὴν ἐπιφάνεια, στὴν ὁποία αὐτὸ τοποθετήθηκε μετὰ τὸ πλάσιμό του.

Ὄστρακο βάσης ἀγγείου Α.Τ. 1011

Βάση: διάμ. 18 έκ., πάχος βάσης: 1,4-2,5 έκ.
Πηλός: σχετικῶς καθαρός, μὲ λίγα ἐγκλείσματα καὶ μαρμαρυγία, καστανός.
Ἀποτύπωμα: βάθος ἕως 0,15 έκ., διαστ. 5 έκ. x 1 έκ.
Ἀποτύπωμα πιθανῶς εὐθύγραμμης διάταξης. Ἀνεπαρκῆ στοιχεῖα γιὰ τὸν προσδιορισμὸ τῆς πλέξης. Ἀναγνωρίζονται διπλὰ ὑφάδια. Δὲν διακρίνονται στημόνια. Ἀποτύπωμα καλυμμένο μὲ προσθήκη λεπτῆς στρώσης πηλοῦ, ἐκτὸς ἀπὸ λίγα σημάδια στὴν περιφέρεια τῆς δισκοειδοῦς βάσης. Ἐπιμελημένη ἐργασία ἰσοπέδωσης τῆς ἐπιφάνειας ἕδρασης.

Δύο συνανήκοντα ὄστρακα βάσης ἀγγείου Α.Τ. 1012

Βάση: διάμ. 10 έκ., πάχος βάσης: 0,7-1,3 έκ.
Πηλός: μέτριας καθαρότητας, μὲ μικρὰ ἐγκλείσματα καὶ μαρμαρυγία, φαιός.
Ἀποτύπωμα: βάθος ἕως 0,3 έκ., διακρίνεται σχεδὸν σὲ ὅλη τὴν ἐπιφάνεια τῶν ὀστράκων.
Ἀποτύπωμα εὐθύγραμμης διάταξης, διαγώνιας πλέξης μὲ διπλὰ ὑφάδια (τέσσερεις λεπτὲς ἴνες μοιάζουν νὰ συγκροτοῦν τὰ διπλὰ ὑφάδια σὲ κάποια σημάδια). Τουλάχιστον διπλὸ στημόνι[61]. Μόνον στὸ ἕνα ὄστρακο, Λίγα σημάδια πλέγματος σβησμένα μερικῶς, ἴσως ἀπὸ τὴν ἐπαφὴ-τριβὴ τῆς βάσης τοῦ ἀγγείου μὲ τὴν ἐπιφάνεια, στὴν ὁποία αὐτὸ τοποθετήθηκε μετὰ τὸ πλάσιμό του.

Βάση καὶ ἀρχὴ τοιχώματος ἀγγείου Α.Τ. 1013

Βάση: διάμ. 7,5 έκ., πάχος βάσης: 1,1-1,3 έκ.
Πηλός: πολὺ τραχύς, μὲ πολλὰ ἐγκλείσματα, καστανός.
Ἀποτύπωμα: βάθος ἕως 0,1 έκ., διαστ. 6 έκ. x 4 έκ.
Ἀποτύπωμα εὐθύγραμμης διάταξης, διαγώνιας πλέξης μὲ διπλὰ ὑφάδια (σὲ δύο σειρὲς σημαδιῶν, ὑφάδια μὲ μεγαλύτερο μέγεθος). Δὲν διακρίνονται στημόνια. Πολλὰ σημάδια πλέγματος στὴν περιφέρεια τῆς ἐπίπεδης βάσης καλυμμένα μὲ τὴ μικρὴ ποσότητα πηλοῦ, ἡ ὁποία περίσσεψε ἀπὸ τὶς τελικὲς ἐργασίες ἐξομάλυνσης τοῦ σώματος τοῦ ἀγγείου ἢ προῆλθε ἀπὸ τὴ διαδικασία ἀπομάκρυνσης τοῦ ἀγγείου ἀπὸ τὸ πλέγμα, ἐπὶ τοῦ ὁποίου κατασκευάσθηκε. Σημεῖα ἀδρῆς ἐξομάλυνσης ἐπιφάνειας.

61. Παρόμοιο ἀποτύπωμα: Σάμψων 1985, εἰκόνα 15α.

Ὄστρακο βάσης καὶ ἀρχὴ τοιχώματος ἀγγείου Α.Τ. 1014

Βάση: διάμ. 11 έκ., πάχος βάσης: 0,6-1,5 έκ.
Πηλός: μέτριας καθαρότητας, μὲ μικρὰ ἐγκλείσματα, καστανός.
Ἀποτύπωμα: βάθος ἕως 0,1 έκ., διακρίνεται σὲ ὅλη τὴ σωζόμενη ἐπιφάνεια τῆς βάσης.
Ἀποτύπωμα εὐθύγραμμης διάταξης. Ἀνεπαρκῆ στοιχεῖα γιὰ τὸν προσδιορισμὸ τῆς πλέξης. Ἀναγνωρίζονται διπλὰ ὑφάδια. Δὲν διακρίνονται στημόνια. Ἀραιὰ σημάδια στὴν ἐπιφάνεια ἕδρασης. Ἀπουσία ἐμφανοῦς προσπάθειας κάλυψης τοῦ ἀποτυπώματος στὴν ἐπίπεδη βάση. Ἀρκετὰ σημάδια πλέγματος σβησμένα μερικῶς, ἴσως ἀπὸ τὴν ἐπαφὴ-τριβὴ τῆς βάσης τοῦ ἀγγείου μὲ τὴν ἐπιφάνεια, στὴν ὁποία αὐτὸ τοποθετήθηκε μετὰ τὸ πλάσιμό του.

Ὄστρακο βάσης καὶ ἀρχὴ τοιχώματος ἀγγείου Α.Τ. 1015

Βάση: διάμ. ἀπροσδιόριστη, πάχος βάσης: 0,9-1,5 έκ.
Πηλός: καθαρός, καστανέρυθρος, μὲ μαρμαρυγία.
Ἀποτύπωμα: βάθος ἕως 0,1 έκ., διαστ. 3 έκ. x 2 έκ.
Ἀποτύπωμα εὐθύγραμμης διάταξης. Ἀνεπαρκῆ στοιχεῖα γιὰ τὸν προσδιορισμὸ τῆς πλέξης. Ἀναγνωρίζονται διπλὰ ὑφάδια. Δὲν διακρίνονται στημόνια. Ἀποτύπωμα ἀκάλυπτο. Λίγα σημάδια πλέγματος σβησμένα μερικῶς, ἴσως ἀπὸ τὴν ἐπαφὴ-τριβὴ τῆς βάσης τοῦ ἀγγείου μὲ τὴν ἐπιφάνεια, στὴν ὁποία αὐτὸ τοποθετήθηκε μετὰ τὸ πλάσιμό του.

Ὄστρακο βάσης καὶ ἀρχὴ τοιχώματος ἀγγείου Α.Τ. 1017

Βάση: διάμ. 10 έκ., πάχος βάσης: 1,2 έκ.
Πηλός: λίγο τραχύς, μὲ μικρὰ ἐγκλείσματα, φαιός.
Ἀποτύπωμα: βάθος ἕως 0,1 έκ., διακρίνεται σὲ ὅλη τὴ σωζόμενη ἐπιφάνεια τῆς βάσης.
Ἀποτύπωμα ἀβέβαιης διάταξης, ἴσως εὐθύγραμμης. Ἀνεπαρκῆ στοιχεῖα γιὰ τὸν προσδιορισμὸ τῆς πλέξης. Διακρίνονται λίγα σημάδια ἀπὸ τὰ ὑφάδια. Δὲν διακρίνονται στημόνια. Ἀποτύπωμα μερικῶς καλυμμένο, μὲ προσθήκη λεπτῆς στρώσης πηλοῦ στὴν ἐπιφάνεια τῆς ἐπίπεδης βάσης.

ΠΙΝΑΚΑΣ 2

ΛΕΞΑΜΕΝΟ	ΓΝΩΣΤΑ ΛΕΞΙΚΟΥ	ΓΝΩΣΤΑ ΛΕΞΕΙΣ	ΟΜΟΦΩΝΙΑ ΟΡΘΟΓΡΑΦΙΑ	ΘΕΣΗ ΤΟΝΙΚΟΥ ΠΕΡΙΣΠΩΜΕΝΟΥ	ΑΚΟΛΟΥΘΕΙ ΤΑ ΛΕΞΙΚΟ ΠΕΡΙΣΠΩΜΕΝΟΥ	ΑΚΟΛΟΥΘΙΕΣ ΠΑΡΑΚΕΙΜΕΝΟΥ	ΘΕΣΕΙΣ	ΤΟΝΙΣΜΕΝΑ	ΣΥΝΑΦΟΝΑ
Κ.Κ.Κ	ΣΚΥΦΟΣ	ΕΠΙΤΕΙΝΑ ΑΠΟΛΥΤΙΚΗΣ	ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΣ	ΚΑΘΑΡΟΦΩΝΙΚΗ ΓΝΩΡΙΜΟΤΗΤΑ	ΠΡΙΝ ΤΟ ΤΕΛΕΥΤΑΙΟ Α	ΠΑΝΤΟΤΕΛΗΣ ΔΙΑΤΑΞΗ	ΑΛΛΟΤΑΞΗ	ΔΙΠΛΑ	ΔΕΝ ΔΙΑΦΟΡΟΠΟΙΟΥΝΤΑΙ
Κ.Π.Π	ΠΕΔΟΣ	"	ΚΑΘΑΡΙΣΜ	ΔΕΝ ΚΑΘΟΡΙΖΕΤΑΙ	ΚΑΘΕ ΤΟ ΤΕΛΕΥΤΑΙΟ Α	"	ΔΙΑΤΕΘΕΙ ΑΠΟΔΟΣΗ	"	"
Κ.Π.Φ	ΑΝΘΡΩΠΟΣ;ΣΣ	ΚΟΛΛΗ	ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΣ	ΑΠΟΚΑΛΥΨΗ ΝΟΤΑ ΑΠΟ ΑΠΟΚΡΥΨΗ	ΠΡΙΝ ΤΟ ΤΕΛΕΥΤΑΙΟ Α	"	ΑΛΛΗ ΠΛΕΟΞΗ;	"	"
Κ.Φ.Φ	ΠΕΔΟΣ	ΕΠΙΤΕΙΝΑ ΑΠΟΛΥΤΙΚΗΣ & ΚΑΤΟΓΑΓΑ ΠΟΙΟΝΙΚΑ	"	ΔΕΝ ΚΑΘΟΡΙΖΕΤΑΙ	ΚΑΘΕ ΤΟ ΤΕΛΕΥΤΑΙΟ Α	"	ΔΙΑΤΕΘΕΙ ΑΠΟΔΟΣΗ	"	"
Κ.Φ.Θ	ΛΕΚΑΝΗ	ΕΠΙΤΕΙΝΑ	"	ΑΠΟΚΑΛΥΨΗ ΝΟΤΑ ΑΠΟ ΑΠΟΚΡΥΨΗ	ΠΡΙΝ ΤΟ ΤΕΛΕΥΤΑΙΟ Α	"	ΔΙΑΤΕΘΕΙ ΑΠΟΔΟΣΗ;	"	"
Κ.Λ.Θ	ΚΑΘΗΜΑΤΙΚΟ	ΔΑΚΤΥΛΙΟΣΤΡΟΦΟ ΠΕΔΙΑ Α	"	ΔΕΝ ΚΑΘΟΡΙΖΕΤΑΙ	ΚΑΘΕ ΤΟ ΤΕΛΕΥΤΑΙΟ Α	"	ΔΙΑΤΕΘΕΙ ΑΠΟΔΟΣΗ;	"	"
Κ.Μ.Η	ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ;ΣΣ	ΕΠΙΤΕΙΝΑ ΑΠΟΛΥΤΙΚΗΣ	ΛΗΞΗ ΠΡΑΞΗΣ	"	"	"	ΑΛΛΗ ΔΙΑΤΑΞΗ;	"	"
Κ.Μ.Π	ΑΝΘΡΩΠΟΣ;ΣΣ	ΕΠΙΤΕΙΝΑ	ΚΑΘΑΡΙΣΜ	ΑΠΟΚΑΛΥΨΗ ΝΟΤΑ ΑΠΟ ΑΠΟΚΡΥΨΗ	ΠΡΙΝ ΤΟ ΤΕΛΕΥΤΑΙΟ Α	"	ΑΛΛΗ ΠΛΕΟΞΗ	"	ΠΡΙΠΛΑ ΠΟΛΥΣΥΛΛΟΓΙΣΜΟΥ
Κ.Μ.Δ	ΠΕΔΙΟΣΤΡΟΦΟ	"	"	ΚΑΘΑΡΟΦΩΝΙΚΗ ΓΝΩΡΙΜΟΤΗΤΑ	"	"	ΔΙΑΤΕΘΕΙ ΑΠΟΔΟΣΗ	"	ΔΕΝ ΔΙΑΦΟΡΟΠΟΙΟΥΝΤΑΙ
Κ.Μ.Φ	ΑΝΘΡΩΠΟΣ	ΕΠΙΤΕΙΝΑ ΑΠΟΛΥΤΙΚΗΣ	ΛΗΞΗ ΠΡΑΞΗΣ	"	"	ΚΛΙΤΙΚΗ ΔΙΑΤΑΞΗ	ΔΙΑΤΕΘΕΙ ΑΠΟΔΟΣΗ;	"	"
Κ.Μ.Π	ΛΕΚΑΝΗ	ΕΠΙΤΕΙΝΑ	ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΣ	"	"	ΠΑΝΤΟΤΕΛΗΣ ΔΙΑΤΑΞΗ	ΔΙΑΤΕΘΕΙ ΑΠΟΔΟΣΗ	"	"
Κ.Μ.Π	ΠΕΔΟΣ	ΕΠΙΤΕΙΝΑ ΑΠΟΛΥΤΙΚΗΣ	ΚΑΘΑΡΙΣΜ	ΔΕΝ ΚΑΘΟΡΙΖΕΤΑΙ	"	ΚΛΙΤΙΚΗ ΔΙΑΤΑΞΗ	ΔΙΑΤΕΘΕΙ ΑΠΟΔΟΣΗ;	"	"
Κ.Μ.Θ	ΛΕΚΑΝΗ;ΛΑ	ΕΠΙΤΕΙΝΑ	ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΣ	ΑΠΟΚΑΛΥΨΗ ΝΟΤΑ ΑΠΟ ΑΠΟΚΡΥΨΗ	"	ΠΑΝΤΟΤΕΛΗΣ ΔΙΑΤΑΞΗ	ΑΛΛΟΤΑΞΗ	"	"
Κ.Μ.Π	ΑΝΘΡΩΠΟΣ	"	ΛΗΞΗ ΠΡΑΞΗΣ	ΔΕΝ ΚΑΘΟΡΙΖΕΤΑΙ	"	"	ΔΙΑΤΕΘΕΙ ΑΠΟΔΟΣΗ	"	"
Κ.Μ.Π	ΑΝΘΡΩΠΟΣ	"	ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΣ	ΚΑΘΑΡΟΦΩΝΙΚΗ ΓΝΩΡΙΜΟΤΗΤΑ	"	ΚΛΙΤΙΚΗ ΔΙΑΤΑΞΗ	ΔΙΑΤΕΘΕΙ ΑΠΟΔΟΣΗ	"	"
Κ.Π.Φ	ΠΕΔΟΣ	ΕΠΙΤΕΙΝΑ ΑΠΟΛΥΤΙΚΗΣ & ΚΑΤΟΓΑΓΑ ΠΟΙΟΝΙΚΑ	ΛΗΞΗ ΠΡΑΞΗΣ	ΔΕΝ ΚΑΘΟΡΙΖΕΤΑΙ	ΚΑΘΕ ΤΟ ΤΕΛΕΥΤΑΙΟ Α	ΠΑΝΤΟΤΕΛΗΣ ΔΙΑΤΑΞΗ	ΔΙΑΤΕΘΕΙ ΑΠΟΔΟΣΗ	"	ΠΡΙΠΛΑ
Κ.Π.Θ	ΠΕΔΟΣ	ΕΠΙΤΕΙΝΑ	ΚΑΘΑΡΙΣΜ	ΚΑΘΑΡΟΦΩΝΙΚΗ ΓΝΩΡΙΜΟΤΗΤΑ	ΠΡΙΝ ΤΟ ΤΕΛΕΥΤΑΙΟ Α	"	ΑΛΛΟΤΑΞΗ	"	ΔΕΝ ΔΙΑΦΟΡΟΠΟΙΟΥΝΤΑΙ
Κ.Π.Δ	ΠΕΔΙΟΣΤΡΟΦΟ	"	"	ΔΕΝ ΚΑΘΟΡΙΖΕΤΑΙ	"	"	ΔΙΑΤΕΘΕΙ ΑΠΟΔΟΣΗ	"	ΔΙΠΛΑ ΠΟΛΥΣΥΛΛΟΓΙΣΜΟΥ
Α.Γ.Θ.Ο	ΣΚΥΦΟΣ ΝΕΟΠΛΑ	ΔΑΚΤΥΛΙΟΣΤΡΟΦΗ ΠΕΔΙΑ	ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΣ	"	"	"	ΔΙΑΤΕΘΕΙ ΑΠΟΔΟΣΗ;	"	ΔΕΝ ΔΙΑΦΟΡΟΠΟΙΟΥΝΤΑΙ
Α.Γ.Θ.Σ	ΣΚΥΦΟΣ ΝΕΟΠΛΑ	"	ΚΑΘΑΡΙΣΜ	"	"	"	ΔΙΑΤΕΘΕΙ ΑΠΟΔΟΣΗ;	"	"
Α.Γ.Π.Π	ΚΑΘΗΜΑΤΙΚΟ	ΑΠΟ ΓΝΩΡΙΜΑ ΠΕΔΙΑ Α'	ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΣ	ΑΠΟΚΑΛΥΨΗ ΝΟΤΑ ΑΠΟ ΑΠΟΚΡΥΨΗ	"	"	ΑΛΛΟΤΑΞΗ	ΝΟΤΑ	"
Α.Γ.Φ.Δ	ΚΑΘΗΜΑΤΙΚΟ	ΔΑΚΤΥΛΙΟΣΤΡΟΦΟ ΠΕΔΙΑ Α	"	ΔΕΝ ΚΑΘΟΡΙΖΕΤΑΙ	ΚΑΘΕ ΤΟ ΤΕΛΕΥΤΑΙΟ Α	"	ΔΙΑΤΕΘΕΙ ΑΠΟΔΟΣΗ;	ΔΙΠΛΑ	"
Α.Γ.Φ.Ι	ΚΑΘΗΜΑΤΙΚΟ	"	"	"	ΠΡΙΝ ΤΟ ΤΕΛΕΥΤΑΙΟ Α	ΚΛΙΤΙΚΗ ΔΙΑΤΑΞΗ ΠΕΔΙΑ	ΔΙΑΤΕΘΕΙ ΑΠΟΔΟΣΗ;	"	"
Α.Γ.Φ.Φ	ΑΝΘΡΩΠΟΣ	ΕΠΙΤΕΙΝΑ ΑΠΟΛΥΤΙΚΗΣ	ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΣ	ΚΑΘΑΡΟΦΩΝΙΚΗ ΓΝΩΡΙΜΟΤΗΤΑ	"	ΠΑΝΤΟΤΕΛΗΣ ΔΙΑΤΑΞΗ	ΔΙΑΤΕΘΕΙ ΑΠΟΔΟΣΗ	ΝΟΤΑ	"
Α.Γ.Φ.Θ	ΑΝΘΡΩΠΟΣ	ΕΠΙΤΕΙΝΑ	ΛΗΞΗ ΠΡΑΞΗΣ	ΔΕΝ ΚΑΘΟΡΙΖΕΤΑΙ	"	ΠΑΝΤΟΤΕΛΗΣ ΔΙΑΤΑΞΗ	ΑΛΛΟΤΑΞΗ	ΔΙΠΛΑ	"
Α.Γ.Φ.Δ	ΑΝΘΡΩΠΟΣ	"	ΚΑΘΑΡΙΣΜ	ΚΑΘΑΡΟΦΩΝΙΚΗ ΓΝΩΡΙΜΟΤΗΤΑ	"	ΚΛΙΤΙΚΗ ΔΙΑΤΑΞΗ ΠΕΔΙΑ	ΔΙΑΤΕΘΕΙ ΑΠΟΔΟΣΗ	ΔΙΠΛΑ	"
Α.Γ.Φ.Λ	ΛΕΚΑΝΗ;ΛΑ	"	"	ΑΠΟΚΑΛΥΨΗ ΝΟΤΑ ΑΠΟ ΑΠΟΚΡΥΨΗ	"	ΚΛΙΤΙΚΗ ΔΙΑΤΑΞΗ	ΑΛΛΗ ΔΙΑΤΑΞΗ;	"	"
Α.Γ.Θ.Π	ΚΑΘΗΜΑΤΙΚΟ	ΔΑΚΤΥΛΙΟΣΤΡΟΦΟ ΠΕΔΙΑ Α	ΚΑΘΑΡΙΣΜ	ΚΑΘΑΡΟΦΩΝΙΚΗ ΓΝΩΡΙΜΟΤΗΤΑ	"	"	ΑΛΛΗ ΔΙΑΤΑΞΗ	"	"
Α.Γ.Θ.Π	ΛΕΚΑΝΗ;ΛΑ	ΕΠΙΤΕΙΝΑ	"	ΑΠΟΚΑΛΥΨΗ ΝΟΤΑ ΑΠΟ ΑΠΟΚΡΥΨΗ	"	"	ΑΛΛΗ ΔΙΑΤΑΞΗ;	"	"
Α.Γ.Θ.Λ	ΛΕΚΑΝΗ;ΛΑ	"	ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΣ	ΔΕΝ ΚΑΘΟΡΙΖΕΤΑΙ	ΚΑΘΕ ΤΟ ΤΕΛΕΥΤΑΙΟ Α	ΠΑΝΤΟΤΕΛΗΣ ΔΙΑΤΑΞΗ	ΑΛΛΟΤΑΞΗ	"	"
Α.Γ.Θ.Π	ΑΝΘΡΩΠΟΣ;ΣΣ	ΕΠΙΤΕΙΝΑ ΑΠΟΛΥΤΙΚΗΣ	ΛΗΞΗ ΠΡΑΞΗΣ	ΚΑΘΑΡΟΦΩΝΙΚΗ ΓΝΩΡΙΜΟΤΗΤΑ	ΠΡΙΝ ΤΟ ΤΕΛΕΥΤΑΙΟ Α	"	ΔΙΑΤΕΘΕΙ ΑΠΟΔΟΣΗ	"	"
Α.Γ.Θ.Η	ΑΣΘΕΝΗΣ	ΕΠΙΤΕΙΝΑ	ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΣ	ΔΕΝ ΚΑΘΟΡΙΖΕΤΑΙ	"	"	"	"	"
Α.Γ.Θ.Δ	ΑΣΘΕΝΗΣ	"	ΚΑΘΑΡΙΣΜ	ΚΑΘΑΡΟΦΩΝΙΚΗ ΓΝΩΡΙΜΟΤΗΤΑ	"	"	ΑΛΛΟΤΑΞΗ	"	"
Α.Γ.Θ.Θ	ΚΑΘΗΜΑΤΙΚΟ	ΔΑΚΤΥΛΙΟΣΤΡΟΦΟ ΠΕΔΙΑ Α	"	ΔΕΝ ΚΑΘΟΡΙΖΕΤΑΙ	ΚΑΘΕ ΤΟ ΤΕΛΕΥΤΑΙΟ Α	"	ΑΛΛΗ ΠΛΕΟΞΗ;	"	"
Α.Γ.Θ.Θ	ΚΑΘΗΜΑΤΙΚΟ	"	ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΣ	"	ΠΡΙΝ ΤΟ ΤΕΛΕΥΤΑΙΟ Α	"	ΔΙΑΤΕΘΕΙ ΑΠΟΔΟΣΗ	"	"
Α.Γ.Π.Φ	ΑΣΘΕΝΗΣ	ΕΠΙΤΕΙΝΑ ΑΠΟΛΥΤΙΚΗΣ	ΚΑΘΑΡΙΣΜ	ΚΑΘΑΡΟΦΩΝΙΚΗ ΓΝΩΡΙΜΟΤΗΤΑ	"	ΠΑΝΤΟΤΕΛΗΣ ΔΙΑΤΑΞΗ ΠΕΔΙΑ	ΑΛΛΟΤΑΞΗ	"	"
Α.Γ.Φ.Λ	ΑΣΘΕΝΗΣ	ΕΠΙΤΕΙΝΑ	"	"	"	ΠΑΝΤΟΤΕΛΗΣ ΔΙΑΤΑΞΗ	ΔΙΑΤΕΘΕΙ ΑΠΟΔΟΣΗ	"	ΔΙΠΛΑ ΠΟΛΥΣΥΛΛΟΓΙΣΜΟΥ
Α.Γ.Φ.Ι	ΑΣΘΕΝΗΣ	"	ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΣ	"	"	"	"	"	ΔΕΝ ΔΙΑΦΟΡΟΠΟΙΟΥΝΤΑΙ
Α.Γ.Φ.Η	ΑΣΘΕΝΗΣ	"	ΚΑΘΑΡΙΣΜ	ΔΕΝ ΚΑΘΟΡΙΖΕΤΑΙ	"	"	ΑΛΛΟΤΑΞΗ	"	"
Α.Γ.Φ.Θ	ΑΣΘΕΝΗΣ	"	"	"	"	"	"	"	"
Α.Γ.Φ.Π	ΑΣΘΕΝΗΣ	"	ΛΗΞΗ ΠΡΑΞΗΣ	ΚΑΘΑΡΟΦΩΝΙΚΗ ΓΝΩΡΙΜΟΤΗΤΑ	"	ΠΑΝΤΟΤΕΛΗΣ ΔΙΑΤΑΞΗ ΠΕΔΙΑ	"	ΑΣΘΕΝΕΙΑ	"

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Adovasio 1975-77 — J. Adovasio, The Textile and Basketry Impressions from Jarmo, *Paléorient* 3 (1975-77) 223-230.

Betancourt κ.ἄ. 1990 — Betancourt P. - L. Berkowitz - R. Zaslow, Evidence for Minoan baskets from Kommos, Crete, στό: W. Bakker - C. Davaras - R. Willetts (ἐπιμ.), *Cretan Studies* 2 (Amsterdam 1990) 73-77.

Blegen 1928 — C. Blegen, Zygouries. *A Prehistoric Settlement in the Valley of Cleonae* (Cambridge Mass. 1928).

Carington Smith 1975 — J. Carington Smith, *Spinning, Weaving and Textile Manufacture in Prehistoric Greece: From the beginning of the Neolithic to the end of the Mycenaean Ages, with particular reference to the evidence found on archaeological excavations*, unpublished Ph.D. dissertation (University of Tasmania 1975).

Carington Smith 1977 — J. Carington Smith, Cloth and mat impressions, στό: J. Coleman, *Keos* I*, Kephala, A Late Neolithic Settlement and Cemetery* (Princeton 1977) 113-127.

Carington Smith 2000 — J. Carington Smith, The Small Finds: The Spinning and Weaving Implements, στό: C. Ridley - K. Wardle - C. Mould, *Servia* I*: Anglo-Hellenic Rescue Excavations 1971-73* directed by Katerina Rhomiopoulou and Cressida Ridley, *BSA* Suppl. 32 (2000) 207-247.

Crowfoot 1938 — G. Crowfoot, Mat Impressions on Pot Bases, *Annals of Archaeology and Anthropology* 25 (Liverpool 1938) 3-11.

Crowfoot 1969 — G. Crowfoot, Textiles, Basketry and Mats, στό: C. Singer - E. Holmyard - A. Hall (ἐπιμ.), *A History of Technology*, I (Oxford 1969^3) 413-447.

Γεωργιάδου 2013 — Ἀ. Γεωργιάδου, Τὸ νεολιθικὸ σπίτι τῆς Σωσάνδρας, *ΑΕΜΘ* 23 (2009) (Θεσσαλονίκη 2013) 87-94.

Δουκάκη 2010 — Ἀ. Δουκάκη, *Τὰ ἀνοιχτὰ ἀγγεῖα μὲ ὀπὲς στὸ χεῖλος ἀπὸ τὸν νεολιθικὸ οἰκισμὸ τῆς Φτελιᾶς Μυκόνου* (Θεσσαλονίκη 2010).

Dümmler 1886 — F. Dümmler, Mitteilungen von den griechischen Inseln, *Ath.Mitt.* 11 (1886) 15-46.

Edgar 1904 — C. Edgar, The Pottery, στό: D. Atkinson κ.ἄ., *Excavations at Phylakopi in Melos*, *BSA* Suppl. 4 (1904) 80-176.

Evans - Renfrew 1968 — J. D. Evans - C. Renfrew, *Excavations at Saliagos near Antiparos*, *BSA* Suppl. 5 (1968).

Forbes 1987 — R. Forbes, *Studies in ancient Technology*, IV (Leiden and New York 1987^3).

Frödin - Persson 1938 — O. Frödin - A.W. Persson, *Asine: Results of the Swedish Excavations, 1922-1930* (Stockholm 1938).

Hood κ.ἄ. 1981-82 — S. Hood - J. Clutton-Brock - P. Bialor, *Excavations in Chios 1938-1955*, *Prehistoric Emporio and Ayio Gala*, *BSA* Suppl. 15-16 (1981-82).

Immerwahr 1971 — S. Immerwahr, *The Athenian Agora* XIII. *The Neolithic and Bronze Ages* (Princeton 1971).

Kosmopoulos 1948 — L. Kosmopoulos, *The Prehistoric Inhabitation of Corinth* (Munich 1948).

Κουμουζέλη 1989 — Μ. Κουμουζέλη, Ἡ κεραμεικὴ ἀπὸ τὴν «Α΄ Κουβελέικη Σπηλιὰ» Ἀλεποχωρίου Λακωνίας, *ΑΑΑ* 22 (1989) 143-160.

Labriola 2006 — L. Labriola, Organische Kleinfunde: The Mat-impressed Pottery, στό: E. Alram Stern - S. Deger-Jalkotzy (ἐπιμ.), *Aigeira* I. *Die Mykenische Akropolis*, Fasz. 3 (Wien 2006) 147-151.

Labriola 2008 — L. Labriola, First impressions: A Preliminary Account of Mat-Impressed Pottery in the Prehistoric Aegean, στό: H. Erkanal - H. Hauptmann - V. Şahoğlu - R. Tuncel (ἐπιμ.), *The Aegean in the Neolithic, Chalcolithic and the Early Bronze Age*, Proceedings of the International Symposium, Oct. 13th-19th 1997, Urla - İzmir (Ankara 2008) 309-322.

Marinatos 1967 — S. Marinatos, *Kleidung, Haar- und Barttracht, Archaeologia Homerica*, I, A-B (Göttingen 1967) A 16.

Μπελογιάννη 1989 — Μ. Μπελογιάννη, Ἀποτυπώματα πλέγματος σὲ προϊστορικὴ κεραμικὴ τῆς Τσούγκιζας, *ΑΑΑ* 22 (1989) 171-182.

Μπελογιάννη 1993 — Μ. Μπελογιάννη, Ἀποτυπώματα πλέγματος στὶς βάσεις ἀγγείων ἀπὸ τὸ Σπήλαιο Σκοτεινὴ Θαρρουνίων, στό: Ἀ. Σάμψων (ἐπιμ.), *Σκοτεινὴ Θαρρουνίων, Τὸ σπήλαιο, ὁ οἰκισμὸς καὶ τὸ νεκροταφεῖο* (Ἀθήνα 1993) 346-359.

Μπελογιάννη 1996 — Μ. Μπελογιάννη, *Ἡ καλαθοπλεκτικὴ καὶ ἡ ψαθοπλεκτικὴ στὴν προϊστορικὴ Ἑλλάδα*, δακτυλογρ. διδ. διατριβή (Ἀθήνα 1996).

Μπελογιάννη 1998 — Μ. Μπελογιάννη, Ἡ καλαθοπλεκτικὴ καὶ ἡ ψαθοπλεκτικὴ δραστηριότητα ὡς ἀρωγὸς στὴν ἑρμηνεία χρήσης τῶν σπηλαίων, στό: *Ἄνθρωπος καὶ Σπηλαιοπεριβάλλον*, Α΄ Πανελλήνιο Σπηλαιολογικὸ Συνέδριο, Ἀθήνα, 26-29 Νοε. 1992 (Ἀθήνα 1998) 103-106.

Μπελογιάννη 2007 — Μ. Μπελογιάννη, Ἡ καλαθοπλεκτική, τέχνη διαχρονική, καὶ τὰ προϊόντα της στὸ προϊστορικὸ Ἀκρωτήρι, *ΑΛΣ* 5 (Ἀθήνα 2007) 46-88. [ΑΛΣ: Periodical Publication of the Society for the promotion of Studies on prehistoric Thera].

Μπελογιάννη 2008 — Μ. Μπελογιάννη, Ἡ καλαθοπλεκτικὴ καὶ ἡ ψαθοπλεκτικὴ τέχνη στὴν οἰκονομία τοῦ Ἀκρωτηρίου, στό: Χ. Ντούμας (ἐπιμ.), *Ἀκρωτήρι Θήρας, Τριάντα χρόνια ἔρευνας 1967-1997*. Ἐπιστημονικὴ Συνάντηση 19-20 Δεκ. 1997 (Ἀθῆναι 2008) 199-214.

Myres 1897 — J. Myres, Textile Impressions on an Early Clay Vessel from Amorgos, *Journal of the Anthropological Institute* 27 (1897) 178-180.

Özdemir 2007 — A. Özdemir, An Experimental Study of Mat Impressions on Pot Bases from Chalcolithic Gülpinar (Smintheion), στό: T. Takaoğlu (ἐπιμ.), *Ethnoarchaeological Investigations in Rural Anatolia* 4 (Istanbul 2007) 73-85.

Παντελίδου Γκόφα 2005	Μ. Παντελίδου Γκόφα, *Τσέπι Μαραθῶνος, Τὸ Πρωτοελλαδικὸ Νεκροταφεῖο*, ΒΑΕ ἀρ. 235 (Ἀθῆναι 2005).
Παπαθανασόπουλος 1996	Γ. Παπαθανασόπουλος (ἐπιμ.), *Νεολιθικὸς Πολιτισμὸς στὴν Ἑλλάδα* (Ἀθήνα 1996) εἰκ. 29γ.
Πετράκος 2009	Β. Πετράκος (ἐπιμ.), Μαραθών. Τσέπι, *Ἔργον* 2009, 11-14.
Poursat 1980	J.-C. Poursat, Vannerie, στό: B. Detournary - J.-C. Poursat - F. Vandenabeele (ἐπιμ.), Fouilles exécutées à Mallia. Le quartier Mu, *Études Crétoises* XXVI (Paris 1980) 91-98.
Pullen 2011	D.J. Pullen, *Nemea Valley Archaeological Project. The Early Bronze Age village on Tsoungiza Hill,* vol. 1 (Princeton 2011).
Renard 1989	J. Renard, Le site néolithique et helladique ancien de Kouphovouno (Laconie). Fouilles de O.-W. von Vacano (1941), *Aegaeum* 4 (Liège 1989) πίν. LII.
Renfrew 1973	C. Renfrew, Ἐμπόριο καὶ τεχνικὴ ἐξειδίκευση, στό: Δ. Θεοχάρης κ.ἄ., *Νεολιθικὴ Ἑλλὰς* (Ἀθῆναι 1973) 179-200.
Renfrew 2006	J.M. Renfrew, The Leaf, Mat and Cloth Impressions, στό: L. Marangou - C. Renfrew - Ch. Doumas - G. Gavalas (ἐπιμ.), *Markiani, Amorgos. An Early Bronze Age Fortified Settlement. Overview of the 1985-1991 Investigations*, *BSA* Suppl. 40 (2006) 195-199.
Renfrew 2007	J.M. Renfrew, Other finds of Clay. B. Leaf, mat and cloth impressions from Dhaskalio Kavos, Keros, στό: C. Renfrew - Ch. Doumas - L. Marangou - G. Gavalas (ἐπιμ.), *Keros, Dhaskalio Kavos. The investigations of 1987-88, Κέρος, Κάβος Δασκαλιοῦ* (Cambridge 2007) 374-376.
Renfrew 2013	J.M. Renfrew, The Other Finds from Dhaskalio. A. The mat and vine leaf impressions, στό: C. Renfrew - O. Philaniotou - N. Brodie - G. Gavalas - M. Boyd (ἐπιμ.), *The settlement at Dhaskalio. The sanctuary on Keros and the origins of Aegean ritual practice: the excavations of 2006-2008*, Vol. I (Oxford 2013) 645-649.
Rodden 1964	R. Rodden, A European Link with Chatal Huyuk: The 7th Millennium Settlement of Nea Nikomedeia in Macedonia. Burials and Shrine, *The Illustrated London News*, April 18 (1964) 604-607.
Σάμψων 1985	Ἀ. Σάμψων, *Μάνικα* Ι. *Μία πρωτοελλαδικὴ πόλη στὴν Χαλκίδα* (Ἀθήνα 1985).
Σάμψων 1987	Ἀ. Σάμψων, *Ἡ νεολιθικὴ περίοδος στὰ Δωδεκάνησα* (Ἀθήνα 1987).
Σάμψων 1988	Ἀ. Σάμψων, *Ἡ νεολιθικὴ κατοίκηση στὸ Γυαλὶ τῆς Νισύρου* (Ἀθήνα 1988).
Schliemann 1885	E. Schliemann, *Ville et Pays des Troyens* (Paris 1885).
Siedentopf 1973	H. Siedentopf, Frühelladische Keramik aus der Unterburg von Tiryns, *Tiryns. Forschungen und Berichte* VI, 1-22 (Mainz am Rhein 1973).
Siennicka 2012	M. Siennicka, Textile Production in Early Helladic Tiryns, στό: M.L. Nosch - R. Laffineur (ἐπιμ.), *Kosmos. Jewellery, Adornment*

and Textiles in the Aegean Bronze Age, Proceedings of the 13th International Aegean Conference/13e Rencontre égéenne internationale, University of Copenhagen, Danish National Research Foundation's Centre for Textile Research, 21-26 April 2010, *Aegaeum* 33 (Leuven/Liège 2012) 65-76.

Θεοχάρης 1962 — Δ. Θεοχάρης, Ἀπὸ τὴ Νεολιθικὴ Θεσσαλία Ι, *Θεσσαλικὰ* 4 (Βόλος 1962).

Τζαβέλλα Evjen 1984 — Χ. Τζαβέλλα Evjen, *Λιθαρές* (Ἀθῆναι 1984).

Τζαχίλη 1997 — Ἴ. Τζαχίλη, *Ὑφαντικὴ καὶ Ὑφάντρες στὸ Προϊστορικὸ Αἰγαῖο, 2000-1000 π.Χ.* (Ἡράκλειο 1997).

Touchais 1980 — G. Touchais, La céramique néolithique de l'Aspis, *BCH* Suppl. 6 (1980*)* 1-40.

Τσούντας 1898 — Χ. Τσούντας, Κυκλαδικὰ Ι, *AE* 37 (1898) 137-212.

Τσούντας 1899 — Χ. Τσούντας, Κυκλαδικὰ ΙΙ, *AE* 38 (1899) 73-133.

Yiouni 1995 — P. Yiouni, Technological analysis of the Neolithic pottery from Makri, *BCH* 119.II (1995) 607-620.

Yiouni 1996 — P. Yiouni, The Early Neolithic Pottery: Technology, στό: G. Pyke - P. Yiouni (ἐπιμ.), *Nea Nikomedeia* I*: The excavation of an Early Neolithic village in northern Greece 1961-1964*, *BSA* Suppl. 25 (1996) 55-79.

Ψιμογιάννου 2008 — Α. Ψιμογιάννου, *Ἡ νεολιθικὴ ἐγκατάσταση στὸν Προσκυνᾶ Φθιώτιδας* (Θεσσαλονίκη 2008).

Vitelli 2007 — K. Vitelli, *The Neolithic Pottery from Lerna*, 5 (Princeton 2007).

Vogt 1937 — E. Vogt, *Geflechte und Gewebe der Steinzeit* (Basel 1937).

Weisshaar 1990 — H.-J. Weisshaar, Die Keramik von Talioti, στό: *Tiryns* XI, *Forschungen und Berichte*, DAIA (Bonn 1990).

Wijnen 1979 — M. Wijnen, The Early Neolithic Servia V, στό: C. Ridley - K. Wardle, Rescue excavations at Servia 1971-1973: A preliminary report, *BSA* 74 (1979) 189-194.

Winn - Shimabuku 1989 — S. Winn - D. Shimabuku, στό: M. Gimbutas - S. Winn - D. Shimabuku, *Achilleion. A Neolithic Settlement in Thessaly, Greece, 6400-5600 BC* (Los Angeles 1989) 32-74.

Πηγὲς τοῦ Πίνακα 1[56]

Γεωργιάδου 2013 — Δουκάκη 2010 — Κουμουζέλη 1989 — Labriola 2006 — Labriola 2008 — Marinatos 1967 — Μπελογιάννη 1996 — Παπαθανασόπουλος 1996 — Renard 1989 — Renfrew 2007 — Renfrew 2013 — Σάμψων 1987 — Touchais 1980 — Ψιμογιάννου 2008 — Vitelli 2007 — Winn - Shimabuku 1989.

---

56. Ὁ πίνακας καταγράφει ἀποτυπώματα πλέγματος, ὄχι φύλλων ἢ ὑφάσματος, καὶ στὸν βαθμὸ ποὺ αὐτὸ διευκρινίζεται ἀπὸ τὶς πηγὲς ἢ εἶναι σαφὲς ἀπὸ τὶς φωτογραφίες τῶν δημοσιευμένων εὑρημάτων. Στὴ χρονολόγηση τῶν ἀποτυπωμάτων διατηρεῖται, ὅπου εἶναι δυνατόν, ἡ ὁρολογία τῶν συντακτῶν. Ἂς σημειωθεῖ ἡ πλήρης ἀπουσία καταγραφῶν ἀπὸ τὴν περιοχὴ τῆς Ἠπείρου καὶ τοῦ Ἰονίου.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 3

ΟΙ ΟΨΙΑΝΟΙ ΑΠΟ ΤΟΝ ΑΠΟΘΕΤΗ 39

ὑπὸ

Μαρίας Συρίγου

Ἡ λιθοτεχνία τοῦ ἀποκρουσμένου λίθου ἀπὸ τὸν Ἀποθέτη ἀποτελεῖται ἀπὸ 57 ἀποκρούσματα ὀψιανοῦ, συνολικοῦ βάρους 129,26 γραμμαρίων, τὰ ὁποῖα μελετήθηκαν μακροσκοπικά. Ἀπὸ τὴν ἁρμολόγηση δώδεκα ἐξ αὐτῶν προκύπτει ὅτι ἀντιστοιχοῦν σὲ 51 τέχνεργα (βλ. Κατάλογο*). Ἡ παρουσίασή τους γίνεται ὑπὸ τὸ πρίσμα τῆς ἀνασύστασης τῶν ἐπιμέρους σταδίων τῆς τεχνολογικῆς ἁλυσίδας[1] μὲ περιγραφὴ τῶν ἐπιμέρους χαρακτηριστικῶν τους καὶ τῆς διασπορᾶς τους.

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ

Δ 726. Μεσαῖο καὶ ἄνω τμῆμα λεπίδας (σχέδ. 1). Κορυφὴ στὴ μία παρυφή. Θραυσμένο συγκλίνον ἄκρο. Ἀμφίπλευρες, ἀσυνεχεῖς μικροαπολεπίσεις καὶ λοξὲς μακροεγχαράξεις χρήσης στὴ δεξιὰ πλευρά.
Μῆκ. 5,10, πλ. 2,40, πάχ. 0,65 μ.

Δ 727. Ἄνω τμῆμα λεπίδας (σχέδ. 3). Ἐλαφρὰ κυρτὴ ἄνω ἀπόληξη. Ἀσυνεχεῖς θραύσεις στὴν ἀριστερὴ πλευρὰ καὶ μικροαπολεπίσεις χρήσης στὴ δεξιὰ πλευρά. Ἀμφίπλευρες, λοξὲς μακροεγχαράξεις χρήσης.
Μῆκ. 2,70, πλ. 1,40, πάχος 0,30 μ.

Δ 728. Μεσαῖο τμῆμα λεπίδας (σχέδ. 3). Ἀμφίπλευρες, ἀσυνεχεῖς μικροαπολεπίσεις χρήσης.
Μῆκ. 3,00, πλ. 1,50, πάχ. 0,25 μ.

Δ 729. Μεσαῖο καὶ κάτω τμῆμα λεπίδας (σχέδ. 3). Πολυεδρικὴ φτέρνα. Λοξὲς μακροεγχαράξεις χρήσης στὴ δεξιὰ πλευρά.
Μῆκ. 3,30, πλ. 1,80, πάχ. 0,35 μ.

Δ 730. Μεσαῖο καὶ κάτω τμῆμα λεπίδας (σχέδ. 3). Στιγμοειδὴς φτέρνα. Ἀμφίπλευρες, ἀσυνεχεῖς μικροαπολεπίσεις χρήσης.
Μῆκ. 4,25, πλ. 1,40, πάχ. 0,45 μ.

Δ 731. Σφηνίσκος μὲ φθορὰ στὰ ἄκρα (σχέδ. 5). Ἀναχρησιμοποίηση λεπιδόμορφης φολίδας. Ἀπολεπίσεις χρήσης στὴ δεξιὰ πλευρά.
Μῆκ. 3,25, πλ. 1,90, πάχ. 0,40 μ.

Δ 732 καὶ **Δ 770.** Μεσαῖο καὶ κάτω τμῆμα λεπίδας μὲ ἐγκοπή (σχέδ. 4). Λεία φτέρνα. Ἀμφίπλευρες, ἀσυνεχεῖς, ὀδοντώσεις χρήσης στὴ δεξιὰ πλευρά. Λοξὲς μακροεγχαράξεις χρήσης στὴν ἀριστερὴ πλευρά. Συνεχεῖς, ἀμφιπρόσωπες, κοντὲς καὶ ἀπότομες ἀπολεπίσεις στὸ ἄνω ἄκρο.
Μῆκ. 7,70, πλ. 1,80, πάχ. 0,25 μ.

Δ 733. Ἀκέραιη λεπιδόμορφη φολίδα (σχέδ. 3). Λεία φτέρνα. Ἀσυνεχεῖς μικροαπολεπίσεις καὶ λοξὲς μακροεγχαράξεις χρήσης στὴν περιφέρεια.
Μῆκ. 3,90, πλ. 1,80, πάχ. 0,30 μ.

Δ 734. Μεσαῖο τμῆμα λεπίδας (σχέδ. 2). Ἀνεπεξέργαστη.
Μῆκ. 1,60, πλ. 2,05, πάχ. 0,20 μ.

Δ 735. Ἀκέραιη λεπίδα (σχέδ. 3). Λεία φτέρνα. Ἀμφίπλευρες, ἀσυνεχεῖς ἀπολεπίσεις καὶ λοξὲς μακροεγχαράξεις χρήσης.
Μῆκ. 6,60, πλ. 1,50, πάχ. 0,30 μ.

---

* Ἡ ἀρίθμηση εἶναι σύμφωνη μὲ τὸν κατάλογο τῶν Διαφόρων εὑρημάτων (Δ) τοῦ Μουσείου Μαραθῶνος. Οἱ διαστάσεις σημειώνονται σὲ ἑκατοστά. Τὰ συνακόλουθα τμήματα περιγράφονται ὡς ἕνα εὕρημα.

1. Inizan κ.ἄ. 1992. Sellet 1993, 106-112.

Δ 736. Κάτω τμῆμα φλοιώδους φολίδας (σχέδ. 1).
Λεία φτέρνα. Ἀμφίπλευρες, λοξὲς μακροεγχαράξεις χρήσης.
Μῆκ. 2,50, πλ. 2,35, πάχ. 0,30 μ.

Δ 737. Μεσαῖο καὶ κάτω τμῆμα λεπίδας (σχέδ. 3).
Λεία φτέρνα. Δύο μικρές, ἀσυνεχεῖς, ἀνάστροφες θραύσεις στὴν ἀριστερὴ πλευρὰ καὶ λοξὲς ἀμφίπλευρες μακροεγχαράξεις χρήσης.
Μῆκ. 5,40, πλ. 1,65, πάχ. 0,50 μ.

Δ 738.
Μεσαῖο καὶ κάτω τμῆμα φλοιώδους λεπίδας (σχέδ. 4).
Λεία φτέρνα. Μερική, ἀνάστροφη, κοντή, ἡμιαπότομη, γραμμικὴ ἐπεξεργασία στὴ δεξιὰ πλευρά. Διακόπτεται λόγω θραύσης.
Μῆκ. 4,50, πλ. 1,50, πάχ. 0,25 μ.

Δ 739. Κάτω τμῆμα λεπίδας μὲ κορυφὴ δεύτερης σειρᾶς (σχέδ. 1).
Στιγμοειδὴς φτέρνα. Ἀμφίπλευρες ἀπολεπίσεις καὶ λοξὲς μακροεγχαράξεις χρήσης.
Μῆκ. 2,65, πλ. 1,60, πάχ. 0,30 μ.

Δ 740. Ἀκέραιη φλοιώδης λεπίδα μὲ συγκλίνον ἄκρο (σχέδ. 3).
Λεία φτέρνα. Ἀμφίπλευρες μικροαπολεπίσεις καὶ λοξὲς μακροεγχαράξεις χρήσης.
Μῆκ. 5,35, πλ. 1,50, πάχ. 0,25 μ.

Δ 741. Σφηνίσκος σὲ δίσκο ἀνανέωσης τοῦ ἐπιπέδου πυρήνα (σχέδ. 1).
Ἐκτεταμένη φθορὰ στὰ ἄκρα. Ἀμφιπρόσωπη στὸ ἄνω καὶ ὀρθὴ στὸ κάτω ἄκρο.
Μῆκ. 2,90, πλ. 2,20, πάχ. 0,55 μ.

Δ 742. Μεσαῖο καὶ κάτω τμῆμα φλοιώδους λεπίδας (σχέδ. 4).
Διεδρικὴ φτέρνα. Κολόβωση στὸ ἄνω ἄκρο. Ἀμφίπλευρες μικροοδοντώσεις χρήσης.
Μῆκ. 4,70, πλ. 2,00, πάχ. 0,30 μ.

Δ 743 καὶ **Δ 745.** Μεσαῖο καὶ κάτω τμῆμα λεπίδας μὲ ἐγκοπές (σχέδ. 4).
Λεία φτέρνα. Δύο διαδοχικὲς ἐγκοπὲς στὴ δεξιὰ πλευρὰ μὲ συνεχὴ ὀρθή, κοντή, σχεδὸν παράλληλη ἐπεξεργασία σὲ χαμηλὴ γωνία. Μερικὴ ὀρθή, κοντή, ἐπεξεργασία στὴ βάση τῆς δεξιᾶς πλευρᾶς. Ἀμφίπλευρες, ἀνάστροφες μακροεγχαράξεις χρήσης.
Μῆκ. 6,85, πλ. 1,60, πάχ. 0,30 μ.

Δ 744. Σφηνίσκος σὲ μικρὴ φολίδα (σχέδ. 5).
Φθορὰ στὰ ἄκρα.
Μῆκ. 2,00, πλ. 1,70, πάχ. 0,30 μ.

Δ 745. Βλ. **Δ 743** καὶ **Δ 745** (σχέδ. 4).

Δ 746. Μεσαῖο καὶ ἄνω τμῆμα λεπίδας (σχέδ. 1).
Μὲ ὑπέρβαση πρὸς τὴ βάση τοῦ πυρήνα.
Ἀνεπεξέργαστο.
Μῆκ. 4,50, πλ. 1,20-1,80, πάχ. 0,35 μ.

Δ 747. Μεσαῖο καὶ κάτω τμῆμα λεπίδας (σχέδ. 4).
Λεία φτέρνα. Μερικὴ ὀρθή, ἐπιδρομική, ἡμιαπότομη, ἐπεξεργασία βαθμιδωτῆς μορφολογίας στὴ βάση τῆς ἀριστερῆς πλευρᾶς. Ἀσυνεχεῖς θραύσεις ἀπὸ χρήση στὴ δεξιὰ πλευρά.
Μῆκ. 6,60, πλ. 2,60, πάχ. 0,40 μ.

Δ 748. Μεσαῖο καὶ κάτω τμῆμα λεπιδόμορφης φλοιώδους φολίδας μὲ φλοιώδη φτέρνα (σχέδ. 3).
Ἀσυνεχεῖς ὀδοντώσεις καὶ λοξὲς μακροεγχαράξεις χρήσης.
Μῆκ. 4,00, πλ. 2,35, πάχ. 0,40 μ.

Δ 749. Μεσαῖο καὶ κάτω τμῆμα λεπίδας (σχέδ. 4).
Λεία φτέρνα. Ἀσυνεχής, ὀρθή, κοντή, ἡμιαπότομη, ἐπεξεργασία βαθμιδωτῆς μορφολογίας στὴν ἀριστερὴ πλευρά. Ἀμφιπρόσωπες, λοξὲς μακροεγχαράξεις χρήσης στὴ δεξιά.
Μῆκ. 2,90, πλ. 1,90, πάχ. 0,45 μ.

Δ 750. Μεσαῖο τμῆμα λεπίδας (σχέδ. 1).
Κορυφὴ δεύτερης σειρᾶς. Συνεχὴς ἀμφίπλευρη, ἀμφιπρόσωπη, κοντή, γραμμικὴ ἐπεξεργασία σὲ χαμηλὴ γωνία.
Μῆκ. 1,90, πλ. 1,60, πάχ. 0,55 μ.

Δ 751 καὶ **Δ 774.** Μεσαῖο καὶ κάτω τμῆμα λεπίδας (σχέδ. 3).

Λεία φτέρνα. Ἀμφίπλευρες μικροαπολεπίσεις καὶ λοξὲς μακροεγχαράξεις χρήσης.
Μῆκ. 7,00, πλ. 1,35, πάχ. 0,25 μ.

Δ 752. Γλυφίδα σὲ λεπίδα (σχέδ. 4).
Μεσαῖο καὶ ἄνω τμῆμα λεπίδας. Λοξὲς μακροεγχαράξεις χρήσης.
Μῆκ. 4,80, πλ. 1,60, πάχ. 0,50 μ.

Δ 753. Ἀκέραιη λεπίδα μὲ συγκλίνον ἄκρο (σχέδ. 3).
Λεία φτέρνα. Ἀνάστροφες, λοξὲς ἀμφίπλευρες μακροεγχαράξεις χρήσης.
Μῆκ. 4,60, πλ. 1,05, πάχ. 0,30 μ.

Δ 754. Μεσαῖο καὶ ἄνω τμῆμα μικρολεπίδας (σχέδ. 3).
Λοξές, ἀμφίπλευρες μακροεγχαράξεις καὶ διάσπαρτες μικροαπολεπίσεις χρήσης.
Μῆκ. 4,00, πλ. 0,95, πάχ. 0,25 μ.

Δ 755 καὶ **Δ 756.** Μεσαῖο καὶ κάτω τμῆμα λεπίδας (σχέδ. 2).
Λεία φτέρνα. Ἀνεπεξέργαστη.
Μῆκ. 6,40, πλ. 1,30, πάχ. 0,30 μ.

Δ 757 καὶ **Δ 758.** Μεσαῖο καὶ κάτω τμῆμα λεπίδας (σχέδ. 4).
Κολόβωση στὸ κάτω ἄκρο. Λοξές, ἀνάστροφες μακροεγχαράξεις χρήσης στὴν ἀριστερὴ πλευρά.
Μῆκ. 4,80, πλ. 1,45, πάχ. 0,25 μ.

Δ 759. Μεσαῖο καὶ κάτω τμῆμα λεπίδας (σχέδ. 3).
Λεία φτέρνα. Ἀμφίπλευρες, ἀνάστροφες, λοξὲς μακροεγχαράξεις χρήσης.
Μῆκ. 2,75, πλ. 1,10, πάχ. 0,20 μ.

Δ 760. Μεσαῖο καὶ ἄνω τμῆμα λεπίδας (σχέδ. 3).
Ἀμφίπλευρες μικροαπολεπίσεις καὶ λοξὲς μακροεγχαράξεις χρήσης.
Μῆκ. 3,00, πλ. 1,35, πάχ. 0,40 μ.

Δ 761. Μεσαῖο καὶ κάτω τμῆμα λεπίδας (σχέδ. 2).
Λεία φτέρνα. Ἀνεπεξέργαστη.
Μῆκ. 3,35, πλ. 1,20, πάχ. 0,20 μ.

Δ 762. Μεσαῖο καὶ ἄνω τμῆμα μικρολεπίδας (σχέδ. 3).
Ἀμφίπλευρες μικροοδοντώσεις χρήσης.
Μῆκ. 2,95, πλ. 1,00, πάχ. 0,20 μ.

Δ 763. Μεσαῖο καὶ ἄνω τμῆμα λεπίδας (σχέδ. 3).
Ἀμφίπλευρες μικροοδοντώσεις χρήσης.
Ἀνάστροφες, λοξὲς μακροεγχαράξεις χρήσης στὴν ἀριστερὴ πλευρά.
Μῆκ. 3,80, πλ. 1,20, πάχ. 0,25 μ.

Δ 764. Μεσαῖο καὶ κάτω τμῆμα λεπίδας (σχέδ. 3).
Διεδρικὴ φτέρνα. Μικροαπολεπίσεις καὶ λοξὲς μακροεγχαράξεις χρήσης στὴν ἀριστερὴ πλευρά.
Μῆκ. 3,43, πλ. 1,70, πάχ. 0,35 μ.

Δ 765. Φλοιώδης λεπίδα μὲ ἐπεξεργασμένη ἐγκοπή (σχέδ. 4).
Μεσαῖο καὶ κάτω τμῆμα. Λεία φτέρνα.
Ἀσυνεχεῖς μικροαπολεπίσεις καὶ λοξὲς μακροεγχαράξεις χρήσης στὴν ἀριστερὴ πλευρά.
Μῆκ. 3,85, πλ. 1,30, πάχ. 0,25 μ.

Δ 766. Μεσαῖο καὶ κάτω τμῆμα λεπίδας (σχέδ. 3).
Λεία φτέρνα. Ἀσυνεχεῖς θραύσεις, μικροαπολεπίσεις καὶ λοξὲς μακροεγχαράξεις χρήσης στὴ δεξιὰ πλευρά.
Μῆκ. 4,70, πλάτος: 1,35, πάχ. 0,30 μ.

Δ 767. Ἀκέραιη λεπίδα (σχέδ. 4).
Στιγμοειδὴς φτέρνα. Ἀνάστροφες, ἀμφίπλευρες, λοξὲς μακροεγχαράξεις χρήσης.
Μῆκ. 4,50, πλ. 1,20, πάχ. 0,35 μ.

Δ 768. Μεσαῖο καὶ κάτω τμῆμα λεπίδας (σχέδ. 4).
Θραυσμένη φτέρνα. Μία ἀνάστροφη κοντή, ἡμιαπότομη ἐγκοπὴ μὲ ἐπεξεργασία στὸ μέσον στῆς δεξιᾶς πλευρᾶς. Λοξές, ἀνάστροφες μακροεγχαράξεις χρήσης στὴ δεξιὰ πλευρά.
Μῆκ. 3,05, πλ. 1,15, πάχ. 0,25 μ.

Δ 769. Σφηνίσκος μὲ φθορὰ στὰ ἄκρα (σχέδ. 5).
Ἀπολέπιση τύπου γλυφίδας στὴ δεξιὰ πλευρά.
Ἀναχρησιμοποίηση φολίδας.
Μῆκ. 2,88, πλ. 1,10, πάχ. 0,40 μ.

Δ 770, βλ. **Δ732** καὶ **Δ770** (σχέδ. 4).

Δ 771. Μεσαῖο τμῆμα λεπίδας (σχέδ. 3).
Ἀμφίπλευρες μικροαπολεπίσεις χρήσης.
Μῆκ.1,85, πλ. 1,90, πάχ. 0,30 μ.

Δ 772 καὶ **Δ 773.** Ἀκέραιη λεπίδα μὲ κυρτὴ ἄνω ἀπόληξη (σχέδ. 3).
Λεία φτέρνα. Δύο διαδοχικὲς ἐγκοπὲς χρήσης στὴ δεξιὰ πλευρὰ καὶ διάσπαρτες ἀμφίπλευρες μικροαπολεπίσεις χρήσης. Λοξές, ἀνάστροφες μακροεγχαράξεις χρήσης στὴν ἀριστερὴ πλευρά.
Μῆκ. 5,45, πλ. 1,90, πάχ. 0,30 μ.

Δ 774. Βλ. **Δ 751** καὶ **Δ 774** (σχέδ. 3).

Δ 775. Σχεδὸν ἀκέραιη λεπίδα (σχέδ. 3).
Λεία φτέρνα. Ἀμφίπλευρες μικροαπολεπίσεις καὶ ἀνάστροφες λοξὲς μακροεγχαράξεις χρήσης.
Μῆκ. 4,70, πλ. 1,10, πάχ. 0,20 μ.

Δ 776. Ἄμορφο φλοιῶδες ἀπόκρουσμα (σχέδ. 1).
Πιθανὸν μεσαῖο τμῆμα. Λοξές, ἀνάστροφες μακροεγχαράξεις στὴ δεξιὰ πλευρά.
Μῆκ. 2,00, πλ. 1,40, πάχ. 0,30 μ.

Δ 777. Μεσαῖο καὶ κάτω τμῆμα λεπίδας (σχέδ. 4).
Λεία φτέρνα. Ἀμφίπλευρη ἐπεξεργασία μὲ ἀποτριβές χρήσης. Ἀσυνεχὴς ἀμφιπρόσωπη, κοντή, ἀκανόνιστη, ἐπεξεργασία σὲ χαμηλὴ γωνία στὴ δεξιὰ πλευρά. Ἀσυνεχὴς ἀμφιπρόσωπη, κοντή, γραμμική, ἐπεξεργασία μὲ ὑποπαράλληλη μορφολογία, σὲ χαμηλὴ γωνία στὴν ἀριστερὴ πλευρά.
Μῆκ. 6,35, πλ. 1,60, πάχ. 0,50 μ.

Δ 778. Σχεδὸν ἀκέραιη λεπίδα (σχέδ. 4).
Λεία φτέρνα. Ἀμφίπλευρη, ἐναλλασσόμενη ἐπεξεργασία μὲ ἀποτριβές χρήσης. Συγκεκριμένα, μερικὴ ὀρθή, κοντή, ἀκανόνιστη, ἐπεξεργασία ὑποπαράλληλης μορφολογίας στὸ ἄνω τμῆμα καὶ μερικὴ ἀνάστροφη, κοντή, ἀκανόνιστη στὸ κάτω τμῆμα τῆς δεξιᾶς πλευρᾶς. Μερικὴ ὀρθή, ἡμιαπότομη ἐπεξεργασία στὸ μεσαῖο καὶ κάτω τμῆμα καὶ μερικὴ ἀνάστροφη, κοντή, ἀκανόνιστη στὸ ἄνω τμῆμα τῆς ἀριστερῆς πλευρᾶς.
Μῆκ. 7,10, πλ. 1,90, πάχ. 0,60 μ.

Δ 779. Σχεδὸν ἀκέραιη λεπίδα (σχέδ. 4).
Ἐπεξεργασία μὲ ἀποτριβές χρήσης. Συνεχής, ἀμφίπλευρη, ἐναλλασσόμενη, ἀκανόνιστη, κοντή, ἐπεξεργασία σὲ χαμηλὴ γωνία στὴ δεξιὰ πλευρά. Ὀρθή, γραμμική, παράλληλη καὶ ἀνάστροφη, ἀκανόνιστη, υποπαράλληλη στὴν ἀριστερὴ πλευρά.
Μῆκ. 5,70, πλ. 1,50, πάχ. 0,30 μ.

Δ 780. Ἀκέραιη φλοιώδης λεπίδα (σχέδ. 2).
Λεία φτέρνα. Ἀνεπεξέργαστη.
Μῆκ. 4,85, πλ. 1,65, πάχ. 0,20 μ.

Δ 781. Ἀκέραιη λεπιδόμορφη φολίδα (σχέδ. 3).
Συγκλίνον ἄνω ἄκρο. Λεία φτέρνα. Λοξές, ἀνάστροφες μακροεγχαράξεις χρήσης στὴ δεξιὰ πλευρὰ καὶ ἀμφιπλευρικὰ τοῦ ἄνω ἄκρου.
Μῆκ. 2,75, πλ. 1,20, πάχ. 0,40-0,60 μ.

Δ 782. Σφηνίσκος (σχέδ. 1).
Ἀναχρησιμοποίηση λεπίδας μὲ κορυφὴ δεύτερης σειρᾶς. Ἐπιδρομικὴ φθορὰ ἀπὸ ἀμφιπολικὴ ἐπίκρουση στὰ ἄκρα. Ἀπολέπιση τύπου γλυφίδας στὴ δεξιὰ πλευρά.
Μῆκ. 2,00, πλ. 0,95, πάχ. 0,50 μ.

Ι. Η ΛΙΘΟΤΕΧΝΙΑ ΚΑΙ ΤΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΗΣ

Ι.i. Πρῶτες ὕλες καὶ φυσικὰ χαρακτηριστικὰ

Ἡ πρώτη ὕλη τῆς λιθοτεχνίας εἶναι ἀποκλειστικὰ ὁ ὀψιανὸς ὁ ὁποῖος, ὅπως προκύπτει ἀπὸ τὴ μακροσκοπικὴ ἐξέταση, εἶναι μηλιακῆς προέλευσης[2]. Οἱ διαφοροποιήσεις ὡς πρὸς τὸ χρῶμα, τὴν ὑφὴ καὶ τὸν τύπο τοῦ πετρώματος παρουσιάζονται στοὺς πίνακες 1Α, Β, Γ ἀντίστοιχα.

Πίνακας 1, Α.-Β.-Γ. Φυσικὰ χαρακτηριστικά.

Α. ΧΡΩΜΑ	N=	%
γκρίζος	31	60,8
φαιὸς	20	39,2
ΣΥΝΟΛΟ	51	100

Β. ΥΦΗ	N=	%
ἀδροκοκκώδης	0	0
μετριοκοκκώδης	9	17,65
λεπτοκοκκώδης	28	54,9
ὑαλώδης	14	27,45
ΣΥΝΟΛΟ	51	100

Γ. ΤΥΠΟΣ		N=	%
γκρίζος	ἀδιαφανὴς	4	7,8
	διαφανὴς	1	2
	ζῶνες ἀδιαφανεῖς	7	13,7
	ζῶνες ἡμι/διαφανεῖς	8	15,7
	διάστικτος	11	21,6
φαιός	ἀδιαφανὴς	11	21,6
	διαφανὴς	3	5,9
	ζῶνες ἀδιαφανεῖς	4	7,8
	ζῶνες ἡμι/διαφανεῖς	2	3,9
ΣΥΝΟΛΟ		51	100

Περισσότερο ἀπὸ τὸ ἥμισυ ἀντιστοιχεῖ σὲ ἀποκρούσματα λεπτοκοκκώδους ὑφῆς καὶ ἔπονται κατὰ φθίνουσα σειρὰ παρουσίας τὰ ὑαλώδη καὶ τὰ μετριοκοκκώδη.

Τὸ 41% εἶναι ἀπὸ ὀψιανὸ μὲ ζῶνες, ὁ ὁποῖος ἀποτελεῖ καὶ τὴν πιὸ διαδεδομένη παραλλαγὴ τοῦ μηλιακοῦ ὀψιανοῦ[3] στὴν εὐρύτερη περιοχὴ τοῦ Αἰγαίου. Ὁ αἰσθητικὰ καλύτερης ποιότητας, φαιὸς μὲ ὑαλώδη ὑφὴ ἀντιστοιχεῖ σχεδὸν στὸ 1/6 τοῦ συνόλου.

Ι.ii.α. Τεχνικὰ ἀποκρούσματα

Ἀποτελοῦν τὸ 15,7% τοῦ συνόλου. Συνδέονται μὲ τεχνικὲς ποὺ ἐφαρμόζονταν τόσο κατὰ τὰ πρῶτα στάδια τῆς κατάτμησης τῶν πυρήνων ὅσο καὶ σὲ πιὸ προχωρημένα στάδια καὶ ἀποσκοποῦσαν στὴν ἐξαγωγὴ ὑποβάθρων μὲ προκαθορισμένη μορφή. Ἀνάμεσα στὰ εὑρήματα διακρίθηκε καὶ μία ἀνεπεξέργαστη λεπίδα ἁπλῆς ἀπόκρουσης (plein débitage) μὲ ὑπέρβαση (σχέδ. 1, Δ746).

Τόσο ἡ παρουσία μακροϊχνῶν χρήσης ὅσο καὶ συστηματικῆς ἐπεξεργασίας δείχνει ὅτι δὲν πρόκειται ἁπλῶς γιὰ τὰ ἄπεργα μιας τεχνικῆς διαδικασίας ἀλλὰ γιὰ ὑπόβαθρα ποὺ ἐπιλέχθηκαν γιὰ νὰ χρησιμοποιηθοῦν ὡς ἐργαλεῖα (πίν. 2).

2. Renfrew κ.ἄ. 1965, 231-232. Evely 1993, 119. Georgiadis 2008, 102-105.

3. Ὁ ὀψιανὸς μὲ ζῶνες ἀπαντᾶται μὲ μεγαλύτερη συχνότητα στὸ λατομεῖο τοῦ Ἀδάμαντα.

Πίνακας 2. Τεχνικὰ ἀποκρούσματα καὶ τύποι ἐπεξεργασίας.

ΤΕΧΝΙΚΑ ΑΠΟΚΡΟΥΣΜΑΤΑ	ΤΥΠΟΙ ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑΣ				N=	(%)	%
	μὲ ἐπεξεργασία	χωρὶς ἐπεξεργασία	ἴχνη χρήσης	σφηνίσκοι			
φολίδες ἀποφλοίωσης	–	–	2	–	2	25	3,9
λεπίδες μὲ κορυφὴ	1	–	2	1	4	50	7,8
ταμπλέτες	–	–	–	1	1	12,5	2
λεπίδες μὲ ὑπέρβαση	–	1	–	–	1	12,5	2
ΣΥΝΟΛΟ	1	1	4	2	8	100	15,7

Τὰ τεχνικὰ ἀποκρούσματα δὲν ὑπάγονται σὲ πρωτογενὲς περιβάλλον παραγωγῆς, γιατὶ αὐτὸ θὰ ἀπαιτοῦσε ὑψηλὴ συχνότητα σειρῶν τεχνικῶν ἀποκρουσμάτων ἀπὸ ὅλες τὶς ἐπιμέρους φάσεις τῆς λειτουργικῆς ἁλυσίδας. Στὸ Τσέπι, μέχρι σήμερα, δὲν ἔχει διαπιστωθεῖ πουθενὰ ἡ παρουσία ὀψιανοῦ σὲ μορφὴ ἀκατέργαστης πρώτης ὕλης. Ὁ μοναδικὸς πυρήνας (Δ595) προῆλθε, πιθανώτατα, ἀπὸ τὴν ἀφαίρεση ἐπίχωσης πάχους 1,2 μ., κατὰ τὴν ἀποκάλυψη τοῦ δαπέδου τοῦ Νεκροταφείου[4]. Ἦταν μάλλον κωνικοῦ σχήματος καὶ βρέθηκε ἐξαντλημένος (μήκ. 2,3 ἑκ., πλ. 1,6 ἕως 0,9 ἑκ., πάχ. 1,5 ἕως 0,4 ἑκ.[5]). Στὴν περιφέρειά του διακρίνονται τὰ ἀρνητικὰ ἀπὸ τὴ διαδοχικὴ ἀπόσπαση λεπίδων μὲ τὴν τεχνικὴ τῆς πίεσης. Ἐφόσον δὲν ὑπάρχουν πληροφορίες γιὰ τὴν ἀκριβὴ θέση εὕρεσης καὶ στοιχεῖα ποὺ νὰ τεκμηριώνουν μία λογικὴ σχέση μεταξὺ τοῦ πυρήνα καὶ τῶν συναφῶν εὑρημάτων ἀπὸ τὸν Ἀποθέτη (λ.χ. δυνατότητα ἁρμολόγησης), δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ διατυπωθοῦν ὑποθέσεις.

Πίνακας 3. Μέγιστες καὶ ἐλάχιστες τιμὲς διαστάσεων τεχνικῶν ἀποκρουσμάτων καὶ ὑποβάθρων ἁπλῆς ἀπόκρουσης.

ΤΕΧΝΙΚΑ ΑΠΟΚΡΟΥΣΜΑΤΑ			
Διαστάσεις (ἑκ.)	μῆκος	πλάτος	πάχος
	φολίδες ἀποφλοίωσης		
μέγιστο	2,5	2,35	0,3
ἐλάχιστο	2	1,4	0,25
	ταμπλέτα		
	2,9	2,2	0,55
	λεπίδες μὲ κορυφὴ		
μέγιστο	5,1	2,4	0,65
ἐλάχιστο	1,9	0,95	0,3
	λεπίδα μὲ ὑπέρβαση		
	4,5	1,5	0,35

ΥΠΟΒΑΘΡΑ ΑΠΛΗΣ ΑΠΟΚΡΟΥΣΗΣ			
Διαστάσεις (ἑκ.)	μῆκος	πλάτος	πάχος
	λεπίδες (πλάτ. >1ἑκ.)		
μέγιστο	7,7	2,6	0,5
ἐλάχιστο	1,6	1,1	0,2
	λεπίδες (πλάτ. ≤1ἑκ.)		
μέγιστο	4	1	0,25
ἐλάχιστο	2,95	0,95	0,2
	φολίδα		
	2	1,7	0,35
	λεπιδόμορφες φολίδες		
μέγιστο	4	2,35	0,5
ἐλάχιστο	2,75	1,1	0,3

4. Ἐκτίθεται στὸ Μουσεῖο Μαραθῶνος, Αἴθουσα Β΄, στὸ πρῶτο ράφι τῆς προθήκης 7.

5. Οἱ διαστάσεις σημειώνονται σύμφωνα μὲ τὸ βιβλίο καταγραφῶν τῶν Διαφόρων (Δ) εὑρημάτων τοῦ Μουσείου Μαραθῶνος.

Ἐξετάζοντας καὶ συγκρίνοντας μεταξύ τους τὶς μέγιστες καὶ ἐλάχιστες τιμὲς τῶν διαστάσεων τῶν τεχνικῶν ἀποκρουσμάτων καὶ τῶν ὑποβάθρων ἁπλῆς ἀπόκρουσης, εἶναι δυνατὸν νὰ ὑπολογισθοῦν κατὰ προσέγγιση οἱ μέγιστες διαστάσεις τῶν πυρήνων κατὰ τὴν ἔναρξη τῆς διαδικασίας τῆς κατάτμησης (πίν. 3). Τὸ μῆκος τῶν μεγαλυτέρων πυρήνων ὑπολογίζεται ὅτι θὰ ἦταν >7,7εκ. Το πλάτος, ἀνεξάρτητα ἀπὸ τὴ μορφολογία, πρέπει νὰ θεωρηθεῖ ὅτι ἦταν περίπου ἴσο μὲ τὸ ἥμισυ τοῦ μήκους. Τὸ πάχος, ἀνάλογα μὲ τὴ μορφολογία τοῦ πυρήνα, ἦταν σχεδὸν ἴσο ἢ μικρότερο τοῦ πλάτους.

I.ii.β. Φλοιώδη ἀποκρούσματα

Τα φλοιώδη ἀποκρούσματα (11,8%) ἀφοροῦν σὲ ὑπόβαθρα προκαθορισμένης καὶ μὴ μορφολογίας. Πρόκειται γιὰ πρωτογενεῖς, ὁλικὰ φλοιώδεις καὶ δευτερογενεῖς, μερικῶς φλοιώδεις φολίδες, οἱ ὁποῖες ἀποσπάσθηκαν μὲ ἄμεση ἢ ἔμμεση κρούση, κατὰ τὴν ἀποφλοίωση καὶ σχηματοποίηση τῶν πυρήνων (σχέδ. 1: Δ736, Δ776, σχέδ. 3: Δ748). Τὰ ὀλιγάριθμα παραδείγματα λεπίδων μὲ φλοιώδεις πλευρές, ἀντιστοιχοῦν περίπου στὸ 7% τοῦ συνόλου τῶν λεπίδων καὶ δείχνουν ὅτι ἡ ἀποφλοίωση γινόταν χωρὶς ἐπιμέλεια (πίν. 4, Α. καὶ σχέδ. 1: Δ750, 2: Δ780, 3: Δ740, Δ760, 4:Δ738, Δ742, Δ765, Δ779).

Ὡς πρὸς τοὺς τύπους φλοιοῦ διαπιστώθηκε ἡ παρουσία περιπτώσεων μὲ ὑφὴ κιμωλίας (chalky) καὶ μὲ ἐξαιρετικὰ λεπτὴ ἐπιφάνεια (thin skin). Πολὺ χαρακτηριστικὴ εἶναι ἡ παντελὴς ἀπουσία ἀποκρουσμάτων μὲ ἁδρὸ φλοιὸ (coarse grained) ἀπὸ τὴν ἀνώτερη στοιβάδα τοῦ περιβλήματος τῶν φυσικῶν κονδύλων (πίν. 4, Β.). Τὰ 5/6 τῶν φλοιωδῶν ἀποκρουσμάτων φέρουν μακροΐχνη χρήσης. Πρόκειται δηλαδὴ γιὰ ὑπόβαθρα ποὺ ἀξιοποιήθηκαν ὡς ἐργαλεῖα.

Πίνακας 4, Α.-Β. Κατανομὴ ὑποβάθρων ἀνὰ ἔκταση καὶ τύπο φλοιοῦ.

ΦΛΟΙΟΣ	ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ ΥΠΟΒΑΘΡΟΥ				
Α. ΕΚΤΑΣΗ	φολίδες	λεπίδες (πλάτ.>1 έκ.)	λεπίδες (πλάτ.≤1 έκ.)	N=	%
> ¾	2	1	-	3	5,9
< ¾	1	2	-	3	5,9
ἀπὼν	6	37	2	45	88,2
ΣΥΝΟΛΟ	9	40	2	51	100
Β. ΤΥΠΟΣ	φολίδες	λεπίδες (πλάτ.>1εκ.)	λεπίδες (πλάτ.≤1εκ.)	N=	%
ὑφὴ κιμωλίας	3	1	-	4	7,9
λεπτὸς	2	-	2	3,9	
ἀπὼν	6	37	2	45	88,2
ΣΥΝΟΛΟ	9	40	2	51	100

I.iii. Ὑπόβαθρα

Οἱ κατηγορίες τῶν ὑποβάθρων εἶναι οἱ ἑξῆς: λεπίδες (πλάτ. >1 ἑκ.) καὶ μικρολεπίδες (πλάτ. ≤1 ἑκ.), φολίδες καὶ λεπιδόμορφες φολίδες καὶ ἕνα θραῦσμα, πιθανῶς φολιδοθραῦσμα (πίν. 5).

Πίνακας 5. Κατηγορίες ὑποβάθρων.

ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ ΥΠΟΒΑΘΡΟΥ	N=	%
φολίδες	3	5,9
λεπιδόμορφες φολίδες	5	9,8
λεπίδες (πλάτ. >1 ἑκ.)	40	78,4
λεπίδες (πλάτ. ≤1 ἑκ.)	2	3,9
φολιδοθραύσμα (;)	1	2
ΣΥΝΟΛΟ	51	100

Οἱ ὀλιγάριθμες φολίδες καὶ λεπιδόμορφες φολίδες εἶναι μικρῶν διαστάσεων, ἀποσπάσθηκαν μὲ ἄμεση ἢ ἔμμεση κρούση κατὰ τὴν προετοιμασία καὶ σχηματοποίηση τῶν πυρήνων λεπίδων καὶ δὲν ἀποτελοῦν προϊόντα ξεχωριστῆς ἁλυσίδας παραγωγῆς.

Οἱ λεπίδες ἀποτελοῦν τὴν πιὸ πολυπληθὴ κατηγορία (4/5 τοῦ συνόλου)[6].

Παράγονται μὲ τὴν τεχνικὴ τῆς ἔμμεσης ἐπίκρουσης καὶ τῆς πίεσης, μὲ ἀφαίρεση τοῦ προεξέχοντος γείσου καὶ ἀντιπροσωπεύουν τὴ φάση τῆς ἐξαγωγῆς ὑποβάθρων μὲ προκαθορισμένη μορφή. Στὴν πλειονότητά τους ἔχουν παράλληλες πλευρές, ἐπίπεδη κατατομή, ἀσυνεχὴ διατομή, μικροὺς ἕως κανονικοὺς βολβοὺς καὶ κάτω ἄκρο ἐλλειπτικοῦ περιγράμματος (πίν. 6, Α.-Δ.).

Τὴν ἐφαρμογὴ τῆς τεχνικῆς τῆς πίεσης στὴν παραγωγὴ αὐτῆς τῆς κατηγορίας ὑποβάθρου καταδεικνύουν τὰ ἀβαθῆ ἀρνητικὰ ἀπὸ τὴν ἀπόσπαση πολὺ μικρῶν φολίδων γιὰ τὸν σχηματισμὸ τῆς κορυφῆς (λεπίδες ὁδηγοὶ) καὶ ἡ κεντροφερὴς ἐπεξεργασία στὴν ἄνω ὄψη τῆς ταμπλέτας. Ἡ τεχνικὴ αὐτὴ ἐπιτρέπει τὸν ἀκριβὴ ἔλεγχο τῆς φορᾶς τῆς ἀσκούμενης δύναμης, ἐξασφαλίζοντας τὴν ἐλεγχόμενη κατάτμηση τῶν πυρήνων καὶ ἡ ἐφαρμογή της ὁδήγησε σταδιακὰ στὴν οἰκονομικώτερη καὶ ἀποδοτικώτερη παραγωγή, ἡ ὁποία, στὴν περιοχὴ τοῦ Αἰγαίου, ἔφθασε στὸ ἀπόγειό της κατὰ τὴν Πρώιμη ἐποχὴ τοῦ Χαλκοῦ.

Ἡ ἀποσπασματικὴ διατήρηση τῶν ὑποβάθρων, στὸ σύνολό τους, δὲν ἐπιτρέπει τὸν ἀκριβὴ προσδιορισμὸ τοῦ μέσου ὅρου τοῦ ἀρχικοῦ τους μήκους, ὁ ὁποῖος ὑπολογίσθηκε ἀναγκαστικὰ βάσει τῶν διαστάσεων τῶν ὀλιγάριθμων ἀκέραιων τεχνέργων, τὰ ὁποῖα ἀποτελοῦν τὸ 23,5% τοῦ συνόλου (πίν. 7, 8). Στόν πίνακα 9 παρουσιάζονται οἱ μέγιστες, οἱ ἐλάχιστες τιμὲς καὶ ὁ μέσος ὅρος καὶ τῶν διαστάσεων καὶ τοῦ βάρους, ἀνὰ κατηγορία ὑποβάθρου καὶ ἀνεξαρτήτως βαθμοῦ διατήρησης.

6. Στὸν κεντρικὸ ἠπειρωτικὸ κορμὸ τοῦ Αἰγαίου, κατὰ τὴ Νεολιθικὴ καὶ τὴν Πρώιμη ἐποχὴ τοῦ Χαλκοῦ, οἱ λεπίδες ἀποτελοῦν περίπου τὰ 2/3 τῶν ὑποβάθρων.

Πίνακας 6, Α.-Β.-Γ.-Δ. Ἐπιμέρους μορφολογικὰ χαρακτηριστικὰ λεπίδων.

Α. ΜΟΡΦΟΛΟΓΙΑ ΠΛΕΥΡΩΝ	λεπίδες (πλάτ. >1 ἑκ.)	λεπίδες (πλάτ. ≤1 ἑκ.)	N =	(%)
παράλληλες	30	1	31	73,8
ἀποκλίνουσες	7	0	7	16,7
συγκλίνουσες	3	1	4	9,5
ἀκανόνιστες	0	0	0	0
ΣΥΝΟΛΟ	40	2	42	100
Β. ΚΑΤΑΤΟΜΗ				
ἐπίπεδη	20	2	22	52,4
κυρτὴ	11	0	11	26,2
συστρεφόμενη	7	0	7	16,6
κυρτὴ καὶ συστρεφόμενη	2	0	2	4,8
ΣΥΝΟΛΟ	40	2	42	100
Γ. ΔΙΑΤΟΜΗ				
ἀσυνεχὴς	20	1	21	50
συνεχὴς πολυεδρικὴ ἀσύμμετρη	2	0	2	4,8
συνεχὴς τραπεζοειδὴς ἀσύμμετρη	13	1	14	33,3
συνεχὴς τραπεζοειδὴς συμμετρικὴ	0	0	0	0
συνεχὴς τριγωνικὴ ἀσύμμετρη	4	0	4	9,5
συνεχὴς τριγωνικὴ συμμετρικὴ	1	0	1	2,4
ΣΥΝΟΛΟ	40	2	42	100
Δ. ΠΕΡΙΓΡΑΜΜΑ ΚΑΤΩ ΑΚΡΟΥ				
ἄγνωστο	15	2	17	40,5
ἐλλειπτικὸ	19	0	19	45,2
γωνιῶδες	6	0	6	14,3
ΣΥΝΟΛΟ	40	2	42	100

Πίνακας 7. Βαθμὸς διατήρησης ἀνὰ κατηγορία ὑποβάθρου.

ΒΑΘΜΟΣ ΔΙΑΤΗΡΗΣΗΣ	φολίδες	λεπ/φες φολίδες	λεπίδες (πλάτ. >1 ἑκ.)	λεπίδες (πλάτ. ≤1 ἑκ.)	N =	%
ἀδιάγνωστο	1	1	1	-	3	5,9
ἀκέραιο	1	2	9	-	12	23,5
μεσαῖο	-	-	4	-	4	7,8
μεσαῖο καὶ ἄνω	-	-	6	2	8	15,7
μεσαῖο καὶ κάτω	-	2	18	-	20	39,3
ἄνω	-	-	1	-	1	1,9
κάτω	2	-	1	-	3	5,9
ΣΥΝΟΛΟ	4	5	40	2	51	100

Πίνακας 8. Μέσος ὅρος διαστάσεων ἀκέραιων ὑποβάθρων.

ΔΙΑΣΤΑΣΕΙΣ Μ.Ο. (ἑκ.)	φολίδες	λεπ/φες φολίδες	λεπίδες (πλάτ. >1 ἑκ.)	λεπίδες (πλάτ. ≤1 ἑκ.)
μῆκος	2,9	3,3	5,4	-
πλάτος	2,2	1,5	1,4	-
πάχος	0,55	0,4	0,3	-

Πίνακας 9. Μέγιστες, ἐλάχιστες διαστάσεις καὶ μέσος ὅρος διαστάσεων καὶ βάρους ἀνὰ κατηγορία ὑποβάθρου.

ΔΙΑΣΤΑΣΕΙΣ Μ.Ο. (ἑκ.)	μῆκος	πλάτος	πάχος	βάρος	μῆκος	πλάτος	πάχος	βάρος
	λεπίδες (πλάτ. >1 ἑκ.)				λεπίδες (πλάτ. ≤1 ἑκ.)			
ἐλάχιστο	1,6	1,1	0,2	0,6	2,95	0,95	0,2	0,7
μέγιστο	7,7	2,6	0,65	8,6	4	1	0,25	1
μέσος ὅρος	4,44	1,54	0,33	2,7	3,48	0,98	0,23	0,85
	φολίδες				λεπιδόμορφες φολίδες			
ἐλάχιστο	2	1,4	0,25	0,7	2,75	1,1	0,3	1,1
μέγιστο	2,9	2,35	0,55	3,9	4	2,35	0,6	3,8
μέσος ὅρος	2,45	1,9	0,4	2,3	3,36	1,67	0,4	2,16

Ἀπὸ τὴν παρατήρηση τῆς τυπολογίας τῆς φτέρνας, ἀνεξαρτήτως κατηγορίας ὑποβάθρου, διαπιστώνεται ὅτι οἱ πιὸ συνήθεις τύποι εἶναι ἡ λεία, ποὺ παράγεται μὲ τὴν ἐφαρμογὴ πίεσης σὲ ἕνα ἐπίπεδο καὶ λεῖο τμῆμα τοῦ ἐπιπέδου τοῦ πυρήνα[7], καὶ ἡ στιγμοειδής. Τὰ παραδείγματα διεδρικῆς καὶ πολυεδρικῆς μορφολογίας καταδεικνύουν τὴν προετοιμασία τοῦ ἐπιπέδου τοῦ πυρήνα καὶ εἶναι ποσοτικὰ περιορισμένα (πίν. 10).

Πίνακας 10. Μορφολογία φτέρνας ἀνὰ κατηγορία ὑποβάθρου.

ΤΥΠΟΣ ΦΤΕΡΝΑΣ	φολίδες	λεπιδόμορφες φολίδες	λεπίδες	N =	(%)	%
φλοιώδης	0	1	0	1	3,2	2
λεία	1	2	20	23	74,2	45,1
διεδρικὴ	0	0	2	2	6,4	3,9
πολυεδρικὴ	0	0	1	1	3,2	2
στιγμοειδὴς	1	0	3	4	13	7,8
ΣΥΝΟΛΟ	2	3	26	31	100	60,8

7. Pélegrin 1984, 48.

I.iv. Ἐργαλεῖα

Ἀπὸ τὶς ποσοτικὲς ἀναλύσεις προκύπτει ὅτι τὰ 8/9 τῶν ὑποβάθρων χρησιμοποιήθηκαν ὡς ἐργαλεῖα μὲ τὴν αὐστηρὴ καὶ τὴν εὐρύτερη ἔννοια τοῦ ὅρου (*senso strictu* καὶ *senso latu* ἀντίστοιχα) (πίν. 11).

Πίνακας 11. Τύπος ἐπεξεργασίας ἀνὰ κατηγορία ὑποβάθρου.

ΤΥΠΟΙ ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑΣ	ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ ΥΠΟΒΑΘΡΟΥ				
	λεπιδόμορφες φολίδες καὶ φολίδες	λεπίδες (πλάτ. >1 ἑκ.)	λεπίδες (πλάτ. ≤1 ἑκ.)	N =	%
μὲ ἐπεξεργασία	0	15	0	15	29,4
χωρὶς ἐπεξεργασία	0	5	0	5	9,8
ἴχνη χρήσης	5	19	2	26	51
σφηνίσκοι	4	1	0	5	9,8
ΣΥΝΟΛΟ	9	40	2	51	100

Τὰ ὑπόβαθρα μὲ μακροΐχνη χρήσης στὶς φυσικὲς ὀξεῖες κόψεις καὶ ἀπολήξεις, ἀντιστοιχοῦν σὲ ὅλους τοὺς τύπους τῶν ὑποβάθρων, ποὺ βρέθηκαν στὸν Ἀποθέτη ἀλλὰ κυρίως σὲ λεπίδες. Τὰ ἐργαλεῖα *senso strictu* ἀποτελοῦν σχεδὸν τὸ 1/4 τοῦ συνόλου καὶ μορφοποιήθηκαν ἀποκλειστικὰ σὲ ὑπόβαθρο λεπίδας (πίν. 12 καὶ σχέδ. 4).

Παρατηρήθηκε ὅτι ἡ διαμόρφωση τῆς ἐπεξεργασίας ἄλλοτε εἶχε στόχο τὴν παραγωγὴ κοφτερῶν ἀκμῶν καὶ ἄλλοτε τὴ στόμωσή τους, ἡ ὁποία ἐπιτυγχανόταν μέσω ἀπότομων κατακόρυφων ἀφαιρέσεων (κολοβώσεις). Οἱ πιθανὲς τεχνικὲς ποὺ ἐφαρμόσθηκαν γιὰ τοὺς σκοποὺς αὐτοὺς εἶναι τῆς ἔμμεσης κρούσης μὲ χρήση μαλακοῦ κρουστήρα καὶ τῆς πίεσης.

Πίνακας 12. Ἐργαλεῖα μὲ ἐπεξεργασία.

ΤΥΠΟΣ ΕΡΓΑΛΕΙΟΥ	N =	(%)	%
γλυφίδες	1	6,6	1,96
μὲ κολοβώσεις	3	20	5,88
μὲ ἐγκοπὴ/-ὲς	4	26,7	7,84
μὲ πλευρικὴ ἐπεξεργασία	7	46,7	13,72
ΣΥΝΟΛΟ	15	100	29,4

Στὴ συντριπτικὴ πλειονότητά τους φέρουν πλευρικὴ ἐπεξεργασία στὴ μία ἢ καὶ στὶς δύο πλευρές, σὲ ἕνα ἢ περισσότερα σημεῖα, ἐνῶ διακρίθηκαν ὀλιγάριθμα παραδείγματα μὲ ἐγκοπή/-ές. Τὰ μορφολογικὰ στερεότυπα ἐργαλεῖα μὲ χαρακτηριστικὴ ἐπεξεργασία ἀφοροῦν σὲ λίγες λεπίδες μὲ κολόβωση καὶ μία γλυφίδα. Τὸ 5,9% φέρει ἔντονες ἀποτριβὲς χρήσης, οἱ ὁποῖες δηλώνονται στὰ σχέδια μὲ σειρὲς στιγμῶν. Τὰ ἐπιμέρους χαρακτηριστικὰ τῆς ἐπεξεργασίας (περίγραμμα, διάταξη, ἔκταση, μορφολογία, θέση, γωνία) διαμορφώνονται σύμφωνα μὲ τὸν λειτουργικὸ σκοπὸ καὶ συνδέονται μὲ ἐξειδικευμένες τεχνικὲς δραστηριότητες, ὅπως κοπὴ καὶ χάραξη, ἡ ἀνίχνευση τῶν ὁποίων ἀπαιτεῖ εἰδικὴ ἀνάλυση (functional analysis).

Ἡ προτίμηση στὶς λεπίδες, εἶναι προφανής. Ἀπὸ τὴ συγκριτικὴ ἐξέταση τοῦ βαθμοῦ τῆς διατήρησής τους ἀνὰ τύπο ἐπεξεργασίας κατέστη σαφὲς ὅτι τὸ 21,4% ἀνεξαρτήτως τύπου ἐπεξεργασίας εἶναι ἀκέραιες (πίν. 13).

Πίνακας 13. Λεπίδες: τύπος ἐπεξεργασίας ἀνὰ βαθμὸ διατήρησης.

ΔΙΑΤΗΡΗΣΗ λεπίδες (πλάτ. >1 έκ.)						
ΤΥΠΟΙ ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑΣ	ἀκέραιο μήκους	1/3 ἀρχικοῦ μήκους	2/3 ἀρχικοῦ	ἀδιάγνωστο	N =	%
μὲ ἐπεξεργασία	3	1	11	-	15	37,5
χωρὶς ἐπεξεργασία	1	1	3	-	5	12,5
ἴχνη χρήσης	5	4	10	-	19	47,5
σφηνίσκοι	-	-	-	1	1	2,5
ΣΥΝΟΛΟ	9	6	24	1	40	100
	ΔΙΑΤΗΡΗΣΗ λεπίδες (πλάτ. ≤1 έκ.)					
ΤΥΠΟΙ ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑΣ	ἀκέραιο μήκους	1/3 ἀρχικοῦ μήκους	2/3 ἀρχικοῦ	ἀδιάγνωστο	N =	%
ἴχνη χρήσης	-	-	2	-	2	100
ΣΥΝΟΛΟ	-	-	2	-	2	100

Εἰδικώτερα, ἀπὸ τὴν ἐξέταση τῶν ἴδιων πεδίων στὶς ἕξι λεπίδες, ποὺ συγκολλῶνται, δὲν προέκυψαν καθοριστικὰ συμπεράσματα. Διαπιστώθηκε ὅτι μὲ ἐξαίρεση μία ἀκέραιη (Δ 772-Δ 773), οἱ ὑπόλοιπες σώζουν τὰ 2/3 τοῦ ἀρχικοῦ τους μήκους. Ἀναφορικὰ μὲ τοὺς τύπους ἐπεξεργασίας βλ. πίν. 16.

Ἀπό τὴ σύγκριση τοῦ μέσου ὅρου τοῦ πλάτους καὶ τοῦ πάχους ὅλων τῶν λεπίδων ἀνὰ τύπο ἐπεξεργασίας, προκύπτει ὅτι οἱ ἐπεξεργασμένες ἔχουν κατὰ μέσο ὅρο μεγαλύτερο πλάτος καὶ πάχος (πίν. 14). Τὸ γεγονὸς αὐτὸ ἐκφράζει τὴ συνειδητὴ ἐπιλογὴ πλατύτερων καὶ παχύτερων λεπίδων γιὰ τὴν περαιτέρω μορφοποίησή τους σὲ ἀνθεκτικώτερα τέχνεργα.

Πίνακας 14. Μέσος ὅρος πλάτους καὶ πάχους λεπίδων ἀνὰ τύπο ἐπεξεργασίας.

ΛΕΠΙΔΕΣ	Μ.Ο. ΠΛΑΤΟΥΣ	Μ.Ο. ΠΑΧΟΥΣ
(πλάτ.>1εκ.)	(έκ.)	(έκ.)
ἐπεξεργασμένες	1,7	0,4
ἀνεπεξέργαστες	1,54	0,25
ἴχνη χρήσης	1,5	0,3
ΛΕΠΙΔΕΣ	Μ.Ο. ΠΛΑΤΟΥΣ	Μ.Ο. ΠΑΧΟΥΣ
(πλάτ.≤1εκ.)	(έκ.)	(έκ.)
ἴχνη χρήσης	0,95	0,2

Οἱ σφηνίσκοι, ἐργαλεῖα *a posteriori*, βρίσκονται κυρίως σὲ δεύτερο στάδιο ἐκμετάλλευσης καὶ συνήθως παρουσιάζουν ἐκτεταμένη μονοπρόσωπη φθορά (σχέδ. 5 καὶ 1: Δ 741, Δ 782). Ἡ θέση τῶν ἀποσχίσεων δείχνει ὅτι χρησιμοποιήθηκαν γιὰ σταθερότητα σὲ ἐργασίες μὲ ἐφαρμογὴ ἄμεσης ἀμφιπολικῆς κρούσης καὶ ἡ χρήση τους θεωρεῖται ἀντίστοιχη τῆς σμίλης καὶ τῆς σφήνας. Οἱ ἀρχικοὶ φορεῖς εἶναι συνήθως οἱ φολίδες, δηλαδὴ τὰ πιὸ ἀνθεκτικά, στὸν κατὰ μῆκος ἄξονα, ὑπόβαθρα.

ΙΙ. Η ΔΙΑΣΠΟΡΑ ΤΩΝ ΤΕΧΝΕΡΓΩΝ

Ἀπὸ τὴν κατανομὴ τῶν ἀποκρουσμάτων ἀνὰ ὁμάδες καὶ βάθη δὲν προκύπτει καμμία ἰδιαίτερη συγκέντρωση, οὔτε ἀξιόλογες διαφοροποιήσεις μεταξὺ τῶν συχνοτήτων τῆς παρουσίας τους στὸν λάκκο (πίν. 15).

Πίνακας 15. Διασπορὰ ἀποκρουσμάτων ἀνὰ ὁμάδα καὶ βάθος.

ΟΜΑΔΑ		ΒΑΘΟΣ (μ.)	N =	%	ΑΡ. ΚΑΤΑΛΟΓΟΥ	ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ
Ἐπιφανειακὸ		0,90-1	2	3,51	Δ 726, Δ 727	Δ 726: ἐξωτερικὰ δυτικοῦ τοίχου Δ 727: ἐξωτερικὰ νότιου τοίχου
26		0,92-1,08	2	3,51	Δ 728, Δ 729	μαζὶ μὲ ὄστρακα πρόχου Κ 2190
Κ3		1-1,14	2	3,51	Δ 730, Δ 731	μαζὶ μὲ μικρογραφικὸ ἀμφορίσκο 2072
39,5	39	1,27-1,41	2	3,51	Δ 732, Δ 734	νότιο τμῆμα
39,7		1,16-1,42	2	3,51	Δ 733, Δ 754	κεντρικὸ τμῆμα
39,8		1,40-1,55	1	1,75	Δ 735	νότιο τμῆμα
39,9		1,55-1,85	8	14,04	Δ 736, Δ 737, Δ 738, Δ 739, Δ 740, Δ 741, Δ 743, Δ 744, Δ 745,	Δ 736, Δ 737, Δ 738, Δ 739, Δ 740, Δ 741: νότιο τμῆμα Δ 743, Δ 744, Δ 745: ΒΑ γωνία νότιου τμήματος
39,10		1,85-2,05	6	10,53	Δ 742, Δ 746, Δ 747, Δ 748, Δ 749, Δ 750	νότιο τμῆμα
101/ 101-102		1,00-1,15	3	5,26	Δ 755, Δ 756, Δ 757	——
102		1,00-1,15	1	1,75	Δ 758	——
104		1,00-1,15	1	1,75	Δ 759	——
108		1,15-1,27	1	1,75	Δ 760	——
112		1,27-1,40	2	3,51	Δ 761, Δ 762	——
113		1,40-1,50	1	1,75	Δ 763	——
114		1,19-1,27	6	10,53	Δ 764, Δ 765, Δ 766,	Δ 764, Δ 765, Δ 766, Δ 767,
					Δ 767, Δ 768, Δ 769	Δ 768: βρέθηκαν συγκεντρωμένα
115		1,15-1,27	1	1,75	Δ 770	νότιο τμῆμα
117		1,25-1,38	1	1,75	Δ 751	——
119		1,40-1,52	2	3,51	Δ 771, Δ 772	——
121		1,52-1,60	1	1,75	Δ 752	βόρειο τμῆμα
122		1,52-1,60	3	5,26	Δ 773, Δ 774	——
125		1,44-1,52	1	1,75	Δ 775	——
131		1,34-1,55	1	1,75	Δ 776	——
136		1,56-1,70	1	1,75	Δ 777	——
158		1,64-1,98	2	3,51	Δ 778, Δ 779	——
162		1,77-2,00	1	1,75	Δ 780	——
163		1,77-2,00	1	1,75	Δ 781	——
167		1,77-2,00	1	1,75	Δ 753	——
168		2,00-2,09	1	1,75	Δ 782	——
ΣΥΝΟΛΟ			57	100		

Στὸν πίνακα 16 παρουσιάζονται τὰ δώδεκα ἀποκρούσματα, ποὺ συγκολλῶνται ἀνὰ δύο καὶ ἀντιστοιχοῦν σὲ ἕξι λεπίδες. Τὰ ἀνασκαφικὰ δεδομένα ἔδειξαν ὅτι, μὲ ἐξαίρεση μία λεπίδα (Δ751 καὶ Δ774), τὰ κομμάτια τῆς ὁποίας βρέθηκαν μὲ διαφορὰ βάθους τουλάχιστον 14 ἑκ. τὸ ἕνα ἀπὸ τὸ ἄλλο, οἱ ὑπόλοιπες λεπίδες εἶχαν τὰ συνακόλουθα κομμάτια τους στὰ ἴδια βάθη, ἂν ὄχι καὶ στὶς ἴδιες θέσεις-ὁμάδες (βλ. καὶ Συμπεράσματα).

Πίνακας 16. Διασπορὰ συνακόλουθων ἀνὰ ὁμάδα καὶ βάθος.

ΟΜΑΔΑ	ΒΑΘΟΣ (μ.)	N=	%	ΑΡ. ΚΑΤΑΛΟΓΟΥ	ΤΥΠΟΣ ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑΣ	ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ	ΣΧΕΔΙΑ
39,5	1,27-1,41	1	1,75	Δ732	μὲ ἐπεξεργασία	νότιο τμῆμα	4
115	1,15-1,27	1	1,75	Δ770		δυτικὸ ἄκρο βόρειας πλευρᾶς	
39,9 (78)	1,55-1,85	2	1,75	Δ743, Δ745	μὲ ἐπεξεργασία	ΒΑ γωνία νότιου τμήματος	4
117	1,25-1,38	1	1,75	Δ751	ἴχνη χρήσης	ΒΑ γωνία βόρειου τμήματος	3
122	1,52-1,60	1	1,75	Δ774		κεντρικὰ βόρειου τμήματος	
101	1,00-1,15	2	1,75	Δ755, Δ756	χωρὶς ἐπεξεργασία	βόρειο τμῆμα	2
101	1,00-1,15	1	1,75	Δ757	μέ ἐπεξεργασία	βόρειο τμῆμα	4
102	1,00-1,15	1	1,75	Δ758		κάτω ἀπὸ ὁμάδα 101	
119	1,40-1,52	1	1,75	Δ772	ἴχνη χρήσης	κεντρικὰ βόρειου τμήματος	3
122	1,52-1,60	1	1,75	Δ773			
ΣΥΝΟΛΟ ΑΠΟΚΡΟΥΣΜΑΤΩΝ		12	21				
ΣΥΝΟΛΟ ΤΕΧΝΕΡΓΩΝ		6	10,5				

ΙΙΙ. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Τὰ τέχνεργα τοῦ ἀποκρουσμένου λίθου ἀπὸ τὸν Ἀποθέτη συνιστοῦν ἕνα σύνολο μὲ τὰ τυπικὰ γνωρίσματα τῶν λιθοτεχνιῶν τῆς Τελικῆς Νεολιθικῆς καὶ τῆς Πρώιμης ἐποχῆς τοῦ Χαλκοῦ, προερχόμενων ἀπὸ θέσεις στὶς ἀνατολικὲς ἠπειρωτικὲς ἀκτὲς καὶ στὸ ἀνατολικὸ τμῆμα τῆς ἠπειρωτικῆς ἐνδοχώρας τοῦ Αἰγαίου.

Εἰδικώτερο χαρακτηριστικὸ γνώρισμα τῶν λιθοτεχνιῶν αὐτοῦ τοῦ χρονολογικοῦ φάσματος ἀποτελεῖ ἡ εὐρύτατη χρήση ὑποβάθρων χωρὶς περαιτέρω συστηματικὴ διαμόρφωση. Ἡ προτίμηση στὸν ὀψιανὸ ἀποδίδεται στὴν καταλληλότητά του γιὰ ἕνα εὖρος χρήσεων (κοπή, χάραξη, διάτρηση), συνδυαστικὰ μὲ τὸ γεγονὸς ὅτι ἦταν γεωγραφικά, καὶ πιθανώτατα καὶ οἰκονομικά, προσιτός.

Ἡ λιθοτεχνία τοῦ Ἀποθέτη χαρακτηρίζεται ἀπὸ ὑψηλὴ συχνότητα λεπίδων μὲ διευρυμένη χρήση τῶν φυσικῶν ἀνεπεξέργαστων κόψεών τους, χαμηλὸ ποσοστὸ ἐργαλείων *senso strictu* μὲ μικρὸ βαθμὸ ἐπεξεργασίας καὶ πενιχρότατο φάσμα μορφολογικὰ στερεότυπων ἐργαλείων. Τὰ ἴδια χαρακτηριστικὰ παρατηρήθηκαν καὶ στὰ ἀντίστοιχα εὑρήματα ἀπὸ τοὺς τάφους τοῦ Τσέπι[8] καὶ δὲν τεκμηριώθηκε σὲ καμμία περίπτωση, μέχρι σήμερα, δυνατότητα συναρμολόγησης τῶν ὀψιανῶν ἀπὸ τοὺς τάφους μὲ τοὺς ὀψιανοὺς τοῦ Ἀποθέτη.

Τὰ μορφομετρικὰ χαρακτηριστικὰ τῶν λεπίδων δείχνουν ὅτι πρόκειται γιὰ προϊόντα ἐξειδικευμένης παραγωγῆς, χωρὶς αὐτὸ νὰ ὑποδηλώνει ἀπαραιτήτως τὴν ἐμπλοκὴ τεχνιτῶν πλήρους ἀπασχόλησης[9], κατὰ τὸ διάστημα μιᾶς μεταβατικῆς περιόδου[10], ποὺ ὁδήγησε σταδιακὰ στὴ γένεση τῆς πρώιμης ἀστικοποίησης. Ἡ σπανιότητα τῶν μετάλλινων τεχνέργων στὸ Τσέπι, ὅπως καὶ στοὺς σύγχρονούς του οἰκισμούς, ἐξηγεῖ ἱκανοποιητικὰ τὴν εὐρύτατη χρήση αὐτῶν τῶν ὑποβάθρων.

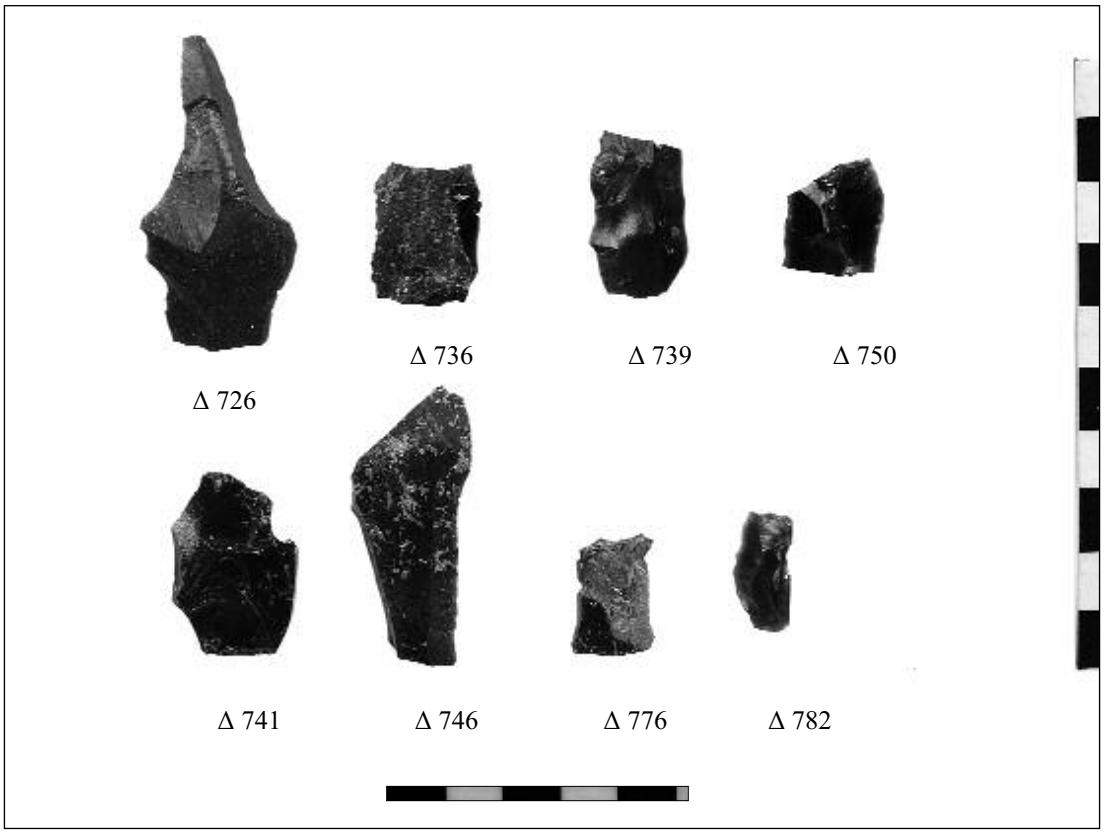
Ἡ ἀπόρριψη τῶν ὀψιανῶν στὸν λάκκο σχετίζεται μὲ τὴν πιὸ πρόσφατη χρήση τους. Δὲν μπορεῖ νὰ ἀποδειχθεῖ, ἐὰν αὐτὴ συνδέεται ἀπαραίτητα καὶ μὲ τὶς ἄλλες κατηγορίες εὑρημάτων, ποὺ βρέθηκαν ἐκεῖ. Ἡ ἀναζήτηση τῆς συμβολικῆς ἢ τῆς πρακτικῆς μὲ συμβολικὲς προεκτάσεις χρήσης ἢ χρήσεών τους (functional-symbolic[11]), ὅπως καὶ ἡ ἐπαλήθευση βάσιμων υποθέσεων[12] παραμένει οὐσιαστικὰ δυσχερής.

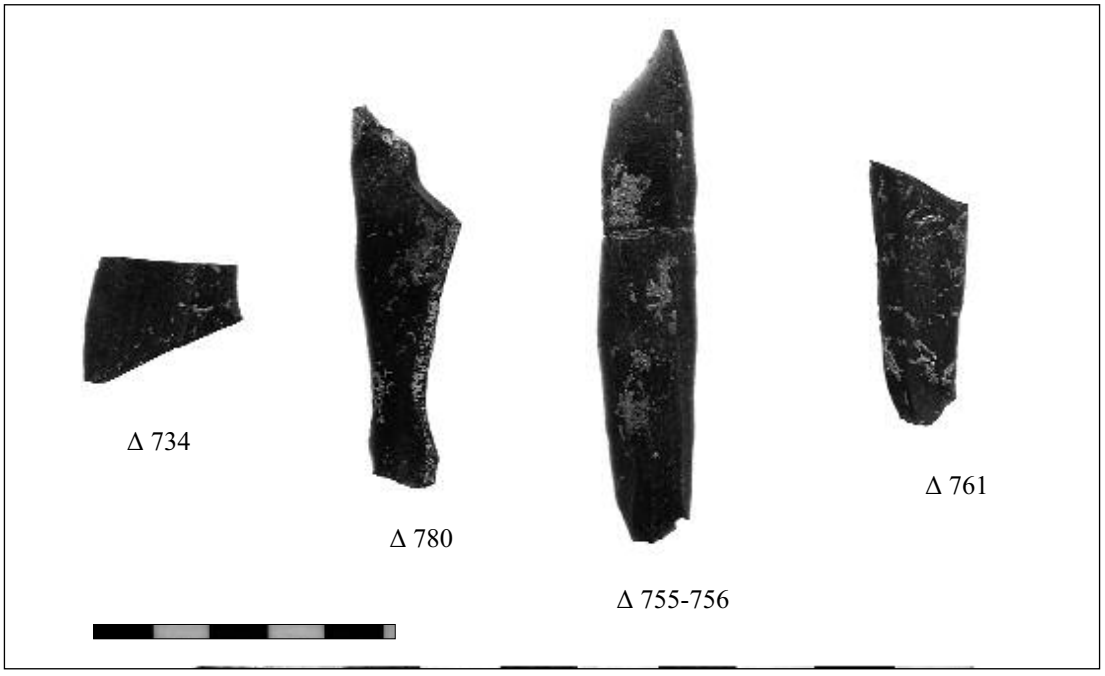
Ἡ ἀπόρριψη, ἡ μόνιμη κράτησή τους στὸν λάκκο καὶ ἡ ἀχρήστευση κάποιων, δείχνει ὅτι δὲν ἔπρεπε μὲ κανένα τρόπο νὰ χρησιμοποιηθοῦν ξανά![13] Εἶναι λογικὸ νὰ ὑποτεθεῖ, ὅτι σύμφωνα μὲ τὶς πεποιθήσεις τῆς συγκεκριμένης κοινότητας, τὰ ἀντικείμενα αὐτὰ κατέληξαν στὸν Ἀποθέτη –ὅπως καὶ τὸ σύνολο τοῦ περιεχομένου του– ἐξαιτίας ἑνὸς ἄγνωστου σὲ ἐμᾶς κώδικα[14], δεδομένου ὅτι κάποια θὰ μποροῦσαν κάλλιστα νὰ παραμείνουν σὲ χρήση.

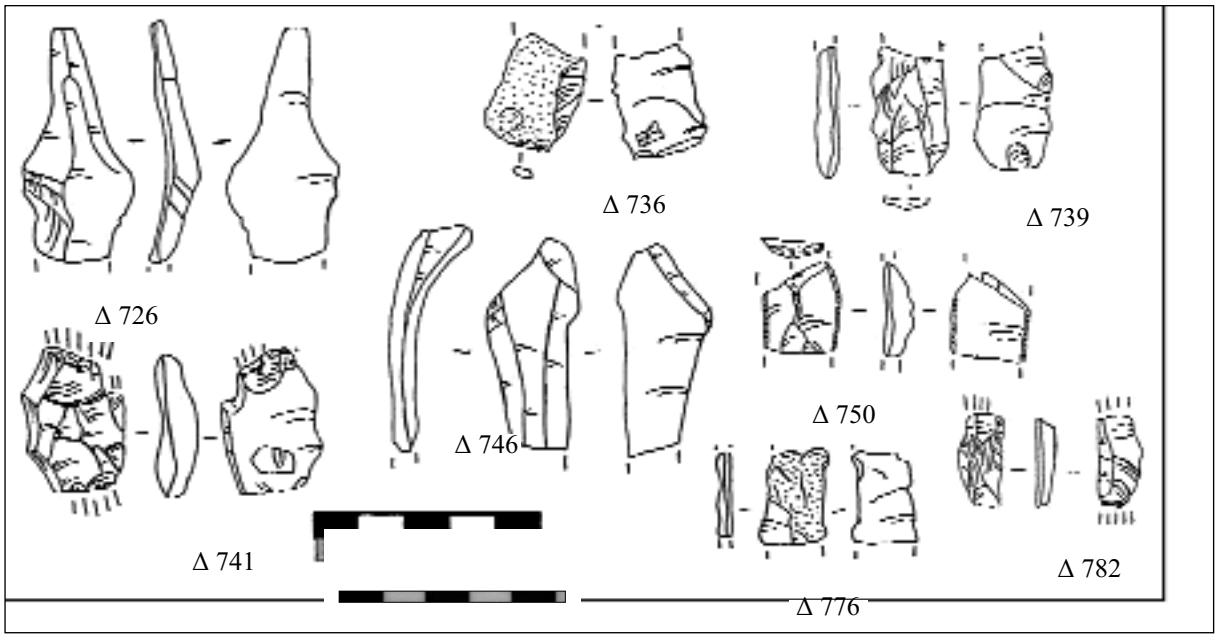
Ἔχει διευκρινισθεῖ ὅτι ὁ λάκκος μετὰ τὴν πλήρωσή του παρέμεινε ακάλυπτος[15]. Ἀποκλείοντας ὁποιαδήποτε μεταγενέστερη ἀνθρωπογενὴ παρέμβαση, οἱ ὀψιανοὶ εἶναι πιθανὸ καὶ δυνατὸ νὰ ἐπηρεάσθηκαν σὲ κάποιο βαθμὸ ἀπὸ τὴ δράση φυσικῶν παραγόντων. Τόσο τὰ ὄμβρια ὕδατα ὅσο καὶ τὰ ὕδατα τοῦ Σκόρπιου Ποταμιοῦ θὰ μποροῦσαν νὰ μεταβάλουν τὴν κατάσταση καὶ ἴσως καὶ τὴ θέση κάποιων (ταφονομικοὶ παράγοντες). Εἰδικώτερα, ἀπὸ τὴν ἐξέταση τῆς διασπορᾶς τῶν συνακόλουθων τμημάτων τῶν ἕξι λεπίδων, ποὺ συγκολλῶνται, ἀποδεικνύεται ὅτι ὅλες βρέθηκαν θραυσμένες στὰ δύο, σχεδὸν πάντα μὲ τὸ ἕνα κομμάτι δίπλα στὸ ἄλλο. Εἶναι πιθανὸ ὅτι ἔσπασαν μέσα στὸν λάκκο καὶ γι' αὐτὸ ἡ διασπορὰ τῶν συναρμολογούμενων κομματιῶν εἶναι μικρὴ ἀλλὰ δὲν μπορεῖ νὰ ἀποκλεισθεῖ καὶ τὸ ἐνδεχόμενο νὰ μεταφέρθηκαν καὶ νὰ ρίφθηκαν θραυσμένες (βλ. περίπτωση λεπίδας ἀπὸ τὸ τετράγωνο 20 ἐντὸς τοῦ Νεκροταφείου Τσέπι[16]).

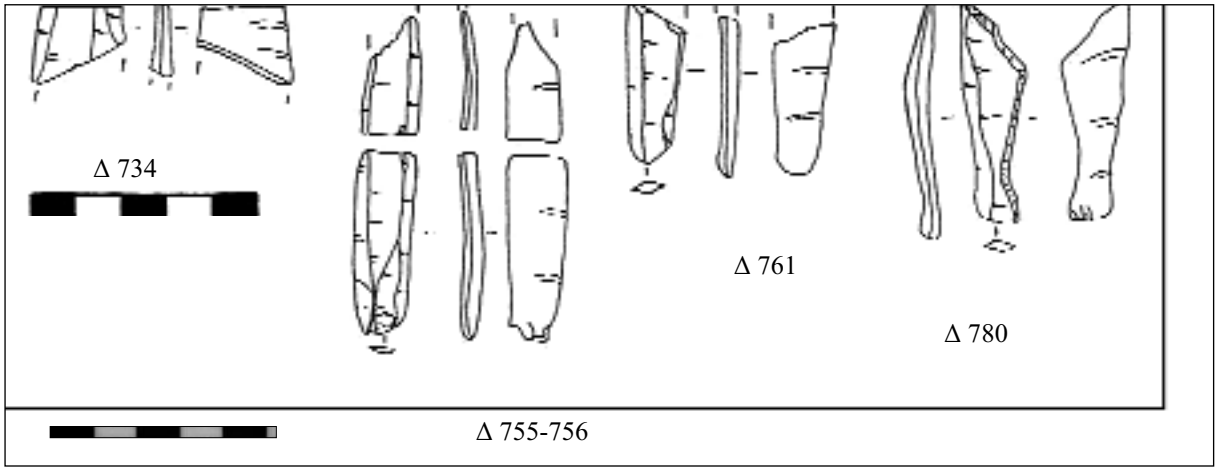
8. Παντελίδου Γκόφα 2005, 55, 75, 83, 90, 157, 175, 188.
9. Torrence 1979, 84.
10. Βλ. κεφάλαιο: Χρονολόγηση.
11. Taçon 1991, 205.
12. Carter 1994, 136-137.
13. Πρβλ. Τσούντας 1898, 168.
14. Βλ. Τζαχίλη 1990,14-15.
15. Βλ. κεφάλαιο: Ἐπίχωση Λάκκου.
16. Παντελίδου Γκόφα 2011, 7, εἰκ.12γ.

Δ 726
Δ 736
Δ 739
Δ 750
Δ 741
Δ 746
Δ 776
Δ 782

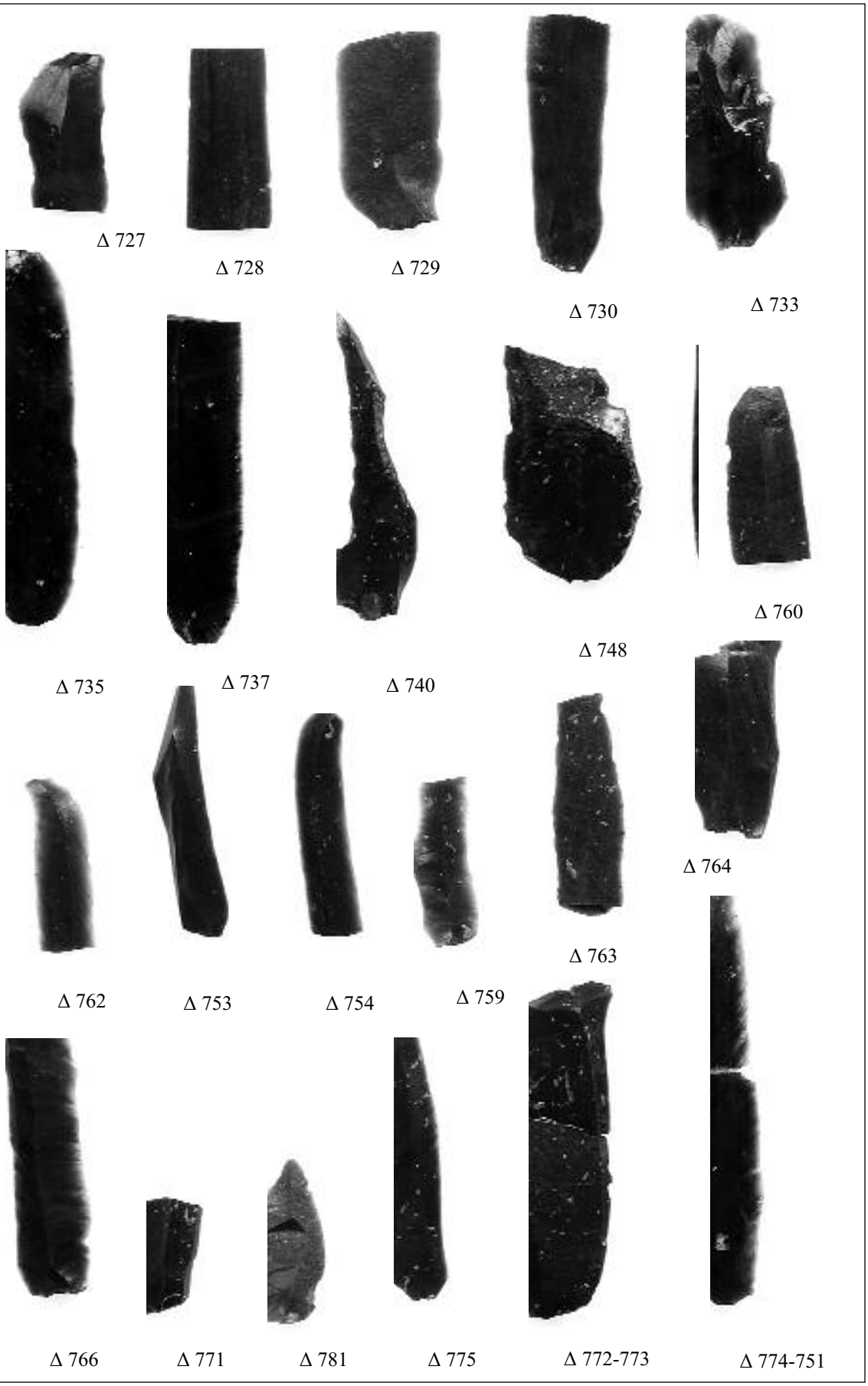

Δ 734
Δ 780
Δ 755-756
Δ 761

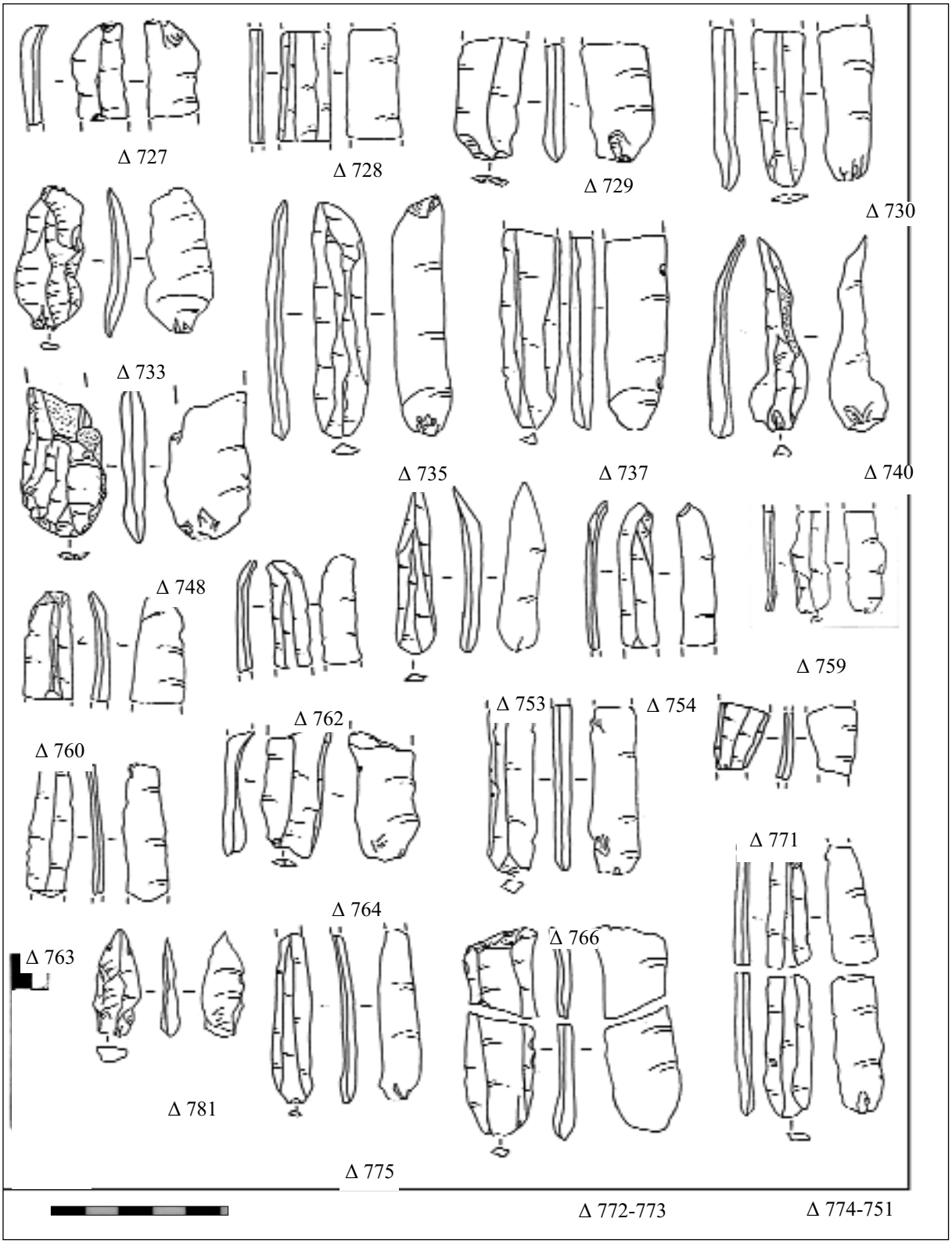

Σχέδ. 1. Τεχνικὰ ἀποκρούσματα (ταμπλέτα Δ741, σχηματισμὸς ἢ ἴχνη κορυφῆς Δ726, Δ739, Δ750, Δ782, φολίδα ἀποφλοίωσης Δ736, θραῦσμα φολίδας ἀποφλοίωσης; Δ776) καὶ λεπίδα ἁπλῆς ἀπόκρουσης μὲ ὑπέρβαση Δ746 (βλ. καὶ Σχέδ. 3. Δ754).

Σχέδ. 2. Ὑπόβαθρα χωρὶς ἐπεξεργασία (λεπίδες).

Δ 727
Δ 728
Δ 729
Δ 730
Δ 733
Δ 735
Δ 737
Δ 740
Δ 748
Δ 760
Δ 762
Δ 753
Δ 754
Δ 759
Δ 763
Δ 764
Δ 766
Δ 771
Δ 781
Δ 775
Δ 772-773
Δ 774-751

Σχέδ. 3. Υπόβαθρα μὲ μακροϊχνη χρήσης.

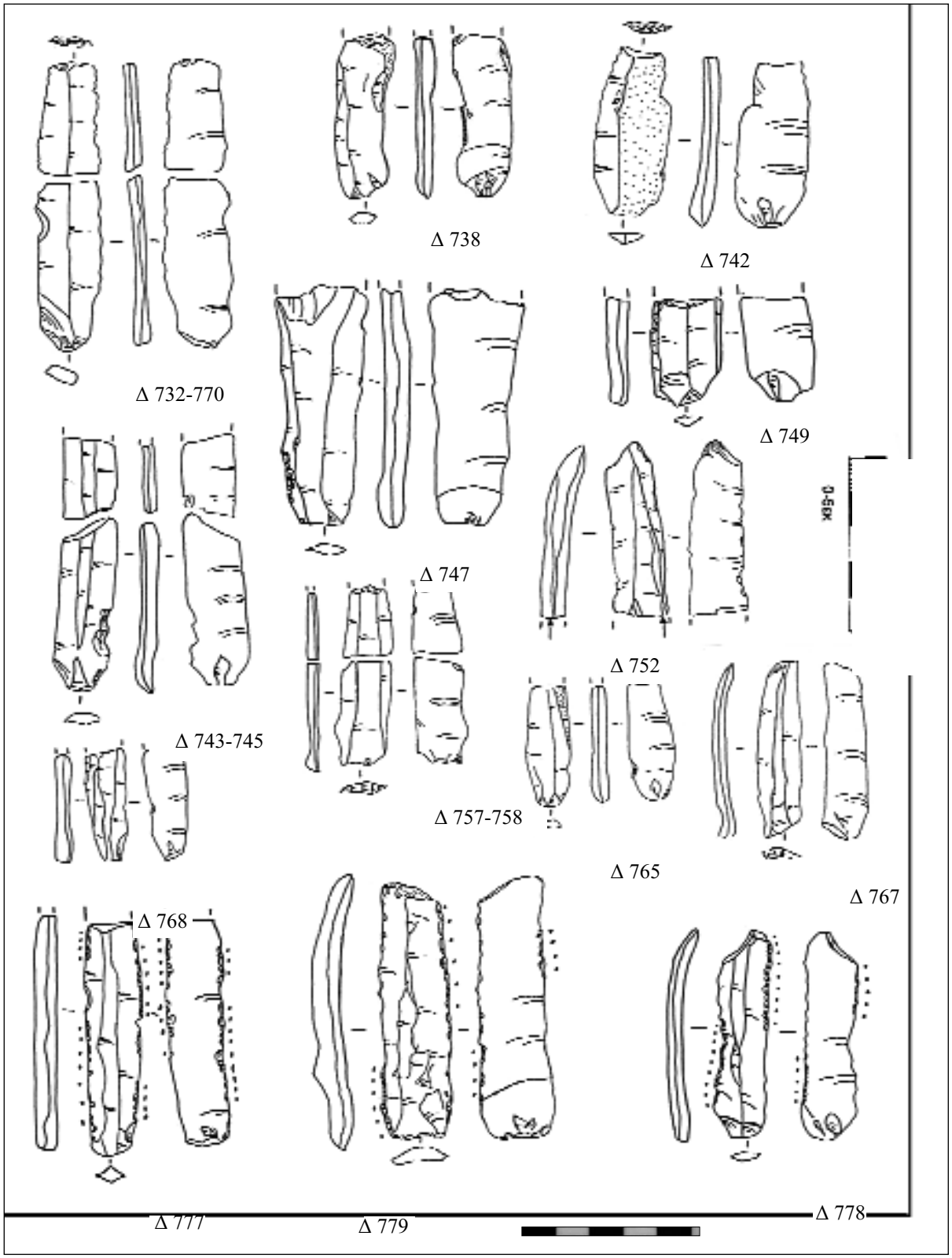
Δ 732-770 Δ 738 Δ 742 Δ 747 Δ 749

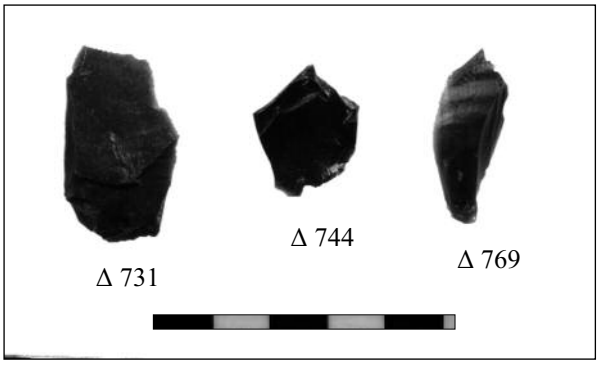
Δ 752 Δ 743-745 Δ 757-758 Δ 765 Δ 767

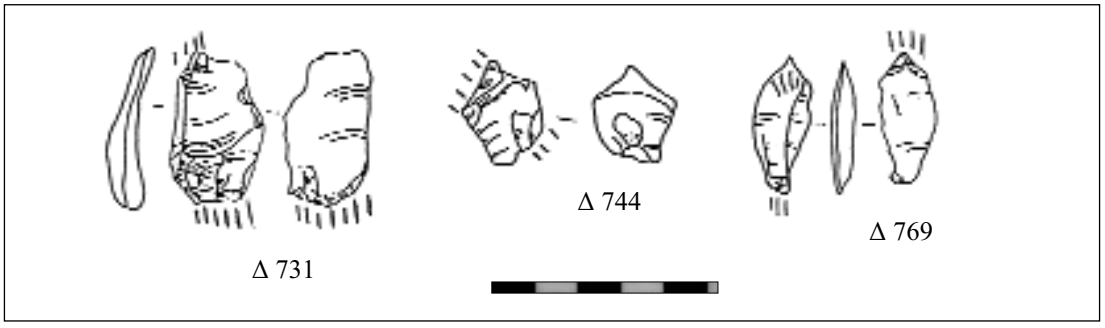

Δ 768 Δ 777 Δ 779 Δ 778

Σχέδ. 4. Ἐργαλεῖα μὲ συστηματικὴ ἐπεξεργασία. 1. Πλευρικὴ ἐπεξεργασία (Δ738, Δ747, Δ749, Δ777-Δ779, βλ. καὶ Σχέδ. 1. Δ750), 2. Ἔγκοπή (Δ765, Δ768, Δ732 καὶ Δ770, Δ743 καὶ Δ745, γλυφίδα (Δ752), μὲ κολοβώσεις (Δ742, Δ767, Δ757 καὶ Δ758).

Σχέδ. 5. Ἐργαλεῖα a posteriori, σφηνίσκοι (βλ. καὶ Σχέδ. 1. Δ741 καὶ Δ782).

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Carter 1994 — T. Carter, Southern Aegean Fashion Victims: An Overlooked Aspect of Early Bronze Age Burial Practices, στό: N. Ashton - A. David (ἐπιμ.), *Stories in Stone*, Lithics Study Society Occasional Paper 4 (London 1994) 127-144.

Cherry - Torrence 1984 — J.F. Cherry - R. Torrence, The Typology and Chronology of Chipped Stone Assemblages in the Prehistoric Cyclades, στό: J.A. Macgillivray - R.L.N. Barber (ἐπιμ.), *The Prehistoric Cyclades: Contributions to a Workshop on Cycladic Chronology*, Department of Classical Archaeology (Edinburgh 1984) 12-25.

Childe 1950 — V.G. Childe, The Urban Revolution, *Town Planning Review* 21 (1950) 3-17.

Evely 1993 — R.D.G. Evely, *Minoan Crafts: Tools and Techniques. An Introduction*, 1, *Studies in Mediterranean Archaeology*, XCII:1 Paul Åströms Förlag (Götenborg 1993).

Georgiadis 2008 — M. Georgiadis, The Obsidian in the Aegean beyond Melos: An Outlook from Yali, *Oxford Journal of Archaeology* 28.2 (2008) 101-117.

Inizan - Roche - Tixier 1992 — M.L. Inizan - H. Roche - J. Tixier, *Technology of Knapped Stone*, Cercle de Recherches et d'Études Préhistoriques (Meudon, 1992).

Κόνσολα 1984 — Ν. Κόνσολα, *Ἡ Πρώιμη Ἀστικοποίηση στοὺς Πρωτοελλαδικοὺς Οἰκισμούς. Συστηματικὴ ἀνάλυση τῶν χαρακτηριστικῶν της* (Ἀθήνα 1984).

Konsola 1986 — D. Konsola, Stages of Urban Transformation in the Early Helladic Period, στό: R. Hägg - D. Konsola (ἐπιμ.), *Early Helladic Architecture and Urbanization*, Proceedings of a Seminar held at the Swedish Institute in Athens, June 8, 1985, Paul Aströms Förlag (Göteborg 1986) 9-19.

Παντελίδου Γκόφα 2005 — Μ. Παντελίδου Γκόφα, *Τσέπι Μαραθῶνος. Τὸ Πρωτοελλαδικὸ Νεκροταφεῖο*, ΒΑΕ ἀρ. 235 (Ἀθῆναι 2005).

Παντελίδου Γκόφα 2011 — Μ. Παντελίδου Γκόφα, Νεκροταφεῖο Τσέπι Μαραθῶνος, *ΠΑΕ* 2011, σ. 7, πίναξ 12, εἰκ. γ.

Pélegrin 1984 — J. Pélegrin, Approche technologique expérimentale de la mise en forme du Nucléus pour le Débitage Systématique par Pression, στό: J. Tixier (ἐπιμ.), *Préhistoire de la pierre taillée*, 2: *Économie du débitage laminaire*, Meudon-Bellevue, Oct. 1982 (Paris) Cercle de recherche et d'Études Préhistoriques, CREP 1984, 93-103.

Renfrew κ.ἄ. 1965 — C. Renfrew - J.R. Cann - J.E. Dixon, Obsidian in the Aegean, *BSA* 60 (1965) 225-247.

Sellet 1993 — F. Sellet, Chaîne Opératoire: The Concept and its Applications, *Lithic Technology* 1 (1993) 106-112.

Taçon 1991 — P.S.C. Taçon, The Power of Stone: Symbolic Aspects of Stone Use and Tool Development in Western Arnhem Land, Australia, *Antiquity* 65 (1991) 192-207.

Torrence 1979 — R. Torrence, A Technological Approach to Cycladic Blade Industries στό: J.L. Davis - J.F. Cherry (ἐπιμ.), *Papers in Cycladic Prehistory* (UCLA Institute of Archaeology, Monograph XIV). University of California (Los Angeles 1979) 66-86.

Τζαχίλη 1990 — Ι. Τζαχίλη, Τὰ Σκουπίδια στὸ Ἀκρωτήρι. Πεπτωκότα προϊόντα καὶ ἀπορρίμματα σὲ μία Προϊστορικὴ Αἰγαιακὴ Πόλη, *Ἀρχαιολογία καὶ Τέχνες* 35 (1990) 12-18.

Τσούντας 1898 — Χ. Τσούντας, Κυκλαδικά, *AE* 37 (1898) 137-212.

Τσούντας 1899 — Χ. Τσούντας, Κυκλαδικά ΙΙ, *AE* 38 (1899) 73-133.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 4

ΤΟ ΑΝΘΡΩΠΙΝΟ ΟΣΤΕΟΛΟΓΙΚΟ ΥΛΙΚΟ ΑΠΟ ΤΟΝ ΑΠΟΘΕΤΗ 39

ὑπὸ
Ἀναστασίας Παπαθανασίου, Ἀνθῆς Τηλιακοῦ

Ἡ παρούσα ἐργασία παρουσιάζει τὰ πρῶτα συμπεράσματα ἀπὸ τὴν ἐξέταση ἀνθρώπινων σκελετικῶν καταλοίπων, ποὺ προέρχονται ἀπὸ τὸν Ἀποθέτη 39 τοῦ Προϊστορικοῦ Ι Νεκροταφείου στὸ Τσέπι Μαραθῶνος (ἀνασκαφικὲς περίοδοι 1999 καὶ 2000). Τὸ συγκεκριμένο ἀνθρώπινο σκελετικὸ ὑλικὸ ἀποτελεῖται ἀποκλειστικὰ ἀπὸ μὴ ἀρθρωμένα καὶ κατακερματισμένα ἀνθρώπινα σκελετικὰ κατάλοιπα.

Κατ᾽ ἀρχὴν σημειώνεται ὅτι, πρὶν ἀπὸ τὴν ἀνάλυση, τὸ ὀστεολογικὸ ὑλικὸ πλύθηκε: χρησιμοποιήθηκε νερό, μαλακὲς βοῦρτσες καὶ λεπτὰ ἐργαλεῖα, μὲ σκοπὸ νὰ ἐλαχιστοποιηθεῖ ἡ μετὰ τὴν ἀνασκαφὴ καταστροφὴ καὶ διάβρωσή του. Ἡ ἀνάλυση τοῦ ὑλικοῦ ἀκολούθησε τὶς τυπικὲς διαδικασίες ποὺ προβλέπονται ἀπὸ Buikstra - Uberlaker (1994) γιὰ ἀναμοχλευμένα ἀνθρώπινα σκελετικὰ κατάλοιπα. Πρωτίστως ἐξακριβώθηκαν οἱ βασικὲς δημογραφικὲς / ἀνθρωπομετρικὲς παράμετροι (Ἐλάχιστος Ἀριθμὸς Ἀτόμων, φύλο καὶ ἡλικία), οἱ ὁποῖες παρέχουν τὸ βασικὸ γενικὸ πλαίσιο ὁποιασδήποτε περαιτέρω ἀνάλυσης. Ἀκολούθησε ἡ προσπάθεια νὰ διαπιστωθοῦν πιθανὲς ἐνδείξεις παθολογικῶν ἀλλοιώσεων γιὰ καθένα σκελετικὸ εὕρημα. Οἱ παρατηρήσεις ἔγιναν σὲ συνθῆκες φυσικοῦ φωτισμοῦ, χωρὶς τὴ χρήση μικροσκοπίου.

Μετὰ ἀπὸ λεπτομερὴ ἐξέταση ὅλων τῶν σκελετικῶν στοιχείων τοῦ Ἀποθέτη, διαπιστώθηκε ὅτι ὁ Ἐλάχιστος Ἀριθμὸς Ἀτόμων ἦταν 8, συγκεκριμένα 6 ἐνήλικες καὶ 2 ἀνήλικα ἄτομα κάτω τῶν 18 ἐτῶν. Ἀπὸ τοὺς ἄνω τῶν 18 ἐτῶν ἐνήλικες, γιὰ τοὺς ὁποίους ἦταν δυνατὸν νὰ καθορισθεῖ τὸ φύλο, οἱ 3 ἦταν ἄνδρες ἢ πιθανῶς ἄνδρες, ἕνας πιθανῶς γυναίκα, ἐνῶ γιὰ τοὺς ὑπόλοιπους 5 δὲν ἦταν δυνατὸ νὰ καθορισθεῖ τὸ φύλο (πίν. 1). Ὅλα τὰ ἄτομα ἀντιπροσωπεύονται πολὺ ἀποσπασματικὰ ἀπὸ λίγα θραύσματα ἢ ἀκόμα καὶ ἀπὸ μόνον ἕνα ὀστοῦν. Ὡς πρὸς τὴν κατανομὴ τῶν ἡλικιῶν, αὐτὲς κυμαίνονται ἀπὸ περίπου 5 (Scheuer - Black 2000), μέχρι 40 ἐτῶν (Meindl - Lovejoy 1985, White - Folkens 2005).

Λόγω τῆς ἀποσπασματικῆς διατήρησης τοῦ σκελετικοῦ ὑλικοῦ, λίγες μόνον παθολογικὲς ἀλλοιώσεις μποροῦν νὰ παρατηρηθοῦν μὲ βεβαιότητα. Ἀλλοιώσεις ἀπὸ ἐκφυλιστικὲς παθήσεις τῶν ἀρθρώσεων, δηλαδὴ ἐλαφρὰ πόρωση καὶ παραγωγὴ ὀστίτη ἱστοῦ στὶς ἀρθρικὲς ἐπιφάνειες ἀλλὰ καὶ στὰ ὅρια αὐτῶν, παρατηρήθηκαν σὲ ἀρθρικὲς ἐπιφάνειες ἑνὸς σπονδύλου καὶ στὸ στερνικὸ ἄκρο ἑνὸς τμήματος πλευρικοῦ ὀστοῦ, ποὺ ὑποδηλώνουν ἐκφυλιστικὲς ἀλλοιώσεις λόγω ἡλικίας (Ortner - Putschar 1985, Ortner 2003). Παρατηρήθηκε ἐπίσης μία περίπτωση φλεγμονώδους ἀντίδρασης τοῦ περιόστεου στὴν ἐπιφάνεια μιᾶς κερκίδας, ποὺ εἶναι ἐλαφρᾶς μορφῆς καὶ δὲν φέρει στοιχεῖα σοβαρῆς φλεγμονῆς. Cribra orbitalia καὶ πορωτικὴ ὑπερόστωση, ποὺ μπορεῖ νὰ ὀφείλονται σὲ ἐπίκτητη ἢ διατροφικὴ ἀναιμία δὲν παρατηρήθηκαν σὲ καμμία ὀφθαλμικὴ κόγχη ἢ σὲ σωζόμενα τεμάχια κρανίου. Ἐπίσης, λόγω τῆς ὑψηλῆς ἀποσπασματικότητας τῶν μακρῶν ὀστῶν, δὲν ἦταν δυνατὸν νὰ καθορισθεῖ τὸ ἀνάστημα τῶν ἀτόμων. Συγκεντρώθηκαν μόνον 8 μεμονωμένα δόντια καὶ δύο ρίζες δοντιῶν, προερχόμενα ὅλα ἀπὸ τὸν ἴδιο ἀνασκαφικὸ ὁρίζοντα (103/53, τὰ ὁποῖα πιθανῶς συνανήκουν μὲ τὸ κρανίο 103), καὶ δὲν παρουσιάζουν σημεῖα ὀδοντικῆς παθολογίας, ὅπως τερηδόνα καὶ γραμμικὴ ὑποπλασία τῆς ἀδαμαντίνης. Πάντως, ἀπὸ τὴν ὀδοντικὴ φθορά (Lovejoy 1985) ἦταν δυνατὸν νὰ ὑπολογισθεῖ μία ἡλικία μεταξὺ 20 καὶ 40 ἐτῶν.

Στὸ δεῖγμα παρατηρήθηκε μόνον ἕνα ἐπιγενετικὸ χαρακτηριστικό, δηλαδὴ ἕνα ἐπιπλέον ὀστάριο, στὴν λαμδοειδὴ ραφὴ τοῦ κρανίου. Τέτοια ὀστάρια παρουσιάζονται συνήθως στὸ κρανίο, μέσα ἢ δίπλα στὶς κρανιακὲς ραφές. Ἡ παρουσία τους ὀφείλεται κυρίως σὲ γενετικοὺς παράγοντες, σπανιώτερα σὲ ἐξαιρετικὴ καταπόνηση τοῦ ὀργανισμοῦ καὶ σὲ πολὺ πιὸ σπάνιες περιπτώσεις σὲ *osteogenesis imperfecta,* σύνδρομο Down καὶ ἀσθένειες μεταβολισμοῦ (ὑπερθυρεοδισμός, ραχῖτις κ.λπ.) (Mays 1998, Byers 2005).

Τὸ μικρὸ μέγεθος τοῦ σκελετικοῦ ὑλικοῦ καθὼς καὶ ἡ ἐξαιρετικὰ ἀποσπασματικὴ καὶ διαβρωμένη κατάστασή του, δὲν ἐπέτρεψαν τὴν παρατήρηση πολλῶν παθολογιῶν καὶ ὁποιαδήποτε στατιστικὴ ἀνάλυση. Πολλὰ θραύσματα κυμαίνονται κατὰ μέσον ὅρο μεταξὺ μήκους 2 καὶ 5 ἑκ., ἐνῶ τὸ σύνολο τοῦ δείγματος κυμαίνεται ἀπὸ <1 ἑκ. ἕως 15 ἑκ. Πάντως, ὁ τρόπος δημιουργίας αὐτοῦ τοῦ συνόλου μπορεῖ νὰ περιγραφεῖ μὲ τὴν παρατήρηση τῆς σχετικῆς ἀντιπροσωπευτικότητας ὁρισμένων ἀνατομικῶν ὁμάδων.

Συνολικὰ τὸ δεῖγμα ἀποτελεῖται ἀπὸ 604 σκελετικὰ θραύσματα, τὰ ὁποῖα ταυτοποιήθηκαν καὶ καταλογογραφήθηκαν (πίν. 2). Στὸ σύνολο τοῦ ὑλικοῦ παρατηρήθηκε ἐντυπωσιακὴ ὑπεροχὴ κρανιακῶν θραυσμάτων: ἀριθμοῦνται σὲ 236 ἀπὸ σύνολο 604. Ἀκολουθοῦνται ἀπὸ 215 θραύσματα μακρῶν ὀστῶν, ταυτισμένων ἢ ἀταύτιστων. Τὰ περισσότερα ἀπὸ τὰ ὑπόλοιπα 115 ἀταύτιστα θραύσματα ὀστῶν προέρχονται πιθανότατα καὶ αὐτὰ ἀπὸ μακρὰ ὀστᾶ. Τὰ ταυτισμένα θραύσματα μακρῶν ὀστῶν ἀνήκουν σὲ βραχίονες (humerus), καὶ μερικὰ ἀπὸ αὐτὰ συγκολλήθηκαν καὶ σχημάτισαν δύο σχεδὸν πλήρεις ἀριστεροὺς βραχίονες. Ἀναγνωρίσθηκε ἐπίσης ἕνα σχεδὸν πλῆρες κρανίο, ποὺ ἀνῆκε πιθανῶς σὲ ἐνήλικα ἄνδρα. Τέλος, σὲ πολὺ μικρὸ ποσοστό (38 σὲ σύνολο 604 στοιχείων) ταυτίσθηκαν θραύσματα ποὺ προέρχονται ἀπὸ μικρότερα ὀστᾶ, ἂν καὶ τὰ τελευταῖα ἀποτελοῦν τὰ πολυπληθέστερα στοιχεῖα τοῦ ἀνθρώπινου σκελετοῦ.

Ἡ συντριπτικὴ πλειονότητα κρανιακῶν καὶ μακρῶν ὀστῶν στὸ ἀνασκαφικὸ σύνολο μπορεῖ νὰ ὑποδηλώνει τὴν πρακτικὴ τῆς ἀνακομιδῆς ἢ δευτερογενοῦς ἀπόθεσης: δηλαδὴ ὁρισμένα μέρη τοῦ νεκροῦ, ὁ ὁποῖος ἐτάφη πρωτογενῶς σὲ ἄλλο σημεῖο, πιθανῶς μεταφέρθηκαν μετὰ τὴν ἀποσύνθεση τῶν μαλακῶν ἱστῶν, στὴν τελικὴ θέση ἀπόθεσής τους. Συνήθως, αὐτὴ ἡ διαδικασία μεταφορᾶς περιλαμβάνει τὰ μεγαλύτερα καὶ πιὸ ἀντιπροσωπευτικὰ ὀστᾶ τοῦ ἀνθρώπινου σκελετοῦ, ἐνῶ τὰ μικρότερα ὀστᾶ, ὅπως πλευρές, σπόνδυλοι, φάλαγγες παραμένουν στὴν ἀρχικὴ θέση. Αὐτὴ εἶναι ἡ εἰκόνα ποὺ παρουσιάζει καὶ τὸ ὀστεολογικὸ σύνολο ποὺ προέρχεται ἀπὸ τὸν Ἀποθέτη 39. Ὡστόσο, ἀπουσιάζουν δόντια, ἂν καὶ συγκρινόμενα μὲ ἄλλα μικρότερα ὀστᾶ, τὰ δόντια εἶναι περισσότερο ἀνθεκτικὰ στὴν ἀποσύνθεση. Τὸ γεγονὸς ἐνισχύει τὴν ὑπόθεση μιᾶς δευτερογενοῦς ἀπόθεσης μὲ ἐπιλεκτικὴ διάκριση σκελετικῶν στοιχείων. Ἄλλη μία παρατήρηση ἐπιβεβαιώνει τὴν προηγούμενη ὑπόθεση: σὲ δύο κρανιακὰ τεμάχια βρέθηκαν δύο περιπτώσεις ἀποτυπωμάτων δοντιῶν, ὑποδηλώνοντας ἔκθεσή τους σὲ σαρκοβόρα πρὸ τῆς τελικῆς ἀπόθεσης στὸν λάκκο τοῦ Ἀποθέτη 39 (εἰκ. 1).

Μερικὰ ὀστᾶ βρέθηκαν ἀπανθρακωμένα ἢ καμένα, μὲ χρῶμα κυμαινόμενο ἀντίστοιχα, ἀπὸ μελανὸ μέχρι κυανὸ/λευκὸ καὶ ἀνήκουν κυρίως σὲ κρανιακὰ καὶ μακρὰ ὀστᾶ ἐνηλίκων. Αὐτὰ παρουσίαζαν τὴν ἴδια εἰκόνα σὲ ὅλα τὰ ἀρχαιολογικὰ στρώματα, ποὺ συμβατικὰ χαρακτηρίσθηκαν ὡς ἀνώτερα, μεσαῖα καὶ κατώτερα, γεγονὸς ποὺ ὑποδηλώνει ἐπιμονὴ στὴ χρήση καὶ τὶς πρακτικὲς ποὺ ἐφαρμόσθηκαν μέσα στὸν Ἀποθέτη (πίν. 3) καὶ στὸν τελετουργικό του χαρακτήρα, ποὺ ἐπηρέασε τὴ διατήρηση καὶ τὴν εἰκόνα τοῦ παρόντος σκελετικοῦ ὑλικοῦ.

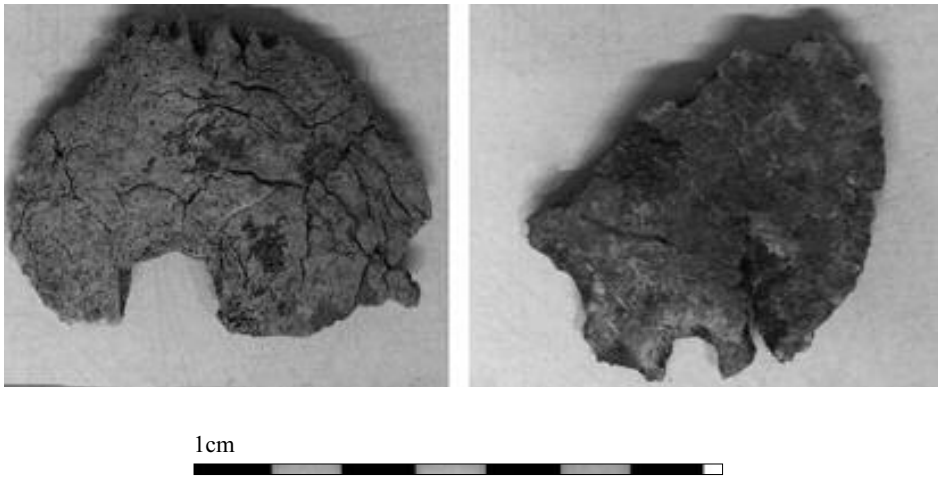
Πίνακας 1. Βασικὰ δημογραφικὰ στοιχεῖα (Ἐλάχιστος Ἀριθμὸς Ἀτόμων, Φύλο καὶ Ἡλικία)

Ὑπόμνημα: ΑΔ = Ἀδιάγνωστο

ΑΝΑΣΚΑΦΙΚΗ ΠΕΡΙΟΔΟΣ	ΑΝΑΣΚΑΦΙΚΗ ΟΜΑΔΑ	ΟΣΤΟΥΝ	ΠΙΘΑΝΩΣ ΣΥΝΑΝΗΚΕΙ ΜΕ	ΦΥΛΟ	ΗΛΙΚΙΑ	ΚΡΙΤΗΡΙΑ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ ΦΥΛΟΥ ΚΑΙ ΗΛΙΚΙΑΣ
1999	39.7	Μετωπιαῖο (δεξὶ ὑπερόφρυο τόξο x2)/ Ἰνιακὸ (ἰνιακὸ ἔξαρμα x2)	39.9	1 Ἄρρεν 1 Θῆλυ	Ἐνήλικος Ἐνήλικος	Ἀνατομικὰ χαρακτηριστικὰ καὶ στάδιο ὡρίμανσης ὀστῶν
1999	39.9	Κρανιακὸ θραῦσμα	ΟΜ153 (Βραχιόνιο Ἄπω 1/3)	ΑΔ	Ἀνήλικο (παιδί)	Στάδιο ὡρίμανσης ὀστῶν
2000	102	Καμένα κρανιακὰ θραύσματα	Κ.Ε./Χ.Ε. + ΟΜ1 + 27 Χ.Ε.	ΑΔ ἢ πιθανὸ Θῆλυ	Ἐνήλικος?	Στάδιο ὡρίμανσης ὀστικῶν τεμαχίων
2000	103	Κρανιακὴ θόλος	103 δόντια καὶ θραύσματα ὀστῶν +102 κρανιακὰ θραύσματα	Ἄρρεν	20-40	Ἀνατομικὰ χαρακτηριστικά, συνοστέωση κρανιακῶν ραφῶν καὶ ὀδοντικὴ ἀποτριβὴ
2000	122	Ἄπω επίφυση κνήμης/Δεξιὸς ἀστράγαλος	39.9	ΑΔ	15-20	Βαθμὸς συνοστέωσης ἐπιφύσεων
2000	160+158	Ἀριστερὸ βραχιόνιο (x2)	131-144/ 147-150/ 152-156/ 163-169 (θραύσματα πλευρῶν καὶ μακρῶν ὀστῶν)	1 Ἄρρεν 1 ΑΔ	Ἐνήλικος Ἐνήλικος	Εὐρωστία καὶ στάδιο ὡρίμανσης μακρῶν ὀστῶν

Πίνακας 2. Μέτρηση διαθεσίμων ὀστικῶν τεμαχίων

ΟΣΤΙΚΟ ΤΕΜΑΧΙΟ	Μέτρηση
Κρανιακὰ θραύσματα	236
Θραύσματα βραχιονίου	38
Θραύσματα κερκίδας	8
Θραύσματα περόνης	3
Θραύσματα κνήμης	6
Θραύσματα μηριαίου	4
Θραύσματα μακρῶν ὀστῶν	156
Θραύσματα ὀστῶν	115
Μικρότερα ἀνατομικὰ στοιχεῖα	38
ΣΥΝΟΛΙΚΑ	604

Εἰκ. 1. Σημάδια ὀδόντων ἀπὸ σαρκοβόρα ζῶα σὲ κρανιακὰ θραύσματα.

Πίνακας 3. Κατανομὴ καμένων καὶ ἀπανθρακωμένων ὀστικῶν τεμαχίων στὸν Ἀποθέτη 39

ΕΤΟΣ	ΑΝΑΣΚΑ-ΦΙΚΗ ΟΜΑΔΑ	ΑΝΩΤΕΡΟ ΑΝΑΣΚΑΦΙΚΟ ΣΤΡΩΜΑ	ΜΕΣΑΙΟ ΑΝΑΣΚΑΦΙΚΟ ΣΤΡΩΜΑ	ΒΑΘΥΤΕΡΟ ΑΝΑΣΚΑΦΙΚΟ ΣΤΡΩΜΑ	ΟΣΤΟΥΝ	ΚΑΜΕΝΑ	ΑΠΑΝΘΡΑ-ΚΩΜΕΝΑ
1999	T39.4		√		Θραῦσμα μακροῦ ὀστοῦ (βραχιόνιο;)		√
1999	T39.4		√		Θραῦσμα μακροῦ ὀστοῦ	√	
1999	T39.7	√	√		Ὠμοπλάτη	√ (half-burnt)	
1999	T39.7	√	√		Θραῦσμα διάφυσης βραχιονίου		√
1999	T39.7	√	√		Θραῦσμα κάτω γνάθου;		√
1999	T39.7		√		Θραῦσμα ἀνώνυμου ὀστοῦ;		√
1999	T39.7		√		Θραῦσμα ὀστοῦ	√	
1999	T39.9		√ ?		Μετωπιαῖο;	√	
1999	T39.9			√	Βρεγματικό	√	
1999	T39.10			√	Μετωπιαῖο;	√	
1999	T39.12			√	Θραῦσμα διάφυσης βραχιονίου		√
	ΧΕ 28				Θραύσματα βρεγματικοῦ ὀστοῦ	√	
	ΧΕ 28				Θραῦσμα ὀστοῦ	√	
	Κ3	√			Θραύσματα κρανιακῆς θόλου	√	
	Κ3	√			Θραῦσμα μακροῦ ὀστοῦ	√	
2000	103	√	√		Θραῦσμα μακροῦ ὀστοῦ		√
2000	106	√	√		Ὠμοπλάτη		√

Πίνακας 3 (συνέχεια)

ΕΤΟΣ	ΑΝΑΣΚΑ-ΦΙΚΗ ΟΜΑΔΑ	ΑΝΩΤΕΡΟ ΑΝΑΣΚΑΦΙΚΟ ΣΤΡΩΜΑ	ΜΕΣΑΙΟ ΑΝΑΣΚΑΦΙΚΟ ΣΤΡΩΜΑ	ΒΑΘΥΤΕΡΟ ΑΝΑΣΚΑΦΙΚΟ ΣΤΡΩΜΑ	ΟΣΤΟΥΝ	ΚΑΜΕΝΑ	ΑΠΑΝΘΡΑ-ΚΩΜΕΝΑ
2000	107	√	√		Θραῦσμα διάφυσης μηριαίου ὀστοῦ	√	
2000	109	√	√		Θραύσματα μακροῦ ὀστοῦ		√
2000	112		√		Θραῦσμα μακροῦ ὀστοῦ	√	
2000	131		√		Θραύσματα στελέχους πλευρῶν		√
2000	136			√	Θραῦσμα στελέχους πλευροῦ		√
2000	150		√	√	Θραῦσμα ὀστοῦ		√
2000	153			√	Θραῦσμα διάφυσης Ἀριστ. βραχιονίου		√ (στὸ ἐσωτε-ρικό)
2000	153			√	Θραῦσμα διάφυσης μηριαίου ὀστοῦ		√
2000	153			√	Ἰνιακὸ ὀστοῦν		√
2000	154			√	Θραύσματα ὀστῶν		√
2000	156			√	Κρανιακά θραύσματα	√	
2000	160			√	Θραῦσμα διάφυσης κερκίδας		√
2000	166			√	Θραύσματα μακροῦ ὀστοῦ		√

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Buikstra - Uberlaker 1994	J.E. Buikstra - D.H. Uberlaker (ἐπιμ.), Standards for Data Collection from Human Skeletal Remains. Fayetteville, Arkansas: *Arkansas Archaeological Survey Report* 44 (1994).
Byers 2005	S.N. Byers, *Introduction to forensic anthropology: a textbook* (Boston 2005: Pearson^2).
Lovejoy 1985	C.O. Lovejoy, Dental Wear in the Libben Population: Its Functional Pattern and Role in the Determination of Adult Skeletal Age at Death, *American Journal of Physical Anthropology* 68 (1985) 47-56.
Mays 1998	S. Mays, *The Archaeology of Human Bones* (London 1985).
Meindl - Lovejoy 1985	R.S. Meindl - C.O. Lovejoy, Ectocranial suture closure: A revised method for the determination of skeletal age at death based on the lateral-anterior sutures, *American Journal of Physical Anthropology*, 68 (1985) 57-66.
Ortner 2003	D.J. Ortner, *Identification of Pathological Conditions in Human Skeletal Remains*, INSTAP Academic Press (Philadelphia 2003).
Ortner - Putschar 1985	D. Ortner - W. Putschar, *Identification of Pathological Conditions in Human Skeletal Remains*, DC: Smithsonian Institution Press (Washington 1985).
Scheuer - Black 2000	L. Scheuer - S. Black, *Developmental Juvenile Osteology*, Elsevier Ltd. (2000).
White - Folkens 2005	T. D. White - P.A. Folkens, *The Human Bone Manual*, Elsevier Inc. (2005).

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 5

ΤΑ ΖΩΟΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΑ ΚΑΤΑΛΟΙΠΑ ΑΠΟ ΤΟΝ ΑΠΟΘΕΤΗ 39

ὑπὸ
Ἄγγελου Γκοτσίνα

Εἰσαγωγή

Τὰ ζωοαρχαιολογικὰ κατάλοιπα προέρχονται ἀπὸ τὴν ἀνασκαφὴ τοῦ Ἀποθέτη 39 τοῦ Προϊστορικοῦ Νεκροταφείου στὸ Τσέπι Μαραθῶνος, ποὺ πραγματοποιήθηκε κατὰ τὶς ἀνασκαφικὲς περιόδους τῶν ἐτῶν 1999 καὶ 2000 ὑπὸ τὴ διεύθυνση τῆς ἀρχαιολόγου καὶ ὁμότιμης Καθηγήτριας Ἀρχαιολογίας τοῦ Ἐθνικοῦ καὶ Καποδιστριακοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν Μαρίας Παντελίδου Γκόφα[1]. Ὁ Ἀποθέτης, σύμφωνα μὲ τὰ ἀνασκαφικὰ δεδομένα, χρονολογεῖται στὸ τέλος τῆς Χαλκολιθικῆς ἐποχῆς (3500-3200 π.Χ.). Πρόκειται γιὰ λάκκο διαστάσεων 2.60×3.00 μ. καί βάθους 1.20 μ., ποὺ ἀνοίχθηκε ἐντὸς τοῦ Νεκροταφείου καὶ ἔχει τὶς τρεῖς ἀπὸ τὶς τέσσερεις πλευρές του (νότια, δυτικὴ καὶ τμῆμα τῆς βόρειας) ἐπενδυμένες μὲ πέτρα[2]. Στὸ ἐσωτερικὸ τοῦ ἐπιμελημένου λάκκου ἐντοπίσθηκε μεγάλος ἀριθμὸς ὀστράκων, λίθινα ἐργαλεῖα καθὼς καὶ ἀνθρώπινα καὶ ζωικὰ κατάλοιπα[3]. Ἡ μελέτη[4] τοῦ ζωοαρχαιολογικοῦ ὑλικοῦ[5] στοχεύει στὴ διερεύνηση τῆς χρήσης τῶν ζώων ἐντὸς ἑνὸς ἰδιαίτερου ἀρχαιολογικὰ περιβάλλοντος, ὅπως εἶναι αὐτὸ τοῦ Νεκροταφείου, συμβάλλοντας παράλληλα στὴν εἰδικώτερη ἑρμηνεία τῆς χρήσης τοῦ συγκεκριμένου Ἀποθέτη.

Μεθοδολογία

Τὰ ὀστεολογικὰ κατάλοιπα, ζωικὰ καὶ ἀνθρώπινα, συλλέχθηκαν, χωρὶς διάκριση, μὲ τὸ χέρι κατὰ τὴν ἀνασκαφὴ τοῦ Ἀποθέτη. Ἂν καὶ ἡ μέθοδος τῆς ἀποκλειστικῆς συλλογῆς μὲ τὸ χέρι χωρὶς τὴ χρήση κόσκινου[6], σὲ συνδυασμὸ μὲ τὸ μεγάλο ποσοστὸ θρυμματισμοῦ τοῦ ὑλικοῦ, αὐξάνει τὶς πιθανότητες ἀπώλειας τοῦ ζωοαρχαιολογικοῦ ὑλικοῦ, ἡ παρουσία μικρῶν θραυσμάτων καὶ ἀνατομικῶν μερῶν στὸ ὑπὸ μελέτη ὑλικὸ ἀποτελεῖ ἔνδειξη προσεκτικῆς συλλογῆς. Μετὰ τὴ διαλογὴ τῶν ζωικῶν καταλοίπων, ἔγινε καθαρισμός τους γιὰ ἀπομάκρυνση γεω-ὑπολειμμάτων[7], ἐντοπισμὸς συνανηκόντων τμημάτων καὶ διαχωρισμὸς σὲ ταυτίσιμα καὶ μή, βάσει τῶν σωζόμενων διαγνωστικῶν ζωνῶν[8]. Στὴ συνέχεια ἔγινε ταύτιση τῶν καταλοίπων, ἀρχικὰ σὲ ἐπίπεδο ἀνατομικοῦ μέρους καὶ ἔπειτα σὲ ἐπίπεδο

---

1. Παντελίδου Γκόφα 1999, 2000.
2. Βλ. κεφάλαιο: Κατασκευὴ Λάκκου.
3. Παντελίδου Γκόφα 2005.
4. Εὐχαριστῶ πολὺ τὴν Μαρία Παντελίδου Γκόφα ποὺ μοῦ ἐμπιστεύθηκε τὸ ὑλικὸ πρὸς μελέτη καὶ δημοσίευση. Ἐπίσης εὐχαριστῶ τὴν ἴδια, τοὺς συνεργάτες τῆς ὁμάδας μελέτης τοῦ Νεκροταφείου στὸ Τσέπι, τὸ προσωπικὸ τοῦ Ἀρχαιολογικοῦ Μουσείου Μαραθῶνος, καθὼς καὶ τὴν Ἀθηνᾶ Νικολοπούλου γιὰ τὴν κάθε εἴδους βοήθεια καὶ συνεργασία. Τέλος, γιὰ τὶς εὔστοχες παρατηρήσεις τους στὶς πρωιμότερες ἐκδοχὲς αὐτοῦ τοῦ κειμένου εὐχαριστῶ τὴν Δρα Βαλασία Ἰσαακίδου καὶ τὴν ὑπ. Διδ. Ἀγγελικὴ Καραθάνου.
5. Ἡ μελέτη ἀφορᾶ μόνον τὰ χερσαῖα θηλαστικά.
6. Τὰ ζῶα μικροῦ μεγέθους ἢ καὶ νεαρῆς ἡλικίας, τὰ μικρὰ ἀνατομικὰ μέρη καὶ τὰ μικρὰ θραύσματα, δὲν γίνονται εὔκολα ἀντιληπτὰ στὸ χῶμα καὶ ἔτσι συχνὰ ὑποαντιπροσωπεύονται χωρὶς τὴ χρήση κόσκινου (Payne 1972).
7. Ὁ καθαρισμὸς τῶν ὀστῶν ἔγινε μὲ βάση τὸ ἐγχειρίδιο τῶν Γκοτσίνα - Καραθάνου (ἀδημοσίευτη ἐργασία).
8. Halstead 2011.

γένους ἢ καὶ εἴδους, ὅπου αὐτὸ ἦταν ἐφικτό. Οἱ ταυτίσεις βασίσθηκαν σὲ μορφολογικὰ κριτήρια, δημοσιευμένα σὲ ἄτλαντες ἀνατομίας θηλαστικῶν καὶ σὲ σχετικὰ ἄρθρα, καὶ ἔγιναν μὲ τὴ βοήθεια συγκριτικῆς συλλογῆς σύγχρονων οἰκόσιτων καὶ ἄγριων ζώων ἀπὸ τὸν ὑπογράφοντα. Μετὰ τὴν ταύτιση, ἀκολούθησε ἡ μακροσκοπικὴ ἐξέταση κάθε καταλοίπου καὶ ἡ καταγραφὴ τῶν ἰδιαίτερων ποιοτικῶν χαρακτηριστικῶν του σὲ βάση δεδομένων. Συγκεκριμένα, πέραν τοῦ ἀνατομικοῦ μέρους, τοῦ γένους-εἴδους, τοῦ φύλου καὶ τῆς ἡλικίας, καταγράφηκαν χαρακτηριστικὰ ποὺ σχετίζονται μὲ τὴν κατάσταση διατήρησης καὶ διάφορες προ- καὶ μετα-ἀποθετικὲς διεργασίες, ὅπως ἡ διάβρωση, τὰ ἴχνη κοπῶν, ἡ κατάσταση θρυμματισμοῦ καὶ τὰ ἴχνη καύσης καὶ δαγκωμάτων. Ἐπίσης ἔγιναν μετρήσεις[9] καὶ καταγραφὴ τῶν παθολογιῶν. Τὰ παραπάνω στοιχεῖα ἀναλύθηκαν μὲ τὸ στατιστικὸ πρόγραμμα SPSS 2000[10], ἀφοῦ προηγουμένως εἶχαν ποσοτικοποιηθεῖ σύμφωνα μὲ τὴ μέθοδο τοῦ ἐλάχιστου καὶ μέγιστου, κατὰ περίπτωση, ἀριθμοῦ ἀνατομικῶν μερῶν (MinAU-MaxAU)[11]. Ὅπου κρίθηκε ἀπαραίτητο, ἔγινε φωτογραφικὴ τεκμηρίωση τῶν καταλοίπων μὲ ἐνδιαφέροντα χαρακτηριστικά.

Στὶς ἑπόμενες ἑνότητες ἐπιχειρεῖται ἡ παρουσίαση τῶν ἀποτελεσμάτων τῆς μακροσκοπικῆς ἐξέτασης τοῦ ὑλικοῦ, ἡ ἀνάλυση καὶ ἡ ἑρμηνεία του σὲ συνδυασμὸ μὲ τὰ ἀρχαιολογικὰ συμφραζόμενα καὶ τὰ στατιστικὰ δεδομένα. Ἂς σημειωθεῖ ὅτι τὸ ἐξαιρετικὰ μικρὸ μέγεθος τοῦ ὑπὸ μελέτη δείγματος καθιστᾶ προβληματικὴ τὴν ἐξαγωγὴ στατιστικὰ ἀσφαλῶν συμπερασμάτων. Συνεπῶς, οἱ ἀναλύσεις καὶ οἱ ἑρμηνεῖες σχετικὰ μὲ τὴν κατανάλωση τῶν ζώων, τὶς πρακτικὲς διαχείρισης καὶ τὶς διαδικασίες ἀπόρριψης τῶν ζωικῶν καταλοίπων στὸ Νεκροταφεῖο προτείνονται μὲ κάποιες ἐπιφυλάξεις.

Ὑλικὸ καὶ ταφονομία

Τὸ ὑπὸ μελέτη ὑλικὸ προέρχεται ἀπὸ 107 ἀνασκαφικὲς ὁμάδες ποὺ ἀντιπροσωπεύουν μία καὶ μόνον ἀνασκαφικὴ συνάφεια, τὸν Ἀποθέτη 39. Στίς ὁμάδες αὐτὲς συνυπῆρχαν περὶ τὰ 900 τμήματα ζωικῶν καὶ ἀνθρώπινων καταλοίπων, τὰ ὁποῖα σώζονταν πάρα πολὺ ἀποσπασματικά.

Συνολικὰ ταυτίσθηκαν[12] καὶ καταγράφηκαν 99 (MaxAU) ζωικὰ κατάλοιπα (πίν. 1). Ἀναγνωρίσθηκαν τέσσερα εἴδη οἰκόσιτων ζώων: ἀγελάδα[13] (*Bos taurus*), πρόβατο (*Ovis aries*), αἶγα (*Capra hircus*) καὶ χοῖρος (*Sus domesticus*). Οἱ αἶγες μαζὶ μὲ τὰ πρόβατα (αἰγοπρόβατα)[14] ἀντιπροσωπεύουν περισσότερο ἀπὸ τὸ μισὸ τοῦ συνόλου τοῦ δείγματος (58%), οἱ χοῖροι τὸ 38% καὶ οἱ ἀγελάδες μόλις τὸ 4% (διάγρ. 1). Ἐπίσης, ἀναγνωρίσθηκε ἕνα θραῦσμα ἀπὸ ἀκμὴ κεράτου ἐλαφοειδοῦς.

---

9. Οἱ μετρήσεις τῶν ὀστῶν ἀκολούθησαν τὴν von de Driesch 1976.

10. Statistical Package for Social Sciences 2000.

11. Halstead 2011.

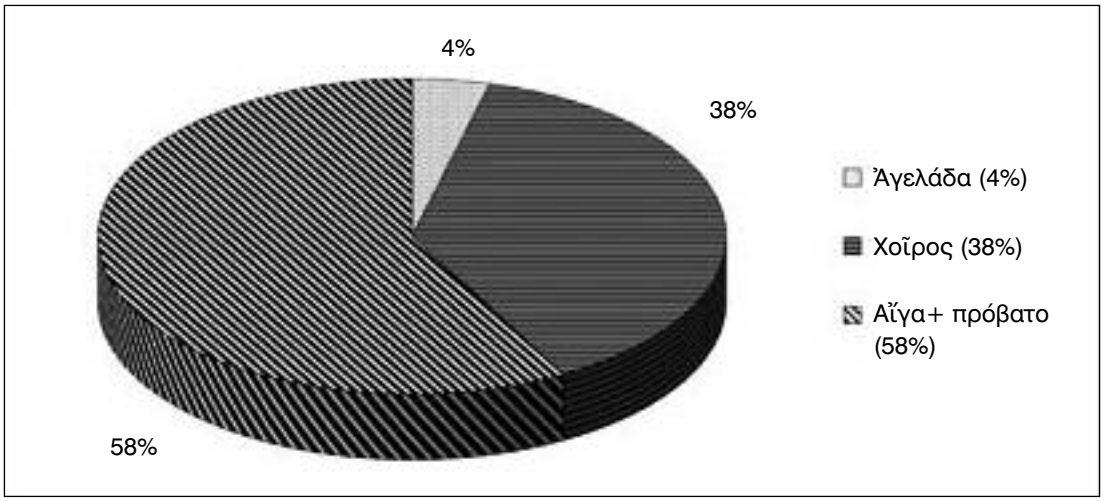
12. Η ταύτιση τῶν ὀστῶν βασίσθηκε στοὺς ἄτλαντες συγκριτικῆς ἀνατομικῆς τῶν Schmid 1972 καὶ Halstead - Collins (ὑπὸ ἔκδοση) καὶ ἡ διάκριση μεταξὺ προβάτων καὶ αἰγῶν στὰ μορφολογικὰ κριτήρια τῶν Boessneck κ.ἄ. 1964 γιὰ τὰ μετακρανιακὰ ὀστᾶ, τοῦ Payne 1985 γιὰ τὰ νεογιλὰ δόντια καὶ τῶν Halstead κ.ἄ 2002 γιὰ τὰ μόνιμα δόντια.

13. Ὁ ὅρος χρησιμοποιεῖται ἐδῶ κατὰ σύμβαση γιὰ ζῶα τοῦ εἴδους *Bos taurus* καὶ δὲν ἀναφέρεται στὴ διάκριση τοῦ φύλου.

14. Ὁ ὅρος αἰγοπρόβατα χρησιμοποιεῖται γιὰ τὸ σύνολο τῶν αἰγῶν καὶ τῶν προβάτων, καθὼς ἡ πλειονότητα τῶν ὀστῶν ποὺ προέρχονται ἀπὸ τὰ δύο αὐτὰ εἴδη δὲν στάθηκε δυνατὸ νὰ ταυτισθεῖ ὡς πρὸς τὸ εἶδος, παρὰ μόνον ὡς πρὸς τὴν ὑποοικογένεια (Caprinae).

		ΑΓΕΛΑΔΑ	ΑΙΓΑ+ΠΡΟΒΑΤΟ	ΧΟΙΡΟΣ	ΣΥΝΟΛΟ
ΚΕΡΑΤΟ		1	10	-	11
ΚΡΑΝΙΟ		-	-	1	1
ΑΝΩ ΓΝΑΘΟΣ		-	-	4	4
ΔΟΝΤΙΑ ΑΝΩ ΓΝΑΘΟΥ		3	4	-	7
ΚΑΤΩ ΓΝΑΘΟΣ		-	7	9	16
ΔΟΝΤΙΑ ΚΑΤΩ ΓΝΑΘΟΥ		1	2	-	3
ΩΜΟΠΛΑΤΗ		-	3	10	13
ΒΡΑΧΙΟΝΙΟ		1	4	3	8
ΚΕΡΚΙΔΑ		-	1	2	3
ΩΛΕΝΗ		-	-	1	1
ΟΣΤΑ ΚΑΡΠΟΥ		-	-	-	-
ΜΕΤΑΚΑΡΠΙΚΟ		-	8	-	8
ΛΕΚΑΝΗ		-	-	-	-
ΜΗΡΙΑΙΟ		-	-	2	2
ΚΝΗΜΗ		-	3	4	7
ΟΣΤΑ ΤΑΡΣΟΥ	ΑΣΤΡΑΓΑΛΟΣ	-	1	-	1
	ΦΤΕΡΝΑ	-	-	1	1
	ΣΚΑΦΟΕΙΔΕΣ	-	1	-	1
ΜΕΤΑΤΑΡΣΙΚΟ		-	8	-	8
ΠΡΩΤΗ ΦΑΛΑΓΓΑ		-	4	-	4
ΔΕΥΤΕΡΗ ΦΑΛΑΓΓΑ		-	-	-	-
ΤΡΙΤΗ ΦΑΛΑΓΓΑ		-	-	-	-
ΣΥΝΟΛΟ		6	56	37	99

Πίνακας 1. Ὁ ἀριθμὸς τῶν ἀνατομικῶν ζωνῶν ἀνὰ εἶδος ζώου (MaxAU).

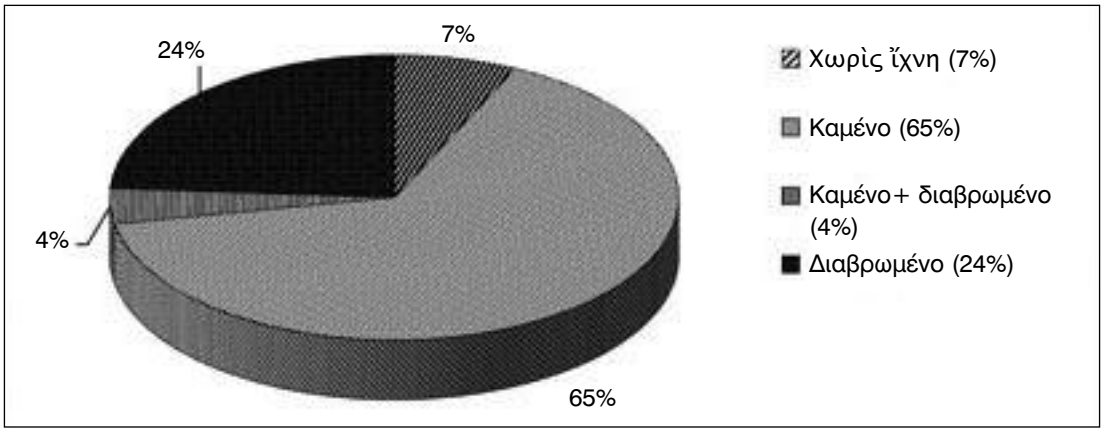
Διάγραμμα 1. Τὰ ποσοστὰ παρουσίας τῶν οἰκόσιτων ζωικῶν εἰδῶν στὸν Ἀποθέτη 39 (ἀριθμὸς δείγματος: 97, MinAU).

Τὰ περισσότερα ἀπὸ τὰ ὀστᾶ, δόντια καὶ κέρατα φέρουν ἴχνη καύσης[15] (69%) (διάγρ. 2), ἀρκετὰ ἀπὸ τὰ ὁποῖα παρατηροῦνται καὶ στὶς δύο ἐπιφάνειες (ἐξωτερικὴ καὶ ἐσωτερική), ἐνῶ σὲ πολλὲς περιπτώσεις ὑπάρχουν χρωματικὲς διακυμάνσεις πυράκτωσης (εἰκ. 1α, 1β, 1γ). Ἴχνη διάβρωσης παρατηροῦνται σὲ ὀστᾶ καὶ δόντια σὲ ποσοστὸ 28% (διάγρ. 2, εἰκ. 2α, 2β) ἀπό τὸ ὁποῖο τὸ 4% φέρει ἴχνη καύσης καὶ διάβρωσης μαζί. Ἐλάχιστα (7%) εἶναι τὰ κατάλοιπα χωρὶς ἴχνη καύσης ἢ διάβρωσης (διάγρ. 2).

Ἴχνη κοπῆς[16] ἐντοπίσθηκαν στὴν ἐπιφάνεια τριῶν μόνον ὀστῶν. Πρόκειται γιὰ ἴχνη φιλεταρίσματος σὲ μία κνήμη αἰγοπροβάτου (εἰκ. 3) καὶ σὲ μία ὠλένη χοίρου καὶ ἴχνη τεμαχισμοῦ σὲ μία ὠμοπλάτη χοίρου. Ἴχνη δαγκωμάτων[17] σαρκοφάγων ζώων παρατηρήθηκαν μόνον σὲ ἕνα μετακάρπιο αἰγοπροβάτου.

Ὁ βαθμὸς θρυμματισμοῦ τοῦ ὑλικοῦ εἶναι μεγάλος. Ἀναφορικὰ μὲ τὸν τρόπο θραύσης τῶν μακρῶν ὀστῶν[18] τὰ περισσότερα σώζουν τὸ κυλινδρικῆς διατομῆς τμῆμα τῆς διάφυσης χωρὶς τὶς ἐπιφύσεις (36%) καὶ ἀνήκουν κυρίως σὲ αἰγοπρόβατα καὶ χοίρους καὶ ὀλιγώτερο σὲ ἀγελάδες (διάγρ. 3, 4). Ἀκολουθοῦν οἱ σχίζες ἀπὸ διαφύσεις μόνον αἰγοπροβάτων (17%) καὶ οἱ σχίζες διαφύσεων μαζὶ μὲ τμῆμα μιᾶς ἀπὸ τὶς δύο ἐπιφύσεις καὶ πάλι μόνον αἰγοπροβάτων (17%, διάγρ. 3, 4). Σέ ποσοστὸ 14% σώζονται διαφύσεις (ἄνω ἢ κάτω) μαζὶ μὲ τμῆμα τῆς ἐπίφυσης σὲ αἰγοπρόβατα καὶ χοίρους. Τὰ ἀκέραια ὀστᾶ ἀποτελοῦν μόλις τὸ 8% καὶ ἀφοροῦν κυρίως χοίρους καὶ ὀλιγώτερο αἰγοπρόβατα (διάγρ. 3, 4), ἐνῶ ἕνα ποσοστὸ τῆς τάξης τοῦ 8% φέρει πρόσφατη θραύση (διάγρ. 3).

Ἀναφορικὰ μὲ τὶς ἀναλογίες τῶν εἰδῶν καὶ τῶν ἀνατομικῶν μερῶν παρατηροῦνται τὰ ἑξῆς (πίν. 1): Οἱ ἀγελάδες ἀντιπροσωπεύονται μόνον ἀπὸ δόντια ἄνω καὶ κάτω γνάθου, τμῆμα κεράτου καὶ ἕνα βραχιόνιο. Τὰ αἰγοπρόβατα ἀντιπροσωπεύονται κυρίως ἀπὸ κατάλοιπα κεράτων[19], κάτω γνάθων καὶ μεταποδίων, ἐνῶ δὲν ἀναγνωρίσθηκαν καθόλου κάποια ἀνατομικὰ μέρη, ὅπως λεκάνη καὶ μηριαῖο. Οἱ χοῖροι δὲν ἀντιπροσωπεύονται καθόλου ἀπὸ ὀστᾶ λεκάνης, μεταπόδια καὶ φάλαγγες, ἐνῶ ἀπὸ τὰ ὑπόλοιπα ἀνατομικὰ μέρη κυριαρχοῦν οἱ κάτω γνάθοι καὶ οἱ ὠμοπλάτες. Ἐπίσης, γιὰ κανένα ἀπὸ τὰ εἴδη δὲν βρέθηκαν ὀστᾶ τοῦ ἴδιου ζώου σὲ ἀνατομικὴ ἀκολουθία.

Διάγραμμα 2. Τὰ ποσοστὰ ἰχνῶν καύσης καὶ διάβρωσης (ἀριθμὸς δείγματος: 97, MinAU).

15. Ἴχνη καύσης φέρει ἐπίσης ἡ πλειονότητα τῶν ὀστρέων (βλ. κεφάλαιο: Διάφορα εὑρήματα, Ὄστρεα) καὶ ὁ σπόνδυλος ψαριοῦ.

16. Binford 1981. Greenfield 1999.

17. Lyman 1994.

18. Binford 1981.

19. Στὴν πλειονότητά τους τὰ κέρατα ἀνήκουν σὲ αἶγες.

Εἰκ. 1α. Ἴχνη καύσης σὲ φάλαγγες αἰγοπροβάτων.

Εἰκ. 1β. Ἴχνη καύσης σὲ ὠμοπλάτη αἰγοπροβάτου.

Εἰκ. 1γ. Ἴχνη καύσης σὲ κάτω γνάθο χοίρου.

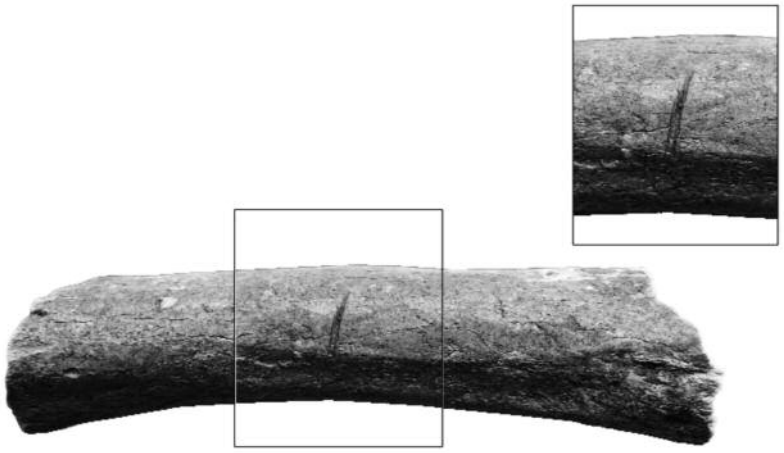

Εἰκ. 2α. Ἴχνη διάβρωσης σὲ ὠμοπλάτη χοίρου.

Εἰκ. 2β. Ἴχνη διάβρωσης σὲ δόντια ἄνω γνάθου αἰγοπροβάτων.

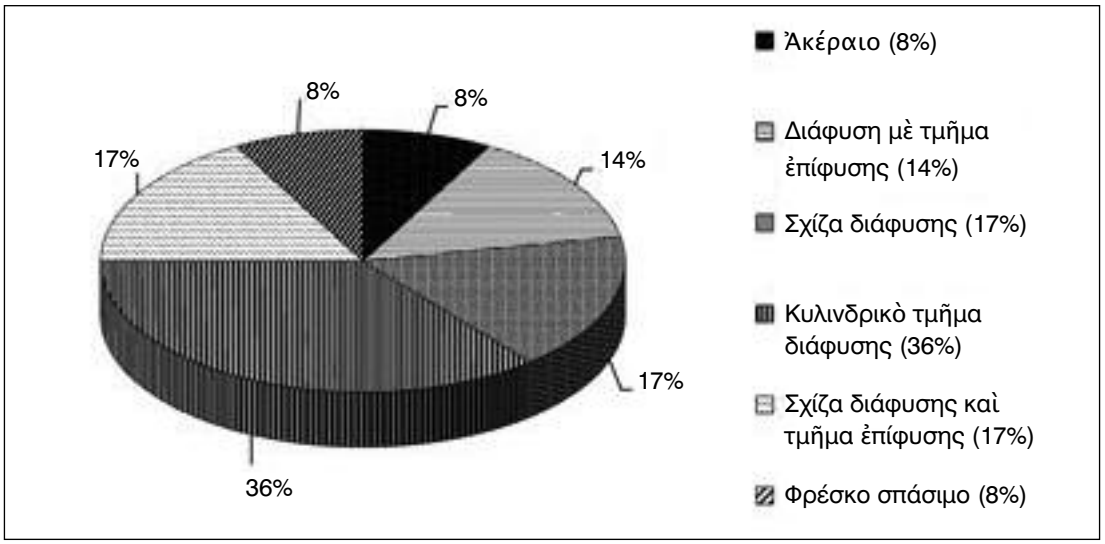
1ἑκ.

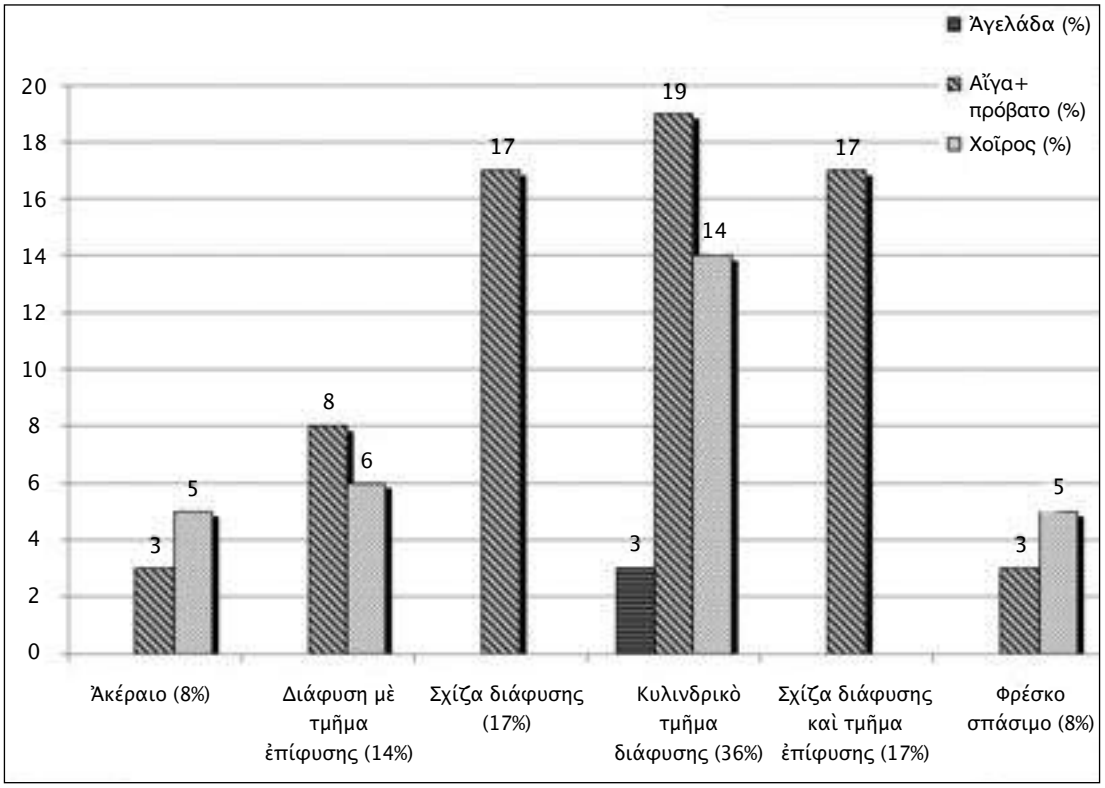
Εἰκ. 3. Ἴχνη κοπῆς σὲ κνήμη αἰγοπροβάτου.

Εἰκ. 4. Τμῆμα κρανίου χοίρου.

Διάγραμμα 3. Τὰ ποσοστὰ τῶν κατηγοριῶν θραύσης τῶν μακρῶν ὀστῶν (ἀριθμὸς δείγματος: 36, MaxAU).

Διάγραμμα 4. Τὰ ποσοστὰ τῶν κατηγοριῶν θραύσης τῶν μακρῶν ὀστῶν ἀνὰ εἶδος ζώου (ἀριθμὸς δείγματος: 36, MaxAU).

Τὰ διαθέσιμα δεδομένα ποὺ εἶναι ἐνδεικτικὰ τῶν ἡλικιῶν σφαγῆς[20], δηλαδὴ ὁ βαθμὸς φθορᾶς τῆς μασητικῆς ἐπιφάνειας τῶν δοντιῶν κάτω γνάθου καὶ ὁ βαθμὸς συνοστέωσης τῶν μακρῶν ὀστῶν εἶναι λίγα. Μὲ βάση αὐτά, ὡστόσο, προκύπτει ὅτι τὰ αἰγοπρόβατα στὴ πλειονότητά τους ἦταν ἐνήλικα, ἐνῶ οἱ χοῖροι νεαρῆς ἡλικίας. Γιὰ τὶς ἀγελάδες τὰ στοιχεῖα δὲν εἶναι ἐπαρκῆ. Ἡ παντελὴς ἀπουσία λεκανῶν αἰγοπροβάτων καὶ ἀγελάδων, καθὼς καὶ κυνοδόντων χοίρων, δὲν ἐπιτρέπει τὴν ταύτιση τοῦ φύλου τους. Τέλος, παθολογικὲς ἀλλοιώσεις παρατηρήθηκαν μόνον στὸ κάτω τμῆμα μιᾶς κνήμης αἰγοπροβάτου καὶ ὀφείλονται σὲ φλεγμονή[21].

Ἀνάλυση

Τὸ Τσέπι Μαραθῶνος κατὰ τὴ Χαλκολιθικὴ ἐποχὴ περιβαλλόταν ἀπὸ ἕνα πλούσιο φυσικὸ τοπίο μὲ ὀρεινοὺς ὄγκους καὶ λοφώδη ἐξάρματα, χειμάρρους, θάλασσα, ἕλη καὶ πεδινὲς λωρίδες γῆς[22]. Ἕνα τέτοιο περιβάλλον, ἐκτὸς τοῦ ὅτι θὰ πρόσφερε βοσκήσιμες ἐκτάσεις γιὰ τὰ οἰκόσιτα θηλαστικά, ὅπως αὐτὰ ποὺ ἀναγνωρίσθηκαν στὸν Ἀποθέτη 39 καὶ εἶναι γνωστὰ στὴν περιοχὴ τοῦ Αἰγαίου ἀπὸ τὴ Νεολιθικὴ ἐποχὴ καὶ ἑξῆς γιὰ τὴν ἐκτροφὴ καὶ κατανάλωσή τους[23], θὰ φιλοξενοῦσε ποικιλία ἄγριων εἰδῶν, ὅπως χερσαῖα θηλαστικά, ὑδάτινους ὀργανισμούς, τοῦ γλυκοῦ καὶ ἁλμυροῦ νεροῦ, καὶ ὀρνιθοπανίδα. Ἡ παρουσία ὀστρέων γλυκοῦ καὶ ἁλμυροῦ νεροῦ[24], ἑνὸς σπονδύλου ψαριοῦ καὶ ἑνὸς θραύσματος ἀπὸ κέρατο ἐλαφοειδοῦς ἐντὸς τοῦ Ἀποθέτη, δηλώνει τὴν ἐκμετάλλευση τοῦ εὐρύτερου περιβάλλοντος καὶ πιθανῶς τὴν κατανάλωση τουλάχιστον τῶν ὀστρέων καὶ τῶν ψαριῶν. Ἡ κατανάλωση ἐλαφοειδῶν δὲν μπορεῖ νὰ ὑποστηριχθεῖ μὲ βεβαιότητα μὲ βάση τὴν παρουσία τοῦ τμήματος κεράτου καὶ μόνον, καθὼς αὐτὸ θὰ μποροῦσε νὰ ἔχει συλλεχθεῖ μεμονωμένα μετὰ τὴν πτώση του, ἡ ὁποία καὶ συμβαίνει σὲ ἐτήσια βάση[25].

Ὁ ἐντοπισμὸς ἰχνῶν κοπῆς εἶναι ἕνα στοιχεῖο ποὺ ὑποστηρίζει τὴν ἑρμηνεία τῶν ζωικῶν καταλοίπων ὡς ὑπολειμμάτων κατανάλωσης. Ἂν καὶ τὰ στοιχεῖα εἶναι ἐλάχιστα, τὰ ἴχνη φιλεταρίσματος καὶ τεμαχισμοῦ, ποὺ παρατηρήθηκαν, δείχνουν πώς, ἂν ὄχι ὅλα, τουλάχιστον κάποια ἀπὸ τὰ σφάγια δέχθηκαν ἐπεξεργασία γιὰ τὴν παραγωγὴ μερίδων φαγητοῦ. Σὲ σχέση μὲ τὸ ἐργαλεῖο κοπῆς, ποὺ μὲ βάση τὴ μορφολογία τῶν ἰχνῶν φαίνεται νὰ ἦταν λίθινο[26], ἐνδιαφέρουσα εἶναι ἡ εὕρεση ἐντὸς τοῦ Ἀποθέτη ἐργαλείων ἀπὸ ὀψιανό[27], τὰ ὁποῖα θὰ μποροῦσαν νὰ σχετίζονται μὲ τὴν ἐπεξεργασία τῶν σφαγίων. Ὁ μικρὸς ἀριθμὸς ἰχνῶν κοπῆς θὰ μποροῦσε νὰ συνδέεται, ἀφενὸς μὲ τὸ μικρὸ μέγεθος τοῦ δείγματος καὶ ἀφετέρου μὲ προ-ἀποθετικοὺς παράγοντες, ὅπως ἡ διαχείριση τῶν σφαγίων ἀπὸ ἄτομα μὲ ἐμπειρία στὴ χρήση αἰχμηρῶν ἐργαλείων ποὺ συνήθως δὲν ἀφήνουν ἀνιχνεύσιμα σημάδια κοπῆς[28]. Φυσικά, δὲν μποροῦν νὰ ἀποκλεισθοῦν παράγοντες ποὺ

20. Ἡ ἡλικία ἀνάλογα μὲ τὸν βαθμὸ φθορᾶς τῆς μασητικῆς ἐπιφάνειας ἐκτιμήθηκε μὲ βάση τοὺς Payne 1973 καὶ Deniz - Payne 1982 γιὰ τὰ πρόβατα καὶ τὶς αἶγες, τοὺς Grant 1982 καὶ Bull - Payne 1982 γιὰ τοὺς χοίρους, καὶ γιὰ τὶς ἀγελάδες μὲ βάση τοὺς Grigson 1982 καὶ Halstead 1985. Ἡ ἡλικία ἀνάλογα μὲ τὸν βαθμὸ συνοστέωσης τῶν μετακρανιακῶν ὀστῶν ἐκτιμήθηκε μὲ βάση τὸν Silver 1969.

21. Baker - Brothwell 1980.

22. Μαργώνη 2002.

23. Halstead 1996.

24. Βλ. κεφάλαιο: Διάφορα εὑρήματα, Ὄστρεα.

25. Ἡ εὕρεση μετακρανιακῶν ὀστῶν ἐλαφοειδῶν θὰ ἀποτελοῦσε ἀσφαλέστερη ἔνδειξη γιὰ τὴν κατανάλωσή τους.

26. Greenfield 1999.

27. Βλ. Παράρτημα 3: Ὀψιανοί.

28. Halstead 2011.

δυσκολεύουν τὴν ἀναγνώριση ἢ καὶ τὴ διάσωση τέτοιων ἰχνῶν, ὅπως ἡ διάβρωση καὶ ὁ ἔντονος θρυμματισμός.

Τὰ ἴχνη καύσης ποὺ παρατηρήθηκαν τόσο στὴν ἐσωτερικὴ ὅσο καὶ στὴν ἐξωτερικὴ ἐπιφάνεια ἀρκετῶν θραυσμάτων ὀστῶν, κεράτων καὶ δοντιῶν, σὲ συνδυασμὸ μὲ τὶς χρωματικὲς ἐναλλαγὲς καύσης ὑποδηλώνουν τὴν ἔκθεσή τους σὲ ἰδιαίτερα ὑψηλὲς θερμοκρασίες[29], πολὺ μεγαλύτερες ἀπὸ αὐτὲς ποὺ ἀπαιτεῖ τὸ ἐνδεχόμενο μαγείρεμα τοῦ ζώου σὲ ἀνοικτὴ φωτιά. Συνεπῶς, τὰ ἴχνη καύσης φαίνεται νὰ εἶναι ἀποτέλεσμα τῆς ἀπόρριψης τῶν καταλοίπων σὲ χῶρο μὲ φωτιὰ ἢ κατάλοιπα φωτιᾶς[30]. Ἡ ἀπουσία ἄλλων *in situ* ἰχνῶν καύσης (π.χ. ἄνθρακες, στάχτη) ὑποδηλώνει ὅτι ἡ διαδικασία τῆς καύσης δὲν ἔγινε ἐντὸς τοῦ Ἀποθέτη καὶ ἡ παράλληλη παρουσία καμένων καὶ μὴ καμένων καταλοίπων προφανῶς ὑπονοεῖ διαφορετικὲς πηγὲς προέλευσης τοῦ ζωοαρχαιολογικοῦ ὑλικοῦ, παραπέμποντας οὐσιαστικὰ σὲ διαφορετικὰ ἐπεισόδια κατανάλωσης, διαχείρισης καὶ ἀπόρριψης τῶν ζωικῶν ὑπολειμμάτων.

Πρὸς τὴν ἴδια κατεύθυνση παραπέμπουν καὶ τὰ ἴχνη διάβρωσης ποὺ παρατηροῦνται κυρίως σὲ ὀστᾶ καὶ δόντια ποὺ δὲν φέρουν ἴχνη καύσης. Τέτοια ἴχνη θὰ μποροῦσαν νὰ σχετίζονται μὲ τὴν ἔκθεση τοῦ συγκεκριμένου ὑλικοῦ στὶς καιρικὲς συνθῆκες γιὰ κάποιο χρονικὸ διάστημα, προτοῦ καταλήξουν στὸν Ἀποθέτη ὡς «προϊόντα» καθαρίσματος τοῦ εὐρύτερου χώρου τοῦ Νεκροταφείου. Ἐναλλακτικά, θὰ μποροῦσαν νὰ παραπέμπουν στὴν πρακτικὴ τῆς μὴ ἄμεσης κάλυψης τοῦ Ἀποθέτη, καὶ ἄρα στὴν ἔκθεση τῶν περιεχομένων αὐτοῦ στὶς καιρικὲς συνθῆκες, πιθανότητα στὴν ὁποία παραπέμπουν καὶ τὰ ἄλλα ἀνασκαφικὰ δεδομένα, ὅπως ἡ διάβρωση στὴν ἐπιφάνεια τῆς κεραμεικῆς[31]. Βεβαίως δὲν μπορεῖ νὰ ἀποκλεισθεῖ τὸ ἐνδεχόμενο ἡ διάβρωση νὰ ὀφείλεται σὲ ἐδαφολογικοὺς παράγοντες, ὅπως ὁ βαθμὸς ὀξύτητας τοῦ ἐδάφους[32].

Ἀναφορικὰ μὲ τὸν θρυμματισμὸ τοῦ ὑλικοῦ μόνον ἕνα μικρὸ ποσοστὸ φέρει σημάδια πρόσφατης θραύσης, τὰ ὁποῖα φαίνεται ὅτι προκλήθηκαν κατὰ τὴν ἀνασκαφὴ ἢ καὶ τὴν ἀποθήκευσή του. Ἡ πλειονότητα τῶν ζωικῶν καταλοίπων θρυμματίσθηκε κατὰ τὴν ἀρχαιότητα εἴτε στὸ πλαίσιο προ-ἀποθετικῶν διεργασιῶν, ὅπως ἡ ἔκθεση τῶν καταλοίπων σὲ ὑψηλὲς θερμοκρασίες[33] καὶ ἡ ἐξαγωγὴ μεδουλιοῦ ἀπὸ τὸν ἄνθρωπο[34], εἴτε μετα-ἀποθετικῶν διαδικασιῶν, ὅπως ἡ δράση σαρκοφάγων ζώων ἢ καὶ τοῦ ἀνθρώπου (ποδοπάτημα). Ἀπὸ τὴν παρατήρηση τῆς μορφολογίας τῆς θραύσης στὰ μακρὰ ὀστᾶ προκύπτει ὅτι τὰ περισσότερα ἀπὸ αὐτὰ σώζουν τὸ κυλινδρικῆς διατομῆς τμῆμα τῆς διάφυσης χωρὶς τὶς ἐπιφύσεις. Ἂν καὶ τὸ στοιχεῖο αὐτὸ ἀπὸ μόνο του συνήθως θεωρεῖται ἐνδεικτικὸ τῆς δράσης σαρκοφάγων ζώων[35], ἡ παράλληλη ἀπουσία δαγκωμάτων ὁδηγεῖ στὸ συμπέρασμα πὼς μᾶλλον ἐπρόκειτο γιὰ ἀνθρωπογενεῖς δραστηριότητες, ἐνῶ δὲν ἀποκλείονται καὶ οἱ περιβαλλοντικοὶ παράγοντες, τουλάχιστον ὅσον ἀφορᾶ τὰ ὀστᾶ ποὺ φέρουν ταυτόχρονα καὶ ἴχνη διάβρωσης. Οἱ σχίζες διαφύσεων ποὺ φέρουν τμῆμα κάποιας ἀπὸ τὶς δύο ἐπιφύσεις καὶ οἱ διαφύσεις (ἄνω καὶ κάτω), ποὺ σώζουν τμῆμα τῆς ἐπίφυσης ἀποτελοῦν σαφεῖς ἐνδείξεις ἐξαγωγῆς μεδουλιοῦ[36]. Τέλος, οἱ σχίζες διαφύσεων χωρὶς τμήματα ἐπιφύσεων

---

29. Shipman κ.ἄ. 1984. Spennemann - Colley 1989.

30. Δὲν ἀποκλείεται τὰ ἴχνη καύσης ἀπὸ ἀπόρριψη σὲ φωτιὰ ἢ κατάλοιπα φωτιᾶς νὰ ἔχουν καλύψει τυχὸν ἴχνη καύσης ἀπὸ πρακτικὲς μαγειρέματος.

31. Βλ. κεφάλαιο: Ἡ Κεραμεική.

32. Gordon - Buikstra 1981.

33. Buikstra - Swegle 1989.

34. Binford 1981.

35. Binford 1981.

36. Binford 1981.

φαίνεται νὰ εἶναι περισσότερο ἀποτέλεσμα δράσης ἀνθρώπων παρὰ σαρκοφάγων ζώων, καθὼς ἡ δράση τους φαίνεται νὰ μὴν εἶναι σημαντική, ὅπως ὑποδηλώνει ἡ εὕρεση ἑνὸς καὶ μόνον ὀστοῦ μὲ ἴχνη δαγκωμάτων. Ἂν πράγματι ἡ πλειονότητα τῶν ὀστῶν ἐκτέθηκε σὲ χῶρο καύσης ἀμέσως μετὰ τὴν κατανάλωσή τους, τότε αὐτὸ θὰ τὰ ἔκανε ὀλιγώτερο ἑλκυστικὰ στὰ σαρκοφάγα[37], ἐξηγώντας ἔτσι καὶ τὴ σχεδὸν παντελὴ ἀπουσία σχετικῶν ἰχνῶν.

Ἡ ἀναλογία τῶν σωζόμενων ἀνατομικῶν μερῶν μεταξὺ τῶν οἰκόσιτων ζώων δὲν εἶναι ἡ ἴδια, γεγονὸς ποὺ πιθανὸν νὰ ὀφείλεται στὴ διαφορετικὴ διαχείριση τῶν εἰδῶν. Στὴν περίπτωση τῶν χοίρων ἡ παρουσία μακρῶν ὀστῶν, ὅπως βραχιονίων καὶ μηριαίων, ἀλλὰ καὶ ἡ ἀπουσία ἀνατομικῶν μερῶν, ὅπως μεταποδίων καὶ φαλάγγων, θὰ μποροῦσε νὰ σημαίνει πὼς στὸν χῶρο τοῦ Νεκροταφείου φθάνουν καὶ καταναλώνονται συγκεκριμένα ἀνατομικὰ μέρη αὐτοῦ τοῦ εἴδους ἀπὸ ἤδη σφαγιασμένα καὶ τεμαχισμένα ζῶα, ὅπως τὰ ἀνώτερα τμήματα τῶν μπροστινῶν καὶ πίσω ἄκρων, τὰ ὁποῖα καὶ φέρουν τὰ μεγαλύτερα ποσοστὰ κρέατος[38], ἐνῶ τὰ κατώτερα τμήματά τους ἔχουν ἤδη ἀπορριφθεῖ ἀλλοῦ. Διαφορετικὴ εἰκόνα δίνουν τὰ αἰγοπρόβατα, ποὺ μεταξὺ ἄλλων σώζουν ὀστᾶ ἀπὸ ἀνατομικὲς ζῶνες τοῦ σκελετοῦ μὲ χαμηλὰ ποσοστὰ κρέατος, ὅπως μεταπόδια καὶ φάλαγγες, ποὺ συνήθως ἀπορρίπτονται στὰ ἀρχικὰ στάδια ἐπεξεργασίας κατὰ τὴν ἐκδορὰ τοῦ ζώου. Αὐτὴ ἡ εἰκόνα ἀποτελεῖ σαφὴ ἔνδειξη ὅτι τὰ αἰγοπρόβατα ἔφθαναν στὸν χῶρο ὁλόκληρα, πιθανότατα ζωντανά, καὶ κατόπιν ἐκτυλίσσονταν ἐπιτόπου ὁ τεμαχισμὸς καὶ τὸ φιλετάρισμα καθὼς καὶ προηγούμενα στάδια προετοιμασίας, ὅπως ἡ ἐκδορά, ποὺ δὲν τεκμηριώνονται στὸ ὑλικὸ μέσω τῶν ἰχνῶν κοπῆς[39]. Τὸ μικρὸ μέγεθος τοῦ ὑλικοῦ καθιστᾶ προβληματικὴ τὴν ἑρμηνεία τῆς παρατηρούμενης διαφορᾶς στὴν ἀναλογία τῶν σωζόμενων ἀνατομικῶν μερῶν μεταξὺ τῶν εἰδῶν, καθὼς δὲν ἐπιτρέπει νὰ διευκρινισθεῖ κατὰ πόσο προ- ἢ καὶ μετα-ἀποθετικοὶ παράγοντες συνέβαλαν στὴν ἀντιπροσώπευση τῶν διαφόρων μερῶν τοῦ σκελετοῦ χοίρων καὶ αἰγοπροβάτων. Γιὰ τὶς ἀγελάδες τὰ στοιχεῖα εἶναι μὴ ἐπαρκῆ γιὰ μία παρόμοια σύνθεση.

Σύνθεση

Τὸ ὑπὸ μελέτη ζωοαρχαιολογικὸ ὑλικό, ἀνομοιογενὲς μὲ βάση τὰ ταφονομικὰ χαρακτηριστικά του, φαίνεται νὰ προέκυψε ἀπὸ μία ποικιλία πρακτικῶν, κατὰ βάση τελετουργικῶν, ποὺ προφανῶς λάμβαναν χώρα στὸν εὐρύτερο χῶρο τοῦ Νεκροταφείου καὶ συνδέονταν μὲ αὐτό. Μὲ βάση τὴ μακροσκοπικὴ παρατήρηση τῶν ποιοτικῶν χαρακτηριστικῶν τοῦ ὑλικοῦ, δὲν εἶναι ἄτοπο νὰ ὑποστηριχθεῖ πώς, ἂν ὄχι ὅλα, σίγουρα ἡ πλειονότητα τῶν ζωικῶν καταλοίπων, ἀποτελοῦσαν διατροφικὰ ὑπολείμματα. Κρίνοντας ἀπὸ τὴν ποσότητα τῶν ζωικῶν καταλοίπων συνολικὰ καὶ δεδομένου ὅτι τὰ εἴδη ποὺ κυριαρχοῦν εἶναι τὰ μεσαίου μεγέθους οἰκόσιτα καὶ ὄχι τὰ πιὸ μεγαλόσωμα βοοειδῆ, θὰ μποροῦσε νὰ ὑποστηριχθεῖ πὼς τὰ ἐπεισόδια κατανάλωσης δὲν ἦταν παρὰ μικρῆς κλίμακας γεύματα, στὸ πλαίσιο ταφικῶν τελετουργιῶν. Συμμετεῖχαν, δηλαδή, λίγα ἄτομα καὶ ἡ κατανάλωση ἦταν ἐπίσης μικρὴ μὲ προτίμηση στὰ ἐνήλικα αἰγοπρόβατα καὶ τοὺς νεαρῆς ἡλικίας χοίρους. Οἱ ἀγελάδες, σπάνιες στὰ ζωοαρχαιολογικὰ κατάλοιπα ἀπὸ οἰκιστικὰ σύνολα τῆς ἐποχῆς[40], ἐπιλέγονται ἐλάχιστα ἐνῶ δὲν φαίνεται νὰ προτιμῶνται οὔτε τὰ ζῶα θήρευσης, μὲ ἐξαίρεση

37. Halstead 2011.
38. Binford 1978.
39. Binford 1978.
40. Halstead 1987.

αὐτὰ τοῦ ὑδάτινου περιβάλλοντος (ὄστρεα, ψάρια). Ἂν καὶ ἡ ἀπουσία τῶν σχετικῶν μὲ τὸ φύλο ἀνατομικῶν μερῶν δὲν ἐπιτρέπει συσχετισμὸ ἀναφορικὰ μὲ τὴ φυλετικὴ προτίμηση ἀνὰ εἶδος, ὁ ἀναλογικὰ μεγάλος ἀριθμὸς θραυσμάτων ἀπὸ κέρατα αἰγοπροβάτων καὶ ἑνὸς θραύσματος ἀπὸ κέρατο ἀγελάδας καὶ ἐλαφοειδοῦς, δείχνει μιὰ ἰδιαίτερη προτίμηση στὰ ἄτομα ποὺ ἔφεραν κέρατα, ἐπιλογὴ ποὺ ἴσως εἶχε σημειολογικὴ ἀξία καὶ συμβολισμὸ στὸ πλαίσιο τῶν ταφικῶν τελετουργιῶν.

Τὰ ἐργαλεῖα ὀψιανοῦ, ποὺ βρέθηκαν ἐντὸς τοῦ Ἀποθέτη, πιθανῶς νὰ χρησιμοποιοῦνταν κατὰ τὴν προετοιμασία μερίδων φαγητοῦ πρὸς κατανάλωση, ἡ ὁποία φαίνεται νὰ λάμβανε χώρα στὸν ἄμεσο περιβάλλοντα χῶρο τοῦ Νεκροταφείου, ἐνῶ δὲν ἀποκλείεται, γιὰ κάποια ἀπὸ τὰ εἴδη, στὴν ἴδια περιοχὴ νὰ λάμβαναν χώρα ὅλα τὰ στάδια ἐπεξεργασίας τῶν σφαγίων. Ἀναφορικὰ μὲ τὴ διαχείριση τῶν ζωικῶν ὑπολειμμάτων, ἡ ἀπόρριψή τους δὲν φαίνεται νὰ ἀκολουθοῦσε πάντα τὴν ἴδια διαδικασία. Σὲ ἀντίθεση μὲ τὴν κεραμεική, ὅπου τὸ μεγαλύτερο ποσοστὸ ὀστράκων συγκολλήθηκε δίνοντας ἕναν μεγάλο ἀριθμὸ σχεδὸν ὁλόκληρων ἀγγείων[41], ὁ μικρὸς ἀριθμὸς ζωικῶν καταλοίπων καὶ ἡ ἀπουσία ὀστῶν τοῦ ἴδιου ζώου σὲ ἀνατομικὴ ἀκολουθία ἀποτελεῖ ἔνδειξη πὼς ἕνα μικρὸ μόνον μέρος ἀπὸ τὰ σύνολα ὀστῶν ποὺ ἀνῆκαν σὲ ζῶα ποὺ θὰ μποροῦσαν νὰ εἶχαν καταναλωθεῖ ἢ τοποθετηθεῖ ἐνδεχομένως ὡς προσφορές (δεδομένης τῆς ἰδιαιτερότητας τῆς ἀρχαιολογικῆς συνάφειας), κατέληξαν τελικὰ στὸν Ἀποθέτη. Αὐτὸ θὰ μποροῦσε νὰ σχετίζεται μὲ τὸν προ-ἀποθετικὸ τρόπο διαχείρισης τῶν ἀπορριμμάτων (π.χ. «ἐπιλεκτικὴ» ἢ ὄχι προσεκτικὴ περισυλλογὴ τοῦ συνόλου τῶν ζωικῶν ὑπολειμμάτων κατὰ τὴ διαδικασία τῆς ἀπόρριψής τους ἐντὸς τοῦ Ἀποθέτη) ἢ ἀκόμη καὶ μὲ τὴν ἀπώλεια μέρους τους κατὰ τὴν καύση τους.

Εἶναι σίγουρο πάντως ὅτι τὸ μεγαλύτερο μέρος τῶν ὑπολειμμάτων φαίνεται νὰ καταλήγει σὲ χῶρο μὲ φωτιὰ ἢ κατάλοιπα φωτιᾶς πρὶν ἀπὸ τὴν τελικὴ ἀπόρριψή του στὸν Ἀποθέτη. Ἡ διαδικασία αὐτὴ προφανῶς ἐντάσσεται στὸ πλαίσιο ταφικῶν τελετουργιῶν στὶς ὁποῖες, πέραν τῶν ὑπολειμμάτων τῶν ταφικῶν γευμάτων, μετέχουν καὶ ἀντικείμενα ὑλικοῦ πολιτισμοῦ, ὅπως ἀγγεῖα πόσεως, ἀμφορεῖς, λίθινα ἐργαλεῖα καὶ ἀνθρώπινα ὀστᾶ[42]. Ἕνα μικρότερο μέρος τῶν ζωικῶν ὑπολειμμάτων φαίνεται νὰ καταλήγει στὸν Ἀποθέτη χωρὶς τὴν ἐνδιάμεση μεσολάβηση ἀπόρριψης σὲ χῶρο καύσης. Ἡ διαφοροποίηση αὐτὴ θὰ μποροῦσε νὰ σχετίζεται μὲ διαφορετικὰ ἐπεισόδια ἀπόρριψης, ἢ καὶ πρακτικές. Στὸ πλαίσιο μιᾶς τέτοιας διαφορετικῆς πρακτικῆς ἡ παράλληλη παρουσία μὴ καμένων μακρῶν ὀστῶν, δοντιῶν καὶ τμήματος κρανίου χοίρου[43] (εἰκ. 4) μὲ τμήματα ἐπίσης μὴ καμένων ἀγγείων στὸν πυθμένα τοῦ Ἀποθέτη[44] θὰ μποροῦσε νὰ ἑρμηνευθεῖ ὡς πρακτικὴ ἐναγισμοῦ. Πάντως, ἀσχέτως μὲ τὶς ἀκολουθούμενες διαδικασίες καὶ πρακτικές, τελετουργικὲς ἢ μή, τὰ ἐπεισόδια «ἀπόρριψης» ἢ «ἀπόθεσης» στὸν λάκκο φαίνεται νὰ ἔγιναν σὲ μικρὸ χρονικὸ διάστημα, ὅπως μαρτυρεῖ καὶ ἡ ἀπουσία ἐπίχωσης ἀνάμεσά τους.

---

41. Βλ. κεφάλαιο: Ἡ Κεραμεική.

42. Βλ. Παράρτημα 4.

43. Στὰ ὀστᾶ τῆς ὁμάδας 167 ἀναγνωρίσθηκαν: κάτω τμῆμα δεξιοῦ βραχιονίου καὶ τρία ἀριστερὰ δόντια ἄνω γνάθου ἀγελάδας, δύο δεξιὰ μεταταρσικὰ ὀστᾶ καὶ μία δεξιὰ κνήμη αἰγοπροβάτου, μία δεξιὰ κάτω γνάθος καὶ τμῆμα δεξιοῦ κρανίου χοίρου. Ἐπίσης, ἐντὸς λεκανίδας (ἀρ. Κατ. 1601) ἀναγνωρίσθηκε ἕνα δεξιὸ βραχιόνιο αἴγας. Βλ. καὶ κεφάλαιο: Ἐπίχωση Λάκκου, εἰκ. 12.

44. Βλ. κεφάλαιο: Ἐπίχωση Λάκκου (εὑρήματα ἀνασκαφικῆς ὁμάδας 167), σελ. 31.

Συμπεράσματα

Παρὰ τὸ μικρὸ μέγεθος τοῦ ὑλικοῦ, ἡ συνδυαστικὴ προσέγγιση τῆς ζωοαρχαιολογικῆς ἀνάλυσης μὲ τὰ ἀνασκαφικὰ δεδομένα καὶ τὰ ἀρχαιολογικὰ εὑρήματα καταδεικνύουν πως, ὁ Ἀποθέτης 39, πέρα ἀπὸ τὴν ἀπορριμματική διάστασή του, φαίνεται νὰ εἶχε μιὰ ἰδιαίτερη σημασία. Κατὰ τεκμήριο ἀποτελεῖ τὸ τελευταῖο στάδιο ἀπόρριψης, πιθανῶς ὡς συμβολικὴ ἀπόθεση μιᾶς ποικιλίας ἐμπλεκομένων ἀντικειμένων ὑλικοῦ πολιτισμοῦ καὶ ζωικῶν καὶ ἀνθρώπινων καταλοίπων, προφανῶς στὸ πλαίσιο ταφικῶν πρακτικῶν, ὅπως γευμάτων καὶ τελετουργικῶν καύσεων.

Ἡ μελέτη τοῦ συγκεκριμένου συνόλου συμβάλλει στὴν τρέχουσα βιβλιογραφικὴ συζήτηση γιὰ τὶς τελετουργικὲς πρακτικὲς ἐντὸς ταφικῶν, οἰκιστικῶν καὶ λατρευτικῶν χώρων τῆς ἐποχῆς τοῦ Χαλκοῦ[45], προσφέροντας νέα δεδομένα σχετικὰ μὲ τὶς χρήσεις καὶ τὶς πρακτικὲς κατανάλωσης τῶν ζώων ἀλλὰ καὶ τῆς διαχείρισης τῶν ζωικῶν διατροφικῶν ἀπορριμμάτων σὲ ταφικὰ περιβάλλοντα.

45. Ἐνδεικτικά: Cosmopoulos - Ruscillo 2014. Hamilakis - Konsolaki 2004. Dabney κ.ἄ. 2004. Isaakidou κ.ἄ. 2002. Hamilakis 1998. Grant 1991.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Baker - Brothwell 1980 — J. Baker - D. Brothwell, *Animal Diseases in Archaeology* (London 1980).

Binford 1978 — L.R. Binford, *Nunamiut Ethnoarchaeology*, Academic Press (New York 1978).

Binford 1981 — L.R. Binford, *Bones: Ancient Men and Modern Myths*, Academic Press (New York 1981).

Boessneck - Müller - Teichert 1964 — J. Boessneck - H. Müller - M. Teichert, Osteologische Unterscheidungsmerkmale zwischen Schaf (Ovis aries Linné) und Ziege (Capra hircus Linné), *Kühn-Archiv* 78 (1964) 1-29.

Buikstra - Swegle 1989 — J.E. Buikstra - M. Swegle, Bone Modification due to Burning: Experimental Evidence, στό: R. Bonnichsen - E. Sorg (ἐπιμ.), *Bone Modification*, University of Maine (Oronto 1989), 247-258.

Bull - Payne 1982 — G. Bull - S. Payne, Tooth eruption and epiphysial fusion in pigs and wild boar, στό: Wilson - Grigson - Payne 1982, 55-71.

Cosmopoulos - Ruscillo 2014 — M. Cosmopoulos - D. Ruscillo, Mycenaen burnt animal sacrifice at Eleusis, *Oxford Journal of Archaeology* 33/3 (2014) 257-273.

Dabney - Halstead - Thomas 2004 — M.K. Dabney - P. Halstead - P. Thomas, Mycenaean feasting on Tsoungiza at ancient Nemea, στό: J.C. Wright (ἐπιμ.), *The Mycenaean Feast*, ASCSA (Princeton 2004) 77-95.

Deniz - Payne 1982 — E. Deniz - S. Payne, Eruption and wear in the mandibular dentition as a guide to ageing Turkish Angora goats, στό: Wilson - Grigson - Payne 1982, 153-206.

Gordon - Buikstra 1981 — C.C. Gordon - J.E. Buikstra, Soil pH, Bone Preservation and Sampling Bias at Mortuary Sites, *American Antiquity* 46/3 (1981) 566-571.

Γκοτσίνας - Καραθάνου — Ἄ. Γκοτσίνας - Ἀ. Καραθάνου, (ἀδημοσίευτη ἐργασία), *Ὁδηγὸς Διαχείρισης Βιοκαταλοίπων ἀπὸ Ἀρχαιολογικὰ Περιβάλλοντα.*

Grant 1982 — A. Grant, The use of tooth wear as a guide to the age of domestic ungulates, στό: Wilson - Grigson - Payne 1982, 91-108.

Grant 1991 — A. Grant, Economic or symbolic? Animals and ritual behaviour, στό: P. Garwood - D. Jennings - R. Skeates - J. Toms (ἐπιμ.), *Sacred and Profane,* Proceedings of a Conference on Archaeology, Ritual, and Religion (Oxford 1991) 109-114.

Greenfield 1999 — H.J. Greenfield, The origins of metallurgy: distinguishing stone from metal cut-marks bones from archaeological sites, *Journal of Archaeological Science* 26 (1999) 797-808.

Grigson 1982 — C. Grigson, Sex and age determination of some bones and teeth of domestic cattle: a review of the literature, στό: Wilson - Grigson - Payne 1982, 7-23.

Halstead 1985 — P. Halstead, A study of mandibular teeth from Romano-British contexts at Maxey, στό: F. Pryor - C. French (ἐπιμ.), *Archaeology and Environment in the Lower Welland Valley*, *East Anglian Archaeology* 27 (1985) 219-224.

Halstead 1987 — P. Halstead, Man and other animals in later Greek prehistory, *BSA* 82 (1987) 71-83.

Halstead 1996 — P. Halstead, Pastoralism or household herding? Problems of scale and specialization in early Greek animal husbandry, *World Archaeology* 28 (1996) 20-42.

Halstead 2011 — P. Halstead, Faunal remains from EN- EH Nemea Tsoungiza; husbandry, butchery, consumption and discard of animals, στό: D.J. Pullen (ἐπιμ.) *Nemea Valley Archaeological Project* I: *The Early Bronze Age Village on Tsoungiza Hill*, ASCSA (Princeton N.J. 2011).

Halstead - Collins - Isaakidou 2002 — P. Halstead - P. Collins - V. Isaakidou, Sorting the sheep from the goats: morphological distinctions between the mandibles and mandibular teeth of adult Ovis and Capra, *Journal of Archaeological Science* 29 (2002) 545-553.

Halstead - Collins — P. Halstead - P. Collins, Taxonomic identification manual of the principal limb bones of common European farmyard animals and deer, University notes (ὑπὸ ἔκδοση).

Hamilakis 1998 — Y. Hamilakis, Eating the dead: mortuary feasting and the politics of memory in the Aegean Bronze Age societies, στό: K. Branigan (ἐπιμ.), *Cemetery and society in the Aegean Bronze Age* (Sheffield 1998) 115-132.

Hamilakis - Konsolaki 2004 — Y. Hamilakis - E. Konsolaki, Pigs for the Gods: Burnt animal sacrifices as embodied rituals at a Mycenaean sanctuary, *Oxford Journal of Archaeology* 23/2 (2004) 135-151.

Isaakidou - Halstead - Davis - Stocker 2002 — V. Isaakidou - P. Halstead - J. Davis - S. Stocker, Burnt animal sacrifices at the Mycenaean 'Palace of Nestor', Pylos, *Antiquity* 76 (2002) 86-92.

Lyman 1994 — R.L. Lyman, *Vertebrate Taphonomy*, Cambridge University Press (Cambridge 1994).

Μαργώνη 2002 — Σ. Μαργώνη, *Περιβαλλοντικὴ ἐξέλιξη - συγκρότηση τῆς περιοχῆς Σχοινιᾶ τῆς πεδιάδας τοῦ Μαραθῶνα κατὰ τὸ Ὁλόκαινο καὶ ἀνθρωπογενεῖς ἐπεμβάσεις γιὰ τὴ διαχείριση αὐτῆς,* Διατριβὴ Εἰδίκευσης, Τμῆμα Γεωλογίας, Α.Π.Θ. (Θεσσαλονίκη 2002).

Παντελίδου Γκόφα 1999 — Μ. Παντελίδου Γκόφα, Νεκροταφεῖο Τσέπι Μαραθῶνος, *ΠΑΕ* 1999, 33-41.

Παντελίδου Γκόφα 2000 — Μ. Παντελίδου Γκόφα, Νεκροταφεῖο Τσέπι Μαραθῶνος, *ΠΑΕ* 2000, 33-36.

Παντελίδου Γκόφα 2005 — Μ. Παντελίδου Γκόφα, *Τσέπι Μαραθῶνος, Τὸ Πρωτοελλαδικὸ Νεκροταφεῖο*, ΒΑΕ ἀρ. 235 (Ἀθῆναι 2005).

Payne 1972 — S. Payne, On the interpretation of bone samples from archaeological

sites, στό: E. Higgs (ἐπιμ.), *Papers in Economic Prehistory*, Cambridge University Press (London 1972) 68-71.

Payne 1973 — S. Payne, Kill-off patterns in sheep and goats: the mandibles from Asvan Kalé, *Anatolian Studies* 23 (1973) 281-303.

Payne 1985 — S. Payne, Morphological distinctions between the mandibular teeth of young sheep, Ovis, and goats, Capra, *Journal of Archaeological Science* 12 (1985) 139-147.

Schmid 1972 — E. Schmid, *Atlas of Animal Bones*, Elsevier (Amsterdam 1972).

Shipman - Foster - Schoeninger 1984 — P. Shipman - G. Foster - M. Schoeninger, Burnt bones and teeth: an experimental study of color, morphology, crystal structure and shrinkage, *Journal of Archaeological Science* 11 (1984) 307-325.

Silver 1969 — I. Silver, The ageing of domestic animals, στό: D. Brothwell - E. Higgs (ἐπιμ.), *Science in Archaeology*, Thames and Hudson (London 1969) 283-302.

Spennemann - Colley 1989 — D.H.R. Spennemann - S.M. Colley, Fire in a pit: the effects of burning on faunal remains, *Archaeozoologia* 3(1989), 51-64.

SPSS (2000) *SPSS 10.0.7 for Windows*, SPSS Inc. (Chicago)

von de Driesch 1976 — A. von de Driesch, *A Guide to the Measurement of Animal Bones from Archaeological Sites, Peabody Museum Bulletin* 1 (Harvard 1976).

Wilson - Grigson - Payne 1982 — B. Wilson - C. Grigson - S. Payne (ἐπιμ.), *Ageing and Sexing Animal Bones from Archaeological Sites*, British Series 109, British Archaeological Reports (Oxford 1982).

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 6

ΦΥΣΙΚΟΧΗΜΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ ΜΕΤΑΛΛΙΚΟΥ ΤΕΧΝΕΡΓΟΥ ΑΠΟ ΤΟΝ ΑΠΟΘΕΤΗ 39

ὑπὸ
Γεωργίου Φακορέλλη*

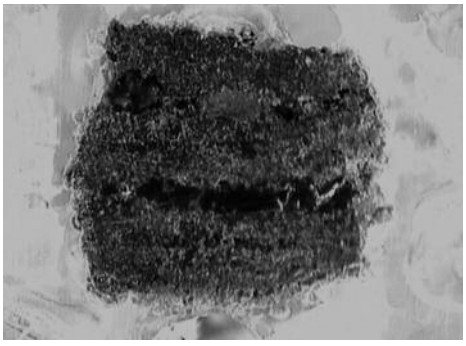
Εἰσαγωγή

Μεταλλικὸ τέχνεργο ἀπὸ τὴν ἀνασκαφὴ τοῦ Ἀποθέτη 39 στὴν περιοχὴ Τσέπι Μαραθῶνος, διαστάσεων περίπου 4,5×2,0×0,2 ἑκ. (εἰκ. 1), ὑποβλήθηκε σὲ μὴ καταστρεπτικὴ παρατήρηση καὶ ἀνάλυση μὲ τὴ βοήθεια Ἠλεκτρονικοῦ Μικροσκοπίου Σάρωσης (SEM) μοντέλο JEOL JSM-6510LV σὲ συνδυασμὸ μὲ φασματόμετρο ἐνεργειακῆς διασπορᾶς ἀκτίνων Χ (EDS), μοντέλο X-ACT τῆς Oxford Instruments.

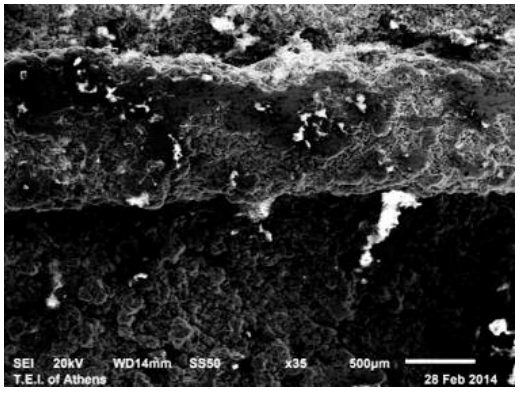
Ἐπίσης, ἀναλύθηκε στὸ SEM-EDS μικρὸ θραῦσμα του, διαμέτρου περίπου 0,5 χιλ., ἀφοῦ πρῶτα ἐγκιβωτίστηκε σὲ ρητίνη καὶ λειάνθηκε ἡ ἐπιφάνειά του σὲ λειαντικὸ τροχό (εἰκ. 2), προκειμένου νὰ προσδιορισθεῖ ἡ κραματικὴ σύσταση τοῦ μετάλλου.

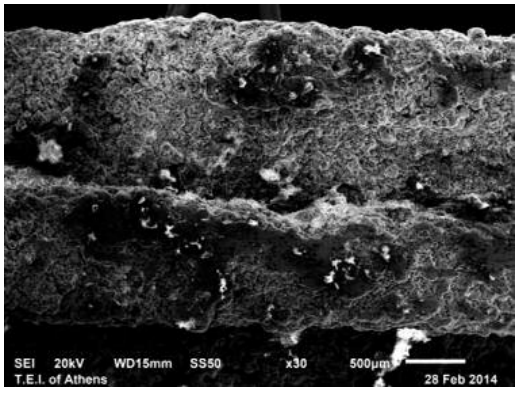

Εἰκ. 1. Τὸ μεταλλικὸ τέχνεργο.

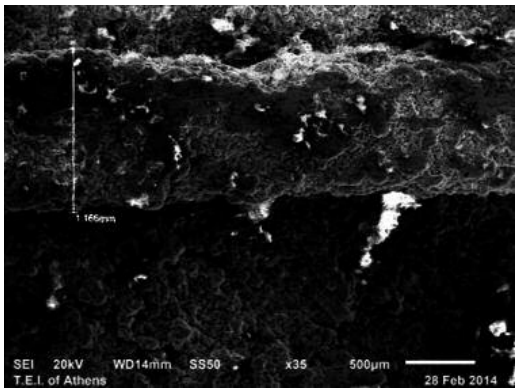
Εἰκ. 2. Ἐγκιβωτισμένο θραῦσμα σὲ ρητίνη (φωτογραφία ὑπὸ μεγέθυνση στὸ στερεομικροσκόπιο).

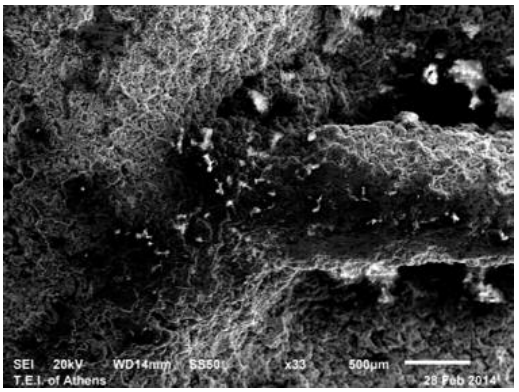

Εἰκ. 3, 4. Ὄψεις τῆς περιοχῆς μὲ τὸ σύρμα ποὺ συγκρατεῖ ραμμένα τὰ δύο ἐλάσματα μαζί.

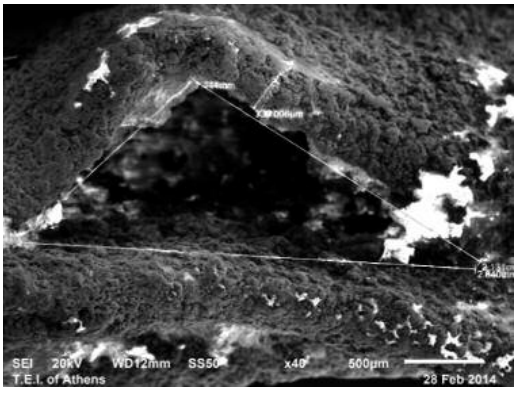
*Τμῆμα Συντήρησης Ἀρχαιοτήτων καὶ Ἔργων Τέχνης, Σχολὴ Καλλιτεχνικῶν Σπουδῶν, ΤΕΙ Ἀθήνας Ἁγίου Σπυρίδωνος, 122 10 Αἰγάλεω, email: yfacorel@teiath.gr

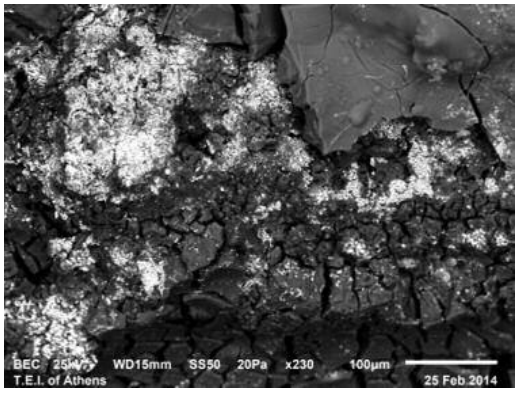
Εἰκ. 5. Τὸ πάχος τοῦ μεταλλικοῦ σύρματος κυμαίνεται μεταξὺ 1 καὶ 1,17 χιλ.

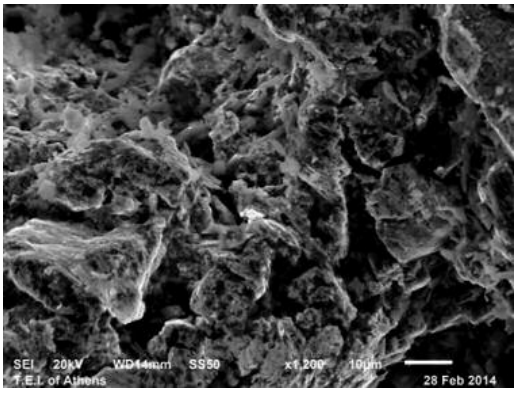
Εἰκ. 6. Σημεῖο ραφῆς τοῦ μεταλλικοῦ σύρματος.

Εἰκ. 7. Τὸ πάχος τοῦ ἐλάσματος εἶναι 339 χιλ. καὶ ἡ ὀπὴ σχήματος τριγωνικοῦ ἔχει διαστάσεις 1,44×2,13×2,84 χιλ.

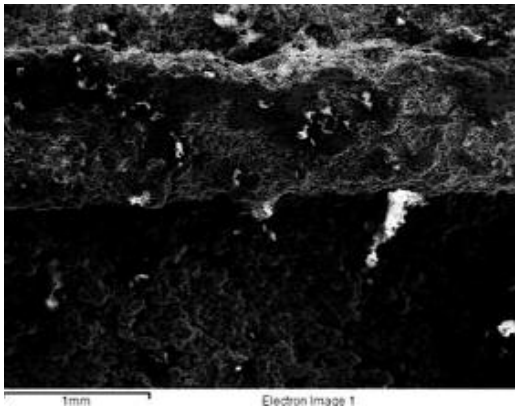

Εἰκ. 8. Ἄποψη τῆς πορώδους ἐπιφάνειας τοῦ μεταλλικοῦ τεχνέργου μὲ τὴν παρουσία χλωραργυρίτη (AgCL) ὡς προϊόντος διάβρωσης ἐξαιτίας τῆς ἐγγύτητας τῆς θέσης καὶ ἑπομένως καὶ τοῦ εὑρήματος μὲ τὴ θάλασσα. Οἱ λευκὲς περιοχὲς δείχνουν αὐξημένη συγκέντρωση σὲ ἄργυρο (Ag).

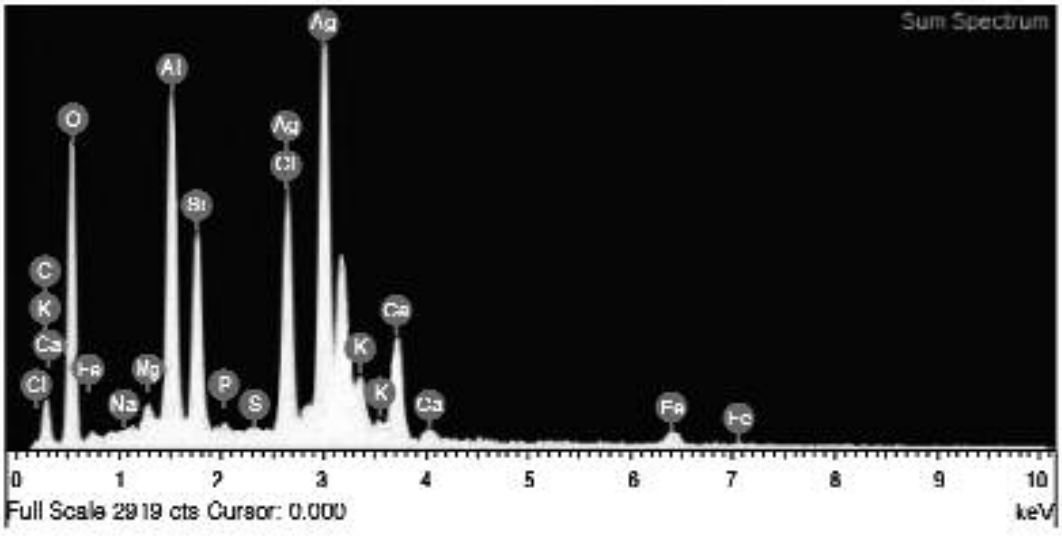
Εἰκ. 9. Ἄποψη σὲ μεγάλη μεγέθυνση τῶν προϊόντων διάβρωσης χλωραργυρίτη (AgCl) ἐπάνω στὴν ἐπιφάνεια τοῦ μεταλλικοῦ τεχνέργου.

Ἀποτελέσματα μικροανάλυσης SEM-EDX (περιοχῆς κάτω ἀπὸ τὸ σύρμα)

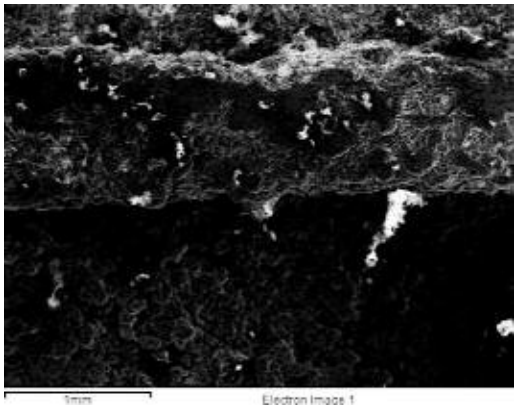
Εἰκ. 10

Στοιχεῖο %	**Περιεκτικότητα κ.β.**
C K	7.48 ± 0,83
O K	42.49 ± 0,58
Na K	0.07 ± 0,07
Mg K	0.51 ± 0,06
Al K	6.37 ± 0,12
Si K	4.34 ± 0,09
P K	0.15 ± 0,05
S K	0.05 ± 0,04
Cl K	5.72 ± 0,11
K K	0.59 ± 0,07
Ca K	3.52 ± 0,09
Fe K	1.02 ± 0,09
Ag L	27.71 ± 0,39

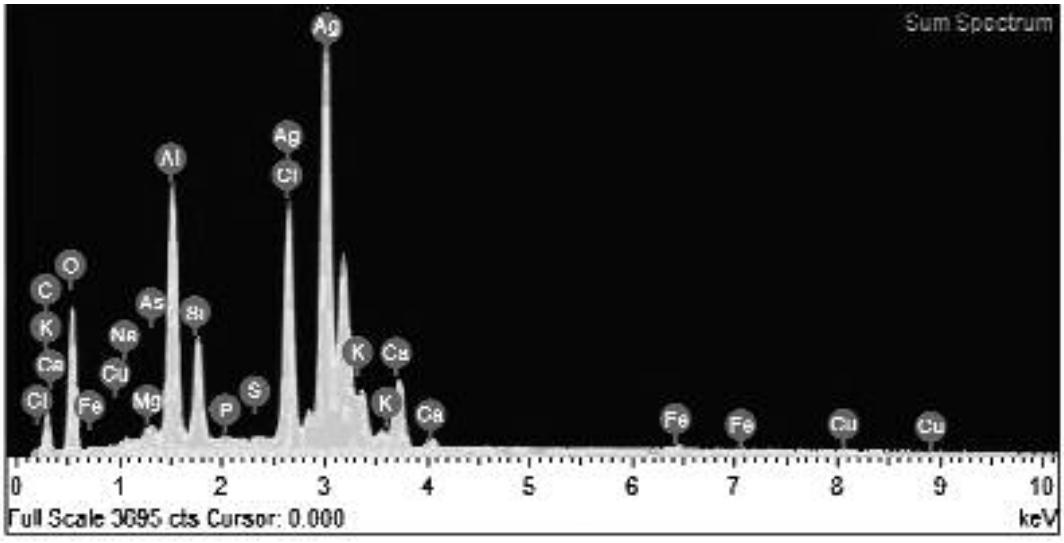
Τὸ παραπάνω φάσμα μικροανάλυσης ἀκτίνων-Χ στὸ SEM-EDX ἀφορᾶ σὲ ὅλη τὴν περιοχὴ τῆς εἰκ. 10. Ἡ παρουσία ἀργύρου (Ag) ἀποδεικνύει ὅτι τὸ μέταλλο κατασκευῆς τοῦ τεχνέργου εἶναι ὁ ἄργυρος. Ἡ παρουσία σιδήρου (Fe), ἀρσενικοῦ (As) καὶ μαγνησίου (Mg) ἀποδίδεται σὲ προσμίξεις τοῦ ἀρχικοῦ μεταλλεύματος. Ἡ παρουσία χλωρίου ὀφείλεται στὴ δημιουργία χλωραργυρίτη (AgCl) ὡς προϊόντος διάβρωσης στὴν ἐπιφάνεια τοῦ τεχνέργου ἐξαιτίας τῆς ἐγγύτητας τῆς θέσης μὲ τὴ θάλασσα, ἐνῶ ἡ μικρότερη κορυφὴ τοῦ θείου (S) στὴ μικρότερη παρουσία τοῦ προϊόντος διάβρωσης σουλφιδίου τοῦ ἀργύρου (Ag_2S). Ἡ ὑψηλὴ κορυφὴ τοῦ ἀργιλίου (Al), ἀλλὰ καὶ οἱ μικρότερες τοῦ πυριτίου (Si) καὶ τοῦ ἀσβεστίου (Ca) στὴν παρουσία ὑπολειμμάτων σκωρίας στο μέταλλο ποὺ χρησιμοποιήθηκε γιὰ τὴν κατασκευὴ τοῦ τεχνέργου. Τέλος, ἡ μικρὴ περιεκτικότητα σὲ φώσφορο (P) ἐνδεχομένως νὰ ὀφείλεται στὴ δημιουργία πυροφωσφορικοῦ ἀργύρου ($Ag_4P_2O_7$).

Ἀποτελέσματα μικροανάλυσης SEM-EDX (τοῦ σύρματος ραφῆς)

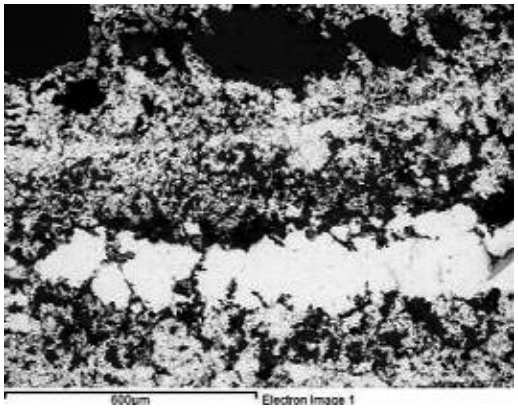
Εἰκ. 11

Στοιχεῖο %	Περιεκτικότητα κ.β.
C K	8.53 ± 0,84
O K	31.52 ± 0,58
Na K	0.23 ± 0,08
Mg K	0.28 ± 0,06
Al K	6.51 ± 0,13
Si K	3.04 ± 0,08
P K	0.16 ± 0,05
S K	0.11 ± 0,04
Cl K	7.36 ± 0,13
K K	0.57 ± 0,08
Ca K	3.28 ± 0,09
Fe K	0.78 ± 0,10
Cu K	0.28 ± 0,13
As L	0.52 ± 0,12
Ag L	36.83 ± 0,49

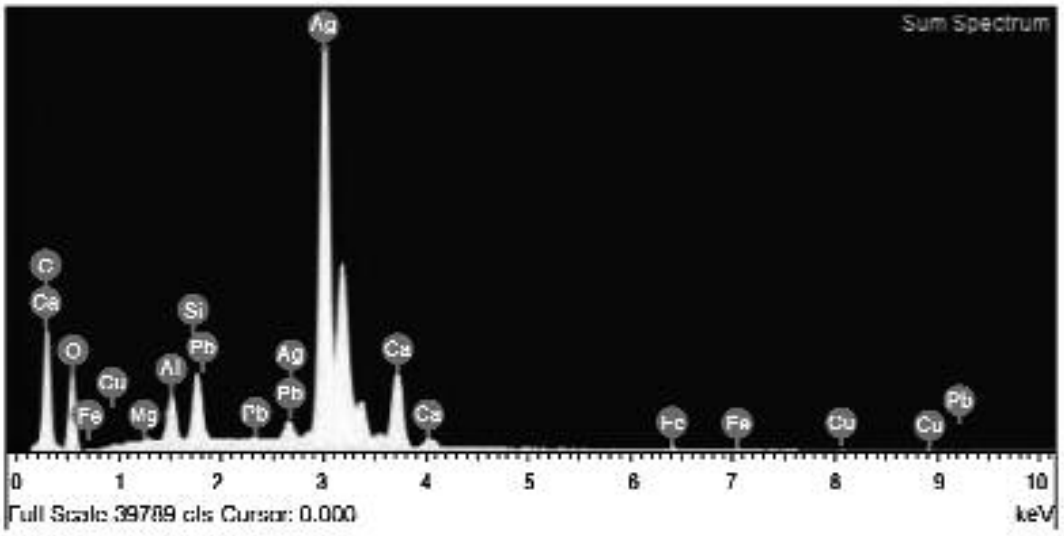
Τὸ παραπάνω φάσμα μικροανάλυσης ἀκτίνων-Χ στὸ SEM-EDX ἀφορᾶ στὴν περιοχὴ τοῦ σύρματος ραφῆς τῆς εἰκ. 11. Ἡ στοιχειακὴ καὶ ποσοτικὴ ἀνάλυση τοῦ σύρματος εἶναι παρόμοια μὲ ἐκείνη τοῦ ἐλάσματος, πράγμα ποὺ ἀποδεικνύει ὅτι ἔχουν κατασκευασθεῖ ἀπὸ τὴν ἴδια πρώτη ὕλη.

Ἀποτελέσματα μικροανάλυσης SEM-EDX ἐγκιβωτισμένου σὲ ρητίνη
καὶ λειασμένου δείγματος (σὲ νησίδα καθαροῦ μετάλλου)

Στοιχεῖο %	Περιεκτικότητα κ.β.
C K	5.25 ± 0,14
O K	7.01 ± 0,31
Mg K	0.30 ± 0,04
Al K	0.39 ± 0,03
Si K	0.26 ± 0,03
S K	0.03 ± 0,03
Ca K	0.84 ± 0,04
Cu K	0.39 ± 0,08
Ag L	85.54 ± 0,33

Εἰκ. 12

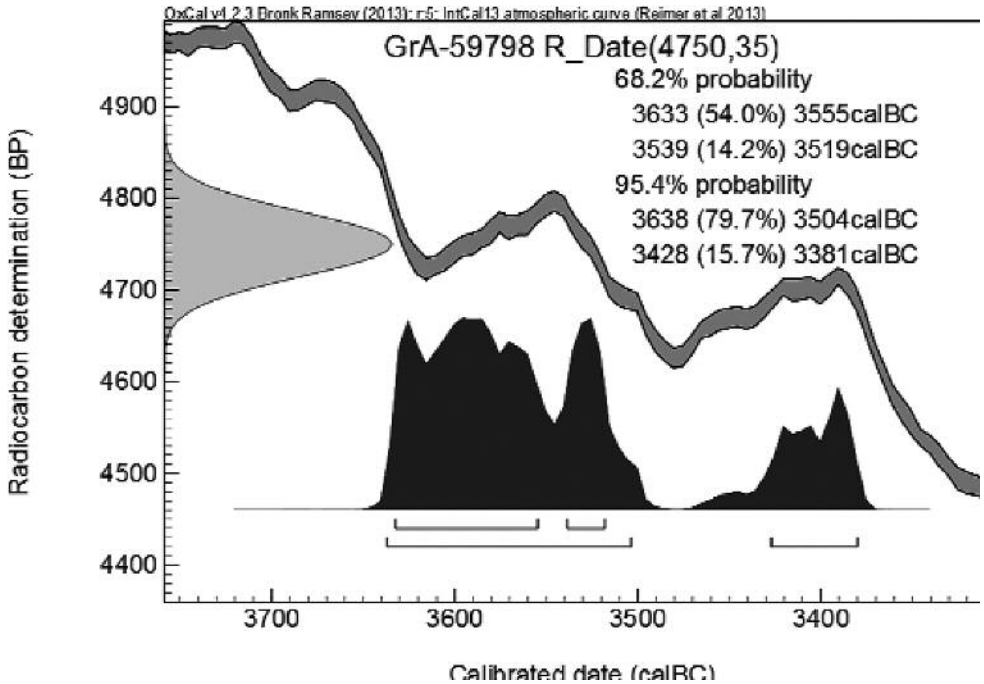
Τὸ παραπάνω φάσμα μικροανάλυσης ἀκτίνων-Χ στὸ SEM-EDX ἀφορᾶ στὴν κεντρικὴ περιοχὴ (λευκοῦ χρώματος) τοῦ ἐγκιβωτισμένου δείγματος τῆς εἰκ. 12. Τὸ λευκὸ χρῶμα στὴν εικόνα ἀφορᾶ σὲ περιοχὴ μὲ αὐξημένη συγκέντρωση καθαροῦ μετάλλου καὶ ἐπιτρέπει τὴ στοιχειακὴ καὶ ποσοτικὴ ἀνάλυση τοῦ ἀρχικοῦ κράματος χωρὶς τὰ ἀποτελέσματα νὰ ἀλλοιώνονται ἀπὸ τὴν παρουσία προϊόντων διάβρωσης. Πράγματι φαίνεται ὅτι ἡ καθαρότητα τοῦ μετάλλου ἦταν πολὺ ὑψηλή, δεδομένου ὅτι ἡ περιεκτικότητα σὲ ἄργυρο (Ag) ἦταν μεγαλύτερη ἀπὸ 85%, ἐνῶ ἀνιχνεύεται καὶ πολὺ μικρὴ ποσότητα χαλκοῦ (Cu) ὡς κραματικὴ πρόσμιξη (0,39%).

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 7

ΡΑΔΙΟΧΡΟΝΟΛΟΓΗΣΗ ΔΕΙΓΜΑΤΟΣ ΑΝΘΡΑΚΑ ΑΠΟ ΤΟΝ ΑΠΟΘΕΤΗ 39

ὑπὸ

Γεωργίου Φακορέλλη

Τὸ δεῖγμα ἄνθρακα (σελ. 44 καὶ εἰκ. 35) χρονολογήθηκε μὲ τὴν τεχνικὴ AMS στὸ Centre for Isotope Research τοῦ Πανεπιστημίου Groningen στὴν Ὁλλανδία. Ἡ πραγματικὴ ἡμερολογιακὴ ἡλικία τοῦ δείγματος ἄνθρακα GrA-59798, προερχόμενο ἀπὸ βαθὺ στρῶμα τοῦ Ἀποθέτη 39 στὸ Πρωτοελλαδικὸ Νεκροταφεῖο στὴ θέση Τσέπι Μαραθῶνος μὲ συμβατικὴ ἡλικία ραδιοάνθρακα 4750 ± 35 χρόνια BP, βρίσκεται μέσα στὸ χρονικὸ διάστημα 3633-3519 BC (πιθανότητα 68,2%) ἢ στὸ 3638-3381 BC (πιθανότητα 95,4%). Ἡ τιμὴ $\delta^{13}C$ = -20.90‰.

Ἡ συμβατικὴ ἡλικία ραδιοάνθρακα βαθμονομήθηκε μὲ τὴν τελευταία ἔκδοση τῆς διεθνοῦς καμπύλης βαθμονόμησης IntCal13 χρησιμοποιώντας τὸ πρόγραμμα OxCal v4.2.3.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Bronk Ramsey C. 2010. OxCal, v. 4.2, on line access, Web page: https://c14.arch.ox.ac.uk/oxcal/OxCal.html

Reimer P.-J., Bard E, Bayliss A, Beck JW, Blackwell PG, Bronk Ramsey C, Buck CE, Cheng H, Edwards RL, Friedrich M, Grootes PM, Guilderson TP, Haflidason H, Hajdas I, Hatté C, Heaton TJ, Hoffmann DL, Hogg AG, Hughen KA, Kaiser KF, Kromer B, Manning SW, Niu M, Reimer RW, Richards DA, Scott EM, Southon JR, Staff RA, Turney CSM, der Plicht J. 2013. INTCAL13 and MARINE13 radiocarbon age calibration curves 0–50,000 years cal BP. *Radiocarbon.* 55(4) 1869-1887.

university of groningen

faculteit wiskunde en natuurwetenschappen

centrum voor isotopenonderzoek

T 050 363 47 60
F 050 363 47 38

Nijenborgh 4
NL-9747 AG Groningen

Datum
13 June 2014

Ons kenmerk
CIO/163-2014/ERB

Dear Prof. Pantelidou-Gofa,

Herewith the result of your sample:'

GrA	Sample name	Age (BP)
59798	ProtoHelladic cemetery Tsepi	4750 ± 35

The calibrated date is 3635-3520 BC.

With best regards,

Prof. J. van der Plicht

SUMMARY AND CONCLUSIONS

TSEPI MARATHON

THE DEPOSIT 39 OF THE PREHISTORIC CEMETERY

Deposit 39 is a four-sided pit situated approximately in the center of the Early Helladic cemetery of Tsepi in Marathon[1]. It was excavated in 1999 and 2000, and was found to be packed with pottery, a few additional objects, stones and pebbles[2]. Excavation of this pit has provided significant insights for the study of burial customs. More important, however, is the contribution of this study to a better understanding of the pottery typology of this period.

The pit (2.50-2.60 × 2.10 - circa 3.00m) had stone lining on three of its sides (fig. 2). The floor, 1.20m from the rim, 2.20m from the excavation level –all depth measurements are to this level–, and at the level of an old river bed, was roughly horizontal and partly paved with river stones and sand. It was filled over a short time with pottery fragments scattered or in groups, mostly without any discernible order or stratigraphy.

For practical reasons, the excavation was carried out in two segments, north and south (plan 1), with the work on each segment proceeding differently: the south segment was cleared first (fig. 1), in levels varying from 0.15 to 0.30m., while on the north emphasis was given to the identification of the original small groupings which appeared to have been deposited together. In this fashion, pottery belonging to separate deposits was isolated; this method was especially important in order to distinguish the groups in the initial deposits[3].

The pit was initially consecrated with ritual offerings: remnants of these are some vessels and animal bones found in its NW corner. The oldest deposit consists of a broken basin (no 1601) with a small bowl, a goat bone and a pebble deposited in it; next to it lay half of a pig skull (fig. 11). This assemblage was soon covered with sand. Two amphoriskoi (nos 1560 and 1629), with holes opened in the bottom and the belly, respectively, were placed over that spot, in addition to a very deep bowl (no 1534) with two interior handles (fig. 14), a shape rare in this pit. These pieces must have

1. Παντελίδου Γκόφα 2005, 223. The Early Helladic phase had been explored with the excavation and publication of the cemetery of this period; information about a phase predating most of the burials, the relatively unknown Late Chalcolithic is now presented here.

2. Παντελίδου Γκόφα 1999, 38-41; 2000, 33-36.

3. The numbering of finds reflects these two separate methods: On the south, the level designation (39,1-39,12) comes first, followed, in the case of specific important finds, with double digit numbers 20-92. In a later cleaning operation on the east border, the finds were numbered 170-175. On the north, triple-digit numbers (100-169) were applied to each grouping as it was found, this quite independently of size or content (see Stratigraphy table pl. 131).

been deposited as a group. All the fragments were found in situ and they bear no evidence of burning after the original potter's firing. A broken amphoriskos and an intact bowl of a type peculiar for this site were found in the SW corner, in a shallow depression on the floor (fig. 15).

Following the initial consecration at the two corners of the pit, we can distinguish three other groupings of potsherds found in separate locations on the floor of the pit; these should be considered as closed deposits (figs 16-18).

After these few discrete groups, the bottom of the pit was filled with broken pottery, and pebbles mixed into the darkish sandy soil. The density of sherds was more noticeable in the central section of the pit (ca. 1.00m in diameter) where the soil also contains ashes. At 1.85m from excavation level, the fill shows an even denser concentration of sherds, still in the central area, again mixed with pebbles and ash (fig. 22). A change in the nature of the fill occurs at a depth of ca 1.50m, where twenty large and heavy stones were thrown over various groupings of sherds (figs 35-36). One of these stones has preserved, on its underside, the only trace of carbon found in the excavation (fig. 35). (See Appendix 7.)

The next deposit (1.40m-1.55m) is somewhat easier to define, slanting E-W towards the center of the pit (figs 37-38). Part of this group was a series of vessels found broken but with almost all their fragments in place –amphoriskoi nos 1559 (pls 20, 21), 1573 (pls 26, 27), 1628 (pls 26, 27), 1870 (pls 32, 33), globular vases nos 2138 (pl. 98) and 1896 (pls 104, 105), bowls nos 1512 (pl. 85) and 1556, necked jars nos 1585 (pls 72, 73) and 1795 (pls 70, 71), ladle no 1720 (pls 42, 43), and foot of fruitstand no 2362 (pls 48, 49)–. Plate no 1608 of Bratislava type (pls 76, 77) found in the lower level of this group, was sturdy enough to have survived its disposal; this appears to have been broken on purpose by a stone thrown on top of it (figs 39-40).

Tomb cleaning operations resulted in a group of human bones, found collected together on a higher level (1.15m-1.40m) amid brownish soil (figs 45-46).

The highest levels excavated reached the top of the south lining of the pit (at 0.94m) as it had been partly cleared in 1974[4]. Remnants of the fill originally covering the area had been preserved only on the east, in a narrow strip, but outside the limits of the pit at 0.65m (figs 50, 51)[5]; this shows that after the pit had been completely filled, the practice of throwing broken pottery on this location still continued. The quantities involved were so great that this fill did overflow the original limits of the enclosure and spilled beyond it and 0.35m above the ancient level of the cemetery.

The purpose of Deposit 39 and the character of the fill is indicated even by the earliest deposits: It is obvious that the pit was constructed in order to assemble and protect the debris associated with particular activities. Its location in a central position in the cemetery would tend to indicate that these contents were closely related to the

4. Παντελίδου Γκόφα 2005, 223.

5. Παντελίδου Γκόφα 2009, 11-12, pl. 12b.

purpose of the site. We have reasons to exclude the possibility that this was a disposal site for household waste.

The three small groupings of broken pots on the floor of the pit, considered as closed deposits, are of special significance. The grouping of each periodic deposit serves to isolate the shapes of pottery used in every successive ritual and, more tenuously, the proportion of shapes necessary on each occasion. They were basins and skyphoi, perhaps two of each, always accompanied by an amphoriskos, a globular vase and perhaps a pithos or a piece similar in size and shape. Occasionally, we find a necked jar as a substitute for an amphoriskos, as well as a fruitstand.

The fact that we can distinguish the shapes used in each ritual does not mean that we can describe accurately the ritual procedures involved. Since most of the fragments of pottery had been subjected to heat rather than flame (i.e., sherds were discoloured rather than deformed), we can speculate that the vessels used in a particular ritual were deliberately broken, then cast into a funeral pyre after it had already been extinguished. The exact spot for the ritual is tentatively identified east of the pit, especially the area south of Pile of Stones no 66[6]. Trial trenches within square 20 of the general grid revealed a heaping (h. 0.30m, diam. 3.50m) of broken vessels contemporary and comparable in shape to those of Deposit 39. In the centre, a depression was found to contain ashes in its lower level[7]. This pyre, however, may prove to be associated with yet another deposit, still to be located. Part of the ritual must have included the use of stones or pebbles thrown over the broken pottery: one is reminded of the pebble set in basin no 1601 (figs 11-12) on the floor of the pit. This custom is directly associated with burials, as indicated by the pebbles thrown on the skeletons found in situ in the cemetery[8]. Their symbolism is unclear: they may have served an apotropaic function.

The complex procedure followed and the sequence of actions dictated by convention during the funeral rites made necessary the use of specific types of vessels, most probably in a prescribed sequence. The pottery itself carries indications of this, although precise interpretation is not possible. Small vessels (amphoriskoi, bowls and globular vases) have lips that show wear extending 3-5 cm in width and up to 2cm in depth[9]. These are not breaks; instead, they are deliberately hewn down in order to create spouts so that the liquid, possibly precious, would be directed towards a particular spot, possibly the body of the dead. Another deliberate pouring device is a makeshift hole opened, after firing, in the body, and sometimes in the base of small vessels of closed shape.

An example of this is an amphoriskos (no 1536) which, in addition to a worn lip, is equipped with two holes, one of them opened with a sharp tool (figs 29-30 pls 30, 31). There are parallels of this in historical times[10] (holes in the bottom of vessels for

---

6. See General Plan of the Cemetery, p. 16.

7. Παντελίδου Γκόφα 2011, 10-11, pl. 12a-b; 2012, 17-19, pls 16b-19; 2013, 18-19, pl. 18b.

8. Παντελίδου Γκόφα 2006, 2-4; 2008, 5-6; 2009, 7, pl. 10. Cf. Pantelidou Gofa, The earlier burials in Tsepi, Marathon, in: *Athens and Atica in Prehistory*, International Conference, Athens 27-31 May, 2015.

9. See among others 1559 pl. 20, 1817 pl. 36, 1558 pl. 80, 1518 pl. 88, 2142 pl. 98.

10. Andronikos 1968, 94; Kistler 1998, specially 58-59; Simon 2004, 245.

libations to the Underworld). Larger vessels, as amphoras, basins and pithoi would have been used for a secondary part of the ritual, such as carrying liquids and offerings, or for washing of the corpse.

A change in colour in many vessels, occurring after firing, is seen in small or intermediate shapes; large pieces show more subtle, but still clear, changes in colour. This can be attributed to the fact that these large pieces were not included in the main pyre.

Whatever the precise interpretation, the finds indicate a complex procedure prescribed by tradition and established after continuous usage. This is not a new tradition, then, seen for the first time in Tsepi, but rather an established burial custom followed elsewhere in the same period or even in earlier times; the specific instances for the latter are yet to be explored.

In addition to the pottery, other objects had been thrown into the pit. Although the number of obsidian found (51) is small, relatively to the overall groupings, the presence of these pieces in the fill indicates the importance of this material as a basic tool in the burial ceremony[11].

Also found here were the seashells (fig. 28), most belonging to the tritons (species *Charonia lampas* or *variegata*, pl. 118) in use during Bronze Age ceremonies for imprecations to the gods[12]. The few human bones recovered in various levels of the fill were the result of grave-cleaning operations: they had been overlooked during these operations and were included in the fill for protection[13]. On the other hand, the isolated animal bones found must have been the remnants of meals[14].

The most important find recovered from Deposit 39 is, of course, the pottery: the fill yielded an enormous amount (200 boxes) of fragments. We were able to restore about 760 vessels[15]; another 960 separate vessels can be distinguished among the catalogued fragments[16]. This exceptionally large number of pots forms a group virtually unique in Greek prehistoric ceramics. The pit was filled within a relatively short period and this gives Deposit 39 the character of a closed deposit within this chronological phase. Each one of the main shapes distinguished in the Tsepi fill is represented in tens or hundreds of specimens sharing characteristics in technique, colour, quality, profile and articulation of parts. Analysis of this pottery has allowed us to recognize the salient characteristics of this group, and to form its typology. This pottery, in turn, is comparable to dated groups or isolated potsherds from other areas. Thus we have an inversion in the process of comparanda: the great number and complete profiles of the pottery

11. See Appendix No. 3.

12. Nilsson 1968, 153-154 and footnote 75; Baurain-Darque 1983, 3ff., specially 52-58.

13. See Appendix No. 4.

14. See Appendix No. 5.

15. Every single sherd has been marked with its excavation group number in order to locate, after mending the pot, the position of it in the pit, cf. Vitelli 2007, 139. By restoring each sherd to its original excavation unit we took the first step in interpreting the manner of the filling of the pit.

16. The 960 identifiable pieces have also been catalogued separately in the Marathon Museum, with the designation A.T. (Tsepi Deposit) preceding their number.

from Tsepi can now serve as a point of reference for pottery found else and as guidance for reconstituting the shapes of that pottery.

We include here the shapes and the general technical characteristics of the pottery in Deposit 39.

The eleven main shapes are: amphoras (pls 12-17), amphoriskoi plain (pls 18-27) and incised (pls 28-39), ladles (pls 42-43), fruitstands (pls 44-51), kraters (pls 52-53), basins (pls 54-61), pithoi (pls 62-65), necked jars (pls 66-75), bowls (pls 80-93), large bowls (pls 94-97), globular vases (pls 98-103) and their three handled variety (pls 102-105).

Shape or size of individual vessels do not necessarily dictate clay quality or thickness of walls[17]: clay is usually fine in small pieces, but also in some larger specimens as basins, amphoras and necked jars; storage vessels are usually of coarser clay, though the walls of some pieces in this category can be exceptionally thin. Conversely, thick walls, regarded as a characteristic of Later Chalcolithic[18], is seen in some small vessels (globular vases and amphoriskoi). The same applies to treatment of surfaces: both small and large vessels, can be burnished or polished. The colour varies from brownish to black, with clouded, mottled surfaces. White or red paint has been applied to some bowls but mainly as "crusted" decoration to the globular vases; as this was done after firing, the decoration has often flaked off.

Among the distinct parts of the vessels certain characteristics prevail: Lips are usually straight without special treatment and so are set apart from the more common "rolled rim" class. Handles are mostly tubular. Their size is in proportion to the size of the vessel. They are placed under the rim and parallel to it in common or large bowls, pithoi and fruitstands (always single in the latter) (pl. 111). Elongated tubular handles placed perpendicular to the rim, single on necked jars, in pairs on the belly of the amphoriskoi, are a distinctive trait of the shape (pl. 110). A special disk-shaped type is placed on a number of the three handled globular vase (pl. 113). Basins of all sizes are equipped with a single wide cylindrical handle (pl. 112), while craters have ribbon handles; those of amphoras are either semicircular or elliptical in section (pl. 112). Pithoi can have additional unperforated lugs (pl. 113). Bases, mostly flat or slightly concave, sometimes bear mat impressions on the undersurface, occasionally hidden under a final layer of clay[19]. A local characteristic of fruitstands is an interior reinforcement of the foot by a wide flat ring providing a firmer base.

Of the details listed above, most important for dating purposes are the treatment of the surface, the thick walls seen in small vessels, the colour, and the straight lip usual in the mainland. The handle types (pls 111-112) (tubular in bowls, cylindrical in basins and ribbon-like in amphoras) are used throughout the Chalcolithic period, although those of elliptical section are considered an element of Early Helladic I. Crusted

17. See Appendix no 1.

18. Cf. Alram-Stern 2003, 444.

19. See Appendix no 2.

ware extends from Early to Late Chalcolithic; carinated bowls are represented in the same time span.

Large household vessels (pithoi, amphoras and basins) show no changes in their shape over a long period. Coarse fragments of vessels with series of perforations under their lip, known as cheese pots, are common throughout the Aegean from the Late Neolithic and during all the Chalcolithic period (pls 106-109). At least three of these pieces (nos 1782, 2082, 2482, pls 108-109) show, by their reconstructed shape, that they were, in fact, models of boats.

The coarse incised bowls (type 4, pls 88-91), a type unknown till now, may be connected with a kind of Balkan "milk pot"[20]; the necked jars with ribbed surface (Type 3B, pls 72-73) can be compared with Cernavoda I and III of NE Europe[21].

Particular attention should be directed to the amphoriskos, the most characteristic of Tsepi pottery (pls 18-41); the shape shows many similarities to this, most typical of Cycladic ware. Detail analysis of the shape, especially of the incised pieces from Tsepi, reveals its local character and distinguishes it from the island parallels. If the shape does not represent a development of Cycladic ware similar to that of Late Neolithic Strofilas[22], we may consider this an imitation of Type 2 of the local amphora, but with different handles (pls 14-15). The incised decoration, followed for centuries in neighbouring Neolithic Nea Makri, where we see lozenges and bands of broken lines, was simplified here both in technique and repertory. It is mostly the analysis of the traits, however, that indicates two different production centers, one in Tsepi, another in the Cyclades, with different treatments of shape (tall neck in Tsepi, low in the Cyclades) and decoration (neck plain in the Cyclades, decorated in Tsepi; body in the local "Tsepi" style (pls 30-33) or broken lines in Tsepi (nos 1574, 1808, pls 36, 37, nos 1889, 2159, pls 38, 39), fishbone and close style on Cycladic ware). These two production centers must have been, roughly contemporary: the Cycladic amphoriskos, cylindrical pyxides and rolled rim bowls are typical of the start of Early Cycladic I or the phase Grotta - Pelos - Lakkoudes and very early Phylakopi A1. This phase is widely considered to be roughly coinciding with Later Chalcolithic of the mainland and South Greece; the amphoriskoi found in a well on the West Slope of the Acropolis are a basic element, among others, for this dating. Taken as a whole, the pottery from Tsepi has characteristics that serve to date it in this period. Most similarities, in each overall shape or distinct profiles, are found in pottery excavated in the Greek mainland or the Peloponnese and belonging to Early or Late Chalkolithic; parallels exist as well with particular details of Early Cycladic I.

We conclude that Deposit 39 belongs to the latest of Neolithic phases, Late Chalcolithic, which has been named "North Slope" of the Acropolis, first identified by D. French[23]. Contemporary pottery, in limited quantities, however, has been found out-

20. Johnson 1999, 325.

21. Cf. Morintz - Roman 1968, 90-91, fig. 37; Roman 1971, 76, pl. XXVIII.

22. Televantou 2008, 51, fig. 6.15.

23. French 1972, 17-18.

side Athens and Attica, also in Aigeira, in Ayia Irini (Keos)[24] and the caves of Tharrounia, Franchthi and Zas[25].

Our next objective is assigning an absolute date for the fill of Deposit 39. Radiocarbon analysis gives a date of 3600-3500 BC to a sample from a depth 1.50-1.55m from excavation level in the pit[26]. This places the find in complete agreement with the prevailing date of the "North Slope" phase ca.3500 BC. In addition, finds either imported or local but betraying foreign influence, contribute to this dating for our pit: The necked jars of Type 3B with ribbed decoration, as well as the unfired paint on the globular vases, the two miniature amphoriskoi (nos 1591, 1592, pls 40, 41) and the four angular bowls, one painted of crusted ware (no 1613, pls 90, 91), are all contemporary traits. They, like Plate 1608 of Bratislava type (pls 76, 77), are dated 3700-3300 BC[27] or 3500-3200[28]. Again, this would indicate a dating of Deposit 39 down to the End of the Chalcolithic period. A few characteristics of the pottery had been considered typical of the Bronze Age, but, at least in Attica, were employed some centuries earlier.

Doubts about the continuity of culture from Early to Late Chalcolithic have been raised by J. Coleman[29], who strongly suggests that the population was significantly decreased or even eradicated about 4000 BC. This vacuum, according to Coleman, was filled by immigrants "from regions to the north of Greece represented so far"[30] to four specific locations ranging from Epirus to Phthiotis, areas associated with specific pottery including Bratislava type bowls. According to Coleman, these newcomers created after 3500 BC a culture, which he, rejecting the term "North Slope" names Proto-Bronze Age.

The finds in Tsepi can help clarify Coleman's argument as well as strengthen some of his proposals regarding relations with SE Europe. The rich fill of the Deposit, with its wide variety of shapes makes up for the scarcity or lack of satisfactory material available up to now for the Later Chalcolithic[31]. The new name, Proto-Bronze Age can be applied to the material found in the mainland showing influence from the North; the finds from Tsepi add new elements of that influence. Tsepi, however, also shows direct relation to sites (Diros, Kephala, Peukakia, etc.) of an earlier date which speaks for a continuous tradition; in addition, the site has a rich local production with clear characteristics (amphoriskoi, globular vases, profile details) which eventually will come to typify the Early Bronze Age. In the final analysis, the pottery of Deposit 39 forms a complete picture of a discrete phase, sharing some elements with other locations, but showing also a few local peculiarities.

In terms of dating, Tsepi follows the Attica-Kephala phase, but is ahead of con-

24. Wilson 1999, 7.
25. Alram-Stern 2004, 154-155.
26. See Appendix no 7.
27. Johnson 1999, 320, fig. 1.
28. Maran 1998, II, 347-350.
29. Coleman 2011, 13-20.
30. Coleman 2011, 29.
31. See comments regarding the inadequacy of material available in Manning 1995, 95; Phelps 2004, 123; Alram-Stern 2004, 154; Maran 1998, 152-153.

ventional Early Helladic I. I prefer to keep the established nomenclature, i.e., "North Slope", a term reminding us of its inclusion in Attic styles.

The geographical location of Tsepi at the northeast tip of the mainland coincides with the end of the line for travel routes from the interior, thus providing inland populations with a departure point to the open sea. At the same time, the wide bay of Marathon provided, as throughout antiquity, the islands and the East with access to the interior, as well as a way station for sailing to the West and North. This critical location of the site is reflected in the influences and population pattern one can trace during this comparatively short period of Late Chalcolithic.

Relations with the Peloponnese, (mainly Lerna, Franchthi, Tsoungiza, Aigeira[32], Euboea (Tharrounia),and naturally other Attic sites (Spata, Zagani, Koropi, Athens, Glyphada) are indicated and confirmed by means of general characteristics and technical details. Occasionally, these indicate a tradition of even earlier interconnections and confirm a continuity from Neolithic to Chalcolithic and, eventually, Early Bronze Age. The journey to Euboea would have been relatively easy for the population of Tsepi; sailing across the Aegean was becoming more frequent and of more interest to the inhabitants. The sea route from Marathon to Melos had been open and established already from the Neolithic period of Nea Makri[33].

There is clear evidence of connections with the Cyclades, especially Saliagos and Ayia Irini Keos, dating at the time where settlements on these islands are barely forming. The islanders are now introduced to trade and lines of communication, with the mainland and the wider Aegean, become familiar and assimilate more advanced forms, develop and establish the Cycladic character of their culture.

It would be very important if we could find out whether some Cretan connections (Petra's Kephala) were direct or indirect.

Of particular interest is what the finds from Tsepi tell us about an opening to the North, Phokis, Thessaly, Macedonia, Epirus, even the Balkans. This connection is confirmed by the exchange of goods and application of techniques of northern populations once considered too distant for this early period. The instances are clearly visible –although limited in quantity in proportion to the fill of the pit– so that there can be little doubt about, at least, indirect contact. Even possible local imitations of imports more commonly applied (decoration on globular vases) display differences in technique.

We have seen, then, how study of Deposit 39 is not only enriching our knowledge of Late Chalcolithic pottery, but also provides insight into both customs and trade relationships during this period.

32. Alram-Stern 2004, 154-155.

33. Παντελίδου Γκόφα 1995, 306, 310; Kouka 2008, 272-274.

ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ ΚΑΙ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ ΚΑΙ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

ΑΑΑ	*Ἀρχαιολογικὰ Ἀνάλεκτα ἐξ Ἀθηνῶν*
ΑΔ	*Ἀρχαιολογικὸν Δελτίον*
ΑΕ	*Ἀρχαιολογικὴ Ἐφημερὶς*
Aegaeum	Annales d'archéologie égéenne de l'Univesité de Liège
ΑΕΜ	*Ἀρχεῖον Εὐβοϊκῶν Μελετῶν*
ΑΕΜΘ	*Τὸ Ἀρχαιολογικὸ Ἔργο στὴ Μακεδονία καὶ στὴ Θράκη*
AJA	*American Journal of Archaeology*
AM	*Mitteilungen des Deutschen Archäologischen Instituts. Athenische Abteilung*
ASAtene	*Annuario della Scuola archeologica di Atene*
ASCSA	American School of Classical Studies at Athens
AAustr	*Archaeologia Austriaca*
BAE	Βιβλιοθήκη τῆς ἐν Ἀθήναις Ἀρχαιολογικῆς Ἑταιρείας
BAM	Beiträge zur Ur- und Frühgeschichtlichen Archäologie des Mittelmeer-Kulturraumes
BAR	British Archaeological Reports. International Series
BCH	*Bulletin de Correspondance Hellénique*
BICS	*Bulletin of the Institute of Classical Studies*
BSA	*Annual of the British School at Athens*
Dacia	Dacia. Revue d'archéologie et d'histoire ancienne
DAIA	Deutsches Archäologisches Institut Athen
ÉFA	École Française d'Athènes
Ἔργον	*Τὸ Ἔργον τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἑταιρείας*
Germania	Anzeiger der Römisch-Germanischen Kommission des Deutschen Archäologischen Instituts
Hesperia	Hesperia. The Journal of the American School of Classical Studies at Athens
Iliria	Revistë arkeologjike
JFieldA	*Journal of Field Archaeology*
J I-E St	*Journal of Indo-European Studies*
JPrehistRel	*Journal of Prehistoric Religion*
OpAth	*Opuscula Atheniensia*
OxfJA	*Oxford Journal of Archaeology*
ΠΑΕ	*Πρακτικὰ τῆς ἐν Ἀθήναις Ἀρχαιολογικῆς Ἑταιρείας*
ProcPrehistSoc	*Proceedings of the Prehistoric Society*
SIMA	Studies in Mediterranean Archaeology
ThesCRA	*Thesaurus Cultus et Rituum Antiquorum*
UPA	Universitätsforschungen zur Prähistorischen Archäologie

Adrymi-Sismani 2007 V. Adrymi-Sismani, Le site chalcolithique de Microthèbes au carrefour du monde égéen et des Balkans du Nord, στό: Galanaki κ.ἄ. 2007, 73-79.

Adrymi-Sismani 2016 V. Adrymi-Sismani, The settlement at the Mikrothives interchange and the transition from the Chalcolithic to the Early Bronze Age, στό: Tsirtsoni 2016a, 395-416.

Alram-Stern 1996 E. Alram-Stern, *Die Ägäische Frühzeit,* 2. Serie, *Forschungsbericht 1975-1993*, 1. Band, *Das Neolithikum in Griechenland mit Ausnahme von Kreta und Zypern* (Wien 1996).

Alram-Stern 2000 E. Alram-Stern, Zum Forschungsstand des mittel- und südgriechischen Neolithikums, στό: St. Hiller - V. Nikolov (ἐπιμ.), *Karanovo*, Band III. *Beiträge zum Neolithikum in Südosteuropa* (Wien 2000) 245-252.

Alram-Stern 2000-2001 E. Alram-Stern, *Endneolithische und frühbronzezeitliche Nekropolen in der Ägäis: Beziehungen in Architektur und Grabsitte*, *AAustr* 84-85 (2000-2001) 125-136.

Alram-Stern 2001a E. Alram-Stern, Prähistorische Keramik aus den österreichischen Ausgrabungen auf der Akropolis in Aigeira, στό: V. Mitsopoulos-Leon (ἐπιμ.), *Forschungen in der Peloponnes*, Akten des Symposiums anläßlich der Feier *"100 Jahre Österreichisches Archäologisches Institut Athen"*, Athen 5.-7. März 1998, Österreichisches Archäologisches Institut, Sonderschr. 38 (Athen 2001) 63-71.

Alram-Stern 2001b E. Alram-Stern, Kontinuität und Diskontinuität im Chalkolithikum und der beginnenden Frühbronzezeit Südgriechenlands (mit einem Beitrag von P. Stadler), στό: Roman - Diamandi 2001, 89-108.

Alram-Stern 2003 E. Alram-Stern, The Acropolis of Aigeira before the Mycenaean Settlement, στό: M. Bietak (ἐπιμ.), *The Synchronization of Civilizations in the Eastern Mediterranean in the 2nd Millennium BC*, II, Proceedings of the SCIEM 2000 - EuroConference, Haindorf, 2nd-7th May 2001 (Wien 2003) 437-454.

Alram-Stern 2004 E. Alram-Stern, *Die Ägäische Frühzeit,* 2. Serie. *Forschungsbericht 1975-2002*, 2. Band, *Die Frühbronzezeit in Griechenland mit Ausnahme von Kreta* (Wien 2004).

Alram-Stern 2006 E. Alram-Stern, Die vormykenische Keramik, στό: Alram-Stern - Deger-Jalkotzy 2006, 19-88.

Alram-Stern 2007 E. Alram-Stern, Das Chalkolithikum in Südgriechenland. Versuch einer chronologischen und topographischen Gliederung, στό: F. Lang - C. Reinholdt - J. Weilhartner (ἐπιμ.), *ΣΤΕΦΑΝΟΣ ΑΡΙΣΤΕΙΟΣ. Archäologische Forschungen zwischen Nil und Istros*. *Festschrift für Stefan Hiller zum 65. Geburtstag* (Wien 2007) 1-10.

Alram-Stern 2011 E. Alram-Stern, *Social and economic networks: Their emergence at the dawn of the Aegean Early Bronze Age*: ὁμιλία, Αὐστριακὸ Ἀρχαιολογικὸ Ἰνστιτοῦτο, 3.11.2011 (ἀδημοσίευτη).

Alram-Stern - Deger-Jalkotzy 2006	E. Alram-Stern - S. Deger-Jalkotzy (ἐπιμ.), *Aigeira* I. *Die Mykenische Akropolis*, Fasz. 3 (Wien 2006).
Andronikos 1968	M. Andronikos, *Totenkult*, στό: *Archaeologia Homerica* III W (Göttingen 1968).
Apostolakou κ.ἄ. 2014	S. Apostolakou - Ph. Betancourt - Th. Brogan - D. Mylona - Ch. Sofianou, *Tritons Revisited*, *Aegaeum* 37 (Liège 2014) 325-332.
Βασιλοπούλου κ.ἄ. 2009	Β. Βασιλοπούλου - Σ. Κατσαροῦ-Τζεβελέκη (ἐπιμ.), *Ἀπὸ τὰ Μεσόγεια στὸν Ἀργοσαρωνικό*, Β΄ ΕΚΠΑ Πρακτικὰ Συνεδρίου 18-20 Δεκεμβρίου 2003 (Ἀθήνα 2009).
Banks 1967	E.C. Banks, *The Early and Middle Helladic Small Objects from Lerna*, Ph.D. dissertation, University of Cincinnati (Ann Arbor 1967).
Baurain - Darque 1983	Cl. Baurain - P. Darque, Le Triton en pierre à Malia, *BCH* 107 (1983), 3-73 (Annexe 59-73 : Les coquillages en pierre, en terre cuite et en faience dans le monde Égéen).
Blegen 1928	C.W. Blegen, *Zygouries. A Prehistoric Settlement in the Valley of Cleonai* (Cambridge Mass. 1928).
Blegen 1937	C.W. Blegen, *Prosymna. The Helladic Settlement preceding the Argive Heraeum* (Cambridge, Mass. 1937).
Blegen κ.ἄ. 1950-58	C.W. Blegen - C.G. Boulter - J.L. Caskey - M. Rawson - J. Sperling (ἐπιμ.), *Troy: Excavations conducted by the University of Cincinnati, 1932-38*, 4 vols (Princeton 1950-58).
Bondár 2001	M. Bondár, L'état des recherches sur la culture de Baden en Hongrie, στό: Roman - Diamandi 2001, 437.
Brodie 2006	N. Brodie, The Terratocotta Boat Model στό: Marangou κ.ἄ. 2006, 210-211.
Brodie κ.ἄ. 2008	N. Brodie - J. Doole - G. Gavalas - C. Renfrew (ἐπιμ.), *Ὁρίζων / Horizon. A colloquium on the Prehistory of the Cyclades*, 25-28 March 2004, The McDonald Institute for Archaeological Research (Cambridge 2008).
Broodbank 2000	C. Broodbank, *An Island Archaeology of the Early Cyclades* (Cambridge 2000).
Carter 1994	T. Carter, Southern Aegaean fashion victims: an overlooked aspect of Early Bronze Age burial practices, στό: N. Ashton - A. David (ἐπιμ.), *Stories in Stone*, Lithics Society Occasional Paper 4 (London 1994) 127-144.
Caskey - Caskey 1960	J.L. Caskey - E.G. Caskey, The Earliest Settlements at Eutresis. Supplementary Excavations 1958, *Hesperia* 29 (1960) 126-167.
Christmann 1996	E. Christmann, *Die deutschen Augrabaungen auf der Pevkakia-Magula in Thessalien* II: *Die frühe Bronzezeit*, BAM 1996.
Coleman 1977	J.E. Coleman, *Keos,* I. *Kephala. A Late Neolithic Settlement and Cemetery* (Princeton 1977).

Coleman 2000 — J.E. Coleman, An archaeological scenario for the "Coming of the Greeks" ca. 3200 B.C., *J I-E St* 28 (2000) 101-153.

Coleman 2011 — J.E. Coleman, The Petromagoula-Doliana Group and the Beginning of the Aegean Early Bronze Age, στό: D. Katsonopoulou (ἐπιμ.), *Helike* IV. *Ancient Helike and Aigialeia. Protohelladika. The Southern and Central Greek Mainland* (Athens 2011) 13-44.

Coleman - Facorellis 2013 — J.E. Coleman - Y. Facorellis, The shadowy Proto-Early Bronze Age in the Aegean, στό: *Communities in Transition: The Circum-Aegean Later Neolithic Stages (ca. 5000/4800 - 3200/3000 BC)*, International Conference, Athens, June 7th-9th, 2013 (ὑπὸ ἐκτύπωση).

Δαβάρας 1984 — Κ. Δαβάρας, Μινωικό κηριοφόρο πλοιάριο της Συλλογής Μητσοτάκη, *AE* 123 (1984) 55-95.

Davaras - Betancourt 2012 — C. Davaras - P.P. Betancourt, *The Hagia Photia Cemetery* II. *The Pottery*, INSTAP Academic Press (Philadelphia 2012).

Diamant 1974 — S.R. Diamant, *The Later Village Farming Stage in Southern Greece* (Ann Arbor 1974).

Δουκάκη 2010 — Α.Ε. Δουκάκη, *Τὰ ἀνοιχτὰ ἀγγεῖα μὲ ὀπὲς στὸ χεῖλος ἀπὸ τὸν νεολιθικὸ οἰκισμὸ τῆς Φτελιᾶς Μυκόνου* (Θεσσαλονίκη 2010).

Doumas 1977 — Ch. Doumas, *Early Bronze Age Burial Habits in the Cyclades*, SIMA 48 (Göteborg 1977).

Douzougli - Zachos 2002 — A. Douzougli - K. Zachos, L'Archéologie des zones montagneuses: Modèles et Interconnexions dans le Néolithique de l'Épire et de l'Albanie Méridionale, στό: G. Touchais - J. Renard, *L'Albanie dans l'Europe préhistorique*, Actes du Colloque de Lorient, ÉFA-Université de Bretagne-Sud Lorient, 8-10 Juin 2000, *BCH* Suppl. 42 (2002) 111-143.

Dumitrescu 1960 — V. Dumitrescu, La plus ancienne tombe à incinération trouvée sur le territoire de la R.P. Roumaine et autres découvertes apparentées de la même région, *Dacia* n.s. IV (1960) 69-88.

Enăchescu 2007 — C. Enăchescu, The Cernavodă III - Boleráz Phenomenon: Eneolithic, Kupferzeit, Jungsteinzeit or Early Bronze Age, στό: Galanaki κ.ἄ. 2007, 113-118.

Erkanal κ.ἄ. 2008 — H. Erkanal - H. Hauptmann - V. Sahoğlu - R. Tuncel (ἐπιμ.), *The Aegean in the Neolithic, Chalcolithic and the Early Bronze Age*, Proceedings of the International Symposium Urla-Izmir, Oct. 13th-19th 1997 (Ankara 2008).

Εὐστρατίου κ.ἄ. 2009 — Κ. Εὐστρατίου - Μ. Στάθη - Η. Μαθιουδάκη, Ἔρευνα κτίσματος τῆς Πρωτοελλαδικῆς Ι περιόδου στὴ Λούτσα Ἀττικῆς, στό: Βασιλοπούλου κ.ἄ. 2009, 221-236.

Evans - Renfrew 1968 — J.M. Evans - C. Renfrew, *Excavations at Saliagos near Antiparos*, *BSA* Suppl. 5 (Oxford 1968).

Felsch 1988 — R. Felsch, *Das Kastro Tigani: die spätneolithische und chalkolithische Siedlung*, Samos II (Bonn 1988).

Forsén 1996 — J. Forsén, Prehistoric Asea Revisited, *OpAth* 21 (1996) 41-72.

Fossey 1969 — J.M. Fossey, The Prehistoric Settlement by Lake Vouliagmeni, Perachora, *BSA* 64 (1969) 53-69.

French 1972 — D.H. French, *Notes on Prehistoric Pottery Groups from Central Greece*, δακτυλογραφημένη ἔκδοση (Athens 1972).

Furumark 1972 — A. Furumark, *Mycenaean Pottery* I. *Analysis and Classification* (Stockholm 1972).

Galanaki κ.ἄ. 2007 — I. Galanaki - H. Thomas - Y. Galanakis - R. Laffineur (ἐπιμ.), *Between the Aegean and Baltic Seas: Prehistory across Borders*, *Aegaeum* 27 (Liège 2007).

Γαλλῆς 1982 — Κ. Γαλλῆς, *Καύσεις νεκρῶν ἀπὸ τὴ Νεολιθικὴ ἐποχὴ στὴ Θεσσαλία* (Ἀθῆναι 1982).

Gallis - Orphanidis 1996 — K. Gallis - L. Orphanidis, *Figurines of Neolithic Thessaly*, Academy of Athens (Athens 1996).

Georgiadis 2012 — M. Georgiadis, *Kos in the Neolithic and Early Bronze Age. The Halasarna Finds and the Aegean Settlement Pattern*, INSTAP Academic Press (Philadelphia 2012).

Goldman 1931 — H. Goldman, *Excavations at Eutresis in Boeotia* (Cambridge Mass. 1931).

Govedarića 2001 — B. Govedarića, Die Funde vom Typ Cernavodă III - Boleráz im ehemaligen Jugoslawien, στό: Roman - Diamandi 2001, 358-368.

Hanschmann - Milojčić 1976 — E. Hanschmann - V. Milojčić, *Die deutschen Ausgrabungen auf der Argissa-Magula in Thessalien* III, *Die frühe und beginnende mittlere Bronzezeit*, I-II, BAM 13-14 (Bonn 1976).

Hansen 1937 — H.D. Hansen, The Prehistoric Pottery on the North Slope of the Acropolis, 1937, *Hesperia* 6 (1937) 539-570.

Harrell - Driessen 2015 — K. Harrell - J. Driessen (ἐπιμ.), THRAVSMA. Contextualising the Intentional Destruction of Objects in the Bronze Age Aegean and Cyprus, *Aegis* 09, Actes de Colloques (Louvain 2015).

Hauptmann 1986 — H. Hauptmann, Probleme des Chalkolithikums in Griechenland, Á Béri Balogh Adám Múseum Evkönye, Szekszárd, Ungam 13 (1986) 25-26.

Hauptmann - Milojčić 1969 — H. Hauptmann - V. Milojčić, *Die Funde der frühen Dimini-Zeit aus der Arapi-Magula*, *Thessalien*, BAM 9 (Bonn 1969).

Holmberg 1944 — E.J. Holmberg, *The Swedish excavations at Asea in Arcadia*, Skrifter utgivna av Svenska Institutet i Rom XI (Lund and Leipzig 1944).

Hood κ.ἄ. 1981-82 — S. Hood - J. Clutton-Brock - P. Bialor, *Excavations in Chios, 1938-1955. Prehistoric Emporio and Ayio Gala*, *BSA* Suppl. 15-16 (London 1981-82).

Immerwahr 1971 — S.A. Immerwahr, *The Athenian Agora* XIII. *The Neolithic and Bronze Ages* (Princeton 1971).

Johnson 1999 — M. Johnson, Chronology of Greece and South-east Europe in the Final Neolithic and Early Bronze Age, *ProcPrehistSoc* 65 (1999) 319-336.

Καζῶ-Παπαγεωργίου 2004 — Κ. Καζῶ-Παπαγεωργίου, *Ἄλιμος. Ὄψεις τῆς ἱστορίας τῆς πόλης καὶ τοῦ δήμου* (ἔκδ. δήμου Ἁλίμου 2004) Α΄ μέρος, 16-151.

Καζῶ-Παπαγεωργίου 2006 — Κ. Καζῶ-Παπαγεωργίου, Ἀστέρια Γλυφάδας. Τὰ πρῶτα στοιχεῖα ἀπὸ μιὰ νέα ἐγκατάσταση στὴ δυτικὴ ἀκτὴ τῆς Ἀττικῆς κατὰ τὴν πρώιμη καὶ τὴ μέση ἐποχὴ τοῦ Χαλκοῦ, *ΑΑΑ* 39 (2006) 45-60.

Καζῶ-Παπαγεωργίου 2009 — Κ. Καζῶ-Παπαγεωργίου, Ἅλιμος, Ἑλληνικὸ καὶ Γλυφάδα: Νέα εὑρήματα προϊστορικῶν καὶ ἱστορικῶν χρόνων ἀπὸ ἀνασκαφὲς σὲ ἰδιωτικοὺς καὶ δημόσιους χώρους, στό: Βασιλοπούλου κ.ἄ. 2009, 433-450.

Καζῶ-Παπαγεωργίου — Κ. Καζῶ-Παπαγεωργίου, Ἀνασκαφὴ στὰ Ἀστέρια Γλυφάδας, *ΠΑΕ* 2013, 1-7.

Κακαβογιάννη 2003 — Ὄ. Κακαβογιάννη (ἐπιμ.), *Ἀρχαιολογικὲς ἔρευνες στὴ Μερέντα Μαρκοπούλου*, ἔκδ. Ὀργανισμὸς Διεξαγωγῆς Ἱπποδρομιῶν Ἑλλάδος (Ἀθήνα 2003).

Κακαβογιάννη κ.ἄ. 2009α — Ὄ. Κακαβογιάννη - Κ. Δημητρίου - Χ. Κουτσοθανάσης - Ἀ. Πέτρου, Οἰκισμὸς τῆς Πρωτοελλαδικῆς ἐποχῆς καὶ δύο μεμονωμένα κτίρια στὴ Μερέντα, στό: Βασιλοπούλου κ.ἄ. 2009, 159-176.

Κακαβογιάννη κ.ἄ. 2009β — Ὄ. Κακαβογιάννη - Π. Μιχαηλίδη - Φ. Νέζερη - Κ. Ντούνη, Ἀπὸ τὸν πρωτοελλαδικὸ οἰκισμὸ στὰ Λαμπρικὰ Κορωπίου, στό: Βασιλοπούλου κ.ἄ. 2009, 237-248.

Kakavogianni κ.ἄ. 2016 — O. Kakavogianni - E. Tselepi - Kl. Dimitriou - Ch. Katsarou - Ker. Douni, The Neolithic and Early Bronze Age settlement in Merenta, Attica, in its regional context, στό: Tsirtsoni 2016a, 437-451.

Kalchev 2004 — P. Kalchev, The Transition from Late Neolithic to Early Chalcolithic in Stara Zagora Area, στό: Nikolov κ.ἄ. 2004, 218-226.

Karageorghis 1964 — V. Karageorghis, Chronique des fouilles et découvertes archéologiques à Chypre en 1963, *BCH* 88 (1964) 289-379.

Karali-Yannacopoulos 1992 — L. Karali-Yannacopoulos, *La parure*, στό: Treuil κ.ἄ. 1992, 159-164.

Karantzali 1996 — E. Karantzali, *Le Bronze Ancien dans les Cyclades et en Crète. Les relations entre les deux régions. Influence de la Grèce continentale*, BAR 631 (Oxford 1996).

Kilian-Dirlmeier 2005 — I. Kilian-Dirlmeier, *Die bronzezeitlichen Gräber bei Nidri auf Leukas: Ausgrabungen von W. Dörpfeld 1903-1913* (Mainz 2005).

Kistler 1998 — E. Kistler, *Die "Opferrinne-Zeremonie"* (Stuttgart 1998).

Κόκκου-Βυρίδη 1999 — Κ. Κόκκου-Βυρίδη, *Ἐλευσίς. Πρώιμες πυρὲς θυσιῶν στὸ Τελεστήριο τῆς Ἐλευσῖνος*, ΒΑΕ 185 (Ἀθῆναι 1999).

Kouka 2008 — Ou. Kouka, Diaspora, Presence or Interaction ? The Cyclades and the Greek Mainland from the Final Neolithic to Early Bronze II, στό: Brodie κ.ἄ. 2008, 271-279.

Κουκούλη-Χρυσανθάκη 1988 — Χ. Κουκούλη-Χρυσανθάκη, Οἰκισμὸς τῆς πρώιμης ἐποχῆς Χαλκοῦ στὴ Σκάλα Σωτῆρος Θάσου (ΙΙ), *ΑΕΜΘ* 1 (1987), (Θεσσαλονίκη 1988) 389-406.

Κουμουζέλη 1989 — Μ. Κουμουζέλη, Ἡ κεραμεικὴ ἀπὸ τὴν «Α΄ Κουβελέικη Σπηλιά» Ἀλεποχωρίου Λακωνίας, *ΑΑΑ* 22 (1989) 143-160.

Κουφοβασίλης 2015 — Δ. Κουφοβασίλης, Οἱ ὀστέινοι «Χρωματοτρίπτες» τῆς Χαλκολιθικῆς καὶ ΠΕ περιόδου, στό: *Ἡ Προϊστορία τῆς Ἀθήνας καὶ τῆς Ἀττικῆς*, Διεθνὲς Συνέδριο, Ἀθήνα 27-31 Μαΐου 2015 (ὑπὸ ἔκδοση).

Krzyszkowska 2005 — O. Krzyszkowska, *Aegean seals: an introduction*, *BICS* Suppl. 85 (Oxford 2005).

Lambert 1981 — N. Lambert, *La Grotte préhistorique de KITSOS (Attique). Missions 1968-1978. L'occupation néolithique: les vestiges des temps paléolithiques, de l'antiquité et de l'histoire récente* (Paris 1981).

Lavezzi 1978 — J.C. Lavezzi, Prehistoric Investigations at Corinth, *Hesperia* 47 (1978) 402-451.

Levi 1930-31 — D. Levi, Abitazioni preistoriche sulle pendici meridionali dell' Acropolis, *ASAtene* 13-14 (1930-31) 411-498.

MacGillivray - Barber 1984 — J.A. MacGillivray - R.L.N. Barber (ἐπιμ.), *Prehistoric Cyclades. Contributions to a Workshop on Cycladic Chronology* (Edinburgh 1984).

Manning 1995 — S.W. Manning, *The Absolute Chronology of the Aegean Early Bronze Age* (Sheffield 1995).

Maran 1997 — J. Maran, Neue Ansätze für die Beurteileng der balkanisch-ägäischen Beziehungen im 3. Jahrtausend v.Chr., στό: P. Roman (ἐπιμ.), *The Thracian World at the Crossroads of Civilisations* I. Proceedings of the Seventh International Congress of Thracology, Constanza-Mangalia-Tulcea 1996 (Bukarest 1997) 171-192.

Maran 1998 — J. Maran, *Kulturwandel auf dem griechischen Festland und den Kykladen im späten 3. Jahrtausend v.Chr. Studien zu den kulturellen Verhältnissen in Südosteuropa und dem zentralen sowie östlichen Mittelmeerraum in der späten Kupfer- und frühen Bronzezeit*, UPA 53 (Bonn 1998).

Marangou 1992 — Chr. Marangou, Les cuillères, στό: Treuil κ.ἄ. 1992, 133-143.

Μαραγκοῦ 1990 — Λ. Μαραγκοῦ (ἐπιμ.), *Κυκλαδικὸς Πολιτισμός. Ἡ Νάξος στὴν 3η π.Χ. χιλιετία*, Μουσεῖο Κυκλαδικῆς Τέχνης (Ἀθήνα 1990).

Marangou κ.ἄ. 2006 — L. Marangou - C. Renfrew - Ch. Doumas - G. Gavalas (ἐπιμ.), Μαρκιανὴ Ἀμοργοῦ. *Markiani, Amorgos. An Early Bronze Age*

Fortified Settlement. Overview of the 1985-1991 Investigations. BSA Suppl. 40 (London 2006).

Marinatos 1967 — S. Marinatos, *Kleidung, Haar- und Barttracht*, στό: *Archaeologia Homerica*, I, A-B (Göttingen 1967).

Marthari κ.ἄ. 2014 — M. Marthari - C. Renfrew - M. Boyd (ἐπιμ.), *Early Cycladic Sculpture in Context*. Papers presented at a Symposium, held at the Archaeological Society at Athens, 27-29 May 2014.

Marthari κ.ἄ. 2015 — M. Marthari - C. Renfrew - M. Boyd (ἐπιμ.), *Early Cycladic Sculpture in Context from beyond the Cyclades: mainland Greece, the north and east Aegean*, Symposium, 25-26.5.2015, Athens (ὑπὸ ἔκδοση).

Mee - Renard 2007 — C. Mee - J. Renard (ἐπιμ.), *Cooking up the Past: Food and Culinary Practices in the Neolithic and Bronze Age Aegean* (Oxford 2007).

Milojčić κ.ἄ. 1976 — V. Milojčić - A. von den Driesch - K. Enderle - J. Milojčić-V. Zumbusch - K. Killian, *Die deutschen Ausgrabungen auf Magulen um Larisa in Thessalien 1966: Agia Sofia-Magula, Karagyös-Magula, Bunar Baschi*, BAM 15 (Bonn 1976).

Morintz - Roman 1968 — S. Morintz - P. Roman, Aspekte des Ausgangs des Äneolithikums und der Übergangsstufe zur Bronzezeit im Raum der Niederdonau, *Dacia* n.s. XII (1968) 45-128.

Mountjoy 1986 — P. Mountjoy, *Mycenaean Decorated Pottery: a guide to Identification* (Göteborg 1986).

Μπελογιάννη 1996 — Μ. Μπελογιάννη, *Ἡ καλαθοπλεκτικὴ καὶ ἡ ψαθοπλεκτικὴ στὴν προϊστορικὴ Ἑλλάδα*, δακτυλογρ. διδ. διατριβή (Ἀθήνα 1996).

Mylonas 1959 — G.E. Mylonas, *Aghios Kosmas. An Early Bronze Age Settlement and Cemetery in Attica* (Princeton 1959).

Νανόγλου - Παππᾶ 2009 — Σ. Νανόγλου - Μ. Παππᾶ, Ἡ ἀναπαράσταση τῆς ἀνθρώπινης μορφῆς στὸν νεολιθικὸ οἰκισμὸ τοῦ Μακρύγιαλου Πιερίας, *ΑΕΜΘ*. 20 χρόνια. *Τὸ Ἀρχαιολογικὸ Ἔργο στὴ Μακεδονία καὶ στὴ Θράκη* (Θεσσαλονίκη 2009) 249-259.

Nikolov κ.ἄ. 2004 — V. Nikolov - K. Bachvarov - P. Kalchev (ἐπιμ.), *Prehistoric Thrace*, Proceedings of the International Symposium in Stara Zagora, 30.9 - 4.10.2003 (Sofia - Stara Zagora 2004).

Nikolova 1999 — L. Nikolova, *The Balkans in Later Prehistory*, BAR 791 (Oxford 1999).

Nilsson 1967 — M. Nilsson, *Geschichte der griechischen Religion* (Lund 1967).

Nilsson 1968 — M. Nilsson, *The Minoan-Mycenaean Religion and its Survival in Greek Religion* (Lund 1968).

Ντούζουγλη 1998 — Α. Ντούζουγλη, *Ἄρια Ἀργολίδος. Χειροποίητη κεραμικὴ τῆς Νεότερης Νεολιθικῆς καὶ τῆς Χαλκολιθικῆς περιόδου* (Ἀθήνα 1998).

Ντούμας 1965	Χ. Ντούμας, Κορφὴ τ' Ἀρωνιοῦ: μικρὰ ἀνασκαφικὴ ἔρευνα ἐν Νάξῳ, *ΑΔ* 20 (1965) Α΄, 41-64.
Ὀρφανίδη 1998	Λ. Ὀρφανίδη, *Εἰσαγωγὴ στὴ Νεολιθικὴ Εἰδωλοπλαστική. Νοτιοανατολικὴ Εὐρώπη καὶ Ἀνατολικὴ Μεσόγειος* (Ἀθήνα 1998).
Παντελίδου Γκόφα 1991	Μ. Παντελίδου Γκόφα, Κεραμεικὰ ἐργαλεῖα, *ΑΕ* 130 (1991) 1-13.
Παντελίδου Γκόφα 1995	Μ. Παντελίδου Γκόφα, *Ἡ νεολιθικὴ Νέα Μάκρη: Ἡ κεραμεική*, ΒΑΕ ἀρ. 153 (Ἀθῆναι 1995).
Παντελίδου Γκόφα 1999	Μ. Παντελίδου Γκόφα, Νεκροταφεῖο Τσέπι Μαραθῶνος, *ΠΑΕ* 1999, 33-41.
Παντελίδου Γκόφα 2000	Μ. Παντελίδου Γκόφα, Νεκροταφεῖο Τσέπι Μαραθῶνος, *ΠΑΕ* 2000, 33-36.
Παντελίδου Γκόφα 2005	Μ. Παντελίδου Γκόφα, *Τσέπι Μαραθῶνος. Τὸ Πρωτοελλαδικὸ Νεκροταφεῖο*, ΒΑΕ ἀρ. 235 (Ἀθῆναι 2005).
Παντελίδου Γκόφα 2006	Μ. Παντελίδου Γκόφα, Νεκροταφεῖο Τσέπι Μαραθῶνος, *ΠΑΕ* 2006, 1-7.
Παντελίδου Γκόφα 2007	Μ. Παντελίδου Γκόφα, Νεκροταφεῖο Τσέπι Μαραθῶνος, *ΠΑΕ* 2007, 1-8.
Παντελίδου Γκόφα 2008	Μ. Παντελίδου Γκόφα, Νεκροταφεῖο Τσέπι Μαραθῶνος, *ΠΑΕ* 2008, 1-6.
Pantelidou Gofa 2008	M. Pantelidou Gofa, The EH I Deposit Pit at Tsepi, Marathon: Features, Formation, and the Breakage of the Finds, στό: Brodie κ.ἄ. 2008, 281-289.
Παντελίδου Γκόφα 2009	Μ. Παντελίδου Γκόφα, Νεκροταφεῖο Τσέπι Μαραθῶνος, *ΠΑΕ* 2009, 1-12.
Παντελίδου Γκόφα 2010	Μ. Παντελίδου Γκόφα, Ἀνασκαφὴ στὸ Τσέπι Μαραθῶνος, *ΠΑΕ* 2010, 171-175.
Παντελίδου Γκόφα 2011	Μ. Παντελίδου Γκόφα, Νεκροταφεῖο Τσέπι Μαραθῶνος, *ΠΑΕ* 2011, 7-14.
Παντελίδου Γκόφα 2012	Μ. Παντελίδου Γκόφα, Ἀνασκαφὴ στὸ Τσέπι Μαραθῶνος, *ΠΑΕ* 2012, 9-19.
Παντελίδου Γκόφα 2013	Μ. Παντελίδου Γκόφα, Ἀνασκαφὴ στὸ Τσέπι Μαραθῶνος, *ΠΑΕ* 2013, 9-20.
Παντελίδου Γκόφα 2014	Μ. Παντελίδου Γκόφα, Ἀνασκαφὴ στὸ Τσέπι Μαραθῶνος, *ΠΑΕ* 2014, 9-28.
Παντελίδου Γκόφα 2015α	Μ. Παντελίδου Γκόφα, Οἱ παλαιότεροι τάφοι στὸ Τσέπι Μαραθῶνος - The earlier burials in Tsepi Marathon, στό: *Ἡ Προϊστορία τῆς Ἀθήνας καὶ τῆς Ἀττικῆς*, Διεθνὲς Συνέδριο, Ἀθήνα 27-31 Μαΐου 2015 (ὑπὸ ἔκδοση).
Pantelidou Gofa 2015b	M. Pantelidou Gofa, Cycladic Figurines from Tsepi, Marathon, στό: Marthari κ.ἄ. 2015 (ὑπὸ ἔκδοση).

Pantelidou Gofa 2015c M. Pantelidou Gofa, Damaged Pottery, Damaged Skulls at the Tsepi, Marathon Cemetery, στό: Harrell - Driessen 2015, 75-79.

Παπαβασιλείου 1910 Γ.Α. Παπαβασιλείου, *Περὶ τῶν ἐν Εὐβοίᾳ ἀρχαίων τάφων*, ΒΑΕ ἀρ. 15 (Ἀθῆναι 1910).

Papadatos 2008 Y. Papadatos, The Neolithic-Early Bronze Age Transition in Crete: New Evidence from the Settlement at Petras Kephala, Siteia, στό: V. Isaakidou - P. Tomkins (ἐπιμ.), *Escaping the Labyrinth. The Cretan Neolithic in Context*, Sheffield Studies in Aegean Archaeology 8 (Oxford 2008) 258-272.

Papadatos 2012 Y. Papadatos, An Early Minoan Boat Model from Kephala Petras, Siteia, στό: E. Mantzourani - P.P. Betancourt (ἐπιμ.), *PHILISTOR*: *Studies in honor of Costis Davaras*, INSTAP Academic Press (Philadelphia 2012) 155-159.

Papadatos - Tomkins 2013 Y. Papadatos - P. Tomkins, Trading, the Longboat, and Cultural Interaction in the Aegean during the Late Fourth Millennium B.C. E.: The View from Kephala Petras, East Crete, *AJA* 117 (2013) 353-381.

Παπαδημητρίου - Τσιρτσώνη 2010 Ν. Παπαδημητρίου - Ζ. Τσιρτσώνη, *Ἡ Ἑλλάδα στὸ εὐρύτερο πολιτισμικὸ πλαίσιο τῶν Βαλκανίων κατὰ τὴν 5η καὶ 4η χιλιετία π.Χ.*, Μουσεῖο Κυκλαδικῆς Τέχνης (Ἀθήνα 2010).

Παπαθανασόπουλος 1996 Γ.Α. Παπαθανασόπουλος (ἐπιμ.), *Νεολιθικὸς Πολιτισμὸς στὴν Ἑλλάδα*, Μουσεῖο Κυκλαδικῆς Τέχνης (Ἀθήνα 1996).

Παπαθανασόπουλος 2011 Γ.Α. Παπαθανασόπουλος, *Τὸ Νεολιθικὸ Διρό, Σπήλαιο Ἀλεπότρυπα* Ι (Ἀθήνα 2011).

Pappa - Bessios 1999 M. Pappa - M. Bessios, The Neolithic Settlement at Makrygialos, Northern Greece: Preliminary Report on the 1993-1995 Excavations, *JFieldA* 26/2 (1999) 177-195.

Παρλαμᾶ 1984 Λ. Παρλαμᾶ, *Ἡ Σκύρος στὴν ἐποχὴ τοῦ Χαλκοῦ* (Ἀθήνα 1984).

Parzinger 1991 H. Parzinger, Zur Rachmani Periode in Thessalien, *Germania* 69 (1991) 359-388.

Patay 1943 P. Patay, Kupferzeitliche Gräberfelder aus der Gegend von Szentes, *Archaeologiai értesitö* 4 (Budapest 1943) 26-40.

Pecorella 1984 E.P. Pecorella, *La cultura preistorica di Iasos in Caria* (Roma 1984).

Petrakis 2002 S.L. Petrakis, *Ayioryitika. The 1928 excavations of Carl Blegen at a Neolithic to Early Helladic settlement in Arcadia*, INSTAP Academic Press (Philadelphia 2002).

Πετράκος 1995 Β.Χ. Πετράκος, *Ὁ Μαραθών. Ἀρχαιολογικὸς Ὁδηγός* (Ἀθῆναι 1995).

Πετράκος 2003 Β.Χ. Πετράκος, Μαραθών. Τσέπι, *Ἔργον* 2003, 17-20.

Πετράκος 2012 Β.Χ. Πετράκος, Τσέπι Μαραθῶνος, *Ἔργον* 2012, 18-22.

Πετράκος 2013 Β.Χ. Πετράκος, Γλυφάδα Ἀττικῆς, *Ἔργον* 2013, 11-13.

Phelps 2004 W.W. Phelps, *The Neolithic Pottery Sequence in Southern Greece*, BAR 1259 (Oxford 2004).

Πλάτων 1966 Ν. Πλάτων, Ἐργασίαι διαμορφώσεως καὶ τακτοποιήσεως τοῦ ἀρχαιολογικοῦ χώρου Ἀκροπόλεως, *ΑΔ* 21 (1966) Χρονικὰ 1, 36-44.

Pomadère 2007 M. Pomadère, Des enfants nourris au biberon à l' âge du Bronze? στό: Mee - Renard 2007, 270-289.

Prendi 1976 F. Prendi, Le néolithique et l'énéolithique en Albanie, *Iliria* 6 (1976) 49-99.

Pullen 1995 D.J. Pullen, The Pottery of the Neolithic, Early Helladic I, and Early Helladic II Periods, στό C. Runnels - D.J. Pullen - S. Langdon (ἐπιμ.), *Artifact and Assemblage. The Finds from a Regional Survey of the Southern Argolid, Greece* (Stanford 1995), 6-42.

Pullen 2011 D.J. Pullen, *Nemea Valley Archaeological Project: The Early Bronze Age village on Tsoungiza Hill,* Vol.1, ASCA (Princeton N.J. 2011).

Rambach 2000a J. Rambach, *Kykladen* I. *Die Frühe Bronzezeit. Grab- und Siedlungsbefunde*, BAM 33 (Bonn 2000).

Rambach 2000b J. Rambach, *Kykladen* II. *Die Frühe Bronzezeit. Frühbronzezeitliche Beigabensittenkreise auf den Kykladen. Relative Chronologie und Verbreitung*, BAM 34 (Bonn 2000).

Reese 1990 D. Reese, Triton shells from East Mediterranean Sanctuaries and Graves, *JPrehistRel* 3 (1990) 5-14.

Renard 1989 J. Renard, Le site néolithique et helladique ancien de Kouphovouno (Lakonie). Fouilles de O.-W. von Vacano (1941), *Aegaeum* 4 (Liège 1989).

Renfrew 1972 C. Renfrew, *The Emergence of Civilisation. The Cyclades and the Aegean in the third Millennium B.C.* (London 1972).

Renfrew κ.ἄ. 1986 C. Renfrew - M. Gimbutas - E. Elster (ἐπιμ.), *Excavations at Sitagroi. A Prehistoric Village in Northeastern Greece*, vol. I, Monumenta Archaeologica 13 (Los Angeles 1986).

Renfrew 2007 C. Renfrew, *Excavations at Phylakopi in Melos 1974-76*, *BSA*, Suppl. 42 (London 2007).

Renfrew 2013 J.M. Renfrew, The Other Finds from Dhaskalio. A. The mat and vine leaf impressions, στό: C. Renfrew - O. Philaniotou - N. Brodie - G. Gavalas - M. Boyd (ἐπιμ.), *The settlement at Dhaskalio. The sanctuary on Keros and the origins of Aegean ritual practice: the excavations of 2006-2008*, Vol. I (Oxford 2013) 645-649.

Roman 1971 P.I. Roman, Strukturänderungen des Endäneolithikums im Donau-Karpatenraum, *Dacia* n.s. XV (1971) 31-136.

Roman 1976 — P.I. Roman, *Cultura Coţofeni* (Bucureşti 1976).

Roman 1977 — P.I. Roman, *The Later Copper Age Coţofeni Culture in south-east Europe*, BAR, Suppl. series 32 (Oxford 1977).

Roman - Diamandi 2001 — P. Roman - S. Diamandi (ἐπιμ.), *Cernavodă III - Boleráz. Ein vorgeschichtliches Phänomen zwischen dem Oberrhein und der Unteren Donau*, Symposium Mangalia/Neptun, 18.-24. Okt. 1999 (Bucureşti 2001).

Rutter 1983 — J.B. Rutter, *Ceramic Change in the Aegean Bronze Age. The Kastri Group, Lefkandi I and Lerna IV: A Theory concerning the Origin of Early Helladic III Ceramics*, Occasional Paper No 5, Institute of Archaeology, University of California (Los Angeles 1981) 1-38.

Rutter 1995 — J.B. Rutter, *Lerna, The Pottery of Lerna* IV, *A Preclassic Site in the Argolid*, Vol. 3 (Princeton 1995).

Σάμψων 1976 — Ἀ.Ἀ. Σάμψων, Προϊστορικὸς συνοικισμὸς παρὰ τὴν Ἁγίαν Μαρίναν Βαρκίζης, *ΑΑΑ* 9 (1976) 170-180.

Σάμψων 1979 — Ἀ.Ἀ. Σάμψων, Νεολιθικὰ εὑρήματα ἀπὸ τὴ Ρόδο, *ΑΑΑ* 12 (1979) 24-39.

Σάμψων 1981 — Ἀ.Ἀ. Σάμψων, *Ἡ Νεολιθικὴ καὶ ἡ Πρωτοελλαδικὴ Ι στὴν Εὔβοια* (Ἀθήνα 1981).

Σάμψων 1987 — Ἀ.Ἀ. Σάμψων, *Ἡ Νεολιθικὴ περίοδος στὰ Δωδεκάνησα* (Ἀθήνα 1987).

Σάμψων 1988 — Ἀ.Ἀ. Σάμψων, *Ἡ νεολιθικὴ κατοίκηση στὸ Γυαλὶ τῆς Νισύρου* (Ἀθήνα 1988).

Σάμψων 1993 — Ἀ.Ἀ. Σάμψων, *Σκοτεινὴ Θαρρουνίων. Τὸ σπήλαιο, ὁ οἰκισμὸς καὶ τὸ νεκροταφεῖο* (Ἀθήνα 1993).

Sampson 2002 — A.A. Sampson (ἐπιμ.), *The Neolithic settlement at Ftelia* (Rhodes 2002).

Sampson 2008 — A.A. Sampson, *The Cave of Cyclops: Mesolithic and Neolithic Networks in the Northern Aegean, Greece*, vol. I, INSTAP Academic Press (Philadelphia 2008).

Seager 1912 — R.B. Seager, *Explorations in the Island of Mochlos* (Boston 1912).

Seferiades - Anagnostopoulos 1992 — M. Seferiades - V. Anagnostopoulos, La pierre polie στό: Treuil κ.ἄ. 1992, 84- 99.

Shepard 1956 — A.O. Shepard, *Ceramics for the Archaeologist* (Washington 1956).

Sherratt 1986 — A. Sherratt, The Pottery of Phases IV and V. The Early Bronze Age, στό: Renfrew κ.ἄ. 1986, 429-476.

Siedentopf 1973 — H. Siedentopf, Frühelladische Keramik aus der Unterburg von Tiryns, στό: *Tiryns*. VI, *Forschungen und Berichte* (Mainz am Rhein 1973) 1-22.

Simon 2004 — Simon E., *Libation*, στὸ *ThesCRA* I. 2.b., 237-253 (Los Angeles 2004).

Sotirakopoulou 2008a — P. Sotirakopoulou, The Cyclades. The East Aegean Islands and the Western Asia Minor: Their Relations in the Aegean Late Neolithic and Early Bronze Age, στό: H. Erkanal κ.ἄ. 2008, 533-557.

Sotirakopoulou 2008b — P. Sotirakopoulou, Dhaskalio Kavos, Keros: The Pottery from the Investigations of the 1960s, στό: Brodie κ.ἄ. 2008, 115-120.

Sotirakopoulou 2008c — P. Sotirakopoulou, Akrotiri, Thera: the Late Neolithic and Early Bronze Age Phases in the Light of Recent Excavations at the Site, στό: Brodie κ.ἄ. 2008, 121-134.

Σωτηρακοπούλου 2008 — Π. Σωτηρακοπούλου, Τὰ πρωτοκυκλαδικὰ εἰδώλια στὸ Ἀκρωτήρι καὶ ἡ σημασία τους γιὰ τὸν οἰκισμό, στό: Χ. Ντούμας (ἐπιμ.), *Ἀκρωτήρι Θήρας: τριάντα χρόνια ἔρευνας (1967-1997)*, Ἐπιστημονικὴ συνάντηση, Ἀθήνα, 19-20 Δεκ. 1997 (Ἀθήνα 2008) 217-237.

Spitaels 1982 — P. Spitaels, Final Neolithic Pottery from Thorikos, *Miscellanea Graeca*, fasc. 5 (Gent 1982) 9-44.

Σπυρόπουλος 1973 — Θ. Σπυρόπουλος, Παραλίμνη, *ΑΔ* 28 (1973) Χρονικά 1, 265-266.

Στρούλια 2005 — Ἄ. Στρούλια, Λίθινα τριπτὰ ἀπὸ τὴν Κίτρινη Λίμνη Κοζάνης: πρώτη προσέγγιση, πρῶτα ἐρωτήματα, *ΑΕΜΘ* 17 (2003), (Θεσσαλονίκη 2005) 571-580.

Stroulia 2010 — A. Stroulia, *Flexible Stones. Ground Stone Tools from Franchthi Cave. Excavations at Franchthi Cave, Greece*, fasc.14, Bloomington and Indianapolis 2010).

Talalay 1993 — L.E. Talalay, *Deities, Dolls, and Devices: Neolithic Figurines from Franchthi Cave, Greece* (Bloomington and Indianapolis 1993).

Televantou 2008 — Chr. Televantou, Strofilas: a Neolithic Settlement on Andros, στό: Brodie κ.ἄ. 2008, 43-53.

Τελεβάντου 2009 — Χρ. Τελεβάντου, Ἀνασκαφὴ Στρόφιλα Ἄνδρου, *ΠΑΕ* 2009, 119-140.

Θεοχάρης 1951 — Δ.Ρ. Θεοχάρης, Ἀνασκαφὴ ἐν Παλαιᾷ Κοκκινιᾷ Πειραιῶς, *ΠΑΕ* 1951, 93-116.

Θεοχάρης 1959 — Δ.Ρ. Θεοχάρης, Ἐκ τῆς προϊστορίας τῆς Εὐβοίας καὶ τῆς Σκύρου, *AEM* 6 (1959) 279-328.

Θεοχάρης 1973 — Δ.Ρ. Θεοχάρης, στό: *Νεολιθικὴ Ἑλλάς*, ΕΤΕ (Ἀθῆναι 1973) 15-128.

Thimme 1977 — J. Thimme (ἐπιμ.), *Art and Culture of the Cyclades* (Karlsruhe 1977).

Τζαβέλλα-Evjen 1984 — Χ. Τζαβέλλα-Evjen, *Λιθαρές* (Ἀθῆναι 1984).

Touchais 1980 — G. Touchais, La céramique néolithique de l'Aspis, στό: *BCH* Suppl. 6 *Études Argiennes* (1980) 1-40.

Τρανταλίδου κ.ἄ. 2006 Κ. Τρανταλίδου - Β. Σκαράκη - Ε. Καρᾶ, Πηγὲς τοῦ Ἀγγίτη στὴ Λεκάνη τῆς Δράμας. Τὰ Κεραμεικὰ Σύνολα ἀπὸ τὸ ἐσωτερικὸ τοῦ Σπηλαίου, *ΑΑΑ* 39 (2006) 107-138.

Treuil κ.ἄ. 1992 R. Treuil - J. Blécon - Is. Érard-Cerceau - R. Jullien - L. Karali-Yannacopoulos - Chr. Marangou - M. Séfériadès, *Dikili Tash. Village préhistorique de Macédoine orientale. Fouilles de Jean Deshays (1961- 1975)* I, *BCH* Suppl. 24 (1992).

Tsirtsoni 2014 Z. Tsirtsoni, Formation or Transformation ? The 4th Millennium BC in the Aegean and the Balkans στό: B. Horejs - M. Mehofer (ἐπιμ.), *Western Anatolia before Troy. Proto-Urbanisation in the 4th Millennium BC?*, Proceedings of the International Symposium held at the Kunsthistorisches Museum Wien, 21-24 Nov. 2012 (Vienna 2014) 275-304.

Tsirtsoni 2015 Z. Tsirtsoni, Ἀνακοίνωση στὸ Διεθνὲς Συνέδριο *Ἡ προϊστορία τῆς Ἀθήνας καὶ τῆς Ἀττικῆς*, 27-31 Μαΐου 2015 (ὑπὸ ἔκδοση).

Tsirtsoni 2016a Zoï Tsirtsoni (ἐπιμ.), *The human face of Radiocarbon. Reassessing Chronology in prehistoric Greece and Bulgaria, 5000-3000 cal BC* (Lyon 2016).

Tsirtsoni 2016b Zoi Tsirtsoni, *The chronological framework in Greece and Bulgaria between the 6th and the early 3rd millennium BC, and the "Balkans 4000" project*, στό: Tsirtsoni 2016a, 13-39.

Tsirtsoni 2016c Zoi Tsirtsoni, The Late Neolithic II (Chalcolithic)-Early Bronze Age transition at the tell of Dikili Tash, στό: Tsirtsoni 2016a, 271-297.

Τσούντας 1908 Χ. Τσούντας, *Αἱ προϊστορικαὶ ἀκροπόλεις Διμηνίου καὶ Σέσκλου*, ΒΑΕ ἀρ. 14 (Ἀθῆναι 1908).

Urem-Kotsou - Kotsakis 2007 D. Urem-Kotsou - K. Kotsakis, Pottery, Cuisine and Community in the Neolithic of North Greece, στό: Mee - Renard 2007, 225-246.

Vitelli 1999 K.D. Vitelli, *Franchthi Neolithic Pottery*, Vol. 2. *The Later Neolithic Ceramic Phases 3 to 5* (Bloomington and Indianapolis 1999).

Vitelli 2007 K.D. Vitelli, *The Neolithic Pottery from Lerna*, Vol. 5 (Princeton 2007).

Wace - Thompson 1912 A.J.B. Wace - M.S. Thompson, *Prehistoric Thessaly* (Cambridge 1912).

Warren 1984 P. Warren, Early cycladic, early minoan chronological correlation, στό: MacGillivray - Barber 1984, 55-62.

Weinberg 1962 S. Weinberg, Excavations of Prehistoric Elateia, 1959, *Hesperia* 31 (1962) 158-209.

Weisshaar 1989 H.-J. Weisshaar, *Die Deutschen Ausgrabungen auf der Pevkakia-Magula in Thessalien* I. *Das späte Neolithikum und das Chalkolithikum*, BAM 28 (Bonn 1989).

Weisshaar 1990 H.-J. Weisshaar, Die Keramik von Talioti, στό: *Tiryns* XI, *Forschungen und Berichte* (Mainz/Rhein 1990) 1-34.

Wijnen 1994 M. Wijnen, Neolithic Pottery from Sesklo - Technological Aspects, στό: *Θεσσαλία. Δεκαπέντε χρόνια ἀρχαιολογικῆς ἔρευνας, 1975-1990*, τόμ. Α΄ (Ἀθήνα 1994) 149-154.

Wilson 1999 D.E. Wilson, *Keos* IX. *Ayia Irini: Periods* I-III. *The Neolithic and Early Bronze Age Settlements.* Part I: *The Pottery and Small Finds* (Mainz 1999).

Winn - Shimabuku 1989 S. Winn - D. Shimabuku, στό: M. Gimbutas - S. Winn - D. Shimabuku, *Achilleion. A Neolithic Settlement in Thessaly, Greece, 6400-5600 BC* (Los Angeles 1989) 32-74.

Χατζηαγγελάκης 1984 Λ. Χατζηαγγελάκης, Ὁ προϊστορικὸς οἰκισμὸς τῆς Πετρομαγούλας, *Ἀνθρωπολογικὰ* 5 (Βόλος - Θεσσαλονίκη 1984) 75-85.

Χονδρογιάννη-Μετόκη 1999 Ἀ. Χονδρογιάννη-Μετόκη, Ἀλιάκμων 1997. Στοιχεῖα ἀπὸ τὴν ἐπιφανειακὴ ἔρευνα καὶ τὴν ἀνασκαφὴ δύο νεκροταφείων, τῆς ΥΕΧ καὶ ΠΕΣ, *ΑΕΜΘ* 11 (1997), (Θεσσαλονίκη 1999) 31-42.

Ψιμογιάννου 2008 Α.Χ. Ψιμογιάννου, *Ἡ νεολιθικὴ ἐγκατάσταση στὸν Προσκυνᾶ Φθιώτιδας* (Θεσσαλονίκη 2008).

Ζάχος 1987 Κ. Ζάχος, Σπήλαιο «Ζᾶ», *ΑΔ* 42 (1987) Β, Χρονικὰ 2, 694-700.

Zachos 2008 K. Zachos, *Ayios Dhimitrios, a prehistoric settlement in the Southwestern Peloponnese: the Neolithic and Early Helladic periods*, BAR 1770 (Oxford 2008).

Zapheiropoulou 1984 Ph. Zapheiropoulou, The Chronology of the Kampos Group, στό: MacGillivray - Barber 1984, 31-40.

Ζιώτα 1998α Χρ. Ζιώτα, Κίτρινη Λίμνη, 1998. Ἀνασκαφὴ στὸ Ξεροπήγαδο Κοιλάδας [Κοζάνης], *ΑΕΜΘ* 12 (1998), (Θεσσαλονίκη 2000) 503-516.

Ζιώτα 1998β Χρ. Ζιώτα, Προϊστορικὸ νεκροταφεῖο στὴν Κοιλάδα Κοζάνης. Μιὰ πρώτη ἀναλυτικὴ παρουσίαση τῆς ἀνασκαφικῆς ἔρευνας 1995-1996, στό: *Μνείας Χάριν*. Τόμος στὴ μνήμη Μαίρης Σιγανίδου (Θεσσαλονίκη 1998) 81-102.

ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ

ἀγγεῖο
- ἀμφορεύς 63-72, 74, 222, 223, 251-256, ἀμφικωνικὸς 63, 65, γραπτὸς 65, ἐνδιαμέσου τύπου 64, 65, ἐνιαίου περιγράμματος 63, 65, 67-72, κωνικὸς 64, 66, μαρμάρινος 102 σημ. 101, μὲ διακριτὸ λαιμὸ 64, 66-72, σφαιρικὸς 63-65, τετράωτος 65, ὠοειδὴς 63-297,
- ἀμφορίσκος σποράδην, γραπτὸς 103, δίδυμος 80, 102-104, ἰδιότυπος 78, 82, μικκύλος 38, 53, 57, 73, 87, 89, 90, 102-104, 120, 174, 221, 222, 251, μὲ πόδι 255
- ἀρύταινα 38, 40, 49, 82, 105-108, 145, 186, 251, 271, ἄωτη 106, γραπτή 106
  ἀσκὸς 175
  "γάλακτος δοχεῖο" 153, 254
- θήλαστρο 109, σκυφοειδὲς 109
  κάλυμμα 74, 164, 168 καὶ σημ. 281, 169, 174, 206, 258 καὶ σημ. 537, 269. – γραπτὸ 269
- καρποδοχεῖο σποράδην, γάστρα σποράδην, στέλεχος σποράδην διογκούμενο 111, πόδι σποράδην διογκούμενο 113, 114, ἰδιότυπος 113, 114. – 297
- κοχλιάριο 120
- κρατήρας 121-123, 142, 251, 267, 268, ἰδιότυπος 123
- λεκάνη σποράδην, ἰδιότυπη 134, 297
  λεκανίδα 30, 31, 124, 261, 263, ἰδιότυπη 139
- πίθος 31, 200, 210, 243, 251-253, 255, 262, 267, 268, τετράωτος 122, 143-148, 297
- πιθόσχημο 251-256, 262, 269, 271 σημ. 603, αὐλακωτὸ (μὲ αὐλακώσεις) 143, 152, 153, ἐγχάρακτο 155, μὲ νεύρωση ὁριζόντια 151, 157, νευρωτὸ (μὲ νευρώσεις) 88 σημ. 81, 150, 152-154, 163, 251, 254, 258, 260, 269, μὲ ταινιωτὲς λαβὲς 162, 297
- πινάκιο 49, 164, 165 σημ. 264, 166, 251, 258, 259, 260, 265, 270 σημ. 598, ἐγχάρακτο 166, 169, 251, 258
- πρόχους 103, 163, ἀσκοειδὴς 167
- πυξίδα 150-152, 168, 169, 174, 206, 209, 222, 269, 271 σημ. 603, κυλινδρικὴ 53, 251, 257, σφαιρικὴ 102, 110 σημ. 119. – κάλυμμα 168, 169, 174, πῶμα 206
- σκαφίδιο 170. – scoop 167 σημ. 270, 170
  σκυφίδιο 182, 191, 261
  σκυφοειδὲς 26, 39, 105, 109, 112, 153, 170, 197, 198
- σκύφος σποράδην, γραπτὸς 171, 173, 182, 183, 251, γωνιώδης 34, 152, 171, 176, 182, 183, 194, 251, ἐγχάρακτος 38, 151, 171, 172, 174, 175, 185, 191, 192, 194, 198, 199, 251, 254, 260, 269, κωνικὸς 38, 40, 105, 107, 112, 171, 177, 185, 187, 198, 251, μαρμάρινος 177, μὲ πόδι 111 σημ. 121, 171, 178, 191, 192, σιγμοειδὴς 182, σκύφος δευτερογενῶς 93, 158· pedestaled bowls 177 σημ. 335
  σκύφος ὀγκώδης 200-205, 251, 268
- σφαιρικὸ σποράδην, γραπτὸ 210-214, 216-218, 220
  τρίωτο 49, 174, 221-223, 225, 226, 252, γραπτὸ 57, 222, 224, μικκύλο 102 σημ. 102
- χονδροειδὲς σκεῦος 227, 231, 232. ἐλλειψοειδὲς 230. – ἐπίπεδο 36, 230, 231. – "baking pan" 228 σημ. 389. – cheese pot 227, 251 – 297

ἀγελάδα 31, 362, 364
Ἁγία Εἰρήνη Κέας 105, 112, 120, 126, 151, 173 σημ. 298, 175, 209, 229, 254, 257, 269, 272
Ἁγία Μαρίνα Βάρκιζας 150, 154
Ἁγία Φωτιά Κρήτης 110 σημ. 119, 151, 269
Ἁγίας Σοφίας Μαγούλα 109
Ἅγιοι Ἀνάργυροι Νάξου 267
Ἅγιος Δημήτριος, Πελοπόννησος 127
Ἅγιος Κοσμᾶς 75, 178, 263 σημ. 569, 266, 268, 271 σημ. 603
Ἁγίου Βαρθολομαίου σπήλαιο, Μυτιλήνη βλ. σπήλαιο
Ἁγιωργίτικα 175
Ἀγορὰ Ἀθηνῶν 106, 111, 175-177, 229, 254, 256, 269
Ἀθήνα 152, 210, 260, 268, 271
αἶγα 31, 362 καὶ σημ. 12. – αἰγοπρόβατο βλ. πρόβατο
Αἰγαῖο 91, 227, 228, 246, 248, 269, 270
Αἰγαιακὸς (χῶρος) 228 σημ. 381, 254-256, 272
Αἰγείρα 121, 127, 257, 259, 271
ἀκίδα 90, 91 (ξύλινη, ὀστέινη)
ἀκόνι 237, 238
Ἀκρόπολις Ἀθηνῶν 75, 103, 257, 260, 268. –

«Βόρεια κλιτύς» (φάση) βλ. περίοδος: φάση. – Δυτικὴ κλιτὺς 103, 257. – Νότια κλιτὺς 75, 229
Ἀκρωτήρι Νάξου 73 σημ. 63
Ἀκρωτηράκι Σίφνου 209
Ἀλβανία 164, 165 σημ. 265, 270
ἀλείφωμα σποράδην. – διαβρωμένο 99, 139. – διαρρηγμένο 204. – ἐξωτερικὸ σποράδην. – ἐσωτερικὸ λευκὸ 106, 206, 210-221, 223, 224, 226
Ἀλεπότρυπα 65, 126, 152, 209, 253 σημ. 481
Ἀλεποχώρι Λακωνίας 142
Ἀλιάκμων 164, 165, 258
Ἁλιεῖς Ἑρμιονίδος 253 σημ. 481
Ἅλιμος 246
Alram-Stern E. 152 καὶ σημ. 230
Ἀμοργὸς 267 βλ. καὶ Κάτω Ἀκρωτήρι, Μαρκιανή
ἄμορφα τεμάχια πηλοῦ βλ. πηλὸς
ἀνασκαφὴ 1970-74 (καθαρισμός) 17, 53, 57
Ἀνατολὴ 112 σημ. 134, 151, 272
Ἀνατολία 111, 228 καὶ σημ. 381
ἄνθρακας 257 καὶ σημ. 534, 383
Ἄνοιξη Ἀττικῆς 75
ἀξίνη 237, 246
ἀποκάλυψη κατασκευῆς 115, 138. – σὲ ἐργαλεῖο 238. – σὲ μήτρα 246. – σὲ πέλμα 115. – στὸ πόδι 113. – στὸ σῶμα 93
ἀπόκρουση γιὰ σχηματισμὸ προχοῆς, σποράδην βλ. καὶ προχοὴ
ἀπορρίματα διατροφικὰ 372
ἀποτύπωμα – δακτυλικὸ 187, 304 σημ. 32. – δακτύλων 304 σημ. 32. – ἐργαλείου 190. – καλαθιῶν 298, 299, 300 σημ. 17, 304 καὶ σημ. 30, 305. – πλέγματος 297, 300 καὶ σημ. 17, 301, 302, 304 καὶ σημ. 31, 308, 309. – σφραγίδας 238. – ὑφάσματος 303. – ψάθας 304 σημ. 32, 305
ἀπόφυση 66, 142, 143, 206, 209, 234, βλ. καὶ ἐπίθημα
Ἀράπη βλ. περίοδος: φάση
Ἄρια Ἀργολίδος 152
Ἀρκαδία βλ. Σφακοβούνι
Ἀσέα 167 σημ. 270, 175, 228
Ἀσπὶς Ἄργους 175
Ἀστέρια Γλυφάδας 75, 92, 267
Ἀττικὴ 75, 92, 150, 152, 154, 170, 173, 177, 228, 254, 258-260, 266 σημ. 585, 267, 269-271 σημ. 603, βλ. καὶ περίοδος: φάση (ὁμάδα) Ἀττικὴ-Κεφάλα
Αὐστριακὸ Ἀρχαιολογικὸ Ἰνστιτοῦτο 152
ἀχιβάδα spondylus 34 βλ. καὶ ὄστρεα

Baden βλ. περίοδος
Βαλκάνια (Βαλκανικός) 152, 153, 164, 165, 233, 254, 258, 259, 269
βάση: σποράδην, ἀδιαμόρφωτη 104, ἀνώμαλη 170, 193, δακτυλιόσχημη 74, 76, 79-81, 172, 180, 182, 197, 198, 208 σημ. 348, 217, 252 καὶ σημ. 476, δισκοειδὴς σποράδην, ἐλλειπτικὴ (ἐλλειψοειδὴς) 68, 122, 138, 160, 213, 227, 229 καὶ σημ. 476, 230, 231, – διαβρωμένη 93, – ἐπικολλημένη 180, κοίλη σποράδην, – κυρτὴ 140· μὲ πέλμα 111, 192, προέχουσα 111-117, 119, 192, 197, 227, 229, 230 σημ. 408, 231, συμπαγὴς 197
βάσης δακτύλιος σποράδην. – δίσκος 74, 83, 107, 125, 142, 211, 212, 214, 222. – πυθμένας ἰσοπεδωμένος 74, 164, 165, 177. – καμπύλος 208. – ὀμφαλός (ἐσωτερικὰ πυθμένα) 81, 87, 211
βαφή: ἐρυθρὴ σποράδην. – λευκὴ 177, 182, 183, 206, 207, 209 σημ. 351, 211-213, 215, 218, 219, 222, 224, 226, 253. – ἐσωτερικὴ 104. – ἄψητη 206-208, 222, 254, 269. – φλοιωτὴ 253 καὶ σημ. 483, 254, 258, 269. – βαφῆς ἴχνος 102-104
Boleráz, βλ. περίοδος
Βοιωτία 271 σημ. 603, 305, βλ. Εὔτρηση, Παραλίμνη
βοοειδῆ 242, 370
«Βόρεια κλιτὺς» Ἀκροπόλεως βλ. περίοδος: φάση
βόρειες περιοχὲς 165, 269
Βορρᾶς 165, 257-260, 269-272
Βουλγαρία 192. – ΝΔ 164. – Δ. 165 σημ. 265
Βουλιαγμένη Περαχώρας 111
Bratislava 164, 165 καὶ σημ. 265, 176, 258 καὶ σημ. 537, 539, 541, 259 καὶ σημ. 549, 260, 265, 270 καὶ σημ. 598
βραχιόλι 250

Γέρακας 258 σημ. 543
Γκόφας Σ. 248 καὶ σημ. 449

Γκρόττα-Πηλός-Λάκκουδες βλ. περίοδος: φάση 257
Γλυφάδα βλ. Ἀστέρια
γνάθος 31, 40
Γυαλοῦ Σπάτων, σπήλαιο 126
Cernavodă βλ. περίοδος
Coleman J.E. 259 καὶ σημ. 554
Coţofeni βλ. περίοδος

δακτυλίων τεχνικὴ 125, 138
διάβρωση: διαβρωμένο ἀλείφωμα 99, 139. – διαβρωμένη βάση 93. – διακόσμηση 101. – ἐπιφάνεια σποράδην. – λαβὴ 131. – ὀστῶν ζώων 365, 369. – τοίχωμα 125
διακόσμησης θέματα: ἀμείβοντες 90, 95, 97, 102, 168, ἀκτινωτὸ 169, ἀστέρας 174, 183. – γραμμὲς σποράδην. – γωνίες ἐνάλληλες 90, 96, 99, 103, 165, 169, 173. – ἐλεύθερα θέματα 174· ἑλικοειδὲς 207-209, 253. – ἕλικες ἀνάγλυφες 210, ἀντίνωτες 212, 213, 215, 218-220, ἐμπίεστες 210, τυπωμένες 209, 216, 218, 219. – ἔλλειψη διαγραμμισμένη 226. – ἰχθυάκανθα 91, 168, 257. – καμπύλες (καμπυλόγραμμο) 165, 206, 207, 251, ἀνάγλυφες 207, ἐγχάρακτες 199, ὁμόκεντρες 221-222. – κροσσωτὸ 102, 103. – μίμηση σχοινιοῦ 110, 121. – κύκλος 63, 164, ἀκτινωτὸς 174, ὁμόκεντροι 164 σημ. 251, 165, 168, 169, 174, 183, περίστικτος 166, κύκλων ζεύγη 165. – μηνίσκοι ἐνάλληλοι 103. – νευρώσεις πλαστικὲς 101, 149, 151 σημ. 212, 152-155, 163· πτυχώσεις 92 σημ. 95. – πυκνὸ θέμα 91. – ρόμβος 94, 95, 97, 175, 234, 256. – σπεῖρα 66, 164, 165, 222, 224, 226, διπλὴ 66, μὲ ὀφθαλμὸ 166, 174, πλαστική (ἀνάγλυφη) 64, 66, 68. – σταυρὸς 164-166. – στίγματα (στιγμές) 164, 166, 177, 183, 209, 213, 214, 218. – σχοινοειδὴς (σχοινωτή) 121-123· τροχὸς 168, 174, 183, 252. – τρίγωνα 95, 173-174, 182, 183. – ταινίες σποράδην τεθλασμένες 90, 91, 95, 99, 168 καὶ σημ. 280, 169, 257, ἐπάλληλες 103, 168, 224, συνεχεῖς 98, 173, 182, 183, 221, 256. – τόξα 224· φλογωτὸ 174
διακόσμησης τεχνική, βαθειὰ 91, γραπτὴ σποράδην, ἐγχάρακτη σποράδην, ἐμπίεστη 207 σημ. 345, 258, ἔντριπτη 73, 258, 260, 284, στικτὴ 165, 170, δίχρωμη 176, πλαστικὴ σποράδην·
χάραξη μὲ ἀκίδα 91, μὲ λεπίδα 91, 93, 96, 97, σὲ μέταλλο 91, ἔντυπη (τυπωμένη) 207-209, 212, 213, 215, 216, 218-220, 251, 254, 260· burnished 62, 253· crusted 253, 269· ribbed 152
διαρρηγμένη ἐπιφάνεια 115, 117, 197. – διαρρηγμένο ἀλείφωμα 204. – τοίχωμα 84, 87, 180, 195
Δικιλὶ Τὰς 120, 235, 237
Διρὸ 66, 121, 125, 151 σημ. 216, 228, 260, 267, βλ. καὶ Μουσεῖο
δίσκος 237, 238
Δολιανὰ Ἠπείρου 121, 143, 164 καὶ σημ. 251, 165, 257-258, 259 καὶ σημ. 549
δόντια ἀγελάδας 31. – ζώου 235. – λύκου 235
Δούναβης 92
Δυτικὴ κλιτὺς βλ. Ἀκρόπολις Ἀθηνῶν
Δωδεκάνησος 228, 255, 305, 312

Ἐγκλιανὸς 230 σημ. 414
εἰδώλιο 106, 233 καὶ σημ. 423, 234, 237, 243, 255, 266. – βιολόσχημο 233, 234. – πήλινο 233, 234, 236. – μαρμάρινο 233, 266, 271
ἔλασμα (ἀργυρὸ/ἀσημένιο) 235, 271, 377
Ἑλλαδικὸς (χῶρος) 112, 152-154, 165, 173, 174, 209, 242, 243, 254, 255, 271
Ἑλλὰς 112 σημ. 134, 121, 152, 258. – ἠπειρωτικὴ 120, 228, 233, 249, 256, 258, 269, 270. – Κεντρικὴ 92, 152 σημ. 226, 253, 309. – Νότια 152 σημ. 226, 234, 253, 257. – Στερεὰ 92, 102 σημ. 100, 103, 111, 173, 228, 246, 257, 260, 269, 271, 272, 308
Ἑλληνικὸς (χῶρος) 153, 176, 177
Ἐμποριὸ 105, 151
ἐναγισμὸς 208, 262, 263, 371
ἐπίθημα: 108, 143, 172, 222, 252· ἄτρητο 142· δίδυμο 170· δισκοειδὲς 102, 103· ἐπίμηκες 106, 204· καμπύλο 188, 189, 198· κυλινδρικὸ 180, 184, 190, 191, 196· μηνίσκου 189· παράπλευρα 170, 200, 202
ἐργαλεῖο 133, 135, 207, 238, 239, 245, 246, 264 καὶ σημ. 578, 267, 271. – κεραμεικὸ 133, 239. – κρούσης 237. – λίθινο 237, 371. – τριβῆς 237. – χάλκινο 237. – γλωσσοειδὲς 239-241. – γωνιῶδες 240. – ριπιδιόσχημο 239, 240. –

σταγονόσχημο 239-241. – τριγωνικὸ 239. – ἀποτύπωμα 190
Εὔβοια 207 σημ. 345, 209, 271 καὶ σημ. 603, 272, 312
Εὐρώπη ΝΑ 92, 152, 165, 254, 258, 259, 270
Εὕτρηση Βοιωτίας 92, 125 σημ. 163, 152, 167 σημ. 270, 173 σημ. 294, 176 σημ. 325

French D. 257

Ζᾶς Νάξου βλ. σπήλαιο
Ζάγανι Ἀττικῆς 75, 151, 229, 271 καὶ σημ. 603
ζωοαρχαιολογικὰ κατάλοιπα 31, 361, 363, 365, 366, 368, 370, 371 σημ. 43

ἡμίτομα ὀστῶν 242 καὶ σημ. 438, 243, 244
Ἤπειρος 164, 165 σημ. 265, 176, 270, 272
ἠπειρωτικὴ χώρα 272

Harland J.P. (ἀνασκαφὲς) 237 βλ. Τσούγκιζα
Hood S. 151

θάλασσα 17 σημ. 1, 23 σημ. 8, 230, 248, 249, 270, 272 καὶ σημ. 609
Θαρρούνια 66 καὶ σημ. 59, 111 σημ. 121, 126, 170, 235, 254 σημ. 498, 256, 257, 259, 271, 305, βλ. καὶ σπήλαιο
Θάσος 65 καὶ σημ. 47
Θεοχάρης Δ. 126
Θεσσαλία 109, 120, 150, 173, 176, 177, 209, 210, 227, 233, 258, 259, 270, 309
Θήρα 230 σημ. 413
Θορικὸς 177 σημ. 327, 229
Θράκη 65, 309

Ἰασσὸς Καρίας 92 σημ. 95
Ἰδαῖο Ἄντρο 249
Ἱερὸ 262 σημ. 561, 267 σημ. 589. – ἱεροὶ χῶροι 249

Johnson M. 152-154, 259

Καζάφανι Κύπρου 230
Καλογριὲς Μήλου 151 σημ. 218
καμένα ὀστᾶ ζώων 263, 364, 365, 369. – ὄστρεα 249, 250. – ὄστρακα 64 σημ. 38, 69, 89, 201
Κάμπος βλ. περίοδος
κάρβουνο 44, 262 καὶ σημ. 564
Καρπάθια 169
Καστρίτσα Ἰωαννίνων βλ. σπήλαιο
κατασκευὴ κεραμεικῆς σποράδην
Κάτω Ἀκρωτήρι Ἀμοργοῦ 150 σημ. 205, 153 σημ. 235, 267
καύση ὀστῶν ζώων 364, 365, 369, 370. – ὀστρέων 364 σημ. 15. – τελετουργικὴ 372
Κέα 66, 106, 120, 126 σημ. 167, 154 – βλ. καὶ Ἁγία Εἰρήνη
κεραμεικὴ σποράδην. – πετρογραφικὴ ἀνάλυση 275, 278, 279, 287. – κεραμεικὲς ὕλες 278, 279, 287. – πηλὸς βλ. λ. – τυπολογία βλ. λ.
Κέρος 267 σημ. 589
Κεφάλα 112, 121, 124 σημ. 160, 126, 154, 177, 209, 234, 254, 260
Κεφάλα Πετρᾶ Κρήτης 66, 151, 153, 230, 272 βλ. καὶ περίοδος: φάση (ὁμάδα) Ἀττική-Κεφάλα
Κίτσου σπήλαιο βλ. σπήλαιο
Κοντοπήγαδο Ἁλίμου 75
Κόρινθος 120
Κορφὴ τ᾽ Ἀρωνιοῦ 230 σημ. 413
Κορωπὶ 229, 271
Kosovo 165 σημ. 265, 270
Kostolac βλ. περίοδος
Κουφιέρο 253 σημ. 481
Κουφοβασίλης Δ. 64 σημ. 39, 91, 208, 210 σημ. 365
Κουφονήσι 111 σημ. 123, 150
κρανία - ἀνθρώπινα 353. – ζώων 261, 263. – χοίρου (κρανίο) 31, 366, 371
Κρήτη 73, 74, 111, 120, 153, 227, 228, 249, 255, 269, 272, 313, βλ. καὶ Κεφάλα Πετρᾶ καὶ Πύργος, σπήλαιο
κτένι –ἀσημένιο 235, 271
Κυκλάδες 73, 87, 91, 92, 102, 103, 111, 150, 153, 168, 209, 233, 255, 256 σημ. 517, 257, 266, 267 σημ. 589, 269-272, 305, 308 – κυκλαδικὸς 75, 87 σημ. 80, 151, 167, 169, 255, 270, 271
Κύκλωπος σπήλαιο 175
Kum Tepe Ib βλ. περίοδος: φάση

λαβή: σποράδην, ἀσύμμετρη 72, ἄτρητη 121, 145, 172, 193. – γλωσσοειδὴς 105-108. – δίδυμες 17, 73. – δισκοειδὴς 121, 123, 221,

222 σημ. 371, 226, 252. – ἐλλειπτική (ἡμιελλειπτική, ἐλλειψοειδής) 63, 251, 252, 260. – ἐπάλληλες 150, 156· ἐσωτερικὲς 31, 40, 149, 150, 153, 154 καὶ σημ. 243, 156, 158, 160, 161, 171, 173, 181, 190. – ἡμικυκλικὴ 63 καὶ σημ. 33, 251, 252, 255. – θηλιᾶς σχῆμα 63, 124, 251, 254, 259 σημ. 545. – κυλινδρικὴ σποράδην. – μὲ νεύρωση 175, 191, 194. – σωληνωτὴ σποράδην. – ταινιωτὴ 63, 66, 136, 153. – τετράγωνη 63, 68· τοξωτὴ 170. – broad hollow grip 63 σημ. 33, 252 σημ. 471, 254 σημ. 499. – clumsy grooved 152 σημ. 227. – ψευδολαβὴ 142 σημ. 186, 143, 144, 146-148, 172, 181, 186, 192, 195, 196, 200, 202, 203-205, 252. – elephant lug τύπος 200, 204
λαιμός: ἀμφίκοιλο περίγραμμα 64, 68, 176, 182, 183, 194, 213, 217, 219, 224, 226. – κυλινδρικὸς 75, 77, 78, 80-85, 88, 96. – κωνικὸς σποράδην. – χωνοειδὴς 206-209, 211-214, 217, 221, 224
λάκκος σποράδην
Lamarck 248
Λαύριο 210, 235
λεπίδα, λεπίδες βλ. ὀψιανός
Λέρνα 66 σημ. 59, 105, 122, 125, 127, 152, 153, 178, 271
Λιθαρὲς 92, 237
λίθος γλυπτὸς 249
λιθοτεχνία 329, 333, 342, 343
Λιθοσωρὸς 66: 89, 90 σημ. 85, 263 σημ. 566, 265
Linné 248
Λούτσα 150, 154, 209

Μαγνησία 164
Μακεδονία 92, 105, 152, 164, 165 σημ. 265 210, 227, 233, 254, 270, 272, 305, 313
Μακρύγιαλος 105, 210, 233, 254 σημ. 487, 269
Μάλτα 248
Μάνικα 126, 178
Manning S. 228
Μαραθών 17, 249, 261, 272. – γεωλογικὸς χάρτης 277. – Μουσεῖο βλ. λῆμμα. – Σκόρπιο ποτάμι 343
Maran J. 154, 164, 165, 258, 259
Μαρινᾶτος Σπ. 17
Μαρκιανὴ Ἀμοργοῦ 306
μάρμαρο (μαρμάρινο) 237, 238, 255
Μαρόνι Κύπρου 230
Μάρτυρας 38: 18
Μεθώνη Πιερίας 164 σημ. 251
Μερέντα 66, 221, 230
Μεσόγειος 248, 249
Μεσσιανὴ 164, 165, 258. – Φαράγγι 258
μέταλλο (μεταλλοτεχνία) 235, 271
μήτρα 53, 246, 247, 271
Μικρὰ Ἀσία 227
Μικροθῆβες 66, 76, 120, 122, 164, 165, 167, 210, 254 σημ. 487, 257, 258, 259 καὶ σημ. 549 καὶ 555, 269
Μονόπετρο Σκύρου 178
Μουσεῖο
• Ἀπειράνθου 73 σημ. 63
• Ἀταλάντης 76
• Βόλου 109, 210 σημ. 365
• Βραυρῶνος 126, 221 σημ. 368
• Διροῦ 142
• Μαραθῶνος 61, 112 σημ. 131, 170 σημ. 283, 334 σημ. 4.5
• Μπενάκη 207 σημ. 345
Μουτσούνα Νάξου 73 σημ. 63
Μυτιλήνη, βλ. σπήλαιο Ἁγ. Βαρθολομαίου

Νάξος 150, 151 σημ. 209, 271 σημ. 603, βλ. καὶ Ἅγιοι Ἀνάργυροι. – Ζᾶς. – Μουσεῖο Ἀπειράνθου. – Σπεδός, Τσικνιάδες
Νέα Μάκρη 236, 239, 256 καὶ σημ. 517, 272
Νεκροταφεῖο Τσέπι 57, 102, 152, 164, 165, 174, 235, 239, 242 καὶ σημ. 441, 243, 250, 261, 262, 264 καὶ σημ. 578, 266, 271
νεκροταφεῖο 23, 173, 234, 243, 263, 265, 266, 267
νησιὰ 177, 255-257, 271, 272. – νησιωτικὴ χώρα 255
Νότια κλιτὺς βλ Ἀκρόπολις Ἀθηνῶν

Ξεροπήγαδο Κοζάνης 263 σημ. 571

ὀπὴ σποράδην. – ἄτρητη (ἀτελής, μὴ διαμπερής) 107, 129, 162, 217, 231. – ἀνάρτησης 235, 236. – στὴ βάση (πυθμένα) 31, 68, 78, 84, 94, 103, 128, 129, 157, 181, 185, 187. – στὸ πόδι 117. – στὸ τοίχωμα (κοιλιά, σῶμα)

31, 84, 182, 183, 190, 192, 193, 211, 214, 267. – μηνοειδὴς 44, 92, 267. – τριγωνικὴ 212. – πρὶν ἀπὸ τὴν ὄπτηση 146. – μετὰ τὴν ὄπτηση σποράδην. – συνδεόμενες 100. – στὴ σειρά (κάτω ἀπὸ τὸ χεῖλος) 36, 227-232, 251, 255, 262, 270. – ὀπὴ ἐλάσματος 235. – ὀστῶν 242
ὀστοῦν, ὀστᾶ 31, 40, 95, 113, 261, 264 σημ. 574, 268. – ἀνθρώπινο ὀστεολογικὸ ὑλικὸ 53, 353, 354. – ζώων ὀστεολογικὰ κατάλοιπα 361, 362, 364. – κρανιακὰ κατάλοιπα 354, 357. – σκελετικὰ ὑπόλοιπα 53, 264, 353
ὄστρεο-ὄστρεα 40, 43, 235, 249-250.
– γλυκῶν ὑδάτων 248. – θαλάσσιο 248. – τρίτωνος 40, 265. – ὑφάλμυρων υδάτων 248. – χερσαῖα 248, 250.
– Family (οἰκογένεια) Cardiidae. – Helicidae. – Ronallidae. – Spondilidae. – Unionidae 248.
– Genus (Γένος) Anodonta 248-250· Charonia 248, 249, 264· Gerastoderma 248· Helix 248, 250· Spondylus 248· Genus Tonna 248. Species (Εἶδος) 248, 249. – Gerastoderma glaucum 249, 250. – Spondylus gaederopus 248-250. – Tonna galea 248-250. – Triton 248
Οὐγγαρία 154 σημ. 243
ὀψιανὸς 31, 40, 245, 264 καὶ σημ. 578, 265 σημ. 578. – ἀποκρούσματα 245, 329, 333, 335 (φλοιώδη). – ἀπόρριψη 343. – διασπορὰ 341, 342. – ἐπεξεργασία 351. – ἐργαλεῖα 333, 335, 339, 371. – λεπίδες 31, 40, 264 καὶ σημ. 578. – πυρῆνες 333. – σφηνίσκοι 352. – ὑπόβαθρο 336-339, 347, 349. – φολίδες 264, 329 (λεπιδόμορφη), 333, 347. – φτέρνα 329-352 σποράδην

Παλαιὰ Κοκκινιὰ 150, 229
Παλαίκαστρο 230 σημ. 413
Παλαιολόγος Δ. 75 σημ. 75
Παναγία Πάρου 150 σημ. 205
Πανὶ Ἀλίμου 229
Παραλίμνη Βοιωτίας 75, 271 σημ. 603
Παρθένι Λέρου 229
πέλεκυς 237, 238
Πελοπόννησος 65, 111, 120, 127, 152, 173, 176, 177, 227, 228, 253 σημ. 485, 254, 257, 258, 269, 271, 309.
Περαχώρα 170
περίαπτο 235, 236
περίοδος (ἐποχὴ)
• Νεολιθικὴ 74, 106 σημ. 114, 233, 237, 239, 248, 249, 272. – Ἀρχαιότερη 125 σημ. 162. – Μέση 173, 174, 236, 237, 256. – Νεώτερη 65, 66, 120, 143, 176, 177, 209 σημ. 361, 228, 236, 255 καὶ σημ. 510, 256. – Τελικὴ 63 σημ. 33, 73, 105, 106 σημ. 114, 143, 151, 152, 154 σημ. 243, 173, 175, 176, 228, 234, 256. – τέλος (ΝΛ) 150, 177, 250, 260 σημ. 556. – Ὑπονεολιθικὴ 124 σημ. 157, 126
• Πρωτοελλαδικὴ 13, 120, 178, 242, 254, 260, 266, 271. – Πρωτοελλαδικὴ Ι 63 σημ. 33, 66, 92, 103 σημ. 105, 105, 106 σημ. 114, 111, 124 σημ. 156, 126, 150, 151 σημ. 209, 152, 154, 165, 167, 175, 176 καὶ σημ. 318, 209, 228, 252 σημ. 471, 255, 260 καὶ σημ. 556, 266 σημ. 585. – Πρωτοελλαδικὴ ΙΙ 111, 124 σημ. 159, 151 σημ. 209, 152, 178, 246. – Πρωτοελλαδικὴ ΙΙΙ 178
• Πρωτοκυκλαδικὴ Ι 102, 150, 151, 168, 228, 255, 257, 267, 269. – Πρωτοκυκλαδικὴ ΙΙ 150, 151, 206, 269
• Πρωτομινωικὴ Ι 73, 228, 230
• Χαλκὴ 109, 237
Πρωτοχαλκὴ 120, 151-153, 254, 266, 269, 272
Ὑστεροελλαδικὴ 109
• Χαλκολιθικὴ 66, 92, 143, 151, 154, 165, 167, 176, 228, 242 καὶ σημ. 438, 441, 246, 254, 256, 257 σημ. 526, 259, 260 σημ. 556, 269, 272. – στρῶμα 150. – Ἀρχαιότερη 75, 142, 152, 228, 253, 257, 259. – Νεώτερη 127, 153, 222, 228, 253-255, 257 καὶ σημ. 526, 261, 271. – Ὕστατη 259. – Ὑστεροχαλκὴ 235
• Ἱστορικοὶ χρόνοι 230, 263 σημ. 565 καὶ 570
περίοδος
• Baden 92, 152, 258 σημ. 541
• Boleráz 152, 258
• Cernavodă I/II 92, 152-154, 258 καὶ σημ. 541, 270
• Coţofeni 76, 91, 92
• Κάμπου 92 σημ. 95, 151 σημ. 211
• Kostolac 258 σημ. 541
• Proto-Bronze-Age 259, 260

• Salcuta IV 152
φάση (ρυθμός) Ἀράπη 109, 176
φάση (ὁμάδα) Ἀττικὴ - Κεφάλα 75, 253, 256, 257, 260
«Βόρεια κλιτὺς» 152 σημ. 226, 257-260, 268
φάση Γκρόττα-Πηλός-Λάκκουδες 257
φάση Kum Tepe Ib 152 σημ. 226, 228, 254 σημ. 493
φάση (ὁμάδα) Πηλοῦ 168, 169, 257, 271 σημ. 603
φάση Sitagroi III 152 σημ. 226. – IV 258 σημ. 541
φάση Τροία I 228
φάση Τσαγκλὶ 176, 209 σημ. 361
Πετρομαγούλα 164, 258, 259 καὶ σημ. 549
Πευκάκια 65, 66, 122, 124 σημ. 156, 143, 167, 170, 173 σημ. 293, 175, 254, 260, 269
πηγάδι 75, 103, 254, 257
Πηλὸς βλ. περίοδος: φάση
πηλὸς σποράδην. – ἄμορφα τεμάχια 111, 112, 114, 116, 125 καὶ σημ. 162, 130, 132, 135, 137. – πετρογραφικὴ ἀνάλυση 275
Πλασσαρᾶ Α. 258 σημ. 543
Πλατειὰ Μαγούλα Ζάρκου Τρικάλων 65
πλοῖο 36, 230 καὶ σημ. 410, 413, 415, 251, 262, 270. – ὁμοίωμα 36, 230, 262, 270
πρόβατο 362. – αἰγοπρόβατο 362 καὶ σημ. 12, 14, 364, 368, 370 297-328, βλ. καὶ ἀποτύπωμα
Προσκυνᾶς Λοκρίδος 124 σημ. 159, 125, 174
Πρόσυμνα 120
Proto-Bronze Age βλ. περίοδος
προχοή: σχηματισμὸς μὲ ἀπόκρουση χείλους 76, 78, 80, 82, 83, 86, 114, 122, 129, 178, 179, 180, 182, 183, 185, 194, 195, 196, 215. – φθορὰ χείλους γιὰ προχοή, πίεση στὸ χεῖλος 105-108, 110, 267. – στὸν λαιμὸ 82. – στὸ σῶμα 82. – ἡμικυκλικὴ 80. – ὀρθογώνιας τομῆς 101. – τριγωνικὴ 182
Pullen D. 178
πυρὰ 31, 89, 110, 227, 238, 242, 249, 250, 262-268, 267 σημ. 593. – διχρωμία πυρᾶς σποράδην
Πύργος Κρήτης 111 σημ. 123. – βλ. καὶ σπήλαιο
Πύργος Πάρου 168 σημ. 280
ραδιοάνθρακας 258, 383
ραδιοχρονολόγηση 44, 257, 258 καὶ σημ. 541, 383-384. – μέθοδος R 14:270
Rambach J. 150, 151
Ράχη Παναγιᾶς Δομοκοῦ 164, 259
Ραχμάνι 122
Ρουμανία 92, 154, 255 σημ. 501

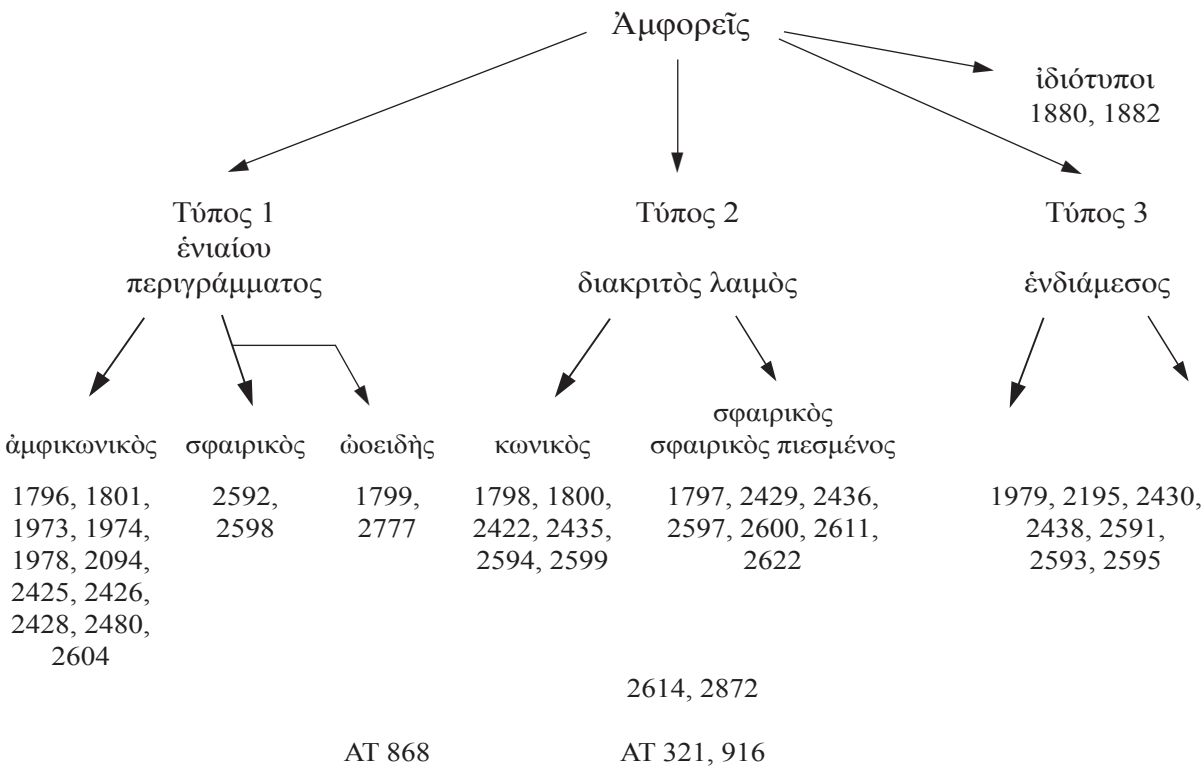
Salcuta βλ. περίοδος
Σάλιαγκος 65, 111, 112, 173, 254, 257, 269, 270, 272
Σάμος 228
Σάμψων Ἀ. 228
Σέσκλο 233, 305
Σιταγροὶ 92, 122, 152, 153, 258, 305 – Sitagroi III. – Sitagroi IV βλ. περίοδος: φάση
Σίφνος 271 σημ. 603
Σπεδὸς Νάξου 151 σημ. 209
σπήλαιο Ἁγ. Βαρθολομαίου, Μυτιλήνη 66, 152
• Ζὰ Νάξου 209, 257
• Θαρρουνίων
• Καστρίτσας Ἰωαννίνων 143, 209
• Κίτσου 229
• Νέστορος Πύλου 174
• Πανὸς Ἀττικῆς 170, 173
• Πύργου Κρήτης 151
• Φράγχθι 257, βλ. καὶ Φράγχθι
Στάθη Μ. 126, 209 σημ. 353
στάκτη 49, 57, 188, 191, 192, 243, 262, 263, 266
Στερεὰ (Ἑλλάς) βλ. Ἑλλὰς
στόμιο σποράδην. – ἀνυψούμενο 105, 167, 170, 227, 231. – ἀποκρουσμένο 170. – ἀσύμμετρο (ἀσυμμετρία) 170, 198. – ἐλλειπτικό (ἐλλειψοειδές) 68, 69, 71, 155, 157, 167. – ἐγκοπὴ περὶ τὸ στόμιο 151
Στρόφιλας Ἄνδρου 75, 256 σημ. 520, 271 σημ. 604
στρωματογραφία (στρωματογραφικός) 19, 38, 40, 61, 90, 112, 142, 154, 173, 208, 259
σύρμα 235, 378
Σφακοβούνι Ἀρκαδίας 151
σφραγίδα 207, 236 καὶ σημ. 429, 431. – ἀποτύπωμα 236
σφύρα 237, 238

Talalay L. 234
ταφικὰ ἔθιμα 165 σημ. 261, 245, 261, 262, 266, 268
τάφος 53, 164, 168, 233, 242 καὶ σημ. 439, 441, 243, 249, 258 σημ. 537, 261, 263-265, 267, 270, 271
– τάφος 4: 242. – τάφος 12: 57, 242. – τάφος 25: 102. – τάφος 58: 235. – Μυκηναϊκὸς 76. – παιδικὸς 109. – τάφου καλύμματα 174
τελετὴ 249, 262-266. – ταφῆς 263
τελετουργία - τελετουργικός - 64, 88, 121, 237, 245, 249, 250, 261, 263-268, 372
τέχνεργο 245, 264, 329. – μεταλλικό: ἀνάλυση φυσικοχημικὴ 377
Τρανσυλβανία 91, 256 σημ. 510
Τρίτων 40, 43, 264, βλ. καὶ ὄστρεα
Τροία Ι βλ. περίοδος: φάση
Τσαγκλὶ βλ. περίοδος: φάση
Τσανὶ Μαγούλα 150
Τσέπι Μαραθῶνος σποράδην
Τσικνιάδες Νάξου 233
Τσούγκιζα 124 σημ. 156, 167, 175, 237, 246, 271
Τσούντας Χ. 120
τυπολογία κεραμεικῆς 61, 110, 172, 237, 261, 268, 269, – τυπολογικὰ 177, 200, 209, 233. – τυπολογικὸς 74, 89, 91, 124, 153, 255, 257, 270

φολίδες βλ. ὀψιανὸς
Φράγχθι 66, 105 σημ. 110, 125, 127, 152, 174, 177, 200, 254 σημ. 490, 257, 258 σημ. 542, 259, 271. – σπήλαιο 151
φρέαρ 103 σημ. 105, 271 σημ. 603
Φτελιὰ Μυκόνου 210, 229, 230 σημ. 406
Φυλακωπὴ 102 σημ. 100, 111 σημ. 121, 254, 257 καὶ σημ. 523
Φωκίδα 254, 272
φωτιὰ 176 (ἴχνη), 228, 242, βλ. καὶ πυρά

Vitelli K. 127

Χαλκίδα 92
χαλκουργία 271
χεῖλος – εὐθὺ σποράδην. – λεπτυνόμενο σποράδην. – παχυνόμενο σποράδην. – προέχον σποράδην. – ἀνυψούμενο 105-108, 170, 227. – αὐλακωτὸ 184, 192. – ἐπίπεδο 79, 106, 124, 128, 138, 197, 198, 200. – λοξὸ 167, 180, 188, 194, 197, 198, 232. – περίκυρτο 147, 172, 173 καὶ σημ. 297, 231, 252, 254, 269. – rolled rim 127, 147, 172, 199, 252, 254, 257, 269. – ταινιωτὸ 99, 194, 214. – μὲ γραμμὲς 197. – μὲ ἐγχαράξεις (ἐγκοπές) 121-123, 164, 175, 176, 182, 198. – μὲ καμπύλες 148. – μὲ ὀπὲς 198, – μὲ τυπωμένες τεθλασμένες 148, 197. – χείλους ἀπόκρουση γιὰ προχοὴ βλ. προχοή
χοῖρος 31, 261, 362, 364, 370 βλ. καὶ κρανίο
χρονολόγηση 92 σημ. 93, 153 σημ. 246, 165 σημ. 266, 173 σημ. 297, 222, 242 σημ. 441, 251, 253 καὶ σημ. 483, 255, 258 σημ. 541, 269, 270. – χρονολογικὸς 61, 103 σημ. 105, 165, 222 σημ. 372, 252 σημ. 470, 254 σημ. 493
χρωματοτρίπτες 242 σημ. 439
χωμάτινος ὄγκος 40 καὶ σημ. 25, 265

τμήματα

2431, (150), (165), (167), (168), (169), (237), (320), 324, 325, (448), (450), (468), 491, 821, 824, 826, 827, 828, 829, (871), 905, 906, 915, 917

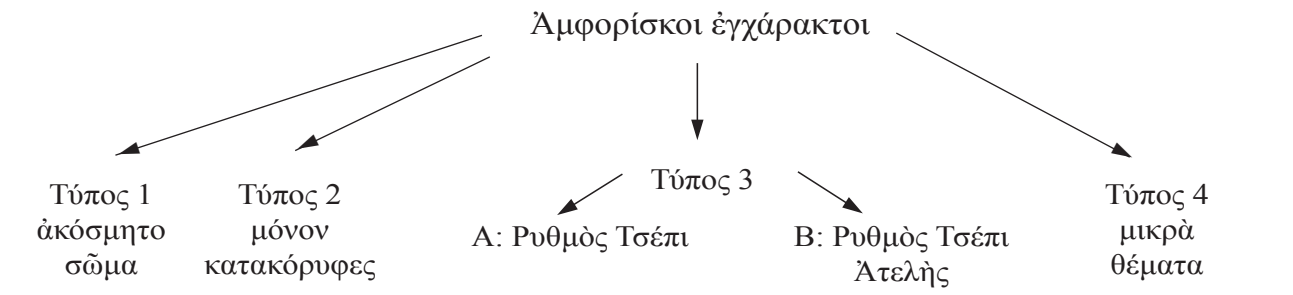
( ) : πιθανῶς ἀμφορεῖς
ἔχουν μετατραπεῖ σὲ ἐργαλεῖα

ΠΙΝ. 2

Ἀμφορίσκοι ἀκόσμητοι

	Τύπος 1 σφαιρικὸς πιεσμένος	Τύπος 2 σφαιρικὸς	Τύπος 3 κωνικὸς	ἰδιότυπος	ἀταύτιστος τύπος
Υ (ὑψηλὸς)	1864, 1883, 1908, 2424, 2517, 2544, 2606	2345, 2420	1543, 2169	1865, 2196	2530 ΑΤ 838, 849, 852, 859, 861
Μ (μέσος)	1541, 1547, 1548, 1559, 1818, 1866, 1890, 1892, 1920, 1921, 1992, 1993, 2012, 2013, 2168, 2173, 2516, 2527, 2533, 2545, 2548 ΑΤ 844, 854	1627, 1630, 1893, 2124, 2177, 2485, 2518, 2521	1542, 1885, 2162, 2176, 2523, 2528 ΑΤ 842	1628	1991, 2171, 2519, 2520, 2522, 2524, 2526, 2529, 2531, 2532, 2534, 2535, 2536, 2540, 2542, 2547, 2605 ΑΤ 144, 145, 220, 834, 837, 839, 840, 841, 843, 846, 850, 855, 856, 858, 860, 863
Χ (χαμηλὸς)	1589, 1886, 2118, 2119, 2123, 2126, 2127, 2161, 2163, 2541 ΑΤ 862	1561, 1809, 2129, (2194), 2887	1573, 2543		ΑΤ 142, 143, 900
ἀβέβαιο ὕψος					(2417), 2537, 2538, 2539, 2546 ΑΤ (422), 835, 836, 845

( ) : πιθανῶς ἀμφορίσκοι ἀκόσμητοι
ἐργαλεῖα

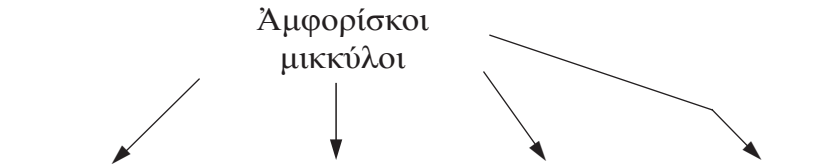

1546, 1816, 2155, 2164, 2525	1544, 1549, 1560	1536, 1537, 1538, 1539, 1540, 1545, 1631, 1632, 1870, 1888, 1891, 1899, 1987, 1990, 2157, 2166, 2172, 2174, 2412	1629, 1633, 1901, 1988, 1989, 2165, 2413	1562, 1765, 1872, 1873, 1902, 2154, 2158, 2160, 2878

Τύπος 5 (παραλλαγὲς / ἁπλουστεύσεις τυπικοῦ θέματος)
1574, 1808, 1817, 1863, 1871, 1884, 1889, 1894, 2156, 2159, 2167, 2170, 2414

πιθανῶς Ρυθμὸς Τσέπι Α: AT 141, 330, 409, 410, 418, 591

ὄστρακα ἐγχάρακτα:
AT 137, 138, 139, 140, 149, 326, 411, 412, 414, 415, 416, 417, 419, 420, 583, 585, 586, 587, 589, 590, 847

γραπτοὶ	ἐγχάρακτοι	ἀκόσμητοι	δίδυμοι
1591, 1592, 1596, 2072, 2496	1612	1593, 1595, 1597, 1598, 1611	1594 2439
(AT 336)			

( ) : πιθανῶς ἀμφορίσκος

1720, 1721, 1781, 2076, 2336, 2441	1726, 1759, 2073	1699, 2440, 2601
AT 50		AT 51, 53, 54, 55

ΠΙΝ. 4

Καρποδοχεῖα

	Τύπος 1 ὑψηλὸ κωνικὸ στέλεχος	Τύπος 2 βραχὺ κωνικὸ στέλεχος	Τύπος 3 κυλινδρικὸ στέλεχος	γάστρες
	1566, 1567, 2115	1985, 2090, 2111, 2113	1565, 1568, 2112, 2362, 2387, 2390	2114, 2116, 2130, 2350, 2383, 2384, 2385, 2386, 2388, 2389, 2569 AT 103 AT 223
στελέχη	1603, 2355, 2357, 2360, 2373, 2376, 2377, 2379, 2381, 2555 AT 115, 116, 117, 118, 816	2356, 2358	2351, 2352, 2353, 2354, 2359, 2361, 2363, 2364, 2365, 2366, 2367, 2370, 2372, 2374, 2375, 2378, 2380 AT 114, 122, 126	τμήματα AT 67, 104, 106, 119, 120, 121, 123, 124, 125, 127, 128, 226, 815, 1008, 1009, 1050, 1051
ἰδιότυπα 1733, 2382, 2391				

Κρατῆρες

Τύπος 1 κωνικὸς μὲ κυρτὸ ὦμο	Τύπος 2 σφαιρικὸς	ἰδιότυπος	τμήματα
1969, 2080, 2125, 2770, 2787 (παραλλαγὴ)	1919, 2421	2095* AT 183*	2790 AT 58, 445, 928, 929, 992, 1005, 1063, 1068

* : πιθανῶς
συνανήκουν

Λεκάνες

	Τύπος 1 κωνικὴ	Τύπος 2 καμπύλη	τύπος ἀταύτιστος
P (ρηχὴ)	1551, 2478		
M (μέση)	1522, 1523, 1524, 1525, 1527, 1531, 1550, 1552, 1572, 1623, 1624, 1715, 2055, 2056, 2057, 2059, 2060, 2449, 2471, 2474, 2477, 2502	1530, 2010, 2086, 2447, 2448, 2451, 2454, 2456, 2457, 2460, 2466, 2487, 2488, 2489, 2490, 2554	
B (βαθειὰ)	1526, 1528, 1571, 2011, 2453, 2463, 2507, 2509, 2550, 2560	2455, 2459, 2464, 2465, 2470, 2481, 2492, 2504, 2511, 2513, 2514	
σωζόμενο ὕψος	2450, 2473, 2510, 2551, 2559, 2572, 2573 AT 373, 374, 378, 389, 392, 398, 400, 425, 433, 437, 438, 461, 464, 466, 479, 484, 492, 798, 875, 878	2452, 2469, 2476, 2508, 2512, 2557, 2561, 2564, 2570, 2571, 2574 AT 372, 377, 379, 408, 426, 432, 436, 442, 459, 467, 474, 493, 495	AT (159), 371, 376, (404), (405), 423, 424, 428, 434, 435, 439, 440, 441, 443, 458, (460), 462, (475), 476, (477), 478, 481, 482, (490), 799, (823), 876, 877

( ) : πιθανῶς λεκάνες

ΠΙΝ. 6

Λεκανίδες

	Τύπος 1 κωνικὴ	Τύπος 2 καμπύλη	τύπος ἀταύτιστος
P (ρηχὴ)	1553, 1554, 2446, 2458	2505	
M (μέση)	1529, 1570, 2058, 2506	2549, 2552	
B (βαθειὰ)	2503, 2562	2054	1601 ἰδιότυπη
σωζόμενο ὕψος	2467, 2558, 2563 AT 387, 456, 485	2461, 2462, 2475, 2553, 2623	AT 174, 382, (430), (444), (463), 486, (487), (488), 819, 874

( ) : πιθανῶς λεκανίδες

Πίθοι

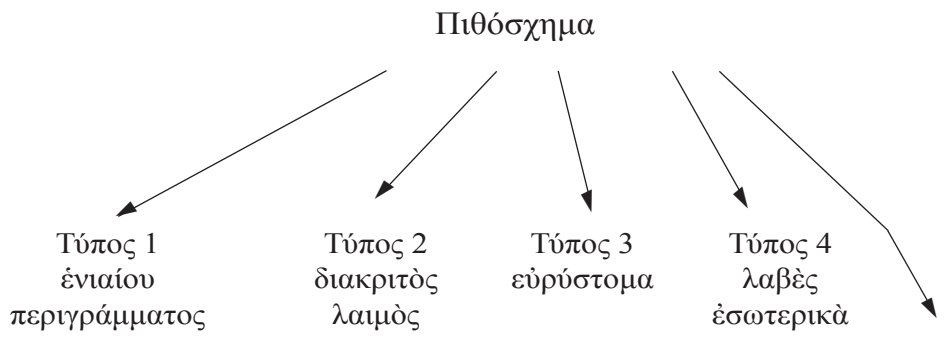
Τύπος 1 περὶ τὸ στόμιο κλειστὸς	Τύπος 2 περὶ τὸ στόμιο κυλινδρικὸς
1767, 1909, 1913, 1914, 1915, 1916, 1917, 2070, 2096, 2419, 2427* 2434, 2479, 2491, 2617, 2619, 2773, 2774, 2778, 2784, 2788, 2789, 2869, 2871, 2922	1881, 1912, 1926, 1972, 2092, 2433, 2618, 2620, 2621, 2624, 2638, 2769, 2782, 2921
AT 451*, 998, 999, 1000, 1004	873, 997, 1001, 1002, 1006

τμήματα

1918, 2493

AT (161), (163), 177, (239), 872, (931)

* πιθανῶς συνανήκουν
( ) : πιθανῶς πίθοι

μικρὰ	1905, 2198, 2303	1766, 1794, 1906, 2201, 2432, 2894	1701, 1795, 1923, 1924, 2199, 2202, 2203, 2204, 2340, 2612, 2893, 2897, 2898 AT 633, 965, 970, 972, 976	1585 1587 1904 1986 2200 2302 2339	1563 1586 1730 1768	1815, 2066		AT (217), 313, (318), 971, 973, 974, 975, 977, 978, 979, 981, 982, 986, 987
μεγάλα	1869, 1976, 1977, 2093, 2300, 2304, 2305, 2306, 2603, 2607, 2608, 2609, 2613, 2891, 2892, 2896 AT 1054	1898	2014, 2015, 2341, 2515, 2602, 2895			1868, 1895, 2061, 2437		AT 907, 908, 909, 951, 953, 955, 968, 1052
σωζόμ. ὕψος			AT 312		AT 84 1057	2888 AT 879, 880, 881, 882, 883, 884, 885, 886, 887, 888, 889	2889 2890	AT 314, (483), (509), 952, 954, 956, 957, 958, 959, 960, 961, 962, 963, 964, 966, 967, 969, 983, 984, 985, 988

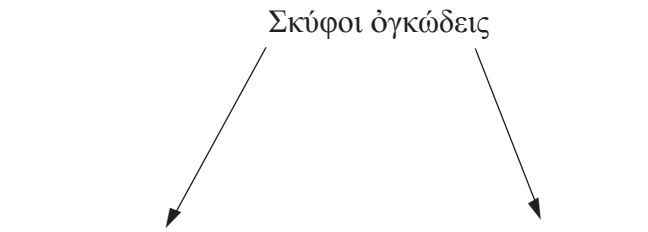
( ) : πιθανῶς πιθόσχημα

ΠΙΝ. 8

Σκύφοι

καμπύλος

	Τύπος 1 κλειστὸς	Τύπος 2 κυλινδρικὸς	Τύπος 3 ἀνοικτὸς	τμήματα	Τύπος 4 ἐγχάρακτος	Τύπος 5 γωνιώδης	Τύπος 6 κωνικὸς	Τύπος 7 μὲ πόδι
P		1507, 1514, 1757, 2062	1518 1755 2392 2399		1712 2074 2078 2079 2081 2089 2342	1600 1604 1613 2197 2337	1555 1569 1706 1716 1717 1718 1734 1735 1736 1737 2175 2178 2349	2087 2088
M	1505, 1506, 1516, 1557, 1710, 1725, 1743, 1746, 1762	1513, 1517, 1519, 1556, 1705, 1707, 1713, 1741, 2186	1504 1521 1696 1742 2410					
B	1501, 1510, 1511, 1532, 1558, 1602, 1605, 1606, 1704, 1708, 1709, 1724, 1740, 1747, 1752, 1760, 2063, 2077, 2185, 2188, 2348, 2393, 2394, 2398, 2402, 2610	1500, 1502, 1503, 1508, 1509, 1512, 1515, 1533, 1535, 1609, 1700, 1719, 1722, 1727, 1728, 1732, 1739, 1744, 1748, 1749, 1756, 1764, 1793, 2180, 2182, 2183, 2187, 2189, 2400, 2401, 2403, 2404, 2406, 2407	1694 1738 1751					
BB	1626, 1703, 1711, 1723, 1729, 1753, 2065, 2181, 2184, 2191, 2205	1520, 1534, 1610, 1745, 1750, 1761, 1763, 2064, 2405						
σωζ. ὕψος	2408, 2588, 2874, 2875, 2876 AT 94, 97, 99, 102, 497, 498, 499, 500, 508, 510, 512, 513, 516, 517, 518, 519, 521, 522, 523, 524, 530, 531, 533, 534, 538, 541, 544, 548, 556, 563, 567, 571, 573, 575, 576, 580, 581, 599, 601, 602, 603, 610, 612, 613, 615, 623, 627, 628, 629, 630, 634, 635, 639, 640, 642, 643, 644, 645, 651, 653, 654, 655, 656, 1030, 1031, 1032, 1034, 1037, 1038, 1041	2192, 2396, 2397, 2409, 2873 AT 98, 501, 503, 504, 506, 511, 520, 529, 532, 535, 536, 539, 540, 547, 550, 553, 555, 557, 558, 559, 561, 562, 564, 565, 566, 569, 570, 574, 577, 578, 579, 582, 600, 604, 607, 608, 609, 614, 617, 619, 620, 621, 622, 625, 626, 632, 641, 646, 647, 650, 652, 657, 658, 659, 660, 662, 1033, 1042, 1043	AT 108 502 545 611 616 637 661 1035 1036 1040	1754 AT 7, 8, 9, 10, 11, 12, 22, 23, 131, 132, 514, 537, 543, 546, 549, 551, 552, 554, 560, 568, 588, 605, 618, 624, 631, 666, 672, 675, 678, 692, 697, 736, 771, 789, 791, 103	τμήματα AT 30 31 91 92 244 327 333 817	τμήματα AT 42 43 44 45 46 47 48 49 (101) 913	τμήματα AT 32 34 109 110 111 112 134 135 136 1044	τμήματα AT 1 3 4 59 60 61 62 63 64 65 66
					Ἀβέβαιος τύπος σκύφου/σκυφοειδοῦς ἀγγείου (σώζεται μικρὸ τμῆμα) AT 18, 19, 21, 24, 26, 27, 28, 29, 35, 36, 37, 38, 113, 222, 328, 329, 395, 396, 397, (663), 682, 684, 686, 694, 753, 818, 990			

2179, 2299, 2415, 2682,
2683, 2772, 2779

1758, 1780, 1802, 2301,
2395, 2556, 2615, 2616,
2771, 2781, 2850, 2851,
2857

AT (93), (100), (471), (1023)

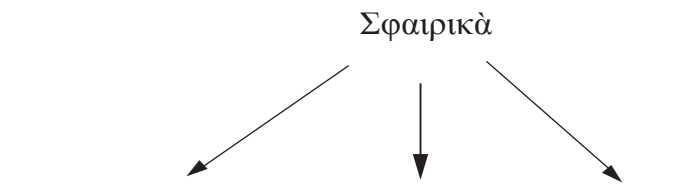
ἄτυποι ἢ τμήματα

1910, 2775, 2776,
2783, 2785, 2848,
2849, 2852, 2853,
2854, 2855, 2856

AT (95), (130), (507), (515),
(572), 598, 649, 993, 1019,
1020, 1022, 1045, 1046, 1066

( ) : πιθανῶς σκύφοι ὀγκώδεις

ΠΙΝ. 10

1564, 1803, 1805, 1806, 1807, 1810, 1811, 1814, 1903, 2075, 2117, 2132, 2133, 2135, 2136, 2138, 2141, 2142, 2146, 2147, 2148, 2346, 2347, 2879, 2880, 2881, 2882, 2883, 2884, 2886

1575, 1695, 1697, 1698, 1813, 1925, 2120, 2121, 2122, 2137, 2140, 2145, 2885

AT 253

1590, 1625, 1812, 1907, 2144, 2149, 2150, 2151

AT (170), (171), 188, 194, 195, 197, 200, 201, 203, (204), 205, 209, 208, (210), 211, (214), 216, 218, 219, 227, 228, 229, 230, 231, 232, 233, 234, 235, 236, 246, 248, 249, 250, 251, 252, 254, 255, 256, 257, 258, 259, 260, 261, 262, 263, 264, 265, 266, 267, 268, 269, 270, 271, 272, 273, 274, 275, 276, 277, 278, 279, 280, 281, 282, 283, 284, 285, 286, 287, 288, 289, 290, 291, 292, 293, 294, 295, 296, 297, 298, 299, 300, 301, 302, 303, 304, 305, 306, 307, 308, 584, (693), 722, (739), 747, (754), (763), 764, 820, 832, 865, 890, 891, (926), 927, 1024, 1025, 1026, 1027, 1028, 1029

( ) : πιθανῶς σφαιρικὰ

Σφαιρικὰ τρίωτα

Τύπος 1 σωληνωτὲς λαβὲς	Τύπος 2 δισκοειδεῖς λαβὲς	τμήματα
1804, 1897, 2134, 2139, 2152, 2193, 2418, 2486, 2681	1867, 1896, 1911 (τετράωτο), 2091, 2143, 2153, 2346, 2416, 2423, 2445, 2877	2780
AT 241, 831, 833, 864	70, 72, 73, 74, 76, 77, 78, 79, 80, 82, 83, 151, 152, 153, 154, 155, (213), 677, 830, (867), 944, 945, 946, 947, 948, 949, 950, 1048	187, (215), 413, (528), 851, (1047), 1049, (1053)

( ) : πιθανῶς σφαιρικὰ τρίωτα

Χονδροειδῆ σκεύη

Τύπος 1 ἐπίπεδα σκεύη	Τύπος 2 χαμηλὰ χονδροειδῆ
1971 2494	1782 2082 2083 2084 2085 2482 2495

Αμφορεις

ΤΥΠΟΣ 1: ΕΝΙΑΙΟΥ ΠΕΡΙΓΡΑΜΜΑΤΟΣ

1796

1799

1801

1973

1974

1978

2094

2425*

2426

2428*

2592

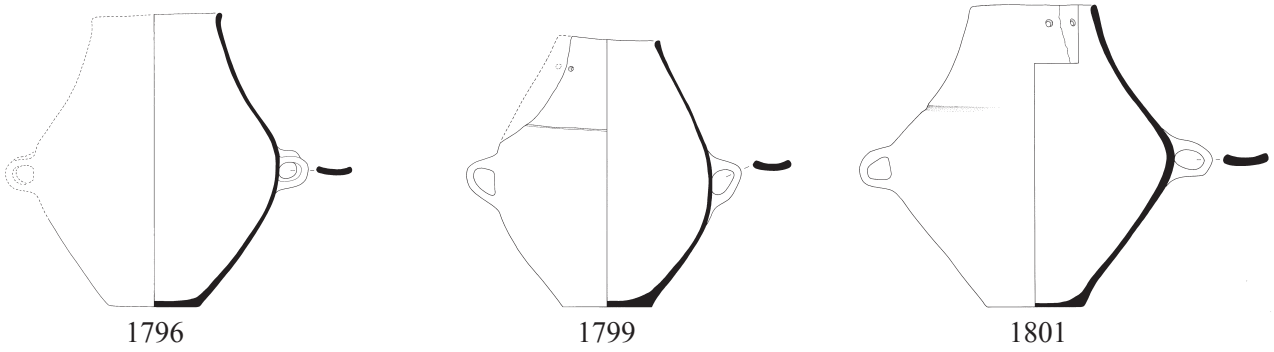

2598

Κλίμακα 1/10

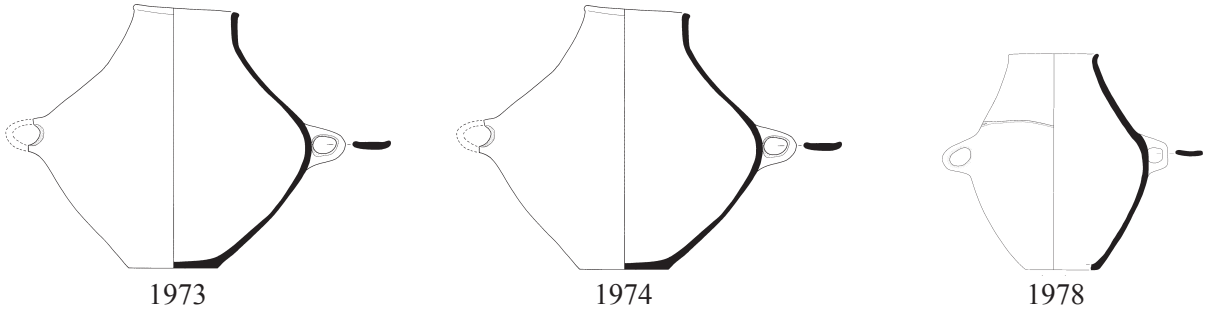
* Ἀριθμοί μὲ ἀστερίσκο δηλώνουν εὕρημα χωρὶς ἀντίστοιχο σχέδιο ἢ φωτογραφία.
Numbers marked with asterisk indicate a find without a corresponding drawing or photograph.

Αμφορεις

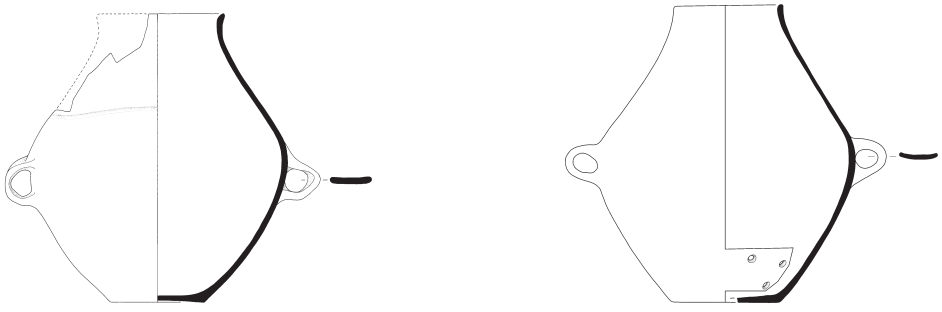
ΤΥΠΟΣ 1: ΕΝΙΑΙΟΥ ΠΕΡΙΓΡΑΜΜΑΤΟΣ

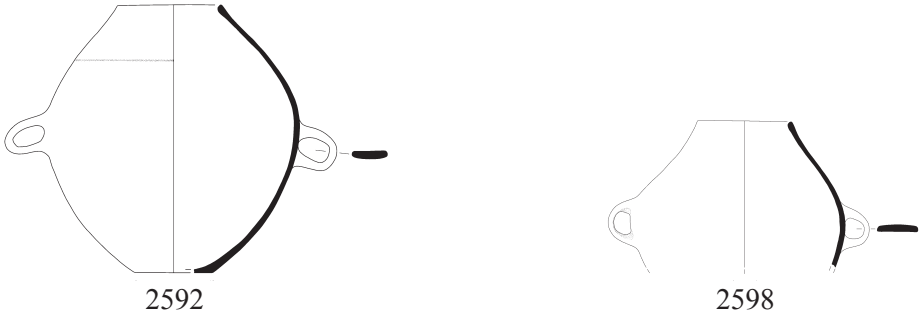
1796 1799 1801

1973 1974 1978

2094 2426

2592 2598

Κλίμακα 1/10

Αμφορεις

ΤΥΠΟΣ 2: ΔΙΑΚΡΙΤΟΣ ΛΑΙΜΟΣ

1797

1798

1800

2422

2429

2436

2594

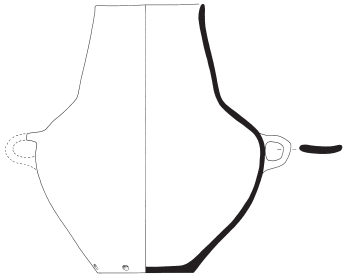
2600

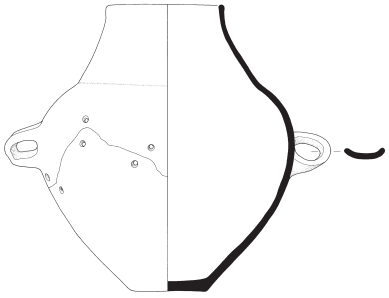
Κλίμακα 1/10

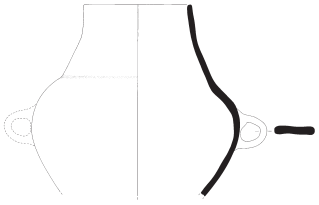
Αμφορεις

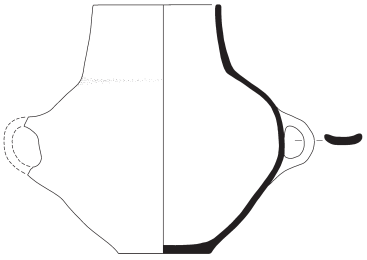
ΤΥΠΟΣ 2: ΔΙΑΚΡΙΤΟΣ ΛΑΙΜΟΣ

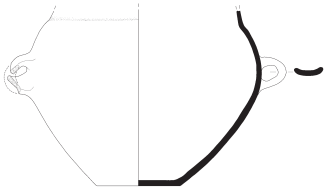

1797

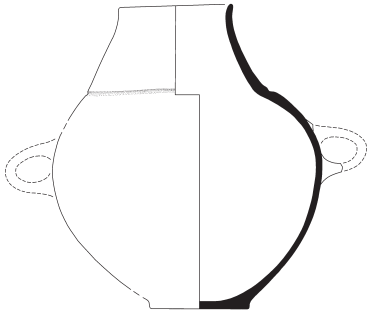

1798

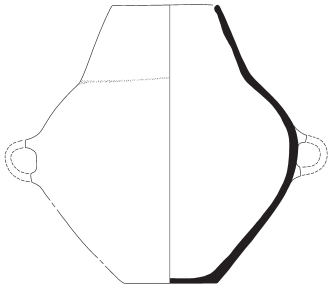

1800

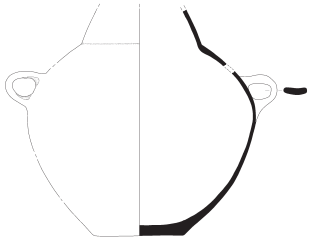

2422

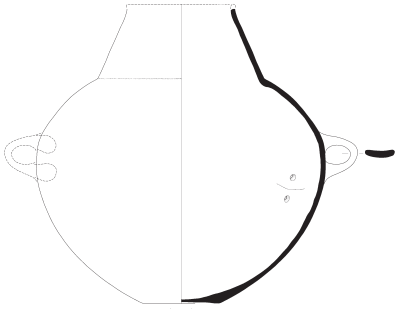

2429

2435*

2436

2594

2597*

2600

Κλίμακα 1/10

ΠΙΝ. 16

Αμφορεις

ΤΥΠΟΣ 3: ΕΝΔΙΑΜΕΣΟΣ ΤΥΠΟΣ

1979

2195

2430

2591

2593

2595

ΙΔΙΟΤΥΠΟΙ

1880

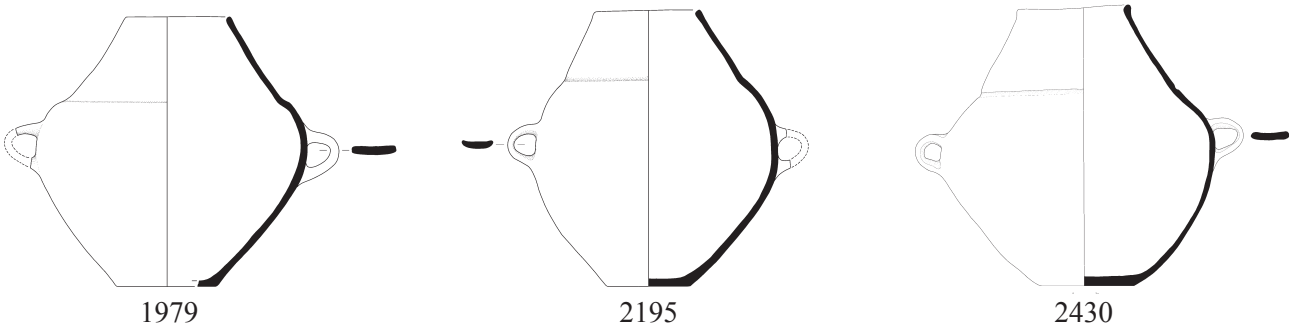

1882

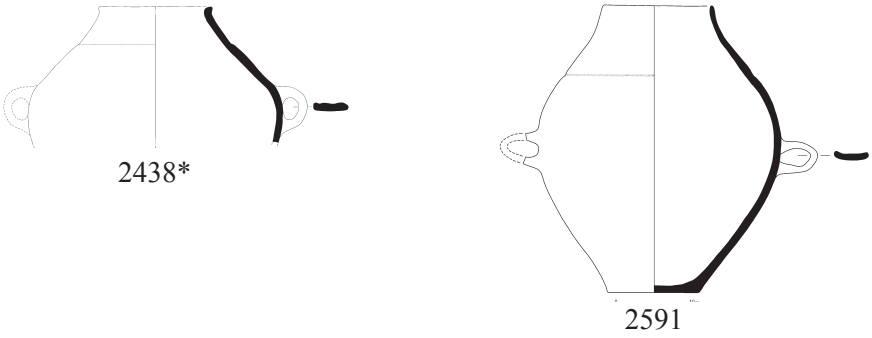
Κλίμακα 1/10

Αμφορεις

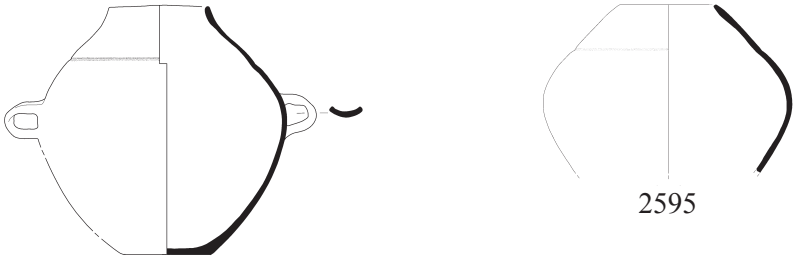
ΤΥΠΟΣ 3: ΕΝΔΙΑΜΕΣΟΣ ΤΥΠΟΣ

1979 2195 2430

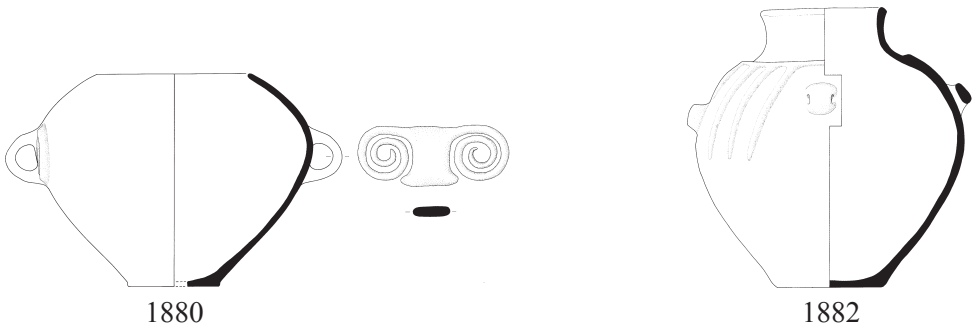

2438* 2591

2593 2595

ΙΔΙΟΤΥΠΟΙ

1880 1882

Κλίμακα 1/10

ΠΙΝ. 18

Αμφορισκοι Ακοσμητοι

ΤΥΠΟΣ 1: ΣΦΑΙΡΙΚΟΣ ΠΙΕΣΜΕΝΟΣ

Ὕψηλὸς (Υ)

1864

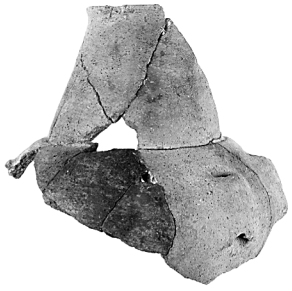
1883

1908

2424

2517*

Μέσος (Μ)

1541

1547

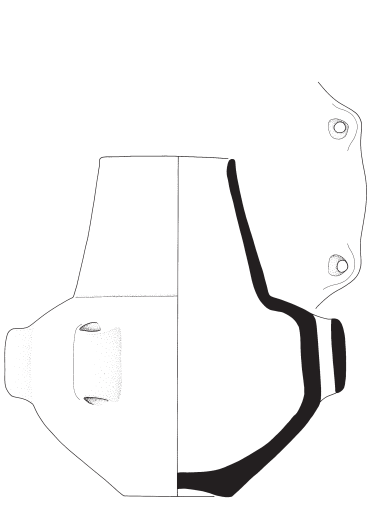
1548

Κλίμακα 1/5

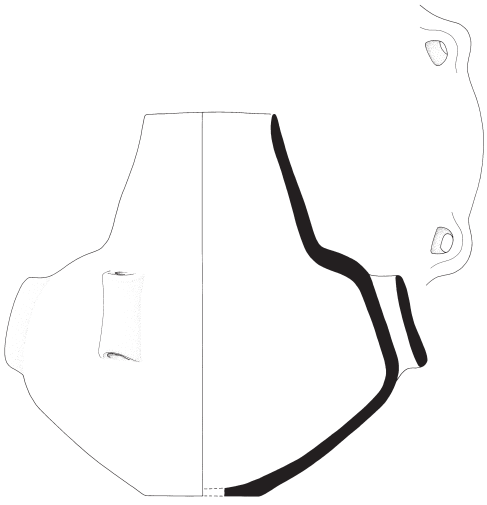
Αμφορισκοι Ακοσμητοι

ΤΥΠΟΣ 1: ΣΦΑΙΡΙΚΟΣ ΠΙΕΣΜΕΝΟΣ

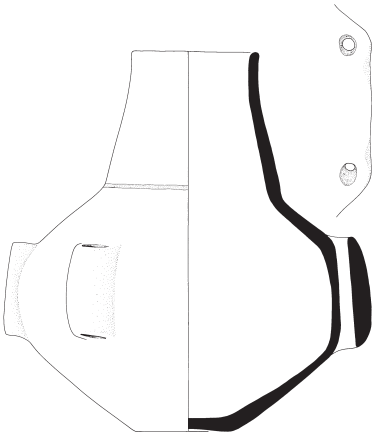
Ὑψηλὸς (Υ)

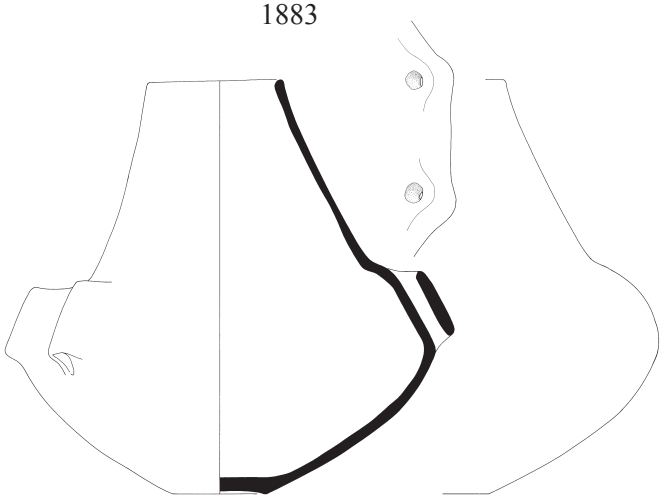
1864

1883

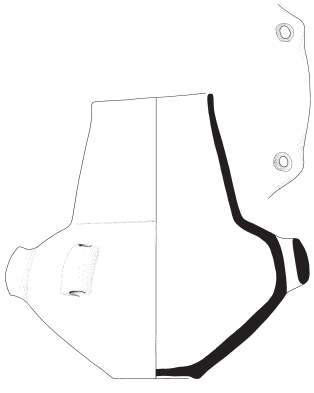

1908

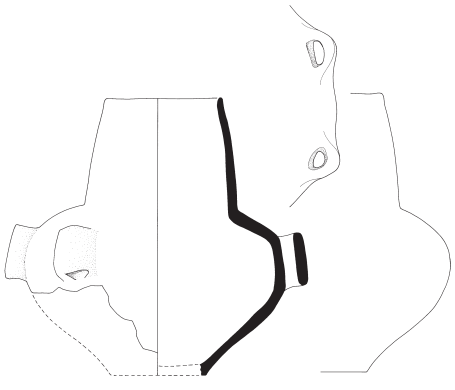

2424

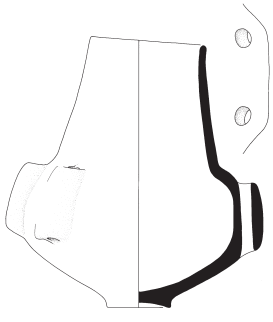
Μέσος (Μ)

1541

1547

1548

Κλίμακα 1/5

ΠΙΝ. 20

Αμφορισκοι Ακοσμητοι

ΤΥΠΟΣ 1: ΣΦΑΙΡΙΚΟΣ ΠΙΕΣΜΕΝΟΣ (συνέχεια)

Μέσος (Μ)

1559

1818

1866*

1890*

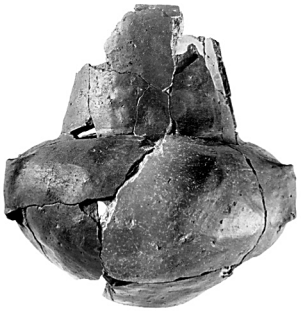

1892

1920

1921

1992*

1993

2012

2013*

2168*

2173*

2516*

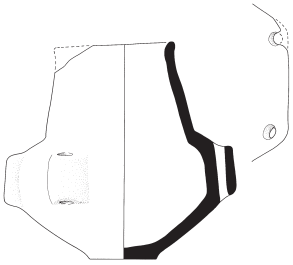

2527*

Κλίμακα 1/5

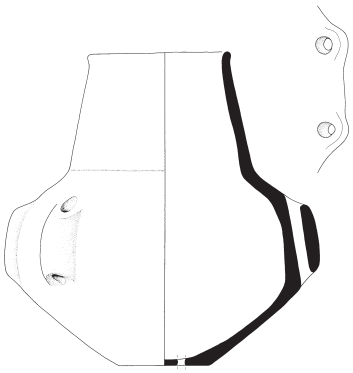
Αμφορισκοι Ακοσμητοι

ΤΥΠΟΣ 1: ΣΦΑΙΡΙΚΟΣ ΠΙΕΣΜΕΝΟΣ (συνέχεια)

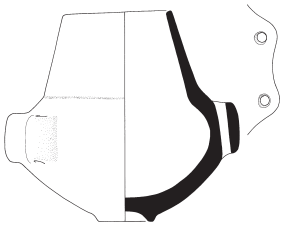
Μέσος (Μ)

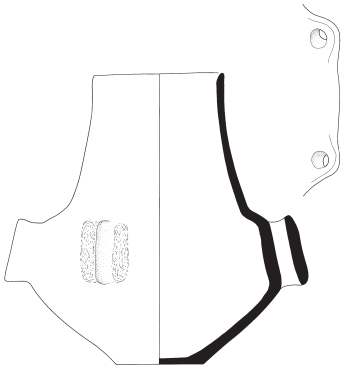
1559

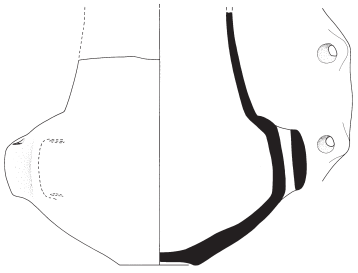
1818

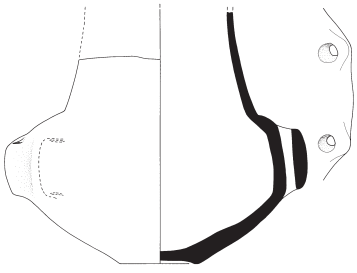
1892

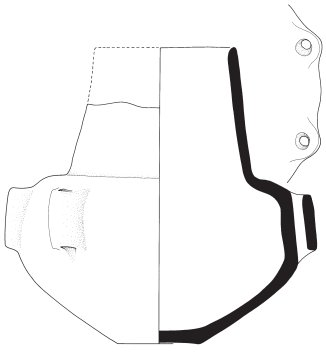
1920

1921

1993

2012

Κλίμακα 1/5

ΠΙΝ. 22

Αμφορισκοι Ακοσμητοι

ΤΥΠΟΣ 1: ΣΦΑΙΡΙΚΟΣ ΠΙΕΣΜΕΝΟΣ

Χαμηλὸς (Χ)

1589

1886

2118

2119

2123

2126

2127*

2161*

2163*

ΤΥΠΟΣ 2: ΣΦΑΙΡΙΚΟΣ

Ὑψηλὸς (Υ)

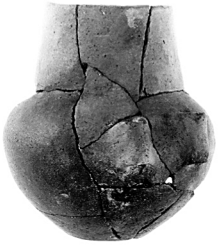

2345*

2420

Μέσος (Μ)

1627

1630*

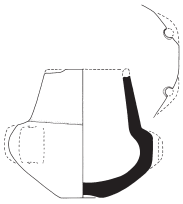

1893

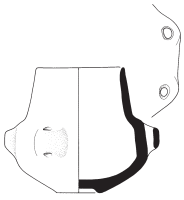
Κλίμακα 1/5

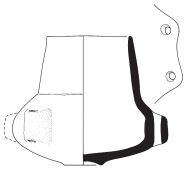
Αμφορισκοι Ακοσμητοι

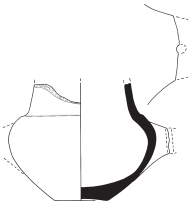
ΤΥΠΟΣ 1: ΣΦΑΙΡΙΚΟΣ ΠΙΕΣΜΕΝΟΣ

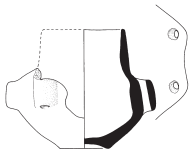
Χαμηλὸς (Χ)

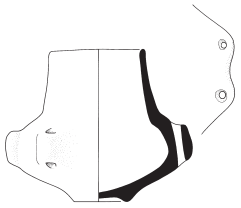

1589

1886

2118

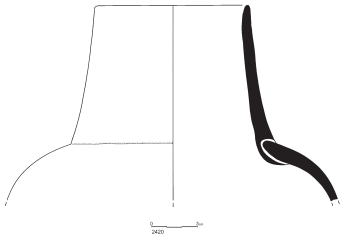

2119

2123

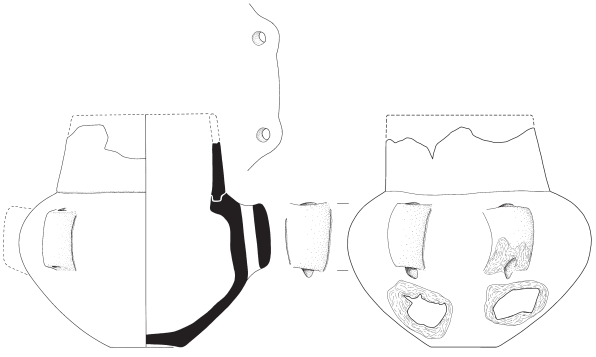

2126

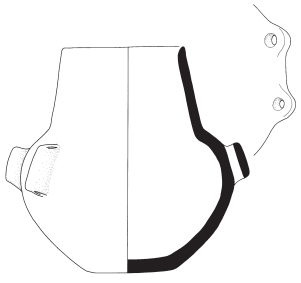
ΤΥΠΟΣ 2: ΣΦΑΙΡΙΚΟΣ

Ὑψηλὸς (Υ)

2420

Μέσος (Μ)

1627

1893

Κλίμακα 1/5

Αμφορισκοι Ακοσμητοι

ΤΥΠΟΣ 2: ΣΦΑΙΡΙΚΟΣ (συνέχεια)

Μέσος (Μ)

2124

2485

2518*

2521*

Χαμηλὸς (Χ)

1561

1809

2129

2194*

2887*

ΤΥΠΟΣ 3: ΚΩΝΙΚΟΣ

Ὑψηλὸς (Υ)

1543

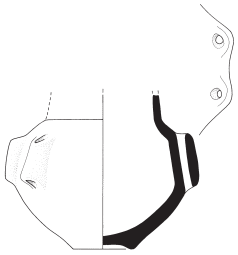

2169*

Κλίμακα 1/5

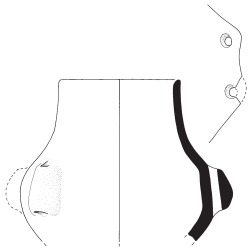
Αμφορισκοι Ακοσμητοι

ΤΥΠΟΣ 2: ΣΦΑΙΡΙΚΟΣ (συνέχεια)

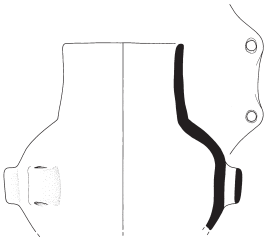
Μέσος (Μ)

2124

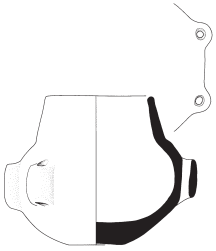

2177*

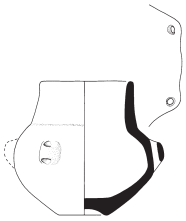

2485

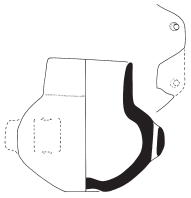
Χαμηλὸς (Χ)

1561

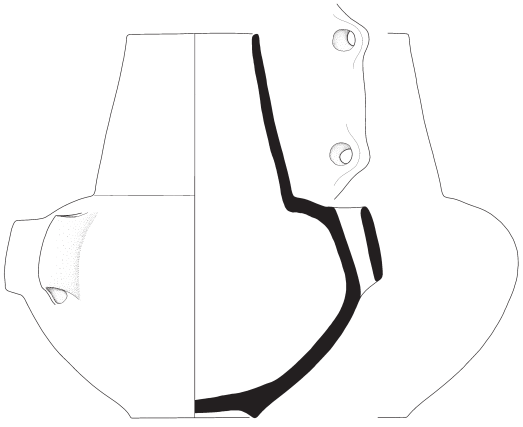
1809

2129

ΤΥΠΟΣ 3: ΚΩΝΙΚΟΣ

Ὑψηλὸς (Υ)

1543

Κλίμακα 1/5

ΠΙΝ. 26

Αμφορισκοι Ακοσμητοι

ΤΥΠΟΣ 3: ΚΩΝΙΚΟΣ (συνέχεια)

Μέσος (Μ)

1542

1885

2162*

2176

2528*

Χαμηλὸς (Χ)

1573

2543*

ΙΔΙΟΤΥΠΟΙ

1628

1865

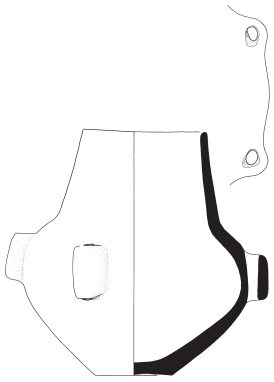

2196

Κλίμακα 1/5

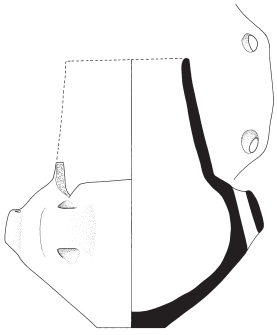
Αμφορισκοι Ακοσμητοι

ΤΥΠΟΣ 3: ΚΩΝΙΚΟΣ (συνέχεια)

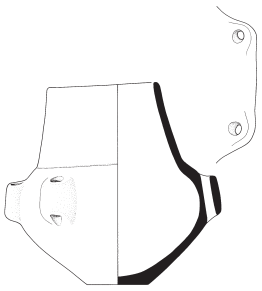
Μέσος (Μ)

1542

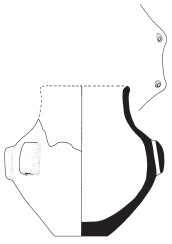

1885

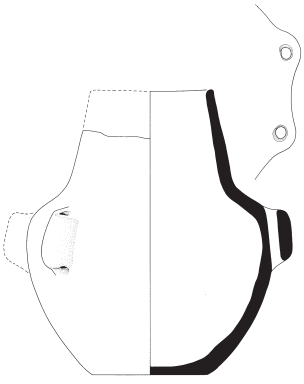
2176

Χαμηλὸς (Χ)

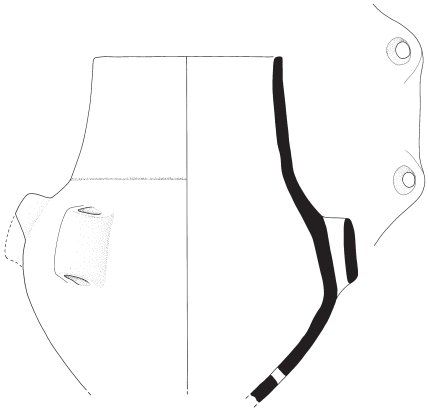

1573

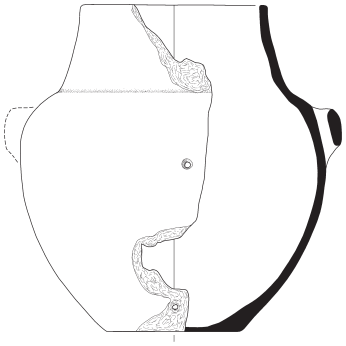
ΙΔΙΟΤΥΠΟΙ

1628

1865

2196

Κλίμακα 1/5

ΠΙΝ. 28

Αμφορισκοι Εγχαρακτοι

ΤΥΠΟΣ 1: ΣΩΜΑ ΑΚΟΣΜΗΤΟ

1546

1816

2155

2164

ΤΥΠΟΣ 2: ΓΡΑΜΜΕΣ ΚΑΤΑΚΟΡΥΦΕΣ

1544

1549

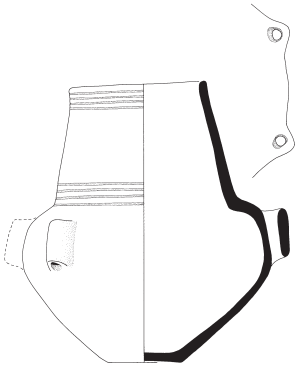

1560

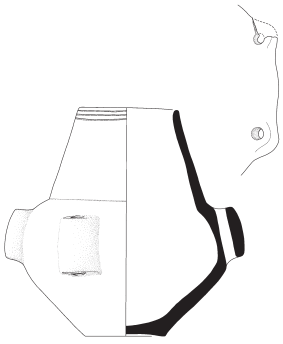
Κλίμακα 1/5

Αμφορισκοι Εγχαρακτοι

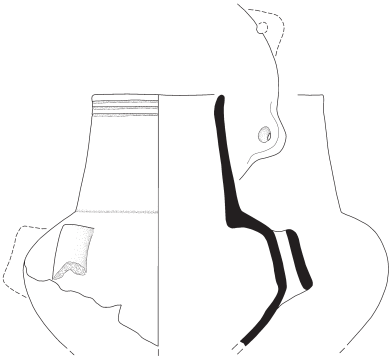
ΤΥΠΟΣ 1: ΣΩΜΑ ΑΚΟΣΜΗΤΟ

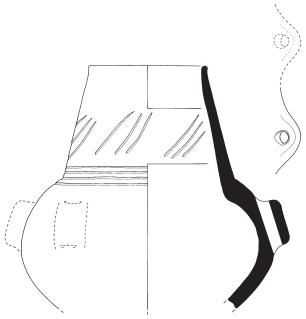
1546

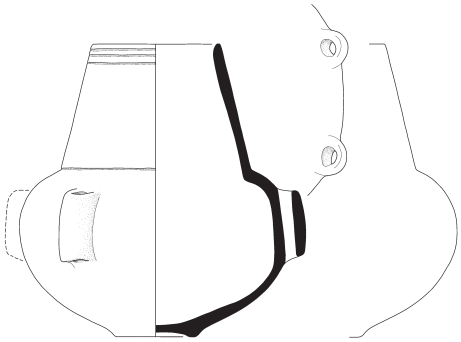
1816

2155

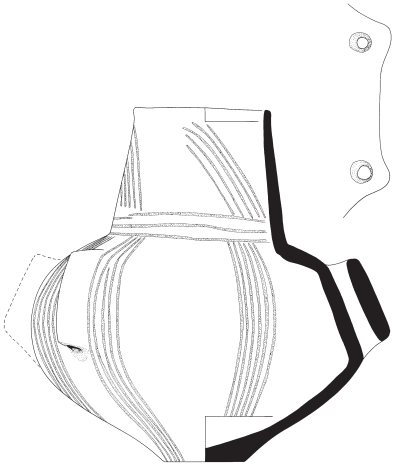

2164

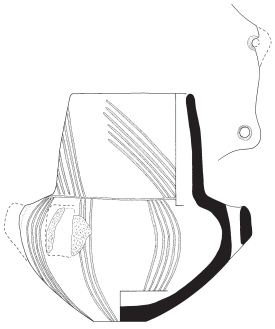

2525*

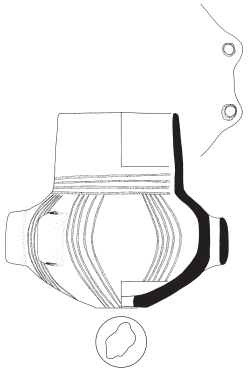
ΤΥΠΟΣ 2: ΓΡΑΜΜΕΣ ΚΑΤΑΚΟΡΥΦΕΣ

1544

1549

1560

Κλίμακα 1/5

ΠΙΝ. 30

Αμφορισκοι Εγχαρακτοι

ΤΥΠΟΣ 3Α: ΡΥΘΜΟΣ ΤΣΕΠΙ

1536

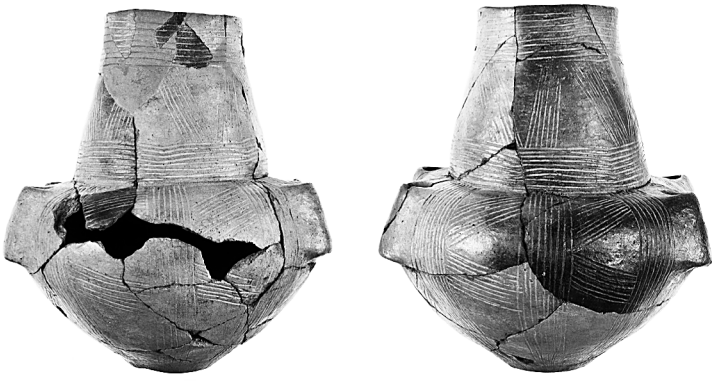
1537

1538

1539

1540

1545

1631

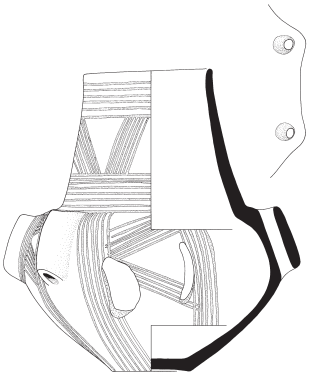

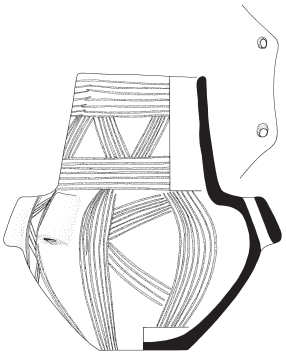
1632

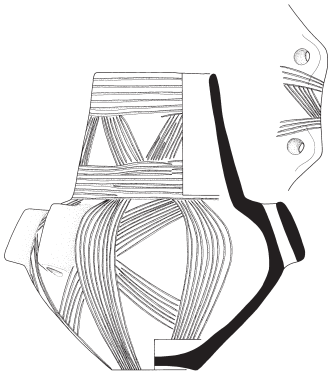
Κλίμακα 1/5

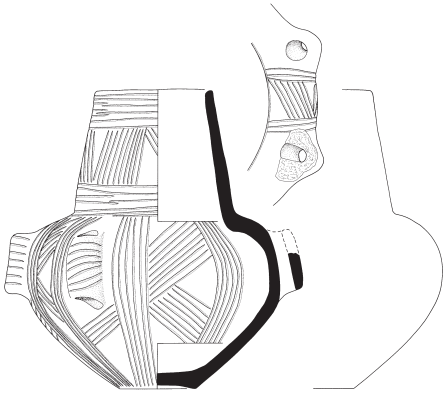
Αμφορισκοι Εγχαρακτοι

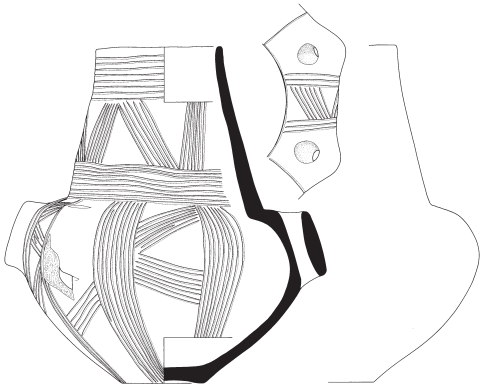
ΤΥΠΟΣ 3Α: ΡΥΘΜΟΣ ΤΣΕΠΙ

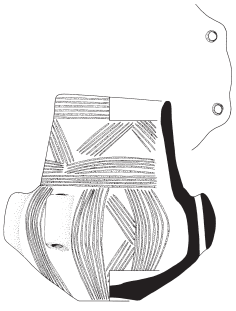

1536

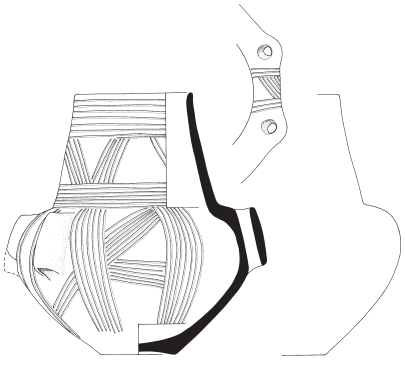

1537

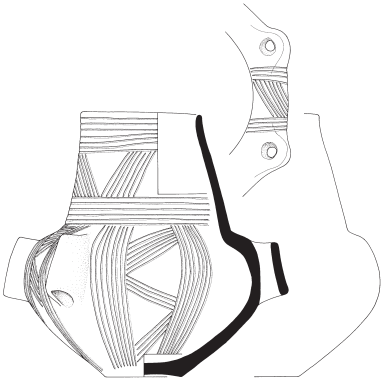

1538

1539

1540

1545

1631

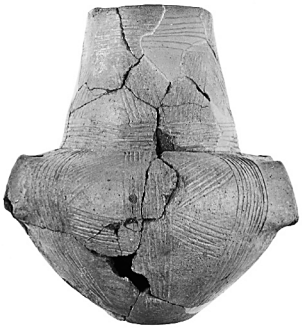

1632

Κλίμακα 1/5

Αμφορισκοι Εγχαρακτοι

ΤΥΠΟΣ 3Α: ΡΥΘΜΟΣ ΤΣΕΠΙ (συνέχεια)

1870

1888

1891

1899

1987*

1990

2157*

2166

2172

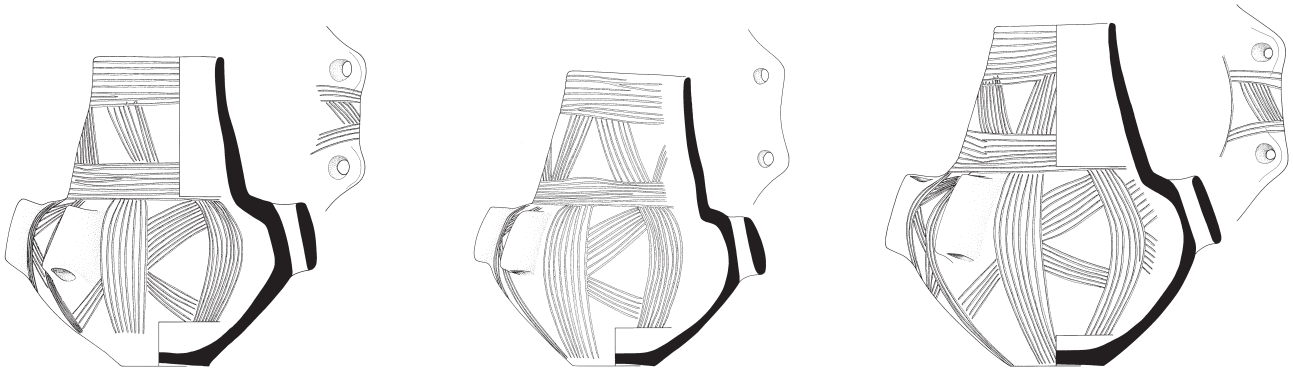

2174*

2412*

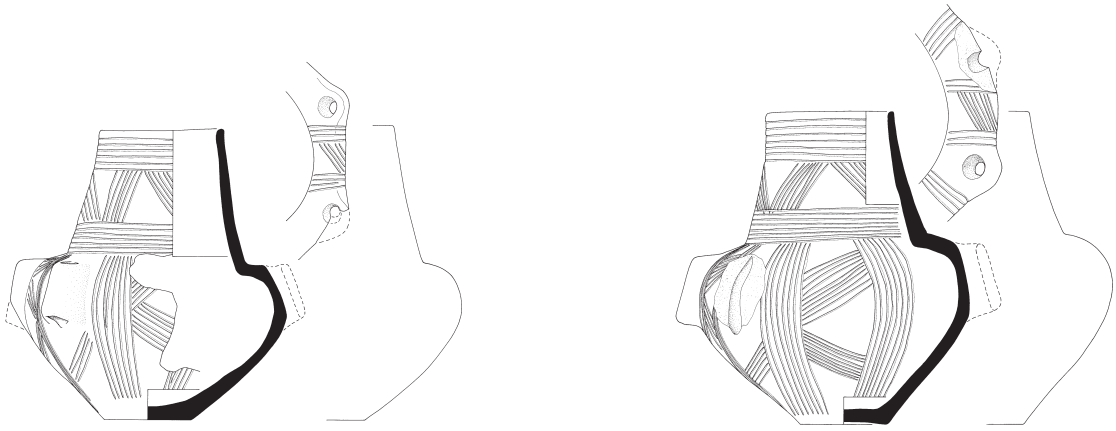
Κλίμακα 1/5

Αμφορισκοι Εγχαρακτοι

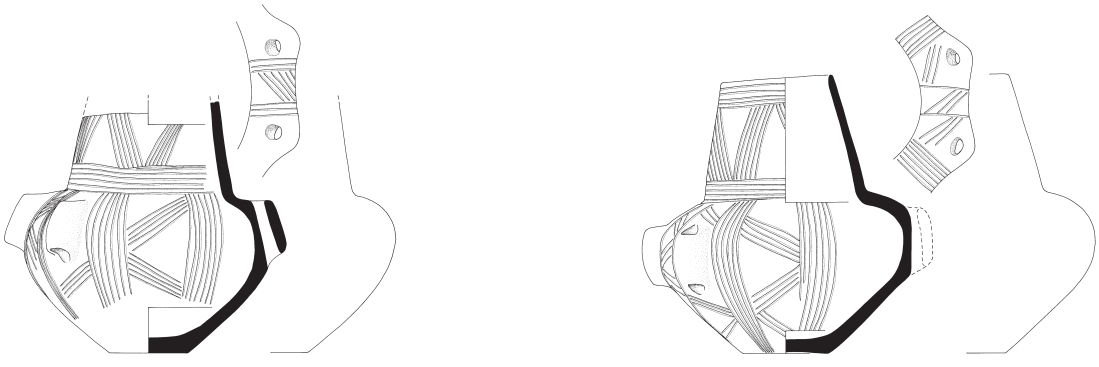
ΤΥΠΟΣ 3Α: ΡΥΘΜΟΣ ΤΣΕΠΙ (συνέχεια)

1870 1888 1891

1899 1990

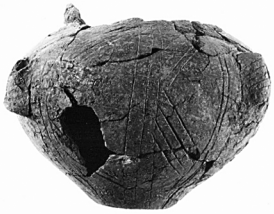
2166 2172

Κλίμακα 1/5

ΠΙΝ. 34

Αμφορισκοι Εγχαρακτοι

ΤΥΠΟΣ 3Β: ΡΥΘΜΟΣ ΤΣΕΠΙ ΑΤΕΛΗΣ

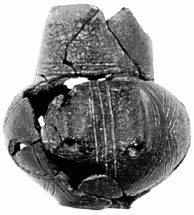
1629

1633

1901

1988

1989

2165

2413

ΤΥΠΟΣ 4: ΜΙΚΡΑ ΘΕΜΑΤΑ

1562

1765

1872

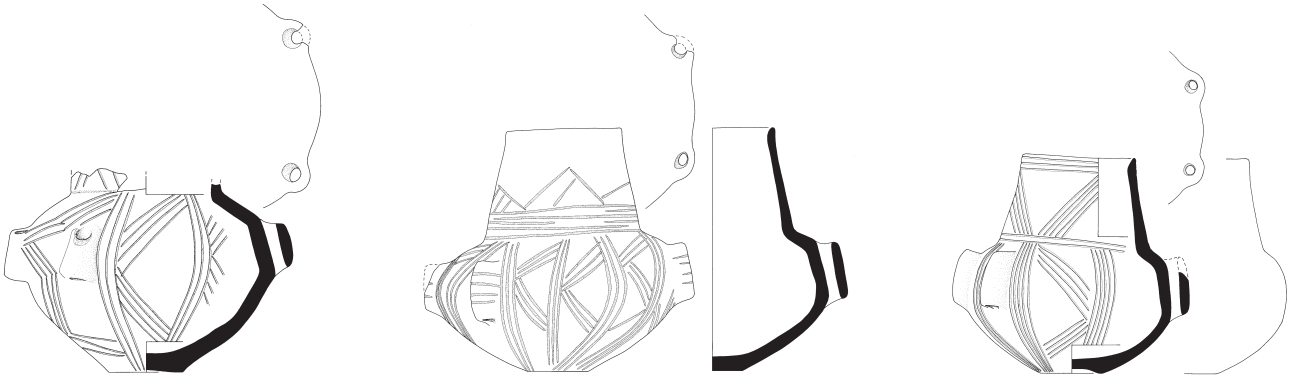

1873

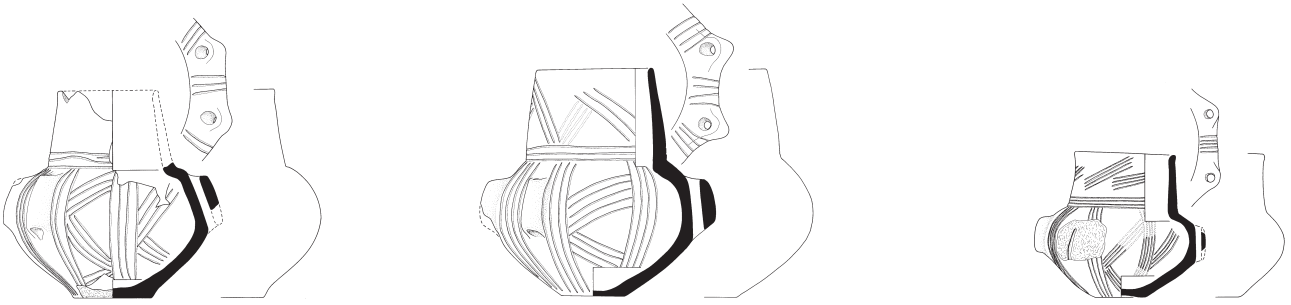
Κλίμακα 1/5

Αμφορισκοι Εγχαρακτοι

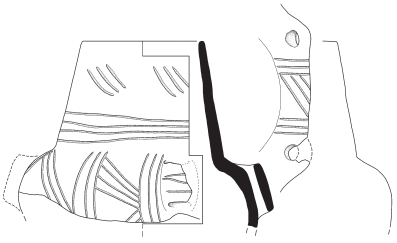
ΤΥΠΟΣ 3Β: ΡΥΘΜΟΣ ΤΣΕΠΙ ΑΤΕΛΗΣ

1629 1633 1901

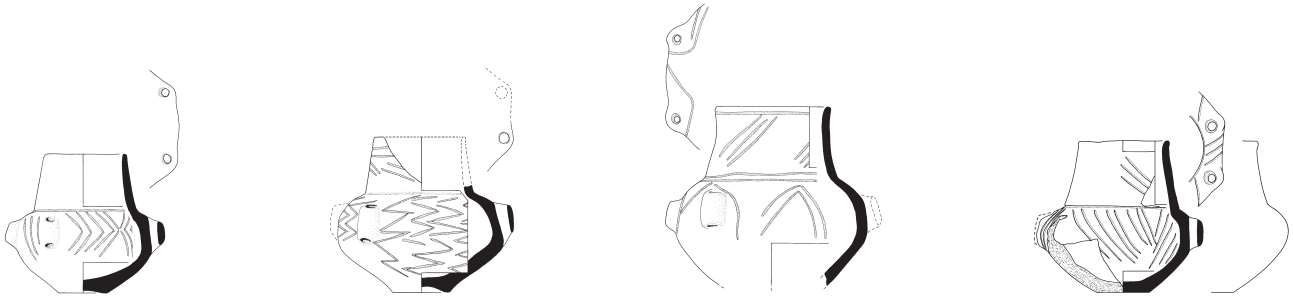

1988 1989 2165

2413

ΤΥΠΟΣ 4: ΜΙΚΡΑ ΘΕΜΑΤΑ

1562 1765 1872 1873

Κλίμακα 1/5

ΠΙΝ. 36

Αμφορισκοι Εγχαρακτοι

ΤΥΠΟΣ 4: ΜΙΚΡΑ ΘΕΜΑΤΑ (συνέχεια)

1902

2154

2158

2160

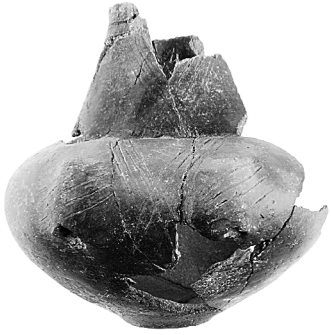
ΤΥΠΟΣ 5: ΠΑΡΑΛΛΑΓΕΣ / ΑΠΛΟΥΣΤΕΥΣΕΙΣ ΤΥΠΙΚΟΥ ΘΕΜΑΤΟΣ

1574

1808

1817

1863

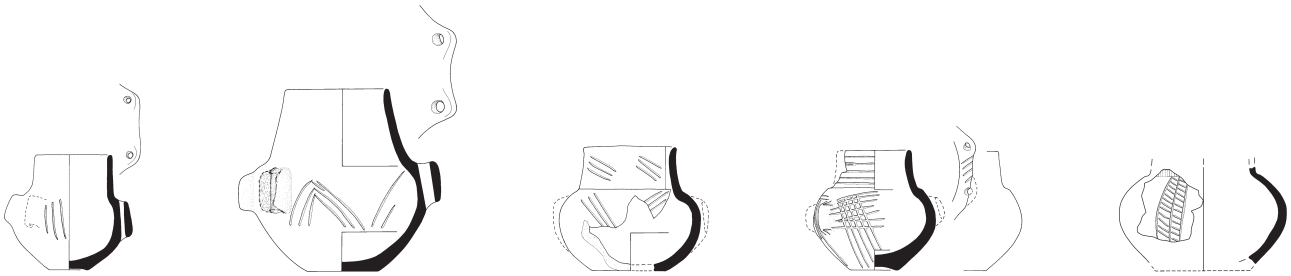

1871

1884

Κλίμακα 1/5

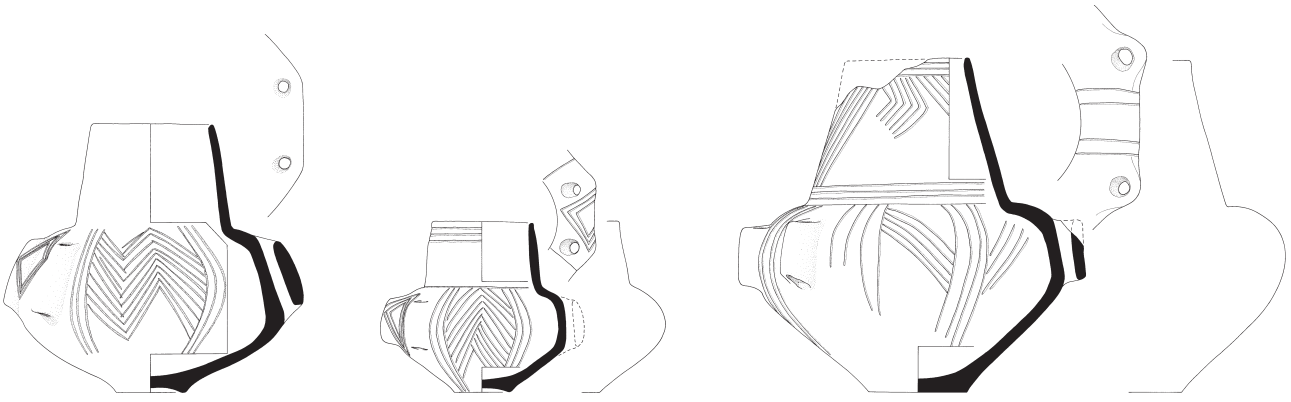
Αμφορισκοι Εγχαρακτοι

ΤΥΠΟΣ 4: ΜΙΚΡΑ ΘΕΜΑΤΑ (συνέχεια)

1902 2154 2158 2160 2878*

ΤΥΠΟΣ 5: ΠΑΡΑΛΛΑΓΕΣ / ΑΠΛΟΥΣΤΕΥΣΕΙΣ ΤΥΠΙΚΟΥ ΘΕΜΑΤΟΣ

1574 1808 1817

1863 1871 1884

Κλίμακα 1/5

Αμφορισκοι Εγχαρακτοι

ΤΥΠΟΣ 5: ΠΑΡΑΛΛΑΓΕΣ / ΑΠΛΟΥΣΤΕΥΣΕΙΣ ΤΥΠΙΚΟΥ ΘΕΜΑΤΟΣ (συνέχεια)

1889

1894

2156

2159

2167

2170

2414

ΠΛΑΣΤΙΚΗ ΔΙΑΚΟΣΜΗΣΗ

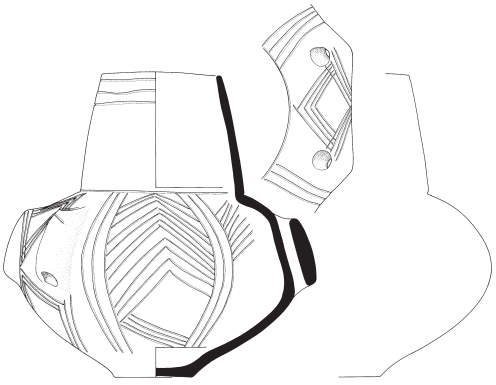

2411

Κλίμακα 1/5

Αμφορισκοι Εγχαρακτοι

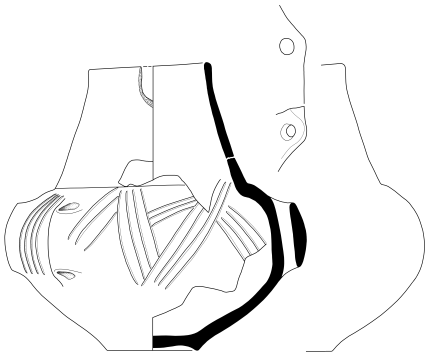
ΤΥΠΟΣ 5: ΠΑΡΑΛΛΑΓΕΣ / ΑΠΛΟΥΣΤΕΥΣΕΙΣ ΤΥΠΙΚΟΥ ΘΕΜΑΤΟΣ (συνέχεια)

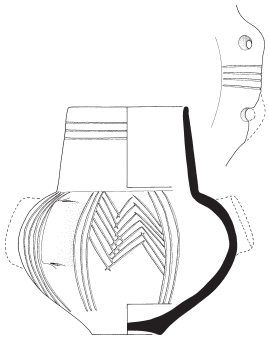
1889

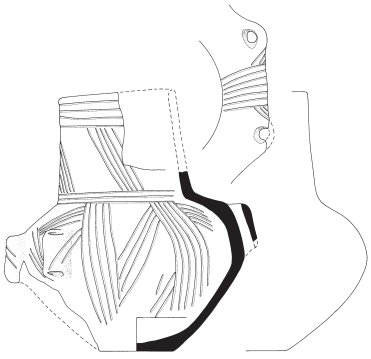
1894

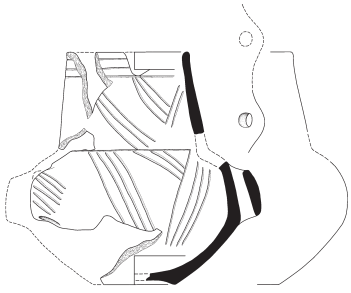
2156

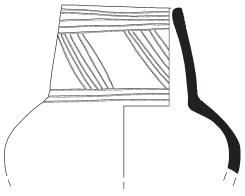
2159

2167

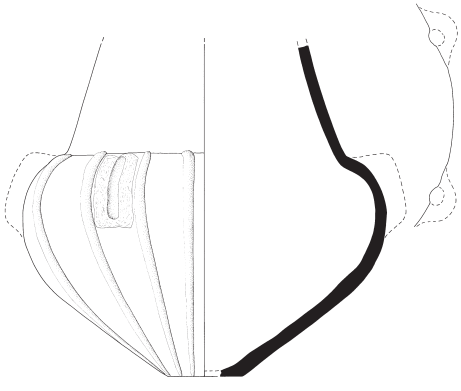

2170

2414

ΠΛΑΣΤΙΚΗ ΔΙΑΚΟΣΜΗΣΗ

2411

Κλίμακα 1/5

Αμφορισκοι Μικκυλοι

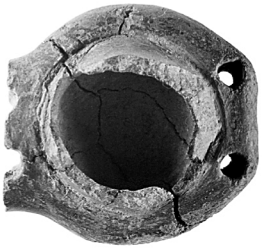
1591

1592

1593

1595

1596

1597*

1598

1594

1611

1612

2072

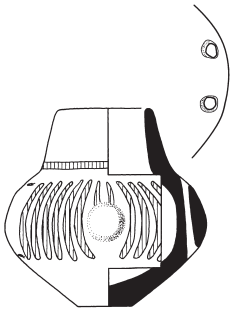
2439

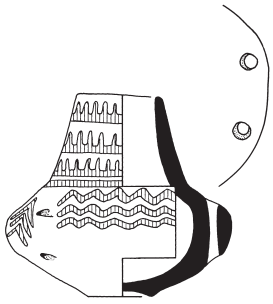

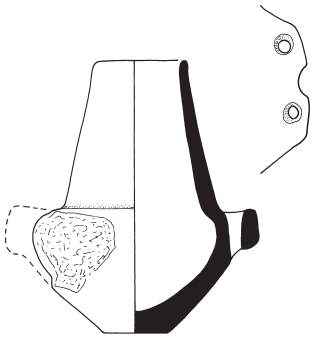
2496

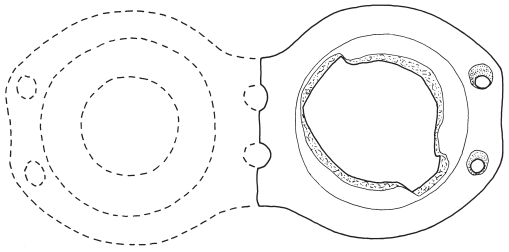
Κλίμακα 1/2

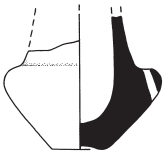
Αμφορισκοι Μικκυλοι

1591

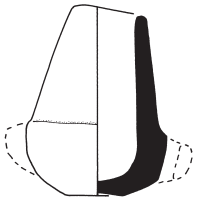

1592

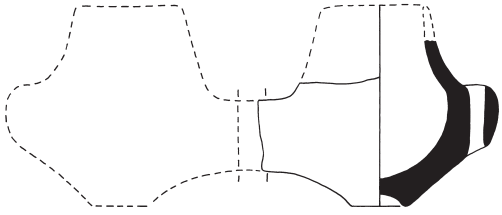

1593

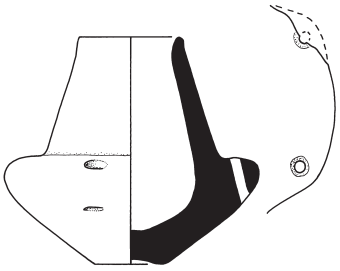

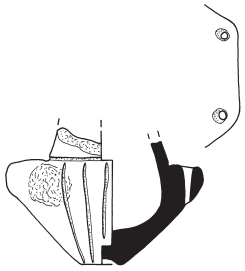

1595

1596

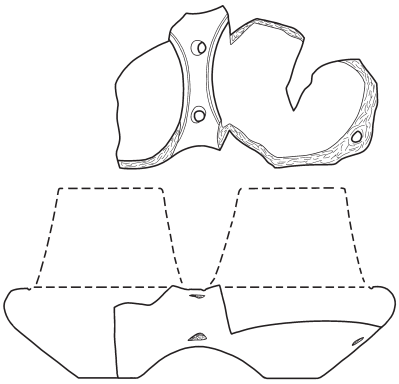

1598

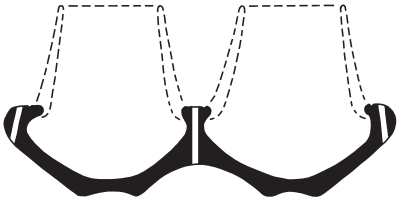

1594

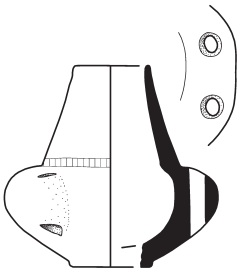

1611

1612

2496

Κλίμακα 1/2

ΠΙΝ. 42

Αρυταινες

ΤΥΠΟΣ 1

1720

1721

1781

2076

2336

ΤΥΠΟΣ 2

1726

1759

Θηλαστρο

ΑΤΥΠΑ

1699

2440*

2601

Κλίμακα 1/5

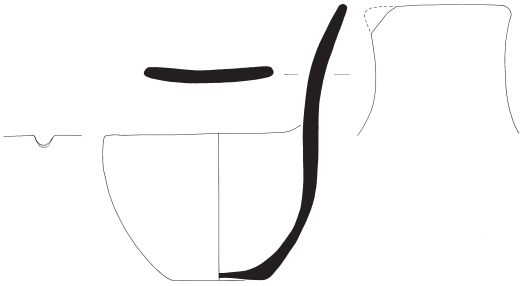

1599

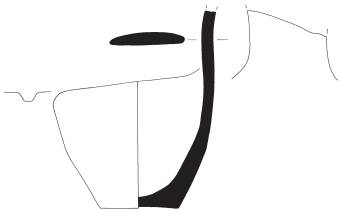
Κλίμακα 1/2

ΑΡΥΤΑΙΝΕΣ

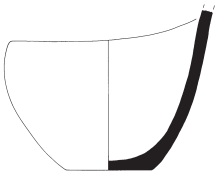
ΤΥΠΟΣ 1

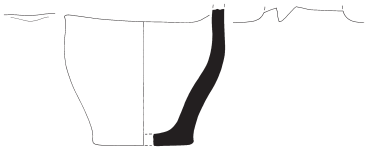
1720

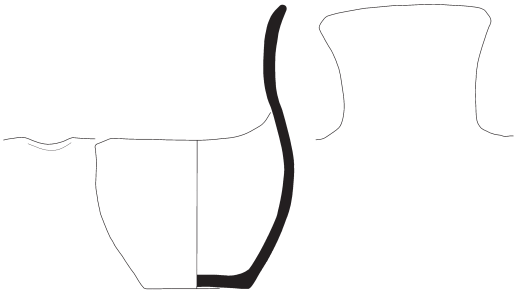
1721

1781

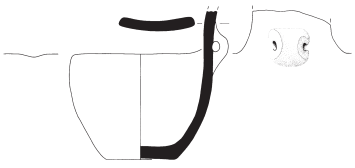

2076

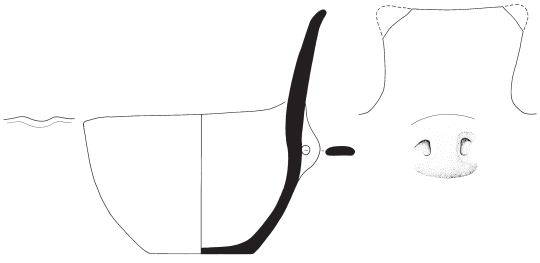

2336

ΤΥΠΟΣ 2

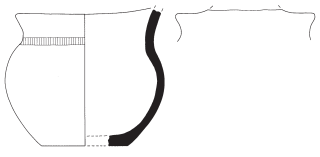
1726

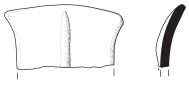
1759

ΘΗΛΑΣΤΡΟ

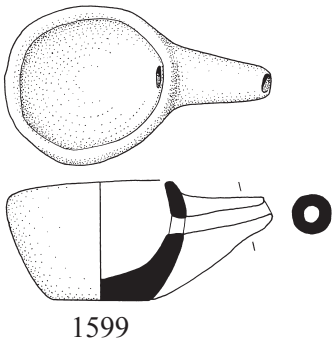
ΑΤΥΠΑ

1699

2601

1599

Κλίμακα 1/5

Κλίμακα 1/2

Καρποδοχεια

ΤΥΠΟΣ 1: ΥΨΗΛΟ ΚΩΝΙΚΟ ΣΤΕΛΕΧΟΣ

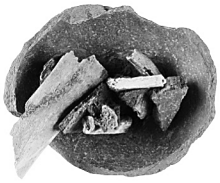
1566

1567

1603

2115

2355*

2357

2360

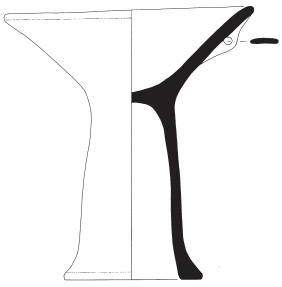

2555

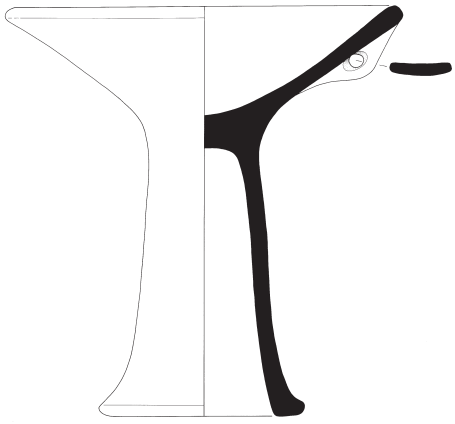
Κλίμακα 1/5

Καρποδοχεια

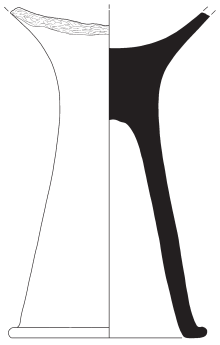
ΤΥΠΟΣ 1: ΥΨΗΛΟ ΚΩΝΙΚΟ ΣΤΕΛΕΧΟΣ

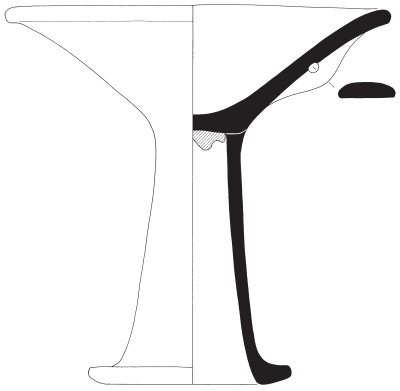
1566

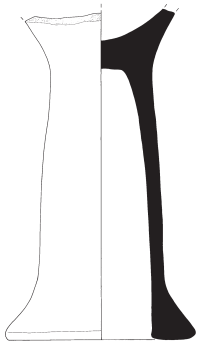
1567

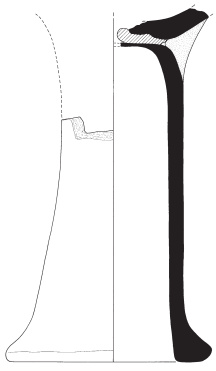
1603

2115

2357

2360

2555

Κλίμακα 1/5

Καρποδοχεια

ΤΥΠΟΣ 2: ΒΡΑΧΥ ΚΩΝΙΚΟ ΣΤΕΛΕΧΟΣ

1985

2090

2111

2113

2356

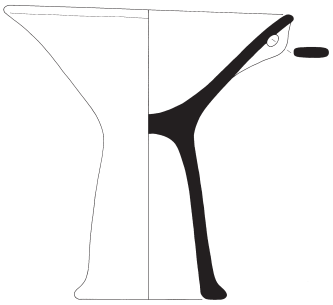

2358

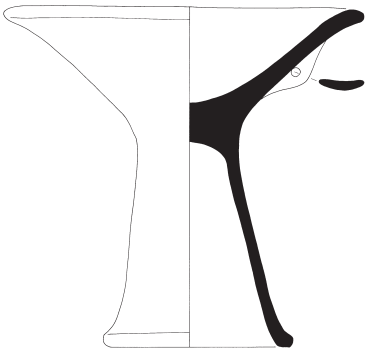
Κλίμακα 1/5

Καρποδοχεια

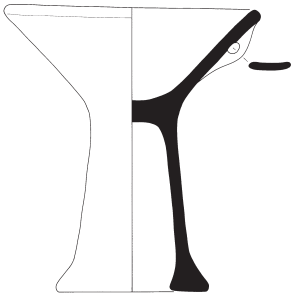
ΤΥΠΟΣ 2: ΒΡΑΧΥ ΚΩΝΙΚΟ ΣΤΕΛΕΧΟΣ

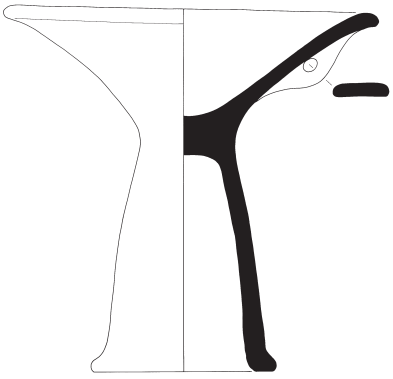
1985

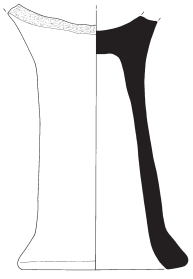
2090

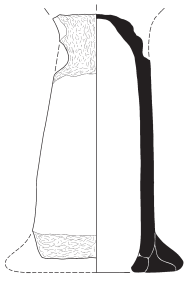
2111

2113

2356

2358

Κλίμακα 1/5

Καρποδοχεια

ΤΥΠΟΣ 3: ΚΥΛΙΝΔΡΙΚΟ ΣΤΕΛΕΧΟΣ

1565

1568

2112

2352

2354

2362

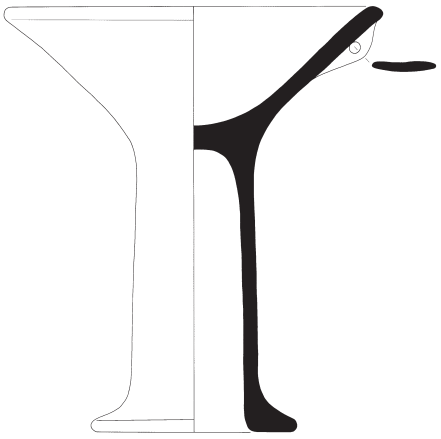

2390*

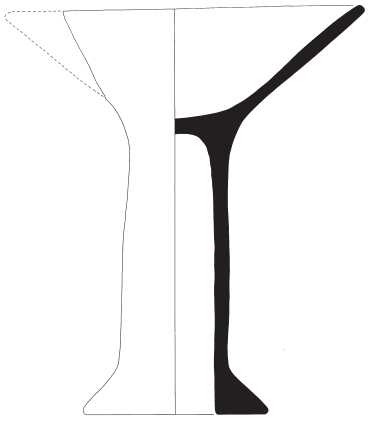
Κλίμακα 1/5

Καρποδοχεια

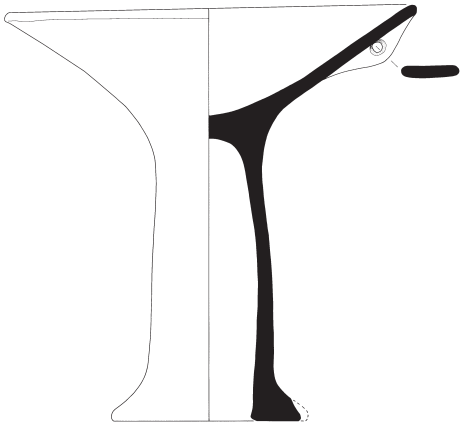
ΤΥΠΟΣ 3: ΚΥΛΙΝΔΡΙΚΟ ΣΤΕΛΕΧΟΣ

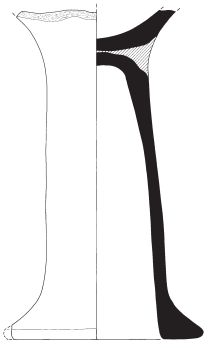
1565

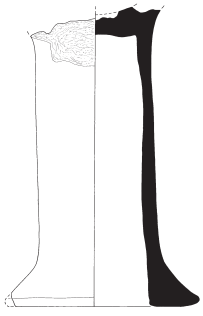
1568

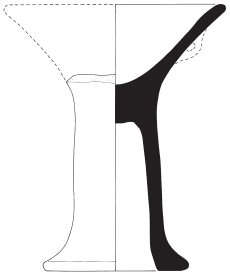
2112

2352

2354

2362

Κλίμακα 1/5

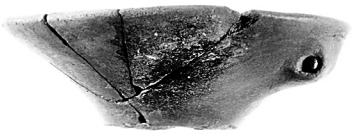
ΠΙΝ. 50

Καρποδοχεια

ΓΑΣΤΡΕΣ

2114

2116

2350

2384*

2386*

2569

ΙΔΙΟΤΥΠΑ

1733

2382

2391

Κλίμακα 1/5

Κοχλιαριο

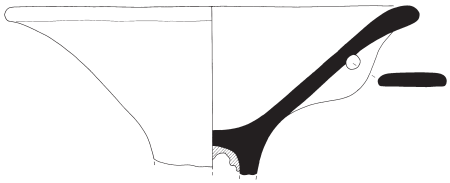

2071

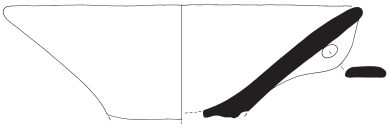
Κλίμακα 1/2

Καρποδοχεια

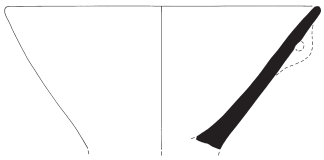
ΓΑΣΤΡΕΣ

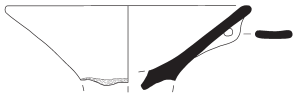
2114

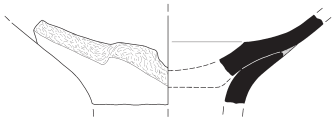
2116

2350

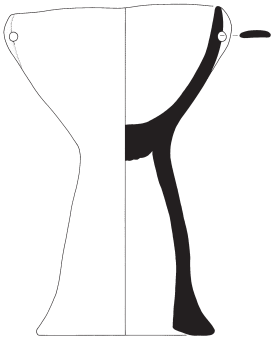

2569

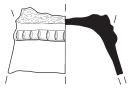

AT 223*

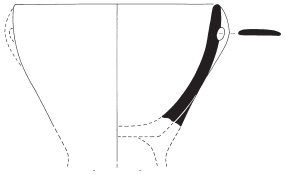
ΙΔΙΟΤΥΠΑ

1733

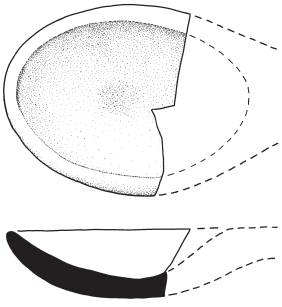
2382

2391

Κλίμακα 1/5

Κοχλιαριο

2071

Κλίμακα 1/2

ΠΙΝ. 52

Κρατηρες

ΤΥΠΟΣ 1

1969

2080

2125

2770

2787

ΤΥΠΟΣ 2

1919

2421

2790

ΙΔΙΟΤΥΠΟΣ

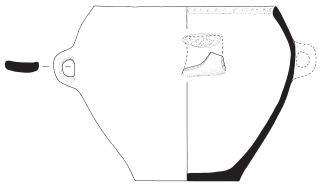

2095

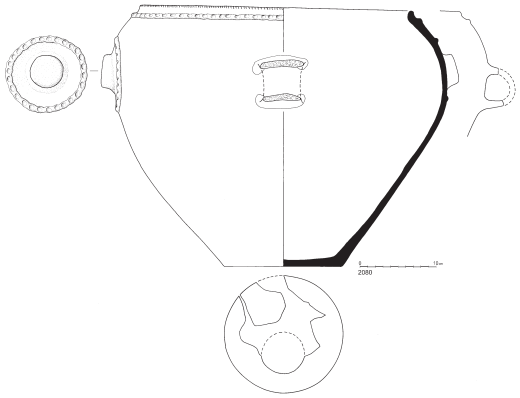
Κλίμακα 1/10

Κρατηρες

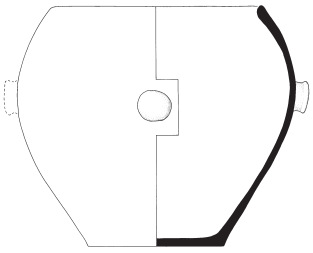
ΤΥΠΟΣ 1

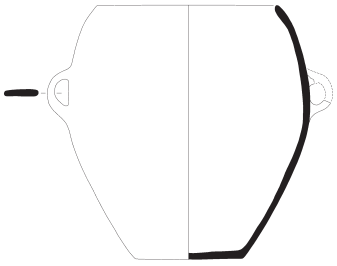
1969

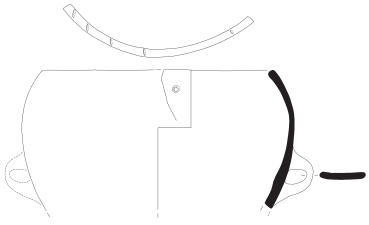
2080

2125

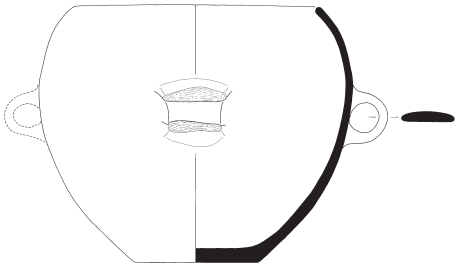

2770

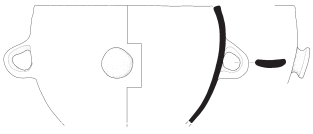

2787

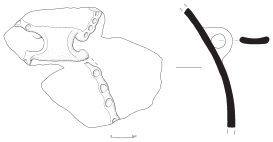
ΤΥΠΟΣ 2

1919

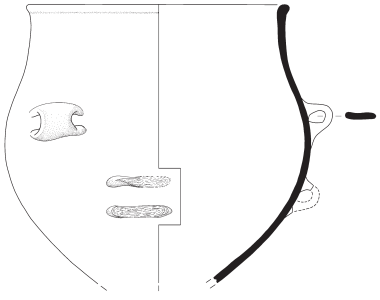

2421

2790

ΙΔΙΟΤΥΠΟΣ

2095

Κλίμακα 1/10

ΠΙΝ. 54

Λεκανες

ΤΥΠΟΣ 1: ΚΩΝΙΚΗ

Ρηχὴ (P)

1551

2478

Μέση (M)

1522*

1523*

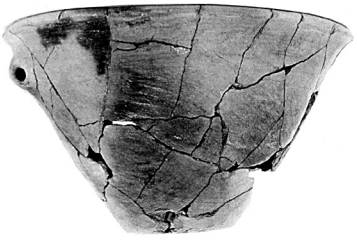
1524

1525

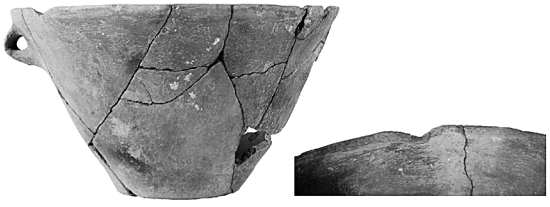
1527

1531

1550

1552

1572*

1623*

1624*

1715*

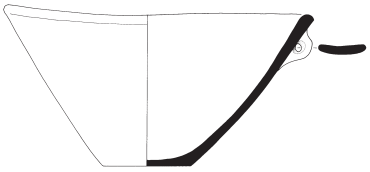
2055

Κλίμακα 1/10

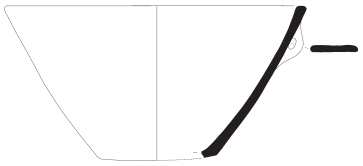
ΛΕΚΑΝΕΣ

ΤΥΠΟΣ 1: ΚΩΝΙΚΗ

Ρηχὴ (P)

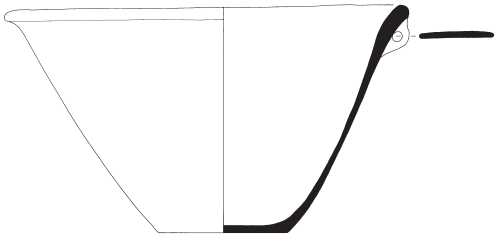

1551

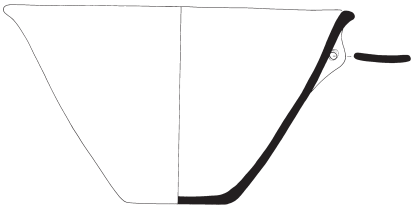

2478

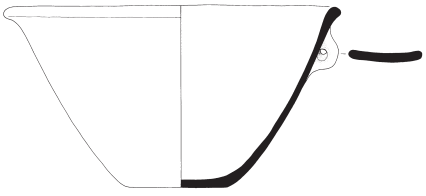
Μέση (M)

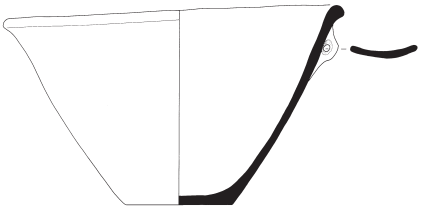
1524

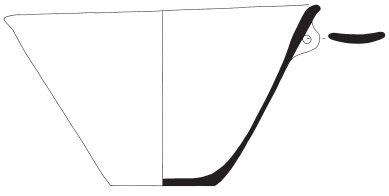
1525

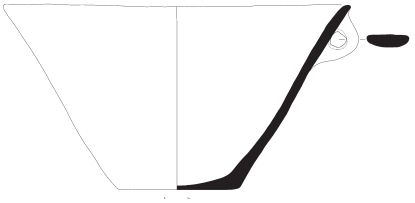
1527

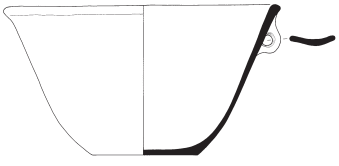
1531

1550

1552

2055

Κλίμακα 1/10

ΛΕΚΑΝΕΣ

ΤΥΠΟΣ 1: ΚΩΝΙΚΗ (συνέχεια)

Μέση (Μ)

2056

2057*

2059

2060

2449

2477

2502*

Βαθειὰ (Β)

1526

1528

1571*

2011*

2453

2463*

2507

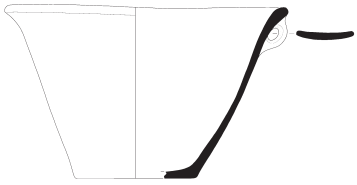

2509

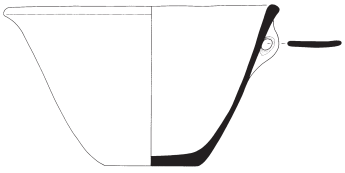
Κλίμακα 1/10

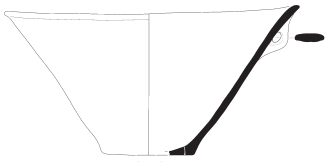
ΛΕΚΑΝΕΣ

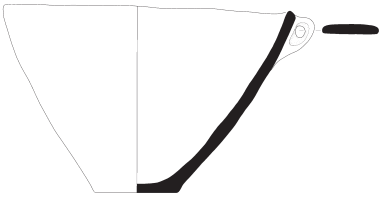
ΤΥΠΟΣ 1: ΚΩΝΙΚΗ (συνέχεια)

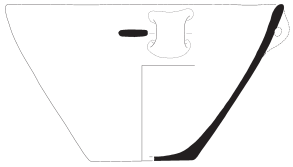
Μέση (Μ)

2056

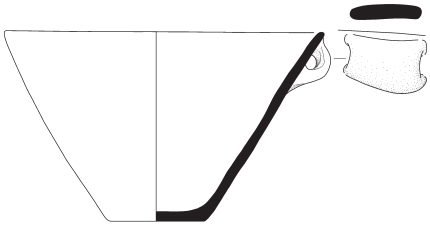

2059

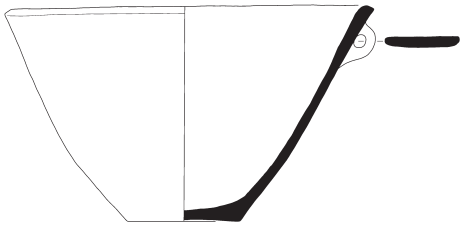

2060

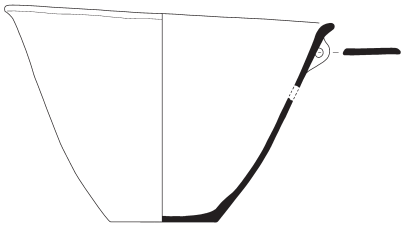

2449

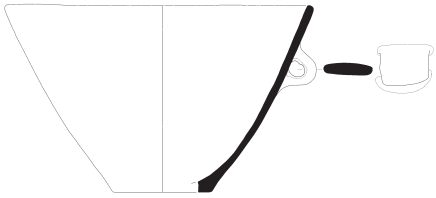

2477

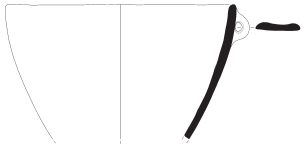
Βαθειὰ (Β)

1526

1528

2453

2507

2509

Κλίμακα 1/10

Λεκανες

ΤΥΠΟΣ 2: ΚΑΜΠΥΛΗ

Μέση (Μ)

1530*

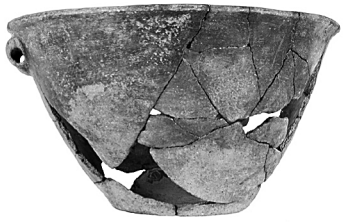
2010*

2086

2451*

2454*

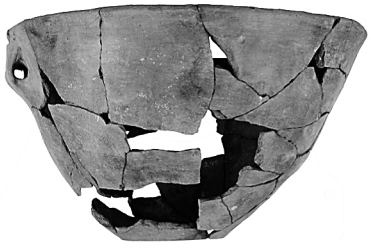

2487*

2554*

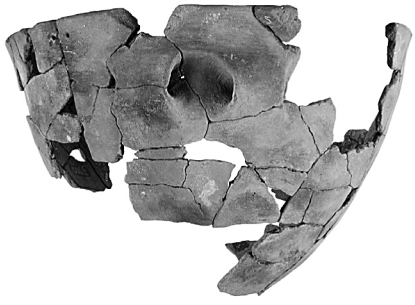
Βαθειὰ (Β)

2459

2465

2481

2492*

2513*

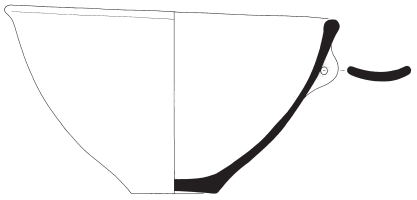
2514

Κλίμακα 1/10

ΛΕΚΑΝΕΣ

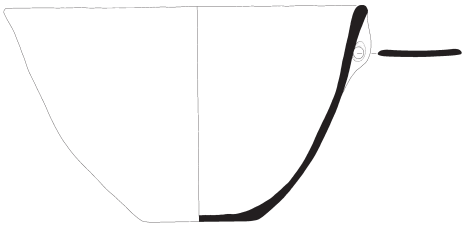
ΤΥΠΟΣ 2: ΚΑΜΠΥΛΗ

Μέση (Μ)

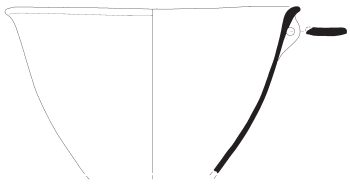

2086

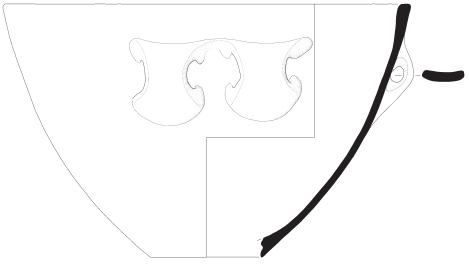
Βαθειὰ (Β)

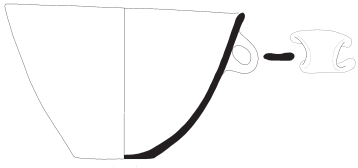
2459

2465

2481

2514

Κλίμακα 1/10

ΠΙΝ. 60

Λεκανιδες

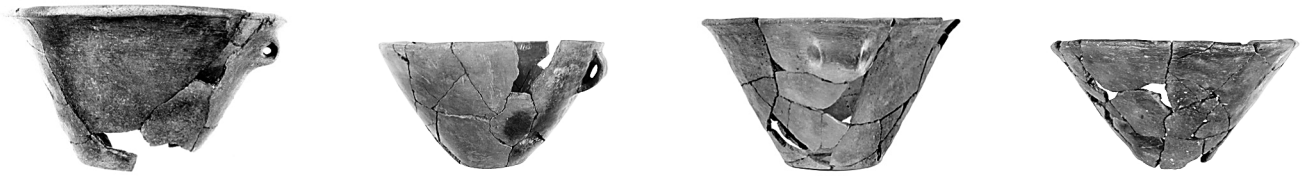
ΤΥΠΟΣ 1: ΚΩΝΙΚΗ

Ρηχὴ (P)

1553 1554 2446* 2458 2558*

Μέση (M)

1529* 1570 2058 2506*

Βαθειὰ (B)

2503 2562*

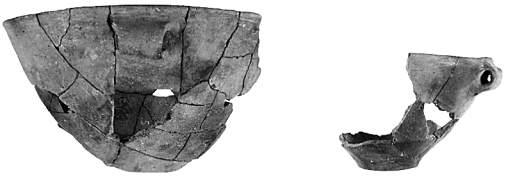
ΤΥΠΟΣ 2: ΚΑΜΠΥΛΗ

Ρηχὴ (P)

2505

Μέση (M)

2549 2552

Βαθειὰ (B)

2054

ΙΔΙΟΤΥΠΗ

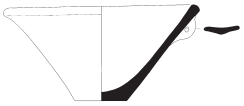
1601

Κλίμακα 1/10

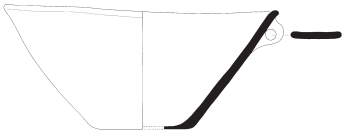
Λεκανιδες

ΤΥΠΟΣ 1: ΚΩΝΙΚΗ

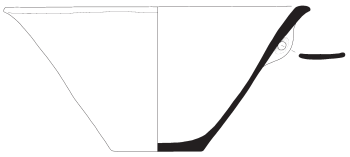
Ρηχὴ (P)

1553

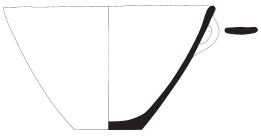

1554

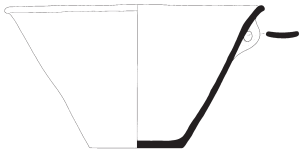

2458

Μέση (M)

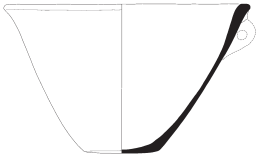

1570

2058

Βαθειὰ (B)

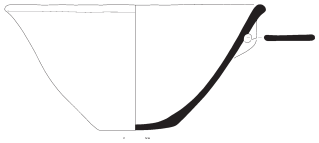

2503

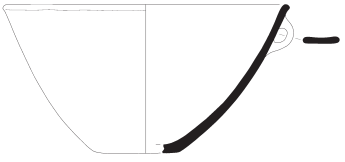
ΤΥΠΟΣ 2: ΚΑΜΠΥΛΗ

Ρηχὴ (P)

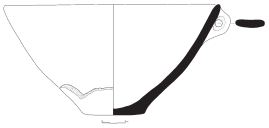
Μέση (M)

2505

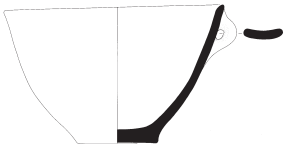

2549

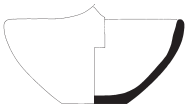
2552

Βαθειὰ (B)

2054

ΙΔΙΟΤΥΠΗ

1601

Κλίμακα 1/10

Πιθοι

ΤΥΠΟΣ 1: ΣΤΟΜΙΟ ΚΛΕΙΣΤΟ

1767

1909

1913

1914

1915

1917

2070

2096

2419

Χείλη

ΑΤ 14*

ΑΤ 15*

ΑΤ 16*

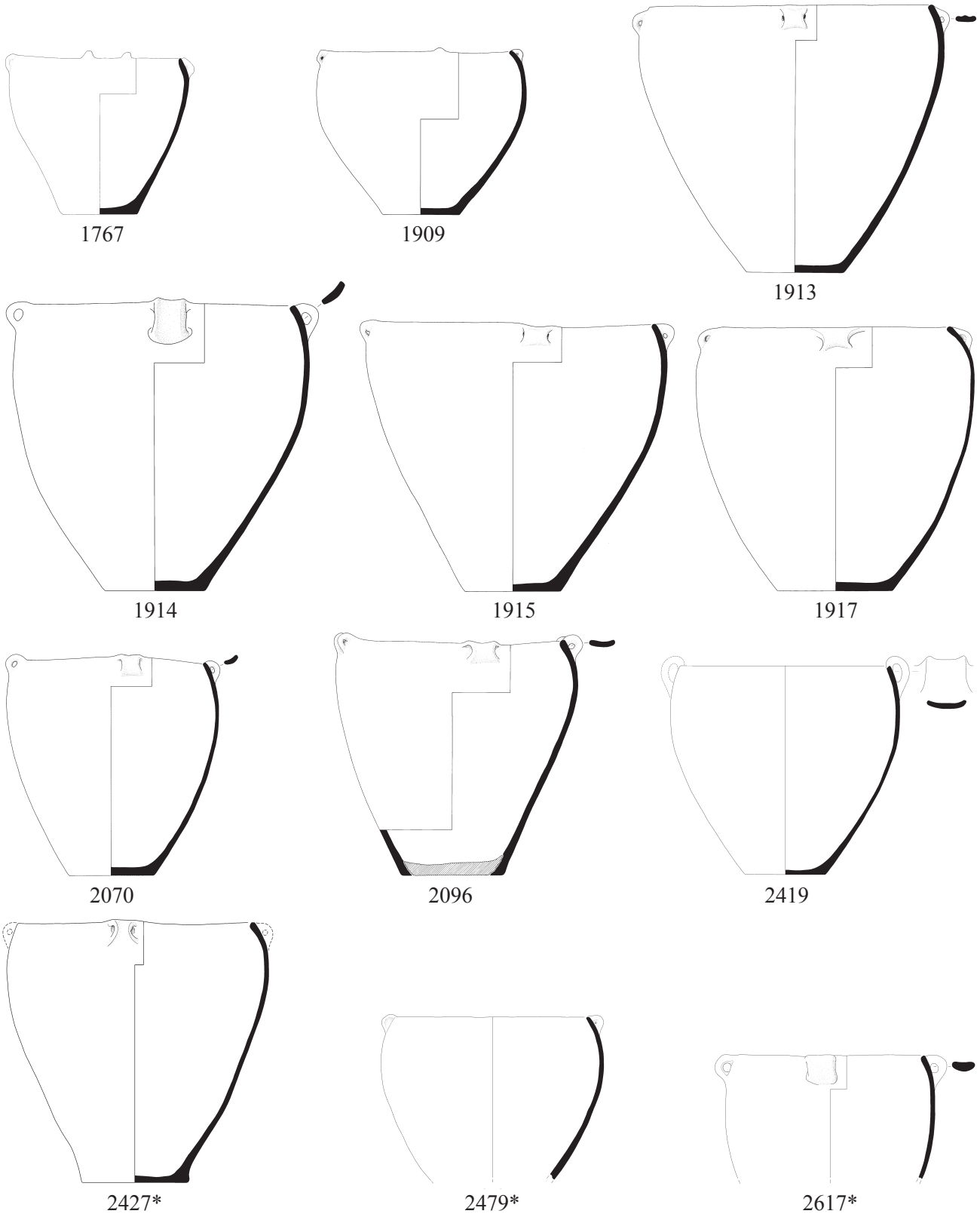
ΑΤ 17*

Κλίμακα 1/10

Κλίμακα 1/2

Πιθοι

ΤΥΠΟΣ 1: ΣΤΟΜΙΟ ΚΛΕΙΣΤΟ

Κλίμακα 1/10

Πιθοι

ΤΥΠΟΣ 1: ΣΤΟΜΙΟ ΚΛΕΙΣΤΟ (συνέχεια)

2778

ΤΥΠΟΣ 2: ΣΤΟΜΙΟ ΚΥΛΙΝΔΡΙΚΟ

1881

1912

1926

1972

2092

2493*

2620

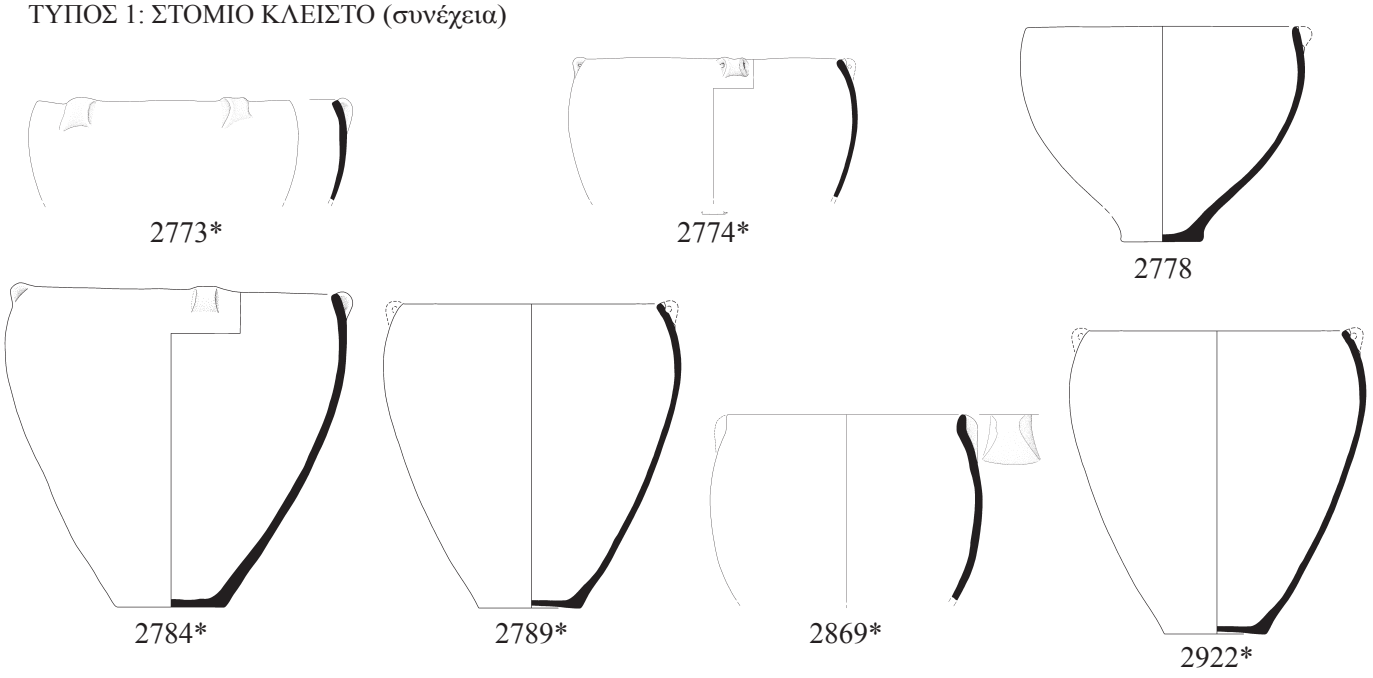

2769

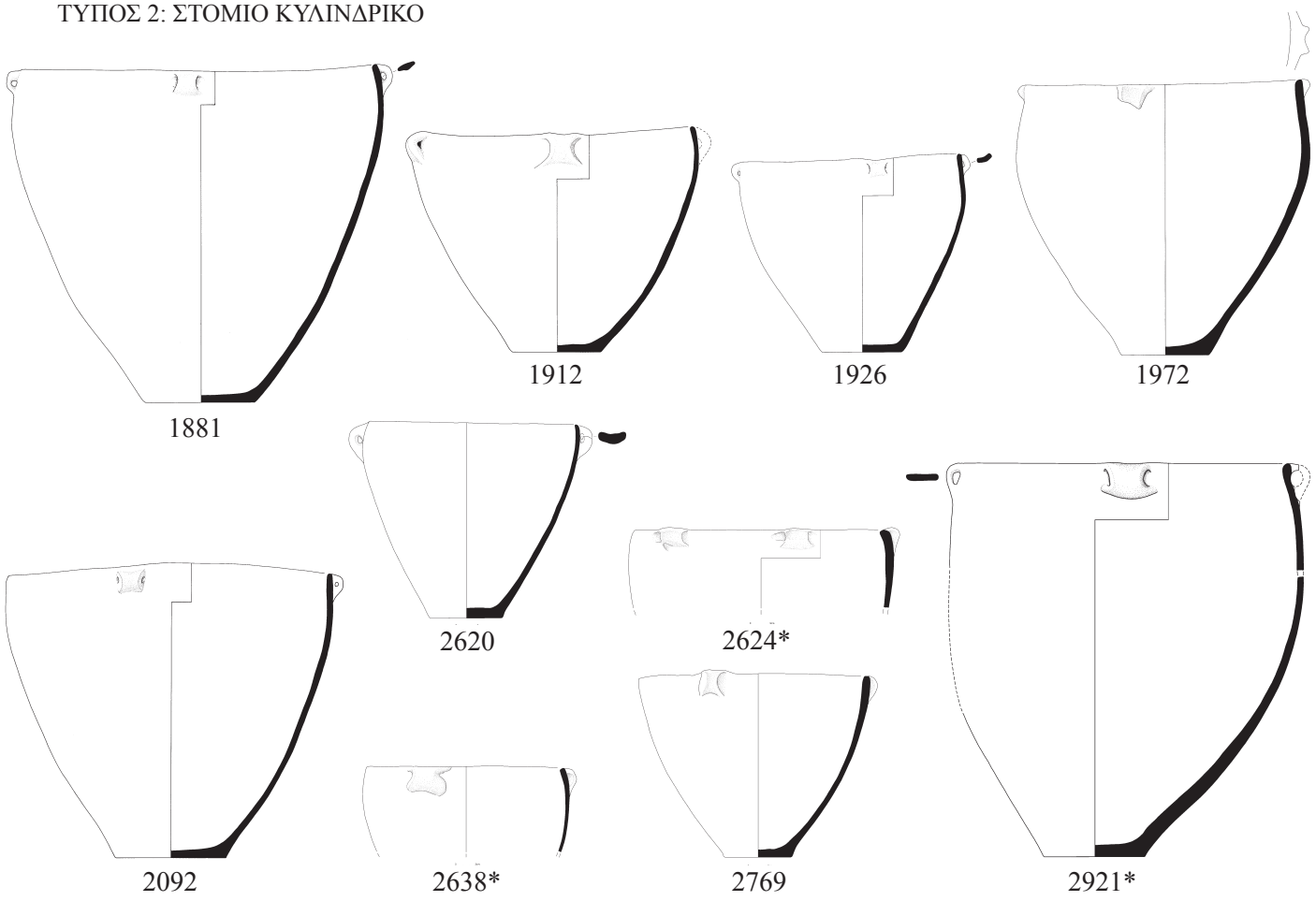
Κλίμακα 1/10

Πιθοι

ΤΥΠΟΣ 1: ΣΤΟΜΙΟ ΚΛΕΙΣΤΟ (συνέχεια)

ΤΥΠΟΣ 2: ΣΤΟΜΙΟ ΚΥΛΙΝΔΡΙΚΟ

ΠΙΝ. 66

Πιθοσχημα

ΤΥΠΟΣ 1: ΕΝΙΑΙΟΥ ΠΕΡΙΓΡΑΜΜΑΤΟΣ

1Α ἐπιμήκη

1869

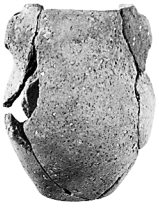
1976

1977

2093

2198

2300

2303*

2304*

2305

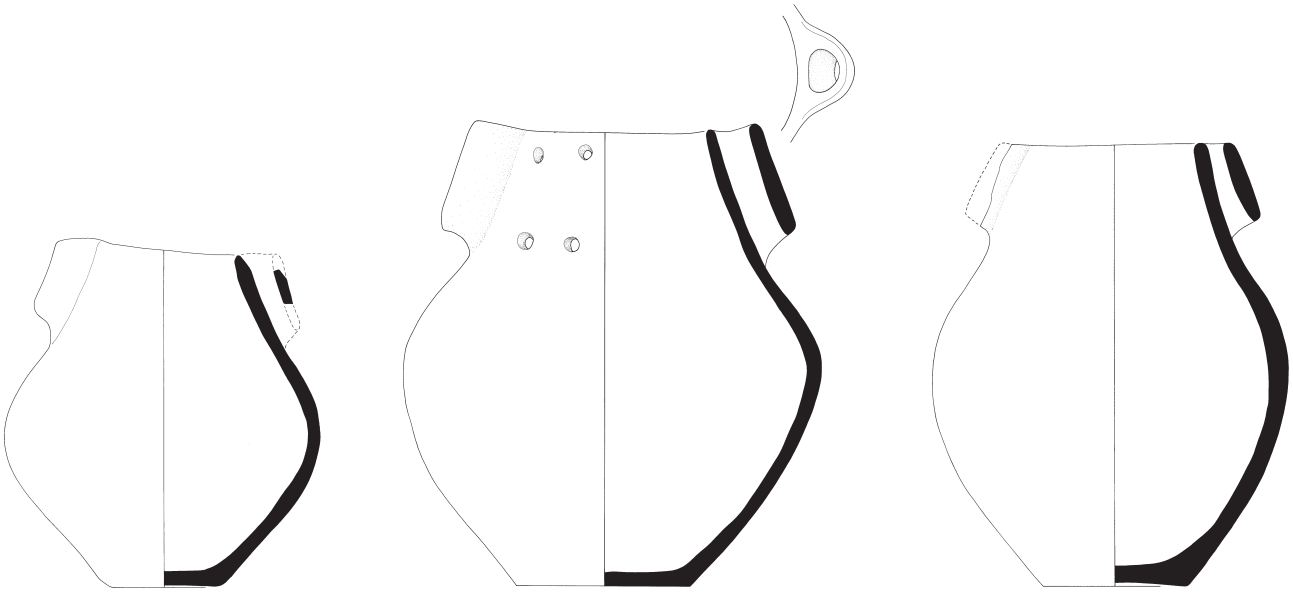
2306*

Κλίμακα 1/5

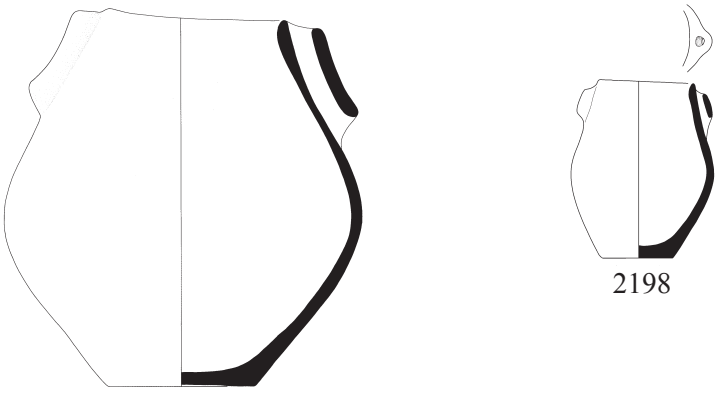
Πιθοσχημα

ΤΥΠΟΣ 1: ΕΝΙΑΙΟΥ ΠΕΡΙΓΡΑΜΜΑΤΟΣ

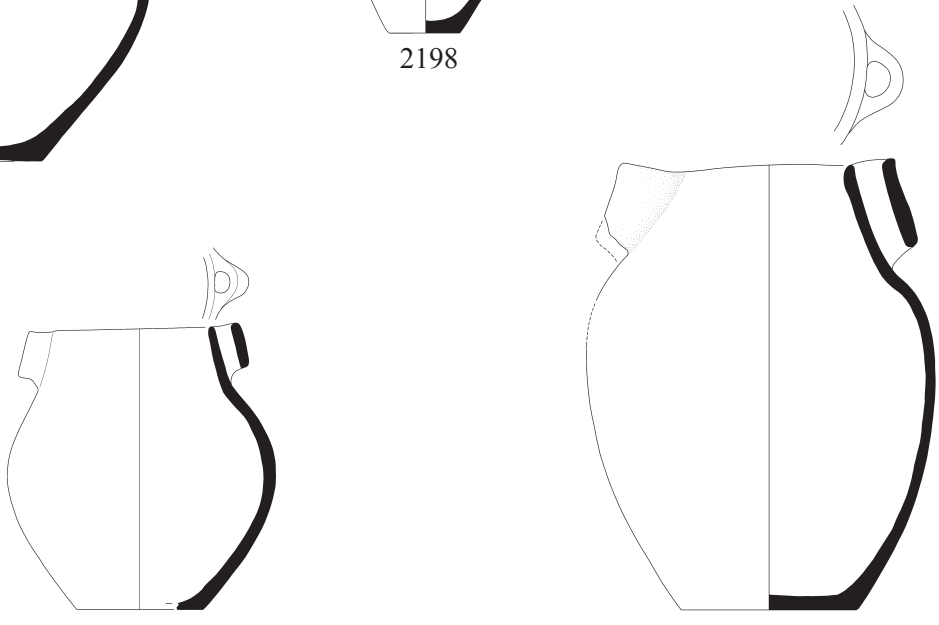
1Α ἐπιμήκη

1869 1976 1977

2198 2093

2300 2305

Κλίμακα 1/5

Πιθοσχημα

ΤΥΠΟΣ 1: ΕΝΙΑΙΟΥ ΠΕΡΙΓΡΑΜΜΑΤΟΣ (συνέχεια)

1Α ἐπιμήκη

2607

2608

1Β σφαιρικὰ

1766

1794

1898

1906

2201

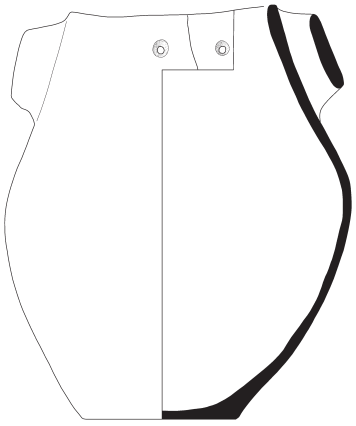
2432

Κλίμακα 1/5

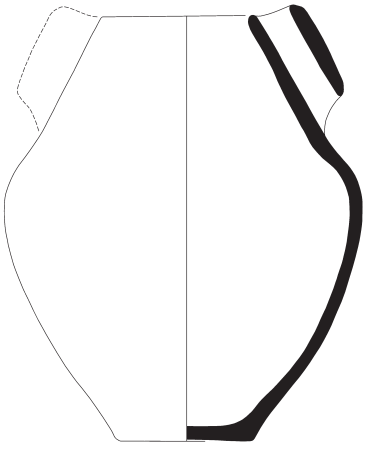
Πιθοσχημα

ΤΥΠΟΣ 1: ΕΝΙΑΙΟΥ ΠΕΡΙΓΡΑΜΜΑΤΟΣ (συνέχεια)

1Α ἐπιμήκη

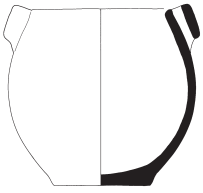

2607

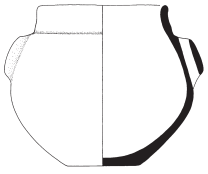

2608

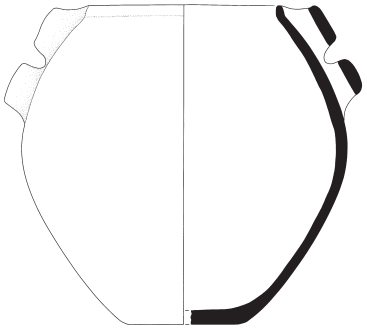
1Β σφαιρικὰ

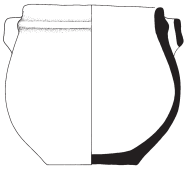
1766

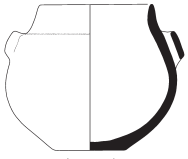
1794

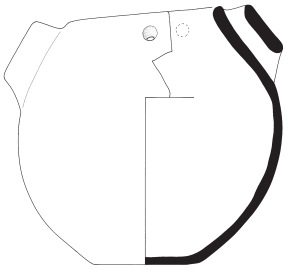
1898

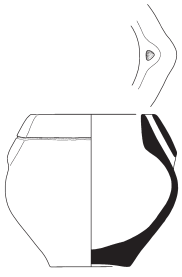
1906

2201

2432

2894*

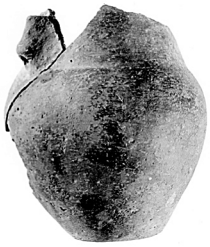
Κλίμακα 1/5

ΠΙΝ. 70

Πιθοσχημα

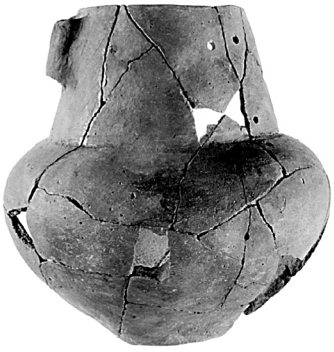
ΤΥΠΟΣ 2: ΔΙΑΚΡΙΤΟΣ ΛΑΙΜΟΣ

1701

1795

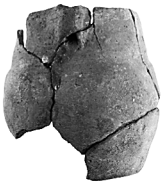

1923*

1924

2014

2015

2199

2202*

2203*

2204*

2340*

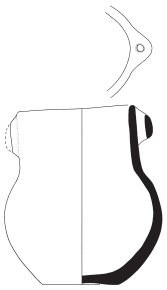

2341

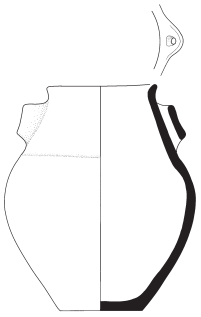

2602*

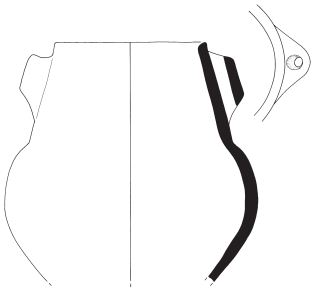
Κλίμακα 1/5

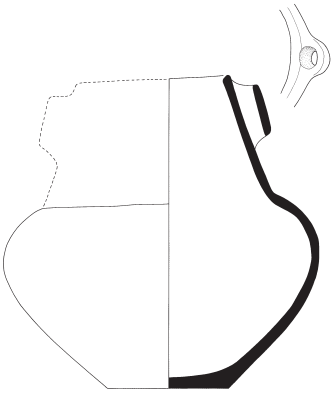
Πιθοσχημα

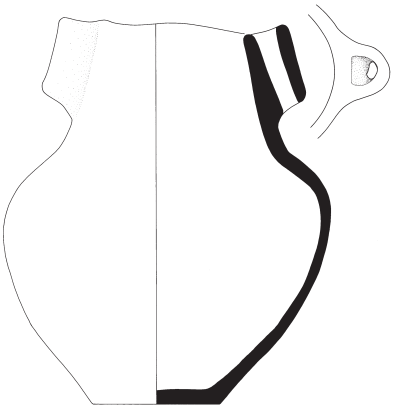
ΤΥΠΟΣ 2: ΔΙΑΚΡΙΤΟΣ ΛΑΙΜΟΣ

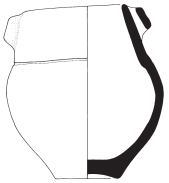

1701

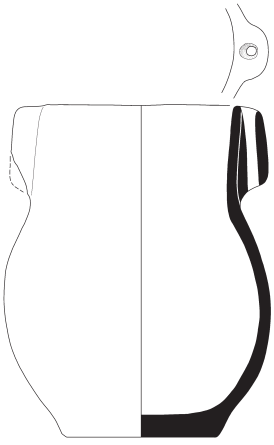

1795

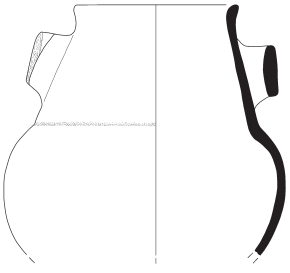

1924

2014

2015

2199

2341

2515*

Κλίμακα 1/5

ΠΙΝ. 72

Πιθοσχημα

ΤΥΠΟΣ 3: ΕΥΡΥΣΤΟΜΑ

3Α ἀκόσμητα

1585

1587

1986

2200*

2302*

2339*

3Β νευρωτὰ

1563

1586

1730

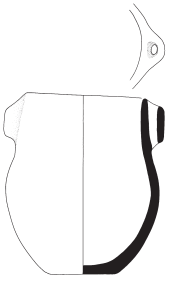
1768

Κλίμακα 1/5

Πιθοσχημα

ΤΥΠΟΣ 3: ΕΥΡΥΣΤΟΜΑ

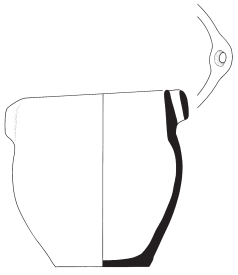
3Α ἀκόσμητα

1585

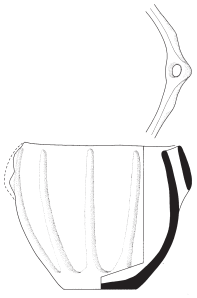

1587

1986

3Β νευρωτὰ

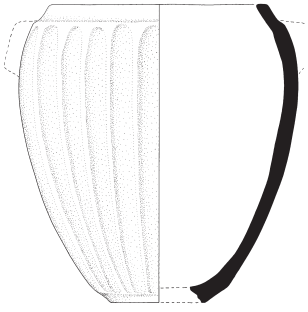
1563

1586

1730

1768

Κλίμακα 1/5

ΠΙΝ. 74

Πιθοσχημα

ΤΥΠΟΣ 4: ΛΑΒΕΣ ΕΣΩΤΕΡΙΚΑ

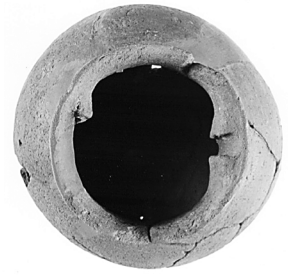
1815

1868

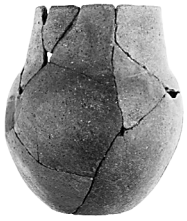

1895

2061

2066

2437

2888

ΜΕ ΤΑΙΝΙΩΤΕΣ ΛΑΒΕΣ

2890

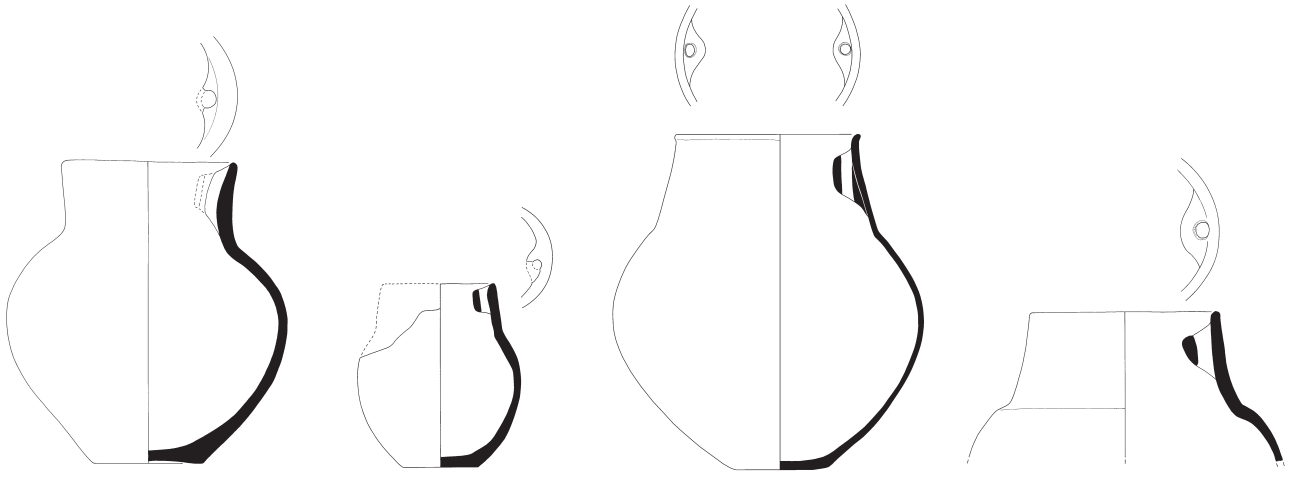
Κλίμακα 1/5

Πιθοσχημα

ΤΥΠΟΣ 4: ΛΑΒΕΣ ΕΣΩΤΕΡΙΚΑ

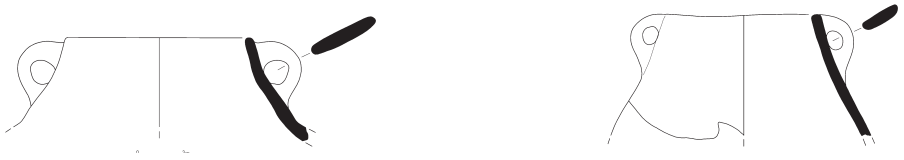

1815 1868 1895

2061 2066 2437 2888

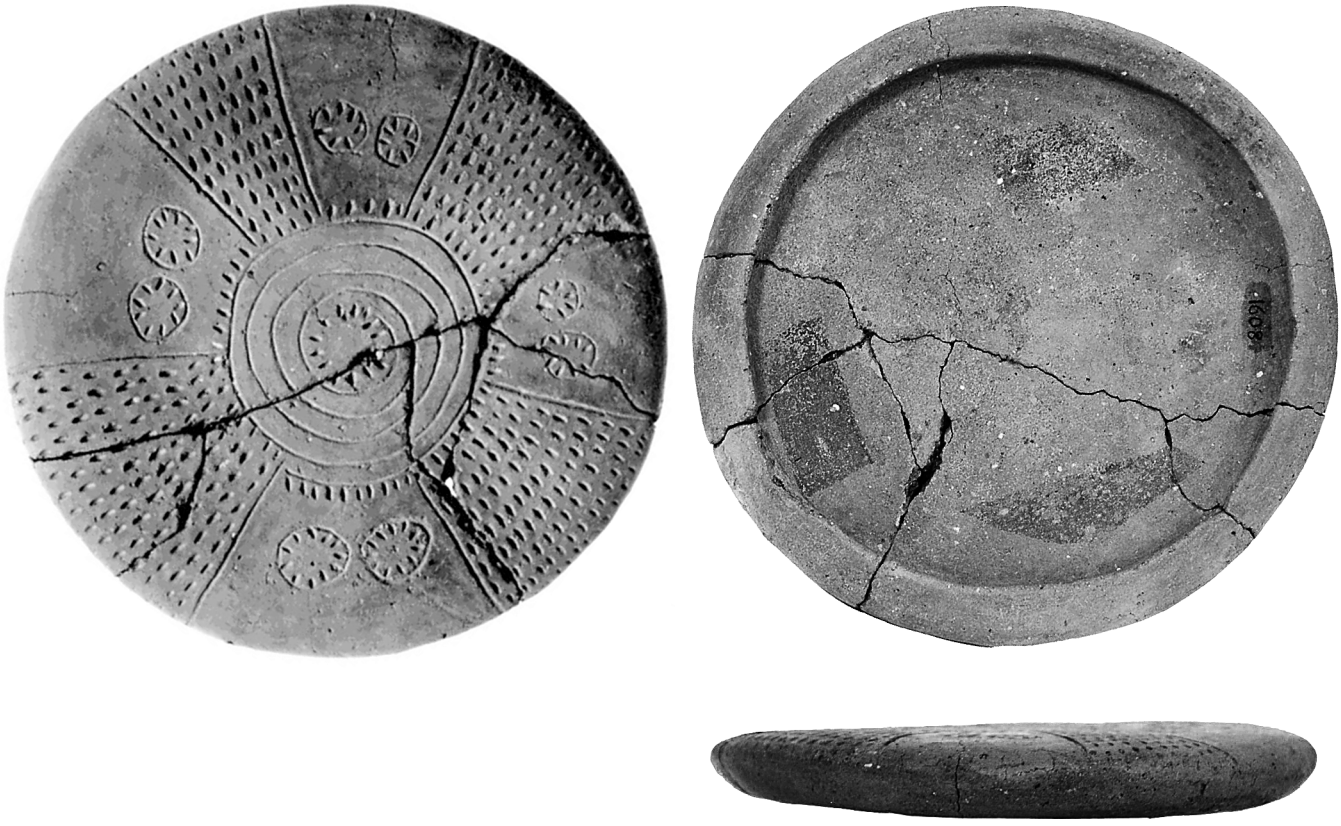
ΜΕ ΤΑΙΝΙΩΤΕΣ ΛΑΒΕΣ

2889* 2890

Κλίμακα 1/5

Πινακιο Τυπου Bratislava

1608

Κλίμακα 1/2

Προχοι

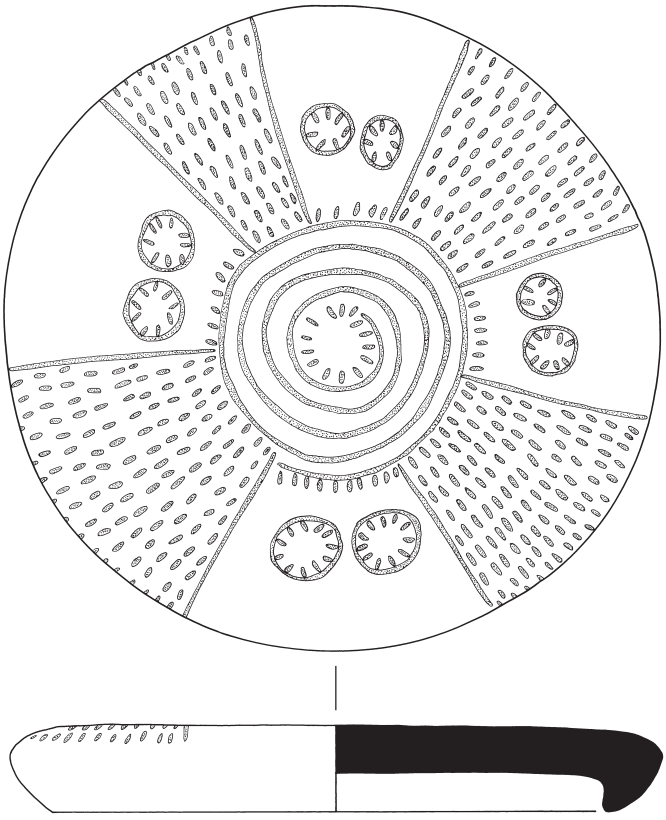
2190

2338

Κλίμακα 1/5

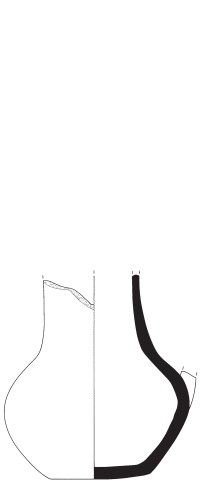
Πινακιο Τυπου Bratislava

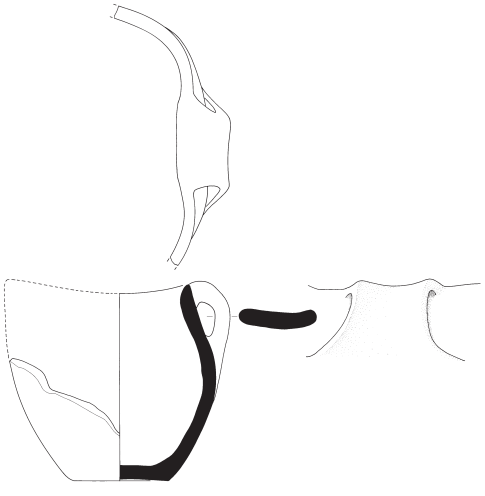
1608

Κλίμακα 1/2

Προχοι

2190

2338

Κλίμακα 1/5

Πυξιδες

1607

1607 καὶ 1702

1714

Σκαφιδιο

2343

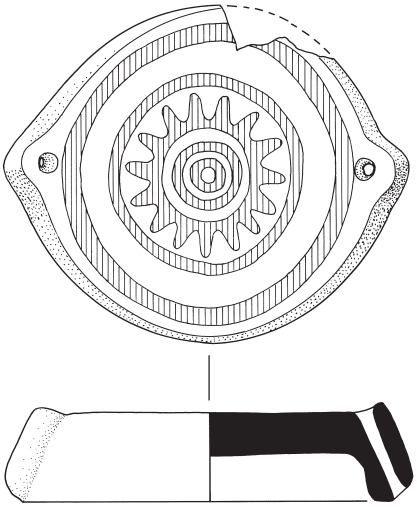

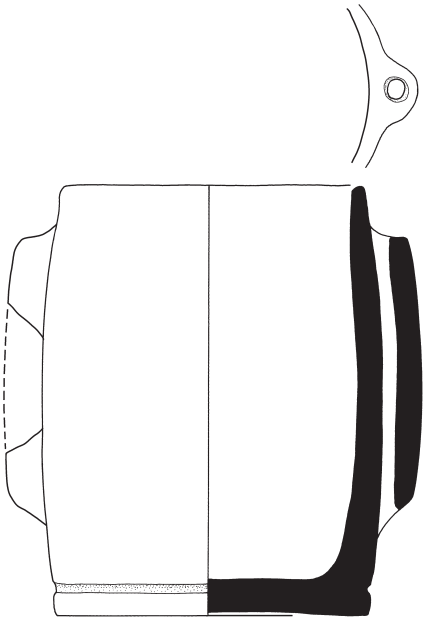
ΑΤ 505*

Κλίμακα 1/2

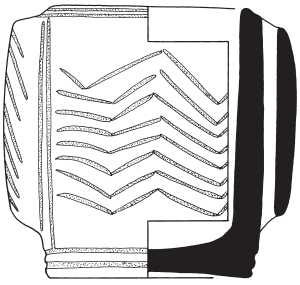
Πυξιδες

1607

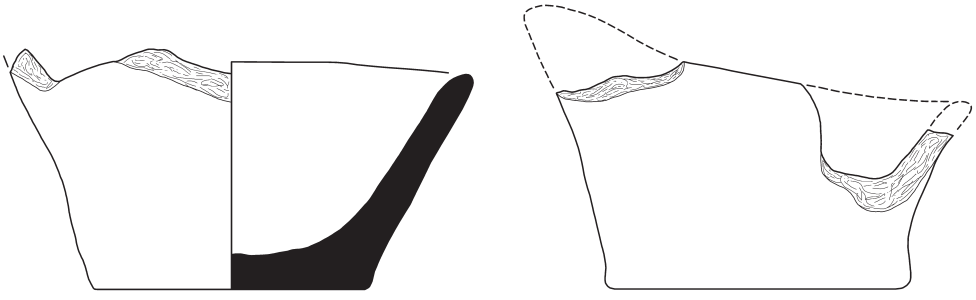

1702

1714

Σκαφιδιο

2343

Κλίμακα 1/2

ΠΙΝ. 80

ΣΚΥΦΟΙ

ΤΥΠΟΣ 1: ΚΑΜΠΥΛΟΣ ΚΛΕΙΣΤΟΣ

Μέσος (Μ)

1506

1516

1710

1725

1743

Βαθὺς (Β)

1510

1511

1532

1558*

1605

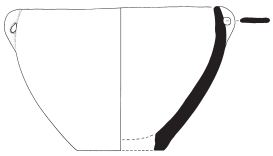
1606

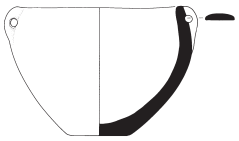
Κλίμακα 1/5

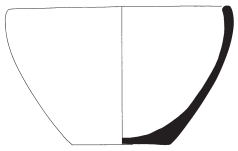
ΣΚΥΦΟΙ

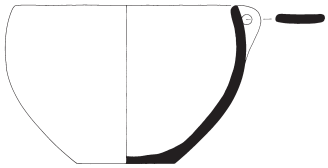
ΤΥΠΟΣ 1: ΚΑΜΠΥΛΟΣ ΚΛΕΙΣΤΟΣ

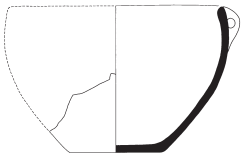
Μέσος (Μ)

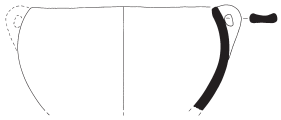

1506

1516

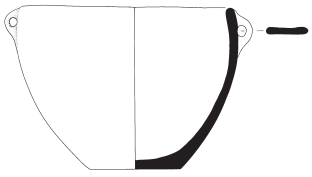

1710

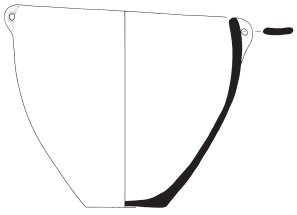

1725

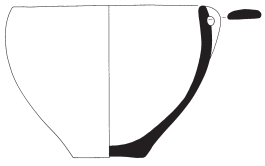

1743

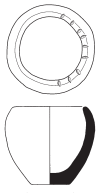

1762*

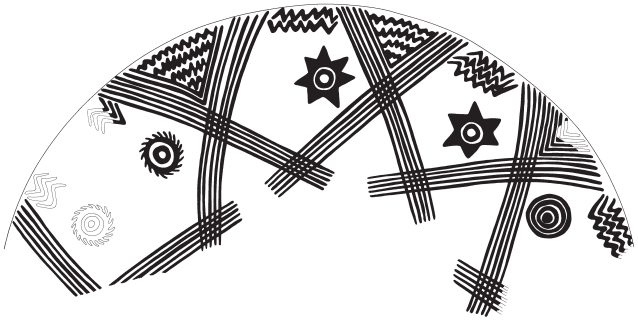
Βαθὺς (Β)

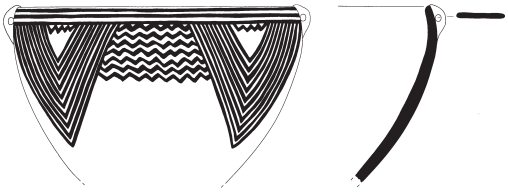

1510

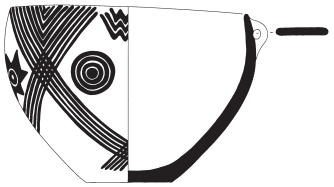

1511

1532

1602*

1605

1606

Κλίμακα 1/5

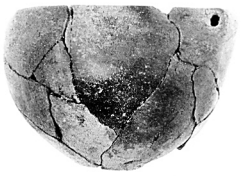
ΠΙΝ. 82

ΣΚΥΦΟΙ

ΤΥΠΟΣ 1: ΚΑΜΠΥΛΟΣ ΚΛΕΙΣΤΟΣ (συνέχεια)

Βαθὺς (Β)

1704

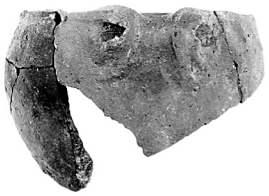

1724

1740*

1760

2063

2077

2348

Πολὺ βαθὺς (ΒΒ)

1626*

1703

1711

1723

2181

2191

ΤΥΠΟΣ 2: ΚΑΜΠΥΛΟΣ ΚΥΛΙΝΔΡΙΚΟΣ

Ρηχὸς (Ρ)

1507

1514

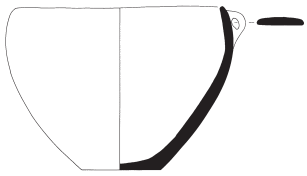

2062

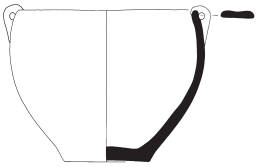
Κλίμακα 1/5

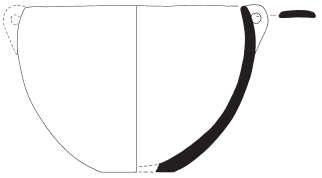
ΣΚΥΦΟΙ

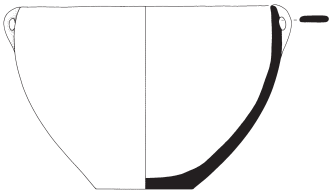
ΤΥΠΟΣ 1: ΚΑΜΠΥΛΟΣ ΚΛΕΙΣΤΟΣ (συνέχεια)

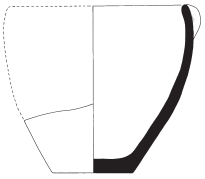
Βαθὺς (Β)

1704

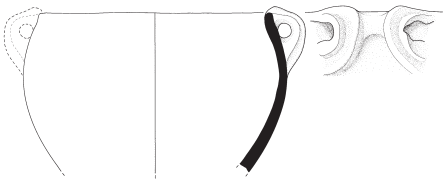

1708*

1724

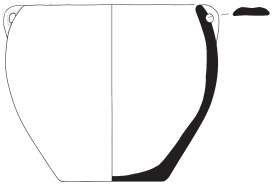

1760

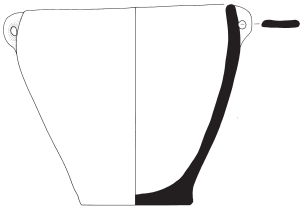

2063

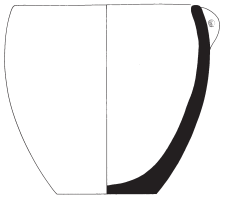

2077

2348

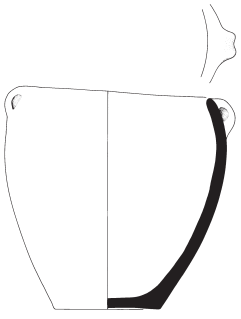
Πολὺ βαθὺς (ΒΒ)

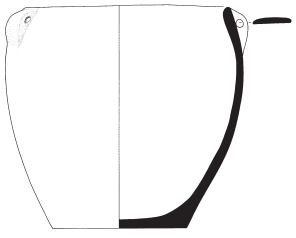

1703

1711

1723

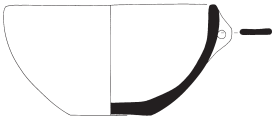

1729*

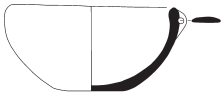

2181

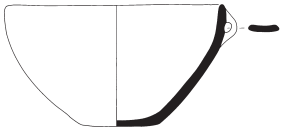

2191

ΤΥΠΟΣ 2: ΚΑΜΠΥΛΟΣ ΚΥΛΙΝΔΡΙΚΟΣ

Ρηχὸς (Ρ)

1507

1514

2062

Κλίμακα 1/5

ΠΙΝ. 84

ΣΚΥΦΟΙ

ΤΥΠΟΣ 2: ΚΑΜΠΥΛΟΣ ΚΥΛΙΝΔΡΙΚΟΣ (συνέχεια)

Μέσος (Μ)

1517

1519

1705

1707

1713

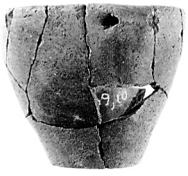

1741

Βαθὺς (Β)

1502

1503

1508

1509

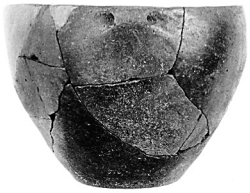

1515

1533

1535

1609

1700

1719

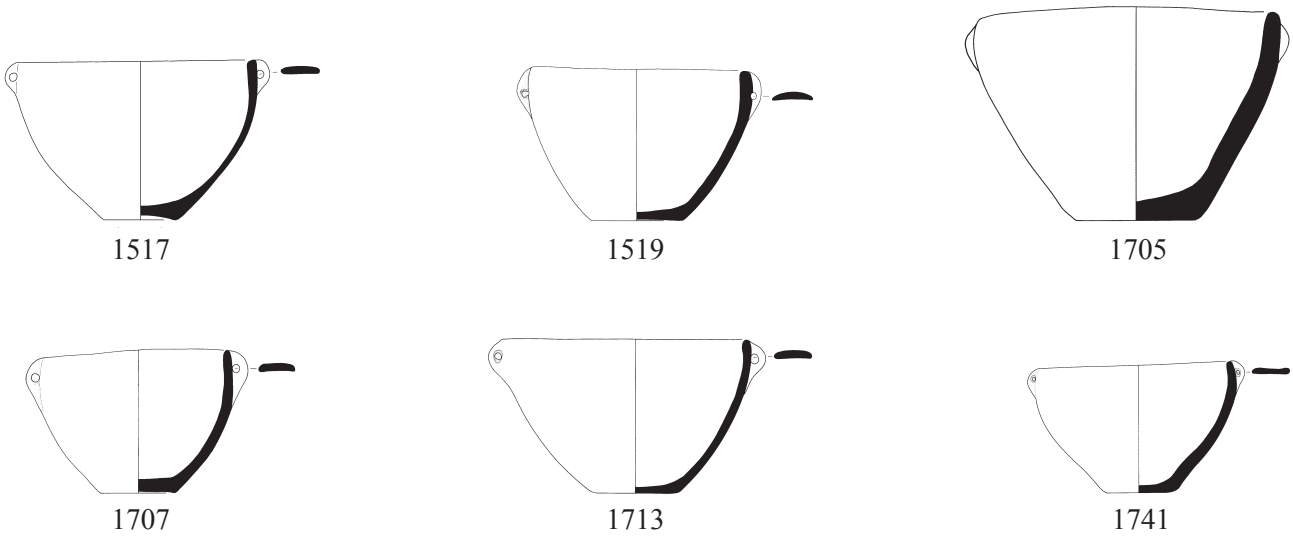

1722

Κλίμακα 1/5

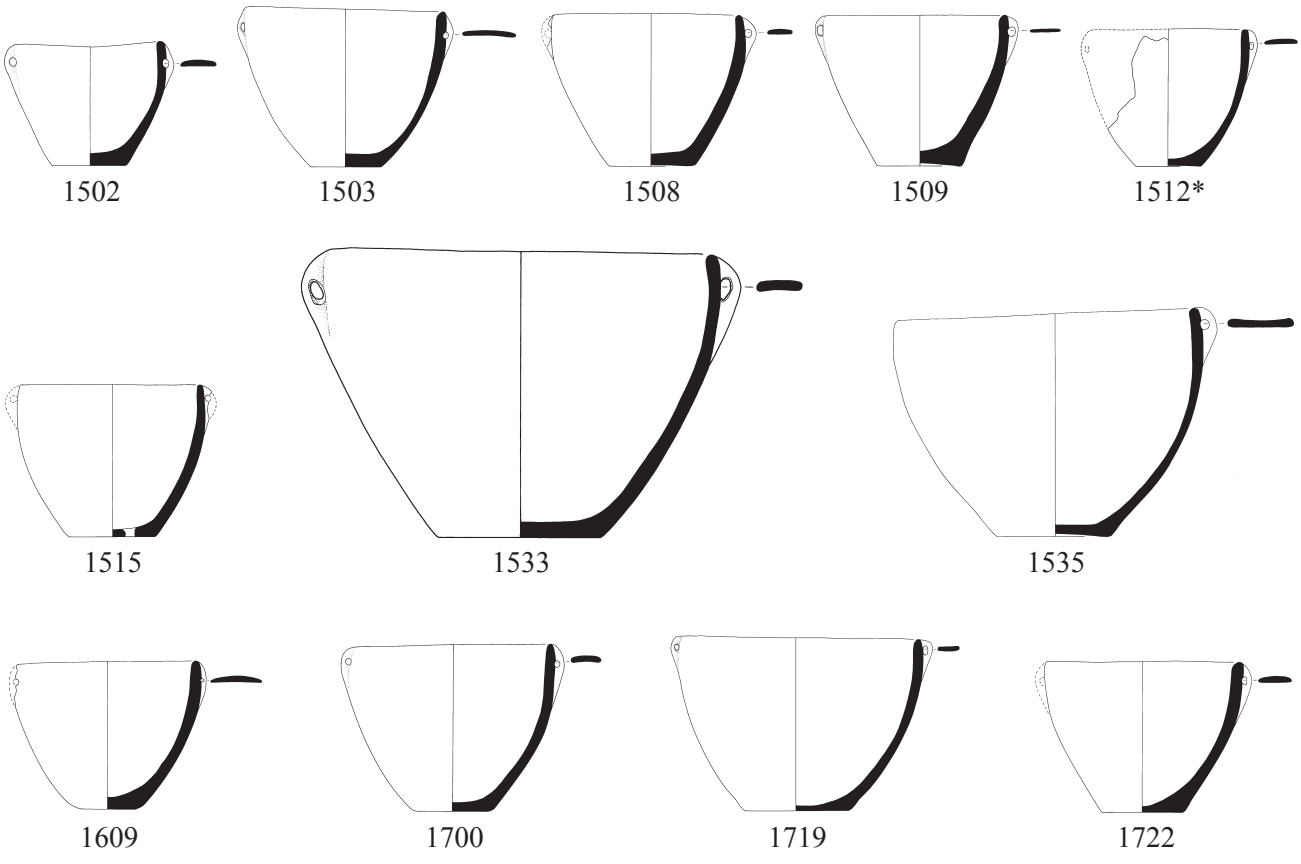
ΣΚΥΦΟΙ

ΤΥΠΟΣ 2: ΚΑΜΠΥΛΟΣ ΚΥΛΙΝΔΡΙΚΟΣ (συνέχεια)

Μέσος (Μ)

Βαθὺς (Β)

Κλίμακα 1/5

ΣΚΥΦΟΙ

ΤΥΠΟΣ 2: ΚΑΜΠΥΛΟΣ ΚΥΛΙΝΔΡΙΚΟΣ (συνέχεια)

Βαθὺς (Β)

1727

1728

1732

1739

1749

1764

Πολὺ βαθὺς (ΒΒ)

1520

1534

1610

1745

1750

1763

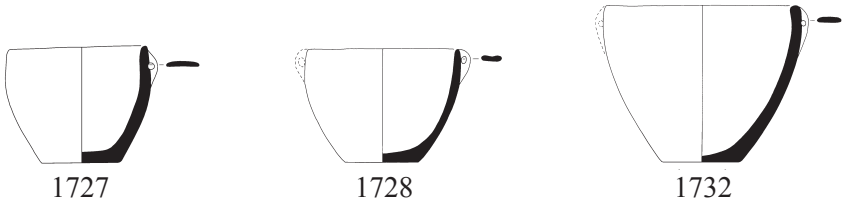

2064

Κλίμακα 1/5

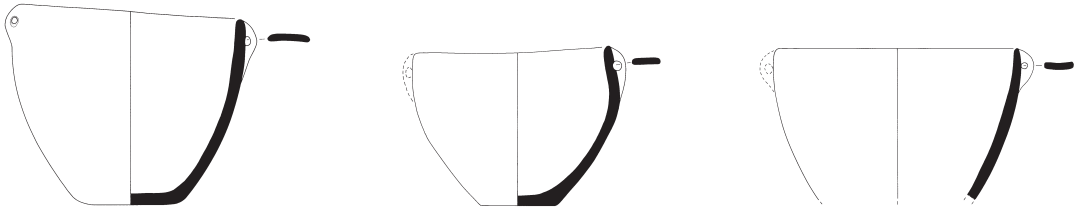
ΣΚΥΦΟΙ

ΤΥΠΟΣ 2: ΚΑΜΠΥΛΟΣ ΚΥΛΙΝΔΡΙΚΟΣ (συνέχεια)

Βαθὺς (Β)

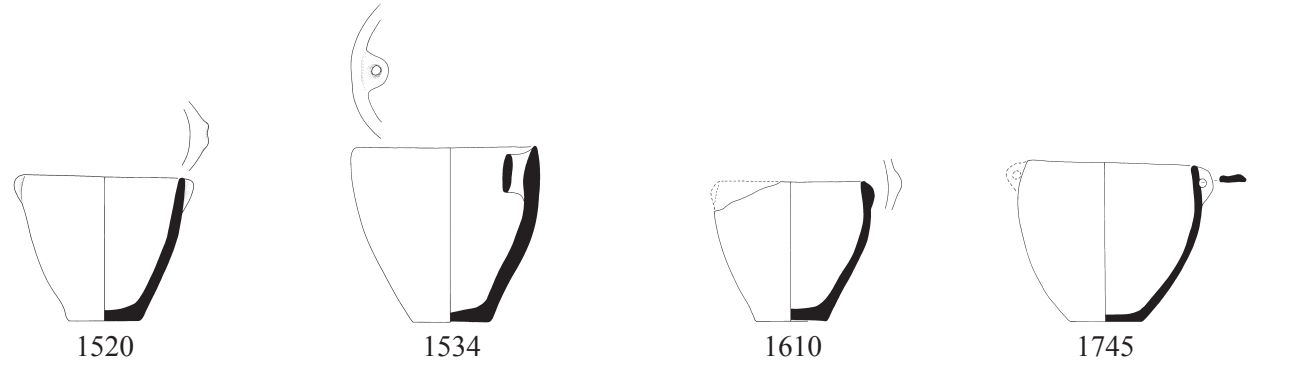

1727 1728 1732

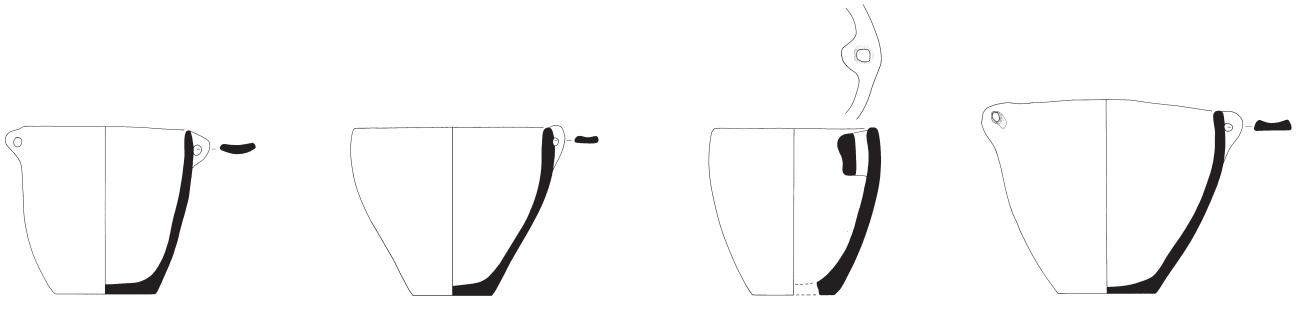

1739 1749 1764

Πολὺ βαθὺς (ΒΒ)

1520 1534 1610 1745

1750 1761* 1763 2064

Κλίμακα 1/5

ΠΙΝ. 88

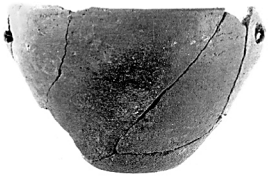
ΣΚΥΦΟΙ

ΤΥΠΟΣ 3: ΚΑΜΠΥΛΟΣ ΑΝΟΙΚΤΟΣ

Ρηχὸς (P) — Μέσος (M)

1518

1521

1696

Βαθὺς (B)

1694

1738*

1751

ΤΥΠΟΣ 4: ΕΓΧΑΡΑΚΤΟΣ

1712

2074

2078

2079

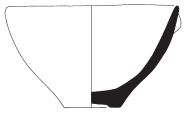
2081

Κλίμακα 1/5

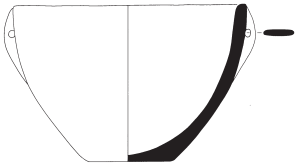
ΣΚΥΦΟΙ

ΤΥΠΟΣ 3: ΚΑΜΠΥΛΟΣ ΑΝΟΙΚΤΟΣ

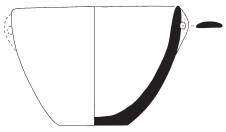
Ρηχὸς (Ρ) — Μέσος (Μ)

1518

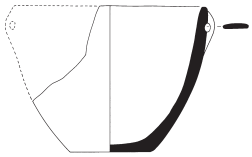

1521

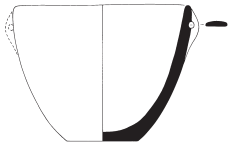

1696

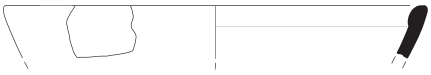
Βαθὺς (Β)

1694

1751

ΑΤ 328*

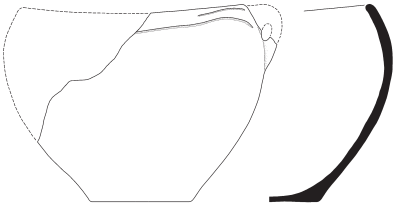

ΑΤ 329*

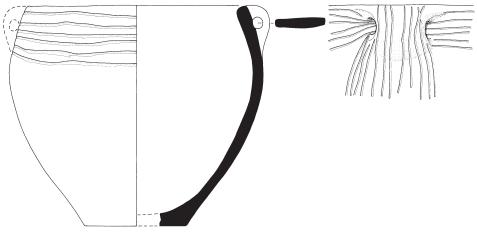

ΑΤ 990*

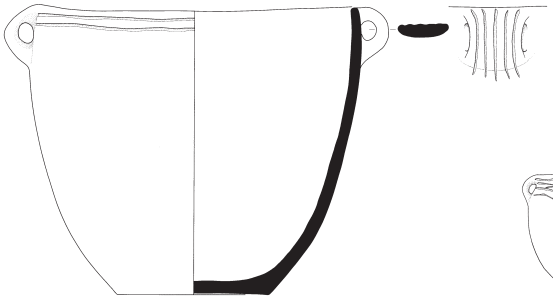
ΤΥΠΟΣ 4: ΕΓΧΑΡΑΚΤΟΣ

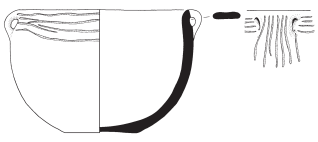
1712

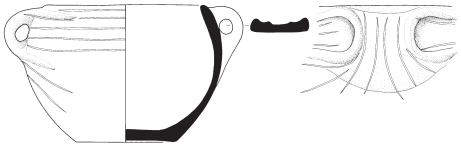
2074

2078

2079

2081

Κλίμακα 1/5

ΣΚΥΦΟΙ

ΤΥΠΟΣ 4: ΕΓΧΑΡΑΚΤΟΣ (συνέχεια)

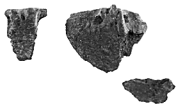
2089

2342

ΑΤ 31

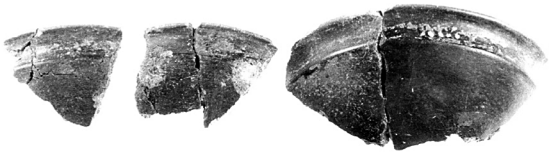
ΑΤ 244

ΤΥΠΟΣ 5: ΓΩΝΙΩΔΗΣ

1604

1613

1600

2197

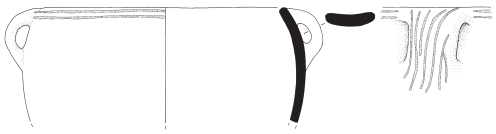

2337

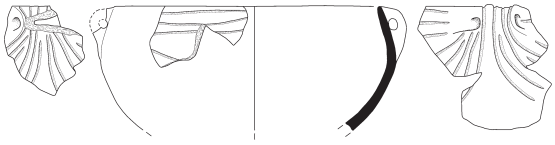
Κλίμακα 1/5

ΣΚΥΦΟΙ

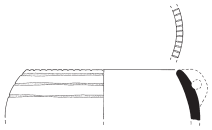
ΤΥΠΟΣ 4: ΕΓΧΑΡΑΚΤΟΣ (συνέχεια)

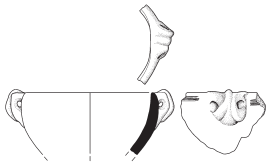
2089

2342

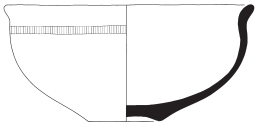

AT 31

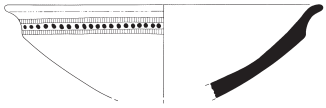

AT 244

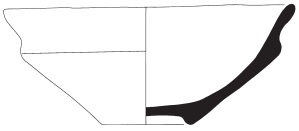
ΤΥΠΟΣ 5: ΓΩΝΙΩΔΗΣ

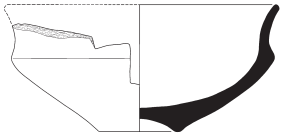
1604

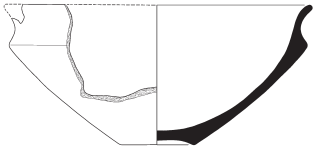
1613

1600

2197

2337

Κλίμακα 1/5

ΠΙΝ. 92

ΣΚΥΦΟΙ

ΤΥΠΟΣ 6: ΚΩΝΙΚΟΣ

1555

1569

1706

1716

1717

1718

1734

1735

1736

1737

2175

2178

ΤΥΠΟΣ 7: ΜΕ ΠΟΔΙ

2087

2088

Χείλη

ΑΤ 7*

ΑΤ 9*

ΑΤ 24*

ΑΤ 8*

ΑΤ 10*

ΑΤ 26*

ΑΤ 23*

ΑΤ 27*

ΑΤ 11*

ΑΤ 18*

ΑΤ 28*

ΑΤ 22*

ΑΤ 19*

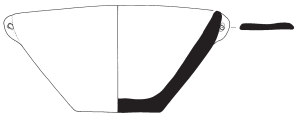

ΑΤ 29*

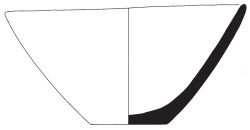
Κλίμακα 1/5

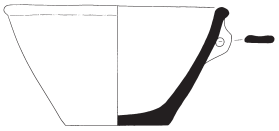
Κλίμακα 1/2

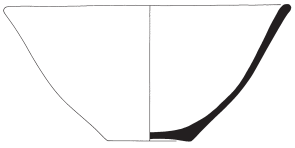
ΣΚΥΦΟΙ

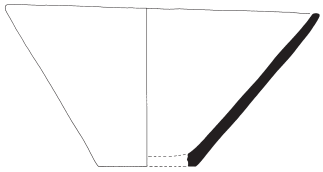
ΤΥΠΟΣ 6: ΚΩΝΙΚΟΣ

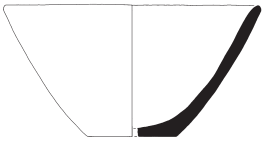

1555

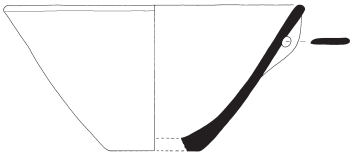

1569

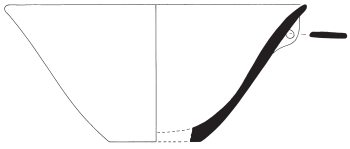

1706

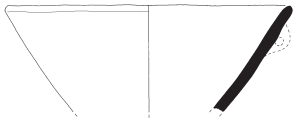

1716

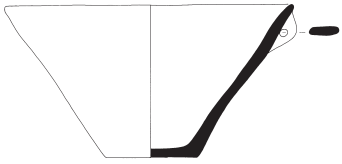

1717

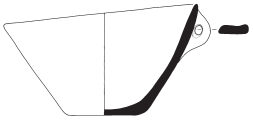

1718

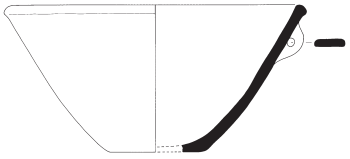

1734

1735

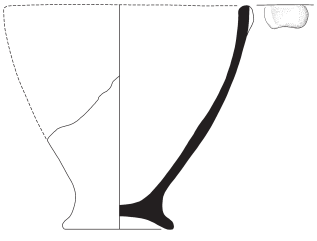

1736

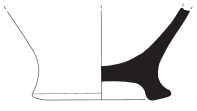

1737

2175

2178

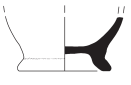
ΤΥΠΟΣ 7: ΜΕ ΠΟΔΙ

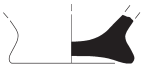

2087

2088

AT 3*

AT 4*

AT 59*

AT 61*

Κλίμακα 1/5

Σκυφοι Ογκωδεις

ΤΥΠΟΣ 1: ΑΠΙΟΣΧΗΜΟΣ

2179*

2299

2415

2772

ΤΥΠΟΣ 2: ΚΑΜΠΥΛΟΣ

1758

1780

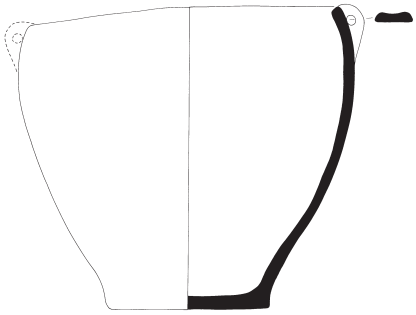

1802

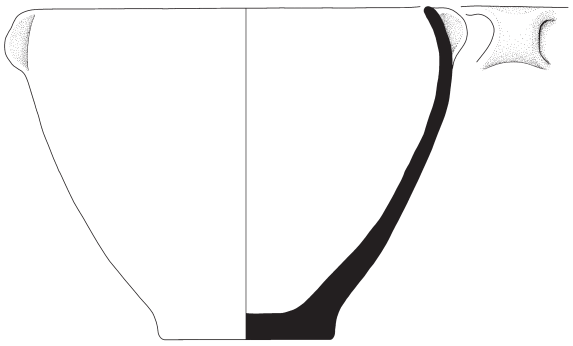
Κλίμακα 1/5

Σκυφοι Ογκωδεις

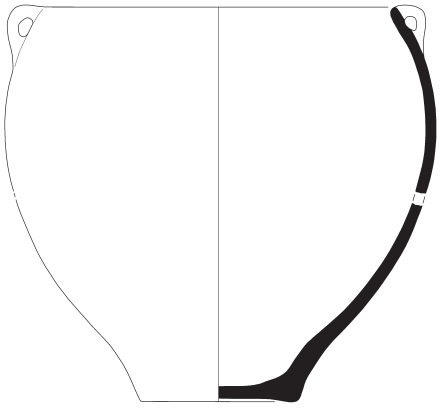
ΤΥΠΟΣ 1: ΑΠΙΟΣΧΗΜΟΣ

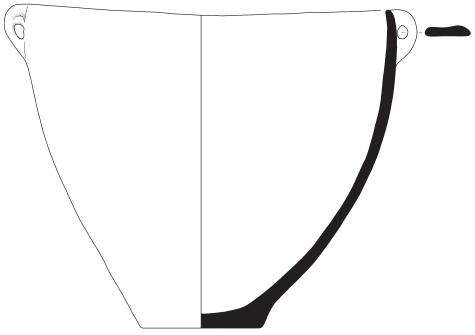
2299

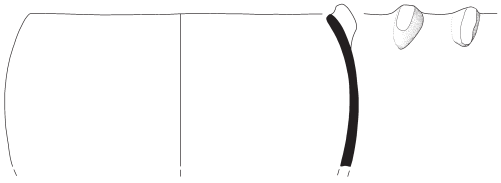
2415

2682*

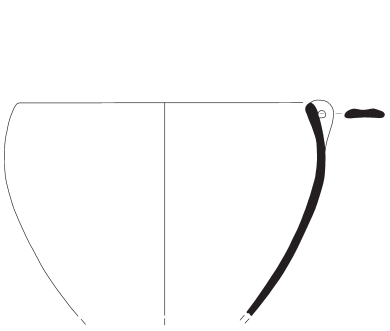

2772

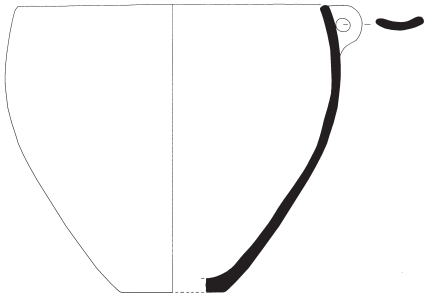

2853*

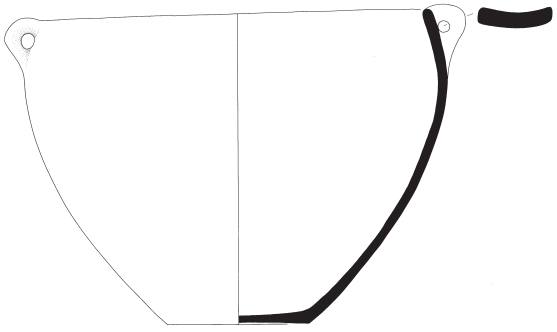
ΤΥΠΟΣ 2: ΚΑΜΠΥΛΟΣ

1758

1780

1802

Κλίμακα 1/5

Σκυφοι Ογκωδεις

ΤΥΠΟΣ 2: ΚΑΜΠΥΛΟΣ (συνέχεια)

2301

2395

2556

2615

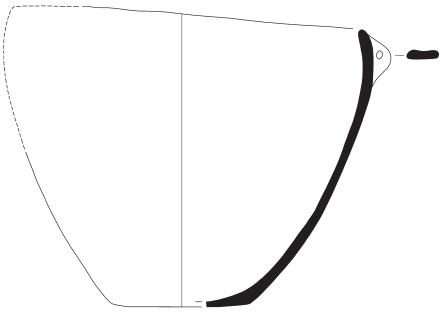

2851

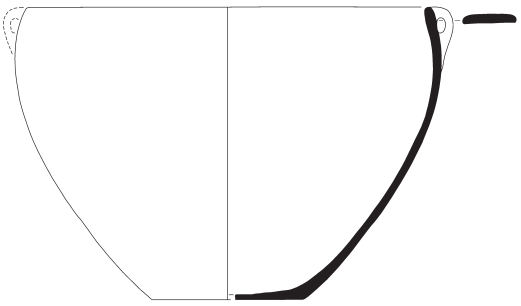
Κλίμακα 1/5

Σκυφοι Ογκωδεις

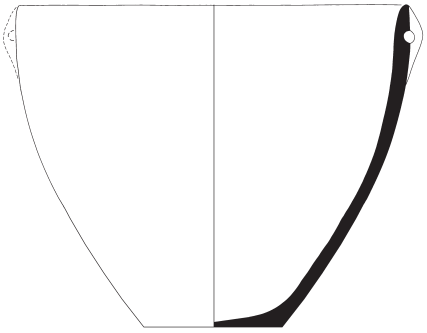
ΤΥΠΟΣ 2: ΚΑΜΠΥΛΟΣ (συνέχεια)

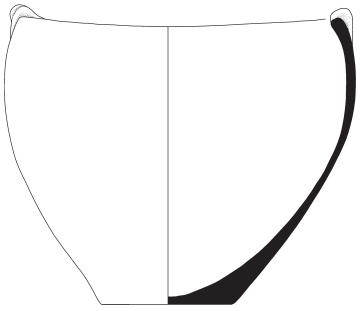
2301

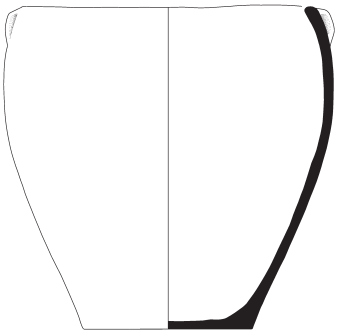
2395

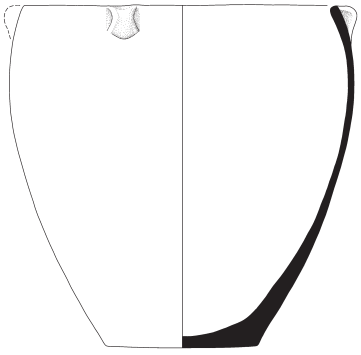
2556

2615

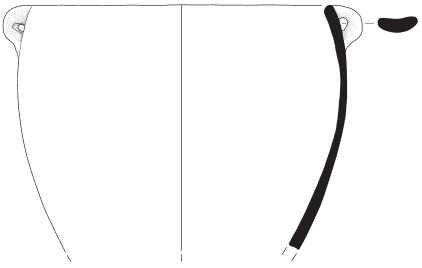
2616*

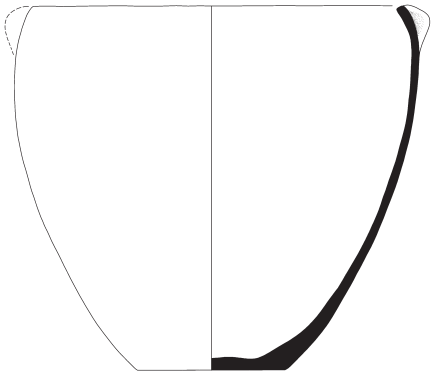
2781*

2849*

2850*

2851

Κλίμακα 1/5

ΣΦΑΙΡΙΚΑ

ΤΥΠΟΣ 1: ΠΙΕΣΜΕΝΟΣ ΣΦΑΙΡΙΚΟΣ

1564

1803

1805

1806

1807

1810

1811

1814

1903

2075

2117

2132

2133

2135

2136

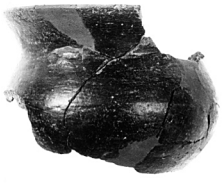

2138*

2141

2142

2146

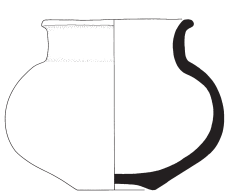

2147

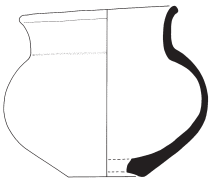

2347

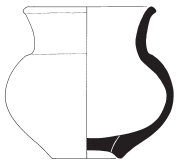
Κλίμακα 1/5

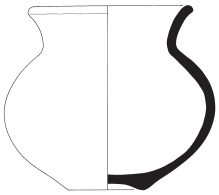
ΣΦΑΙΡΙΚΑ

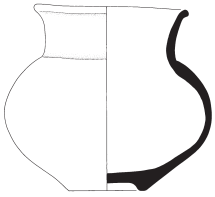
ΤΥΠΟΣ 1: ΠΙΕΣΜΕΝΟΣ ΣΦΑΙΡΙΚΟΣ

1564

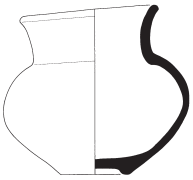

1803

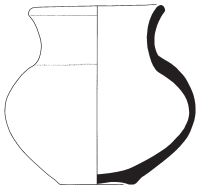

1805

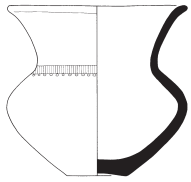

1806

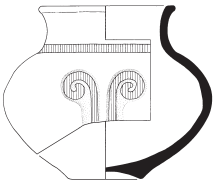

1807

1810

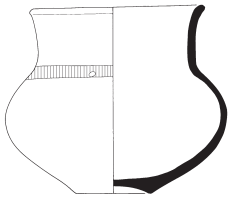

1811

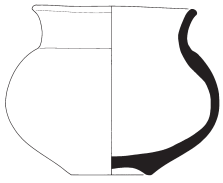

1814

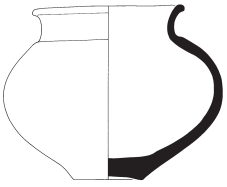

1903

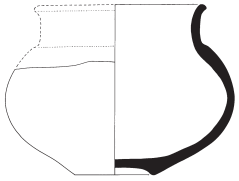

2075

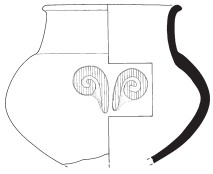

2117

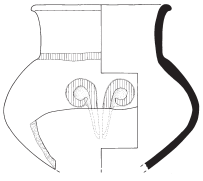

2132

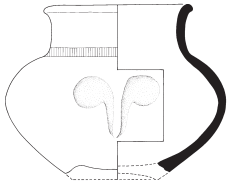

2133

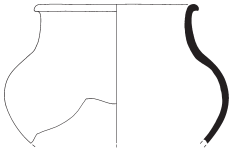

2135

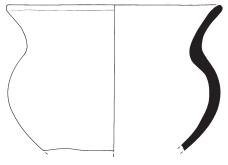

2136

2141

2142

2146

2147

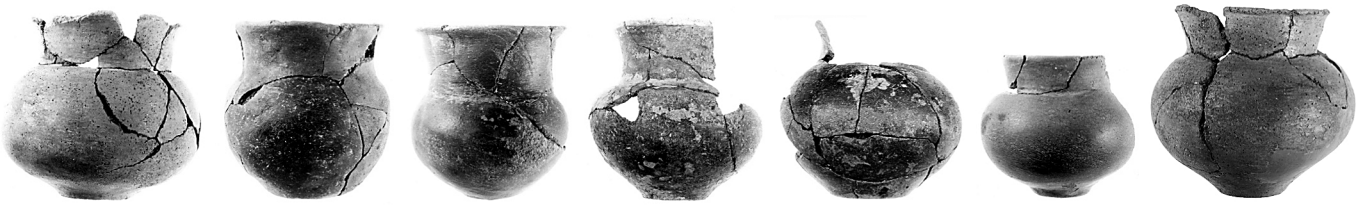

2347

Κλίμακα 1/5

ΠΙΝ. 100

ΣΦΑΙΡΙΚΑ

ΤΥΠΟΣ 2: ΣΦΑΙΡΙΚΟΣ

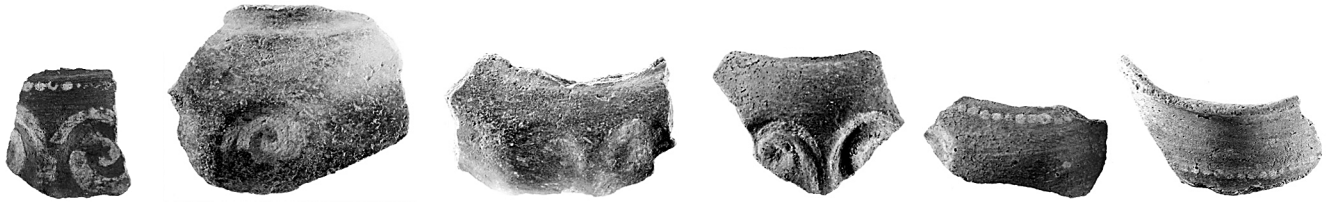
1575 1695 1697 1698 1813 1925 2120

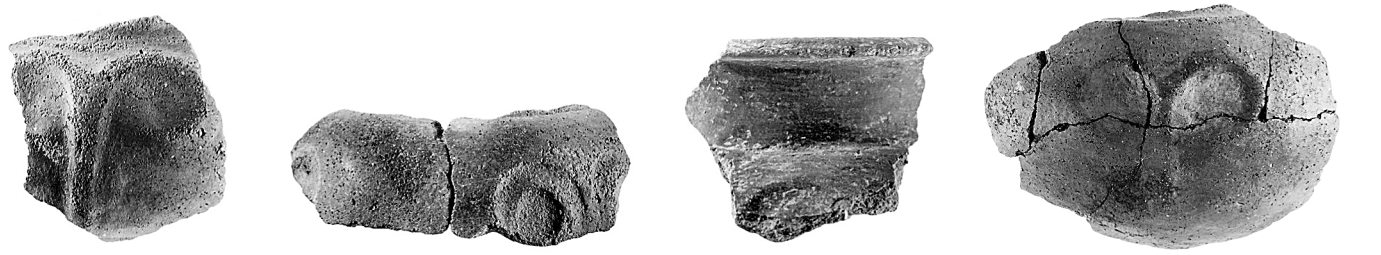
2121 2122 2137 2140 2145

Κλίμακα 1/5

Όστρακα

ΑΤ 227* ΑΤ 229* ΑΤ 230* ΑΤ 231* ΑΤ 232* ΑΤ 233*

ΑΤ 234* ΑΤ 235* ΑΤ 236* ΑΤ 252*

ΑΤ 258* ΑΤ 260*

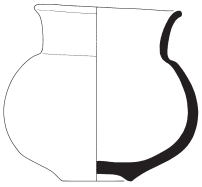
ΑΤ 256* ΑΤ 257*

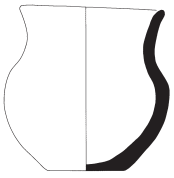
ΑΤ 288*

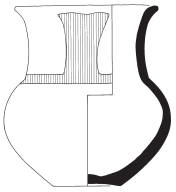
Κλίμακα 1/2

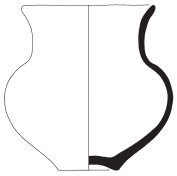
ΣΦΑΙΡΙΚΑ

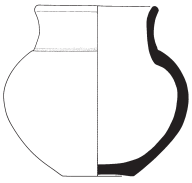
ΤΥΠΟΣ 2: ΣΦΑΙΡΙΚΟΣ

1575

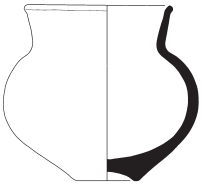

1695

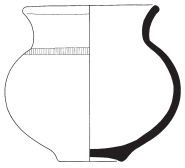

1697

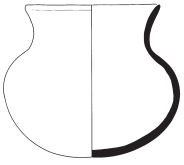

1698

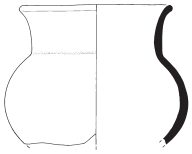

1813

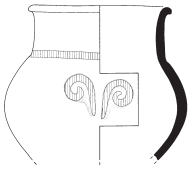

1925

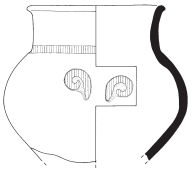

2120

2121

2122

2137

2140

2145

Σφαιρικα

ΤΥΠΟΣ 3: ΚΩΝΙΚΟΣ

1590

1625

1812

1907

2144

2149

2150

2151

Σφαιρικα Τριωτα

ΤΥΠΟΣ 1: ΣΩΛΗΝΩΤΕΣ ΛΑΒΕΣ

1804

1897

2134

2139

2152

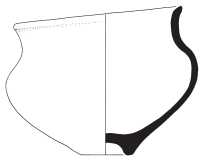

2193

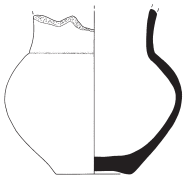

2418*

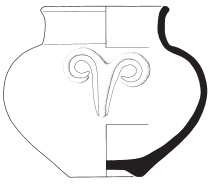
Κλίμακα 1/5

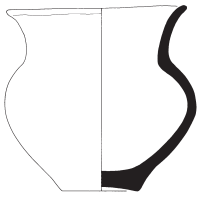
Σφαιρικα

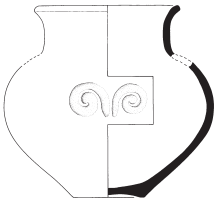
ΤΥΠΟΣ 3: ΚΩΝΙΚΟΣ

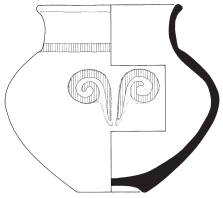

1590

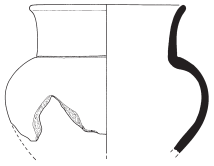

1625

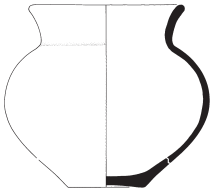

1812

1907

2144

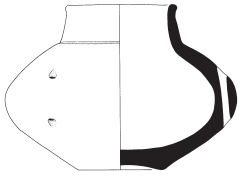

2149

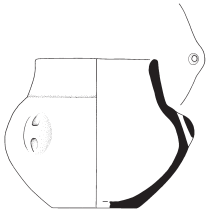

2150

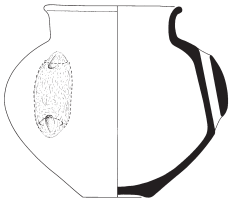

2151

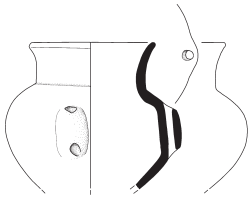
Σφαιρικα Τριωτα

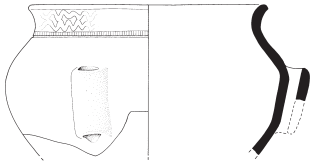
ΤΥΠΟΣ 1: ΣΩΛΗΝΩΤΕΣ ΛΑΒΕΣ

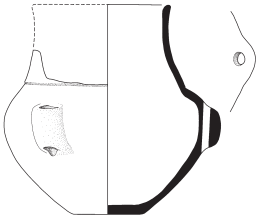

1804

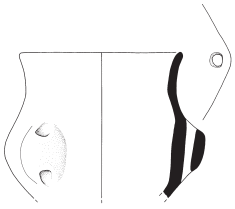

1897

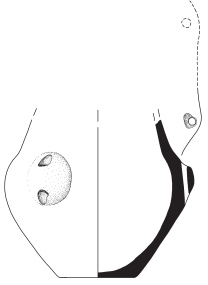

2134

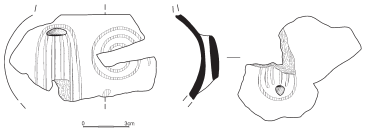

2139

2152

2193

2486*

2681*

ΑΤ 241*

Κλίμακα 1/5

Σφαιρικα Τριωτα

ΤΥΠΟΣ 2: ΔΙΣΚΟΕΙΔΕΙΣ ΛΑΒΕΣ

1867

1896

1911

2091

2143

2153

2346*

2416

2423

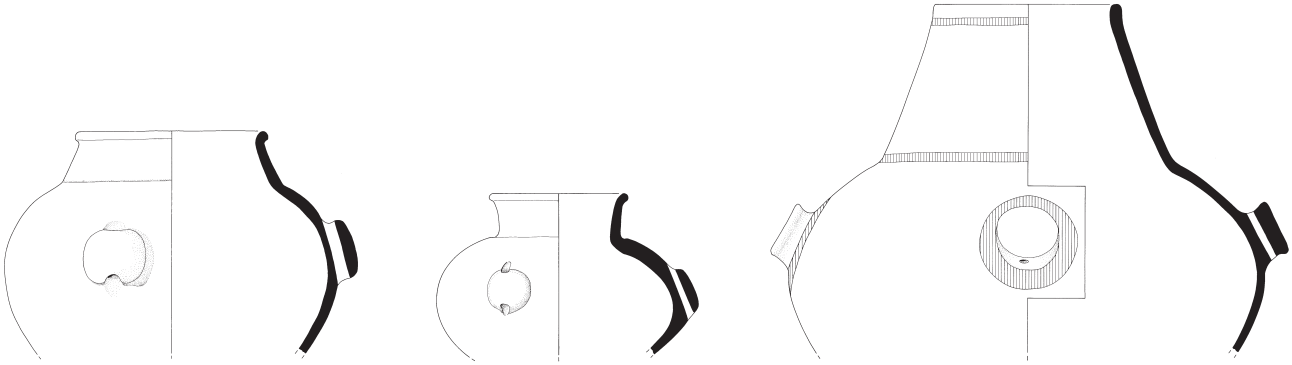

2445

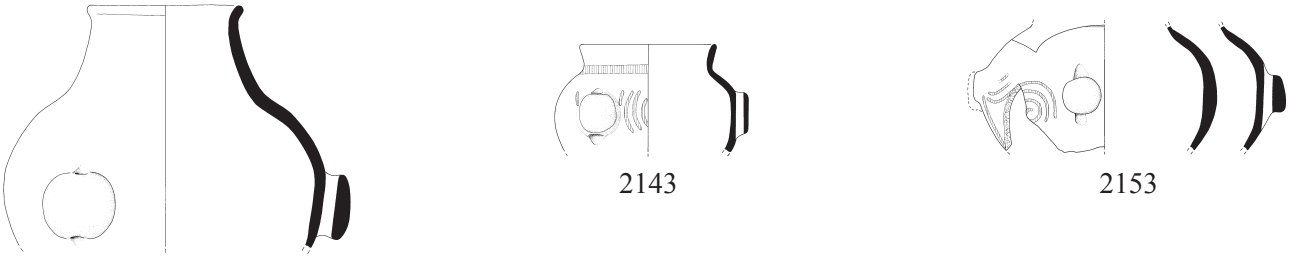
Κλίμακα 1/5

Σφαιρικα Τριωτα

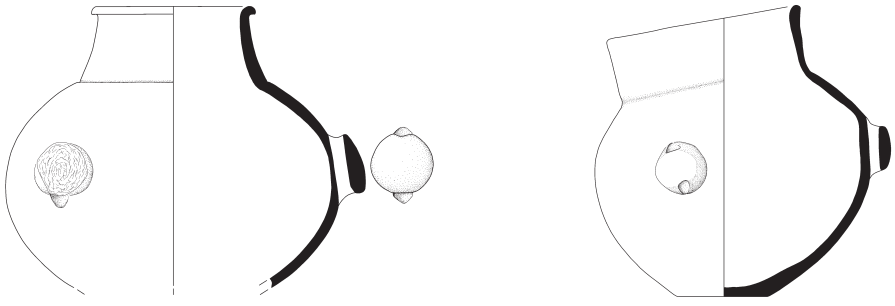
ΤΥΠΟΣ 2: ΔΙΣΚΟΕΙΔΕΙΣ ΛΑΒΕΣ

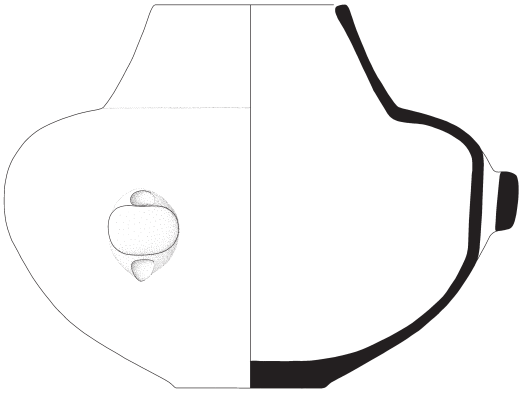
1867 1896 1911

2091 2143 2153

2416 2423

2445

Κλίμακα 1/5

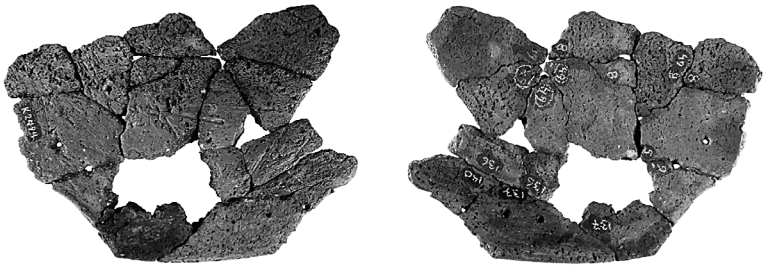
ΠΙΝ. 106

Χονδροειδη Σκευη

ΤΥΠΟΣ 1: ΕΠΙΠΕΔΑ

1971

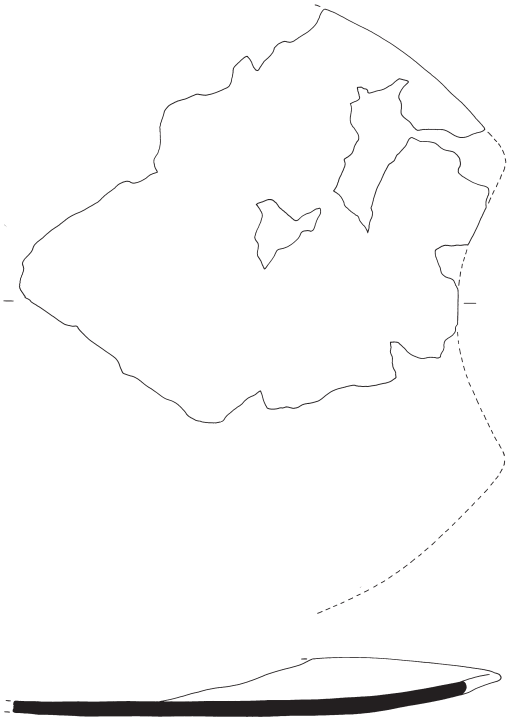

2494

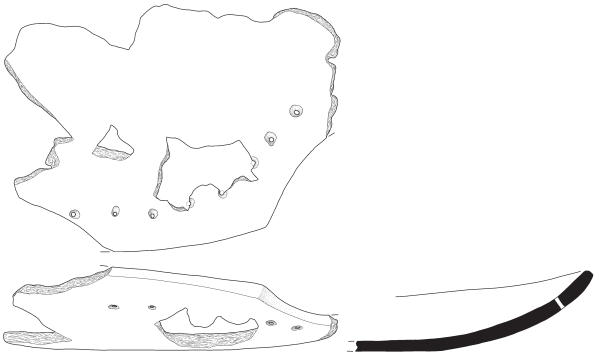
Κλίμακα 1/5

Χονδροειδη Σκευη

ΤΥΠΟΣ 1: ΕΠΙΠΕΔΑ

1971

2494

Κλίμακα 1/5

Χονδροειδη Σκευη

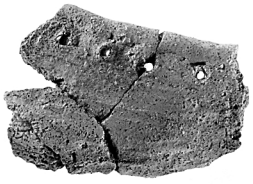
ΤΥΠΟΣ 2: ΧΑΜΗΛΑ ΑΣΥΜΜΕΤΡΑ

1782

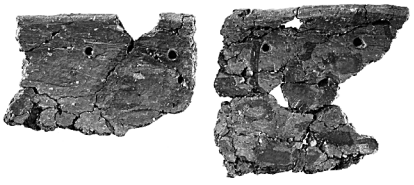
2082

2083

2084*

2085*

2482

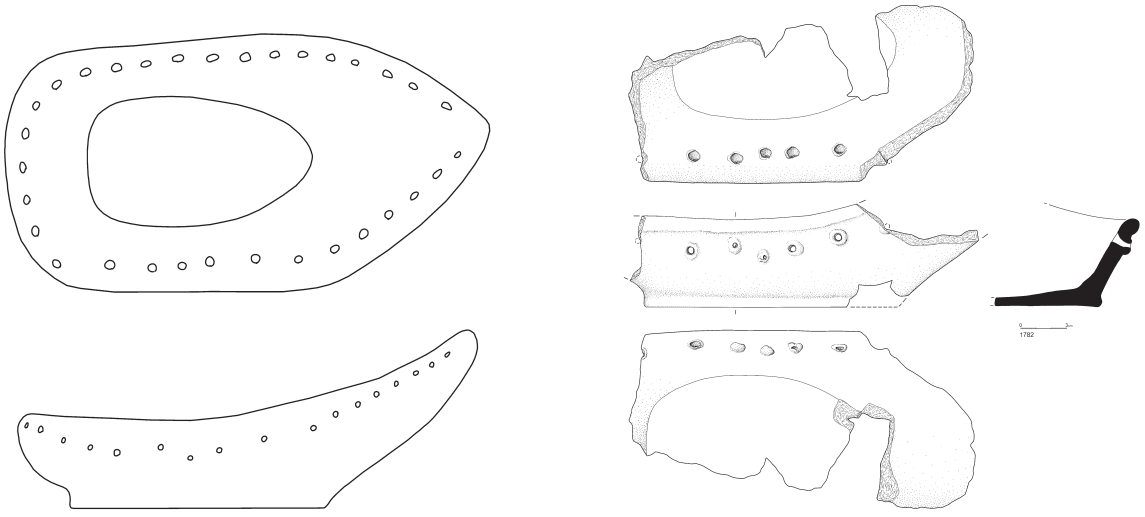

2495*

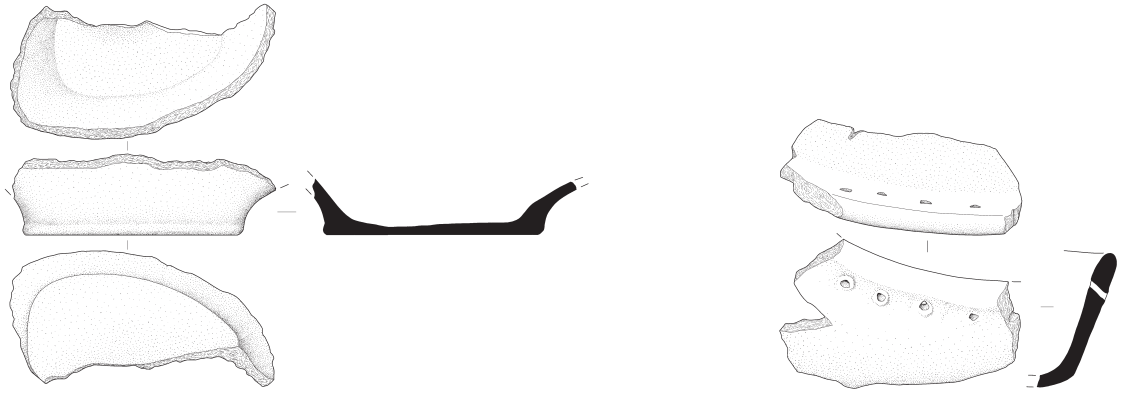
Κλίμακα 1/5

Χονδροειδη Σκευη

ΤΥΠΟΣ 2: ΧΑΜΗΛΑ ΑΣΥΜΜΕΤΡΑ

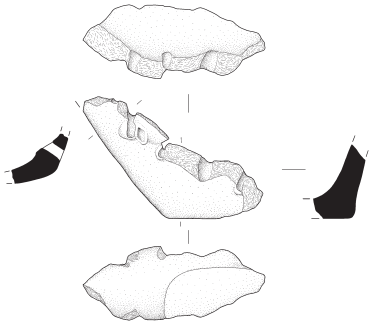

1782

2082

2083

2482

Κλίμακα 1/5

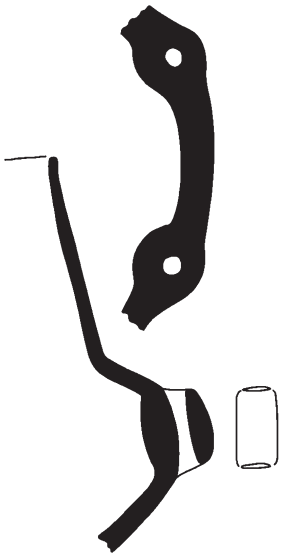
Λαβες

ΣΩΛΗΝΩΤΕΣ ΑΜΦΟΡΙΣΚΩΝ

Ἁπλὴ

Βυθισμένη

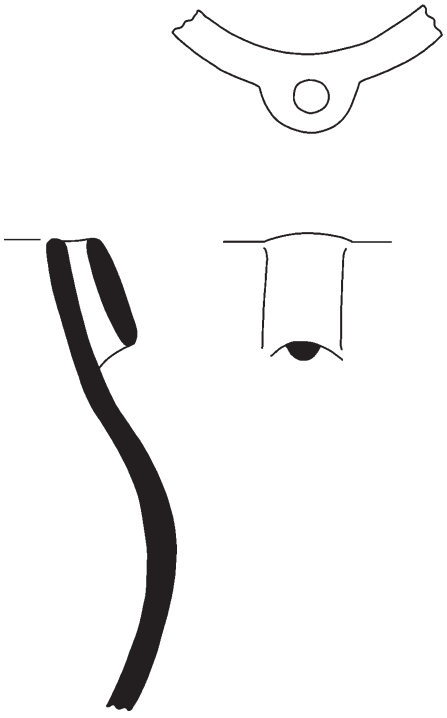

Ἐνσωματωμένη

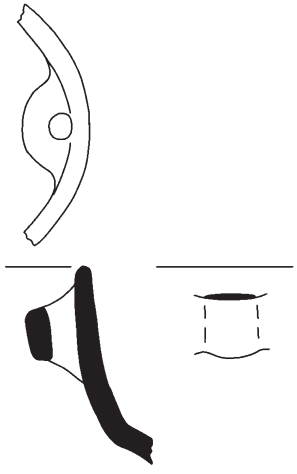

ΣΩΛΗΝΩΤΕΣ ΠΙΘΟΣΧΗΜΩΝ

Κοινὴ

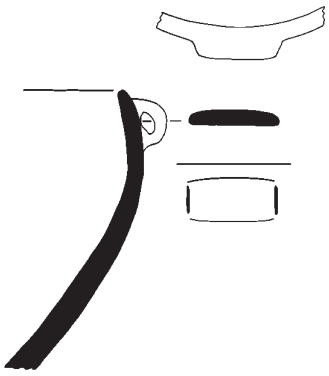
Ἐσωτερικὴ

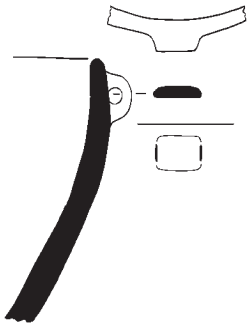
Λαβες

ΣΩΛΗΝΩΤΕΣ ΣΚΥΦΩΝ

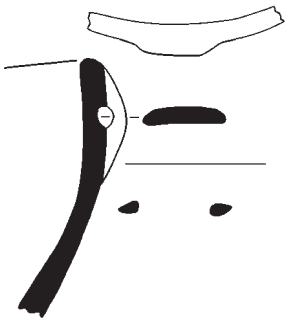
Πλατειὰ

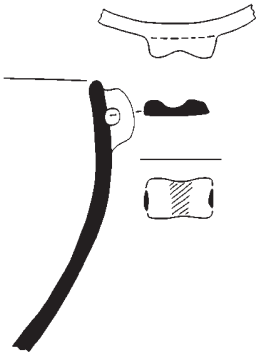
Βραχεία

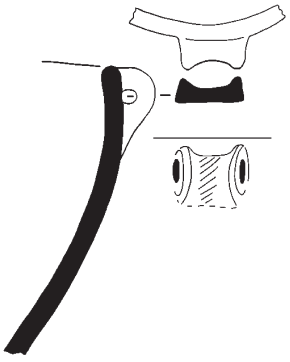
Ἐνσωματωμένη

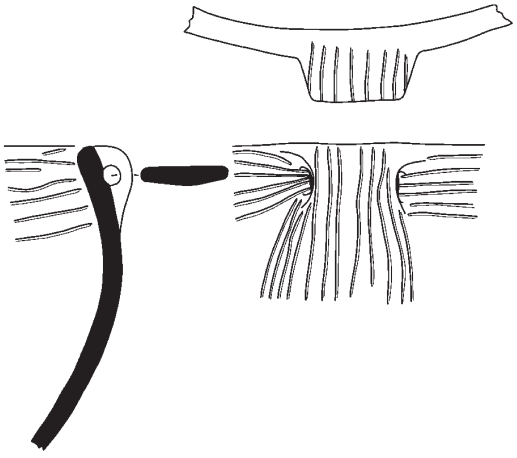
Αὐλακωτὴ

Ἀνασηκωμένα ἄκρα

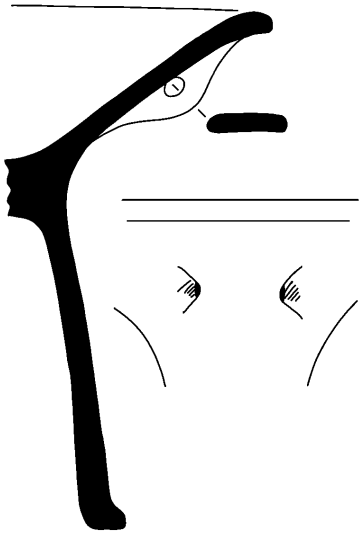

Ἐγχάρακτη

ΣΩΛΗΝΩΤΗ ΚΑΡΠΟΔΟΧΕΙΩΝ

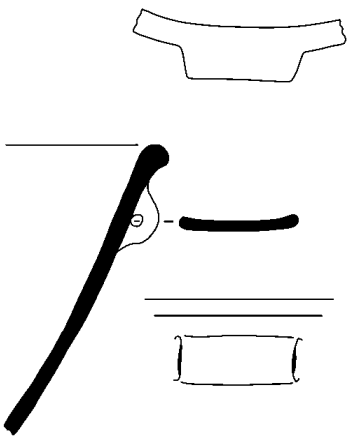
Ἁπλὴ

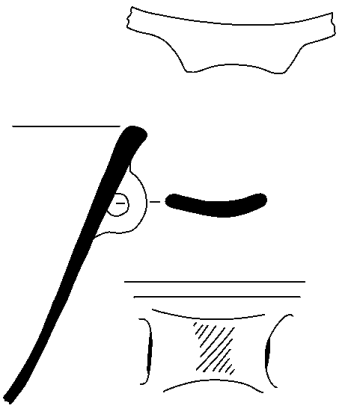
Λαβες

ΚΥΛΙΝΔΡΙΚΕΣ

Κοινὴ

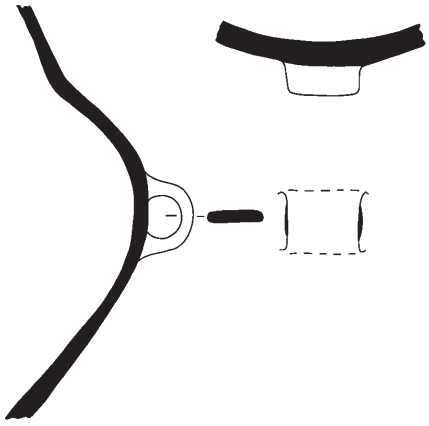

Αὐλακωτὴ

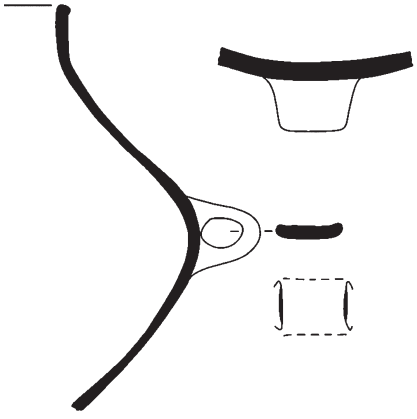

ΤΑΙΝΙΩΤΕΣ

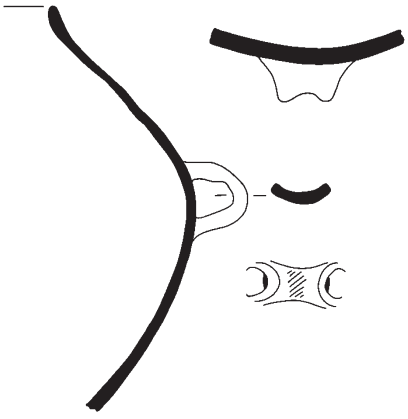
Ἡμικυκλικὴ

Ἐλλειπτικὴ

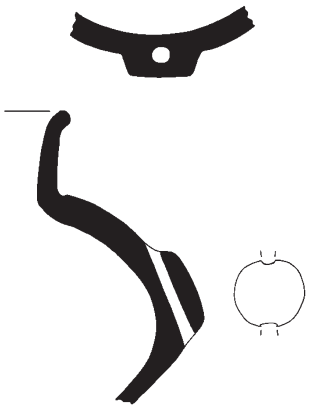
Ἐλλειπτικὴ αὐλακωτὴ

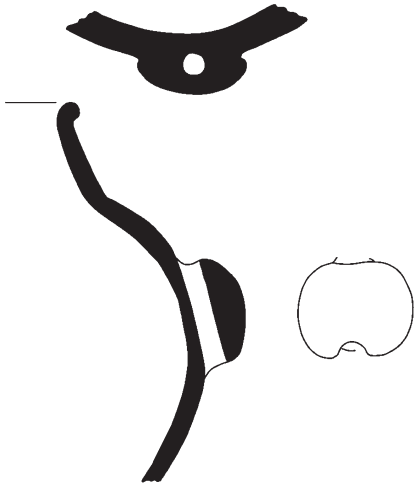
Λαβες

ΔΙΣΚΟΕΙΔΕΙΣ

Ράχη ἐπίπεδη

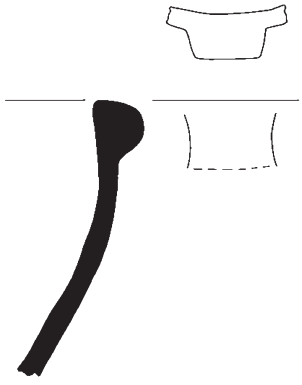

Ράχη κυρτὴ

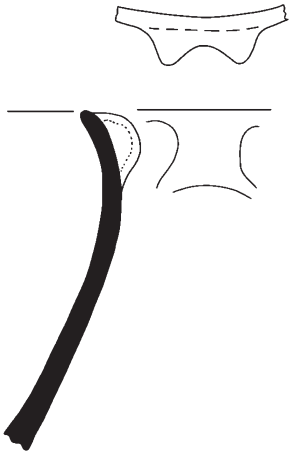

ΨΕΥΔΟΛΑΒΕΣ

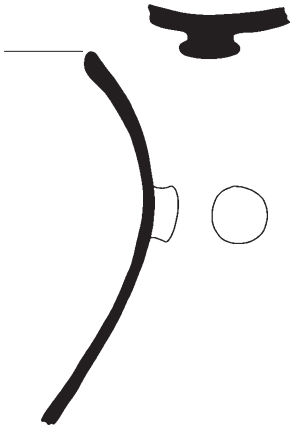
Ἁπλὴ

Ἀνασηκωμένα ἄκρα

Ὀγκώδης δισκοειδὴς

Ειδωλια

Α΄ ὄψη

Β΄ ὄψη

Πλάγιες ὄψεις

2500

Λ 658

Κλίμακα 1/2

Κοσμηματα

Περίαπτο

Ἔλασμα

Δ 783

Δ 784

Κλίμακα 1/1

Σφραγιδα

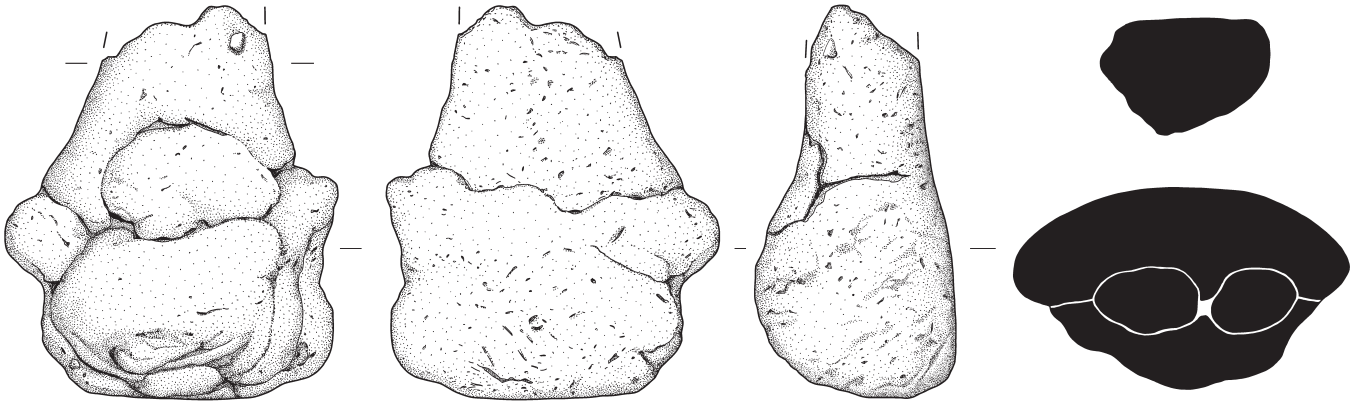

2497

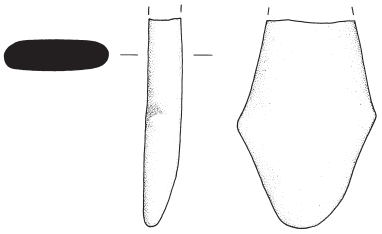
Κλίμακα 1/2

ΕΙΔΩΛΙΑ

Α΄ ὄψη | Β΄ ὄψη | Πλάγια ὄψη | Τομὲς

2500

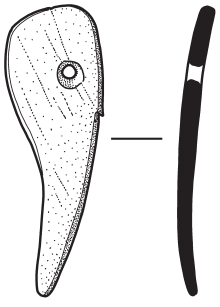

Λ 658

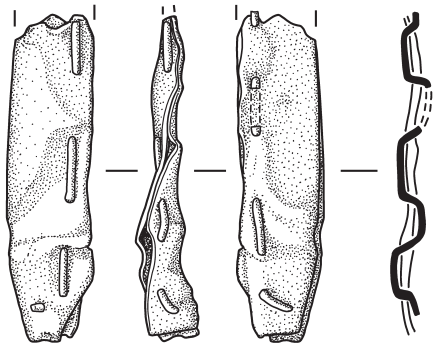
Κλίμακα 1/2

ΚΟΣΜΗΜΑΤΑ

Περίαπτο | Ἔλασμα

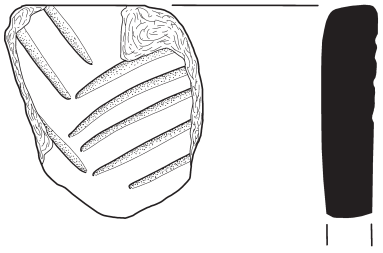
Δ 783

Δ 784

Κλίμακα 1/1

ΣΦΡΑΓΙΔΑ

2497

Κλίμακα 1/2

Εργαλεια Λιθινα

Λ 659

Λ 660 Λ 661 Λ 662*

Λ 663*

Λ 665

Λ 666

Λ 668

Κλίμακα 1/2

Εργαλεια Κεραμεικα

639*

629*

655*

675*

696*

821*

839*

852*

856*

824*

827*

828*

848*

899*

1069*

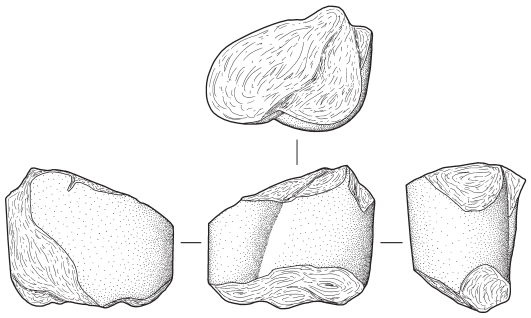
Γλωσσοειδὲς

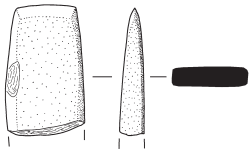
2498*

Κλίμακα 1/4

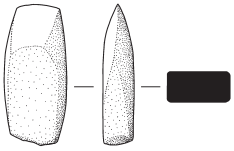
Εργαλεια Λιθινα

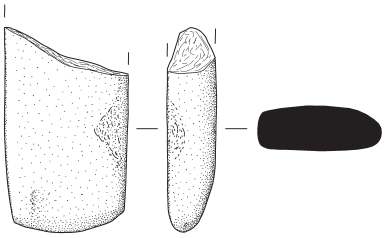
Λ 659

Λ 665

Λ 666

Λ 668

Κλίμακα 1/2

Ημιτομα

Δ 717*

Δ 718*

Δ 725*

Κλίμακα 1/2

Οστρεα

GENUS CHARONIA / TRITON

όμάδα 39,1*

όμάδα 136*

ομάδα 155, 153*

όμάδα 39,9*

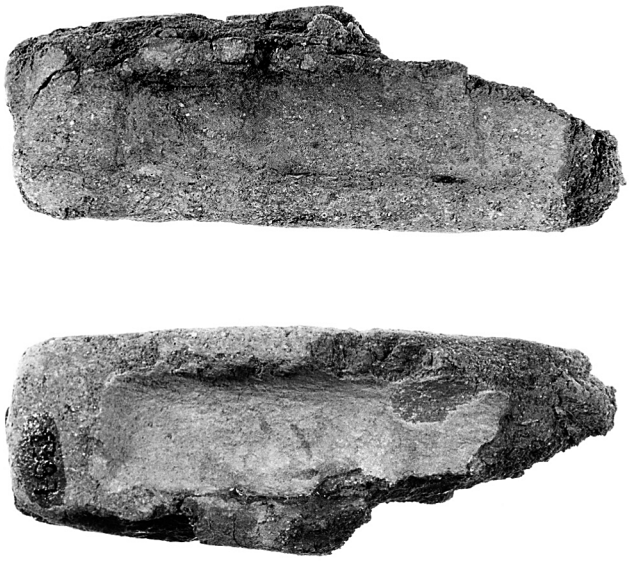
SPONDYLUS

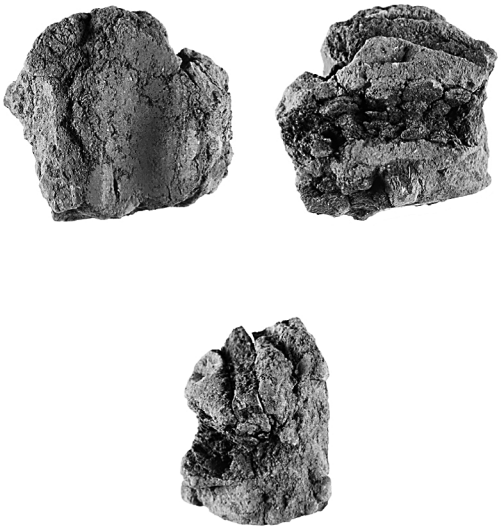
όμάδα 165*

Κλίμακα 1/3

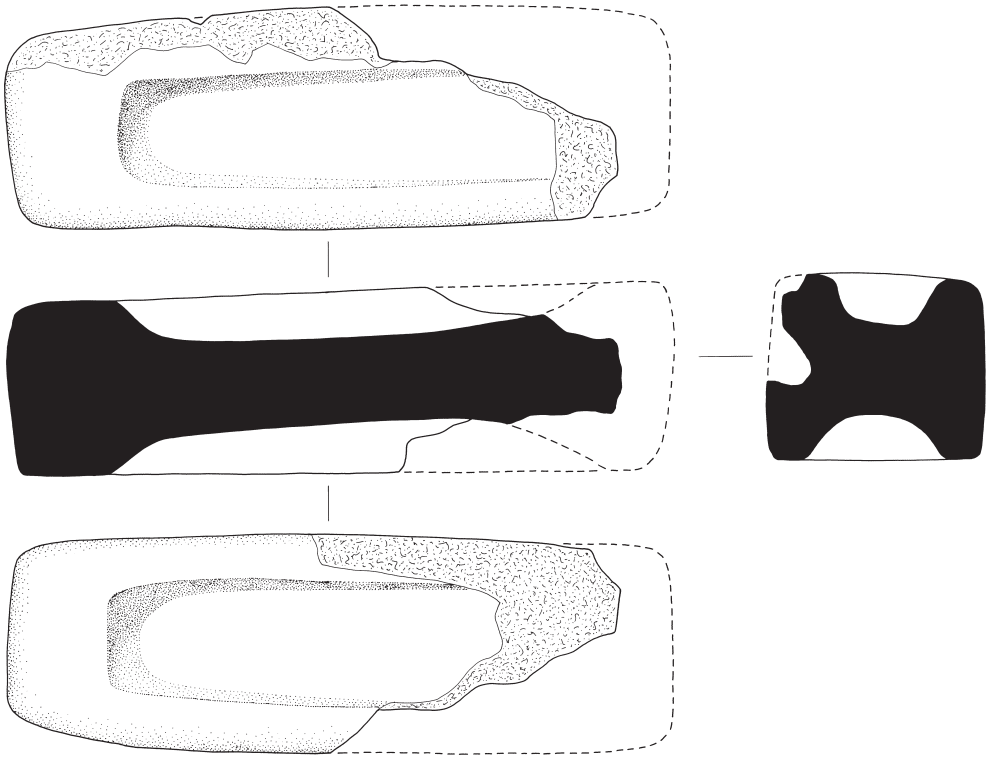
Μητρες

1887

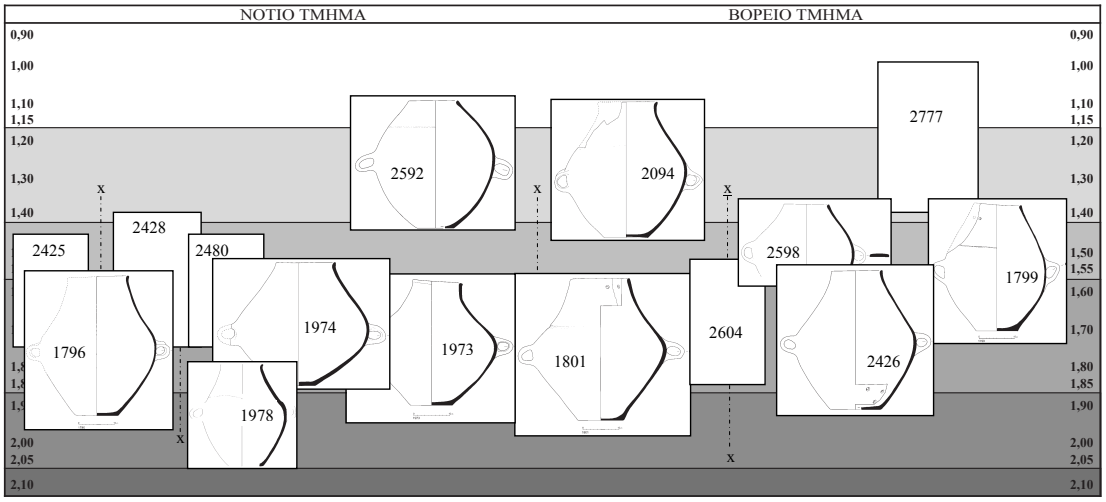
2501*

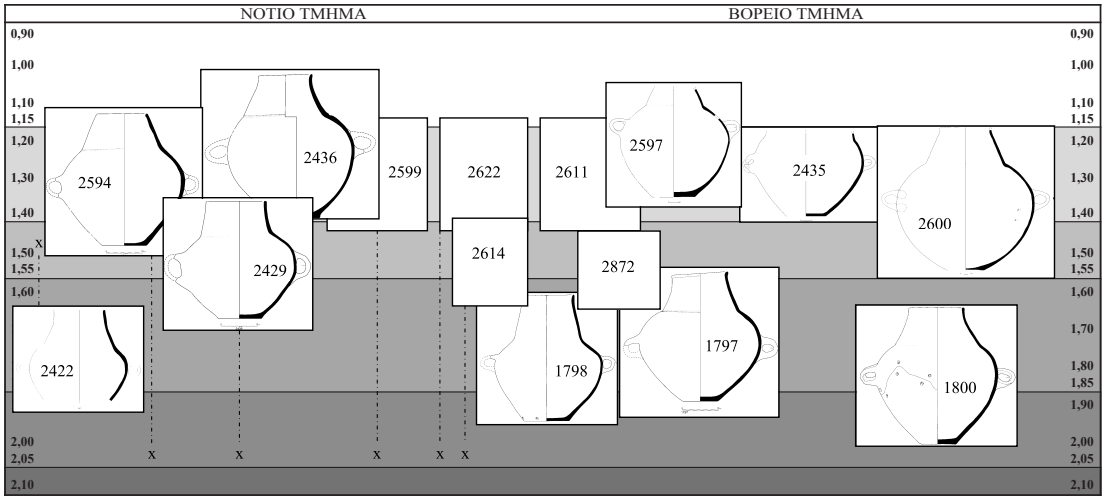
1887

Κλίμακα 1/2

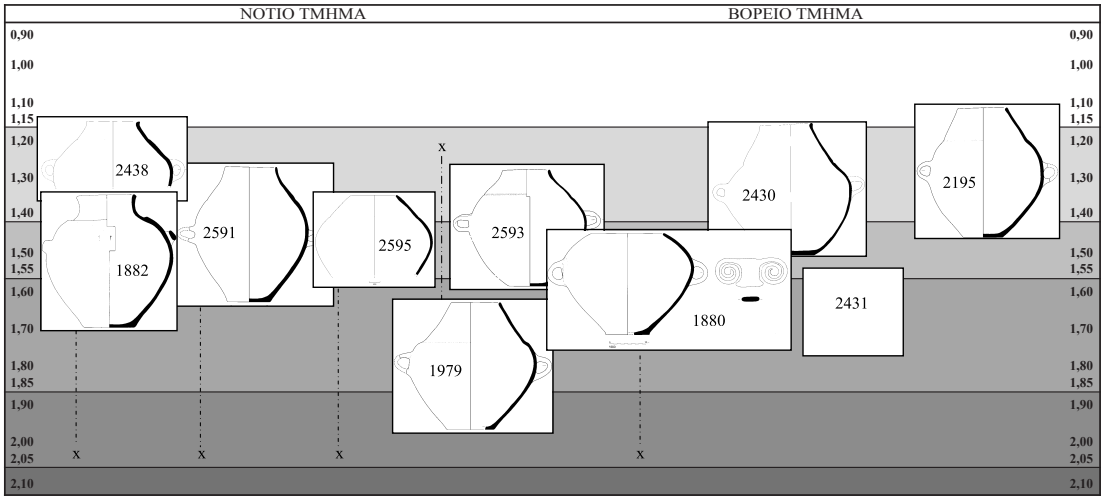
Ἀμφορεῖς, τύπος 1

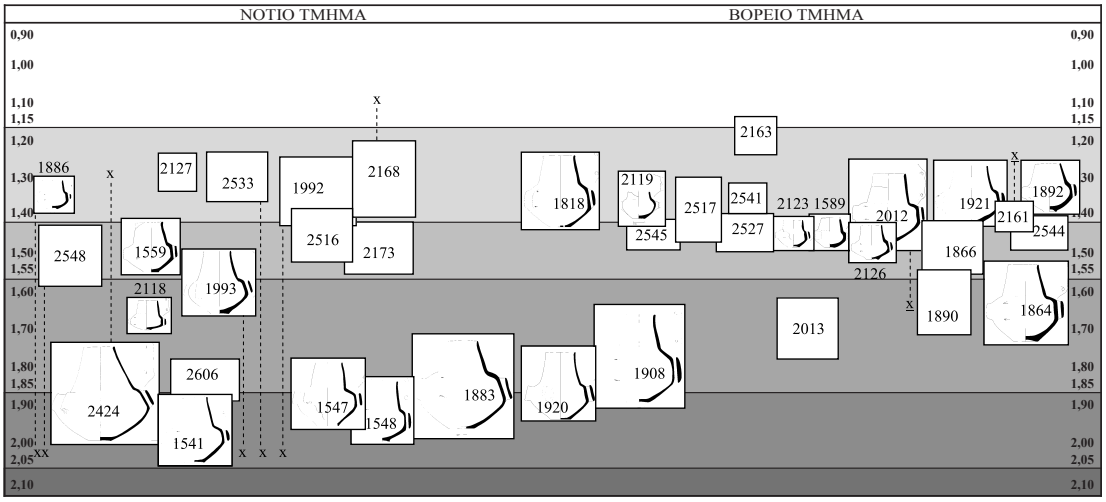
Ἀμφορεῖς, τύπος 2

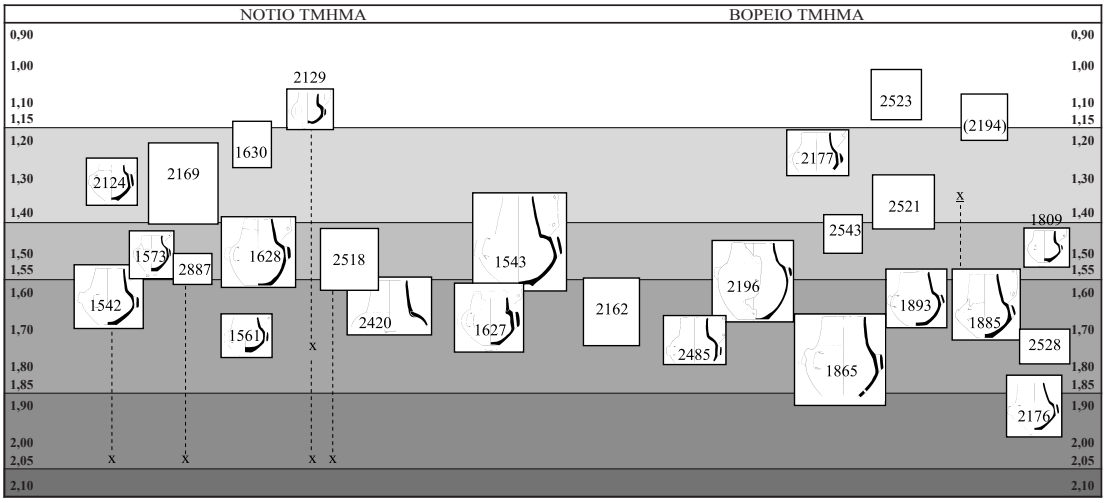
Ἀμφορεῖς, τύπος 3, ἰδιότυποι καὶ μερικῶς σωζόμενοι

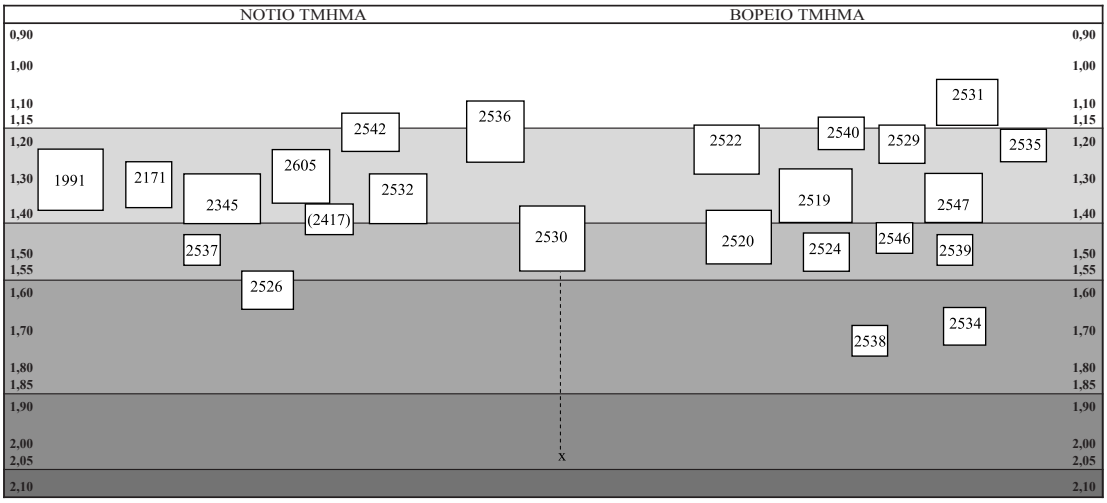
Ἀμφορίσκοι ἀκόσμητοι, τύπος 1

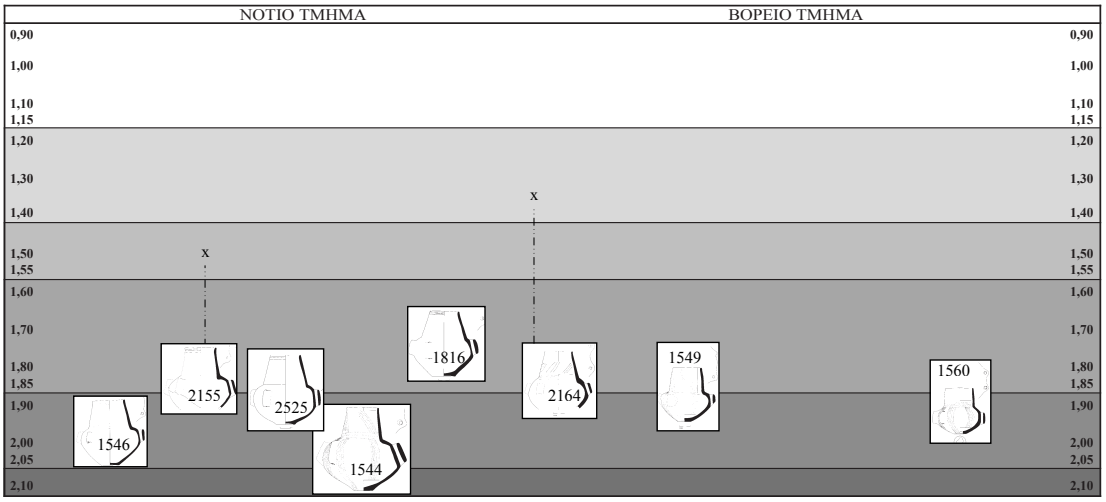
Ἀμφορίσκοι ἀκόσμητοι, τύπος 2, τύπος 3 καὶ ἰδιότυποι

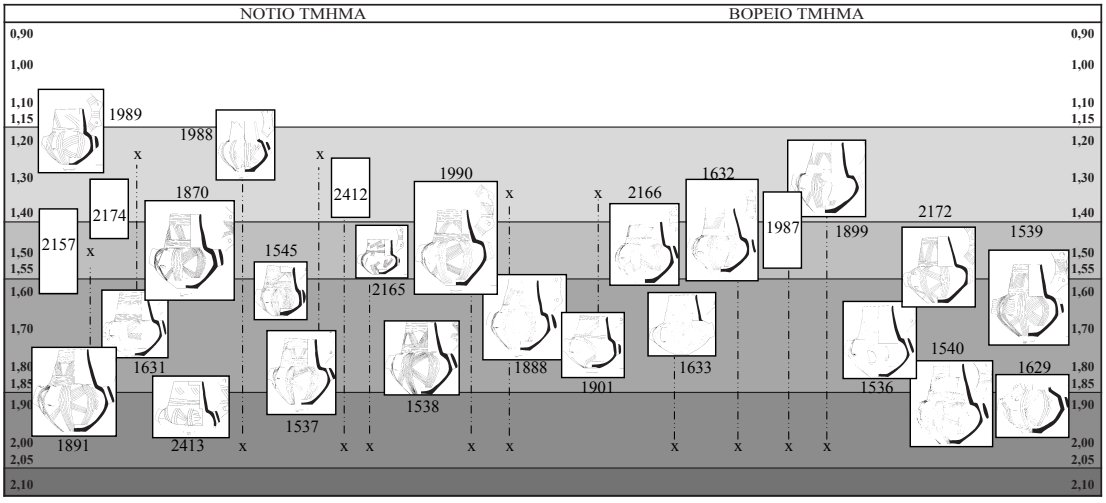
Ἀμφορίσκοι ἀκόσμητοι, τύποι ἀταύτιστοι

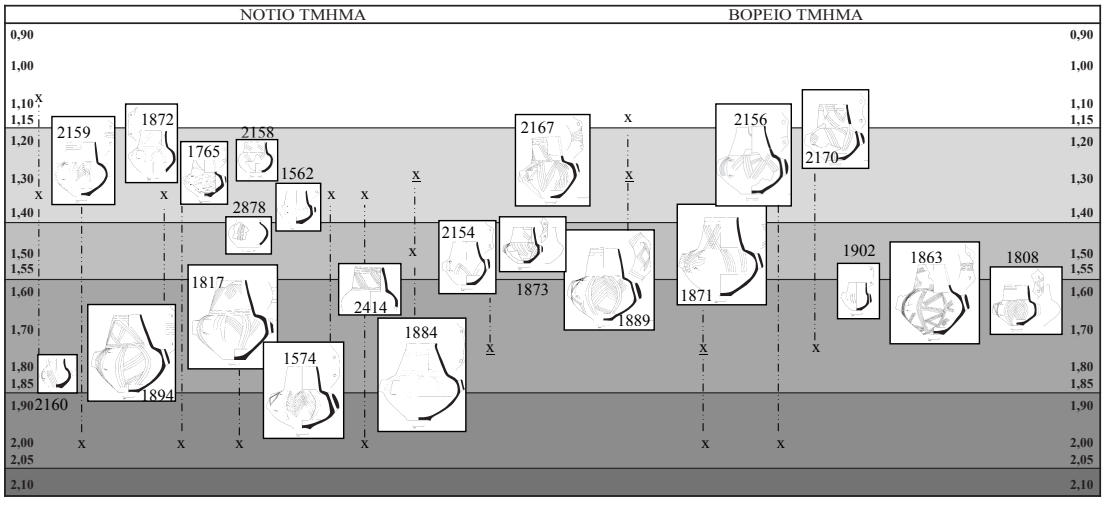
Ἀμφορίσκοι ἐγχάρακτοι, τύπος 1 καὶ τύπος 2

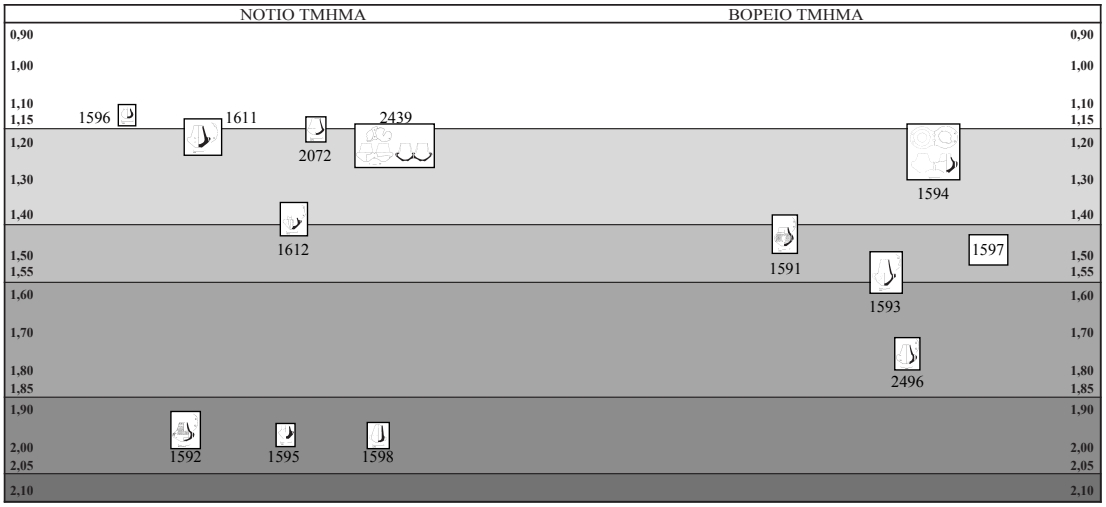
Ἀμφορίσκοι ἐγχάρακτοι, τύπος 3Α καὶ τύπος 3Β

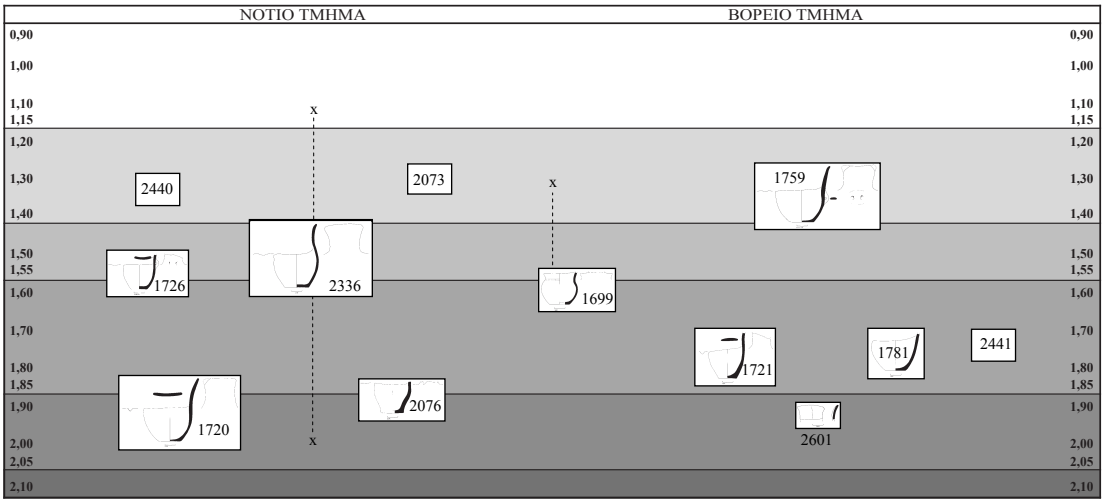
Ἀμφορίσκοι ἐγχάρακτοι, τύπος 4 καὶ τύπος 5

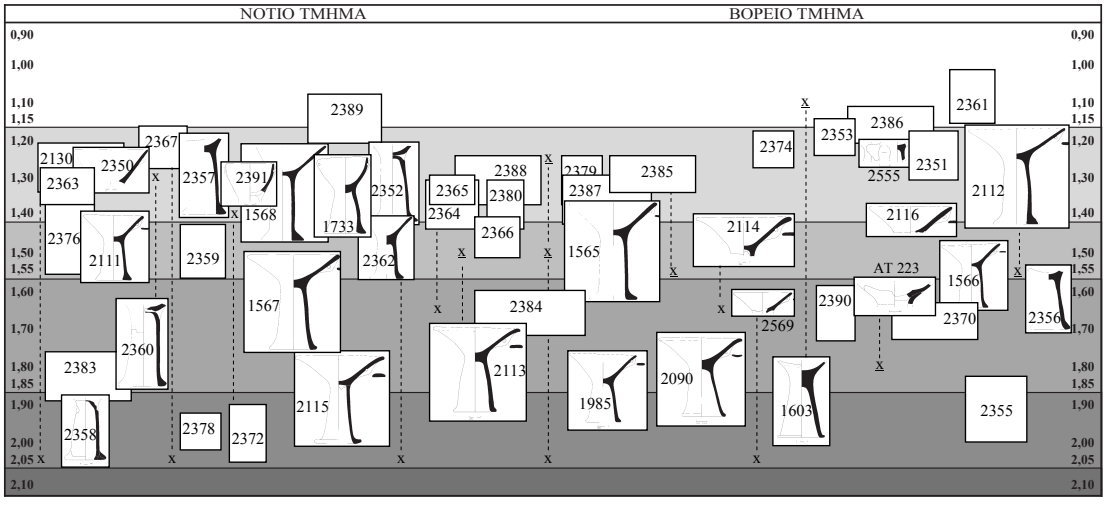
Ἀμφορίσκοι μικκύλοι

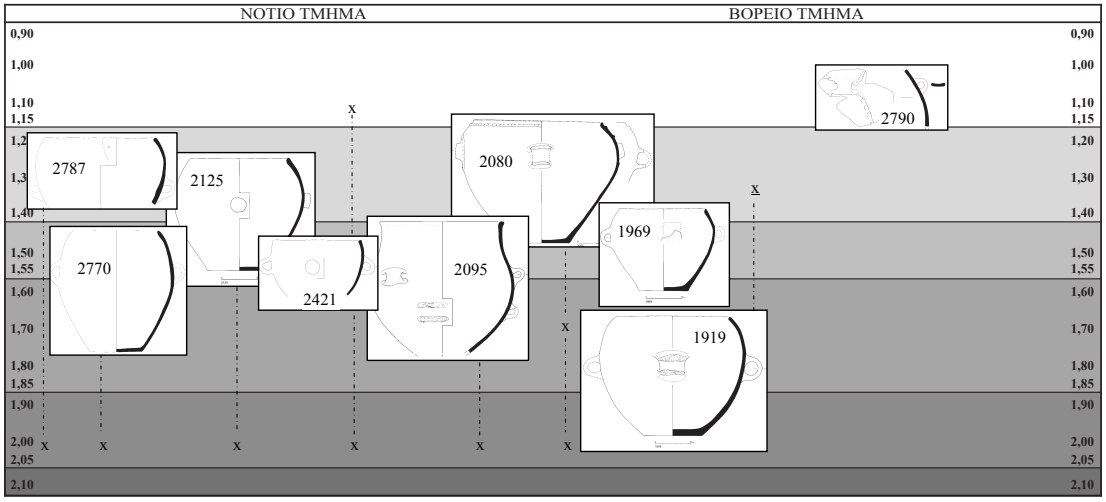
Ἀρύταινες

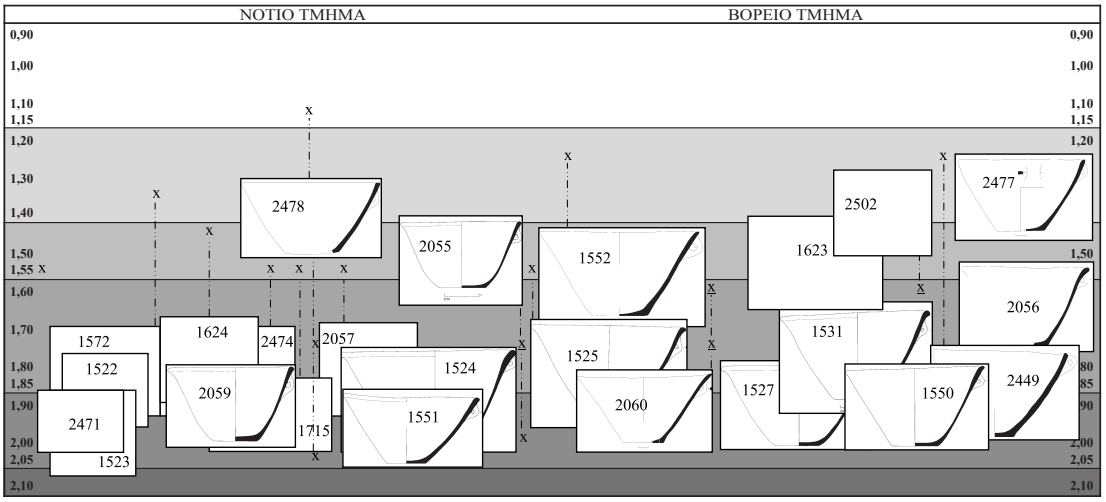
Καρποδοχεῖα

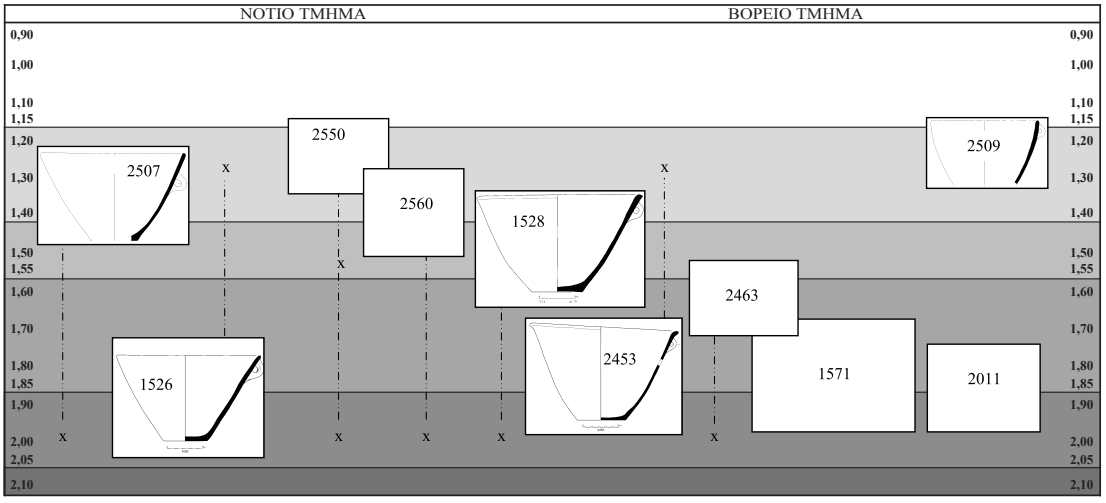
Κρατῆρες

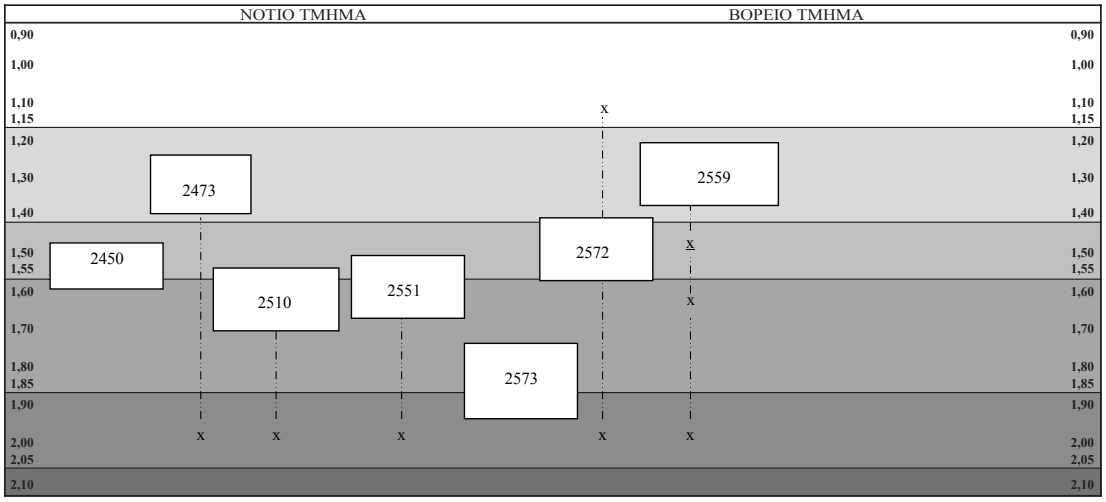
Λεκάνες κωνικές, τύπος 1Ρ καὶ τύπος 1Μ

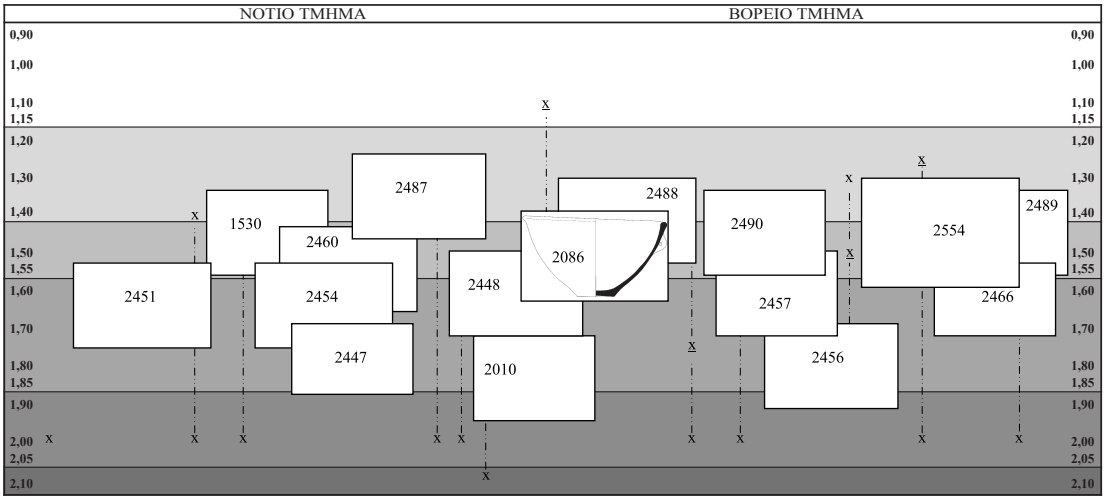
Λεκάνες κωνικές, τύπος 1Β

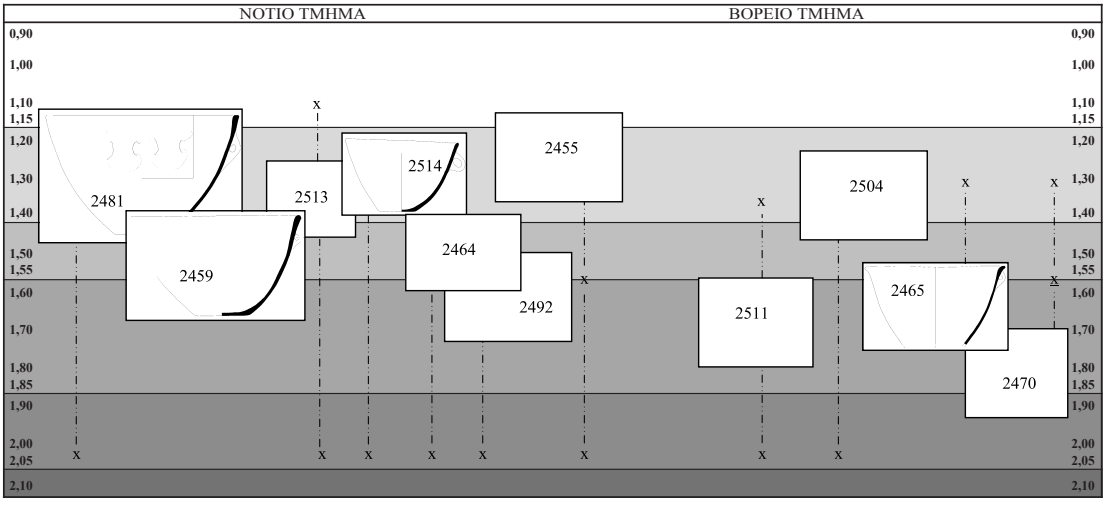
Λεκάνες κωνικές, μερικῶς σωζόμενες

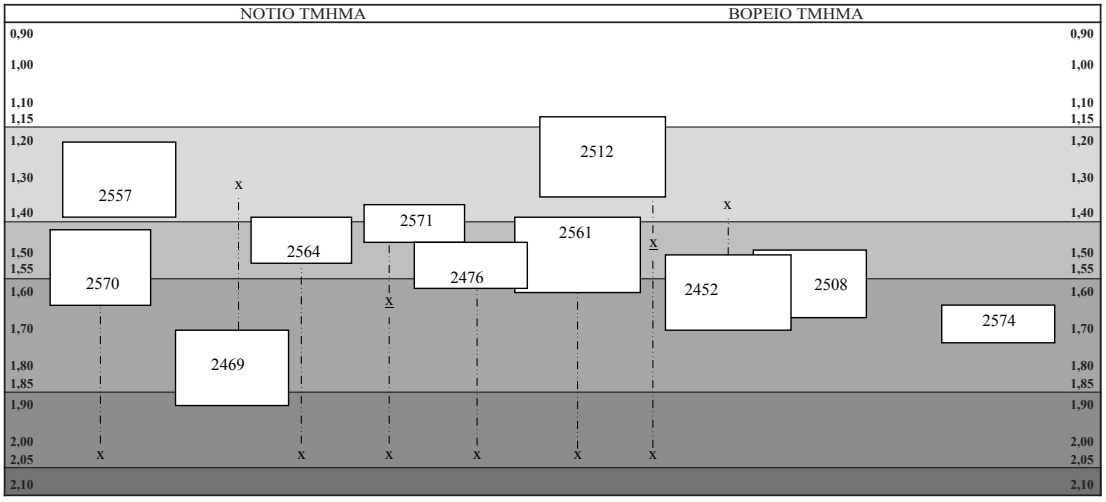
Λεκάνες καμπύλες, τύπος 2Μ

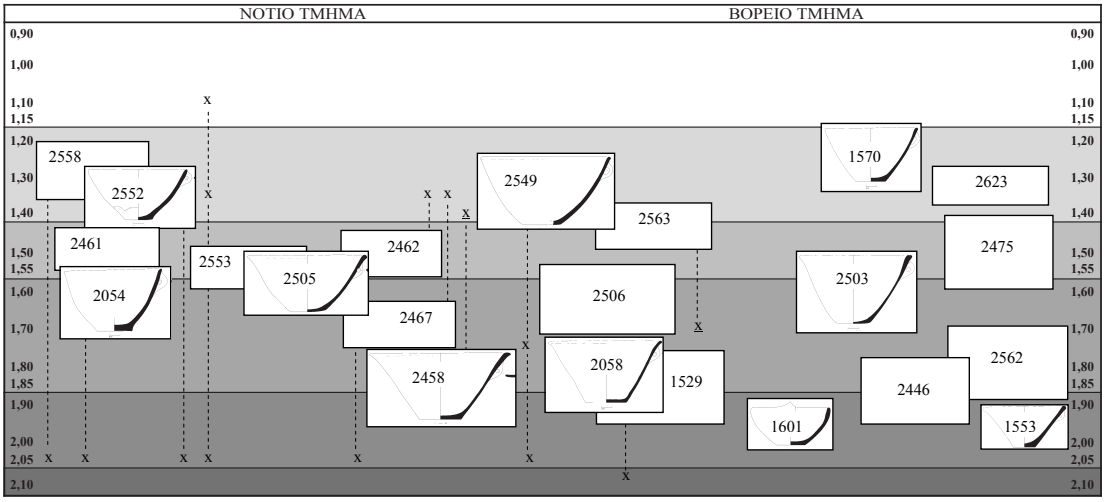
Λεκάνες καμπύλες, τύπος 2Β

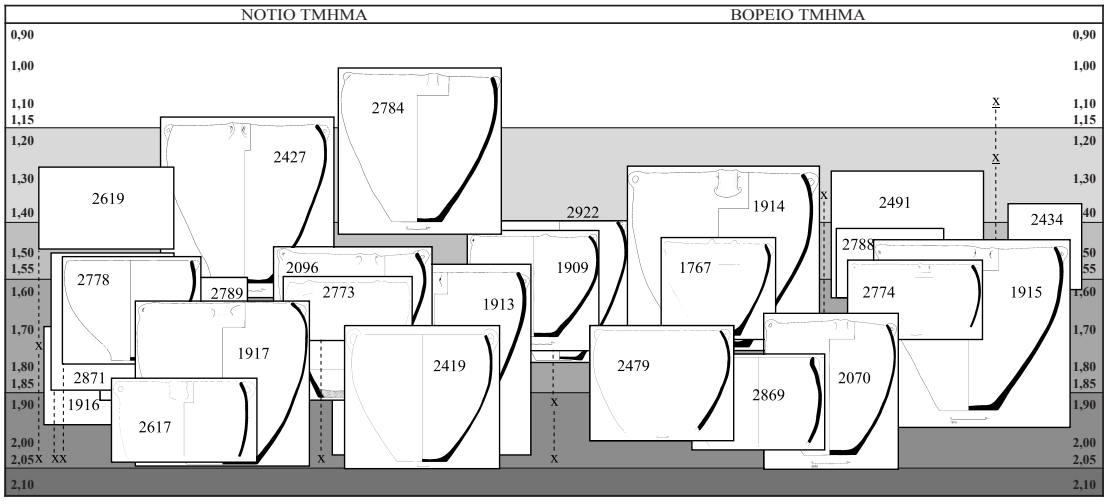
Λεκάνες καμπύλες, μερικῶς σωζόμενες

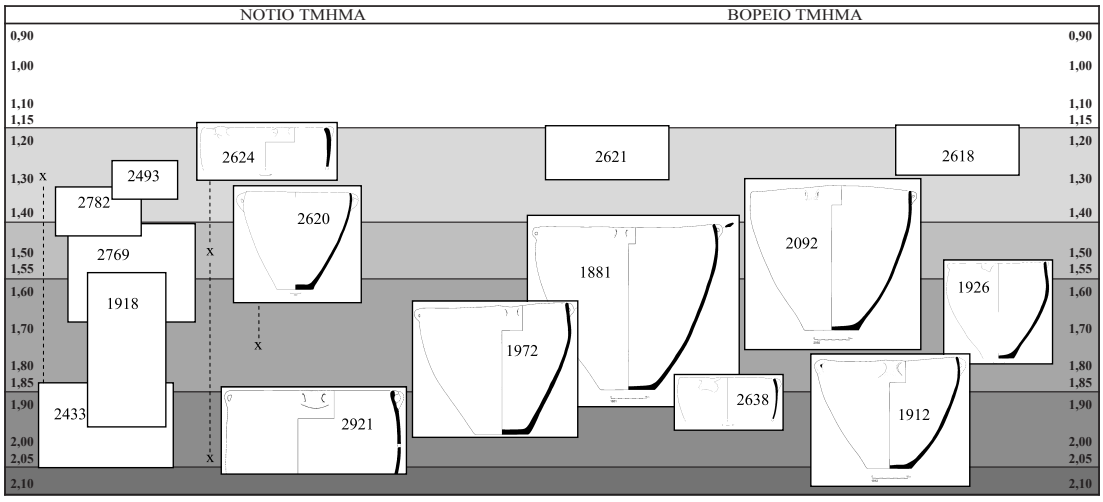
Λεκανίδες

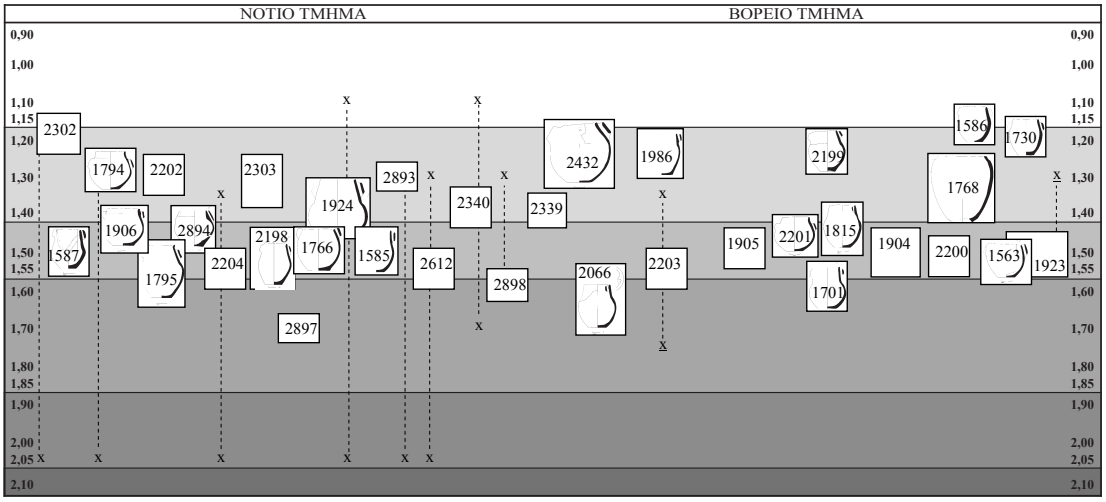
Πίθοι, τύπος 1

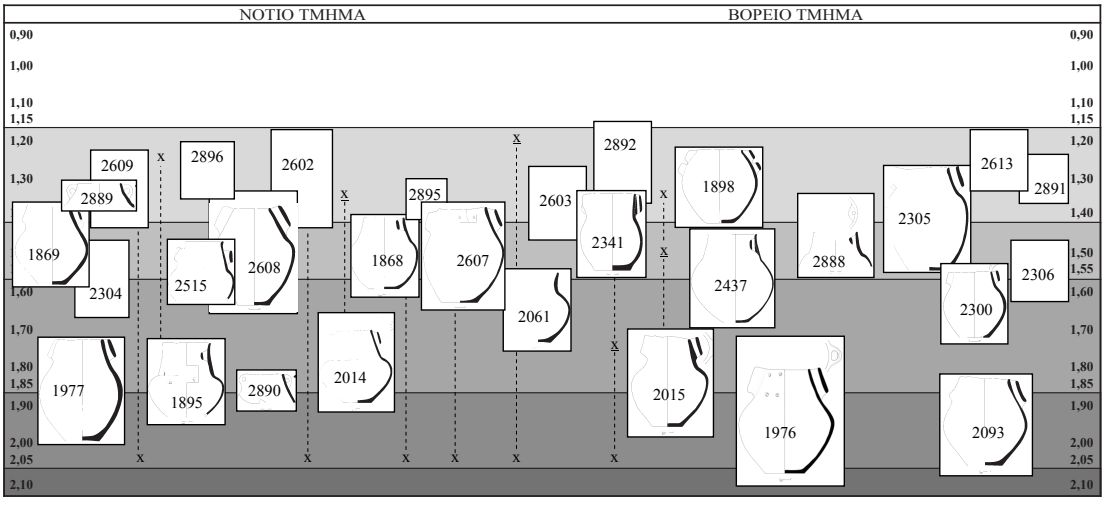
Πίθοι, τύπος 2 καὶ μερικῶς σωζομένοι

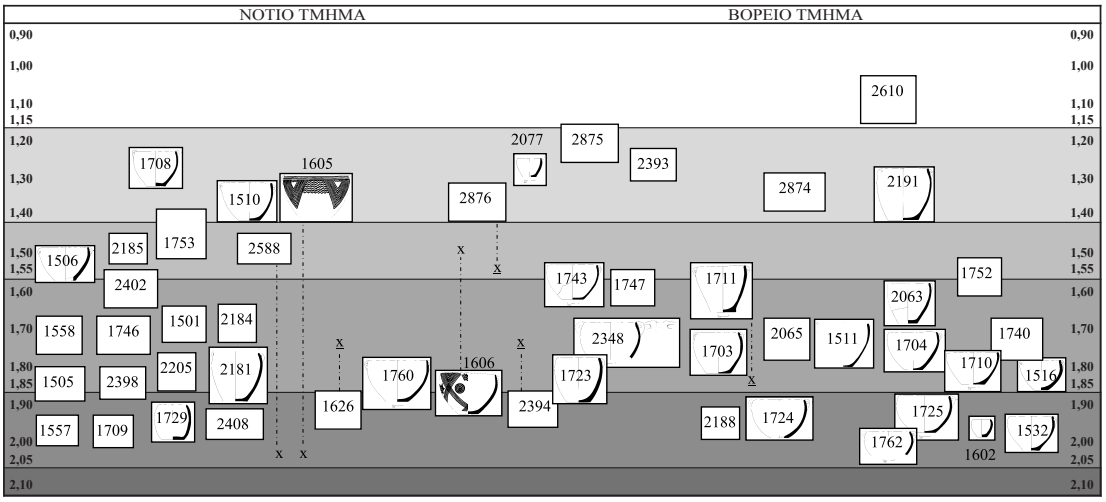
Πιθόσχημα μικρά, τύπος 1, τύπος 2, τύπος 3Α, τύπος 3Β, τύπος 4

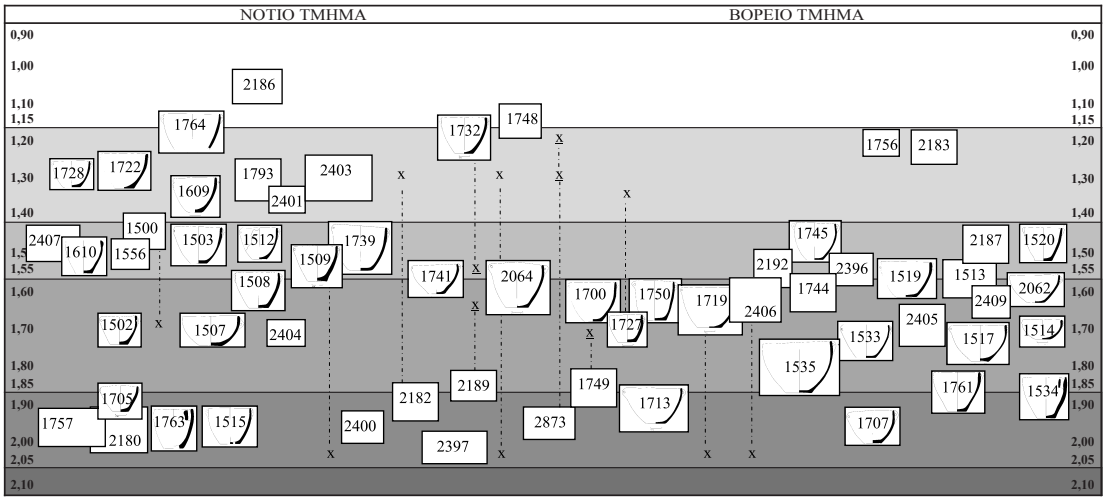
Πιθόσχημα μεγάλα, τύπος 1, τύπος 2, τύπος 4, μὲ ταινιωτὲς λαβὲς καὶ μερικῶς σωζομένα

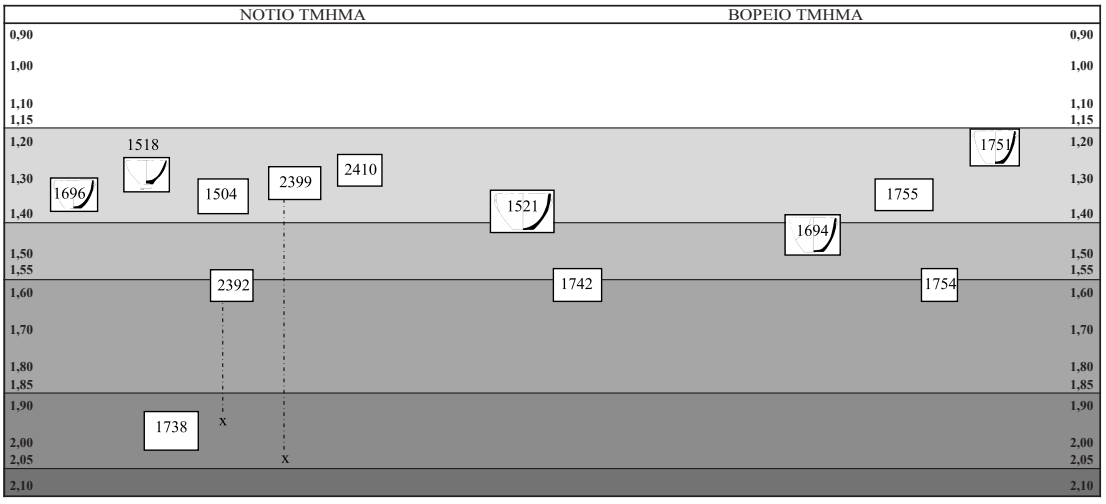
Σκύφοι, τύπος 1

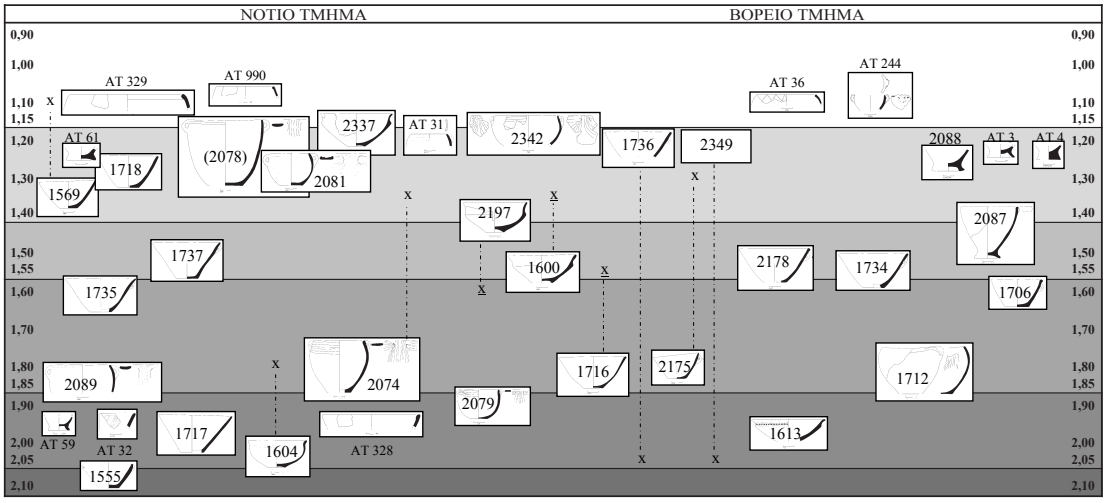
Σκύφοι, τύπος 2

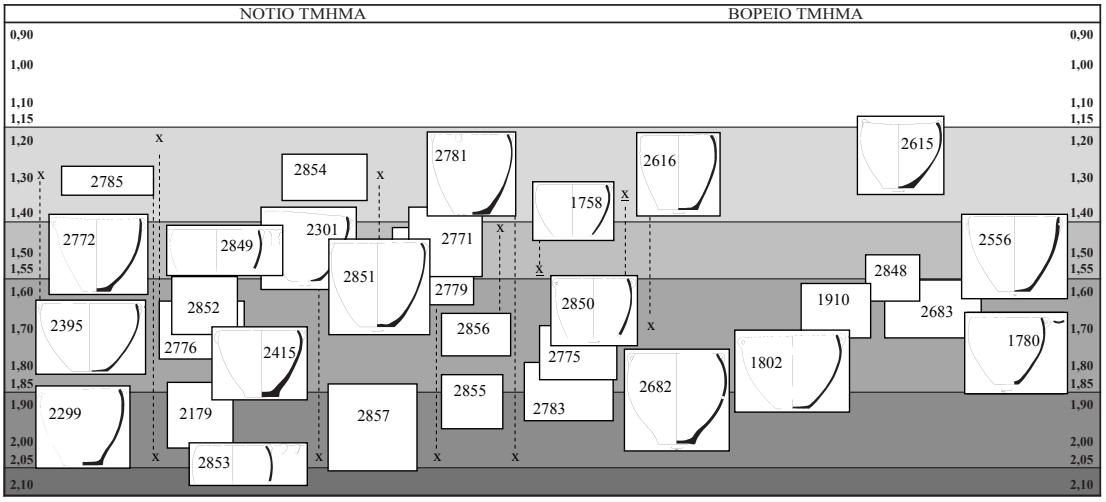
Σκύφοι, τύπος 3

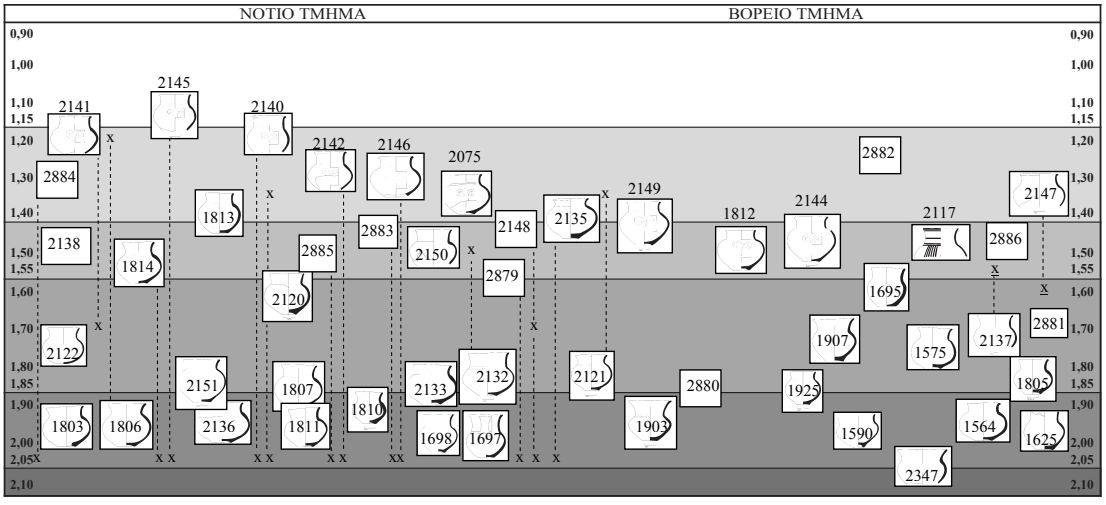
Σκύφοι, τύπος 4, τύπος 5, τύπος 6, τύπος 7

Σκύφοι ὀγκώδεις

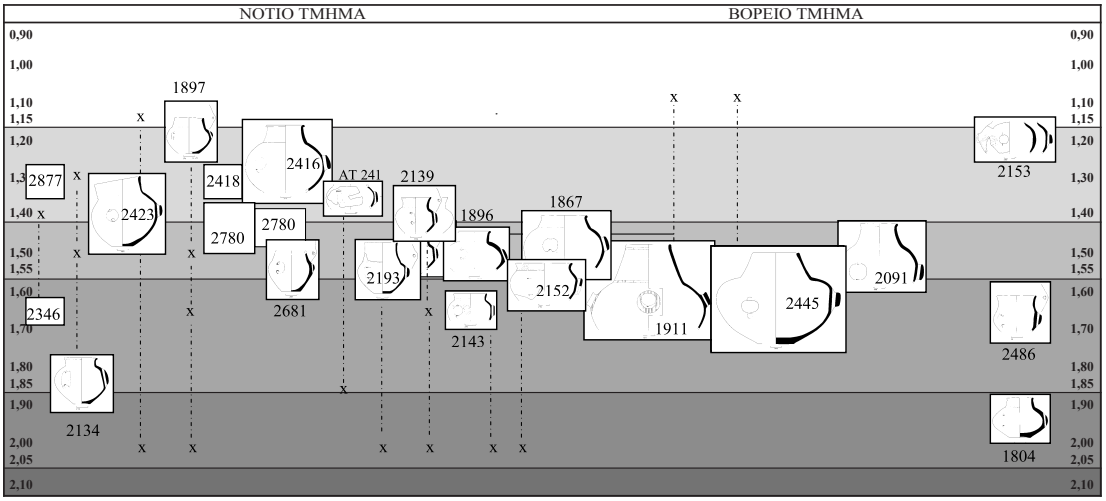

Σφαιρικὰ

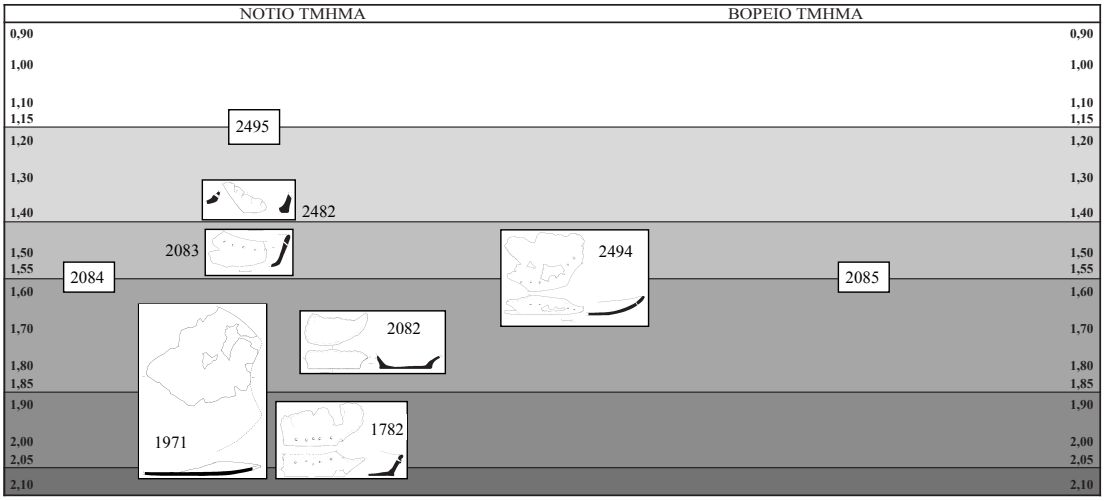

ΠΙΝ. 130

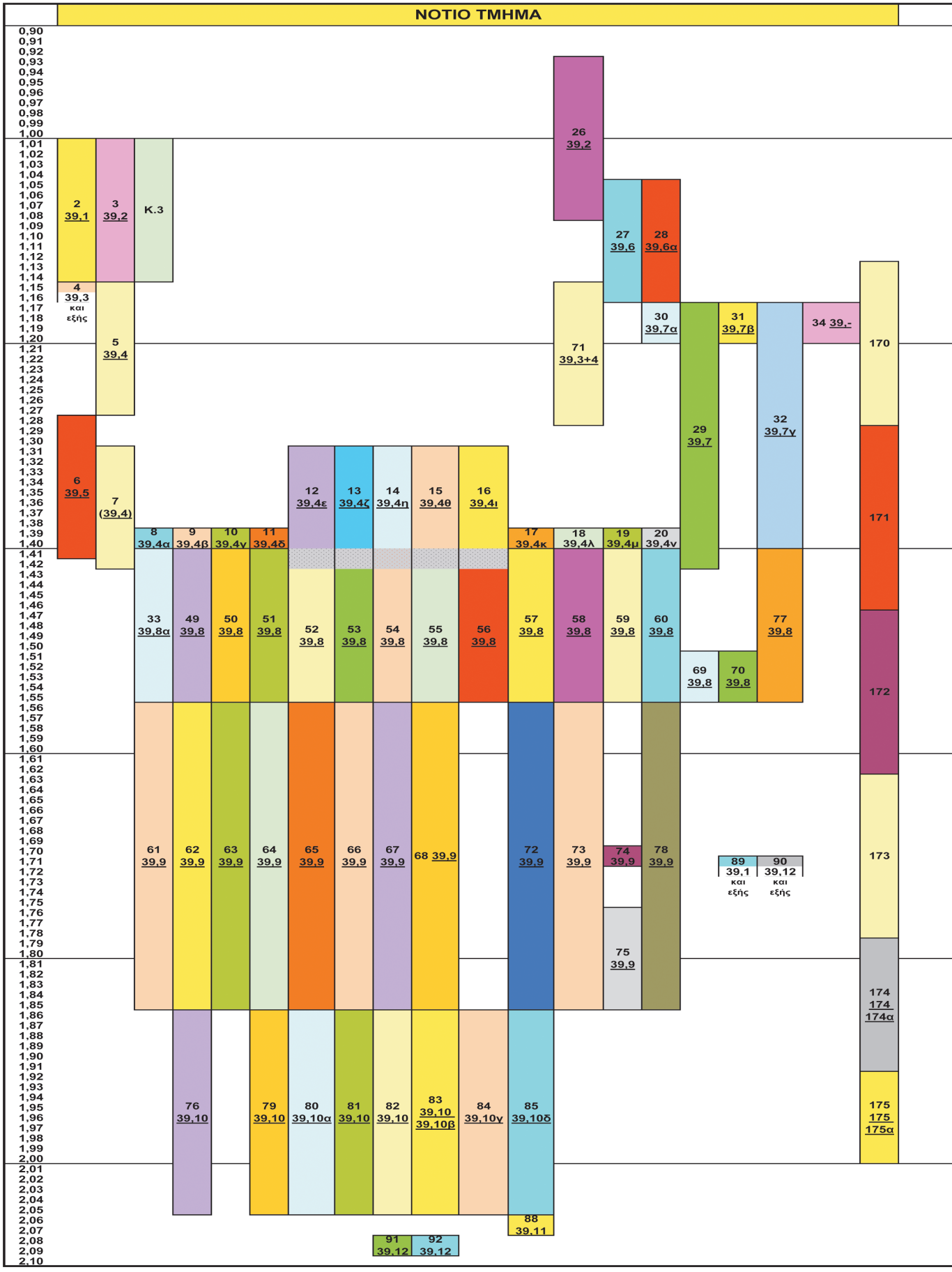
Σφαιρικὰ τρίωτα

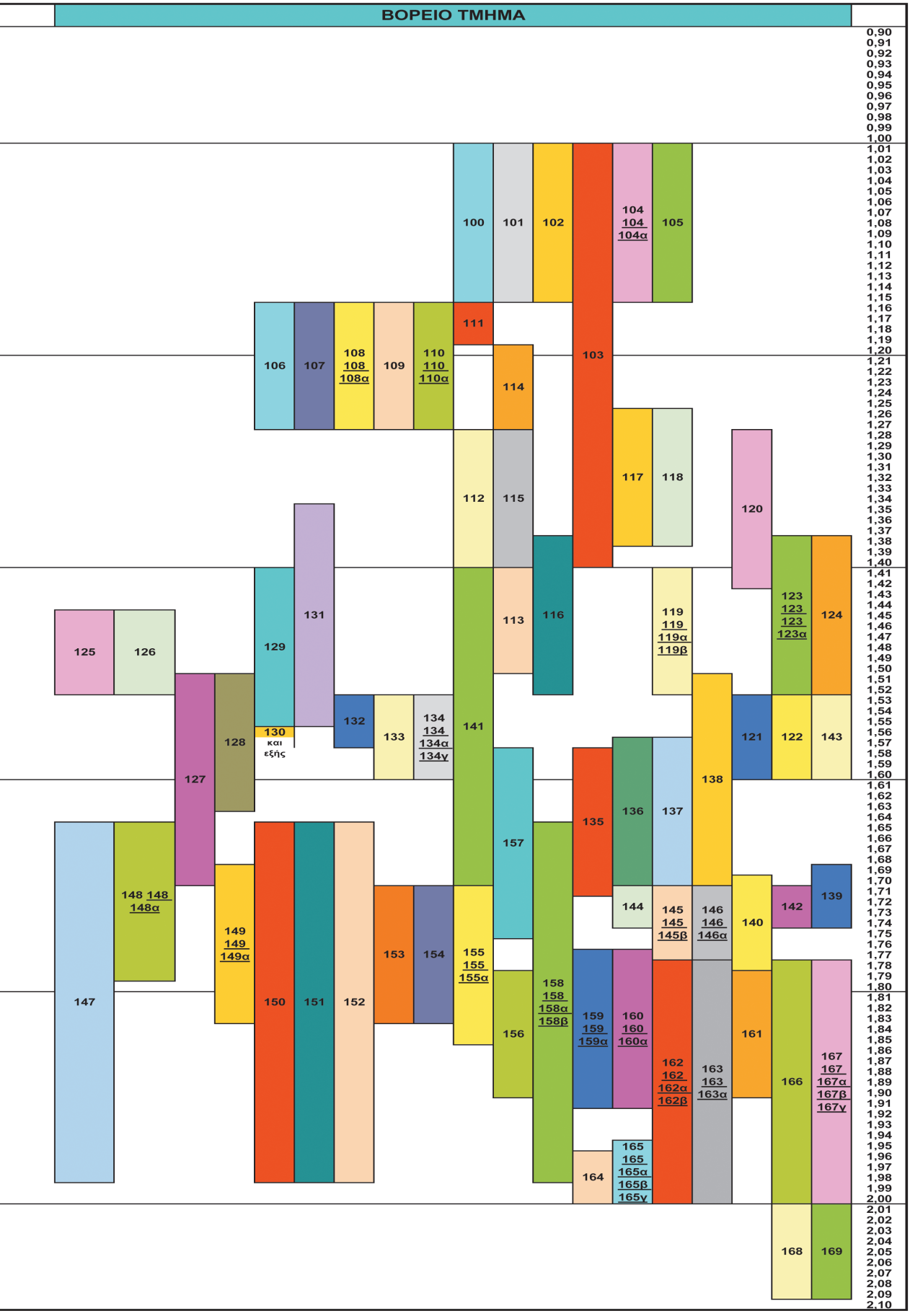

Χονδροειδῆ σκεύη

Γενικὴ στρωματογραφία

ΝΟΤΙΟ ΤΜΗΜΑ
0,90 0,91 0,92 0,93 0,94 0,95 0,96 0,97 0,98 0,99 1,00
1,01 1,02 1,03 1,04 1,05 1,06 1,07 1,08 1,09 1,10 1,11 1,12 1,13 1,14 1,15 1,16 1,17 1,18 1,19 1,20
1,21 1,22 1,23 1,24 1,25 1,26 1,27 1,28 1,29 1,30 1,31 1,32 1,33 1,34 1,35 1,36 1,37 1,38 1,39 1,40
1,41 1,42 1,43 1,44 1,45 1,46 1,47 1,48 1,49 1,50 1,51 1,52 1,53 1,54 1,55 1,56 1,57 1,58 1,59 1,60
1,61 1,62 1,63 1,64 1,65 1,66 1,67 1,68 1,69 1,70 1,71 1,72 1,73 1,74 1,75 1,76 1,77 1,78 1,79 1,80
1,81 1,82 1,83 1,84 1,85 1,86 1,87 1,88 1,89 1,90 1,91 1,92 1,93 1,94 1,95 1,96 1,97 1,98 1,99 2,00
2,01 2,02 2,03 2,04 2,05 2,06 2,07 2,08 2,09 2,10
2 39,1
3 39,2
Κ.3
4 39,3 και εξής
5 39,4
6 39,5
7 (39,4)
8 39,4α
9 39,4β
10 39,4γ
11 39,4δ
12 39,4ε
13 39,4ζ
14 39,4η
15 39,4θ
16 39,4ι
17 39,4κ
18 39,4λ
19 39,4μ
20 39,4ν
26 39,2
27 39,6
28 39,6α
30 39,7α
31 39,7β
34 39,-
71 39,3+4
29 39,7
32 39,7γ
170
171
172
173
174 174 174α
175 175 175α
33 39,8α
49 39,8
50 39,8
51 39,8
52 39,8
53 39,8
54 39,8
55 39,8
56 39,8
57 39,8
58 39,8
59 39,8
60 39,8
69 39,8
70 39,8
77 39,8
61 39,9
62 39,9
63 39,9
64 39,9
65 39,9
66 39,9
67 39,9
68 39,9
72 39,9
73 39,9
74 39,9
75 39,9
78 39,9
89 39,1 και εξής
90 39,12 και εξής
76 39,10
79 39,10
80 39,10α
81 39,10
82 39,10
83 39,10 39,10β
84 39,10γ
85 39,10δ
88 39,11
91 39,12
92 39,12

ΒΟΡΕΙΟ ΤΜΗΜΑ
0,90
0,91
0,92
0,93
0,94
0,95
0,96
0,97
0,98
0,99
1,00
1,01
1,02
1,03
1,04
1,05
1,06
1,07
1,08
1,09
1,10
1,11
1,12
1,13
1,14
1,15
1,16
1,17
1,18
1,19
1,20
1,21
1,22
1,23
1,24
1,25
1,26
1,27
1,28
1,29
1,30
1,31
1,32
1,33
1,34
1,35
1,36
1,37
1,38
1,39
1,40
1,41
1,42
1,43
1,44
1,45
1,46
1,47
1,48
1,49
1,50
1,51
1,52
1,53
1,54
1,55
1,56
1,57
1,58
1,59
1,60
1,61
1,62
1,63
1,64
1,65
1,66
1,67
1,68
1,69
1,70
1,71
1,72
1,73
1,74
1,75
1,76
1,77
1,78
1,79
1,80
1,81
1,82
1,83
1,84
1,85
1,86
1,87
1,88
1,89
1,90
1,91
1,92
1,93
1,94
1,95
1,96
1,97
1,98
1,99
2,00
2,01
2,02
2,03
2,04
2,05
2,06
2,07
2,08
2,09
2,10
100
101
102
103
104
104
104α
105
106
107
108
108
108α
109
110
110
110α
111
112
113
114
115
116
117
118
119
119
119α
119β
120
121
122
123
123
123
123α
124
125
126
127
128
129
130
και
εξής
131
132
133
134
134
134α
134γ
135
136
137
138
139
140
141
142
143
144
145
145
145β
146
146
146α
147
148
148
148α
149
149
149α
150
151
152
153
154
155
155
155α
156
157
158
158
158α
158β
159
159
159α
160
160
160α
161
162
162
162α
162β
163
163
163α
164
165
165
165α
165β
165γ
166
167
167
167α
167β
167γ
168
169